

PËRPUTHSHMËRIA ME STANDARDET NDËRKOMBËTARE TË LPP/LFT-së

” Një vlerësim gjithëpërfshirës për luftimin kundër pastrimit të parave dhe luftimin kundër financimit të terrorizmit me rekomandime për përmirësim

Raport Vlerësimi

Projekti kundër Krimin Ekonomik (PECK)

Funded
by the European Union
and the Council of Europe

EUROPEAN UNION

COUNCIL OF EUROPE

CONSEIL DE L'EUROPE

Implemented
by the Council of Europe

Funded
by the European Union
and the Council of Europe

EUROPEAN UNION

COUNCIL OF EUROPE

CONSEIL DE L'EUROPE

Implemented
by the Council of Europe

Projekti kundër Krimet Ekonomik në Kosovë¹ (PECK)
www.coe.int/peck

RAPORTI I VLERËSIMIT

mbi pajtueshmërinë me standardet ndërkombëtare
në fushën e Luftimit të Pastrimit të Parave
dhe Luftimit të Financimit të Terrorizmit (LPP/LFT)

2 Dhjetor 2014

1. Ky shënim është pa paragjykim të qëndrimeve mbi statusin dhe është në përputhje me Rezolutën 1244 të KS të OKB-së dhe Opinionin e GJND-së për shpalljen e Pavarësisë së Kosovës.

Edicioni shqip

(I përkthyer nga gjuha angleze)

Botuar nga Këshilli i Evropës

F-67075 Strasbourg Cedex

www.coe.int

© Këshilli i Evropës, Prill 2015

Autorët:

Frederic Cottalorda, Ekspert i Këshillit të Evropës

Lajos Korona, Ekspert i Këshillit të Evropës

Herbert Zammit Laferla, Ekspert i Këshillit të Evropës

Edmond Dunga, Sekretariati i Këshillit të Evropës

Kopertina dhe faqosja: ASHA Sh.p.k., Prishtinë

Shtypur nga ASHA Sh.p.k., Prishtinë

Tirazhi: 200 kopje

Të gjitha të drejtat janë të rezervuara. Asnjë pjesë e ketij botimi nuk mund të përkthehet, riprodhohet ose transmetohet, në ndonjë formë ose me ndonjë mjet, elektronik (CD-Rom, internet, etj.) apo mekanik, përfshirë fotokopjimin, incizimin apo çfarëdo sistemi të ruajtjes ose të rikthimit të informacionit, pa lejen paraprake të lëshuar me shkrim nga Drejtoria e Komunikimeve (F-67075 Strasbourg Cedex apo publishing@coe.int)

Ky botim është përgatitur me ndihmën financiare të Bashkimit Evropian dhe Këshillit të Evropës.

Qëndrimet e shprehura në të nuk mund të konsiderohen në asnjë mënyrë se pasqyrojnë pozitën zyrtare të Bashkimit Evropian dhe/ose të Këshillit të Evropës.

Për më shumë informacion mbi temën e botimit, luteni të kontaktoni:

Njësinë për Bashkëpunimin kundër Krimit Ekonomik

Departamenti për Veprim kundër Krimit

Drejtoria e Përgjithshme për të Drejtat e Njeriut dhe

Sundimin e Ligjit

Këshilli i Evropës

Email: contact.econcrime@coe.int

Internet: www.coe.int/corruption

PARATHËNIE

Gjatë pjesës më të madhe të historisë së vet, njerëzimi ka jetuar në grupe në bazë të marrëdhënieve të privilegjuara brenda familjes, klanit apo fisit. Lëvizjet e hershme drejt shtetformimit modern në Evropë kanë filluar në shekullin e 17-të, duke i braktisur gradualisht marrëdhëniet paternaliste shekullore ndërmjet sunduesve dhe të sunduarve, ku udhëheqësit kanë ofruar favore për subjektet e tyre në këmbim të shërbimeve dhe besnikërisë. Mendimtarët e mëdhenj të kohës si Hugo Grotius dhe Thomas Hobbes kanë zhvilluar teori të reja, sipas të cilave sovraniteti i udhëheqësve është i justifikuar vetëm për shkak se ai mbron interesin më të gjerë publik.

Me zgjerimin e ideve mbi sundimin e ligjit dhe *Të drejtat e Njeriut dhe të Qytetarit*, janë rritur edhe pritshmëritë se autoritetet publike do të sigurojnë trajtim të barabartë për të tërë popullatën.

Në Evropën e sotme, Shtetet janë përgjegjëse për ruajtjen e ligjit dhe të rendit, për mbrojtjen e të drejtave pronësore, ofrimin e sigurisë sociale dhe shëndetit publik, për sistemin e arsimit, mjedisin e pastër, si dhe për menaxhimin makroekonomik, rregullimin e financave dhe monopoleve...dhe ata duhet t'i bëjnë të gjitha këto në një mënyrë kompetente dhe të paanshme.

Korrupsioni dhe pastrimi i parave janë tregues të fortë për qeverisje të keqe, amulli ekonomike dhe padrejtësi sociale. Ata shihen në mënyrë universale si kërcënime ndaj demokracisë, të Drejtave të Njeriut dhe sundimit të ligjit - kërcënime aq të mëdha sa që janë përkufizuar si vepra penale në Kodet Penale të Shteteve anëtare të Këshillit të Evropës. Megjithatë, sjellja korruptive është shumë elastike dhe ka tendencë të paraqitet në forma të ndryshme. Prandaj, luftimi i suksesshëm i krimit ekonomik kërkon angazhim të palëkundur dhe një përpjekje të vazhdueshme nga ana e autoriteteve publike.

Krimi ekonomik - përfshirë korrupsionin, pastrimin e parave dhe financimin e terrorizmit, por edhe trafikimin e qënieve njerëzore, krimin kibernetik dhe format e tjera të krimit financiar dhe të organizuar - mbeten një brengë serioze në Kosovë. Zvogëlimi i nivelit të krimeve të tilla në të ardhmen do të jetë një tregues i fortë i përparimit në reformën e sistemit të drejtësisë dhe të zbatimit të ligjit dhe të vullnetit politik për të ndërmarrë masat e nevojshme për ta parandaluar dhe luftuar korrupsionin.

Këshilli i Evropës e ka përkrahur Kosovën në luftimin e krimit ekonomik përmes ekspertizës legjislative dhe ofrimin të trajnimeve dhe këshillimit politik. Ne e kemi bërë këtë së bashku me Misionin e Kombeve të Bashkuara në Kosovë (UNMIK), Organizatën për Siguri dhe Bashkëpunim në Evropë (OSBE), Misionin e Sundimit të Ligjit të Bashkimit Evropian në Kosovë (EULEX), dhe Zyrën e Bashkimit Evropian në Kosovë.

Përkrahja jonë ka përfshirë hartimin e kodeve (të përkohshme) penale dhe të procedurës penale, legjislacionin në lidhje me procedurat e ndjekjes dhe hetimit penal, legjislacionin kundër korrupsionit dhe kundër pastrimit të parave, si dhe ngritjen e kapaciteteve për Agjencinë kundër Korrupsionit në lidhje me përdorimin e mjeteve të veçanta hetimore, hetimeve financiare, mbrojtjes së dëshmitarëve dhe masave të tjera kundër krimit të organizuar dhe pastrimit të parave.

Në vitin 2012, Bashkimi Evropian dhe Këshilli i Evropës, së bashku me autoritetet e Kosovës, kanë ndërmarrë një aktivitet që ka qenë unik në shumë aspekte. Në kuadër të Projektit të bashkëfinancuar kundër Krimit Ekonomik në Kosovë (PECK), për herë të parë, Kosova u bë subjekt i një vlerësimi gjithëpërfshirës dhe të strukturuar të kornizave të veta kundër korrupsionit (KK) dhe kundër pastrimit të parave dhe financimit të terrorizmit (LPP/LFT). Vlerësimi është bazuar në metodologjitë e zbatuara nga organet monitoruese evropiane për të gjitha Shtetet anëtare të Këshillit të Evropës.

Janë zhvilluar dy cikle të vlerësimit, që kanë përfshirë fushat institucionale, ligjore politike dhe operative të ndara në tema të veçanta. Vlerësimi është modeluar kryesisht sipas Grupit të Shteteve kundër Korrupsionit të Këshillit të Evropës - GRECO dhe Komisionit të Ekspertëve mbi Vlerësimin e Masave kundër Pastrimit të Parave dhe Financimit të Terrorizmit - MONEYVAL. Këto metodologji janë përshtatur në mënyrë specifike për kontekstin e brendshëm në Kosovë.

Lexuesi do të gjejë në këtë botim rezultatet e dy vlerësimeve. Te dy raportet ofrojnë analiza, gjetje dhe rekomandime të cilat ofrojnë baza të qëndrueshme për reforma të mëtejshme legjislative, institucionale dhe operative në fushat KK dhe LPP/LFT në Kosovë. Me zbatimin e reformave, përputhshmëria me standardet përkatëse ndërkombëtare do të përmirësohet në mënyrë të konsiderueshme.

Raportet e vlerësimit ofrojnë po ashtu një bazë të qëndrueshme për bashkërendimin e asistencës teknike ndërkombëtare të ardhshme për Kosovën në fushën e krimit ekonomik.

Jam i bindur se këto raporte do të përdoren si themele nga autoritetet dhe të gjitha palët e tjera të interesuara që punojnë në përmirësimin e situatës së krimit ekonomik në Kosovë.

Procesi shërben gjithashtu një qëllim më të gjerë, pasi që i ka dhënë përvojë praktike frymës të punës sonë monitoruese ndërqeveritare. Kjo është e një rëndësie të veçantë pasi që marrëdhënia në mes të Kosovës dhe Këshillit të Evropës zhvillohet më tutje.

Unë u jam mirënjohës kolegëve në Bashkimin Evropian me të cilët ndajmë të njëjtin vizion për një Evropë pa korrupsion, për parteritetin e tyre, orientimin dhe angazhimin konstruktiv përgjatë procesit. Ekziston një vlerë e shtuar unike në bashkëpunimin tonë strategjik.

Falenderoj të gjitha autoritetet e Kosovës të cilat kanë kontribuar në realizimin e këtij ushtrimi pioner. U detyrohem në veçanti institucioneve kryesore përfituese të projektit PECK - Agjencisë Kosovare kundër Korrupsionit, Njësisë së Inteligjencës Financiare dhe Zyrës për Qeverisje të Mirë pranë Zyrës së Kryeministrit. Liderhipi dhe roli i tyre koordinues me të gjitha ministrinë, institucionet qendrore, agjencitë ekzekutive, organet e zbatimit të ligjit, gjyqësorin dhe sektorin financiar kanë qenë vendimtare për suksesin e vlerësimeve.

Së fundi, falenderoj pikat vendore të kontaktit, ekspertët e Këshillit të Evropës, partnerët ndërkombëtarë, si dhe kolegët e mi në ekipin e projektit dhe në Njësinë për Bashkëpunimin kundër Krimit Ekonomik në Strasbourg për përpjekjet e tyre të palodhura që kanë bërë të mundur vlerësimet.

Ivan KOEDJIKOV

Drejtore i Departamentit të Veprimit kundër Krimit
Drejtoria e Përgjithshme e të Drejtave të Njeriut dhe Sundimit të Ligjit
Këshilli i Evropës

PARATHËNIE

Në kuadër të asistencës afatgjatë në Kosovë, Bashkimi Evropian ka vënë theks të veçantë në funksionimin e shetit ligjor dhe institucioneve të tij. Kjo përkrahje është ofruar përmes veprimeve dhe projekteve të ndryshme vjetore të financuara nga BE-ja, përfshirë luftën kundër korrupsionit dhe pastrimit të parave. Në mesin e veprimeve të tilla është edhe "Projekti kundër Krimin Ekonomik në Kosovë" si projekt i përbashkët i BE-së dhe Këshillit të Evropës. Projekti ka filluar në fillim të vitit 2012, me synimin kryesor për ta sjellë Kosovën më afër metodave të pranuar ndërkombëtare të vlerësimit në këto fusha.

Bashkimi Evropian e trajton luftën kundër korrupsionit, pastrimit të parave dhe financimit të terrorizmit me prioritetin më të lartë. Luftimi i këtyre dukurive negative shkon paralelisht me përpjekjet për ndërtimin e shoqërive të qëndrueshme demokratike, funksionimin e sundimit të ligjit dhe respektimin e lartë të të drejtave të njeriut.

Kur Kosova e filloi rrugën e vet Evropiane, këto luftëra u bënë fusha prioritare edhe në kuadër të dialogut BE-Kosovë. Ato përkthehen në kushtëzimin e proceseve dhe raporteve të ndryshme politike, siç është liberalizimi i vizave, Marrëveshja e Stabilizim-Asociimit si dhe zbatimi i asistencës së BE-së në Kosovë.

Vlerësimet e kryera në kuadër të projektit ndjekin metodologjinë e dy mekanizmave monitorues të Këshillit të Evropës, GRECO dhe MONEYVAL. Ato kanë rezultuar në gjetje dhe rekomandime konkrete, por edhe iu kanë ofruar institucioneve të Kosovës përvojë praktike mbi planifikimin, zbatimin dhe koordinimin e luftës kundër korrupsionit dhe pastrimit të parave. Gjatë këtyre proceseve, institucionet e Kosovës kanë treguar përkushtim dhe gatishmëri serioze për të forcuar aftësitë e tyre, por angazhimi i mëtejshëm është i nevojshëm për përmbushjen e rekomandimeve të dhëna në raportet e vlerësimit.

Duke e ditur shkallën e sfidave të cilat janë përpara institucioneve të Kosovës në këtë proces, Bashkimi Evropian qëndron i gatshëm për të ofruar përkrahjen e nevojshme teknike. Megjithatë, barra dhe përgjegjësia kryesore mbasin mbi institucionet përkatëse qeveritare të Kosovës. Ekziston, më shumë se kurrë, nevoja për një vullnet të fortë dhe vendosmëri politike në këtë luftë vendimtare.

Samuel ŽBOGAR

Kryesues i Zyrës së BE-së në Kosovë
dhe Përfaqësues Special i BE-së

PËRMBAJTJA

INFORMATAT DHE METODOLOGJIA E PËRDORUR PËR VLERËSIMIN E KOSOVËS	9
PËRMBLEDHJE EKZEKUTIVE	11
1. TË PËRGJITHSHME	26
1.1. Informata të përgjithshme rreth Kosovës dhe ekonomisë së saj	26
1.2. Gjendja e përgjithshme në fushën e pastrimit të parave dhe financimit të terrorizmit	28
1.3. Pasqyrë e përgjithshme e sektorit financiar	31
1.4. Pasqyrë e përgjithshme e Sektorit të Profesioneve dhe Bizneseve të Caktuara Jofinanciare (BPCJF)	35
1.5. Pasqyrë e përgjithshme e ligjeve dhe mekanizmave tregtare që qeverisin marrëveshjet dhe personat juridikë	39
1.6. Pasqyrë e përgjithshme e strategjisë për parandalimin e pastrimit të parave dhe financimit të terrorizmit	41
2. SISTEMI LIGJOR DHE MASAT E NDËRLIDHURA INSTITUCIONALE	50
2.1. Ndëshkimi i pastrimit të parave (R.1)	50
2.2. Përgjegjësia për veprën penale PP (R.2)	68
2.3. Penalizmi i financimit të terrorizmit (RV.II)	75
2.4. Konfiskimi, ngrirja dhe sekuestrimi i të ardhurave nga krimi (R.3)	90
2.5. Ngrirja e fondeve të përdorura për financimin e terrorizmit (RV.III)	101
2.6. Njësia e Inteligjencës Financiare dhe funksionet e saj	105
2.7. Zbatimi i ligjit, prokuroria dhe autoritetet e tjera kompetente – korniza e punës për hetimin dhe ndjekjen penale të krimeve të PP-së dhe FT-së, si dhe për konfiskim e ngrirje (R.27 dhe R.28)	115
2.8. Deklarimi ose paraqitja ndërkufitare (RV.IX)	122
3. MASAT PARANDALUESE - INSTITUCIONET FINANCIARE	129
3.1. Rreziku nga pastrimi i parave dhe financimi i terrorizmit	132
3.2. Kujdesi i duhur ndaj klientit (<i>Customer Due Diligence</i>) (R.5 ^(*))	133
3.3. Personat e Ekspozuar Politikisht (PEP) (R.6)	155
3.4. Aktiviteti ndërkufitar i bankave korresponduese (R.7)	162
3.5. Keqpërdorimi i zhvillimeve teknologjike dhe raportet jo fytyre-për-fytyrë (R.8)	166
3.6. Palët e Treta dhe Prezantimi i Biznesit	169
3.7. Ligjet për fshehtësinë në përputhje me Rekomandimet (R.4)	172
3.8. Mbajtja e shënimeve (R.10*)	174
3.9. Transferet bankare (RV.VII)	180
3.10. Monitorimi i transaksioneve dhe marrëdhënieve (R.11 dhe R. 21)	187
3.11. Raportimi i transaksioneve të dyshimta (Rekomandimi 13* & Rekomandimi i Veçantë IV)	193
3.12. Mbrojtja dhe moszbulimi (R.14)	201
3.13. Raportimet e tjera - Raportimet e Transaksioneve Valutore (R.19)	208
3.14. Udhëzimi dhe informacioni për institucionet financiare dhe BPCJF-të (Rek. 25)	210
3.15. Kontrollimet e brendshme, përputhshmëria, auditimi dhe degët e huaja (R.15 dhe R. 22)	215
3.16. Bankat guaskë (R.18)	227
3.17. Mbikëqyrja e vazhdueshme, monitorimi dhe hyrja në treg (R.23)	231
3.18. Mbikëqyrësit (R.29)	252
3.19. Sanksionet (R.17)	260
3.20. Shërbimet e transferimit të parave apo vlerës (RV.VI)	269
4. MASAT PARANDALUESE – BIZNESET DHE PROFESIONET E CAKTUARA JO FINANCIARE (BPCJF-TË)	276
4.1. Kujdesi i Duhur ndaj Klientit dhe mbajtja e të dhënave (R.12 – që zbaton R.5, R.6 dhe R.8 deri në R.11)	278
4.2. Monitorimi i transaksioneve, raportimeve dhe çështjeve të tjera (Rekomandimi 16 - që zbaton R.13-R.15 dhe R.21)	292

4.3.	Rregullimi, mbikëqyrja dhe monitorimi (R.24 - R25)	304
4.4.	Bizneset dhe profesionet e tjera dhe teknikat moderne të transaksioneve të sigurta (R.20)	310
5.	PERSONAT JURIDIKË – MARRËVESHJET JURIDIKE DHE ORGANIZATAT JOFITIMPRURËSE	318
5.1.	Personat juridikë - Qasja në pronësi përfituese kontrolli i informacionit (R.33)	318
5.2.	Marrëveshjet ligjore - Qasja te pronari përfitues dhe kontrollimi i informacionit (R.34)	326
5.3.	Organizatat joqeveritare (RV.VIII)	329
6.	BASHKËPUNIMI KOMBËTAR DHE NDËRKOMBËTAR	347
6.1.	Bashkëpunimi dhe bashkërendimi kombëtar (R.31)	347
6.2.	Konventat dhe Rezolutat e Veçanta të Kombeve të Bashkuara (R.35 dhe RV.1)	352
6.3.	Ndihma juridike ndërkombëtare (R. 36, R.37, R.38 dhe RV. V)	353
6.4.	Ekstradimi (R.39)	364
6.5.	Format e tjera të bashkëpunimit ndërkombëtar (R. 40).	371
7.	ÇËSHTJET E TJERA	379
7.1.	Burimet dhe të dhënat statistikore (R.30 dhe R.32)	379
TABELAT		380
	Tabela 1: Vlerësimi i përputhshmërisë me rekomandimet e FATF-së	380
	Tabela 2: Plani i veprimit i rekomanduar për përmirësimin e sistemit të LPP/LFT-së	395
SHTOJCAT		412
	Shtojca 1: Lista e shkurtesave	412
	Shtojca 2: Hollësitë për të gjitha organet me të cilat janë organizuar takime gjatë vizitës në terren	415
	Shtojca 3: Lista e ligjeve kryesore, rregulloreve dhe materialit tjetër të pranuar	416

INFORMATAT DHE METODOLOGJIA E PËRDORUR PËR VLERËSIMIN E KOSOVËS

1. Ky vlerësim është përgatitur nga Projekti i Përbashkët i Bashkimit Evropian/Këshillit të Evropës kundër Krimit Ekonomik në Kosovë (PECK), i zbatuar gjatë një periudhe prej 38 muajve, duke filluar nga 1 shkurti 2012 deri më 31 mars 2015. Ky Raport është produkt i Ciklit të dytë (nga dy cikle) të vlerësimit, i cili ka zgjatur nga dhjetori 2013 deri në dhjetor 2014². Vlerësimi përfshin dy komponentë: Luftimin e Pastrimit të Parave dhe Luftimin e Financimit të Terrorizmit (LPP/LFT), si dhe Luftimin e Korrupsionit (LK), të cilat janë vlerësuar në kuadër të një procesi të vetëm të integruar.

2. Vlerësimi i sistemit të Kosovës në luftimin e pastrimit të parave dhe në luftimin e financimit të terrorizmit është bazuar në Rekomandimet e FATF-së të vitit 2003 dhe në Rekomandimet e veçanta mbi Financimin e Terrorizmit të vitit 2001 të Task Forcës së Veprimit Financiar – *Financial Action Task Force* (FATF)³ dhe është përgatitur duke përdorur metodologjinë e vlerësimit të LPP/LFT 2004⁴. Pyetësor të ndarë, po ashtu të bazuar në Metodologjinë e FATF-së, janë përgatitur për dy ciklet e vlerësimit dhe kanë paraqitur bazën për dy vizitat në terren.

3. Gjatë Ciklit të parë të vlerësimit ekipi i vlerësimit ka kryer një vlerësim të përqëndruar të pajtueshmërisë së Kosovës me Rekomandimet kyçe, thelbësore si dhe me disa rekomandime të tjera të rëndësishme të FATF-së, posaçërisht me Rekomandimet: 1, 2, 3, 4, 5, 6, 10, 13, 14, 17, 18, 20 (KTH 20.2), 23, 26, 27, 28, 29, 30, 31, 32, 33, 36 dhe 40, dhe RV II, RV III, RV IV, RV V, RV VI, RV VIII dhe RV IX⁵.

4. Gjatë Ciklit të dytë të vlerësimit, ekipi i vlerësimit ka zhvilluar një vlerësim mbi përputhshmërinë e Kosovës me Rekomandimet e FATF-së, në veçanti Rekomandimet: 7, 8, 9, 11, 12, 15, 16, 19, 20 (KTH 20.1), 21, 22, 24, 25, 34, 37, 38 dhe 39 dhe RV V dhe RV VII.

5. Për shkak se ky Raport mbulon tërë Rekomandimet e FATF-së, gjatë vizitës në terren të Ciklit të dytë të vlerësimit ekipi i vlerësimit i ka rishikuar Rekomandimet e FATF-së të cilat janë vlerësuar në Ciklin e parë të vlerësimit. Për më tepër, për shkak të natyrës së përbashkët të detyrës së vlerësimit, e cila ka mbuluar masat e LPP/LFT dhe LKK, raporti do të ndërreferojë ato gjetje të komponentit kundër korrupsionit, të cilat janë të përshtatshme për LPP/LFT-në.

6. Për më tepër, në raport mbulohen gjithashtu një mori çështjesh të përzgjedhura në lidhje me Direktivën 2005/60/EC të Parlamentit Evropian dhe të Këshillit, të datës 26 tetor 2005, për parandalimin e shfrytëzimit të sistemit financiar për qëllime të pastrimit të parave dhe financimit të terrorizmit (më tutje në tekst "Direktiva e tretë e BE-së")⁶ dhe Direktiva 2006/70/EC e Komisionit e 1 gusht 2006 mbi vendosjen e masave zbatuese për Direktivën 2005/60/EC të Parlamentit dhe të Këshillit Evropian në lidhje me përkufizimin e "personave të ekspozuar politikisht" dhe kriteret teknike për procedurë të thjeshtuara të kujdesit të duhur të klientit dhe për përjashtimin mbi bazat e veprimtarisë financiare të kryer në baza të rëndomta dhe shumë të kufizuara (më tutje "Direktiva e zbatimit")⁷, si dhe një mori elementesh të Konventës së Këshillit të Evropës për Pastrimin,

2. Cikli i parë i vlerësimit është ndërmarrë gjatë periudhës nga muaji shtator i vitit 2012 deri në maj të vitit 2013 dhe Raporti i parë i Vlerësimit është miratuar në qershor të vitit 2013. Para vlerësimit të ciklit të dytë është mbajtur një Punëtori mbi mësimet e marra nga cikli i parë i vlerësimit në Prishtinë, Kosovë me datën 30 tetor 2013, ndërkohë që një Punëtori në mes të Agjencive mbi progresin e bërë nga autoritetet e Kosovës në zbatimin e rekomandimeve të PECK nga cikli i parë i vlerësimit është mbajtur në Prishtinë, Kosovë me datat 3 dhe 4 dhjetor 2013. Kjo punëtori ka shënuar po ashtu edhe nisjen e ciklit të dytë të vlerësimit. Ajo është përcjellë nga një publikim në prill të vitit 2014, dhe para vizitës në terren të ciklit të dytë të vlerësimit, të një Raporti përcjellës mbi progresin e arritur nga Kosova nga vlerësimi i ciklit të parë. Megjithatë, Raporti Përcjellës nuk ka klasifikuar përsëri Rekomandimet relevante pasi që kjo ka përfaqësuar vetëm një rishikim të progresit të arritur siç është raportuar nga autoritetet e Kosovës.

3. Ky raport nuk është i bazuar në rekomandimet e korrigjuara të FATF-së, të cilat janë nxjerrë në shkurt të vitit 2012.

4. Siç janë përditësuar në shkurt të vitit 2009.

5. R. 35 dhe RV I, të cilët, ndër të tjera, përcaktojnë kërkesat për nënshkrimin dhe ratifikimin e instrumenteve përkatëse të KB-së, janë përjashtuar nga vlerësimi për shkak të pamundësisë së zbatimit të tyre në rastin e Kosovës, e cila për shkak të statusit ligjor në pajtim me RSKB 1244 nuk mund të bëhet pjesë e këtyre instrumenteve - luteni të referoheni në Pjesën 6.2 të këtij Raporti.

6. OJ L309, 25.11.2005, faqe 15-36.

7. OJ L214, 04.08.2006 faqe 29-34

Kërkimin, Sekuestrimin dhe Konfiskimin e të Ardhurave nga Krimi dhe për Financimin e Terrorizmit (STKE 198). Vlerësimin të këtyre çështjeve nuk i është bërë ndonjë klasifikim.

7. Të dy ciklet e vlerësimit janë bazuar në ligje, rregullore dhe materiale të tjera të siguruar nga autoritetet, si dhe në informatat e marra nga ekipi i vlerësimit gjatë dhe pas vizitës në terren në Prishtinë nga 26 deri 30 nëntor 2012 për Ciklin e parë të vlerësimit, dhe nga 14 deri më 18 prill 2014 për vlerësimin e dytë. Gjatë vizitave në terren, ekipi i vlerësimit është takuar me zyrtarë dhe përfaqësues të ministrive dhe agjencive përkatëse, si dhe të sektorit privat në Kosovë. Lista e përfaqësuesve të organeve të takuara është paraqitur në shtojcën 2 të këtij Raporti të vlerësimit.

8. Cikli i parë i vlerësimit është kryer nga një ekip vlerësimi i Projektit të Përbashkët të BE/KE kundër Krimit Ekonomik në Kosovë (PECK), i cili përbëhej nga: Z. Lajos Korona (vlerësues ligjor), z. Herbert Zammit LaFerla (vlerësues financiar), z. Cedric Woodhall (vlerësues i zbatimit të ligjit), z. Edmond Dunga, këshilltar i Projektit PECK dhe z. Igor Nebyvaev, administrator i sekretariatit të KiE-së.

9. Cikli i dytë i vlerësimit është zhvilluar nga një ekip vlerësimi i Projektit të Përbashkët të BE/KiE Kundër Krimit Ekonomik në Kosovë (PECK), që është përbërë nga: z. Lajos Korona (vlerësues ligjor), z. Herbert Zammit Laferla (vlerësues financiar), z. Frederic Cottalorda (vlerësues i zbatimit të ligjit), z. Edmond Dunga, këshilltar i Projektit PECK dhe znj. Maia Mamulashvili, menaxhere e Projektit PECK.

10. Ekspertët bënë shqyrtimin e kornizës institucionale, të ligjeve, rregulloreve, udhëzuesve dhe të kërkesave të tjera të LPP/LFT-së⁸, si dhe të rregullatorëve dhe sistemeve të tjera të krijuara për pengimin e Pastrimit të Parave (PP) dhe Financimit të Terrorizmit (FT) përmes institucioneve financiare, dhe Bizneseve dhe Profesioneve të Caktuara Jofinanciare (BPCJF-të) si dhe bënë ekzaminimin e kapacitetit, zbatimit dhe efikasitetit të të gjitha këtyre sistemeve.

11. Struktura e këtij Raporti përcjell gjerësisht strukturën e Raporteve të vlerësimeve të Raundit të Tretë të MONEYVAL-it dhe FATF-së.

12. 'Rekomandimet dhe komentet' në lidhje me Rekomandimet individuale që janë rivlerësuar në këtë Raport janë tërësisht të reja dhe reflektojnë pozitën e ekipit të vlerësimit mbi efektshmërinë e zbatimit të Rekomandimit të veçantë për momentin, duke marrë parasysh informacionet relevante në lidhje me kriteret thelbësore dhe shtesë në dispozicion të këtij ekipi të vlerësimit.

13. Klasifikimet të cilat janë rivlerësuar në këtë Raport reflektojnë pozitën si ka qenë në vizitën në terren në prill 2014 apo menjëherë pas saj.

14. Ky raport ofron një përmbledhje të masave për LPP/LFT të krijuara dhe të ndërmarra nga autoritetet lokale në Kosovë në datën e vizitës apo menjëherë pas saj. Raporti bën përshkrimin dhe analizën e këtyre masave, përcakton nivelet e pajtueshmërisë së Kosovës me rekomandimet FATF-së (shih tabelën 1), dhe ofron rekomandime se si mund të përmirësohen anë të caktuara të sistemit (shih tabelën 2).

15. Disa nga rekomandimet e bëra në këtë Raport përmbajnë draft tekstin e propozuar ligjor për të korrigjuar mangësitë e identifikuar. Këto propozime duhet të konsiderohen si tregues dhe mund të redaktohen apo të rihartohen nga autoritetet në Kosovë në mënyrë që të lidhen me anë të ndryshme të strukturës legjislative në Kosovë.

8. Pasi që ndryshimet e Ligjit për LPP/LFT hynë në fuqi në muajin shkurt 2013, ky Raport ka marrë parasysh ligjin e ri në rishikimin e Rekomandimeve të ciklit të parë dhe ka reflektuar zhvillimet në analizën, komentet dhe rekomandimet e ndryshuara përfshirë për qëllime të klasifikimit aty ku ka qenë e duhur.

PËRMBLEDHJE EKZEKUTIVE

Informacion i përgjithshëm

16. Në vijim është një përmbledhje ekzekutive e masave të LPP/LFT-së në Kosovë deri më datën e vizitës në terren të Ciklit të dytë (14-18 prill 2014) dhe pas saj. Duke u ndërtuar mbi Raportin e Vlerësimit (RV) të parë të 10 qershorit 2013, pas vizitës së parë në terren në nëntor 2012 dhe Raportin përcjellës eventuale të prillit 2014, ai përshkruan dhe analizon këto masa, si dhe ofron rekomandime se si disa anë të sistemit për LPP/LFT të Kosovës do të mund të fuqizoheshin. Përmes dokumentit po ashtu përshkruhet niveli i përputhshmërisë së Kosovës me Rekomandimet 40 + 9 të FATF-së.

Gjetjet kryesore

- Ky është vlerësimi i parë i plotësuar i përputhshmërisë së Kosovës me standarde ndërkombëtare të LPP/LFT. Korniza ligjore e Kosovës në këtë fushë është bazuar në shkallë të madhe në akte të ndryshme ligjore të miratuara nga Misioni i Kombeve të Bashkuara në Kosovë (UNMIK), dhe vetëm gjatë disa viteve të fundit është bërë një tranzicion i dispozitave në legjislation vendor. E njëjta vërehet edhe në lidhje me kornizën institucionale, e cila ka qenë dhe deri në një masë mbetet në kuadër të juridiksionit të Misionit të Sundimit të Ligjit në Kosovë (EULEX). Tranzicioni i NjIF-it nga EULEX-i në pronësi vendore për shembull është plotësuar tek në vitin 2012. Disa juridiksione të EULEX-it mbeten me Zyrën e Prokurorit Special të Kosovës (ZPSK), e cila ka juridiksion ekskluziv në lidhje me ndjekjen penale të veprave penale të PP. EULEX-i po ashtu ka gjyqtarë dhe policë të specializuar; një pjesë e personelit të EULEX-it mbetet me NjIF.
- Ekziston një njohuri e vogël e përbashkët, informacioni i ditur ose çfarëdo e dhënë statistikore publike mbi fenomenin e PP apo FT në Kosovë pavarësisht prej Vlerësimit Kombëtar të Rrezikut (VKR) të ndërmarrë nga autoritetet e Kosovës në vitin 2013. Shtrirja e pastrimit të parave ndërlidhet me shtrirjen e ekonomisë së zezë joformale (drogat, prostitucionin, kontrabandën e mallrave ilegale dhe veprimtaritë e tjera kriminale), duke e përjashtuar, në këtë kontekst, shmangien nga tatimet, si pjesë e ekonomisë së hirtë. Kërcënimet e financimit të terrorizmit është konfirmuar nga disa autoritete në Kosovë, të cilët i kemi takuar gjatë dy vizitave në terren. Në nivel të politikave, zhvillimi më i rëndësishëm është ai i strategjisë për LPP/LFT, i miratuar në muajin janar 2014 duke e shfuqizuar strategjinë e mëhershme që ishte miratuar në shtator 2012. Në shtator 2012, Qeveria e Kosovës kishte miratuar edhe katër strategji të ndërlidhura për periudhën 2012-2017: strategjinë kundër krimit të organizuar, strategjinë kundër drogave, strategjinë për luftimin e financimit të terrorizmit dhe strategjinë për mbrojtjen e kufijve. Strategjia e muajit janar 2014 shoqërohet me një plan veprimi për zbatimin e strategjisë.
- Edhe pse VKR është kryer në vitin 2013, kjo nuk përfshin vlerësimin e rreziqeve sektoriale, të cilat, sipas autoriteteve në Kosovë do të ndërmerren më vonë. Sipas Planit të Veprimit mbi zbatimin e të gjeturave nga VKR veprimi 2.2.2, të gjitha institucionet e Kosovës detyrohen të ndërmarrin Vlerësime Sektoriale dhe ai qartazi përcakton sektorët të cilët duhet vlerësuar bazuar në rreziqet e identifikuar.
- Në janar 2014, Qeveria e Kosovës ka publikuar Strategjinë Kombëtare të re të Kosovës dhe Planin e tij të Veprimit për parandalimin dhe luftën kundër ekonomisë joformale, PP, FT dhe krimeve të tjera ekonomike dhe financiare për periudhën 2014-2018. Qëllimet, objektivat dhe veprimet e Strategjisë Kombëtare dhe Planit të Veprimit për 2014-2018 bazohen në VKR të 2013. Dokumenti politik përbën një mekanizëm të menaxhimit të rrezikut në ekonominë joformale, PP, FT dhe krimet e tjera ekonomike dhe financiare në Kosovë. Qëllimi primar i Strategjisë Kombëtare dhe Planit të Veprimit 2014-2018 është prandaj ofrimi i përkrahjes në arritjen e objektivave të programit të Qeverisë së Kosovës në këtë drejtim.
- Zyra Kombëtare për Zbatimin e Krimeve Ekonomike është themeluar me emërimin e një Prokurori si Koordinator Kombëtar (i referuar si: Koordinatori Kombëtar për Luftimin e Krimit Ekonomik, më tutje "KKLKE") në janar 2014. Themelimi dhe operimi i Koordinatorit Kombëtar rregullohet me Rregulloren e KPK-së të dhjetorit 2013 mbi themelimin dhe funksionalizimin e Koordinatorit Kombëtar. Sipas Rregullores, qëllimi i themelimit të Koordinatorit Kombëtar

është rritja e efikasitetit në ndjekjen penale të krimeve, dhe sekuestrimi dhe konfiskimi i përfitimeve materiale që dalin nga krimet.

- Në përgjithësi, sistemi kundër pastrimit të parave, si një sistem shumë-nivelesh në mes agjencie ka arritur ta nxjerrë një numër jashtëzakonisht të vogël të rezultateve sporadike dhe pa ndonjë rezultat. Edhe pse mund të mos jetë e saktë nëse i konsiderojmë këto rezultate të vogla si të rastit, në përgjithësi, ato më shumë e konfirmojnë se sa e mohojnë paaftësinë e përgjithshme të zinxhirit institucional LPP për të funksionuar në mënyrë të integruar me përfshirjen e të gjithë përbërësve: raportimin - inteligjencën/analizimin - hetimin - ndjekjen penale - dënimin/konfiskimin. Kjo shkaktohet nga një numër i faktorëve të ndërlidhur, përfshirë mungesën e mekanizmit të bashkëpunimit/koordinimit sistematik dhe informacioneve në tërë segmentet, si dhe mungesën e burimeve të duhura në shumicën prej tyre.
- Analiza e komponentëve të ndryshme, të ndërmarra në këtë Raport po ashtu ka prodhuar një listë gjithëpërfshirëse të faktorëve specifik në nivel të institucioneve individuale të cilat po ashtu ndikojnë negativisht në sistemin në tërësi, ku prej më të rëndësishmëve janë:
 - Efikasiteti i dobët në anën parandaluese, i cili pengohet më tutje nga një regjim rregullativ i mangët, dhe nga mungesa e mbikëqyrjes së duhur e cila nuk funksionon mbi një bazë të ndjeshmërisë së rrezikut (kjo është identifikuar edhe në VKR 2013) dhe regjimit të zbatimit/sanksionimit. Kjo nënkupton se sistemi parandalues është në mënyrë të konsiderueshme duke dështuar në dy funksionet e tij më të rëndësishme: ndalimit të pasurisë së fituar me vepër penale për të hyrë në sistemin financiar dhe për të siguruar se autoritetet kompetente janë të informuara kur ndodhin fakte të tilla.
 - Qëndrueshmëria e pamjaftueshme institucionale e NjIF-it, që reflektohet në kapacitetet e saj për ta rritë bashkëpunimin me autoritetet e tjera vendore, qasjen në informacione dhe përmirësimin e cilësisë së analizave;
 - Ngurrimi, mungesa e të kuptuarit dhe kapaciteti i zbatimit të ligjit/prokurorëve për të zhvilluar hetime/ndjekje penale dhe sekuestrim/konfiskim të pasurive të fituara përmes veprës penale;
 - Mungesa e kapaciteteve në gjyqësor dhe ngurrimi për të marrë një qasje proaktive në çështjet e sekuestrimit/konfiskimit të pasurive të fituara nga veprat penale.
- Edhe pse Kosova ka ndërmarrë një VKR, i cili nuk ka përfshirë një vlerësim të rrezikut sektorial, autoritetet në Kosovë nuk e kanë zbatuar një qasje të bazuar në rreziqe në lidhje me çfarëdo komponenti të sistemit për LPP/LFT, përfshirë sistemin mbikëqyrës, përveç deri në një masë të kufizuar, për qëllime të sektorit financiar të procedurave të kujdesit të klientit.

Sistemi ligjor dhe masat përkatëse institucionale

17. Vepra penale e PP, e cila është e radhitur në mesin e veprave penale në pjesën e posaçme të Kodit Penal (KP), por e përkufizuar ndaras në kuadër të Ligjit për LPP/LFT, paraqet një nivel të shquar të përputhshmërisë me përkufizimin në Konventat e Vjenës dhe Palermos, në veçanti sa i përket elementeve materiale (fizike) të veprës penale. Disa dispozita, megjithatë, të cilat shkojnë përtej këtij fushëveprimi, ngrënë disa brenga (p.sh. disa prej tyre kanë karakter të tepërt, duke krijuar dyfishime me veprat e tjera penale të përshkruara në nenin e njëjtë).

18. Legjislacioni i Kosovës zbaton parimin e universalitetit për veprat penale kryesore ("qasja me të gjitha krimet") që përfshijnë të gjitha përveç një nga 20 kategoritë e veprave penale kryesore për PP të kërkuara nga rekomandimet e FATF-së përveç veprës penale të manipulimit të tregut. Megjithatë, është vërejtur si praktikë kufizuese e prokurorisë që të ardhurat nga veprat penale të shmangies së tatimit nuk përbëjnë të ardhura nga vepra penale dhe prandaj kjo vepër penale bën një përjashtim të dukshëm në qasjen me të gjitha krimet. Përveç kësaj, ekipi i vlerësimit ka vërejtur një pasiguri të përgjithshme në mesin e punonjësve të fushës në lidhje me nivelin e provës për veprën penale kryesore dhe mungesën e udhëzimeve të përshtatshme. Njëjtë, dispozita e cila përkufizon mbulimin e vetëpastrimit është e paqartë dhe e formuluar në mënyrë të papërshtatshme, që duket se paraqet probleme për praktikantët. Kryesit e veprave penale të PP dhe veprave penale kryesore, për shembull, do të ndiqeshin penalisht dhe të akuzoheshin për vepra penale më të rënda edhe pse nuk ka bazë ligjore për një interpretim kaq të ngushtë.

19. Ndashmëria e veprave penale të PP-së mund të jetë arsye pse koncepti dhe terminologjia duken aq të ndryshme nga ajo në KP, edhe në rast të termave të përgjithshme, siç është gama dhe shtrirja e veprave penale ndihmëse apo standardeve të dijës të zbatuara në rastet e veprave penale të PP-së, të cilat mund të shkaktojnë vështirësi në rastet konkrete dhe duhet prandaj të

rishqyrtohen në mënyrë që termat dhe konceptet e njëjta të mund të përdoren në çfarëdo burimi të ligjit material penal. Efektshmëria e zbatimit të veprës penale të PP-së nuk ka mundur të vlerësohet për shkak të statistikave kundërthënëse të ofruara ekipit të vlerësimit dhe mungesës së plotë të informacioneve shtesë në lidhje me rastet që presin zgjidhje.

20. Përderisa përgjegjësia penale e personave juridikë ekziston në mënyrë të përgjithshme, ekipi i vlerësimit ka gjetur një numër të dispozitave kundërthënëse në ligjet përkatëse në lidhje me bazat e përgjegjësive penale të korporatave (nëse varet apo jo nga fajësia e personit fizik ose nëse një person juridik duhet po ashtu të jetë përgjegjës për veprën penale nëse personi përkatës, i cili ka kryer veprën penale, nuk është dënuar për këtë). Kjo çështje thërret për harmonizim urgjent të legjislacionit përkatës. Për më shumë, ekipi i vlerësimit ka gjetur se sanksionet penale (gjobat) që zbatohen për personat juridikë që kanë kryer vepra penale janë të buta e të paefektshme (joproporcionale dhe jo bindëse) për dallim nga sanksionet përkatëse që zbatohen ndaj personave fizikë.

21. Vepra penale e FT-së siç përcaktohet në KP (ndihma e kryerjes së terrorizmit) nuk mbulon financimin e një terroristi individual për çfarëdo arsye, dhe nga një pamje e përgjithshme, mund të gjendet një terminologji e paqëndrueshme dhe e tepërt që zbatohet në tërë dispozitat që kanë të bëjnë me FT të KP, gjë që rrit rrezikun e pështjellimit. Mbulimi i "aktit të terrorizmit" siç kërkohet me Konventën e FT është i mangët, duke pasur parasysh mungesën e një nocioni të plotësuar dhe "të përgjithshëm" të veprës penale të terrorizmit si subjekt i FT-së, si dhe mbulimin e kufizuar të "veprave penale në traktate" për FT, duke kërkuar një element shtesë. Përveç kësaj, dyshohet nëse dhe në çfarë mase përkufizimi i "aktit terrorist" në KP shtrihet në vepra penale të ndërlidhura me financimin e terrorizmit (p.sh. rekrutimi i terrorizmit), në veçanti nëse financimi i këtyre veprave penale mund të konsiderohet si vepra penale e FT-së.

22. Ndryshimet e fundit në Ligjin për LPP/LFT kanë paraparë një vepra penale të FT "të re" në Ligjin për LPP/LFT me një formulim më në përputhje me kërkesat e RV.II të FATF-së, por pa pasur ndonjë ndikim në veprën penale të "vjetër" të FT në KK. Futja e veprës së "re" penale të FT ka rezultuar në dyfishimin e kriminalizimit të FT me dy vepra penale konkurruese sipas të cilave veprimtaritë e FT-së do të mund të ishin përfshirë në mënyrë të barabartë. Është një rast i qartë i paqartësisë ligjore që paraqet rrezik serioz në zbatimin efektiv të dispozitave përkatëse. Përveç kësaj, vepra e re penale e FT-së në Ligjin për LPP/LFT ka ngelur "trup i huaj" edhe në kuptim të vendosjes së saj edhe zbatueshmërisë (duke pasur parasysh terminologjinë ligjore që do të kërkonte sqarimin apo përkufizimin e duhur për shembull për nocionin e "terroristit individual" që mungon tërësisht).

23. Korniza e sekuestrimit dhe konfiskimit në Kosovë është e rregulluar në mënyrë parësore me Kodin Penal (KP) dhe Kodin e Procedurës Penale (KPP) dhe është në përgjithësi e përshtatshme në lidhje me konceptimin dhe fushëveprimin legjislativ, megjithatë ka një numër të paqartësive. Neni 96⁹ parasheh konfiskimin e "përfitimeve materiale të fituara përmes kryerjes së veprës penale". Kjo mbulon të gjitha krimet të cilat gjenerojnë pasuri kriminale, përfshirë PP, FT, dhe veprat e tjera penale kryesore. Neni 69 i KP parasheh konfiskim të përgjithshëm të sendeve (mjetet/instrumentet) të përdorura në kryerjen e veprës penale. Korniza ligjore, megjithatë, nuk përfshin ndonjë standard të provës apo procedura për konfiskimin përfundimtar të *instrumentaliteteve të synuara për përdorim* në kryerje të një vepre, gjë e cila ngre dyshime në lidhje me mundësinë e konfiskimit të tyre përfundimtar. Përderisa KP lejon që një pasuri apo një vlerë "e barasvlershme" (domethënë korresponduese) të konfiskohet, kjo nuk ka ndodhur kurrë në praktikë. Si përfitimet direkte ashtu edhe indirekte mund të konfiskohen. Ekziston një konflikt dispozitash në mes të KPP dhe KP në lidhje me konfiskimin nga palët e treta, ku KPP parasheh një standard më të lartë të provës, që mund të ndikojë në fund të fundit në efektshmërinë e zbatimit të ligjit kur ata të ndërmarrin masa të konfiskimit. Përveç kësaj, ekziston një mosqëndrueshmëri e formulimeve në lidhje me përkufizimin e masave të përkohshme, siç është sekuestrimi dhe konfuzioni i tyre me disa dispozita që kanë të bëjnë me konfiskimin. Dispozitat parashohin që pasuria të konfiskohet *ex parte* dhe pa paralajmërim, megjithatë nuk është demonstruar që kjo të ketë ndodhur në praktikë. Edhe pse disa autoritete të zbatimit të ligjit duket se kanë mjetet e duhura për të ndërmarrë gjurmimin e pasurive, në praktikë është bërë shumë pak në këtë vështrim. Përderisa hapat që duhet ndërmarrë nga palët e treta në mirëbesim duket të jenë të qarta dhe transparente në legjislacion, barra e provës, ndoshta në mënyrë të paarsyeshme, ka kaluar tek personi në mirëbesim, duke e bërë të pamundur shumë shpesh për atë të provojë të drejtat e tij të përligjura dhe synimet në lidhje me pasurinë. Nuk ka autoritet në ndërmarrjen e hapave për të parandaluar apo anuluar veprime, kontraktore apo të tjera, kur personat e përfshirë

9. Neni 96 i Kodit Penal Nr. 04-L-082 i datës 20 prill 2012.

kanë ditur apo është dashur të dinë që si rezultat i këtyre veprimeve autoritetet do të paragjykoreshin në aftësinë e tyre për ta rimarrë pasurinë që është objekt i konfiskimit.

24. Nuk ka kornizë specifike ligjore që do t'ua mundësonte autoriteteve të Kosovës të ndërmarrin masa të duhura parandaluese dhe ndëshkuese për ngrirjen dhe, nëse duhet, për marrjen pa vonesë të fondeve që kanë të bëjnë me terrorizëm apo pasurive të tjera në pajtim me rezolutat e Kombeve të Bashkuara. Copëza e vetme e legjislacionit është Ligji mbi Zbatimin e Sanksioneve Ndërkombëtare (LZSN), i cili, megjithatë, është larg i të qenit i plotësuar në formën e tij të sotme, por që ofron një bazë ligjore themelore dhe një autorizim legjislativ për nxjerrjen e legjislacionit dytësor *për këtë qëllim* pa rregulla të detajuara mbi rolet, përgjegjësitë dhe procedurat (të cilat mund të jenë arsye që ai nuk është zbatuar kurrë që nga viti 2010). Nga një këndvështrim më i përgjithshëm, Kosova nuk i përmbush asnjë prej kriterëve thelbësore të RV.III, dhe ekipi i vlerësimit u rekomandon fuqimisht autoriteteve të Kosovës të miratojnë një pako të rregullave gjithëpërfshirëse (gjyqësore ose administrative), të cilat do të mundësonin zbatimin e duhur të sanksioneve të synuara financiare, të përfshira në Rezolutat përkatëse të Këshillit të Sigurimit të Kombeve të Bashkuara (RKS KB) që kanë të bëjnë me parandalimin dhe luftimin e veprave të financimit të terrorizmit dhe ngrirjes së pasurive terroriste, duke i adresuar të gjitha kërkesat sipas RV.III të FATF-së.

25. Njësia e Inteligjencës Financiare (NJIF) është themeluar në fund të vitit 2010 dhe ka trashëguar ndërtesën dhe strukturën e paraardhësit- Qendrës së Inteligjencës Financiare (QIF), një organ i themeluar nga UNMIK-u dhe, më pas, i qeverisur nga EULEX-i për të kryer funksionet e një NJIF-i. Ajo funksionon si qendër e pavarur kombëtare përgjegjëse për hulumtimin, marrjen, analizimin dhe shpërndarjen tek autoritetet kompetente dhe bërjen publike të informacionit në lidhje me PP dhe FT potencial. NJIF ka lëshuar udhëzime për entitetet raportuese përmes "Urdhëresave administrative" dhe "Udhëzimeve Administrative", të cilat parashohin mënyrën e raportimit, dhe veçoritë e fushave të rrezikuara, për të cilat raportuesit duhet të kenë parasysh¹⁰. Entitetet raportuese duhet të ofrojnë RTD dhe raporte të tjera në mënyrë elektronike përmes sistemit të zhvilluar nga KB-ja goAML, që përdoret si sistem kryesor nga NJIF-i. NJIF ka lëshuar së fundmi Udhëzime dhe Urdhëresa Administrative që merren me anët e ndryshme të Ligjit për LPP/LFT siç janë PEP, statistikave, trajnimet dhe sanksionet. Duket të jenë disa të meta të veçanta në lidhje me këtë, që rezultojnë në një barrë më të madhe të burimeve për sektorin privat. Fushëveprimi dhe mënyra e qasjes së NJIF-it në baza të ndryshme të të dhënave nuk është shumë e kënaqshme, gjë që ndikon negativisht në funksionimin analitik të Njesisë. Procedura për të kërkuar informacione shtesë nga entitetet raportuese siç përshkruhet në Ligjin për LPP/LFT përmban paqartësi thelbësore dhe është e hapur ndaj sfidave ligjore nga entitetet raportuese, edhe pse NJIF ka shpjeguar se nuk kanë ndodhur probleme të tilla në praktikë. NJIF i shpërndan materiale PK-së ose PSRK-së dhe institucioneve të tjera siç përcaktohet me Ligjin për LPP/LFT, megjithatë gama dhe kualiteti i informacioneve të marra mbi progresin dhe rezultatin e këtyre shpërndarjeve është shumë e ulët dhe jo sistematike. NJIF është operacionalisht e pavarur; në kuptim të mbikëqyrjes së përgjithshme, ajo i raporton Bordit menaxhues, të përbërë nga kryesuesit e agjencive kyçe të përfshira në sistemin KPP në Kosovë. Zyrat e NJIF-it janë fizikisht të sigurta. Që nga viti 2011, NJIF i publikon raportet e veta vjetore të veprimtarive në faqen e internetit. NJIF ka bërë kërkesë për anëtarësim në Grupin Egmont, por njëkohësisht ka deklaruar se nuk ka zbatuar Parimet Egmont për shkëmbim informacionesh në veprimtaritë e saj. Për fat të keq, ekipi i vlerësimit nuk ka pasur informacione të mjaftueshme për ta gjykuar në mënyrë gjithëpërfshirëse efektshmërinë e NJIF-it. Mungesa e statistikave të kuptimita që demonstrojnë rezultatet e shpërndarjeve të NJIF-it tek zbatuesit e ligjit është mangësia kryesore, që rezultojnë nga pamjaftueshmëria e informacionit ndërmjet agjencive dhe duhet të përmirësohet nga autoritetet e Kosovës në një kohë sa më të shkurtë të mundshme përmes një përpjekje kolektive në mes të agjencive. Në të njëjtën kohë, NJIF ka ofruar së paku një shembull kur informacioni i tij është përdorur në një hetim të suksesshëm të PP-së. Ekipit të vlerësimit i janë ofruar po ashtu edhe dosje të pastruara të synuara për shpërndarje tek autoritetet e zbatimit të ligjit. Këto materiale demonstrojnë aftësinë e plotë të analistëve në NJIF që të kryejnë analiza deri në pikën ku është e mundur të dëshmohet një vepër e mundshme penale kryesore nga të dhënat e disponueshme.

26. Të gjitha agjencitë kosovare të zbatimit të ligjit kanë përgjegjësi për të siguruar se veprat penale të PP të hetohen, megjithatë ekziston një njësi e specializuar në kuadër të PK-së-Njësiti i hetimeve financiare dhe kundër pastrimit të parave në kuadër të Drejtoratit kundër krimit ekonomik dhe korrupsionit. Ndjekjet penale kundër PP janë kompetencë e rezervuar për Zyrën e

10. Ekipi i vlerësimit ka shprehur brengën mbi vlefshmërinë e disa urdhëresave që janë lëshuar sipas Rregullores Nr. 2004/2 të UNMIK-ut "Mbi Pengimin e pastrimit të parave dhe veprave të ngjashme penale" e cila është shfuqizuar me Ligjin për LPP/LFT pa ndonjë dispozitë që t'i mbajë urdhëresat e lëshuara sipas saj si të zbatueshme.

Prokurorit Special (ZPS). Hetimet e PP udhëhiqen nga prokurori, ku autoritetet për zbatimin e ligjit vepron si "dorë e djathtë" e prokurorëve. Autoriteti i zbatimi të ligjit duhet ta njoftojë prokurorin për çfarëdo informacioni të zbuluar gjatë hetimit të PP-së. Neni 87 i KPP përshkruan një gamë teknikash që duhet të zbatohen nga autoritetet për zbatimin e ligjit. Këto përfshijnë në mes tjerash përgjimin e komunikimeve, operacionet e fshehta, agjentët bashkëpunues, shpërndarjen e kontrolluar të postës dhe zbulimin e të dhënave financiare. Nuk ka statistika mbi shkallët kur teknikat speciale hetimore janë zbatuar në rastet e hetimit të pastrimit të parave ose financimit të terrorizmit. Autoritetet e zbatimit të ligjit në Kosovë nuk kanë në dispozicion të plotë masën e shtyrjes së një arresti kur, për shembull, kërkohet një grumbullim i mëtutjeshëm i dëshmitë. Neni 119 i KPP-së të ri i jep prokurorit të drejtë të kërkojë të gjitha dëshmitë e dokumentuara, përfshirë të dhënat financiare. Në nenin 121 të KPP-së renditet një gamë e dëshmitë joekskluzive, të cilat mund të merren nga prokurori gjatë fazës hetimore dhe para fazës së dëshmisë paraprake. Sipas nenit 67 të KPP-së, të dhënat konfidenciale të mbajtura nga jo palët në hetime mund të merren vetëm përmes urdhrave gjyqësorë. Dispozita duket se e përfshin gamën e plotë të llojeve të dokumenteve të kërkuara sipas Rekomandimit 28 të FATF-së. Nenet 70-73 të KPP-së të ri u japin agjencive të zbatimit të ligjit kompetenca për të grumbulluar informacione për hetimin e krimit në fazën fillestare të hetimit. Kjo përfshin intervistimin e dëshmitarëve dhe marrjen e dëshmitë. Masat e tjera të mbuluara dhe të fshehta të përgjimit dhe hetimit po ashtu mund të ndërmerren (nenet 86-96 të KPP-së) nga PK me autorizim të gjyqtarit të procedurës paraprake apo si në raste ekskluzive të PP- me autorizim të një prokurori, nëse rrethanat kërkojnë një urgjencë. Dëshmitë dhe materialet e grumbulluara me përdorimin e masave të tilla, përfshirë të dhënat financiare, janë të pranueshme nëse merren në pajtim me procedurën penale. Megjithatë, mungesa e aktakuzave dhe dënimeve për rastet e PP nuk e lejon të konsiderohet që, edhe me rastin e zhvillimit të hetimeve të PP dhe veprave penale kryesore, fuqia e autoriteteve kompetente për të marrë dokumente dhe informacione për përdorim në ato hetime dhe ndjekje penale dhe veprime të ngjashme është plotësisht efektive. Përveç kësaj, ekziston një numër i konsiderueshëm i çështjeve lidhur me kapacitetin dhe numrin e stafit brenda KP-së, si dhe me rastet e ndërhyrjeve politike.

27. Në kohën e vizitës në terren të Ciklit të parë, statistikave dhe të dhënat e mbajtura nga PK dhe Prokuroria nuk kanë qenë në përputhje, as në pikëpamjen e kritereve as në numrat përfundimtarë. Pritet që kjo të përmirësohet me themelimin e parë në vitin 2013 dhe pastaj përcjelljen në vitin 2014 të mekanizmit ndërinstitucional për harmonizimin e raporteve statistikore për karakteristikat e veprave penale në mes të Prokurorit të Shtetit, agjencive të zbatimit të ligjit dhe gjykatave. Statistikat e dhëna nga prokurori tregojnë rritje graduale të lëndëve për veprat penale të PP dhe rritjen e numrit të rasteve të pazgjydhura. Pasi që krimet e PP i takojnë kompetencës ekskluzive të PSRK-së, i cili merret me një numër të madh të veprave të tjera penale me vetëm 10-15 prokurorë në dispozicion, është e qartë se duhet të shqyrtohet një ndryshim në qasje. Po ashtu, mungesa e kapacitetit e PSRK-së për t'u marrë me numrin në rritje të rasteve të PP mund të jetë dekurajuese për autoritetet e zbatimit të ligjit, të cilat do të hezitonin në kërkimin e pasurive të fituara nga krimi edhe kur kemi të bëjmë me ndonjë vepër të dukshme penale kryesore që gjeneron pasuri. Në vitin 2012, barra në rritje e lëndëve të prokurorëve ka përkuar me një zbritje të dukshme në numrin e rasteve të PP-së të raportuara tek ta nga PK (sipas statistikave të KPK). Nëse i marrim statistikave të PK-së për rastet e hetuara të PP-së, shihet një zbritje e njëjtë e mprehtë në hetime, por kjo paraqitet në vitin 2011. Duke e lënë anash çështjen e statistikave kundërtënëse, mund megjithatë të thuhet se ka rënie në aktivitetin policor për të hetuar dhe referuar raste të PP në prokurori gjatë viteve të fundit. Është e paqartë cili është shkaku për këtë situatë, por është indikator i qartë i rënies së efektshmërisë. Kjo po ashtu konfirmohet nga fakti se nuk ka shkallë në ngritje të dënimeve (që do të kishte treguar një rritje të cilësisë, duke shkuar në dëm të sasisë).

28. Në vitin 2013, është rritur numri i rasteve të PP të raportuara nga PK. Megjithatë, gjatë këtij viti, sipas statistikave të KPK-së, 45.61% të kallëzimeve penale LPP janë hedhur poshtë apo mbyllur para hetimit dhe për 52.63% hetimet janë ndërprerë, duke i lënë kështu vetëm 1.76% të rasteve që përfundojnë me aktakuzë të ngritur. Në intervistat gjatë dy vizitave në terren, ka dalë se niveli i vetëdijesimit të prokurorëve mbi çështjet e PP ka nevojë të përmirësohet dukshëm pasi që, për shembull, disa kanë konsideruar se shmangia nga tatimi nuk është vepër penale kryesore për PP. Nga perspektiva e përgjithshme, ekipi i vlerësimit i nxit autoritetet e Kosovës ta përfordojnë dukshëm përkushtimin e tyre për të ndjekur veprat penale të PP-së.

29. DK kanë zbatuar një kontroll ndërkufitar të valutës dhe instrumenteve të negociueshme, ku parashihet që çdo person që hyn apo del nga Kosova dhe mbanë instrumente monetare prej një vlere prej dhjetë mijë (10,000) euro apo më shumë duhet ta deklarojë shumën e instrumenteve monetare dhe burimin e instrumenteve të tilla monetare me shkrim. Një deklaram konsiderohet i rrejshëm nëse përmban të dhëna jo të sakta ose jo të plota. Nëse kjo ndodh, DK kanë kompetencë për të marrë dhe mbajtur instrumentet monetare të deklaruara rrejshëm ose të padeklaruara.

Autoritetet kosovare kanë po ashtu kompetenca të marrin në pyetje dhe të kërkojnë personat fizikë dhe bagazhet e tyre. Kompetencat për të mbajtur valutat dhe për të kërkuar dhe marrë në pyetje personat fizikë dhe bagazhet e tyre zbatohen në mënyrë të njëjtë kur ka dyshim të arsyeshëm se instrumentet monetare janë përfitime nga krimi apo janë përdorur ose synohen të përdoren për të kryer ose ndihmuar pastrimin e parave apo veprën penale kryesore prej nga ka rrjedhur pasuria kriminale pse kanë të bëjnë me financimin e terrorizmit. Autoritetet doganore kanë treguar se me rastin e deklarimit apo konfiskimit, formularët duhet të mbushen, duke krijuar kështu kopje fizike e cila pastaj i përcillet Sektorit të Inteligjencës Doganore për plotësime të mëtutjeshme. Ajo pastaj ruhet në bazë të dhënash elektronike të Sektorit të Inteligjencës dhe në ndërkohë ajo përcillet përmes sistemit goAML tek NJIF për procedim dhe analizim të mëtutjeshëm. DK po ashtu ia raportojnë NjIF-it të gjitha incidentet e dyshimta të PP/FT-së në formë të një RTD-je. DK kanë bashkëpunuar në mënyrë të suksesshme me PK, NjIF, agjencitë për menaxhimin e integruar të kufijve dhe me EULEX-in. Veprime të përbashkëta operationale mbahen për të gjitha parregullsitë ndërkufitare dhe të gjitha llojet e krimeve të cilat përfshijnë korrierët e parave të gatshme. Këto veprimet kanë çuar në rezultate specifike. DK kanë kompetenca të hetojnë veprat penale nga fushat e DKve, dhe duhet të shihen si me kompetenca dhe përgjegjësi të policisë ose policisë gjyqësore për këto hetime. DK mund të zbatojnë sanksione të tilla për personat të cilët bëjnë deklarime të rrejshme ose zbulime. Këto sanksione fillojnë prej referimit për hetime apo ndjekje penale të veprave penale, dhe konfiskimit të tërë shumës së valutës e shkojnë deri tek gjobat administrative në shumë deri në 25% të vlerës.

Masat parandaluese - institucionet financiare

30. Parandalimi i PP dhe FT në Kosovë është i bazuar kryesisht në Ligjin për parandalimin e pastrimit të parave dhe financimin e terrorizmit (Ligji Nr. 03/L-196 të vitit 2010)¹¹. Ligji kryesor është i plotësuar me Rregullën X dhe Letrën këshilluese 2007-1 të majit 2007, të dyja të lëshuara nga BQK-ja. Letra këshilluese që ofron udhëzim për institucionet dhe organizatat përkatëse, dhe Rregulla X që parasheh parimet që duhet të përcillen nga sektori financiar në përmbushjen e detyrimeve të veta LP/LFT dhe lëshohen mbi bazën e Rregullores së UNMIK-ut 1999/21 për licencimin, mbikëqyrjen dhe rregullimin e bankave dhe mbi bazën e Rregullores së UNMIK-ut 2004/2 për zbulimin e pastrimit të parave dhe veprave penale të ngjashme. Të dy rregulloret e UNMIK-ut janë shfuqizuar me hyrjen në fuqi të Ligjit për LPP/LFT dhe Ligjit për bankat. Prandaj, ekipi i vlerësimit e vë në pikëpyetje vlefshmërinë e këtyre dy dokumenteve në kontekst të Ligjit për LPP/LFT. Ekipi i vlerësimit megjithatë e pranon se Rregulla X është e harmonizuar më shumë me standardet ndërkombëtare se sa vetë Ligji dhe kështu e konsideron si të duhur në praktikë që bankat dhe institucionet financiare të vazhdojnë t'i përcjellin kushtet e parapara në të. Pavarësisht nga kjo, disa nga kriteret thelbësore për Rekomandimet kyçe - në veçanti Rekomandimin 5 - që duhet të parashihen sipas ligjit ose rregullores janë megjithatë të pranishme në Rregullën X, i cili nuk e përmbush përkufizimin e rregullimit për qëllimet e këtij vlerësimi.

31. Ligji për LPP/LFT është më tutje i plotësuar përmes urdhëresave administrative dhe udhëzimeve administrative të lëshuara nga QIF si paraardhës i NjIF. Me përjashtim të Urdhëresës administrative 014 të dhjetorit 2011 dhe Udhëzimit administrativ FICAD 49/2011, të lëshuar mbi bazën e Ligjit për LPP/LFT, të gjitha urdhëresat dhe udhëzimet administrative janë lëshuar mbi bazën e Rregullores së shfuqizuar të UNMIK-ut 2004/2. Ekipi i vlerësimit prandaj e vë në pikëpyetje vlefshmërinë ligjore të këtyre Urdhëresave pasi që me shfuqizimin dhe zëvendësimin e Rregullores së UNMIK-it 2004/2, Ligji për LPP/LFT nuk parasheh vazhdimin e asnjë prej këtyre rregullave dhe urdhëresave. Në ndërkohë NjIF ka lëshuar Urdhëresa Administrative, Udhëzime Administrative dhe Udhëzime sipas Ligjit për LPP/LFT.

32. Që nga shfuqizimi i Rregullores së UNMIK-ut 2004/2 dhe ndryshimit të Ligjit për LPP/LFT, BQK-ja e cila tani ka kompetenca të deleguara të mbikëqyrjes për qëllime të Ligjit për LPP/LFT për tërë sektorin financiar, synon të lëshojë një Rregullore të re e cila do të inkorporojë dhe përditësojë dispozitat aktuale të Letrës këshilluese dhe Rregullës X, së bashku me dy Udhëzimet Administrative një mbi Trajnimet dhe një mbi Mbajtjen e Statistikave¹². Përveç kësaj, NJIF ka lëshuar një numër të Udhëzimeve Administrative mbi bazën e Ligjit të ndryshuar KPP/LFT që zbatohen për të gjitha subjektet raportuese.

11. Ligji Nr. 03/L-196 i vitit 2010 është rishikuar dhe ndryshuar në shkurt 2013, pas vizitës së parë në terren të muajit nëntor 2012, përmes Ligjit Nr. 04/L-178 të vitit 2013. Analiza e atyre Rekomandimeve të FATF-së nga vizita e parë në terren është përditësuar përshtatshëm në këtë Raport pas vizitës së dytë në terren të muajit prill 2014, përfshirë klasifikimet e rekomandimeve sipas rastit.

12. Në kohën e vizitës së dytë në terren, Rregullorja e propozuar ka qenë akoma në proces të konsultimit me palët e tjera të interesuara të industrisë.

33. Edhe pse fushëveprimi i mbulimit për sektorin financiar sipas Ligjit për LPP/LFT përmbush fushëveprimin sipas standardeve të FATF-së, ekipi i vlerësimit konstaton se termi "institucion financiar", siç përkufizohet në ligjet përkatëse financiare, nuk është harmonizuar dhe prandaj mund të krijojë një element të paqartësisë ligjore.

34. Kosova ka ndërmarrë një vlerësim të rrezikut në nivel kombëtar (VKR) të dobësive dhe rreziqeve të PP dhe FT. Megjithatë, VKR nuk ka përfshirë vlerësimin sektorial të rrezikut-edhe pse sipas Planit të Veprimit të VKR-së, këto do të ndërmerren pas VKR-së. Rrjedhimisht BQK-ja nuk ka ndërmarrë ende një vlerësim të rrezikut të dobësive brenda sektorit financiar si tërësi, përderisa pohon se ka filluar të kërkojë nga bankat dhe institucionet financiare që ta ndërmarrin një vlerësim të rreziqeve të veprimtarive, produkteve dhe shërbimeve të tyre për të identifikuar dobësitë e tyre individuale. Rrjedhimisht, Kosova nuk e ka përjashtuar asnjë aktivitet financiar nga detyrimet sipas Ligjit për LPP/LFT. Ekipi i vlerësimit është informuar se kjo kërkesë e fundit do të jetë e pranishme si një kërkesë e detyrueshme në Rregulloren e propozuar të BQK-së.

35. Rrjedhimisht, Kosova nuk ka përjashtuar asnjë aktivitet financiar nga detyrimet sipas Ligjit për LPP/LFT. Duhet megjithatë të përmendet, edhe pse jo e lidhur për së afërmi, se në muajin janar 2014, NjIF ka lëshuar një Udhëzim Administrativ Nr. 02/2014 mbi përjashtimin e disa transaksioneve nga raportimi.

36. Masat e KDK-së sipas Ligjit për LPP/LFT kanë mangësi të ndryshme, prej të cilave më kryesorja është dykuptimësia e një detyrimi ligjor për të zbatuar masa të plota KDK-së për dallim nga proceset e identifikimit dhe verifikimit, dhe mungesa e qartësisë ligjore mbi zbatimin e vazhdueshëm të KDK-së për pronarët përfitues. Përderisa Ligji për LPP/LFT e përkufizon se çka përbën masë të KDK-së në pajtim me standardet ndërkombëtare, ai krijon një paqartësi në kohën e zbatimit të tyre.

37. Ligji për LPP/LFT në mënyrë specifike e ndalon hapjen apo mbajtjen e llogarive anonime dhe kërkon identifikim të klientit *para hapjes së llogarisë*. Ligji megjithatë është i heshtur mbi hapjen dhe mbajtjen e llogarive në emra fiktiv, edhe pse BQK-ja ka konfirmuar se llogari të tilla nuk ekzistojnë.

38. Ligji për LPP/LFT parasheh që subjektet raportuese të përcaktojnë nivelin e rrezikut të paraqitur nga klientët e tyre individual dhe të zbatojnë kujdes të shtuar të duhur ndaj klientëve në prezencë të një rreziku më të madh të PP ose FT. Ai po ashtu parasheh këtë detyrim në situata specifike, me ç'rast ceket edhe masa e shtuar që duhet të zbatohet. Ligjit për LPP/LFT megjithatë nuk e specifikon llojin e masës së shtuar që duhet të zbatohet në situata dhe marrëdhënie të tjera të cilat paraqesin rrezik më të madh. Mungesa e udhëzimit dhe paqartësia mbi zbatimin e një qasjeje të bazuar në rrezik janë brenga të shprehura nga sektori dhe kështu duket qartë se kjo ka ndikim negativ në efektshmërinë e sistemit. Kuptohet se qasja e bazuar në rrezik do të adresohet në një mënyrë më gjithëpërfshirëse sipas Rregullores së propozuar të BQK-së duke i dhënë udhëzim më praktikë industrisë për zbatimin e plotë të qasjes së bazuar në rrezik.

39. Edhe pse nocioni i rrezikut të madh për klientë të identifikuar si PEP është adresuar në Ligjin për LPP/LFT, të meta të ndryshme janë identifikuar në lidhje me: përkufizimi i PEP është i paplotësuar dhe jo në përputhje të plotë me përkufizimin e FATF-së me referencë tek përjashtimi i rangut të mesëm dhe zyrtarëve më të ulët; nuk ka detyrim për të pasur sisteme të duhura të menaxhimit të rrezikut edhe pse kjo kërkohet; detyrimi për ta përcaktuar nëse një person është PEP nuk kërkon identifikimin e statusit të PEP për pronarët përfitues; detyrimi për miratimin e menaxhmentit të lartë për vazhdimin e marrëdhënieve me klientët të cilët janë eventualisht të identifikuar si PEP mungon; dhe detyrimi për ta përcaktuar burimin e pasurisë në Ligjin për LPP/LFT nuk është i qartë.

40. Përderisa në përgjithësi, marrëdhëniet korrespondente me banka përfshihen sipas Ligjit për LPP/LFT, disa mangësi në përkufizime, dhe në veçanti, mungesa e një përkufizimi me bankën korresponduese, me kohë krijon paqartësi ligjore.

41. Ligji për LPP/LFT nuk është i qartë mbi marrëdhëniet dhe transaksionet afariste pa prani fizike të cilat në vetvete ngrenë interpretime. Përderisa nuk ka ndalime për marrëdhënie të tilla, e as nuk i lejon ato në mënyrë specifike, por fakti se Ligji kërkon dhe specifikon masa shtesë të kujdesit të duhur ndaj klientëve që duhet të zbatohen në raste të tilla, tregon se Ligji mund të lejojë marrëdhënie afariste jo sy më sy. Kësaj i jepen interpretime të ndryshme edhe brenda sektorit financiar edhe nga autoritetet kompetente relevante dhe kështu mund të ndikojë negativisht në efektshmërinë e sistemit për zbatimin e sistemit parandalues.

42. Ligji për LPP/LFT është i heshtur mbi mbështetjen në personat e tretë, dhe as nuk e ndalon as nuk e lejon atë. Kjo i ka hapur rrugë interpretimeve në veçanti pasi bankat të cilat janë degë të bankave ndërkombëtare në Kosovë e interpretojnë këtë heshtje që së paku atyre i lejohet ta vendosin mbështetjen tek personat e tretë nëse kjo bëhet brenda grupit të cilit ata i takojnë. Rrjedhimisht, fakti që bankat degë në Kosovë mbështeten brenda grupit të cilit i takojnë ngre brenga se, në mungesë të kriterit kushtëzues në pajtim me dispozitat e Rekomandimit 9 të FATF-së, mbështetja e tillë, përfshirë mbështetjen në institucionet simotra që mund të jenë të bazuara në vende të cilat nuk i zbatojnë në mënyrë të duhur Rekomandimet e FATF-së, mund të bëhet pa asnjë kriter fare.

43. Edhe pse në parim dispozitat e Ligjit për LPP/LFT reflektojnë kriteret kryesore për mbajtje të të dhënave sipas Rekomandimit 10 të FATF-së, ekzistojnë dobësi serioze, të cilat nëse nuk adresohen, mund të zhvillohen në brenga mbi zbatimin efektiv të Ligjit. Këto përfshijnë mes tjerash paqartësitë në Ligjin për LPP/LFT mbi fillimin e periudhës së mbajtjes së të dhënave të identifikimit dhe mungesën e udhëzimeve.

44. Përderisa Ligji për LPP/LFT kërkon të gjitha subjektet raportuese t'i kushtojnë rëndësi të veçantë të gjitha transaksioneve të ndërliduara, jashtëzakonisht të mëdha dhe të gjitha mënyrave të pazakonta të transaksioneve, të cilat nuk kanë qëllim të dukshëm ekonomik dhe të ligjshëm në dukje, nuk ka kërkesa për të ekzaminuar prapavijën e këtyre transaksioneve dhe të gjeturave të dokumentit. Ngjashëm, përderisa neni i njëjtë 20 i Ligjit kërkon nga subjektet politike t'i kushtojnë vëmendje të veçantë marrëdhënieve dhe transaksioneve afariste me personat, përfshirë personat juridikë dhe marrëveshjet, nga apo në vendet të cilat nuk i zbatojnë ose i zbatojnë pamjaftueshëm standardet relevante ndërkombëtare për të luftuar PP, dhe FT, dispozitat sipas Ligjit janë të kufizuara dhe nuk parashohin për subjekte politike sipas ligjit që të përmbushin detyrimet sipas Rekomandimeve të FATF-së.

45. Detyrimi raportues është thelbësisht i lidhur me përkufizimin e *aktit apo transaksionit të dyshimtë*. Rrjedhimisht, përderisa i mbulojnë transaksionet e tentuara, detyrimi raportues nuk përfshin instancat kur informata që ekziston tregon lidhje me PP apo FT dhe nuk i mbulon transaksionet e tentuara. Edhe më serioze, detyrimi nuk përfshin transaksionet apo veprat që mund të jenë të lidhura me FT. Edhe pse ekipi i vlerësimit nuk ka ndonjë evidencë, numri i vogël i RTD (Raporteve të Transaksioneve të Dyshimta), të cilat i dorëzohen NJIF-it, duke ngritur shqetësime mbi efektshmërinë kur krahasohet me numrin e RTD ngrenë pyetje nëse transaksioni i raportuar sipas regjimit RTC (Raportimi i Transaksionit Cash apo me para të gatshme) raportohet po ashtu edhe sipas regjimit RTD nëse është i dyshimtë.

46. Dispozitat e fshehjes dhe zbulimit (nxjerrjes së informacionit të raportuar) në Ligjin për LPP/LFT në kontekstin e Rekomandimit 14 të FATF-së janë të papërshtatshme dhe nuk i përmbushin kriteret e nevojshme. Dispozitat e fshehjes, siç përkufizohet në nenin 35 të Ligjit për LPP/LFT, nuk përfshijnë qartazi drejtorët, zyrtarët apo punëtorët (të përkohshëm ose të përgjithshëm), përderisa ndalimi i zbulimit nuk zbatohet për bankat dhe institucionet financiare si organe korporative.

47. Kosova ka zbatuar një sistem për raportimin e të gjitha transaksioneve në valutën përmbi një kufi të caktuar prej 10,000 euro. Bankat dhe institucionet financiare, avokatët, noterët, kontabilistët e certifikuar, auditorët e licencuar, këshilltarët tatimorë, kazinotë dhe objektet e licencuara të lojërave të fatit duhet t'i raportojnë NJIF-it për të gjitha transaksionet e vetme në vlerë prej 10,000 euro apo më shumë. Transaksionet e shumëfishta duhet të trajtohen si një transaksion i vetëm nëse bankat dhe institucionet financiare apo profesionistët (BPCJF-të) kanë njohuri se transaksionet janë të ndërlidhura. Këto raporte mbahen në një bazë të dhënash të kompjuterizuar nga NJIF dhe janë në dispozicion të autoriteteve kompetente relevante në Kosovë për qëllimin e luftimit të PP/FT.

48. Përderisa një nivel i caktuar i udhëzimit është apo po lëshohet, ekziston një mungesë e udhëzimit të përgjithshëm brenda kontekstit të Metodologjisë së FATF-së për të ndihmuar subjektet raportuese në përmbushjen e detyrimeve të tyre sipas Ligjit-siç është zbatimi i masave KDK dhe mbajtja e shënimeve dhe zbatimi i qasjes së bazuar në rrezik. Përderisa kuptohet se për sektorin financiar kjo do të adresohet përmes Rregullores së propozuar të BQK-së që do t'i reflektojë dispozitat aktuale ligjore, NJIF duhet të lëshojë udhëzim të tillë për tërë subjektet e tjera raportuese. Përveç kësaj, del se informatat për industrinë janë të limituara dhe se nuk ka dispozita ligjore që rregullojnë dhënien e informacioneve.

49. Edhe pse shumica e kritereve të Rekomandimit 15 të FATF-së mbi kontrollet e brendshme janë adresuar në mënyrën e duhur për sektorin financiar, mbeten disa brenga të caktuara mbi zbatimin dhe konsistencën që ndikon mbi efektshmërinë e sistemit për shkak të zbrazëtive dhe dobësive të identifikuar. Rrjedhimisht, përdërisa të gjitha institucionet financiare kanë caktuar një Zyrtar të Përputhshmërisë për LPP/LFT nuk ekziston ndonjë udhëzim apo kriter mbi kërkesat e caktimit. Ngjashëm, përdërisa të gjitha institucionet financiare duhet të zhvillojnë programe të brendshme për parandalimin e PP dhe FT, industria është e brengosur për shkak të mungesës së udhëzimit dhe kështu edhe mungesës së harmonizimit në zbatim. Ngjashëm, nuk ka udhëzim dhe kritere për banka dhe institucione financiare të zbatojnë procedurat e tyre të brendshme për degët dhe filialet e huaja sepse aktualisht bankat në Kosovë nuk kanë operime të huaja edhe pse kjo nuk ndalohet me Ligj.

50. Procedurat e licencimit të zbatuara nga BQK-ja për licencimin e bankave dhe institucioneve të tjera financiare mbulojnë ndalimin për themelimin e bankave guaskë. Ekziston megjithatë mungesa e qartësisë ligjore në Ligjin për LPP/LFT në bërjen e dallimit në mes të institucioneve korrespondente dhe jokorrespondente në mungesë të përkufizimit të marrëdhënies së bankës korresponduese.

51. BQK-ja ka mandat sipas Ligjit për BQK-në dhe Ligjit për bankat për të licencuar, rregulluar dhe mbikëqyrur bankat dhe institucionet e tjera financiare për qëllime të kujdesit. BQK-ja e përmbush këtë përgjegjësi përmes vizitave në terren dhe ekzaminimeve jashtë terrenit përmes Departamentit të saj për mbikëqyrje bankare. Ligji për bankat parasheh licencimin e bankave dhe institucioneve financiare. BQK-ja zhvillon procedura të rrepta të kujdesit të shtuar, të cilat përfshijnë testet e përshtatura dhe të duhura për aksionarët, drejtorët dhe menaxhmentin e lartë.

52. Një divizion i ndarë që është përgjegjës për sigurimin e përputhshmërisë me Ligjin për LPP/LFT dhe rregulloret është themeluar rishtazi brenda BQK-së dhe i raporton drejtpërdrejt zv. Guvernatorit përgjegjës për mbikëqyrjen bankare. Në kohën e vizitës në terren, Divizionit, megjithatë, i kanë munguar burimet për funksionin e plotë mbikëqyrës të LPP/LFT edhe pse e ka krijuar një Strategji dhe një Plan Veprimi i cili do ta sheh Divizionin e themeluar rishtazi në përmbushjen e përgjegjësive të veta të plota për qëllime të LPP/LFT.

53. Ligji për LPP/LFT megjithatë nuk e cakton drejtpërdrejt BQK-në si autoritet mbikëqyrës për qëllime të Ligjit. Më herët funksioni mbikëqyrës i LPP/LFT është marrë nga BQK-ja si pjese e mandatit të saj mbikëqyrës sipas Ligjit për BQK-në dhe Ligjit për bankat. Ndryshimet e vitit 2013 në Ligjin për LPP/LFT kanë paraparë këtë dobësi në nenin 36A i cili i jep kompetenca NJIF, si autoritet kompetent i njohur mbikëqyrës sipas Ligjit për LPP/LFT, të delegojë kompetenca mbikëqyrëse tek autoritetet e tjera kompetente për sektor të caktuar. Brenda këtij konteksti, NJIF-i dhe BQK-ja kanë hyrë në MM përmes së cilës NJIF-i i delegon kompetencat mbikëqyrëse BQK-së për qëllime të Ligjit për LPP/LFT për tërë sektorin. Divizioni i ndarë për Parandalimin e Pastrimit të Parave është themeluar brenda BQK-së për këtë qëllim.

54. Mungesa e mandatit ligjor mbikëqyrës direkt bartë me vete mungesën e një mandati ligjor për BQK-në për të zbatuar kompetencat e veta mbikëqyrëse sipas ligjit të BQK-së dhe Ligjit për bankat, për qëllime të Ligjit për LPP/LFT. Mandati i deleguar mbikëqyrës ligjor për BQK-në nuk ofron një mandat për BQK për të zbatuar kompetencat e veta mbikëqyrëse sipas Ligjit mbi Bankat dhe Ligjit mbi BQK për qëllime të Ligjit, në veçanti pasi që kompetencat e tilla mbikëqyrëse janë në lidhje me mbikëqyrjen e kujdesit për qëllime të Ligjit mbi Banka. Kështu që, kompetencat mbikëqyrëse të BQK-së sipas autoritetit të deleguar janë të kufizuara tek ato për NJIF sipas Ligjit për LPP/LFT. Megjithatë, edhe pse në përgjithësi NJIF ka kompetenca mbikëqyrëse sipas Ligjit për LPP/LFT për të gjitha subjektet raportuese, prapë se prapë ende nuk ka kompetenca për të ndërmarrë ekzaminime jashtë terrenit dhe për të kërkuar dokumente për qëllime të tilla. Autoritetet pohojnë se NJIF ka kompetenca jashtë terrenit sipas paragrafit (1.4) të nenit 14 të Ligjit për LPP/LFT i cili i përkufizon detyrat dhe kompetencat e NJIF por që nuk është i lidhur me nenin 30 të Ligjit për LPP/LFT që merret me kompetencat e NJIF për të ndërmarrë inspektime të përputhshmërisë. Ekipi i vlerësimit nuk pajtohet. Raporti bën rekomandime të ndryshme në këtë drejtim.

55. Ligji për LPP/LFT parasheh vepra penale brenda juridiksionit të gjykatave dhe për sanksione për subjektet raportuese të cilat nuk veprojnë në pajtim me Ligjin për LPP/LFT. Edhe pse Ligji më tutje parasheh sanksione 'administrative' të natyrës monetare për shkelje specifike të Ligjit për LPP/LFT nuk ka autoritet të caktuar sipas Ligjit për të zbatuar këto sanksione, edhe pse duket që në praktikë NJIF ka autoritet të tillë. Autoritetet pohojnë se NJIF ka kompetenca të tilla sipas Udhëzimit Administrativ Nr.03/2014 mbi procedurat për zbatimin e sanksioneve administrative për mospërputhshmërinë e subjekteve raportuese me Ligjin për LPP/LFT të lëshuar

në kuptim të paragrafit (2) të nenit 31 të Ligjit për LPP/LFT. Ekipi i Vlerësimit nuk pajtohet plotësisht pasi që Ligji për LPP/LFT nuk parasheh kompetenca për MF për ta emëruar një autoritet për të shqiptuar sanksione por vetëm për të përkufizuar procedurën e shkeljeve administrative. Përveç kësaj, nuk ka sistem të sanksionimit administrativ të përshkallëzuar që të zbatohet proporcionalisht dhe sipas peshës së veprës penale.

56. Edhe pse BQK-ja ka mandat mbikëqyrës të deleguar për tërë sektorin financiar, sanksionet e plotësuara sipas Ligjit mbi Bankat nuk duhet të jenë të zbatueshme për shkeljet e Ligjit për LPP/LFT. Në të vërtetë, asnjë sanksion nuk është shqiptuar ndonjëherë, as nga NjIF-i e as nga BQK-ja.

57. Transferet bankare rregullohen edhe me Ligjin për LPP/LFT me disa udhëzime shtesë në Letrën këshilluese dhe Rregullën X të BQK-së, të cilat, siç është identifikuar në këtë Raport, nuk duket se kanë bazë ligjore. Analiza e detyrimeve për të zbatuar RV VII ka identifikuar një numër të zbrastëve dhe dobësive në legjislacion dhe rregulloret përcjellëse të cilat duhet të adresohen. E para dhe kryesorja, dispozitat e Ligjit për LPP/LFT sipas nenit 19 janë shumë të kufizuara për të zbatuar dispozitat e plota të RV VII duke krijuar kështu paqartësi ligjore dhe duke iu nënshtuar interpretimeve.

58. Ofruesit e shërbimeve të Transfereve të Parave ose Vlerave (TPV) i nënshtrohen detyrimeve të parapara në Ligjin për LPP/LFT, ku parashihen disa detyrime shtesë për ta sipas RV VII. Ligji për Bankat nuk është i qartë mbi emërimin e agjentëve nga institucionet financiare dhe për këtë arsye nuk ka detyrime për ofruesit e shërbimeve TPV të mbajnë listë të agjentëve. Megjithatë, del se kjo është pjesërisht e mbuluar me dispozitat e Ligjit Nr. 04/L-155 mbi Sistemet e Pagesave i cili e qartëson emërimin e agjentëve por që kufizohet në institucione financiare dhe që kërkon nga BQK-ja ta mbajë një regjistër të agjentëve të tillë. Për më tepër, mungesa e harmonizimit mbi përkufizimin e një "institucioni financiar" ngre pyetje në lidhje me regjimin e licencimit.

59. Kosova ka një ekonomi të bazuar në para të gatshme. Ligji për Administratën Tatimore parasheh që çdo transaksion që kalon pesëqind euro (500), i bërë në mes të personave të përfshirë në aktivitet ekonomik, pas 1 janarit 2009 duhet të bëhet përmes llogarisë bankare. Edhe pse një sistem i pagesave ndërbankare vepron brenda Kosovës, BQK-ja është në proces të prezantimit të mjeteve elektronike të pagesave dhe sistemeve të tjera të pagesës për ta zvogëluar përdorimin e parave të gatshme. Statistikat e ofruara nga BQK-ja tregojnë divergjenca të mëdha në para të gatshme të lëshuara në qarkullim dhe para të gatshme të tërhequra nga qarkullimi, të cilat do të mund të tregojnë importim të mundshëm ilegal të parave të gatshme të vendosura në sistemin bankar. Megjithatë, statistikat e ofruara nga DK tregojnë të kundërtën pasi që shuma të mëdha të valutave, përfshirë euro në para të gatshme, eksportohen më shumë se sa importohen. Përveç që ngre pyetjen në lidhje me burimin e këtyre parave në dorë në tejkalim, kjo gjë ngre brenga mbi kontrollimet e DK në kufi lidhur me objektivin e importimit dhe eksportimit të shumave të mëdha të parave të gatshme dhe zbatimin efektiv të dispozitave sipas Ligjit për Administratën Tatimore.

Masat parandaluese - Bizneset dhe Profesionet e Caktuara Jofinanciare (BPCJF)

60. Detyrimet e kujdesit të duhur të klientëve dhe mbajtjes së shënimeve për BPCJF-të ndikohen deri në një masë të madhe nga dobësitë dhe mangësitë e identifikuar për sektorin financiar përveç atyre tashmë të identifikuar të cilat janë specifike për sektorin e BPCJF-ve. Edhe pse janë ofruar disa trajnime, për shembull për noterët dhe kontabilistët, del se megjithatë, ka nevojë të përgjithshme për një vetëdije dhe trajnim për BPCJF-të, të cilët nuk janë ndonjëherë të vetëdijshëm për detyrimet e tyre sipas Ligjit për LPP/LFT pasi që ata i përmbushin detyrimet e veta sipas ligjeve qeverisëse për profesionet e tyre specifike, për shembull noterët. Përveç kësaj, në mungesë të udhëzimeve, nuk është e qartë se kush do të përbënte klient për qëllime të Ligjit për LPP/LFT për kategori të reja siç janë QJQ-të dhe Subjektet Politike.

61. Me disa përjashtime të vogla, BPCJF-të siç përkufizohen në Fjalorthin e Metodologjisë së FATF-së mbulohen gjerësisht me nenin 16 të Ligjit për LPP/LFT. Megjithatë, ekzistojnë disa divergjenca prej të cilave ia vlen të përmenden disa për hir të qartësisë: përderisa vetëm kazinotë (përfshirë kazinotë e internetit) njihen si subjekte raportuese, Ligji për LPP/LFT flet për Objektet e Licencuara të Lojërave të Fatit dhe Shtëpitë e tjera të Lojërave duke krijuar dykuptimësi mbi zbatimin e detyrimeve; nuk është e qartë nëse kontabilistët e certifikuar dhe auditorët e licencuar përfshihen si subjekte raportuese për veprimtari specifike që i vishen profesionit ligjor; ekziston paqartësia ligjore mbi zbatimin e kufirit për tregtarët me metale të çmuara dhe gurë të çmuar dhe përderisa ka referenca për ofruesit e shërbimeve të trusteve dhe të kompanive (OSHTK), nuk ka

kornizë ligjore për themelimin, regjistrimin dhe statusin ligjor të trusteve apo marrëveshjeve të tjera të ngjashme.

62. Në anën tjetër, Ligji për LPP/LFT njehë bizneset dhe profesionet e tjera si subjekte raportuese përveç atyre të listuar si BPCJF sipas Metodologjisë së FATF-së.

63. Pasi që Ligji për LPP/LFT specifikon detyrimet për lloje të ndryshme të kategorive dhe rrjedhimisht ndonjëherë i referohet kategorive specifike të subjekteve raportuese ndërsa herëve të tjera i referohet të gjitha subjekteve raportuese, ekzistojnë dykuptimësi dhe paqartësi mbi zbatimin e detyrimeve. Për shembull për disa kategori të BPCJF-ve zbatimi dhe koha e të gjitha detyrimeve KDK, përfshirë masat e shtuara për PEP nuk është i qartë. Për arsye të njëjta, ka mungesë të qartësisë ligjore mbi detyrimet për mbajtjen e shënimeve dhe analizim të transaksioneve të mëdha të ndërlikuara.

64. BPCJF-të (me përjashtim të agjentëve të paluajtshmërive dhe OSHTK-ve) duhet të raportojnë transaksionet e dyshimta. Si të tilla mangësitë tanimë të nënvizuara zbatohen po ashtu edhe për BPCJF-të. Megjithatë, ka ende mospajtueshmëri mbi kohën e raportimit në mes të BPCJF-ve dhe sektorit financiar, përfshirë kazinove.

65. BPCJF-të po ashtu duhet të zbatojnë masa të tjera parandaluese por me mangësi të dukshme, në veçanti në lidhje me ndalimin e shpalosjes, procedurat e brendshme, marrëveshjet e menaxhimit të pajtueshmërisë, funksionet e auditimit dhe trajnimet. Në veçanti, nuk ka detyrim mbi BPCJF-të për të caktuar zyrtar të pajtueshmërisë në pajtim me Ligjin për LPP/LFT dhe si është thënë për sektorin financiar.

66. Përveç kësaj, numri jashtëzakonisht i ulët i RTD-ve të dorëzuara nga BPCJF-të, niveli i tyre shumë i ulët i vetëdijes dhe mungesa e mbikëqyrjes nuk lejojnë të konsiderohet që masat parandaluese dhe detyrimet raportuese në lidhje me BPCJF-të zbatohen në mënyrë efektive.

67. Ligji për LPP/LFT e cakton NJIF si autoritetet rregullator dhe mbikëqyrës për të gjitha kategoritë e BPCJF-ve me përjashtim të kompanive të ndërtimit të cilat prandaj nuk i nënshtrohen asnjë mbikëqyrje apo monitorimi sipas Ligjit për qëllime të pajtueshmërisë me të. Në lidhje me këtë, del se NJIF nuk ka burime të nevojshme të përshtatshme për të përmbushur këtë detyrim dhe kjo manifestohet me numrin e ulët të vizitave të pajtueshmërisë në terren nga NJIF. Përveç kësaj, edhe pse Ligji për LPP/LFT i jep kompetenca NJIF për të deleguar mandatin e vet mbikëqyrës tek autoritetet e tjera relevante kompetente për kategori specifike të subjekteve raportuese, ai ka bërë kështu vetëm për sektorin financiar përmes marrëveshjes me BQK-në. NJIF pohon se ka burime të duhura për të ndërmarrë vizita të përputhshmërisë pasi që personeli në Departamentin për Operime dhe Analiza po ashtu ndërmerr vizita të përputhshmërisë.

68. Pavarësisht prej kompetencave ligjore të parashikuara për NJIF për të përmbushur mandatin e vet mbikëqyrës, ekzistojnë mangësi të ndryshme të cilat reflektohen mbi efektshmërinë e regjimit për të siguruar pajtueshmërinë me Ligjin për LPP/LFT. Prandaj, nuk ka kompetenca ligjore për NJIF për të zbatuar një qasje të bazuar në rrezik; nuk ka gamë të sanksioneve për t'u zbatuar proporcionalisht me peshën e veprës penale; në të vërtetë nuk ka kompetenca të duhura për zbatimin dhe sanksionet kundër drejtorëve apo menaxhmentit të lartë të BPCJF-ve për mospërshtatshmëri me disa nga dispozitat e Ligjit për LPP/LFT; ka paqartësi ligjore në lidhje me kompetencat e përgjithshme të NJIF për të ndërmarrë vizita të pakushtëzuara në terren; dhe nuk ka mandat ligjor për NJIF për të ndërmarrë ekzaminime jashtë terrenit.

69. Analiza e masave parandaluese për BPCJF-të ngre disa brenga mbi efektshmërinë e regjimit. Brenda këtij konteksti, Raporti bën rekomandime të ndryshme të cilat duhet të miratohen nga autoritetet e Kosovës në mënyrë që të përmirësohet harmonizimi me standardet ndërkombëtare.

70. Me Kosovën që ka një ekonomi të bazuar në para të gatshme, statistikën mbi valutat në qarkullim dhe statistikën mbi hyrjen dhe daljen e valutës ndërmjet kufirit ngrenë brenga mbi lëvizjen e parasë së gatshme brenda dhe jashtë Kosovës, pavarësisht se BQK-ja ndërmerr masa për ta zvogëluar përdorimin e parasë së gatshme përdërisa DK siguron se paraja e gatshme e transferuar ndërmjet kufirit zbulohet dhe deklarohet. Megjithatë, ekipit të vlerësimit nuk i është ofruar asnjë sqarim që mbështetë këto lëvizje.

Personat juridikë dhe marrëveshjet juridike

71. Kosova zbaton një sistem të regjistrimit përmes sistemit të regjistrimit të bizneseve të qeverisur sipas Ligjit për shoqëritë tregtare (Ligji Nr. 02/L-123) të shtatorit 2007, të ndryshuar në vitin 2011. Llojet e ndryshme të organizatave afariste tregtare mund të regjistrohen në Kosovë. Aktualisht, Regjistri i bizneseve përmban gjithsej 133,612 kompani. ARBK brenda Ministrisë së Tregtisë dhe Industrisë (MTI), është autoritet përgjegjës për zbatimin e Ligjit dhe mbajtjen e regjistrimit. Në praktikë, ARBK synon të ofrojë një 'one stop shop' për regjistrimin e bizneseve. Për këtë qëllim, Agjencia operon përmes 28 qendrave komunale. Të gjitha format e regjistrimit janë të disponueshme online (në internet) dhe regjistrimi mund të behet online.

72. Sistemi i regjistrimit për organizatat e biznesit duket i përshtatshëm edhe pse disa mangësi mund të identifikohen kryesisht në lidhje me mbajtjen, përditësimin dhe disponueshmërinë në kohë të informacionit dhe informacionit në lidhje me pronësinë përfituese.

73. Në rast të shoqërive aksionare dhe shoqërive me përgjegjësi të kufizuara, edhe pse Ligji kërkon që çfarëdo ndryshimi në çfarëdo informacioni të përmbajtur në aktin e regjistrimit të SH.A.-së ose SH.P.K.-së t'i raportohet ARBK-së, dhe pavarësisht nga detyrimi i shoqërisë aksionare për ta mbajtur listën e aksionarëve, nuk ka detyrim direkt për ta informuar menjëherë ARBK-në për ndryshime në aksionar. ARBK ka informuar se në mënyrë që të merret një informacion i tillë më herët se raporti vjetor, Agjencia insiston që shoqëritë tregtare ta caktojnë personin me përgjegjësi për ta informuar Agjencinë menjëherë pas ndryshimit.

74. Saktësia e informacionit të disponueshëm është po ashtu e diskutueshme për shkak të dispozitave në Ligj që regjistrimi i një dokumenti nuk paraqet asnjë lloj të përcaktimit ligjor apo prezumimit mbi vlefshmërinë e tij ose që çfarëdo informacioni që e përmban ai është i saktë apo i pasaktë. Pra, ekziston mungesë e kujdesit të shtuar së paku për themeluesit e një shoqërie tregtare.

75. Sistemi nuk ofron procedura për ARBK apo çfarëdo personi ose autoriteti për ta identifikuar nëse një numër i shoqërive tregtare i takojnë individit të njëjtë - përveç ATK-së përmes numrit të regjistrimit tatimor. Për më tepër, sistemi nuk e identifikon ndërlidhjen në mes të shoqërive tregtare përmes niveleve të pronësisë, disa kompani mund ta kenë në pronësi njëra-tjetrën.

76. Ligji për shoqëritë tregtare parasheh që të gjitha të dhënat, dokumentet, parashtrimet, formularët, rregullat dhe materialet e tjera të kërkuara sipas Ligjit t'i dorëzohen ARBK-së apo të përgatiten nga ARBK në lidhje me operimet ose procedurat e tij ose të çfarëdo shoqërie tregtare, janë pa përjashtim, dokumente publike, dhe ARBK duhet t'i ketë të gatshme dhe në mënyrë rutinore t'ia bëjë të disponueshme secilit person, sipas kërkesës së personit të tillë, për rishikim apo kopjim. Në lidhje me këtë, Agjencia duhet t'i shënojë çfarëdo kopje të kërkuar nga çdo person si "kopje të vërteta".

77. Ligji më tutje kërkon që për çdo kompani të regjistruar, ARBK të publikojë në një faqe të internetit të hapur për publikun detajet relevante dhe informacionet përfshirë emrat e themeluesve, drejtorëve dhe personave të tjerë të autorizuar dhe çfarëdo ndryshimi në to, brenda një muaji nga data e regjistrimit të shoqërisë së tillë, apo çfarëdo ndryshimi në informacion të tillë. Qasja në këto informacione është e mundur për publikun në përgjithësi përmes faqes së internetit të Agjencisë. Në mënyrë që të ketë qasje në të dhëna të tilla, personi duhet të ketë informacionin qoftë për numrin e regjistrimit të biznesit, emrin e biznesit, numrin personal të personit të autorizuar, numrat personal të themeluesve, aktivitetin kryesor apo qoftë edhe për çfarëdo aktiviteti tjetër. Pasi që ndryshimet në aksionar dhe drejtor raportohen përmes raporteve vjetore, ekziston një periudhë kur informacioni i disponueshëm mund të mos jetë i kohës ose i saktë.

78. Ndryshimet e fundit në Ligj e kanë zvogëluar kërkesën për kapital themeltar për SH.A.-në dhe SH.P.K.-në së bashku me periudhën e regjistrimit, e cila është zvogëluar në tri (3) ditë. Edhe pse nga perspektiva ekonomike ndryshimet më lart mund të kontribuojnë pozitivisht, nga një perspektivë e LPP/LFT këto mund të ngrenë shqetësime pasi që e bëjnë regjistrimin e biznesit më të lehtë përveç nëse nuk monitorohen në mënyrë të rreptë në fazën e regjistrimit, duke pasur parasysh mungesën e kujdesit të shtuar.

79. Përderisa Ligji mbi shoqëritë tregtare iu ndalon shoqërive aksionare të lëshojnë aksione bartëse apo letra me vlerë bartëse, ekipi i vlerësimit ka vërejtur paqartësi ligjore në atë që legjislacioni vendor përkatës nuk është i qartë nëse një shoqëri tregtare e huaj që lejon lëshimin e

aksioneve bartëse dhe/apo letrave me vlerë mund të jetë aksionar i një SH.A.-je të regjistruar në Kosovë, dhe po ashtu nëse një shoqëri tregtare e tillë e huaj, mund të regjistrojë një degë në Kosovë.

80. Rrethanat në lidhje me themelimin dhe regjistrimin e trusteve dhe marrëveshjeve ligjore në Kosovë përbëhen nga dispozita të pakuptueshme dhe të pazbatueshme të cilat mund të kontribuojnë në mënyrë negative në efikasitetin dhe efektshmërinë e sistemit të parandalimit të PP/FT për shkak të paqartësisë dhe dykuptimësisë ligjore. Rrjedhimisht, në mungesë të një kornize formale ligjore për themelimin, regjistrimin dhe statusin ligjor të trusteve ekspres apo marrëveshjeve të tjera të ngjashme ligjore, nuk ka procedura siç kërkohet sipas Rekomandimit 34 të FATF-së.

Organizatat jofitimprurëse

81. Organizatat jofitimprurëse (OJF) apo Organizatat Joqeveritare (OJQ) siç quhen në Kosovë, qeverisen me Ligjin për OJQ-të (Ligji Nr. 04/L-057 i vitit 2011). Përmes Ligjit për OJQ-të rregullohet themelimi, regjistrimi, menaxhimi i brendshëm, aktiviteti, shpërbërja dhe fshirja nga regjistri i personave juridikë të organizuar si OJQ. Ligji megjithatë nuk zbatohet për parti politike, sindikata dhe organizata sindikale, si dhe qendra apo tempuj fetarë dhe fusha të tjera të rregulluara me ligj të veçantë. Departamenti për Regjistrim dhe Ndërlidhje me OJQ-të (DRNOJQ) në kuadër të Ministrisë së Administratës Publike (MAP) është autoritet kompetent për zbatimin e Ligjit për OJQ-të.

82. Një OJQ e regjistruar sipas Ligjit mund të zbatohet për status të përfituesit të publik nëse organizohet dhe operon për të ndërmarrë si veprimtari parësore një apo më shumë veprime të specifikuar, siç është asistenca dhe ndihma humanitare, përkrahja për persona me aftësi të kufizuara, si dhe veprimtaritë arsimore, shëndetësore e bamirëse apo çfarëdo aktiviteti tjetër që mund të shërbejë si përfitim publik. Sipas ligjit, OJQ-të me status të përfituesit publik duhet të ketë të drejtë për përfitime tatimore, përveç atyre të cilat kryesisht kanë të bëjnë me pagesa për shërbime publike komunale.

83. OJQ-të janë rregulluar për herë të parë sipas Rregullores së UNMIK-ut 1999/22 dhe më vonë sipas ligjit të miratuar si Ligj Nr. 03/L-134 në vitin 2009, i cili është rishikuar dhe zëvendësuar në vitin 2011 me Ligjin aktual Nr. 04/L-057. Që nga atëherë, një Rregullore mbi përputhshmërinë është miratuar nga Qeveria, përderisa Rregullorja mbi regjistrimin pritet të miratohet së shpejti. Megjithatë, rishikimi i ligjit nuk ka pasur për qëllim vlerësimin e dobësive të sektorit në fushën e LPP/LFT-së.

84. Edhe pse procedurat e regjistrimit duket të jenë të duhura, vetëm tash së fundi DRNOJQ ka prezantuar procedura të kujdesit të shtuar mbi themeluesit, por këto zbatohen vetëm për regjistrimet e reja. Në të vërtetë, DRNOJQ nuk është në pozitë për të treguar rreziqet e FT dhe dobësitë, ndaj të cilave mund të ekspozohen OJQ-të, dhe në veçanti ato të regjistruara para masave të reja të kujdesit të shtuar mbi themeluesit, pasi që sipas këtij Departamenti, kjo çështje nuk përfshihet në kuadër të mandatit të tij sipas Ligjit për OJQ-të, mandati i të cilit kufizohet vetëm në regjistrim. Pavarësisht nga kjo, siç përmendet më lart, DRNOJQ ka informuar se që nga rekomandimet e vlerësimit të Ciklit të parë, ka paraparë procedura për kujdesin e shtuar mbi themeluesit. Që nga viti 1999 deri në muajin tetor 2014 sipas informacionit të ofruar nga DRNOJQ, janë regjistruar 7,909 OJQ, prej të cilave 7,401 janë vendore dhe 508 të tjera ndërkombëtare. Deri në kohën e hartimit të këtij Raporti, 102 OJQ janë shpërbërë vullnetarisht përderisa 14 të tjerave i është suspenduar aktiviteti deri në vendimin përfundimtar.

85. Nuk ka detyrim specifik ligjor mbi çfarëdo autoriteti për të ndërmarrë veprimtari informuese për sektorin e OJQ-ve në kontekst të LPP/LFT-së. NjIF ka informuar se në vitin 2007 ka udhëhequr disa sesione trajnimi për OJQ-të në lidhje me detyrimet sipas Ligjit për LPP/LFT dhe në lidhje me inspektimet e përputhshmërisë. Sesionet trajnuese për OJQ janë mbajtur në vitin 2014. Ekziston megjithatë një nevojë e caktuar për të identifikuar përgjegjësitë dhe për t'i formalizuar dhe strukturuar më mirë veprimtaritë informuese për sektorin dhe për ta ngritur vetëdijen mbi dobësitë dhe rreziqet që i kanosen OJQ-ve përmes keqpërdorimit të organizatave të tilla. Në lidhje me këtë, ekziston nevoja për më shumë bashkëpunim, koordinim dhe ndarje të informatave në mes të autoriteteve relevante, siç janë DRNOJQ, NjIF, ATK dhe autoritetet e tjera, të cilat mund të kontribuojnë në ngritjen e vetëdijes.

86. Në praktikë, mungon mbikëqyrja e duhur apo monitorimi i çfarëdo kategorie të OJQ-ve. ATK ndërmerr ekzaminimin e sektorit vetëm për qëllime të përgjegjësisë tatimore e cila, sipas ATK,

është e vogël. DRNOJQ pohon se nuk ka mandat monitorues sipas Ligjit për OJQ dhe kështu nuk ndërmerr mbikëqyrje të sektorit, i cili duhet të jetë brenda kufijve të autoriteteve të tjera kompetente pavarësisht se Ligji i jep DRNOJQ-së kompetenca të duhura për të ndërmarrë masa korigjuese dhe të shqiptojë sanksione administrative, siç është pezullimi apo tërheqja e statusit të përfituesit publik.

87. NjIF tani ka mandat të qartë sipas Ligjit për LPP/LFT për të monitoruar OJQ-të për qëllime të Ligjit për LPP/LFT. Përveç kësaj, Ligji për LPP/LFT i jep autoritet DRNOJQ-së për ta suspenduar ose revokuar regjistrimin e çfarëdo OJQ-je për shkelje të dispozitave të nenit 24 të Ligjit për LPP/LFT sipas nenit 21 të Ligjit për OJQ, por nuk ofron mekanizëm se si të bëhet kjo në mungesë të mandatit mbikëqyrës për DRNOJQ.

88. Sipas Ligjit për OJQ-të, nuk ka dispozita të kompetencës që DRNOJQ-së të kërkojnë çfarëdo informacioni tjetër që mund të nevojitet me përjashtim të dokumenteve të mbajtura nga OJQ-të për qëllime të paragrafit (4) të nenit 24 të Ligjit për LPP/LFT.

89. Njëjtë, dhe pavarësisht se OJQ-të detyrohen të raportojnë çfarëdo akti ose transaksioni të dyshimtë tek NjIF dhe mandatit mbikëqyrës të NJIF për sektorin, Ligji për LPP/LFT nuk i jep kompetencë NJIF-it t'ua kërkojë çfarëdo informacioni OJQ-ve përveç raporteve vjetore të parapara sipas nenit 18 të Ligjit për OJQ-të dhe të dhënave të mbajtura sipas paragrafit (4) të nenit 24 të Ligjit për LPP/LFT.

90. Me 16 dhjetor 2011, NjIF ka hyrë në marrëveshje bashkëpunimi me DRNOJQ për shkëmbim të informatave. MM, parasheh procedura, kushte dhe kritere për shkëmbim të informatave dhe detyrimet e çdo pale mbi trajtimin e informacionit të shkëmbyer dhe funksionet e përputhshmërisë.

91. Pavarësisht se do të zbatoheshin proceset normale hetimore dhe sanksionet penale nëse një OJP do të hetohej, ekziston problem serioz nëse OJQ-të që duhet të hetohen nuk mund të identifikohen. Mungesa e masave të kujdesit të shtuar mbi themeluesit në fazën e regjistrimit- së paku për ato OJQ të regjistruara para pohimit të DRNOJQ-së se tani ka paraparë kujdes të shtuar mbi themeluesit- fakti që DRNOJQ nuk është në pozitë për të treguar nëse një OJQ që është duke u regjistruar mund të ketë lidhje me FT dhe mungesa e mbikëqyrjes në praktikë për qëllime të LPP/LFT ndikojnë negativisht në procesin hetimor.

Bashkëpunimi kombëtar dhe ndërkombëtar

92. Në nivel politikash zhvillimi kryesor është Strategjia për LPP/LFT, e cila është miratuar në janar 2014 duke e shfuqizuar strategjinë e mëhershme që është miratuar në shtator 2012. Ekziston një grup punues mes agjencive për zbatimin e saj. Kur dhe nëse plotësohet, kjo do të ketë ndikim të madh në mundësinë e Kosovës për të organizuar dhe informojë vetveten për ta luftuar më mirë PP, krimin ekonomik dhe FT. Sipas strategjisë të shtatorit 2012, zyra kombëtare për zbatimin e krimit ekonomik e themeluar rishtazi do të shërbejë si mekanizëm kryesor koordinues dhe monitorues për veprimtaritë e të gjithë aktorëve qeveritarë në fushën e luftimit të krimit ekonomik, përfshirë PP dhe FT.

93. Këshilli Prokurorial i Kosovës (KPK) ka zhvilluar rishtazi një Plan strategjik për bashkëpunim ndërinstitucional në luftën kundër krimit të organizuar dhe korrupsionit për 2013-2015. Ky dokument synon përmirësimin e bashkëpunimit ndërinstitucional dhe shkëmbimin e informatave për rastet e korrupsionit dhe krimit të organizuar. Është e qartë se KPK dhe strategjitë LPP/krimeve ekonomike mbulojnë një numër të çështjeve të njëjta. Kjo çon tek brenga se si strategjitë e KPK dhe KPP do të lidhen në kuptim të zbatimit praktik. Sipas KGJK-së, Plani Strategjik parasheh përveç tjerash, përmirësimin e koordinimit dhe bashkëpunimit në mes të institucioneve dhe agjencive të zbatimit të ligjit në Kosovë. Ky koordinim dhe bashkëpunim duhet të bazohet në dispozitat ligjore të KPP-së në lidhje me bashkëpunimin reciprok. Plani parasheh që Prokurori i Shtetit të trajtojë rastet e përmendura në Plan me prioritet, përfshirë trajnimet dhe specializimet e prokurorëve në këto fusha. Plani Strategjik është në harmoni të plotë me detyrimet që dalin nga KPP-ja.

94. Në lidhje me koordinimin operacional është e qartë se agjencitë e zbatimit të ligjit janë ende në fazën fillestare të krijimit të një mekanizmi të duhur dhe sistematik për shkëmbim të informatave dhe bashkëpunim mes agjencive. Në këtë drejtim, PK, DK, NjIF dhe prokurorët kanë nënshkruar një numër të MM-ve, megjithatë disa marrëveshje kyçe siç janë NJIF-Prokurori nuk janë marrë parasysh ende.

95. Kosova ka mundësi të ofrojë një gamë të gjerë të formave të ndryshme të bashkëpunimit ndërkombëtar në çështjet penale, përfshirë ndihmën e ndërsjellë juridike procedurale në çështjet penale në përgjithësi, ekstradimin dhe transferimin e procedurave. Sa i përket ndihmës së ndërsjellë juridike procedurale, kërkesat e jashtme bëhen përmes MD-së, e cila i përcjell ato tek autoritetet gjyqësore vendore (ekziston rregulli i përgjithshëm ku nuk parashihet asnjë bashkëpunim direkt me autoritetet e jashtme gjyqësore). Nuk janë vërejtur baza kufizuese për refuzimin në legjislationin përkatës. Përderisa bashkëpunimi është thënë të jetë bërë në kohë të arsyeshme dhe se është konstruktiv e efektiv, ekipit të vlerësimit i është bërë e ditur për vonesa të gjata dhe grumbullim të madh të procedurave, të cilat shkojnë përmes gjykatave, kështu që janë propozuar standarde të qarta të dërgimit të dokumentacionit lidhur me kohën e përpunimi të kërkesave të huaja për NNJ. Marrëveshjet për koordinimin e veprimeve të sekuestrimit dhe konfiskimit me vendet e tjera duhet të vendosen dhe i duhet kushtuar konsideratë themelimit të një fondi të pasurive si dhe ndarjes së pasurive të konfiskuara me vendet e tjera kur konfiskimi është rezultat i veprimeve të koordinuara të zbatimit të ligjit. Përderisa regjimi i ekstradimit është teknikisht në pajtim me standardet e FATF-së, zbatimi i tij efektiv paralizohet me dispozitën e fundit ligjore që lejon vendimin përfundimtar të ministrit mbi dhënien e ekstradimit të ankimohet duke iniciuar procedurë të konfliktit administrativ me një efekt të dukshëm vonues për procedurën e ekstradimit.

96. Bashkëpunimi ndërkombëtar jo i lidhur me NNJ-në në fushën e LPP/LFT zhvillohet nga NjIF dhe PK. Paragrafi (1.7) i nenit 14 të Ligjit për LPP/LFT e lejon NjIF-in që spontanisht ose sipas kërkesës, si dhe në baza reciprociteti, të ndajë informacione me çfarëdo homologu të jashtëm që kryen funksione të ngjashme dhe i cili i nënshtrohet detyrimeve të ngjashme në lidhje me ruajtjen e konfidencialitetit, pavarësisht prej natyrës së agjencisë. Informacioni i ofruar duhet të përdoret vetëm pas miratimit nga agjencia dhe vetëm për qëllime të luftimit të PP dhe veprave penale të ndërlidhura dhe FT. NjIF mund të bëjë kërtime në emër të homologëve të huaj të informacioneve të disponueshme publikisht dhe të bazave të veta të të dhënave (informacione lidhur me RTD). NjIF ka të drejtë të kërkojë dhe marrë nga organet publike apo qeveritare ose organet e organizatat ndërkombëtare ose ndërqeveritare (në Kosovë) të dhëna, informacione, dokumente në lidhje me një person, entitet, pasuri ose transaksion, dhe mundet spontanisht apo në bazë të kërkesës të ndajë informacione me çfarëdo agjencie homologe të huaj që kryen funksione të ngjashme dhe i nënshtrohet detyrimeve të ngjashme për mbrojtjen e konfidencialitetit, pavarësisht prej natyrës së agjencisë sipas reciprocitetit. Në të njëjtën kohë, Ligji për LPP/LFT nuk e lejon NjIF që të bëjë kërkesa tek institucionet financiare apo subjektet e tjera raportuese për informacion bazuar në kërkesën e një NjIF-je të huaj. Në rast të kërkesës të referuar për NjIF, neni 37 i Ligjit për LPP/LFT thotë se sekreti profesional nuk mund të përdoret si bazë për refuzimin e një kërkesë për informacion që duhet të ofrohet sipas ligjit apo që është marrë në pajtim me Ligjin për LPP/LFT. PK dhe DK duhet të përmbushin kërkesat e Agjencisë Kosovare për Mbrojtje të të Dhënave. Kërkesat për informacion të lëshuar duhet të jenë në pajtim me standardet minimale.

97. Që nga viti 2011, PK ka krijuar një Njësi të Bashkëpunimit Ndërkombëtar për Zbatimit të Ligjit (ILECU) në kuadër të kornizës së projektit rajonal që synon lehtësimin e shkëmbimit të informacionit në mes të autoriteteve të zbatimit të ligjit. Shkëmbimi i informacioneve me johomologët do të shkojë përmes kanaleve të tërthorta. ILECU ose INTERPOL-i do të kanalizojnë kërkesën, por në rast të Interpol-it duhet po ashtu të ketë kërkesë përmes kanaleve diplomatike, e cila bëhet brenda 30 ditëve (afati i njëjtë ka qenë vetëm 18 ditë sipas Ligjit të vjetër NNJ) - kështu që kemi të bëjmë me një rrugë të tërthortë. Në cilindo rast, pozicionimi i ILECU apo Interpol-it nënkupton se ka një proces të ndërmjetshëm. Autoritetet e Kosovës kanë ofruar disa statistika në lidhje me shkëmbimin ndërkombëtar të informacioneve nga PK, ose përmes ILECU-s ose ndryshe, megjithatë të dhënat e ofruara nuk janë të detajuara mjaftueshëm për një gjykim në lidhje me efektshmërinë.

RAPORT I DETAJUAR I VLERËSIMIT PËR LPP/LFT

1. TË PËRGJITHSHME

1.1. Informata të përgjithshme rreth Kosovës dhe ekonomisë së saj

98. Kosova shtrihet në Evropën Juglindore në qendër të gadishullit Ballkanik dhe ka një sipërfaqe prej 10,908 km². Kosova ka një popullsi prej 1,815,606¹³ banorësh sipas regjistrimit të fundit, prej të cilëve, 92% janë shqiptarë dhe 8% janë serbë dhe pakica të tjera. Popullsia e Kosovës është njëra nga më të rejat në Evropë me një përqindje të përlogaritur prej 40 % të qytetarëve të saj me moshë nën 20-vjeçare. Gjuha shqipe dhe ajo serbe janë gjuhë zyrtare në Kosovë. Në nivel komunal, gjuhët turke, boshnjake dhe rome kanë statusin e gjuhëve zyrtare.

99. Nga viti 2006 deri në vitin 2011, rritja vjetore e Bruto Produktit Vendor (BPV)-së ka qenë përafërsisht 4.5% duke arritur një rritje reale prej 6.9% në Dhjetor të vitit 2008 dhe një shënim të ulët prej 2.9% në Dhjetor 2009¹⁴. Sipas analizës të kryer nga Fondi Monetar Ndërkombëtar (FMN), Kosova ka pasur një rritje reale të BPV-së prej 2.5% në vitin 2012 dhe 2013, prej 4% sa ishte në vitin 2011¹⁵. Perspektiva e zhvillimit në periudhën afatmesme mbetet mesatarisht e gjallë, me parashikimet e rritjes për vitin 2014 të cilat kalojnë pak mesataren¹⁶. Kërkesa e brendshme e madhe është financuar nga dërgesat dhe nga hyrjet e kapitalit që në një masë të madhe krijohen nga diaspora e Kosovës¹⁷. Sipas vlerësimeve të ndryshme ende ka një rrezik të lartë të të bërit biznes në Kosovë¹⁸. Ekonomia joformale është ende e lartë¹⁹. Kosova është ende një ekonomi e bazuar në import; e detyruar të importojë mallra dhe lëndë të parë, të cilat nuk ofrohen nga tregu lokal. Në mallrat kryesore të importuara përfshihen mallrat e prodhuara, makineritë dhe pajisjet, produktet ushqimore, pijet dhe duhani si dhe produktet e naftës. Prej 1 janarit 2002 Kosova përdor euron si valutë zyrtare.

100. Këshilli i Sigurimit i OKB-së më 10 qershor 1999 miratoi Rezolutën 1244 (RKSOKB). Kjo rezolutë, duke konfirmuar kufijtë ndërkombëtar të Serbisë, hoqi Kosovën nga juridiksioni i Serbisë duke e zëvendësuar atë me një zgjidhje të përkohshme të një administrate të mbikëqyrur nga bashkësia ndërkombëtare me qëllim të mbështetjes së zhvillimit të institucioneve funksionale dhe të mëvetësishme në Kosovë. Duke u bazuar në Rezolutën 1244 të KS të OKB-së është krijuar Misioni i Administratës së Përkohshme të Kombeve të Bashkuara në Kosovë (UNMIK). Këtij Misioni i janë dhënë kompetenca administrative, legjislative dhe gjyqësore në Kosovë.

101. Më 17 shkurt 2008 Kosova shpalli pavarësinë nga Serbia. Në muajin prill 2008, autoritetet e Prishtinës miratuan Kushtetutën e cila hyri në fuqi në muajin qershor të vitit 2008. Kosova nuk është anëtare e Kombeve të Bashkuara²⁰.

102. Gati 4,882 trupa nga 31 vende kontribuese të Forcës së Kosovës (KFOR) e cila u vendos në Kosovë nën Rezolutën 1244 të KS të KB-ve janë ende në Kosovë për të ndihmuar në mbajtjen e një mjedisi të sigurt dhe të qetë. KFOR bashkëpunon dhe u ndihmon Kombeve të Bashkuara dhe Misionit të Bashkimit Evropian për Sundimin e Ligjit (EULEX), si dhe aktorëve të tjerë

13. Ky është një vlerësim i dhjetorit të vitit 2012. Regjistrimi i fundit i popullsisë është mbajtur me 1 prill 2011 dhe ka numëruar 1,739.825 milion banorë pa përfshirë një numër shtesë të vlerësuar prej 40,196 banorësh të cilët i përkasin komunave të veriut (Leposaviq, Zubin Potok, Zveçan dhe Mitrovicën e Veriut) të cilat nuk janë përfshirë fillimisht në regjistrimin e popullsisë. Shih po ashtu edhe <http://esk.rks-gov.net/ENG/pop>

14. Bertelsmann Stiftung Transformation Index (BTI) 2014: Raport për Kosovën që gjendet në <http://www.bti-project.org/> - faqe 19.

15. IMF World Economic Outlook 2014. Sipas burimit të njëjtë, PBB në Kosovë për 2013 ka arritur në rreth 6.827 miliardë dollarë amerikanë.

16. Grupi i Bankës Botërore në Kosovë, Vështrim i përgjithshëm, Tetor 2014: <http://worldbank.org/> faqe 3.

17. *Po aty*. Sipas BQK, të ardhurat nga remitencat kanë shënuar një trend pozitiv prej rreth 606.6 milion Euro në vitin 2012 dhe 620.8 milion Euro gjatë vitit 2013.

18. Kosova pozicionohet në vendin e 126 prej 183 ekonomive sipas raportit Të bësh biznes (Doing Business) 2012. Megjithatë, më mirë pozicionohet në të bërit biznes për vitin 2013 (98 prej 185 ekonomive).

19. Shih më poshtë në Pjesën 1.2 të këtij raporti

20. Kosova u bë anëtare e Bankës Botërore dhe e Fondit Monetar Ndërkombëtar më 29 qershor 2009. Përveç kësaj, u bë anëtarja e 66 e Bankës Evropiane për Rindërtim dhe Zhvillim (BERZH) me 16 nëntor 2012, dhe është ftuar nga Komiteti i Ministrave të Këshillit të Evropës me 11 qershor 2014 për tu bërë anëtare e Komisionit të Venecias.

ndërkombëtarë, sipas nevojës, për të mbështetur zhvillimin e një Kosove stabile, demokratike, shumetnike dhe paqësore. EULEX-i filloi funksionimin në fushën e sundimit të ligjit më 9 dhjetor 2008 në kuadër të kornizës së RKSOKB 1244 (1999) dhe u bë operacional në prill të vitit 2009²¹. Qëllimi kryesor i EULEX-it është të ndihmojë dhe të përkrahë autoritetet e Kosovës në fushën e sundimit të ligjit, e posaçërisht në lidhje me policinë, gjyqësinë dhe doganën. Mandati është zgjeruar deri më 14 qershor 2016²².

103. Kosova ka sistem ligjor të bazuar në ligjin civil, ku Kushtetuta është akti më i lartë juridik dhe të gjitha ligjet dhe aktet e tjera ligjore duhet të jenë në përputhje me Kushtetutën.

Transparenca, qeverisja e mirë, etika dhe masat kundër korrupsionit

(shih gjithashtu Raportin e vlerësimit të PKEK mbi komponentin kundër korrupsionit)

104. Gjatë viteve të fundit, mediet, shoqëria civile dhe disa palë të tjera me interes kanë raportuar shpesh rreth korrupsionit dhe çështjeve të tjera të ndërlidhura, të cilat konsiderohen të jenë një sfidë serioze në Kosovë. Ka pasur edhe akuza të herëpashershme të zyrtarëve që kanë lidhje me veprimtaritë e organizuara kriminale. Indeksi i Përceptimit të Korrupsionit të Transparency International për vitin 2013 dhe 2014, e klasifikon Kosovën të 33-tën (klasifikimi fillon nga 0 (shumë i korruptuar) në 100 (shumë i pastër)), pothuajse shkalla më e ulët në Ballkan dhe pa ndonjë përmirësim nga viti 2012 (34)²³. Në bazë të Treguesve Globalë të Qeverisjes të Bankës Botërore, që nga viti 2003 kontrolli i korrupsionit në Kosovë ka treguar përmirësime të vogla, dhe ende mbetet i dobët, diku rreth 30% në vitin 2012 (që korrespondon 100 % me shkallën më të lartë të klasifikimit), me një tendencë jo të qartë që nga viti 2005²⁴. Gjatë viteve të fundit janë bërë ndërhyrje të ndryshme dhe të rëndësishme institucionale dhe ligjore, si dhe janë miratuar standarde ligjore lidhur me fushën që ka të bëjë me korrupsionin dhe PP, sistemin gjyqësor, çështjet penale, qeverisjen e mirë, administratën publike dhe transparencën.

105. Këshilli i Evropës (KiE) në Kosovë dhe në rajon ka realizuar një numër veprimtarish përmes programeve të bashkëpunimit dhe të asistencës teknike. Këto veprimtari ishin përqendruar në fushën ekonomike dhe të krimeve të rënda, domethënë PP, FT dhe bashkëpunimin ndërkombëtar në çështjet penale. Më konkretisht, këto veprimtari janë kryer përmes projekteve PACO Impact, CARDS dhe PROSECO. Projektet e tjera të asistencës teknike janë ofruar në kuadër të programimit sipas Instrumentit të Asistencës para Anëtarësimit (IPA) të Komisionit Evropian. Për qëllime të këtij Raporti, është me rëndësi të përmenden projektet e financuar nga BE-ja "Mbështetje e institucioneve të Kosovë për Luftimin e Krimin Ekonomik dhe Financiar" dhe "Mbështetje Agjencisë për Administrimin e Pasurive të Sekuestruara dhe të Konfiskuara (AAPSK)", të dy të zbatuara nga B&S Europe dhe Projekti i Binjakëzimit, i financuar nga BE-ja, "Forcimi i kapaciteteve në hetimin penal kundër krimin të organizuar dhe korrupsionit". Projektet e tjera të financuara nga vendet anëtare të BE-së dhe nga Shtetet e Bashkuara janë CRINIS-Hedhja e dritës mbi paratë në politikë, i financuar nga Ministria e Punëve të Jashtme e Norvegjisë, dhe asistencë teknike e siguruar nga Departamenti i Thesarit i Shteteve të Bashkuara – Zyra e Asistencës Teknike (ZAT), dhe Mbështetja për Përpjekjet kundër Korrupsionit në Kosovë (SAEK) i zbatuar nga UNDP.

106. Bashkëpunimi ndërmjet autoriteteve dhe sektorit privat është në një fazë të hershme. Privatizimi i sektorëve strategjikë ekonomikë ka vazhduar nën një mjedis të kritikave shumë të zhurmshme në lidhje me mungesën e transparencës dhe konsultimeve, keqpërdorimeve të dyshuara dhe mungesës së arsytimit të mjaftueshme përgatitore ekonomike dhe financiare. Nuk ka ende reforma të shëndosha strukturore për të përmirësuar mjedisin e biznesit dhe për tërheqjen e Investimeve të Huaja Direkte (IHD) sipas një procesi të efektshëm dhe konkurrues. Përderisa IHD në Kosovë në vitin 2013 kanë përfaqësuar rreth 258.9 milionë euro (13.1 % më e

21. Veprimi i Përbashkët i BE-së (VP) i shkurtit 2008 (2008/124/CFSP i ndryshuar me VP 2009/445/CFSP) dhe Vendimin e Këshillit 2010/322/CSFP i qershorit 2010. Për më shumë 2012/291/CFSP i qershorit 2012 dhe 2014/349/CFSP i qershorit 2014 ofrojnë bazën ligjore për Misionin. EULEX mbështetet nga të gjitha 28 Shtetet Anëtare të BE-së dhe pesë shtetet kontribuuese

22. I përbërë nga rreth 2,000 personel ndërkombëtarë dhe vendorë, EULEX është i ndarë në dy 'divizione': 'Divizioni Ekzekutiv' dhe 'Divizioni i Fuqizimit. Divizioni Ekzekutiv heton, përndjekë dhe gjykon rastet e ndjeshme duke përdorur pushtetin ekzekutiv përderisa Divizioni i Fuqizimit monitoron, mentoron, dhe këshillon homologët vendorë në polici, gjyqësi dhe fushën e DKve. Në prill të vitit 2014 është Ligji 04-L-273 për ndryshimin dhe plotësimin e ligjeve që lidhen me mandatin e Misionit të Bashkimit Evropian për Sundim të Ligjit në Kosovë dhe Ligji 04-L-274 për ratifikimin e Marrëveshjes Ndërkombëtare në mes të Kosovës dhe Bashkimit Evropian për Misionin e Bashkimit Evropian për Sundim të Ligjit në Kosovë.

23. <http://www.transparency.org/research/cpi/overview>

24. Banka Botërore, <http://info.worldbank.org/governance/wgi/>

lartë në krahasim me vitin 2012), IHD krahasuar me PBB ka trend të rënies për arsye të krizës globale financiare që nga viti 2008.

1.2. Gjendja e përgjithshme në fushën e pastrimit të parave dhe financimit të terrorizmit

Veprat e ndërlidhura penale të cilat gjenerojnë të ardhura

107. Shkalla e PP është e ndërlidhur me nivelin e ekonomisë së zezë joformale (kontrabandën me drogë, prostitucionin, kontrabandën e mallrave të paligjshme dhe veprimtaritë e tjera kriminale) duke mos përfshirë, në këtë kontekst, shmangien e tatimeve, si pjesë të ekonomisë së hirtë. Një studim që ka vlerësuar nivelin e ekonomisë joformale në vitin 2013 ka konkluduar se ekonomia joformale në Kosovë kontrollon 34.4 % të PBB²⁵. Nuk ka vlerësime të sakta të shkallës së informalitetit në ekonomi²⁶. Sipas disa hulumtimeve të vendeve të tjera, niveli i ekonomisë joformale shkon deri në 40%²⁷.

108. Sipas Raportit të fundit të Europol-it mbi "Vlerësimin e kërcënimit të BE-së nga krimi i rëndë dhe i organizuar për vitin 2013", grupet që flasin gjuhën Shqipe kanë vazhduar të jenë shumë aktive në veprimtaritë e trafikimit të heroinës si dhe të drogave sintetike²⁸. Të ardhurat nga këto burime kriminale janë subjekt i veprimtarive të PP. Situata nuk ka ndryshuar deri në ditët e sotme.

109. Kosova ka një kufi përthithës që mundëson një treg të zi aktiv për mallrat e kontrabanduara të konsumit dhe për produktet e piraterisë shumica përgjatë kufirit Kosovë-Serbi. Të ardhurat e paligjshme nga veprimtaritë kriminale vendore dhe të huaja janë të krijuara po ashtu nga korrupsioni zyrtar, shmangia e tatimeve, mashtrimi doganor, krimi i organizuar, kontrabanda dhe llojet e tjera të krimeve financiare²⁹. Më 30 janar 2013, Qeveria e Kosovës ka miratuar vendimin për të themeluar task forcën kundër falsifikimit dhe piraterisë. Themelimin i task forcës ishte paraparë me Strategjinë Kombëtare për luftimin e produkteve të falsifikuara dhe piraterisë, të miratuar më 4 tetor 2012³⁰.

110. Tabela e mëposhtme përmban statistika të siguruara nga autoritetet për veprat penale që janë burim kryesor i të ardhurave të paligjshme në Kosovë:

25. Sipas anketës që është bërë me 600 biznese Kosovare, menaxherët e biznesit dhe pronarët besojnë se bizneset në industrinë e tyre raportojnë rreth 65.6 % të shitjeve të tyre: <http://www.riinvestinstitute.org/>

26. Sipas Përmbledhjes së Raportit mbi Situatën 01/2014 "Parandalimi i Ekonomisë Joformale, Pastrimi i parave, Financimi i Terrorizmit dhe Krimet Financiare në Kosovë (2014-2018, maj 2014, f. 8), një Projekt i financuar nga BE ka vlerësuar se shkalla e ekonomisë joformale gjatë vitit 2004-2006 në Kosovë ishte 26.67 deri 34.75 % të PBB të Kosovës. Në vlerë absolute, kjo do të nënkuptonte në vitin 2013 në mes të EUR 1.37 deri në 1.78 miliardë. Shihni anketën e lartpërmendur lidhur me shkallën dhe parandalimin e ekonomisë ilegale dhe pastrimin e parave në Kosovë në <http://www.eulex-kosovo.eu/>. Sipas kësaj ankete, ekonomia e hirtë joformale (aktivitet ligjor të cilat me qëllim fshihen për të shmangur tatimin, pajtueshmëria me rregulloret dhe/ose kontributet për sigurimet sociale) rezulton me vlerën vjetore prej 85.8 % deri 87.5 % përdërisa ekonomia joformale e zezë (të ardhurat nga shmangia e tatimit/mashtrimet dhe trafikimi i të mirave dhe veprimtaritë tjera kriminale) përbën rreth 13.1% deri 13.5%. Mashtrimet në tatim llogaritet të jenë 50% kurse pjesa tjetër shmangie nga tatimi për arsye të trafikimit. Për më tepër sipas Dokumentit Punues "Shadow Economies All over the World" (Banka Botërore, Friedrich Schneider, Andreas Buehn dhe Claudio E. Montenegro korrik 2010), që përcakton proporcionin e ekonomisë në hije (ekonomia e hirtë joformale duke mos marrë parasysh ekonominë e zezë) në 162 vende nga viti 1999 deri më 2007 (Kosova nuk është e përfshirë në Dokument), mesatarisht është llogaritur në vendet fqinje është si vijon: Shqipëria – 34.30%, Bosnja dhe Hercegovina – 33.60%, IRJM – 37.60%, Bulgaria – 35.30%, Kroacia – 32.10%. Shih për më shumë informacione: <http://www.wds.worldbank.org/>

27. <http://koha.net/>

28. www.europol.europa.eu/

29. Kontrabandimi i të mirave që qarkullon në pjesën veriore të Kosovës ka qenë një sfidë në të kaluarën edhe pse ka pasur një reduktim gjatë dy viteve të fundit për shkak të masave që ndërmarra nga KFOR, EULEX dhe autoritetet Kosovare. Marrëveshja për Menaxhimin e Integruar të Kufijve (MIK) me pikat e përbashkëta të nënshkruar në mes të Kosovës dhe Serbisë ka filluar së zbatuari në 2013. Megjithë zbatimin e MIK, ende vazhdon trafiku në pjesën veriore të Kosovës nëpërmes rrugëve ilegale të cilat i anashkalojnë pikat zyrtare të kontrollit. Shih po ashtu Raportin e vitit 2013 të Departamentit të Shtetit të SHB për terrorizmin – Kosovë në <http://www.state.gov/j/ct/rls/crt/2013/224822.htm>

30. <http://sdpkosove.com/news/>

Tabela 1: Veprat penale që janë burim kryesor i të ardhurave të paligjshme (autoritetet e Kosovës nuk kanë saktësuar dëmin ekonomik të shkaktuar nga këto vepra penale)

Lloji i krimit	Viti	Krime të regjistruara	Hetime të përfunduara	Persona të akuzuar
Vepra penale të lidhura me drogën				
	2010	314		461
	2011	407		547
	2012	517		575
	2013	513	477	433
Grabitje				
	2010	432	516	
	2011	486	608	
	2012	152	410	
	2013	509	339	
Krime doganore dhe tatimore				
	2010		21	15
	2011		14	11
	2012		9	14
	2013			
Vjedhje përmes keqpërdorimit të detyrës				
	2010		281	142
	2011		40	151
	2012		37	130
	2013			
Mashtrim				
	2010		132	68
	2011		12	45
	2012		15	37
	2013	31	31	101
Qarkullim i parave të falsifikuara				
	2010			
	2011			
	2012	205	108	25
	2013	407	236 (të dërguara në Prokurori)	

Pastrimi i parave

111. Ka shumë pak njohuri, informata ose ndonjë e dhënë statistikore e disponueshme në publik mbi fenomenin e PP dhe FT në Kosovë³¹. Që nga viti 2011, NjIF harton raporte vjetore që i vihen në dispozicion publikut të gjerë nëpërmes faqes së internetit të NjIF që nga 2013, por vetëm raportet e vitit 2011 dhe 2012 janë publikuar. NjIF po ashtu ka publikuar në faqen e vet një raport të tipologjive mbi PP dhe FT në Kosovë. Përveç kësaj, NjIF ka marrë pjesë në forume të ndryshme vendore dhe ndërkombëtare mbi PP/FT. Njëkohësisht, sasia dhe cilësia e të dhënave nga autoritetet për zbatimin e ligjit dhe ato gjyqësore në të kaluarën është konsideruar si e pamjaftueshme për të vlerësuar numrin dhe karakteristikat e krimeve të hetuara të PP, të ndjekura penalisht dhe të përpunuara nga gjykatat³². Numri mesatar i krimeve financiare të regjistruara nga PK dhe DK është rritur në 2012-2013 nga 2,184 në 3,537³³.

31. UNOCD, "Raport i vlerësimit teknik", prill 2010; www.unodc.org/, në faqe 26.

32. B&S Europe, 2007 "Hulumtim mbi shkallën dhe parandalimin e ekonomisë së jashtëligjshme dhe pastrimin e parave në Kosovë. Raport i përgatitur për Agjencinë Evropiane për Rindërtim", faqe 21 <http://www.eulex-kosovo.eu/>

33. *Supra* fusnota e dytë për Veprat e ndërlidhura penale të cilat gjenerojnë të ardhura. Numri vjetor i dënimeve të gjykatës themelore lidhur me krimet financiare (kryesisht keqpërdorim i detyrës zyrtare, kontrabandimi të mirave, veprat lidhur me tatimin, uzurpimet e paligjshme të pronës dhe mitmarrja) kanë

112. Sasi të mëdha të parave janë investuar në paluajtshmeri, restorante, bare dhe lojëra të fatit të tilla si, kazino, makina slot dhe objekte të basteve sportive, dhe nuk ka kapacitet për të mbikëqyrur këto lëvizje. Gjithashtu ka një tendencë për të kryer biznes dhe për t'u përfshirë në transaksione të biznesit në llogari private pa regjistruar biznesin. Andaj, nuk është befasi se bazuar në statistikën e Planit të Performancës dhe Burimeve të NjIF për periudhën 2010-2013 një mesatare prej 481,967 transaksione të parave të gatshme (mbi 10,000 euro) janë raportuar në vit tek NjIF, një numër ky që është shumë i lartë nëse e krahasojmë me numrin e popullsisë në Kosovë dhe me ekonominë e saj – referohuni tek analiza dhe komentet e FATF-së, Rekomandimi 19 dhe Rekomandimi 20 (KTH 20.2) në këtë Raport.

113. Në vitin 2007, PK e Kosovës dhe ajo ndërkombëtare arrestuan dy persona: këshilltarin politik të Kryeministrit të atëhershëm, dhe drejtorin e njëres nga bankat që operonin në Kosovë mbi dyshimin për PP. Sipas akuzave, banka ishte administruese e fondit të veçantë të ish-kryeministrit. Këshilltari i ish-kryeministrit është akuzuar se ka pasur rol në këtë çështje të PP. Për të shtuar në listë, guvernatori i atëhershëm i Bankës Qendrore të Kosovës (BQK) është arrestuar për PP, si dhe këshilltari i lartë i ministrit të Shëndetësisë është akuzuar për shmangie nga tatimet. Ministri i Transportit dhe Telekomunikacionit ka qenë i akuzuar për PP dhe për marrje të rryshfeteve nga kontraktuesit, mirëpo këto akuza janë ndërprerë për shkak të mungesës së dëshmive. Kohët e fundit në gusht të vitit 2012, Njësi special kundër korrupsionit ka arrestuar katër persona në komunën e Klinës, të dyshuar për PP. Sipas PK-së, këto arrestime erdhën si rezultat i arrestimeve që kanë ndodhur në vitin 2009 dhe 2011 për të njëjtin rast, ku u arrestuan 26 persona³⁴. Ishte supozuar që personat e arrestuar kanë përfituar 1,257,928 euro përmes mashtrimit të një kompanie e cila bën dhënien e makinave me qira (rent-a-car).

114. Në shkurt 2014 një prokuror ndërkombëtar i Zyrës së Prokurorisë Speciale në Kosovë (ZPSK) udhëhoqi arrestimin dhe operacionin e kërkimit kundër dhjetë (10) të akuzuarve të dyshuar për përfshirje në një grup të organizuar kriminal të dyshuar për kryerjen e veprave penale të ndryshme³⁵. NjIF ka identifikuar skema të mëdha të PP, ku ndërmarrjet e huaja në bashkëpunim me ndërmarrjet vendore, në të paktën 19 raste, janë hetuar veprimtari për PP nëpërmes bankave, kompanive të sigurimit, kazinove, pasurive të paluajtshme dhe prostitucionit³⁶. Hetimet e NjIF lidhur me një fond të dyshimtë prej 280,000 euro për kurset e lëndëve të huaja dhe tërheqjen e 70,000 euro në kesh nga një punëtorë restoranti ka rezultuar në hetimin kundër 12 të dyshuarve³⁷.

Terrorizmi dhe financimi i terrorizmit

115. Autoritete të ndryshme në Kosovë, të takuara gjatë dy vizitave në terren, konfirmuan kërcënimin nga FT. NjIF gjithashtu raporton se ka vërejtur disa transaksione të dyshimta lidhur me FT.

116. Duke marrë parasysh kufizimet që paraqiten nga gjendja e saj financiare, Qeveria e Kosovës ka zgjeruar përpjekjet e bashkëpunimit me partnerët ndërkombëtarë për të adresuar lëvizjen e individëve që në mënyrë të paligjshme kalojnë tranzit nëpër Kosovë dhe për të identifikuar kërcënimet e mundshme, si nga brenda, ashtu dhe nga jashtë³⁸.

117. Në fund të vitit 2013, PK arrestoi shtatë (7) individë të cilin ishin të dyshuar për përgatitjen e veprimtarive terroriste dhe veprave të tjera të kundërligjshme në Kosovë. Njerëzit e arrestuar janë mbajtur në paraburgim për 30 ditë. Dy nga ata janë duke u hetuar për ndjellje të urrejtjes në lidhje me sulmin fizik kundër dy qytetarëve të SHBA-ve më 3 nëntor 2013. Mediat kanë raportuar që dy gra Amerikane ishin pjesë e Kishës Evangjeliste dhe ato ishin sulmuar gjersa shpërndanin pamflete fetare³⁹. Në vitin 2013, Drejtoria kundër Terrorizmit ka hapur 10 raste. Shumica ishin të lidhur me terrorizmin, dhe një ishte i lidhur me përgatitjen e aktit terrorist. Në dy raste, Drejtoria ka filluar hetimet penale kundër gjashtë individëve, që kanë rezultuar me paraburgime.

mbetur stabile duke ndryshuar nga 1,296 dhe 1,541. Për më tepër, vlera e përgjithshme për pasuritë e konfiskuara vjetore ka ndryshuar gjatë 2012-2013 nga 28,000 EUR në 86,000 EUR.

34. <http://www.kosovapress.com/>

35. <http://www.eulex-kosovo.eu/>

36. <http://www.zeri.info/>

37. <http://www.gazetajnk.com/>

38. <http://www.unhcr.org/refworld/>

39. Për më shumë informacione shih në <http://www.balkan.eu.com/>.

Shih po ashtu Departamenti i Shtetit Amerikan, Raport i vendit për terrorizëm 2013 – Kosova në <http://www.state.gov/j/ct/rls/crt/2013/224822.htm>

118. Për më tepër, është raportuar se qindra njerëz nga Kosova, Shqipëria dhe "Ish-Republika Jugosllave e Maqedonisë" kanë shkuar për të luftuar në Siri⁴⁰. Kosova nuk ka ndonjë ligj të veçantë që e inkriminon pjesëmarrjen në, ose mbështetjen për grupet ushtarake që operojnë jashtë Kosovës.

1.3. Pasqyrë e përgjithshme e sektorit financiar

119. Sipas analizës së sektorit financiar të nivelit të lartë të kryer në tetor të vitit 2011, stabiliteti makroekonomik i Kosovës është i dobët në krahasim me standardet globale, me sfida të veçanta të pasqyruara në deficitin e lartë të llogarisë rrjedhëse dhe deficitin tatimor. Ndërsa sektori financiar është i vogël dhe i thjeshtë, sektori bankar mbetet i shëndoshë. Pjesa më e madhe është në pronësi të huaj dhe shumë e përqendruar në disa banka. Intensiteti dhe sofistikimi i shërbimeve financiare është i dobët, me bankat dhe IMF-ve të cilat kryesisht ofrojnë vetëm produkte themelore të kredisë⁴¹.

120. Situatë e ngjashme, edhe pse e përmirësuar, duket se është duke mbretëruar aktualisht. Sipas BQK-së, aktiviteti ekonomik gjatë 2013 ishte karakterizuar nga trende pozitive dhe zhvillimi ka rritur shkallën prej 3.1%. Përmirësimet në pozitën neto të eksportimit të të mirave dhe shërbimeve ka rezultuar në kontribut pozitiv të kësaj komponente. Pasuritë e sektorit bankar kanë vazhduar të rriten. Rritja më domethënëse brenda pasurive ishte shënuar nga investimet në letrat me vlerë, përderisa huatë bankare, me gjithë shkallën e rritjes pozitive, vazhdojnë të karakterizohen me trend të rritjes së ngadalshme. Tregu i bonove të thesarit ka vazhduar të karakterizohet me oferta të larta dhe kamata të vogla, por në muajt e fundit, kërkesa për letra me vlerë nga dilerët primarë është zhvendosur drejt letrave me vlerë me maturim më të gjatë. Sidoqoftë të gjithë treguesit brenda tregut pasqyrojnë stabilitet financiar dhe tatimor në Kosovë.

121. Duke përjashtuar BQK-ën, pasuritë e sektorit financiar kanë arritur në gjithsej 4.2 miliardë euro gjatë 2013 dhe janë rritur me 31.3% krahasuar me vitin 2010 dhe me 8% krahasuar me vitin 2012. Pasuritë e sektorit bankar janë rritur në 3.06 miliardë euro, me rritje vjetore prej 8% krahasuar me 72.3% të tërësisë së pasurive të sektorit financiar. Fondet e pensionit të administruara nga trusti kapin vlerën prej 0,9 miliardë euro me rritje prej 23.4% që përbënin 21.7% të pasurive të përgjithshme financiare. IMF-të kanë menaxhuar pasuri në vlerë prej 0,113 miliardë euro, duke shënuar ulje prej 2.3% dhe përfaqësojnë 2.7% të sektorit financiar, përcjellur nga kompanitë e sigurimit me pasuri prej 0,132 miliardë euro (0,119 miliardë euro në sigurim jo të jetës dhe 0,013 miliardë euro në sigurim të jetës) që përfaqësojnë 3.1% të pasurive të sektorit financiar⁴².

122. Duke përjashtuar BQK-në, pasuritë neto të huaja (PNH) të korporatave financiare kanë arritur në rreth 1,2 miliardë euro. PNH të bankave tregtare në tremujorin e fundit të vitit 2013 ka shënuar rritje prej 16.8%. Kërkesat jorezidente kanë shënuar rritje vjetore prej 18% pjesa më e madhe e kërkesave jorezidente është përbërë nga letrat me vlerë, depozitat dhe huatë. Ndërkohë, borxhet ndaj jorezidentëve ishin karakterizuar me një rritje vjetore prej 25.5%. Borxhet ndaj sektorit të jashtëm përbëhen kryesisht prej depozitave dhe huave jorezidente shumica e të cilave të huazuara nga bankat në Kosovë prej bankave mëmë⁴³.

123. Aktualisht, në Kosovë janë 9 banka tregtare të licencuara dhe funksionale⁴⁴, 1 zyre përfaqësuese e bankës së huaj fqinje, 2 fonde pensionale të licencuara, 16 kompani sigurimesh të licencuara, 18 IMF të licencuara, 45 ndërmjetësues sigurimesh (1 licencë e anuluar), 45 IFJB (1 regjistrim është tërhequr për shkak të mosveprimt), 5 agjenci për transferim parash, dhe 33 këmbimore⁴⁵.

40. Po aty.

41. Përmbledhje e Sektorit Financiar të Nivelit të Lartë të Kosovës, përgatitur nga Programi Partnerët për Stabilitet Financiar, Deloitte Consulting LLC për USAID-in, tetor 2011 (<http://www.pfsprogram.org/>)

42. *Burimi*: Vlerësimi Tremujor i Ekonomisë, Banka Qendrore e Kosovës, Nr. 5 QIV/2013, faqe 10 dhe 17; Buletini Mujor Statistikor, Banka Qendrore e Kosovës, Nr. 150, shkurt 2014; Raporti Vjetor i BQK 2013 (faqe 35): <http://www.bqk-kos.org/>

43. Po aty

44. Licenca e një banke është anuluar në vitin 2006.

45. *Burimi*: Banka Qendrore e Kosovës (BQK) informacione dhe statistika në: <http://www.bqk-kos.org/>

124. Tabela e mëposhtme përcakton llojin e institucioneve financiare, të cilat mund të përfshihen në veprimtari financiare që sipas rekomandimeve të FATF-së janë në kuadër të përkufizimit të "institucioneve financiare":

Tabela 2: Llojet e institucioneve financiare të cilat mund të përfshihen në veprimtari financiare

Lloji i veprimtarisë financiare (shih fjalorthin e 40 Rekomandimeve)	Lloji i institucionit financiar i cili kryen këtë veprimtari
1. Pranimi i depozitave dhe fondeve të tjera të pagueshme nga publiku (përfshirë veprimtarinë bankare private)	1. Bankat
2. Huadhënia (përfshirë kreditë konsumuese dhe hipotekare; blerjen dhe shitjen me ose pa të drejtë tërheqjeje të parave dhe financimin e transaksioneve tregtare (përfshirë humbjen)	1. Bankat 2. IMF 3. IFJB
3. Lizingu financiar (tjetër nga marrëveshjet e lizingut financiar në lidhje me produktet e klientëve)	1. Bankat 2. Institucionet financiare jobankare
4. Transferi i parave ose i vlerës, përfshirë veprimtarinë financiare si në sektorin formal, ashtu edhe në atë joformal (p.sh.: veprimtaria e dërgimit alternativ), por duke mos përfshirë personat fizikë dhe juridikë të cilët pajisin institucionet financiare vetëm me porosi apo me sisteme të tjera mbështetëse për bartjen e fondeve)	1. Bankat 2. IFJB
5. Emetimi dhe administrimi i mjeteve të pagesave (p.sh.: kartat e kredisë dhe debisë, çeket, çeket e udhëtarit, urdhrat për para, çeket e bankës, dhe paratë elektronike)	1. Bankat 2. IFJB (lëshues/menaxhues të pagesave) 3. Shërbimet postare që kryejnë shërbime të pagesave
6. Garancitë dhe zotimet financiare	1. Bankat 2. IFJB
7. Tregtimi i: (a) instrumenteve të tregut të parasë (çeket, kambialet, certifikatat e depozitave, produktet e prejardhura etj.); (b) valutës së huaj; (c) këmbimit, përqindjes së interesit dhe indeks instrumenteve; (d) letrat me vlerë të transferueshme; (e) tregtimi i produkteve të ardhshme	1. Bankat 2. Këmbimoret e huaja 3. IFJB
8. Pjesëmarrja në çështjet e letrave me vlerë dhe sigurimi i shërbimeve financiare lidhur me çështjet e tilla	1. Bankat 2. IFJB
9. Administrimi i portofolit kolektiv dhe individual	1. Bankat
10. Ruajtja dhe administrimi i parave të gatshme apo letrave likuide me vlerë në emër të personave të tjerë	1. Bankat 2. IFJB
11. Investimi, administrimi apo menaxhimi i fondeve ose parave në emër të personave të tjerë	1. Bankat
12. Nënshkrimi dhe vendosja e sigurimit jetësor dhe sigurimeve të tjera lidhur me investimet (përfshirë sipërmarrjet e sigurimeve dhe ndërmjetësuesve të sigurimit (agjentët dhe brokerët)	1. Kompanitë e sigurimit jetësor / agjentët / ndërmjetësuesit / fondet pensionale
13. Këmbimi valutor dhe i parave	1. Bankat 2. IFJB 3. Këmbimoret e huaja

Sektori bankar (institucionet financiare bankare dhe jobankare)

125. Në fund të vitit 1999 asnjë bankë nuk funksiononte në Kosovë. Një bankë, Micro-Enterprise Bank e Kosovës (MEB-Kosovë), me BERZH-in dhe IFC-në si pjesëmarrëse të kapitalit, mori miratimin për të filluar funksionimin në janar të vitit 2000. Institucioni i dytë financiar (teknikisht "jobankar"), Grameen-Missione AMF, mori gjithashtu licencën për të vepruar si një institucion mikrofinanciar, megjithëse nuk ishte aktiv që prej tremujorit të dytë të vitit 2000. Licencat

paraprake janë miratuar nga ana e autoritetit mbikëqyrës dhe licencues për katër banka me një histori të funksionimit në Kosovë në pranverë të vitit 2000. Në fillim të vitit 2000, mobilizimi i depozitave dhe kreditimit ishte praktikisht joekzistent në sektorin bankar përveç 2,000 e ca llogarive të cilat ishin hapur në MEB-Kosovë. Transferet themelore përmes bankave virtualisht janë ndaluar në mënyrë që të mund të njihet sistemi i pagesave. Megjithatë, në mungesë të një sistemi bankar funksional, përgjithësisht këto shërbime ishin ofruar nga kompanitë e udhëtimit me një pagesë prej 5% deri 7 % për transferim.

126. Sektori bankar në Kosovë përbëhet nga dy nivele, ku Banka Qendrore e Kosovës operon si bankë e nivelit të parë dhe bankat tregtare si banka të nivelit të dytë.

127. Produktet dhe shërbimet bankare janë grupuar në: (1) Depozita; (2) Kredi; (3) Produkte të tjera, (4) Kryerja e pagesave dhe transfertave, 5) Letrat me vlerë. Bankat në Kosovë ofrojnë një numër të konsiderueshëm të produkteve dhe shërbimeve bankare. Edhe pse shumica e këtyre produkteve hyjnë në grupin e shërbimeve klasike bankare, bankat me kohë kanë filluar zgjerimin e gamës së shërbimeve të tyre me disa risi për tregun, të tilla si: lizingu, shërbimet bankare elektronike (Mobile Banking) dhe shërbime të tjera. Në përgjithësi, produktet dhe shërbimet e ofruara nga bankat përfshijnë:

- Depozita,
- Kredi,
- Kryerja e pagesave/transfereve të brendshme dhe të jashtme,
- Biznes në formë të dokumenteve (garancive dhe letërkredi),
- Shërbime elektronike,
- Produkte të tjera⁴⁶.

128. Në vitet e fundit sistemi bankar është karakterizuar me ndryshime në rritje të infrastrukturës, me një numër të degëve dhe agjencive (nëndegëve) të bankave tregtare që ka zbritur në 57 degë dhe 247 agjenci (total 298) në vitin 2013⁴⁷. Prej vitit 2009, tetë (8) banka tregtare kanë operuar në tregun bankar të Kosovës, numër ky që është rritur në 9 në vitin 2012, prej të cilave shtatë ishin me pronësi të huaj (Austriose, Gjermanisë, Francës, Turqisë, Sllovenisë, Serbisë), ndërsa dy nga to ishin me pronësi vendore.

129. Bankat me pronësi të huaj kanë dominuar tregun bankar në Kosovë, duke menaxhuar 89.9% të gjithë pasurive të sistemit bankar në dhjetor të vitit 2013 (89.5% në vitin 2012). Pjesa e mbetur e pasurive (9.8 për qind në dhjetor 2010) menaxhohet nga dy bankat me pronësi vendore. Sistemi bankar në Kosovë vazhdon të karakterizohet me një shkallë të lartë të përqendrimit të tregut, ku rreth 67.8% e gjithë pasurive të sistemit bankar menaxhohen nga tri bankat më të mëdha krahasuar me 69.3% në vitin 2012, përderisa përqendrimi i pasurive i bankave në pronësi të huaj ka qëndruar në 90.4%⁴⁸⁴⁹. Në portofolin e kredive ato marrin pjesë me 90.26% të sektorit në përgjithësi, përderisa në total këto banka marrin pjesë në nivel prej 89.23%.

130. Që nga viti 2011, në bazë të Ligjit për mbrojtjen e konkurrencës, asnjë nga bankat nuk ka pozitë dominuese pasi që asnjëra nga ato nuk e tejkalojnë kufirin e 40% të pjesëmarrjes në treg. Megjithatë, duhet të theksohet se rritja e vazhdueshme e veprimtarisë së bankave më të vogla ka ndikuar që shkalla e përqendrimit në tregun bankar të shënojë rënie të vazhdueshme që nga tremujori i fundit i vitit 2012⁵⁰.

Tabela 3: Lista e raportimit e subjekteve të licencuara nga Banka Qendrore e Kosovës prej vitit 2009

Nr.	Subjektet	2009	2010	2011	2012	2013
1	Banka dhe degë të huaja	8	8	8	9	9
2	Institucioneve financiare jobankare	6	4	5	4	4
3	Institucione mikrofinanciare	14	13	15	14	14
4	Kompani sigurimesh	11	11	13	13/4	13
5	Ndërmjetësues sigurimesh	8	4	3	3	5

46. <http://ak.rks-gov.net/>

47. Numri i degëve dhe agjencive (nën-degëve) të bankave tregtare ka ndryshuar nga 287 në 2009, 303 në 2010, 311 në 2011, 310 në 2010 në 298 në fund të 2013.

48. *Burimi*: BQK Raporti Informativ Mujor i Sistemit Financiar, mars 2014.

49. *Burimi*: BQK Raporti Vjetor 2013 (në shqip: <http://www.bqk-kos.org/>)

50. <http://ak.rks-gov.net/> faqe 9.

Nr.	Subjektet	2009	2010	2011	2012	2013
6	Fonde pensionale	2	2	2	2	2
7	Zyra të huaja të këmbimit	3	3	4	5	6
8	Shërbime të transferit të parasë	3	3	4	5	6

131. Përveç bankave tregtare, IMF-të përbëjnë një faktor tjetër të rëndësishëm në tregun e kredive në Kosovë. Në vitin 2013, në Kosovë funksiononin 14 IMF (103 degë) dhe 4 NBFI (12 degë) që operonin në Kosovë, përveç 6 NBFI-ve që ofrojnë shërbime të transferit të parasë. Sektori i IMF-ve vazhdon të dominohet nga kompanitë në pronësi të huaj, pasuritë e të cilave përbëjnë 91.6% të pasurive të përgjithshme të sektorit. Shkalla e përqendrimit të tregut në këtë sektor është më i ulët në krahasim me sektorin bankar (56% në dhjetor 2013, 45% në 2012). Vlera e pasurive të IMF-ve në dhjetor të vitit 2013 ka kapë vlerën prej 112.9 milionë euro, që kanë shënuar rënie vjetore prej 2.5%. Portofoli i kredive të lëshuara nga IMF gjatë vitit 2013 ka arritur në 72.3 milionë euro, një rënie vjetore prej 6.7% krahasuar me vitin 2012. Në dhjetor të vitit 2013, kreditë e përgjithshme dhe lizingu i IMF-ve ka shënuar rënie prej 4%. Rënie më domethënëse vjetore është në kreditë për biznese në 17.4% të përcjella nga kreditë për amvisëritë me 0.6%. Në anën tjetër, lizingu ka vazhduar të rritet në dhjetor të vitit 2013 duke regjistruar rritje vjetore në shkallën prej 6%⁵¹. Përfituesit kryesorë të kredive të IMF-ve janë ndërmarrjet e vogla dhe ekonomitë familjare (shërbimet – 46.3%, biznesi – 16.4%, bujqësia – 27%, të tjerat – ndërtimi, industria dhe energjia). Lizingu ka shënuar rritje vjetore duke arritur 19.5% të pasurive të përgjithshme⁵².

Sektori i letrave me vlerë dhe i këmbimit të aksioneve

132. Në Kosovë nuk ka treg të letrave me vlerë. Nuk ka ligj për letrat me vlerë dhe nuk ka ndonjë treg të licencuar ku do të mund të tregtoheshin publikisht letrat me vlerë. Tregtimi i parë i letrave me vlerë në formën e letrave me vlerë të qeverisë/bonot e thesarit është kryer gjatë vitit 2012. Në Prishtinë nuk ka bursë për këmbimin e aksioneve.

Sektori i sigurimit (sigurimit jetësor)

133. Kompanitë e Sigurimit në Kosovë janë relativisht të vogla dhe të pakta, ku pasuritë kapin vlerën prej 46.2 milionë euro në vitin 2005, 70.8 milionë euro në vitin 2007 dhe 132.5 milionë euro në vitin 2013. Në vitin 2007, përqindja e tërësisë së pasurive të kompanive të sigurimit ishte rreth 5% përdërisa në vitin 2013 ka përfaqësuar 3.1%. Aktualisht në Kosovë operojnë 13 kompani të sigurimit (425 zyra dhe 4 degë) dhe 5 kompani ndërmjetësuese të sigurimeve, nga të cilat 10 janë kompani të sigurimit jo-jetës dhe 3 janë kompani të sigurimit të jetës. Nëntë nga kompanitë e sigurimit në Kosovë janë në pronësi të kapitalit të huaj dhe kanë menaxhuar rreth 64.5% të tërësisë së pasurive të këtij sektori në vitin 2013 (72.2% në 2012)⁵³. Në dhjetor 2013, vlera e aksioneve të tri kompanive më të mëdha të sigurimit ka qenë 35.6% e pasurive të përgjithshme të sektorit të sigurimeve. Depozitat dominuan pasuritë e kompanive të sigurimeve në 2013, duke përfaqësuar 58% të pasurive të kompanive të sigurimeve. Sigurimi i jetës si produkt ka ekzistuar prej vitit 2010.

134. Veprimtaria kryesore e kompanive të sigurimit është ofrimi i policave të sigurimit nga përgjegjësia për palët e treta (TPL), që do të thotë polica të sigurimit të automjeteve, të cilat kanë gjeneruar 73.1% të të gjitha primeve, përdërisa pjesa tjetër e primeve të pranuar ka ardhur nga policat për sigurim vullnetar (sigurimi shëndetësor dhe ai i pronës)⁵⁴.

135. Sikur edhe në tremujorin e katërt të vitit 2013, pasuritë e përgjithshme të sektorit të sigurimeve në Kosovë kanë kapur vlerën prej 132.5 milionë euro (119 milionë euro të sigurimit jo-jetësor dhe 13 milionë euro të sigurimit jetësor), duke shënuar rritje vjetore prej 1.41%. Vlera e primeve të shkruara gjatë kësaj periudhe ka arritur në 79 milionë euro (77 milionë euro jo-jetës dhe 2 milionë euro të sigurimit jetësor), krahasuar me tremujorin e fundit të vitit 2012, duke përfaqësuar një rritje prej 11.8%. Kërkesat e përgjithshme të paguara nga sektori janë

51. *Burimi*: BQK Vlerësimi i Tremujorit për Ekonomi, Banka Qendrore e Kosovës, No. 5 QIV/2013.

52. *Burimi*: Informacione dhe statistika të Bankës Qendrore e Kosovës (BQK) në faqe 54:

<http://www.bqk-kos.org/>

53. *Burimi*: Banka Qendrore e Kosovës (BQK) informata dhe statistika në faqe 52-53: <http://www.bqk-kos.org/>

54. *Burimi*: BQK Vlerësimi i Tremujorit për Ekonomi, Banka Qendrore e Kosovës, Nr. 5 QIV/2013 f. 17.

karakterizuar me një rritje vjetore prej 24%, e cila në tremujorin e katërt të vitit 2013 kanë arritur vlerën prej 38.5 milionë euro (31 milionë euro në periudhën e njëjtë 2012)⁵⁵.

136. Fitimi neto i kompanive të sigurimit në vitin 2010 ishte 1.5 milion euro, krahasuar me neto humbjen prej 4.9 milionë euro në vitin 2009. Gjatë vitit 2010, numri i policave të sigurimit të lëshuara nga kompanitë e sigurimit që operojnë në Kosovë arriti në 540,700 që paraqet një rritje vjetore prej 5.7%. Vlera e primeve të pranuar shënoi rritje prej 5.1%, duke arritur vlerën prej 71.3 milionë euro deri në fund të vitit 2010. Megjithatë, rritja e vlerës së primeve të pranuar ishte më e ulët në vitin 2010 krahasuar me rritjen vjetore në vitit 2009, ku shkalla e rritjes ishte 20.0%. Gjatë vitit 2010, kompanitë e sigurimit gjeneruan pjesën më të madhe të primeve të pranuar (57% të gjithsej primeve)⁵⁶.

137. Në vitin 2013 sektori i sigurimeve ishte karakterizuar me humbjet prej 337,000 euro (sigurimi jo-jetë prej 624,000 euro dhe fitimi prej sigurimit të jetës prej 287,000 euro) të regjistruar deri në tremujorin e katërt të vitit 2013. Megjithatë, kjo ishte ndjeshëm më e ulët krahasuar me humbjen prej 3.1 milionë euro në periudhën e njëjtë të vitit 2012⁵⁷.

138. Kompanitë e sigurimit në Kosovë vazhdojnë të kritikohen nga rregullatori i këtij sektori, gjegjësisht nga BQK dhe nga të siguruarit lidhur me mospagesën e shpejtë të kërkesave⁵⁸. Sidoqoftë kërkesat e paguara nga sektori i sigurimeve në vitin 2013 ka kapur shumën prej 38.5 milionë euro duke shënuar një rritje vjetore prej 24%.

Sektori për transferimin e sendeve të vlefshme apo të parave

139. Ndërmjetësit financiarë në Kosovë përbëhen nga byrotë e këmbimit dhe Agjencitë për Transferimin e Parave (ATP). Deri në vitin 2009 kanë qenë 3 OTP, të quajtur gjithashtu si ndërmjetës aktivë financiarë në Kosovë. Numri i këtyre është rritur në 6 operatorë në vitin 2013 (287 zyra dhe degë në vitin 2011 duke u rritur në 352 në vitin 2013). Në fund të vitit 2013 ishin 33 zyra të huaja të këmbimit. Diaspora preferon këtë mënyrë për dërgimin e mbështetjes financiare për të afërmit e tyre në Kosovë, për shkak se kjo është shndërruar në një mënyrë më të lehtë për klientët. Kjo është po ashtu shumë tërheqëse për shkak se përdoruesit nuk kanë nevojë për të hapur një llogari dhe për shkak se transferimi bëhet brenda disa minutave. Gjatë vitit 2013, të ardhurat e këtij sektori kanë kapur vlerën prej 5.6 milionë euro krahasuar me 5.2 milionë euro në vitin 2012. Transferet kanë përfaqësuar 80% të të ardhurave të përgjithshme⁵⁹.

140. Sipas Buletinit Mujo të Statistikave të BQK-së Nr. 152 për prill 2014 transferet ndërkombëtare nëpërmes agjencive për transferin e parave në vitin 2012 kanë qenë rreth 185 milionë euro, prej të cilave 20 milionë euro kanë qenë transfere të jashtme.

1.4. Pasqyrë e përgjithshme e Sektorit të Profesioneve dhe Bizneseve të Caktuara Jofinanciare (BPCJF)

141. Kategoritë e BPCJF-ve, siç përcaktohen në ligjin për parandalimin e pastrimit të parave dhe financimit të terrorizmit janë agjentët dhe ndërmjetësit e pasurive të paluajtshme, noterët publikë, avokatët dhe përfaqësuesit e tjerë ligjorë; kontabilistët e certifikuar të pavarur, auditorët e licencuar, këshilltarët tatimorë dhe zyrat për këshillim financiar; tregtarët e gurëve dhe metaleve të çmuara; tregtarët e të mirave kur pranojnë pagesa në kesh mbi 10,000 euro subjektet e përfshira në administrimin e pasurisë së palëve të treta (trusti dhe ofruesit e shërbimeve), dhe kazinotë përfshirë ato në internet, OJQ-të, partitë politike dhe kompanitë e ndërtimit.

55. *Po aty*.

56. <http://www.bogalaw.com/> faqe 31.

57. *Burimi*: BQK Vlerësimi i Tremujorit për Ekonomi, Banka Qendrore e Kosovës, Nr. 5 QIV/2013.

58. *Burimi*: Balkan Insight (<http://www.balkaninsight.com/>)

59. *Burimi*: Banka Qendrore e Kosovës (BQK) informata dhe statistika në faqe 55: <http://www.bqk-kos.org/>

Tabela 4: Numri i subjekteve nga autoritetet në secilin sektor të BPCJF-së⁶⁰

BPCJF	Numri i subjekteve të licencuara	Organi mbikëqyrës
Noterë	73 ⁶¹	Oda e Noterëve/Ministria e Drejtësisë
Avokatë	568 ⁶²	Oda e Avokatëve/Ministria e Drejtësisë
Auditorë të pavarur dhe firma auditimi	102 auditorë ⁶³ përfshirë 62 auditorë ligjorë (53 lokal, 9 të huaj) 20 firma auditimi (prej të cilave 14 vendore dhe 6 të huaja)	Këshilli i Kosovës për Raportim Financiar ⁶⁴ /Ministria e Financave
Kontabilistë të pavarur dhe firma të kontabilitetit	111 kontabilistë ⁶⁵	Këshilli i Kosovës për Raportim Financiar/Ministria e Financave
Personat dhe kazinotë që organizojnë lojëra të fatit përfshirë personat që organizojnë lojëra fati në internet	Aktualisht nuk ka kazino në Kosovë (licenca është revokuar për një kazino të mëhershme).	Divizioni i Lojërave të Fatit/ATK ⁶⁶
Agjentët/agjencitë e pasurive të paluajtshme	4660	NjIF
Trusti dhe kompanitë që ofrojnë shërbime	I panjohur	
Tregtarët e metaleve të çmuara; tregtarët e gurëve të çmuar	118	Departamenti i metrologjisë/MTI
Tregtarët e të mirave që pranojnë pagesa në kesh mbi vlerën 10,000 euro	I panjohur	NjIF
OJQ-të	7,658	DRNOJQ/MAP
Partitë politike	63 ⁶⁷	Komisioni Qendror i Zgjedhjeve
Kompanitë ndërtimore	932	ATK

Kazinotë (përfshirë kazinotë e internetit)

142. Lojërat e Fatit në Kosovë janë legalizuar me hyrjen në fuqi të Ligjit Nr. 2004/35 për lojërat e fatit, por aktualisht janë të rregulluara me Ligjin Nr. 04/L-080, të datës 6 prill 2012. Me këtë Ligj rregullohet mënyra e organizimit dhe funksionimit të Lojërave të Fatit, llojet e lojërave të fatit, licencimi i subjekteve dhe regjistrimi i punonjësve të lojërave të fatit, themelimi i autoritetit të lojërave të fatit dhe mbikëqyrja e tyre. Përmes këtij Ligji gjithashtu rregullohet statusi, qeverisja, menaxhimi dhe të drejtat e bartshme dhe të përcaktuara të Lotarisë së Kosovës. Lojërat e Fatit realizohen përmes Lotarisë së Kosovës, e cila është subjekt juridiko-publik, dhe përmes subjekteve të tjera ligjore, të regjistruara dhe të licencuara për ushtrimin e lojërave të fatit. Me këtë Ligj janë të qeverisura lojërat e fatit në vazhdim:

60. Për qëllime të Ligjit për parandalimin e pastrimit të parave dhe financimit të terrorizmit organ mbikëqyrës është NjIF-i.

61. <http://noteria-ks.org/noteret/>

62. <http://www.oak-ks.org/>

63. <http://scaak.org/>

64. <http://mf.rks-gov.net/>

65. <http://scaak.org/>

66. <http://www.atk-ks.org/>, f. 20.

67. Komisioni Qendror i Zgjedhjeve i referohet 63 partive të regjistruara politike dhe 2 lëvizjeve politike (shih për më shumë informata në <http://www.kqz-ks.org/>). Në zgjedhjet e përgjithshme të qershorit 2014, prej 31 partive politike dhe dy lëvizjeve politike vetëm 14 parti politike dhe një lëvizje politike kanë arritur të kenë deputetë të zgjedhur në Kuvend (5 entitete kryesore dhe 10 partitë tjera që përfaqësojnë minoritetet e ndryshme).

- Lojërat e lotarisë;
- Lojërat e kazinos;
- Bastet sportive;
- Lojërat në automata;
- Tombola bingo në lokale të mbyllura.

143. ATK (ATK) është autoriteti rregullator i lojërave të fatit përderisa NjIF merr përsipër përgjegjësi mbikëqyrëse sipas Ligjit për parandalimin e shpëlarjes së parave dhe financimit të terrorizmit.

144. Miratimi i legjislacionit për lojërat e fatit nuk u mirëprit nga qytetarët e Kosovës, dhe një numër i OJQ-ve organizuan protesta duke kërkuar nga qeveria të shfuqizojë Ligjin pasi që ai dëmton ekonominë familjare, të cilat edhe ashtu janë të varfra. Edhe mediat publikuan artikuj duke pretenduar se zyrtarët e qeverisë dhe politikanët janë pronarë të shumë kazinove dhe objekteve të basteve sportive në Kosovë. Këta artikuj ngritën shqetësime se lojërat e fatit në Kosovë janë të përhapura dhe janë duke u bërë një fenomen kriminal⁶⁸.

145. Aktualisht ligji i ri është në hartim e sipër i cili do t'i fuqizojë më shumë autoritetet për mbylljen e shtëpive të lojrave dhe objekteve të licencuara të lojrave të fatit të cilat nuk plotësojnë apo nuk arrijnë nivelin e pajtueshmërisë të paraparë me kriterin e ri. Ndryshimet e Ligjit janë iniciuar në Kuvend i cili është duke punuar në draft-ligj.

146. Nga 360 operatorët e lojërave të fatit, të cilët janë të regjistruar në Regjistrin e bizneseve, 261 janë biznese individuale apo ortakëri e përgjithshme, 70 të tjerat përfshijnë 56 SH.P.K., 6 SH.A.. Gjatë vitit 2013, Divizioni për Lojëra të Fatit në kuadër të ATK-së ka lëshuar 5 licenca të reja, si dhe 36 njësi të reja të cilat funksionojnë në kuadër të operatorëve tashmë të regjistruar si pjesë e zgjerimit të veprimtarisë dhe 42 vazhdime të licencave. Gjithsej 1,053 vizita janë kryer gjatë vitit 2013 dhe 1,291 gjatë vitit 2012. Shuma e përgjithshme e gjobave të shqiptuara ishte 111,000 euro (59 dënime) gjatë vitit 2013 dhe 68,000 euro (23 dënime) gjatë vitit 2012⁶⁹.

Agjentët e pasurive të paluajtshme dhe ndërmjetësuesit të pasurive të paluajtshme

147. Ligji për LPP/LFT mbulon sektorin e pasurive të paluajtshme banesore dhe tregtare. Sektori i paluajtshmërive në Kosovë është i rregulluar përmes ligjit: Ligji Nr. 03/L-154 i datës 25.06.2009 për pronësinë dhe të drejtat e tjera pronësore; Ligji Nr. 04/L-013 i datës 29.07.2011 për Kadastrën; Ligji Nr. 2002/05 i datës 20.12.2002 për themelimin e regjistrit të të drejtave të pronës së paluajtshme (i ndryshuar); Ligji Nr. 03/L-139 i datës 26.03.2009 për shpronësimin e pronës së paluajtshme. Toka në Kosovë dhe transaksionet përkatëse duhet të noterizohen dhe më pas të regjistrohen në Zyrat Komunale përkatëse të Kadastrës (ZKK). Agjencia Kadastrale e Kosovës ka autoritetin për administrimin e përgjithshëm të regjistrit në Kosovë.

148. Nuk ka mundësi të kryhet ndonjë transaksion në lidhje me paluajtshmërinë në formë elektronike, si dhe nuk mund të ketë qasje elektronike në informatat mbi pronësinë e paluajtshmërisë së regjistruar.

149. Siç u theksua më lart, sektori i pasurisë së paluajtshme konsiderohet si rrezik i lartë për PP. Duhet megjithatë të përmendet se çfarëdo transaksioni për shitjen/blerjen e pronës me vlerë mbi 10,000 euro duhet të bëhet përmes transferit bankar përndryshe nuk do të regjistrohet nga AK-ja. Efektshmëria e kësaj kërkesë varet nga kostoja e përgjithshme mesatare e pronës në Kosovë. Përveç kësaj, shfrytëzimi i parave të gatshme gjatë transaksioneve të pronës së paluajtshme është shumë i zakonshëm. Ekipi i vlerësimit është informuar që sektori i paluajtshmërive dhe ndërtimit do të jetë i pari që do të vlerësohet në fazën e dytë të VKR-së i cili do të bëjë një vlerësim sektorial të rrezikut.

150. Aktualisht janë 60 agjentë/agjenci të paluajtshmërive sipas përgjigjeve në Ciklin e dytë të Pyetësorit të siguruar nga autoritetet e Kosovës.

68. <http://www.botasot.info/>

69. Shih Raportin Vjetor të ATK-së, Tabela 19, faqe 20. Sipas statistikave të përditësuara të cilat janë përcjellë nga ATK tek ekipi i vlerësimit, janë gjithsej 37 subjekte të lojërave të fatit që operojnë në Kosovë si rezultat i zgjatjes së licencës (10 subjekte që operojnë lotari dhe lojëra në kazino, 10 subjekte të basteve sportive Tombola Bingo në hapësira të mbyllura). Nuk janë regjistruar zgjatje të veprimtarive apo licenca të reja në vitin 2014. Përveç kësaj, 557 njësi të subjekteve ekzistuese janë mbyllur për shkak të mungesës së observimit të kufizimeve hapësinore me institucionet arsimore, fetare dhe historike dhe pronave komunale.

Avokatët, noterët, profesionistët e tjerë të pavarur ligjorë dhe kontabilistët

151. Avokatët në Kosovë janë të organizuar përmes Odës së Avokatëve të Kosovës (OAK) (Avokatia) e cila ka gjithsej 577 avokatë të regjistruar. Ekzistojnë 6 zyre të përbashkëta/shoqëri të avokatëve dhe 54 praktikantë të avokatisë. Veprimtaria e Odës dhe organizatave të saj udhëhiqet përmes Ligjit për avokatinë Nr. 04/L-193, statutit të OAK-së dhe Kodit të mirësjelljes për avokatët.

152. MD është përgjegjëse për të siguruar që profesioni i juristit është ushtrohet normalisht dhe në përputhje me ligjin. NjIF është përgjegjëse për mbikëqyrjen e avokatëve sipas Ligjit për LPP/LFT dhe për qëllime të Ligjit për LPP/LFT.

153. Në kohën e Jugosllavisë, në Kosovë nuk kishte sistem të noterisë dhe si pasojë e kësaj nuk ekzistonte as ekspertiza në këtë fushë. Gjykatat komunale bënë mbikëqyrjen e transaksioneve të thjeshta, si blerja dhe shitja e pronës. Në fillim të nëntorit të vitit 2011, MD certifikoi 48 noterët e parë në Kosovë⁷⁰. Ligji për noterinë (03/L-10) i miratuar në vitin 2008, si dhe udhëzimet administrative që përcaktojnë procedurat e zbatimit dhe shtrirjen territoriale të shërbimit të noterisë përbëjnë kornizën legjislative për shërbimin e noterisë në Kosovë. Noteritë në Kosovë janë të organizuara përmes Odës së Noterëve të Kosovës (ONK) që është një organ relativisht i ri. Aktualisht janë 73 noterë të çertifikuar në Kosovë.

154. Ministri i Drejtësisë përcakton numrin e përgjithshëm të noterëve dhe të mbuluarit relativ për secilën komunë. Noteritë janë të përfshira në të gjitha transaksionet që kanë të bëjnë me shitjen e pronës së luajtshme dhe të paluajtshme, duke përfshirë pasurinë e luajtshme apo mallrat, siç janë veturat. Sipas Ligjit për LPP/LFT, NjIF është përgjegjëse për mbikëqyrjen e noterisë për qëllime të LPP/LFT.

Kontabiliteti, auditimi dhe raportimi financiar

155. Kontabiliteti, raportimi financiar dhe auditimi në Kosovë janë të rregulluara përmes Ligjit për kontabilitetin, raportimin financiar dhe auditimin (Ligji Nr. 04/L-014). Nëpërmjet këtij Ligji rregullohet sistemi i kontabilitetit dhe raportimit financiar i organizatave afariste, kompetencat dhe përgjegjësitë e Këshillit të Kosovës për raportim financiar, kërkesat e auditimit, kualifikimet për kontabilistët profesionist, licencimin e auditorëve si dhe të firmave të huaja dhe vendore të auditimit. Kontabiliteti dhe raportimi financiar për institucionet financiare është i rregulluar nga BQK-ja. Shoqata e Kontabilistëve të Certifikuar dhe të Auditorëve të Kosovës (SHKCAK) është një organizatë joqeveritare dhe jofitimprurëse e cila ofron trajnime në fushën e kontabilitetit dhe auditimit në sektorët publik dhe privat⁷¹.

156. Në bazë të këtij Ligji, organizatat e mëdha afariste dhe të gjitha organizatat afariste të regjistruara si SH.P.K. ose SH.A. në Kosovë, duhet të zbatojnë Standardet Ndërkombëtare të Raportimit Financiar (IFRS), duke përfshirë Standardet Ndërkombëtare të Kontabilitetit (IAS) si dhe interpretimet, rekomandimet dhe këshillimet e lëshuara nga Bordi për Standarde Ndërkombëtare të Kontabilitetit të cilat duhet të miratohen nga Këshilli i Kosovës për Raportim Financiar (KKRF).

157. Ligji parasheh që pasqyrat financiare të organizatave të mëdha afariste të auditohen nga firmat e auditimit, të cilat janë të licencuara për të kryer auditim në Kosovë, ndërsa deklaratat financiare të organizatave afariste të mesme duhet të auditohen qoftë nga firmat audituese të licencuara apo nga auditorët e licencuar për kryerjen e auditimeve në Kosovë. Organizatat e mëdha afariste janë ato të cilat plotësojnë dy nga tri kriteret në vijim: (1) qarkullim vjetor neto më të madh se 4 milionë euro; (2) pasuri bruto në datën e bilancit të gjendjes më të mëdha se 2 milionë euro dhe (3) numri mesatar i të punësuarve gjatë vitit financiar më i madh se 50.

158. Aktualisht janë 111 kontabilistë të çertifikuar dhe 102 auditorë me 20 firma audituese (14 vendore dhe 6 të huaja), së bashku me 62 auditorë ligjor (53 lokalë dhe 9 të huaj).

Tregtarët e metaleve dhe gurëve të çmuar

159. Tregtarë të metaleve dhe gurëve të çmuar janë individët apo subjektet juridike. Sipas informacioneve të siguruar nga Cikli i dytë i Pyetësorit, sipas regjistrimit tregtar në këtë sektor janë të regjistruar 108 entitete si tregtar të regjistruar për këtë sektor. Veprimtaria e tyre është e rregulluar në mënyrë specifike përmes Ligjit Nr. 04/L-154 për punimet nga metalet e çmuara.

70. <http://www.swisscooperation.admin.ch/kosovo/>

71. <http://www.scaak.org/>

Sipas këtij Ligji, punimet nga metalet e çmuara para se të vihen në qarkullim publik, i nënshtrohen ekzaminimit dhe vulosjes së detyrueshme. Ato duhet të vulosen me vulën e Institutit të Metrologjisë Ligjore të Kosovës (IMLK) – aktualisht Agjencia e Metrologjisë në kuadër të MTI-së. Ekzaminimi bëhet në laboratorin e punimeve nga metalet e çmuara.

160. Aktualisht janë 118 tregtarë të regjistruar dhe autorizuar të metaleve të çmuara dhe tregtarë të gurëve të çmuar.

Trustet dhe kompanitë ofruese të shërbimeve

161. Ndonëse në bazë të ligjit këta ofrues konsiderohen si subjekte raportuese për qëllime të LPP/LFT, me sa duket trustet aktualisht nuk ekzistojnë në Kosovë. Megjithatë disa shërbime të ofruara nga kompanitë, të cilat veprojnë si agjentë formues apo persona juridikë, të cilët ofrojnë zyra të regjistruara, adresë tregtare apo strehim për kompanitë, ofrohen nga avokatët, noterët apo kontabilistët. Pavarësisht nga kjo, edhe kjo mundësi ligjore është shumë e kufizuar në kushtet praktike.

162. Meqenëse trusti dhe kompanitë ofruese të shërbimeve nuk janë veprimtari të rregulluara, nuk dihet sa persona merren me këto veprimtari.

BPCJF-të e tjera

163. Në vitin 2013, zbatimi i Ligjit për LPP/LFT është zgjeruar edhe në 'bizneset dhe profesionet jofinanciare' sikur janë OJQ-të, entitetet politike dhe kompanitë e ndërtimit.

1.5. Pasqyrë e përgjithshme e ligjeve dhe mekanizmave tregtare që qeverisin marrëveshjet dhe personat juridikë

164. Subjektet e mëposhtme fitimprurëse mund të regjistrohen sipas Ligjit Nr. 02/L-123 për shoqëritë tregtare, të ndryshuar dhe të plotësuar me Ligjin Nr. 04/L-006. Subjektet tregtare të cilat mund të regjistrohen në regjistrin tregtar në Kosovë janë: ndërmarrje individuale apo bizneset individuale, ortakëritë e përgjithshme, shoqëritë komandite, shoqëritë me përgjegjësi të kufizuara dhe shoqëritë aksionare.

165. Përveç subjekteve të mësipërme, subjektet e huaja mund ta regjistrojnë një degë të tyre në Kosovë (ajo duhet të regjistrohet në regjistër në përputhje me Ligjin si shoqëri e huaj tregtare). Dega e shoqërisë së huaj tregtare nuk ka personalitet të ndarë juridik. Si pasojë, të drejtat dhe detyrimet e saj i takojnë kompanisë "mëmë" dhe jo degës.

166. Biznesi individual ("B.I.") – është një subjekt i cili mund të themelohet dhe të jetë pronë e vetëm një personi fizik dhe nuk ka status të ndarë juridik. Pronari i një subjekti të tillë ka përgjegjësi të pakufizuar për të gjitha borxhet dhe detyrimet e B.I.-së. Ndonëse B.I. nuk është person juridik, ai mund të lidhë kontratë, të posedojë pronë, të ushtrojë padi dhe të jetë i paditur, në emrin e tij apo të pronarit. Biznesi individual me qëllim të ushtrimit të një veprimtarie ekonomike mund të zgjedh të regjistrohet ose jo në regjistër.

167. Ortakëria e përgjithshme ("O.P.") – është partneriteti i përbërë nga dy apo më shumë persona fizikë apo juridikë, të cilët ndërmarrin veprimtarinë afariste për përfitim në përputhje me marrëveshjen mbi partneritetin. Pronarët e subjekteve të tilla janë bashkërisht dhe personalisht përgjegjës për të gjitha borxhet dhe detyrimet e O.P.-së. Kjo përgjegjësi është e pakufizuar. O.P.-ja nuk është person juridik, mirëpo mund të themelohet nga personat juridikë, të cilët janë bërë ortakë të përgjithshëm të O.P.-së. O.P.-ja menaxhohet nga ortak(ët) e përgjithshëm të saj. Ndonëse O.P.-ja nuk është person juridik, ajo mund të lidhë kontratë, të posedojë pronë, të ushtrojë padi dhe të jetë e paditur, në emrin e saj apo të pronarit.

168. Shoqëria komandite ("SH.K.M.") – është shoqëri që përbëhet nga së paku një ortak i përgjithshëm dhe së paku një ortak i kufizuar. SH.K.M.-ja mund të përbëhet nga personat fizikë apo organizatat afariste, të cilët mund të shërbejnë qoftë si ortakë të përgjithshëm ose të kufizuar. Ndonëse është e ngjashme me O.P.-në, SH.K.M.-ja ka së paku një ortak të kufizuar, përgjegjësia personale e të cilit është e kufizuar në investimet e bëra nga ana e tij në SH.K.M.. Ortaku i kufizuar gjithashtu ka kompetenca të kufizuara për të menaxhuar apo përfaqësuar SH.K.M.-në. SH.K.M.-ja menaxhohet nga ortak(ët) e përgjithshëm të saj. Ndonëse SH.K.M.-ja nuk është person juridik, ajo mund të lidhë kontratë, të posedojë pronë, të ushtrojë padi dhe të jetë e paditur, në emrin e saj

apo të pronarit. Zyra e Regjistrimit nuk është e autorizuar që t'i shqyrtojë mangësitë ligjore ose formale të marrëveshjes së shoqërisë komandite dhe/ose të refuzojë regjistrimin e shoqërisë komandite për çfarëdo arsye e cila ka të bëjë me formën, përmbajtjen ose kushtet e marrëveshjes së shoqërisë komandite⁷².

169. Shoqëria me përgjegjësi të kufizuar ("SH.P.K.") – është një person juridik që themelohet nga/dhe është pronë e një apo më shumë personave fizikë apo juridikë, duke përjashtuar OJQ-të. SH.P.K.-ja është juridikisht e ndarë dhe e dallueshme nga pronarët. Përgjegjësia personale e pronarëve është e kufizuar në kapitalin të cilin ata e kanë investuar në SH.P.K.. SH.P.K.-ja udhëhiqet nga asambleja e aksionarëve dhe nga drejtori menaxhues (ose bordi i drejtorëve). Aksionet e SH.P.K.-së u shpërndahen vetëm themeluesve të saj, dhe kompania nuk mund të bëjë ofertë publike për aksionet e saj. Më parë, numri i aksionarëve nuk mund të tejkalonte numrin 50, përderisa kapitali themeltar i SH.P.K.-së duhej të ishte së paku 1,000 euro. Me hyrjen në fuqi të Ligjit Nr. 04/L-006 që ndryshon Ligjin Nr. 02/L-123 për Shoqëritë Tregtare, kërkesa për kapital themeltar minimal prej 1,000 euro dhe kufizimet mbi aksionarët është hequr. Subjektet e huaja lejohen të kenë pronë dhe të marrin pjesë në një SH.P.K.. Për të krijuar një SH.P.K., është e detyrueshme që ajo të regjistrohet në zyrën e regjistrimit.

170. Shoqëria aksionare ("SH.A.") – është person juridik në pronësi të aksionarëve të saj, por është juridikisht e ndarë dhe e veçantë nga aksionarët. Pra, aksionarët kanë përgjegjësi personale të kufizuar për borxhet dhe detyrimet e SH.A.-së. Një kapital themeltar prej së paku 25,000 euro kërkohet për të themeluar një SH.A., shumë e cila tani është zvogëluar në 10,000 euro me hyrjen në fuqi të Ligjit Nr. 04/L-006 që ndryshon Ligjin Nr. 02/L-123 për Shoqëritë Tregtare. Aksionarë të SH.A.-së mund të jenë personat fizikë, shoqëritë tregtare dhe/ose shoqëri të tjera. SH.A.-ja mund të ketë një aksionar të vetëm. Aksionet e SH.A.-së mund të barten nga pronar(ët) pa miratimin e aksionarëve apo të kompanisë. Aksionarët bëjnë zgjedhjen e bordit të drejtorëve, i cili menaxhon SH.A.-në. Bordi i drejtorëve merr në punë zyrtarët, domethënë menaxherët e lartë të SH.A.-së. SH.A.-ja mund të krijohet vetëm përmes regjistrimit në zyrën e regjistrimit.

171. Adresa e zyrës së regjistruar të shoqërisë tregtare, si dhe emri dhe adresa e agjentit të regjistruar duhet të paraqiten në dokumentet e regjistrimit të shoqërisë tregtare. Çdo shoqëri tregtare ka detyrim të vazhdueshëm për të siguruar që (i) një dokument i regjistrimit të përditësohet të paktën brenda dhjetë (10) ditëve kalendarike nëse janë shfaqur rrethana të cilat kanë ndikuar në saktësinë ekzistuese të dokumentit - tani është reduktuar në tri (3) ditë me hyrjen në fuqi të Ligjit Nr. 04/L-006 që ndryshon Ligjin Nr. 02/L-123 për Shoqëritë Tregtare, dhe (ii) personi ose shoqëria tregtare e emëruar si agjenti i saj i regjistruar është në dispozicion në bazë të rregullt në zyrën e regjistruar⁷³.

172. Shoqëria e huaj tregtare, sikur që është përcaktuar në ligjin për Shoqëritë Tregtare, mund të përfshihet në veprimtari tregtare në Kosovë, njësoj sikurse edhe shoqëritë tregtare vendore. Fillimisht ajo duhet të regjistrohet në zyrën e regjistrimit si "shoqëri e huaj tregtare" dhe të jetë në përputhje me kërkesat e ligjit. Një shoqëri e huaj tregtare është subjekt i regjistrimit nëse ajo, apo ndonjë agjent, i punësuar apo përfaqësues që vepron në emër të saj, përfshihet në çfarëdo lloj veprimtarie tregtare në Kosovë. Me anë të ligjit nuk duhet të kërkohet që ajo të regjistrohet në zyrën e regjistrimit nëse aktiviteti tregtar i saj është i kufizuar ekskluzivisht në eksportin e produkteve apo shërbimeve në Kosovë, të cilat janë të importuara nga një klient apo blerës i vendosur ose që banon në Kosovë. Për të themeluar një degë, një person i autorizuar i shoqërisë së huaj tregtare duhet të nënshkruajë dhe të dorëzojë një formular standard të zbatimit, "marrëveshjen e shoqërisë së huaj tregtare", i cili përfshin informatat dhe të dhënat në lidhje me shoqërinë, strukturën e kapitalit dhe qëllimin e kompanisë amë, strukturën dhe qëllimin e degës, certifikatën e regjistrimit të kompanisë amë brenda juridiksionit të themelimit dhe statutin e kompanisë amë.

173. Në rastin e një dege tërësisht në pronësi në Kosovë, atëherë duhet të themelohet një korporatë e re sipas dispozitave të legjislacionit të vendit.

174. Disa pjesë të legjislacionit të Kosovës, me theks të veçantë në Ligjin për LPP/LFT bëjnë referenca të drejtpërdrejta në entitetet që bien nën fushëveprimin e Rekomandimit 34 të FATF-së lidhur me trustet dhe marrëveshjet e ngjashme juridike. Ligji i përmendur u referohet termave si "trustin dhe ofruesit e shërbimeve" dhe "administrator i besuar i një trusti të caktuar" (neni 16 paragrafi (1.8)); "personave juridikë, trusteve dhe marrëveshjeve të ngjashme juridike" (neni 17

72. Po aty Neni 31.

73. Po aty Neni 23.

paragrafi (1.2)); sikurse edhe "kompanive, trusteeve dhe strukturave të ngjashme" (neni 26 paragrafi (8.1.5)) dhe të ngjashme, por sporadike, referencat mund të gjenden në ligje të tjera po ashtu.

175. Pavarësisht se duke vlerësuar tërë *corpus iuris* të Kosovës në masën që i është vënë në dispozicion atyre dhe posaçërisht legjislacionin relevant për themelimin dhe regjistrimin e subjekteve afariste, Ligji për Shoqëritë Tregtare, ekipi i vlerësimit ka ardhur në përfundim që trustet eksprese apo aranzhimet e ngjashme juridike në kuptim të Rekomandimit 34 të FATF-së aktualisht nuk ekzistojnë në Kosovë dhe prandaj të gjitha referencat dhe referencat e kryqëzuara tek ato entitete mund të konsiderohen si shembuj të gabimeve ligjore për të cilat iu kërkohet autoriteteve të Kosovës t'i adresojnë pa vonesë të tepruar.

176. Regjistri i bizneseve është një regjistër qendror, i cili mirëmban të dhënat e të gjitha kompanive të regjistruara. Regjistri i bizneseve është përgjegjës për: regjistrimin e kompanive të reja; regjistrimin e emërtimeve tregtare; regjistrimin e degëve të kompanive të huaja; pranimin e një kopje të pasqyrave financiare vjetore dhe të raporteve tregtare të SH.P.K.-ve dhe SH.A.-ve. Pas hyrjes në fuqi të Ligjit Nr. 04/L-006 që ndryshon dhe plotëson Ligjin Nr. 02/L-123 për Shoqëritë Tregtare, një kopje e pasqyrave financiare duhet po ashtu të dorëzohet në MF.

177. Aktualisht, në Regjistër të bizneseve gjithsej janë të regjistruara 133,612 shoqëri. Prej tyre, 116,412 janë B.I., 533 O.P., 86 SH.K.M., 12,337 SH.P.K., 422 SH.A. dhe 662 shoqëri të huaja tregtare, 83 kooperativa bujqësore, 27 ndërmarrje shoqërore, 10 ndërmarrje publike, me 33 kompani që janë nën juridiksionin e Agjencisë Kosovare të Privatizimit.

1.6. Pasqyrë e përgjithshme e strategjisë për parandalimin e pastrimit të parave dhe financimit të terrorizmit

Strategjitë dhe prioritetet e LPP/LFT-së

178. Në nivel të politikave, zhvillimi më i rëndësishëm është ai i një strategjie të LPP/LFT e cila është miratuar në janar 2014 duke e shfuqizuar strategjinë e mëhershme të miratuar në shtator 2012. Grupi punues ndërsektorial është duke punuar në zbatimin e tyre, që kur të plotësohet dhe nëse plotësohet, kjo do të ketë një ndikim të madh në aftësinë e Kosovës për të organizuar dhe për të informuar veten mbi trajtimin e rreziqeve nga PP, krimi ekonomik dhe FT. Në veçanti, Strategjia e muajit shtator 2012 ka paraparë themelimin e një zyre kombëtare për ndjekjen e krimeve ekonomike, e cila do të shërbej si mekanizëm kyç i bashkërenditjes dhe mbikëqyrjes për veprimtaritë e të gjithë akterëve të qeverisë në fushën e luftimit të krimit ekonomik, duke përfshirë LPP dhe FT (shih gjithashtu pjesën 6.1 të këtij Raporti).

179. Në shtator të vitit 2012, qeveria e Kosovës ka miratuar katër strategji përkatëse për periudhën 2012-2017, gjegjësisht, Strategjinë kundër krimit të organizuar, Strategjinë kundër drogës, Strategjinë për luftimin e terrorizmit dhe Strategjinë për mbrojtjen e kufijve. Këto katër strategji janë miratuar në mbledhjen e kabinetit të qeverisë, dhe janë sponsorizuar nga MPB-ja.

180. KPK-ja ka përgatitur dhe ka miratuar një plan strategjik për bashkëpunimin ndërinstitucional në luftën kundër krimit të organizuar dhe korrupsionit. Qëllimi kryesor i tij është përmirësimi i bashkëpunimit të sistemit prokurorial me institucionet e tjera, në veçanti autoritetet e zbatimit të ligjit (shih gjithashtu pjesën 6.1 të këtij Raporti).

181. Është themeluar Zyra Kombëtare për Luftimin e Krimit Ekonomik me një prokuror të emëruar si Koordinator Kombëtar në janar të vitit 2014 (i referuar si: Koordinatori Kombëtar për Luftimin e Krimit Ekonomik). Themelimi dhe operimi i Koordinatorit Kombëtar qeverisen me Rregulloren e KPK-së të dhjetorit 2013 për themelimin dhe funksionalizimin e Koordinatorit Kombëtar me qëllim të rritjes së efikasitetit në përndjekjen e krimeve, sekuestrimin dhe konfiskimin e përfitimeve materialeve të fituara nëpërmjet veprave penale.

182. Edhe pse pas vizitës në terren në prill të vitit 2014, ekipi i vlerësimit është informuar se Koordinatori Kombëtar ka paraqitur njoftimin paraprak katër javor për dorëheqje, dorëheqja e tij është tërhequr më në fund dhe zbatimi i funksioneve të Koordinatorit Kombëtar është në progres⁷⁴.

74. Me vendimin Nr. 1/189 të 23 majit 2014, Qeveria ka vendosur në mënyrë retroaktive për të alokuar për vitin 2014 mjete financiare shtesë për Njësinë kundër Krimit Ekonomik (Koordinatori Kombëtar dhe 6 personel mbështetës)

183. Në janar të vitit 2014 mbi bazën e dokumentit të NRA, Qeveria e Kosovës publikoi Strategjinë Kombëtare të Kosovës dhe Planin e Punës për parandalimin e tij dhe luftën kundër ekonomisë joformale, PP, LT dhe krimeve të tjera ekonomike dhe financiare për periudhën 2014-2018 që shfuqizoi Strategjinë e miratuar në shtator 2012.

184. Qëllimet, objektivat dhe veprimtaritë e Strategjisë Kombëtare dhe Planit të Veprimit 2014-2018 janë të bazuara në NRA 2013. Dokumentet e politikave përbëjnë një mekanizëm për menaxhimin e rrezikut në ekonominë joformale, PP, LT dhe krimeve të tjera ekonomike dhe financiare në Kosovë. Qëllimi parësor i Strategjisë Kombëtare dhe Planit të Veprimit 2014-2018 është që të ofrojë mbështetje në arritjen e objektivave në vijim të programit të Qeverisë së Kosovës⁷⁵:

- Zhvillimi i qëndrueshëm ekonomik;
- Qeverisja e mirë dhe forcimi i sundimit të ligjit;
- Zhvillimi i kapitalit njerëzor; dhe
- Mirëqenia sociale.

Korniza institucionale për luftimin e pastrimit të parave dhe financimit të terrorizmit

185. Ekzistojnë disa institucione të cilat janë të përfshira në luftën kundër krimit ekonomik dhe financiar, kompetencat, detyrat dhe korniza ligjore e të cilave është e përmbledhur në vazhdim.

Bordi i përbashkët bashkërendues për sundimit e ligjit

186. Prioritetet në luftën kundër krimit ekonomik diskutohen rregullisht në takimet e Bordit të përbashkët bashkërendues për sundimin e ligjit, i cili bashkërendon politikat dhe nismat kombëtare ndërmjet departamenteve të Qeverisë. Ky bord bashkëkryesohet nga zëvendëskryeministri dhe ministri i Drejtësisë dhe përfaqësuesi i posaçëm i BE-së në Kosovë. Bordi takohet çdo tre muaj dhe procesverbal i takimit u jepet palëve pjesëmarrëse.

Bordi menaxhues i Njësisë së inteligjencës financiare

187. Bordi menaxhues i NjIF-it është themeluar në përputhje me Ligjin për LPP/LFT. Mandati i Bordit është që të mbikëqyrë dhe të sigurojë pavarësinë e NjIF-it. Bordi nuk ka fuqi ekzekutive ose zbatim të kundërt NjIF-it. Bordi menaxhues përbëhet nga Ministri i Ekonomisë dhe Financave, i cili shërben në cilësinë e kryetarit të Bordit, ministri i Punëve të Brendshme, kryeprokurori i Kosovës, drejtori i përgjithshëm i PK-së, drejtori i ATK-së, drejtori i përgjithshëm i DK-së, dhe drejtori menaxhues i BQK-së (shih gjithashtu pjesën 2.6 të këtij Raporti).

Ministria e Financave

188. Ministria e Financave (MF) bën formulimin dhe zbatimin e politikave të qeverisë në lidhje me çështjet financiare, tatimore dhe doganore. Detyrat e saj parësore në lidhje me sferën e LPP/LFT përfshijnë përgjegjësinë e plotë për legjislacionin në fushën e LPP/LFT si dhe kryesimin e Bordit menaxhues të NjIF-it. Përmes divizionit të posaçëm në kuadër të Administratës Tatimore të Kosovës, MF-ja gjithashtu bën edhe licencimin dhe mbikëqyrjen e kompanive private të auditimit, të auditorëve dhe kontabilistëve si dhe të operatorëve të lojërave të fatit përmes divizionit të caktuar të ATK-së.

189. Ministria ka sponsorizuar hartimin e ligjit të ri për parandalimin e PP dhe FT, i cili është miratuar nga Kuvendi i Kosovës më 30 shtator 2010. Megjithatë, ky Ligj është kritikuar nga palët e interesuara si Ligj me të meta, duke bërë që Ministria të iniciojë ndryshimin. Në fakt, amendamente të ndryshme janë iniciuar nga MF pas konsultimit me palët e interesit dhe janë miratuar dhe dekretuar në shkurt të vitit 2013.

Ministria e Drejtësisë

190. Ministria e Drejtësisë (MD) është themeluar në vitin 2006 në pajtim me rregulloret e UNMIK-ut 2005/53 dhe 2006/26. Struktura e saj është një bashkim/përzierje e strukturave nga ministritë e tjera dhe nga struktura e UNMIK-ut. Rregulloret e UNMIK-ut të përmendura më lart kanë përcaktuar mandatin e MD-së. Aktualisht, mandati i MD-së rregullohet me Rregulloren e Qeverisë Nr. 02/2011 mbi fushat e përgjegjësisë administrative të Zyrës së Kryeministrit dhe

75. Referohuni në Strategjinë Kombëtare 2014-2018, faqe 28.

Ministrive, neni 18, paragrafi 1.1, Shtojca 1, faqe 39-42. Përveç kësaj, një numër i rregulloreve dhe ligjeve janë nxjerrë para dhe pas shpalljes së pavarësisë, domethënë ato që kanë të bëjnë me provimin e jurisprudencës, noterinë, ndërmjetësimin, ndihmën juridike, institutin gjyqësor, si dhe ligjet për gjykatat, prokurorinë, KGJK-në dhe KPK-në, të cilat kanë zgjeruar mandatin ligjor të ministrisë. Ministria ka struktura të ndryshme të cilat në vende të tjera janë të organizuara si agjenci të ndara, siç janë shërbimi korrektues dhe provues, Mjekësia Ligjore, etj.

191. MD-ja është përgjegjëse për zhvillimin e politikave, për lehtësimin, përgatitjen dhe zbatimin e legjislacionit në fushën e gjyqësisë, duke përfshirë sistemin prokurorial, si dhe për sistemin profesioneve të lira juridike, sistemin disiplinor dhe bashkëpunimin gjyqësor ndërkombëtar. Në ndërkohë, ligji në mënyrë eksplicite përjashton mundësin që Ministria të përfshihet në çfarëdo mënyrë në çështjet e lidhura me administrimin e gjyqësorit/sistemit gjyqësor dhe prokurorial.

192. Në ndërkohë IGJK është përgjegjës për të ofruar trajnimin, duke përfshirë trajnimin profesional, të prokurorëve dhe gjyqtarëve dhe për të organizuar provimet për kualifikimin e prokurorëve dhe gjyqtarëve, avokatëve (përfshirë përfaqësuesit ligjorë) dhe profesionistëve të tjerë juridik.

193. MD-ja, përmes Departamentit për Bashkëpunim Juridik Ndërkombëtar, kryen përgjegjësitë e saj, përkatësisht në mbështetjen e gjyqësorit dhe vepron si një autoritet bashkërendues në bashkëpunimin juridik ndërkombëtar në çështjet penale, duke përfshirë NJR dhe ekstradimin. Siç u tha më lart MD është gjithashtu përgjegjëse për licencimin dhe mbikëqyrjen e noterëve, përmbauesve privatë, administratorëve të falimentimit dhe ndërmjetësuesve

Njësia e Inteligjencës Financiare

194. NjIF është themeluar sipas Ligjit për LPP/LFT. Drejtori i NjIF-it është emëruar nga bordi menaxhues i NjIF dhe të gjitha rolet, përgjegjësitë dhe kompetencat i janë bartur NjIF-it nga ana e EULEX-it me anë të një marrëveshjeje të nënshkruar më 15 korrik 2012. Si organ administrativ, NjIF nuk kryen hetimet e veta, por u siguron inteligjencë/informata organeve të tjera hetuese, të cilat do të përdoren për të filluar ose për të vazhduar hetimet (shih gjithashtu pjesën 2.6 të këtij Raporti për Rekomandimin 26 të FATF-së).

195. Ndryshimet e vitit 2013 të Ligjit për LPP/LFT i kanë dhënë pushtet mbikëqyrës NjIF për të gjitha subjektet raportuese. Në pajtim me dispozitat e reja të Ligjit, NjIF ka nënshkruar marrëveshje të mirëkuptimit (MM) me BQK-në nëpërmes të cilës i është deleguar pushteti mbikëqyrës për qëllime të Ligjit për LPP/LFT për tërë sektorin financiar (shih po ashtu Kreun 3.17 të këtij Raporti për Rekomandimin 23 të FATF-së dhe nenin 3.18 për Rekomandimin 29 të FATF-së).

Policia e Kosovës

196. Policia e Kosovës (PK) është përgjegjëse *ndër të tjera* për të mbajtur rendin dhe qetësinë publike, luftuar krimin e organizuar dhe për të garantuar e integritetin e kufijve. PK, në kuadër të Departamentit të hetimeve ka themeluar Drejtorinë për hetimin e krimeve ekonomike dhe korrupsionit. DHKEK-u merret me të gjitha llojet e krimeve financiare dhe në kuadër të saj përshihen tri njësi: Njësia e hetimit të korrupsionit, Njësia e hetimit të krimeve financiare dhe Njësia e hetimit të pastrimit të parave (shih gjithashtu pjesën 2.7 të këtij Raporti). Komponenti i policisë së EULEX-it ndihmon PK-në përmes monitorimit, udhëzimit dhe këshillimit. Zyrtarët policorë të EULEX-it janë të vendosur bashkë me homologët e tyre, megjithatë zyrtarët policorë të EULEX-it kryesisht veprojnë në rol mbështetës, dhe KP-ja bën udhëheqjen operacionale⁷⁶.

197. PK mbikëqyret nga Ministria e Punëve të Brendshme (MPB). Departamenti i Hetimit të PK-së përbëhet nga Divizioni kundër Krimin të Organizuar dhe Divizionit të Hetimeve të Krimeve Serioze. Divizioni kundër Krimin të Organizuar ndahet në katër drejtorate: Drejtorati për Hetime të Krimeve të Organizuara, Drejtorati për Hetime të Narkotikëve, Drejtorati për Hetimin e Trafikimit me Qenie Njerëzore dhe Drejtorati për Përkrahje Hetimore.

198. Drejtorati kundër Krimin të Organizuar ndahet në katër drejtorate: Drejtorati për Hetime të Krimin të Organizuar, Drejtorati për Hetimin e Trafikimit me Narkotik, Drejtorati për Hetimin e Trafikimit me Qenie Njerëzore dhe Drejtorati për Mbështetje Hetimore. Brenda Drejtoratit për Hetime të Krimeve Ekonomike ekziston Sektori i Hetimeve të Integruara Financiare, i cili kryen

76. www.eulex-kosovo.eu/en/police/

hetime të të gjitha rasteve të integruara financiare të krimit të organizuar, të gjitha këto raste që janë të shtrira brenda dhe jashtë territorit të Kosovës. Sektori në fjalë bën identifikimin e pasurive të fituara përmes veprimtarive kriminale, si dhe ngrirjen, sekuestrimin apo konfiskimin e të gjitha pasurive që janë të fituara përmes veprave penale. Në të shumtën e rasteve, hetimi zbulon raste të PP.

199. Ndërsa, Divizioni për Hetimin e Krimeve të Rënda përfshin Drejtorinë për Hetime të Krimeve Ekonomike dhe Korrupsionit (DHKEK), Drejtorinë për Hetime të Krimeve të Rënda, Drejtorinë Kundër Terrorizmit, Drejtorinë e Forenzikës dhe Drejtorinë për Inteligjencë dhe Analiza, brenda DHKEK-së ekziston Sektori për Hetime Financiare, i cili ka tri njësi: Njësinë për Hetime Financiare, Njësinë për PP dhe Njësinë për Hetime të Pasurive Kriminale. Këto njësi janë në dispozicion të drejtorive të tjera në lidhje me hetimet e rasteve të pavarura.

200. Njësia Kundër Terrorizmit (NjKT), dikur në kuadër të Departamentit të hetimeve, ka shpërndarë përgjegjësitë dhe disa nga personeli i saj dhe janë riemëruar në Drejtorinë Kundër Terrorizmit (DKT). DKT-ja gjithashtu funksionon në nivel të mbledhjes së inteligjencës.

Zyra e Prokurorit të Shtetit

201. Prokurori i Shtetit (PSH) është një institucion i pavarur kushtetues me autoritet dhe përgjegjësi për ndjekjen penale të personave të akuzuar për kryerjen e veprave penale apo për ndonjë vepër tjetër sikurse është rregulluar me ligj. ZPSH është një sistem i unifikuar i autorizuar që: të iniciojë procedurën penale; të sigurojë hetimin dhe ndjekjen penale të veprave penale në kohën e duhur kundër personave të dyshuar ose të akuzuar për kryerjen e veprave penale; të paraqesë aktakuzat para gjykatës; të ushtrojë mjetet juridike të rregullta dhe të jashtëzakonshme kundër vendimeve gjyqësore; të mbrojë të drejtat ligjore të viktimave, dëshmitarëve, të dyshuarve, dhe personave të akuzuar dhe të dënuar; të bashkëpunojë me policinë, gjykatat dhe institucionet e tjera; të ndërmarrë të gjitha veprimet e tjera të parapara me ligj.

202. Kryeprokurori i Shtetit emërohet dhe shkarkohet nga Presidenti i Kosovës me propozim të KPK-së. Mandati i Kryeprokurorit të Shtetit është shtatëvjeçar, pa mundësi të riemërimit. Kryeprokurori i Shtetit është udhëheqës i PSH-së dhe ka përgjegjësi të përgjithshme për menaxhimin e PSH-së dhe për mbikëqyrjen e të gjithë prokurorëve.

203. Prokuroria Speciale (PSRK) në kuadër të PSH-së është themeluar në pajtim me Ligjin Nr. 03-L-052 për Prokurorinë Speciale, i cili rregullon juridiksionin territorial, fushëveprimin, kompetencat, përbërjen dhe emërimin e Kryeprokurorit të saj. PSRK-ja ka kompetencë të veçantë që të hetojë dhe ndjek penalisht ndër të tjera PP, veprat penale të terrorizmit, krimin e organizuar (neni 5), si dhe kompetencat plotësuese për veprat penale të përcaktuara në nenin 9 të Ligjit (veprat penale të trafikimit, falsifikimit të parasë, veprat penale të korrupsioni dhe mashtrimit si dhe veprat e tjera të rënda penale).

Doganat e Kosovës

204. Doganat e Kosovës (DK) janë kompetente për mbledhjen e taksave siç janë taksat doganore, tatimin mbi vlerën e shtuar; kontrollin e importit dhe eksportit, mbrojtjen e të drejtave të pronësisë intelektuale, dhe sigurimin e statistikave tregtare. Përveç mbledhjes së të ardhurave doganore, DK ndërmarrin masa të tjera për të parandaluar kontrabandën e drogës dhe të mallrave të tjera të ndaluara me efekt paragjykes të krimit ekonomik dhe evazionit në të ardhurat.

205. Shërbimi Doganor i UNMIK-ut është themeluar në gusht të vitit 1999 nga Shtylla e BE-së, për të siguruar zbatimin e drejtë dhe unik të rregullave dhe të dispozitave të tjera doganore të zbatueshme për mallrat, të cilat janë subjekt i mbikëqyrjes doganore. Më 12 dhjetor 2008, Shërbimi Doganor i UNMIK-ut u bë DK. Kodi i ri doganor është miratuar nga Kuvendi i Kosovës më 11 nëntor 2008.

206. Prej vitit 2004, DK kanë filluar me zbatimin e sistemit për transportimin ndërkufitar të parave dhe të instrumenteve të transferueshme në formë të bartësit. DK kryen kontrole për kalimin e parave të gatshme në kufi. Qytetarët dorëzojnë një formular standard të plotësuar të përcaktuar nga DK, me të cilin sigurojnë informata për çdo shumë të transferuar mbi 10,000 euro. Të dhënat e mbledhura regjistrohen dhe i dërgohen NjIF-it. DK janë gjithashtu subjekt i kërkesave të raportimit për transaksione të dyshimta sipas Ligjit për LPP/LFT (neni 29) dhe bashkëpunojnë me NjIF-in dhe autoritetet e tjera të zbatimit të ligjit.

Administrata Tatimore e Kosovës (ATK)

207. Administrata Tatimore e Kosovës (ATK) është themeluar në 17 janar 2000 nën drejtimin dhe administrimin e UNMIK-ut. Drejtor i parë i ATK-së ishte ndërkombëtar i punësuar nga një kontraktues i USAID-it. Nga tetori i vitit 2001 deri në shkurt të vitit 2003, ishin dy bashkëdrejtore në ATK, njëri nga USAID-i dhe tjetri vendor që ndanin rolin e drejtorit. Me 18 shkurt 2003, autoriteti për administratën tatimore u bart nga UNMIK-u të MF (ish-Ministria e Ekonomisë dhe Financave) dhe drejtori vendor mori detyrat e drejtorit të ATK-së.

208. ATK-ja ka një qendër të centralizuar të përpunimit të dokumenteve, përmes të cilës përpunohen të gjitha deklaratat, ndonëse përpunimi i TVSh-së është decentralizuar me qëllim të lehtësimit të intervenimit të përmbushjes së menjëhershme. Është krijuar Njësia për tatimpaguesit e mëdhenj që të merret me tatimpaguesit e mëdhenj në Kosovë.

209. ATK bashkëpunon ngushtë me DK, PK, MTI, shërbimet e prokurorisë, entin statistikor dhe me NjIF-in.

210. ATK është përgjegjëse për kontrollin dhe mbikëqyrjen e lojërave të fatit në Kosovë (në kuadër të saj ekziston Divizioni i lojërave të fatit). Ajo mbikëqyr dhe menaxhon procesin e regjistrimit organizatorëve të sistemit të ndërlidhur dhe laboratorit të pavarur të kontraktuar për testimin e automateve dhe punonjësit e lojërave të fatit. Në përputhje me ligjin, ATK-ja bën gjithashtu lëshimin dhe menaxhimin e procesit të licencimit të operatorëve të lojërave të fatit. ATK-ja ka të drejtë *ndër të tjera* të mbikëqyrë dhe të kontrollojë veprimtaritë e subjekteve të cilat organizojnë lojëra të fatit në Kosovë, të vendos për shumën e gjobave në rast të një shkeljeje, të kontrollojë dhe të verifikojë certifikimin e pajisjeve të lojërave të fatit, të mirëmbajë regjistrin e subjekteve në këtë sektor, të përcaktojë listën e personave të cilët janë të përjashtuar nga lokalet e lojërave të fatit, të detyrojë mbylljen e subjekteve të cilat funksionojnë pa licencë dhe/ose të konfiskojë të gjitha pajisjet shoqëruese.

211. Në kryerjen e detyrave të saj, ATK-ja bashkëpunon me institucionet e tjera, veçanërisht me PK, DK, shërbimin e prokurorisë dhe me NjIF-in.

Agjencia e Kosovës për Inteligjencë

212. Agjencia e Kosovës për Inteligjencë (AKI) është themeluar në pajtim me Ligjin për Agjencinë e Kosovës për Inteligjencë (Ligji Nr. 03/L-063) si një agjenci për siguri dhe inteligjencë në Kosovë. Ajo ka personalitet juridik dhe ka mandat për të vepruar në tërë territorin e Kosovës. Mjetet financiare për veprimtarinë e AKI-së sigurohen nga Buxheti i Konsoliduar i Kosovës. AKI mbledhë informacion në lidhje me kërcënimet ndaj sigurisë së Kosovës, domethënë nga terrorizmi, krimi i organizuar, trafikimi, etj. AKI nuk ka kompetenca ekzekutive.

213. Emërimin dhe shkarkimin e drejtorit të AKI-së e bëjnë së bashku Presidenti dhe Kryeministri. Drejtori mund të ketë një zëvendës drejtor, dhe Presidenti dhe Kryeministri bëjnë emërimin e një Inspektori të Përgjithshëm për AKI-në, i cili ka mandat të kryej inspektimin e veprimtarive të AKI-së⁷⁷.

Banka Qendrore e Kosovës

214. Banka Qendrore e Kosovës (BQK) është mbikëqyrëse e duhur dhe rregullatore e bankave dhe institucioneve financiare në Kosovë në pajtim me Ligjin për BQK-në dhe Ligjin për Bankat. BQK është pasardhëse e Autoritetit Bankar dhe të Pagesave të Kosovës (ABPK) prej vitit 1999 dhe e Autoritetit Qendror Bankar të Kosovës (AQBK) prej vitit 2006, dhe është themeluar në qershor të vitit 2008 me miratimin nga ana e Kuvendit të Kosovës të Ligjit Nr. 03/L-074 për BQK-në.

215. Sipas ligjit në fuqi në Kosovë, BQK-ja është një organ juridik i pavarur me autoritet të plotë të një personi juridik, dhe i raporton Kuvendit të Kosovës.

216. Nëpërmes MM me NjIF në pajtim me dispozitat e Ligjit për LPP/LFT, BQK-ja së bashku me NjIF mbikëqyr dhe siguron përputhshmërinë me LPP/LFT të bankave, IMF-ve, IFJB-ve (duke përfshirë këmbimoret e huaja dhe agjencitë e transferit të parave) të kompanive të sigurimit, fondeve, tregjeve dhe operatorëve privat pensional dhe të veprimtarive të tjera financiare jobankare. Në mënyrë që të përmbushë rolin e saj mbikëqyrës të deleguar, BQK-ja ka ristrukturuar kornizën e saj mbikëqyrëse duke krijuar Divizionin për Parandalimin e Pastrimit të Parave – (shih

77. Ligji për Agjencinë e Kosovës për Inteligjencë (Ligji Nr. 03/L-063): <http://www.gazetazyrtare.com/>

gjithashtu analizën e Rekomandimit 23 të FATF-së në kreun 17 dhe Rekomandimit 29 të FATF-së në kreun 3.18 të këtij Raporti).

Oda e Avokatëve të Kosovës

217. Oda e Avokatëve të Kosovë (OAK) është një organizatë vetëqeverisëse e avokatëve të Kosovës, e cila vepron e pavarur nga organet e shtetit. Është përgjegjëse për rregullimin dhe kontrollin e profesionit të juristit në Kosovë.

218. OAK-u është përgjegjës për të monitoruar pajtueshmërinë me ligjin, statutin e OAK-ut dhe Kodin e etikës profesionale të avokatëve dhe, kur është e zbatueshme, të shqiptojë sanksione disiplinore. Në rregullimin dhe kontrollin e profesionit të avokatit, OAK-u mund të nxjerrë akte normative me qëllim të rregullimit dhe organizimit të avokaturës. OAK-u po ashtu përcakton masat për trajnim të vazhdueshëm profesional për avokatët. OAK-u është i organizuar në shtatë degë.

219. OAK-u është autoritet i vetëm për licencimin e avokatëve në Kosovë si një pjesë integrale e sistemit të drejtësisë. Para konfliktit në vitin 1999, OAK-u ka pasur rreth 600 anëtarë. Pas vendosjes së misionit të KB-ve në Kosovë (UNMIK-ut), ajo ka pasur 106 anëtarë dhe ky numër është rritur në vitin 2001, 2004 dhe 2007 si dhe 2011. Në vitin 2011, OAK-u ka pasur 603 avokatë të licencuar, të cilët kaluan me sukses provimin e jurisprudencës që është një parakusht për t'u bërë anëtar i OAK-ut⁷⁸. Sipas informacioneve të fundit të ofruara nga ekipi i vlerësimit aktualisht janë të regjistruar 577 avokatë.

220. OAK-u është përgjegjës për të siguruar pajtueshmërinë me kërkesat e LPP/LFT në profesionin juridik, mirëpo nuk ndërmerr ekzaminime të LPP/LFT, përgjegjësi e cila sipas Ligjit për LPP/LFT bie mbi NjIF-in.

Oda e Noterëve të Kosovës

221. Sipas rregullave të Jugosllavisë nuk kishte sistem noterial dhe si pasojë nuk ka pasur ekspertizë noteriale të disponueshme në Kosovë. Transaksionet e thjeshta, siç janë blerja dhe shitja e pronës janë mbikëqyrur dhe ende mbikëqyren nga gjykatat komunale. Brenda këtij konteksti, gjykatat e Kosovës janë ngarkuar me mijëra raste të procedurës jokontestimore që kanë mbetur të pazgjidhura.

222. Me asistencën e Agjencisë Zvicerane për Zhvillim dhe Bashkëpunim (AZZH) në vitin 2011, Zvicra ka mbështetur funksionalizimin e sistemit të noterisë dhe konsolidimin e tij të përgjithshëm, para së gjithash duke siguruar se shërbimi ofrohet në mënyrë të qëndrueshme dhe pa ndonjë problem të madh.

223. Oda e Noterëve të Kosovës (ONK) ishte themeluar më pas. Ajo ka funksionet e saj në sektorin noterial kurse organi më i lartë i saj është Kuvendi i cili pastaj emëron 5 anëtarët e bordit, përfshirë Kryesuesin dhe Zëvendëskryesuesin. ONK ka komisione të ndryshme: Komisionin Disiplinor, Komisionin e Inspektoratit, Komisionin e Auditimit të Brendshëm, Komisioni për legjislacion dhe Komisionin e Trajnimeve. Këto janë organet nëpërmes të cilave themelohet dhe ruhet marrëdhënia me noterët. Veprimtaritë janë prezantuar në Raportin Vjetor i cili është miratuar dhe prezantuar para MD-së e cila është organ mbikëqyrës i ONK.

224. Edhe pse ONK siguron përmbushjen e detyrimeve nga ana e noterëve e Ligjit për LPP/LFT, ajo nuk ka funksion në kuadër të Ligjit për LPP/LFT, detyrë mbikëqyrëse që mbetet me NjIF.

225. Aktualisht janë 68 noterë të autorizuar në Kosovë.

Koordinatori Kombëtar për Luftimin e Krimit Ekonomik

226. Në pajtim me MM e nënshkruar në mes të KPK, KGJK, MD, MF, MPB, BQK, AIK dhe KAA më 22 nëntor 2013 që themelon parimet thelbësore për krijimin dhe funksionimin e Koordinatorit Kombëtar për Luftimin e Krimit Ekonomik (KNLKE) në dhjetor të vitit 2014, KPK ka lëshuar një Rregullore për themelimin dhe funksionalizimin e Koordinatorit Kombëtar me qëllim të rritjes së efikasitetit në përndjekjen e krimeve, sekuestrimin dhe konfiskimin e të mirave materiale që rrjedhin nga veprat penale (i referuar si: Koordinatori Kombëtar për Luftimin e Krimit Ekonomik). Në janar 2014 një Prokuror është emëruar si Koordinator Kombëtar.

78. <http://www.oak-ks.org/>

227. Sipas Rregullores, e cila po ashtu siguron që zyra e KKLKE ka si objektivë të KKLKE-së promovimin, koordinimin, monitorimin, vlerësimin dhe raportimin e veprimtarive të të gjitha institucioneve publike dhe private të cilat kanë të bëjnë me parandalimin, hetimin, përndjekjen dhe gjykimin e krimit që gjeneron përfitime materiale duke mbrojtur sistemin financiar të Kosovës nga rreziku i PP, FT dhe shmangies së tatimit.

Agjencia për Administrimin e Pasurisë së Sekuestruar dhe të Konfiskuar (AAPSK)

228. Agjencia për Administrimin e Pasurisë së Sekuestruar ose të Konfiskuar (AAPSK) është themeluar në qershor të vitit 2010 si një organ në kuadër të MD-së, pas miratimit të Ligjit për administrimin e pasurisë së sekuestruar ose të konfiskuar (Ligji Nr. 03/L-141). Mandati i AAPSK-së është plotësisht administrativ dhe, përveç tjerash, përfshin përgjegjësitë: menaxhimin, administrimin, dhe/ose shitjen e pasurisë së sekuestruar apo të konfiskuar. Struktura funksionale dhe organizative e AAPSK-së rregullohet me akt ë veçantë nënligjor, të cilin e nxjerr MD.

229. AAPSK ushtron veprimtaritë e veta në bashkëpunim me institucionet e tjera të përfshira në procesin e administrimit të pasurisë së sekuestruar/konfiskuar, siç janë gjykatat, zyra e prokurorit, bankat, komunat si dhe ZKK.

Ministria e Tregtisë dhe Industrisë (MTI)

230. Ministria e Tregtisë dhe Industrisë (MTI) është përgjegjëse për themelimin dhe mbikëqyrjen e zyrës së regjistrimit të shoqërive tregtare dhe emrave tregtar. Ky funksion sigurohet prej vitit 2011 përmes Agjencisë për Regjistrimin e Bizneseve në Kosovë (ARBK) – ish zyra e regjistrimit – e cila është në kuadër të MTI-së në pajtim me kërkesat e Ligjit Nr. 02/L-123 për Shoqëritë Tregtare. ARBK-ja në përputhje me ligjin mirëmban regjistrin, krijon dhe publikon formularë dhe procedura përkatëse për funksionet në regjistër, si dhe siguron regjistrimin, publikimin dhe qasjen pa pagesë përmes internetit në të dhënat e regjistrit. Të gjitha të dhënat, dokumentet, formularët, rregullat dhe materialet e tjera të kërkuara me ligj të cilat i janë dorëzuar zyrës së regjistrimit ose që janë përgatitur nga ARBK-ja në zyrën e regjistrit janë dokumente publike (shih gjithashtu Pjesën 5 të këtij Raporti).

Agjencia Kadastrale e Kosovës

231. Agjencia Kadastrale e Kosovës (AKK) u themeluar nga UN-Habitati në vitin 2000, është agjenci qeveritare nën Ministrinë e Mjedisit dhe Planifikimit Hapësinor. AKK-ja është autoriteti më i lartë për kadastër, gjeodezi dhe hartografi në Kosovë, ndërsa Zyrat Kadastrale Komunale (ZKK) funksionojnë në nivel komunal. AKK-ja dhe ZKK-të kryejnë detyrat e tyre në përputhje me Ligjin Nr. 04/L-013 për Kadastrën dhe Ligjin Nr. 2002/5 për Themelimin e Regjistrit të të Drejtave të Pronës së Paluajtshme.

232. AKK është duke zbatuar sistemin informativ për tokë dhe kadastër si dhe regjistrin e të drejtave të pronës së paluajtshme në Kosovë.

233. Brenda këtij konteksti, AKK është themeluar gjatë Programit Përkrahës për Kadastrën e Kosovës-PPKK (2000-2003), e ndihmuar financiarisht nga Suedia, Norvegjia dhe Zvicra. Qëllimi kryesor i PPKK-së ka qenë zhvillimi dhe menaxhimi i regjistrimit të kadastrës dhe të tokës në nivelin qendror⁷⁹.

EULEX – Misioni Evropian për Sundimin e Ligjit në Kosovë (shih gjithashtu pjesën 1.1)

234. EULEX-i e ka arritur funksionalitetin e plotë në prill të vitit 2009. Veprimi i përbashkët i BE-së i muajit shkurt 2008 dhe vendimi i Këshillit i muajit qershor të vitit 2010 e paraqesin bazën ligjore për këtë mision. EULEX-i punon në kuadër të kornizës së Rezolutës 1244 të OKB-ës.

235. Misioni është i ndarë në dy 'sektorë': 'Sektori ekzekutiv' dhe 'Sektori i fuqizimit'. Sektori ekzekutiv heton, ndjek penalisht dhe gjykon raste të ndjeshme, duke i përdorur funksionet e tij ekzekutive. Sektori i fuqizimit i monitoron, udhëzon dhe këshillon kolegët vendas në fushën e policisë, drejtësisë dhe doganës. EULEX-i ka rreth 2,250 të punësuar ndërkombëtarë dhe vendas.

79. <http://mmph.rks-gov.net/>

236. Mandati dhe kompetencat e prokurorëve dhe të gjyqtarëve të EULEX-it janë të rregulluara përmes Ligjit Nr. 03/L-053 mbi kompetencat, përzgjedhjen e lëndëve dhe caktimin e lëndëve të Gjyqtarëve dhe Prokurorëve të EULEX-it në Kosovë (i ndryshuar nga Ligji Nr. 04/L-273). Sipas këtij Ligji, prokurorët e EULEX-it janë kompetentë për hetimin dhe ndjekjen penale të krimeve që janë kompetencë e veçantë e Prokurorisë Speciale të Kosovës (PSRK).

Qasja në lidhje me rrezikun

237. Autoritetet Kosovare nuk kanë zbatuar qasjen e bazuar në rrezik lidhur me ndonjë nga përbërësit e regjimit të LPP/LFT. Pavarësisht se Ligji për LPP/LFT, për shembull, kërkon që të gjitha subjektet raportuese të përcaktojnë, në baza të rregullta, rrezikun e PP dhe FT të paraqitura nga klientët e tyre dhe çdo person të cilit ato i ofrojnë shërbime financiare, nuk ka ndonjë kërkesë specifike ligjore për zbatimin e qasjes të bazuar në rrezik dhe vetëm nëpërmes Rregullores së propozuar të BQK-së mund të ofrohen udhëzime për sektorin financiar, përderisa ato udhëzime kanë mungesa për subjektet e tjera raportuese dhe në veçanti për DNFBP. NjIF pohon se bazuar në Procedurat Standarde të Operimit (PSO) për Mbikëqyrjen e Përputhshmërisë, përkatësisht nenit 2 të PSO-së mbi Mbikëqyrjen e bazuar në Qasjen e bazuar në Rrezik⁸⁰, qartazi përcakton se NjIF zbaton mbikëqyrjen me qasjen e bazuar në rrezik dhe kjo vërtetohet nga inspektimet e tjera të kryera gjatë vitit 2014, ku kjo qasje është përcjellë në mënyrë të vazhdueshme. PSO-të nuk i janë vënë në dispozicion ekipit të vlerësimit i cili prandaj nuk mund ta konfirmojë shtrirjen e çfarëdo qasje në rrezik. Në kohën e vizitës në terren, BQK-ja ka informuar se ka për qëllim të vërë në funksion këtë, në kohë të arsyeshme sikur është paraqitur i detajuar në Planin e Veprimit edhe pse më vonë ka treguar se ka prezantuar procedura të tilla.

238. Në nëntor të vitit 2013, Qeveria e Kosovës ka publikuar një dokument⁸¹ për 'Vlerësimin Kombëtar të Rrezikut për Pastrimin e Parave dhe Financimit të Terrorizmit 2013 (VKR)'. Ky dokument është plotësuar me dy shtojca: Shtojca 1 ofron një analizë dhe matricë të vlerësimit për rreziqet individuale të identifikuar dhe Shtojca 2 ofron një Plan të Veprimit për trajtimin e masave që duhet të zbatohen për vlerësimin e rrezikut. Dokumenti është pjesë e projektit të financuar nga BE për mbështetje institucioneve të Kosovës në luftimin e krimit ekonomik dhe financiar⁸². Dokumenti i VKR-së ishte miratuar nga Qeveria e Kosovës në dhjetor të vitit 2013.

239. Dokumenti identifikon kërcënimet dhe dobësitë ndaj të cilave Kosova është e ekspozuar përderisa i analizon dhe vlerëson ato që ofrojnë masat për zvogëlimin e dëmeve që duhet të zbatohen në mënyrë të përshtatshme. Rezultatet tregojnë se PP, FT dhe krimet e tjera ekonomike dhe financiare konsiderohen si krimet që fshihen më së shumti.

240. VKR identifikon një numër të dobësive në mekanizmat parandalues. Këto janë të grupuara nën pesë faktorë:

- Politik;
- Ekonomik;
- Social;
- Efiçienca në parandalimin dhe hetimin e PP dhe FT;
- Legjislativ.

241. Përderisa nuk është në fushëveprimin e këtij Raporti të hyjë në detaje të VKR, është me rëndësi të përmenden disa nga gjetjet kyçe nën faktorët specifikë të cilat mund të ndikojnë në vlerësimin e pajtueshmërisë me standardet ndërkombëtare.

- *Politik*: mungesa e transparencës dhe përgjegjshmërisë në administratën publike; mungesa qasjes të bazuar në rrezik në nivel kombëtar dhe sektorial; dhe zbatim i joefikas i aktgjyqimeve për konfiskim, sanksioneve administrative dhe procedurave të falimentimit
- *Ekonomik*: ekonomia e bazuar në para të gatshme; shkalla e lartë e papunësisë; kamatat e larta në sistemin zyrtar bankar.
- *Efiçienca*: procedurat joefikase për sekuestrimin dhe konfiskimin e pasurive; raportimi i papërshtatshëm nga subjektet raportuese sipas Ligjit për LPP/LFT lidhur me transaksionet e dyshimta dhe ato me para në dorë; mungesa e mekanizmit kombëtar, të rregullt, analitik dhe të saktë të raportimit të situatës lidhur me PP, FT, krimin ekonomik, krimin financiar dhe ekonominë joformale; burime të pamjaftueshme njerëzore, teknike dhe burime të tjera

80. PSO për mbikëqyrjen e përputhshmërisë të miratuar nga NjIF me 14/01/2014.

81. Në shtator të vitit 2013, Ministri i Financave ka lëshuar Udhëzimin Administrativ Nr. 04/2003 për Vlerësimin e Rrezikut Kombëtar për Pastrimin e Parave dhe Financimit të Terrorizmit i cili ka ngarkuar NjIF me zbatimin e tij në bashkëpunim me institucionet përkatëse dhe entitetet raportuese.

82. Projekti menaxhohet nga zyra e BE-së në Kosovë dhe zbatohet nga B&S Europe.

në NjIF; rregullore të brendshme dhe mekanizma kontrollues joefikas dhe zbatimi i tyre i dobët në sektorët publik dhe privat në kombinim me mbështetjen e pamjaftueshme për themelimin e tyre; shkëmbim i paefektshëm i informacioneve, mekanizmat prapaveprues dhe aranzhimet e tjera për bashkëpunim në mes të sektorit publik dhe privat; bashkëpunimi i paefektshëm ndërkombëtar; funksione të paefektshme për mbikëqyrje të pajtueshmërisë; dhe kapacitete/aftësi të papërshtatshme të gjyqësorit për procedurat penale që kanë të bëjnë me PP, korrupsionin dhe krimet e tjera financiare.

- *Legjislativ*: zbatimi i pamjaftueshëm i kornizës ligjore për PP dhe FT; mungesa e legjislacionit dytësor dhe procedurave standarde të operimit; korniza ligjore kombëtare për PP dhe FT nuk është në pajtueshmëri të plotë me standardet ndërkombëtare.

242. Përderisa në mënyrë pozitive vlerësohet se Kosova ka themeluar Planin e Veprimit për të adresuar këto të gjetura, ekipi i vlerësimit shpreh brengë në veçanti lidhur me gjetjet kryesore mbi efikasitetin e parandalimit dhe detektimit të PP dhe FT. Disa nga këto të gjetura janë adresuar ndaras në këtë Raport në Rekomandimet përkatëse të FATF-së.

243. Në janar të vitit 2012, dokumenti i VKR është përcjellur nga Strategjia Nacionale e Kosovës dhe Plani i saj i Veprimit për parandalimin dhe luftimin e ekonomisë joformale, PP, FT dhe krimeve të tjera ekonomike dhe financiare për periudhën 2014-2018 që zëvendëson strategjinë e mëhershme të miratuar në shtator të vitit 2012.

244. Është qëllim i Qeverisë së Kosovës të përcjellë VKR-në me një vlerësim sektorial të rrezikut. Është kuptuar se gjatë kohës së vizitës në terren në prill të vitit 2014 janë vendosur procedurat për iniciimin e vlerësimit të rrezikut në sektorin e ndërtimit.

2. SISTEMI LIGJOR DHE MASAT E NDËRLIDHURA INSTITUCIONALE

2.1. Ndëshkimi i pastrimit të parave (R.1)

2.1.1. Përshkrimi dhe analiza

245. Rekomandimi 1 trajton fushëveprimin e veprës penale të PP. Ai kërkon nga vendet që ta parashohin PP si vepër penale mbi bazën e Konventës së Kombeve të Bashkuara kundër Trafikut të Paligjshëm të Drogave Narkotike dhe të Lëndëve Psikotrope, 1988 (Konventa e Vjenës) dhe Konventës së Kombeve të Bashkuara kundër Krimit të Organizuar Ndërkombëtar, 2000 (Konventa e Palermos). Rrjedhimisht, ai u kërkon vendeve të zbatojnë veprën penale të PP për të gjithë krimet e rënda me qëllim të përfshirjes së një game të gjerë të veprave të tilla. Aty ku është zbatuar qasja e pragut kjo do të duhej të paktën të përfshinte të gjitha veprat të cilat bien në kategorinë e veprave të rënda nën ligjin vendor por në secilin rast gjatë gjithë kohës duhet të mbulojnë të paktën kategoritë e caktuara të veprave nën Terminologjinë e Metodologjisë. Për më tepër, veprat e tilla duhet të zgjerohen të mbulojnë ato vepra që kanë ndodhur në vendet e tjera, të cilat përbëjnë vepra në ato vende, dhe të cilat do të përbënin vepra të dënueshme nëse do të ndodhnin në vend. Përfundimisht, aty ku kërkohet nga parimet themelore të ligjit vendor, vendet mund të sigurojnë se vepra e PP nuk zbatohet për personat që kanë shkaktuar vepra të ndërlidhura.

Ndëshkimi i pastrimit të parave – elementet fizike dhe materiale të veprës (Kriteri thelbësor 1.1)

246. KTH 1.1. kërkon penalizmin e PP mbi bazën e Konventës së Vjenës (neni 3(1)(b) & (c)) dhe Konventës së Palermos (neni 6 (1)) që ka të bëjë me elementet fizike dhe materiale të veprës.

247. Në ligjin penal të zbatueshëm në territorin e Kosovës, qoftë ai legjislacioni i lëshuar me anë të një rregulloreje të UNMIK-ut apo i miratuar nga Kuvendi i Kosovës, vepra penale e PP-së gjithnjë është paraparë ndaras nga organi i KP përkatës, duke u përcaktuar në mënyrë të veçantë në legjislacionin parandalues për LPP/LFT. PP-ja së pari është përshkruar si një vepër penale në paragrafët (2) deri (4) të nenit 10 të Rregullores së UNMIK-ut Nr. 2004/2 mbi pengimin e pastrimit të parave dhe veprave të ngjashme penale, e cila ishte në fuqi prej muajit mars 2004 deri në nëntor të vitit 2010. Kjo Rregullore e UNMIK-ut është zëvendësuar me ligjin Nr. 03/L-196 (2010) për parandalimin e pastrimit të parave dhe të financimit të terrorizmit (më tej "Ligji për LPP/LFT") i cili prej ditës që është miratuar parasheh ndëshkrimin e PP në paragrafët e tij (2) deri (4) të nenit 32 në mënyrë të ngjashme, nëse jo identike, me përkufizimin e paraparë me rregulloret e UNMIK-ut (përmirësimi kryesor është shtimi i dy paragrafëve të reja që mbulojnë faktorë të ndryshëm të fshehjes/maskimit dhe të veprave ndihmëse të zbatueshme për PP).

248. Fakti që vepra penale e PP është përcaktuar në legjislacionin parandalues duhet të njihet si një traditë juridike në Kosovë, e cila në vetvete nuk mund të konsiderohet si mangësi përderisa vendndodhja e veprës penale të PP nuk shkakton asnjë vështirësi për praktikuesit në zbatimin e dispozitave të tjera të përgjithshme të legjislacionit penal ose procedural në lidhje me këtë vepër të veçantë penale. Në këtë vështrim, tendenca e saj është pozitive.

249. Në fillim, Rregullorja e UNMIK-ut Nr. 2004/2 për luftimin e pastrimit të parave dhe veprave penale të ndërlidhura, paraardhëse e ligjit aktual për LPP/LFT, përmbante një gamë të veçantë të dispozitave mbi masat e përkohshme dhe të konfiskimit në lidhje me PP (nenet 11 deri 12) pavarësisht nga qenia e dispozitave të ngjashme në Kodin e Përkohshëm Penal (Rregullorja e UNMIK-ut 2003/25, më tej "KP i përkohshëm") dhe në Kodin e Përkohshëm të Procedurës Penale (Rregullorja e UNMIK-ut 2003/26, më tej "KPPP") që ishin në fuqi atëherë. Nga kjo qasje e dyfishtë u hoq dorë me Ligjin e ri për LPP/LFT, i cili nuk parasheh më konfiskimin dhe masat e përkohshme pasi që ato mund të gjenden në kodet përkatëse. Nga ana tjetër, neni 34 i Ligjit për LPP/LFT parasheh ende në mënyrë të veçantë përgjegjësinë penale të personave juridikë për veprën penale të PP edhe pse kjo çështje është rregulluar në kuptimin e përgjithshëm me anë të ligjit Nr. 04/L-030 (2011) për përgjegjësinë e personave juridikë për veprat penale.

250. Përfundimisht, vepra penale e PP është përfshirë formalisht në mesin e veprave të tjera penale "të zakonshme" të renditura në pjesën e veçantë në Kodin e ri Penal (Ligji Nr. 04/L-082 (2012) i cili është në fuqi nga 1 janari 2013, më tej "KP"). Si rezultat, vepra penale e PP zyrtarisht ndëshkohet me nenin 308 në kuadër të kreut XXV të KP (veprat penale kundër ekonomisë) mirëpo ky nen parasheh vetëm që "kushdo që kryen vepër penale të pastrimit të parave, dënohet sipas

Ligjit për parandalimin e pastrimit të parave dhe financimit të terrorizmit” dhe kështu përkufizimi aktual i veprës penale PP si dhe i sanksioneve penale të zbatueshme nga kjo vazhdojnë të jenë të rregulluara ekskluzivisht me Ligjin për LPP/LFT.

251. Ndërsa legjislacioni penal për luftimin e PP ka qenë gjithmonë në përputhje me formulimin e Konventës së Vjenës dhe të Palermos, ky standard është ndjekur edhe më për së afërmi që prej miratimit të Ligjit të ri për LPP/LFT në të cilin vepra penale e PP mund të gjendet në paragrafin (2) të nenit 32 si në vazhdim:

“Pastrimi i parave

2. Kushdo që, duke e ditur ose që ka arsye për të ditur se pasuria e caktuar buron nga ndonjë formë e veprimtarisë kriminale, pasuri kjo e cila në të vërtetë fitohet me vepër penale apo kushdo që, duke besuar se pasuria e caktuar fitohet nga ndonjë formë e veprimtarisë kriminale bazuar në përfaqësimet e bëra si pjesë e një hetimi zbulues të zhvilluar në pajtim me Kreun XXIX të Kodit të procedurës penale të Kosovës:

2.1. konverton, transferon ose përpiqet të konvertojë apo transferojë pasurinë me qëllim të fshehjes apo të maskimit të natyrës, burimit, vendit, dispozicionit, lëvizjes ose pronësisë së pasurisë;

2.2. konverton, transferon ose përpiqet të konvertojë apo transferojë pasurinë me qëllim të ndihmës së personit i cili është i përfshirë në të ose që, siç pandehet, është i përfshirë në kryerjen e veprës penale që ka shkaktuar shmangien e pasojave ligjore apo të pasojave të qarta ligjore të veprimeve të tij/saj;

2.3. konverton, transferon ose përpiqet të konvertojë apo transferojë pasurinë me qëllim të shmangies së detyrimit të Raportimit sipas këtij ligji;

2.4. konverton, transferon ose përpiqet të konvertojë apo transferojë pasurinë me qëllim të nxitjes së veprimtarisë së ndërlidhur kriminale; apo

2.5. merr, posedon ose shfrytëzon apo përpiqet të marrë, të posedojë ose të shfrytëzojë pasurinë;

2.6. fsheh ose maskon natyrën e vërtetë, burimin, vendndodhjen, sistemimin, lëvizjen, të drejtat në lidhje me, apo pronësinë e pasurisë, ose nga një akt i pjesëmarrjes në veprimtari të tilla;

2.7. merr pjesë në, bashkëpunon dhe ndihmon për të kryer, nxit, lehtëson dhe këshillon në kryerjen e ndonjë prej veprimeve të përmendura në nën-paragrafët 2.1. deri në 2.6. të këtij paragrafi;

2.8. kryen vepër penale të dënueshme me një afat burgosjeje deri në dhjetë (10) vjet dhe me gjobë deri në tri (3) herë më të madhe në vlerë të pasurisë e cila është subjekt i veprës penale.”

252. Në krahasim me përkufizimin e veprës penale në Rregulloren tani të shfuqizuar të UNMIK-ut, zhvillimi kryesor ishte shtimi i paragrafëve të mësipërm (2.6) dhe (2.7), si rezultat i të cilëve vepra penale e PP tani reflekton më shumë nga struktura dhe terminologjia e brendshme e modelit të veprës penale të PP, siç është përcaktuar në paragrafin (1) të nenit 6 të Konventës së Palermos. Llojet kryesore të veprimtarive të PP të renditura në nënparagrafët (a/i) (a/ii) dhe (b/i) të paragrafit (1) të nenit 6 të Konventës së Palermos janë të trajtuara dhe të mbuluara në mënyrë të përshtatshme me paragrafët e nenit 32 të Ligjit për LPP/LFT në vazhdim:

- nënparagrafi (a/i) plotësohet me paragrafët (2.1) dhe (2.2)
- nënparagrafi (a/ii) plotësohet me paragrafin (2.6)
- ndërsa nënparagrafi (b/i) plotësohet me paragrafin (2.5).

253. Këta paragrafë paraqesin një nivel të konsiderueshëm të ngjashmërisë me formulimin e Konventës që, në disa gjëra, rezulton në identitetin e plotë, në veçanti kur ka të bëjë me vetë sjelljet (pra, veprimtaritë që mund të përbëjnë veprën e PP). Ky aspekt i elementeve materiale (fizike) të veprës penale reflekton në mënyrën e duhur kërkesat ndërkombëtare të përcaktuara në paragrafin (1) të nenit 6 të Konventës së Palermos, si dhe në paragrafin (1) të nenit 3 nënparagrafët (b) dhe (c) të Konventës së Vjenës.

254. Përveç kësaj, prapëseprapë, vepra penale e PP në paragrafin (2) të nenit 32 përmban një numër të dispozitave të cilat me sa duket shkojnë përtej fushëveprimit të përcaktuar nga

Konventat e përmendura më lart. Sigurisht, në kushte të përgjithshme, nuk do të duhej të paraqitej ndonjë vërejtje nëse legjislacioni kombëtar tejkalon minimumin e kërkesave gjatë zbatimit të standardeve ndërkombëtare, përderisa këto dispozita shtesë nuk kanë ndikim negativ në pajtueshmërinë me vetë standardet.

255. E para nga këto dispozita mund të gjendet në paragrafin (2.3) të nenit 32 të Ligjit për LPP/LFT, ku parashihet dënimi për konvertimin ose transferimin (e plotësuar ose të tentuar) e të ardhurave nga krimi në mënyrë specifike "*me qëllim të shmangies së detyrimit të Raportimit sipas këtij Ligji*". Përtej çdo dyshimi ky është një lloj i veçantë i veprës penale të PP, në të cilën elementi specifik mendor është i formuluar mjaft qartë por, në anën tjetër, zbatimi aktual i kësaj dispozite mund të jetë më problematik.

256. Në ligjin për LPP/LFT, rregullat themelore të detyrimit për të raportuar në NjIF mund të gjenden në nenin 22 (në lidhje me bankat dhe institucionet financiare). Detyrimi për të raportuar mund të lind të rast të ndonjë akti ose transaksioni (paragrafi (1.1.)) apo të transaksioneve me para të gatshme në vlerë prej 10,000 euro ose më shumë në një ditë të vetme (paragrafi (1.2)). Megjithatë, vepra penale në paragrafin (2.3) të nenit 32 më lart nuk specifikon se cili lloj i detyrimit për të raportuar është i rëndësishëm në këtë kontekst. Në qoftë se i referohet detyrimit për të raportuar transaksionet e dyshimta, vepra penale domosdoshmërisht do të përputhet me atë në paragrafin 2.1 duke pasur parasysh se në këtë rast, konvertimi ose transferimi do të shërbej për të fshehur apo maskuar natyrën e vërtetë (gjegjesisht atë të dyshimtë) të pronës së përfshirë në transaksion. Në qoftë se i referohet shmangies së Raportimit të transaksioneve të parave të gatshme në shkallë të gjerë (p.sh.: me kryerjen e transferimit të parave të gatshme përmes disa transaksioneve që janë nën pragun e caktuar ose në afat kohor prej më shumë se një dite për të shmangur përmbledhjen ditore të shumave të transferuara), kjo po ashtu do të na sjell mbrapa tek vepra penale në paragrafin (2.1) dhe transaksionet si të tilla do të shërbejnë për të fshehur ose maskuar vendndodhjen, renditjen ose lëvizjen përveç, eventualisht, natyrës së pandershme të pronës përkatëse. Kjo është arsyeja pse vepra penale në paragrafin (2.3) duket e tepërt.

257. Vepra e dytë penale "ekstra" e PP është paraparë me paragrafin (2.4) përmes të cilit (tentim) shndërrimi ose bartja e të ardhurave nga krimi është i dënueshëm po ashtu nëse është kryer "*me qëllim të nxitjes së veprimtarisë së ndërlidhur kriminale*". Në fakt, një veprim i tillë nuk duhet të klasifikohet si vepër penale e PP, e cila normalisht përbëhet nga legalizimi i të ardhurave që rrjedhin nga një vepër penale e ndërlidhur e cila është kryer më parë (pra kryerja e saj mund të rezultojë me përfitim material që përbën të ardhura nga krimi). Me fjalë të tjera, vepra penale e ndërlidhur duhet të jetë kryer dhe përfunduar para se bëhet veprimtaria e PP. Pasi vepra penale tashmë të jetë kryer, ajo nuk mundet më tej të "promovohet" nga një veprimtari pasuese e PP.

258. Pavarësisht nga kjo, në të vërtetë mund të ketë raste ku nuk është vetëm një vepër penale, por një aktivitet i vazhdueshëm kriminal, të ardhurat e të cilit do të shpërlahen kështu që pasuria e legalizuar mund të përdoret për të ndihmuar veprimtarinë kriminale. Edhe në raste të tilla, megjithatë, qëllimi kryesor i veprimtarisë së PP duhet të jetë legalizimi i të ardhurave, domethënë fshehja ose maskimi i origjinës, natyrës ose burimit të tyre të pandershëm – i cili, përsëri, shpie tek vepra penale në paragrafin (2.1.).

259. Një tjetër karakteristikë specifike e veprës penale të PP në paragrafin (2) të nenit 32 është referenca e shpeshtë tek "masat e fshehta" gjegjesisht tek zgjerimi eksplícit i veprës penale të PP në veprimtaritë e kryera ose të tentuara të PP si rezultat i masave të fshehta ku pasuritë subjekt i pastrimit nuk ishin të ardhura nga krimi dhe kështu është vetëm kryesi i cili beson (ose është detyruar të besojë) se pasuritë janë përfituar nga një vepër kriminale. Referenca në raste të tilla mund të gjendet në pjesën fillestare të paragrafit (2) ("*apo kushdo që, duke besuar se pasuria e caktuar fitohet nga ndonjë formë e veprimtarisë kriminale bazuar në përfaqësimet e bëra si pjesë e një hetimi zbulues të zhvilluar në pajtim me Kreun IX të Kodit të procedurës penale të Kosovës*") si dhe në paragrafin (2.2) ("*...me qëllim të ndihmës së personit i cili është (...) siç pandehet, është i përfshirë në kryerjen e veprës penale që ka shkaktuar shmangien e (...) pasojave të qarta ligjore të veprimeve të tij/saj*").

260. Në mënyrë të qartë kjo çështje shkon përtej asaj çfarë kërkohet më standardet përkatëse të LPP që përbën fushëveprimin e vlerësimit aktual dhe për këtë arsye nuk është domosdoshmërisht subjekt i vlerësimit. Megjithatë, ekipi i vlerësimit duhet të theksojë se ndërsa paragrafi (2) i nenit 32 *me përkufizim* është dispozitë e të drejtës materiale penale (që përcakton bazën e përgjegjësisë penale) referimi te masat e fshehta e ngatërron atë me komponentin e të drejtës së procedurës penale i cili mund të jetë, nga pikëpamja e dogmës juridike, një kombinim fatkeq. Përtej faktit që në mënyrë të saktë nuk është bërë e qartë se për cilin lloj të masave të

fshehta të renditura në kreun IX të KPP-së⁸³ është menduar (vetëm disa prej tyre duket të jenë të zbatueshme në këtë kontekst) nuk është e qartë përse vepra penale e PP është e vetmja ku mund të gjendet një referim i drejtpërdrejtë i përfaqësimeve të bëra si pjesë e masave të fshehta përderisa përfaqësimet e (si rezultat i të cilës kryesi disi do të mund të mashtrohet nga autoritetet) mund të bëhet gjithashtu edhe në lidhje me veprat e tjera penale (referenca mund të bëhet, për shembull, për masat e fshehta të "simulimit të veprës së korrupsionit" të përcaktuar në paragrafin (9) të nenit 87 në KPP⁸⁴). Ekipi i vlerësimit është i mendimit se masat e fshehta mund të rregullohen në mënyrë ideale ekskluzivisht në legjislacionin e procedurës penale, megjithatë, siç u përmend më lart, kjo çështje nuk ka ndikim në rezultatin e vlerësimit aktual.

261. Duhet të shënohet se Ligji për LPP/LFT parashihet, për arsye të panjohura për ekipin i vlerësimit, dy përkufizime alternative për PP. E para është vetë vepra penale në paragrafin 2 të nenit 32, për të cilin është diskutuar në hollësi më lart, por është edhe një në nenin 2 ("Përkufizimet") nën paragrafin (1.23) të Ligjit për LPP/LFT si në vazhdim:

"paragrafi (1.23). Pastrim i parasë – çdo veprim me synim maskimin e origjinës së parave ose pronës tjetër, të fituara nga ndonjë vepër penale, ku përfshihet:

paragrafi (1.23.1). konvertimi ose çdo transferim i parave që rrjedhin nga aktiviteti kriminal;

paragrafi (1.23.2). fshehja ose maskimi i natyrës, origjinës, vendit, lëvizjes, rregullimit, të drejtave, ose pronësisë në lidhje me paratë ose pronën tjetër të fituara nga aktiviteti kriminal."

262. Ekipi i vlerësimit nuk ka mundur të gjejë arsyen përse ligjvënësit e konsideruan të nevojshme për të futur të dy përkufizimet për "PP" në të njëjtin ligj. Ndodh në juridiksionet e tjera që, ndonëse vepra e PP (si bazë e përgjegjësisë penale) është e përcaktuar në legjislacionin penal (në mënyrë tipike në KP), një përkufizim tjetër për PP mund të gjendet në legjislacionin parandalues, i cili shërben për qëllime të regjimit (raportimit) parandalues (çfarë është për t'u raportuar, etj.) dhe në të vërtetë, në shumë raste përkufizimi i fundit është më shumë në përputhje me standardet përkatëse ndërkombëtare se vetë vepra penale.

263. Kjo nuk ndodh në Kosovë. Këtu, ekzistojnë dy përkufizime për PP në të njëjtin legjislacion parandalues – dhe ndonëse mund të supozohet se përkufizimi në paragrafin (1.23) të nenit 2 shërben për qëllime të raportimit të transaksioneve të dyshimta, kjo nuk mund të jetë e sigurt në lidhje me këtë duke marrë parasysh se ky përkufizim dhe ai tjetri, në paragrafin (2) të nenit 32, janë të emërtuar njëjtë si "pastrim i parave" pa ndonjë dispozitë të veçantë se cila do të duhej përdorur dhe në cilat rrethana. Përveç kësaj, përkufizimi në paragrafin (1.23) të nenit 2 nuk është i plotë ose është i mangët krahasuar me veprën penale të PP në paragrafin (2) të nenit 32 si në aspektin e elementit të qëllimshëm ashtu edhe në atë të kryerjes. Zbatimi i "përkufizimit të dyfishtë" ka qenë gjithmonë pikë e kritikave në secilin vend të përfshirë dhe kjo i referohet në veçanti këtij rasti ku fushëveprimi i përkufizimit "shtesë" është dukshëm më i kufizuar se sa ai i veprës penale të PP.

Prona e shpërlarë (Kriteri thelbësor 1.2 dhe STKE 198, neni 9(6))⁸⁵

264. KTH 1.2 përcakton se vepra e PP duhet të zgjerohet për çdo lloj të pasurisë, pa marrë parasysh vlerën e saj, që në mënyrë të drejtpërdrejtë apo të tërthortë përfaqëson fitim nga krimi.

265. Paragrafi (6) i nenit 9 të STKE 198 kërkon që çdo Palë e Konventës të sigurohet se dënimi për PP është i mundshëm kur është provuar që prona e përdorur në vepër penale rrjedh nga vepra e ndërlikur, pa qenë e nevojshme për të përcaktuar pikërisht se për cilën vepër bëhet fjalë.

266. Duke u kthyer në qëllimin e veprës penale të PP, që është, pasuria e cila përfaqëson të ardhurat nga krimi, Ligji për LPP/LFT parashihet përkufizim të hollësishëm në lidhje me "të ardhurat nga vepra penale" dhe "pronën ose mjetet financiare" përkatësisht në paragrafët (1.29) e (1.30) të nenit 2.

83. Para ndryshimeve të fundit në Ligjin për LPP/LFT, neni 32.2 ka dhënë referencë në kreun përkatës të KPP të Përkohshëm (Kreu XXIX)

84. Neni 256(8) KPP i Përkohshëm.

85. Seria e Traktateve të Këshillit të Evropës (CETS) 198 i referohet Konventës së Këshillit të Evropës për Pastrimin, Kërkimin, Sekuestrimin dhe Konfiskimin e Produkteve të Krimin dhe Financimin e Terrorizmit, të nënshkruar në Varshavë më 16 maj 2005, në të cilën Kosova nuk është nënshkruese – shih analizën e Rekomandimit 35 dhe Rekomandimit të Veçantë I.

267. Në përputhje me këtë përkufizim "të ardhurat nga vepra penale" do të thotë "çdo pasuri e përfituar në mënyrë direkte apo indirekte nga vepra e ndërlidhur penale" (ku "vepra e ndërlidhur penale" është përcaktuar me paragrafin 1.28 disi në mënyrë të tepruar si "çdo vepër penale e cila gjeneron të ardhura nga vepra penale"). Sa i përket fushëveprimit të "pronës" është dhënë një përkufizim i gjerë dhe i detajuar në paragrafin (1.30) të nenit 2 të Ligjit për LPP/LFT si më poshtë:

"paragrafi (1.30). Pronë ose mjete financiare – çfarëdo lloj pasurie, materiale ose jomateriale, të luajtshme ose të paluajtshme dhe dokumente ose instrumente ligjore të çdo lloji, duke përfshirë ato elektronike ose digjitale, të cilat dëshmojnë të drejtën ose interesin në një pasuri të tillë, duke përfshirë, por jo kufizuar, kreditë bankare, çeqet e udhëtarëve, mandapostat, aksionet, letrat me vlerë, çeqet dhe letrat akreditive si dhe çdo interes, dividendë ose të hyra të tjera ose vlera të cilat shtohen ose rrjedhin nga një pasuri e tillë".

268. Përkufizimi i "pronës" duket të jetë plotësisht në përputhje me standardet e përcaktuara nga Konventat përkatëse të KB-së (neni 2(d) i Konventës së Palermos dhe neni 1(q) i Konventës së Vjenës) me vetëm një, më tepër si dallim formal që nuk përfshin tiparet "e prekshme ose të paprekshme". Kjo mungesë, megjithatë, nuk mund të konsiderohet si një e metë që do të kufizonte zbatueshmërinë e përkufizimit, duke marrë parasysh se referenca është thënë me një shprehje shumë të ngjashme "materiale ose jomateriale" qëllimi i së cilës plotëson (ose së paku e mbulon deri në një masë) qëllimin "e prekshme ose të paprekshme" dhe kështu mund të arrihet efekti i njëjtë. (Natyrisht, Konventat japin referimin e të dy tipareve "materiale/jomateriale" dhe "të prekshme/paprekshme" në përkufizimet përkatëse, megjithatë nuk duhet të harrohet të kuptuarit aktual të këtyre shprehjeve ku shprehja "e prekshme" është praktikisht e njëjtë me atë "materiale".) Për më tepër, përkufizimi në paragrafin 1.30 i referohet përgjithësisht "çfarëdo lloj pasurie" dhe përmban një listë të hapur të shembujve të pasurive të paprekshme.

269. Siç u tha më lart, në bazë të paragrafit (1.29) të nenit 2 të Ligjit për LPP/LFT, shprehja "të ardhurat nga vepra penale" i referohet pasurisë që rrjedh "nga vepra e ndërlidhur penale" në të cilin kontekst shprehja "vepër penale" duhet të zbatohet pa dyshim për të treguar një akt konkret të dënueshëm me ligjin penal i cili është kryer në kohën dhe vendin e caktuar. Më fjalë të tjera, duhet të ekzistojë një vepër penale specifike me të cilën është gjeneruar pasuria (vepra e ndërlidhur penale) dhe ndjekja penale duhet të dëshmojë lidhjen ndërmjet kësaj vepre dhe veprës përkatëse të PP.

270. Pavarësisht nga kjo, çështja e kriminalitetit të ndërlidhur është vënë në një kontekst të ndryshëm nga paragrafi paraprak i veprës penale të PP në paragrafin (2) të nenit 32 të Ligjit për LPP/LFT, i cili përcakton objektin e veprës duke bërë referencë në dijeninë se "pasuria e caktuar buron nga ndonjë formë e aktivitetit kriminal, pasuri kjo e cila në të vërtetë fitohet me vepër penale". Pjesa e dytë e kësaj fjalie (që i referohet pasurisë e cila është "në fakt" e ardhur nga krimi) vetvetiu do të ishte plotësisht në përputhje me përkufizimet që u diskutuan më lart, mirëpo pjesa e parë (që i referohet pasurisë e cila është e ardhur "nga ndonjë formë e aktivitetit kriminal") prish logjikën e brendshme dhe harmoninë e dispozitës. Ndërsa pjesa e parë e fjalisë hap veprën penale të PP drejt të ardhurave që burojnë nga ndonjë formë e aktivitetit kriminal pa ndonjë nevojë të dukshme për të specifikuar saktësisht se cila vepër penale është burim i të ardhurave (meqë kjo do të mjaftonte për të dëshmuar se pasuria e shpërlarë buron nga "krimi i drogës" ose "trafikimi" në përgjithësi, pavarësisht se ndonjë akt specifik kriminal mund të identifikohet brenda këtij "aktiviteti" dhe nëse po, kur dhe ku është kryer kjo vepër e ndërlidhur) kjo qasje gjithëpërfshirëse është në kundërshtim me pjesën e dytë të fjalisë ku qëllimi i veprës penale është i kufizuar qartë në "të ardhurat nga krimi", shprehje e cila nënkupton, me anë të nenit 2, paragrafi (1.28) të përmendur më lart, pasurinë që buron nga një vepër e ndërlidhur penale.

271. Në këtë kontekst, të referuarit në "ndonjë formë të aktivitetit kriminal" në paragrafin (2) të nenit 32 të Ligjit për LPP/LFT është tërësisht kundërthënës dhe çorientues. Kjo mangësi ishte identifikuar po ashtu edhe nga autoritetet e Kosovës si rezultat i të cilës në ndryshimin e fundit të Ligjit për LPP/LFT (Ligji Nr. 04/L-178 për Ndryshimin dhe Plotësimin e Ligjit për LPP/LFT), kjo çështje është trajtuar përmes futjes së paragrafit të ri (1.40) në nenin 2 për të paraparë përkufizimin e "aktivitetit kriminal" i cili nuk është përcaktuar në mënyrën e duhur në ligj. Sipas kësaj dispozite të re, "aktiviteti kriminal" nënkupton "çdo lloj përfshirjeje kriminale në kryerjen e një vepre penale, siç përcaktohet në bazë të ligjeve të Kosovës".

272. Sigurisht, ky shpjegim shmang vetëkontradiktën e dukshme brenda paragrafit paraprak (2) të nenit 32 meqë të dy pjesët e fjalisë problematike eventualisht do t'i referoheshin konceptit të "veprës penale" (dhe jo nocionit më të përgjithshëm të "aktivitetit kriminal"). Në anën tjetër, futja

e paragrafit (1.4) duket të ketë çuar në tepri të panevojshme kur kemi parasysh se pjesa paraprake e paragrafit (2) të nenit 32 tashmë mbulon:

- (i) pasurinë e cila është e ardhur e ndonjë forme të [aktivitetit kriminal]
 - pasurinë e cila është e ardhur e ndonjë forme të [çdo lloj përfshirjeje kriminale në kryerjen e një vepre penale];
 - pasurinë e cila është e ardhur e çdo lloj përfshirjeje kriminale në kryerjen e një vepre penale;
 - pasurinë e cila është e ardhur e një vepre penale;
- (ii) pasurinë e cila është në fakt [e ardhur e krimit];
 - pasurinë e cila është në fakt [çdo pasuri e përfituar në mënyrë direkte apo indirekte nga vepra e ndërlidhur penale];
 - pasurinë e cila është në fakt e ardhur nga vepra e ndërlidhur penale;
 - pasurinë e cila është e ardhur e një vepre penale.

273. Si përfundim, mund të konkludohet se objekt i PP mund të jetë çdo pasuri (siç përcaktohet me anë të paragrafit (1.30) të nenit 2 të Ligjit për LPP/LFT), e cila buron nga kryerja e një apo më shumë veprave penale konkrete, përfshirë çdo lloj të veprave penale të cilat mund të gjenerojnë të ardhura, por jo të një koncepti më të gjerë të "aktivitetit kriminal" në kushte të kriminalitetit të pacaktuar (krimet e drogës, krimet e trafikimit, etj., në përgjithësi). Asnjë dënim nuk duket i mundshëm për PP në rastet kur është provuar se pasuria e cila përbën objektin e PP ka origjinën nga vepra e ndërlidhur penale, por nuk mund të përcaktohet saktësisht se cila vepër (STKE 198 paragrafi (6) i nenit 9 (6)).

274. Përkufizimi i të ardhurave nga vepra penale në paragrafin (1.29) të nenit 2 të Ligjit për LPP/LFT, të dhënë në vazhdim, në mënyrë të qartë përfshin të dy të ardhurat, direkte dhe indirekte:

"(...) Pasuria e fituar në mënyrë indirekte nga vepra e ndërlidhur penale përfshin pasurinë në të cilën më vonë është konvertuar, transformuar ose ngatërruar çdo pasuri e përfituar në mënyrë direkte nga vepra e ndërlidhur penale si dhe të ardhurat, kapitali apo përfitimet e tjera ekonomike të realizuara nga pasuria e tillë në çfarëdo kohe të kryerjes së veprës penale;"

275. Asnjë prag/kufi monetar nuk është specifikuar me anë të përkufizimit të "të ardhurave nga vepra penale" dhe kështu çdo pasuri mund të jetë subjekt i veprës penale të PP pavarësisht prej vlerës së saj. Ekipit të vlerësimit nuk i është bërë me dije për ndonjë praktikë të kundërt në rastet konkrete të PP.

Të provuarit se pasuria është e ardhur nga vepra penale - Kriteri thelbësor 1.2.1, STKE 198 Neni 9(5)

276. KTH 1.2.1 kërkon që kur të provohet se pasuria ka ardhur nga vepra penale, në çdo fazë të procedurës, nuk është e domosdoshme që personi të dënohet për vepër të ndërlidhur.

277. Sipas paragrafi (5) të nenit 9 të STKE 198 një dënim i mëhershëm apo i njëkohshëm për veprat e lidhura nuk duhet të jetë parakusht për dënimin për PP.

278. Ekipi i vlerësimit ka vërejtur një pasiguri të përgjithshme në mesin e praktikuesve në lidhje me nivelin e provës së veprës së ndërlidhur penale, siç kërkohet për të provuar nëse, në të vërtetë, pasuria është e ardhur nga vepra penale, gjegjësisht nëse kryerja e një vepre specifike të ndërlidhur është provuar dhe nëse po, nëse është i nevojshëm apo jo dënimi paraprak për veprën penale të ndërlidhur. Pavarësisht prej përpjekjeve të ligjbërësve për të zgjidhur këtë çështje në ligjin pozitiv, dispozitat ekzistuese deri më tani kanë qenë të pamjaftueshme për të shmangur këtë kundërthënie.

279. Prapavija ligjore përbëhet nga neni 32 paragrafi (4.1) i Ligjit për LPP/LFT, ku parashihet se:

"(...) personi mund të dënohet për vepër penale të pastrimit të parave madje edhe nëse nuk ka qenë i dënuar asnjëherë për vepër të ndërlidhur penale prej të cilës është nxjerrë pasuria e fituar me anë të veprës penale"

280. Ndërsa disa nga autoritetet me të cilat u takua ekipi i vlerësimit (përfaqësuesi i PK-së dhe i MD-së) ishin të bindur se dispozita e cituar më lart e bën të panevojshme për të siguruar dënimin

paraprak ose të njëkohshëm për veprën e ndërlidhur penale me qëllim për të provuar se pasuria është e ardhur nga vepra penale, prokurorët duket se kanë një mendim krejtësisht të kundërt. Përgjigjet e dhëna në Ciklin e parë të Pyetësorit nga PSH-ja si dhe deklaratat e përfaqësuesve të shërbimit të prokurorisë dhe PSRK-së të dhëna me gojë gjatë dy vizitave në terren përmbajnë ankesa se dispozita në paragrafin (4.1) të nenit 32 është, në një shkallë të gjerë, e pakuptueshme dhe prandaj kërkon sqarime shtesë.

281. Në këtë pikë, ekipi i vlerësimit thekson se ky paragraf nuk mund të konsiderohet si një risi në ligjin e Kosovës, i cili ka ende nevojë për disa sqarime hyrëse që të mund të zbatohet në mënyrën e duhur nga praktikuesit. Dispozita e njëjtë ende mund të gjendet në legjislacionin paraardhës me formulimin e njëjtë duke qenë se paragrafi (4.1) i nenit 32 i Ligjit aktual për LPP/LFT është fjalë për fjalë i njëjtë sikurse paragrafi (4(a)) i nenit 10 të Rregullores së UNMIK-ut 2004/2 tashmë të shfuqizuar.

282. Gjatë dhe pas dy vizitave në terren, ekipi i vlerësimit bëri përpjekje për të hulumtuar se çfarë problemesh mund të kenë prokurorët e Kosovës me paragrafin (4.1) të nenit 32 dhe në cilat pika ata do të kërkojnë sqarim ose shpjegim të mëtejshëm, mirëpo, deri më tani, nuk është mundur të arrihet në asnjë përgjigje përfundimtare. Në përgjigjet e tyre të dhëna me shkrim në pyetësor, ZPSH-ja tregoi se problemi kryesor që ata kishin ishte se *"vepra penale e pastrimit të parave duhet të jetë në një themel me veprën e ndërlidhur penale. Si rezultat i kësaj nuk mund të ketë dënim vetëm për veprën penale të pastrimit të parave"*. Siç është shpjeguar më tej gjatë vizitës, prokurorët kanë mendim të vendosur se PP është gjithmonë një akt kriminal ndihmës, që nuk ekziston, dhe si pasojë nuk mund të ndiqet penalisht, si një vepër e ndarë *sui generis*. Në përputhje me këtë qasje, prokurorët që u takuan me ekipin e vlerësimit u shprehën se dënimi paraprak apo së paku paralel për veprën e ndërlidhur penale ka mundësi të jetë parakusht për të realizuar një dënim të veprës penale të PP. Ky është këndvështrimi kryesor i cili dukej të ishte praktikisht në mospërputhje me kuptimin e mundshëm të paragrafit (4.1) të cituar më lart.

283. Gjatë vizitës në terren të Ciklit të dytë, ekipi i vlerësimit tentoi që të shqyrtojë më tepër këtë çështje e cila paraqitet të jetë njëra nga pengesat më të mëdha praktike për përndjekjen e suksesshme të rasteve të PP në Kosovë. Fatkeqësisht, duket se kundërthëniet dhe paqartësitë kanë mbetur në këtë fushë. Përfaqësuesit e shërbimit prokurorial kanë sqaruar se përderisa veprat e ndërlidhura si origjinë e pasurisë së shpërlarë duhet të vlerësohen përmbi çdo dyshim të arsyeshëm, varet se deri në çfarë mase duhet të provohet në rastet e PP dhe prandaj dënimi për rastet e ndërlidhura nuk është parakusht.

284. PK, megjithatë, ka observuar se prokurorët kanë kërkuar nga AZL-të të ofrojnë një nivel më të lartë të dëshmive lidhur me krimet e ndërlidhura, edhe në fazën paraprake të procedurës, përveç nëse dënimi për veprat ndërlidhura ka qenë e disponueshme apo nëse kjo e fundit ka qenë e hetuar së bashku me veprat penale të PP. Në anën tjetër, prokurori nuk ia komunikoi agjencive të zbatimit të ligjit standardet e qarta të dëshmive në këtë kuadër (sidomos jo në formën e shkruar) dhe interpretimi i nivelit të nevojshëm të provës duket të ndryshojë sipas rasteve (varësisht cili prokuror ka rastin në mbikëqyrje). Është raportuar se kjo qasje e prokurorisë është problemi kryesor në shumicën e refuzimit të rasteve të PP.

285. Në fakt, formulimi i paragrafit (4.1) i nenit 32 të Ligjit për LPP/LFT nuk e lehtëson aspak të kuptuarit e domethënies së tij aktuale. Në këtë paragraf vetëm parashihet që kryesi mund të *dënohet për vepër penale të PP madje edhe nëse ai/ajo nuk ka qenë i/e dënuar për vepër të ndërlidhur penale*. Por kjo nuk është ajo çfarë kërkohet me Rekomandimin 1 të FATF-së. Ndërsa paragrafi (4.1) është i kufizuar në mënyrë të qartë në kryesin e veprës penale të PP (nëse ai/ajo mund të dënohet për PP nëse nuk dënohet për krimin e ndërlidhur) KTH 1.2.1 i FATF-së parasheh se kur provohet se pasuria është e ardhur nga krimi, nuk është e nevojshme që një person, gjegjësisht cilido person e jo vetëm ai i cili e ka kryer veprën penale të PP, të dënohet për veprën e ndërlidhur penale. Për këtë arsye paragrafi (4.1), nga këndvështrimi formalist, është tepër kufizues për të përmbushur KTH 1.2.1 të FATF-së edhe pse ekipi i vlerësimit mbetet i pasigurt për sa i përket qëllimit aktual që ligjbërësit mund të kenë pasur me këtë dispozitë – duke pasur parasysh se disa autoritete (p.sh.: MPB) e kanë interpretuar atë gjerësisht për të përfshirë konceptin e përgjithshëm të KTH 1.2.1 të FATF-së.

286. Sido që të jetë, në Kosovë nuk ka pasur dënime për PP dhe në këtë mënyrë nuk mund të dihet se çfarë do të zbatonte gjykata në këtë kontekst. Mungesa e informacioneve relevante për rastet që presin zgjidhje ka parandaluar ekipin e vlerësimit të nxjerrë konkluzione të mëtutjeshme në këtë fushë.

Fushëveprimi i veprës së ndërlidhur penale & qasja e pragut për veprat e ndërlidhura penale Kriteri thelbësor 1.3 dhe kriteri thelbësor 1.4

287. Sipas KTH 1.3 veprat e ndërlidhura për PP duhet të mbulojnë të gjitha veprat e rënda dhe vendet duhet të zgjerojnë këtë sa më shumë që është e mundur me veprat e ndërlidhura, në minimumin që të mbulojnë një gamë të veprave në secilën nga kategoritë e përcaktuara të veprave në Metodologji.

288. Për më tepër, sipas KTH 1.4 në vendet ku zbatohet qasje e pragut apo qasja e kombinuar që përfshin qasjen e pragut, veprat e ndërlidhura duhet në minimum të përfshijnë veprat të cilat bien brenda kategorisë së veprave të rënda sipas legjislacionit kombëtar; apo veprat që janë të dënueshme me dënimin maksimal apo me burgim më shumë se një vit; apo veprat që janë të dënueshme me dënim minimal më shumë se gjashtë muaj burgim.

289. Legjislacioni i Kosovës zbaton parimin e universalitetit të veprave të ndërlidhura penale aq sa vepra penale e PP parasheh qartë një "qasje të të gjitha krimeve" në vend të përdorimit të pragut apo kategorizimit të mëtejme.

290. Më lart janë bërë referenca në përkufizimet e hollësishme (ndonëse të vjetërsuara), të cilat parashihihen në Ligjin kundër PP/FT për termat si "të ardhurat nga krimi" dhe "vepër penale e ndërlidhur". Si rezultat i këtyre përkufizimeve, mund të konkludohet se vepra penale e PP mbulon të ardhurat e krimi të cilat nënkuptojnë çdo pasuri që buron direkt apo indirekt nga një vepër e ndërlidhur penale ku shprehja e fundit paraqet çdo vepër e cila gjeneron të ardhura nga krimi. Si rezultat, çdo akt të cilin legjislacioni penal i Kosovës e paraqet si një vepër penale, e cila mund të gjenerojë përfitime materiale mund të jetë vepër e ndërlidhur penale e PP.

291. Legjislacioni i Kosovës mbulon kategoritë e caktuara të veprave penale të FATF-së (dhe STKE-së 198) siç tregohen në tabelën e mëposhtme.

Tabela 5: Kategoritë e caktuara të veprave penale

Kategoritë e caktuara të veprave penale (bazuar në metodologjinë e FATF-së dhe në STKE 198)	Veprat penale në legjislacionin vendor sipas Kodit të ri Penal	Nenet përkatëse në Kodin e vjetër Penal
Pjesëmarrja në një grup kriminal të organizuar dhe zhvatja;	Neni 283 – Pjesëmarrja ose organizimi i grupit kriminal të organizuar	Neni 274
Terrorizmi, përfshirë financimin e terrorizmit	Neni 136 – Kryerja e veprës terroriste dhe veprat e mëpasshme në nenin 137 deri 144 duke përfshirë nenin 138 – lehtësimi në kryerjen e terrorizmit	Nenet 110 deri 113
Trafikimi i qenieve njerëzore dhe kontrabandimi i migrantëve	Neni 171 – Trafikimi me njerëz Neni 170 – Kontrabandimi me migrantë Neni 172 – Fshehja e dokumenteve të identifikimit të viktimave të skllavërisë ose trafikimit me njerëz	Nenet 138 deri 140
Shfrytëzimi seksual, duke përfshirë shfrytëzimin seksual të fëmijëve;	Kreu XX – Veprat penale kundër integritetit seksual (më shumë)	Kreu XIX
Trafikimi i paligjshëm i narkotikëve dhe i substancave psikotrope;	Kreu XXIII – Veprat penale të narkotikëve (më shumë)	Nenet 229 deri 231
Trafikimi i paligjshëm i armëve	Neni 372 – Importi, eksporti, furnizimi, transportimi, prodhimi, këmbimi, ndërmjetësimi ose shitja e paautorizuar e armëve apo materialeve plasëse (veprat e tjera në kreun XXX)	Nenet 327 dhe 330
Trafikimi i paligjshëm i mallrave të vjedhura dhe mallrave të tjera	Neni 345 – Blerja, pranimi ose fshehja e sendeve të përfituara me kryerjen e veprës penale	Neni 272
Korrupsioni dhe ryshfeti	Kreu XXXIV – Korrupsioni zyrtar dhe veprat penale kundër detyrës zyrtare (më shumë)	Kreu XXIX

Kategoritë e caktuara të veprave penale (bazuar në metodologjinë e FATF-së dhe në STKE 198)	Veprat penale në legjislacionin vendor sipas Kodit të ri Penal	Nenet përkatëse në Kodin e vjetër Penal
Mashtrimi	Nenet 335 deri 337 – Mashtrimi (lloje të ndryshme) Neni 288 – Mashtrimi në procedurën e falimentimit Neni 310 – Mashtrimi në shkëmbimin e letrave me vlerë	Nenet 261-262
Falsifikimi i parasë	Neni 302 – Falsifikimi i parasë Neni 293 – Falsifikimi i letrave me vlerë dhe instrumenteve të pagesës Neni 294 – Falsifikimi i shenjave me vlerë	Neni 239 Neni 244
Falsifikimi dhe pirateria e produkteve	Neni 295 – Cenimi i të drejtave të patentës Neni 296 – Cenimi i të drejtave të autorit	Nenet 240-241
Krimi mjedisor	Kreu XXVIII – Veprat penale kundër mjedisit, kafshëve, bimëve dhe objekteve kulturore (më shumë)	Kreu XXIV
Vrasja, lëndimi i rëndë trupor	Nenet 178 deri 179 – Vrasja Neni 189 – Lëndimi i rëndë trupor	Nenet 146-147 Neni 154
Rrëmbimi, burgosja e kundërligjshme dhe marrja e pengjeve	Neni 194 – Rrëmbimi Neni 196 – Privimi i kundërligjshëm i lirisë Neni 175 – Marrja e pengjeve	Neni 159 Neni 162 Neni 143
Grabitja ose vjedhja;	Nenet 325 deri 327 – Vjedhja Neni 328 – Vjedhja grabitqare Neni 329 – Grabitja	Nenet 252 deri 256
Kontrabandimi	Neni 317 – Kontrabandimi i mallrave	Neni 273
Detyrimi	Neni 340 – Detyrimi Neni 341 – Shantazhi	Neni 267-268
Falsifikimi	Nenet 398 deri 399 – Falsifikimi i dokumenteve Neni 434 – Falsifikimi i dokumentit zyrtar dhe veprat e tjera specifike (p.sh.: nenet 314, 376, 403)	Neni 332-335 Neni 348
Piratëria	Neni 168 – Piratëria	Neni 136
Tregtimi me informatat e brendshme dhe manipulimi i tregut	Neni 311 – Keqpërdorimi i informatave të brendshme	(i pambulluar)

292. Kështu, legjislacioni penal i Kosovës mbulon 19 nga 20 kategoritë e veprave të ndërlidhura penale për PP të kërkuara në fjalorthin e Rekomandimeve të FATF-së. Më saktësisht, KP i përkohshëm kishte mbulluar plotësisht 19 prej këtyre kategorive, përveç veprave penale për tregtimin me informatat e brendshme dhe manipulimin e tregut. Meqë neni 311 i KP të ri përfshiu prej 1 janarit 2013 keqpërdorimin e informatave të brendshme si vepër penale *sui generis*, tani i vetmi përjashtim është manipulimi i tregut i cili, siç është konfirmuar nga MD, mbetet për t'u mbulluar nga legjislacioni penal.

293. Pavarësisht prej këtyre, ekipi i vlerësimit ka theksuar se prokurorët e Kosovës me gjasë po përcjellin një qasje të komplikuar për rastet e PP që lidhen me të ardhurat e fituara nga shmangia e tatimit. Shmangia e tatimit është vepër penale sipas nenit 313 të KP që përmban dispozitën e informacionit të rrejshëm apo dështimit të ofrimit të informacioneve lidhur me të ardhurat e dikujt, pronën, pasurinë ekonomike apo faktet e tjera relevante për detyrime të tilla me qëllim që shkelësi apo personi tjetër të fshehin apo ta shmangin, pjesërisht apo tërësisht, pagesën e tatimeve, tarifave apo kontributeve të tjera të kërkuara me ligj. Prandaj është një vepër penale ordinere e cila, shkon përtej konceptit klasik të shmangies së tatimit dhe përmban elemente të mashtrimit në tatim, dhe është e qartë se është një vepër që sjellë të ardhura. Krimet tatimore normalisht konsiderohen si vepra të ndërlidhura të PP dhe në një numër të juridiksioneve (përfshirë edhe disa vende fqinje) shumica e përndjekjeve të PP janë të lidhura me të ardhurat e shmangies/mashtrimin tatimor.

294. Kjo është arsyeja se pse ekipi i vlerësimit është befasuar kur përfaqësuesit e shërbimit prokurorial kanë sqaruar gjatë vizitës në terren të Ciklit të dytë se shmangia e tatimit (neni 313 i KD) në të vërtetë konsiderohet *de facto* si përjashtim nga qasja e të gjitha krimeve. Prandaj, shmangia nga tatimi është vepra e vetme penale në KP apo gjetiu, të ardhurat e të cilës prokurorët nuk i konsiderojnë se përbëjnë të ardhura nga veprat penale. Arsyetimi qëndron në atë se, të

ardhurat nga shmangia e tatimit përbëhen nga pasuria që fillimisht është fituar në mënyrë ligjore si pjesë të ardhurave apo pronës së dikujt dhe të cilat është dashur të paguhen si taksa, por, si rezultat i shmangies së tatimit, kjo pasuri është lënë nga autoriteti tatimor dhe është mbajtur nga shkelësi. Domethënë prejardhja ligjore e kësaj pasurie duket se i përjashton ata prej të qenit objekt i PP e cila në esencë do të thotë pasuri e paligjshme.

295. Si rezultat, pastrimi i të ardhurave nga krimet tatimore p.sh. kryerja e ndonjë veprimi nën paragrafin (2) të nenit 32 të Ligjit për LPP/LFT në lidhje me të ardhurat që rrjedhin nga shmangia e tatimit nuk do të përbënin vepër penale të PP në Kosovë, e cila mund të ilustrohet me njërin nga aktakuzat e fundit të përkthyer në gjuhën Angleze e që i është vënë në dispozicion të ekipit të vlerësimit⁸⁶. Këtu i pandehuri #1 është akuzuar për PP që i ka fituar, së pari, me veprimtari fiktive ekonomike ndërmarrja e të cilave ka përbërë vepër penale vetvetiu (keqpërdorimi i autorizimeve ekonomike, shih më poshtë për më shumë detaje), dhe së dyti, nga ndërmarrja e veprimtarive në lidhje me të cilat, sidoqoftë, ai ka dështuar të paguajë tatimin dhe rrjedhimisht ka kryer veprën penale të shmangies së tatimit. Prandaj shkelësi ka pastruar (i) pasurinë joligjore të ardhur nga një krim ekonomik dhe (ii) një pjesë e të ardhurave të tij ligjore e cila është dashur të paguhet si tatim. Sa i përket kësaj të fundit, shkelësi është akuzuar vetëm për shmangie të tatimit përderisa pastrimi i (shumës) tatimit të papaguar është konsideruar që nuk përbën vepër penale të PP.

296. Ekipi i vlerësimit nuk ka mundur të gjejë ndonjë bazë ligjore që të mbështetë këtë interpretim të ngushtë as në KP e as në ndonjë pjesë tjetër të legjislacionit të Kosovës. Ç'është e vërteta, përfaqësuesit e autoriteteve tatimore nuk e kanë ndarë mendimin e njëjtë me prokurorin në këtë fushë dhe kanë theksuar se ata gjithmonë e kanë konsideruar shmangien e tatimit si vepër potenciale e ndërlidhur me PP. Ata kanë përmendur se tashmë kanë paraqitur një numër të raporteve për krimet tatimore tek prokurorët (nga viti 2014 autoriteti tatimor është i autorizuar t'i hetojë gjithashtu rastet e PP që lidhen me shmangien e tatimit mirëpo informacione të tilla nuk kanë mundur të sigurohen). Pasi që krimet doganore dhe tatimore janë përmendur në mes të veprave që përfaqësojnë burimet kryesore të të ardhurave ilegale në Kosovë (shih Kreun 1.2 të këtij Raporti) kjo qasje jo vetëm që nuk ka bazë ligjore por është shumë joefikase dhe nevojitet një konsideratë urgjente.

Veprat e ndërlidhura penale të kryera jashtë territorit Kriteri thelbësor 1.5 dhe Elementi Shtesë 1.8 dhe STKE 198 neni 11

297. KTH 1.5 kërkon që veprat e ndërlidhura për PP duhet të zgjerohen deri në masën që është bërë në ndonjë vend tjetër dhe e cila përbën vepër penale në atë vend dhe e cila do të përbente vepër penale po të ndodhte në vend.

298. ESH 1.8. pastaj kërkon të përcaktojë nëse të ardhurat e krimit kanë rezultuar nga një ngjarje që ka ndodhë në ndonjë vend tjetër dhe nuk është vepër penale në atë vend por që do të përbente vepër penale po të ndodhte në vend që domethënë që vepra penale e PP pastaj ka ndodhur.

299. Në kuptim të nenit 11 të STKE 198 masat ligjvënëse dhe masat e tjera duhet të vihen në funksion në mënyrë që të marrin parasysh, kur të përcaktohet dënimi, vendimet përfundimtare kundër personave fizikë dhe juridikë që janë marrë në vendet e tjera që është nënshkruese e Konventës në lidhje me veprat penale të përcaktuara në pajtim me Konventën.

300. Veprat e ndërlidhura penale për PP zgjerohen edhe në sjelljet që kanë ndodhur në një juridiksion tjetër në bazë të paragrafit (4.3) të nenit 32 i cili parasheh, që

“...gjykatat e Kosovës mund të kenë juridiksion mbi veprën penale të pastrimit të parave, madje edhe nëse ato nuk kanë juridiksion territorial mbi veprat e ndërlidhura penale prej të cilave është nxjerrë pasuria e fituar me anë të veprës penale të pastrimit të parave, ngaqë ka qenë e kryer jashtë Kosovës.”

301. Kjo dispozitë është e qartë në atë se të ardhurat që burojnë nga veprat e ndërlidhura të kryera jashtë vendit aktualisht mund të formojnë bazën e një vepre penale vendore të PP në Kosovë. Për më tepër, dispozita në paragrafin (4.3) të nenit 32 të Ligjit për LPP/LFT nuk duket se kërkon që vepra penale e huaj të përmbush standardin e kriminalitetit të dyfishtë (domethënë vepra e njëjtë gjithashtu do të përbente vepër të ndërlidhur penale nëse do të ndodhte brenda vendit), i cili tipar do të mund të lehtësonte më tej shtrirjen e zbatueshmërisë së veprës penale të

86. Aktakuza numër PPS.np. 18/12 e datës 10.03.2014 (PSRK)

PP në të ardhurat e huaja. Pavarësisht nga kjo, autoritetet e Kosovës (PSH) kishin mendim se vepra nga e cila kanë buruar të ardhurat e shpërlara duhet të jetë një vepër penale e përcaktuar në një juridiksion tjetër, por, nga ana tjetër, ajo gjithashtu duhet të përbëjë një vepër penale në pajtim me ligjin e Kosovës (prandaj zbatohet inkriminimi i dyfishtë) edhe pse kjo kërkesë duket se nuk është e përfshirë në paragrafin (4.3) të cituar më lart.

302. Për shkak të mendimeve të tilla, ekipi i vlerësimit nuk ka mundur të përcaktojë lidhjen me pranueshmërinë e të ardhurave nga veprat e ndërlidhura të huaja të cilat nuk plotësojnë standardin e inkriminimit të dyfishtë. Rrjedhimisht, nuk mund të përcaktohej nëse, ose jo, pastrimi i pasurisë e cila buron nga një veprim që ka ndodhur në një juridiksion tjetër, që nuk përbën vepër penale në atë juridiksion, por i cili do të përbente një vepër të ndërlidhur penale nëse do të ndodhte në Kosovë, do të përbente një vepër penale të PP.

303. Ekipi i vlerësimit thekson në këtë pikë se nocioni i veprave të ndërlidhura penale të kryera jashtë vendit nuk ka qenë i qartë për shumicën e praktikuesve me të cilët ata u takuan. Autoritetet e Kosovës duket se e marrin në konsideratë këtë çështje nga pikëpamja nëse Kosova ka apo jo juridiksion ndaj veprave penale të kryera jashtë territorit të saj, gjë e cila nuk është një çështje në kontekstin e KTH 1.5 dhe ESH 1.8 të FATF-së. Këto standarde i referohen në mënyrë të qartë shpërlarjes vendore të të ardhurave të huaja, me fjalë të tjera, dënueshmërisë vendore të veprimtarive të shpërlarjes të cilat padyshim bien nën juridiksionin e vendit përkatës (qoftë meqë shpërlarja është kryer në territorin e atij vendi apo për shkak të shtetasve të atij vendi) por që pasuria e cila është shpërlarë është e ardhur nga krimi i kryer jashtë vendit. Nuk shtrohet pyetja nëse Kosova ka juridiksion mbi këto vepra të ndërlidhura penale të huaja ashtu siç kërkohet me standardet e FATF-së (për të cilën arsye është e parëndësishme nëse ajo vepër e ndërlidhur plotëson kushtet në lidhje me zbatueshmërinë e ligjeve penale të Kosovës në përputhje me vendin e kryerjes së veprës penale siç përcaktohet në kreun XI të Kodit Penal të përkohshëm apo në kreun XII të Kodit të ri Penal). Pyetja e vërtetë është nëse shpërlarja vendore e të ardhurave të cilat burojnë nga këto vepra të ndërlidhura do të përbente një vepër penale të PP në Kosovë – dhe kësaj pyetjeje i është dhënë përgjigje pozitive me paragrafin (4.3) të nenit 32 të Ligjit për LPP/LFT, sipas të cilit gjykatat e Kosovës mund të kenë gjithashtu juridiksion mbi veprat penale të PP në rastet kur nuk kanë juridiksion territorial për veprat e ndërlidhura.

304. Në mungesë të përvojës, ende nuk janë testuar para gjykatave dispozitat të cilat rregullojnë çështjen e veprave të ndërlidhura të huaja. Megjithatë, ekipi i vlerësimit është informuar se tashme ka pasur disa hetime të PP në Kosovë në të cilat veprat e PP kanë përfshirë të ardhurat nga vendet e huaja dhe autoritetet vendore kanë raportuar se kanë pasur probleme në demonstrimin e prejardhjes ilegale të fondeve të tilla. Deri më tani nuk është ngritur asnjë aktakuzë për rastet e tilla. Është bërë me dije, prapëseprapë, se absolutisht nuk ka asnjë përvojë në lidhje me shpërlarjen e të ardhurave të veprimeve të cilat nuk përbëjnë një vepër penale kur ajo është kryer jashtë, por e cila do të përbente një vepër penale në Kosovë (domethënë rastet e PP të lidhura me të ardhurat e huaja aty ku kërkesa e inkriminimit të dyfishtë nuk plotësohet).

305. Mungesa e një informacioni të tillë nuk lejon përcaktimin, nëse ka, ose do të kishte, ndonjë jurisprudencë të duhur në Kosovë për të siguruar mundësinë e marrjes parasysht, kur bëhet përcaktimi i dënimit, të vendimit të formës së prerë kundër personave fizikë ose juridikë, i cili merret në një vend tjetër në lidhje me veprat penale në pajtim me STKE 198 nenin 11 (sido që të jetë, nuk ekziston legjislacion specifik për të trajtuar këtë çështje).

Pastrimi i mjeteve vetanake të paligjshme - Kriteri thelbësor 1.6

306. KTH 1.6 kërkon që vepra e PP të zbatohet për personat që kanë shkaktuar veprën e ndërlidhur por është e mundur që vendet nuk e zbatojnë veprën e PP në rrethanat e tilla kur kjo kërkohet me parimet themelore të ligjit vendor.

307. Nuk ka dispozita specifike në Ligjin për LPP/LFT apo ligjet e tjera, ku parashihet të mbuluarit formal të shpërlarjes nga një autor i veprës së ndërlidhur penale edhe pse, nga ana tjetër, ekzaminuesit nuk kishin njohuri për ndonjë kundërshtim ligjor themelor ose fundamental në lidhje me të. Formulimet për veprën penale të PP, ashtu siç janë përcaktuar në paragrafin (2) të nenit 32 të ligjit për LPP/LFT, duket se përfshin veprat e ndërlidhura penale pa dallim të veçantë apo kufizim varësisht se kush ishte autor i veprës së ndërlidhur penale. Pasi që nuk ka përjashtim formal të bërë në rastet ku kryesi bën pastrimin e të ardhurave nga krimi të cilin ai ose ajo e ka kryer, shumica e autoriteteve të Kosovës kanë qëndrim të fortë se vepra penale e PP përfshin, pa ndonjë specifikim të mëtejshëm, shpërlarjen e të ardhurave të vetanake.

308. Ky argumentim është i mbështetur, edhe pse në mënyrë indirekte, në paragrafin (4.2) të nenit 32 të Ligjit për LPP/LFT, ku parashihet që:

“(…) i njëjti person mund të ndiqet dhe të dënohet në procedura të veçanta për vepra penale të pastrimit të parave dhe të veprës së ndërlidhur penale prej të cilës është nxjerrë pasuria e fituar me anë të veprës penale”.

309. Sipas kësaj dispozite, i njëjti person mund të ndiqet penalisht për PP si dhe për veprën e ndërlidhur të caktuar, e cila mund të bëhet vetëm nëse pastrimi i të ardhurave të vetanake është i mbuluar me legjislacionin penal të LSHP. Si pasojë, ekipi i vlerësimit është i gatshëm të pranoj se penalizmi i vetëshpëlarjes, ashtu siç kërkohet me Rekomandimin 1 të FATF-së është i mbuluar me legjislacionin penal në Kosovë, edhe nëse fushëveprimi aktual ende nuk është konfirmuar përmes praktikës përkatëse gjyqësore dhe jurisprudencës.

310. Pavarësisht prej të gjithë këtyre faktorëve, ekipi i vlerësimit kishte disa vështirësi në të kuptuarit e kuptimit aktual dhe qëllimit të paragrafit (4.2) të cituar më lart. Ndërsa është e qartë se personi i njëjtë mund të mbahet përgjegjës penalisht për krimin e ndërlidhur dhe për aktin e PP, struktura dhe formulimi i dispozitës, në të dy mënyrat mund të thotë njësoj si në vazhdim:

(i) në këtë dispozitë, ligji në mënyrë të qartë lejon ndjekjen penale dhe dënimin e personit të njëjtë për të dy veprat të cilat, megjithatë, mund të ndodhin në dy procedura të ndara (këtu “mund” i referohet pjesës së mbetur të fjalisë)

(ii) ndjekja penale dhe dënimi i personit të njëjtë për të dy veprat penale është marrë ashtu siç parashihet, Ligji vetëm lejon që kjo gjithashtu mund të zhvillohet në dy procedura të ndara (këtu “mund” i referohet degëzimit fakultativ të procedurave).

311. Formulimi i dispozitës lejon hapësirë për të dy interpretimet për shkak të referencës në “procedurat e ndara” e cila pa nevojë sjell një përbërës “procedural” ngatërrues në përkufizimin përndryshe të bazuar në të drejtën materiale penale. Pasi pastrimi i të ardhurave vetanake të jetë i dënueshëm, normalisht ajo do të duhej të ndiqet penalisht qoftë në të njëjtën procedurë ose, nëse është e nevojshme, gjithashtu në një procedurë të ndarë varësisht nga karakteristikat e rastit. (Mund të ndodhë, për shembull, se personi tashmë është dënuar për krimin e ndërlidhur kur veprimtaritë e tij të pastrimit të jenë vërejtur në të cilin rast ai mund të ndiqet penalisht vetëm për PP në një procedurë të ndarë).

312. Edhe pse ekipit të vlerësimit nuk i janë ofruar informata të mjaftueshme lidhur me aktakuzat për PP të përkthyer apo të paktën përshkrimin e rasteve përkatëse në mënyrë që të bëjë analizë më domethënëse në këtë fushë, aktakuza e lartpërmendur⁸⁷ dhe sqarimi i ofruar nga përfaqësuesi i shërbimit të prokurorisë megjithatë kanë lejuar që të nxirren disa përfundime.

313. Siç është sqaruar nga prokurorët dhe e ilustruar nga aktakuza e përmendur, kurdo që shkelësi është i dyshuar se ka kryer edhe veprën e ndërlidhur edhe veprën e PP (vetë-pastrimi) dhe ka prova të mjaftueshme që ai ka kryer të dy krimet, ai do të ndiqet dhe akuzohet për veprën më të rëndë (p.sh. vepra që dënohet me dënim më të rëndë) e cila pastaj do të “përthithë” tjetrën vepër më të lehtë. Në aktakuzën e përmendur më lart, për shembull, i pandehuri #1 ishte akuzuar me PP pasi që ka shpërlarë të ardhurat që ai i ka fituar me keqpërdorimin e autorizimeve ekonomike, e cila është vetvetiu vepër penale sipas nenit 290 të KP. Pavarësisht nga kjo, i pandehuri ishte akuzuar për PP (që ishte vepër më serioze që ka “përthithur” tjetrën, edhe pse të dy veprat ishin përmendur në arsyetimin e aktakuzës).

314. Ekipi i vlerësimit ka gjetur se kjo është qasje shume e pa-arsyeshme dhe shume joefikase pasi që ofron mundësi për pastruesit e parave që t’i shmangen pasojave ligjore të disa prej akteve të tyre. Interpretimi se vepra më serioze, sido që të jetë ajo vepër e ndërlidhur apo vepër e PP (cila do që të jetë më serioze) e “përthith” veprën tjetër duket të jetë kundërtënëse me legjislacionin që i është vënë dispozicion ekipit të vlerësimit. Paragrafi (1) i nenit 80 të KP parasheh që “nëse kryesi, me një apo me më shumë veprime kryen disa vepra penale për të cilat gjykohet në të njëjtën kohë, gjykata së pari shpall dënime për secilën nga këto vepra, e pastaj për të gjitha këto vepra e shqipton dënimin unik”. Sipas këtij parimi, i pandehuri i lartpërmendur do të duhej të akuzohej (dhe eventualisht të dënohej) si për veprën e ndërlidhur ashtu edhe për veprën e PP.

315. Si rrjedhojë parimi i “përthithjes” duket se nuk ka pasur bazë ligjore. Sidoqoftë, është më se e mundshme që ky parim e ka origjinën tek koncepti i ndërlidhur i PP ashtu si është kuptuar nga praktikuesit e ligjit në Kosovë, sipas të cilit PP konsiderohet një vepër penale anësore, dhe jo të

87. Aktakuza numër PPS. Np. 18/12 e datës 10.03.2014 (PSRK)

paktën në të gjitha anët e saj, një vepër *sui generis* e ndarë. Ky argumentim është në kundërshtim jo vetëm me përkufizimin e pranuar dhe njohur ndërkombëtarë të PP por edhe me dispozitat ligjore penale të Kosovës dhe si i tillë duhet të trajtohet seriozisht.

Veprat plotësuese - Kriteri themelor 1.7

316. Sipas KTH 1.7 vepra e PP duhet të ketë vepra të përshtatshme ndihmëse, përfshirë lidhjen apo komplotin për të ndërmarrë, provuar, ndihmuar, lehtësuar dhe këshilluar veprën, përveç nëse kjo nuk është e lejuar me parimet themelore të ligjit vendorë.

317. Veprat plotësuese me veprën PP janë të mbuluara në një (paragraf të veçantë (2.7)) brenda paragrafit (2) të nenit 32 të Ligjit për LPP/LFT. Ky paragraf është një nga ata që ende nuk janë përfshirë në veprën penale pasi që ishte i penalizuar në legjislacionin e mëparshëm për LPP/LFT (Rregullorja e UNMIK-ut 2004/2 e cila tashmë është shfuqizuar) dhe të cilat u janë shtuar veprave penale vetëm me Ligjin aktual për LPP/LFT:

“Paragrafi (2.7). merr pjesë, bashkëpunon për të kryer dhe ndihmuar-inkurajuar, lehtësuar e këshilluar në kryerjen e ndonjë prej veprimeve të përmendura në nënparagrafët 2,1-2,6 të këtij paragrafi”.

318. Veprat plotësuese të renditura në këtë paragraf janë formuluar në përputhje të plotë me formulimin e paragrafit (1) (b/ii) të nenit 6 të Konventës së Palermos për sa i përket pjesëmarrjes, bashkimit, ndihmesës-inkurajimit, lehtësimit dhe këshillimit. Sigurisht, një qasje me të cilën vetë dispozitat e një konvente ndërkombëtare janë kopjuar dhe vendosur në legjislacionin e brendshëm, padyshim do të sigurojë zbatimin më të saktë të origjinalit, megjithatë ajo është gjithashtu një kërkesë që ligjvënësit t’i kushtojnë vëmendje nëse dhe se si një dispozitë e tillë e importuar do të përshtatej në kontekstin e legjislacionit ekzistues.

319. Pikërisht në këtë rast mund të gjeni një grup të veprave të ngjashme në Ligjin për LPP/LFT që ekskluzivisht në mënyrë specifike është i zbatueshëm për veprën e PP nga njëra anë, kurse nga ana tjetër ato vepra plotësuese të cilat janë të përkufizuara në Pjesën e përgjithshme të KP përkatës me qëllim të zbatimit të tyre të përgjithshëm për të gjitha veprat penale - duke përfshirë gjithashtu veprën penale të PP. Zbatueshmëria e njëtrajtshme e legjislacionit penal normalisht do të kërkojë që i njëjti koncept dhe terminologji për çështjet e përgjithshme të së drejtës penale materiale (të tilla si, dhe ndër të tjera, shtrirja dhe fushëveprimi i veprave plotësuese) të përdoret në të dyja, KP (si *lex generalis*) dhe të tjerë, dhe burime të tjera të ligjit penal të tilla si Ligji për LPP/LFT (si *lex specialis*). Megjithatë, në rastin e veprave plotësuese koncepti dhe terminologjia e zbatuar në qoftë në KP apo në Ligjin për LPP/LFT shfaqin dallime të rëndësishme në këtë fushë të cilat praktikuesve të ligjit mund të u shkaktojnë probleme në interpretim.

320. Sigurisht, një analizë më e thellë tregon se koncepti i pjesëmarrjes, bashkimit, ndihmës-inkurajimit, lehtësimit dhe këshillimit, siç përmendet më sipër në paragrafin 2.7, të gjitha janë adresuar nga cilido prej KP-ve, pavarësisht prej dallimeve të dukshme në terminologji. Kjo do të thotë se të dy, Kodi Penal i përkohshëm dhe Kodi Penal i ri e përkufizojnë aktin “bashkëkryerje” si (siç është e paraparë si i dënueshëm sipas nenit 23, përkatësisht sipas nenit 33), që mbulon nocionin e pjesëmarrjes dhe veprimin e “bashkimit kriminal” (si në nenin 24 përkatësisht nenin 34) që mbulon bashkimin dhe “ndihmën” (si në nenin 25 dhe nenin 33) që mbulon ndihmën-inkurajimin, lehtësimin dhe këshillimin. Megjithatë, një përfundim i tillë pozitiv mund të nxirret vetëm si rezultat i interpretimit të gjerë të teksteve ligjore konkurrenente (veçanërisht ai i Kodit Penal dhe Ligjit për LPP/LFT nuk ofrojnë përkufizime për termat përkatës), por nuk mund të përjashtohet se dallimet e rëndësishme formale në mes të dy burimeve ligjore gjithashtu mund të çojnë në një interpretim më kufizues.

321. Komploti është lloji i vetëm i veprës plotësuese që kërkohet nga Konventat e Vjenës dhe Palermos e i cili qartë mungon, për arsye të panjohura për ekipin e vlerësimit, nga lista e veprave të ngjashme sipas paragrafit (2.7) të nenit 32 të Ligjit për LPP/LFT. Pavarësisht nga kjo, duket se pjesa e përgjithshme e të dy KP-ve e mbulon këtë veprim në terma të përgjithshëm, gjithashtu edhe sa i përket veprës penale të PP, duke përdorur dispozita si në vijim (pak a shumë me një paralelizëm tek emërtimi i “bashkimit” të diskutuar më lart):

- Bashkimi kriminal (neni 26 i KP të përkohshëm / neni 34 i KP) nënkupton këdo që shprehimisht apo në mënyrë të heshtur merret vesh me një apo me më shumë persona për të kryer ose për të nxitur kryerjen e një vepre penale të dënueshme me së paku pesë (5) vjet burgim dhe ndërmerr veprime përgatitore për realizimin e marrëveshjes së tillë.

- Marrëveshja për të kryer veprë penale (neni 35 – vetëm në Kodin Penal të ri) nënkupton këdo që merret vesh me një apo me më shumë persona për të kryer veprë penale dhe një apo më shumë nga ata persona ndërmer çfarëdo veprimi të rëndësishëm (domethënë një hap të rëndësishëm përgatitor) për kryerjen e veprës penale.

322. Tentativa nuk është përmendur në mënyrë veçantë në paragrafin (2.7) të nenit 32, por tentativa për PP shumë qartë është penalizuar në të gjithë paragrafët paraprak, përveç në njërin prej paragrafit (2) të nenit 32 të Ligjit për LPP/LFT përmes të cilëve përkufizohen veprat e ndryshme të PP (të tilla si *"shndërron ose transferon, apo tenton të shndërrojë apo transferojë"* në paragrafin (2.1). Përderisa kjo qasje është përcjellë në vazhdimësi në paragrafët (2,1) deri (2,5) nuk mund të kuptohet se pse përmendja specifike për tentativë mungon në paragrafin (2.6) (i cili ishte paragrafi tjetër që vetëm i ishte shtuar veprës penale në Ligjin aktual për LPP/LFT).

323. Dispozitat e përgjithshme me të cilat tentativa është penalizuar mund të gjenden në Pjesën e përgjithshme të (secilit) KP (domethënë nenin 20 të KP të përkohshëm dhe nenin 28 të KP të ri). Të dy KP-të shprehen se tentativa për të kryer veprë penale për të cilën mund të shqiptohet dënimi prej së paku tri (3) vite në përgjithësi është e dënueshme, ndërsa në raste të veprave të tjera penale (më pak serioze) tentativa dënohet vetëm nëse parashihet shprehimisht me ligj. Në rast të veprës penale të PP sipas paragrafit (2) të nenit 32 të Ligjit për LPP/LFT, dënimi për tentativë shprehimisht është paraparë me ligj (me përjashtim në paragrafin (2.6), megjithatë vepra në vetvete është e dënueshme me burgim deri në 10 vjet dhe kështu një veprë në tentativë do të jetë e dënueshme gjithsesi edhe në rastin e veprave nën paragrafin (2.6) të nenit 32.

324. Me fjalë të tjera, tentativa për të kryer veprat nga paragrafët (2.1) deri (2.5) të nenit 32 të Ligjit për LPP/LFT është përshkruar si e dënueshme pikërisht aty dhe me të njëjtët paragrafë, ndërsa tentativa për veprë penale në paragrafin (2.6) mbulohet vetëm nga dispozitat e përgjithshme të KP-ve përkatëse. Çështja është se a bën kjo ndonjë ndryshim. Në fakt ajo e bëri deri në fund të vitit 2012, duke pasur parasysh se paragrafi 3 i nenit 20 të KP-së të përkohshëm parashihte se personi i cili ka tentuar të kryejë veprë penale *"dënohet më butë se sa kryerësi, në pajtim me nenin 65 (2) të këtij Kodi"* ku dispozitat e mëvonshme ishin *"jo më shumë se tre të katërtat e maksimumit të dënimit të paraparë për veprë penale"*, ndërsa në paragrafët (2.1) deri (2.5) të nenit 32 të Ligjit për LPP/LFT tentativa për PP kërcënonte me po të njëjtën shtrirje të dënimit sikurse edhe vepra penale e kryer. Që nga data 01.01.2013 regjimet sanksionuese në të dy ligjet janë harmonizuar, duke pasur parasysh se paragrafi (3) i nenit 28 i KP të ri zbaton të njëjtën shtrirje të dënimit për orvatësin i cili *dënohet si të kishte kryer veprën penale, por dënimi mund të zbutet"*.

Statistikat dhe efektiviteti

325. Ekipi i vlerësimit ka hasur vështirësi serioze gjatë përpjekjeve për të marrë statistika gjithëpërfshirëse dhe të hollësishme në lidhje me numrin e hetimeve penale, ndjekjeve penale dhe dënimeve për PP. Deri në fazën e vonshme të procedurës së vlerësimit nuk ka pasur statistika të duhura dhe të besueshme nga autoritetet kosovare, kurse informacionet statistikore të rasteve, të cilat ekipi i vlerësimit i ka pranuar kanë qenë në thelb kontradiktore. ZPSH dhe KGJK kanë dhënë shifra të ndryshme, më tutje edhe MPB ka ofruar vetëm të dhëna të pjesshme.

326. E arritur e fundit në këtë fushë ka qenë harmonizimi i statistikave penale për "karakteristikat e veprave penale" (një gamë e krimeve serioze përfshirë PP) që është bërë nga KPK me qëllim të krahasimit dhe harmonizimit të statistikave përkatëse të zbatimit të ligjit, prokurorisë dhe gjyqësisë në mënyrë që të arrihet konsistencë dhe pajtueshmëri në mes të burimeve të ndryshme dhe të prodhimit të shifrave të vetme dhe të besueshme në këtë fushë. Meqenëse nuk ka pasur qasje retroaktive, sidoqoftë, projekti nuk ka qenë në gjendje të shqyrtojë dhe harmonizojë statistikat për vitet e kaluara (para vitit 2013) kështu që ekipi i vlerësimit ka mbetur me të dhëna të paverifikueshme dhe kundërthënëse sikur është përshkruar më poshtë.

327. Në çdo rast, si rezultat i vlerësimit të raportit vjetor mbi harmonizimin e statistikave dhe intervistave të përsëritura me përfaqësuesit e shërbimit prokurorial dhe praktikuesve, është përcaktuar se deri më tani nuk ka pasur asnjë dënim për PP në Kosovë. Në mënyrë më specifike, sikur edhe është konfirmuar nga KGJK nuk ka asnjë vendim të formës së prerë në rastet e PP, as dënime por as shfajësim.

328. Sa i përket numrit të rasteve që janë para gjykatës (p.sh. ato ku prokuroria ka akuzuar dikë për veprë penale të PP) ekipi i vlerësimit ka pranuar përgjigje të ndryshme. ZPSH pohoi se në

fakt kishte ngritur tashmë aktakuzë në rastet e PP në periudhën kohore përkatëse të specifikuar si në vijim:

- Gjatë vitit 2009, prokurorët kishin zgjidhur raste për 5 persona, ndërsa asnjëri nuk ishte zgjidhur me aktakuzë.
- Gjatë vitit 2010, prokurorët kishin zgjidhur gjithsej 21 raste, me 8 aktakuza të ngritura për 8 persona.
- Gjatë vitit 2011, prokurorët kishin zgjidhur gjithsej 33 raste dhe ishin ngritur 7 aktakuza.
- Gjatë vitit 2012, prokurorët kishin zgjidhur 32 raste dhe kishin ngritur aktakuza kundër 17 personave.
- Gjatë vitit 2013, prokurorët kishin zgjidhur 25 raste dhe 1 aktakuzë është ngritur kundër 1 personi.

329. Të dhënat e lartshënuara mbesin jashtë fushëveprimit të projektit të harmonizimit të statistikave prandaj saktësia e tyre nuk ka mundur të verifikohet nga ekipi i vlerësimit. Për më tepër, ka një mospërputhje të madhe në mes të numrit të rasteve të hetuara për PP raportuar nga KPK-ja dhe atyre të raportuara nga PK për këto vite (shih seksionin 2.7 të këtij Raporti).

330. Sipas raportit të lartpërmendur vjetor, në fillim të vitit 2013 ka pasur 38 raste të PP (kundrejt 171 personave) ende në pritje nga viti i kaluar përderisa 18 raste të reja të PP (kundrejt 36 personave) janë raportuar te prokurorët përgjatë vitit. Ma shumë se 61% e këtij raporti është lëshuar nga PK përderisa pjesa tjetër nga EULEX-i (22.2%), DK, ATK dhe qytetarët (5.5 % secili).

331. Nga këto 56 rastet e PP, prokurori (që domethënë PSRK përveç për dy raste me të cilat është marrë Zyra e Prokurorisë Themelore në Prizren) ka vendosur për fillimin e hetimeve për 32 raste, që është një shenjë premtuese që domethënë se shumica e kallëzimeve penale kanë qenë në të vërtetë relevante. Në anën tjetër, statistikave po ashtu kanë treguar që prokurorit i është dashur të kërkojë informata shtesë para se të vendosë për fillimin e hetimeve në 37 raste, që ngre disa shqetësime lidhur me cilësinë e kallëzimeve penale fillestare.

332. Gjatë vitit 2013, janë zgjedhur 25 raste të PP (kundrejt gjithsej 116 personave) p.sh. janë zgjidhur nga shërbimet e prokurorisë. Analiza e mëtejme e këtyre rasteve tregon se zgjidhja një rastit do të kishte domethënë si më poshtë:

- kallëzimet penale janë hedhur poshtë para fillimit të hetimit kundrejt 54 personave (45.6 % të rasteve);
- hetimi është filluar por është ndërprerë kundër 60 personave (51.7% e rasteve);
- përderisa vetëm 3 persona janë akuzuar për PP (1 menjëherë dhe 3 pas hetimit).

333. Prandaj mund të përfundohet se përderisa pjesa më e madhe e kallëzimeve penale ka qenë relevante për t'i hetuar, shumica e hetimeve nuk ka mundur të ofrojë dëshmi të mjaftueshme në mënyrë që prokurori të vazhdojë me hetime. Kur janë pyetur për arsyet, përfaqësuesit e shërbimit të prokurorisë janë ankuar në skenarin e komplikuar të shumicës së rasteve të PP e cila e bën të vështirë të provojnë prejardhjen ilegale të fondeve (sidomos në rast të të ardhurave të huaja) për të demonstruar lëvizjen e pasurisë dhe për të shqyrtuar aktivitetin e pastrimit të parave.

334. Mungesa e qartë e bashkëpunimit të mire në mes të prokurorëve dhe PK-së mund të ketë kontribuar në rezultatet e ulëta. Përderisa prokurorët shprehin pakënaqësinë e tyre me aftësitë dhe ekspertizën e personelit të PK-së dhe cilësinë e dobët të kallëzimeve penale, përfaqësuesit e PK-së, sikur është paraqitur me lartë, janë ankuar në nivelin e lartë të dëshmimeve që prokurorët kanë kërkuar për të vërtetuar se pasuria ka rrjedhur nga krimi.

335. Përderisa ekipi i vlerësimit mbetet pranë kërkesës së tyre për shifra statistikore të plota (sidomos nga gjyqësori), ekipi është i mendimit, madje edhe në bazë të statistikave të tilla jo të plota dhe jo të besueshme, se nga shifrat në dispozicion ka një tendencë premtuese dhe se mund të shihen disa shenja premtuese që prokuroria së shpejti do të jetë në gjendje për të arritur dënimin e parë për PP e që duhet të pasohet nga shumë e më shumë raste për të zhvilluar jurisprudencën duke u bazuar në praktikën gjyqësore. Për fat të keq, për shkak të mungesës së informacioneve më të detajuara në lidhje me karakteristikat e veprave penale të PP, të cilat u janë nënshtruar deri më tani hetimeve dhe ndjekjeve penale në Kosovë, ekipi i vlerësimit nuk ka arritur të nxjerrë konkluzione të përgjithshme në lidhje me veprat penale paraprake tipike, metodat e pastrimit, përfshirjen e palëve të treta në PP dhe vetëshpëlarje, si dhe me faktorët e tjerë relevant

në këtë fushë. Si rezultat, zbatueshmëria efektive e penalizimit të PP ka mundur të vlerësohet deri në një masë të kufizuar

336. Pavarësisht nga kjo, ekipi i vlerësimit ka arritur sukses në marrjen e disa informacioneve, në mënyrë që të kuptojmë se si e interpretojnë konceptin e PP praktuesit në Kosovë dhe në veçanti prokurorët. Sikur është përshkruar më lartë, prokuroria duket të ketë qëndrime të pazakonshme dhe mjaft të ngushta në disa çështje si përjashtimi *de facto* i krimeve tatimore nga gama e veprave të ndërlidhura sikur edhe "parimin e përthithjes" sipas të cilit askush nuk mund të përndiqet për PP së bashku me veprat përkatëse të ndërlidhura. Këtyre interpretimeve duket se iu mungon një bazë e përshtatshme ligjore dhe me gjasë do t'i kufizojnë mundësitë dhe si të tillë edhe efikasitetin e hetimeve dhe përndjekjeve të PP.

2.1.2. Rekomandimet dhe komentet

Penalizmi i pastrimit të parasë – elementet fizike dhe materiale të veprës penale Kriteri thelbësor 1.1

337. Ekipi i vlerësimit nuk ka komente specifike në lidhje me veprën PP deri në atë masë që rregullon çështjet brenda fushëveprimit të Konventave të Vjenës dhe Palermos, duke pasur parasysh përputhshmërinë e saj të gjithëmbarshme me standardet përkatëse ndërkombëtare. Ekipi i vlerësimit megjithatë ka pasur disa shqetësime sa i përket dispozitave të mëtejshme në nenin 32 të Ligjit për LPP/LFT që duket se shkojnë përtej fushëveprimit të përcaktuar nga konventat e mësipërme.

338. Dispozitat në paragrafët (2.3) dhe (2.4) të nenit 32 të Ligjit për LPP/LFT që paraqesin vepra PP "shtesë" me përbërës të veçantë të dashjes duket se shkaktojnë probleme atëherë kur zbatohen në raste konkrete, kryesisht për shkak të karakterit të tyre të tepruar, me të cilin ato mbulojnë njëra tjetrën në veprat e tjera të parashikuara diku tjetër në të njëjtin nen. Për këto arsye, autoritetet e Kosovës duhet të rishqyrtojnë këto dispozita nëse dhe deri në çfarë mase ato mund të mbulojnë njëra tjetrën me dispozitat e tjera.

339. Gjithashtu më lart u diskutua dhe për të drejtën materiale dhe atë procedurale penale për ato pjesë të veprës PP që drejtpërdrejt apo tërthorazi i referohen zbatimit të "masave të fshehta", që janë të pacaktuara dhe të palogjikshme dhe kështu mund të shkaktojnë probleme në praktikë. Edhe pse kjo është një çështje tjetër që shkon përtej qëllimit të këtij vlerësimi, ekipi i vlerësimit rithekson se masat e fshehta duhet të rregullohen në mënyrë ideale, në veçanti për legjislaicionin penal procedural në atë mënyrë që përmes tyre ato të mund të jenë të zbatueshme për cilëndo veprë penale në mënyrë të lehtë dhe efektive.

340. Pasi që në mënyrë më të detajuar u diskutua më lart, ekipi i vlerësimit e pa si shumë problematik përkufizimin e kopjuar të "pastrimit të parasë" në po të njëjtën pjesë të legjislaicionit (paragrafi (1.23) i nenit 2. ndaj paragrafit (2) të nenit 32 i Ligjit për LPP/LFT). Paqartësia ligjore që mund ta shkaktohet nga degëzimi i përkufizimeve mund të eliminohet vetëm me përdorimin e një përkufizimi të vetëm për PP, i cili në mënyrë të njëjtë mund të jetë i zbatueshëm për qëllimet e juridiksionit penal dhe për to të sistemeve parandaluese. Prandaj ekipi i vlerësimit fuqishëm rekomandon fshirjen e paragrafit (1.23) të nenit 2 ashtu që të kemi vetëm një dispozitë në paragrafin (2) të nenit 32 ku PP përkufizohet për cilindo nga qëllimet e përmendura më lart.

Pasuria e pastruar - Kriteri thelbësor 1.2, STKE 198 neni 9(6)

341. Dispozitat aktuale në Ligjin për LPP/LFT që përkufizojnë "pronën", "të ardhurat nga vepra penale" dhe "veprën e ndërlidhur penale" (neni 2 paragrafi (1.28) deri (1.30), janë të gjitha në një mbivendosje të shprehur (në disa pika ato vërtiten rrotull). Përderisa futja e një paragrafi të ri (1.40) praktikisht shmang kundërthëniet e ngritura me referencë në "aktivitetin kriminal" në veprat e PP, korniza ligjore vazhdon të përmbajë fjalë të panevojshme për të cilat nuk është ofruar ende ndonjë zgjidhje. Sistemi dhe fushëveprimi aktual i këtyre përkufizimeve duhet rishqyrtuar urgjentisht.

342. Në këtë kontekst, kërkesa minimale është që e njëjta terminologji të përdoret për të treguar konceptin e njëjtë në tërë Ligjin për LPP/LFT, dhe të gjitha përkufizimet përkatëse duhet të jenë të harmonizuara në mënyrë që të shmanget hutimi dhe fjalët e tepërta.

Vërtetimi se pasuria vjen prej të ardhurave nga krimi - Kriteri thelbësor 1.2.1 dhe STKE 198 Neni 9(5)

343. Pasiguria e përgjithshme në mes të praktikuesve në lidhje me nivelin e provës për veprën e ndërlidhur penale ishte alarmante, andaj kërkohen hapa urgjentë nga ana e autoriteteve të Kosovës. Më e pakta që do të duhej të bëhej do të ishte që MF si autoritet përgjegjës për hartimin e legjislacionit aktual për LPP/LFT (dhe veçanërisht për paragrafin (4.1) të nenit 32 të Ligjit për LPP/LFT) apo cilido organ tjetër kompetent duhet të nxjerrë udhëzime të përshtatshme për sa i përket interpretimit dhe zbatimit të dispozitave përkatëse. Kjo është një mangësi e madhe e sistemit pasi që praktikuesit, veçanërisht prokurorët publik, duket të jetë lënë pa udhëzimin e duhur në çështje të tilla të rëndësishme si kjo.

344. Nëse udhëzimi shpjegues nuk mund të korrigjojë mosnjohjen dhe rezistencën ndaj dispozitave përkatëse (dhe koncepteve themelore në përgjithësi), ekipi i vlerësimit rekomandon diskutimin e kësaj çështje në kuadër të shkëmbimit të tryezave të rrumbullakëta midis autoriteteve të përfshira. Në këtë kontekst, ka nevojë të shqyrtohet nëse dhe çfarë jurisprudence ka zhvilluar EULEX-i në këtë fushë e që mund të bëhet e dobishme për autoritetet e Kosovës (duke pasur parasysh se zyrtarët e EULEX-it duket të mos kenë pasur ndonjë problem të veçantë me dispozitat e njëjta që kanë qenë pjesë e Rregullores së UNMIK-ut për një kohë të gjatë).

Fushëveprimi i veprës së ndërlidhur penale dhe pragu i ulët i qasjes për veprat e ndërlidhura penale - Kriteri thelbësor 1.3 dhe Kriteri thelbësor 1.4

345. Vepra e manipulimit të tregut duhet të futet në legjislacionin penal të Kosovës në mënyrë të mbulohet po ashtu edhe kategoria e fundit e veprave të ndërlidhura penale që mungonte.

346. Qasja e prokurorëve të Kosovës sipas të cilës krimet tatimore praktikisht përjashtohen nga gama e veprave të ndërlidhura potenciale është qasje e ngushtë e paarsyeshme dhe si e tillë duhet të rikonsiderohet urgjentisht. Të paktën, baza ligjore e një interpretimi të tillë qartësisht *contra legem* duhet të rishqyrtohet, nëse ekziston, të ndryshohet në mënyrë që të përcjellë konceptin më të gjerë të të gjitha krimeve.

Veprat e ndërlidhura penale të kryera jashtë vendit - Kriteri thelbësor 1.5 dhe Elementi shtesë 1.8, dhe STKE 198 neni 11

347. Në legjislacionin aktual sipas paragrafit (4.3) të nenit 32 të Ligjit për LPP/LFT duhet të hiqen të gjitha dyshimet nëse dhe për çfarë kërkohet ekstradimi për veprën e ndërlidhur penale që është kryer nën një juridiksion tjetër. Në rast se nuk ka nevojë për të zbatuar këtë standard (gjegjësisht vepra PP që përfshin edhe pasuritë që rrjedhin nga një sjellje që ka ndodhur në një juridiksion tjetër, e cila atje nuk përbën vepër, por që po të kishte ndodhur në Kosovë do të përbente një vepër ndërlidhur penale), atëherë ajo me ligj duhet të specifikohet saktësisht në mënyrë të barabartë që t'i shmanget çdo problemi të interpretimit në të ardhmen.

Pastrimi i mjeteve të vetanake të paligjshme - Kriteri thelbësor 1.6

348. Ligji i miratuar do duhet që shprehimisht të përcaktojë nëse pastrimi i kryer nga kryerësi i veprës së ndërlidhur penale mbulohet nga vepra penale e PP. Në këtë kontekst, shpjegimi i ofruar në paragrafin (4.2) të nenit 32 nuk e lehtëson të kuptuarit dhe qëllimin e vërtetë të veprës sa i përket pastrimit të mjeteve vetanake me prejardhje nga krimi, përkundrazi, ky shpjegim e bën të kuptuarit edhe më të vështirë.

349. Ligjvënësit së paku duhet të vendosin se çfarë duhet të përcaktohet sipas paragrafit (4.2) të nenit 32 të Ligjit për LPP/LFT që do të thotë se a e parasheh ndjekjen penale të vetëpastrimit (gjegjësisht, a mbahet dikush penalisht përgjegjës për të dyja veprat penale) ose që kjo ndjekje të zhvillohet në dy procedura të ndara, ose si një tjetër opsion nëse parashihet që vepra e ndërlidhur penale dhe vetëpastrimi mund të ndiqen veçmas (të cilat përndryshe nuk do të kishin aq shumë kuptim, por kjo gjithashtu mund të rrjedhë nga teksti i ligjit). Në përgjithësi, referenca për "procedura të ndara" duhet të rishikohet, dhe nëse nuk është e domosdoshme, të braktiset pasi që pastrimi i të ardhurave vetanake të fituara nga krimi normalisht do duhej ndjekur penalisht qoftë në të njëjtën procedurë ose, nëse nevojitet, edhe në procedura të veçanta.

350. Megjithatë nëse ekziston një mendim i përbashkët se pastrimi i të ardhurave vetanake të fituara nga krimi padyshim mbulohet (për shkak se ajo nuk është e përjashtuar) përmes veprës së PP-së me paragrafin (2) të nenit 32, atëherë ligjvënësit kosovarë gjithashtu mund të konsiderojnë

që thjesht të fshijnë dispozitën shpjeguese në paragrafin (4.2) të nenit 32 - me ose pa rritjen e mbulimit formal pozitiv të vetëpastrimit të parave në paragrafin (2) të nenit 32.

351. Autoritetet Kosovare duhet urgjentisht të rishqyrtojnë parimin e "përthithjes" sipas të cilit askush nuk mund të përndiqet për PP së bashku me veprën e ndërlidhur përkatëse pasi që njëra nga veprat konkurruese p.sh. vepra më serioze mund të merret parasysh. Përdorimi i këtij interpretimi i mungon baza e duhur ligjore, duket të jetë shumë joefikas, prandaj ekipi i vlerësimit rekomandon që autoritetet e Kosovës të rishqyrtojnë dhe sanojnë këtë praktikë në mënyrë urgjente.

Veprat plotësuese - Kriteri thelbësor 1.7

352. Ndërsa veprat plotësuese të veprës penale të PP, siç parashihet me paragrafin (2.7) të nenit 32 të Ligjit për LPP/LFT janë në përputhje me kërkesat ndërkombëtare dhe në fakt ato kanë gjasa të sigurojnë, edhe pse në një strukturë dhe logjikë të ndryshme, mbulimin e njëjtë si veprat përkatëse në Pjesën e përgjithshme të KP-së (si u tregua më lart), përdorimi i dy grupeve të ndryshme të veprave ndihmëse është larg nga të qenit një zgjidhje optimale.

353. Dyfishimi i terminologjisë dhe përdorimi i koncepteve më shumë ose më pak të ndryshëm në këtë fushë ka më shumë dëme se rezultate pozitive. Autoritetet e Kosovës duhet urgjentisht të sigurojë për bashkëjetesë harmonike të dispozitave penale në KP-së dhe atyre në Ligjin *lex specialis* për LPP/LFT në mënyrë që të sigurohen se dallimet në koncept dhe terminologji nuk shkaktojnë probleme kur këto dy burime ligjore duhet zbatuar së bashku. Në mënyrë të veçantë, duhet të bëhet e qartë nëse shtrirja e veprave të ngjashme (veprave ndihmëse) në paragrafin (2.7) të nenit 32 mund të konsiderohet se ofron mbulueshmëri të njëjtë si dispozitat përkatëse të përgjithshme të KP-së (siç është cekur) dhe nëse ky është rasti, pse është e nevojshme të përdoret një terminologji e ndryshme.

354. Në mënyre ideale të njëjtat shprehje dhe koncepte duhet përdorur në çdo burim të së drejtës penale materiale. Për më tepër, pasi veprat plotësuese që lidhen me PP janë menduar të kenë mbulim të njëjtë si ato në Pjesën e përgjithshme të KP-së, është e tepërt që ato të përsëritën madje edhe sipas shprehjeve të ndryshme në *lex specialis*, e në veçanti pasi që tani PP-ja është zyrtarisht e përfshirë në Kodin e ri Penal në mesin e veprave të tjera të zakonshme penale (neni 308). Nëse megjithatë cilado prej veprave plotësuese në paragrafin (2.7) të nenit 32 të Ligjit për LPP/LFT shkon përtej fushëveprimit të KP-së, atëherë ajo vepër kërkon një përkufizim të duhur.

2.1.3. Klasifikimi për Rekomandimin 1

	Klasifikimi	Përmbledhje e faktorëve bazë për klasifikim
R.1	PP	<ul style="list-style-type: none"> • vepra e manipulimit të tregut nuk është e mbuluar në mesin e veprave të ndërlidhura penale me PP • rregullimi i pamjaftueshëm i nivelit të kërkuar të provave për veprën e ndërlidhur penale në paragrafin (4.1) të nenit 32 që shkakton paqartësi në mesin e praktikuesve dhe mosnjohje me dispozitat përkatëse nga ana e tyre. • formulimi i paqartë dhe i papërshtatshëm i dispozitës që përcakton mbulimin e vetëpastrimit (paragrafi (4.2) neni 32) • harmonizimi i kërkuar mes Ligjit për LPP/LFT dhe KP-së në drejtim të konceptit dhe terminologjisë sa i përket veprave plotësuese. • çështjet e efikasitetit: <ul style="list-style-type: none"> - shmangja e tatimit praktikisht është përjashtuar nga gama e veprave të ndërlidhura potenciale të PP; - vetëpastrimi nuk konsiderohet e dënueshme së bashku me veprën e ndërlidhur; dhe - zbatimi efektiv i veprës PP nuk mund të vlerësohet për shkak të statistikave jo të plota të para vitit 2013 dhe mungesës së informacioneve shtesë në lidhje me rastet e pazgjidhura.

2.2. Përgjegjësia për veprën penale PP (R.2)

2.2.1. Përshkrimi dhe analiza

355. Si përmbledhje, Rekomandimi 2 kërkon nga vendet që të sigurohen që qëllimi dhe njohuria e nevojitur për të provuar veprën penale të PP është në përputhje me standardet e vendosura në Konventat e Vjenës dhe Palermos. Për më tepër, përgjegjësia penale, dhe kur kjo nuk është e mundur, përgjegjësia civile apo administrative duhet të zbatohet për personat juridikë. Përfundimisht, personat juridikë duhet të jenë objekte të sanksioneve efektive, proporcionale dhe bindëse.

Përgjegjësia e personave fizikë - Kriteri thelbësor 2.1, STKE 198 neni 9(3)

Elementi mendor i veprës penale PP - Kriteri thelbësor 2.2

356. KTH 2.1 kërkon që vepra e PP duhet të zbatohet të paktën për personat fizikë të cilët me vetëdije përfshihen në veprimtaritë e PP. KTH 2.2 më tutje kërkon që ligjet të lejojnë elementin e qëllimshëm të veprës së PP të nxjerrë nga rrethanat objektive faktike.

357. Në pajtim me paragrafin (3) të nenit 9 të STKE 198, Palët e Konventës duhet të vendosin si vepër penale në legjisllacionin e tyre të gjitha apo disa nga veprimet e referuara në paragrafin (1) të nenit 9 të njëjtë, në njërin apo dy rastet ku shkelësi ka dyshuar apo është dashur të dijë se pasuria ka rrjedhur nga krimi.

358. Vepra penale PP shtrihet edhe te personat fizikë të cilët me vetëdije përfshihen në veprimtari të PP dhe madje shkon përtej këtij kufiri. Elementi i dijes sipas paragrafit (2) të nenit 32 të Ligjit për LPP/LFT është njohuria e kryesit ("*kushdo që e ka ditur*") ose ka pasur bazë të arsyeshme për të ditur ("*ka pasur arsye për të ditur*") që pasuria që i nënshtrohet pastrimit përbën pasuri të fituar nga të ardhurat e krimit.

359. Elementi i fundit shkon përtej standardit të të qenit në dijeni, duke bërë që vepra penale e PP të jetë e zbatueshme për këdo në rast kur dijenia e drejtpërdrejtë e fajit nuk mund të provohet, por megjithatë mund të demonstron se ata kishin një shkak faktik, përmes të cilit ata duhet të kenë qenë në dijeni se pasuria kishte prejardhje nga krimi. Kjo do të thotë se kërkesa minimale është ulur në nivelin e standardit "duhet të ketë pasur njohuri" ("duhet të ketë marrë me mend" në STKE 198), qasje e cila padyshim lehtëson provat e elementit mendor në raste të PP-së dhe kështu zgjeron fushëveprimin, ku paragrafi (2) i nenit neni 32 në mënyrë efektive mund të zbatohet në praktikë.

360. Në lidhje me këtë, dispozitat e Kosovës duket se i tejkalojnë kërkesat e Konventave të Vjenës dhe Palermos. Nga ana tjetër, praktikuesit do të duhet t'i kushtojnë vëmendje faktit se standardi i zakonshëm i ligjit i tipit "duhet të ketë ditur" nuk përshtatet automatikisht në të drejtën civile në sistemin e formësuar të përgjegjësive penale që tradicionalisht bazohet në konceptin e qëllimit dhe të neglizhencës (shih paragrafin (1) të nenit 17 të KP të ri ose paragrafin (1) të nenit 11 të KP-së të përkohshëm që parashohin se personat janë penalisht përgjegjës nëse ata kryejnë një vepër penale me dashje ose nga pakujdesia). Standardi "duhet të ketë qenë në dijeni" shkon padyshim përtej fushëveprimit të qëllimit të drejtpërdrejtë apo të mundshëm (shih nenin 21 të KP-së ose nenin 15 të KP-së të përkohshëm). Për më tepër, ato mund të merren edhe si të krahasueshme, të paktën teorikisht, për pakujdesi të pavetëdijshme, siç përcaktohet në paragrafin (3) të nenit 23 të KP-së (paragrafi (3) i nenit 16 i KP-së të përkohshëm).

"Personi vepron me pakujdesi të pavetëdijshme kur nuk është i vetëdijshëm se pasoja e ndaluar mund të shkaktohet si rezultat i veprimit ose mosveprimit të tij edhe pse në rrethanat dhe sipas vetive të tij personale ka mundur të ishte apo do duhej të ishte i vetëdijshëm për këtë mundësi"

361. Megjithatë, paragrafi (2) i nenit 17 të KP-së së ri (paragrafi (3) i nenit 11 të KP-së të përkohshëm) parasheh se përgjegjësia penale për kryerjen e një vepre penale nga pakujdesia zbatohet vetëm nëse këtë e përcakton shprehimisht ligji (p.sh. në rastin e vrasjes nga pakujdesia, neni 181 i KP-së, të bartjes së sëmundjeve ngjitëse nga pakujdesia, paragrafi (3) i nenit 255 ose paragrafi (2) i nenit 258 të KP-së, të shkaktimit të falimentimit nga pakujdesia, paragrafi (3) i nenit 286 i KP-së, etj.) Në këto raste, ligji në mënyrë veçantë i referohet veprave përkatëse nga

pakujdesia (në mënyrë tipike në një paragraf të veçantë), duke i emërtuar ato me përdorimin e termit të saktë ligjor "nga pakujdesia" ose "pakujdesia". Ligjvënësit në rastin e veprës penale të PP-së zgjedhën përdorimin e një koncepti dhe terminologjie të ndryshme për përcaktimin e nivelit të kërkuar të elementit mendor ("që të ketë arsye për të ditur", domethënë standardin e duhet të ketë ditur) i cili nuk shfaqet automatikisht i këmbësor ose i zëvendësueshëm me termin përkatës të KP-së "neglizhencës (pavetëdije)" edhe nëse këto koncepte janë të përafërta dhe të krahasueshme me njëri-tjetrin.

362. Tani dikujt mund t'i duket e ngatërruar se nga një vështrim formal, paragrafi (2) i nenit 32 i Ligjit për LPP/LFT nuk ka mbulim të qartë *me përkufizim* të një veprë të PP-së nga pakujdesia (i tillë që do ishte në përputhje me paragrafin (2) të nenit 17 të KP-së), ndërsa PP e kryer nga një lloj *gjoja* pakujdesie të pavetëdijshme (standardi "duhet të ketë ditur") është një nga shumë drejtimet që janë thelbi i veprës penale të PP-së. Kjo mospërputhje në terminologji e ka padyshim origjinën në faktin se zhvillimi i legjislacionit penal të LPP-së në Kosovë ka qenë gjithmonë (dhe aktualisht është) i ndarë nga kodet penale të çdo periudhe kohore. Megjithatë, ekipi i vlerësimit nuk e konsideron këtë çështje mjaft serioze për të penguar zbatueshmërinë efektive të veprës penale të PP-së (të paktën ekipi i vlerësimit nuk është në dijeni të ndonjë përvoje negative në këtë drejtim).

363. Kërkesat në KTH 2.2 të FATF-së janë adresuar në mënyrë të qartë dhe gjithashtu plotësuar nga neni 22 i KP-së së ri, sipas të cilit "*dijenja, dashja, pakujdesia ose qëllimi i kërkuar si element i veprës penale mund të nxirret nga rrethanat faktike*".

364. Dispozita e cituar më lart është një risi në KP të ri duke qenë se ka hyrë në fuqi që nga 1 Janari 2013. Deri atëherë, nuk kishte asnjë dispozitë të ngjashme me legjislacionin paraardhës, pra në Kodin Penal të Përkohshëm, dhe për këtë arsye pranueshmëria e konkluzioneve nga provat rrethanore mund të bëhej e mundur përmes dispozitave të Kodit të Procedurës Penale që lejonin vlerësimin e lirë të provave (paragrafi (2) i nenit 152 i KPPP-së që parashihet që gjykata, "në bazë të vlerësimit të vet mund të pranojë dhe të marrë parasysh çdo provë të pranueshme që ajo e konsideron të rëndësishme dhe që ka vlerë dëshmuuese (...) dhe do të ketë autoritetin të vlerësojë lirisht të gjitha provat e paraqitura në mënyrë që të përcaktojë rëndësinë ose pranueshmërinë e saj", gjë e cila pak a shumë tani është e mbuluar me paragrafin (2) të nenit 361 të KPP).

Përgjegjësia e personave juridikë - Kriteri thelbësor 2.3

365. KTH 2.3 detyron zgjerimin e përgjegjësisë penale të PP për personat juridikë dhe aty ku është e mundur, për shembull, aty ku për arsye të parimeve themelore të legjislacionit vendor kjo nuk mund të ndodhë, atëherë duhet të zbatohet përgjegjësia civile ose administrative.

366. Përgjegjësia penale e personave juridikë për veprën penale të PP-së në mënyrë të veçantë parashihet në Ligjin aktual për LPP/LFT, dhe atë si më poshtë:

"Neni 34

Përgjegjësia penale e personave juridikë

1. Nëse një person juridik kryen një vepër penale, të paraparë në këtë Ligj, çdo drejtues dhe person tjetër në lidhje me menaxhimin e personit juridik (dhe çdo person që pretendon të veprojë në kapacitet të tillë) kryen vepër penale, përveç nëse ai person dëshmon se:

1.1. vepra penale është kryer pa pëlqimin apo dijeninë e tij dhe

1.2. ka ndërmarr hapa të arsyeshëm për të parandaluar kryerjen e veprës që do të ishte ushtruar nga ai person duke pasur parasysh natyrën e funksioneve të tij në atë kapacitet.

367. Siç mund të shihet, kjo dispozitë nuk e parashikon drejtpërdrejt përgjegjshmërinë penale të personave juridikë, pasi që e merr si fakt që personat juridikë mund të kryejnë një vepër të PP-së. Në vend të kësaj, parashihet përgjegjësinë kolektive të personave fizikë që marrin pjesë në drejtimin dhe menaxhimin e personit juridik për vendimin e tyre kolektiv si rezultat i së cilit është kryer vepra përkatëse penale (anët e tjera të kësaj dispozite do të diskutohen më poshtë).

368. Sfondi më i gjerë ligjor, në ligjin e Kosovës, me të cilin përgjegjësia penale për PP shtrihet në personat juridikë, përbëhet nga pjesët e mëposhtme të legjislacionit:

- Ligji Nr. 04/L-030 (2011) mbi Përgjegjësinë e Personave juridikë për Veprat Penale (në tekstin e mëtejshëm "Ligji për PPJPV"); dhe

- KP i ri (sidomos neni 40 për përgjegjësinë penale të personave juridikë).

369. Të dy ligjet, Ligji për PPJVP dhe KP i ri kanë hyrë në fuqi më 1 janar 2013 (edhe pse i mëparshmi ishte miratuar që më 31 gusht 2011), që do të thotë se korniza ligjore sipas së cilës personat juridikë mund të ndiqen dhe të dënohen për vepra penale është themeluar atëherë (pasi që KP i përkohshëm nuk ka përmbajtur ndonjë dispozitë të veçantë në këtë drejtim). Duke pasur parasysh se deri në këtë datë nuk kishte asnjë legjislacioni aktual në fuqi që parashihte përgjegjësinë penale të personave juridikë, është e qartë se neni 34 i cituar si më lart i Ligjit për LPP/LFT, i cili ka të bëjë me përgjegjësinë penale të personave juridikë, mund të konsiderohet si i zbatueshëm *de facto* që nga 1 janari 2013 (edhe në qoftë se ai formalisht kishte qenë në fuqi edhe më parë).

370. Sipas nenit 3 të Ligjit për PPJVP, dispozitat e KP dhe KPP të Kosovës janë përgjithësisht të zbatueshme ndaj personave juridikë, të cilët mund të marrin përgjegjësi për veprat penale të parashikuara në pjesën e posaçme të KP-së dhe për vepra të tjera penale, në kuptim që kushtet për përgjegjësinë penale të personave juridikë të jenë plotësuar. Pasi që vepra e PP është, të paktën formalisht, e parashikuar në KP të ri (neni 308) nuk ka asgjë kundër zbatueshmërisë së Ligjit për PPJVP-së ndaj saj.

371. Përgjegjësia penale e personave juridikë shtrihet si tek personat juridikë vendas, ashtu edhe tek ata të huaj për vepra penale të kryera qoftë brenda ose jashtë territorit të Kosovës (për sa i entiteteve të huaja, përgjegjësia për vepra penale të kryera jashtë vendit zbatohet për aq sa vepra e dëmton Kosovën apo qytetarët e saj ose u shkakton dëme personave juridikë shtetërorë). Organet administrative dhe të qeverisjes vendore, si dhe organizatat e qeverive të huaja që veprojnë në Kosovë nuk do të thirren në përgjegjësi për veprat penale.

372. Baza dhe kufijtë e përgjegjësive penale të personave juridikë janë të përcaktuara në nenin 5 të Ligjit për PPJVP, nen i cili është në të gjitha detajet identik me nenin 40 të KP të ri. (Ekipi i vlerësimit në këtë pikë tërheq vëmendjen se përsëritja fjalë për fjalë këtij neni të njëjtë ndoshta ishte një tepricë e panevojshme veçanërisht duke marrë parasysh nenin 119 të KP ku është vendosur një lidhje e duhur në mes të dy ligjeve).

"Neni 5

Baza dhe kufiri i përgjegjësive së personave juridikë

1. Personi juridik është përgjegjës për vepër penale të personit përgjegjës i cili duke vepruar në emër të personit juridik në kuadër të autorizimeve ka kryer vepër penale me qëllim që atij personi juridik t'i realizoj ndonjë dobi ose dëm. Përgjegjësia e personit juridik ekziston edhe atëherë kur veprimi i atij personi juridik ka qenë në kundërshtim me politikën afariste apo urdhrat e personit juridik.
2. Nën kushtet e parapara në paragrafin 1. të këtij neni, personi juridik është përgjegjës për vepër penale edhe nëse personi përgjegjës i cili ka kryer veprën penale nuk është dënuar për atë vepër penale.
3. Përgjegjësia e personit juridik bazohet në fajësinë e personit përgjegjës.
4. Elementet subjektive të veprës penale të cilat ekzistojnë vetëm te personi përgjegjës vlerësohen në raport me personin juridik, nëse është realizuar baza e përgjegjësive nga paragrafi 1. i këtij neni."

373. Sipas paragrafit (1) të nenit 5 të Ligjit për PPJVP, baza e përgjegjësive së korporatave është përgjegjësia e "personit përgjegjës". Në ligjin e Kosovës ky term tregon një person fizik në kuadër të personit juridik, i cili ka besimin për kryerjen e detyrave të caktuara ose autorizimin për të vepruar në emër të personit juridik, si dhe ekziston besueshmëria e lartë se ai është i autorizuar të veprojë në emër të personit juridik (përkufizimi i fundit mund të gjendet në mënyrë të barabartë në një formulim praktikisht identik, në paragrafin (1.1) të nenit 2 të Ligjit për PPJVP dhe paragrafin (5) të nenit 120 të KP. Në këtë pikë, ekipi i vlerësimit ka vërejtur se formulimi kumulativ i këtij paragrafi (përdorimi i "dhe" para fjalisë së fundit) nënkupton që dy kushtet e fundit duhen plotësuar në të njëjtën kohë, kështu që, Ligji duket se kërkon mundësi të lartë për autorizim në rast të personit i cili faktikisht është autorizuar tanimë. Duke pasur parasysh se ky kusht shtesë kumulativ mundet qartazi ta kufizojë fushëveprimin e të dy ligjeve, formulimi në këtë paragraf duhet të rishikohet urgjentisht.

374. Paragrafët (2) dhe (3) të nenit 5 të Ligjit për PPJVP parashohin hollësi të mëtejshme për sa i përket fushës së përgjegjësive penale. Paragrafi 3 saktëson se përgjegjësia e personit juridik bazohet në fajësinë e personit fizik përgjegjës, në të cilin konteksti termi "fajësi"

domosdoshmërisht do të thotë se personi përgjegjës duhet të shpallet fajtor për veprën përkatëse penale si një parakusht që personi juridik të mund të thirret në përgjegjësi për të njëjtën veprë. Kjo është një normë e qartë, duke qenë në përputhje (nëse jo në mbivendosje) me dispozitat në paragrafin 1 të cituar më lart.

375. Pavarësisht nga e gjithë kjo, paragrafi (2) duket se është në drejtim të kundërt me atë që është dhënë në paragrafët fqinjë (1) dhe (3) në saktësimin se personi juridik do të jetë gjithashtu përgjegjës për veprën penale nëse personi përkatës, i cili ka kryer veprën penale, nuk është dënuar për këtë. Kjo rregull është në kundërshtim të qartë me ato të diskutuara më lart dhe kjo shkon deri në atë masë sa që tashmë pengon zbatueshmërinë e tërë nenit. Formulimi i paragrafit (2) ka pak gjasa të jetë rezultat i përkthimit të gabuar (duke pasur parasysh se formulim shumë i njëjtë mund të gjendet në dy pjesë të ndryshme të legjislationit), por edhe në qoftë se ajo është bërë me qëllim, ekipi i vlerësimit deri më tani nuk ka mundur të kuptojë qëllimin e vërtetë që ligjvënësit kishin menduar ta arrijnë.

376. Kjo mund të jetë zgjidhje e mundshme nëse fjalia "nuk është dënuar për këtë" do ishte kufizuar në rastet kur personi përgjegjës fizik në të vërtetë ka kryer veprën penale megjithatë ai nuk mund të dënohet për atë për shkak të vdekjes së tij apo arratisjes. Në raste të tilla, mungesa e dënimit nuk do jetë e barabartë me mungesën e fajësisë, kështu që paragrafi (2) mund të zbatohet së bashku me dy paragrafët e tjerë. Megjithatë, në qoftë se shprehja "nuk është dënuar për veprën penale", përfshin rastet kur gjykata gjykon personin përgjegjës fizik, por në fund i jep atij një gjykim të pafajësisë (për cilëndo arsye të parashikuar në paragrafin (1) të nenit 364 të KPP të ri) përfundimisht do ndikonte në çështjen e fajësisë dhe kështu paragrafi (2) nuk do të jetë i zbatueshëm në kontekstin aktual.

377. Pyetja e radhës është nëse dhe se si neni 34 i lartcekur i Ligjit për LPP/LFT mund të zbatohet së bashku me rregullat e përgjithshme të KP të ri dhe veçanërisht Ligjit për PPJVP. Kjo do thotë se ndërsa KP dhe Ligji për PPJVP parashikojnë që një person juridik është përgjegjës për veprën penale të personit përgjegjës (ku përgjegjësia penale e personit juridik varet nga fajësia e personit fizik përgjegjës), Ligji për LPP/LFT parashikon që përgjegjësia penale e personit juridik sjell përgjegjësinë e të gjithë drejtuesve të tij dhe atyre të përfshirë në menaxhimin e tij (përveç nëse ata mund të përjashtohen në pajtim me nënparagrafët (1.1) ose (1.2) të nenit 34. Me fjalë të tjera, përgjegjësia *quasi* kolektive thuajse e të gjithë drejtuesve dhe menaxherëve për veprën penale të PP-së të kryer nga personit juridik përkatës kërkon që vepra të jetë kryer nga personi juridik (shih nenin 34 të Ligjit për LPP/LFT), i cili megjithatë mund të zë vend vetëm me kusht që një ose më shumë persona përgjegjës të subjektit të njëjtë (një ose më shumë prej drejtuesve dhe menaxherëve të përmendur më lart) mund të shpallen personalisht përgjegjës, si persona fizikë, për të njëjtën veprë (shih paragrafin (1) të nenit 5 dhe 5.3 të Ligjit për PPJVP - dhe interpretimin më të favorshëm të paragrafit (2) të nenit 5). Gjersa këto dispozita nuk janë domosdoshmërisht të kundërta me njëra-tjetrën, ato padyshim tregojnë dy qasje të ndryshme në lidhjen e subjekteve juridikë për personat fizikë, duke qenë përgjegjës për aktet e kryera përkatëse nga ose në emër të personit juridik, i cili mund të ngrejë disa çështje të interpretimit në rastet konkrete, veçanërisht pasi që regjimi i ndryshëm vlen vetëm për veprën e PP dhe jo për veprat e ndërlidhura penale.

378. Sa i përket përputhjes me nenin 10, paragrafët (1) dhe (2) të STKE 198, mund të përcaktojmë se neni 5.1 i Ligjit për PPJVP mbulon veprën e përkufizuar në paragrafin (1) të nenit 10, por jo atë të përkufizuar në paragrafin (2) të nenit 10. Përkufizimi në paragrafin (1) të nenit 10 parasheh që personat juridikë të konsiderohen përgjegjës për veprat penale të PP-së të kryera për përfitimin e tyre nga një person fizik që ka një pozicion drejtues brenda këtij personi juridik, i cili është mbuluar afërsisht në veprën penale të kryer nga personi fizik përgjegjës në bazë të paragrafit (1) të nenit 5 të Ligjit për PPJVP. Përkufizimi në paragrafin (2) të nenit 10 megjithatë i referohet përgjegjësisë së personave juridikë në rastet kur mungesa e mbikëqyrjes ose kontrollit nga i njëjti person fizik (domethënë ai që i plotëson kushtet për "person përgjegjës" në ligjin për PPJVP) ka bërë të mundur kryerjen e veprës së PP-së për të mirën e atij personit juridik" nga një person fizik nën autoritetin e tij", pra që vepra e PP-së në vetvete nuk është kryer nga "personi përgjegjës", por si pasojë e mosveprimit të tij - ku kuptimi i tij qartë shkon përtej fushëveprimit të nenit 5 të Ligjit për PPJVP pasi që ai është i bazuar në përgjegjësinë penale të personit fizik përgjegjës.

Procedurat e mundshme paralele civile apo administrative - Kriteri thelbësor 2.4

379. Sipas KTH 2.4 bërja e personave juridik objekt të përgjegjësisë penale për PP nuk duhet të përjashtojë mundësinë e përgjegjësisë paralele penale, civile apo administrative në vendet në të cilat janë të disponueshme më shumë se një lloj i përgjegjësisë.

380. As KP e as Ligji për PPJVP nuk përmbajnë ndonjë dispozitë të qartë në lidhje me mënyra të tjera të përgjegjësive (civile apo administrative) të zbatueshme për persona juridikë, prandaj ende nuk ka mundur të përcaktohet se nëse dhe deri në çfarë mase përgjegjësia penale e personave juridikë do parandalonte masat e mundshme paralele civile, administrative ose sanksionet - edhe në qoftë se nuk ka gjasa që burime të tjera të legjislacionit administrativ të përmbajnë dispozita përkatëse në këtë fushë.

381. Veç kësaj, ekipi i vlerësimit ka dyshime rreth kuptimit të përgjithshëm të kësaj çështjeje duke pasur parasysh përgjigjet thellësisht të ndryshme që ata kanë pranuar nga autoritetet ndryshme në lidhje me këtë. Ndërsa PSH u shpreh se ishte e mundur të zhvilloheshin dy ose më shumë procedura të ndara kundër të njëjtit person juridik në të njëjtën kohë (p.sh. një procedurë administrative dhe një procedurë penale në të njëjtën kohë), përderisa MPB nga ana tjetër kishte mendimin se në raste të tilla, procedurat e tjera civile apo administrative nuk mund të kryhen derisa fajësia apo pafajësia e personit juridik shpallet me një gjykim përfundimtar. Ekipit të vlerësimit nuk i është dhënë informacion i mëtutjeshëm në lidhje me atë se çfarë procedurash të tjera civile ose administrative mund të zbatohen në këtë kontekst, dhe cilat sanksione mund të shqiptohen.

Sanksionimi i pastrimit të parave - Kriteri thelbësor 2.5

382. KTH 2.5 kërkon që personat fizikë dhe juridikë duhet të jenë objekte të sanksioneve efektive, proporcionale dhe bindëse, civile apo administrative sa i përket PP.

383. Sanksionet penale të zbatueshme për personat fizik për veprën e PP-së, të parapara në nenin 32, paragrafi 2.8 të Ligjit për LPP/LFT janë si në vijim:

- deri në 10 vjet burg;
- dhe me gjobë deri në tri (3) herë më të madhe se vlera e pasurisë që është subjekt i veprës penale të PP-së.

384. Paragrafi (1) i nenit 46 i KP të ri parasheh se dënimi me gjobë nuk mund të jetë më i vogël se 100 euro apo më i madh se 25,000 euro. Megjithatë, në rastin e veprave penale që lidhen, ndër të tjera, me terrorizëm, krim të organizuar apo vepra penale të kryera për përfitim material, shuma maksimale e gjobës shkon deri në 500,000 euro (shtrirja e paraparë në paragrafin (1) të nenit 39 të KP-së të përkohshëm që ishte në fuqi deri në fund të vitit 2012 ishte 50 deri 25,000 euro dhe 500,000 euro përkatësisht). Natyrisht, kategoria e fundit u referohet edhe veprave penale të PP që lidhen me veprat e ndërlidhura penale që i plotësojnë këto kushte. Nëse personi i dënuar nuk është i gatshëm ose nuk ka mundësi të paguajë gjobën, gjykata mund ta zëvendësojë dënimin me gjobë me dënim me burgim (shih paragrafin (3) të nenit 46 të KP-së ose paragrafin (3) të nenit 39 të KP-së të përkohshëm).

385. Kjo shtrirje e dënimit përgjithësisht është e zbatueshme për cilëndo formë të veprës penale të PP-së pasi që ligji nuk saktëson ndonjë rast të rëndë të PP-së që do të kërcënohej me sanksione më të ashpra. Nga ana tjetër, sanksionet janë padyshim jobindëse (edhe në kontekstin e dënimeve në dispozicion për krime të tjera të rënda ekonomike) dhe shtrirja e tyre është mjaft e gjerë për t'i lejuar hapësirë të mjaftueshme gjykatës të diskutojë mbi dënimin që është proporcional me veprën përkatëse.

386. Në pajtim me paragrafin (2) të nenit 8 të Ligjit për PPJVP, llojet e dënimeve të zbatueshme për personat juridikë janë gjobat dhe ndërprerja e veprimtarisë. Llogaritja e shumës së gjobës së zbatueshme për personat juridikë për një vepër të caktuar penale është e bazuar në shtrirjen përkatëse të dënimit të paraparë në KP për të njëjtën vepër. Rregullat për shndërrimin e dënimeve të imponuara për persona fizikë ndaj atyre që zbatohen për subjektet juridike mund të gjenden në nenin 9 të Ligjit për PPJVP. Pasi që vepra penale e PP-së kërcënohet me 10 vjet dënim, ajo është trajtuar në nenin 9, paragrafi (2.3) i cili parashikon se për vepra penale, ku dënimi është dhënë me burgim në kohëzgjatje 8-20 vjet, gjykata mund të shqiptojë dënim me gjobë prej 15,000 deri 35,000 euro. Krahasuar me gjobat e zbatueshme për personat fizikë për të njëjtën vepër penale, ky kufi është jashtëzakonisht i ulët edhe nëse marrim parasysh se gjoba mund të shqiptohet edhe në bazë të vlerës së pasurisë së pastruar (deri në trefishin e kësaj vlere). Ekipit të vlerësimit i ka mbetur e paqartë nëse këto dy lloje të gjobave mund të zbatohen njëkohësisht.

387. Pushimi i veprimtarisë mund të shqiptohet nëse personi juridik (përveç njërive të vetëqeverisjes lokale dhe partive politike) është themeluar me qëllim të kryerjes së veprave penale apo veprimtarinë e ka shfrytëzuar kryesisht për kryerjen e veprave penale (neni 11 i Ligjit për PPJVP). Ky sanksion zbatohet përmes likuidimit të personit juridik.

Statistikat dhe efektiviteti

388. Për sa i përket elementit mental të veprës, ekipi i vlerësimit e vlerëson se penalizimi i PP, duke futur edhe PP me pakujdesi, në të vërtetë i tejkalon standardet ndërkombëtare. Përkundrazi, dhe me informacionet që i ka ekipi i vlerësimit, nga ky potencial i këtij regjimi ende nuk është përfituar, pasi që nuk ka pasur hetime apo përndjekje që përfshijnë PP me pakujdesi.

389. Gjatë të vizitës në terren të Ciklit të dytë, përfaqësuesit e shërbimit të prokurorisë dhe gjyqësisë e kanë informuar ekipin e vlerësimit se që nga 1 janari 2013 nuk është iniciuar asnjë procedurë penale kundër personave juridikë në Kosovë (kur kanë hyrë në fuqi KPP dhe KP i ri). Pra asnjë vepër penale (që domethënë jo vetëm PP dhe FT por çdo vepër penale tjetër) nuk është raportuar të jetë shkaktuar nga personi juridik në një periudhë prej përafërsisht 16 muaj gjatë kohës kur ka hyrë në fuqi legjislacioni, dhe datës së vizitës në terren të Ciklit të dytë, gjë e cila është mjaft dëshpëruese.

2.2.2. Rekomandimet dhe Komentet

Përgjegjësia e personave fizikë - Kriteri thelbësor 2.1, STKE 198 neni 9(3)

Elementi Mendor i Veprës Penale të PP - Kriteri thelbësor 2.2)

390. Ngjashëm me çështjen e veprave plotësuese, vepra e PP-së ndërthet formulimet dhe konceptin, i cili nga njëra anë është në përputhje me standardet ndërkombëtare përkatëse (madje edhe shkon përtej tyre), por në anën tjetër nuk përshtatet lehtë në kontekstin e KP për shkak të qasjes dhe terminologjive të ndryshme të përdorura në këto dy ligje. Elementi i njohurisë për paragrafin (2) të nenit 32 të Ligjit për LPP/LFT (dijenja ose arsyeja për të ditur) mund të shndërrohet me një interpretim pak a shumë më të gjerë në gjuhën e KP-së bazuar në konceptin e niveleve të ndryshme të dashjes dhe pakujdesisë, por ekipi i vlerësimit do ta konsideronte si më të përshtatshme nëse konceptet dhe termat e njëjtë do të përdoreheshin në të gjitha burimet e të drejtës materiale penale, që në veçanti u referohet elementeve të tilla themelore të përgjegjësive penale si këto përbërës të *mens rea*.

391. Autoritetet e Kosovës duhet për rrjedhojë të rishqyrtojnë nëse dhe si elementi i dijenisë në veprën e PP-së i plotëson standardet përkatëse të përcaktuara nga KP dhe të sigurojë barasvlefshmërinë e ndërsjellë të këtyre shprehjeve qoftë përmes një zgjidhjeje ligjvënëse (p.sh. duke shtuar një dispozitë tjetër shpjeguese në paragrafin (4)) ose duke zhvilluar jurisprudencën në këtë fushë. Nga ana tjetër, do të ishte më e leverdishme nëse ligjvënësit do e përshtatnin formulimin aktual të paragrafit (2) të nenit 32 të Ligjit për LPP/LFT në terminologjinë përkatëse të KP (duke përfshirë mbulimin e qartë të pakujdesisë në PP pasi që shprehja "arsyeja për të ditur", në të vërtetë e mbulon, siç është supozuar nga ana e ekipit të vlerësimit, formën e veprës së pakujdesisë).

Përgjegjësia e personave juridikë - Kriteri thelbësor 2.3

392. Autoritetet e Kosovës duhet të rishikojnë nëse në të vërtetë është nevojshme të përdoren germë për germë dispozitat e nenit 5 të Ligjit për PPJVP dhe nenit 40 të KP-së të ri gjatë përkufizimit të bazës dhe kufijve të përgjegjësive penale të korporatave, me një vëmendje të veçantë për nenin 119 të KP që krijon një tjetër lidhje të përshtatshme në mes të dy ligjeve. Njëri nga këto nene duhet përfundimisht të braktiset (duket më e arsyeshme të mbahet ai në Ligjin për PPJVP dhe të fshihet tjetri nga KP).

393. Në këtë kontekst, problemi më urgjent është kundërthënia ndërmjet paragrafëve (1) dhe (3), në njërin anë dhe paragrafit (2), nga ana tjetër, ashtu siç u diskutua më në hollësi në pjesën përshkruese. Siç u vërtetua, duket se paragrafi 2 është në kundërshtim me paragrafët fqinjë (1) dhe (3) në saktësimin se personi juridik gjithashtu është përgjegjës për veprën penale nëse personi përkatës, i cili ka kryer vepër penale, nuk është dënuar për atë. Ekipi i vlerësimit u përpoq të gjente zgjidhje të mundshme ku bashkëjetesa e dispozitave në dukje kundërthënëse mund të shpjegohej, por u duhet lënë autoriteteve kosovare të vendosin, së pari, cili është qëllimi që ata në të vërtetë kanë synuar të arrijnë me këtë legjislacion dhe së dyti cilat ndryshime duhet bërë në mënyrë që formulimet e ligjit në fakt të përfaqësojnë këto qëllime. Cilado zgjidhje që merret, qoftë paragrafët (1) dhe (3) ashtu edhe paragrafi (2) duhet të ndryshohen në përputhje me rrethanat.

394. Formulimi kumulativ në përkufizimin "personi përgjegjës" (paragrafi (1.1) i nenit 2 i Ligjit për PPJVP dhe paragrafi (5) i nenit 120 KP) duhet të rishikohet urgjentisht dhe të përmirësohet.

Teksti aktual nënkupton kërkesën që së paku të plotësohen dy kushte në të njëjtën kohë, dhe edhe nëse ekipi i vlerësimit beson se ky formulim nuk e reflekton dëshirën aktuale të ligjvënësve, përkufizimi, ashtu si është tani, mundet qartazi ta kufizojë fushëveprimin e zbatimit të të dy ligjeve. Nëse këto kushte janë menduar të jenë alternative, atëherë kjo karakteristikë duhet të pasqyrohet duke e përdorur termin "apo/ose" në vend të "dhe".

395. Pasi që ligjvënësit të kenë krijuar harmoni brenda kontekstit të nenit 5 të Ligjit për PPJVP (ose nenit 40 të KP-së), ata duhet të gjejnë harmoninë mes legjislacionit të përgjithshëm mbi përgjegjësinë penale të korporatave dhe rregullat përkatëse të veçanta në nenin 34 të Ligjit për LPP/LFT. Siç u vërtetua më lart, këto dispozita nuk janë domosdoshmërisht të kundërta me njëra-tjetrën, por ato paraqesin dy qasje të ndryshme në lidhjen e subjekteve juridike për personat fizikë përkatës që janë përgjegjës për veprat e kryera nga ose në emër të personit juridik, dhe mospërputhjet e tilla përfundimisht mund të ngrenë çështjen e interpretimit në raste konkrete, veçanërisht në qoftë se është fjala për persona juridikë që mbahen përgjegjës për veprën penale të PP-së dhe për vepra të tjera penale (jo domosdoshmërisht për vepra të ndërlidhura penale) në procedurën e njëjtë.

396. Autoritetet e Kosovës duhet të gjejnë gjithashtu një zgjidhje ligjvënëse për të siguruar mbulimin e paragrafit (2) të nenit 10 të STKE 198 sa i përket përgjegjësisë së personave juridikë në rastet kur mungesa e mbikëqyrjes ose kontrollit nga ana e personit përgjegjës ka bërë të mundur kryerjen e veprës së PP-së për përfitimin e atij personi juridik, por nga një person tjetër fizik nën autoritetin e tij (që do të thotë se vepra e PP-së në fakt është kryer si pasojë e mosveprimit të personit përgjegjës).

397. Përveç të gjitha këtyre mangësive teknike, ekipi i vlerësimit është i mendimit që rregullat e lartpërmendura për përgjegjësinë penale të personave juridikë do të duhej të kishin arritur deri të bëra e të paktës një kallëzimi penal, për ndonjërin nga veprat penale kundër personit juridik në Kosovë në përafërsisht 16 muaj që i kanë paraprirë vizitës në terren të Ciklit të dytë. Prandaj autoritetet e Kosovës duhet të kërkojnë pengesat e mundshme, përfshirë edhe ato të nënvizuara në këtë Raport, që mund të pengojnë zbatuesit e ligjit dhe prokurorët për hetimin dhe përndjekjen e suksesshme të personave juridikë për veprat penale e në veçanti veprimtaritë e PP/FT.

Procedurat e mundshme paralele civile apo administrative - Kriteri thelbësor 2.4

398. Për shkak të mungesës së plotë të informacioneve relevante, ekipi i vlerësimit nuk ka mundur ta vlerësojë nëse dhe cilat procedura të tjera civile apo administrative zbatohen për personat juridikë, si dhe të krijojë një opinion e të japë rekomandime të përshtatshme në këtë fushë.

Sanksionet për pastrimin e parave - Kriteri thelbësor 2.5

399. Ndërsa sanksionet penale të zbatueshme për personat fizik për veprën PP u konstatuan të jenë jobindëse dhe proporcionale, e njëjta nuk mund të thuhet në lidhje me dënimet në dispozicion për personave juridikë. Një gjobë prej 15,000 deri në 35,000 euro nuk mund të merret si proporcionale dhe bindëse kështu që nuk mund të jetë as efektive. Në mënyrë që të zgjidhet ky problem, autoritetet e Kosovës duhet të rishqyrtojnë vlerat për konvertimin e dënimeve me burgim në dënim me gjobë, të zbatueshme për personat juridikë ose futjen e faktorëve shtesë, përmes të cilëve shuma e konvertuar mund të rritet më tej ose në rrethana të caktuara edhe të shumëzohet.

2.2.3. Klasifikimi për Rekomandimin 2

	Klasifikimi	Përmbledhje e faktorëve bazë për klasifikim
R.2	PP	<ul style="list-style-type: none"> • paqartësi serioze në legjislacionin që ka të bëjë me çështjet themelore të përgjegjësisë penale të korporatave (nëse janë apo jo kjo varet nga fajësia e personit fizik); • dispozita joefektive dhe të buta për sanksionimin e personave juridikë për vepra penale (prag i ulët i dënimit); dhe • kërkohet harmonizimi ndërmjet Ligjit për LPP/LFT dhe KP-së ose Ligjit për PPJVP në kuptimin e termave, koncepteve dhe terminologjisë sa i përket:

	Klasifikimi	Përmbledhje e faktorëve bazë për klasifikim
		<ul style="list-style-type: none"> - standardit të dënimet të zbatueshëm në veprat penale të PP (Ligji për LPP/LFT ndaj KP); dhe - baze të përgjegjësisë penale të korporatave dhe ato në lidhje me personat fizikë (neni 34 i Ligjit për LPP/LFT ndaj nenit 40 të KP-së / nenit 5 të ligjit për PPJVP).

2.3. Penalizimi i financimit të terrorizmit (RV.II)

2.3.1. Përshkrimi dhe analiza

400. RV II u bën thirrje vendeve që të penalizojnë FT, aktet terroriste dhe organizatat terroriste dhe të sigurohen që veprat e tilla janë vepra të ndërlidhura me PP.

401. Struktura dhe koncepti i legjislacionit sipas të cilit FT e ka bërë të jetë vepër e denueshme në Kosovë është (apo më mirë të themi, është bërë) aq unik sa që kërkon shpjegime paraprake.

402. Siç përshkruhet më poshtë më me detaje, FT fillimisht është penalizuar brenda korpusit tradicional të legjislacionit penal, që i bie, KP-të (domethënë KP i përkohshëm dhe KP përkatësisht). Në KP të ri, vepra sipas të cilës penalizohet FT, siç diskutohet më poshtë në detaje, është lehtësimi i ndërmarrjes së terrorizmit (paragrafi (1) i nenit 138 të KP) që e bën pjesë të veprave penale kundër rendit kushtetues dhe sigurisë në Kosovë (Kreu XIV i KP). Me gjithë disa nga mangësitë teknike, kjo vepër përshtatet në kontekstin dogmatik dhe strukturor të KP, si brenda Kreut të përmendur të Pjesës së Veçantë ashtu edhe në termat e përgjithshëm.

403. Ekipi i vlerësimit është bërë i vetëdijshëm në mes të procedurës së vlerësimit të Ciklit të parë për ndryshimet e tashme të Ligjit për LPP/LFT që do të prezantojnë një vepër të re të ndarë për FT. Ligji i ndryshuar, i cili është miratuar më 11 shkurt 2013 dhe shpallur në Gazetën Zyrtare më 8 mars 2013 dhe ka hyrë në fuqi pas 15 ditëve (Ligji No. 04/L-178), ka ofruar një vepër të re penale të FT që ishte përfshirë në ligjin e përmendur, pa ndonjë kontekst të veçantë konceptual apo tekstual, në nenin e ri 36B. Si rezultat i kësaj, tashmë janë dy akte ligjore të ndara në Kosovë me të cilat FT është bërë vepër penale.

404. Penalizimi i dyfishtë i FT është një karakteristikë e jashtëzakonshme e legjislacionit të Kosovës që e ka kthyer kuadrin ligjor të moderuar në fuqi në shumë më të komplikuar dhe më pak, nëse aspak, funksional. Defektet e dukshme do të përmbledhen më poshtë, por para kësaj, ekipi i vlerësimit do të ofrojë së pari përshkrimin kriter-për-kriter, dhe nëse është e mundshme, krahasimin e dy veprave.

Penalizimi i financimit të terrorizmit - Kriteri thelbësor II.1(a) dhe (c)

405. KTH RV.II.1(a) dhe (c) bën thirrje që të penalizohet FT në pajtim me nenin 2 të Konventës Ndërkombëtare për Shuarjen e Financimit të Terrorizmit (Konventa e FT). Penalizimi duhet të shtrihet te çdo person i cili me vullnet mbledh apo ofron fonde me qëllime të paligjshme për t'i përdorur për terrorizëm; dhe fondet nuk domethënë të përdoren apo të provojnë të kryejnë aktivitet terrorist apo të jenë të lidhura për veprim specifik terrorist.

Financimi i aktit terrorist – Kodi Penal

406. FT ka qenë tradicionalisht i penalizuar në ligjin e Kosovës në kuadër të veprës penale të lehtësimit të kryerjes së terrorizmit. Ishte neni 112 i Kodit Penal të përkohshëm që ishte në fuqi deri në fund të vitit 2012 që këtë vepër e ka paraparë si në vijim:

"Neni 112 Lehtësimi i kryerjes së terrorizmit

(1) Kushdo që siguron, kërkon, mbledh ose fsheh fonde a mjete të tjera materiale që përdoren pjesërisht ose tërësisht me qëllim të kryerjes së terrorizmit dënohet me burgim prej pesë deri në pesëmbëdhjetë vjet.

(2) Kushdo që nga pakujdesia kryen veprë nga paragrafi 1 i këtij neni dënohet me burgim prej tre deri në dhjetë vjet."

407. Dy paragrafët e radhës (3) deri në (4) të nenit të përmendur 112 u referohen anëve të tjera, përmes të cilave terrorizmi mund të lehtësohet, siç janë: rekrutimi si dhe dhënia ose marrja e udhëzimeve dhe trajnimi për qëllime terroriste, i cili gjithashtu ka mbetur jashtë fushëveprimit të FT. Atëherë ka qenë paragrafi (5) i cili ka mbuluar ndër të tjera, dërgimin ose transferimin e "burimeve materiale të tjera" në Kosovë dhe jashtë saj, me qëllim të kryerjes së terrorizmit:

Neni 112 paragrafi (5) – "Kushdo që me qëllim të kryerjes së terrorizmit dërgon ose transferon grupe të armatosura, pajisje, armë ose mjete materiale të tjetra në Kosovë ose jashtë saj dënohet me burgim prej dhjetë deri në pesëmbëdhjetë vjet."

i cili në këtë drejtim ishte në një paralelizëm të dukshëm me veprën e përcaktuar në paragrafin (1) si më lart. Ndërsa të gjitha këto vepra mbulojnë veprimet të cilat shtrihen vetëm për financimin e aktit terrorist ("për qëllime të kryerjes së terrorizmit") ishte edhe një dispozitë e veçantë nën paragrafin (2) të nenit 113 që parasheh financimin e organizatës (grupit) terrorist i dhënë si në vijim:

"Neni 113 Organizimi, përkrahja dhe pjesëmarrja në grupet terroriste

(2) Kushdo që i siguron përkrahje një grupi terrorist dënohet me burgim prej tre deri në dhjetë vjet.

ku paragrafi (6) i nenit 109 përkufizonte se shprehja "përkrahje grupit terrorist" përfshinte (në mes të tjerash) "sigurimin a mbledhjen e fondeve ose mjeteve të tjera financiare me qëllim, dijëni ose arsye të bazuar për të besuar se ato do të përdoren tërësisht ose pjesërisht nga një grup terrorist".

408. Në procesin e hartimit të KP-së të ri kjo strukturë e ndërlikuar është ndryshuar me një qëllim të dukshëm për të mbledhur dhe të ndarë veprimet e FT-së brenda fushës së veprave penale të karakterit terrorist. Si rezultat, vepra penale e lehtësimit të kryerjes së terrorizmit, parashikuar tani në nenin 138 të KP-së së ri, përfshin edhe financimin e aktit terrorist dhe atë të organizatës terroriste:

"Neni 138 Lehtësimi në kryerjen e terrorizmit

1. Kushdo që në çfarëdo mënyre të drejtpërdrejtë ose të tërthortë ofron, kërkon, mbledh ose fsheh fonde apo mjete të tjera materiale me dashje, dijëni ose bazë të arsyeshme për të besuar se do të përdoren tërësisht ose pjesërisht për apo nga grupi terrorist ose për kryerjen e veprës terroriste, dënohet me burgim prej pesë (5) deri në pesëmbëdhjetë (15) vjet.

2. Kushdo që e ndihmon kryesin apo bashkëpjesëmarrësin pas kryerjes së një veprë terroriste, duke i siguruar fonde ose burime të tjera materiale personit apo personave të tillë, dënohet me burgim prej tre (3) deri në dhjetë (10) vjet.

409. Legjislacioni i ri më nuk e parasheh veprën e pakujdesisë në FT (siç ishte në paragrafin (2) të nenit 112 të KP-së të përkohshëm), e cila është mjaft e arsyeshme në rast të një veprë penale që bazohet në një element të qëllimshëm. Rekrutimi dhe trajnimi tani janë penalizuar në vepra të veçanta (neni 139-140) dhe vepra e organizimit dhe pjesëmarrjes në grup terrorist (neni 143) nuk e përfshin më përbërësin e financimit (pasi që tani ai bën pjesë në paragrafin (1) të nenit 138). Vepra e rënduar e përkufizuar në paragrafin (5) të nenit 112 të KP-së të përkohshëm tani mund të

gjendet në strukturën e një vepre tjetër penale të quajtur përgatitja e veprave terroriste apo veprave penale kundër rendit dhe sigurisë së Kosovës (neni 144), ku paragrafi (4) parasheh:

Neni 144 paragrafi (4) – “Kushdo që me qëllim të kryerjes së një apo më shumë veprave terroriste nga ky Kapitull, dërgon apo bart grupe të armatosura, pajisje ose burime të tjera materiale në Kosovë ose jashtë saj, dënohet me burgim prej dhjetë (10) deri në njëzet (20) vjet.”

në të cilin përkufizimi i “burimeve materiale” në paragrafin (2) përfshin, në mes të tjerash, një varg burimesh, duke përfshirë “shërbimet financiare” që e sjell prapë këtë vepër në një mbivendosje të dukshme me veprën e duhur të FT-së në paragrafin (1) të nenit 138 të cituar më lart.

410. Sido që të jetë, legjislacioni i ri penal parasheh një strukturë dhe formulim që është më në përputhje me standardet përkatëse ndërkombëtare të përcaktuara me nenin 2 të Konventës së FT-së dhe Rekomandimit të Veçantë II të FATF-së. Duke pasur parasysh se ekipi i vlerësimit nuk ishte në dijeni të ndonjë zbatimi aktual të legjislacionit penal të ish LFT-së në çfarëdo rasti konkret penal (nuk ka pasur hetime ose ndjekje për çfarëdo veprë në lidhje me FT) duket si e panevojshme t’i hyhet ndonjë analize të thellë të dispozitave të vjetra të KP-së të përkohshëm që ishin të zbatueshme në penalizimin e FT deri në fund të vitit 2012, dhe në vend të tij vlerësimi do të përqendrohet në dispozitat përkatëse të KP-së të ri.

411. Në strukturën e KP-së të ri janë paraparë, deri në çfarëdo mase, veprat e sotme të financimit të çdo shfaqje të terrorizmit si në vijim:

- Neni 138 - Lehtësimi në kryerjen e terrorizmit (financimi i aktit terrorist apo organizatës terroriste, shihni citatin si më lart)
- Neni 144 paragrafi (4) - Përgatitja e veprave terroriste ose veprave penale kundër rendit kushtetues dhe sigurisë së Kosovës (mundësia mbulimit të financimit të aktit terrorist, shihni citatin si më lart)
- Neni 137 paragrafi (3) - Ndihma në kryerjen e terrorizmit (ky paragraf për arsye të panjohura është pothuajse fjalë për fjalë identik me paragrafin (2) të nenit 138 të cituar si më lart)
- Neni 139 - Rekrutimi për terrorizëm (shprehimisht i referohet atyre që rekrutojnë financues të terrorizmit).

412. Financimi i aktit terrorist, siç kërkohet në Kriterin II.1 (a) shprehimisht është i penalizuar nën paragrafin (1) të nenit 138 të KP-së (“për kryerjen e aktit terrorist”). Përkitazi me këtë, shprehjes “akt terrorist” i është dhënë një përkufizim gjithëpërfshirës dhe i rëndësishëm në paragrafin (1) të nenit 135 dhe atë si në vijim:

“Terrorizëm, veprim terrorist apo vepër e terrorizmit – kryerja e një ose më shumë veprave penale të mëposhtme me qëllim të frikësimit serioz të popullsisë, të detyrimit të padrejtë të një organi publik, qeverisë apo organizatës ndërkombëtare për të kryer ose për të mos kryer ndonjë veprim, apo që seriozisht të destabilizojë ose të shkatërrojë strukturat themelore politike, kushtetuese, ekonomike apo shoqërore të Republikës së Kosovës, të një shteti tjetër ose të një organizate ndërkombëtare⁸⁸:

- 1.1.- vrasja apo vrasja e rëndë (nenet 178 dhe 179);
- 1.2.- shtytja apo ndihma në vetëvrasje (neni 183);
- 1.3.- sulmi, sulmi me lëndim të lehtë trupor dhe sulmi me lëndim të rëndë trupor (nenet 187-189);
- 1.4.- veprat penale kundër integritetit seksual (nenet 230-232, 235-239 ose 241);
- 1.5. - marrja e pengjeve, rrëmbimi ose privimi i kundërligjshëm nga liria (nenet 175, 194 ose 196);
- 1.6. - ndotja e ujit të pijshëm ose e produkteve ushqimore; ndotja ose shkatërrimi i mjedisit (neni 270 dhe Kreu XXVII);
- 1.7. - shkaktimi i rrezikut të përgjithshëm; zjarrvënja apo djegia ose shpërthimi nga pakujdesia (nenet 334 ose 365);

88. Formati (por jo përmbajtjet) i listës së veprave është redaktuar për qëllimet e këtij Raporti. Referencat janë dhënë në nenet përkatëse të KP të ri.

- 1.8. - shkatërimi, dëmtimi ose heqja e instalimeve publike apo rrezikimi i trafikut publik (nenet 129, 366, 378 ose 380);
- 1.9. - furnizimi, transportimi, prodhimi, këmbimi ose shitja e paautorizuar e armëve, eksplozivit ose armëve nukleare, biologjike ose kimike (nenet 176, 369 ose 372-377);
- 1.10. - përvetësimi i paautorizuar, mbajtja në pronësi, kontroll, posedim ose përdorimi i armëve, eksplozivit ose armëve nukleare, biologjike ose kimike, ose hulumtimet për ose ndërtimi i armëve biologjike ose kimike (referenca e njëjtë si më lart te 1.9);
- 1.11. - rrezikimi i personave të mbrojtur ndërkombëtarisht (neni 173);
- 1.12. - rrezikimi i personelit të Kombeve të Bashkuara dhe i personelit në marrëdhënie me to (neni 174);
- 1.13. - rrëmbimi i fluturakes ose marrja e kundërligjshme e fluturakes (neni 164), ose rrëmbimi i mjeteve të tjera të transportit publik apo të transportit të mallrave (nuk është dhënë ndonjë referencë e veçantë);
- 1.14. - rrezikimi i sigurisë së aviacionit civil (neni 165);
- 1.15. - rrëmbimi i anijeve ose rrezikimi i sigurisë së lundrimit detar (neni 166);
- 1.16. - rrezikimi i sigurisë së platformave fikse të vendosura në pragun kontinental (neni 167);
- 1.17. - përvetësimi, përdorimi, transferimi ose deponimi i paautorizuar i materialeve nukleare (neni 176);
- 1.18. - kanosja për përdorimin apo vjedhjen ose grabitjen e materialeve nukleare (neni 177); ose
- 1.19. - kanosja për kryerjen e ndonjëres prej veprave të saktësuara në nënparagrafët 1.1 deri në 1.18 të këtij paragrafi."

413. Siç mund të shihet më lart, paragrafi (1) i nenit 135 parasheh një përkufizim të përgjithshëm për "terrorizmin" "veprimin terrorist" dhe "veprën e terrorizmit" dhe këto shprehje paraqiten si të barasvlershme në legjislacionin penal të Kosovës. Në anën tjetër, vepra e FT në paragrafin (1) të nenit 138 i referohet financimit të "veprës terroriste", i cili më tutje është një shprehje tjetër ligjore madje edhe në origjinalin në shqip (shprehjet e përkufizuara me paragrafin (1) të nenit 135 janë përkatësisht "*terrorizëm*", "*veprim terrorist*" dhe "*vepër e terrorizmit*", ndërsa në paragrafin (1) të nenit 138 është paksa më ndryshe "*vepra terroriste*") ku paraqiten një laramani e shprehjeve, që në vështrim të parë, janë paksa të ngatërruara për ata që nuk janë aq të njohur me terminologjinë ligjore të gjuhës shqipe.

414. Duke qëndruar me nenin 136, përmes të cilit përkufizohet vepra penale e kryerjes së veprës terroriste, dikush mund të konstatojë se kjo zbatohet edhe më tutje me shprehje të ndryshme për të njëjtin koncept, domethënë "vepër e terrorizmit" dhe "veprim terrorist" si në vijim:

"Neni 136

Kryerja e veprës terroriste

1. Kushdo që kryen një vepër terroriste dënohet me jo më pak se pesë (5) vjet burgim.
2. Kur vepra nga paragrafi 1. i këtij neni rezulton me lëndime të rënda trupore të një apo më shumë personave, kryesi dënohet me jo më pak se dhjetë (10) vjet burgim.
3. Kur vepra nga paragrafi 1. i këtij neni rezulton me vdekje të një apo më shumë personave, kryesi dënohet me burgim së paku pesëmbëdhjetë (15) vjet ose me burgim të përjetshëm.

415. Të dy këto shprehje në anglisht janë megjithatë ekuivalente me shprehjen origjinale shqipe "*vepra terroriste*" e që është, siç u diskutua më sipër, e përkthyer si "akt terrorist" në veprën FT në paragrafin (1) të nenit 138 të KP kështu që mund të thuhet se në këtë vështrim të dy veprat penale i referohen konceptit shumë të njëjtë. Për më tepër, paragrafi (1) dhe paragrafi (4) i nenit 144 saktësojnë se nenet 135-142 të gjitha përkufizojnë "(veprimin e) veprave terroriste" (që qartë shkon përtej përkufizimit të dhënë në paragrafin (1) të nenit 135). Gjithashtu duke pasur parasysh se neni 135 nuk parasheh vepër penale, por përcakton shpjegime të shprehjeve të përdorura në nenet e mëvonshëm të KP-së, ekipi i vlerësimit ka mendimin se mospërputhje e lehtë në

terminologji nuk duket të jetë e qëllimshme dhe për këtë arsye ata janë të gatshëm për të pranuar, për momentin, se shprehjet "akt terrorist" në paragrafin (1) të nenit 138 të KP dhe "akt/vepër terroriste" në nenin 136 janë të mbuluara në mënyrë të barabartë me përkufizimin shpjegues në paragrafin (1) të nenit 135 të cituar më lart. Rrjedhimisht, përkufizimi i gjerë në paragrafin (1) të nenit 135 është i zbatueshëm edhe për veprën e FT-së në paragrafin (1) të nenit 138 dhe veprën terroriste në nenin 136 (kjo është një pyetje tjetër për t'u diskutuar më poshtë nëse veprat në lidhje me terrorizmin në nenet 136-144 do të hyjnë në këtë kategori).

416. Në këtë kontekst, një "vepër e terrorizmit" në nenin 136 do bëhej me kryerjen e ndonjëres prej veprave penale të përkufizuara dhe të renditura në paragrafin (1) të nenit 135 të cituar më lart, më saktësisht, cilado prej veprave penale të renditura në nënparagrafët (1.1) deri (1.18) nëse vepra përkatëse është kryer për qëllimet e saktësuara në pjesën paraprake të paragrafit (1) ("me qëllim të frikësimit serioz të popullsisë, të detyrimit të padrejtë të një organi publik, etj.).

417. Ligjvënësit kosovarë pra nuk kanë zgjedhur të parashohin, nga njëra anë, një vepër "gjenerike" të aktit terrorist në përputhje me përkufizimin e dhënë në paragrafin (1)(b) të nenin 2 b të Konventës së FT-së dhe në anën tjetër, të penalizojnë veprat e ndryshme terroriste të përshkruara në nëntë traktate që janë si shtojcë e të njëjtës Konventë në pajtim me paragrafin (1) të nenit 2. Ndërsa ata kanë penalizuar pothuajse secilën nga nëntë "veprat e traktatit" (shih tabelën më poshtë) ata vendosën për të mbuluar pjesën e mbetur "gjenerike" të aktit terrorist, duke iu referuar veprave penale përkatëse tradicionale përmes të cilave mund të barten komponentët e tij. Si rezultat, trajtimi i paragrafit (1) të nenit 2 të Konventës FT parasheh si në vijim:

- Paragrafi (1) (a) i nenit 2 ("një veprim që përbën shkelje brenda kuadrit të shkeljeve të përcaktuara në një prej traktateve të renditura tek shtojca") shihni nënparagrafi (1.5) dhe prej (1.11 to 1.18) të nenit 135 të KP-së (referencat në tabelën e mëposhtme);

- Paragrafi (1)(b) i nenit 2 ("çdo akt tjetër që ka për qëllim të shkaktojë vdekjen ose plagosjen e rëndë trupore të një civili ose të çdo personi i cili nuk merr pjesë aktive në armiqësitë e situatave të një konflikti të armatosur...") shihni nënparagrafët e tjerë të cilët u referohen veprave penale ku mund të shkaktohet vdekja apo lëndime të rënda, siç janë vrasja (paragrafi(1.1)), sulmi (paragrafi(1.2)) dhe të tjera.

418. Siç u përmend më lart, të gjitha shkeljet e renditura në nën-paragrafin (1.1 deri 1.18) mund të përbëjnë një akt terrorist nëse kryhen për qëllimin e parashikuar në paragrafin paraprak të paragrafit (1) të nenit 135 e cila është e pranueshme për veprat që mbulojnë veprën "gjenerike" (paragrafi (1)(b) i nenit 2 i Konventës FT), por përfundimisht jo për ato përmes të cilave mbulohen nëntë "kundërvajtjet nga traktati" (paragrafi (1) i nenit 2 idem). Arsyeja është se neni 2 (1) shkon nga shtetet që të penalizojnë financimin e veprave nga traktati pa asnjë element shtesë të qëllimshëm dhe kështu ajo është në kundërshtim me konventat që parashohin kërkimin e provave se një vepër e veçantë nga traktati është bërë me qëllim të caktuar (të tilla si ato në paragrafin (1) të nenit 135).

419. Për shembull, vepra e rrëmbimit në Konventën për ndalimin e marrjes së paligjshme të Avionëve (e cila është e shënuar në shtojcën e Konventës për FT) nuk kërkon prova se rrëmbimi është bërë për një qëllim të veçantë. Konventa për FT vetëm kërkon që financimi i kësaj vepre rrëmbimi të penalizohet. Në rastin e Kosovës, KP i ri e ka penalizuar veprën e rrëmbimit plotësisht në përputhje me Konventën përkatëse (shih nenin 164), por ajo vetëm mund të konsiderohet si një "akt terrorist" dhe kështu financimi i tij mund të konsiderohet si një vepër FT e paraparë në paragrafin (1) të nenit 138 nëse rrëmbimi është kryer për qëllimin e parashikuar në pjesën paraprake të paragrafit (1) të nenit 135, ku qasja është kufizuese dhe nuk plotëson standardet e Konventës FT.

420. Në rastin e marrjes së pengjeve, e cila është një nga veprat e parapara në traktat, elementi i qëllimshëm bëhet pjesë e vetë veprës sipas Konventës ndërkombëtare kundër marrjes së pengjeve. Në këtë rast, KP i ri ka penalizuar veprën (neni 175) me një miratim jo të plotë të elementit të qëllimshëm përkatës (nuk është përfshirë detyrimi për persona fizikë ose juridikë apo për një grup personash), e që është vetëm problemi i parë. Problemi i dytë është renditja e kësaj vepre në nenin 135, paragrafi (1.5) që do të thotë se ajo mund të konsiderohet si një "akt terrorist" nëse kryhet për qëllimet e saktësuara në paragrafin (1) të nenit 135 - dhe kjo është qartazi e tepërt në rastet e veprës penale që përndryshe përmban element të qëllimshëm.

Tabela 6: Konventat e renditura në Shtojcën e Konventës së FT

Konventa	Nenet relevante në KP
Konventa për ndalimin e rrëmbimit të paligjshëm të aeroplanëve, e hartuar në Hagë më 16 dhjetor 1970	Neni 135.1.13 ← Neni 164 i KP Rrëmbimi i aeroplanit apo marrja e paligjshme e aeroplanit
Konventa për ndalimin e akteve të paligjshme kundër sigurisë së aviacionit civil, e hartuar në Montreal më 23 shtator 1971	Neni 135.1.14 ← Neni 165 i KP Rrezikimi i sigurisë së aviacionit civil
Konventa për parandalimin dhe ndëshkimin e krimeve kundër personave të mbrojtur ndërkombëtarisht, përfshirë diplomatët, e miratuar nga Asambleja e Përgjithshme e Kombeve të Bashkuara më 14 dhjetor 1973	Neni 135.1.11 ← Neni 173 i KP Rrezikimi i personave nën mbrojtje ndërkombëtare Neni 135.1.12 ← Neni 174 i KP Rrezikimi i personelit të Kombeve të Bashkuara dhe personelit në marrëdhënie me to
Konventa ndërkombëtare kundër marrjes së pengjeve, e miratuar nga Asambleja e Përgjithshme e Kombeve të Bashkuara më 17 dhjetor 1979	Neni 135.1.5 ← Neni 175 i KP Marrja e pengjeve (me një mbulim të kufizuar në lidhje me organet që mund të detyrohen)
Konventa për mbrojtjen fizike të materialit bërthamor, e miratuar në Vjenë më 3 mars 1980	Neni 135.1.17 ← Neni 176 i KP Përvetësimi i paautorizuar, shfrytëzimi, transferi dhe vendosja e materialeve bërthamore Neni 135.1.18 ← Neni 177 i KP Kërcënimet për përdorimin, ose kryerjen e vjedhjes apo të plaçkitjes të materialeve bërthamore
Protokolli për shtypjen e akteve të paligjshme të dhunës në aeroportet që i shërbejnë aviacionit civil ndërkombëtar, shtojcë e Konventës për shtypjen e akteve të paligjshme kundër sigurisë së aviacionit civil, hartuar në Montreal më 24 shkurt 1988	Neni 135.1.14 ← Neni 165 i KP Rrezikimi i sigurisë së aviacionit civil
Konventa për ndalimin e akteve të paligjshme kundër sigurisë së lundrimit detar (Konventa SUA), hartuar në Romë më 10 mars 1988	Neni 135.1.15 ← Neni 166 i KP Rrëmbimi i anijeve apo rrezikimi i sigurisë së lundrimit detar ⁸⁹
Protokolli për ndalimin e akteve të paligjshme kundër sigurisë së platformave fikse në dete dhe oqeanë (Protokolli SUA), hartuar në Romë më 10 mars 1988	Neni 135.1.16 ← Neni 167 i KP Rrezikimi i sigurisë së platformave fikse të vendosura në dete dhe oqeanë ⁹⁰
Konventa ndërkombëtare për ndalimin e bombardimeve terroriste, e miratuar nga Asambleja e Përgjithshme e Kombeve të Bashkuara më 15 shtator 1997	Nuk ka mbulim të veçantë (pjesërisht i mbuluar me nenin 135.1.7 ← Neni 334 Zjarrvënja apo neni 365 Shkaktimi i rrezikut të përgjithshëm)

421. Për shkak të kërkesës së përgjithshme të elementit shtesë të qëllimit dhe zbatimit nganjëherë të mangët, mbulimi i "veprave të traktatit" është vetëm pjesërisht në përputhje me standardet e përcaktuara nga Konventa FT dhe e njëjta gjë mund të thuhet gjithashtu edhe në lidhje me veprën "gjenerike" të aktit terrorist. Sigurisht, koncepti i paragrafit (1)(b) të nenit 2 të Konventës FT deri në një masë të madhe mbulohet nga veprat e ndryshme (vrasje, sulme etj.) I të renditura nën paragrafin (1) të nenit 135 por Konventa përfshin "cilindo akt tjetër" që ka për qëllim të shkaktojë vdekje etj. dhe jo vetëm ato që mund të përfshihen në veprat penale të renditura nën paragrafin (1) të nenit 135. Ndërsa formulimi ka të ngjarë të jetë i zbatueshëm në shumicën e rasteve, mbulimi aktual nuk mund të jetë aq i madh sa ai i veprës në Konventën FT.

422. Sa i përket lidhjes ndërmjet fondeve të mbledhura apo të siguruar dhe aktit terrorist përkatës, elementi i dijenisë në veprën FT në paragrafin (1) nenin 138 është i kufizuar në kryerjen

89. Neni 166 i KP nuk e mbulon përkufizimin e ndryshuar të veprave penale në Konventën SUA i bartur në Protokollin 2005, por Konventa FT kërkon vetëm mbulimin e Konventës SUA.

90. Neni 167 i KP nuk e mbulon përkufizimin e ndryshuar të veprave penale në Protokollin SUA i bartur në Protokollin 2005 gjithashtu, por Konventa FT kërkon vetëm mbulimin e Protokollit SUA të vitit 1988.

e thjeshtë (kryerjen) e aktit terrorist, por jo në organizimin dhe përgatitjen e tij. Ideale do ishte që financimi i një akti terrorist tashmë duhet të penalizohet në fazën e përgatitjes ose organizimit, gjë e cila aktualisht nuk ndodh me paragrafin (1) të nenit 138. Megjithatë, kjo mangësi e dukshme është trajtuar në nenin 145, i cili parasheh se për një veprim që përbën vepër penale, siç përcaktohet në nenet 135-144 (duke përfshirë veprën FT) nuk është e nevojshme që një vepër terroriste në fakt edhe të kryhet.

423. Përveç kësaj çështjeje, ekipi i vlerësimit ka disa dyshime nëse përkufizimi "akt terrorist" në paragrafin (1) të nenit 135 në fakt shtrihet edhe në veprat e tjera të lidhura me terrorizmin në nenet 136-144. Kjo nuk vlen për nenin 136 (i cili parasheh kryerjen e ndonjë prej veprave të renditura nën paragrafin (1) të nenit 135) dhe vepra FT në paragrafin (1) të nenit 138 (përndryshe do të penalizohet "financimi i financimit"), por jo në rast të shkeljeve të tjera të lidhura të tilla si:

- Ndihma në kryerjen e terrorizmit (neni 137 mbulon dështimin për të raportuar përgatitjen e një veprë terroriste apo kryesit e saj);
- Rekrutimi për terrorizëm (neni 139);
- Trajnim për terrorizëm (neni 140);
- Nxitja për të kryer një vepër terroriste (neni 141);
- Fshehja ose dështimi për të raportuar terroristët dhe grupeve terroriste (neni 142);
- Organizimi dhe pjesëmarrja në një grup terrorist (neni 143); dhe
- Përgatitja e veprave terroriste apo veprave penale kundër rendit kushtetues dhe sigurisë së Kosovës (neni 144).

424. Pasi që këto vepra nuk janë të renditura dhe kështu, teorikisht, nuk mund të përfshihen në përkufizimin në paragrafin (1) të nenit 135 është e dyshimtë nëse dhe si mund të merret edhe financimi i këtyre veprave si një vepër FT në kuptimin e paragrafit (1) të nenit 138. Disa prej tyre mund të mbulohen në mënyrë indirekte (p.sh. financimin e kryerjen së veprës penale në nenin 143 që përfshin organizimin ose pjesëmarrjen në një grup terrorist mund të konsiderohet padyshim si financimin e një grup terrorist, siç i referohet në paragrafin (1) të nenit 138. Të tjerat mund të jenë, në një farë mase, të mbuluara nga paragrafi (4) i nenit të lartcekur 144, i cili parashikon se kushdo që me qëllim të kryerjes së një ose më shumë veprave penale të terrorizmit në të njëjtin Kapitull të KP, dërgon ose bart grupe të armatosura, pajisje ose burime të tjera materiale në ose jashtë Kosovës (kjo duket e pazbatueshme për burimet materiale që nuk e kalojnë kufirin e Kosovës). Megjithatë mund të ketë vepra (p.sh. mbledhja dhe sigurimi i pasurive, vetëm brenda territorit të Kosovës, për qëllime të rekrutimit për terrorizëm), të cilat janë zbuluar me sa duket nga vepra FT në paragrafin (1) të nenit 138.

Financimi i ndonjë akti terrorist – Ligji për LPP/LFT

425. Siç është diskutuar më lart, vepra e re *sui generis* e PP ishte inkorporuar në Ligjin për LPP/LFT përmes ndryshimit të veprës kryesore e cila lexohet si më poshtë:

"Neni 36. B Vepra Penale Financimi i Terrorizmit

1. Kushdo, që me qëllim kryen, merr pjesë si bashkëpunëtor, siguron ose mbledhë fonde apo organizon ose drejton të tjerët drejtpërdrejt të ofrojnë ose të mbledhin fonde, apo përpjekja për ta bërë këtë, përmes çfarëdo mjeti, drejtpërdrejt ose tërthorazi, me qëllim që ato të përdoren ose në njohuri se ato do të përdoren në mënyrë të plotë ose pjesërisht për:

1.1. për të kryer një akt terrorist;

1.2. nga një terrorist; ose

1.3. nga një organizatë terroriste; do të konsiderohet të ketë kryer aktin e financimit të terrorizmit."

426. Ngjashëm me veprat e tjera të PP në paragrafin (1) të nenit 138 të KP, *actus reus* e veprës së re praktikisht është në vijë me kërkesat e Konventës së PP. Në këtë drejtim, megjithatë, vepra e re e PP nuk duket të jetë më shumë konform këtij standardi se sa ajo para-ekzistuese në KP. Pra, vepra e re përmban praktikisht vargun e njëjtë të elementeve materiale se sa që përmban vepra, përderisa shumica e dallimeve në mes të dy dispozitave duket të jetë i lidhur me fjalët dhe shprehjet në të cilat vepra penale e KP shkon përtej (por vepra e re mbetet brenda) standardeve të Konventës. Përgjatimi i vetëm i dukshëm është përdorimi i frazës "merr pjesë si bashkëpunëtor" në fillim të veprës së re, e cila duket të jetë e qartë dhe e tepërt.

427. Financimi i një akti terrorist parashihet me paragrafin (1.1) të nenit 36B më lart. Kjo fjalë përkufizohet, duke u mbështetur në të njëjtin ndryshim të Ligjit për LPP/LFT që e ka future veprën e re në Ligjin për LPP/LFT, nëpërmes paragrafit (1.42) të nenit 2 e cila siguron se "akti terrorist" duhet të kuptohet "siç përkufizohet në Kodin Penal të Kosovës". Nënkupton se çdo gjë që është thënë më lart në lidhje me dispozitat e KP në këtë drejtim, me të gjitha anët e forta dhe dobësitë, duhet automatikisht të jetë relevant për veprën e re të FT.

Financimi i ndonjë organizate terroriste dhe i ndonjë terroristi individual – Kodi Penal

428. Për sa i përket mbulimit të veprimtarive financuese përtej fushëveprimit të nenit 2 të Konventës kundër financimit të terrorizmit, që është, koncepti i përgjithshëm i financimit të organizatave terroriste dhe i terroristëve individualë, ekipi i vlerësimit duhet të theksojë se KP këto aspekte i ka trajtuar vetëm pjesërisht.

429. Mangësia më e rëndësishme në këtë fushë është se vepra e FT fare nuk e mbulon çështjen e financimit të ndonjë terroristi individual. Në nenin 138 mbulohet FT vetëm në atë masë që fondet apo burimet materiale ofrohen, kërkohen, mbliidhen apo fshihen për ta mbështetur ndonjë grup të terroristëve apo për kryerjen e ndonjë akti terrorist. Në anën tjetër, në paragrafin (2) të nenit 138 të KP-së (e njëjta dispozitë ekziston edhe në paragrafin (3) të nenit 137 të KP-së) penalizohet ofrimi i fondeve apo i burimeve të tjera materiale për ndonjë terrorist individual, por vetëm pas kryerjes së ndonjë akti të terrorizmit. Kjo kuazi ndërlidhje pas ndërtimit të faktit është drejtpërdrejt e lidhur me ndonjë akt specifik terrorist, i cili është kryer (apo së paku janë bërë përpjekje për t'u kryer) dhe në asnjë rrethanë nuk mund të konsiderohet si financim i ndonjë terroristi individual për çfarëdo qëllimi, përfshirë veprimtaritë legjitime, siç kërkohet në RV.II të FATF-së.

430. Në vend të "organizatave terroriste" vepra e FT i referohet financimit të një "grupi terrorist", term i cili është përkufizuar në paragrafin (4) të nenit 135 si

"Grup terrorist – grup i strukturuar prej më shumë se dy personave, i themeluar gjatë një periudhe kohore dhe i cili vepron në marrëveshje për të kryer terrorizëm. Grupi i strukturuar është grup i cili nuk formohet rastësisht për kryerjen e menjëhershme të ndonjë vepre dhe i cili nuk ka nevojë të ketë role të përcaktuara formalisht të anëtarëve të vet, vazhdimësi të anëtarësisë së tij apo strukturë të zhvilluar."

431. Duke e pasur parasysh përkufizimin e gjerë që KP i ri e jep lidhur me "terrorizmin" në paragrafin (1) të nenit 135 ky përkufizim e plotëson përmbajtjen e përkufizimit të "organizatës terroriste" siç parashihet në fjalorthin e përkufizimeve që i është bashkangjitur Metodologjisë së FATF-së. Fakti se grupi terrorist duhet të jetë "i strukturuar" nënkupton nivel më të lartë të integritetit dhe strukturës sesa ajo që kërkohet nga përkufizimi në fjalorth për organizatën terroriste, i cili i referohet vetëm "*çfarëdo grupi të terroristëve*", por fjalia e dytë e përkufizimit më lart e zgjeron fushëveprimin e termit "grup i strukturuar" mjaft gjerë sa për të qenë në përputhje me standardin e FATF-së (me të vetmin kusht që grupi të mos jetë formuar rastësisht për kryerjen e menjëhershme të ndonjë vepre).

432. Nuk është e specifikuar shprehimisht me legjislacion, por nga përkufizimi më lart duket se financimi i ndonjë organizate terroriste (pra ndonjë grupi terrorist) nuk kërkon që fondet të jenë përdorur për kryerjen apo për tentimin për të kryer ndonjë akt terrorist apo të kenë qenë të lidhura me ndonjë akt specifik terrorist (siç kërkohet nga RV.II.1.c i FATF-së). Ky konkluzion lejohet nga përkufizimi disi i papërcaktuar më lart, si dhe formulimi i veprës në paragrafin (1) të nenit 138 që nuk është i lidhur, për sa i përket financimit të ndonjë grupi terrorist me ndonjë akt konkret terrorist. Në anën tjetër, ky interpretim i gjerë duket se jep hapësirë për diskutime, kështu që duhet të vërtetohet në praktikë sa më parë që të jetë e mundur.

433. Një anë tjetër ku KP duket se ka nevojë për qartësime apo plotësime ka të bëjë me atë se nëse dhe deri në çfarë mase mbulohet financimi i grupit terrorist për çfarëdo qëllimi (përfshirë veprimtaritë legjitime, siç është financimi i shpenzimeve ditore të grupit). Sigurisht, KP nuk i mbulon veprimtaritë e financimit kur fondet kanë për qëllim të përdoren nga një grup i tillë pa kurrfarë specifikimi apo kufizimi eksplicit për sa i përket qëllimit të vërtetë të fondeve. Pavarësisht nga kjo, ekipi i vlerësimit mendon se përputhshmëria e plotë si me formulimin, ashtu edhe me kuptimin e RV.II, mund të arrihet vetëm nëse ky aspekt mbulohet edhe me ligj pozitiv, apo së paku, me jurisprudencë.

Financimi i ndonjë organizate terroriste dhe i ndonjë terroristi – Ligji për LPP/LFT

434. Edhe para futjes së veprës së PP në Ligjin për LPP/LFT, legjislacioni i fundit ishte shkuar më larg se, deri në një masë, fushëveprimi i veprës së PP. Kjo ishte derisa, vepra e FT është e paraparë dhe e përkufizuar në KP siç u diskutua më lart, në paragrafin (1.36) të nenit 2 të Ligjit për LPP/LFT gjithashtu parashihet përkufizimi i termit “financimi i terroristëve” – ku ligjvënësit e kanë ndjekur qasjen e njëjtë që ka rezultuar në përkufizimin e “pastrimit të parave” në paragrafin 1.23 të atij neni. Ky përkufizim qartazi i referohet “financimit të terroristëve” në krahasim me emërtimin e veprës së FT në paragrafin (1) të nenit 138 “Lehtësimi në kryerjen e terrorizmit”.

“Financimi i terroristëve – sigurimi apo mbledhja e fondeve, në çfarëdo mënyre, të drejtpërdrejtë apo të tërthortë, me qëllimin që ato të përdoren apo me dijeninë se ato do të përdoren, plotësisht apo pjesërisht, për kryerjen e cilësdo vepër në kuptim të neneve 112 dhe 113 të Kodit Penal të Kosovës dhe në kuadër të përkufizimeve specifike të parapara në Rekomandimin e Veçantë II të FATF-së.”

435. Ndërsa në rastin e përkufizimit të pastrimit të parave në paragrafin (1.23) të Ligjit për LPP/LFT, ekipi i vlerësimit vetëm mund të supozojë se futja e tij në ligjin parandalues mund të ketë shërbyer për qëllimet e regjimit parandalues raportues, ekipi i vlerësimit janë pothuajse të sigurt rreth kësaj për sa i përket përkufizimit të FT më lart.

436. Problemi më i vogël me këtë përkufizim është referimi i tij, edhe në formulimin aktual, në numrat e neneve të Kodit Penal të përkohshëm i cili tanimë është i vjetëruar duke pasur parasysh se neni 440 i KP të ri parasheh se të gjitha referimet në nenet në ligjet e tjera të Kosovës apo të rregulloreve të UNMIK-it (përkatesisht KP të përkohshëm) duhet t’u referohen numrave të neneve të KP-së së ri si rezultat i të cilit referimi në nenet 112 dhe 113 të KP të përkohshëm duhet t’i referohet nenit të ri 138 (Lehtësimi në kryerjen e terrorizmit) dhe nenit 144 (Përgatitja e veprave terroriste apo veprave penale kundër rendit kushtetues dhe sigurisë së Kosovës).

437. Më problematike është fushëveprimi dhe domethënia e vërtetë e këtij përkufizimi. Së pari, ai është qartazi i kufizuar në financimin e veprave, duke e përjashtuar kështu financimin e organizatave terroriste apo të terroristëve individualë për çfarëdo qëllimi. Në këtë vështrim, ai është edhe më kufizues sesa vepra e FT në paragrafin (1) të nenit 138 të KP i cili, së paku, e mbulon financimin e organizatave (grupeve) terroriste. Sjelljet me të cilat kryhet financimi janë praktikisht të njëjta me ato në veprën e FT me vetëm disa ndryshime të vogla për sa i përket formulimit. Megjithatë, është çështje tjetër se cilat vepra mund në të vërtetë t’i nënshtrohen financimit sipas këtij përkufizimi: këto janë veprat “në kuptim të neneve 112 dhe 113 të Kodit Penal të Kosovës (që janë nenet 138 dhe 144 të KP-së së ri) dhe në kuadër të përkufizimeve specifike të parapara nga FATF-ja në Rekomandimin e Veçantë II.” Në kuadër të kuptimit të neneve të lartcekura të KP-së, pikë së pari mund të shihet vetë vepra e FT, dhe në anën tjetër një vepër tjetër përgatitore për kryerjen e terrorizmit me sjellje specifike të ngjashme me FT në paragrafin (4) të nenit 144 siç u cek më lart. Në kuadër të përkufizimeve specifike të RV.II të FATF-së prapë mund të shihen përkufizimet lidhur me veprën e FT, meqë ajo duhet të penalizohet sipas fushëveprimit të Konventës për FT dhe përtej saj. Nëse i bashkojmë të gjitha këto pjesë, përkufizimi i cituar më lart i referohet qartazi sigurimit apo mbledhjes së fondeve me qëllim të përdorimit të tyre për kryerjen e veprave të FT, që është FT, gjë që është e pakuptimtë.

438. Po ashtu, referimi në RV.II të FATF-së – tipar unik që ka mundësi të jetë veçori e legjislacionit të Kosovës – është në vetvete problematik. Problemi më pak i rëndësishëm është se RV.II si i tillë është tanimë i vjetërsuar, andaj referimi duhet t’i bëhet Rekomandimit të ri 5 të FATF-së, i cili e ka zëvendësuar atë. Megjithatë, më serioze është çështja se RV.II (apo Rekomandimi i ri 5) nuk përputhet me kontekstin e rekomandimeve (të veçanta) të FATF-së që janë standarde ndërkombëtare, por jo norma juridike të cilat do të mund të zbatohen në mënyrë të drejtpërdrejtë. Shtetet duhet ta gjejnë mënyrën optimale për t’i zbatuar standardet e caktuara nga këto rekomandime, për të cilat një referim i thjeshtë sikur ky, megjithatë, nuk mund të konsiderohet zgjedhje.

439. Duke lexuar veprën e re të FT në nenin 36B të Ligjit për LPP/LFT, qartazi mbulon financimin e veprimtarive të kryera me qëllim të përdorimit të fondeve apo duke pasur njohuri se ato do të përdoren nga ndonjë grup terrorist (paragrafi 1.2) apo nga ndonjë organizatë terroriste (paragrafi 1.3). Ligji mbetet i heshtur lidhur me detajet e tjera në këtë drejtim dhe në veçanti as nuk përmbanë ndonjë përkufizim për përdorimin e fjalës “terrorist” apo “organizatë terroriste” e as nuk

specifikon ndonjë burim tjetër të interpretimit për këtë qëllim (p.sh. përndryshe dispozitat e mangëta të KP apo, si mundësi e fundit, standardet e FATF-së) ku dhe si do të përkufizohet.

440. Fakti se ligjvënësi ka dështuar të ofrojë ndonjë lloj përkufizimi për fjalët "terrorist" apo "organizatë terroriste" në Ligjin për LPP/LFT apo gjetiu, seriozisht e vënë në pikëpyetje zbatueshmërinë e penalizimit të ri. Pa një përkufizim të duhur, praktikuesit nuk mund ta dinjë saktësisht çfarë e bën një terrorist apo një organizatë terroriste në këtë kontekst (p.sh. nëse një terrorist përkufizohet sipas akteve terroriste që ai/ajo i ka ndërmarrë tashmë apo nga ato akte që ai/ajo është gati për t'i kryer, cila është niveli i përfshirjes që kërkohet për të konsideruar atë terrorist etj.) që paraqet pengesë për zbatim efektiv të veprës së FT.

441. Në krahasim me veprën e KP, paragrafi 2 i nenit 36B në mënyrë eksplicite përcakton se vepra është kryer pavarësisht se akti terrorist ka ndodhur apo se fondet janë përdorur në të vërtetë për të ndërmarrë një akt të tillë, duke siguruar kështu pajtueshmëri me RV.II.c të FATF-së.

Përkufizimi i fondeve - Kriteri thelbësor RV.II.1.b

442. KTH RV.II.1(b) kërkon që veprat e FT duhet të zgjerohen për çdo fond pasi që ai term është i përkufizuar në Konventën e FT dhe prandaj duhet të përfshijë fondet prej fondeve legjitime dhe jolegjitime.

Kodi Penal

443. Vepra e FT në paragrafin (1) të nenit 138 shtrihet në çdo fond, siç është i përkufizuar ai term në Konventën lidhur me FT. Vargu i fondeve të zbatueshme Konventën e FT është i përkufizuar me paragrafin (2) të nenit 135 të KP-së në mënyrë identike me përkufizimin përkatës për veprën FT si "*pasuri e çfarëdo lloji, qoftë e prekshme ose e paprekshme, e luajtshme ose e paluajtshme, sido që jetë fituar, dhe dokumentet apo instrumentet ligjore në çfarëdo forme, përfshirë formën elektronike ose digjitale, përmes të cilave dëshkohet pronësia ose interesi në pasuritë e tilla, përfshirë, në mes të tjerash, kreditë bankare, çeqet e udhëtarëve, çeqet bankare, urdhërpagesat, aksionet, letrat me vlerë, detyrimet, çeqet dhe letërkreditë*".

444. Përmes përdorimit të shprehjes "sido që të jetë fituar" përkufizimi qartazi i përfshin fondet qofshin ato nga ndonjë burim legjitim apo jolegjitim.

Ligji për LPP/LFT

445. Dispozita që përkufizon "fondet" për qëllime të veprës së re të FT në nenin 36B është paragrafi (1.30) i nenit 2 ("Prona ose mjetet financiare") që është relevante po ashtu për veprën e PP dhe rrjedhimisht është diskutuar në detaje nën Rekomandimin 1 më lart. Krahasimi i dispozitave konkurruese dëshmon se përkufizimi në paragrafin (1.30) është pothuajse identik me atë në paragrafin (2) të nenit 135 të KP siç citohet më sipër.

446. Dallimi i vetëm relevant është se megjithatë përkufizimi në paragrafin (1.30) nuk përmban asnjë referencë të qartë për fondet "sido që janë fituar" dhe, në këtë mënyrë, mbetet e paqartë nëse fondet nga burimet legjitime dhe jolegjitime janë të trajtuar në mënyrë të barabartë.

Tentativa për të kryer vepër dhe veprat shtesë - Kriteri thelbësor RV.II.1.(d) dhe (e)

447. KTH RV.II (d) dhe (e) kërkon që vepra e FT duhet të shtrihet tek aktet e tentuara të terrorizmit, dhe duhet të përfshijë angazhimin në ndonjë nga llojet e sjelljes të parapara me paragrafin (5) të nenit 2 të Konventës së FT.

Kodi Penal

448. Tentativa për të kryer veprën e FT është e mbuluar me dispozitën e përgjithshme në nenin 28 të KP të ri, ku për tentativë të kryerjes së veprës penale parashihet dënimi me burg prej së paku 3 viteve dhe është në përgjithësi e dënueshme (që siç duket i referohet veprës së FT-së që është e dënueshme me burgim deri në 15 vite).

449. Paragrafi (4) i nenit 2 i Konventës lidhur me FT parasheh penalizimin e pjesëmarrjes si bashkëpunëtor në ndonjë vepër të kryer apo vepër në tentativa të pastrimit të parave, në organizimin apo drejtimin e të tjerëve për të kryer këtë vepër, si dhe për kontribuimin në kryerje

në formë të asocimit/bashkimit a konspiracionit. Siç është diskutuar lidhur me veprën e PP-së, këto të gjitha trajtohen në KP të ri ku veprimi i "bashkëkryerjes" (neni 33) e mbulon nocionin e pjesëmarrjes si bashkëpunëtor, vepra "bashkimi kriminal" (neni 34) e mbulon çështjen e bashkimi/asocimit, ndërsa nocioni i konspiracionit mbulohet me nenin e fundit apo me aktin e "marrëveshjes për të kryer vepër penale" (neni 35). Organizimi apo drejtimi i të tjerëve për të kryer veprën gjithashtu mund të mbulohet (përveç atyre që u cekën më lart) me aktin e shtytjes (neni 32).

Ligji për LPP/LFT

450. Në të njëjtin drejtim, paragrafi (4) i nenit 36B i Ligjit për LPP/LFT siguron si vijon:

"Tentativa për të kryer veprën penale të financimit të terrorizmit apo ndihmesa, mbështetja, lehtësimi ose këshillimi në kryerjen e ndonjë vepre të tillë, do të dënohet sikur vepra të kishte përfunduar".

451. Sa i përket veprimeve ndihmëse të renditura në këtë paragraf, këto janë të formuluar në atë mënyrë që nuk i ngjajnë as konceptit e as formulimit të paragrafit (5) të nenit 2 të Konventës së FT (dhe kështu KTH II.1.e) e as KP të Kosovës siç u diskutua më lart. (Në fakt, është mjaft afër terminologjisë së Konventës së Palermos e cila është, megjithatë, relevante në këtë drejtim). Pra, edhe pse i mbulon shumicën e veprave, nëse jo të gjitha veprat ndihmëse, shtrirja aktuale e këtyre veprave dhe posaçërisht korniza themelore ligjore mbetet e paqartë.

452. Kjo situatë është disi e ngjashme me atë të përshkruar në Rekomandimin 1 ku koncepti dhe terminologjia e zbatuar në KP në njërin anë dhe në Ligjin për LPP/LFT në anën tjetër u gjet për të treguar dallime të rëndësishme në këtë fushë e cila mund të shkaktojë probleme në interpretim. Këtu prapë, fjalët si "pjesëmarrja", "ndërlidhja", "ndihma-inkurajimi" janë lënë pa sqarimin e duhur në Ligjin për LPP/LFT dhe nuk mund të interpretohen lehtë brenda kontekstit të KP. Sigurisht, këto terma duket se sigurojnë, edhe pse në strukturë dhe logjikë të ndryshme, mbulim të njëjtë si vepra përkatëse në Pjesën e Përgjithshme të KP (siç është demonstruar nën Rekomandimin 1). Pavarësisht se mbetet e dyshimtë nëse dhe deri në çfarë mase mund të zbatohet KP, si një bazë themelore për interpretim, për qëllime të veprës së re të FT (e cila, ndryshe nga vepra e PP në nenin 308 të KP, nuk është e lidhur me korpusin e Kodit Penal).

Veprat e FT-së si vepra të ndërlidhura për PP-në - Kriteri thelbësor RV.II.2

453. KTH RV.II.2 kërkon që veprat e FT duhet të jenë vepra të ndërlidhura për PP.

454. Siç është diskutuar lidhur me veprën e PP-së, çdo vepër penale sipas legjislationit të Kosovës mund të përbëjë vepër të ndërlidhur për PP-në, përfshirë veprën e FT-së (ose njëra e siguruar nga KP ose e vepra e re e FT e prezantuar nga Ligji për LPP/LFT).

Juridiksioni për veprën e financimit të terrorizmit - Kriteri thelbësor RV.II.3

455. KTH RV.II.3 kërkon që veprat e FT duhet të zbatohen pavarësisht se personi i pretenduar që e ka kryer veprën është në të njëjtin vend apo në vende të ndryshme nga ai ku ndodhen terroristi apo organizata terroriste apo ku ka ndodhur ose do të ndodhë akti terrorist.

456. Në legjislationin penal të Kosovës (domethënë KP dhe Ligji për LPP/LFT) nuk specifikohet nëse vepra e FT-së zbatohet pavarësisht se personi që dyshohet ta ketë kryer veprën e financimit është në të njëjtin juridiksion apo në ndonjë juridiksion tjetër, nga ai në të cilin ka ndodhur apo do të kishte ndodhur veprimi terrorist apo ku është i vendosur terroristi apo organizata përkatëse. Kjo do të thotë se asnjë nga veprat konkurruese të FT-së nuk përmban ndonjë dispozitë të ngjashme me atë në paragrafin (4.3) të nenit 32 të Ligjit për LPP/LFT, përmes së cilit parashihet juridiksioni për pastrimin e të ardhurave të jashtme të fituara përmes krimit.

457. Sigurisht, fushëveprimi i paragrafit (1) të nenit 138 dhe veprat e ndërlidhura brenda KP të ri sikur edhe vepra e re e FT në nenin 36B të Ligjit për LPP/LFT nuk janë të kufizuara me format vendore të terrorizmit dhe kështu që, financimi i terroristëve të huaj apo i organizatave të huaja terroriste, si dhe i veprave terroriste që kanë për qëllim të kryhen në ndonjë shtet tjetër mund të përfshihen në veprën e FT-së. Pavarësisht prej kësaj, ky është vetëm një mbulim i nënkuptueshëm, i cili duhet të parashihet me legjislationin pozitiv.

458. Duhet të theksohet se për sa i përket disa veprave që ndërlidhen me terrorizëm, Ligji penal i Kosovës zbatohet për çdo person i cili kryen veprë penale të paraparë në nenet 136-145 të KP-së jashtë territorit të Kosovës, nëse ajo veprë përbën kërcënim për sigurinë e Kosovës apo të popullsisë së saj, në plotëni apo pjesërisht (paragrafi (2) i nenit 115 i KP-së), por ky lloj legjislacioni nuk e përmbush RV.II.3 të FATF-së. Këto rregulla mund ta rregullojnë çështjen nëse shteti ka juridiksion mbi veprat penale të kryera jashtë shtetit, si dhe në çfarë kushtesh mund ta ketë këtë juridiksion, por formulimi i RV.II.3 të FATF-së nuk lë asnjë dyshim se pyetje kryesore është nëse FT mund të dënohet në një shtet kur veprimtaritë përkatëse terroriste (planifikohen të) ndodhin apo organizatat terroriste ose individët terrorist janë të vendosur në një shtet tjetër, gjë që rezulton në një degëzim të caktuar për sa i përket vendit të kryerjes së krimit (d.m.th financimi i veprimtarive në shtetin "A" ndërsa veprimtaritë/organizatat/individët përkatës terroristë janë në shtetin "B"). Kjo lloj situatë duhet të trajtohet me një dispozitë specifike që aktualisht mungon në legjislacionin e Kosovës.

Elementi mendor i FT - Kriteri thelbësor RV.II.4 (Zbatimi i R.2 të FATF-së: KTH 2.2)

459. KTH 2.2 i Rekomandimit 2 të FATF kërkon që elementi i qëllimit i veprës së PP duhet të nxirret nga rrethanat objektive faktike.

460. Siç është diskutuar në lidhje me veprën PP, standardi përkatës i FATF lidhur me konkluzionin e elementit të qëllimshëm nga provat rrethanore përmbushet me nenin 22 të KP të ri sipas së cilit "*Dijenia, dashja, pakujdesia ose qëllimi i kërkuar si element i veprës penale mund të nxirret nga rrethanat faktike*".

461. Ndryshe nga vepra e PP, vepra e re e FT në nenin 36B të Ligjit për LPP/LFT nuk është e lidhur, në terma të përgjithshme, me KP dhe në këtë mënyrë nuk mundë automatikisht të konsiderohet si një kuadër themelor ligjor në këtë drejtim. Si rezultat, neni 22 i lartpërmendur i KP nuk duket të jetë *ex lege* i zbatueshëm për veprën e re të FT edhe pse gjykata do të ngjarë t'i zbatojë këto rregulla të përgjithshme në raste të tilla.

Përgjegjësia e personave juridikë - Kriteri thelbësor RV.II.4 (Zbatimi i R.2 FATF: KTH 2.3 & 2.4)

462. KTH 2.3 i Rekomandimit 2 të FATF kërkon zbatimin e përgjegjësisë penale për personat juridikë dhe kur nuk është e mundur atëherë duhet të zbatohet përgjegjësia civile dhe administrative, përderisa KTH 2.4 i të njëjtit Rekomandim kërkon që në marrjen e personave juridik në përgjegjësi për PP nuk duhet të përjashtohet mundësia e përgjegjësisë paralele penale, civile apo administrative në vendet ku janë në dispozicion me shumë se një formë e përgjegjësisë.

463. Përgjegjësia penale e personave juridikë zbatohet, siç është diskutuar më lart në lidhje me veprën e PP, në lidhje me të gjitha veprat përfshirë veprën e FT. Për këtë arsye, gjetjet dhe rekomandimet e bëra nga ekipi i vlerësimit në lidhje me veprën PP janë po aq relevante sa i përket njërës nga veprat konkurruese të FT.

Sanksionet për FT – Kriteri Thelbësor RV.II.4 (zbatimi i R.2 FATF: KTH 2.5)

464. KTH 2.5 i Rekomandimit 2 të FATF kërkon që personat fizikë dhe juridikë të jenë objekte të sanksioneve efektive, proporcionale dhe bindëse penale, civile dhe administrative për PP.

Kodi Penal

465. Dënimet e shqiptueshme për veprën e FT-së janë mjaft të ashpra për të qenë efektive, parandaluese dhe gjithashtu proporcionale me kërcënimin që paraqitet nga vepra. Kryerja e veprës së FT-së sipas paragrafit (1) të nenit 138 kërcënohet me burgim nga 5 deri 15 vite, ndërsa për veprën e ndërlidhur shtesë sipas paragrafit (2) të nenit 138 parashihet dënim me burg nga 3 deri në 10 vite. Kjo e tëra është plotësisht në përputhje me vargun e dënimeve për veprat e tjera të ndërlidhura me terrorizëm. Kështu, kryerja e një veprë terroriste sipas nenit 136 është e dënueshme me së paku 5 vite burgim, por niveli minimal është 10 vite në rast se vepra rezulton në lëndime të rënda trupore dhe burgim me 15 vite apo të përjetshëm në rast se vepra shkakton vdekje.

Ligji për LPP/LFT

466. Në pajtim me paragrafin (3) të nenit 36B vepra e FT e përcaktuar në paragrafin (1) të nenit të njejtë duhet të jetë e denueshme "me gjobë deri në 500,000 euro apo me burgim nga 7 deri në 20 vite apo njëra nga këto dënime"⁹¹.

467. Me gjithë ngjashmëritë potenciale në mes të veprave konkurruese të PP të përmendura më lart, opusi i dënimit është njëra nga çështjet ku penalizimi i dyfishtë i FT domosdoshmërisht do të shkaktojë probleme për praktikuesit kur të përcaktojnë zbatimin e ligjit të zbatueshëm. Në njërën anë, vepra e FT në nenin 36B është e kërcënuar në mënyrë të konsiderueshme me fjalën e burgimit se sa ajo në paragrafin (1) të nenit 138 të KP (7 deri 20 vite kundër 5 deri 15 vite). Në anën tjetër, megjithatë, duhet po ashtu të sanksionohet me një dënim jo-kujdestarie (gjobë deri 500,000 euro) e cila është alternativë mjaft e butë e burgimit, sidomos pasi që Ligji për LPP/LFT nuk ofron ndonjë shumë minimale për gjobë të tillë. (Derisa neni 46 i KP ofron që gjoba nuk mund të jetë më pak se 100 euro, ekipi i vlerësimit nuk ka mundur të gjejë dispozitë ligjore që do ta bënte këtë rregull të zbatueshme përmbi fushëveprimin e KP). Duke marrë parasysh që vepra e FT mund të dënohet vetëm me një gjobë modeste, regjimi i sanksioneve në paragrafin (3) të nenit 36B nuk mund të konsiderohet mjaft bindës.

468. Përveç frazës së fundit "ose njëra nga këto dënime" e cila nuk duket se ka bërë ndryshim në atë që sanksionet përkatëse janë alternative gjithësesi (pra secila nga ato mund të zbatohet). Përderisa kjo dispozitë nuk ka kuptim në formën e tanishme, mund të ngrejë disa dyshime nëse edhe burgimi edhe dënimet me para mund të shqiptohen për financuesin e terroristit.

Statistikat dhe efektiviteti

469. Si statistikat që i janë dhënë ekipit të vlerësimit, ashtu edhe informatat e mbledhura nga tereni e konfirmojnë se asnjëherë nuk ka pasur asnjë hetim apo ndjekje penale të FT-së apo të ndonjë veprë tjetër të ndërlidhur me FT-në në Kosovë. Në mungesë të rasteve konkrete nuk mund të bëhet asnjë vlerësim i efektivitetit dhe zbatimit të dispozitave përkatëse e lerë më të praktikës gjyqësore.

2.3.2. Rekomandimet dhe komentet

Penalizimi i financimit të terrorizmit - Kriteri thelbësor II.1

Penalizimi i dyfishtë

470. Penalizimi i dyfishtë i FT është karakteristikë unike dhe e paprecedentë e legjislacionit të Kosovës. Vepra e re e ndarë e FT në nenin 36B të Ligjit për LPP/LFT duket se është futur në korpus juris të Kosovës pa maturi të nevojshme, duke mos i kushtuar kujdes harmonisë dhe zbatueshmërisë së ndërsjellë të kornizës ligjore përkatëse.

471. Ideja e futjes së veprës së re të FT në Ligjin për LPP/LFT ka qenë problematik prej fillimit kur të kihet parasysh se kanë ekzistuar një numër i dispozitave që lidhen me terrorizmin (veprat dhe përkufizimet) në KP që kanë ofruar mbulesë gjithëpërfshirëse të kësaj fushe, përfshirë edhe penalizimin e FT në nenin 138 të KP. FT është një vepër e që tradicionalisht rrënjët i ka pasur në kontekst të veprave të lidhura me terrorizmin dhe përkufizimeve përkatëse (p.sh. "akti terrorist") dhe dispozitave të KP, me të cilat fillimisht është mbuluar penalizimi i FT në Kosovë, të cilat në të vërtetë janë të bazuara në këtë qasje kontekstuale. Fakti që një vepër e re e FT do të ishte jashtë këtij konteksti kërcënon me situatë ku FT mund të gjindet në një pjesë të legjislacionit përderisa të gjitha veprat e ndërlidhura me terrorizmin dhe përkufizimet në një tjetër.

472. Me gjithë vërejtjet e ekipit të vlerësimit të paraqitura gjatë procedurës së vlerësimit, ndryshimi i legjislacionit ishte miratuar dhe si i tillë të gjitha brengat që ekipi i vlerësimit i ka ushqyer janë bërë realitet. Çka është edhe më brengosëse, ndryshimi i Ligjit për LPP/LFT me futjen e veprës së re të FT, nuk ka ndryshuar apo shfuqizuar ndonjë nga nenet konkurruese apo të mbivendosura të KP. Si rezultat, kuadri ekzistues i LFT në Pjesën e Veçantë të KP ka mbetur tërësisht i paprekur dhe tash kemi dy vepra penale konkurruese, njëra në KP dhe tjetra në Ligjin

91. Në versionin zyrtar të gjuhës angleze të Ligjit të ndryshuar, kjo pjesë lexon "me një gjobë deri në pesëqind mijë (500,000) Euro" pra me sa duket shumë fikse e gjobës. Këqyrja e origjinalit në gjuhën shqipe, megjithatë, provon që shuma prej 500,000 euro është gjoba më e lartë që mund të imponohet ("me një gjobë deri në pesëqind mijë (500,000) Euro" ku "deri në" do të thotë "up to").

për LPP/LFT, nën të cilën veprimtaritë e FT mund të nënshtrohen në mënyrë të barabartë. Është një rast eksplicit i paqartësisë juridike që paraqet rrezik serioz për zbatimin efektiv të dispozitave përkatëse.

473. Vepra e re e FT në nenin 36B është tërësisht "trup i huaj" në Ligjin për LPP/LFT si në kuptim të vendit ashtu edhe të zbatueshmërisë brenda ligjit: neni i ri 36B dhe tri nenet e reja janë vendosur në fund të Kreut IV (Sanksionet dhe veprat penale) rastësisht (p.sh. neni 36A merret me përgjegjësinë e inspektimit të BQK-së për pajtueshmëri dhe neni 36C me pasojat e frikësimit lidhur me raportimin e veprimtarive apo transaksioneve...) duke përdorur terma juridike që do të kërkonin sqarim apo përkufizim të duhur ("terrorist individual") i cili mungon tërësisht.

474. Para dhe gjatë vizitës së Ciklit të dytë në Kosovë, ekipi i vlerësimit ka provuar të shqyrtojë arsyet dhe rrethanat që kanë dërguar deri te një qasje e tillë fatkeqe ligjore. Ekipi ka kuptuar se përderisa legjislacioni penal (KP, KPP) normalisht do t'i përkiste MD, ishte MF që ka qenë përgjegjëse për anët ligjvënëse të Ligjit për LPP/LFT dhe rrjedhimisht me kompetenca ekskluzive për përgatitjen dhe hartimin e ndryshimeve, edhe pse një ndryshim, si ai i fundit, do të ndikonte në çështjet ligjore penale. Pra, ligji i ndryshuar që ka përmbajtur veprën e re të FT fillimisht ishte hartuar nga MF por ishte qarkulluar, para procedurës së miratimit, mes të gjitha ministrive përgjegjëse përfshirë edhe MD.

475. Ekipi i vlerësimit me gjithë përpjekjet nuk ka mundur të përcaktojë se pse MF e ka parë të nevojshme të fusë veprën e dytë të FT në Ligjin për LPP/LFT. Sigurisht, në disa vështrime, kjo vepër është më në linjë me standardet përkatëse të FATF-së se sa KP, por mangësitë e të fundit kanë mund të ndreqen, pa asnjë dyshim, brenda kornizës së KP-së. Me fjalë të tjera, vepra e re e FT nuk ka vlerë të madhe të shtuar që të arsyetonte përfshirjen e saj në Ligjin për LPP/LFT, ose pranë veprës ekzistuese të KP-së.

476. Si do që të jetë, ekipi i vlerësimit ka mësuar se draft legjislacioni ishte qarkulluar te MD ku ishte vlerësuar nga Departamenti Ligjor. Si rezultat i këtij shqyrtimi, MD ka gjetur se drafti ishte në harmoni me kornizën para-ekzistuese, përfshirë legjislacionin penal dhe ishte pajtuar me miratimin e tij. Pa marrë parasysh arsyet e përshkruara me lart, megjithatë, ekipi i vlerësimit ushqen dyshime serioze lidhur me qëndrueshmërinë dhe besueshmërinë e këtij vlerësimi.

477. Ekipi i vlerësimit nxitë autoritetet e Kosovës (përfshirë dy Ministritë) të fillojnë komunikimin dhe koordinimin në këtë fushë, të analizojnë situatën, shqyrtojnë fushat e mbivendosura dhe fjalët e panevojshme në pjesët përkatëse të legjislacionit dhe të gjejnë një zgjidhje efektive ligjvënëse me të cilën dyfishimi i penalizimit të FT mund të eliminohet dhe të arrihet një vepër e vetme, autonome dhe gjithëpërfshirëse e FT. Si hap i parë, MF, si njëra nga ministritë që në të vërtetë ka "sponsorizuar" hartimin e legjislacionit material penal në Kosovë, duhet urgjentisht të përfshihet në Grupin Punues për Gjyqësinë Penale të themeluar rishtas, i cili ka mandatin për të shqyrtuar gjyqësinë penale të Kosovës dhe aktualisht përbëhet, në mes të tjerash, nga MD, KGJK, KPK si dhe DK, por jo MF.

478. Me sa duket, autoritetet e Kosovës e kanë kuptuar rëndësinë e kësaj çështje. Paragrafi (6.4) i nenit 2 të Planit të Veprimit që është shtojcë e Strategjisë Kombëtare të Kosovës për parandalimin dhe luftimin kundër ekonomisë joformale, PP, FT dhe krimeve financiare për periudhën 2014-2018 e njeh dyfishimin e penalizimit të FT dhe dallimet në mes të dy veprave të FT. Si sanim, përcakton se penalizimi i FT duhet të përfshihet në KP dhe përmbajtja e saj duhet të ndryshohet që të jetë në përputhje me Konventën e FT. Për këtë detyrë, sidoqoftë, Plani i Veprimit emëron MD si autoritet përgjegjës së bashku me NjIF dhe Koordinatorin Kombëtar si institucione mbështetëse, gjersa MF, e cila përndryshe ka qenë përgjithësisht përgjegjëse për hartimin dhe ndryshimin e Ligjit për LPP/LFT, duket së ka mbetur prapë jashtë. Për shkak të kësaj, edhe pse ekipi i vlerësimit pakushtëzime pajtohet me qëllimin e vendosur nga Plani i Veprimit, ata po ashtu e ritheksojnë nevojën për komunikimin dhe koordinimin ndërministror në këtë fushë.

Financimi i ndonjë akti terrorist

479. Për sa i përket terminologjisë së përdorur në nenet 135 deri 144 të KP të ri, ekipi i vlerësimit e ka vërejtur rrezikun e tepricës apo hutisë që mund të shkaktohet nga përdorimi i termave pak të ndryshme në dispozitën shpjeguese në paragrafin (1) të nenit 135 dhe veprave në nenet 136 dhe 138. Meqë nuk ka ndonjë shenjë të diskrepancës substanciale për sa i përket fushëveprimit të termave të ndryshme (paragrafi (1) i nenit 135 e parasheh pikërisht të njëjtin përkufizim për tri terma njëkohësisht), legjislatorët duhet ta rishqyrtojnë thjeshtimin dhe uniformizimin e terminologjisë së përdorur në nenet përkatëse.

480. Mbulimi i fushëveprimit të veprës terroriste të përgjithshme siç kërkohet nga paragrafi (1)(b) i nenit 2 i Konventës rreth FT bëhet nga neni 135 përmes paraqitjes së veprave të ndryshme penale të KP-së. Kjo zgjidhje mundet deri në një masë të madhe ta mbulojë konceptin e paragrafit (1b) të nenit 2, por meqë Konventa e rrumbullakëson "çdo akt tjetër" lista e veprave përkatëse (vrasje, sulm, etj.) nuk mund të jetë aq e madhe sa vepra në Konventën rreth FT-së. Rrjedhimisht, paragrafi (1b) i nenit 2 i Konventës për FT-në duhet të adresohet nga një vepër e ndarë (mund të formulohet qoftë brenda dispozitës shpjeguese në nenin 135 ose, çka është më e përshtatshme, brenda strukturës së veprës në nenin 136) dhe kështu që referimet e vrasjes, sulmit, etj. në paragrafin (1) të nenit 135 mund të hiqen.

481. Për sa i përket penalizimit të "veprave me traktat" këto mund të konsiderohen vetëm "akte terroriste" dhe financimi i tyre mund të konsiderohet vetëm vepër e FT-së sipas paragrafit (1) të nenit 138 nëse ato kryhen për qëllimin e paraparë në pjesën paraprake të paragrafit (1) të nenit 135. Duke e pasur parasysh se paragrafi (1a) i nenit 2 i Konventës për FT-në kërkon nga shtetet që ta penalizojnë financimin e veprave me traktat pa asnjë element tjetër të qëllimshëm, është në përputhje me këtë standard të kërkohet dëshmi se një vepër e caktuar e traktatit është kryer për qëllimin e caktuar. Për shkak të kushtit të përgjithshëm të elementit shtesë të qëllimshëm dhe zbatimit nganjëherë të mangët (shih shembujt në pjesën shpjeguese) mbulueshmëria e "veprave me traktat" është vetëm pjesërisht në përputhje me Konventën rreth FT-së, gjë që me urgjencë duhet të rregullohet në legjislacionin përkatës penal.

482. Është e dyshimtë nëse dhe deri në çfarë mase përkufizimi i "aktit terrorist" në paragrafin (1) të nenit 135 shtrihet për veprat që ndërlihen me terrorizmin në nenet 136 deri 144 (përmes neneve 136 dhe paragrafit (1) të nenit 138.1), në veçanti nëse financimi i këtyre veprave mund të konsiderohet vepër e FT në kuptim të nenit 138.1. Kjo çështje duhet të rishqyrtohet nga autoritetet e Kosovës dhe duhet të gjendet një zgjidhje e duhur ligjvënëse (p.sh. zgjerimi i paragrafit (1) të nenit 135 për këtë aspekt) në mënyrë që financimi i këtyre veprave gjithashtu të mund të përfshihet në fushëveprimin e veprës së FT-së.

Financimi i ndonjë terroristi individual apo i ndonjë organizate terroriste

483. Çështja e financimit të një terroristi individual, siç kërkohet nga RV.II i FATF-së, mungon në dispozitat përkatëse të KP dhe kjo çështje duhet urgjentisht të rregullohet. Vepra e paraparë nën paragrafin (2) të nenit 138 nuk është relevante në këtë aspekt.

484. Ende në kontekst të veprës së FT në KP ligji nuk e specifikon shprehimisht se financimi i një grupi terrorist nuk kërkon që fondet të jenë përdorur për ta kryer ndonjë akt terrorist apo për të tentuar kryerjen e ndonjë akt terrorist ose që ato të kenë pasur lidhje me ndonjë akt terrorist specifik. Ndonëse ky konkluzion mund që në mënyrë të tërthortë të nxirret nga dispozitat ekzistuese, mbetet ca hapësirë për diskutime, kështu që kjo çështje duhet të vërtetohet me jurisprudencë apo me ndonjë legjislacion tjetër pozitiv më preciz. Gjithashtu, legjislacioni aktual ka nevojë të qartësohet apo të plotësohet për sa i përket financimit të grupeve terroriste për çfarëdo qëllimi (përfshirë veprimtaritë legjitime, siç është financimi i shpenzimeve ditore).

485. Përderisa vepra e re e FT në Ligjin për LPP/LFT shprehimisht e parasheh financimin e ndonjë terroristi individual apo organizate terroriste, këto dispozita nuk mund të zbatohen pasi që ligjvënësit kanë dështuar të përcaktojnë, me përkufizim të duhur, mbulimin aktual të fjalëve "terrorist" dhe "organizatë terroriste". Kjo mangësi duhet të adresohet urgjentisht përndryshe këto të arritura të legjislacionit të ri mbesin të pakuptimta dhe të pazbatueshme.

Të tjera

486. Për të qenë konsistent me konkluzionet e tij të dhëna rreth përkufizimit të PP-së, ekipi i vlerësimit e rekomandon fshirjen e përkufizimit "shtesë" të FT-së në nenin 2, paragrafi 1.36. Kjo zgjidhje automatikisht do ta rregullonte mbulimin e mangët të këtij përkufizimi (lidhur me financimin e organizatave terroriste dhe të terroristëve individualë), si dhe problemet me referimet e tij hutuese (dhe me siguri plotësisht të gabuara) për nenet e caktuara të ndërlihdura me FT të KP-së (të mëparshëm) dhe të RV.II të FATF-së.

Juridiksioni për veprën e financimit terrorist

487. Ndonëse fushëveprimi i paragrafit (1) të nenit 138 i KP (dhe veprave të ndërlihdura) nuk është qartazi i kufizuar në format e brendshme të terrorizmit dhe kështu që vepra nuk e përjashton

zbatueshmërinë e saj për financimin e terroristëve ose organizatave terroriste të huaja apo të akteve terroriste të kryera në ndonjë shtet tjetër (nga mungesa e ndonjë praktike të kundërt, vlerësimi nuk ndikohet në këtë pikë) kjo mbulueshmëri e nënkuptuar m mirë do të rregullohet përmes legjislacionit pozitiv.

2.3.3. Klasifikimi për Rekomandimin e Veçantë II

	Klasifikimi	Përmbledhje e faktorëve bazë për klasifikim
RV.II	PP	<ul style="list-style-type: none"> • dyfishimi i penalizimit të FT që shkakton fjalë të panevojshme dhe shpien në paqartësi serioze për praktikuesit; • financimi i një terroristi individual (për çfarëdo qëllimi) qartazi nuk është i paraparë në veprën e FT-së në KP; • terminologji jokonsistente dhe/apo e tepërt e përdorur në dispozitat lidhur me FT në KP • mbulueshmëri e mangët e "aktit të terrorizmit" siç kërkohet nga paragrafi (1) i nenit 2 i Konventës kundër FT-së: <ul style="list-style-type: none"> - nuk ka mbulueshmëri të plotë dhe të përgjithshme të veprës "së përgjithshme" të terrorizmit si çështje e FT; dhe - mbulueshmëri e mangët e "veprave me traktat" si çështje e FT përmes kërkimit të një elementi shtesë të qëllimshëm • është e paqartë nëse përkufizimi i "aktit terrorist" në paragrafin (1) të nenit 135 shtrihet për veprat e ndërlidhura me terrorizëm (p.sh. rekrutimi për terrorizëm) në mënyrë që financimi i këtyre veprave gjithashtu të mund të konsiderohet vepër e FT-së; dhe • Vargu i sanksioneve me të cilat vepra e FT në Ligjin për LPP/LFT është kërcënuar, duke përfshirë gjobën si dënimin në vete nuk mund të konsiderohet bindëse.

2.4. Konfiskimi, ngrirja dhe sekuestrimi i të ardhurave nga krimi (R.3)

2.4.1. Përshkrimi dhe analiza

488. Fushëveprimi i Rekomandimit 3 është t'u kërkojë vendeve që të miratojnë masat, përfshirë masat legjiore – Rekomandimi siguron disa lloje të masave që duhet të futen – për t'i mundësuar autoriteteve kompetente të konfiskojnë pasurinë e shpërlarë, të ardhurat nga veprat e PP ose atyre të ndërlidhura, instrumenteve të përdorura apo me qëllim që të përdoren për kryerjen e këtyre veprave, apo pasurinë në vlerë korresponduese, pa paragjykim për të drejtën *bona fide* për palët e treta. Për më tepër, vendet mund të konsiderojnë miratimin e masave që lejojnë konfiskimin e të ardhurave të tilla apo instrumenteve pa kërkuar ndonjë dënim penal.

489. Korniza e Kosovës për sekuestrim dhe konfiskim është e rregulluar fillimisht përmes KP dhe KPP, dhe në përgjithësi është e përshtatshme për sa i përket dizajnit dhe fushëveprimit ligjvënës. Megjithatë ekzistojnë një numër mospërputhjesh. Kodi i ri Penal i ri dhe Kodi i ri i Procedurës Penale kanë hyrë në fuqi menjëherë pas vizitës së parë në terren. Para kësaj janë përdorur KP dhe KPP të përkohshëm, të cilët kishin një kornizë dukshëm më të ngushtë për sa i përket sekuestrimit dhe konfiskimit.

Fushëveprimi i pasurisë që i nënshtrohet konfiskimit - Kriteri thelbësor 3.1

490. Sipas KTH 3.1 legjislacioni parasheh konfiskimin e pasurisë që është shpërlarë ose që rrjedh nga, apo instrumentet e përdorura, dhe instrumentet e destinuara për përdorim në kryerjen e një vepre të PP, FT apo të ndërlidhur dhe pasurisë në vlerë korresponduese.

491. Neni 96 i Kodit Penal (KP) e parasheh konfiskimin e 'dobisë pasurore të fituar me anë të kryerjes së veprës penale'. Kjo i mbulon të gjitha veprat penale që gjenerojnë të ardhura kriminale, përfshirë PP, TF dhe veprat e tjera të ndërlydhura. Neni 69 i KP e parasheh konfiskimin e përgjithshëm të sendeve (instrumenteve) të përdorura për kryerjen e veprave penale apo që rrjedhin nga kryerja e veprave penale, që së bashku me dispozitat e lartcekura rreth "dobisë pasurore" i përmbushin kushtet e KTH 3.1.(a - c) të FATF-së.

492. Për të bërë konfiskimin e përfitimeve materiale, procedura penale duhet të përmbillet me një aktgjykim ku i pandehuri shpallet fajtor (neni 280 KPP) përveç në rastet e pasurisë që ka prejardhjen nga veprat e korrupsionit (neni 281 KPP). Prokurori duhet që në aktakuzë t'i paraqesë pasuritë që i nënshtrohen konfiskimit (neni 274 KPP). Mosbërja e kësaj mund të rezultojë me kërkesë që pasuria t'i lirohet pronarit⁹².

493. Për ta konfiskuar pasurinë e përdorur në ndonjë vepër penale (*sendet*) prokurori duhet që në gjykimin kryesor ta dëshmojë se pasuria është përdorur në veprën penale (neni 283 KPP). Nuk është plotësisht e qartë nëse nevojitet vendimi mbi fajësinë për t'i konfiskuar këto *sende* përveç pasurisë që i nënshtrohet dorëzimit automatik sipas nenit 282 KPP (pasuritë të cilat janë të rrezikshme apo të paligjshme). Megjithatë në KPP nuk përfshihet asnjë standard i dëshmisë apo procedurë për konfiskimin përfundimtar të *sendeve që kanë për qëllim të përdoren* për kryerjen e ndonjë vepre penale, gjë që ngre dyshime rreth mundësisë së konfiskimit të tyre përfundimtar.

494. Paragrafi (1) i nenit 97 të KP parasheh pagesën e një vlere 'të barasvlershme' (pra korresponduese) kur dobia pasurore nuk mund të konfiskohet. Kjo nuk ka ndodhur asnjëherë në praktikë.

Konfiskimi i të ardhurave të drejtpërdrejta apo të tërthorta nga vepra penale - Kriteri thelbësor 3.1.1(a)

495. Sipas KTH 3.1.1(a) kërkesat nën KTH 3.1 duhet të zbatohen në mënyrë të barabartë për pasurinë që ka rrjedhur drejtpërdrejt apo në mënyrë të tërthortë nga të ardhurat e krimit, përfshirë të ardhurat, fitimet dhe përfitimet e tjera.

496. Në përputhje me paragrafin (34) të nenit 120 të KP, dobia pasurore është "çfarëdo pasurie e cila fitohet drejtpërdrejt ose tërthorazi nga vepra penale. Pasuria e cila fitohet tërthorazi nga vepra penale përfshin pasurinë në të cilën çfarëdo pasurie që drejtpërdrejt është fituar nga vepra penale më vonë është konvertuar, transformuar apo përzier, si dhe të ardhurat, kapitalin apo dobitë e tjera ekonomike të fituara ose realizuara për pasurinë e tillë në çfarëdo kohe që prej kryerjes së veprës penale". Në nenin 276 të KPP-së në përgjithësi parashihet një përkufizim i ngjashëm, i cili i përmbush kushtet e standardit të FATF-së për sa i përket konfiskimit të të ardhurave të drejtpërdrejta.

Konfiskimi nga një palë e tretë - KTH 3.1.1.(b)

497. KTH 3.1.1(b) kërkon që, subjekt i mbrojtjes së të drejtave të palëve të treta, kërkesat nën KTH 3.1 të zbatohen në mënyrë të barabartë për të gjithë pasurinë si në KTH 3.1.1(a) pa marrë parasysh se a është mbajtur apo mbahet nga i pandehuri apo pala e tretë.

498. Për sa i përket konfiskimit nga një palë e tretë, dispozitat e KP-së dhe të KPP-së dallojnë në mënyrë mjaft të konsiderueshme, gjë që krijon dykuptimësi, dhe me mundësi që të shpie në probleme serioze të zbatimit në të ardhmen. Në paragrafin (2) të nenit 97 të KP-së lejohet konfiskimi nga palët e treta kur ata i kanë marrë dobitë pasurore pa 'kompensim' apo më pak sesa vlera e vërtetë, duke e ditur (apo kur ata është dashur ta dinë) se dobia pasurore është marrë përmes veprës penale. Kur transferi i dobive është bërë tek anëtari i familjes, barra e dëshmisë i kalon anëtarit të familjes për të dëshmuar se "e ka kompensuar tërë vlerën". Këto dispozita janë në përgjithësi të pranueshme për t'i përmbushur kushtet e standardeve ndërkombëtare. Në të

92. Me 14 janar 2014, Kryeprokurori i Shtetit ka nxjerrë Udhëzimin Nr. 26/2014 mbi Veprimet e prokurorëve lidhur me *sendet* e sekuestruara dhe të konfiskuara dhe për të cilat është lëshuar urdhëri për ngrirje. Ky tekst qartëson, mes të tjerash, deklaratën e detyrueshme të qëllimit për të kërkuar apo jo ngrirjen, sekuestrimin apo konfiskimin dhe bashkangjijtjen e vendimeve procedurale dhe listave të pasurive pas identifikimit të duhur në dosjen e aktakuzës. Një raport statistikor tremujor kërkohet të përgatitet nga koordinatoret (prokurorët) e caktuar për zbatimin e këtij Udhëzimi. Një Udhëzim për Konfiskim të thjeshtuar si dhe shtojcat në lidhje me Konfiskimin e Detyrueshëm sipas Kodit Penal, Pasurinëve objekt të konfiskimit automatik/të menjëhershëm (neni 282 KPP) dhe Formën për renditjen e përfitimeve nga krimi janë pjesë përbërëse të Udhëzimit të lartpërmendur.

njëjtën kohë, neni 278 i KPP-së parasheh një barrë edhe më të lartë të dëshmisë, duke theksuar se përfitimet kriminale që u *tranferohen/kalohen* palëve të treta mund t'i nënshtrohen konfiskimit vetëm në tri raste:

- i. të ardhurat nga vepra penale janë kaluar nga posedimi i të pandehurit;
- ii. kalimi ka qenë për një shumë substancialisht më të ulët se sa çmimi real në treg i të ardhurave nga vepra penale dhe
- iii. ka prova se i pandehuri ende kontrollon ose shfrytëzon të ardhurat nga vepra penale.

499. Përveç kësaj, nga pikëpamja e ekipit të vlerësimit formulimi nënkupton se për t'u bërë konfiskimi duhet që njëkohësisht të përmbushen të tria kushtet e lartcekura.

500. Nëse të ardhurat nga vepra penale janë në posedim të ndonjë pale të tretë, këto të ardhura i nënshtrohen konfiskimit nëse:

- i. Pala e tretë e ka marrë posedimin e të ardhurave nga vepra penale si rezultat i drejtpërdrejtë i veprës penale;
- ii. ka prova se i pandehuri ende i kontrollon ose i shfrytëzon të ardhurat nga vepra penale ose e kontrollon palën e tretë.

501. Andaj konflikti mes dispozitave të KPP-së dhe të KP-së krijon pengesë për zbatimin e normave të Kodit Penal, duke caktuar një standard më të lartë të dëshmisë, gjë që mund të ndikojë patjetër në efektivitetin e zbatimit të ligjit me rastin e ndërmarrjes së masave të konfiskimit.

Masat e përkohshme - Kriteri thelbësor 3.2

502. KTH 3.2 kërkon që masat ligjore dhe masat e tjera të jenë rregulluar për masat e përkohshme, përfshirë ngrirjen dhe/ose marrjen e pronës, për të parandaluar ndonjë shitje, transfer apo shkatërrim të pasurisë që është objekt i konfiskimit.

503. Në nenin 247⁹³ të KPP të mëparshëm (RE2003_26) Prokurorit publik i është dhënë kompetencë e përgjithshme për 'konfiskim të përkohshëm'. Për më tepër, në nenet 490-499⁹⁴ janë paraparë kompetenca për gjykatat për kryerjen e konfiskimit përfundimtar të dobive pasurore dhe të shumave të barazvlefshme të dobive pasurore (që si konkluzion nuk janë në dispozicion) pas dënimit.

504. Në nenin 264 të KPP⁹⁵ të ndryshuar parashihet një sistem për ngrirjen e përkohshme të pasurive që janë të ardhura nga krimi apo që janë provë për hetimet si masë parandaluese për të penguar largimin a shpërndarjen e tyre. Kjo përfshin një urdhër të lëshuar nga Prokurori i Shtetit dhe i cili është i vlefshëm për 72 orë, gjatë kësaj kohe prokurori duhet menjëherë ta bëjë një kërkesë tek gjyqtari i procedurës paraprake për një 'Urdhër Ndalimi' për t'i ngrirë pasuritë. Urdhri ndalues zgjat fillimisht 30 ditë ku gjatë kësaj kohe dhe me një njoftim trejavor caktohet seanca dëgjimore për të shqyrtuar ndonjë kundërshtim nga të prekurit prej urdhrit ndalues.

505. Me nenin 112 gjithashtu parashihet sekuestrimi i përkohshëm i sendeve, dhe përkufizimi përfshin dobite pasurore të fituara nga kryerja e një veprë penale. Nga hartimi nuk është e qartë nëse kjo ka të bëjë vetëm me sendet që gjenden gjatë ndonjë kontrolli meqë kjo pjesë vazhdon prej neneve që kanë të bëjnë me kontrollet me dhe pa urdhër të gjykatës. Gjuha e tekstit është e paqëndrueshme meqë i referohet sekuestrimit dhe konfiskimit të përkohshëm në të njëjtën frymë. Termat e njëjtë duhet të përdoren për qëllime të qartësisë dhe qëndrueshmërisë.

506. Sipas Ligjit kundër pastrimit të parave, NjIF-i ka kompetencë nën paragrafin (6) të nenit 22 të Ligjit për LPP/LFT që ta vonojë ndonjë transaksion të raportuar deri në 48 orë (Ligji për LPP/LFT, neni 22.6). Kjo është një kompetencë tjetër për ngrirje të përkohshme, por vlen vetëm për transaksione të caktuara për të cilat NjIF-i njoftohet nga ndonjë entitet raportues.

507. Nën paragrafin (10) të nenit 29 të Ligjit për LPP/LFT, DK ka kompetencë që t'i sekuestrojë sendet monetare përgjatë kufirit që dyshohen të jenë të ardhura të krimit. Kjo gjë duhet t'i

93. Tani neni 264 'ngrirja e përkohshme e pasurive' në KPP të ri (Nr. 04/L-123).

94. Tani kreu VIII, neni 274 e në vazhdim.

95. Kodi i Procedurës Penale Nr. 04-L-123, në fuqi që nga data 1 janar 2013.

njoftohet menjëherë prokurorit në mënyrë që të fillojnë hetimet. DK duhet të informojnë gjithashtu NjIF-in.

Konfiskimi ex-parte (i njëanshëm) dhe pa paralajmërim - Kriteri thelbësor 3.3

508. Sa i përket KTH 3.3 duhet të ketë masa ligjore dhe të tjera, përveç nëse kjo është jokonsistente me parimet themelore të legjislacionit të vendit, që lejojnë zbatimin fillestar për të ngrirë apo sekuestruar pasurinë që është objekt i konfiskimit që duhet të bëhet *ex-parte* apo pa njoftim paraprak.

509. Nga teksti i nenit 264 të KPP-së është e qartë se urdhri fillestar për ngrirje i dhënë nga PSH është si konkluzion i njëanshëm dhe pa njoftim. Mundësia për ta kundërshtuar urdhrin ndalues jepet në seancën pasuese. Ekipi i vlerësimit ka marrë shembuj të rasteve (urdhëra të gjykatës të përkthyer në Anglisht) që konfirmojnë se këto masa janë zbatuar në praktikë.

Kompetencat për të gjurmuar pasuritë - Kriteri thelbësor 3.4

510. KTH 3.4 kërkon që autoriteteve kompetente relevante, siç janë agjencitë për zbatimin e ligjit apo NjIF, t'iu jepen kompetenca të duhura për të identifikuar dhe gjurmuar pasurinë që është, apo që mund të bëhet objekt i konfiskimit apo supozohet të jetë e ardhur nga krimi.

511. Agjencitë për zbatimin e ligjit si PK dhe DK⁹⁶ kanë kompetenca të mjaftueshme për kontroll dhe sekuestrim të pasurisë e cila është apo dyshohet të jetë rezultat i krimit. Neni 240 i KPP-së të mëparshëm (dhe neni 105 i KPP-së të ri) jep kompetenca të përgjithshme të kontrollit dhe konfiskimit përmes një urdhri të gjykatës. Megjithatë, duket se në praktikë autoritetet e zbatimit të ligjit janë duke bërë shumë pak në këtë fushë (shih më poshtë vlerësimin e efektivitetit).

512. Nuk ka autorizime në ligj që lejojnë autoritetet për të përcaktuar nëse pasuria mund të bëhet si e ardhur nga krimi.

513. NjIF ka kompetenca sipas ligjit për LPP/LFT të kërkojë informacione nga subjektet gjegjëse dhe bazat e të dhënave tregtare, si dhe të ndajnë ato informacione me agjencitë e zbatimit të ligjit, autoritetet tatimore, AKI-në dhe prokurorët për qëllim të hetimeve brenda kompetencave të tyre.

514. Ka kufizime në aftësinë e të gjitha agjencive për të përcaktuar pronësinë e paluajtshmërive. Regjistra të tillë ekzistues janë të vjetër. Janë dhënë shembuj për ekipin e vlerësimit, ku pasuritë ende janë të regjistruara në emër të gjyshërve të vdekur, por që familjet e tyre ende jetojnë në pronat e tyre dhe nuk kanë regjistruar ndonjë ndryshim të emrit. Në të vërtetë, pronësia mund t'i përkasë shumë anëtarëve të familjes, por nuk mund të regjistrohet si e tillë.

515. Nuk ekziston asnjë forcë që ta detyrojë një kriminel të dënuar të riatdhesojë pasuritë që janë për konfiskim, të cilat ai mund t'i ketë larguar nga juridiksioni/shteti.

Të drejtat e palëve të treta në mirëbesim – Kriteri thelbësor 3.5

516. Në pajtim me KTH 3.5 të drejtat e palëve të treta *bona fide* duhet të mbrohen nëpërmes masave ligjore dhe të tjera që janë konsistente me standardet e ofruara në Konventën e Palermos.

517. Neni 270 i KPP-së u jep palëve të treta mundësinë për të ngritur kundërshtimet e tyre ndaj masave të përkohshme të marra lidhur me pasurinë e tyre që ka qenë e përdorur si mjet në një vepër penale. Lidhur me këtë, pala e tretë duhet të dëshmojë se:

- Ai/ajo nuk e ka ditur ose nuk ka mundur ta dijë rreth përdorimit të pasurisë në kryerjen e veprës penale;
- Pasuria nuk mund të përdoret përsëri në kryerjen e ndonjë vepre penale;
- Masat e përkohshme dëmtojnë në mënyrë të paarsyeshme interesat e palës së tretë.

518. Në rastet kur pasuria e personit të tretë është e lidhur me dobinë pasurore të fituar nga një vepër penale, ky person i tretë duhet të dëshmojë se:

96. Zyra e Kthimit të Aseteve nën PK merrë pjesë si vëzhguese në rrjetin CARIN (Camden Asset Recovery Information Network) që mundëson shkëmbimin e informacionit dhe praktikave të mira me BE-në dhe vendet e tjera.

- Ai/ajo ka pasur interes pasuror për më shumë se 6 muaj para konfiskimit të përkohshëm të pasurisë;
- Ai/ajo ka paguar çmimin e tregut për interesin pasuror në një ndërtesë, pasuri të paluajtshme, pasuri të luajtshme apo send me vlerë;
- Ai/ajo nuk ka qenë në dijeni për veprimet që kanë mbështetur veprën penale;
- I dyshuari apo i pandehuri nuk do të mund të shfrytëzonte, shkëmbente ose në ndonjë formë tjetër të siguronte qasje në ndërtesën, pasurinë e paluajtshme, pasurinë e luajtshme ose sendin me vlerë; dhe
- Masa e përkohshme e propozuar do të dëmtonte në mënyrë të paarsyeshme interesat e personit që e kundërshton atë.

519. Ndërsa hapat e përshkruar më lart që duhet të ndërmerren në mirëbesim nga pala e tretë duket të jenë të qarta dhe transparente, barra e provës është zhvendosur në mënyrë të paarsyeshme te pala e tretë në *mirëbesim*, ndonjëherë duke e bërë të pamundur që ai/ajo ta provojë të drejtat e veta të ligjshme dhe qëllimet lidhur me pasurinë.

520. Neni 279 KPP u jep të drejtën palëve të treta në *mirëbesim* që të bëjnë kërkesat e tyre për pronësi gjatë procesit të konfiskimit.

Autorizimi për të bërë të pavlefshme veprimet dhe kontratat - Kriteri thelbësor 3.6

521. KTH 3.6 kërkon nga autoritetet që të marrin masa për të parandaluar apo mënjanuar çdo lloj veprimi ku personat e përfshirë kanë ditur ose është dashur të dijnë që si pasojë e këtyre veprimeve autoritetet do të cenoheshin në aftësinë e tyre për të rimarrë pasurinë që ka qenë objekt i konfiskimit.

522. Përtej kompetencës së NjIF-it për të vonuar apo shtyrë transaksione të caktuara të raportuara tek ajo nga subjektet e detyruara për një gjë të tillë, nuk ekziston asnjë autoritet që të ndërmarrë hapa për të parandaluar ose për të bërë të pavlefshme veprime kontraktore ose të tjera në rastet kur personat e përfshirë ishin në dijeni ose kanë mundur ta dinë se si rezultat i atyre veprimeve, autoritetet do të paragjykohej për aftësinë e tyre për të rimarrë pasurinë që i nënshtrohet konfiskimit.

523. Kompetenca për të ngrirë dobinë pasurore të kriminalitetit me qëllim të ruajtjes së tyre nga konfiskimi i mundshëm, mund të zbatohet, por kjo nuk adreson drejtpërdrejt rekomandimin e KTH 3.6 të FATF-së.

Konfiskimet e tjera – Elementi shtesë 3.7

524. ESH 3.7 kërkon të vërtetojë nëse ligjet lejojnë konfiskimin e pasurisë së organizatave të themeluara për të qenë kryesisht të natyrës kriminale; pasurisë që është objekt i konfiskimit por pa dënim për persona (*konfiskimi civil*); dhe pasurisë që është objekt i konfiskimit dhe që i kërkon shkelësit të provojë origjinën e ligjshme të saj.

525. Ligji Nr. 04/L-140 për kompetencat e zgjeruara për konfiskimin e pasurisë së përfituar me veprë penale është shpallur më 26 shkurt 2013. Ky ligj zgjeron kompetencat për konfiskim në rastet kur i pandehuri ka vdekur ose është jashtë juridiksionit dhe nuk mund të gjykohej për veprën në fjalë. Ai gjithashtu parasheh konfiskimin e pasurive ku ekziston një dënim, por pasuritë nuk janë të ardhura nga vepra e ndërlidhur penale (shih më poshtë për më shumë detaje).

526. Nuk ekziston asnjë dispozitë në ligj për konfiskimin e pasurisë së organizatave kryesisht të natyrës kriminale.

527. Kosova nuk ka ndonjë ligj që lejon konfiskimin e të ardhurave nga krimi *in rem*, me përjashtim të disa veprave të korrupsionit, siç përcaktohet me nenin 281 të KPP-së së ri. Në këto raste elementet ligjore të veprës penale duhet të krijohen, dhe duhet të vërtetohet se është pranuar një shpërblim, dhuratë ose përfitim. Përndryshe çdo konfiskim duhet të jetë i lidhur me një aktakuzë penale.

528. Ligji për Kompetencat e Zgjeruara për Konfiskim i adreson rastet ku, pas vendimit përfundimtar, prokurori i shtetit mund të provojë që i pandehuri ka fituar pasuri të tjera që nuk kanë qenë përfitime materiale të veprës penale për të cilat i pandehuri është dënuar; që ato pasuri janë siguruar pas datës 31 dhjetor 1999; që të ardhurat e përligjura të të pandehurit kanë qenë të pamjaftueshme për t'i mundësuar atij blerjen e atyre pasurive të tjera, që i pandehuri është i

përfshirë në një lloj veprimtarie të ngjashëm me ato për të cilat është dënua; dhe ky lloj veprimtarie do të mundësonte blerjen e atyre pasurive.

529. Kur ndonjë procedurë nuk ka mundur të vazhdohet për arsye të vdekjes së të pandehurit, por pasuritë i nënshtrohen urdhrin ndalues, konfiskimit të përkohshëm, ose aktakuza është ngritur e përmban pasuritë të cilat janë objekt i konfiskimit, Gjykata me propozimin e marrë nga PSH apo pala e dëmtuar mund të vazhdojë me procedimin e konfiskimit nëse vlera e pasurisë që është objekt i konfiskimit tejkalon 1,000 euro dhe është në interes të drejtësisë për të vazhduar konfiskimin.

530. Nëse është ngritur aktakuza në përbërjen e të cilës renditen pasuritë që janë objekt i konfiskimit dhe i pandehuri sipas kësaj aktakuze është arratisur apo arratiset, Gjykata, pas propozimit të PSH-së, mund të vazhdojë procedurën penale nëse PSH ka dyshim të bazuar se i pandehuri është arratisur; vlera e pasurisë që është objekt i konfiskimit është më e lartë se 5,000 euro; dhe nëse është në interes të drejtësisë të vazhdohet procedura.

531. Nëse PSH nxjerr aktvendim me të cilin pezullon hetimet sipas nenit 157 të KPP, por nëse gjatë procedurës penale pasuritë janë ndaluar me një urdher ndalues apo janë bërë objekt i konfiskimit të përkohshëm, PSH duhet të kërkojë nga gjyqtari i procedurës paraprake të vazhdojë me këto masa. Gjyqtari i procedurës paraprake duhet të autorizojë urdhrin ndalues apo konfiskimin e përkohshëm kundër të pandehurit për 6 muaj nëse prokurori ka dyshim të bazuar se i pandehuri ka kryer vepër penale dhe se pasuria është fituar me atë vepër penale; nëse vlera e pasurisë që është objekt i konfiskimit e tejkalon 10,000 euro; dhe nëse është në interes të drejtësisë të vazhdojë procedura. PSH mund të përsërisë kërkesën e tij në gjykatë edhe njëherë për 6 muaj. Nëse hetimi nuk ka rifilluar deri në skadimin e autorizimit të gjykatës, mbrojtësi i të pandehurit mund të kërkojë nga gjyqtari i procedurës paraprake të pushojë urdhrin ndalues apo konfiskimin e përkohshëm.

532. Pavarësisht nga kjo, këto dispozita të Ligjit ende nuk e përmbushin kriterin e KTH 3.7 të FATF-së për konfiskimin civil/ konfiskimin pa dënim. Sipas ligjit të Kosovës një rast penal duhet të jetë kundër një të pandehuri dhe prokuroria (me përjashtim të kriterëve të diskutuara më sipër) ka për të treguar pasuritë/dobinë pasurore si rezultat i atij aktiviteti kriminal. Nuk ka asnjë koncept në ligj që të tregojë se nuk ekziston e drejta e titullit të të ardhurave nga krimi *in rem*.

Bashkëpunimi ndërkombëtar në ngrirje/sekuestrim të pasurive jo të lidhur me sanksionet penale (STKE 198 neni 23.5)

533. Në pajtim me paragrafin (5) të nenit 23 të STKE Palëve të Konventës i kërkohet të bashkëpunojnë deri në masën më të gjerë të mundshme nën ligjet e tyre vendore me ato Palë që kërkojnë ekzekutimin e masave ekuivalente për konfiskim që çojnë tek privimi i pasurisë i kërkuar nga ndonjë autoritet gjyqësor i Palës kërkuese.

534. Neni 36 i Ligjit për LPP/LFT jep kompetenca për të zgjeruar bashkëpunimin në juridiksione të tjera në çështjet e ngrirjes/sekuestrimit dhe konfiskimit të të ardhurave të krimit, PP dhe FT për qëllim të ndjekjes penale dhe konfiskimit. Përveç një rasti të vetëm (një sekuestrim i përkohshëm i një paluajtshmërie në Malin e Zi), nuk janë bërë urdhra të jashtëm të kësaj natyre në Kosovë. Nuk ka asnjë legjislacion që mundëson privimin e pasurisë që nuk është e lidhur me sanksionet penale që do të zbatohen.

Kompensimi i lidhur me pasurinë e konfiskuar (STKE 198 neni 25.2)

535. Në kuptim të paragrafit (2) të nenit 25 të STKE 198, Palët e Konventës duhet që, në masën e lejueshme nga ligjet vendore dhe nëse kërkohet, t'i japin konsideratë prioritare kthimit të pasurisë së konfiskuar tek Pala kërkuese.

536. Kosova asnjëherë nuk ka zbatuar ndonjë kërkesë të jashtëm për të konfiskuar pasuri ashtu siç parashihet nga nenet 23 dhe 24 të STKE-së 198⁹⁷. Në vijim, nuk ka pasur asnjë pasuri ose vlerë të barasvlershme të kthyer tek pala kërkuese sipas STKE-së 198. Nuk ka asnjë ligj ndërkombëtar për ndarjen e pasurive apo ndonjë dispozitë tjetër edhe pse kjo nuk është e përjashtuar nga legjislacioni. Në të vërtetë, Ligji për LPP/LFT siguron bashkëpunimin më të gjerë të mundshëm në çështjet e konfiskimit. Një interpretim i kësaj mund të jetë për të mundësuar shkëmbimin në nivel ndërkombëtar të pasurive.

97. Shih po ashtu më poshtë në paragrafin 2658 të këtij Raporti.

537. Ligji i Kosovës parasheh që viktimat e krimit mund të kompensohen. KPP i përkohshëm nëpërmes neneve 107 deri 118 parasheh kërkesat pronësore.

538. Neni 490 i procedurave të konfiskimit (KPP i përkohshëm) siguron për palët e dëmtuara paraqitjen e kërkesës me përparësi ndaj të ardhurave nga krimi të konsideruara për konfiskim.

539. Neni 62 i KPP-së së ri përcakton të drejtën e palës së dëmtuar për kompensim. Neni 458 i KPP-së lejon kërkesat pronësore të tilla për dëmtime apo për rimarrjen e një objekti si rezultat i kryerjes së veprës penale.

540. Në KPP-në e ri, neni 275 i jep të drejta palëve të dëmtuara që të paraqesin kërkesë gjatë procesit të konfiskimit të dobive pasurore nga krimi. Nëse Kosova eventualisht ekzekuton një Urdhër Konfiskimi të jashtëm, kjo do t'i mundësonte palëve të dëmtuara që të paraqesin kërkesë për kthim apo kompensim gjatë këtij procesi.

541. Ende nuk ka marrëveshje të arritura për ndarjen e pasurisë së konfiskuar me juridiksionet e tjera (STKE 198 paragrafi (3) i nenit 25). MD ka deklaruar se aty ku nuk ekzistojnë marrëveshje formale me palët e tjera do të vlejnjë parimet e reciprocitetit. Nuk ka pasur raste të ndarjes së pasurisë së konfiskuar, nëse kjo kërkohet atëherë do të konsiderohet rast pas rasti.

Statistikat

542. Në vitin 2010 Kosova krijoi AAPSK-në⁹⁸. Përgjegjësitë e agjencisë janë të ruajë dhe menaxhojë pasuritë që i dërgohen nga prokurori, si dhe t'i hedh apo shesë pasuritë atëherë kur Gjykata jep urdhër për konfiskim përfundimtar. Statistikat e pasurisë së konfiskuar që i janë dërguar agjencisë janë dhënë më poshtë.

543. Këto janë statistikat e vetme mbi konfiskimin që i janë dhënë ekipit të vlerësimit (përveç statistikave të KNLKE për tre-mujorin e pare të vitit 2014-shih më poshtë) dhe mund të jenë vetëm treguese, pasi që jo e tërë pasuria e sekuestruar apo konfiskuar administrohet nga Agjencia. Pra ekziston një rezervë e pasurive të konfiskuara që qëndrojnë në objektet e agjencive të zbatimit të ligjit për të cilën AAPSK po përpiqet të gjejë modalitete që t'i rigrupojë dhe sigurojë pranimin dhe administrimin e tyre, si dhe të konsiderojë shitjen e mundshme të tyre. Për më tepër, EULEX ka pasur po ashtu raste të sekuestrimit të cilat nuk i janë nënshtruar AAPSK-së.

Tabela 7: Përmbledhja e pasurive të sekuestruara apo konfiskuara (të mira-kapital) me vlerë rë përafërt të vlerësuar sipas çmimit të tregut, të cilat gjenden nën administrimin e AAPSK-së

	2013	2012-1	2012-2
Klasifikimi i pasurive	€uro	€uro	€uro
Paluajtshmëri (ndërtesa, tokë)	1,374,000	757,114	
Ari	-	1,010,694	
Argjend	-	16,138	
Makina	36,000	78,390	
Mjete transportuese	52,000	299,740	
Të tjera	35,000	10,850	
Total	1,497,000	2,172,926	0

Burimi: Raporti financiar vjetor i AAPSK-së 2013

Tabela 7a: Paratë e gatshme të sekuestruara dhe të konfiskuara për vitet 2012 dhe 2013

	Paratë e gatshme të sekuestruara	Paratë e gatshme të konfiskuara
Viti	€uro	€uro
2012	282,919	29,926
2013	340,816	1,227
Gjithsej	623,735	31,153

98. AAPSK – Ligji Nr. 03/L-141.

Tabela 7b: Pasuritë e sekuestruara dhe të konfiskuara për pjesën e parë të vitit 2014

Masat ligjore në lidhje me përfitimet nga krimi (2014)	Sekuestrimi	Konfiskimi
	€uro	€uro
Janar	71,411.00	866.45
Shkurt	65,890.85	0
Mars	20,000.00	822.00
Prill	60,229.00	1701.00
Maj	36,021.00	141.00
Qershor	43,400.00	0

Burimi: AAPSK 2014

Tabela 7c: Pasuritë e sekuestruara apo të konfiskuara që AAPSK-ja ka kthyer bazuar në vendimet gjatë periudhës raportuese

	2013	2012-1	Total 2012-2013
Kthimi i pasurive	€uro	€uro	€uro
Paluajtshmëri (ndërtesa, tokë)	-	-	0
Ari	-	-	0
Argjend	-	-	0
Makina	49,900	125,000	174,900
Mjete transportuese	38,000	16,500	54,500
Të tjera			70
Total	87,970	141,500	229,470

544. Vlera e parave të gatshme të kthyer në bazë të vendimeve të gjykatës ka qenë 54,518 euro për vitin 2013. Sipas AAPSK-së, shumica neto e përfitimeve nga krimi të konfiskuara në vitin 2013 ka qenë 1,227 euro e cila është jashtëzakonisht e ulët në krahasim me shumën e përgjithshme të pasurive të konfiskuara përkohësisht (1,497,000 euro si më lart). Rezultatet për gjatë muajt e parë të vitit 2014 tregojnë se arritja e rezultateve të ngjashme në vitin 2014 do të jetë sfiduese.

545. Për tërë periudhën kohore që vlerësohet, nuk janë dhënë statistika të tjera me zbatimin e numrit dhe llojit të veprës penale, dhe nëse ndonjëra nga të ardhurat e konfiskuara është lidhur me PP, që e bën të vështirë vlerësimin e efikasitetit të regjimit konfiskues

546. Pas vizitës në terren të Ciklit të parë, ekipi i vlerësimit është informuar se NjIF kishte nxjerrë një Udhëzim Administrativ Nr. 001/2013 për adresimin e detyrave të veta për të mbledhur dhe mirëmbajtur statistika gjithëpërfshirëse dhe kuptimplota në pajtim me detyrimet e përcaktuara me Ligjin për LPP/LFT. Udhëzimi thekson se përmbledhja e të dhënave statistikore, *ndërmjet të tjerash*, për pasuritë e konfiskuara në lidhje me parandalimin e PP dhe FT do të bëhet nga NjIF dhe duke u bazuar në:

- të dhënat e pranuar nga NjIF si informatë fillestare;
- të dhënat dhe raportet inteligjente të përmbledhur nga NjIF; dhe
- të dhënat e pranuar si reagime në NjIF.

547. Për më tepër, ekipi i vlerësimit është informuar më vonë se KNLKE brenda KPK ka qenë i autorizuar t'i koordinojë statistikat dhe t'i mbledhë informacionet. Në këtë kontekst, KPK do ta menaxhonte një databazë të unifikuar për statistika që përfshijnë shërbimet e prokurorisë. Secili institucion do të ketë koordinatoren përgjegjës për statistika.

548. Sipas informacionit të fundit i cili i është dhënë ekipit të vlerësimit, KNLKE ka filluar tanimë mbledhjen, dhe procesimin e informacioneve statistikore të përmendura më lart. Fushëveprimi i këtyre statistikave është, megjithatë i kufizuar nga preferencat dhe prioritetet e KNLKE-së prandaj fokusi është i vënë në krimet ekonomike me potencial më të madh të konfiskimit.

549. Ekipi i vlerësimit ka pranuar të dhëna nga kjo bazë e të dhënave të KNLKE-së për tre mujorin e parë të vitit 2014 (mbi bazën e përafërsisht 50 rasteve të ndryshme penale). Në këtë

periudhë, më shumë se 1,000,000 euro në para të gatshme, paluajtshmeri, makina dhe mallrat e tjera janë sekuestruar në këto raste⁹⁹.

550. KP deklaron se DHKE mirëmban statistika për sekuestrimin dhe konfiskimin e pasurive të marra përmes veprimtarisë kriminale, sikur edhe dëshmi lidhur me vendimet e gjykatave mbi ngrirjen dhe konfiskimin dhe ka një bashkëpunim të ndërsjellë, përderisa Agjencia mban statistika në nivel kombëtar. Pavarësisht nga kjo, ekipit të vlerësimit nuk i janë ofruar këto lloje informacionesh statistikore gjatë procesit të vlerësimit.

551. Duke marrë të gjitha këto në konsideratë, ekipi i vlerësimit mirëpret informacionet e ofruara dhe pret që veprimet e ndërmarra do të lejojnë që statistikat e marra të kenë një nivel më të madh të detajeve të pasurisë së ngrirë, të sekuestruar, dhe të konfiskuar që lidhen me PP, FT, përfitimet nga veprat penale dhe veprat e ndërlidhura. Pavarësisht nga kjo, ekipi i vlerësimit shënon se Udhëzimi Administrativ i NjIF nuk i detyron autoritetet të mbajnë statistika, çështje kjo që duhet të adresohet sa ma shumë që është e mundur- referohuni në analizën e Rekomandimit 32 brenda kontekstit të Rekomandimit 23 në Pjesën 3 të këtij Raporti për rekomandimet në këtë drejtim.

Efektshmëria

552. Ekipi i vlerësimit ka shqetësime serioze rreth efikasitetit të sistemit të sekuestrimit dhe konfiskimit në Kosovë. Mjetet ligjore dhe procedurale që ishin në dispozicion në legjislacionin e kaluar, edhe pse jo-konsistente, nuk janë përdorur mirë dhe janë injoruar qartazi në nivelet e ndryshme të sistemit, përfshirë policinë dhe prokurorinë.

553. Në veçanti, ekipi i vlerësimit u informua rreth një rasti ku paluajtshmeria e blerë përmes të ardhurave nga krimi nuk ishte konfiskuar sepse ishte e regjistruar në emër të bashkëshortes së të pandehurit. Në vend të kësaj, ishin konfiskuar disa artikuj me vlerë shumë më të vogël, përkatësisht vetura, duke demonstruar qartë qasjen selektive të prokurorit përgjegjës. Në rastet e tilla, gjyqësori duhet të lejohet dhe të inkurajohet që të merr një qasje proaktive për marrjen e masave të domosdoshme, ku prokurori ka dështuar qartë në një rast specifik që të vazhdojë me sekuestrimin dhe konfiskimin e mjeteve/të ardhurave nga krimi që janë të ditura.

554. Ekipi i vlerësimit kishte përshtypjen e përgjithshme se autoritetet për zbatimin e ligjit nuk janë të gatshme që të ndërmarrin veprimtaritë për zbulimin e të ardhurave penale, që po rezultojnë në një numër të vogël sekuestrimesh dhe konfiskimesh. Pengesa tjetër e autoriteteve Kosovare për zhvillimin e kapaciteteve për marrjen e pasurive është mungesa e komunikimit ndërmjet aktorëve të ndryshëm në sistem – NjIF, PK dhe prokurorët, të cilët duhet të punojnë në një mënyrë të integruar me qëllim të identifikimit dhe ndjekjes së suksesshme të të ardhurave penale. Është e qartë se kjo nuk po ndodh në praktikë.

555. Zyra e KKLKE-së, e themeluar si pjesë e Strategjisë Kombëtare kundër Krimeve Ekonomike, ishte destinuar të bëhej një autoritet i tillë gjithëpërfshirës me qëllim që t'i jep prioritet dhe monitorojë masat në këtë fushë si në nivel të agjencive individuale ashtu edhe në një kornizë pune ndër agjenci. Në këtë drejtim, pas një numër takimesh që përfshinin autoritete të ndryshme kosovare, më 22 nëntor 2013 është nënshkruar MM në mes të KPK, KGJK, MD, MPB, BQK, AIK, me qëllim të përcaktimit të parimeve thelbësore për krijimin dhe funksionimin e KKLKE; për të përcaktuar parimet themelore për mandatin dhe përgjegjësinë e tij/saj që duhet të ndërmarrë, në emër të tyre, bashkëpunimin efektiv me KNLKE. Ky entitet do të promovojë, koordinojë, monitorojë, vlerësojë dhe raportojë veprimtaritë e të gjitha institucioneve publike dhe private që kanë të bëjnë me parandalimin, vrojtimin, hetimin, përndjekjen dhe gjykimin e krimit që gjeneron përfitime materiale duke mbrojtur sistemin financiar të Kosovës nga rreziku i PP, FT dhe shmangies së tatimit.

556. Pas nënshkrimit të MM, është emëruar KKLKE në janar 2014 dhe ishte gati për të marrë funksionet gjatë kohës së vizitës në terren të Ciklit të dytë. Themelimi dhe operacionalizimi i Koordinatorit Kombëtar qeverisen me Rregulloren e KGJK-së të 27 dhjetorit 2013 mbi themelimin dhe funksionalizimin e Koordinatorit Kombëtar. Sipas Rregullores, qëllimi i themelimit të Koordinatorit Kombëtar është rritja e efikasitetit në ndjekjen e krimeve ekonomike, dhe sekuestrimi dhe konfiskimi i përfitimeve materiale që burojnë nga krimet.

99. KNLKE ka raportuar një rritje të theksuar në pasuritë e ngrira dhe të konfiskuara për tremujorin e dytë dhe të tretë të vitit 2014 si rezultat i të cilës i është ofruar shumës prej € 29,000,000 (në veçanti paluajtshmeri) deri në fund të shtatorit 2014.

557. Në këtë drejtim, ekipi i vlerësimit e ka vlerësuar shumë që Zyra e Kryeprokurorit të Shtetit ka nxjerrë Udhëzimin Nr. 4/2014 lidhur me veprimet e prokurorëve për sekuestrimin dhe konfiskimin e sendeve apo pasurive për të cilat është lëshuar urdhri për ngrirje. Ky Udhëzim deklaroi përfundimisht se të gjitha sendet e pasuritë e konfiskuara përkohësisht duhet të jenë nën kontrollin dhe mbikëqyrjen e Prokurorit të Shtetit dhe kërkon, në mes të tjerash, që prokurorët të konsultohen me AAPSK-në për mënyrën se si të zbatohet urdhri ndalues, urdhri për ngrirjen e përkohshme apo për konfiskimin e përkohshëm dhe të sigurojnë që të gjitha pasuritë që janë objekt i konfiskimit të listohen në aktakuzë dhe konfiskimi i tyre t'i propozohet gjykatës. Prokurorët mund të gjejnë një doracak praktik të vendosur në shtojcë të Udhëzimit për masat e përkohshme dhe regjimin e konfiskimit, që identifikon fazat e ndryshme të procedurës dhe pjesë përkatëse të legjislacionit.

558. Pavarësisht prej të gjitha këtyre, ende mungon një sistem efektiv i regjimit të konfiskimit për krahasimin dhe monitorimin në fushën e hetimeve financiare dhe gjurmimit/konfiskimit që do të ishte qenësor për të arritur zbatimin efikas të Rekomandimit 3 të FATF-së. Në këtë fushë, ZPSH duket të konsiderojë nxjerrjen e udhëzimit të ngjashëm të fokusuar në inkurajimin dhe asistimin e autoriteteve të hetimit dhe përndjekjes për të ndërmarrë hetime financiare më efektive për përfitimet nga veprat penale.

2.4.2. Rekomandimet dhe Komentet

559. KPP duhet të ndryshohet që të përfshijë dispozitat që tregojnë standardin e provës që nevojitet për mundësimin e konfiskimit e mjeteve të destinuara që të përdoren në një vepër penale.

560. Kosova duhet t'i harmonizojë normat e KP-së dhe KPP-së sa i përket konfiskimit nga pala e tretë. Në këtë rast prioritet duhet t'i jepet kornizës së paraqitur në KP, që përgjithësisht është në përputhje me standardet ndërkombëtare dhe nuk do të paraqiste probleme të efikasitetit në kuptim të zbatimit, për dallim nga normat e KPP-së.

561. Kosova duhet t'i rishikojë dispozitat e KPP-së që rregullojnë mbrojtjen e të drejtave të palëve të treta në mirëbesim. Duhet të ulet standardi i provës që kërkohet nga pala në mirëbesim për t'i dëshmuar të drejtat dhe qëllimet e tyre legjitime në lidhje me pasurinë.

562. Kosova duhet të vendosë mekanizma për të parandaluar apo shmangur veprime, kontraktore apo të tjera, ku personat e përfshirë e dinin apo është dashur që ta dinin se si rrjedhje e atyre veprimeve autoritetet do të jenë të paragjykuara në aftësinë e tyre për ta marrë pasurinë që i nënshtrohet konfiskimit.

563. Gjyqësori duhet të lejohet dhe të inkurajohet që të merr një qasje proaktive për marrjen e masave të domosdoshme, ku prokurori ka dështuar qartë në një rast specifik që të vazhdojë me sekuestrimin dhe konfiskimin e mjeteve/të ardhurave nga krimi.

564. Kosova duhet që sa më parë t'i zbatojë komponentët relevantë të strategjisë LPP/LFT, posaçërisht për të forcuar rolin e hetimeve financiare, mekanizmat e marrjes së pasurive dhe koordinimin e bashkëpunimit ndërmjet agjencive në këto fusha.

565. ZKKLKE, është plotësuar tërësisht me personel dhe është bërë operacionale në mënyrë që të mund të vazhdojë të sigurojë monitorimin dhe forcimin e efikasitetit të koordinimit dhe bashkëpunimit ndërmjet agjencive në fushën e krimit financiar, si dhe t'i publikojë gjetjet e veta në mënyrë periodike¹⁰⁰.

566. AAPSK, PK, KPK dhe KGJK duhet të detyrohen të mbajnë statistika në baza vjetore të bashkërenduara dhe më të hollësishme mbi shumat e pasurisë së ngrirë, të sekuestruar, dhe konfiskuar lidhur me PP, FT, të ardhurat penale dhe veprave të ndërlidhura penale¹⁰¹.

100. Dy raporte tremujore të Koordinatorit Kombëtar për gjysmën e parë të vitit 2014 ndodhen në <http://www.psh-ks.net/>

101. Pas vizitës në terren, ekipi i vlerësimit është informuar mbi qëllimin e autoriteteve të Kosovës për të përfshirë në Raportin Vjetor 2015 mbi harmonizimin e statistikave sipas mekanizmit përcjellës ndërinstitucional, statistikave relevante në lidhje me ngrirjen, sekuestrimin dhe konfiskimin e përfitimeve nga krimi, përfshirë PP, FT dhe veprat penale kryesore.

567. Ka mospërputhje të formulimeve të përdorura nëpër legjislacion lidhur me dispozitat e sekuestrimit dhe konfiskimit. Ligji për LPP/LFT u referohet veprave që prodhojnë të ardhura nga krimi, KP i referohet 'dobisë pasurore'. Gjithashtu, neni 112 i KPP-së i referohet njëkohësisht sekuestrimit të përkohshëm dhe konfiskimit të përkohshëm. Gjuha e tekstit është kundërtë. Duhet të përdoren fjalët e njëjta. Duhet të këtë përputhje të terminologjisë në tërë legjislacionin për t'i përjashtuar dykuptimësitë, përfshirë dallimet ndërmjet KP-së dhe KPP-së.

568. Zëvendësimi i pasurive të siguruara në mënyrë jopenale në vend të konfiskimit të të ardhurave aktuale/dobisë pasurore nënkuptohet në paragrafin (1) të nenit 97 të KP. Kjo duhet të riformulohet për të larguar çdo dyshim.

569. Urdhrat e përkohshëm për ngrirje iniciohen nga prokurori. Ka dispozita për ankesë nga ata që janë prekur nga Urdhri, por nuk është vetëm shprehimisht e cekur në KPP se kërkesat për këto Urdhra janë ex parte. Formulimet e dispozitës përkatëse (neni 274 KPP) duhet të jenë të sakta për të hequr çdo dyshim.

570. Ekipi i vlerësimit mirëpret miratimin e Ligjit të ri për Kompetencat e Zgjeruara për Konfiskim. Megjithatë, e konsideron që ky Ligj nuk lejon gjyqësorin të ketë qasje proaktive për ndërmarrjen e masave të nevojshme ku prokurori në një rast specifik në mënyrë të qartë ka dështuar ta bëjë këtë përmes sekuestrimit dhe konfiskimit të instrumenteve/përfitimeve të ditura të krimit. Prandaj, ekipi i vlerësimit nxitë autoritetet e Kosovës të ndërmarrin masat e nevojshme në mënyrë që të adresojnë këtë çështje.

571. Konsideratë duhet t'i jepet zbatimit të një sistemi të konfiskimit *in rem* të të ardhurave nga krimi pasi që ligji i zgjeruar mbi konfiskimin nuk e parashohin këtë.

2.4.3. Klasifikimi për Rekomandimin 3

	Klasifikimi	Përmbledhje e faktorëve bazë për klasifikim
R.3	MP	<ul style="list-style-type: none"> nuk ka procedurë apo standard të provës në KPP për të mundësuar konfiskimin e mjeteve të pastrimit të parave të destinuara për përdorim në një vepër penale. ndërsa dispozitat e konfiskimit të palës së tretë të përfshira në KP plotësojnë standardet ndërkombëtare, nenet mbështetëse të KPP-së bien në kundërshtim me këto dispozita. standardi i dëshmisë për palën e tretë në mirëbesim është tepër e lartë, shpesh duke e bërë të pamundshme për atë që t'i dëshmojë të drejtat e veta legjitime dhe synimet lidhur me pasurinë. nuk ka autoritet që të merr masa për të parandaluar apo shmangur veprime, kontraktore apo të tjera, ku personat e përfshirë e dinin apo është dashur që ta dinin se si rrjedhë e atyre veprimeve autoritetet do të jenë të paragjykuara në aftësinë e tyre për ta marrë pasurinë. efikasitet i masave ekzistuese duhet të konsiderohet i ulët për shkak të pamjaftueshmërisë së ndjekjeve penale që rezultojnë në nivele të ulëta të konfiskimit të të ardhurave nga krimi. nuk mbahen statistika kuptimplota mbi pasurinë e sekuestruar dhe konfiskuar, duke e bërë të vështirë matjen e saktë të nivelit të efikasitetit të regjimit. autoritetet për zbatimin e ligjit dhe autoritetet prokuroriale nuk ndërmarrin zbulimin dhe marrjen pro-aktive të pasurive kur ndjekin ndonjë krim përvetësues. OZL edhe organet prokuroriale nuk ndërmarrin gjurmimi dhe kthimin e pasurive në mënyrë proaktive kur ndiqen krimet e përvetësimit.

2.5. Ngrirja e fondeve të përdorura për financimin e terrorizmit (RV.III)

2.5.1. Përshkrimi dhe analiza

572. RV III kërkon ngrirjen e fondeve dhe pasurive të tjera të terroristëve, atyre që financojnë terrorizmin dhe organizatave terroriste në pajtim me Rezolutat përkatëse të Kombeve të Bashkuara. Për më tepër, vendet duhet të zbatojnë masat që i mundësojnë autoriteteve kompetente të sekuestrojnë dhe konfiskojnë pasurinë që përfituar nga ndonjë akt terrorizmi, apo përdorur, alokuar për FT, aktin terrorist apo organizatën terroriste.

Ngrirja e pasurive sipas S/Res/1267 - Kriteri thelbësor RV.III.1 dhe

Ngrirja e Pasurive sipas S/Res/1337 - Kriteri thelbësor III.2

573. Sipas KTH RV.III.1 vendet duhet të jenë në gjendje të ngrijnë pa vonesa dhe pa ndonjë vërejtje, fondet apo pasuritë e personave të caktuar nga Komiteti i KB për Al-Qaida dhe Talibanët në pajtim me K/Rez/1267(1999).

574. KTH RV.III. 2 kërkon nga vendet që të kenë ligje dhe procedura efikase për të ngrirë pa vonesa dhe pa vërejtje, fondet dhe pasuritë e tjera terroriste të personave të caktuar në kontekst të KB K/Rez 1373(2001).

575. Ekipi i vlerësimit gjeti mungesë serioze të strukturës legale të dedikuar për shndërrimin praktik në ligjin vendor të përcaktimeve sipas RKS KB 1267 dhe 1373 (përfshirë konsiderimin e përcaktimit të vendeve të treta) dhe mungesën e delegimit e pushtetit kombëtar për RKS KB 1373. Si pasojë e kësaj, praktikisht nuk ka legjislacionin specifik që parashihet ngrirjen e pasurive të personave të caktuar dhe të subjekteve në Kosovë sipas RKS KB-së relevante.

576. Me një përjashtim të vjetruar të cekur më poshtë, as legjislacioni primar por as ai sekondar që kanë qenë në dispozicion të ekipit të vlerësimit nuk përmbajnë ndonjë dispozitë ligjore pozitive lidhure me ndonjë listë të personave të caktuar dhe subjekteve të shpallur ose nga Këshilli i Sigurimit i KB ose nga ndonjë subjekt a autoritet tjetër ndërkombëtar. Nocioni i një liste të atillë është praktikisht joekzistues në ligjin e Kosovës, i cili nuk e parashikon njohjen e tyre, shpalljen publike dhe përditësimin (aq më pak elaborimin e listave kombëtare) dhe as nuk i përcakton pasojat ligjore të drejtpërdrejta për ata që janë vënë në listë nga RKS KB ose nga ndonjë autoritet tjetër.

577. Në fakt, rasti i vetëm që nocioni i "listave terroriste" është përmendur fare në ndonjë pjesë të legjislacionit të Kosovës kanë qenë dy Udhëzimet Administrative të lëshuara nga Qendra e Inteligjencës Financiare (pararendësi i NjIF-it të tanishëm) në vitet 2007 dhe 2008 si vijon:

- Në Udhëzimin administrativ Nr. 003 (16 shkurt 2007) u publikua një listë e 19 personave dhe subjekteve të ndryshëm të pretenduar si të dyshuar për përfshirje në veprimtaritë e FT. Përcaktimi ishte bërë pas marrjes së "informatave nga qeveritë e huaja" por nuk ishte bërë asnjë referencë e qartë nëse këta persona dhe subjekte kanë qenë të përfshirë në listë nga RKS KB ose diku tjetër, apo jo. Udhëzimi kërkonte që çdo bankë dhe institucion financiar të merrte masa të duhura për të vërtetuar nëse ata kishin ndonjë marrëdhënie afariste ose ishin të përfshirë në ndonjë transaksion me personat dhe subjektet nga lista dhe nëse po, bankat dhe institucionet financiare ishin të detyruar t'ia dërgonin një RTD (RTD – domethënë Raport të Transaksionit të Dyshimtë) Qendrës brenda 24 orëve sipas detyrimit të tyre për Raportim, siç ishte e përcaktuar me Rregulloren e UNMIK-ut 2004/2 që ishte atëherë në fuqi.
- Udhëzimi administrativ Nr. 006 (11 mars 2008) parashikonte që bankat dhe institucionet financiare ta zhvillonin një sistem të brendshëm, përmes të cilit klientët ekzistues të cilët vlerësohen që paraqesin rrezik të lartë, në bazë të procedurave Njihe Klientin Tuaj, do të krahasohen me listat e personave dhe subjekteve të dyshuar si në vijim:
 - Lista e konsoliduar e individëve dhe e subjekteve që i përkasin ose janë të ndërlidhur me organizatën Talibane ose të Al-Kaidës, siç është përcaktuar dhe vendosur nga Komisioni 1267 i KB-së (me URL të siguruar për versionin rregullisht të përditësuar të listës në faqen e internetit të KB-së);

- Lista e shtetasve të veçantë të caktuar dhe të personave të bllokuar të lëshuar nga Thesari i ShBA-ve, Zyra e kontrollit të pasurive të huaja (gjithashtu me URL të listës rregullisht të përditësuar).

Pasojat ligjore ishin të ndryshme varësisht se për cilën listë bëhej fjalë. Nëse emri i klientit ekzistues ose të ardhshëm paraqitet në listën 1267, banka ose institucioni financiar ndalohej të ndërmerre veprime të mëtejshme që do të rezultinin me dhënien ose transferimin e fondeve ose të pasurisë së klientit nga kontrolli i bankës dhe, njëkohësisht, një RAD duhej t'i dërgohej QIF-it në bazë të Rregullores së lartpërmendur të UNMIK-ut. Por nëse klienti është paraqitur në ndonjë listë tjetër të njohur (ishte vetëm një) banka ose institucioni financiar ishte i detyruar ta dërgonte një RAD si më lart dhe të zbatonte monitorimin e shtuar për të reflektuar rrezikun më të lart të kanosur nga klienti, por nuk është ndaluar nga vazhdimi i marrëdhënies afariste.

578. Në kohën e nxjerrjes, ky Udhëzim administrativ është konsideruar si legjislativë sekondare e nxjerrë me autorizim të Rregullores së UNMIK-ut 2004/2 (meqë është shfuqizuar me hyrjen në fuqi të Ligjit për LPP/LFT), i cili ka qenë burim i legjislacionit primar asokohe. Që të dy udhëzimet administrative i referohen paragrafit 2 të nenit 2 të Rregullores në fjalë të UNMIK-ut, përmes së cilës autorizohet QIF-ja për të nxjerrë udhëzime administrative, urdhëresa dhe këshilla për çështjet lidhur me sigurimin ose promovimin e zbatimit të Rregullores, duke përfshirë, në mes të tjerash, (i) përdorimin e formularëve standardë të raportimit; (ii) natyrën e akteve të dyshimta të transaksioneve për qëllimet e Rregullores përfshirë përpilimin e listave të treguesve të akteve dhe transaksioneve të atilla; dhe (iii) përjashtimin e personave ose subjekteve apo kategorive të personave ose subjekteve nga Raportimi i detyrimeve sipas Rregullores së tashme dhe metodat e Raportimit të përjashtimeve të atilla.

579. Megjithatë Rregullorja e UNMIK-ut 2004/2 nuk e përcaktonte çështjen nëse dhe në çfarë rrethana QIF-i ose autoritetet e tjera kanë kompetencë t'i ngrijnë pasuritë që i përkasin personave dhe subjekteve të caktuara të përfshirë në listë të Këshillit të Sigurimit të KB ose gjetiu. Në veçanti, paragrafi (1) i nenit 2.1 i seksionit 2 nuk duket të jetë mjaft specifik për të ofruar një bazë të fuqishme ligjore për një mekanizëm të atillë ngrirës dhe raportues që është krijuar nga vendimet administrative të lartpërmendura të QIF-it. Shkaku i kësaj, ekipi i vlerësimit mendon që QIF-i i tejkaloi kompetencat kur e zgjeroi fushëveprimin e regjimit të Raportimit të zbatuar nga Rregullorja e UNMIK-ut në pasuritë që u përkasin personave dhe subjekteve të caktuara.

580. Pos mungesës së kompetencës së duhur, ka edhe probleme të tjera me këto vendime administrative. Sa për Vendimin Nr. 003 (2007) është krejtësisht e paqartë nëse kishte të bënte fare me listën e konsoliduar të listës së personave dhe subjekteve që i përkasin ose ndërlidhen me Talibanët ose Al-Kaidën, siç është shpallur dhe përpiluar nga komiteti kompetent i Këshillit të Sigurimit të KB të krijuar nga RKS KB 1267. Duket të mos ketë lidhshmëri të drejtpërdrejtë mes dy listave dhe prandaj ka më shumë gjasa që lista relativisht e shkuar e personave edhe subjekteve të bashkëngjitura në Vendimin administrativ të lartpërmendur në fakt është përpiluar nga QIF, e cila e përpiloi në bazë të "informatave nga qeveritë e huaja". Duke e bërë këtë, është e qartë që QIF ka vepruar si një autoritet kombëtar përcaktues në kuptim të RKS KB 1373 për çka është e qartë që s'ka qenë e autorizuar nga legjislacioni ekzistues i asaj kohe (në Rregulloren e UNMIK-ut 2004/2 ose gjetiu).

581. Ndryshe nga ai i diskutuar më lart, Udhëzimi administrativ Nr. 006 (11.03.2008) i bën së paku një referencë të duhur listës së përditësuar të Këshillit të Sigurimit të KB dhe të përpiluar sipas RKS KB 1267 dhe shkon madje përtej kësaj, duke e zgjeruar shtrirjen në listat e tjera të personave dhe subjekteve të caktuara (nga të cilat megjithatë vetëm lista e Zyrës së Kontrollit të Pasurive të Huaja (OPAC) e ShBA-ve është përmendur, por jo edhe lista e personave, grupeve dhe subjekteve të përfshira në veprimtaritë terroriste siç është miratuar përmes Pozitës së përbashkët 2001/931/CFSP të Këshillit të BE) – CFSP, në shqip PJSP (Politika e Jashtme dhe e Sigurisë së Përbashkët). Por ky Udhëzim administrativ nuk e ka trajtuar çështjen e asaj se pse klientët "e rrezikut të lartë" janë shqyrtuar ekskluzivisht në këto lista, pse ka pasur regjim më pak të rreptë për ata të përfshirë në listat e "tjera" terroriste dhe çfarë procedurash janë ndjekur kur pasuritë e personave dhe subjekteve të atilla janë identifikuar.

582. Për qëllim të vlerësimit, pyetja kryesore ka qenë nëse dhe deri në çfarë mase këto Vendime administrative do të mund të konsiderohen të vlefshme dhe legjislacioni i zbatueshëm në Kosovë sidomos meqë që të dy i janë dhënë ekipit të vlerësimit si pjesë e legjislacionit ekzistues në këtë fushë. Në anën tjetër, Rregullorja e UNMIK-ut 2004/2, gjegjësisht legjislacioni primar mbi të cilin janë nxjerrë dhe cilit i janë referuar si bazë e autorizimit, nuk është në fuqi që nga viti 2001 dhe edhe nëse Ligji për LPP/LFT pothuaj i jep kompetencat të njëjta NjIF-it për të nxjerrë vendime

administrative (paragrafi (1.12) i nenit 14) nuk është përcaktuar askund në ligj që Vendimet Administrative të QIF mundet ose duhet të jenë të përshtatshme në zbatueshmëri në kornizën e re ligjore. Në të vërtetë, është konfirmuar nga autoritetet pas vizitës në terren të Ciklit të parë, se nuk mund të zbatohen sanksione mbi bazën e këtyre Vendimeve administrative të QIF-së, pasi që këto mund të shërbejnë vetëm si udhërrëfim - të cilat, megjithatë, duken diskutabile në vetvete pasi që asnjë nga Vendimet administrative të lartpërmendura nuk mund të gjendet në faqen e internetit të NjIF-it të Kosovës mes udhëzimeve dhe këshillave të zbatueshme. Si pasojë e kësaj, ekipi i vlerësimit detyrohet të mos i konsiderojë Vendimet administrative të QIF-së Nr. 003 dhe Nr. 006 si pjesë e legjislacionit valid dhe të zbatueshëm tash për tash.

583. Pos vendimeve administrative të diskutuara më lart, ka vetëm një pjesë të legjislacionit në Kosovë që në parim do të mund të merret me ngrirjen e fondeve të përdorura për FT. Ligji për Zbatimin e Sanksioneve Ndërkombëtare (Ligji Nr. 03/L-183 i 15.04.2010 këtu e tutje: LISN) është ai që *"do të mund të përcaktonte procedurën për zbatimin e sanksioneve joushtarake ndërkombëtare në Republikën e Kosovës të imponuar nga Kombet e Bashkuara apo organizatat e tjera ndërkombëtare"* (neni 1) ku *"sanksionet ndërkombëtare"* domethënë *"kufizimet dhe detyrimet e imponuara nga rezoluta, konventa, pakte, deklarata apo ndonjë akt i Organizatës së Kombeve të Bashkuara apo organizatave të tjera ndërkombëtare"* dhe mund të jenë ekonomike, financiare, politike, apo të natyrës së komunikimit apo publike (paragrafi (1.2) i nenit 2). *"Sanksionet financiare"* janë sipas paragrafit (1.4) e nenit 2 *"kufizime mbi të drejtat e entiteteve ndaj të cilave zbatohet sanksionet ndërkombëtare, për të menaxhuar, përdorur apo rregulluar keshin, letrat me vlerë, të mirat, pasuritë e tjera dhe të drejtat e pronësisë: kufizimet në pagesa për entitetet ndaj të cilave zbatohet sanksionet: kufizimet e tjera mbi veprimtaritë financiare"*.

584. Në vështrim të parë, LISN pra shërben për zbatimin e masave ndërkombëtare kufizuese siç janë KBKSR-të që janë relevante në këtë drejtim RV.III dhe, në veçanti, KBKSR 1267/1988. Megjithatë LISN është shumë i përgjithshëm në fushëveprimin e tij dhe nuk krijon ndonjë procedure administrative praktike për ngrirjen e xhirollogarive të personave apo entiteteve në listat përkatëse por mund të shërbejë si bazë ligjore për futjen e një procedure të tillë. E tëra që është paraparë me paragrafin (4) të nenit 3 është fushëveprimi personal dhe territorial i ligjit (dispozitat e tij po ashtu zbatohen për personat fizikë dhe juridikë në Kosovë në territoret e shteteve të tjera) përderisa neni 9 parasheh se përgjegjësia civile nuk duhet të zbatohet për personat fizikë dhe juridikë në Kosovë për mospërbushjen e detyrimeve lidhur me zbatimin e sanksioneve ndërkombëtare.

585. Në vend të rregullave të tjera procedurale, paragrafi (1) i nenit 3 të LISN autorizon Qeverinë që të miratojë vendimet për zbatimin e ndonjë sanksioni ndërkombëtarë. Nga teksti i ligjit duket se vendimet e tilla duhet të miratohen mbi bazën rast-sipas-rasti që domethënë se rregullat procedurale (cili sanksion është zbatuar, afati kohor për zbatimin e tij, kushtet, përjashtimet e mundshme, entitetet ndaj të cilave zbatohet sanksioni dhe, nëse zbatohet, data e skadimit të sanksionit) do të përcaktohen po ashtu mbi bazën *aty për aty*. Asnjë nga vendimet e lëshuara nën paragrafin (1) të nenit 3 të LZSN nuk janë parashikuar të ofrojnë një sërë rregullash që krijojnë një procedurë të njohur publikisht dhe efikase për zbatimin e masave ndërkombëtare kufizuese, përfshirë një procedurë të përshtatshme për ngrirjen.

586. Ekipi i vlerësimit nuk është informuar lidhur me ndonjë vendim që është lëshuar sipas LZSN që qartë domethënë se ky ligj nuk është zbatuar ende në ndonjë rast konkret. Në fakt, autoritetet e Kosovës nuk dukeshin fare të vetëdijshëm për ekzistencën e LISN. Kur janë pyetur për legjislacionin që mund të jenë të zbatueshme për qëllim të pasurive të terroristeve, disa bashkëbisedues që ishin takuar me ekipin e vlerësimit pranuan që nuk ka pasur legjislacion të duhur, ndërsa të tjerët iu referuan regjimit të ngrirjes të përcaktuar me Ligjin për LPP/LFT, masave të përkohshme të parapara me KPP ose madje me kombinim të këtyre dy regjimeve (ku transaksioni që përfshin pasuritë terroriste mund të ngrihet përkohësisht, duke u mbështetur në paragrafin (6) të nenit 22 të Ligjit për LPP/LFT dhe pasuritë eventualisht do të mund të siguroheshin përmes masave të përkohshme në bazë të KPP-së). Përderisa, asnjëri nga këto ligje nuk është përdorur ndonjëherë për ngrirjen e pasurive që janë përdorur për FT, asnjëri që është takuar me ekipin e vlerësimit nuk e ka përmendur LZSN në kontekst të njëjtë (për më tepër, përfaqësuesit e disa autoriteteve thjeshtë e kanë pranuar se asnjëherë nuk kanë dëgjuar për një gjë të tillë).

587. Sa i përket relevancës së Ligjit për LPP/LFT dhe KPP, ekipi i vlerësimit është i mendimit se regjimi i fondeve të ngrira për LPP/LFT të papërfshira në ndonjë transaksion (p.sh. pasuritë e depozituara) është më i diskutueshëm dhe e njëjta vlen edhe për zbatimin e masave të përkohshme detyruese të parashikuara me KPP. Në këtë kontekst, duhet të mbani në mend që rregullat e procedurës penale nuk kanë mundur të zbatohen pa iniciimin e procedurës formale

penale, e cila kërkon një vepër penale nën juridiksionin e Kosovës derisa vetë paraqitja e emrit në ndonjë listën terroristësh doemos nuk përbën një vepër penale vendore. Për më tepër, pas inicimit të procedurës penale, veprimi i ngrirjes do të varej atëherë nga rezultati i procedurës.

588. Duke konsideruar se sot për sot nuk ka legjislacion drejtpërdrejt të zbatueshëm në Kosovë, nëse ka një të tillë, për t'i bartur përcaktimet e RKS KB 1267 dhe 1373 në ligjin vendor (me saktësisht, RKS KB 1267, 1988 dhe 1373 meqë listat për Talibanët dhe Al-Qaida-n janë ndarë në vitin 2011 dhe se e para është tashmë e mbuluar nga RKS KB 1988), për të emëruar dhe autorizuar një autoritet të caktuar kombëtar për RKS KB 1373 dhe që në mënyrë efektive, nëse mundet plotësisht, të parashikojë ngrirjen e pasurive të personave dhe subjekteve të caktuara, ekipi i vlerësimit ka ardhur në përfundim që mund të dëshmohej pa analizë të mëtejshme të kriterëve thelbësore përkatëse që Kosova nuk i përmbush, në ndonjë masë të dukshme, kërkesat e Rekomandimit të Veçantë III të FATF-së.

2.5.2. Rekomandimet dhe komentet

589. Nuk ka kornizë specifike ligjore që do t'ua mundësonte autoriteteve të Kosovës të marrin masa preventive dhe ndëshkimore për të ngrirë dhe, nëse duhet, konfiskuar fondet që ndërlidhen me terrorizëm ose pasuritë e tjera pa asnjë vonesë, në përputhje me rezolutat relevante të Kombeve të Bashkuara. As Ligji për LPP/LFT dhe as KPP nuk mund të zbatohen në këtë drejtim dhe e njëjta vlen edhe për Vendimet administrative Nr. 003 dhe Nr. 006 të QIF-së, të cilat madje as nuk janë legjislacioni i zbatueshëm, edhe pse disa autoritete i konsiderojnë ato si udhëzime (duke mos harruar që ky i fundit i ka paraparë listat e terroristëve në mënyrë më specifike, me faktin që klienti është shënuar në cilëndo nga këto lista si njëfarë treguesi shtesë që e bën transaksion të dyshimtë dhe kështu jep arsye për Raportim dhe, nëse është e zbatueshme, ngrirje të një transaksioni të atillë përmes përdorimit të regjimit të përcaktuar me Ligjin për LPP/LFT që ka qenë atëherë në fuqi.

590. LISN është shumë i paplotësuar në formën e tij aktuale, duke mos ofruar asgjë më shumë se një bazë ligjore dhe një autorizim ligjvënës për nxjerrjen e vendimeve qeveritare të *posaçme* në rastet konkrete pa ndonjë rregull të detajuar mbi rolet, përgjegjësitë dhe procedurat. Me sa duket, ky ligj kurrë nuk është zbatuar në praktikë dhe ekipi i vlerësimit ka brena serioze se disa, nëse jo të gjithë, autoritetet kompetente nuk janë as të vetëdijshëm për ekzistencën e tij, edhe pse LISN ka qenë në fuqi që nga maji 2010.

591. Në mungesë të ligjeve efikase (p.sh. atyre që shkojnë përmbi autorizimeve të thjeshta për nxjerrjen e vendimeve zbatuese) dhe procedurave për ngrirjen e fondeve apo pasurive në pronësi apo të lidhura me personat e caktuar nga KBKSR, ekipi i vlerësimit rekomandon fuqishëm që autoritetet e Kosovës të miratojnë një grup rregullash gjithëpërfshirëse (juridike ose administrative), të cilat do t'ua mundësonin atyre që të zbatojnë në mënyrë të përshtatshme sanksionet e synuara financiare, të përfshira në RKS KB përkatëse në lidhje me parandalimin dhe përmbajtjen e sulmeve financiare terroriste dhe ngrirjen e pasurive terroriste, duke i adresuar të gjitha kërkesat nën RV.III të FATF-së. (Është e nevojshme të përmendet në këtë kontekst që qasja e ndjekur në vendimet e lartpërmendura administrative të NjIF-it është e papërshtatshme dhe e pamjaftueshme, prandaj edhe nuk duhet ndjekur në *lex ferenda*.)

592. Kur flitet në përgjithësi për arsyet e diskutuara më lart, detyrimi për ngrirjen duhet të tejkaloj shprehjen "transaksion" dhe zbatimin e drejtpërdrejt të rregullave të procedurës penale. Për më shumë, duhet të jetë një mekanizëm për konvertimin në ligjin vendor të qëllimeve të përcaktuara në RKS KB 1267 dhe 1988 e gjithashtu edhe në kontekst të RKS KB 1373. Për përcaktimin e kësaj ka nevojë për një autoritet vendor të qartë, siç përcaktohet me 1373, dhe për marrjen parasysh të kërkesave të jashtme. Të gjitha përcaktimet me RKS KB 1267/1988 dhe 1373 duhet që të komunikohen menjëherë për të gjithë pjesët e sektori financiar, të cilat në anën tjetër kanë nevojë për një udhëzim të qartë në kuptimin e gjerë të fondeve ose pasurive të tjera në kontekst të RV.III.

593. Procedurat e heqjes nga lista dhe zhblokimi duhet të jenë të njohura edhe për publikun dhe për ata që preken pa qëllim nga mekanizmi i ngrirjes. Atëherë kur mekanizmi të jetë funksional, përputhshmëria me RV.III të FATF-së duhet të kontrollohet në mënyrë aktive, dhe sanksionet duhet të jenë të gatshme në rast të mospajtitimit.

2.5.3. Klasifikimi për Rekomandimin e Veçantë III

	Klasifikimi	Përmbledhje e faktorëve bazë për klasifikim
RV.III	MP	<ul style="list-style-type: none">nuk ka asnjë ligj ose procedurë efektive dhe drejtpërdrejt të zbatueshme për ngrirjen e fondeve terroriste ose pasurive të tjera të personave a subjekteve të caktuara në pajtim me RKS KB 1267/1988 dhe 1373 ose sipas procedurave të iniciuara nga vendi i tretë dhe për të siguruar se veprimet e ngrirjes të çojnë te fondet ose pasuritë të kontrolluara nga personat e caktuar;nuk ka asnjë autoritet të përcaktuar me RKS KB 1373;nuk ka asnjë sistem efektiv për veprime komunikuese nën mekanizmin e ngrirjes për sektorin financiar dhe nuk ka udhëzim praktik në këtë fushë;nuk ka procedurë për vlerësimin e kërkesave për heqjen nga lista dhe për zhbllokimin e fondeve ose pasurive të tjera të personave të hequr nga lista ose subjekteve dhe persona a subjekteve të prekura pa qëllim nga mekanizmi i ngrirjes.nuk ka procedurë për qasje të autorizuar të fondeve ose pasurive të tjera të ngrira në përputhje me RKS KB 1267/1988 dhe në pajtim me RKS KB 1452nuk ka procedurë specifike për kundërshtimin e veprimeve për ngrirje të marra në pajtim me RKS KB-të përkatëse; dhenuk ka masa për monitorimin e pajtueshmërisë me zbatimin e detyrimeve sipas RV.III dhe vënien e sanksioneve.

2.6. Njësia e Inteligjencës Financiare dhe funksionet e saj

Korniza Kryesore Ligjore

- Ligji për Parandalimin e Pastrimit të Parave dhe Financimit të Terrorizmit (Ligji Nr. 03/L-196 i datës 30/09/2010) dhe i ndryshuar përmes Ligjit Nr. 04/L-178 i datës 11.02.2013, i referuar si Ligji për LPP/LFT.

2.6.1. Përshkrimi dhe Analiza

594. Rekomandimi 26 merret me themelimin, funksionet, autonominë dhe pavarësinë e NjIF.

Themelimi i NjIF - Kriteri thelbësor 26.1

595. KTH 26.1 kërkon nga vendet të themelojnë një NjIF që shërben si qendër nacionale për pranimin (dhe nëse lejohet kërkimin), analizimin dhe shpërndarjen e shpalosjeve të RTD dhe informatave të tjera që kanë të bëjnë me veprimtaritë e PP dhe LT.

596. NjIF është themeluar në fund të vitit 2010 sipas nenit 1 të Ligjit për LPP/LFT. NjIF ka trashëguar ndërtesën dhe strukturën të paraardhësit të saj, Qendrës për Inteligjencë Financiare (QIF), një organ i themeluar nga UNMIK-u dhe më vonë nga EULEX-i për të kryer funksionin e NjIF. Periudha e tranzicionit prej QIF-së të udhëhequr nga EULEX-i në NjIF të udhëhequr nga vendorët ka marrë disa vite, prej 2010- 2012 dhe në mënyrë formale është plotësuar në qershor të vitit 2012.

597. NjIF është nën MF dhe sipas nenit 4 të Ligjit për LPP/LFT është institucioni qendror i pavarur përgjegjës për kërkimin, pranimin, analizimin dhe shpërndarjen e informatave të zbuluara

- Raportimi i Transaksioneve të Dyshimta¹⁰² (RTD). Qeveriset nga Bordi Menaxhues me një Drejtor i cili është përgjegjës për operacionet dhe menaxhimin e Njesisë.

598. Legjislacioni kërkon nga subjektet raportuese që t'i japin informata NjIF-it nëpërmjet RTD-ve kur ata dyshojnë se një transaksion apo ndonjë akt që përbën "akt apo transaksion të dyshimtë" siç përkufizohet me Ligjin për LPP/LFT brenda 24 orëve kur një dyshim i tillë ka ndodhur. Gjithashtu, ata janë të detyruar që NjIF-it t'i raportojnë për gjitha transaksionet në valutë prej 10,000 euro ose më shumë. Transaksionet e shumëfishta trajtohen si transaksion i vetëm nëse banka ose institucioni ka njohuri se transaksionet janë për ose në emër të ndonjërit dhe tejkalojnë 10,000 euro në një ditë.

599. NjIF ka zbatuar sistemin e zhvilluar nga KB "goAML" për menaxhimin e RTD-ve dhe RTDShe-ve. Për pranim të sigurt ky sistem ofron ruajtje, analizë dhe shpërndarje të raporteve të inteligjencës. Janë disa MM që mbulojnë kërkesën dhe shkëmbimin e të dhënave në mes të NjIF dhe DK, BQK dhe PK. MM me DK gjithashtu edhe draft MM me PK parashikohen me zyrtar ndërlidhës që punojnë në NjIF me qëllim të ndihmesës në shkëmbimin e informatave. Këta zyrtarë ndërlidhës gjithashtu funksionojnë si analistë në NjIF, qartazi të fokusuar në ato raste të cilat janë relevante dhe në interes të agjencisë.

Udhëzimi institucional - Kriteri thelbësor 26.2

600. KTH 26.2 kërkon nga NjIF apo ndonjë autoritet tjetër kompetent të ofrojnë t'i udhëzojnë institucionet financiare dhe subjektet e tjera raportuese lidhur me mënyrën e raportimit, përdorimin e formave të raportimit dhe procedurat që duhet të ndiqen kur të raportohet.

601. NjIF ka lëshuar një udhëzim për subjektet raportuese përmes "Udhëzimit administrativ" me urdhër të drejtorit të QIF (tash NjIF). Deri në dhjetor 2011 janë lëshuar 14 udhëzime të tilla. Megjithatë, ashtu si u tha më lart, si pasojë e shfuqizimit të Rregullores së UNMIK-ut 2004/2, e cila formon bazën për shumicën e këtyre udhëzimeve, ekipi i vlerësimit është i prirë që të mos i marrë parasysh ato si pjesë e legjislacionit të vlefshëm dhe zbatueshëm për këtë kohë përveç nëse lëshohen sipas Ligjit për LPP/LFT. NjIF ka nxjerrë po ashtu edhe udhëzime të ndryshme teknike mbi mënyrën e raportimit përmes sistemit goAML mbi bazën e Ligjit për LPP/LFT - referohuni në analizën e Rekomandimit 25 më poshtë. Prandaj paragrafët përcjellës duhet të lexohen brenda këtij konteksti.

602. Këto Urdhëresa mbulon mënyrën e Raportimit, veçanërisht fushat me rrezik që subjektet raportuese duhet t'i kushtojnë vëmendje të shtuar, imponimit të RKSKB 1267 për individë dhe subjekte të caktuara, dhe udhëzim se kur duhet të raportoj deponim të madh të parave të gatshme që tejkalojnë 10,000 euro.

603. Nga subjektet raportuese kërkohet që të parashtrojnë RTD-të dhe raportet e tjera në mënyrë elektronike përmes sistem goAML.

604. Nga subjektet raportuese kërkohet që të parashtrojnë RTD-të dhe raportet e tjera në mënyrë elektronike përmes sistem goAML Formulari raportues i goAML është mjaft i ngurtë sepse nuk lejon subjektet të raportojnë analizat e tyre përmes tekstit narrativ dhe ta bashkëngjeshin ndonjë referencë mbështetëse nëse autoritetet dëshirojnë të ofrojnë informata më gjithëpërfshirëse në mbështetje të dyshimeve të saj. Megjithatë, NjIF është e detyruar shumë shpesh të kthehet te subjektet raportuese me kërkesa për informata shtesë për gati 100 % të rasteve, gjithashtu duke i shtuar edhe burimet që ngarkon analistët e vet e gjithashtu edhe institucionet financiare të cilat janë të shtyra të gjejnë burime shtesë për të iu përgjigjur kërkesave të NjIF në vend se të rritet *cilësia* e raportimit. Kjo cilësi e dobët e raportimit rëndohet edhe më tutje nga një mungesë e tërësishme e papërhstatshme dhe e përgjithshme të përgjigjeve të subjektet raportuese në rezultatet e rasteve specifike. Që nga RV i Ciklit të parë, NjIF ka lëshuar Udhëzimin Administrativ Nr. 001/2013 Mbi Trajnimet për Parandalimin dhe Luftimin e Pastrimit të Parave dhe Financimit e Terrorizmit. Ky dokument parasheh në veçanti që Drejtorët e NjIF mund të kërkojnë nga subjektet raportuese t'u nënshtrohen trajnimeve që ndërlidhen, mes tjerash, me detyrimet e tyre raportuese dhe metodat e PP dhe FT. NjIF ka informuar ekipin e vlerësimit se kualiteti i raportimeve nga subjektet raportuese, në veçanti bankat, është përmirësuar.

605. Në 2013, NjIF ka ofruar informacion mbi tipologjitë e PP si nëpërmjet Raportit Vjetor për vitin 2012 dhe me anë të një dokumenti të dedikuar.

102. Përfshin edhe veprimet e dyshimta (përkufizim nga neni 2.1.35).

Qasja në informata - Kriteri thelbësor 26.3

606. KTH 26.3 kërkon nga NjIF që të kenë qasje në kohë, në mënyrë të drejtpërdrejtë apo të tërthortë në informacionet financiare, administrative dhe të zbatimit të ligjit në mënyrë që t'i ushtrojë funksionet, përfshirë analizat e RTD, në mënyrë të përshtatshme.

607. Fusha dhe modeli i qasjes së NjIF në bazën e të dhënave të ndryshme nuk është plotësisht i kënaqshëm, e cila ndikon negativisht në funksionin analitik të Njesisë.

608. NjIF ka qasje të drejtpërdrejtë (në bazë të MM) në bazat e të dhënave të:

- ARBK-së brenda Ministrisë së Industrisë dhe Tregtisë; dhe
- DRNOJQ-së brenda MAP.

609. Gjithashtu bazat e të dhënave janë të disponueshme për publikun e përgjithshëm, megjithatë NjIF ka qasje në versionin e gjerë i cili është i barabartë me zbatimin e ligjit, taksat dhe autoritetet e tjera specifike. NjIF shfleton këto baza të të dhënave përmes një lidhje të internetit i disponueshme në kompjuter i cili është i ndarë nga struktura analitike kryesore kompjuterike. Edhe pse ky detashment mund të jetë për qëllimet të sigurisë, kjo e bën të pamundur për të kryer çdo analizë vizuale të integruar me përdorimin e këtyre bazave të të dhënave, që ngadalëson në mënyrë të dukshme dhe zvogëlimin e kualitetit të procesit analitik.

610. NjIF ka qasje të tërthortë në bazën e të dhënave në KP dhe ATK. Këto autoritete kanë ngarkuar një informacion të ri në bazën e të dhënave të NjIF në baza të rregullta në pajtim me MM përkatëse të nënshkruara.

611. NjIF ka krijuar një lidhje elektronike përmes goAML me DK dhe PK, ATK, BQK, AK dhe Zyret Komunale Kadastrale, NjIF Shqipëri, NjIF Slloveni etj., përmes së cilës mund të kërkohen kërkimet e informatave ose shkëmbimin e rezultateve të analizës dhe shpërndarjet. Edhe pse NjIF do të dëshironte të kishte qasje në bazën e të dhënave të AZL-së por momentalisht kjo nuk është e mundur, dhe kërkon sistemin e tanishëm për qasje indirekte, zakonisht përmes zyrtarëve ndërlidhës është një nevojë e përshtatshme.

612. NjIF ka nënshkruar marrëveshje të mirëkuptimit (MM) me disa institucione vendore, p.sh., ATK-në, AKK-në dhe AK-në. Këto MM nuk i janë ofruar ekipit të vlerësimit.

613. Në çdo rast është e qartë se marrëveshjet e tanishme në lidhje me fushën dhe gjendjen e qasjes në bazën e të dhënave nuk janë të mjaftueshme për NjIF për të ndërmarrë funksione të përshtatshme. Duhet të rritet numri i bazave të të dhënave që NjIF të ketë qasje efektive. Këto baza të të dhënave ku NjIF është e lejuar të ketë qasje të drejtpërdrejt duhet të integrohen në strukturën analitike të goAML me firewalls të duhur të sigurisë.

Autoriteti i NjIF për të marrë informata shtesë - Kriteri thelbësor 26.4

614. KTH 26.4 kërkon që NjIF të ketë kompetenca, ose drejtpërdrejt ose nëpërmes ndonjë autoriteti tjetër kompetent, për të marrë të gjitha informacionet shtesë nga subjektet raportuese, në mënyrë që të ushtrojë funksionet siç duhet.

615. Paragrafi (2) i nenit 22 të Ligjit për LPP/LFT i detyron bankat dhe institucionet financiare që të ofrojnë informata shtesë në lidhje me raportimet e dyshimta që banka ose institucionet financiare do t'i kishin raportuar në NjIF. Megjithatë, nuk paraqitet se bankat dhe institucionet financiare janë të detyruara të ofrojnë informata kur informacioni i tillë nuk ka lidhje me raportin e dorëzuar më herët nga institucioni i subjektit raportues. Më tutje, neni i lartpërmendur, ashtu siç duket, nuk e miraton të drejtën ligjore të NjIF që t'i adresohet bankave dhe institucioneve financiare me kërkesë për informata shtesë. Ç'është e vërteta, autorizime të tilla nuk sigurohen në asnjë pjesë tjetër të Ligjit për LPP/LFT, p.sh.: neni 14 për detyrat dhe kompetencat e NJIF-it, i cili i jep autorizimin që të kërkohet informacione nga *organet publike ose qeveritare apo organe a organizata ndërkombëtare ose ndërqeveritare (në Kosovë), të dhëna, informacione, dokumente në lidhje me një person, subjekt, pronë ose transaksion*. Shihet qartë se kjo nuk i përfshin subjektet raportuese.

616. Dispozitat e paragrafit (2) të nenit 22 janë të zbatueshme vetëm për bankat, dhe institucionet financiare. Nuk ka dispozita në Ligjin për LPP/LFT që imponojnë detyrime për subjektet e tjera raportuese për të vazhduar të ofrojnë informata për NjIF pas paraqitjes së RTD.

617. Në përputhje me paragrafin (1.14) të nenit 14 të Ligjit për LPP/LFT, NjIF-i "kërkon të dhëna, dokumente dhe informata lidhur me kërkesat specifike të të dhënave ose analizave nga të detyruarit ligjërisht, të cilët duhet t'i ofrojnë ato me përpikëri për inspektim nga NJIF-i dhe të lejojnë kopjimin dhe riprodhimin e tyre, vetëm për përdorim të Njësisë. Të detyruarit ligjërisht që i refuzojnë këto kërkesa duhet që brenda tri (3) ditëve pasi të jenë njoftuar rreth kërkesës së NJIF-it, të dërgojnë me shkrim arsyet e refuzimit të tyre. Pas kësaj, NJIF-i merr një qëndrim dhe e njofton të detyruarin ligjërisht nëse ai/ajo është ose nuk është në pajtueshmëri me detyrimet e parapara në këtë dispozitë". Ky formulim, përderisa është mjaft i paqartë, interpretohet nga autoritetet si e ndërlidhur me funksionin mbikëqyrës të NjIF-it ashtu siç rregullohet me nenin 30 të Ligjit për LPP/LFT - shih analizën për Rekomandimin 23 dhe Rekomandimin 29- dhe nuk e rregullon procedurën për të kërkuar informacione shtesë nga subjektet raportuese për qëllime analitike.

618. Pavarësisht nga interpretimi, është mjaft e qartë se procedura për të kërkuar informacione shtesë nga subjektet raportuese ashtu siç është e përshkruar në Ligj përmban paqartësi të theksuara dhe është e hapur ndaj kundërshtimeve ligjore nga ana e subjekteve raportuese. NjIF ka shpjeguar se nuk janë paraqitur probleme të tilla në praktikë, megjithatë, rekomandohet që teksti i Ligjit për LPP/LFT të ndryshohet në atë mënyrë që autorizimi për të ofruar informacione shtesë nga të gjitha subjektet raportuese nga ana e NjIF-it të jetë i qartë dhe mos t'i nënshtrohet ndonjë interpretimi.

Autorizimi i NjIF për shpërndarje të informatave kur dyshohet për PP/FT - Kriteri thelbësor 26.5

619. KTH 26.5 këkon që NjIF të ketë autoritet për të shpërndarë informacione financiare për autoritetet vendore për hetim kur ka bazë për dyshim të PP dhe FT.

620. Paragrafi (2) i nenit 15 i Ligjit për LPP/LFT e autorizon NjIF-in që të shpërndajë tek OZL-të çdo informacion të pranuar sipas paragrafit (1) të nenit 15, pra, të dhënat nga raportet e NjIF-it, të cilat i identifikojnë individë, të dhënat e transaksionit, veçantitë e llogarive, të dhëna që kanë të bëjnë me personin ose identitetin e personit, i cili i ka siguruar informacionet tek NjIF-i.

621. Ligji për LPP/LFT i cili ka ndryshuar Ligjin Nr. 04/L-178 të 11 shkurtit 2013 shton, tek neni 15 i Ligjit për LPP/LFT, kompetencën e shprehur që "NjIF mund të shkëmbejë, si brenda ashtu edhe jashtë vendit, të gjitha informacionet që janë të qasshme ose që sigurohen qoftë drejtpërdrejt ose tërthorazi nga ana e NjIF-it". Një gjë të tillë NJIF mund ta bëjë "me nismën e vet ose në bazë të kërkesës".

622. NjIF e përdor sistemin GoAML për shpërndarjen e informatave tek DK, ATK, BQK dhe PK. Ekipi i vlerësimit është njoftuar po ashtu se NjIF i shpërndan materialet drejtpërdrejt tek PSRK, e cila e ka kompetencën ekskluzive mbi rastet e PP. Ekipi i vlerësimit nuk ka arritur të kuptoj qartë se cilat kriterie ishte duke i përdorur NjIF-i në përzgjedhjen se a duhet të shpërndahen materialet tek PK apo tek PSRK-ja. Raportet e Inteligjencës të prodhuara nga NjIF-K mund të shpërndahen siç është përmendur më lart, tek PK dhe PSRK-ja, por baza e kriterëve të përdorura nga NjIF se ku duhet të dërgohen raportet e tilla ka ngritur dyshime për ekipin e vlerësimit. NjIF ka shpjeguar se nëse në Raportin e Inteligjencës 5x5x5 vlerësohet si "dyshim i lartë i pastrimit të parave" apo "dyshim shumë i lartë i pastrimit të parave", Raporti i shpërndahet PSRK-së, ndërsa nëse përcaktohet se ka "dyshim të ulët të pastrimit të parave" dhe "e pamundur të përcaktohet", raporti i dërgohet PK-së. Pavarësisht nga kjo, ekipi i vlerësimit ende mendon se metodologjia për shpërndarjen e këtyre raporteve nuk është e qartë pasi që askush nuk ka qenë në gjendje t'ia shpjegojë ekipit të vlerësimit bazat për këto kriterie mbi "dyshimet e larta", "dyshimet shumë të larta", dhe "dyshimet e ulëta" të PP.

623. Shihet se NjIF nuk merr ndonjë koment sistematik sa i përket përparimit si rezultat i informatave të dhëna, edhe pse formulari i shpërndarjes së informatave përmban edhe kërkesën ndaj autoriteteve pranuese që ta njoftojnë NjIF-in në lidhje me rezultatet e hetimit. Përgjigjet e pakta të marra janë zakonisht sporadike dhe josistematike. Gjatë vizitës së dytë në terren megjithatë, NJIF ka informuar se ka filluar rishtazi të marrë përgjigje nga PK dhe në të vërtetë ka pranuar përgjigje për një numër të kërkesave të kaluara.

624. Pavarësisht nga kjo, pritet që Zyra e sapokrijuar e KKLKE-së do të rrisë bashkëpunim dhe komentet në mes të të gjitha palëve të përfshira.

Pavarësia operationale e NjIF - Kriteri thelbësor 26.6

625. KTH 26.6 kërkon nga NjIF që të ketë pavarësi dhe autonomi të mjaftueshme operationale për të siguruar që është jashtë çdo ndikimi dhe ndërhyrje.

626. Neni 4 i Ligjit për LPP/LFT parasheh themelimin e NjIF-it në kuadër të Ministrisë së Financave, si institucionin qendror të pavarur kombëtar përgjegjës për kërkimin, marrjen, analizimin dhe shpërndarjen e informacionit.

627. Neni 5 i Ligjit për LPP/LFT themelon Bordin menaxhues për të mbikëqyrur dhe siguruar pavarësinë e NjIF-it e që përbëhet nga MF, MPB, Kryeprokurori i Kosovës, PK, ATK, DK, dhe BQK. Bordi me ligj nuk ka fuqi ekzekutive ose detyruese kundrejt NjIF-it por duhet të mbikëqyrë dhe të sigurojë pavarësinë e NjIF-it. Bordi takohet dy herë në vit dhe nuk ka të drejtë që të ndërhyjë në ndonjë mënyrë në rastet që janë duke u zhvilluar nga NjIF-i. Prandaj është e qartë se NjIF-i ka pavarësinë dhe autonominë operationale. Nga praktika duket se është kështu.

628. Bordi është i autorizuar që të rishikojë, miratojë dhe të refuzojë raportet e NJIF-it të hartuara në pajtim me nenin 10 të Ligjit për LPP/LFT që ka të bëjë me administrimin dhe menaxhimin e Njesisë, të vëzhgojë dhe vlerësojë në mënyrë periodike performancën e drejtorit të NJIF-it; të emërojë dhe shkarkojë drejtorin e NJIF-it; të caktojë buxhetin e NJIF-it sipas propozimit të drejtorit të NJIF-it; të kontrollojë dhe vëzhgojë pasurinë e deklaruar nga drejtori i NJIF-it dhe rastet e konfliktit të interesit në pajtueshmëri me rregullat dhe procedurat e parapara përkatëse.

629. Në pajtim me nenin 10 të Ligjit për LPP/LFT, (15) ditë para çdo takimi të Bordit ku përmblihen: vendimet dhe veprimtaritë administrative, ekzekutive dhe rregullatore të NjIF-it; si dhe të gjitha aspektet e menaxhimit financiar, të hyrat dhe shpenzimet e NjIF-it. NjIF-i ka informuar se i ka dorëzuar raportet për vitet 2011-2013 tek Bordi përshtatshëm.

Informacionet e NjIF-it janë të mbrojtura në mënyrë të sigurt - Kriteri thelbësor 26.7

630. Në pajtim me KTH 26.7 NjIF duhet të mbrojë në mënyrë të sigurtë informacionet e mbajtura dhe t'i shpërndajë ato vetëm në pajtim me dispozitat e ligjit.

631. Neni 14 i Ligjit për LPP/LFT parasheh që punonjësit e NjIF-it që informacionet e pranuar gjatë detyrave të tyre t'i mbajnë si të besueshme dhe të shpërndahen vetëm në përputhje me Ligjin për LPP/LFT.

632. Për më tepër, paragrafi (6) i nenit 33 e përcakton si vepër penale kurdo që zyrtari i NjIF-it zbulon informacione, dhe heq apo shkatërron shënimet pa autoritet ligjor.

633. Për këtë qëllim, ekipi i vlerësimit thekson që lokalet e NjIF janë fizikisht të sigurta me kontrolle të duhura për qasje në informacione.

Raportet publike të NjIF - Kriteri thelbësor 26.8

634. KTH 26.8 kërkon nga NjIF që në mënyrë periodike të publikojë raporte me statistika, tipologji dhe trende përfshirë informata mbi veprimtaritë e Njesisë.

635. Neni 10 i Ligjit për LPP/LFT e detyron drejtorin e NjIF-it që t'ia paraqesë Bordit raportin vjetor me shkrim. Ky raport duhet të përmbajë vendimet dhe veprimtaritë administrative, ekzekutive dhe rregullatore të Bordit. Paragrafi (1.9) i nenit 14 i Ligjit për LPP/LFT i lejon NjIF-it që "t'i bëjë këto raporte publike si dhe të ndihmojë në kryerjen e detyrave të saj". Raporti i parë i NjIF-it i është parashtruar Bordit për vitin 2011 e përcjellur nga ato për vitet 2012, 2013

636. Raporti Vjetor i vitit 2011 nuk është bërë publik nëpërmes faqës së internetit të NjIF dhe nuk i përmban tipologjitë e SHP-së të cilat do të ishin ndihmuese për sektorin raportues.

637. Në anën tjetër, përderisa Raporti Vjetor i NjIF 2012 është bërë publik dhe është në dispozicion në faqen e internetit të NjIF, përmban disa tipologji të PP që do të mund të ishin të dobishme për subjektet raportuese. NjIF ka publikuar rishtazi në faqën e saj të internetit një raport mbi tipologjitë e PP dhe FT në Kosovë.

Kërkesa e NjIF për t'iu bashkangjitur Grupit Egmont - Kriteri thelbësor 26.9

638. KTH 26.9 kërkon nga vendet që kanë krijuar NjIF të konsiderojnë zbatimin për anëtarësi në Grupin Egmont. Prandaj KTH 26.9 i lejon anëtarëve përkatës diskrecion dhe nuk e bën anëtarësinë e detyrueshme.

639. NjIF e ka fituar sponsorizimin prej NjIF-it të Sllovenisë, Finlandës dhe Senegalit që të anëtarësohet në Grupin Egmont të NjIF-eve. Në fund të vitit 2011, NjIF-i ka paraqitur kërkesë që t'i lejohet pjesëmarrja në takimet e Grupit Punues të Egmont si vëzhgues, mirëpo kjo gjë është refuzuar nga ana e Egmont. NjIF-i ka bërë kërkesë për anëtarësim në vitin 2013. Me ndryshimet e Ligjit për LPP/LFT që kanë hyrë në fuqi, gjasat e saj për t'u bërë anëtare e Grupit Egmont janë rritur, edhe pse deri në momentin e hartimit të këtij Raporti vendimi formal nuk është nxjerrë gjatë Takimit Plenar të Egmont-it në vitin 2014 në Lima, pas një vlerësimi në terren të NjIF para takimit Plenar kur ndryshimet e Ligjit për LPP/LFT vetëm sa kishin hyrë në fuqi.

Miratimi nga ana e NjIF të parimeve të Egmont për shkëmbim të informacioneve - Kriteri thelbësor 26.10

640. Pavarësisht prej anëtarësimit, KTH 26.10 rekomandon që vendet duhet t'i kushtojnë vëmendje Deklaratës për Qëllimin dhe Parimet për Shkëmbimin e Informatave të Grupit Egmont në mes të Rasteve të Pastrimit të Parave të NjIF si praktikat më të mira udhëzuese.

641. NjIF ka theksuar se nuk i ka miratuar Parimet e Egmont për shkëmbim të Informacioneve ngase nuk është anëtar i Egmont. Përderisa një gjë e tillë është e vërtet, ato parime janë praktikat më të mira në këtë fushe dhe duhet të miratohen menjëherë.

Raportimi nga autoritetet mbikëqyrëse kompetente – Direktiva e Tretë neni 25.1 i DPP 3 të BE-së

642. Neni 25(1) i Direktives së Tretë të BE-së për LPP u kërkon Shteteve Anëtare të sigurohen se nëse, gjatë punës së tyre mbikëqyrëse apo në ndonjë mënyrë tjetër, autoritetet mbikëqyrëse siç përmendet në Direktivë zbulojnë faktet që mund të lidhen me PP të FT, ato duhet të raportojnë menjëherë te NjIF në varësi të rrethanave.

643. Nuk ka detyrim të posaçëm ndaj BQK-së ose ndaj mbikëqyrësve të tjerë që të raportojnë ndonjë dyshim për PP/FT të cilin mund ta zbulojnë gjatë kryerjes së inspektimeve të tyre. Megjithatë, paragrafi (1.15) i nenit 14 i Ligjit për LPP/LFT e detyron NJIF si dhe organet e tjera si dhe institucionet në Kosovë që "të bashkëpunojnë në mënyrë reciproke, të ndihmojnë njëra tjetrën gjatë kryerjes së detyrave të tyre si dhe t'i koordinojnë aktivitetet në kuadër të kompetencave të tyre" Nëse gjatë inspektimit Mbikëqyrësi krijon dyshimin për PP/FT sipas këtij neni, duke lënë deri në një masë paqartësi juridike, duket se ai e ka detyrimin që të raportojë rastin ngase kjo do të ndihmonte NJIF-in. BQK-ja ka njoftuar që ka pasur së paku një rast ku pas një inspektimi informacionet përkatëse për një rast të tillë iu janë përcjell NJIF-it. Siç duket BQK-ja nuk ka pranuar ndonjë përgjigje për rezultatet e rastit, dhe NJIF as që ka mund ta rikujtoj të ketë pranuar informacione të tilla nga BQK-ja.

644. Pavarësisht prej kësaj që u tha më lart, MM i nënshkruar në mes të NjIF dhe BQK mbi bazën e delegimit të përgjegjësisë mbikëqyrëse te BQK-ja për tërë sektorin financiar, edhe pse merret me shkëmbimin e informatave, është i heshtur në çështjen e raportimit të BQK-së nën këto rrethana. Po ashtu është e debatueshme deri në çfarë mase BQK-ja do të mbulohej me mbrojtjen e paraparë në Ligjin për LPP/LFT për subjektet raportuese edhe pse neni 35 i Ligjit për LPP/LFT duket se e ofron një gjë të tillë në mënyrë të përshtatshme – edhe pse një dozë e paqartësisë juridike mbetet pasi që BQK-së nuk i imponohen detyrime për Ligjin për LPP/LFT. Pavarësisht nga kjo, BQK-ja ka informuar se sipas MM-së së saj me NjIF, raportet dhe gjetjet e BQK-së i përcillen NjIF-it. Ekipi i vlerësimit megjithatë nuk e konsideron dorëzimin e tillë të raporteve të jetë baraz apo zëvendësim i detyrimit ligjor të BQK-së për të parashtruar RTD sipas Ligjit për LPP/LFT për çfarëdo dyshimi PP/FT që mund të ngrihet gjatë ekzaminimit.

Rekomandimi 32

Statistikat e mbajtura nga NJIF – Kriteri thelbësor 32.2

645. KTH 32.2 i kërkon autoriteteve kompetente të mbajnë statistika gjithëpërfshirëse për çëshjet relevante në efikasitetin dhe efektshmërinë e sistemit të LPP/LFT. Për qëllim të NjIF dhe si

minimum kjo përfshin mbajtjen e statistikave në RTD; hetimin, përndjekjen dhe dënimet e PP dhe FT, përfshirë ngrirjen dhe konfiskimin; NNJ dhe bashkëpunimin ndërkombëtar dhe veprimet e tjera që janë relevante për matjen e efektshmërisë së regjimit të LPP/LFT.

646. NjIF mban statistika minimale për RTD/RTPSH të pranuar dhe të shpërndara. Njësi nuk mbanë statistika për transferimet elektronike pasi që informacionet dhe të dhënat e tilla nuk raportohen tek NjIF-referohuni tek analiza e Rekomandimit 32 brenda kontekstit të Rekomandimit 23 në Pjesën 3 të këtij Raporti për rekomandimet në këtë drejtim. Përveç kësaj, gjatë vizitës në terren të Ciklit të parë, nuk ka pasur statistika në dispozicion për rezultatet e shpërndarjeve të bëra tek organet për zbatim të ligjit. Ekipi i vlerësimit është informuar gjatë vizitës së Ciklit të dytë se pas observimeve të ekipit të vlerësimit në Raportin e Ciklit të parë, që nga viti 2013, NJIF ka pranuar informacione kthyes nga PK dhe kjo ka përfshirë periudhën 2009-2013. Për atë periudhë kohore, PK i ka dërguar NjIF informacione kthyes në lidhje me rezultatet për rreth 96 raste. Ndërsa, ofrimi i informatave kthyes ka filluar rishtazi edhe nga ATK dhe DK.

Tabela 8: Raportimi/shpërndarja totale e RTD¹⁰³

RTD	2010	2011	2012	2013
Numri i RTD-ve të pranuar	145	131	202	174
Shpërndarja				
Policia e Kosovës	15	19	15	36
Policia e Kosovës/Administrata Tatimore		3	7	5
Policia e Kosovës/Doganat e Kosovës		0	3	3
ATK	6	3	10	16
PSRK-ja	-	0	1	-
NjIF i Huaj	1	4	0	3
Banka Qëndrore e Kosovës	1	1	0	
EULEX	4	8	7	2
Doganat e Kosovës		2	2	1
Gjithsej shpërndarje	27	40	45	66

Tabela 9: Numri i raporteve të inteligjencës të shpërndara

Të referuara	2011	2012	2013
Policia e Kosovës	22	25	44
Administrata Tatimore e Kosovës	6	17	21
Doganat e Kosovës	2	5	4
Rastet e dorëzuara në Prokurori	0	1	-
Banka Qëndrore e Kosovës	1	0	0
EULEX	8	7	2
NjIF i Huaj	4	0	3
Gjithsej raporte të inteligjencës të shpërndara	43	55	74

Tabela 10: Statistikat për financimin e terrorizmit¹⁰⁴

Rastet	2010	2011	2012	2013
Nr. i rasteve që kanë të bëjnë me FT	13	5	3	1
Gjithsej	13	5	3	1

103. Ndërsa EULEX ka mbajtur statistika deri në vitin 2012, pastaj ato janë mbajtur nga NjIF sa më afër që ka qenë e mundur me standardet e FATF-së. Në tabelën më lart, një dallim në mes të Raporteve të Shpërndara dhe Raporteve të Inteligjencës është bërë deri në vitin 2014 për shkak se një rast i mbyllur që ka rezultuar nga RTD ka mundur të shpërndahet si Raport i Inteligjencës tek të dy institucionet - dy kolona janë shtuar për të treguar se një rast është shpërndarë tek PK (PP) por edhe tek TAK apo DK (për shmangie nga tatimi apo kontrabandë).

104. Këto raste shpërndahen për FT që dalin nga RTD-të. Përderisa duhet të përmendet se ekziston një numër i madh i Raporteve të Shpërndara të Inteligjencës në lidhje me FT, ato burojnë si kërkesa për informacione kthyes nga Departamenti Kundër Terrorizmit.

Tabela 11: Raportet që u janë dërguar Policisë së Kosovës, Policisë së EULEX-it dhe PSRK-së

Raste të shpërndara (të gjeneruara nga RTD-të)	2010	2011	2012	2013	Kërkesë për informacion (nga AZL) të shpërndarë	2010	2011	2012	2013
Policia Kosovës	15	22	25	44	Policia Kosovës	21	22	30	55
PSRK	0	1	1	0	PSRK	4	2	6	1
Policia EULEX-it	4	2	7	2	Policia e EULEX-it	16	18	11	12
Gjithsej	19	25	33	46	Gjithsej	41	42	47	68

647. Ankesa kryesore nga ana e NjIF-it është se Njësia nuk merr komente të mjaftueshme ndaj RTD/analizave që ata i kanë shpërndarë. Sidoqoftë, duket se rishtazi ka një rritje në numrin dhe cilësinë e komenteve.

Rekomandimi 30

Burimet e duhura – Kriteri thelbësor 30.1

648. KTH 30.1 kërkon që autoritetet kompetente të marrin pjesë në parandalimin e PP dhe FT, përfshirë NjIF, duhet të strukturohen, financohen, të kenë personel dhe burime teknike të tjera të mjaftueshme që në mënyrë të duhur të mund të kryejnë funksionet në mënyrë efektive.

649. Gjatë vizitës në terren në Ciklin e parë, NjIF ka konsideruar se buxheti i saj, si dhe numri i personelit e po ashtu edhe burimet teknike në përgjithësi kanë qenë të mjaftueshme që NjIF të jetë efektive në ushtrimin e mandatit të vet. Në mënyrë që të qëndrojë në hap me trendet e zhvillimit që lidhen me PP dhe FT, është hartuar "Plani i Performancës dhe Burimeve" i NjIF për 2014-2016. Plani i Performancës dhe Burimeve 2014-2016 përcakton se si NjIF do të ndërtojë pasuritë dhe arrijtjet për t'u përballur me sfidat me të cilat do të ballafaqohet në tri vitet e ardhshme dhe si do të mbajë pozicionin e vetë si njëra nga njësitë udhëheqëse të inteligjencës në Kosovë dhe rajon. Po ashtu tregon se si NjIF do ta masë suksesin dhe kontrollimin e proceseve të brendshme. Për shkak të evoluimit të implikimeve të EULEX-it dhe të përkushtimit të rritur të NJIF si organ mbikëqyrës, NJIF ka thënë në këtë dokument se *Buxheti aktual nuk është në nivel të kënaqshëm. Kjo krijon vështirësi për NJIF-K për ta zbatuar mandatin e vet.* NJIF ka thënë se Qeveria është pajtuar të ndërmarrë përpjekje të nevojshme buxhetore në mënyrë që ta adresojë këtë çështje¹⁰⁵.

Tabela 12: Burimet financiare dhe njerëzore të NjIF-it

Viti	2009	2010	2011	2012	2013
Buxheti në total (€uro)	328,603	368,255	327,293	332,920	334,250
Personeli	16	16	16	18	18

650. Po ashtu në NjIF janë edhe dy këshilltarë të EULEX-it dhe një këshilltar i EULEX-it që punojnë si analistë.

651. Personeli i NjIF-it ka marr pjesë në trajnime të shpeshta për aspektet e PP, FT, analizave strategjike dhe taktike, hetimeve financiare, auditimeve dhe kontrolleve financiare, menaxhim të kompjuterëve, GoAML. Këto janë siguruar si brenda vendit po ashtu dhe në nivelin ndërkombëtar. Pavarësisht prej trajnimeve, ekipi i vlerësimit është njoftuar se ende nuk është kryer analiza strategjike. Pritet që disa analiza strategjike të ndërmerren si pjesë e zbatimit të Planit të Performancës dhe Burimeve 2014-2016.

652. Prej personelit pritët që të mbajnë standarde të larta të integritetit. Ashtu siç u cek edhe më lart, drejtori, i cili duhet të emërohet nga Bordi Menaxhues pas propozimit të MF-së mbi bazën e përgatitjes, profesionalizmit dhe përvojës së demonstruar, duhet ta deklarojë pasurinë e vet.

105. *Burimi:* Plani i Performancës dhe Burimeve i NjIF-it 2014-2016, faqe 5.

653. Personeli rekrutohet sipas ligjit për rekrutimin e shërbyesve civil, ku kërkohet prej tyre që me rastin e nënshkrimit të kontratës së punësimit, ata të veprojnë në përputhje me ligjin për konfliktin e interesit dhe të demonstrojnë standarde të larta të profesionalizmit, integritetit, ndershmërisë dhe shkathësitë e duhura (shikoni po ashtu rekomandimet në seksionin 2.4 të Raportit të vlerësimit të në fushën e luftimit të korrupsionit).

654. Siç duket konkurrenca për plotësimin e pozitive në NjIF është tejet e lartë -përafërsisht 40 kandidatë për një vend të lirë sipas NjIF-it. Kjo gjë i mundëson NjIF-it që të rekrutojë personelin që është i mirëarsimuar dhe me aftësi të larta. Lëvizja e personelit, gjë që ishte problematike para disa viteve, nuk më është problem.

655. Qasja e personelit në informacione të besueshme kalon përmes një procedure të verifikimit që shërben për të verifikuar të kaluarën e tyre.

Efektshmëria

656. Fatkeqësisht ekipit të vlerësimit nuk i janë dhënë informata të mjaftueshme për të gjykuar në mënyrë gjithëpërfshirëse efektivitetin e NJIF-it. Mungesa e statistikave të mirëfillta të cilat tregojnë rezultatet e informatave të dhënave prej NjIF-it ndaj zbatuesve të ligjit është mangësia kryesore, e cila rezulton nga pamjaftueshmëria e informatave kthyesë prej agjencive qeveritare, pavarësisht se NJIF pohon se tani merr përgjigje. Nëse ky është rasti, atëherë kjo iniciativë duhet të përkrahet në një afat sa më të shkurtër të mundshëm nga autoritetet e Kosovës përmes përpjekjeve kolektive të agjencive qeveritare të udhëhequr nga KKLKE për të siguruar qëndrueshmëri.

657. Në të njëjtën kohë NjIF-i ka ofruar së paku një shembull ku informatat janë përdorur në mënyrë të suksesshme në hetimet e PP-së. Ekipit për vlerësim gjithashtu i janë dhënë dosjet e përpunuara me qëllim të shpërndarjes së tyre autoriteteve për zbatimin e ligjit. Këto materiale tregojnë aftësinë e qartë të analistëve në NjIF për të kryer analiza të mirëfillta deri në momentin kur mund të ndërhyjnë ndaj veprës së mundshme të ndërlidhur, cila parashihet nga të dhënat në dispozicion. Sikurse është cekur më lart, procesi analitik me siguri mundet të bëhet në mënyrë më efektive dhe gjithëpërfshirëse po që se NjIF-i të kishte qasje të integruar në një spektër më të gjerë të bazave për të dhëna.

658. Qasja e drejtpërdrejtë e kufizuar e NjIF-it në bazat e të dhënave të agjencive të tjera është shenjë e qëndrimit dhe njohjes së kufizuar institucionale të NjIF-it nga autoritetet e tjera. Fakti që NjIF-i nga aspekti organizativ është e ndarë nga ministria/agjencia (në këtë rast MF) pasqyron pozitivisht në pavarësinë e saj operative, sido që të jetë rregullimi i tillë nuk liron MF nga përgjegjësia e përgjithshme (përfshirë atë si kryesues i Bordit menaxhues të NjIF-it) për Njësinë në kuptimin e sigurimit dhe promovimit të pozitës së tyre institucionale ndaj autoriteteve të tjera. Përveç kësaj, Bordi menaxhues, kur i merr parasysh dhe i diskuton aspektet e ndryshme të punës së NjIF-it, duhet të përqendrohet në një masë më të madhe në ndihmën ndaj integritetit të NjIF-it me autoritetet e tjera, në veçanti lidhur me qasjen në informata dhe në baza të të dhënave. Kjo në veçanti nuk do të duhej të ishte një çështje e patejkalueshme ngase Bordi përbëhet nga përfaqësuesit e agjencive të cilat janë kyçe dhe partner të drejtpërdrejt të NjIF-it.

2.6.2. Rekomandimet dhe komentet

659. MF dhe Bordi menaxhues i NjIF-it duhet të marrin masa për të ndihmuar dhe promovuar imazhin institucional të NjIF-it ndaj autoriteteve të tjera.

660. Rregullimet e tanishme në lidhje me shtrirjen dhe llojin e qasjes ndaj bazave të të dhënave nuk mjaftojnë që NjIF-i në mënyrë të duhur të realizon funksionet e saj. Numri i bazave të të dhënave, në të cilat NjIF-i mund të qaset duhet të zgjerohet. Pa paragjykuar aspektet e sigurisë, ato baza të të dhënave ku NjIF-i ka qasje të drejtpërdrejt duhet të integrohen në korniza kryesore analitike të LPP-së për të fuqizuar cilësinë, spektrin dhe shpejtësinë e analizave.

661. Praktikat e tanishme të kërkesave për informata shtesë nga subjektet raportuese në pothuajse 100% janë të stërngarkuara. Lidhur me masat shtesë për rritjen e cilësisë së RTD-ve dhe, si rrjedhojë, zvogëlimin e ngarkesës së kërkesave shtesë, NjIF duhet të punoj me subjektet raportuese duke vazhduar së ofruari informata kthyesë të përgjithshme (tipologjike) dhe të shtuara në rezultatin e RTD-ve të shpërndara.

662. Mbetet të shpresohet se Urdhëresa Administrative Nr. 001/2013 e NjIF për Trajnimin për Parandalimin dhe Luftimin e Pastrimit të Parave dhe Financimit të Terrorizmit i lëshuar në tetor 2013 që ofron në veçanti se Drejtori i NjIF mund të kërkojë nga subjektet raportuese të ndërmarrin seanca trajnimi që lidhen, *ndërmjet të tjerash*, me detyrimet e tyre raportuese dhe metodat e PP dhe FT, dhe kjo mund të ndihmojë të adresojë këtë çështje.

663. Masat e përshkruara më lart, duhet përfundimisht dhe në përgjithësi si tërësi të zvogëlojnë ngarkesën e burimeve teknike mbi NjIF-in dhe subjektet raportuese, duke iu lejuar atyre që të përqendrohen në cilësinë e informatës së ofruar, si dhe në cilësinë e analizave të bëra. Megjithatë, disa nga masat kërkojnë përpjekje të orkestruara nga ana e një numri të agjencive. Për shembull, mungesa e informatave kthyesë të targetuara nga NjIF-i ndaj subjekteve raportuese buron nga mungesa e zbatimit të ligjit në fushën e kthimit të komenteve për NjIF-in, u ky është një problem për sistemin si tërësi, i cili ka nevojë të zbutet - pas pohimit nga NJIF se përgjigjet nga zbatuesit e ligjit nuk ofrohen.

664. Pa informacion të mjaftueshëm kthyes nga zbatuesit e ligjit, NjIF-i gjithashtu nuk ka mundësi që në mënyrë të drejt të standardizojë analizat e saj, gjë e cila në masë të madhe pengon ndonjë përmirësim të cilësisë së materialeve analitike të krijuara nga NjIF-i. Sistemi i rregullt dhe formal i informatave kthyesë mbi progresin e referimeve të NjIF-it duhet të zbatohet së bashku me PK, DK dhe prokurorë. Kjo çështje duhet të konsiderohet si njëra nga prioritetet e KKLKE-së.

665. Mungesa e statistikave kuptimplota që tregojnë rezultatet e shpërndarjes së informatave nga NJIF-i deri të zbatuesit e ligjit është mangësia më e madhe, e cila rezulton nga pamjaftueshmëria e informatave kthyesë ndërmjet agjencive qeveritare. Andaj, autoritetet Kosovare duhet ta korrigjojnë këtë në një afat sa më të shkurtër të mundshëm përmes përpjekjeve kolektive të agjencive qeveritare të udhëhequra nga i sapo emëruari KKLKE-së.

666. Ekipi i vlerësimit konsideron se Urdhëresa Administrative Nr. 001/2013 për mbledhjen e statistikave, raporteve dhe rekomandimeve mbi Pastrimin e Parave dhe Financimin e Terrorizmit nxjerrur nga NjIF në tetor 2013 shkon në drejtim të duhur dhe pret që të dhënat e mbledhura do të demonstrojnë rezultatin e shpërndarjes së informatave të NjIF për zbatuesit e ligjit. Ky dokument siguron në veçanti se NjIF përmbledh statistika dhe raporte lidhur, *ndërmjet të tjerash*, me rastet që janë analizuar dhe dërguar tek institucionet e zbatimit të ligjit, numri i kërkesave për informacione të pranuar nga institucionet e zbatimit të ligjit, numri i hetimeve dhe dënimeve të personave në lidhje me PP dhe FT, dhe konfiskimin apo sekuestrimin e pasurive në lidhje me PP dhe FT. Duhet të ekzistojë edhe detyrimi ligjor mbi mbajtjen e statistikave nga të gjitha palët e interesuara-referohu tek analiza e Rekomandimit 32 brenda kontekstit të Rekomandimit 23 në Pjesën 3 të këtij Raporti për rekomandimet në këtë drejtim.

667. Publikimi i Raportit Vjetor nga NjIF-i duhet të vazhdohet të konsiderohet si prioritet në mënyrë që të rritet vetëdijesimi lidhur me veprimtaritë e NjIF-it në mesin e komunitetit të agjencive qeveritare, si dhe të sektorit raportues. Ky raport duhet të përdoret, ndër të tjera, si një mjet efektiv nga NjIF-i për të ofruar informata kthyesë për sektorin raportues, dhe për këtë duhet që gjithnjë të përfshijë informata mbi tipologjitë e tanishme të PP-së. Në këtë drejtim, NjIF do të mund të konsideronte marrjen e komenteve në veçanti nga subjektet raportuese mbi shkallën e dobisë të informacioneve të ofruara në Raportin Vjetor përfshirë nevojën për informata shtesë që subjektet raportuese do të deshironin të kenë në mënyrë që të asistojnë ato për të qenë më efikase në zbatimin e masave parandaluese të PP dhe FT.

668. Rekomandohet të modifikohet teksti i Ligjit për LPP/LFT ashtu që t'i jep kompetenca NjIF-it që të kërkojë informata shtesë pa mundësi për keqinterpretim dhe mos të jetë subjekt i ndonjë interpretimi. Rrjedhimisht, rekomandohet që të futet një paragrafi i ri (1.2A) në nenin 14 të Ligjit për LPP/LFT ku ka të bëjë me detyrat dhe kompetencat e NjIF-it për të kërkuar çfarëdo informata, të dhëna apo dokumente nga subjektet raportuese, të cilat janë të nevojshme për Njësinë për të plotësuar detyrimet e saj në bazë të Ligjit. Ky rekomandim gjithashtu do të mbulonte situatat kur nga NJIF-i kërkohet nga partnerët e saj të huaja të cilët Njësia për momentin i përmbush nën paragrafin (2) e nenit 22 i cili ligjërisht nuk është korrekt dhe në rrethana të tilla asnjë RTD nuk do të dorëzohej:

Neni 14 (paragrafi (1.2A)) me qëllim të plotësimit të ndonjërit nga detyrimet e saja në bazë të këtij ligji, NJIF-i mund të kërkojë nga ndonjë subjekt raportues të gjitha informacionet, të dhënat, apo dokumentet të cilat Njësia mund t'i kërkojë;

669. Pa marrë parasysh që NJIF-i ende nuk është anëtar i grupit Egmont ajo duhet të zbatojë Parimet e Egmontit për shkëmbimin e informacionit si praktikë më e mirë në marrëdhëniet me NjIF-të e huaja.

2.6.3. Klasifikimi për Rekomandimin 26

	Klasifikimi	Përmbledhje e faktorëve bazë për klasifikim
R.26	PP	<ul style="list-style-type: none"> qëllimi dhe mënyra e qasjes së NjIF-it në bazat e ndryshme të të dhënave janë të pamjaftueshme dhe negativisht ndikojnë në funksionin analitik të Njesisë; paqartësia në kompetencat e NjIF-it për të kërkuar informata shtesë nga subjektet raportuese hap sfida ligjore; NjIF-i i Kosovës duhet të konsiderojë miratimin e Parimeve të grupit të Egmontit për shkëmbimet ndërkombëtare të informatave; mungesa e informatave kthyesë nga zbatuesit e ligjit ndaj informatave të dhëna nga NjIF-i negativisht ndikon në efektivitetin e kësaj Njesisë; mungesa e statistikave mbi rezultatet e informatave të dhëna nga NjIF-i nuk lejon gjykimin e drejtë lidhur me efektivitetin dhe rëndësinë e analizave të NjIF-it; informatat e pamjaftueshme specifike dhe strategjike kthyesë si dhe e udhëzimeve për subjektet raportuese shpiten në cilësinë e dobët të RTD-ve dhe numër të madh të informatave shtesë duke vënë ngarkesë shtesë në të dyja palët – NjIF-in dhe sektorët përkatës, si dhe duke ndikuar në zvogëlimin e efikasitetit; dhe nevoja që vazhdimisht të kërkohen informata shtesë (rrjedhojë nga cilësia e dobët dhe RTD-të joinformuese) vë ngarkesë të burimeve mbi NjIF-in, duke ndikuar negativisht në efikasitetin e saj.

2.7. Zbatimi i ligjit, prokuroria dhe autoritetet e tjera kompetente – korniza e punës për hetimin dhe ndjekjen penale të krimeve të PP-së dhe FT-së, si dhe për konfiskim e ngrirje (R.27 dhe R.28)

Korniza Kryesore Ligjore

- Ligji për Parandalimin e Pastrimit të Parave dhe Financimit të Terrorizmit (Ligji Nr. 03/L-196 i datës 30/09/2010), i ndryshuar përmes Ligjit Nr. 4/L-178 i datës 11.02.2013, këtu e tutje Ligji për LPP/LFT;
- Kodi Doganor dhe i Akcizave i Kosovës (Ligji Nr. 03/L-109 i datës 10/11/2008);
- Ligji për ndryshimin dhe plotësimin e Kodit Doganor dhe të Akcizave Nr. 03/L-109 (Ligji Nr. 04/L-099 i datës 03/05/2012);
- Ligji për Policinë (Ligji Nr. 04/L-076 i datës 23/01/2012);
- Ligji për Inspektoratin Policor të Kosovës (Ligji Nr. 03/L-231 i datës 14/10/2010).

2.7.1. Përshkrimi dhe Analiza

Rekomandimi 27

670. Në pajtim me Rekomandimin 27 vendet duhet të sigurohen se autoritetet zbatuese të destinuara me ligj kanë përgjegjësi për hetimin e PP dhe FT mundësisht të mbështetura me teknika speciale të hetimit të përshtatshme për hetimin e PP.

Hetimet e veprave penale të PP dhe FT – Kriteri thelbësor 27.1

671. KTH 27.1 kërkon destinimin e zbatuesve të ligjit dhe autoritetin e prokurorisë që kanë përgjegjësi, që të sigurohen se veprat penale të PP dhe FT janë hetuar në mënyrë të përshtatshme.

672. Të gjitha agjencitë ZL-së të Kosovës kanë përgjegjësi për të siguruar se veprat e PP të hetohen. Ekziston një njësi e specializuar brenda PK-së – Njësia për hetimet financiare dhe të pastrimit të parave në kuadër të Drejtorisë kundër krimeve ekonomike dhe korrupsionit. DK kanë përgjegjësi hetuese, kurse NjIF-i ka përgjegjësi për t'i referuar rastet për hetim kur të vërehet apo dyshohet se ndodhë PP.

673. Ndjekjet penale të PP janë përgjegjësi e rezervuar e PSRK-së. Për momentin janë 13 prokurorë të PSRK-së, me plan të rritjes së numrit të tyre në 15. PSRK po ashtu përfshin një numër të prokurorëve ndërkombëtar (EULEX) emërimi, statusi ligjor dhe performanca e funksioneve zyrtare i të cilëve është identike me atë të prokurorëve vendor.

674. PK rregullisht pranon informatat e dhëna nga NJF-i dhe kryen kontrollimin preliminar brenda 24 orëve para dorëzimit të dosjes në PSRK. Hetimet iniciohen kur PSRK-së i prezantohen informatat apo provat e mjaftueshme nga PK apo burimet e tjera (përfshirë prokurorët shtetërorë) se një veprë është kryer. Hetuesit e PP udhëhiqen nga prokurori ku zbatuesit e ligjit veprojnë si "dorë e djathtë" e prokurorit. Zbatuesit e ligjit duhet të lajmërojnë prokurorin për çdo informatë të re të zbuluar gjatë hetimeve të PP-së. Ekipi i vlerësimit është informuar se gjithnjë është prezent në detyrë në KP për të përshpejtuar procesin e vendimmarrjes në raste urgjente.

Shtyrja apo heqja dorë nga arrestimi – Kriteri thelbësor 27.2

675. KTH 27.2 rekomandon që duhet t'i jepet konsideratë (me ligj apo ndryshe) lejimit të shtyerjes së arrestimit apo hjekjes dorë dhe/ose marrjes së parave për qëllim të identifikimit të personave të përfshirë në veprimtari të tilla apo për mbledhjen e dëshmive.

676. Koha e arrestimit është çështje e gjykimit të prokurorit apo gjyqtarit të procedurës paraprake. E vetmja dispozitë e identifikueshme në ligj kur arrestimi mund të anulohet apo kur nuk preferohet aktakuza është në rastet kur i pandehuri i mundshëm pajtohet të bëhet dëshmitar bashkëpunues. Neni 235 i KPP-së përcakton kërkesat dhe detyrimet e dëshmitarit bashkëpunues. Kjo nuk është plotësisht në përputhje me kërkesat e standardeve ndërkombëtare, të cilat kërkojnë që të ketë mundësi të masës së shtyerjes kur, për shembull kërkohet mbledhja e më shumë dëshmive.

Elementët shtesë 27.3 deri 27.6

677. ESH 27.3 deri 27.6 merret me autorizimet e autoriteteve të zbatimit të ligjit dhe prokurorisë për të përdorur një gamë të gjerë të teknikave speciale të hetimit dhe përdorimin e mekanizmave efikas që përfshijnë grupet e specializuara të hetimit dhe hetimet bashkëpunues me autoritetet e përshtatshme kompetente në vendet e tjera.

678. Pas mbledhjes së informacioneve të kërkuara, PSRK-ja pastaj kërkon hapjen zyrtare të hetimeve nga gjyqtari i procedurës paraprake në pajtim me nenin 84 të KPP. Gjyqtari i procedurës paraprake mund të autorizojë një spektër të teknikave të hetimeve të fshehta, të cilat kërkohen për të mbledhur prova të mjaftueshme që do ta mbështesnin ndjekjen penale të PP apo ndonjë veprë tjetër.

679. Neni 87 i Kodit të Procedurës Penale¹⁰⁶ përshkruan një spektër të teknikave në dispozicion. Këto përfshijnë, në mes të tjerash, përgjimin e komunikimeve, operacione sekrete, agjent bashkëpunues, kontrollimin e dërgesave postare dhe zbulimin e të dhënave financiare¹⁰⁷. Nuk ka statistika në dispozicion për shembujt kur janë përdorur teknikat hetuese në rastet e PP apo të FT.

680. Nuk ka prova për ndonjë rishikim të trendëve dhe teknikave të PP/FT-së nga autoritetet kompetente të agjencive të ndryshme dhe në baza të rregullta¹⁰⁸. Megjithatë është theksuar se, së

106. Ligji Nr. 04-L-123 në fuqi nga 1 janari 2013.

107. Neni 256 i KPK i vjetër i ka përkufizimet e njëjta.

108. Rekomandimi ESH 27.6 i FATF-së.

voni, janë organizuar takimet lidhur me trendet e PP në mes të prokurorëve, gjyqtarëve, KP, NjIF, DK, ATK dhe AAPSK (5 takime të mbajtura në 2013).

681. Autoritetet kompetente përgjegjëse për hetimin e rasteve të PP-së dhe FT-së kanë kompetenca të përgjithshme të hetimeve të veprave penale të kontrollit dhe sekuestrimit, të cilat rrjedhin nga neni 105 (Urdhëri i gjykatës për kontroll/bastisje) dhe neni 110 (Kontroll pa urdhër të gjykatës) i KPP-së.

Rekomandimi 28

682. Rekomandimi 28 kërkon që kur të ndërmerren hetimet e PP dhe veprave penale të ndërlidhura, autoritetet relevante kompetente duhet të kenë autoritet të marrin dokumente dhe informacione për përdorim në ato hetime dhe në përndjekje si dhe veprimet e lidhura.

Autoriteti për detyrimin e prodhimit të dokumenteve, kontrollimit dhe sekuestrimit – Kriteri thelbësor 28.1

683. KTH 28.1 kërkon nga autoritetet kompetente që janë përgjegjëse për hetimin e PP dhe FT që të kenë autorizimet ligjore për të detyruar prodhimin e të dhënave të transaksionit, të dhënat në CD dhe të gjitha raportet e tjera financiare të mbajtura nga institucionet financiare dhe bizneset apo personat tjerë. Ky autorizim duhet të shtrihet edhe në kontrollimin e personave dhe lokaleve dhe marrjen e dokumenteve të tilla.

684. Neni 119 i KPP-së së ri i jep prokurorit të drejtë të marrë të gjitha dokumentet provë, përfshirë regjistrat financiare. Neni 121 i KPP-së të ri cek një spektër të provave joekskluzive që mund të merren nga prokurori gjatë fazes hetimore dhe para dëshmisë së procedurës paraprake. Sipas nenit 67 të KPP, të dhënat konfidenciale që mbahen nga jo palët në hetim, mund të merren vetëm me urdhër të gjykatës. Kjo dispozitë duket se mbulon një spektër të plotë të llojeve të dokumenteve që kërkohen në Rekomandimin 28 të FATF-së. Në të njëjtën kohë, neni i njejtë cek se provat e prekshme, në mes të tjerash, janë “ndonjë... provë e prekshme e marrë në mënyrë ligjore sipas këtij Kodi të Procedurës Penale, ekzistimi dhe forma e së cilës ofron prova të mjaftueshme relevante për hetim”. Provat e prekshme në mënyrë të duhur mund të përdoren në procedurat penale.

685. Për më tepër, neni 14 i Ligjit për LPP/LFT i jep NjIF-it të drejtë të kërkojë dhe të marrë kopjet e të dhënave dhe informatave përkatëse nga organet që janë të detyruar t’i japin ato. Paragrafi (2) i nenit 15 të Ligjit për LPP/LFT lejon që informatat e mbajtura nga NjIF-i të zhvendosen te PK dhe prokurori për qëllime të hetimit, por këto nuk mund të sillen si dëshmi pa autoritetin e Drejtorit të NjIF (paragrafi(3) i nenit 15)¹⁰⁹. Duke ditur se informacioni ekziston, kjo lejon qasje më të fokusuar në mbledhjen e dëshmimeve.

Deklaratat e dëshmitarëve – Kriteri thelbësor 28.2

686. KTH 28.1 kërkon nga autoritetet kompetente që kanë autorizime për të marrë deklaratat e dëshmitarëve për përdorim në hetimet dhe përndjekjet e PP, FT dhe veprave të tjera të ndërlidhura penale, apo në veprimet e lidhura.

687. Nenet 122 dhe 123 të KPP-së parashohin marrjes e deklaratës së dëshmitarëve gjatë fazës së procedurës paraprake. Intervistimi i dëshmitarit mund të bëhet nga prokurori apo ai mund t’i delegojë këtë përgjegjësi përfaqësuesit të organit për zbatimin e ligjit.

688. Nenet 70-73¹¹⁰ të KPP-së së ri u japin OZL kompetencën për të mbledhur informata për hetimin e krimit në fazën fillestare të hetimeve. Këtu përfshihet intervistimi dëshmitarëve dhe sekuestrimi/konfiskimi i provave¹¹¹.

689. Masat e fshehta dhe teknikat e përcjelljes e hetimit gjithashtu mund të ndërmerren (nenet 86-96 të KPK-së) nga PK me autorizim të gjyqtarit të procedurës paraprake apo nëse është rast ekskluziv i PP-së – nga prokurori, në rast se rrethanat kërkojnë veprim urgjent. Provat dhe materialet e mbledhura me përdorim të masave të tilla, përfshirë edhe regjistrat financiarë, janë të

109. Rekomandimi i FATF-së, KTH 28.1.

110. Neni 201 i KPK të vjetër – kompetencat e përgjithshme të policisë për hetime.

111. Rekomandimi i FATF-së, KTH 28.2.

pranueshëm nëse merren në përputhje me procedurat penale. Pranueshmëria e tyre gjithashtu mund të sfidohet nga i pandehuri gjatë kohëzgjatjes së procedurave.

Rekomandimi 30

Burimet dhe personeli - Kriteri thelbësor 30.1

690. KTH 30.1 kërkon nga autoritetet kompetente të përfshira në hetim dhe përndjekje të PP dhe FT që të jenë të pajisura me strukturë, financim, personel dhe burimet teknike dhe të tjera të duhura në mënyrë që t'a ushtrojnë funksionin e tyre efektshëm.

691. Departamenti për Hetimin e Krimeve Ekonomike i PK nuk ka patur personel të mjaftueshëm sipas vlerësimit të Ciklit të parë. Në vitin 2013, është rritur në mënyrë të ndjeshme, duke arritur në më shumë se 23 zyrtarë policor. Pasi që hetimet e PP-së të rriten në numër dhe përfshijnë më shumë nga forcat policore, është e qartë se kjo Njësi do të merr detyra të rolit mbikëqyrjes dhe udhëzues për të gjitha hetimet e tilla.

692. Ekipi i vlerësimit është informuar se 50% të drejtuesve policorë kanë pozita të ushtruesit të detyrës, p.sh. duke punuar me gradë më të lartë se sa grada të cilën e kanë dhe kjo shkakton ngurtësi në marrjen e vendimeve. Si duket janë rreth 5,000 ankesa të bëra kundër PK-së, ku vetëm 500 prej tyre janë hetuar, që ndikon në humbje të besimit të qytetarëve në integritetin e PK-së. Ekipi i vlerësimit është informuar nga burimet e ndryshme se "ndërhyrjet" politike në polici janë një problem dhe se "nuk ka" mjaft punonjës të policisë.

693. DK dhe NjIF-i kanë dhënë informata të shumta për trajnimet përkatëse të natyrës së PP, analizave financiare dhe kompetencave të tjera profesionale. Këto trajnime janë organizuar si nga donatorët e jashtëm ashtu edhe nga ofertuesit vendorë. Trajnimi u janë ofruar gjithashtu PK-së, hetuesve të PK-së, prokurorëve, gjyqtarëve, inspektorëve tatimorë, doganierëve, NjIF-it, bankave dhe agjencive të tjera.

694. IGJK është përgjegjës për trajnimin e gjyqtarëve dhe prokurorëve, si dhe kandidatëve për gjyqtarë dhe prokurorë. Në kuadër të Programit arsimor të vazhdueshëm ligjor, gjatë viteve 2009 dhe 2012, ata kanë ofruar module trajnimi për 38 gjyqtarë dhe 22 prokurorë në fushën e luftimit të krimit të organizuar, të cilët kanë përfshirë: krimin financiar, korrupsionin, ekonominë joformale dhe PP. Po ashtu, 37 gjyqtarë, 30 Prokurorë dhe 24 vijues të tjerë¹¹² kanë përfutur nga modulet për luftimin e korrupsionit, ku janë përfshirë: teknikat e hetimit në raste të korrupsionit, të kuptuarit e korrupsionit – parandalimi, pasojat dhe luftimi i tij, veprat penale që lidhen me korrupsionin dhe elementet e tyre. Në kuadër të moduleve për krimet financiare dhe ekonominë joformale, janë trajtuar tematikat e ndjekjes penale dhe hetimit të rasteve të PP, format dhe elementet e veprave penale të PP, mjetet ligjore të cilat sanksionojnë krimet financiare, institucionet e autorizuar për luftimin e krimeve financiare, veprat penale të cilat përmbajnë elementet e krimit financiar, masat për parandalimin e krimeve financiare, hetimi dhe konfiskimi i pasurisë, e cila vjen nga kryerja e krimeve financiare – provat, sigurimi dhe analiza e provave financiare, si dhe puna në bazë të provave; dokumentet me shkrim dhe ekspertët të kompjuterëve (65 persona kanë marrë pjesë, nga ata 26 gjyqtarë, 17 prokurorë dhe 22 të tjerë¹¹³). Në kuadër të Programit fillestar për arsimimin juridik (kandidatët për gjyqtarë dhe prokurorë) është mbajtur moduli për krimet financiare dhe korrupsionin në 20 seanca trajnuese. Ky modul i trajnimit është vijuar nga 141 kandidatë, ku pjesa më e madhe e tyre kanë qenë tanimë të emëruar dhe ushtrojnë funksionin e gjyqtarit apo të prokurorit.

695. Është e paqartë nga informatat e ofruara nëse një numër më i madh i zyrtarëve policorë është përfshirë në trajnime të përgjithshme për vetëdijësim lidhur me temat e PP dhe identifikimit të veprimeve në kontekstin e hetimeve të krimeve ekonomike. Në mënyrë që të zgjerohen përpjekjet për luftimin e krimeve ekonomike është imperativ që të përfshihen dhe të ngrihet vetëdijësimi i policisë lidhur me nevojën për ndjekjen proaktive të veprave penale të cilat lidhen me ndonjë krim të përfitimit të paligjshëm.

112. Asociacionet profesionale të gjykatave dhe zyrave të prokurorisë, anëtarët e PK-së dhe përfaqësuesit e njësive anti-korrupsion nga Shqipëria.

113. Asociacionet profesionale të gjykatave dhe zyrave të prokurorisë, përfaqësuesit nga sektori kundër krimit të organizuar (Shqipëri), pjesëtarët nga PK-ja.

Rekomandimi 32

Statistikat e mbajtura nga zbatuesit e ligjit dhe zyrat e prokurorëve – Kriteri thelbësor 32.2

696. KTH 32.2 kërkon nga autoritetet kompetente të mbajnë statistika gjithpërfshirëse në çështjet relevante për sisteme efektive dhe efikase të LPP/LFT. Për qëllim të zbatuesve të ligjit dhe prokurorëve ky detyrim kërkon që statistikave që lidhen me hetimet, përndjekjet, dënimet dhe pasurinë e ngrirë, të sekuestrohen apo konfiskohen.

697. PK i ka ofruar ekipit për vlerësim statistikat vijuese lidhur me arrestime dhe hetime të veprave të PP-së:

Tabela 13: Arrestimet dhe hetimet e veprave të PP-së

Rastet e pastrimit të parave	2010	2011	2012	2013
Rastet nën hetim	22	3	8	
Aktakuzat penale të dorëzuara	3	3	3	4
Kundër të dyshuarve	7	6	14	6
Të arrestuar	6	1	7	0

698. Përndryshe, ZP ka raportuar statistikat vijuese mbi PP:

- Gjatë vitit 2009, prokurorët kanë pranuar në total 10 raporte që lidhen me 38 persona, ku kanë punuar në total prej 43 rasteve gjatë këtij viti. Nga informatat e marra, 8 prej tyre ishin raportuar nga PK dhe 2 nga QIF-i. Pesë raste ishin zgjidhur, por nuk janë bërë aktakuzat.
- Gjatë vitit 2010, prokurorët kanë pranuar në total 17 raporte lidhur me 33 persona, ku ata kanë punuar në gjithsej 71 raste. Nga informatat e marra: 15 ishin raportuar nga PK, ndërsa 1 prej QIF-it dhe një 1 prej të tjerëve. 21 raste janë zgjidhur dhe tetë 8 aktakuza janë ngritur kundër 8 personave.
- Gjatë vitit 2011, prokurorët kanë pranuar në total 34 raporte lidhur me 79 persona, ndërsa gjatë këtij viti ata kanë punuar në gjithsej 129 raste. Nga informatat e marra: 30 ishin raportuar nga PK, 1 prej QIF-it, 1 drejtpërdrejt nga prokurori dhe 2 prej të tjerëve. Nga këto, 33 raste janë zgjidhur dhe shtatë 7 aktakuza janë dorëzuar.
- Gjatë vitit 2012, prokurorët kanë pranuar në total 10 raporte lidhur me 35 persona, ndërsa gjatë këtij viti ata kanë punuar në gjithsej 131 raste. Nga informatat e marra: 4 ishin raportuar nga PK, 2 nga QIF/NjIF-i, 2 nga prokurorët dhe 2 prej të tjerëve. Nga këto, 32 raste janë zgjidhur dhe 7 aktakuza janë dorëzuar.
- Gjatë vitit 2013, prokurorët kanë pranuar gjithsej 18 kallëzime penale që përfshijnë.
- Gjatë vitit 2014, deri në kohën e vizitës në terren, prokurorët kanë punuar në 56 raste. Prej informatave të pranuar, 11 janë raportuar nga PK, 1 nga ATK, 1 nga DK, 4 nga EULEX-i dhe 1 nga të tjerët. Janë zgjidhur 25 raste dhe janë ngritur 3 aktakuza.

699. Informatat e ofruara nga KGJK-ja si dhe nga KPK-ja sugjerojnë se ka pasur dënime për vepra të PP-së (nuk është e qartë nëse rasti i ashtuquajtur 'koalicioni' (shih pjesën 2.1) ka përfunduar në dënim).

700. Shihet se statistikave dhe regjistrat e mbajtura nga ana e PK dhe prokurorët nuk përputhen si nga aspekti i kriterëve, ashtu edhe nga ai i numrave përfundimtarë. Ekipi i vlerësimit ishte informuar që PK dhe prokuroria kanë bërë progres të dukshëm drejt sinkronizimit të rasteve të tyre në lidhje me sistemin referues, sido që të jetë e njëjta gjë duhet të bëhet për referenca statistikore. Statistika policore nuk reflektojnë ndjekjet penale të rasteve të PP-së apo rezultatet e tyre. Ekipi i vlerësimit është njoftuar se PK ndonjëherë është e informuar mbi ndjekjet penale, megjithatë është e qartë se të dhënat e tilla nuk ofrohen në mënyrë sistematike dhe nuk regjistrohen në mënyrë sistematike nga vetë PK.

701. Është theksuar se KKLKE dhe KPK do të bashkërendojnë statistikave dhe mbledhë informatat. KPK do të menaxhojë databazën unike të statistikave që mbulojnë shërbimet e prokurorisë. Çdo institucion ka një koordinator përgjegjës për statistikave. Institucioni udhëheqës përgjegjës për mbledhjen e statistikave nga institucione të ndryshme do të jetë një organ bashkërendues brenda KPK.

702. Statistikat e dhëna nga prokuroria tregojnë një rritje graduale të ngarkesës me raste të PP-së më të cilët ata merren, si dhe rritje të rasteve me të cilat duhet të. Pasi që rastet e PP-së i takojnë kompetencave ekskluzive të PSRK-së, e cila merret me numër të madh të veprave me vetëm 10-15 prokurorë në dispozicion, është e qartë se duhet të konsiderohet ndryshimi i qasjes. Gjithashtu, PSRK-ja ka mungesë të kapacitetit për t'u ballafaquar me rastet në rritje të PP-ve, gjë e cila mund të dekurajojë zbatuesit e ligjit, të cilët do të hezitojnë që të kërkojnë të ardhurat nga krimi edhe nëse ekzistojnë veprimet e qarta të realizimit të vepër së ndërlidhur penale.

703. Rritja e numrit të rasteve për prokurorët përkon me rënien e madhe të numrit të rasteve të PP të raportuara tek ata nga PK gjatë vitit 2012 (sipas statistikave të ShPK-së). Nëse do të merreshin statistikat e PK për rastet e hetuara të PP-së, do të vërej rënie të madhe të hetimeve për vitin 2011. Duke lënë anash çështjen e statistikave kontradiktore, megjithatë mund të thuhet se ka pasur rënie në aktivitetin e PK për të hetuar dhe për t'i referuar prokurorisë rastet gjatë viteve të fundit. Nuk është e qartë se cili është shkaku për këtë, por ky është një tregues i qartë i rënies së efikasitetit. Kjo është konfirmuar po ashtu me faktin se nuk ka rritje të shkallës së dënimeve (gjë e cila mund të paraqiste një rritje të cilësisë, duke sakrifikuar ndërkohë sasinë).

704. Në vitin 2013, numri i rasteve të PP të raportuara nga PK është rritur. Megjithatë gjatë këtij viti, sipas statistikave të KPK¹¹⁴, 45.61% të kallëzimeve penale të PP janë hedhur poshtë apo mbyllur para hetimit dhe 52.63% e hetimeve kanë pushuar, duke lënë vetëm 1.76% të rasteve që kanë përfunduar me ngritje të aktakuzës. Nuk janë ofruar statistika për ekipin e vlerësimit lidhur me arsyet se pse nuk janë ndërmarrë veprime të mëtejme për aq shumë kallëzime penale dhe pse aq pak raste kanë përfunduar me aktakuzë të ngritur. Gjatë intervistave, është dukur se duhet përmirësuar dukshëm shkalla e ndërgjegjësimit të Prokurorëve për çështjet e PP, si për shembull, disa konsideronin se shmangia e tatimit nuk është vepër e ndërlidhur e PP. Nga këndvështrimi i përgjithshëm, ekipi i vlerësimit i nxitë autoritetet e Kosovës të fuqizojnë dukshëm përkushtimin e tyre për ndjekje të rasteve të PP-së, dhe të ndërmarrin masa të duhura në mënyrë që ta rrisin numrin e rasteve që përfundojnë në një aktakuzë të ngritur.

Bashkëpunimi polici/NjIF

705. Ekipi i vlerësimit është informuar se në të kaluarën PK ka pasur përvoja jo të mira të bashkëpunimit me QIF-in, shpeshherë për shkak të mungesës së qartësisë në materialet e dorëzuara nga ana e NjIF-it. Me sa duket gjendja është duke u përmirësuar, megjithatë ekipi i vlerësimit ka shqetësime me numrin e pamjaftueshëm të informatave kthyesë të ofruara NjIF-it për rezultatet e hetimeve policore. Që nga 2013, PK komunikon me NjIF nëpërmes sistemit goAML, i cili ka lehtësuar dhe shpejtuar komunikimin. NjIF raporton përmirësim të bashkëpunimit me PK sa i përket komenteve të pranuar lidhur me rastet e transmetuara.

706. PK ishte në gjendje të informojë ekipin e vlerësimit lidhur me një hetim të suksesshëm të shfrytëzimit të materialit nga NjIF-i në lidhje me një ish-gjyqtar, i cili u dënua me dhjetë vjet burgim.

707. PK ka ofruar statistikën në vazhdim në lidhje me përpunimin e materialeve të pranuar nga NjIF-i:

Tabela 14: Procesimi i materialit i pranuar nga NjIF

Referencat/rastet	2010	2011	2012	2013
Pranuar nga NjIF-i	18	31	22	45
Nën hetime	4	3	4	13
Hetime paraprake		3	6	3
PPN nën hetime		3	6	19
Raste të mbyllura		7	3	3
Raport të veçantë	8	2	10	1
Aktakuza	2	2		1

708. Siç është shpjeguar më lart, pas pranimit të rastit nga NjIF-i, PK fillon hetimet paraprake për të verifikuar informatën, e cila përmbahet në Raportin e NjIF-it. Nëse hetimi paraprak vërteton gjetjet e NjIF-it, atëherë i dorëzohet një kërkesë prokurorit për hapjen e një rasti të hetimit penal. Nga statistikat e mësipërme është e qartë se 10-25% e rasteve të NjIF-it shkojnë përtej fazës së

114. Raporti Vjetor 2013 mbi Harmonizimin e Statistikave - Mekanizmi Ndërinstitucional për Harmonizimin e Statistikave për Karakteristikat e Veprave Penale, faqe 62.

hetimit paraprak. Statistikat duket të jenë pakë a shumë stabile. Ky është një fakt që është shqetësues në vetvete, meqë demonstroi dhe konfirmon mungesën e informatave kthyes nga PK tek NjIF-i. Këto informata kthyes do t'ia mundësonin NjIF-it që të rregullojë qasjen e saj analitike, e cila do të rezultonte me më pak raste të hedhura poshtë nga PK. Ekipi i Vlerësimit është informuar gjatë vizitës në terren të Ciklit të dytë (prill 2014) se, pas vëzhgimeve të ekipit të vlerësimit në Raportin e Ciklit të parë, që nga 2013, NjIF-K ka pranuar informata kthyes nga PK dhe kjo ka përfshirë periudhën prej 2009-2013. Për atë periudhë kohore, PK e Kosovës ia ka dërguar informacione kthyes në lidhje me rezultatet për rreth 96 raste. Ndërsa, kthimi i informatave kthyes ka filluar po ashtu rishtazi edhe nga ATK dhe DK.

709. Ndërsa ekipi i vlerësimit ka identifikuar disa mangësi në kapacitetet analitike të NjIF-it (shih analizat në pjesën 2.6 të këtij Raporti), mostrat e materialeve të NjIF-it të dhëna për ekipin e vlerësimit demonstrojnë më shumë një analizë të orientuar nga rezultatet sesa nga informacionet. Në këtë mënyrë, mangësitë në zinxhirin inteligjencë-hetim-ndjekje penale nuk takojnë vetëm NjIF-i, por në një masë të madhe edhe PK dhe PSRK, e posaçërisht pasi që është një përqindje e madhe e rasteve të hedhura poshtë në fazën e hetimit paraprak. Për më tepër, një numër kaq i madh i rasteve të hedhura poshtë do të thotë se nga 75-90 % e kohës së burimeve dhe personelit të NjIF-it të shfrytëzuar për të prodhuar materiale në lidhje me rastet janë të paraqitura si jorelevante. Kjo është më shumë një statistikë demotivuese, e cila duhet të përmirësohet sa më shpejt që të jetë e mundur përmes përmirësimit të bashkëpunimit NjIF-PK, dhe kjo duhet të jetë një prioritet urgjent i ZKZKE.

Efektshmëria

710. Mangësitë apo dobësitë e ndryshme të identifikuara në sistem siç përshkruhet më lart së bashku me statistikën e papërshtatshme të mbajtura dhe ndërgjegjësimin e pamjaftueshëm të PSRK lidhur me nevojën për përndjekjen e PP dhe FT, ngrenë brenga mbi efikasitetin e sistemit hetues dhe të prokurorisë për veprat penale të lidhura me PP dhe FT.

711. Për më tepër, mungesa e aktakuzave dhe dënimeve të rasteve të PP nuk lejon të marrin në konsideratë, kur të ndërmerren hetimet e PP dhe veprave të ndërlidhura, autorizimet e organeve kompetente për të marrë dokumentet dhe informatat për përdorimin në hetimet dhe përndjekjet dhe veprimet e lidhura, është tërësisht joefikas.

2.7.2. Rekomandimet dhe komentet

712. ZKNKE duhet urgjentisht të dizajnoj masat për të vazhduar rritjen e bashkëpunimit më të afërt të NjIF-it me PK dhe të monitorojë zbatimin e tyre me qëllim që të rrisë efikasitetin e shfrytëzimit nga ana e PK të burimeve të NjIF-it.

713. Statistikat që lidhen me arsyet e hedhjes poshtë të rasteve dhe pushimit të hetimeve duhet të mbahen nga KPK në mënyrë që të kuptohet se si mund të përmirësohet procesi hetues për të rritur numrin shumë të vogël të aktakuzave për PP. Duhet të ketë edhe detyrim ligjor për mbajtjen e statistikave nga të gjitha palët e interesuara- referohuni në analizën e Rekomandimit 32 brenda kontekstit të Rekomandimit 23 në Pjesën 3 të këtij Raporti për rekomandimet në këtë drejtim.

714. Zyrtari ndërlidhës i policisë pas nënshkrimit të planifikuar të MM duhet të bëhet kanali kryesor i informatave kthyes ndërmjet dy agjencive, në veçanti në lidhje me sigurimin e informatave mbi përparimin e rasteve të NjIF-it. Kjo duhet të specifikohet në mënyrë eksplicite në tekstin e MM-së. Përveç kësaj NjIF-i duhet të mbajë konsultime të rregullta dhe takime bashkërenduese me Njësinë e PK për PP mbi çështjet të cilat lidhen me përmbajtjen e materialit të furnizuar.

715. Rekomandohet prezantimi i objektivave dhe kritereve transparente për emërimin/shkarkimin e drejtorit të përgjithshëm dhe të menaxhmentit të lartë të PK me qëllim për të siguruar pavarësinë operacionale të PK (shih përshkrimin në Raportin KK, pjesa 2.3).

716. Rekomandohet më tej që të miratohen udhëzues për policinë në lidhje me miratimin e angazhimit të jashtëm të veçantë për oficerët policorë dhe të vendoset një kufizim për kompensimin e atyre angazhimeve (shih përshkrimin në Raportin KK, pjesa 2.3).

717. IPK duhet të zgjerohet për të përfshirë një vlerësim nëse PK është efektive dhe "e përshtatshme për qëllimin".

718. Duhet të ketë një përpjekje të bashkërenduar për të pastruar (përfunduar) numrin e rasteve të mbetura të PP në sistemin prokurorial.

719. Autoritetet kompetente të Kosovës duhet të vazhdojnë përpjekjet e fundit për të bërë rishqyrtimin e teknikave dhe të trendit të PP/FT në baza të rregullta ndërmjet agjencive me të dhëna të hollësishme nga PK dhe prokuroria.

720. Autoritetet e Kosovës duhet që në legjislacion të prezantojnë autoritet të pastër për shtyrjen dhe heqjen dorë nga arrestimi me qëllim të mbledhjes së dëshmive apo identifikimin e personave tjerë të përfshirë.

2.7.3. Klasifikimi për Rekomandimin 27 dhe Rekomandimin 28

	Klasifikimi	Përmbledhje e faktorëve bazë për klasifikim
R.27	PP	<ul style="list-style-type: none"> mungesa e statistikave të unifikuara e bën të pamundur gjykimin me saktësi të plotë të efikasitetit të hetimeve dhe të ndjekjes penale të PP; rritja e numrit të rasteve në PSRK që kanë të bëjnë me rastet e PP tregon mungesën e burimeve dhe nivelin e ulët të efikasitetit; PK ka filluar tani vonë t'i ofrojë NJIF-it informata kthyesë për rastet, kështu që matja e efikasitetit të përgjithshëm të sistemit nuk mund të bëhet. Prokuroria nuk i ofron asnjë informatë kthyesë policisë dhe organeve të tjera të zbatimit të ligjit mbi rezultatet e ndjekjes penale; rënia e madhe e numrit të rasteve të PP të raportuara nga ana e PK në PSRK gjatë vitit 2012 tregon rënien e efikasitetit të policisë në ndjekjen e PP; ekziston mungesa e vetëdijesimit në polici në lidhje me nevojën për të ndjekur në mënyrë proaktive të ardhurat kriminale kur ato kanë të bëjnë me krimin e përvetësimit; ekziston mungesa e vetëdijesimit në PSRK në lidhje me nevojën për të ndjekur PP; dhe nuk ekziston kompetencë e qartë për të shtyrë apo për të hequr arrestimin me qëllim të mbledhjes së dëshmive apo identifikimit të personave të tjerë të përfshirë.
R.28	KP	<p>Efikasiteti</p> <ul style="list-style-type: none"> Mungesa e aktakuzave dhe dënimeve për rastet e PP nuk lejon të marrin në konsideratë që, kur të ndërmerren hetimet e PP dhe veprave të ndërlidhura, autorizimet e organeve kompetente për të marr dokumentet dhe informatat për përdorimin në hetimet dhe përndjekjet dhe veprimet e lidhura është tërësisht efikas

2.8. Deklarimi ose paraqitja ndërkufitare (RV.IX)

Korniza kryesore ligjore

- Ligji për Parandalimin e Pastrimit të Parave dhe Financimit të Terrorizmit (Ligji Nr. 03/L-196 i datës 30/09/2010), i ndryshuar nga Ligji Nr. 04/L-178 i datës 11.02.2013, këtu e tutje i referuar si Ligji për LPP/LFT;
- Kodi Doganor dhe i Akcizave (Ligji Nr. 03/L-109 i datës 10/11/2008);
- Ligji për ndryshimin dhe plotësimin e Kodit Doganor dhe të Akcizave Nr. 03/L-109 (Ligji Nr. 04/L-099 i datës 03/05/2012).

2.8.1. Përshkrimi dhe analiza

721. RV IX, që merret me korrierët e parave të gatshme, kërkon nga vendet që të kanë masat e vendosura për të zbuluar lëvizjen fizike ndërkufitare të parave dhe instrumenteve bartëse; kompetencat për autoritetet kompetente të ndërmarrin veprime ku ekziston dyshimi që lëvizjet e tilla kanë lidhje me PP ose FT; kompetenca për imponuar sanksione efektive, proporcionale dhe bindëse aty ku ka shkelje të rregulloreve në këtë drejtim dhe ku lëvizjet fizike ndërkufitare kanë lidhje me PP ose FT.

Transportimi ndërkufitar i parave dhe instrumenteve bartëse – Kriteri thelbësor RV.IX.1

722. KTH RV.IX.1 i kërkon vendeve që të vendosin ose një sistem të deklarimit ose të shpalesjes për transportimet hyrëse dhe dalëse të parasë dhe instrumenteve bartëse.

723. Prej vitit 2004 DK ka bërë zbatimin e një sistemi për kontrollin ndërkufitar të kalimit të parave dhe të instrumenteve të transferueshme. Ky sistem tani është duke u zbatuar përmes nenit 29 – detyrimi për të deklaruar - i Ligjit për LPP/LFT. Sistemi parasheh që secili person i cili hyn ose del nga Kosova dhe i cili bart mjete monetare në një vlerë që tejkalon shumën prej dhjetëmijë (10,000) euro apo më shumë duhet të paraqesë me shkrim shumën e mjeteve monetare dhe burimin e tyre në një formë e cila duhet të përcaktohet nga DK, para nëpunësit të autorizuar të doganës dhe nëse kjo kërkohej nga nëpunësi, ai duhet t'i paraqesë këto mjete monetare. Detyrimi i njëjtë përfshin edhe të dërguarit/pranuarit e mjeteve monetare përmes postës apo kuririt tregtar.

724. Në qershor të vitit 2011, në kuadër të nenit 29 të Ligjit për LPP/LFT është nxjerrë Udhëzimi i Brendshëm Nr. 96/2011 për "Përmbajtjen dhe formën e formave/certifikatave standarde të përkufizuara me nenin 29 të Ligjit për Parandalimin e Pastrimit të Parave dhe Financimit të Terrorizmit Nr. 03/L-196". Përmes katër shtojcave, Udhëzuesi prezanton:

- Formën për deklarimin e mjeteve monetare;
- Certifikatën e shqiptimit të gjobave dhe konfiskimit të mjeteve monetare;
- Shtojcën e certifikatës lidhur me shqiptimin e gjobave dhe konfiskimin e mjeteve monetare; dhe
- Procesin e inicimit për shkeljen e procedurës në gjykatën kompetente.

Deklaratat e rreme / Shpalesjet - Kriteret esenciale RV.IX.2 deri në RV.IX.4

725. Në tërësi, KTH RV.IX.2 deri në KTH RV.IX.4 kërkojnë që në rast të deklarimit apo shpalesjes false, autoritetet kanë të drejtën e kërimit të informatave shtesë, dhe duhet të jenë në pozitë të ndalin ose frenojnë lëvizjen e parave apo instrumenteve bartëse nëse ka dyshim për PP ose FT. Autoritetet relevante duhet të mbajnë statistika të përshtatshme mbi deklaratat ose shpalesjet.

726. Deklarimi konsiderohet të jetë i rremë nëse ai përmban informata të pasakta ose të paplota. Në rast se ndodhë kjo DK ka kompetenca për të konfiskuar dhe për të mbajtur mjetet monetare të cilat nuk janë deklaruar ose të cilat nuk janë deklaruar rrejtshëm (paragrafi (12) i nenit 29 të Ligjit për LPP/LFT). DK kanë po ashtu kompetenca për të marrë në pyetje dhe për të kontrolluar personat fizikë dhe bagazhin e tyre (paragrafi (11) i nenit 29 të Ligjit për LPP/LFT). Kompetencat për të mbajtur paratë, si dhe për të marrë në pyetje dhe për të kontrolluar personat e tillë zbatohen njëjllë në qoftë se ekziston dyshimi i arsyeshëm se mjetet e tilla janë fryt i krimit, ose janë përdorur ose kanë pasur për qëllim të përdoren për të kryer ose për të lehtësuar shpërlarjen e parave ose janë presupozuar për vepër penale nga e cila kanë buruar frytet e krimit ose janë të lidhura me FT.

727. Statistikat e DK mbajnë statistika për transportin ndërkufitar të parave dhe instrumenteve të transferueshme.

Tabela 15: Transporti ndërkufitar i parave dhe instrumenteve të transferueshme

Viti	Bizneset	Persona fizikë	Numri i përgjithshëm i rasteve dhe deklarimeve për vit
2008	536	443	979
2009	608	360	968

Viti	Bizneset	Persona fizikë	Numri i përgjithshëm i rasteve dhe deklarimeve për vit
2010	653	349	1,002
2011	731	705	1,436
2012	769	622	1,391
2013	553	583	1,136

728. DK kanë treguar se me rastin e deklarimit apo konfiskimit, duhet të plotësohen format e hartuara në pajtim me Udhëzimin Administrativ 96/2011, pra duke krijuar një kopje fizike e cila i dërgohet Sektorit të Inteligjencës së DKve për plotësim të mëtejshëm. Informacioni pastaj ruhet në databazën elektronike të Sektorit të Inteligjencës së DKve dhe në ndërkohë i dërgohet NjIF përmes sistemit goAML për procesim dhe analizë të mëtejshme. Këto informacione mbahen në formë elektronike në bazën e të dhënave të DK si dhe në dosje fizike, megjithatë, ekipi i vlerësimit nuk ka parë asnjë dokument rregullativ që do ta konfirmonte këtë.

Informatat mbi deklaratimet në dispozicion të NjIF – Kriteri thelbësor RV.IX.5

729. KTH RV IX.5 kërkon që informacioni i marrë nga DKt përmes zbatimit të sistemit të deklaratimeve dhe shpalosjeve duhet të vihet në dispozicion NjIF.

730. DK ia përcjell NjIF-it të gjitha kopjet e deklaratave. Kjo bëhet përmes sistemit goAML. DK po ashtu lajmëron NjIF-in për të gjitha incidentet e dyshimta të PP/FT në formë të një RTD-je. Deri më tani, DK i ka dërguar NjIF-it 4 RTD të tilla.

Tabela 16: Njoftimet ndërkufitare të parave të gatshme të bëra nga DK e Kosovës për NjIF-in

Viti	Numri i rasteve
2010	1,002 raste
2011	1,436 raste
2012	1,391 raste
2013	1,136 raste

Bashkëpunimi me autoritetet kompetente relevante – Kriteri thelbësor RV.IX.6

731. KTH RV.IX.6 kërkon koordinim e duhur në nivel të vendit në mes të DKve, imigracionit dhe autoriteteve të tjera përkatëse për çështjet që kanë lidhje me lëvizjet ndërkufitare të parave dhe instrumenteve bartëse.

732. DK bashkëpunon ngushtë me PK, NjIF, agjencitë për menaxhimin e integruar të kufirit dhe me EULEX-in. Organizohen ushtrime operationale të përbashkëta për të gjitha parregullsitë ndërkufitare dhe për të gjitha format e krimit të cilat përfshijnë korrierët e parave të gatshme. Ekziston një raport 6 mujor për zhvillimin e zonave të rrezikut në të cilat duhet fokusuar. Lista e operacioneve të përbashkëta është paraqitur në vazhdim.

- 2013 - janë zhvilluar 50 operacione të përbashkëta në mes të DK dhe PK që përfshijnë fushat e krimeve ekonomike, narkotikëve, krimit të organizuar, vija kufitare, dhe PK e trafikut etj.;
- 2012 - janë organizuar 32 operacione të përbashkëta;
- 2011 - janë organizuar 115 operacione të përbashkëta;
- 2010 - janë organizuar 98 operacione të përbashkëta.

733. Këto operacione të përbashkëta kanë përfshirë disa operacione të veçanta me synim konfiskimin e parave të gatshme, dhe këto operacione kanë sjell rezultate. Në këtë drejtim *modus operandi* i përgjithshëm i DK në aspektin e bashkëpunimit ndërmjet agjencive mund të konsiderohet efektiv.

734. DK raporton për reagime/informata kthyesë të mira nga PK në fazën e hetimeve. DK kanë caktuar një pikë kontakti zyrtar në mes të DK dhe PK për lehtësimin e shkëmbimit të informacioneve dhe për përshejtimin e procesit të shkëmbimit të informacionit (inteligjencës), si dhe për koordinimin e veprimeve të përbashkëta në mes të dy agjencive. Po ashtu, edhe një zyrtar ndërlidhës është caktuar si pikë kontakti në mes të DK dhe Njësisë për hetime tatimore në kuadër të ATK, i cili ka si rol të përshejtojë procesin e shkëmbimit të informacioneve dhe koordinimin e veprimeve të përbashkëta.

735. DK janë pjesë e Memorandumit të Bashkëpunimit për themelimin e Zyrës së Koordinatorit Kombëtar për Luftën kundër Krimit Ekonomik (duke përfshirë KPK; KGJK; MD; MPB; BQK; AAK; dhe AIK) me qëllim të rritjes së bashkëpunimit në mes të të gjitha agjencive për zbatim të ligjit dhe shkëmbimit të informacioneve.

Bashkëpunimi në nivel ndërkombëtar – Kriteri thelbësor RV.IX.7

736. KTH RV.IX.7 kërkon nga vendet që në masën më të madhe të mundur të bashkëpunojnë dhe të ofrojnë asistencë autoriteteve kompetente në nivel ndërkombëtar në pajtim me Rekomandimin 35 deri 40 të Rekomandimit Special V.

737. DK kanë marrëveshje të nënshkruara të bashkëpunimit me Shqipërinë, Finlandën, Turqinë, Slloveninë, "Ish-Republikën Jugosllave të Maqedonisë", Malin e Zi, Francën, Hungarinë dhe Austrinë. Me shtetet fqinje, si "Ish-Republika Jugosllave e Maqedonisë" dhe Shqipëria, DK ka krijuar mekanizma të integruar të këmbimit të të dhënave. DK shfrytëzon objektet në kuadër të ILECU si një kanal i komunikimit me DK në grupin rajonal të ILECU (për më shumë informata për ILECU, shih pjesën 6.3 të këtij Raporti).

738. Në raste specifike, brenda kufizimeve të legjisllacionit ekzistues, DK bashkëpunojnë me autoritetet përkatëse të shteteve të tjera (ku ekziston një marrëveshje bashkëpunimi) në lidhje me çfarëdo hetimi të kontrabandës së arit, metaleve dhe gurëve të çmuar, përfshirë ato në të cilat dyshohet për PP. Deri tani, DK nuk kanë regjistruar ndonjë rast të këtij lloji të kontrabandimit që lidhet me PP aktuale apo të dyshuar.

739. DK kanë zbatuar standarde shërbimi për kthimin e informatave në rast të kërkesave ndërkombëtare për informata si në vazhdim:

- 10 ditë kur merren me dërgimin e informatave brenda afatit kohor normal;
- 5 ditë kur merren me dërgimin e informatave me prioritet;
- 1 ditë kur merren me dërgimin e informatave me prioritet më të lartë;
- Brenda ditës kur merren me dërgimin e informatave urgjente.

740. Këto afate kohore për kthimin e informatave, nga ekipi i vlerësimit konsiderohen në përgjithësi të përshtatshme.

Sanksionet – Kriteri thelbësor RV.IX.8 IX.11

741. KTH RV.IX.8 dhe KTH IX. 9 kërkon që sanksionet e parapara nën Rekomandimin 17 të zbatohen për personat që bëjnë deklarata apo shpallje të rrejshme dhe ndonjë person që bën transportimin ndërkufitar të parave apo instrumenteve bartëse të parave në lidhje me PP ose FT. KTH RV.IX.10 dhe KTH RV.IX.11 kërkojnë që masat e konfiskimit dhe ngrirjes së pasurive të menduara nën Rekomandimin 3 dhe Rekomandimin e Veçantë III janë po ashtu të zbatueshme për personat që bëjnë transportimin ndërkufitar të parave dhe instrumenteve bartëse në lidhje me PP ose FT.

742. DK kanë kompetenca për të hetuar veprat penale doganore dhe në këto raste duhet të konsiderohen se kanë kompetencat dhe përgjegjësinë e policisë ose policisë gjyqësore për këto hetime¹¹⁵.

743. DK mund t'u shqiptojnë sanksione personave të cilët bëjnë deklaram apo paraqitje të rrejshme. Këto sanksione/gjoha ndryshojnë prej referimit për hetim/ndjekje penale të një vepre penale, konfiskimit të tërë shumës së parave dhe deri tek një gjobë administrative në shumë prej 25% të vlerës. Pas konfiskimit, oficeri doganor i autorizuar do t'ia lëshojë personit në fjalë një vërtetim me shkrim në të cilin ceken faktet përkatëse dhe shuma e mjeteve monetare të

115. Kodi Doganir dhe i Akcizave Nr. 03-L-109, nenet 302 & 303.

konfiskuara dhe të mbajtura. Mjetet monetare të konfiskuara duhet, ku ajo është e mundur, të ruhen në një llogari të veçantë pa kamatë në emër të BQK-së ose përndryshe të mbahen në kujdestari të sigurtë në BQK derisa gjoba nuk paguhet plotësisht.

Tabela 17: Konfiskimet nga DK e Kosovës në të cilat është shqiptuar gjoba

Viti	Numri i rasteve
2010	3 raste të zbuluara ku paratë e gatshme të konfiskuara përbëjnë 43,870 euro (25% të parave të gatshme të padeklaruara).
2011	30 raste të zbuluara ku paratë e gatshme të konfiskuara përbëjnë 162,241 euro (25% të parave të gatshme të padeklaruara).
2012	13 raste të zbuluara ku paratë e gatshme të konfiskuara përbëjnë 94,058 euro (25% të parave të gatshme të padeklaruara).
2013	9 raste të zbuluara ku parat e gatshme të pa deklaruara të konfiskuara kanë arritë shumën prej 81,875 euro (25% parasë së gatshme të pa dekluar).

744. Në rastet kur paratë janë konfiskuar, pas 10 ditëve prokurori mund të kërkojë ngrirjen, konfiskimin ose kthimin e tyre te pronari.

745. DK i kanë referuar prokurorit rastet në vazhdim:

- Gjatë vitit 2010, 49 kallëzime penale i janë përcjell prokurorit përkatës për dyshimin e shmangies nga tatimi në vlerë prej 4,233,035 euro;
- Gjatë vitit 2011, 36 kallëzime penale i janë dërguar prokurorit përkatës për dyshimin e shmangies nga tatimi në vlerë prej 7,071,222 euro;
- Gjatë vitit 2012, 37 kallëzime penale i janë përcjell prokurorit përkatës për dyshimin e shmangies nga tatimi në vlerë prej 23,482,723 euro.
- Gjatë vitit 2013, XX 159 kallëzime penale i janë përcjell prokurorit përkatës për dyshimin e shmangies nga tatimi në vlerë prej 5,787,914 euro.

746. Në të shumë prej këtyre rasteve kishte dëshmi të PP. Nuk ka informata kthyesë në lidhje me rezultatet nga këto raste, nëse ka të tilla, për shkak të vonesave në sistemin gjyqësor. Për këtë arsye, kohën e fundit DK kanë caktuar një zyrtar ndërlidhës i cili punon drejtpërdrejt me shërbimet prokuroriale duke përcjellë rastet e lidhura me DK dhe duke u siguruar që ato të shqyrtohen më shpejt. Ekipi i vlerësimit nuk ka patur mundësi ta verifikojë rezultatin praktik dhe efikasitetin e kësaj marrëveshjeje, megjithatë DK kanë raportuar më pas se me caktimin e zyrtarit ndërlidhës ka patur progres në shkëmbimin e rezultateve dhe në përshpejtimin e rishikimit të disa rasteve të cilat konsiderohen të rëndësishë së lartë.

Njoftimi i autoriteteve kompetente të vendeve të tjera – Kriteri thelbësor RV.IX.12

747. KTH RV.IX.12 kërkon se nëse një vend zbulon lëvizje të pazakonshme të kufirit me ari, metale apo gurë të çmuar duhet të konsiderojnë njoftimin e autoriteteve kompetente të vendit të origjinës apo vendit të destinimit. Në këtë drejtim vendet duhet të bashkëpunojnë për të përcaktuar arsyen e lëvizjes së tillë dhe të ndërmarrin veprime të koordinuara.

748. Si Ligji për LPP/LFT ashtu edhe Kodi Doganor dhe i Akcizave (Ligji Nr. 03/L-109 i vitit 2008) heshtin në lidhje me këtë çështje.

749. Megjithatë, siç është treguar më lart, Kosova ka nënshkruar marrëveshje të ndryshme të bashkëpunimit me një numër të vendeve. Nëse ndodhë një ngjarje e tillë është më se e besueshme se Kosova do të zbatojë marrëveshje të tilla për të bashkëpunuar me vendet e përfshira në mënyrë që të përcaktojë arsyen për lëvizjet e tilla.

Mbrojtja e të dhënave në sistemet e DK

750. DK respektonë procedurat për mbrojtjen e të dhënave personale, siç parashihi me Ligjin Nr. 03/L-172 për Mbrojtjen e të Dhënave Personale. Sistemet që përdoren për transaksionet ndërkombëtare, të cilat përmbajnë të dhëna personale, kufizojnë qasjen vetëm për personat e veçantë të autorizuar nga Drejtoria e zbatimit të ligjit.

Rekomandimi 30

Struktura dhe burimet – Kriteri thelbësor 30.1

751. KTH 30.1 kërkon që autoritetet kompetente përkatëse të përfshira në luftimin e PP dhe FT të jenë përshtatshëm të strukturuar, financuara, të pajisura me personel dhe me burime të mjaftueshme teknike dhe të tjera për të ushtruar funksionet në mënyrë të plotë dhe efektive.

752. Numri i personelit të DK është gjithsej 584. Niveli i personelit për njësi të specializuara është si vijon: hetuesia – 15; inteligjenca – 18; lufta kundër korrupsionit – 4. DK besojnë se struktura e tyre dhe financimi janë të përshtatshme për detyrat e tyre.

753. Me ristrukturimin e DK prej 1 janarit 2014, pozitat kyçe në DK janë plotësuar.

754. Në shkurt 2014, DK dhe ATK kanë nënshkruar Marrëveshjen e mirëkuptimit për integrimin e Njësisë Hetuese Tatimore, e cila aktualisht funksionon nën mbikëqyrjen e ATK dhe Sektorin e Hetimeve i cili funksionon brenda DK, në një departament funksional me ushtrim të detyrave dhe veprimtarive të përbashkëta. Ky memorandum i ka mundësuar 18 zyrtarëve të Njësisë Hetuese Tatimore t'i bashkëngjitet DK dhe të rrisin numrin e personelit në Departamentin Hetues.

Standardet e larta profesionale – Kriteri themelor 30.2

755. Në pajtim me KTH 30.2 personelit të autoriteteve kompetente duhet t'i kërkohe të mbajnë standard të lartë profesional përfshirë fshehtësinë e informatave, dhe duhet të jenë të përgatitur, përfshirë aftësitë e përshtatshme për punën e tyre.

756. Nuk ka ndonjë shqyrtim të efikasitetit ndonëse njësia e auditimit të brendshëm i raporton Auditorit të përgjithshëm të Kosovës për shpenzimet e departamentit. Nga DK kërkohe të mbajnë standardet më të larta të profesionalizmit, duke përfshirë standardet në lidhje me fshehtësinë, integritetin, ndershmërinë, si dhe me shkathtësitë e duhura. Është e qartë se ka pasur raste të korrupsionit në DK, megjithatë nuk ka pasur aktakuza. Masat e ndërmarra kryesisht kanë qenë suspendimi dhe sanksione të tjera disiplinore. Në vitin 2003 ata kanë krijuar Njësinë e standardeve profesionale dhe gjatë vitit 2009 kanë shtuar edhe Njësinë e inspektimit të brendshëm, e cila në kuadër të Departamentit merret me veprimtaritë kundër korrupsionit. Në qershor 2013 Kodi i ri i Etikës është miratuar nga DK, dhe në prill 2014 janë rritur pagat e Zyrtarëve Doganorë që pritet të ndikojë pozitivisht në motivimin dhe efikasitetin tyre.

Trajnimi – Kriteri thelbësor 30.3

757. KTH 30.3 kërkon që personeli i autoriteteve kompetente përkatëse të jetë i trajnuar në mënyrë të duhur për luftimin e PP dhe FT.

758. Njësia e trajnimit e DK ka identifikuar nevojën e trajnimit të personelit të përfshirë në luftimin e krimit të organizuar. Gjatë vitit 2012 janë ofruar trajnimet e specializuara në vazhdim: OTA ShBA-pastrimi i parave e bazuar në tregti/operationet sekrete/analizë e avancuar e pastrimit të parave/teknika të avancuara të analizës financiare; Prezantimi i EULEX-it kundër pastrimit të parave/konfiskimi i pasurisë; ambasada e Francës-rekrutimi dhe menaxhimi i informatorit; kontrolli EXBS i vendeve të fshehta në mjetet e transportit.

2.8.2. Rekomandimet dhe komentet

759. Në përgjithësi, ekipi i vlerësimit konstatoi se kompetencat dhe funksionimi praktik i autoritetit të DK është në përputhje me standardet përkatëse ndërkombëtare në nivel të lartë. Megjithatë disa mangësi të identifikuara në analizën e lartpërmendur ende paraqesin, deri në një masë, shqetësim për ekipin e vlerësimit, posaçërisht shtrirja dhe fushëveprimi i operacioneve të DK.

760. Roli i autoritetit të DK është posaçërisht i rëndësishëm duke marrë parasysh pasojat më të gjera rajonale nga trafikimi i drogës dhe armëve dhe nga krimi i organizuar¹¹⁶, i cili ka origjinën/kalon transit nga/përmes Kosovës. Në këtë drejtim, duhet t'i kushtohet rëndësi sigurimit të nivelit të lartë të motivimit dhe integritetit të personelit.

761. Duhet të bëhet një vlerësim periodik i jashtëm, i përshtatshëm për qëllimin, në lidhje me DK me qëllim të vlerësimit të funksionit, strukturës, efikasitetit dhe vlerës për para. Rezultatet duhet të bëhen publike.

2.8.3. Klasifikimi për Rekomandimin e Veçantë IX

	Klasifikimi	Përmbledhje e faktorëve bazë për klasifikim
RV.IX	KP	<ul style="list-style-type: none"> në doganë nuk ka rregulla të mbajtjes së shënimeve në lidhje me informatat mbi deklarimet/deklarimet e rrejshme dhe dyshimet për PP/FT; Prokurori nuk ofron informata kthyesë të strukturuar për rastet e referuara nga DK;

116. Shih EUROPOL Vlerësimi i kërcënimit nga krimi i organizuar, 2011.

3. MASAT PARANDALUESE - INSTITUCIONET FINANCIARE

Korniza ligjore

- Ligji për parandalimin e pastrimit të parave dhe financimit të terrorizmit (Ligji Nr. 03/L-196 i datës 30/09/2010), i ndryshuar me Ligjin Nr. 04/L-178 i datës 11.02.2013, më tej "Ligji për LPP/LFT";
- Ligji për Bankën Qendrore të Kosovës (Ligji Nr. 03/L-209 i datës 22.07.2010), më tej "Ligji për BQK-në";
- Ligji për bankat, institucionet mikrofinanciare dhe institucionet financiare jobankare (Ligji Nr. 04/L-093 i datës 12.04.2012), më tej "Ligji për bankat";
- Ligji për fondet pensionale të Kosovës (Ligji Nr. 04/L-101 i datës 06.04.2012), më tej "Ligji për fondet pensionale";
- Rregullorja e UNMIK-ut 2001/25 mbi licencimin, mbikëqyrjen dhe rregullimin e kompanive të sigurimit e të ndërmjetësuesve të sigurimit, më tej "Rregullorja e UNMIK-ut 2001/25"¹¹⁷;
- Ligji për Sistemin e Pagesave (Ligji Nr. L/04-155 i datës 04.04.2013);
- Autoriteti Qendror Bankar i Kosovës (AQBK) – Letër këshilluese 2007-1 e muajit maj 2007 për parandalimin e pastrimit të parave dhe financimit të terrorizmit¹¹⁸;
- Autoriteti Qendror Bankar i Kosovës (AQBK) – Rregulla X për parandalimin e pastrimit të parave dhe financimit të terrorizmit¹¹⁹;
- Banka Qendrore e Kosovës (BQK) – Rregullorja për Pagesat Ndërkombëtare, janar 2014;
- Qendra e Inteligjencës Financiare (QIF) dhe Njësia e Inteligjencës Financiare (NJIF) - Urdhëresat Administrative dhe Udhëzimet Administrative.

Rregullat dhe Rregulloret e BQK-së

762. BQK-ja ka nxjerrë Rregullën X për Parandalimin e Pastrimit të Parave dhe Financimit të Terrorizmit dhe Letrën këshilluese 2007/1 si udhëzues për sektorin financiar me qëllim të pajtueshmërisë me detyrimet nën Ligjin për LPP/LFT. Ekipi i vlerësimit ka identifikuar mangësi të ndryshme në Rregullën X dhe Letrën këshilluese. Mirëpo, BQK-ja ka informuar se pas ndryshimeve në Ligjin për LPP/LFT dhe nënshkrimit të MM me NjIF për delegimin e kompetencave mbikëqyrëse nën Ligjin për LPP/LFT për BQK në pajtim me nenin 36A të Ligjit për LPP/LFT për tërë sektorin financiar, BQK-ja do ta tërheqë Rregullën X dhe Letrën këshilluese e cila do të zëvendësohet me një Rregullore të re më gjithëpërfshirëse që pasqyron ndryshimet në Ligjin për LPP/LFT dhe që do të jetë e zbatueshme për të gjitha bankat dhe institucionet financiare të autorizuar sipas Ligjit mbi Bankat.

763. Ekipi i vlerësimit, duke njohur dhe mirëpritur këtë iniciativë të BQK, shënon aranzhimet për kompetencat e përkohshme të deleguara te BQK për nxjerrjen e rregulloreve nën kushtet e caktuara sipas MM në mes të BQK-së dhe NjIF përderisa BQK-së i janë deleguar kompetencat mbikëqyrëse nën nenin 36A të Ligjit për LPP/LFT.

764. Pavarësisht nga kjo, dhe për arsye se gjatë në kohën e vizitës në terren Rregullorja ishte ende në formë të draftit në proces të konsultimeve, ky Raport do t'i bëjë referencë në mangësitë e identifikuar në Rregullën X dhe Letrën këshilluese për qëllim të vazhdimësisë dhe saktësisë së situatës aktuale, por do të mbulojë këtë nëpërmes referencave për dispozitat e propozuara të draft Rregullores. Megjithatë, Rregullorja e propozuar nuk do të merret parasysh për qëllime të klasifikimit të Rekomandimeve relevante të FATF-së.

117. Projektligji i cili mbulon sektorin e sigurimit është në proces.

118. Në raport referohet si i lëshuar nga BQK.

119. Në raport referohet si i lëshuar nga BQK.

Shtrirja e mbulimit të masave parandaluese të LPP/LFT-së¹²⁰

765. Sipas nenit 16 të Ligjit për LPP/LFT, bankat dhe institucionet financiare të cilat ofrojnë veprimtari financiare, siç përkufizohet në Ligjin për LPP/LFT u nënshtrohen dispozitave dhe detyrimeve sipas Ligjit për LPP/LFT.

766. Ligji për LPP/LFT e përcakton "bankën" në pajtim me përkufizimin për bankat të ligjit për BQK-në. Ky i fundit e përkufizon bankën si "një subjekt i përcaktuar me ligjin bankar". Ligji për bankat i përkufizon bankat si "një SH.A. e përfshirë në veprimtari bankare, duke përfshirë një subjekt të varur ose degë të bankës së huaj". Ligji për bankat më tutje përkufizon "veprimtarinë bankare" si "veprimtaria e pranimit të depozitave nga publiku dhe përdorimin e fondeve qoftë tërësisht apo pjesërisht me qëllim të dhënies së kredive apo investimeve në rrezik të vetë bankës".

767. Në pajtim me nenin 44 të ligjit për bankat, bankat në licencat e tyre mund të autorizohen që të përfshihen në veprimtaritë financiare vijuese:

- pranimin e depozitave (në formën e llogarisë rrjedhëse, depozitave me afat ose në forma të tjera depozite) me ose pa interes në një valutë të këmbyeshme;
- blerjen dhe shitjen për llogari të vetë bankës, të letrave me vlerë të lëshuara ose të garantuara nga qeveria ose Banka Qendrore e Kosovës apo Bashkimi Evropian të denominuara dhe të pagueshme në valutën euro të depozitave të bankës dhe me afat maturimi që nuk tejkalon një vit;
- ofrimin e shërbimeve të pagesave dhe arkëtimeve;
- emetimin dhe administrimin e mjeteve të pagesave (duke përfshirë kartat e pagesave, çeket e udhëtarit dhe çeket e bankës);
- blerjen dhe shitjen e valutës së huaj në kesh për llogari të klientit;
- ofrimin e shërbimit të ruajtjes së letrave me vlerë dhe sendeve të tjera të çmueshme; dhe
- dhënien e kredive, duke përfshirë kreditë konsumuese dhe hipotekare; blerjen dhe shitjen me ose pa të drejtë tërheqjeje të parave dhe financimin e transaksioneve tregtare; dhe blerjen dhe shitjen e mjeteve të kredive nga një bankë tjetër a institucion financiar;
- marrjen hua të fondeve dhe blerjen e shitjen për llogari të bankës ose për llogari të klientëve (përveç nënshkrimit) të instrumenteve të tregut të parasë (duke përfshirë kartëmonedhat, kambialet dhe certifikatat e depozitave); blerjen e letrave me vlerë; kontratat e të ardhmes a opsionale lidhur me letrat me vlerë ose përqindjes e interesit, apo instrumentet e përqindjes së interesit;
- të veprojnë si ndërmjetës në mes të huamarrësve dhe huadhënësve (komisionimin e parave);
- lizingun financiar;
- ofrimin e shërbimeve për informacione rreth kredive;
- ofrimin e shërbimeve të agjentit ose këshilltarit financiar (pa përfshirë shërbimet e përcaktuara në nene...);
- operimin me ari apo një ose me më shumë valuta në vend të valutës në të cilën është denominuar bilanci i bankës, duke përfshirë këtu kontratat ardhshme për blerje dhe shitje të valutave të huaja;
- ofrimin e shërbimeve trust, duke përfshirë investimin dhe administrimin e fondeve të pranuar në trust dhe administrimin e letrave me vlerë;
- ofrimin e shërbimeve si menaxher i portofolit të investimit ose këshilltar për investime;
- nënshkrimin dhe shpërndarjen e borxhit dhe pjesëmarrjes me letra me vlerë me çmim fiks dhe operacionet me këto letra me vlerë;
- financimin islamik ose veprimtarinë bankare islamike, me pëlqim të BQK-së dhe sipas këtyre kushteve dhe në pajtueshmëri me rregulloret që mund të përcaktohen nga BQK-ja;
- ndonjë aktivitet tjetër që mund të përcaktohet me rregullore nga BQK-ja që ka të bëjë me aktivitetin financiar e që nuk bie ndesh me dispozitat e këtij ligji.

120. Për më shumë informata mbi sektorin financiar, ju lutemi t'i referoheni pjesës 1.3 të këtij Raporti.

768. Përkufizimi i "bankës" është në përputhje me përkufizimin evropian të institucioneve të tilla në direktivat përkatëse të Bashkimit Evropian.

769. Ligji për LPP/LFT përkufizon "institucionet financiare" si person ose subjekt që drejton një ose më shumë veprimtari për ose në emër të një klienti duke përfshirë veprimtaritë si më poshtë:

- huadhënien, duke përfshirë por pa u kufizuar në kredinë për klientë; kredinë për hipotekë; faktorizimin (biznesi i blerjes së çeqeve, detyracioneve etj.) me ose pa të drejtë tërheqjeje; dhe financimin e transaksioneve tregtare duke përfshirë edhe humbjen;
- qiradhënien financiare, përveç marrëveshjeve për qiradhënie financiare që kanë lidhje me produktet për konsum;
- dërgimin e parasë ose të instrumenteve monetare në çdo mënyrë, duke përfshirë edhe sistemin e dërgimit të parave në mënyrë jozyrtare ose me anë të rrjetit të personave a subjekteve të cilët mundësojnë dërgimin e parave jashtë sistemit tradicional të institucioneve financiare;
- këmbimin e parave dhe monedhave;
- lëshimin dhe menaxhimin e mënyrave të pagesës, duke përfshirë, por jo të kufizuar në kartelat debitore dhe kreditore, çeqet, çeqet e udhëtarëve, urdhërpagesat, çeqet e bankierëve ose paratë elektronike;
- dhënien e garancive financiare dhe zotimeve;
- tregtimin në emër të personave ose subjekteve të tjera në një ose më shumë nga sa vijon:
 - instrumentet e tregut të parasë, çeqet, bankënotat, certifikatat e depozitave, produktet e prejardhura (që vijnë nga një veprimtari tjetër etj.);
 - këmbimin e valutës së jashtme;
 - këmbimin, shkallën e interesit dhe instrumentet e indeksit;
 - letrat me vlerë të transferueshme; dhe tregtimin e mallrave me transaksione të afatizuara;
 - menaxhimin e portofolit individual dhe kolektiv;
 - pjesëmarrjen në emetimin e letrave me vlerë dhe sigurimin e shërbimeve financiare lidhur me këto emetime;
 - ruajtjen dhe administrimin e parave të gatshme ose letrave me vlerë likuide në emër të personave të tjerë;
 - në të kundërt, investimin, administrimin ose menaxhimin e fondeve apo parave në emër të personave ose subjekteve të tjera;
 - të vepruarit si kompani e sigurimeve, sigurimeve të jetës ose si ndërmjetës i sigurimeve të jetës, siç është përkufizuar në nenin 1 të Rregullores së UNMIK-ut Nr. 2001/25 të datës 5 tetor 2001, për licencimin, mbikëqyrjen dhe rregullimin e kompanive e ndërmjetësve të sigurimit; dhe
 - të vepruarit si garantues siç është përkufizuar në nenin 1 të Rregullores së UNMIK-ut Nr. 2001/35 të datës 22 dhjetor 2001, mbi pensionet në Kosovë.

770. Ligji për BQK-në më tutje përkufizon "institucionet financiare" si "subjekte si banka, zyra të këmbimit valutor, kompani të sigurimeve, fonde pensionale, si dhe subjekte të tjera që ushtrojnë veprimtari financiare, siç përcaktohet në ligjet relevante për qëllimet e këtij Ligji, për të cilat Bankës Qendrore i është dhënë autoritet mbikëqyrës me ligj"

771. Ligji për bankat nuk e përcakton një "institucion financiar" përveç në atë masë që për qëllim të Ligjit të Bankave termi përfshin bankat, IMF-të dhe IFJB-të. Por, Ligji për Bankat ofron përkufizimin se çfarë përbën një "institucion financiar jobankar" si "person juridik që nuk është as bankë e as IMF, që është licencuar nga BQK-ja sipas këtij ligji, për t'u përfshirë në një ose më tepër nga veprimtaritë vijuese: dhënien e kredive, hyrjen në hua dhe kontrata qiradhënie financiare-lizingu, në nënshkrimin, tregtimin, ndërmjetësimin ose shpërndarjen e letrave me vlerë, veprimin si shoqëri investuese ose këshilltar i investimeve apo ofrimin e shërbimeve të tjera financiare, siç janë këmbimi valutor; kredit kartat; faktoringun, ose garancitë apo shërbimet e tjera financiare, edukuese-trajnuese, këshillëdhënëse dhe operacionale, si dhe shërbimet e tjera sipas përcaktimit nga BQK-ja".

772. Është me rëndësi të theksohet se përkufizimet e "institucionit financiar" që parasheh Ligji për LPP/LFT dhe Ligji për bankat përfshijnë edhe sektorin e sigurimeve.

773. Edhe pse ka ngjashmëri shumë të mëdha të veprimtarive financiare që mund të ndërmerren nga institucionet financiare ose IFJB, siç përcaktohet në Ligjin për LPP/LFT, Ligjin për bankat dhe në Ligjin për BQK-në, duke marrë parasysh veprimtaritë financiare të lejuara në bazë të nenit 94 të ligjit për bankar, mbetet disa dallime ndërmjet këtyre përkufizimeve, të cilat mund të ndikojnë në zbatimin e standardeve ndërkombëtare siç pasqyrohet në legjislacionin vendor për licencimin apo regjistrimin e të gjitha llojeve të institucioneve financiare, duke përfshirë zbatimin e detyrimeve sipas Ligjit për LPP/LFT.

774. Për më tepër, Ligji për bankat parasheh gjithashtu edhe përkufizimin për "institucionin mikrofinanciar", i cili është "person juridik i organizuar ose si OJQ sipas Ligjit për OJQ-të ose si SH.A. sipas Ligjit për shoqëritë tregtare, aktiviteti primar i të cilit është dhënia e kredive dhe ofrimi i një numri të kufizuar të shërbimeve financiare për mikro dhe subjektet e vogla juridike, ekonomitë familjare me të hyra të ulëta dhe personat me të hyra të ulëta".

775. Ndonëse nuk ka përkufizime të tjera për IMF në Ligjin për BQK-në dhe në Ligjin për LPP/LFT, është e qartë nga veprimtaritë financiare të lejuara, siç përcaktohet në nenin 93 të Ligjit për bankat, se IMF-të mund të gjenden nën përkufizimet e "institucioneve financiare/jobankare" të dhëna më lart dhe për këtë arsye janë subjekt i detyrimeve të Ligjit për LPP/LFT.

3.1. Rreziku nga pastrimi i parave dhe financimi i terrorizmit¹²¹

776. Në shtator 2013, MF ka nxjerrë Udhëzimit Administrativ Nr. 04/2013 për Vlerësimin Kombëtar të Rrezikut për Pastrimin e Parave dhe Financimin e Terrorizmit e cila ka ngarkuar NjIF-in që ta zbatojë atë, në bashkëpunim me palët e tjera të interesuara dhe subjektet raportuese.

777. Duke nxjerrë Udhëzimin Administrativ MF Nr. 04/2013 për Vlerësimin e Kombëtar të Rrezikut për PP dhe FT në pajtim me nenin 27 të Ligjit të ndryshuar për LPP/LFT, MF ka krijuar një platformë të përgjithshme për ndërmarrjen e VKR-së përfshirë identifikimin, analizimin dhe vlerësimin e rrezikut. Udhëzimi Administrativ përcakton procedurat që duhet të ndiqen dhe kriteret që duhet të vrojtohen nga NjIF për të ndërmarrë dhe bashkërenduar vlerësimin e rrezikut kombëtar me autoritetet e tjera kompetente çdo pesë vite. Vlerësimi i parë i rrezikut kombëtar është përfunduar në nëntor 2013.

778. Në nëntor 2013, Qeveria e Kosovës publikoi dokumentin 'Vlerësimi kombëtar i rrezikut për PP dhe FT i Kosovës 2013' (VKR). Dokumenti është plotësuar me dy shtojca: Shtojca 1 që ofron analizë dhe matricë për vlerësimin e rreziqeve të identifikuara individuale dhe Shtojca 2 që ofron një Plan Veprimi për masat e trajtimit që duhen zbatuar për vlerësimin e rreziqeve të identifikuara. Dokumenti është pjesë e projektit të financuar nga BE për mbështetje institucioneve të Kosovës në luftimin e krimit ekonomik dhe financiar¹²². Dokumenti i VKR është miratuar nga Qeveria në dhjetor të vitit 2013.

779. Dokumenti identifikon kërcënimet dhe dobësitë ndaj të cilave ekspozohet Kosova përderisa duke i analizuar dhe vlerësuar ato zbatohen masat për zbutjen e tyre. Rezultati tregon se PP, FT dhe krimet e tjera ekonomike dhe financiare konsiderohen të jenë krimet që fshihen më së shumti.

780. Në janar 2014, dokumenti i VKR ishte përcjellë me Strategjinë Kombëtare për Kosovën dhe Planin e Veprimit për parandalimin e luftës kundër ekonomisë joformale, PP, FT dhe krimeve të tjera ekonomike dhe financiare për periudhën 2014-2018.

781. Pavarësisht nga VKR-ja, BQK-ja nuk ka ndërmarrë një vlerësim brenda sektorit financiar të rrezikut nga pastrimi i parave dhe financimi i terrorizmit. Gjithashtu kërkon nga bankat dhe institucionet financiare që të ndërmarrin një vlerësim të rrezikut të veprimtarive, të produkteve dhe shërbimeve të tyre për të identifikuar dobësitë e tyre ndaj pastrimit të parave dhe financimin e terrorizmit dhe për t'i zhvilluar sistemet e tyre të brendshme ashtu si duhet.

782. Në të vërtetë përderisa Kosova në një kohë të shkurtë relativisht – për afërsisht dy muaj – ka ndërmarrë VKR por nuk ka bërë vlerësimin sektorial të rrezikut. Ekipi i vlerësimit është informuar se vlerësimi i rrezikut sektorial do të bëhet gradualisht duke filluar prej vlerësimit të rrezikut të sektorit të ndërtimit.

121. Për më shumë informata për rrezikun nga pastrimi i parave dhe financimi i terrorizmit, ju lutemi referohuni pjesës 1.6 të këtij Raporti.

122. Projekti menaxhohet nga Zyra e BE-së në Kosovë dhe implementohet nga B&S Europe.

783. BQK-ja ka informuar se ka zhvilluar një metodologji për qasje të mbikëqyrjes të bazuar në rrezike dhe përfundimisht ka prezantuar metodologjinë CAMEL (kapital, pasuri, menaxhim, fitime dhe likuiditet/*Capital, Assets, Management, Earnings and Liquidity*). Megjithatë, metodologjia CAMEL¹²³ zbatohet në nivel ndërkombëtar për qëllime të maturisë meqë ajo nuk është e hartuar për të identifikuar çështjet lidhur me PP ose FT. Prandaj, duket se, qasja mbikëqyrëse e bazuar në rrezik për qëllime të ekzaminimit të përputhshmërisë së masave parandaluese të PP dhe FT, nuk është zbatuar në sektorin financiar¹²⁴.

784. Rrjedhimisht, siç është paraqitur në pjesën 1.3 të këtij Raporti, Kosova nuk ka përjashtuar asnjë aktivitet financiar nga detyrimet e parapara në Ligjin për LPP/LFT.

3.2. Kujdesi i duhur ndaj klientit (*Customer Due Diligence*) (R.5 (*)¹²⁵)

3.2.1. Përshkrimi dhe analiza

785. Rekomandimi 5 i FATF-së kërkon që masat e KDK-së, siç përcaktohen në Rekomandim, të zbatohen në rrethana të veçanta, ashtu siç parashihet me Ligj. Në Rekomandim gjithashtu kërkohet që aty ku KDK nuk mund të plotësohet në mënyrë të kënaqshme, atëherë aktiviteti nuk duhet të ndërmerret, llogaritë duhet të mbyllen dhe mundësisht një RTD duhet të dorëzohet tek autoritetet përkatëse.

786. Duke mbajtur disa nga elementet kryesore të përkufizimit ndërkombëtar të KDK, paragrafi (1) i nenit 17 i Ligjit për LPP/LFT e bën të detyrueshëm për të gjitha subjektet raportuese të zbatojnë këto kërkesa. Paragrafi (1) i nenit 17 prandaj kërkon që të gjitha subjektet raportuese të zbatojnë qasjen e rrezikut të lartë në procedurat e tyre për pranimin e klientëve me zbatimin e masave të zgjeruara për klientët me rrezik të lartë; identifikimin e mbajtësit të së drejtës së pronësisë dhe vërtetimin e identifikimit të bashku me detyrimin për kuptimin e pronësisë dhe strukturës së kontrollit të klientit; dhe marrjen e informatave për natyrën dhe qëllimin e mëtuar të raportit të bashku me monitorimin e vazhdueshëm.

787. Pavarësisht prej këtij përkufizimi, Ligji për LPP/LFT nuk i referohet më tutje KDK-së. Në pajtim me dispozitat e paragrafit (2) të nenit 17, nuk është i detyrueshëm për subjektet raportuese zbatimi i masave të plota të KDK-së në rrethanat dhe kohën e specifikuar aty, por vetëm zbatimi i masave të identifikimit dhe të verifikimit të klientëve (duke mos përfshirë mbajtësin e së drejtës së pronësisë) dhe kështu krijon dykuptimësi ligjore. Në të vërtetë, me nenin 21, Ligji për LPP/LFT krijon një dallim midis "kujdesit të shtuar ndaj klientit" dhe "masave të identifikimi", edhe pse kjo e fundit është komponentë e asaj/të kaluarës. Në të vërtetë, paragrafi (3) i nenit 21 i Ligjit për LPP/LFT konstaton *Kërkesat për identifikim dhe kujdes të duhur ndaj klientit konsiderohen të përmbushura edhe pa prezencën fizike të klientit, në rastet e mëposhtme:*

788. Duhet të theksohet se neni 23 i Ligjit për LPP/LFT mbulon detyrimet e bankave dhe institucioneve financiare në mirëmbajtjen e programeve të brendshme të duhura. Detyrimet e vendosura me paragrafin (2) të nenit 23 rreth shqyrtimit të mbulimit të programit të brendshëm nuk mbulojnë kërkesat për vendosjen e procedurave për banka dhe institucione financiare për të ndërmarr masat KDK, por vetëm për të ndërmarr ato të komponenti të parë që është identifikimi i klientit (pa iu referuar procesit të verifikimit) dhe duke përjashtuar të gjithë komponentët tjerë të masave KDK, ashtu siç parashihet dhe përkufizohet me paragrafin (1) të nenit 17 të Ligjit dhe kështu duke krijuar paqartësi të mëtejme mbi zbatimin e plotë të masave të KDK-së.

789. Neni 6 i Rregullës X të BQK-së parasheh një version pak më të ndryshëm të masave të KDK-së, mirëpo në esencë, ajo mbulon atë që është paraparë me Ligjin për LPP/LFT sipas paragrafit (1) të nenit 17. Rregulla kërkon që bankat dhe institucionet financiare të bëjnë zbatimin e plotë të KDK-së, ashtu siç përcaktohet në këtë rregull. Detyrimi sipas Rregullës X për zbatimin e plotë të masave KDK, është përgjithësisht në pajtim me dispozitat e paragrafit (1) të nenit 17. Neni 8 i draft Rregullores së BQK-së i ofron institucioneve financiare udhëzim për zbatimin e KDK

123. E cila tani përfshin një "S" në fund për "ndjeshmërinë e tregut/market Sensitivity", duke u bërë kështu 'CAMELS'.

124. BQK eventualisht pohon se ka zhvilluar një Manual Mbikëqyrës që përfshinë qasjen e bazuar në rrezik.

125. Në pajtim me metodologjinë e standardeve të FATF-së, një yll (*) në Rekomandim ose Kriterin thelbësor nënkupton se Rekomandimi ose Kriteri thelbësor duhet të mbulohet me ligj ose rregullore.

përmes përkufizimit më të gjerë të termit "kujdesi i duhur për klientët". Kjo sjellë përkufizimin më në linjë kërkesat sipas standardeve ndërkombëtare.

790. Duhet të theksohet se Rregulla X e BQK-së bazohet në Rregulloren e UNMIK-ut 1999/21 mbi bankat, licencimin, mbikëqyrjen dhe rregullimin e cila është shfuqizuar me ardhjen në fuqi të Ligjit për bankat përmes nenit 117 në të cilin theksohet se *Rregullorja e Misionit të Administratës së Përkohshme të Kombeve të Bashkuara në Kosovë (UNMIK) Nr. 1999/21 e datës 15 nëntor 1999, Rregullorja e UNMIK-ut Nr. 2008/28 e datës 28 maj 2008, dhe çdo ndryshim i tyre zëvendësohen me hyrjen në fuqi të këtij Ligji. Çdo rregull e nxjerrë sipas këtyre rregulloreve vazhdon të jetë në fuqi deri në masën që ajo nuk është në kundërshtim me këtë Ligj apo deri në ndryshimin ose shfuqizimin e saj nga BQK-ja.* Rregulla X shkon përtej Ligjit mbi Bankat pasi që ky Rregull reflekton masat sipas Ligjit për LPP/LFT.

791. Në të vërtetë, Rregulla X e BQK-së edhe më tutje i referohet Rregullores së UNMIK-ut 2004/2 e cila është zëvendësuar plotësisht me hyrjen në fuqi të Ligjit për LPP/LFT përmes nenit 39, i cili thekson se *Ky ligj e shfuqizon dhe e zëvendëson Rregulloren e UNMIK-ut 2004/2 për pengimin e pastrimit të parave dhe veprave të ngjashme penale.*

792. E mësipërmja po ashtu zbatohet ndaj Letrës këshilluese 2007/1, të majit 2007 për parandalimin e pastrimit të parave dhe financimin e terrorizmit të BQK-së, i cili po ashtu bazohet dhe ofron lidhje dhe referenca tek Rregulloret e UNMIK-ut të cekura më lart që janë shfuqizuar.

793. Rrjedhimisht, vlefshmëria e Letrës këshilluese dhe Rregullës X të BQK-së si "rregullore" për qëllimet metodologjike të FATF-së është e dyshimtë. Sidoqoftë, brengat që janë ngritur lidhur me vlefshmërinë e Rregullës X dhe Letrës këshilluese duhet eventualisht të zbuten shumë pasi që, sikur është treguar tashmë, BQK-ja është në proces të zëvendësimit të të dy dokumenteve me një Rregullore të re.

794. Çdo referencë tek dispozitat e Rregullës X dhe Letrës këshilluese 2007/1 të BQK-së janë mbajtur për hir të vazhdimësisë me praktikën e tanishme, mirëpo referencat e tilla, në veçanti kur kërkesat sipas një standardi të caktuar pritet të gjenden në ligj ose rregullore, janë duke mos paragjykuar, dhe duhet lexohen dhe interpretohen përbrenda, si dhe konteksti i brengave të shprehura sa i përket vlefshmërisë së dy dokumenteve. Për më tepër, me qëllim të sqarimit, referencat do t'i bëhen Rregullores së propozuar që ka zëvendësuar dy dokumentet pa marrë parasysh se Rregullorja ka qenë ende në formë të draftit në fazën e konsultimeve në kohën e vizitës në terren në Ciklin e dytë.

795. Mungesa e plotë e qartësisë juridike mbi zbatimin e masave të KDK-së në dispozitat përkatëse të Ligjit për LPP/LFT ka ndikim të rëndësishëm në tërë detyrimet për masat e KDK-së sipas standardeve ndërkombëtare.

796. Dallimet në mes të Ligjit për LPP/LFT dhe Rregullës X të BQK-së me referencë në zbatimin e masave KDK (Rregulla X reflekton standardet ndërkombëtare) nuk shfaqet vetëm në letër, por po ashtu janë duke ndikuar në efektivitetin e zbatimit të detyrimeve në përputhje me praktikën ndërkombëtare. Kjo gjë është konfirmuar edhe nga një pjesë e sektorit gjatë vizitës në terren, edhe pse në praktikë përfaqësuesit e industrisë pretendojnë se i zbatojnë plotësisht masat e KDK-së ngase institucionet janë në dijeni të kërkesave ndërkombëtare, në veçanti kur pjesëtarët e këtij sektori janë pjesë e një grupi bankar ndërkombëtar më të madh.

797. Megjithatë, këshillohet që kjo anomali në Ligjin për LPP/LFT të adresohet menjëherë, duke siguruar që subjektet raportuese sipas nenit 16 të Ligjit të jenë të detyruara që t'i zbatojnë masat e plota të KDK-së sipas paragrafit (2) të nenit 17, ashtu siç parashihet në paragrafin (1) të nenit 17 dhe në pajtim me detyrimet nën Rregullën X, dhe sa më shumë e specifikuar në Rregulloren e BQK-së.

798. Po ashtu, është me urgjencë për BQK-në nxjerrja e Rregullores së propozuar për të larguar të gjitha shqetësimet, që të dyja, qoftë në përmbajtje ashtu edhe ligjshmërinë e Rregullës X të BQK-së, që vjen si pasojë e shfuqizimit të rregulloreve mbështetëse të UNMIK-ut, si dhe hyrjes në fuqi të Ligjit për Bankat dhe Ligjit për LPP/LFT. Kjo do t'i largonte me tutje anomali të dhe do ofronte qartësi ligjore më të madhe si për sektorin, ashtu edhe për vetë autoritetet. Kjo i referohet Letrës këshilluese 2007/1 të BQK-së.

799. Në këtë drejtim, gjatë kohës së vizitës në terren, sektori financiar ka shprehur pozitën e hapur pozitive për Rregulloren e re pasi që me gjasë më mire e pasqyron praktikën dhe harmonizimin me standardet ndërkombëtare.

Llogaritë anonime- Kriteri thelbësor 5.1*

800. Paragrafi (1) i nenit 18 i Ligjit për LPP/LFT në mënyrë specifike ua ndalon bankave dhe institucioneve financiare dhe kredituese¹²⁶ që të mbajnë llogari anonime. Në të vërtetë, paragrafi (2) i nenit 18 kërkon nga bankat, institucionet kreditore dhe financiare të verifikojn emrin dhe adresën e klientëve të tyre me të cilët kryejnë transaksione.

801. BQK-ja ka konfirmuar se bankat në Kosovë kurrë nuk kanë mbajtur llogari anonime ngase kjo gjithmonë ka qenë e ndaluar me ligj. Rregullorja e UNMIK-ut për pengimin e pastrimit të parave dhe veprave të ngjashme penale, duke qenë pararendëse e Ligjit për LPP/LFT nuk ka pasur ndonjë referim që i ndalonte llogaritë anonime, mirëpo parashihte verifikimin e emrit dhe adresës si dhe të datës së lindjes (për personin fizik) para se të hapej llogaria.

802. Në të vërtetë, neni 15.2 i Rregullës X të BQK-së, parasheh që për të gjithë marrëdhëniet ekzistuese me klientë, duke filluar nga dita kur Rregulla hyn në fuqi, atëherë bankat dhe institucionet financiare do të zbatojnë kujdes të duhur ndaj klientëve, siç është dhënë në paragrafin 6 nga data 30 Prill, 2007. Supozohet se edhe nëse bankat mbajnë llogari anonime, ato duhet të shndërrohen në llogari emërore përshtatshëmrisht. BQK-ja ka konfirmuar se kjo ka ndodhur.

803. Prandaj është e paqartë se pse paragrafi (1) i nenit 18, i cili është futur në ndryshimet e vitit 2013 të Ligjit për LPP/LFT, kërkon që bankat dhe institucionet financiare të zbatojnë masat e përcaktuara në këtë Akt për klientët dhe llogaritë e tyre që janë anonime, dhe llogaritë e tilla nuk mund të përdoren për të proceduar transaksionet deri sa pronarët dhe përfituesit e llogarive apo librezave të kursimit ekzistuese të bëhen objekt i masave të tilla sa më parë që është e mundur. Përderisa në njërin anë kjo është një lëvizje pozitive për të qenë në pajtueshmëri me KTH 5.18 të FATF-së (shih më poshtë), kjo hedh ca dyshime në pretendimin e BQK-së se llogaritë anonime kanë qenë gjithmonë të ndaluara me ligj dhe si të tilla, këto lloje të llogarive nuk ekzistojnë në Kosovë.

804. Megjithatë, Ligji për LPP/LFT nuk ua ndalon bankave dhe institucioneve financiare që të mbajnë llogari në emra të rrejshëm. Përderisa kjo mund të jetë në përputhje me Direktivën e tretë¹²⁷ të Bashkimit Evropian për LPP, mbajtja e llogarive të tilla sipas standardeve të FATF-së nuk lejohet. Llogaritë me emra të rremë mund të jenë llogari që janë emëruar mirëpo që ai emër që paraqitet në llogari është i rrejshëm, edhe pse banka ose institucioni financiar mund të ketë zbatuar dhe mbajtur plotësisht të dhëna për KDK-në e plotë - mirëpo ato llogari nuk mund të identifikohen lehtësisht prej llogarive që janë emëruar në mënyrë normale. Pronarët përfitues të llogarive në emër të rrejshëm normalisht do të ishin të njohur për zyrtarin e caktuar të atij institucioni¹²⁸.

805. Edhe pse sipas informacioneve në dispozicion nuk duket se në Kosovë ekzistojnë ose mund të hapen llogari të rrejshme për shkak të masave të rrepta të identifikimit të vendosura për hapjen e llogarive në përgjithësi, megjithatë Ligji për LPP/LFT nuk i ndalon bankat dhe institucionet financiare për mbajtjen e tyre. BQK-ja ka konfirmuar se nuk ekzistojnë llogari të tilla në bankat në Kosovë.

806. Ndalimi për të hapur dhe mirëmbajtur llogari anonime në mënyrë të duhur është mbuluar me Ligjin për LPP/LFT. Në praktikë nuk mund të konstatohet nëse bankat dhe institucionet financiare mirëmbajnë ose nuk mirëmbajnë llogari anonime prej kohëve të mëparshme, edhe pse

126. Termi "Institucionet krediti" nuk përkufizohet në Ligjin LPP/LFT apo në Ligjin mbi Bankat. Termi përdoret në Ligjin LPP/LFT (neni 18, neni 21, neni 31A dhe neni 31B) ndaras nga referenca në "bankë" që nënkupton se këto dy lloje të institucioneve janë të ndara. Në të vërtetë, për shembull, përderisa paragrafi (1) i nenit 18 i referohet "bankave, institucioneve financiare dhe të kreditit", paragrafi (2) i nenit të njëjtë i referohet "bankave dhe institucioneve financiare". Kjo krijon paqartësi dhe konfuzion në Ligjin LPP/LFT.

127. Direktiva 2005/60/EC e Parlamentit Evropian si dhe e Këshillit e datës 26 tetor 2005 për parandalimin e përdorimit të sistemit financiar për qëllime të pastrimit të parave dhe financimit të terrorizmit - GZ L 309, 25.11.2005, faqe 15- 36.

128. Llogaritë në emra të rrejshëm do të mund të ishin të ngjashëm me llogaritë numerike mirëpo që kanë emër rrejshëm kundrejt një numri të paracaktuar. Megjithatë, llogaritë numerike identifikohen lehtë si dhe janë të lejuar si me standardet e BE-së, ashtu edhe me FATF me kusht që masat e plota për kujdesin e duhur ndaj klientit të janë zbatuar përshtatshëmrisht. Llogaritë numerike kryesisht përdoren në sektorin bankar privat dhe duhet t'i nënshtrohen monitorimit të shtuar si nga institucioni përkatës, ashtu edhe nga autoriteti mbikëqyrës.

siç është thënë, BQK-ja ka konfirmuar se si rezultat i ekzaminimeve në terren bankat dhe institucionet financiare nuk mbajnë llogari të tilla.

807. Megjithatë, mungesa e ndalimit të mbajtjes së llogarive në emra të rrejshëm, si dhe mungesa e udhëzimit për llogari të tilla, do të mund të shpinte në keqpërdorim të sistemit dhe për këtë do të përbënte cenueshmëri për bankat dhe institucionet financiare.

808. Prandaj, rekomandohet shumë që paragrafi (1) neni 18 i Ligjit për LPP/LFT të ndryshohet në atë mënyrë që të ndalojë hapjen dhe mirëmbajtjen e llogarive në emra të rrejshëm, duke shtuar fjalën "si dhe llogaritë në emra të rrejshëm" në fund të paragrafit - ju lutemi referojuni po ashtu edhe Direktivës së tretë për LPP, neni 6 më poshtë.

Kur kërkohet kujdesi i duhur për klientin – Kriteri thelbësor 5.2*

809. KTH 5.2 i Standardeve të FATF-së parasheh që institucionet financiare të marrin masat e plota të KDK-së në pesë raste specifike:

- a) Themelimi i marrëdhënieve biznesore;
- b) Kryerja e transaksioneve të rastit përtej pragut të caktuar të zbatuar (15,000 USD/€uro)
- c) Kryerja e transaksioneve të rastit që janë transferime elektronike në rrethanat që mbulohen nga Shënimi interpretues i RV VII;
- ç) Ekziston dyshimi për PP ose FT, pavarësisht nga përjashtimi ose pragu ose
- d) Institucioni financiar dyshon për vërtetësinë apo saktësinë e të dhënave identifikuese të klientit të pranuar më parë.

810. Paragrafi (2) i nenit 17 i Ligjit për LPP/LFT kërkon prej subjekteve raportuese që të identifikojnë klientët e vet dhe ta verifikojnë identitetin e tyre në tri raste specifike, ku një rast përmban tri elemente:

2.1. krijojnë marrëdhënie afariste;

2.2. kryejnë transaksione të rastit kur klienti dëshiron të kryejë:

2.2.1. një transaksion në vlerë prej dhjetëmijë (10,000) euro ose më shumë, qoftë i kryer si një transaksion i vetëm ose në disa transaksione që kanë lidhje me njëra tjetrën. Nëse shuma e transaksionit nuk dihet në kohën kur kryhet veprimi, identifikimi i saj duhet të bëhet posa të bëhet e ditur shuma apo të arrihet pragu;

2.2.2. transfer bankar vendor ose ndërkombëtar i fondeve;

2.2.3. ekzistojnë dyshime rreth saktësisë dhe mjaftueshmërisë së të dhënave identifikuese të marra të klientit;

2.3. ka dyshim për PP ose FT.

811. Edhe pse ka ngjashmëri në mes të kërkesave sipas standardeve të FATF-së dhe Ligjit për LPP/LFT, megjithatë ka dallime serioze të cilat ndikojnë si në përmbajtjen ndaj detyrimeve, ashtu edhe në efektivitet.

812. Ashtu siç u theksua më lart në nenin 3.2 të këtij Raporti, përderisa Standardi i FATF-së shërben për të KDK të plotë në rastet specifike, Ligji për LPP/LFT krijon paqartësi juridike përderisa kërkon kryerjen e identifikimit të klientit si dhe verifikimit e identitetit.

813. Një krahasim i afërt i të dy kërkesave vë në dukje mospërputhjet si në vijim:

- (i) Edhe pse standardi i FATF-së u referohet rrethanave gjatë kryerjes së transaksioneve të rastit që janë transaksione elektronike në rrethanat e mbuluara sipas Shënimit interpretativ të RV VII, ku krijohet pragu prej 1,000 euro, Ligji për LPP/LFT (neni 17 (2.2.2) nuk e krijon prapun dhe mu për këtë mund t'u nënshtrohet interpretimeve- qofshin se masat identifikuese duhet të zbatohen për secilin transaksion që është transfer elektronik pa ndonjë prag ose që pragu të jetë i vendosur në 10,000 euro sipas paragrafit (2.2.1). Në të vërtetë afati kohor për verifikim ashtu siç përcaktohet në paragrafin (2) të nenit 18 duket se

është përcaktuar për një transaksion të rastit, i cili do të mund të ishte transaksion elektronik, sipas paragrafit (2.5). Duhet të ceket se sipas autoriteteve në Kosovë ligjvënësi ka zgjedhur që të mos vendosë opsionin e pragut (1,000 euro) dhe rrjedhimisht ka përfshirë paragrafin (2.2.2) "transferi elektronik vendor dhe ndërkombëtar i fondeve" ku procedura e identifikimit dhe verifikimit duhet të zbatohen për çdo shumë të transferit elektronik.

- (ii) Edhe pse paragrafi (2.2.3) i nenit 17 të Ligjit për LPP/LFT mbulon situatat kur paraqiten dyshime për vërtetësinë ose saktësinë e të dhënave identifikuese të klientit të siguruara më parë, ngjashëm me pikën (e) në Standardin e FATF-së, edhe pse kur standardi i FATF-së zbatohet në të gjitha rrethanat, detyrimi sipas Ligjit për LPP/LFT zbatohet vetëm kur klienti kryen transaksionin e rastit.

814. Vlen të ceket se në këtë rrethanë Ligji për LPP/LFT nuk e përkufizon "transaksionin e rastit". Megjithatë, përkufizimi logjik do të ishte se ai transaksion është kryer jashtë një marrëdhënie biznesore të themeluar dhe mu për këtë nuk është pjesë e një veprimtarie biznesore të vazhduar në mes të subjektit raportues dhe klientit. Në të vërtetë, në përkufizimin e "Marrëdhënieve Biznesore" Letra këshilluese 2007/1 e BQK-së thotë: *Marrëdhënia e biznesit me bankën apo institucionin financiar do të thotë përdorimi i shërbimeve financiare të bankës apo institucionit financiar për më shumë se një transaksion apo transaksione të rastit.*

815. Udhëzimi administrativ 006 i datës 11 mars 2008, i lëshuar nga Qendra e Inteligjencës Financiare¹²⁹ kërkon prej bankave dhe institucioneve financiare që t'i kenë të themeluara mekanizmat, përmes të cilëve klientët e ri dhe ata ekzistues të cilët janë vlerësuar si rrezik i lartë, sipas procedurave të themeluara për të njohur-klientin-tënd, të kontrollohen sipas listës së Kombeve të Bashkuara (Al Kaida dhe Taliban 1267) si dhe Listës për shtetasit e përcaktuar posaçërisht dhe personat e bllokuar, të lëshuar nga Thesari i ShBA-ve, Zyra për Kontrollimin e Pasurive të Huaja (OFAC) për persona dhe subjekte të dyshuara. Ky raport shpreh shqetësime sa i përket vlefshmërisë së Udhëzimit administrativ në atë drejtim se Udhëzimi i lëshuar sipas Rregullores së UNMIK-ut 2004/2, e cila është shfuqizuar me hyrjen në fuqi të Ligjit për LPP/LFT nuk përcakton mundësin e vazhdimësisë së udhëzimeve të tilla.

816. BQK-ja ka njoftuar se disa banka i përdorin softuerët më këto lista, si dhe i përditësojnë ato lista prej listës së pranuar nga ta prej Ministrisë së Punëve të Jashtme. Duhet të theksohet se listat u dërgohen bankave si dhe shoqatave përkatëse për njoftim.

817. Në anën tjetër një pjesë e caktuar e sektorit nuk e kishte të qartë se si pranohen listat e tilla dhe se si ato zbatohen në procesin e KDK-së. Një pjesë prej tyre ka pretenduar se ata kanë pranuar një listë të personave të tillë që ka qenë e bashkangjitur me Udhëzimin administrativ Nr. 03 të datës 16 shkurt 2007 të QIF dhe se kurrë më pas nuk kanë pranuar ndonjë listë tjetër.

818. Paqartësitë që shtrohen nga interpretimi që mund t'u bëhet kërkesave të paragrafit (2) të nenit 17 për identifikimin e klientëve tregojnë mospërputhshmëri me standardet ndërkombëtare dhe do të mund të ndikonin negativisht në zbatimin e tyre.

819. Edhe pse detyrimi në paragrafin (2) të nenit 17 shërben për të identifikuar klientin dhe verifikuar identitetin në bazë të të gjitha masave të KDK-së, ashtu siç specifikohet vetë në Ligj, atëherë del se përderisa nuk ka detyrim për ta identifikuar pronarin përfitues (paragrafi 1.2) i nenit 17(1) për përkufizimin e KDK-së) nuk ka referencë për zbatim të masave të KDK-së nën rrethanat siç është përkufizuar me nenin 17(2) të Ligjit për LPP/LFT-shih gjithashtu komentet e tjera për KTH 5.5* më poshtë.

820. Për më tepër, më tutje rekomandohet që të rishikohet nën-paragrafi (2.2.1) dhe nën-paragrafi (2.2.3) i nenit 17 të LPP-së për ta mënjeluar subjektivitetin e tyre të interpretimit dhe të sigurohet që masat nën të, të zbatohen në rrethana të duhura.

821. Në fund, rekomandohet që menaxhimi i mëtejshëm i qarkullimit të listës së Kombeve të Bashkuara dhe të listave të tjera të personave dhe subjekteve të caktuara, si dhe udhëzimet e mëtejshme të përdorimit të tyre do të ishin të përshtatshme për fuqizimin e mëtejme të efikasitetit.

129. Qendra e Inteligjencës Financiare (QIF) është pararendësi i NjIF-it të tanishëm.

Masat e duhura KDK – Identifikimi i klientit dhe verifikimi i identitetit – Kriteri thelbësor 5.3*

822. KTH 5.3 parasheh që institucionet financiare t'i identifikojnë klientë e tyre dhe të verifikojnë identitetin e klientit, duke përdorur dokumente burimore, të dhëna dhe informata të pavarura të besueshme.

823. Paragrafi (2) i nenit 17 i Ligjit për LPP/LFT kërkon që subjektet raportuese t'i identifikojnë 'klientët' e tyre dhe të verifikojnë atë identifikim përmes dokumentit burimor të besueshëm të pavarur, të dhënave ose informatave të besueshme. Sipas përkufizimit (Ligji për LPP/LFT e përkufizon 'klientin' dhe jo 'klientin', edhe pse për qëllimin e kësaj analize kuptohet se dy fjalët i referohen personit të njëjtë) përfshin të dy, personin fizik dhe subjektin, por nuk ka referencë për "rregullimin ligjor", i cili term nuk është përkufizuar në Ligjin për LPP/LFT.

824. Neni 17 i Ligjit për LPP/LFT më tej përkufizon tipin e dokumenteve burimore të pavarura dhe të informatave që banka dhe institucionet financiare duhet t'i marrin për verifikimin e personit fizik ose të subjektit. Letra këshilluese 2007/1 e BQK-së ofron udhëzime shtesë për dokumentet dhe informatat që bankat dhe institucionet financiare duhet të kërkojnë për verifikimin e identitetit të klientit. Ekipi i vlerësimit kupton që Rregullorja e propozuar e BQK-së do të përfshijë udhëzime të mëtejme në këtë drejtim.

825. KTH 5.3 duket të jetë e përcaktuar në mënyrë të duhur nga Ligji për LPP/LFT dhe pa paragjykim të vlefshmërisë, udhëzimet shtesë të dhëna në Letrën këshilluese 2007/1 të BQK-së po ashtu duke ofruar rafinime të mëtejshme për procesin verifikues dhe dokumentacion verifikues që parashihen me Rregulloren e propozuar të BQK-së.

826. Në këtë aspekt, është kuptuar më tej se Rregullorja e propozuar e BQK-së që zëvendëson Rregullën X dhe Letrës këshilluese 2007/1 të BQK-së, do të bëjë referencanë dy publikimet e Komitetit të Bazelit mbi Mbikëqyrjen Bankare, i cili duhet të shërbejë si dokumentacion burimor për identifikimin e klientit dhe verifikimin e atij identifikimi: *Kujdesi i Duhur i Klientit për Bankat*, tetor 2001 (botimi 85) dhe shtojca e tij *Udhëzimi i përgjithshëm për hapjen e llogarisë dhe identifikimin e klientit*, shkurt 2003.

Masat e nevojshme KDK -verifikimi për personat juridik dhe rregullimet ligjore - Kriteri thelbësor 5.4

827. Kërkesa sipas KTH 5.4 është e dyfishtë. Së pari institucionet financiare duhet të identifikojnë nëse ndonjë person që ka për qëllim të veprojë në emër të një personi juridik ose rregullimi ligjor është i autorizuar ta bëjë këtë (një kërkesë që duhet të gjendet në ligj) dhe të identifikojë dhe të verifikojë identitetin e atij personi. Nën dy, duhet të verifikohet statusi ligjor i personit juridik ose rregullimit ligjor.

828. Paragrafi (3) i nenit 18¹³⁰ i Ligjit për LPP/LFT kërkon që një person i cili e themelon një marrëdhënie biznesi me një bankë ose institucion financiar të deklarojë me shkrim nëse ai person vepron në emër të tij ose në emër të një personi a subjekti tjetër.

829. Për më tepër, paragrafët (4) dhe (5) të nenit 17 më tej e përkufizojnë detyrimin për të identifikuar atë person dhe subjektin që ai e përfaqëson dhe të sigurohet që personat e atillë të jenë autorizuar në mënyrë të duhur nga subjekti ligjor përmes një dokumenti që e identifikon një autorizim të atillë.

830. KTH 5.4 duket të jetë përfshirë në mënyrë të duhur në Ligjin për LPP/LFT dhe pa paragjykim në lidhje me vlefshmërinë e saj, udhëzimet shtesë të përcaktuara nga Letra këshilluese 2007/1 të BQK-së, edhe pse, siç është cekur tashmë, sipas analizës së KTH 5.3 më lart, rafinimi i mëtejshëm dhe procesi i verifikimit dhe dokumentet verifikuese mund të jenë të nevojshme – këto pritet të ofrohen në Rregulloren e propozuar të BQK-së.

130. Referenca "pjesëmarrje në një transaksion sipas paragrafit (3) të nenit 17 të Ligjit duket të çorientojë meqë paragrafi (3) vetëm përcakton identifikimin e personit fizik.

Identifikimi i pronarit përfitues - Kriteri thelbësor 5.5*¹³¹

831. KTH 5.5 kërkon identifikimin e pronarit përfitues dhe marrjen e masave të duhura për të verifikuar që i identifikojnë me të dhënat, informatat dhe dokumentet e pavarura nga një burim i besueshëm.

832. Sipas standardeve të FATF-së, termi 'pronari përfitues' i referohet personit (ave) fizik, i cili është pronar ose e kontrollon një klient dhe/ose person në emër të të cilit kryhet një transaksion. Gjithashtu i inkorporon ata persona të cilët ushtrojnë kontroll ndaj një personi juridik ose rregullimi.

833. Ligji për LPP/LFT e përkufizon pronarin përfitues si person fizik, i cili është pronar ose e kontrollon një klient ose një llogari, personin në emër të të cilit një transaksion është duke u kryer ose personi i cili e ushtron kontrollin efikas ndaj një personi ose rregullimi juridik. Përkufizimi i mëtejshëm është siguruar në paragrafin (2) të nenit 17 i cili parasheh prapë prapë pronësisë ose kontrollit në 20% të personit juridik për qëllime të identifikimit.

834. Vlen të ceket që përkufizimi i Ligjit për LPP/LFT është shumë i afërt me atë të Fjalorthit të FATF-së. Në fakt përkufizimi në Ligjin për LPP/LFT në mënyrë konsekuente i referohet pronarit përfitues të "rregullimit ligjor" kur Ligji nuk e përkufizon një term të atillë dhe nuk i referohet më rregullimit ligjor, siç janë trustet – të planifikuara më heret nuk ekzistojnë në strukturën ligjore të Kosovës.

835. Nuk ka megjithatë referencë se çka e përbën pronarin përfitues për 'aranzhimin ligjor' dhe cilat procedura duhet ndjekur për të identifikuar një pronar përfitues të tillë. Ekipi i vlerësimit është informuar se kjo do të adresohet në Rregulloren e propozuar të BQK-së.

836. Ndryshimi i paragrafit (1) të nenit 17 të Ligjit për LPP/LFT tash kërkon nga subjektet raportuese që të identifikojnë pronarin përfitues dhe/ose personin fizik apo juridik i cili drejtpërdrejt apo tërthorazi kontrollon 20% apo më shumë të personit juridik. Aty ku subjektet raportuese konsiderojnë se rreziku është i lartë për PP apo FT, ata duhet marrin masat e arsyeshme për të verifikuar identitetin e tij/saj në mënyrë që institucioni apo personi i mbuluar me këtë ligj është i kënaqur që ai/ajo e dijnë kush është pronari përfitues. Kuptohet se Rregullorja e re që ka zëvendësuar Rregullën X të BQK-së do të ofrojë udhëzime të përshtatshme.

837. Përderisa standardet e FATF-së kërkojnë nga institucionet financiare që të ndërmarrin masa të arsyeshme për të verifikuar identitetin e pronarit përfitues në të gjitha rrethanat, paragrafi i ndryshuar (1) i nenit 17 të Ligjit për LPP/LFT e kufizon detyrimin vetëm në instancën ku subjektet raportuese e përcaktojnë se rreziku i PP apo FT është i lartë.

838. Përderisa udhëzimet e BQK-së janë një hap pozitiv, autoritetet e Kosovës duhet të cekin se e mbulon vetëm sektorin financiar, dhe rrjedhimisht të gjithë sektorët tjerë të subjekteve raportuese nën nenin 16 të Ligjit për LPP/LFT mbeten pa udhëzime.

839. Për më tepër, neni 18 i Ligjit për LPP/LFT, i cili e përcakton kohën e verifikimit për të gjithë klientët¹³², nuk i referohet kohës së verifikimit për identifikimin e pronarit përfitues. Në të vërtetë, referimi i vetëm i mundshëm gjendet në paragrafin (3.2) të nenit 18 i cili thekson: *të ketë marrë masat e duhura për të verifikuar se secili person ose subjekt është pronari ose mbajtësi i të drejtës së pronësisë së çdo prone që i nënshtrohet transaksionit dhe ka mirëbesimin se çdo person ose subjekt i identifikuar është pronari dhe/ose mbajtësi i të drejtës së pronësisë së çdo prone që i nënshtrohet transaksionit.* Megjithatë, është mjaft e diskutueshme se në ç'masë kjo mund të interpretohet si referim në 'pronar përfitues', siç përcaktohet në Ligjin për LPP/LFT për dallim nga 'përfituesi' i një transaksioni të bërë.

840. Vlen të ceket se përkufizimi i 'klientit' në Ligjin për LPP/LFT, i cili përkufizohet si: çdo person që kryen, ose tenton të kryejë një transaksion në bankë apo të përdorë shërbimet e subjektit raportues, siç përcaktohet në nenin 16, dhe duhet të përfshijë, çdo pronar, përfitues, person ose subjekt tjetër në emër të të cilit kryhet transaksioni apo pranohen shërbimet. Një përkufizim pothuajse i ngjashëm për 'blerësin' gjendet në Letrën këshilluese 2007/1 të BQK-së, e

131. Çështja e procedurës që mund të aplikohet për identifikimin e pronarit përfitues është diskutuar më tej në Pjesën 4 të këtij Raporti.

132. Ndërsa Ligji LPP/LFT e përkufizon një "klient", ligji the rregullat i referohen ose "klientit" ose "klientit". Për qëllimet e këtij Raporti, këto dy terma interpretohen të jenë të njëjta për nga përkufizimi. Referenca të ngjashme janë bërë në Rregullën X të BQK-së.

cila megjithatë përmban një ndryshim shumë të vogël nga ajo që i referohet 'pronarit përfitues' ndryshe nga referimi në 'përfituesi' në Ligjin për LPP/LFT. Prandaj, se në çmasë referimi në 'përfitues' sipas përkufizimit i referohet 'pronarit përfitues' të subjektit juridik ndryshe nga 'përfituesi' i një transaksioni – që më gjasë është ky i fundit – mbetet i diskutueshëm dhe subjekt i interpretimit.

841. Letra këshilluese 2007/1, ndonëse e ngjashme me Ligjin për LPP/LFT, nuk jep ndonjë udhëzim apo nuk jep ndonjë detyrim për identifikimin e pronarit përfitues dhe verifikimin e atij identifikimi, por përfshin referimin e mëposhtëm në konceptin e pronarit përfitues:

- në lidhje me KDK-në e shtuar, ai i referohet vështrimit të identifikimit të blerësit (duke përfshirë edhe pronarin përfitues dhe kontrolluesin);
- në lidhje me pyetjet rreth funksionit të përputhshmërisë, ai përshinë referimin në profesionin apo aktivitetin afarist të blerësit dhe pronarit përfitues dhe referimin lidhur me atë se a është blerësi apo pronari përfitues PEP;
- në mënyrë të ngjashme, në rrethana të ngjashme, referimi bëhet në kërkesën për funksionin e përputhshmërisë për marrjen e informacioneve në formë të shkruar apo gojore nga blerësi apo pronari përfitues; dhe në vizitën në vendeve të afarizmit të blerësit dhe pronarit përfitues; dhe
- kur adresohen çështjet që kanë të bëjnë raportet bankare përkatëse ku Letra kërkon informata rreth pronarit përfitues të bankave jorezidente;

842. Në anën tjetër, Rregulla X e BQK-së duket se njeh që Ligji për LPP/LFT nuk parasheh ndonjë detyrim për identifikimin dhe verifikimin e pronarit përfitues, prandaj ajo përfshin referimin e mëposhtëm:

- sipas nenit 6, ajo kërkon që bankat dhe institucionet financiare të sillen sipas KDK-së, duke përfshirë (a) identifikimin e blerësve, përfshirë këtu edhe pronarët përfitues;
- sipas nenit 6.2 në përcaktimin e pronarëve përfitues ku kërkon që *bankat apo institucionet financiare ndërmarrin masa për të përcaktuar nëse një blerës vepron në emër të një a më tepër pronarëve përfitues në përputhje me nenin 3.2 të Rregullores 2004/2 dhe verifikimin e një identifikimi të këtillë kundrejt burimeve të besueshme – ndonëse kjo varet nga interpretimi se deri në çmasë i referohet pronarit përfitues apo personit juridik ndryshe nga përfituesi i një transaksioni përkundër përkufizimit të pronarit përfitues në nenin e njëjtë; dhe*
- sipas nenit 8 në lidhje me mbajtjen e shënimeve ku cek se komponentët e nevojshëm të shënimeve të transaksionit përfshijnë (a) emrin e blerësit dhe të pronarit përfitues;

843. Ekipi i vlerësimit është siguruar se Rregullorja e propozuar e BQK-së ofron më shumë detaje për udhëzimet gjithëpërfshirëse për konceptin e pronarit përfitues dhe identifikimin e pronarit përfitues. Në të vërtetë, industria ka shprehur vërejtje të kënaqshme se brengat e tyre në lidhje me këtë çështje do të adresohen në mënyrë të duhur me Rregulloren e re dhe me ndryshimet e Ligjit për LPP/LFT i cili tashmë përfshin pragun.

844. Në të vërtetë, përkufizimi 'pronar përfitues' në Ligjin për LPP/LFT është shumë i ngjashëm me atë të paraparë në fjalorthin e FATF-së, duke përfshirë në këtë mënyrë edhe pronarin përfitues të marrëveshjes juridike, e cila mund të përfshijë, për shembull, trustet.

845. Në rast të marrëveshjeve juridike siç janë trustet, zakonisht pritet që të gjendet një shtrirje e mëtejshme e përkufizimit të pronarit përfitues që përcakton se kush do të ishin këta pronarë sipas trustit. Kjo mungon në Ligjin për LPP/LFT dhe në rregullat relevante të BQK-së pasi që në Ligjin për LPP/LFT mungojnë referimet e mëtejme në marrëveshjet juridike përveç përfshirjes së tyre në përkufizim. Është kuptuar se kjo çështje do të adresohet në Rregulloren e propozuar të BQK-së. Megjithatë, ky Raport gjen se koncepti i "trusteve" nuk njihet në sistemin ligjor të Kosovës.

846. Pavarësisht se nuk ka referencë në Ligjin për LPP/LFT, Rregulla aktuale X për përkufizimin dhe identifikimin e pronarit përfitues nën policën e sigurimit të jetës. Është kuptuar se pasi që Rregullorja e propozuar e BQK-së është e zbatueshme për bankat dhe institucionet financiare të autorizuara nën Ligjin për Bankat, Rregullorja e propozuar nuk do të adresojë çështjen e pronarit përfitues për qëllime të policave të sigurimit të jetës.

847. Prandaj rekomandohet që detyrimet për identifikimin dhe verifikimin e pronarit përfitues nën policën e sigurimit të jetës, përfshirë edhe përkufizimin se çka përbën pronar përfitues të tillë, të parashihet në Ligjin për LPP/LFT me udhëzim të mëtejme nga BQK-ja.

Vërtetimi nëse klienti është duke vepruar në emër të palës së tretë – Kriteri thelbësor 5.5.1*

848. KTH 5.5.1, përmes legjislacionit ose rregullores, kërkon që të gjitha institucionet financiare të klientëve duhet të vërtetojnë nëse personi është duke vepruar në emër të personit tjetër, si dhe duhet të ndërmarrin masat e nevojshme për ta identifikuar palën e tretë.

849. Paragrafi (3) i nenit 18¹³³ i Ligjit për LPP/LFT kërkon që personi i cili krijon marrëdhënie afariste me bankën ose institucionin financiar të deklaroj me shkrim nëse ai person vepron në emër të vet apo në emër të ndonjë personi ose subjekti tjetër.

850. Gjithashtu, paragrafët (4) dhe (5) të nenit 17 më tutje parashohin detyrimet në bankë dhe institucione financiare për të identifikuar atë person dhe personin ose subjektin autorizuar të cilin ai e përfaqëson.

851. Pa ndonjë paragjykim për shqetësimet e paraqitura në këtë Raport mbi vlefshmërinë e tij, ky detyrim edhe me tutje reflektohet në Rregullën X të BQK-së në nenin 6 i cili kërkon identifikimin në pronarin përfitues ashtu siç përcaktohet në nen kur një person vepron në emër të ndonjë tjetri. Është mësuar se kjo do të reflektohet më tutje në Rregulloren e propozuar të BQK-së.

852. KTH 5.5.1* duket të jetë mbuluar në mënyrë të përshtatshme për bankat dhe institucionet financiare por Ligji për LPP/LFT me gjasë është i heshtur në zbatimin e tij për subjektet e tjera raportuese nën nenin 16.

Pronësia dhe struktura e kontrollit – Kriteri Thelbësor 5.5.2

853. KTH 5.5.2 kërkon që institucionet financiare fillimisht të kuptojnë pronësinë dhe strukturën e kontrollit të një personi ligjor ose marrëveshje dhe së dyti (përmes dispozitave ligjore) të përcaktojnë këta persona të cilët ushtojnë kontrole efektive përfundimtare. Metodologjia më tutje përcakton udhëzimin në lidhje me këtë. Për subjektet juridike kjo do të përfshin identifikimin e personave fizikë me interes kontrollues dhe personat të cilët përbëjnë aftësitë mendore dhe udhëheqësin. Për marrëveshjet ligjore, si trustet, ky detyrim do të kërkonte identifikimin e sistemuesit, të besueshmit ose personit që ushtron kontrole mbi trustin dhe përfituesit.

854. Më tej pas identifikimit të pronarit përfitues në rast të personave juridikë dhe marrëveshjeve juridike, paragrafi i ndryshuar (1) i nenit 17 të Ligjit për LPP/LFT kërkon që për sa i përket personave juridik, trusteve dhe marrëveshjeve të ngjashme juridike, subjektet raportuese marrin masat e duhura të bazuara në rrezik për të kuptuar pronësinë dhe strukturën e kontrollit ligjor të klientit.

855. Me përjashtim të një reference të vogël në nenin 3 për dhënien e udhëzimeve shtesë lidhur me identifikimin e dokumenteve, Letra këshilluese 2007/1 e BQK-së gjithashtu nuk parasheh asgjë lidhur me kërkesat për bankat dhe institucionet financiare në arritjen e masave që kërkohen me KTH 5.5.2.

856. Neni 6.2 i Rregullës X i BQK-së ofron udhëzim për bankat dhe institucionet financiare në këtë aspekt, ku thuhet: Për klientët të cilët janë subjekte, ashtu si përcaktohet në Rregulloren 2004/2, banka ose institucioni financiar duhet të marr masa përgjegjëse për të kuptuar pronësinë dhe strukturën kontrolluese të subjektit. Kjo përfshin personat fizikë të cilët kanë në pronësi ose e kontrollojnë subjektin.

857. Dispozitat dhe referencat e vogla në Letrën këshilluese 2007/1 dhe Rregullën X të BQK-së janë të papërshtatshme për të mbuluar kërkesat sipas KTH 5.5.2 të Rekomandimit 5 të Standardeve të FATF-së. Ekipi i vlerësimit ka kuptuar që identifikimi dhe përcaktimi i pronësisë dhe strukturës së kontrollit, së bashku me përcaktimin e mendjes dhe menaxhmentit të personit juridik duhet të adresohet më tutje nëpërmes Rregullores së propozuar të BQK-së

133. Referenca 'hyrja në transaksion sipas paragrafit (3) të nenit 17 të këtij Ligji' duket të jetë çorientuese, pasi që paragrafi (3) parasheh vetëm identifikimin e personit fizik.

Qëllimi dhe natyra e menduar e marrëdhënieve afariste – Kriteri Thelbësor 5.6

858. KTH 5.6 kërkon që institucionet financiare të marrin informacione për qëllimin dhe natyrën e menduar të marrëdhënies afariste.

859. Kjo kërkesë në mënyrë specifike mbulohet në paragrafin (1) të nenit 17 i cili përfshin nevojë e marrjes së informatës mbi qëllimin dhe natyrën e menduar të marrëdhënieve afariste.

860. Në thelb, Letra këshilluese 2007/1 e BQK-së nuk parasheh asgjë për bankat dhe institucionet financiare lidhur me marrjen e informatave për qëllimin dhe natyrën e menduar të marrëdhënieve afariste. Kjo bën vetëm një referencë të lehtë, e cila mund të lidhet me këtë detyrim kur të adresohet pranimiti i transaksioneve të dyshimta, duke kërkuar që institucionet financiare duhet të mbledhin informatat për të mësuar në lidhje me klientin dhe biznesin e klientit në mënyrë që ato t'u ndihmojnë në identifikimin e transaksionit të jashtëzakonshëm.

861. Në anën tjetër, neni 6.4 i Rregullës X të BQK-së kërkon që bankat dhe institucionet financiare të mbledhin informata në lidhje me qëllimin dhe natyrën e menduar të marrëdhënieve afariste në mënyrë që bankat dhe institucionet financiare të mund të krijojnë dhe mirëmbajnë profilin e mjaftueshëm dhe të hollësishëm për secilin klient.

862. Ekipi i Vlerësimit është informuar se Rregullorja e propozuar e BQK-së ofron udhëzime shtesë dhe e lidhë detyrimin e marrjes së informatave për qëllimin dhe natyrën e menduar të marrëdhënies afariste për masat e KDK-së, përfshirë zhvillimin e ndërtimin e profilit të klientit dhe monitorimin e vazhdueshëm të transaksioneve.

863. Në sistem e bazuar në risk, i cili zbaton konceptin e KDK-së, është shumë e rëndësishme që bankat dhe institucionet financiare të kuptojnë qëllimin dhe natyrën e menduar të marrëdhënieve afariste që ata hyjnë. Kjo është e rëndësishme për bankat dhe institucionet financiare që jo vetëm të ndërtojnë profilin e klientit, por edhe të zhvillojnë politikat e pranimit të klientit dhe të përcaktojnë ata klientë, të cilët përmes afarizmit të tyre dhe profilit të riskut do të jenë në përputhje me politikat e pranimit të klientit.

864. Në pranimin e të gjitha raporteve të subjekteve raportuese për marrjen e informatave për qëllimin dhe natyrën e menduar të marrëdhënieve afariste paragrafi (1.3) i nenit 17 të Ligjit për LPP/LFT kërkon që *rregullatori kompetent mund të nxjerrë udhëzime të detyrueshme në lidhje me këtë*. Prandaj rekomandohet fuqishëm që dispozitat e propozuara në Rregulloren e Bankës në këtë drejtim të jenë të plota dhe detyruese për të gjitha institucionet financiare me sanksione të përshtatshme në lidhje me zbatimin e masave të KDK-së

Kujdesi i duhur në vazhdimësi për marrëdhëniet afariste – Kriteri thelbësor 5.7*

865. KTH 5.7 parasheh ekzistimin e dispozitave ligjore, duke detyruar institucionet financiare që vazhdimisht të kryejnë kujdesin e duhur të marrëdhënieve të tyre afariste.

866. Në përkufizimin se çfarë përbën 'Kujdesi i Duhur ndaj Klientit', Ligji për LPP/LFT nën paragrafin (1) të nenit 17 përfshin komponentin që ka të bëjë me detyrimet për monitorimin e vazhdueshëm të marrëdhënieve afariste *kur të kërkohet që të gjitha subjektet raportuese duhet të marrin informata për qëllimin dhe natyrën e menduar të marrëdhënies afariste, dhe të monitorojnë marrëdhënien afariste, përfshirë shqyrtimin e transaksioneve të bëra përgjatë kursit të marrëdhënieve për të siguruar se transaksionet që janë duke u bërë janë konsistente me njohurinë që subjektet raportuese apo personat kanë për klientët*.

867. Sidoqoftë, nuk ka referenca të mëtejme ndaj këtij detyrimi në Ligjin për LPP/LFT, me përjashtim të pikës të paragrafit (5), të nenit 21 që ka të bëjë me kujdesin e rritur që kërkohet prej bankave dhe institucioneve financiare të sigurojnë monitorim të vazhdueshëm dhe të forcuar të llogarisë dhe marrëdhënieve me PEP që gjenden jashtë Kosovës.

868. Për më tepër, sipas nenit 23 të Ligjit për LPP/LFT, që parasheh bankat dhe institucionet financiare të zhvillojnë programe të brendshme me procedura të shkruara dhe kontrole për parandalimin e PP dhe FT, nuk ka asnjë reference se procedurat duhet të përfshijnë masa për të ndërmarr monitorime të vazhdueshme të marrëdhënieve afariste - edhe pse lista e dhënë nuk është shteruese.

869. Neni 7 i Rregullës X të BQK-së, më konkretisht kërkon që bankat dhe institucionet financiare të kryejnë kujdesin në vazhdimësi.

870. Letra këshilluese 2007/1 e BQK-së nuk e parasheh kujdesin e vazhdueshëm dhe monitorimin e marrëdhënieve afariste.

871. Pa paragjykime ndaj shqetësimeve të shprehura në këtë Raport mbi vlefshmërinë e Rregullës X të BQK-së, Rregulla X mbulon këtë kërkesë, por duke e bërë këtë, kalon përtej kërkesave sipas Ligjit për LPP/LFT - tani i përmirësuar përmes amendamenteve të paragrafit (1) të nenit 17. Fakti që Rregulla X ndonjëherë ka kaluar kërkesat e Ligjit për LPP/LFT, ka qenë gjithashtu një shqetësim i shprehur nga institucionet përkatëse. Kjo krijon konflikt me këto institucione nëse duhet të zbatohen kërkesat e Ligjit për LPP/LFT apo të shkohet përtej dhe të jenë në pajtim me dispozitat e Rregullës X - i cili në fakt është më shumë i harmonizuar me standardet ndërkombëtare se sa vetë Ligji për LPP/LFT. Zakonisht, aty ku nuk autorizohen me ligjin kryesor, rregullat dhe rregulloret duhet të shërbejnë vetëm për të dhënë orientim dhe praktikat më të mira për institucionet përkatëse që në mënyrë efikase t'i zbatojnë detyrimet e tyre me ligj.

872. Sidoqoftë, nuk ka kërkesa specifike nën Ligjin për LPP/LFT për të siguruar përditësimin e të dhënave të klientëve të KDK dhe dokumenteve si pjesë e monitorimit të vazhdueshëm të marrëdhënies afariste përveç ku klienti paraqet rrezik të lartë - paragrafi (1) i nenit 21 të Ligjit për LPP/LFT

873. Ekipi i vlerësimit kupton se Rregullorja e propozuar e BQK-së, gjersa ofron udhëzime për qasjen e bazuar në rrezik, ofron udhëzime të mëtejme për bankat dhe institucionet financiare për zhvillimin e procedurave për krijimin e profilit të klientit dhe monitorimin e vazhdueshëm të marrëdhënies me klientin.

Shqyrtimi i vazhdueshëm i transaksioneve – Kriteri thelbësor 5.7.1*

874. Si pjesë e kujdesit të duhur të vazhdueshëm, KTH 5.7.1 parasheh që institucionet financiare të ndërmarrin shqyrtimin e kujdeseshëm të të gjitha transaksioneve që janë ndërmarrë gjatë marrëdhënies afariste për të siguruar përputhjen me profilin e klientit, njohurinë e tyre për klientin, dhe, aty ku është e domosdoshme, burimin e fondeve.

875. Siç është përshkruar tanimë sipas analizës së lartcekur për KTH 5.7 neni 17 i Ligjit për LPP/LFT kërkon shqyrtimin e transaksioneve të bëra gjatë kohës së marrëdhënies për të siguruar se transaksionet që janë bërë janë konsistente me njohurinë që subjektet raportuese apo personat kanë për klientët

876. Megjithatë, neni 20 i Ligjit për LPP/LFT mbi monitorimin e veçantë të transaksioneve të caktuara kërkon nga bankat dhe institucionet financiare t'i kushtojnë vëmendje të veçantë të gjitha transaksioneve komplekse dhe të mëdha të pazakonshme, si dhe mostrave të pazakonshme të transaksioneve, të cilat nuk kanë ndonjë qëllim të dukshëm ekonomik apo ligjor, si dhe marrëdhënieve afariste e transaksioneve me personat, përfshirë personat juridikë dhe marrëveshjet, nga shtetet që nuk i zbatojnë apo i zbatojnë në mënyrë të pamjaftueshme standardet relevante ndërkombëtare për ta luftuar PP dhe FT apo në to.

877. Megjithatë, kërkesat e nenit 20 sikur i kemi përmendur më lart për monitorimin special të transaksioneve të caktuara, nuk e mbulojnë detyrimin për KDK nën Rekomandimin 5 të Standardeve të FATF-së, por më tepër detyrimet nën Rekomandimin 11 të FATF-së dhe Rekomandimin 21 të FATF-së - referohuni në analizën dhe vlerësimin e këtyre dy Rekomandimeve më poshtë.

878. Për më tepër, por vetëm në rastet e zbatimit të KDK-së së shtuar për klientët me rrezik të lartë, Letra këshilluese 2007/1 e BQK-së detyron bankat dhe institucionet financiare, që, në mes të tjerash, të zbatojnë KDK të shtuar nëpërmjet inspektimit të përforcuar të transaksioneve si shtesë e shqyrtimit të burimit të pasurisë dhe burimit të fondeve të klientit.

879. Neni 7 i Rregullës X të BQK-së më specifikisht detyron bankat dhe institucionet financiare që jo vetëm të kryejnë kujdes të duhur të shtuar mbi marrëdhënien afariste, por edhe t'i shikojnë me kujdes transaksionet që kryhen të jenë në pajtim me njohurinë e institucionit rreth klientit, biznesin dhe profilin e riskut,

Mirëmbajtja e vazhdueshme e KDK të dokumenteve, të dhënave dhe informacionit-kriteri thelbësor 5.7.2*

880. KTH 5.7.2 parasheh përditësimin e dokumenteve, të dhënave dhe informatave të KDK-së përmes shqyrtimeve periodike, posaçërisht për klientët me rrezik të lartë. Duhet të theksohet se kriteri vë theks në klientët me rrezik të lartë, por nuk kufizon kushtin vetëm për situata të rrezikut të lartë.

881. Detyrimi nën paragrafin (1) të nenit 17 për subjektet raportuese për monitorimin e marrëdhënieve afariste, përfshirë shqyrtimin e transaksioneve të bëra gjatë kohës së marrëdhënieve, dhe detyrimin nën paragrafin (5) të nenit 21 që ka të bëjë me kujdesin për PEPs, dhe e cila parasheh që institucionet financiare të sigurojnë monitorim të vazhdueshëm e të fuqizuar të marrëdhënies së bankave nuk specifikon detyrimin për shqyrtimin periodik të dokumenteve, të dhënave dhe informatave të KDK-së.

882. Për më tepër, paragrafi (1) i nenit 21 kërkon që kur subjektet raportuese përcaktojnë, në pajtim me paragrafin (1) të nenit 17, se rreziku i PP dhe FT është rritur, ato duhet të ndërmarrin masa të arsyeshme për të përditësuar informatat e mbledhura sipas nenit 17, dhe të zbatojnë masa të arsyeshme të zgjeruara për të monitoruar biznesin dhe rrezikun e profilit, përfshirë burimin e fondeve, dhe të sigurojnë se të dhënat dhe informatat e tjera janë përditësuar.

883. Rrjedhimisht, sipas paragrafit (1) të nenit 21 duket se përditësimi i informatave për klientin zbatohet vetëm ku është rreziku i lartë i pastrimit të parave dhe financimit të terrorizmit.

884. Këto dispozita krijojnë dykuptimësi ligjore, pasi që përderisa paragrafi (1.3) i nenit 17 duket se kërkon monitorimin e marrëdhënies afariste, por pa kërkuar mbajtjen e vazhdueshme të dokumenteve të KDK-së, të dhënat dhe informacionet, paragrafi (1) i nenit 21 zbaton këtë kërkesë vetëm në situatat e rrezikut të madh.

885. Në kuadër të detyrimeve për ndërmarrjen e masave KDK në bazë të nenit 6 të Rregullës X të BQK-së, nën-pjesa 6.6 parasheh që bankat dhe institucionet financiare vazhdimisht të grumbullojnë dhe mirëmbajnë informatat e klientëve. Në këtë drejtim, dokumentet, të dhënat apo informatat e grumbulluara në kuadër të procesit të KDK-së (Ligji vetëm përkufizon procesin e KDK-së, por nuk e zbaton në mënyrë specifike) janë të nevojshme për t'u përditësuar dhe për të qenë relevante përmes shqyrtimeve periodike të regjistrave ekzistuese, duke përfshirë regjistrat e transaksionit.

886. Nga ana tjetër, Letra këshilluese 2007/1 nuk parasheh asgjë në këtë drejtim.

887. Kuptohet se për sa i përket qasjes së bazuar në rrezik, Rregullorja e propozuar e BQK-së, duhet të ofrojë udhëzime për bankat dhe institucionet financiare lidhur me procedurat dhe duhet të zbatohet në këtë drejtim.

888. Sidoqoftë, duhet të përmendet se sipas Metodologjisë së FATF-së, dispozitat e KTH 5.7.2* duhet të mbulohen me legjislacionin kryesor apo rregulloret siç përkufizohen.

889. Prandaj rekomandohet që kjo kërkesë të sqarohet me Ligjin për LPP/LFT përveç udhëzimeve që do të ofrohen me Rregulloren e propozuar të BQK-së dhe se Ligji për LPP/LFT duhet të ndryshohet për të mënjeluar dykuptimësitë ligjore për kërkesat për zbatimin e vazhdueshëm të mbajtjes dhe përditësimit të dokumenteve dhe të informatave të klientit.

Rreziku: Kujdesi i shtuar për klientët me rrezik të lartë, marrëdhëniet afariste dhe transaksionet – Kriteri thelbësor 5.8

890. Në kërkimin nga institucionet financiare për të ndërmarrë kujdes të rritur për situatave të tilla, të cilat nuk janë shteruese.

891. Neni 21 i Ligjit për LPP/LFT parasheh që subjektet raportuese të zbatojnë kujdes të rritur në rast të pranisë së rrezikut më të lartë të PP apo të FT. Më tej, neni 21 parasheh në mënyrë specifike këtë detyrim në situatat kur nuk kemi marrëdhënie sy me sy, marrëdhënie të punëve bankare korresponduese dhe marrëdhënie me PEP. Në këtë drejtim, në Ligj specifikohen masat e përmirësuara që duhet të zbatohen.

892. Neni 17 i Ligjit për LPP/LFT kërkon që të gjitha subjektet raportuese të përcaktojnë, në baza të vazhdueshme, rrezikun e PP dhe FT të paraqitur nga klientët e tyre dhe personat tjerë të

cilëve ata i kanë kryer shërbime financiare, dhe kur subjektet raportuese e përcaktojnë se rreziku i PP dhe FT është i lartë, ata duhet të ndërmarrin masat e shtuara të parapara me paragrafin (1) të nenit 21, përveç masave të parapara me nenin 17.

893. Për më tepër, neni 21 kërkon që autoriteti rregullator kompetent mund të nxjerrë udhëzime të detyrueshme në lidhje me këtë. Ekipi i vlerësimit është informuar se udhëzimet e tilla të detyrueshme duhet të përfshihen në Rregulloren e propozuar të BQK-së që e zëvendëson Rregullën X dhe Letrën këshilluese.

894. Letra këshilluese 2007/1 e BQK-së paraqet një listë joshteruese të kategorive të klientëve dhe situatave që mund të paraqesin rrezik më të lartë. Në Letrën këshilluese gjithashtu parashihen masat indikative të kujdesit të shtuar që mund të zbatohen *Përveç kontrollit të burimit të pasurisë dhe të fondeve të klientit*.

895. Neni 6.3 i Rregullës X të BQK-së, në trajtimin e zbatimit të KDK-së, parasheh që bankat dhe institucionet financiare të zbatojnë CD të përmirësuara për klientë, marrëdhënie afariste dhe transaksione që kanë gjasa të paraqesin rrezik më të lartë për PP dhe FT. Ky nen parasheh që marrëdhëniet afariste me PEP gjithmonë do të konsiderohen se përbëjnë rrezik më të madh. Ky nen megjithatë nuk parasheh se për çka duhet të zbatohen masat e përmirësuara përveç referencës në burimin e pasurisë dhe burimin e fondeve.

896. Edhe pse si Ligji për LPP/LFT, Letra këshilluese, ashtu edhe Rregulla X e BQK-së, pa paragjykuar shqetësimet e shprehura për shkallën e vlefshmërisë të këtyre dy të fundit, kërkon zbatimin e KDK-së së përmirësuar për klientë që përbëjnë rrezik më të lartë, asnjë nga këto tri burime nuk parashohin detyrim për bankat dhe institucionet financiare të zbatojnë procesin e ndjeshmërisë së rrezikut dhe nuk kategorizojnë e shkallëzojnë klientët e rrezikut më lartë - edhe pse amendamentimet e fundit në paragrafin (1) të nenit 17 bëjnë reference në kërkesat për bankat dhe institucionet financiare për të përcaktuar mbi baza të vazhdueshme rrezikun e PP dhe FT të prezantuar nga klientët e tyre.

897. Për më tepër, në rastet specifike Ligji për LPP/LFT parasheh zbatimin e masave të rritura të kujdesit, por nuk specifikon se këto masa të rritura duhet të zbatohen si shtesë ndaj zbatimit të masave të zakonshme të KDK-së - pavarësisht se Ligji nuk parasheh zbatimin e masave të plota të CD-së, edhe pse kjo nënkuptohet tërthorazi përmes paragrafit (1) të nenit 17.

898. Ekipi i vlerësimit është informuar se Rregullorja e re e BQK-së duhet t'u kërkojë bankave dhe institucioneve financiare:

- Që të zhvillohen dhe krijohen procedura të efektshme për të identifikuar rrezikun që paraqet çdo klientë, duke përfshirë kategorizimin e klientëve në bazë të rrezikut;
- Që të zhvillohet dhe të zbatohet prirja për rrezik në pranimin e rrezikut të ndërlidhur me PP dhe me FT;
- Që të zhvillohen dhe krijohen politikat e efektshme për pranimin e klientëve në përputhje me prirjen për rrezik të institucionit dhe
- Që të zhvillohen dhe krijohen procedura për zbatimin e masave të rritura të KDK-së në bazë shkallës së paraqitur të rrezikut.

Rreziku: Zbatimi i masave të reduktuara apo të thjeshtuara për situatat e rrezikut të ulët - Kriteri thelbësor 5.9

899. KTH 5.9 mundëson zbatimin e masave të zvogëluara apo të thjeshtëzuara ku rreziku nga PP apo FT është i vogël. Ky kriter parasheh një listë indikative të situatave, ku rreziku do të mund të konsiderohej i ulët, duke pasur parasysh llojin e klientit, prodhimin e transaksionit apo vendndodhjen e klientit, pra, faktin e rrezikut gjeografik.

900. Ligji për LPP/LFT nuk parasheh situatat e rrezikut të ulët dhe rrjedhimisht nuk dallon nivelet e masave që duhet të zbatohen në situatat të tilla.

901. Po ashtu, si Letra këshilluese 2007/1, ashtu edhe Rregulla X e BQK-së nuk parashohin zbatimin e masave të zvogëluara apo të thjeshtuara për situatat e rrezikut të ulët.

902. Më tutje, është e kuptueshme se Rregullorja e BQK-së po ashtu nuk do ta adresojë çështjen e masave të reduktuara apo thjeshtuara për situatat e rrezikut të vogël pasi që në të kundërtën do të shkojë përtej dispozitave të Ligjit për LPP/LFT.

903. Në fakt, në parashikimin që bankat dhe institucionet financiare të krijojnë dhe mirëmbajnë profilin e klientit për çdo klient, neni 6.4 i Rregullës X të BQK-së nuk parasheh që profili i klientit të përdoret për qëllime të zbatimit të masave të zvogëluara apo të thjeshtuara të KDK-së, por më, specifikisht, parasheh të shihet nëse janë të nevojshme masat e rritura të kujdesit. Pavarësisht nga kjo, ruajtja e profilit të klientit nuk i përmbahet domosdoshmërisht procesit të vlerësimit të rrezikut të klientit për të identifikuar nivelin e rrezikut, të cilin i njëjti e paraqet.

904. Zbatimi i masave të zvogëluara dhe të thjeshtuara të KDK-së në situata që paraqesin nivel më të ulët të rrezikut nuk është i detyrueshëm sipas standardeve të FATF-së. Megjithatë, moszbatimi i masave të zvogëluara apo të thjeshtuara të kujdesit ka implikime më të gjera, për shembull, gjatë transaksioneve prej bankës në bankë në llogari të tyre.

905. Nuk është e qartë nëse opsioni i zbatimit të masave të zvogëluara apo të thjeshtuara qëllimisht nuk është përfshirë në Ligjin për LPP/LFT pas procesit të vlerësimit të rrezikut apo nëse kjo është bërë përmes mbikëqyrjes.

906. Referenca e vetme për KDK-në e thjeshtuar është gjetur në nenin 31A të Ligjit të ndryshuar për LPP/LFT i cili merret me veprat dhe shqiptimin e dënimeve me para. Në paragrafin (1.4) të nenit 31A, Ligji për LPP/LFT thekson se dënimi me para mund të shqiptohet për dështimin e marrjes së të dhënave të klientit brenda kornizës së KDK-së të *thjeshtuar* apo dështimit të marrjes së të dhënave të tilla në mënyrën e përshkruar me ligj.

907. Dispozitat për shqiptimin e dënimeve me gjopa në rrethanat që nuk janë mbuluar si detyrim – zbatimi i kujdesit të shtuar të thjeshtuar – janë të paqarta dhe krijojnë paqartësi ligjore në Ligjin e ndryshuar për LPP/LFT.

908. Ekipi i vlerësimit prandaj rekomandon që neni 31A i Ligjit për LPP/LFT të rishikohet përshtatshmërisht për dykuptimësitë ligjore.

909. Pavarësisht prej kësaj, në rast se autoritetet e Kosovës vendosin të përfshijnë një opsion të tillë për zbatimin e KDK-së të zvogëluar apo thjeshtuar në Ligjin për LPP/LFT, atëherë është e preferueshme që:

- Të zbatohet ky opsion pas vlerësimit të rrezikut të atyre zonave dhe institucioneve që paraqesin rrezik më të vogël për PP dhe FT;
- Është i kufizuar për situatat e parapara në Ligj (do të ishte e udhës të bëhet referenca në shembuj të Metodologjisë së FATF-së lidhur me KTH 5.9 për udhëzim);
- Bankat dhe institucionet financiare duhet të krijojnë procedura të brendshme për zbatimin e masave të zvogëluara apo të thjeshtuara të kujdesit;
- Procedurat e tilla duhet të jenë pjesë e procesit të bazuar në ndjeshmërinë e rrezikut për klientë;
- Procedurat e tilla duhet të jenë pjesë të shqyrtimit të zbatimit të masave të KDK-së në vend të procedurave të identifikimit dhe të verifikimit, dhe
- Çështjet e tjera të ndërlidhura, ashtu siç është shpjeguar në kriteret esenciale 5.10 dhe 5.12 të merren parasysh.

Rreziku: Zbatimi i masave të zvogëluara dhe të thjeshtuara për klientët e juridiksioneve të tjera – Kriteri thelbësor 5.10

910. KTH 5.10 parasheh që në rastet kur masat e zvogëluara apo të thjeshtuara të kujdesit të shtuar për klientë të juridiksioneve të tjera janë të lejueshme, ai juridiksion duhet të jetë në përputhje me rekomandimet e FATF-së dhe t'i ketë zbatuar ato në mënyrë të efektshme.

911. Siç është shpjeguar në kuadër të analizës së KTH 5.9 më lart, parandalimi i PP dhe sistemi i parandalimit të FT në Kosovë nuk parasheh zbatimin e masave të zvogëluara apo të thjeshtuara të KDK-së.

912. Nëse autoritetet e Kosovës vendosin ta përfshijnë këtë opsion në legjislaturë, atëherë përpos masave të rekomanduara në kuadër të analizës së KTH 5.9 më lart, ato duhet të sigurohen

që bankat dhe institucionet financiare të kenë procedura të duhura për identifikimin e këtyre vendeve, të cilat nuk zbatojnë fare rekomandimet e FATF-së apo të cilat nuk i zbatojnë ato në mënyrë të duhur.

913. Përndryshe, komentet dhe rekomandimet e dhëna në kuadër të analizës së KTH 5.9 vlejné edhe për KTH 5.10.

Rreziku: Zbatimi i masave të zvogëluara apo të thjeshtuara në rastet kur ka dyshim për skenarët e rrezikut më të lartë – Kriteri thelbësor 5.11

914. KTH 5.11 parasheh që masat e zvogëluara apo të thjeshtuara të kujdesit nuk duhet të zbatohen në rastet kur ka dyshim për PP apo FT ose kur vlejné skenarët për rreziqe më të larta.

915. Siç është përfshirë në kuadër të analizës së KTH 5.9 më lart, sistemi për parandalimin e PP dhe të FT në Kosovë nuk parasheh zbatimin e masave KDK të zvogëluara apo të thjeshtuara.

916. Nëse autoritetet e Kosovës vendosin ta përfshijnë këtë opsion në legjislacion, atëherë përpos masave të rekomanduara në kuadër të analizës së KTH 5.9 më lart, ato gjithashtu duhet të sigurohen që bankat dhe institucionet financiare ta kenë të ndaluar me ligj zbatimin e masave të zvogëluara apo të thjeshtuara të kujdesit në rrethanat e parapara në KTH 5.11.

917. Përndryshe, komentet dhe rekomandimet e dhëna në kuadër të analizës së KTH 5.9 vlejné edhe për KTH 5.11.

Rreziku: Udhëzimet e lëshuara nga autoritete relevante – Kriteri thelbësor 5.12

918. KTH 5.12 parasheh që në rastet kur institucioneve financiare u lejohet përcaktimi i zbatimi i masave të KDK-së, nga ato kërkohet që t'u përmbahen udhëzimeve të nxjerra nga autoritetet kompetente. Ky kusht për institucionet financiare paraqet detyrim për autoritete relevante kompetente për të nxjerrë udhëzimet e duhura në rrethana të tilla.

919. Neni 17 i Ligjit për LPP/LFT kërkon nga të gjitha subjektet raportuese që vazhdimisht të vlerësojnë rrezikun e PP dhe FT të paraqitur nga klientët e tyre apo personat tjerë të cilëve ata iu kryejnë shërbime financiare, dhe aty ku subjektet raportuese vlerësojnë se rreziku i PP dhe i FT është i lartë, ata duhet të ndërmarrin masat e shtuara të parapara me paragrafin (1) të nenit 21, përveç masave të parapara me nenin 17.

920. Është neni 21 i Ligjit për LPP/LFT që referohet përcaktimit të shkallës së KDK-ve, por vetëm për atë sa masat e shtuara të kujdesit zbatohen në situatat e rrezikut më të lartë. Kjo më tej plotësohet përmes nenit 6.3 të Rregullës X të BQK-së, ku përsëriten dispozitat e nenit 21 – luteni t'i referoheni analizës së KTH 5.8 më lart.

921. Letra këshilluese 2007/1 e BQK-së paraqet indikacion të kufizuar për llojin e masave shtesë të kujdesit të shtuar që mund të zbatohen.

922. Prandaj aktualisht ka mungesë të udhëzimeve për zbatimin e masave të KDK-së në bazë të ndjeshmërisë së rrezikut gjë që ngre shqetësime për sektorin. Kjo mund të jetë për shkak të faktit se detyrimi ligjor që bankat dhe institucionet financiare të zbatojnë qasjen e bazuar në rrezik ka hyrë në fuqi rishtas me ndryshimet e Ligjit për LPP/LFT në shkurt 2013.

923. Kuptohet që Rregullorja e propozuar e BQK-së do të përfshijë udhëzime të efektshme për krijimin dhe zbatimin e qasjes së bazuar në rrezik, duke dhënë praktikën më të mira për zhvillimin e metodologjive të rrezikut - udhëzuesi për referencat në praktikën më të mira të lëshuar nga FATF-ja rekomandohet në këtë aspekt.

Koha e verifikimit – Kriteri thelbësor 5.13

924. KTH 5.13 parasheh që nga institucionet financiare duhet të kërkohet që të verifikojnë identitetin e klientit para fillimit të marrëdhënies afariste apo gjatë saj ose gjatë kryerjes së transaksionit të rastit për klientët e rastit.

925. Në nenin 18 të Ligjit për LPP/LFT parashihet koha e verifikimit të identitetit të klientit. Në bazë të nenit 18, verifikimi i identitetit të klientit duhet të kryhet para:

- Hapjes së llogarisë;
- Marrjes së aksioneve, fletë obligacioneve apo letrave të tjera me vlerë;
- Dhënies së instrumenteve për deponim të sigurt;
- Krijimit të marrëdhënies afariste në ndonjë mënyrë tjetër ose
- Hyrjes në çfarë transaksioni në valutë prej më shumë se dhjetë mijë (10,000) euro. Transaksionet me valuta të shumëfishta trajtohen si transaksion i vetëm nëse banka apo institucioni financiar është në dijeni se transaksionet kryhen nga personi a entiteti ose në emër të tyre në shumë prej më shumë se dhjetë mijë (10,000) euro në ditë.

926. Si Letra këshilluese, ashtu edhe Rregulla X e BQK-së nuk parashohin asgjë lidhur me kohën e procesit verifikimit dhe të identifikimit.

927. Neni 18 i Ligjit për LPP/LFT në mënyrë të duhur mbulon dispozitën KTH 5.13. Pika e katërt *krijimi i marrëdhënies afariste në ndonjë mënyrë tjetër* duhet të interpretohet në kuptimin e saj më të gjerë për të mbuluar çfarë mënyre tjetër të ofrimit të shërbimit ndaj klientit, e cila nuk është e specifikuar në kuadër të pikave ekzistuese.

928. Megjithatë, përderisa paragrafi i rishikuar (1) i nenit 17 të Ligjit për LPP/LFT e ka futur detyrimin për identifikimin e pronarit përfitues, ekipi i vlerësimit cek se përderisa Standardet e FATF-së kërkojnë që institucionet financiare të ndërmarrin masa të arsyeshme për verifikimin dhe identifikimin e pronarit përfitues në të gjitha rrethanat, paragrafi i ndryshuar (1) i nenit 17 të Ligjit për LPP/LFT kufizon këtë detyrim vetëm në situatat kur subjekti raportues vlerëson se rreziku për VP dhe FT është i lartë.

929. Andaj, është e këshillueshme që koha e verifikimit dhe identifikimit të pronarit përfitues duhet gjithashtu të trajtohet për të zbatuar në të gjitha rrethanat e jo vetëm ku rreziku është i lartë – referojuni gjithashtu analizave në nenin 7b të Direktivës së tretë të BE-së për LPP.

Koha e verifikimit: Opsioni për plotësimin e procesit të verifikimit pas krijimit të marrëdhënies afariste – Kriteri thelbësor 5.14.

930. KTH 5.14 parasheh opsionin që institucionet financiare të kryejnë procesin e verifikimit pas krijimit të marrëdhënies afariste me kusht që:

- Kjo të ndodhë sa më shpejt që kjo të jetë arsyeshmërisht praktike;
- Të jetë thelbësore për mosndërprerjen e rrjedhës normale të afarizmit;
- Që rreziqet nga PP të menaxhohen në mënyrë të efektshme.

931. Më tej, në Metodologjinë e FATF-së jepen shembuj kur mund të jetë thelbësore mosndërprerja e rrjedhës normale të afarizmit.

932. Ligji për LPP/LFT drejtpërdrejt nuk parasheh asgjë lidhur me këtë çështje. Në dispozitat e nenit 18 për kohën e verifikimit, siç është përshkruar më lart në analizën e KTH 5.13, një opsion i tillë duket se nuk është në dispozicion.

933. Dispozitat e nenit 18 të Ligjit për LPP/LFT aktualisht nuk parashohin kushtet e KTH 5.14.

934. Megjithatë, nëse autoritetet vendosin të miratojnë opsionin e lejimit të vazhdimin të marrëdhënies afariste brenda kushteve të caktuara para procesit të verifikimit, këshillohet që kjo të bëhet në bazë të dispozitave të qarta ligjore dhe me udhëzime të duhura për sektorin me qëllim të shmangies së situatave ku ndërmerren transaksionet, të cilat më vonë mund të identifikohen si të dyshimta.

Koha e verifikimit: Procedurat e menaxhimit të rrezikut – Kriteri thelbësor 5.14.1

935. KTH 5.14.1 parasheh që institucionet financiare të miratojnë procedurat për menaxhimin e rrezikut, ku klientit i lejohet të shfrytëzojë marrëdhënien afariste para procesit të verifikimit.

936. Aktualisht nuk parashihet që bankat apo institucionet financiare të kenë procedura për menaxhimin e rrezikut në mënyrë që t'iu lejohet klientëve shfrytëzimi i marrëdhënies afariste para procesit të verifikimit, pasi që situatat e tilla ndalohen sipas Ligjit për LPP/LFT.

937. Megjithatë, nëse autoritetet vendosin të miratojnë këtë opsion, atëherë rekomandohet që ndryshimet përkatëse në Ligji për LPP/LFT të sigurojnë ekzistimin e detyrimit për bankat dhe institucionet financiare që të kenë procedura të duhura dhe të efektshme për menaxhimin e rrezikut, përmes të cilave do të përkufizoheshin kushtet, brenda së cilave një gjë e tillë mund të ndodh.

938. Këto procedura, të cilat duhet të miratohen nga autoriteti relevant kompetent, në mes të tjerash, duhet të përfshijnë:

- Vlerësimin e rrezikut që mund të vjen nga klienti dhe menaxhimin e atij rreziku;
- Kohën brenda së cilës duhet të kryhet procesi i verifikimit;
- Procedurat që do të zbatohen nëse verifikimi nuk mund të kryhet brenda kohës së paraparë;
- Llojin e veprimtarisë që klienti mund të lejohet të ndërmerret brenda kohës së paraparë për verifikim;
- Kthimin e transaksioneve në rast të përfundimit të marrëdhënies afariste (për shembull, nëse llogaria është hapur dhe nëse depozitat janë pranuar, mënyrat e kthimit të atyre parave pa pasur nevojë të ndihmës së institucioneve për *pastrimin* e tyre) dhe
- Objektivi për mosndërprerjen e rrjedhës normale të afarizmit (rekomandohet referenca në shembujt e dhënë në Metodologjinë e FATF-së).

Moszbatimi i procesit të kujdesit ndaj klientit – Kriteri thelbësor 5.15

939. KTH 5.15 parasheh që në rastet kur institucioni financiar nuk mund të zbatojë masat e nevojshme të KDK-së, atëherë nuk duhet të lejohet të hap llogarinë, të fillojë marrëdhënien afariste apo të bëjë transaksion. Në këto rrethana nga institucioni financiar duhet të kërkohet të merr parasysh parashtrimin e RTD-së.

940. Paragrafi (6) i nenit 18 i Ligjit për LPP/LFT parasheh që nëse banka apo institucioni financiar nuk është në gjendje të identifikojë klientin, marrëdhënia afariste duhet të përfundojë, çfarëdo llogarie të mbyllet dhe prona të kthehet në burimin e saj. Për më tepër, këto veprime do të jenë pa paragjykim ndaj detyrimit të bankës apo institucionit financiar për të raportuar veprimet e ose transaksionet e dyshimta në pajtim me paragrafin (1) të nenit 22 dhe për të raportuar informata materiale shtesë në pajtim me paragrafin (2) të nenit 22 të Ligjit për LPP/LFT.

941. Letra këshilluese 2007/1 e BQK-së nuk parasheh asgjë në këtë drejtim.

942. Duke pasqyruar, deri në një masë, dispozitat e paragrafi (6) të nenit 18 të Ligjit për LPP/LFT, neni 6.5 i Rregullës X të BQK-së parasheh: Në rastet kur banka apo institucioni financiar nuk është në gjendje të verifikojë identitetin e klientit në përputhje me nenin 3.7 të Rregullores 2004/2, banka apo institucioni financiar refuzojnë transaksionin dhe marrin parasysh mundësinë e parashtrimit të Raportit për transaksion të dyshimtë, ashtu siç parashihet në nenin 3.9 të Rregullores 2004/2.

943. Edhe pse duket se paragrafi (6) i nenit 18 mund të mbulojë kushtet për bankat dhe institucionet financiare në përputhje me KTH 5.15, ka dallime që ndikojnë dukshëm në zbatim.

944. KTH 5.15 i referohet mospërmbushjes së detyrimeve të kriterëve esencial 5.3 – 5.6, ku parashihet:

- Identifikimi i klientit dhe verifikimi i atij identifikimi nga burimi i pavarur dhe i besueshëm (KTH 5.3*);
- Për personat apo rregullimet juridike, verifikimin se personi që vepron në emër të personit juridik është i autorizuar për një gjë e tillë; identifikimin dhe verifikimin e atij përfaqësuesi; verifikimin e statusit juridik të personit juridik apo të rregullimit juridik (KTH 5.4);
- Identifikimin e pronarit përfitues dhe verifikimin e identitetit të tij; përcaktimi nëse kërkuesi është duke vepruar në emër të personit tjetër; identifikimin dhe verifikimin e palës së tretë, në emër të cilës kërkuesi është duke vepruar; të kuptuarit e strukturës së pronësisë dhe të kontrollit të personave a marrëveshjeve juridike, duke përfshirë edhe personat fizikë që mbajnë kontrollin kryesor (KTH 5.5) dhe

- Marrjen e informatave për qëllimin dhe natyrën e paraparë të marrëdhënies afariste (KTH 5.6).

945. Krahasuar me këtë, paragrafi (6) i nenit 18 parasheh që në rastet kur banka apo institucioni financiar *nuk është në gjendje të verifikojë identitetin e klientit*, duhet të ndërmerr masat e parapara në KTH 5.15.

946. Për më tepër, neni 6.5 i Rregullës X të BQK-së ende i referohet Rregullores së UNMIK-ut Nr. 2004/2, e cila është shfuqizuar plotësisht pas hyrjes në fuqi të Ligjit për LPP/LFT dhe, rrjedhimisht, nuk është relevante për qëllime të këtij vlerësimi për KTH 5.15.

947. Ekipi i vlerësimit është informuar se Rregullorja e propozuar e BQK-së duhet të adresojë këtë çështje mirëpo duke bërë këtë mund të shkojë përmbi kërkesat e Ligjit për LPP/LFT.

948. Andaj, fuqimisht rekomandohet që gjatë shqyrtimit të Ligjit për LPP/LFT, dispozitat e paragrafit (6) të nenit 18 të shqyrtohen në mënyrë të duhur dhe të harmonizohen me kushtet e parapara në Standardet e FATF-së, duke iu referuar pikave përkatëse të procesit së KDK-së dhe jo vetëm procesit të verifikimit.

Moszbatimi i procesit të kujdesit ndaj klientit në rastet kur marrëdhënia afariste ka filluar – Kriteri thelbësor 5.16

949. KTH 5.16 parasheh se në rastet kur marrëdhënia afariste tanimë ka filluar, nga institucionet financiare duhet të kërkohet të ndërpresin marrëdhënien afariste dhe të shqyrtojnë bërjen e RTD-së.

950. Siç është cekur më herët në KTH 5.14 më lart, Ligji për LPP/LFT nuk parasheh asgjë lidhur me çështjen e lejitimit të shfrytëzimit të marrëdhënies afariste para përfundimit të procesit të KDK-së (Ligji i referohet vetëm zbatimit të procesit të identifikimit dhe procesit të verifikimit) në mënyrë të drejtpërdrejtë, por përmes dispozitave të nenit 18 për kohën e verifikimit siç është përshkruar më poshtë në analizën të KTH 5.13, një opsion i tillë nuk është në dispozicion.

951. Megjithatë, neni 6.7 (Përfundimi i marrëdhënies me klientë) i Rregullës X të BQK-së parasheh: Nëse banka ose institucioni financiar nuk mund të plotësojë kujdesin e duhur për klientë, përfundon marrëdhënien afariste me klientin, dhe vendos nëse duhet të parashtrijë Raportin për transaksion të dyshimtë, ashtu siç parashihet në nenin 3.9 të Rregullores.

952. Pasi Ligji për LPP/LFT nuk lejon përdorimin e marrëdhënies afariste para përfundimit të procesit të verifikimit, duket se kushti i paraparë në KTH 5.16 mund të mos jetë i zbatueshëm.

953. Megjithatë, KTH 5.16 nuk duhet të interpretohet vetëm në situata, ku klientit i lejohet të shfrytëzojë marrëdhënien afariste para procesit të verifikimit (KTH 5.14), por edhe për situatat kur nuk ka dyshim për vërtetësinë dhe përshtatshmërinë e të dhënave identifikuese për klientin (KTH 5.17).

954. Neni 6.7 i Rregullës X të BQK-së duket se parasheh situata për klientët ekzistues. Megjithatë, vlefshmëria e këtij neni, edhe për shkak të arsyeve të shpjeguara më lart në raport, është e debatueshmeneni i referohet Rregullores së UNMIK-ut 2004/2, e cila është shfuqizuar pas hyrjes në fuqi të Ligjit për LPP/LFT, dhe rrjedhimisht mund të krijojë konflikt.

955. Rrjedhimisht, rekomandohet që kjo çështje të adresohet në ndryshimet e ardhshme të Ligjit për LPP/LFT.

Zbatimi i procesit të kujdesit për klientët ekzistues – Kriteri thelbësor 5.17

956. KTH 5.17 parasheh që institucionet financiare të zbatojnë kushtet e plota të KDK-së për klientët ekzistues në bazë të materialitetit dhe rrezikut, si dhe të zbatojnë kujdesin e duhur ndaj atyre marrëdhënies në kohën e duhur.

957. Në bazë të Ligjit për LPP/LFT nuk duket të ketë ndonjë detyrim për bankat ose institucionet financiare që të zbatojnë kushtet KDK ndaj klientëve ekzistues apo që të kenë kujdes ndaj atyre marrëdhënies ekzistuese afariste përveç në masën që paragrafi (1.1) i nenit 17 të Ligjit për LPP/LFT i cili është ndryshuar rishtas, tashmë kërkon nga të gjitha subjektet raportuese që të

vlerësojnë, *vazhdimisht*, rrezikun për VP dhe FT të paraqitur nga klienti apo ndonjë person tjetër të cilëve u japin shërbime financiare.

958. Letra këshilluese 2007/1 e BQK-së gjithashtu nuk parasheh zbatimin e kushteve të KDK-së ndaj klientëve ekzistues.

959. Megjithatë, neni 15.2 i Rregullës X të BQK-së parasheh që për të gjitha marrëdhëniet ekzistuese të klientëve deri në atë datë kur kjo rregull hyn në fuqi, bankat dhe institucionet financiare zbatojnë masat e kujdesit ndaj klientëve, ashtu siç parashihen në nenin 6, të 30 prillit 2007. BQK-ja ka konfirmuar se kjo ka ndodhur.

960. Zbatimi i kushteve të KDK-së nda klientëve ekzistues, madje edhe në bazë të materialitetit dhe rrezikut, është i rëndësishëm për efektshmërinë e sistemit.

961. Edhe pse Ligji për LPP/LFT nuk parasheh drejtpërdrejt që bankat ose institucionet financiare të zbatojnë plotësisht kushtet e KDK-së në rastin e klientëve ekzistues, në Ligj kjo nuk përjashtohet. Kështu, sa herë që në Ligj ceket detyrimi për bankat dhe institucionet financiare, për shembull, monitorimi i vazhdueshëm i marrëdhënieve afariste, në Ligj nuk bëhet dallimi mes llogarive të reja dhe atyre ekzistuese.

962. Detyrimi i paraparë në nenin 15.2 të Rregullës X mbulon këtë kusht, mirëpo vetëm deri në shkallën e zbatimit të nevojshëm sipas rregullës të kushteve KDK. Për më tepër, ky kusht i paraparë ka pasur afat dhe që nga data 30 prill 2007 nuk është më i vlefshëm.

963. Rrjedhimisht rekomandohet që Ligji për LPP/LFT të përfshijë dispozita specifike për zbatimin e vazhdueshëm të kushteve të KDK-së për klientët ekzistues në bazë të materialitetit dhe rrezikut – me ç'rast ky detyrim duhet të lidhet me qasjen e bazuar në rrezik.

Zbatimi i kujdesit të shtuar ndaj klientëve për llogaritë ekzistuese anonime – Kriteri thelbësor 5.18

964. KTH 5.18 parasheh që institucionet financiare të ndërmarrin masa të plota KDK për llogaritë ekzistuese anonime.

965. Paragrafi (1) i nenit 18 të Ligjit për LPP/LFT i futur në shkurt 2013 pasi që bankave, institucioneve kreditore dhe financiare iu është ndaluar mbajtja e llogarive anonime apo librezave të kursimeve anonime, bankat dhe institucionet financiare janë të detyruara të zbatojnë masat e parapara me Aktin e klientëve dhe llogarive të tyre që janë anonimë, dhe ato llogari nuk duhet të procedojnë transaksione deri sa pronarët e llogarive dhe librezave të kursimeve anonime nuk i janë nënshtruar masave sa më parë që është e mundur.

966. BQK-ja konsideron se nuk ka e as që ka pasur ndonjëherë llogari anonime, pasi që ato gjithmonë kanë qenë të ndaluara me ligj. Ligji LPP/LFT, përmes të cilit ndalohen llogaritë anonime, ka hyrë në fuqi në shtator të vitit 2010 dhe, përveç nëse ka qenë e ndaluar në mënyrë specifike përmes Rregullores tani të shfuqizuar të UNMIK-ut Nr. 2004/2 – që nuk është rasti – bankat dhe institucionet financiare kanë mundur të kenë llogari të tilla.

967. Supozohet se nëse bankat dhe institucionet financiare kanë respektuar kushtet e parapara në nenin 15.2 të Rregullës X të BQK-së, atëherë çfarëdo llogarie anonime e mbajtur deri më 30 prill 2007 do të jetë shndërruar në llogari në emër. Periudha mes prillit 2007 dhe shtatorit 2010 mbetet e pambuluar nga çfarëdo detyrimi për ndërmarrjen e masave të KDK-së ndaj çfarëdo llogarie ekzistuese anonime por dispozitat e reja të nenit 18 të Ligjit për LPP/LFT duhet të mbulojnë edhe llogaritë anonime të cilat janë hapur apo mbajtur në çdo kohë në të kaluarën.

Qëndrimi lidhur me librezat bankare në emrat fiktivë – neni 6 i Direktivës së tretë për LPP

968. Neni 6 i Direktivës së tretë të BE-së për LPP ua ndalon institucioneve financiare të mbajnë llogari anonime në librezat bankare dhe kërkon nga këto institucione ptë ndërmarrin masa të plota KDK ndaj pronarëve të atyre llogarive dhe librezave. Neni 6 i Direktivës së tretë të BE-së për LPP

nuk ndalon llogaritë në emra fiktivë¹³⁴, por parasheh që të gjitha llogaritë t'i nënshtrohen masave të KDK-së.

969. Ligji për LPP/LFT ndalon llogaritë anonime, por nuk ndalon llogaritë në emra fiktivë, të cilët me rregull i nënshtrohen masave KDK.

970. Çështja e librezave bankare në emra fiktivë trajtohet në kuadër të analizës së KTH 5.1 më lartë lidhur me llogaritë anonime të këtij Raporti.

Pragu për transaksionet e rastit – neni 7b i Direktivës së tretë të BE për LPP/LFT

971. Duke marrë parasysh se në bazë të standardeve të FATF-së nga institucionet financiare kërkohet të ndërmarrin masa të plota të KDK-së për transaksionet e rastit *mbi* prapun e paraparë, neni 7b i Direktivës së tretë të BE LPP/LFT parasheh këtë detyrim për transaksionet e ndërlidhura që janë të barabarta me prapun e paraparë prej 15,000 euro apo më shumë.

972. Paragrafi (2) i nenit 17 i Ligjit për LPP/LFT parasheh zbatimin e procedurave të identifikimit (Ligji nuk parasheh zbatimin e masave të plota të KDK-së) për transaksionet e rastit apo transaksionet e ndërlidhura në shumë prej 10,000 euro apo më shumë. Më tej, në nen parashihet që *nëse shuma e transaksionit nuk është e njohur në kohën e operacionit, identifikimi do të bëhet sapo që shuma të bëhet e njohur apo sapo që pragu të arrihet.*

973. Neni 18 i Ligjit për LPP/LFT parasheh identifikimin e të dhënave identifikuese për klientin para hyrjes në çfarëdo transaksioni në valutë prej më shumë se dhjetë mijë (10,000) euro apo më shumë. Transaksionet me valuta të shumta trajtohen si transaksion i vetëm nëse banka ose institucioni financiar ka njohuri që transaksionet zbatohen nga personi apo në emër të tij ose të entitetit në shumë e përgjithshme prej më shumë se dhjetë mijë (10,000) euro në ditë.

974. Letra këshilluese 2007/1 dhe Rregulla X e BQK-së nuk shton udhëzime materiale në dispozitat e nenit 17 dhe nenit 18 të Ligjit për LPP/LFT në këtë drejtim.

975. Për më tepër, neni 17 parasheh detyrimin për identifikim të transaksioneve të ndërlidhura të rastit ku shuma totale nuk dihet dhe *sapo që shuma të bëhet e ditur apo që pragu të arrihet.* Në anën tjetër, neni 18 parasheh detyrimin për verifikim të transaksioneve të ndërlidhura të rastit në emër të një personi apo entiteti nëse të njëjtat arrijnë shumën *totale prej më shumë se dhjetë mijë (10,000) euro në një ditë.* Ndërsa detyrimi për identifikim mund të parashihet edhe nëse shuma e transaksioneve tejkalohet brenda një dite të vetme.

976. Prandaj është e këshillueshme që të dyja dispozitat e nenit 17 dhe të nenit 18 të harmonizohen meqenëse procesi i identifikimit është sinonim me procesin e verifikimit në kuadër të rishikimit të rekomanduar të Ligjit për LPP/LFT për zbatimin e plotë të KDK. Çdo periudhë për matjen e transaksioneve të ndërlidhura mund të përcaktohet me rregullore që e udhëzon industrinë për zbatimin e procesit të KDK - ju lutemi referojuni edhe tek analiza e KTH 5.13.

Përkufizimi i pronarit përfitues – Direktiva e tretë e BE-së kundër pastrimit të parave, neni 3(6)

977. Ndonëse përkufizimet e pronarit përfitues në fjalorthin e FATF-së dhe në Direktivën e tretë të BE-së kundër pastrimit të parave janë të njëjta, përkufizimi i përmbajtur në nenin 3(6) të Direktivës së BE-së, kjo e fundit jep më shumë informata të detajuara për pronarin përfitues në rast të personave juridik kryesisht përmes caktimit të një pragu të përqindjes së aksioneve prej 25% plus një aksion/hise. Direktiva e tretë e BE-së për LPP përkufizon më tej pronarin përfitues në kontesktin e marrëveshjes juridike si fondacionet apo trustet.

978. Siç është përkufizuar në analizën për KTH 5.5* përkufizimi i pronarit përfitues në Ligjin për LPP/LFT është shumë i ngjashëm me atë të FATF-së, por nuk i përmbanë kriteret shtesë për Direktivën e tretë të BE-së për LPP – luteni t'i referoheni analizës së KTH 5.5 më lart për analizë më të detajuar.

134. Llogaritë në emra fiktivë mund të jenë të ngjashme me llogaritë në numra, por mbajnë emra fiktivë dhe jo numër të parackatuar. Llogaritë në numra identifikohen lehtë dhe lejohen sipas standardeve të BE-së dhe atyre të FATF-së me kusht që masat e plota të kujdesit të shtuar të zbatohen në mënyrë të duhur. Llogaritë në numra kryesisht përdoren për punët private bankare dhe duhet t'i nënshtrohen monitorimit si nga institucioni, ashtu edhe nga autoritetet mbikëqyrëse.

979. Ndonëse përfshirja e një pragu duket se jep garanci, prapë se prapë ai sjell me vete detyrime shtesë. Caktimi i një pragu – sipas nenit 17 kjo është e përcaktuar në 20% – nënkupton se institucionet financiare do të duhet t'i identifikonin të gjitha personat me 20% aksion/pjesë në kapital apo mbi. Gjithashtu, nëse personi i tillë nuk ekziston, institucionet financiare do të duhet ta identifikojnë personin fizik, i cili përndryshe ushtron kontrol mbi menaxhimin e entitetit juridik. Ekipi i vlerësimit është informuar se kjo çështje është adresuar qartë në Rregulloren e propozuar.

980. Përkufizimi i pronarit përfitues në Ligjin për LPP/LFT nuk përmbanë zgjerim të konceptit të pronarit përfitues për aranzhimet juridike, siç janë trustet apo fondacionet, siç përkufizohen në Direktivën e tretë të BE-së për LPP në kuptimin që nuk ka dispozita ligjore për trustet edhe pse në mënyrë arbitrare bëhet referencë në pjesë të ndryshme të legjislacionit, përfshirë Ligjin për LPP/LFT.

981. Pa i paragjykuar dhe në vijim të rekomandimeve të bëra në analizën e KTH 5.5 në këtë raport, rekomandohet që të merren parasysh:

- Zgjerimin e përkufizimit të pronarit përfitues për pronarin përfitues të aranzhimeve juridike në përputhje me dispozitat e Direktivës së tretë të BE-së për LPP dhe në pajtim me atë se si aranzhimet juridike njihen me ligjet e Kosovës;
- Sigurimi i udhëzimeve të dhura dhe të përshtatshme me shkrim për industrinë rreth zbatimit të masave të KDK-së për pronarët përfitues.

Efektshmëria

982. Në këtë Raport janë ngritur shqetësime rreth efektshmërisë së sistemit në zbatimin e konceptit të KDK-së. Së pari, për shkak të dykuptimësive ligjore në Ligjin për LPP/LFT i cili ndërkohë që e përkufizon konceptin dhe e imponon zbatimin e tij, nuk e rregullon zbatimin e plotë të konceptit të KDK-së në rrethanat siç kërkohet me standardet ndërkombëtare. Së dyti, për shkak se dallimet mes Ligjit për LPP/LFT dhe rregullave të nxjerra nga BQK-ja - edhe pse dispozitat e Rregullës X të BQK-së në lidhje me këtë janë më të harmonizuara me standardet ndërkombëtare dhe do të zëvendësohen me draft-rregulloren e propozuar nga BQK-ja -, dhe së fundmi, për shkak se industria rrjedhimisht e siguron interpretimin e vet për zbatimin e këtij koncepti.

983. Efektshmëria e sistemit ndikohet negativisht edhe përmes konflikteve të koordinimit të zbatimit të procesit për identifikimin e klientit dhe të procesit të verifikimit. Kjo ndikohet më tej nga dobësitë e identifikuar aty ku ka dështim për plotësimin e procesit të identifikimit.

984. Gjithashtu, dobësia e identifikuar për zbatimin e duhur të nocionit të pronarit përfitues në veçanti për 'marrëdhëniet juridike' dhe 'policat e sigurimit të jetës' i kontribuojnë më tej shqetësimeve rreth efektshmërisë.

985. Përfundimisht, efektshmëria e sistemit ndikohet negativisht edhe përmes mungesës së udhëzimeve, kërkesave dhe dobësive të identifikuar për zbatimin e një qasjeje të bazuar në rrezik edhe pse këto do të duhej të adresoheshin përmes Rregullores së propozuar të BQK-së.

3.2.2. Rekomandimet dhe komentet

986. Siç mund të shihet prej analizës sipër të kriterit esencial për rekomandimin 5, Ligji për LPP/LFT, Letra këshilluese 2007/1 dhe Rregulla X e BQK-së lënë një numër zbrazëtish, që, në kombinim me shqetësimet e shprehura nga industria për zbatimin e detyrimeve të tyre në disa fusha specifike, ka pasoja negative për efektshmërinë e sistemit parandalues për procesit të kujdesit të shtuar ndaj klientit.

987. Në këtë Raport shprehen shqetësimet rreth vlefshmërisë së Letrës këshilluese 2007/1 dhe Rregullës X të BQK-së në kontekstin se Rregullorja e UNMIK-it 2004/2 është shfuqizuar plotësisht me hyrjen në fuqi të Ligji për LPP/LFT, ndërsa Rregulloret e UNMIK-ut 1999/21 dhe 2008/28 janë shfuqizuar me hyrjen në fuqi të Ligjit për banka, duke i lënë rregullat apo rregulloret e nxjerra aty të vlefshme me kusht që ato të mos bien ndesh me Ligjin. Letra këshilluese dhe Rregulla X ende u referohen në mënyrë specifike të gjitha këtyre rregulloreve pavarësisht nga pozita e tyre sipas ligjit. Ky raport megjithatë vëren dhe vlerëson se shumica e këtyre çështjeve do të adresohen përmes Rregullores së propozuar të BQK-së e cila do të zëvendësojë dy dokumentet.

988. Në këtë raport gjithashtu shprehet shqetësimi lidhur me përfkufizimet e 'institucionit financiar' në ligjet përkatëse, të cilat dallojnë në disa raste.

989. Në këtë raport theksohet se duhet të adresohet shpërndarja dhe zbatimi i listës së Kombeve të Bashkuara dhe i listave të tjera të personave dhe entiteteve të përcaktuara.

990. Zbrazëtitë apo dobësitë e identifikuara në legjislacion dhe sistem ashtu siç zbatohen kryesisht përqëndrohen në:

- mosndalimin e mbajtjes së llogarive me emra fiktivë (KTH 5.1 dhe neni 6 i EUD);
- qartësia juridike lidhur me kohën e zbatimit të masave të plota të kujdesit të shtuar ndaj klientit në Ligjin për LPP/LFT në krahasim me zbatimin e procedurave të identifikimit dhe verifikimit – me pasoja të rënda mbi disa dispozita të tjera të Ligjit për LPP/LFT (KTH 5.1);
- nevoja për fuqizimin dhe ofrimin e qartësisë juridike për detyrimet lidhur me identifikimin e pronarit përfitues për 'marrëdhëniet juridike' dhe 'policat e sigurimit të jetës' (KTH 5.5 dhe EUD neni 3(6));
- mungesa e udhëzimit për identifikimin e pronësisë dhe strukturës së kontrollit të personave juridik mbi qasjen e bazuar në rrezik (KE5.5.2)
- mungesa e udhëzimit për krijimin e qëllimit dhe natyrën e synuar të marrëdhënies afariste në lidhje me profilin dhe rrezikun e klientit (KTH 5.6);
- detyrimin e papërshtatshëm për kujdesin e shtuar të vazhdueshëm ndaj raporteve afariste dhe përditësimin e dokumenteve dhe informatave të klientëve në të gjitha rrethanat dhe jo vetëm në situatat e rrezikut të lartë (KTH 5.7 dhe 5.7.1/5.7.2);
- paqartësitë ligjore mbi zbatimin e procedurës së thjeshtuar të kujdesit të duhur për klientët (KTH 5.9)
- mungesën e qasjes së bazuar në rrezik (KTH 5.8);
- Mungesën e udhëzimit rreth qasjes së bazuar në rrezik (KTH 5.12)
- koha e paqartë e verifikimit për pronarët përfitues (KTH 5.13 dhe EUD neni 7(b));
- detyrime të paqarta mbi dështimin për të bërë KDK (KTH 5.15);
- detyrime të paqarta mbi dështimin për të zbatuar KDK (KTH 5.16) dhe
- mungesa e kërkesës për zbatimin e kujdesit të shtuar ndaj konsumatorëve ekzistues (KTH 5.17).

991. Duke i pasur parasysh zbarëzitat e ndryshme të identifikuara dhe të cilat janë paraqitur në hollësi më lart, dhe të cilat duhet të lexohen brenda kontekstit të analizës së KTH përkatës, nënpjesët e Raportit që gjinden më lart përmbajnë rekomandime të hollësishme për pëmirësimin e legjislacionit, dhe rrjedhimisht të sistemit që janë dhënë në analizën përkatëse të KTH-së.

992. Është mirë nëse rekomandimet lexohen përmes kontekstit të analizës përkatëse të KTH-së dhe brenda atij konteksti. Megjithatë rekomandimet kryesore janë të përqëndruara në:

- publikimi dhe zbatimi efikas i Rregullores së propozuar për rishikimin e Rregullës X dhe duke përfshirë Letrën këshilluese 2007/1 brenda kontekstit të Ligjit të rishikuar për LPP/LFT dhe shfuqizimit të Rregulloreve të UNMIK-ut;
- harmonizimin e përkufizimit të 'institucionit financiar' në ligjet dhe rregulloret përkatëse për qëllime të harmonizimit;
- qartësimi i detyrimit ligjor për zbatimin e masave të plotë për kujdes të shtuar ndaj klientëve, siç përcaktohet në Ligjin për LPP/LFT krahasuar me zbatimin e identifikimit dhe verifikimit që vetëm përbëjnë një komponent të konceptit të kujdesit të shtuar ndaj klientëve;
- një shqyrtim të shpërndarjes dhe zbatimit të listës së Kombeve të Bashkuara dhe listave të tjera të personave dhe entiteteve të përcaktuara;
- një shqyrtim të përgjithshëm të Ligjit për LPP/LFT në fusha specifike që ndërlidhen me kujdesin e duhur të shtuar dhe të ulur ndaj klientit brenda kontekstit të zbatimit dhe udhëzimit në qasjen e bazuar në rrezik dhe harmonizimin e dispozitave, siç përcaktohet në kriteret përkatëse esenciale.

3.2.3. Klasifikimi për Rekomandimin 5

	Klasifikimi	Përmbledhje e faktorëve bazë për klasifikim
R.5	PP	<ul style="list-style-type: none"> • qartësi ligjore për zbatimin e masave të plota të kujdesit të duhur ndaj klientit; • nuk ka ndalim të shprehur qartë për mbajtjen e llogarive me emra fiktivë; • pragu i paqartë rreth transfereve elektronike; • kur dyshimet ngrihen rreth vërtetësisë apo përshtatshmërisë së të dhënave identifikuese të klientit të cilat janë marrë më parë, vlen vetëm për transaksionet e caktuara; • detyrimi i pamjaftuar ligjor për ta identifikuar pronarin përfitues për marrëveshjet juridike dhe policat e sigurimit të jetës; • mungesë e udhëzimeve për të kuptuar pronësinë dhe strukturën kontrolluese të klientit; • mungesë e udhëzimeve për ta kuptuar qëllimin dhe natyrën e synuar të marrëdhënies afariste në lidhje me profilin dhe rrezikun e klientit; • fuqizimi i detyrimit për të ushtruar monitorim të vazhdueshëm mes Raportit dhe transaksionit në të gjitha rrethanat përtej klientëve të rrezikut të lartë; • mungesa e udhëzimeve rreth zbatimit të një qasje të bazuar në rrezik; • mospërputhjet për sa i përket afateve kohore të procesit të verifikimit kundrejt afateve kohore të procesit të identifikimit; • mospërmbushja e procesit të kujdesit të duhur ndaj klientëve vlen vetëm për procesin e verifikimit; • mospërmbushja e kujdesit të duhur ndaj klientëve ku marrëdhënia afariste ekziston nuk është e mbuluar siç duhet; • detyrimi për ta zbatuar kujdesin e duhur ndaj klientëve ekzistuesë ka datë dhe parashihet vetëm në Rregullën X në lidhje me rregulloret e shfuqizuara të UNMIK-ut; • shpërndarja dhe zbatimi më i mirë i listave të personave të përcaktuar; dhe • çështjet e efektshmërisë për sa i përket fushëveprimit dhe nivelit të zbatimit të kujdesit të duhur ndaj klientëve, verifikimi i identifikimit të pronarit përfitues dhe zbatimit të qasjes së bazuar në rrezik.

3.3. Personat e Ekspozuar Politikisht (PEP) (R.6)

3.3.1. Përshkrimi dhe analiza

993. Rekomandimi 6 parasheh se në lidhje me PEP, institucionet financiare duhet të vendosin masat e kujdesit të duhur që duhet të zbatohen përveç masave normale. Rekomandimi përcakton se masat shtesë janë analizuar më poshtë nëpërmes vlerësimit të kriterit thelbësor (KTH) përkatës.

994. Fjalorthi i FATF-së për metodologjinë i përkufizon PEP si *individë kanë apo që kanë pasur funksione të larta publike në ndonjë shtet të huaj, për shembull, udhëheqësit e shtetit apo të qeverisë, politikanët e lartë, zyrtarët e lartë qeveritarë, gjyqësorë apo ushtarakë, pozicionet ekzekutive të larta të korporatave shtetërore, zyrtarët e rëndësishëm të partive politike. Raportet*

afariste me anëtarët e familjes apo bashkëpunëtorët e afërt të PEP përfshijnë rreziqe reputacioni ngjashëm me ato të vetë PEP-ve. Përkufizimi nuk ka për qëllim t'i mbulojë individët e rangut të mesëm apo individët më të rinj në kategoritë e mëparshme.

995. Direktiva e tretë e BE-së për LPP i përkufizon PEP si persona fizikë që u janë besuar funksione të larta publike dhe anëtarët e familjes së afërt apo personat që njihen si bashkëpunëtorë të afërt të këtyre personave.

996. Direktiva zbatuese e Komisionit të BE-së¹³⁵ parasheh udhëzime të mëtejme për sa i përket përkufizimit të PEP, duke e përkufizuar 'funksionin publik të lartë' me terma të ngjashme me standardin e FATF-së dhe duke e përjashtuar rangun e mesëm dhe zyrtarët më të rinj për qëllime të përkufizimit. Ajo gjithashtu parasheh udhëzime për përkufizimin e asaj se kush përbën 'anëtarët e familjes së afërt' dhe 'personat që njihen si bashkëpunëtorë të afërt'.

997. Paragrafi (1.41) i nenit 2 të Ligjit për LPP/LFT e përkufizon PEP si person fizik i cili është apo ka qenë i besuar me funksione të rëndësishme publike dhe anëtarët e afërt të familjes, apo personat që njihen se janë bashkëpunëtorë të afërt të personave të tillë.

998. Për më tepër, ky përkufizim shton se NjIF në konsultim me MF mund të lëshojë akt nënligjor për të përkufizuar funksionet e rëndësishme publike dhe anëtarët e afërt të familjes së personave të tillë.

999. Letra këshilluese 2007/1 dhe Rregulla X e BQK-së nuk i japin udhëzime shtesë interpretimit të përkufizimit të PEP.

1000. Ndonëse përkufizimi i PEP në Ligjin për LPP/LFT është shumë afër me atë të FATF-së dhe Direktivës së BE-së, në pajtim me detyrimin e përmbajtur në përkufizime, në janar 2014, NjIF ka lëshuar Udhëzimin Administrativ Nr. 04/2014 mbi PEP dhe kështu ka adresuar përkufizimin e 'figurës së rëndësishme publike', 'bashkëpunëtorëve të afërt', dhe 'anëtarëve të familjes'. Për më tepër, meqenëse Ligji nuk përkufizon kategoritë e individëve të cilët do të mund të konsideroheshin se bien brenda statusit të PEP, Udhëzimi parasheh një listë udhëzuese gjithpërfshirëse për PEP vendorë dhe ndërkombëtarë.

1001. Ekipi i vlerësimit e kupton se në Rregulloren e propozuar për zëvendësimin e Rregullës X, BQK-ja duhet të adresojë çështjen e interpretimit të përkufizimit të PEP duke japur udhëzim për bankat dhe institucionet financiare për zbatimin e saj. Është me rëndësi se interpretimi i përkufizimit në Rregulloren e propozuar të harmonizohet me Udhëzimin Administrativ të lëshuar nga NjIF në konsultim me MF- për t'i shmangur paqartësitë të cilat do të mund të ndikonin në zbatimin efektiv të këtij detyrimi.

1002. Udhëzimi Administrativ i NJIF-it dhe udhëzimet eventuale përmes Rregullores së BQK-së lidhur me përkufizimet dhe zbatimin e konceptit të PEP për industrinë, e cila ka shprehur shqetësim lidhur me përkufizimin e saktë dhe procedurat e zbatimit në përgjithësi, është një hap në drejtim të duhur për një zbatim me efikas të këtij detyrimi.

1003. Pavarësisht nga kjo, ndryshimet e përmendura më lart nuk e adresojnë çështjen se a e përmbledh përkufizimi rangun e mesëm dhe më të ulët të zyrtarëve në pajtim me standardet ndërkombëtare.

1004. Përveç nëse ka arsye specifike që përkufizimi në Ligjin për LPP/LFT ta mbulojë edhe rangun e mesëm dhe zyrtarët më të rinj, në cilin rast do të ishte më e duhur që ata të përfshiheshin në mënyrë më specifike, autoritetet mund ta shqyrtojnë ndryshimin e përkufizimit sipas nevojës.

1005. Gjithashtu, ndonëse përkufizimi i PEP i referohet edhe personit vendor edhe ndërkombëtar i cili i plotëson kriteret për statusin PEP, neni 21 i Ligjit për LPP/LFT e shqipton kujdesin e duhur të shtuar dhe monitorimin e shtuar vetëm për PEP që jetojnë jashtë Kosovës kurse qartë shihet se për

135. Direktiva e Komisionit 2006/70/EC e datës 1 gusht 2006 që përcakton masat zbatuese për Direktivën 2005/60/EC të Parlamentit Evropian dhe të Këshillit në lidhje me përkufizimin e "personave të ekspozuar politikisht" dhe kriteret teknike për procedura të thjeshtuara të kujdesit të duhur ndaj klientit, si dhe për përjashtimin mbi bazën e një aktiviteti financiar të bërë sipas rastit apo në raste shumë të kufizuara. *GZ L 214, 04.08.2006, faqe 29-34.*

PEP vendorë subjektet raportuese zbatojnë masat e kujdesit të duhur të shtuar por jo domosdoshmërisht masat e njehta që zbatohen për sipas Ligjit për LPP/LFT për PEP të huaj¹³⁶.

Sistemet e duhura të menaxhimit të rrezikut – Kriteri thelbësor 6.1

1006. Me KTH 6.1 kërkohet që institucionet financiare të kenë sisteme të menaxhimit të rrezikut për të përcaktuar nëse ndonjë klient potencial apo ndonjë klient a pronar përfitues është PEP.

1007. Paragrafi (1) i nenit 17 kërkon nga subjektet raportuese të përcaktojnë, në baza të vazhdueshme, rrezikun e PP dhe FT të prezantuar nga zyrtarët dhe çdo person të cilit ata i ofrojnë shërbime financiare. Neni 21 pastaj kërkon zbatimin e kujdesit të duhur të shtuar nëse subjekti raportues *përcakton* se ndonjë person është PEP i huaj./ Përndryshe nuk ka ndonjë referencë apo detyrim nën Ligjin për LPP/LFT për subjektet raportuese të aplikojnë sisteme të përshtatshme të menaxhimit të rrezikut për të përcaktuar nëse ndonjë klient potencial, klient apo pronar përfitues është PEP.

1008. E rëndësishme për KTH 6.1 është dispozita e kaluar në nenin 21 të Ligjit për LPP/LFT e cila ka kërkuar se për sa i përket transaksioneve, marrëdhënieve apo shërbimeve që iu ofrohen PEP që jetojnë jashtë Kosovës, subjekti raportues duhet të ketë procedurë të duhur të bazuar në rreziqe për të përcaktuar nëse klienti është PEP. Fjalët *procedurat e duhura të bazuara në rreziqe* janë menjëherë me ndryshimet e shkurtit 2013 të Ligjit për LPP/LFT.

1009. Ndonëse Letra këshilluese 2007/1 dhe Rregullat X e BQK-së iu referohen PEP që paraqesin rrezik më të lartë, ato nuk e parashohin apo nuk kërkojnë nga bankat dhe institucionet financiare që të kenë sisteme të menaxhimit të rrezikut për përcaktimin e statusit PEP të klientëve.

1010. Mungesa e dispozitave dhe e udhëzimeve rreth qasjes së bazuar në rrezik ka pasoja të gjera mbi zbatimin efektiv të sistemit. Në të vërtetë, vetë institucionet dhe organizatat kanë shprehur shqetësime rreth udhëzimeve në këtë aspekt.

1011. Duket se indikacioni i vetëm që bankat dhe institucionet financiare të kenë sisteme të menaxhimit të rrezikut për përcaktimin e rrezikut të ndonjë klienti mund të nxirret nga paragrafi (1) i nenit 17 të Ligjit për LPP/LFT i cili kërkon që të gjitha subjektet raportuese të përcaktojnë, në baza të vazhdueshme, rrezikun e PP dhe FT të paraqitur nga klientët e tyre dhe çdo person të cilit ata i ofrojnë shërbime.

1012. Pavarësisht nga kjo, duhet të theksohet se dispozitat në nenin 17 dhe nenin 21 të Ligjit për LPP/LFT vlejnë vetëm për klientët potencialë, me mundësi që të shtrihen edhe për klientët aktualë pasi që ato do të zbatohen në baza të vazhdueshme. Pavarësisht se këto dispozita nuk e mbulojnë pronarin përfitues dhe nuk ka detyrime për të përcaktuar se a do të bëhet klienti PEP.

1013. Në të vërtetë, përderisa paragrafi (1) i nenit 17 të Ligjit për LPP/LFT është ndryshuar në atë mënyrë që i kërkon subjekteve raportuese të identifikojnë pronarin përfitues të personit juridik dhe rrjedhimisht të përcaktojnë se a posedon ai pronar përfitues rrezik të madh në të cilin rast ata duhet ta verifikojnë identitetin, paragrafi i përmendur (1) i nenit 17 nuk kërkon të vlerësohet rrezikshmëria e pronarit përfitues PEP brenda përkufizimit të Ligjit. Sa i përket zbatimit të kujdesit të duhur të shtuar për PEP me rrezik të lartë, dhe në bërjen e dallimit në mes të PEP vendorë dhe ndërkombëtarë, neni 21 i Ligjit për LPP/LFT me ndryshime nuk e adreson çështjen se a është personi përfitues PEP, edhe pse neni kërkon nga subjektet raportuese të përcaktojnë se a janë klientët e vetë PEP vendorë apo të huaj, në të cilin rast kujdesi i duhur i shtuar u duhet kushtuar PEP-ve të huaj. Rrjedhimisht dhe në përcaktim të asaj se a bie një klient brenda përkufizimit të PEP, Ligji i ndryshuar për LPP/LFT ende nuk u kërkon subjekteve të cilat duhet të raportojnë nëse pronari përfitues i personit juridik është PEP, siç përkufizohet në Ligjin për LPP/LFT.

1014. Ekipi i vlerësimit është informuar më tutje se BQK-ja do të kërkojë nga bankat dhe institucionet financiare të identifikojnë statusin e PEP të pronarit përfitues në Rregulloren e ardhshme që do të zëvendësojë Rregullën X dhe Letrën këshilluese.

1015. Gjatë takimeve në terren me bankat, ekipi i vlerësimit është informuar se bankat përdorin deklaratën e nënshkruar nga klienti potencial duke theksuar pozitën e tij/saj në lidhje me kriteret

136. Paragrafi (5) i nenit 21 bën reference tek 'subjektet raportuese duhet të marrin masat e parapara në nenin 19 paragrafi 1' të Ligjit për LPP/LFT i cili lidhet me transferet elektronike. Ky gabim është shfuqizuar në Udhëzimin Administrativ të NjIF për PEP. Me sa duket kjo duhet të lexohet ose 'neni 17 paragrafi (1)' ose 'neni 21 paragrafi (1)' paragrafe të lidhura me situata të rrezikut të lartë.

që e përbëjnë statusin PEP. Bankat na kanë informuar tutje se kanë kërkuar qasje në listën e mbajtur nga Agjencia Kundër Korrupsionit e cila përfshin emra vendorë potencial për PEP. Bankat janë të interesuara të kenë qasje në këtë listë e cila, sipas tyre, do t'u ndihmonte dhe lehtësonte identifikimin e PEP vendorë. Kjo ishte konfirmuar nga BQK-ja. Ekipi i vlerësimit është informuar se deri në kohën e vizitës në terren nuk iu është lejuar qasja¹³⁷.

1016. Edhe pse qasja në listën e Agjencisë kundër Korrupsionit do t'i asistonte bankat në identifikimin e tyre të PEP vendor, është e një rëndësi shumë të madhe që bankat të mos mbështeten vetëm në listë, e para se lista mund të mos jetë gjithëpërfshirëse dhe e dyta se bankat duhet të zbatojnë vlerësimin dhe gjykimin e tyre vetanaka të rrezikut lidhur me statusin PEP të klientëve potencial dhe pronarin përfitues.

1017. Përderisa Udhëzimi Administrativ i NjIF Nr. 04/2014 për PEP bën referencë në detyrimin e Ligjit për LPP/LFT për të identifikuar pronarin përfitues në pajtim me dispozitat e nenit 17, ai megjithatë dështon të kërkojë nga subjektet raportuese të identifikojnë statusin PEP të pronarit përfitues.

1018. Pra, çdo ndryshim i Rregullës X të BQK-së siç paraqitet në detaje më lart nëpërmes Rregullores së propozuar të BQK-së do të zbatohet vetëm për sektorin financiar duke krijuar mospërputhje në zbatim të ligjit. Prandaj kërkesa që të rishikohet Ligji për LPP/LFT përshtatshmërisht mbetet ende e vlefshme.

1019. Andaj, rekomandohet që në një shqyrtim të Ligjit për LPP/LFT të futen detyrime specifike për qasjen e bazuar në rrezik në çdo udhëzim të lëshuar nga autoritetet për zbatimin e qasjes së bazuar në rrezik nga subjektet raportuese, duhet dhënë konsideratë përfshirjes së masave të tilla për të identifikuar se a është pronari përfitues një PEP apo nëse klienti eventualisht bëhet PEP, si pjesë e qasjes së bazuar në rrezik dhe jashtë procedurave të kujdesit të duhur të shtuar për t'u zbatuar për klientët e rrezikut të lartë. NjIF mund të dëshirojë që eventualisht ta rishikojë Udhëzimin Administrativ Nr. 04/2014 përshtatshmërisht.

1020. Për më tepër, iu rekomandohet autoriteteve të Kosovës që të konsiderojnë përfshirjen e përjashtimit të zyrtarëve të rangut të mesëm dhe më të ulët në përkufizimin e PEP-ve.

Miratimi i menaxhmentit të lartë për marrëdhëniet afariste të PEP – Kriteri thelbësor 6.2

1021. Në KTH 6.2 kërkohej që institucionet financiare të marrin miratimin e menaxhmentit të lartë për krijimin e marrëdhënieve afariste me ndonjë PEP. Standardi i FATF-së nuk e përkufizon 'menaxhmentin e lartë' për këtë qëllim.

1022. Në nenin 21 të Ligjit për LPP/LFT kërkohej që bankat dhe institucionet financiare ta marrin miratimin nga zyrtari i lartë i subjektit raportues para krijimit të marrëdhënieve afariste me PEP të huaj por jo edhe për vendorë.

1023. Ndonëse Letra këshilluese 2007/1 nuk e trajton këtë çështje, Rregulla X i BQK-së parasheh detyrime më të përgjithshme në atë se *një bankë apo institucion financiar nuk duhet të fillojë apo të mbajë marrëdhënie afariste me ndonjë klient të rrezikut të lartë, përveç nëse ndonjë anëtar i lartë i menaxhmentit të bankës apo të institucionit financiar e ka dhënë miratimin me shkrim.*

1024. Për qëllimet e KTH 6.2, kushtet duken të jenë përmbushur në mënyrën e duhur përmes nenit 21 të Ligjit për LPP/LFT dhe Rregullës X të BQK-së. Megjithatë, rekomandohet të merret parasysh zbatimi i kësaj kërkesë në situatat që përfshijnë PEP vendor, të cilët paraqesin rrezik më të lartë.

Vazhdimësia e marrëdhënies afariste me PEP – Kriteri thelbësor 6.2.1

1025. Në KTH 6.2.1 parashihet që miratimi i menaxhmentit të lartë të mirret për vazhdimësinë e marrëdhënieve afariste kur klienti është pranuar dhe kur klienti apo pronari përfitues më vonë vërtetohet se është PEP ose më vonë bëhet PEP.

137. Ekipi i vlerësimit është informuar eventualisht se lista e Agjencisë kundër Korrupsionit është finalizuar dhe shpërndarë tek të gjitha bankat dhe institucionet financiare pasi është finalizuar dhe kontrolluar nga NjIF pas vizitës në terren në prill 2014.

1026. Siç u tha në hollësi në analizën paraprake, neni 21 i Ligjit për LPP/LFT parasheh miratimin e menaxhmentit të lartë para krijimit të marrëdhënieve afariste me ndonjë PEP që jeton jashtë Kosovës por nuk bën reference në kërkesë të tillë për vazhdimin e marrëdhënies afariste. Përndryshe, Ligji nuk i trajton masat që duhet të ndërmerren kur klienti është pranuar.

1027. Rrjedhimisht, nuk ka detyrim që të zbatohen procedurat e njëjta për marrjen e miratimit të menaxhmentit të lartë lidhur me vazhdimin e marrëdhënies afariste nëse klienti ose pronari përfitues vërtetohet se është PEP apo bëhet PEP.

1028. Gjithashtu, detyrimi nuk vlen në radhë të parë për pronarët përfitues. Ligji për LPP/LFT nuk i parasheh vlerësimet e vazhdueshme lidhur me atë nëse ndonjë klient është bërë me status të PEP, por vetëm kërkon monitorim të vazhdueshëm të shtuar kur klienti është identifikuar si PEP.

1029. Andaj, në vijim të rekomandimeve lidhur me analizën e KTH 6.1 më lart është me rëndësi që çdo dispozitë që futet në Ligj për identifikimin e statusit PEP të ndonjë klienti potencial, të ndonjë klienti ekzistues apo të ndonjë pronari përfitues dhe zbatimi i masave të duhura të shtuara të zgjerohet vazhdimisht për të identifikuar nëse ndonjë klient apo pronar përfitues në ndërkohë e ka marrë statusin PEP dhe për të zbatuar masat e parashikuara për këto rrethana.

Burimi i pasurisë dhe burimi i fondeve – Kriteri thelbësor 6.3

1030. KTH 6.3 kërkon që një pjesë e masave për kujdes të duhur të shtuar që duhet të zbatohen ndaj personit, i cili identifikohet të jetë me status PEP, është që institucionet financiare të ndërmarrin masa të arsyeshme për të vërtetuar burimin e pasurisë dhe burimin e fondeve.

1031. Neni 21 i Ligjit për LPP/LFT parasheh që për sa i përket transaksioneve, relacioneve apo shërbimeve që u jepen PEP-ve që jetojnë jashtë Kosovës, bankat dhe institucionet financiare t'i ndërmarrin masat e duhura për ta vërtetuar prejardhjen e pasurive dhe fondeve që përdoren në marrëdhëniet afariste dhe transaksionet.

1032. Gjithashtu, për trajtimin e zbatimit të kujdesit të duhur të shtuar ndaj klientëve për klientët e rrezikut të lartë, Letra këshilluese 2007/1 e BQK-së parasheh masa të tjera që duhet të zbatohen përveç shqyrtimit të burimit të pasurisë dhe burimit të fondeve të klientit. Kjo është pasqyruar edhe në Rregullën X të BQK-së.

1033. Edhe pse neni 21 i Ligjit për LPP/LFT si dhe dispozitat e Letrës këshilluese 2007/1 të BQK-së duket se i kanë mbuluar detyrimet sipas KTH 6.3, ekziston një mangësi e vogël në Ligj, e cila më pas është eliminuar përmes Letrës këshilluese.

1034. Fillimisht duhet të cekët se KTH 6.3 parasheh që të ndërmerren dy masa. Së pari, duhet të ndërmerret masa e vërtetimit të burimit të pasurisë, të cilën e posedon klienti dhe të cilën mund ta këtë grumbulluar gjatë viteve. Së dyti, është burimi i fondeve që zbatohet ndaj të parës dhe transaksionet pasuese të ndërmarra nga klienti brenda statusit të vet si PEP.

1035. Fjalët "prejardhja e pasurive dhe fondet e përdorura në marrëdhënie ose transaksion" në nenin 21 të Ligjit për LPP/LFT mund t'i nënshtrohen interpretimit sa i përket asaj se a po i referohen burimit të pasurisë së grumbulluar ose burimit të fondeve që do të vërtetojnë marrëdhënien dhe transaksionet apo të dyjave.

1036. Prandaj, rekomandohet që teksti i neni 21 të Ligjit për LPP/LFT të rishikohet në përputhje më atë që është përdorur në Letrën këshilluese dhe Rregullën X të BQK-së për hir të përputhshmërisë në mënyrë që të mos ketë paqartësi për institucionet dhe organizatat përkatëse.

1037. Ekipi i vlerësimit është informuar se Rregullorja e propozuar e BQK-së do ta përkufizojë termin e përdorur në Ligj në masën që gjersa 'burimi i pasurisë' i referohet pasurive që klienti posedon dhe që ka akumuluar përgjatë viteve, 'burimi i pasurisë' i referohet fondeve që do të zbatohen për transaksionin e parë dhe të tjerat që do të ndërmerren nga klienti brenda statusit si PEP.

Monitorimi i shtuar në vazhdimësi i marrëdhënies së PPE- Kriteri thelbësor 6.4

1038. KTH 6.4 kërkon prej institucioneve financiare që për marrëdhëniet të ndërmarrin monitorim të shtuar në vazhdimësi. Përderisa nuk është siguruar udhëzimi se çka nënkupton "monitorimi i shtuar në vazhdimësi" kjo kuptohet që për shembull i referohet monitorimit më të shpeshtë të

llogarive dhe transaksioneve; përditësimet më të shpeshtë të informatave të KDK-së; vlerësimet më të shpeshtë të profilit të klientit dhe të ngjashme.

1039. Neni 21 i Ligjit për LPP/LFT parasheh që sa i përket transaksioneve, marrëdhënieve ose shërbimeve të siguruara ndaj PEP të huaj, bankat dhe institucionet financiare të sigurojnë monitorim të fortë dhe të vazhdueshëm mbi llogarinë dhe marrëdhënien.

1040. Në nenin 7 të Rregullës X të BQK-së parashihet që: Bankat dhe institucionet financiare duhet të zbatojnë monitorim të intensifikuar për klientët, të cilët paraqesin një rrezik më të lartë. Çdo bankë dhe institucion financiar duhet të caktojë treguesit kryesor për llogari të tilla, duke marrë shënime për historinë e klientit, siç janë: vendi, prejardhja dhe burimi i fondeve, lloji i transaksionit dhe faktorët e tjerë të rrezikut, siç janë dhënë në paragrafin 6 të kësaj Rregulle.

1041. Neni 21 i Ligjit për LPP/LFT duket së në mënyrë të duhur i mbulon kërkesat e parapara në KTH 6.4.

1042. Megjithatë, institucionet dhe organizatat përkatëse dhe, rrjedhimisht, efektiviteti i sistemit, do të përfitonin nga udhëzimet për zbatimin e monitorimit të shtuar në vazhdimësi për llogaritë më rrezik të lartë dhe marrëdhëniet afariste, sikurse ato me PPE.

PPE të cilët mbajnë funksione të rëndësishme publike në vend 6.5

1043. KSH 6.5 shqyrtohet aspekti nëse detyrimet e PEP me funksion publik të spikatur në një vend tjetër, po ashtu zbatohen ndaj PPE që kanë funksione publike të spikatura në vend.

1044. Sipas përkufizimit të PPE në Ligjin për LPP/LFT, i cili i referohet çdo personi të cilit i është besuar funksioni i spikatur publik në çdo vend, PPE do të mund të ishte po ashtu person vendor. Në të vërtetë neni 21 i Ligjit për LPP/LFT është shumë specifik që subjektet raportuese duhet të përcaktojnë se a është një person PEP vendor apo i huaj.

1045. Megjithatë, me zbatimin e masave të shtuara të kujdesit të duhur dhe monitorimit të shtuar përmes nenit 21, Ligji për LPP/LFT i referohet PPE-së të huaj.

1046. Kur të përcaktohet një klient sipas nenit 21 të Ligjit për LPP/LFT se është PEP vendor çfarë masa duhet zbatohen pasi që bën referencë te një nen në Ligjin për LPP/LFT i cili nuk është relevant për zbatimin e kujdesit të duhur për klientin¹³⁸.

1047. Po ashtu vlen të theksohet se Standardet e FATF-së 2012 tanimë i kanë përfshirë PPE-të vendorë (edhe pse janë në nivel tjetër prej PPE të huaj dhe varësisht prej bazës së ndjeshmërisë së rrezikut) dhe se do të ishte e udhës që të qartësohen rrethanat mbi zbatimin e kujdesit të duhur për PEP vendorë në Ligjin për LPP/LFT.

Konventa e Kombeve të Bashkuara Kundër Korrupsionit (2003) – Elementi shtesë 6.6

1048. ESH 6.6 tenton të përcaktojë nëse shteti ka nënshkruar, ratifikuar dhe e ka zbatuar plotësisht Konventën e Kombeve të Bashkuara Kundër Korrupsionit të vitit 2003.

1049. Sipas përgjigjeve ndaj pyetjeve përkatëse në pyetësor, dhe siç është sqaruar nën Rekomandimin 35 më poshtë, Kosova nuk e ka nënshkruar Konventën.

Direktiva e Komisionit të BE-së 2006/70/EC – Direktiva e tretë e BE-së për LPP, neni 3(8)

1050. Neni 2 (4) i Direktivës zbatuese të BE-së 2006/70/EC sa i përket nenit 3 (8) të Direktivës së tretë të BE-së për LPP përcakton se në raste të rrezikut të ndjeshëm, shtetet duhet të kërkojnë prej institucioneve të veta financiare që të mos e konsiderojnë edhe me tutje një person brenda statusit të PPE-së, nëse ai person nuk gëzon më tutje pozitën e spikatur të funksionit publik për një periudhë prej 12 muajve.

138. Paragrafi (5) i nenit 21 bën referencë në 'subjektet raportuese duhet të marrin masat e përcaktuara në nenin 19 paragrafi 1' i Ligjit për LPP/LFT i cili lidhet me transferet elektronike. Ky gabim është përsëritur në Udhëzimin Administrativ të NjIF për PEP sipas nenit 7(2). Me sa duket kjo duhet të lexohet 'neni 17 paragrafi (1) apo neni 21 paragrafi (1)' të cilat paragrafe janë të lidhura me situatat e rrezikut të lartë.

1051. Ligji për LPP/LFT dhe Udhëzimi Administrativ i NjIF nuk parasheh asgjë në këtë drejtim.

1052. Duket se Kosova nuk e ka miratuar këtë dispozitë të Direktivës zbatuese të BE-së 20006/70/EC.

Efektshmëria

1053. Janë identifikuar disa faktorë në vlerësimin e zbatimit të ndikimit të nocionit PEP në efektivitetin e zbatimit të konceptit. Në veçanti në mungesë të udhëzimeve mbi zbatueshmërinë e konceptit mbi bazën e rrezikut të lartë dhe monitorimit të vazhdueshëm të klientëve me statusin aktual apo eventuale të PEP. Kjo është theksuar me mungesën e ndonjë kërkesë për të identifikuar statusin e PEP të pronarit përfitues dhe paqartësinë juridike sa i përket zbatimit masave të kujdesit të duhur të shtuar për PEP vendorë.

3.3.2. Rekomandimet dhe komentet

1054. Edhe pse Ligji për LPP/LFT e shtron çështjen e PEP-së, në Ligj ka zbrazëti që duhet të adresohen për harmonizim më të mirë me dispozitat e Rekomandimit 6 të FATF-së.

1055. Përkufizimi i PEP-së sipas Ligjit për LPP/LFT nuk e përjashton pozitat e mesme, si dhe zyrtarët e ri për qëllimet e përkufizimit Për më tepër ka paqartësi ligjore mbi zbatimin e kujdesit të duhur për klientët PEP vendorë përderisa nuk ka detyrim për ta marrë miratimin e menaxhmentit të lartë në mbajtjen e vazhdueshme të marrëdhënieve me PEP.

1056. Zbrazëtitë dhe dobësitë e identikuara në Ligjin për LPP/LFT brenda kontekstit të KTH për Rekomandimin 6 të FATF-së do të mund të përmblihdeshin siç vijon më poshtë, edhe pse nuk duhet të përjashtohet leximi i Përshkrimit dhe Analizës për kritere specifike:

- Përkufizimi i PPE-së është i mangët dhe jo krejtësisht në përputhje me përkufizimin e FATF-së sa i përket përjashtimit të zyrtarëve të rangut të mesëm dhe të ulët (KTH 6.1);
- Nuk ka detyrim për të pasur sisteme të përshtatshme për menaxhimin e rrezikut në vend edhe pse kjo nënkuptohet përmes nenit 17 (KTH 6.1);
- Detyrimi për të përcaktuar nëse personi është PEP nuk kërkon identifikimin e statusit të PEP të pronarit përfitues (KTH 6.1)
- Mungon detyrimi që menaxhmenti i lartë të miratojë vazhdimin e marrëdhënieve me klientin i cili eventualisht është identifikuar si PPE (KTH 6.2.1); dhe
- Nuk është i qartë detyrimi për të vërtetuar burimin e pasurisë në Ligjin për LPP/LFT (KTH 6.3)

1057. Lidhur me këto mangësi ose dobësi janë bërë rekomandime të ndryshme që të përditësohet Ligji për LPP/LFT me qëllim të plotësimit të kritereve të Rekomandimit 6. Është e këshillueshme që rekomandimet e bëra të lexohen brenda kontekstit të përshkrimit dhe analizës së KTH-së specifike.

- Në Ligjin për LPP/LFT të harmonizohet përkufizimi i PEP me përkufizimin e FATF-së sa i përket zyrtarëve të rangut të mesëm dhe më të ulët;
- Të vendoset detyrimi ligjor për të identifikuar pronarin përfitues të subjektit ligjor bie brenda përkufizimit të PEP-së;
- Të ndryshohet neni 21 i Ligjit për LPP/LFT që të sigurohet se procedurat janë zbatuar për të identifikuar në rast se një klient ose pronari përfitues është identifikuar eventualisht si PEP ose bëhet PEP;
- Në nenin 21 të Ligjit për LPP/LFT të qartësohet se përkufizimi për burimin e fondeve zbatohet sipas rasteve në vazhdimësi ndaj të gjitha transaksioneve me PPE-t;
- Të sqarohet detyrimi për të përcaktuar burimin e pasurisë në nenin 21 të Ligjit për LPP/LFT; dhe
- Të sigurohet udhëzim me detyrimin për të pasur të vendosur sistemin e menaxhimit të rrezikut.

3.3.3. Klasifikimi për Rekomandimin 6

	Klasifikimi	Përmbledhje e faktorëve bazë për klasifikim
Rek. 6	PP	<ul style="list-style-type: none">• mangësitë në përkufizimin e PEP-së;• mungesë e qartësisë juridike mbi zbatimin e masave të shtuara për PEP vendorë;• mungesa e detyrimit për të identifikuar nëse pronari përfitues është apo bëhet PEP;• mungesa e detyrimit për miratimin e menaxhmentit të lartë për vazhdimin e marrëdhënieve afariste me PEP;• mosdetyrimi për të vendosur sistemet e manaxhimit të rrezikut;• detyrimi ligjor për të identifikuar burimin e pasurisë është i paqartë; dhe• çështjet e efektivitetit lidhur me përkufizimin e zgjeruar të PPE-së, udhëzime për monitorimin në vazhdimësi si dhe statusin e pronarit përfitues.

3.4. Aktiviteti ndërkufitar i bankave korresponduese (R.7)

3.4.1. Përshkrimi dhe analiza

1058. Fjalorthi i FATF-së ofron një përkufizim për veprimtaritë ndërkufitare të bankave korresponduese si *ofrimi i shërbimeve nga një bankë ("banka korresponduese") në bankën tjetër ("banka përfituese")*.

1059. Rekomandimi 7 merret me bankat korresponduese ndërkufitare dhe marrëdhëniet e ngjajshme, këto të fundit të përkufizuara si, për shembull, raporte të krijuara për transaksionet e letrave me vlerë apo transferet e fondeve, si për institucionet financiare ndërkufitare si institucione kryesore apo për klientët e tyre.

1060. Prandaj Rekomandimi 7 kërkon të krijojë procedurat e zgjeruara që duhet të zbatohen nga bankat korresponduese në ofrimin e shërbimeve bankare për bankat përfituese, përpos masave të kujdesit të duhur të krijuara nën Rekomandimin 5.

1061. Ligji për LPP/LFT nuk përfshin përkufizimin e marrëdhënieve të veprimtarisë bankare korresponduese edhe pse parashikon zbatimin e masave të zgjeruara për një marrëdhënie të tillë. Megjithatë, Ligji nuk është i qartë se a i referohet institucionit "korrespondues" apo "përfitues".

1062. Letra këshilluese e BQK-së përmban përkufizimin "aktiviteti bankar korrespondues" i cili është afër me përkufizimin e FATF-së. Nuk ka përkufizim në Rregullën X edhe pse është e kuptueshme që Rregullorja e propozuar e BQK-së do të ketë po ashtu përkufizimin për këtë fjalë.

1063. Në analizën e Rekomandimit 18 nën Seksionin 3.16, ky Raport rekomandon përfshirjen e përkufizimit "veprimtarisë bankare korresponduese" në Ligjin për LPP/LFT rekomandim ky që do të bëhet po ashtu i zbatueshëm për qëllim të analizës së Rekomandimit 7.

1064. Gjatë vizitës në terren, bankat e kanë informuar ekipin vlerësues se ato nuk ofrojnë shërbime bankare për bankat e tjera edhe pse ato i japin vetës të drejtën e marrëdhënies korresponduese ku ata veprojnë si institucion përfitues dhe atë kryesisht nga degët e bankave të huaja në Kosovë përmes institucioneve të tyre mëmë.

1065. BQK-ja ka informuar se meqenëse Divizioni për Parandalimin e Pastrimit të Parave është krijuar së fundmi, ende nuk ka pasur mundësi të vlerësojë bankat mbi marrëdhëniet e tyre korresponduese edhe pse BQK-ja mendon se procedurat e brendshme të bankave i reflektojnë dispozitat e Ligjit për LPP/LFT.

1066. Pavarësisht nga kjo, paragrafi (4) i nenit 21 të Ligjit për LPP/LFT kërkon zbatimin e procedurave të kujdesit të duhur për klientët, edhe pse nuk kërkon në mënyrë specifike zbatimin e masave të zgjeruara përveç masave të kujdesit të duhur normal, dhe siç është treguar më lart, nuk është e qartë se a i referohen institucionit "korrespondues" apo "përfitues".

1067. Pa paragjykuar vlefshmërinë e tyre të diskutuar më herët në këtë Raport, udhëzime të mëtejme të ofruara për sektorin, lidhur me marrëdhëniet e veprimtarisë bankare korresponduese, janë ofruar nëpërmes Letrës këshilluese 2007/1 dhe Rregullës X të BQK-së. Të dy këto dokumente ofrojnë sqarime në interpretimin e paragrafi (4) të nenit 21 duke iu referuar institucionit "përfitues". Pavarësisht nga vlefshmëria e tyre, në analizën e Rekomandimit 7 do t'i bëhet reference të dy dokumenteve.

1068. Ekipi i vlerësimit megjithatë është informuar se Rregullorja e propozuar e BQK-së, që do të zëvendësojë si Letrën këshilluese ashtu edhe Rregullën X, do të mbajë dhe zgjërojë udhëzimet e parapara në të dy dokumentet. Sidoqoftë, pasi që Rregullorja ende nuk është publikuar dhe rrjedhimisht nuk është e zbatueshme, çdo reference në analizën vijuese të Rregullores do të bëhet vetëm për shkak të qartësisë dhe vazhdimësisë.

1069. Rrjedhimisht analiza vijuese e zbatimit të Rekomandimit 7, në këtë drejtim do të adresojë detyrimet e Ligjit për LPP/LFT dhe udhëzimet relevante për bankat dhe institucionet financiare, siç parashihet më lart, pasi që bankat në Kosovë nuk ofrojnë marrëdhënie bankare korresponduese për bankat e huaja.

Mbledhja e informative të mjaftueshme lidhur me institucionet përfituese – Kriteri thelbësor 7.1

1070. KTH 7.1 kërkon nga bankat që para se të ofrojnë shërbime bankare për ndonjë bankë të huaj sipas një marrëveshje për aktivitetin bankar korrespondues, ato duhet të mbledhin informata të mjaftueshme nga informatat e disponueshme publike lidhur me bankën përfituese në mënyrë që të kuptojnë plotësisht natyrën e afarizmit të përfituesit, reputacionit të institucionit dhe cilësinë e mbikëqyrjes, përfshirë se a ka qenë institucioni përfitues objekt i ndonjë hetimi apo veprimi rregullativ për PP ose FT.

1071. Paragrafi (4.1) i nenit 21 të Ligjit për LPP/LFT kërkon nga bankat dhe institucionet kreditore (institucionet kreditore nuk janë të përkufizuara në Ligjin për LPP/LFT, Ligjin për BQK-në apo Ligjin për Bankat dhe nuk konsiderohen subjekte raportuese sipas Ligjit për LPP/LFT) që të mbledhin informata të mjaftueshme në mënyrë që të kuptojnë natyrën e afarizmit të institucioneve të huaja (nuk bëhet reference në "përfitues") dhe të përcaktojnë, bazuar në regjistrat publik, listat, dokumentet apo të dhënat e njohura nga secili, reputacionin e tyre dhe cilësinë e mbikëqyrjes, objekt i të cilës është.

1072. Duke e krahasuar me KTH 7.1, kërkesat nën Ligjin për LPP/LFT nuk u kërkojnë bankave që të identifikojnë se a kanë qenë bankat e huaja ("përfituese") objekt i ndonjë hetimi apo veprimi rregullativ për PP ose FT.

Vlerësimi i kontrollit të LPP/LFT të institucionit përfitues – Kriteri thelbësor 7.2

1073. KTH 7.2 u kërkon bankave që ofrojnë shërbime për bankat e huaja që të shqyrtojnë dhe vlerësojnë kontrollin e brendshëm të institucionit përfitues në lidhje me LPP/LFT për të përcaktuar se a janë ato masa të duhura dhe efikase.

1074. Paragrafi (4.2) I nenit 21 të Ligjit për LPP/LFT kërkon nga bankat dhe institucionet kreditore (shih nën KTH 7.1) të vlerësojnë cilësinë e kontrollit në lidhje luftimin e PP dhe FT, objekt i të cilës është entiteti korrespondues (nuk bëhet reference në institucionin "përfitues").

1075. BQK-ja ka informuar se edhe pse bankat e Kosovës nuk ofrojnë shërbime bankare nëpërmes bankave korresponduese për bankat e huaja, në rast se bëjnë një gjë të tillë, ata do të përdornin Pyetësin Wolfsberg si burim për mbledhjen e informative për të vlerësuar kontrollin e brendshëm të LPP/LFT të institucionit përfitues.

Marrja e miratimit nga menaxhmenti i lartë – Kriteri thelbësor 7.3.

1076. KTH 7.3 kërkon nga bankat që të marrin miratim nga menaxhmenti i lartë para krijimit të marrëdhënies korresponduese. Fjalorthi i Metodologjisë nuk ofron ndonjë përkufizim se çka përbën

menaxhment të lartë brenda institucionit, prandaj interpretimi i kësaj terminologjie i është lënë në diskrecion vendeve apo vetë institucioneve.

1077. Ligji për LPP/LFT gjithashtu nuk ofron përkufizim të menaxhmentit të lartë. Vetëm në kuadër të Ligjit për Bankat mund të gjendet një përkufizim i ndërlidhur i termit "Menaxher i lartë" i cili përmban:

"kryeshefi ekzekutiv, zyrtari kryesor për financa, zyrtari kryesor të operacioneve, zyrtari kryesor për risk të bankës dhe çdo person, përveç drejtorit, i cili (i) i raporton drejtpërsëdrejti bordit ose merr pjesë ose ka autoritet për të marrë pjesë në funksionet kryesore politikëbërëse të bankës, pavarësisht se ai person ka titull zyrtar apo merr kompensim për veprimet e tilla, dhe (ii) është caktuar si menaxher i lartë nga BQK-ja. Në rastin kur një bankë e huaj licençohet për të operuar me një ose më shumë degë në Kosovë, menaxheri i bankës kryesore në Kosovë dhe çdo menaxher tjetër apo zëvendësmenaxher i një dege në Kosovë do të konsiderohet të jetë anëtar i menaxhmentit të lartë".

1078. Në të vërtetë, paragrafi (4.3) i nenit 21 të Ligjit për LPP/LFT kërkon nga bankat që të marrin miratimin e Drejtorit të Përgjithshëm, apo personit të caktuar nga ai apo zyrtarit që ushtron detyrë ekuivalente para krijimit të marrëdhënieve bankare. Siç është e qartë tashmë në Ligjin për LPP/LFT, një interpretim më i gjerë do t'i përfshijë të dy dokumentet, si kur bëhet referencë në dispozitën apo përfitimin nga shërbimet bankare në Kosovë.

1079. Rregulla X kërkon që bankat duhet të marrin miratim nga menaxhmenti i lartë para krijimit të marrëdhënies së re korresponduese. Është e kuptueshme se kjo terminologji do të mbahet edhe në Rregulloren e propozuar nga BQK-ja.

Përgjegjësitë përkatëse për dokumente për LPP/LFT – Kriteri thelbësor 7.4

1080. KTH 7.4 kërkon nga bankat që të dokumentojnë përgjegjësitë përkatëse të LPP/LFT për çdo institucion. Me rastin e sqarimit të Metodologjisë thuhet se nuk ka nevojë që dy institucione të zvogëlojnë përgjegjësitë përkatëse në formë të shkruar nëse ka kuptim të plotë mbi atë se cili institucion do të ndërmerrë masat e kërkuara.

1081. Paragrafi (4.4) i nenit 21 të Ligjit për LPP/LFT e bën të detyrueshëm që marrëveshja e tillë të jetë e shkruar nga bankat kërkuese që përkufizojnë në formë të shkruar kushtet e marrëveshjes me institucionin dhe detyrimet korresponduese për secilin institucion.

1082. Përderisa Rregulla X kërkon që banka duhet të dokumentojë përgjegjësitë përkatëse të LPP/LFT për secilin institucion, Letra këshilluese në anën tjetër kërkon që bankat duhet të dokumentojnë përgjegjësitë përkatëse të LPP/LFT për secilin institucion. Megjithatë, Letra këshilluese në kundërshtim me dispozitat e Ligjit për dokumentin e shkruar të përgjegjësive të secilit institucion, thekson se nuk është e domosdoshme dhe se nuk ka nevojë që dy institucione të zvogëlojnë përgjegjësitë përkatëse në formë të shkruar nëse ka kuptim të plotë mbi atë se cili institucion do të ndërmerrë masat e kërkuara. Duket se Letra këshilluese miraton tekstin e KTH 7.4 më shumë se detyrimet e paraprara me Ligjin për LPP/LFT.

1083. Është e kuptueshme se Rregullorja e propozuar e BQK-së do t'i reflektojë dispozitat e Ligjit për LPP/LFT.

Mbajtja e 'llogarive të pagueshme' – Kriteri thelbësor 7.5

1084. KTH 7.5 kërkon se aty ku marrëdhënia lejon që institucioni përfitues të përdorë 'llogari të pagueshme', banka e cila ofron shërbimin bankar duhet të sigurohet që institucioni përfitues i zbaton tërësisht masat e KDK-së për klientët e vet të cilët kanë qasje direkte në llogaritë e institucionit përfitues dhe se institucioni përfitues është i gatshëm që, pas kërkesës, të përgatisë të gjitha dokumentet për identifikimin e klientit dhe të dhënat në disponim për bankën korresponduese.

1085. Fjalorthi i Metodologjisë së FATF-së i përkufizon 'llogaritë e pagueshme' si llogari korresponduese që janë përdorur direkt nga palët e treta për të bërë transaksione afariste në emër të vetin.

1086. Paragrafi (4.5) i nenit 21 të Ligjit për LPP/LFT kërkon nga bankat që të sigurojnë se institucionet kreditore kanë verifikuar identitetin e klientëve të cilët kanë pasur qasje direkte në

Ilogaritë tranzitore, e që në mënyrë konsistente ka përmbushur kërkesat për verifikimin e duhur të klientëve dhe atë, pas kërkesës, ndërmjetësuesi mund të ofrojë të dhënat financiare plotësuese të marra si rezultat i performancës së detyrimit të tillë. Kjo tregon se Ligji për LPP/LFT i lejon bankave në Kosovë që të hyjnë në marrëdhënie bankare korresponduese ndërkufitare me bankat përfituese ku institucioni përfitues lejon përdorimin e Ilogarive nga palët e treta. Përndryshe, kërkesat e nenit 21 në këtë drejtim reflektojnë kërkesat e KTH 7.5.

1087. Sidoqoftë, Ligji për LPP/LFT nuk i referohet 'Ilogarive të pagueshme' por *Ilogarive tranzitore*. Megjithatë, Ligji për LPP/LFT i përkufizon 'Ilogaritë e pagueshme' si *Ilogari korresponduese të përdorura direkt nga pala e tretë për të bërë transaksione afariste në emër të tyre*. Edhe pse kjo mund të jetë një çështje gjuhësore, është e këshillueshme që në mënyrë që të menjahohet dykuptimësia, Ligji duhet t'i referohet vazhdimisht terminologjisë siç përkufizohet.

1088. Përderisa Rregulla X hesht në këtë çështje, Letra këshilluese kërkon që bankat duhet të jenë të kënaqura që banka përfituese e ka bërë kujdesin e duhur për klientin, për ata klientë që kanë qasje direkte në Ilogaritë e tyre, dhe se përfituesi është në gjendje të ofrojë informata të mjaftueshme për identifikimin e klientit me kërkesë të korrespondentit.

1089. Ekipi i vlerësimit është informuar se dispozitat në Letrën këshilluese do të reflektohen në Rregulloren e propozuar të BQK-së.

Zbatueshmëria në bankat përfituese të shteteve anëtare të BE-së apo në jurisdiksonet e tjera – Direktiva e tretë e BE-së për LPP neni 13(3)

1090. Neni 13(3) i Direktivës së tretë të BE-së për LPP/LFT i vendos masat e zgjeruara të kujdesit të duhur që duhet të zbatohen në lidhje me marrëdhëniet ndërkufitare bankare me institucionet përfituese nga vendet e treta¹³⁹.

1091. Paragrafi (4) i nenit 21 që merret me masat e shtuara që zbatohen marrëdhëniet e bankave korresponduese nuk dallon në mes të bankave nga Shtetet Anëtare të BE-së dhe jurisdiksonet e tjera. Paragrafi (4) i nenit 21 thekson se *Në rast të marrëdhënieve bankare me entitetet që i përkasin Vendeve, bankat dhe institucionet kreditore duhet:*. Prandaj masat e zgjeruara të kujdesit të duhur që mund të zbatohen janë të ngjajshme për të gjitha marrëdhëniet korresponduese bankare me çdo bankë të huaj të regjistruar në atë vend- dhe në pajtim me kërkesat e FATF-së.

Efektshmëria

1092. Pasi që bankat kanë informuar se nuk ofrojnë shërbime korresponduese bankare për bankat jashtë Kosovës, atëherë nuk është e mundur të vlerësohet efektshmëria e dispozitave ligjore dhe rregullative në këtë drejtim, edhe pse përgjithësisht standardet ndërkombëtare janë pasqyruar në ligjet dhe rregulloret vendore.

1093. Për më tepër, BQK-ja ka informuar se meqenëse Divizioni për Parandalimin e Pastrimit të Parave është themeluar në tetor 2013, nuk është në pozitë të vlerësojë procedurat e brendshme të bankave në këtë drejtim edhe pse, sipas BQK-së, procedurat e tilla do të kontrollohen gjatë vizitave në terren. Ekipi i vlerësimit e vë në dyshim këtë pozicion të BQK-së, pavarësisht prej themelimit të Divizionit të pavarur në tetor të vitit 2013, meqenëse BQK-ja ka marrë përgjegjësi mbikëqyrëse për qëllime të Ligjit për LPP/LFT para tetorit të 2013 dhe para nënshkrimit të MM me NjIF në kuptim të nenit 36A të Ligjit për LPP/LFT.

3.4.2. Rekomandimet dhe komentet

1094. Përgjithësisht, kërkesat e KTH për Rekomandimin 7 janë të reflektuara në Ligjin për LPP/LFT dhe, pa paragjykuar qëndrimin e këtij Raporti mbi vlefshmërinë e tyre, në dokumentet përkatëse të BQK-së për Rregullën X dhe Letrën këshilluese.

1095. Pavarësisht prej identifikimit të bërë në analizën më lart, ekzistojnë disa mangësi të cilat, nëse adresohen, do të rrisin harmonizimin me standardet ndërkombëtare. Këto mangësi mund të përmblihen si në vijim:

139. Brenda kontekstit të Direktivës së BE-së, fjala 'vendet e treta' aplikohet të kuptojë ato vende që nuk janë Shtete Anëtare të BE-së.

- Ligji për LPP/LFT nuk përfshin përkufizimin e marrëdhënieve bankare korresponduese;
- Në mungesë të një përkufizimi të tillë, nuk është e qartë nëse Ligji për LPP/LFT i referohet institucioneve "përfituese" apo "korresponduese";
- Ligji për LPP/LFT nuk detyron identifikimin se nëse banka ("përfituese") e huaj ka qenë objekt i ndonjë hetimi apo veprimi rregullativ (KTH 7.1);
- Paqartësi juridike lidhur me përdorimin e terminologjisë për 'llogaritë e pagueshme' (KTH 7.5).

1096. Nën dritën e këtyre mangësive dhe dobësive janë bërë rekomandime të ndryshme për ndryshimin e Ligjit për LPP/LFT për të pasqyruar më mire kriterin për Rekomandimin 7. Është e këshillueshme që rekomandimet e bëra janë lexuar brenda kontekstit të Përshkrimit dhe Analizës së KTH specifike.

- Përfshirja e përkufizimit të 'bankave korresponduese' në Ligjin për LPP/LFT;
- Qartësimi i paragrafit (4) të nenit 21 të Ligjit për LPP/LFT për të referuar institucionet "përfituese" në pajtim me përkufizimin e 'bankave korresponduese';
- Ndryshimi i paragrafit (4.1) të nenit 21 të Ligjit për LPP/LFT për të kërkuar nga bankat të identifikojnë se a ka qenë banka e huaj ("përfituese") objekt i hetimeve apo veprimeve rregullative për LPP/LFT;
- Sigurimi që Rregullorja e propozuar e BQK-së i pasqyron paragrafet (4.4) të nenit 21 të Ligjit për LPP/LFT sa i përket dokumentimit të përgjegjësive; dhe
- Menjanimi i paqartësisë ligjore për përdorimin e terminologjisë 'llogaritë e pagueshme' siç përkufizohet në Ligjin për LPP/LFT.

3.4.3. Klasifikimi për Rekomandimin 7

	Klasifikimi	Përmbledhje e faktorëve bazë për klasifikim
R.7	KP	<ul style="list-style-type: none"> • Nuk ka përkufizim të marrëdhënieve të bankave korresponduese; • Mungesë e qartësisë ligjore për të bërë dallimin në mes të bankave "korresponduese" dhe "përfituese"; • Nuk ka detyrim ligjor për të identifikuar se a ka qenë banka e huaj "përfituese" objekt i ndonjë hetimi apo veprimi rregullativ; dhe • Shqetësime lidhur me efektshmërinë.

3.5. Keqpërdorimi i zhvillimeve teknologjike dhe raportet jo fytyrë-për-fytyrë (R.8)

3.5.1. Përshkrimi dhe analiza

1097. Objektivi i Rekomandimit 8 është i dyanshëm. E para është kërkesa të ketë të vendosura politika për parandalimin e keqpërdorimit të zhvillimeve teknologjike për veprimtaritë e PP dhe FT. E dyta është kërkesa për vendosjen e procedurave dhe politikave për të adresuar rreziqet e asociuara specifike me marrëdhëniet afariste apo transaksionet jo fytyrë-për-fytyrë p.sh. ku klienti nuk është prezent fizikisht.

1098. Deri në një masë, Ligji për LPP/LFT i adreson dy objektivat e Rekomandimit 8. Megjithatë, përderisa neni 23 kërkon nga bankat dhe institucionet financiare të kanë programe të brendshme të vendosura për parandalimin e PP dhe FT, në mënyrë më specifike iu kërkon bankave dhe institucioneve financiare të shpallin procedura dhe kontrole të brendshme të shkruara për parandalimin dhe detektimin e PP, paragrafi (2) i nenit 23 përkufizon skicën e procedurave të tilla duke mos qenë shterues por pa referenca specifike në dy objektivat e Rekomandimit 8.

1099. Megjithatë, përderisa neni 23 i referohet "procedurave të identifikimit të klientit" si pjesë e programeve të brendshme dhe si i tillë mund të zgjerohet për të mbuluar marrëdhëniet afariste apo transaksionet jo fytyrë-për-fytyrë, nuk ka referencë specifike në zhvillimet teknologjike edhe pse kjo ende do të mbulohej përgjithësisht me kërkesat e Ligjit.

1100. Përderisa Rregulla X dhe Letra këshilluese ofrojnë udhëzim për marrëdhëniet afariste apo transaksionet jo fytyrë-për-fytyrë, të dy dokumentet janë të heshtura për parandalimin e përdorimit të zhvillimeve teknologjike për qëllime të PP dhe FT.

1101. Ekipi i vlerësimit është informuar se përderisa Rregullorja e propozuar e BQK-së mbetet e heshtur në zhvillimet teknologjike, ajo do të ofrojë udhëzime të zgjeruara për marrëdhëniet afariste apo transaksionet jo fytyrë-për-fytyrë.

Politikat apo masat për parandalimin e keqpërdorimit të zhvillimeve teknologjike – Kriteri thelbësor 8.1

1102. KTH 8.1 kërkon nga institucionet financiare të kenë politika apo të ndërmarrin masa të tilla siç mund të jenë të nevojshme për të parandaluar keqpërdorimin e zhvillimeve teknologjike në skema të PP apo FT.

1103. Paragrafi (7) i nenit 21 të Ligjit për LPP/LFT, sa i përket kujdesit të duhur të shtuar për klientët, kërkon që institucionet dhe personat që janë objekt i Ligjit për LPP/LFT t'i kushtojnë vëmendje të posaçme rreziqeve të PP dhe FT në lidhje me produktet dhe transaksionet të cilat promovojnë anonimitet dhe të ndërmarrin masa të nevojshme për parandalimin e përdorimit për qëllime të PP dhe FT.

1104. Është me rëndësi të kihet parasysh se dispozitat e paragrafit (7) të nenit 21 shkojnë përtej kërkesave të Rekomandimit 8 në atë që po ashtu mbulojnë rreziqet e lidhura me produktet që promovojnë anonimitet.

1105. Gjatë kohës së takimit me BQK-në gjatë vizitës së dytë, ekipi i vlerësimit është informuar se në praktikë bankat kanë procedura dhe politika të brendshme me detyrimin për menaxhimin e produkteve që mund të paraqesin rrezik të lartë. Nëse bankat deshirojnë të fusin produkte të reja nga ata kërkohet që së pari të zhvillojnë procedura dhe politika të brendshme për menaxhimin e rrezikut të produktit të tillë. Nëse praktika nuk është në pajtim me këto procedura dhe politika, atëherë bankat duhet të identifikojnë se nëse çka është duke u zbatuar në praktikë apo procedurat dhe politikave të tyre të shkruara ofrojnë kushte për një menaxhim më të mirë të rrezikut dhe/ose ta ndryshonë praktikën ose ta rrisin nivelin e politikave dhe procedurave sa të jetë e nevojshme.

1106. Kjo ishte konfirmuar nga bankat që kishin takuar ekipin e vlerësimit. Në përgjigje të një pyetje se si bankat mund të sigurojnë që zhvillimet teknologjike dhe produktet e reja nuk përdoren për PP dhe FT, bankat kanë konfirmuar se ata bëjnë vlerësimin e rrezikut kur t'i lancojnë produktet e reja në treg. Për këtë qëllim bankat thonë se kanë siguruar se transaksionet në këto produkte janë të harmonizuara me sistemet e LPP/LFT në mënyrë që çdo rrezik është i menaxhuar brenda sistemeve të brendshme të kontrollit.

Politikat dhe procedurat për adresimin e rreziqeve specifike në marrëdhëniet afariste apo transaksionet jo fytyrë-për-fytyrë – Kriteri thelbësor 8.2

1107. KTH 8.2 kërkon që bankat dhe institucionet financiare të vendosin politikave dhe procedurat e përshtatshme për të adresuar çdo rrezik specifik të lidhur me marrëdhëniet afariste apo transaksionet jo fytyrë-për-fytyrë, që të zbatohen edhe kur të krijohet marrëdhënia edhe gjatë monitorimit të kujdesit të duhur.

1108. Metodologjia e FATF-së ofron shembuj se çka përbën marrëdhënie afariste apo transaksion jo sy-për-sy. Këto përfshijnë marrëdhënie përmes internetit apo përmes postës; shërbimet e ofruara në internet apo shërbimet e tjera interaktive në kompjuter; shërbime bankare nëpërmes telefonit; transmetimi i udhëzimeve apo zbatimi i faksimilit apo mjeteve të ngjajshme dhe kanaleve të ngjajshme për ofrimin e shërbimeve.

1109. Ligji për LPP/LFT nuk është specifik në lejimin apo ndalimin e marrëdhënieve afariste apo transaksioneve jo sy-për-sy që do të krijohen dhe do operojnë. Në të vërtetë, Ligji pranon se marrëdhëniet afariste apo transaksionet jo sy-për-sy paraqesin rrezik më të lartë për bankat dhe institucionet financiare dhe prandaj kërkon që detyrimisht të rritet kujdesi i duhur kur krijon marrëdhënie të tilla afariste.

1110. Gjatë vizitës në terren, BQK-ja ka theksuar se bankat nuk ndërmarrin punë të tilla pasi Ligji për LPP/LFT ka dykuptimësi se a e ndalon apo e lejon këtë, përveç se ligji i referohet zbatimit të masave të kujdesit të duhur. BQK-ja beson se dykuptimësia brenda Ligjit për LPP/LFT duhet të

adresohet dhe sqarohet nëpërmes dispozitave specifike. Në ndërkohë draft Rregullorja e BQK-së do ta adresojë këtë çështje përmes politikës së BQK-së në këtë kuptim por ligji mbizotëron dhe rrjedhimisht duhet të ndryshohet për qartësi juridike.

1111. Bankat e takuara nga ekipi i vlerësimit gjatë vizitës në terren kanë shprehur qëndrime të ngjajshme me ato të BQK-së dhe mendojnë se dykuptimësitë ligjore duhet të menjahen.

1112. Neni 23 Ligjit për LPP/LFT adreson detyrimin e bankave dhe institucioneve financiare që të mbajnë programe të brendshme. Kështu paragrafi (2) i nenit 23 kërkon që bankat dhe institucionet financiare të nxjerrin kontrolle dhe procedura të brendshme për parandalimin dhe detektimin e PP dhe t'i zbatojnë ato. Procedurat e tilla duhet të përfshijnë, por jo të kufizohen, në listën e kërkesave që duhet ofruar. Kur të lexohet brenda kontekstit të dispozitave të paragrafit (1) të nenit 17 që merret me vlerësimin e rrezikut të klientëve, brenda dispozitave të paragrafit (1) të nenit 21 që merret me masat e vazhdueshme të kujdesit të duhur, dhe në mënyrë specifike brenda kontekstit të paragrafit (2) të nenit 21 që merret me marrëdhënie afariste apo transaksione jo sy-për-sy, mund të konstatohet se programet e tilla të brendshme duhet të përfshijnë procedurat që do të zbatohen për marrëdhënie afariste apo transaksione jo sy-për-sy.

1113. Përderisa Letra këshilluese heshtë për kërkesën që bankat dhe institucionet duhet të kenë të vendosura procedurat e brendshme, Rregulla X ofron ca udhëzime në pajtim me dispozitat e nenit 23 të Ligjit për LPP/LFT. Ekipi i vlerësimit është informuar se në këtë drejtim udhëzimet do të fuqizohen në Rregulloren e propozuar të BQK-së.

Masat që do të përfshijnë procedurat specifike dhe efikase të KDK – Kriteri thelbësor 8.2.1

1114. KTH 8.2.1 kërkon që masat për menaxhimin e marrëdhënie afariste apo transaksioneve jo sy-për-sy duhet të përfshijnë procedurat specifike dhe efikase të KDK. Metodologjia e FATF-së ofron shembuj të masave të tilla të zgjeruara për të përfshirë certifikimin e dokumenteve; kërkesën e dokumenteve shtesë; njoftimin e palëve të treta dhe kërkesën që pagesa e parë të bëhet përmes një llogarie në emrin e klientit potencial në një bankë me reputacion.

1115. Ligji për LPP/LFT konsideron se marrëdhëniet afariste apo transaksionet jo sy-për-sy paraqesin detyrimisht rrezik më të lartë të PP dhe FT për banka dhe rrjedhimisht kërkon zbatimin e detyrueshëm të masave të zgjeruara ashtu siç përkufizohet në Ligj dhe që përfshin masa shtesë për të verifikuar apo certifikuar dokumentet e dhëna, apo që kërkojnë certifikatë për konfirmimin nga banka apo institucioni financiar të mbuluar me Ligjin për LPP/LFT; dhe/ose sigurimin se pagesa e operacioneve është bërë nëpërmes llogarisë të hapur në emër të klientit në një tjetër bankë.

1116. Letra këshilluese 2007/1 është mjaft e heshtur për marrëdhëniet jo sy-për-sy përveç deri në masën e ofrimit të shembujve të cilat do të përbënin marrëdhëniet afariste jo sy-për-sy dhe shembujve të kujdesit të duhur të shtuar. Në anën tjetër, Rregulla X ofron informata për kujdesin e duhur për klientë për marrëdhëniet jo sy-për-sy por përgjithësisht i përsëritë dispozitat e Ligjit për LPP/LFT.

Fokusi në produktet apo transaksionet pa marrë parasysh përdorimin e teknologjisë (Direktiva e Tretë e BE për LPP-së neni 13(6))

1117. Neni 13(6) i Direktivës së Tretë LPP të BE-së kërkon që bankat dhe institucionet financiare t'i kushtojnë vëmendje të veçantë produkteve dhe transaksioneve që mund të favorizojnë anonimitetin dhe kështu të paraqesin rrezik më të madh për PP dhe FT dhe të marrin masa për parandalimin e rreziqeve të tilla.

1118. Paragrafi (7) i nenit 21 të Ligjit për LPP/LFT i përsëritë dispozitat e Direktivës së BE-së duke kërkuar nga institucionet dhe personat që i nënshtrohen këtij ligji që t'i kushtojnë vëmendje të veçantë rreziqeve të PP dhe FT që lidhen me produktet apo transaksionet të cilat promovojnë anonimitetin dhe të marrin masa të nevojshme për parandalimin e përdorimit të tyre për qëllim të PP dhe FT.

1119. Siç përshkruhet më lart në analizën e KTH 8.1, BQK-ja dhe bankat kanë konfirmuar që procedurat e brendshme janë vendosur për vlerësimin e rreziqeve të tilla dhe zbatimin e masave përshtatshëmish.

Efektshmëria

1120. Përderisa bankat dhe institucionet financiare duket se po munden të menaxhojnë rrezikun që del nga produktet, transaksionet dhe zhvillimet teknologjike, dykuptimësia ligjore e marrëdhënieve afariste jo sy-për-sy rrit shqetësime pasi sektori nuk duket të jetë i përgatitur për këso veprimtari edhe pse sipas faqes së internetit, bankat ofrojnë shërbime bankare nëpërmes internetit.

3.5.2. Rekomandimet dhe komentet

1121. Sikur u theksua më lart, Rekomandimi 8 ka dy objektiva. Objektivi i parë lidhet me zhvillimet teknologjike që mund të përdoren për veprimtaritë e PP dhe FT, dhe është adresuar me Ligjin për LPP/LFT. Megjithatë, ky Raport identifikon disa nga shqetësimet dhe zbrazëtitë sa i përket objektivit të dytë me referencë tek marrëdhëniet dhe transaksionet jo sy-për-sy.

1122. Kryesorja nga këto shqetësime është dykuptimësia ligjore e cila duket se është prezente edhe tek autoritetet edhe tek sektori, se a i lejon Ligji për LPP/LFT bankat dhe institucionet financiare të hyjnë në marrëdhënie dhe transaksione jo sy-për-sy dhe deri në çfarë mase.

1123. Përderisa BQK-ja, bankat dhe institucionet financiare janë më të prirura të interpretojnë Ligjin në atë mënyrë që nuk lejon marrëdhënie të tilla, marrëdhëniet e tilla njihen jo vetëm në Ligjin për LPP/LFT, i cili ofron zbatimin e kujdesit të duhur të shtuar, por poashtu nën këto rregulla dhe rregullore të nxjerra nga BQK-ja, përfshirë Rregulloren e propozuar.

1124. Për më tepër, duket nga faqet e internetit të shumicës së bankave në Kosovë se ato ofrojnë shërbime bankare përmes internetit e cila vetvetiu mund të përfshijë ndonjë element të veprimtarive jo sy-për-sy.

1125. Prandaj rekomandohet fuqishëm që çdo dykuptimësi ligjore në këtë drejtim të sqarohet nëpërmes dispozitave ligjore dhe të ofrohen udhëzime shtesë për sektorin në mënyrë që marrëdhëniet e tilla të monitorohen për së afërmi nën sistemet e rrezikut të brendshëm për kategorizimin dhe monitorimin e klientëve.

3.5.3. Klasifikimi për Rekomandimin 8

	Klasifikimi	Përmbledhje e faktorëve bazë për klasifikim
R.8	KP	<ul style="list-style-type: none">• dykuptimësia mbi zbatimin e marrëdhënieve afariste jo sy-për-sy; dhe• shqetësimet e pasojave të efikasitetit.

3.6. Palët e Treta dhe Prezantimi i Biznesit

3.6.1. Përshkrimi dhe analiza

1126. Rekomandimi 9 parasheh që vendet mund t'u lejojnë bankave dhe institucioneve financiare të mbështeten në ndërmjetësit apo palët e tjera për të ushtruar disa nga elementet e procesit të KDK apo të prezantimit të biznesit nën disa parakushte. Është e rëndësishme se ku lejohet një mbështetje e tillë përgjegjësia kryesore për identifikimin dhe verifikimin e klientit mbetet me bankën apo institucionin financiar të mbështetur në ndërmjetës apo palë të tretë. Për më tepër, varet nga vendet e caktuara që të përcaktojnë se në cilat vende palët e treta mund të ofrojnë konsideratën e duhur deri në masën në të cilën vendet i zbatojnë në mënyrë të përshtatshme Rekomandimet e FATF-së.

1127. Sipas Metodologjisë së FATF-së një mbështetje e tillë nuk zbatohet as kur kjo është bërë në ndonjë marrëdhënie të transferuar apo agjenci sipas marrëdhënies kontraktore apo aty ku ekzistojnë marrëdhënie afariste, llogari apo transaksione në mes të institucioneve financiare për klientët e tyre.

1128. Ligji për LPP/LFT hesht sa i përket mbështetjes së palëve të treta për ndërmarrjen e elementeve të procesit të KDK apo transferimit. Rrjedhimisht, edhe Letra këshilluese edhe Rregulla X janë po ashtu të heshtura. Prandaj Ligji dhe rregulloret nuk duket se e lejojnë një mbështetje të tillë. Por as që e ndalojnë në mënyrë specifike atë dhe prandaj nuk ka kushte apo detyrime nëse ka mbështetje nga ndonjë subjekt raportues për ndonjë ndërmjetës tjetër.

1129. Ekipi i vlerësimit është informuar rrjedhimisht se Rregullorja e propozuar e BQK-së do të jetë po ashtu e heshtur për palët e treta për ndërmarrjen e disa elementeve të procesit të KDK dhe në prezantimin e biznesit.

1130. Pavarësisht nga kjo, në përgjigjet e Pyetësorit të Ciklit të dytë lidhur me Rekomandimin 9 të FATF-së që janë dhënë nga Shoqata e Bankave të Kosovës, BQK-ja dhe NiIF-i, të gjithë tregojnë se bankat dhe institucionet financiare lejohen nën Ligjin për LPP/LFT të mbështeten në palët e treta për disa nga elementet e procesit të KDK. Ekipi i vlerësimit nuk pajtohet me këtë interpretim të ligjit.

1131. Megjithatë, gjatë vizitës në terren të Ciklit 2, BQK-ja ka informuar se Ligji për LPP/LFT është i heshtur sa i përket mbështetjes në palët e treta apo prezantimin e biznesit dhe në rast të degës së institucioneve të huaja financiare atëherë dega në Kosovë duhet bëjë KDK të plotë dhe nuk mund të mbështetet kompaninë mëmë apo motër. Me të thënë këtë, megjithatë, sipas BQK-së, Ligji po ashtu nuk e ndalon dhe prandaj duket se ka dykuptimësi ligjore apo interpretim ligjor të paqartë.

1132. Në anën tjetër, bankat e takuara nga ekipi i vlerësimit, përderisa janë pajtuar se Ligji për LPP/LFT në thelb hesht në këtë çështje dhe flet vetëm për detyrimin e zbatimit të KDK por nuk specifikon se a mund të bëhet kjo nga një palë e tretë, pavarësisht se degët e institucioneve financiare të huaja gëzojnë mbështetje brenda grupit në të cilin ato bëjnë pjesë. Sipas këtyre bankave, kjo bëhet ose sipas mbështetjes ose përmes prezantimit të biznesit, të cilën e konsiderojnë si të njejtë, dhe informata e marrur gjithmonë është ofruar menjëherë. Megjithatë, edhe pse nuk kushte specifike për një mbështetje të tillë, kurdo që dokumentet për identifikimin e klientëve janë nevojitur ato gjithmonë janë ofruar brenda grupit e të cilit është pjesë edhe dega.

1133. Komentet e tilla krijojnë shqetësime mbi qëndrueshmërinë e interpretimit të Ligjit për LPP/LFT nga autoritetet dhe sektori. Për më tepër, duket se nuk ka dallim në mes të palëve të treta dhe prezantimit të biznesit.

Sigurimi nga palët e treta të informatave të nevojshme për identifikimin e klientit – Kriteri thelbësor 9.1.

1134. KTH 9.1 kërkon nga vendet që të sigurojnë se aty ku institucionet financiare mbështeten në ndonjë palë të tretë për të ushtruar disa elemente të procesit të KDK ato duhet menjëherë të marrin nga pala e tretë informata identifikuese për klientin.

1135. Edhe pse Ligji për LPP/LFT është i heshtur në këtë çështje, dhe pavarësisht se BQK-ja beson që një mbështetje e tillë nuk është duke ndodhur në praktikë, bankat kanë informuar se kur ato mbështeten brenda një grupi pjesë e të cilit janë edhe ato, informata ofrohet menjëherë.

1136. Pavarësisht nga kjo, nuk ka dispozita ligjore për këtë qëllim dhe duke bërë këtë bankat mund të veprojnë përmbi dispozitat e Ligjit dhe nuk mund të mbulohen kundrejt rrezikut që mund të paraqitet.

Hapat e duhura për të siguruar identifikimin dhe dokumentacionin tjetër që vihet në dispozicion nga pala e tretë – Kriteri thelbësor 9.2

1137. KTH 9.2 kërkon që institucionet financiare të sigurojnë se identifikimi dhe verifikimi relevant i dokumentacionit i lidhur me kërkesat e KDK do të bëhet i disponueshëm nga pala e tretë menjëherë pas kërkesës.

1138. Pavarësisht se nuk ka dispozita për këtë qëllim në Ligjin për LPP/LFT të cilat nuk i njohin procedurat e mbështetjes në palën e tretë, bankat kanë konfirmuar se në mbështetjen e tyre brenda grupit të cilit i takojnë, dokumentacioni i tillë gjithmonë i është vënë në dispozicion kur i është kërkuar.

1139. Pavarësisht nga kjo, nuk ka dispozita ligjore për këtë qëllim dhe duke bërë një gjë të tillë bankat mund prap të veprojnë përmbi dispozitat e Ligjit dhe mund të mos jenë në gjendje të mbulohen nga rreziqet që mund të paraqiten.

Pala e tretë duhet të rregullohet dhe mbikëqyret – Kriteri thelbësor 9.3

1140. KTH 9.3 kërkon që pala e tretë mbi të cilën është bërë mbështetja duhet të rregullohet dhe mbikëqyret me masat e vendosura që të jenë në përputhje me kërkesat e KDK.

1141. Pasi që Ligji për LPP/LFT është i heshtur në çështjen e mbështetjes nga pala e tretë nuk ka dispozita ligjore për këtë qëllim.

1142. Për më tepër, në praktikë bankat kanë informuar që ata e vendosin mbështetjen vetëm në grupin të cilit i takojnë. Prandaj rezulton që bankat nuk sigurojnë që ndonjë anëtar i grupit është rregulluar dhe mbikëqyrtur edhe pse degët e bankave në Kosovë kryesisht janë pjesë e grupeve bankare Evropiane.

Pala e tretë duhet të jetë nga jurisdiksioni që zbaton në mënyrë të duhur Rekomandimin e FATF-së – Kriteri thelbësor 9.4

1143. KTH 9.4 edhe pse ua lë në diskrecion vendeve të përcaktojnë se në cilin vend pala mund të jetë e bazuar, u kërkon autoriteteve kompetente të sigurojnë që vendet e tilla zbatojnë në mënyrën e duhur Rekomandimet e FATF-së duke iu referuar raporteve të vendit të botuara nga FATF-ja, FMN-ja apo Banka Botërore apo Trupat Rajonale të të njëjtit lloj si FATF-ja.

1144. Në mungesë të ndonjë kërkesë ligjore për këtë qëllim, dhe brenda kontekstit që bankat i kanë deklaruar, se ata e vendosin mbështetjen vetëm brenda grupit të cilit i takojnë, në praktikë ky detyrim nuk është vrojtuar edhe pse degët e bankave në Kosovë kryesisht i përkasin bankave të vendeve Evropiane por që mbështetja, në praktikë, mund të bëhet në kompanitë motra të cilat jo domosdoshmërisht janë të bazuara në vendet Evropiane.

Përgjegjësia e fundit mbetet me institucionet financiare që mbështeten në palën e tretë – Kriteri thelbësor 9.5

1145. Sipas KTH 9.5, kur institucioni financiar mbështetet në palën e tretë për të zbatuar disa elemente të procesit të KDK, përgjegjësia për identifikimin dhe verifikimin e klientit mbetet me institucionin financiar që mbështetet në palën e tretë.

1146. Pasi që bankat kanë informuar se, pavarësisht se Ligji nuk flet lidhur me mbështetjen për palën e tretë, ato kohë pas kohe mbështeten në kompaninë mëmë apo motër për të ndërmarrur disa elemente të procesit të kujdesit të duhur apo prezantimit të biznesit, përgjegjësia e fundit për masa të tilla nuk është pyetje që është ngritur pasi që konsiderohet si aktivitet i gjerë i grupit.

Efektshmëria

1147. Është e vështirë të matet efektshmëria kur Ligji për LPP/LFT është i heshtur lidhur me mbështetjen e palës së tretë dhe prezantimit të biznesit, Shoqata e Bankave të Kosovës, BQK-ja dhe NjIF-i të gjitha kanë treguar se Ligji për LPP/LFT lejon mbështetjen (shih përgjigjet të Pyetësori i Ciklit të dytë për Rekomandimin 9) - por një opinion që është ndryshuar gjatë vizitës në terren) përderisa bankat që janë degë të institucioneve të huaja financiare deklarojnë se kohë pas kohe ato mbështeten në anëtarët e grupit të njëjtë bankar të cilit i takojnë.

1148. Përderisa në praktikë kjo ndërkombëtarisht bëhet brenda grupit, normalisht dispozitat ligjore e lejojnë një veprim të tillë. Në të vërtetë, nëse interpretojmë këtë brenda kontekstit të dispozitave të Ligjit për LPP/LFT mbi konfidencialitetin, ndodhë që edhe nëse degët e bankave në Kosovë dëshirojnë të shkëmbejnë informacione për RTD brenda grupit të cilit i përkasin atyre i nevojitet autorizimi i NjIF. Bankat më tutje kanë informuar se edhe sa i përket informacioneve që nuk lidhen me RTD ato nuk mund t'i shkëmbejnë brenda grupit pa autorizimin e Agjencisë për Mbrojtjen e të Dhënave Personale.

1149. Për më tepër, përderisa BQK-ja ka informuar se edhe degët e bankave në Kosovë duhet të ndërmarrin vetë KDK, në kundërshtim me pohimin e saj në Pyetësor se mbështetja në palët e treta lejohet sipas Ligjit, degët e bankave në Kosovë kanë informuar ekipin e vlerësimit që kohë pas

kohe ata mbështeten apo pranojnë bizneset e prezantuara brenda grupit, dhe në veçanti në ose nga institucioni mëmë.

3.6.2. Rekomandimet dhe komentet

1150. Ligji për LPP/LFT është i heshtur për mbështetjen e palëve të treta pa i ndaluar apo lejuar ato plotësisht. Kjo e ka shtyer vetë deri tek interpretimi, sidomos pasi që bankat që janë degë të bankave të huaja në Kosovë e interpretojnë këtë heshtje se Ligji në Kosovë nuk e ndalon atë dhe që të paktën ato lejohen të vendosin mbështetjen në palët e treta nëse kjo bëhet brenda grupit të cilit i takojnë.

1151. Rrjedhimisht fakti që degët e bankave në Kosovë mbështeten brenda grupit të cilit i takojnë rritë brengën se, në mungesë të kritereve kushtëzuese në pajtim me dispozitat e Rekomandimit 9 të FATF-së, një mbështetje e tillë mund të bëhet pa ndonjë kriter, përfshirë mbështetjen në institucionet-motra që mund të jenë të bazuara në vendet të cilat nuk zbatojnë në mënyrën e duhur Rekomandimet e FATF-së.

1152. Prandaj ka nevojë për qartësime dhe udhëzime urgjente për mbështetjen e palëve të treta për pranimin e prezantimit të biznesit.

1153. Në këtë kuadër rekomandohet fuqishëm që ose të përfshihen dispozita specifike ligjore në Ligjin për LPP/LFT i cili ose e ndalon ose e lejon mbështetjen e palëve të treta, edhe nëse kjo lejohet vetëm brenda grupit. Nëse kjo lejohet, nëse brenda grupit, atëherë Ligji duhet mëtutje të ofrojë se në bazë të çfarë kushteve mund të bëhet mbështetja apo pranimi i prezantimit të biznesit. Sidoqoftë, në pritje të ndryshimeve ligjore, dhe mbi bazën se Ligji për LPP/LFT hesht për këtë çështje, NjIF duhet të sigurojë nxjerrjen udhëzimeve (ndalimit) për këtë qëllim, për të gjitha subjektet raportuese.

3.6.3. Klasifikimi për Rekomandimin 9

	Klasifikimi	Përmbledhje e faktorëve bazë për klasifikim
R.9	KP	<ul style="list-style-type: none">• mungesa e dispozitave të qarta ligjore;• rrjedhimisht mungesa e kriterit për mbështetje i cili po bëhet në praktikë; dhe• implikimet mbi efikasitetin e sistemit që dalin nga mungesa e dispozitave ligjore.

3.7. Ligjet për fshehtësinë në përputhje me Rekomandimet (R.4)

3.7.1. Përshkrimi dhe analiza

1154. Rekomandimi 4 kërkon që ligjet përkatëse për fshehtësinë të mos pengojnë zbatimin efektiv të Rekomandimeve të FATF-së.

1155. Sipas KTH 1 për Rekomandimin 4 në Metodologjinë e FATF-së, fushat ku kjo mund të këtë shqetësime të veçanta janë aftësitë e autoriteteve kompetente që t'i qasen informacioneve që atyre u duhen që në mënyrë të duhur t'i kryejnë funksionet në luftën e PP dhe FT; këmbimi i informacioneve në mes të autoriteteve kompetente, qofshin vendore ose ndërkombëtarë; dhe këmbimi i informacioneve në mes të institucioneve financiare kur kërkohet sipas R.7 ose RV VII.

1156. Neni 37 i i Ligjit për LPP/LFT përcakton se: Pavarësisht nga dispozitat kundërthënëse të ligjit në fuqi, sekreti profesional nuk mund të përdoret si arsye për refuzimin e sigurimit të informatave që duhet zbuluar në pajtim me këtë ligj; ose janë mbledhur dhe ruajtur në pajtim me këtë ligj dhe kërkohen goftë nga NjIF-i, goftë nga PK lidhur me një hetim për larjen e parave të urdhëruar apo të kryer nën mbikëqyrjen e prokurorit apo gjyqtarit hetues. Kjo dispozitë është pa paragjykuar informacionet që i nënshtrohen privilegjit klient-avokat.

1157. Letrës këshilluese 2007/1 dhe Rregulla X e BQK-së janë të heshtura sa i përket çështjes së konfidencialitetit.

1158. Sipas nenit 79, Ligji për bankat i jep pushtetin BQK-së që të këmbëjë informacione për çështjet e mbikëqyrjes me autoritetet e mbikëqyrjes financiare në Kosovë dhe shtetet e tjera. Sipas ligjit, këmbimi i informacioneve të tilla mund të përfshijë informacione konfidenciale, me kusht që BQK-ja është e bindur se informacioni do të përdoret për qëllimet e mbikëqyrjes dhe se do t'i nënshtrohet trajtimit konfidencial që është i ngjashëm me atë të cilin i kërkohet BQK-së që ta zbatojë.

1159. Për më tepër, sipas nenit 80 të Ligjit për bankat, më tutje theksohet se çdo informacion jopublik i pranuar nga BQK-ja prej ndonjë banke si dhe çdo informacion jo publik i cili i është siguruar BQK-së nga ndonjë autoritet tjetër mbikëqyrës apo rregullator me qëllim që BQK-ja të kryejë përgjegjësitë e veta sipas Ligjit për Banka duhet t'u nënshtrohet kushteve të kërkuara në Ligjin për BQK-në dhe mund të zbulohet jashtë BQK-së vetëm siç përcaktohet me ligj.

1160. Në anën e vet, përmes paragrafit (2) të nenit 74 të Ligjit për BQK-në thekson se: Pavarësisht nga paragrafi 1 i këtij neni personat e tillë mund të shpalojnë informacionin jopublik jashtë Bankës Qendrore, në përputhje me procedurat e përcaktuara nga Bordi Ekzekutiv, nëse shpalojnë e tillë:

- bëhet në përputhje me pëlqimin e qartë të personit fizik apo juridik me të cilin ka të bëjë informacioni;
- përmbush një detyrim për zbulimin e përcaktuar sipas ligjit penal, duke përfshirë ndihmësen për zbatimin e ligjit penal ose me urdhër të gjykatës që ka të bëjë me raste penale;
- bëhet për auditorët e jashtëm të Bankës Qendrore;
- jepet për autoritetet rregullatorë dhe mbikëqyrëse ose institucionet publike financiare ndërkombëtare, për realizim të detyrave të tyre zyrtare; ose
- nevojitet për interesa të vetë Bankës Qendrore në procedurë gjyqësore që kërkon shpaloje.

1161. Në analizë, Rekomandimi 4 i FATF-së kërkon heqjen e dispozitave për konfidencialitet veçanërisht për rastet si në vijim:

- Qasja në informacione nga autoritetet kompetente relevante;
- Këmbimi i informacioneve në mes të autoriteteve kompetente, vendore e ndërkombëtare;
- Këmbimi i informacioneve në mes të institucioneve financiare për shërbimet bankare përkatëse;
- Këmbimi i informacioneve në mes të institucioneve financiare për t'u mbështetur në palët e treta sa i përket kërkesave të KDK kur një mbështetje e tillë lejohet me ligj; dhe
- Këmbimi i informacioneve për shërbimet e transferimeve elektronike.

1162. Me përjashtim të ndarjes së informatave për mbështetje nga palët e treta ngase kjo masë specifikisht nuk lejohet me Ligjin për LPP/LFT, edhe pse nuk ndalohej – shih analizën e Rekomandimit 9 të FATF-së në këtë Raport, Ligji për LPP/LFT lejon shpërndarjen e informacioneve në mes të institucioneve financiare në të gjitha rrethanat e përkufizuara më lart.

1163. Rrjedhimisht, heqja e konfidencialitetit i cili përcaktohet në çfarëdo ligji tjetër përmes nenit 37 të Ligjit për LPP/LFT në ato raste kur informacioni kërkohet që të zbulohet në përputhje me Ligjin për LPP/LFT do t'i plotësonte kushtet e kërkuara në masë të madhe për Rekomandimin 4.

1164. Në analizën e Rekomandimit 29 të FATF-së, ky Raport argumenton se autorizimet e deleguara të mbikëqyrjes për sektorin financiar tek BQK-ja nuk e fuqizojnë automatikisht BQK-në për të zbatuar autorizimet mbikëqyrëse të kujdesshme nën Ligjin për Bankat dhe Ligjin për BQK-në për qëllim të Ligjit për LPP/LFT. Prandaj është e debatueshme po ashtu e drejta e BQK-së të kërkojë informacione të cilat mund t'i shkëmbejë me autoritetet e tjera kompetente për qëllim të Rekomandimit 4 të FATF-së.

1165. Në këtë drejtim, duhet vërtetë të theksohet se autorizimi i BQK-së për të këmbyer informacione në përputhje me nenin 79 të Ligjit për Banka është i kufizuar në çështjet e mbikëqyrjes së BQK-së brenda kontekstit të Ligjit për Banka. Tutje ky autorizim i referohet shkëmbimit të informacioneve për qëllime të mbikëqyrjes së kujdesshme ngase, siç do të shihet analizën për Rekomandimin 23 të këtij Raporti, Ligji për Bankat nuk siguron autorizime

mbikëqyrëse të BQK-së për qëllimet e Ligjit për LPP/LFT, edhe pse autorizimet e tilla janë deleguar tek BQK-ja nga NjIF-i përmes nenit 36A të Ligjit për LPP/LFT.

1166. Për më tepër, ato zgjidhje që sigurohen përmes paragrafit (2) të nenit 74 të Ligjit për BQK-në në mënyrë specifike nuk i mbulojnë kushtet e kërkuara në Rekomandimin 4, përjashtimin ndaj ndalimit të përgjithshëm sipas paragrafit (1) të nenit 74 të Ligjit për BQK-në- *përveç kur është e nevojshme që të kryhet detyrat e caktuara me këtë ligji ose ndonjë ligj tjetër*- është më shumë objekt interpretimi, në veçanti kur lexohet brenda kontekstit të dispozitës së nenit 37 të Ligjit për LPP/LFT që ka të bëjë me sekretin profesional.

1167. Prandaj, përderisa të gjitha zgjidhjet konfidenciale sipas Ligjit për Bankat dhe Ligjit për BQK-në shërbejnë për të mbuluar situatën që ndërlidhet me situatën e çështjeve të kujdesit mbikëqyrës, rekomandohet që siguria ligjore për heqjen e konfidencialitetit të forcohet për qëllimet e Ligjit LPP/LFT.

1168. Në anën tjetër, Ligji për LPP/LFT ndonëse e fuqizon NjIF me përgjegjësi mbikëqyrëse për të gjitha subjektet raportuese që i nënshtrohen Ligjit, po ashtu fuqizon NjIF të kërkojë dhe marrë informata dhe të shkëmbejë informata me autoritetet e tjera përkatëse vendore dhe ndërkombëtare.

Efektshmëria

1169. Dispozitat aktuale për ngritjen e besueshmërisë për qëllimet e dispozitave të Ligjit për LPP/LFT nuk ndikojnë në efikasitetin e regjimit të gjithëmbarshtëm pasi që shumica e informatave të shpërndara sipas Ligjit për LPP/LFT normalisht merret nëpërmes të NjIF edhe pse nuk mund të përjashtohet shpërndarja e informatave në mes të autoriteteve mbikëqyrëse për qëllim të parandalimit të PP dhe FT.

3.7.2. Rekomandimet dhe komentet

1170. Prandaj rekomandohet që në mënyrë që të men ajohet çfarëdo divergjence në interpretimin dhe kështu të sigurohet qartësia ligjore një pikë e re i shtohet paragrafit (2) të nenit 74 të Ligjit mbi BQK, në veçanti meqenëse BQK-së eventualisht i jepen kompetenca mbikëqyrëse dhe për qëllimin e Ligjit për LPP/LFT si në vijim:

- është bërë për NjIF për qëllimin e detyrimeve të tij sipas Ligjit për Parandalimin e Pastrimit të parave dhe Financimin e Terrorizmit apo për autoritetet e përshtatshme vendore apo të huaja ku një informacion i tillë konfidencial është relevant për parandalimin e PP apo FT.

1171. Për më tepër rekomandimet e bëra në këtë Raport për analizimin e Rekomandimit 29 janë bërë më relevante për qëllime të Rekomandimit 4 për BQK-në të kërkojë informata dhe dokumente për qëllime të Ligjit për LPP/LFT.

3.7.3. Klasifikimi për Rekomandimin 4

	Klasifikimi	Përmbledhje e faktorëve bazë për klasifikim
R.4	KP	<ul style="list-style-type: none">• ekziston nevoja për qartësi ligjore për ngritjen e besueshmërisë për BQK-në sa i përket dispozitave të Ligjit për LPP/LFT përtej çështjeve të kursimit.

3.8. Mbajtja e shënimeve (R.10*)

3.8.1. Përshkrimi dhe Analiza

1172. Rekomandimi 10 kërkon nga institucionet financiare të mbajnë shënime të duhura për transaksionet dhe nevojat e identifikimit për një periudhë prej 5 vitesh dhe për t'ia vënë në dispozicion shënimet e këtilla autoriteteve relevante kompetente sipas autoritetit të duhur. Edhe pse Metodologjia e FATF-së ofron udhëzime për llojin e shënimeve që duhet të mbahen shënimet e

transaksioneve duhet që përgjithësisht të jenë ato që mund t'u ndihmojnë autoriteteve në rikonstruktimin e një transaksioni. Shënime identifikuese kryesisht i referohen informatave të KDK-së dhe duhet të jenë të atilla sa që klienti të mund të ri-identifikohet.

1173. Sipas Metodologjisë së FATF-së, detyrimi i institucioneve financiare është të mbajnë shënime siç është përcaktuar dhe duhet të ofrohen sipas ligjit ose rregullores dhe prandaj duhet të jenë të detyrueshme.

1174. Analiza që pasoi e identifikoi detyrimin për mbajtjen e shënimeve për bankat dhe institucionet financiare kryesisht përmes kërkesave sipas Ligjit për LPP/LFT por nuk e përjashton mundësinë e detyrimit të marrjes së shënimeve sipas ligjeve të tjera.

Detyrimi për mbajtjen e shënimeve të nevojshme për të gjitha transaksionet – Kriteri thelbësor 10.1*

1175. KTH 10.1 kërkon nga institucionet financiare t'i mbajnë të gjitha shënime të nevojshme për transaksionet vendore dhe ndërkombëtare për së paku pesë vjet pas përfundimit të transaksionit. Sipas autorizimit të duhur, autoritetet relevante kompetente mund të kërkojnë që institucionet financiare t'i mbajnë ato shënime për një periudhë më të gjatë, në rastet specifike.

1176. Paragrafi (6) i nenit 17 të Ligjit për LPP/LFT kërkon që bankat dhe institucionet financiare të mbajnë informata të duhura të atilla që mundëson rikonstruktimin e transaksionit kur:

- një transaksion është ekzekutuar;
- është tentuar atë ekzekutohet transaksioni;
- ka transaksione komplekse dhe të pazakonshme; dhe
- ka transaksione me personat dhe subjektet nga vendet që nuk i zbatojnë masat e duhura për parandalimin e pastrimit të parave dhe të financimit të terrorizmit.

1177. Ligji për LPP/LFT nuk e autorizon asnjë autoritetet kompetente që ta zgjatë periudhën e ruajtjes në raste specifike mbi ato të përcaktuara me Ligj.

1178. Bankat dhe institucionet financiare kërkohet të ruajnë shënime e detajuara të lartpërmendura për një periudhë pesëvjeçare pas ekzekutimit ose tentimit të ekzekutimit të transaksionit. Vlen të ceket që Ligji për LPP/LFT shkon përtej Standardeve të FATF-së dhe kërkon mbajtjen e shënimeve madje edhe të transaksioneve të tentuara - një kërkesë kjo që duhet të lavdërohet.

1179. Detyrimi për të ruajtur të dhënat sipas përcaktimit me së paku dy pika si më lart përforcohet më tutje me paragrafin (3) të nenit 20 të Ligjit për LPP/LFT.

1180. Letra këshilluese 2007/1 e BQK-së nuk ofron ndonjë udhëzim shtesë mbi ruajtjen e regjistrave të transaksioneve, përveç deri në masën që kërkon nga Zyrat Këmbimore dhe Operatorët e Transfereve, në mungesë të një marrëdhënieje të vazhdueshme të biznesit, për të mbajtur kopjet e të dhënave për transaksione për një periudhë prej pesë (5) vitesh pas një transaksioni.

1181. Neni 8 i Rregullës X të BQK-së reflekton detyrimin sipas Ligjit për LPP/LFT për të ruajtur të dhënat e gjitha transaksioneve. Për më tepër, në reflektim të mëtutjeshëm të periudhës së ruajtjes prej pesë (5) vitesh, neni 8 i Rregullës X të BQK-së zgjat periudhën e ruajtjes për banka dhe institucione financiare për më gjatë, nëse kërkohet nga BQK-ja, NjIF-i (Rregulla i referohet ende Qendrës së Inteligjencës financiare) ose ndonjë autoritet tjetër kompetent në rastet specifike.

1182. Për më tepër, neni 8 i Rregullës X kërkon që "Aty ku banka dhe institucioni financiar është i vetëdijshëm që të dhënat në lidhje me hetimet e vazhdueshme, ku të dhënat e tilla duhet të ruhen deri sa të konfirmohet nga ana e ndonjë gjykate kompetente se rasti është mbyllur".

1183. Detyrimi i ruajtjes së të dhënave të transaksioneve sipas nenit 17 të Ligjit për LPP/LFT për një periudhë prej pesë (5) vitesh pas përfundimit të transaksionit duket të mbulojë në mënyrën e duhur detyrimet sipas KTH 10.1.

1184. Ligji për LPP/LFT dhe Rregulla X megjithatë kanë mangësi në kuptimin e përcaktimit të fillimit të periudhës (5) pesëvjeçare për ruajtjen e të dhënave për transaksionet anësore të ndërlydhura që së bashku arrijnë apo tejkalojnë pragun prej 10,000 euro të përcaktuar me Ligjin

për LPP/LFT. Standardi i zakonshëm është që periudha (5) pesëvjeçare e ruajtjes të fillojë me përfundimin e transaksionit të fundit në një vijimësi të tillë transaksionesh. Ekipi i vlerësimit është informuar se kjo çështje duhet të adresohet nga Rregullorja e propozuar e BQK-së.

1185. Për më tepër, Ligji për LPP/LFT nuk reflekton kërkesat e tjera sipas KTH 10.1 për institucione financiare që duhet të ruajnë të dhënat për një periudhë më të gjatë, nëse kërkohet kjo nga autoritetet kompetente me autorizimin e duhur.

1186. Ky fuqizim megjithatë reflektohet në Rregullën X të BQK-së, sipas nenit 8. Ekzistojnë dy çështje kryesore që sfidojnë këtë kompetencë të zgjeruar në Rregullën X. Së pari, kërkesa standarde duhet të vihet në ligjin primar apo në rregullore, pasi në këtë rast BQK-ja merr autorizime përtej atyre që përcaktohen me Ligj. Së dyti, vlefshmëria e shumicës së pjesëve të Rregullës X të BQK-së vihet në pikëpyetje përgjatë gjithë këtij Raporti, si dhe në çdo rast, Rregulla X nuk përmbush kriteret për një "rregullore" në kuptimin e Metodologjisë së FATF-së.

1187. Edhe nëse pranohet, fuqizimi sipas Rregullës X nuk do të vlejë për gjitha subjektet e Raportimit, si dhe si i tillë krijon pabarazinë e lojës në zbatimin e Ligjit për LPP/LFT.

1188. Kështu, ky Raport gjen që për kohën e periudhës (5) pesëvjeçare të ruajtjes për vijimësinë e transaksioneve anësore të ndërlidhura të cilat do të adresohen nëpërmes Rregullores së propozuar të BQK-së, dhe, më e rëndësishme, autorizimin e autoriteteve përkatëse që të zgjasin periudhën (5) pesëvjeçare me autorizimin e duhur, mungojnë në Ligjin për LPP/LFT.

1189. Kështu, rekomandohet që paragrafi (6.3) i nenit 17 të Ligjit për LPP/LFT të shtohet për të përfshirë si në vijim:

Neni 17 para. (6.3): Aty ku të dhënat e transaksioneve i referohen një vijimësie të transaksioneve të ndërlidhura të kohëpaskohshme, periudha (5) pesëvjeçare e ruajtjes do të fillojë më ekzekutimin e transaksionit të fundit në atë vijimësi.

1190. Më tutje, rekomandohet që të shtohet edhe një paragraf i ri (7) në nenin 17, si në vijim, duke e fuqizuar vetëm NjIF-in që të zgjasë periudhën e ruajtjes pasi që NjIF-i është autoriteti që pranon dhe përpunon RTD-të dhe do të ketë informata mbi statusin e Raportit:

Neni 17 para. (7) Në rastet e veçanta të përcaktuara sipas NjIF-it për qëllimet e funksioneve të saj, NjIF-i mund të zgjasë periudhën (5) pesëvjeçare siç parashihet me paragrafin 6 të këtij neni me urdhër me shkrim për subjektet raportuese në fjalë.

Të dhënat e mjaftueshme për të mundësuar rikonstruimin e transaksioneve individuale – Kriteri thelbësor 10.1.1

1191. KTH 10.1.1 parasheh që hollësitë e ruajtura në regjistrin e transaksioneve të jenë të mjaftueshme për autoritetet për të rekonstruuar transaksionin individual, ashtu që të ofrojë dëshmi në ndonjë hetim të mundshëm eventual të një aktiviteti kriminal.

1192. Neni 17 i Ligjit për LPP/LFT, për krijimin e detyrimit për të ruajtur regjistrat e transaksioneve për të mundësuar rikonstruimin e transaksionit ka mangësi në ofrimin e udhëzimeve të duhura.

1193. Derisa Letra këshilluese 2007/1 nuk flet për këtë çështje, në reflektimin e dispozitave të mirëmbajtjes së regjistrave të transaksioneve, neni 8 i Rregullës X të BQK-së ofron udhëzime për lojin e regjistrave të elementeve të një transaksioni që duhet ruajtur. Këto përfshijnë:

- Emri i klientit dhe pronarit përfitues (dhe të autorizuarit të tij, nëse vlen) si dhe adresave të tyre, si dhe informatat e tjera identifikuese, që normalisht regjistrohen nga banka apo institucioni financiar;
- Natyra dhe data e transaksionit;
- Lloji dhe shuma e valutës në transaksion; si dhe
- Lloji dhe numri identifikues i llogarive të përfshira në atë transaksion.

1194. Dispozitat për udhëzim sipas nenit 8 të Rregullës X të BQK-së, të cilën ekipi i vlerësimit ka kuptuar se do të mbahet në Rregulloren e propozuar të BQK-së, kontribuojnë gjerësisht për bankat dhe institucionet financiare në kuptimin e ruajtjes së regjistrave të duhur të transaksionit që janë të dobishme për rikonstruimin e transaksionit.

1195. Sa për të komentuar për efektshmërinë e gjithë sistemit parandalues sipas Ligjit për LPP/LFT, autoritetet e Kosovës mund të marrin parasysh faktin që udhëzimet sipas Rregullës X, dhe eventualisht edhe sipas Rregullores së propozuar të BQK-së, vlejné vetëm për sektorin financiar, kështu në këtë rast, duke krijuar pabarazi me subjektet raportuese të tjerë në zbatimin e Ligjit për LPP/LFT.

1196. Edhe pse udhëzimet e mëturjeshme për metodën e ruajtjes së të dhënave – elektronike, fizike, apo të tjera – do të ishin të dobishëm për sistemin, kërkesat sipas KTH 10.1.1 aktualisht përmbushen për sektorin financiar.

Të dhënat për identifikim, dosjet e llogarive dhe korrespondenca afariste – Kriteri thelbësor 10.2*

1197. KTH 10.2 kërkon nga institucionet financiare që të ruajnë gjitha shënimet e të dhënave të identifikimit, dosjeve të llogarisë dhe korrespondencës afariste për së paku pesë (5) vjet pas mbylljes së një llogarie apo një marrëdhënieje afariste. Me autorizimin e duhur, autoritetet përkatëse kompetente mund të kërkojnë nga institucionet financiare që të ruajnë të dhëna të tilla për një periudhë më të gjatë në rastet e veçanta.

1198. Paragrafi (6) i nenit 17 të Ligjit për LPP/LFT kërkon nga bankat dhe institucionet financiare që të ruajnë kopjet e dokumenteve që vërtetojnë identitetin e klientit, titullarët e pasurisë, të marra në përputhje me nenin 17, dosjet e llogarive dhe korrespondencën afariste, për së paku pesë (5) vjet, pas ndërprerjes së marrëdhënies afariste.

1199. Ligji për LPP/LFT nuk e fuqizon asnjë autoritet kompetent që të zgjasë periudhën e ruajtjes në raste të veçanta përtej periudhës së përcaktuar me ligj.

1200. Neni 8 i Rregullës X të BQK-së kërkon që: Bankat dhe institucionet financiare duhet t'i ruajnë të gjitha të dhënat (shënimet) e nevojshme të cilat kanë të bëjnë me klientin, pronarin përfitues, ose avokatin, dosjet e llogarive, dhe korrespondenca e biznesit së paku në periudhe kohore prej pesë vitesh duke filluar nga përfundimi i marrëdhënies së biznesit, apo në raste specifike edhe më gjatë nëse kërkohet nga AQBK, Qendra e Inteligjencës Financiare (QIF), apo ndonjë organi tjetër kompetent. Të dhënat duhet të identifikojnë anëtarin e stafit, i cili e ka bërë identifikimin e klientit (pronarin përfitues, aty ku është e zbatueshme). Kështu, neni 8 jep më shumë udhëzime.

1201. Për më tepër, siç është theksuar më lart, neni 8 i Rregullës X më tutje përcakton që Aty ku banka dhe institucioni financiar është i vetëdijshëm që të dhënat në lidhje me hetimet e vazhdueshme, ku të dhënat e tilla duhet të ruhen deri sa të konfirmohet nga ana e ndonjë gjykate kompetente se rasti është mbyllur.

1202. Ekipi i vlerësimit është informuar se dispozitat e lartcekura të Seksionit 8 të Rregullës X do të mbahen në Rregulloren e propozuar të BQK-së.

1203. Edhe pse *prima facie* duket që kërkesat sipas KTH 10.2 mund të përmbushen përmes dispozitave të Ligjit për LPP/LFT dhe Rregullës X të BQK-së, analiza e këtyre dispozitave shfaq disa mangësi, dobësi apo dallime të rëndësishme.

1204. KTH 10.2 kërkon që të dhënat identifikuese të ruhen për një periudhë (5) pesëvjeçare pas mbylljes së llogarisë apo ndërprerjes së marrëdhënies afariste. Paragrafi (6) i nenit 17 të Ligjit për LPP/LFT e përcakton këtë periudhë duke filluar vetëm nga ndërprerja e marrëdhënies afariste. Rregulla X në anën tjetër reflekton nenin 17 të Ligjit për LPP/LFT, duke kërkuar që periudha pesëvjeçare të fillojë pas përfundimit të marrëdhënies afariste.

1205. Për më tepër, ngjashëm si tek KTH 10.1, Ligji për LPP/LFT nuk reflekton kërkesën shtesë sipas KTH 10.2 për institucionet financiare në ruajtje të të dhënave identifikuese për një periudhë më të gjatë, nëse kjo kërkohet nga autoritetet kompetente me autoritetin e duhur.

1206. Ngjashëm si tek KTH 10.1, fuqizimi për të zgjatur periudhën e ruajtjes megjithatë reflektohet tek Rregulla X i BQK-së, tek neni 8 dhe i cili, ekipi i vlerësimit është informuar se do të mbahet në Rregulloren e propozuar të BQK-së. Si rrjedhojë, ekzistojnë dy çështje kryesore që sfidojnë këtë kompetencë të zgjeruar në Rregullën X. Së pari, kërkesa standarde duhet të përcaktohet me ligj primar apo rregullore. Së dyti, vlefshmëria e shumicës së pjesëve të Rregullës

X të BQK-së vihet në pikëpyetje përgjatë gjithë këtij Raporti, si dhe në çdo rast, Rregulla X nuk përmbush kriteret për një "rregullore" në kuptimin e Metodologjisë së FATF-së.

1207. Edhe nëse pranohet, fuqizimi sipas Rregullës X nuk do të vlente për gjitha subjektet raportuese, duke krijuar kështu pabarazi në zbatimin e Ligjit për LPP/LFT.

1208. Kështu, ky Raport gjen se kompetenca e autoriteteve përkatëse për zgjatjen e periudhës pesëvjeçare të ruajtjes sipas autoritetit të mirëfilltë për të dhëna të identifikimit mungon në Ligjin për LPP/LFT.

1209. Kështu, rekomandohet ndryshimi i paragrafit (6.1) të nenit 17 të Ligjit për LPP/LFT, si në vijim: me mbylljen e llogarisë apo me ndërprerjen e marrëdhënies afariste, cilado që të jetë më e vonshme.

1210. Sa i përket zgjatjes së periudhës së ruajtjes, rekomandimi i dhënë tek analiza e KTH 10.1 më lart për paragrafin e ri (7) i nenit 17 vlen edhe këtu.

Dispozicioni i të dhënave me kohë për autoritetet kompetente vendore – Kriteri thelbësor 10.3*

1211. KTH 10.3 kërkon nga institucionet financiare të sigurojnë që gjitha të dhënat e klientëve dhe të transaksioneve, si dhe informatat e ruajtura sipas standardeve të përcaktuara, të vihen në dispozicion me kohë për autoritetet kompetente vendore me autorizimin e duhur.

1212. Neni 17 i Ligjit për LPP/LFT kërkon nga bankat dhe institucionet financiare të sigurojnë që dokumentacioni dhe informatat e ruajtura sipas nevojës të jenë të gatshme dhe t'i vihen në dispozicion NjIF-it, si dhe autoriteteve e tjera kompetente.

1213. Detyrimi për ruajtjen e të dhënave të hollësishme të transaksioneve komplekse dhe jashtëzakonisht të mëdha, sipas paragrafit (3) të nenit 20 të Ligjit për LPP/LFT specifikon që informatat e ruajtura mbi transaksionin duhet t'i vihen në dispozicion, nëse kërkohen, *autoritetit mbikëqyrës* përtej NjIF-it dhe autoriteteve të tjera kompetente, sipas dispozitave të nenit 17.

1214. Neni 8 i Rregullës X të BQK-së kërkon nga bankat dhe institucionet t'i vënë në dispozicion sipas kërkesës së BQK-së, NjIF-it (Rregulla ende i referohet Qendrës së Inteligjencës Financiare), si dhe autoriteteve kompetente të tjera, gjitha shënimet dhe informatat në dispozicion mbi një klient, pronar përfitues, apo avokatin si mbajtës të autoritetit si dhe të gjitha të dhënat e kërkuara të transaksionit, në formë dhe mënyrë që është e hollësishme, me kohë dhe e kuptueshme.

1215. Në thelb, kërkesat kryesore sipas KTH 10.3 duken se ekzistojnë në Ligjin për LPP/LFT dhe Rregullën X të BQK-së, pa paragjykuar brengat e shprehura në këtë raport për këtë të fundit por siç do të pasqyrohen në Rregulloren e propozuar të BQK-së. Por, pasi që Metodologjia kërkon që kërkesat sipas Rekomandimit 10 duhen mbuluar me ligj apo rregullore, e për më tepër që vlefshmëria e Rregullës X si "rregullore" në termat e Metodologjisë është vënë në pikëpyetje, përputhshmëria me kërkesat e KTH 10.3 duhet vlerësuar vetëm me Ligjin për LPP/LFT.

1216. Në këtë kuptim, duhet theksuar që në specifikimin e të dhënave të transaksionit që duhen ruajtur, duke përfshirë ato të transaksioneve të veçanta sipas nenit 20 të Ligjit për LPP/LFT, duket të ketë papajtueshmëri mbi disponueshmërinë e informatave të tilla për autoritetet kompetente. Derisa neni 17 i kërkon bankave dhe institucioneve financiare të mbajnë shënime të transaksioneve dhe t'iu vënë në dispozicion të NjIF-it dhe autoriteteve kompetente, neni 20 i kërkon bankave dhe institucioneve financiare që të vënë në dispozicion informatat e ruajtura sipas nenit për NjIF-in, *autoriteteve mbikëqyrëse* dhe autoriteteve të tjera kompetente *nëse kërkohen*. Kështu, nuk është e qartë se pse në nenin 20 autoritetet mbikëqyrëse përmenden veçanërisht, e pse në nenin 17 informatat nuk vihen në dispozicion nëse kërkohen.

1217. Kështu, rekomandohet që të harmonizohen dispozitat e nenit 17 dhe nenit 20 në këtë kuptim.

Efektshmëria

1218. Siç është theksuar në analizën për Rekomandimin 10, disa prej mungesave apo mangësive të identifikuara do të mund të ndikojnë negativisht në efektshmërinë e zbatimit të detyrimeve për ruajtjen e të dhënave.

1219. Mes këtyre dobësive, do të mund t'i referoheshin paqartësive në Ligjin për LPP/LFT për fillimin e vijimësisë së transaksioneve të ndërlidhura. Papajtueshmëria në Ligj dhe Rregullën X për detyrimin e ruajtjes së të dhënave për një periudhë më të gjatë, si dhe mungesa e kompetencës ligjore të NjIF-it apo autoriteteve kompetente të tjera për të kërkuar një zgjatje të periudhës së tillë, më tutje ndikojnë negativisht edhe disponueshmërinë e sistemit.

1220. Për më tepër, çdo udhëzim i ofruar nga BQK-ja mbi këtë çështje mund të zbatohet vetëm për sektorin financiar, duke krijuar kështu pabarazi, bashkë edhe me ndikimin negativ tek i gjithë sistemi.

3.8.2. Rekomandimet dhe komentet

1221. Edhe pse në parim, dispozitat e Ligjit për LPP/LFT reflektojnë kriteret kryesore për Rekomandimin 10, ekzistojnë konflikte, dallime apo mangësi serioze të cilat, nëse lihen si të tilla, do të mund të zhvilloheshin në rrezikshmëri për zbatimin efektiv të Ligjit.

1222. Konfliktet, mungesat dhe mangësitë e identifikuar në Ligjin për LPP/LFT në kontekstin e Kriteve thelbësore për Rekomandimin 10 të FATF-së mund të përmbliidhen si në vijim, edhe pse leximi i analizës për kriteret e veçanta nuk duhet përjashtuar:

- Mungesa e dispozitave për fillimin e periudhës së ruajtjes për një vijimësi të transaksioneve të ndërlidhura të kohëpaskohshme (KTH 10.1);
- Mungesa e udhëzimeve mbi llojin dhe metodologjinë e ruajtjes së të dhënave (KTH 10.1.1);
- Mungesa e kompetencës ligjore të autoriteteve përkatëse për të zgjatur periudhën pesëvjeçare të ruajtjes, me autorizimin e duhur, për të dhëna të transaksioneve (KTH 10.1);
- Mungesa e kompetencës ligjore të autoriteteve përkatëse për të zgjatur periudhën pesëvjeçare të ruajtjes, me autorizimin e duhur, për të dhëna të identifikimit (KTH 10.2);
- Mungesa e harmonizimit brenda vetë ligjit me standardet ndërkombëtare mbi kohën e fillimit të periudhës pesëvjeçare të ruajtjes për të dhënat e identifikimit (KTH 10.2); si dhe
- Dykuptimësia e ligjit mbi vënien në dispozicion të informatave për autoritetet kompetente (KTH 10.3).

1223. Një numër rekomandimesh janë dhënë në analizat për KTH specifike për ndryshimin e kornizës ligjore parandaluese në këtë drejtim. Derisa është e këshillueshme që rekomandimet e tilla të lexohen në kontekstin e analizës së secilës KTH të veçantë, rekomandimet kryesore i referohen:

- Përfshirja e paragrafit të ri (6.3) në nenin 17 në lidhje me kohëzgjatjen e periudhës së ruajtjes për transaksione të ndërlidhura të kohëpaskohshme;
- Futjes së një paragrafi të ri (7) në nenin 17, duke fuqizuar NjIF-in për zgjatjen e periudhës së ruajtjes në raste të veçanta si për transaksione ashtu edhe për verifikim të dokumenteve
- Ndryshimit të paragrafit (6.1) të nenit 17 në përputhje me standardet ndërkombëtare; si dhe
- Harmonizimit të nenit 17 dhe nenit 20 për dispozicionin e të dhënave të ruajtura për autoritetet kompetente.

3.8.3. Klasifikimi për Rekomandimin 10

	Klasifikimi	Përmbledhje e faktorëve bazë për klasifikim
R.10	MP	<ul style="list-style-type: none"> • mungesa e dispozitave për fillimin e periudhës së ruajtjes për transaksione të ndërlidhura të kohëpaskohshme; • mungesa e udhëzimeve për metodologjinë e ruajtjes së të dhënave; • mungesa e kompetencës ligjore për zgjatjen e periudhës

	Klasifikimi	Përmbledhje e faktorëve bazë për klasifikim
		<p>pesëvjeçare të ruajtjes për të dhënat e transaksioneve dhe të identifikimit sipas nevojës;</p> <ul style="list-style-type: none"> • papajtueshmëria me standardet ndërkombëtare për kohën e fillimit të periudhës së ruajtjes për të dhënat e identifikimit; • dykuptimësia e dispozicionit të të dhënave për autoritetet kompetente; si dhe • çështjet e efektshmërisë në lidhje me dispozitat konfliktuoze apo munguese, si dhe parabazia që krijohet për gjitha subjektet raportuese.

3.9. Transferet bankare (RV.VII)

3.9.1. Përshkrimi dhe analiza

1224. RV VII mbi transferet bankare kërkon nga vendet të ndërmarrin masa për të siguruar se institucionet financiare, përfshirë dërguesit e parave, të përfshijnë informacione prejardhëse (dërguese) të sakta dhe kuptimplota siç përkufizohet në transferet e fondeve dhe mesazhet e ngjashme të cilat dërgohen, dhe që informacioni duhet të mbetet me transferin ose mesazhin e ngjashëm gjatë tërë zinxhirit të pagesës. RV.VII më tutje kërkon nga institucionet financiare të zhvillojnë kontrollë të zgjeruar të dhe të monitorojnë veprimtaritë e dyshimta të transfereve të fondeve të cilat nuk përmbajnë informacion të plotësuar prejardhës (dërgues).

1225. Sipas Metodologjisë së FATF-së, RV.VII zbatohet për transfere ndërkufitare dhe vendore në mes të institucioneve financiare por nuk zbatohet për:

- Përdorim të kartelave debitore ose kreditore kur këto nuk shfrytëzohen si sistem i pagesës për t'i dhënë efekt transferit monetar; dhe
- Transfereve dhe pagesave nga institucioni financiar tek institucioni financiar kur dërguesi dhe pranuesi janë institucione financiare të cilat veprojnë në emër të vetin.

1226. Metodologjia e FATF-së e përkufizon *transferin bankar* ose *transferin e fondeve* për qëllime të RV. VII si çfarëdo transaksioni të kryer në emër të një personi dërgues (fizik dhe juridik) përmes një institucioni financiar me anë të mjeteve elektronike me qëllim të vënies në dispozicion të një shume të të hollave personit përfitues në institucionin tjetër financiar. Dërguesi dhe përfituesi mund të jenë person i njejtë.

1227. Në dritën e detyrimeve dhe përgjegjësisë të tjera të imponuara nga RV. VII mbi palët në transferet bankare, Shënimi Interpretues i FATF-së dhe Metodologjia, më tutje ofrojnë përkufizime të termave të ndryshme të ndërlidhura me RV. VII siç është *transferi i një grumbulli të pagesave; përfituesi; transferi ndërkufitar; transferi vendor, dërguesi, dhe identifikuesi unik.*

1228. Përveç kësaj, RV.VII bën dallim në mes të përgjegjësisë dhe detyrimeve të dhënies së urdhërave institucioneve financiare; institucioneve financiare ndërmjetëse, dhe institucioneve financiare përfituese.

1229. Paragrafët (1) deri në (5) të nenit 19 të Ligjit për LPP/LFT synojnë të mbulojnë KTH dhe elementin shtesë të RV. VII.

1230. Sipas paragrafit (4) të nenit 19 dispozitat e dy paragrafëve të parë të nenit që i referohen detyrimeve të institucioneve financiare në trajtimin e transfereve bankare nuk zbatohen për transferet e ekzekutuara si rezultat i transaksioneve të kartelave debitore ose kreditore, me kusht që numri i kredit kartelës ose debit kartelës përcjellë transferin që rezulton nga transaksioni, dhe për transferet në mes të institucioneve financiare kur transferet e tilla janë për llogari të institucioneve financiare të cilat veprojnë në emër të tyre.

1231. Ligji për LPP/LFT e përkufizon transferin bankar si çdo transaksion të kryer në emër të personit dërgues, fizik dhe juridik, përmes një institucioni financiar me anë të mjeteve elektronike

me qëllim të vënies në dispozicion të një shume të të hollave personit përfitues në institucionin tjetër financiar. Prandaj, përkufizimi në Ligjin për LPP/LFT është shumë i afërt me atë të FATF-së.

1232. Megjithatë, Ligji për LPP/LFT nuk ofron asnjë përkufizim shtesë në lidhje me veprimtaritë e transfereve bankare edhe pse është përdorë pak terminologji në Ligj.

1233. Letra këshilluese 2007/1 ofron informacion dhe udhëzim mbi dispozitat e Ligjit për LPP/LFT. Udhëzimi i tillë po ashtu reflektohet në Rregullën X që synon ta bëjë një dallim në mes të palëve në transferet bankare.

1234. Ekipi i Vlerësimit informohet se Rregullorja e propozuar e BQK-së, përderisa ruan dhe konsolidon udhëzimin dhe informacionin e lartpërmendur, do të ofrojë udhëzim shtesë përfshirë përkufizimet për terminologjinë e zbatuar dhe mbajtjen e shënimeve nga palët përkatëse të transferit bankar.

1235. Paragrafi (3) i nenit 19 i Ligjit për LPP/LFT thotë se autoriteti kompetent mund të lëshojë rregullore në lidhje me transferet ndërkufitare të ekzekutuara si grumbull transferesh dhe transferet vendore- edhe pse terminologjia e tillë nuk përkufizohet në Ligj.

1236. Përderisa nuk është e qartë cili është "autoriteti kompetent" për qëllime të paragrafit (3) të nenit 19 të Ligjit për LPP/LFT, ndodhë që përderisa NjIF nuk ka lëshuar asnjë rregullore të tillë, BQK-ja e ka referuar Ekipin e Vlerësimit në Rregulloren e saj për Pagesat Ndërkombëtare të lëshuar në muajin janar 2014.

1237. Përderisa Rregullorja e BQK-së për Pagesat Ndërkombëtare thotë se përdoret në pajtim me paragrafin (1.4) të nenit 17 të Ligjit për LPP/LFT, dhe në kuptim të dispozitave të paragrafit (3) të nenit 19 të Ligjit për LPP/LFT, nuk i përfshin domosdoshmërisht detyrimet sipas Rekomandimit të Veçantë VII edhe pse ofron disa përkufizime të cilat mund të zbatohen për qëllime të RV. VII.

1238. Ekipi i Vlerësimit vë në pikëpyetje bazën ligjore për lëshimin e Rregullores së BQK-së për Pagesat Ndërkombëtare. Së pari për arsye se ajo i referohet paragrafit (1.4) të nenit 17 të Ligjit për LPP/LFT, paragraf ky i cili tani është fshirë dhe, në çdo rast, paragrafi paraprak nuk ka dhënë asnjë kompetencë në këtë aspekt pasi që ai ka trajtuar vetëm monitorimin e vazhdueshëm të transaksioneve sipas përkufizimit të procesit KDK. Së dyti, për shkak se si bazë ligjore ajo e citon paragrafin (3) të nenit 19 të Ligjit për LPP/LFT i cili i referohet "autoritetit kompetent", term ky që nuk përkufizohet dhe, sipas interpretimit të Ligjit, do t'i referohej më shumë NjIF se sa BQK-së e cila ka vetëm kompetenca të deleguara. Në të vërtetë, paragrafi (1.12) i nenit 14 i jep kompetencë NjIF-it të nxjerrë *urdhëresa e udhëzime administrative mbi çështjet që kanë të bëjnë me sigurimin ose promovimin e pajtueshmërisë me këtë ligj*. Ky vështrim është në pajtim me vështrimin e ekipit të vlerësimit mbi çështjen e rregulloreve nga BQK-ja në lidhje me kompetencat e saj të deleguara mbikëqyrëse për qëllime të Ligjit për LPP/LFT.

1239. Përveç kësaj, dhe pa paragjykim në të lartpërmendurën në lidhje me referencën tek autoriteti kompetent, paragrafi (3) i nenit 19 të Ligjit për LPP/LFT u referohet rregulloreve në lidhje me transferet ndërkufitare të ekzekutuara si grumbuj dosjesh dhe transfereve vendore. Rregullorja e BQK-së nuk bën referencë tek "transferet e grumbujve të dosjeve" por trajton vetëm transferet e vetme ndërkombëtare dhe zbatohet vetëm për transferet ndërkombëtare pa ndonjë referencë tek transferet vendore.

1240. Rrjedhimisht, edhe nëse ekipi i vlerësimit do ta pranonte për hir të argumentit bazën ligjore për Rregulloren siç është paragrafi (3) i nenit 19 i Ligjit për LPP/LFT, Rregullorja prap se prap nuk do t'i plotësonte qëllimet e Ligjit.

1241. Në të vërtetë, ekipi i vlerësimit konsideron se Rregullorja e BQK-së për Pagesa Ndërkombëtare të ketë natyrë më të kujdesshme përmes së cilës BQK-ja synon të zbatojë dispozitat e Direktivës së BE-së për Shërbimet e Pagesave¹⁴⁰.

1242. Rrjedhimisht, çdo referencë në paragrafët në vijim të kësaj Rregulloreje do të bëhej vetëm për qëllime të plotësimit dhe sqarimit pa asnjë paragjykim në lidhje me konkluzionet e këtij Raporti mbi kompetencat e BQK-së për të lëshuar rregullore për qëllime të Ligjit për LPP/LFT.

140. Direktiva 2007/64/EC i Parlamentit dhe Këshillit Evropian i 13 nëntor 2007 mbi shërbimet e pagesave në tregun e brendshëm. OJ L319, 5.12.2007, faqe 1-36.

Marrja dhe mbajtja e informacionit të plotë të dërguesit- Kriteri Thelbësor VII.1

1243. KTH VII.1 kërkon që institucioni urdhërues financiar të marrë dhe të mbajë informacion të plotë të dërguesit siç përkufizohet dhe të verifikojë informacionin e tillë në pajtim me Rekomandimin 5 për të gjitha transferet bankare prej 1,000 euro ose më shumë. Informacioni i plotë i dërguesit përfshin:

- Emrin e dërguesit;
- Numrin e llogarisë së dërguesit apo numrin unik të referencës nëse nuk ekziston numri i llogarisë; dhe
- Adresën e dërguesit, e cila, nëse lejohet, mund të zëvendësohet me numrin kombëtar të identitetit apo datën dhe vendin e lindjes.

1244. Ekzistojnë dispozita të ngjashme në paragrafin (1) të nenit 19 të Ligjit për LPP/LFT, të cilat megjithatë, nuk e lidhin procesin e identifikimit dhe verifikimit me procedurat për këtë detyrim sipas nenit 17 dhe 18 të Ligjit për LPP/LFT dhe nuk e përcakton ndonjë kufi.

1245. Gjatë vizitës në terren, BQK-ja ka thënë se institucionet bankare dhe financiare janë të detyruara sipas Ligjit për LPP/LFT të ndërmarrin masa të KDK sipas nenit 17 dhe 18 dhe jo sipas nenit 19 që merret me detyrimet e transfereve bankare.

1246. Bankat e takuara nga ekipi i vlerësimit kanë konfirmuar se ato zbatojnë masat e KD sipas nenit relevant të Ligjit pasi që bankat nuk ndërmarrin transaksione të rastësishme të çfarëdo lloji, përfshirë transferet bankare, përveç nëse dërguesi ka një llogari në bankë dhe prandaj do t'i nënshtrohej masave të KDK në pajtim me procedurat e saj për hapjen e llogarisë. Megjithatë, kjo nuk qëndron për dërguesit e parave të cilët do të identifikonin dhe verifikonin informacionin e dërguesit para bërjes efektive të transferit bankar.

1247. Pavarësisht nga kjo, mund të jetë e përshtatshme, për hir të qartësisht, që paragrafi (1) i nenit 19 të ndryshohet pak për të përfshirë fjalinë "*në pajtim me këtë Ligj*" në fund të fjalisë së parë.

1248. Përveç kësaj, përderisa paragrafi (6.1) i nenit 17 e lidhë mbajtjen e të dhënave të identifikimit me nenin në fjalë "*kopjet e dokumenteve të cilat e vërtetojnë identitetin e një klienti ... të marra në pajtim me këtë Nen*", mungesa e çfarëdo lidhje në mes të nenit 19 dhe nenit 17 e vënë në pyetje mbajtjen e të dhënave të identifikimit që lidhen me transferet bankare dhe në veçanti me dërguesit e parave.

1249. Në analizimin e KTH 5.2 për Rekomandimin 5, ekipi i vlerësimit e vë në pikëpyetje qartësinë ligjore të zbatimit të pragut për qëllime të transaksioneve të herëparherëshme të cilat janë transfere bankare. Autoritetet e Kosovës kanë shpjeguar se ligjvënësi ka zgjedhur që të mos e përdorë opsionin e pragut (1,000 euro) prandaj ka përfshirë paragrafin (2.2.2) "*transferi bankar vendor apo ndërkombëtar i fondeve*" ku procedura e identifikimit dhe verifikimit duhet të zbatohen për çfarëdo shume që paraqet transfer bankar.

1250. Gjatë vizitës në terren, bankat të cilat janë takuar me ekipin e vlerësimit kanë shpjeguar se përderisa bankat nuk kanë problem pasi që dërguesi i një transferi bankar duhet të ketë llogari me bankën për t'i dhënë efekt transferit bankar, në rastin e dërguesve të parave ata duhet të zbatojnë masa të plota të kujdesit të klientit pa asnjë kufizim pasi që kufiri i 1,000 euro i përcaktuar me standarde ndërkombëtare nuk zbatohet në Kosovë.

1251. Përderisa Letra këshilluese nuk bën referenca tek dërguesi i informacionit mbi pagesat bankare të jashtme, Rregulla X kryesisht e përsëritë tekstin e Ligjit për LPP/LFT. Në anën tjetër, Rregullorja e BQK-së për Pagesat Ndërkombëtare nuk merret me procedurat e identifikimit të cilat janë adresuar drejtpërdrejt në Ligjin për LPP/LFT.

Përfshirja e informacionit të plotë të dërguesit për pagesat bankare ndërkufitare - Kriteri Thelbësor VII.2

1252. KTH VII.2 kërkon që për transferet bankare ndërkufitare baraz ose më të larta se kufiri, duhet të kërkohet nga institucioni financiar urdhërues që të përfshijë informacionin e plotë të dërguesit në mesazhin apo formularin e pagesës që përcjellë transferin bankar.

1253. KTH VII.2 megjithatë bën përjashtime kur disa transfere bankare ndërkufitare që janë baraz ose tejkalojnë kufirin nga dërguesi i njejtë grumbullohen në dosje grumbull për transmetim

tek përfituesit në vendin tjetër me kusht që dosja grumbull të përmban informacionin e plotë të dërguesit që është plotësisht i gjurmueshëm brenda vendit pranues.

1254. Paragrafi (1) i nenit 19 i Ligjit për LPP/LFT kërkon që informacioni i dërguesit të përfshihet në mesazhin ose formularin e pagesës që përcjellë transferin, duke e lejuar përdorimin e një numri unik të referencës kur nuk ka numër të llogarisë. Ligji megjithatë, nuk bën dallim nëse transferi bankar është ndërkombëtar apo vendor.

1255. Përveç kësaj, dhe siç është thënë më lart sipas KTH VII.1, Ligji për LPP/LFT nuk ofron ndonjë informacion në lidhje me procedurat që duhet zbatuar në raste të dosjeve të grumbulluara por e lë këtë në diskrecion të "autoritetit kompetent" me rastin e lëshimit të rregulloreve në pajtim me paragrafin (3) të nenit 19. Siç është shpjeguar më lart edhe sipas analizës së RV VII, Rregullorja e BQK-së, edhe nëse pranohet se është lëshuar për qëllime të nenit 19 të Ligjit për LPP/LFT, nuk e adreson çështjen e dosjeve të grumbulluara.

1256. Në praktikë, nuk është e qartë nëse bankat apo dërguesit e parave i përdorin procedurat e dosjeve të grumbulluara për transferet bankare ndërkufitare. Pavarësisht nga kjo, pasi që Ligji KPP/LFT e mandaton autoritetin kompetent, në diskrecion të tij, të lëshojë rregullore për këto qëllime, industria mund të udhëhiqet gabimisht nga Rregullorja e BQK-së mbi Transferet Ndërkombëtare që është supozuar të lëshohet për qëllime të nenit 19 të Ligjit për LPP/LFT.

1257. Përderisa Letra këshilluese nuk e adreson këtë çështje, Rregulla X kryesisht i përsërit dispozitat e Ligjit për LPP/LFT. Në anën tjetër, neni 4 i Rregullores së BQK-së për Pagesat Ndërkombëtare merret me përmbajtjen e transfereve të pagesave, duke e reflektuar atë që kërkohet sipas sistemeve të transfereve ndërkombëtare të fondeve.

Informacioni i dërguesit për transferet bankare vendore - Kriteri Thelbësor VII.3

1258. KTH VII.3 kërkon që për transferet bankare vendore institucionet bankare ose të përfshijnë informacionin e plotë të dërguesit ose të përfshijnë vetëm numrin e llogarisë së dërguesit apo numrin unik të identifikimit brenda mesazhit ose formularit të pagesës. Megjithatë, ekziston kushti mbi këtë të fundit, që mund të lejohet vetëm nëse informacioni i plotë i dërguesit mund të vihet në dispozicion të institucionit financiar përfitues dhe autoriteteve të përshtatshme brenda tri ditëve të punës pas pranimit të kërkesës. Përveç kësaj, autoritetet vendore të zbatimit të ligjit mund të detyrojnë prodhimin e menjëhershëm të këtij informacioni.

1259. Siç detajohet në analizën për KTH VII.2, Ligji KPP/LFT nuk bën asnjë dallim në mes të asaj se a është transferi bankar ndërkombëtar apo vendor. Paragrafi (1) i nenit 19 i Ligjit për LPP/LFT kërkon që informacioni i dërguesit të përfshihet në mesazhin ose formularin e pagesës që përfshin transferin, përderisa lejon përdorimin e një numri unik të referencës kur nuk ka numër të llogarisë.

1260. Përderisa përdorimi i informacionit të plotë të dërguesit për transfere bankare vendore do të ishte në pajtim me KTH VII.3, përdorimi i numrit unik të referencës kur nuk ekziston numri i llogarisë bankare nuk e plotëson kriterin.

1261. Nuk ka dispozita në Ligjin për LPP/LFT që do ta kushtëzonte përdorimin e numrit unik të referencës në dy situata: Së pari që informacioni i plotë i dërguesit të mund të jetë në dispozicion brenda tri ditëve nga data e kërkesës nga institucioni përfitues apo autoritetet kompetente relevante, dhe së dyti që autoritetet vendore të zbatimit të ligjit të mund ta detyrojnë prodhimin e menjëhershëm të këtij informacioni.

1262. Është vetëm Rregulla X i BQK-së sipas seksionit 11 që kërkon që në raste të transfereve elektronike ose bankare vendore, është e mjaftueshme që banka urdhëruese apo institucioni financiar të përfshijnë vetëm numrin e llogarisë së dërguesit, apo, kur nuk ka numër të llogarisë, identifikuesin unik, brenda mesazhit ose formularit të pagesës, me kusht që informacioni i plotë i dërguesit mund t'i vihet në dispozicion bankës përfituese apo institucionit financiar dhe BQK apo NjIF brenda tri ditëve të punës pas pranimit të kërkesës.

1263. Raporti ka shprehur rezervat mbi vlefshmërinë e Rregullës X i cili në fakt është në proces e sipër i të qenit i zëvendësuar me Rregulloren e re të BQK-së, për të cilën ekipi i vlerësimit rezervon brengat mbi bazën ligjore. Pavarësisht prej kësaj, nënkuptohet se Rregullorja e propozuar e BQK-së do të ruajë dispozitat e Rregullës X në këtë aspekt, edhe pse Ligji për LPP/LFT nuk i specifikon kushtet relevante si më lart.

1264. Në anën tjetër Rregullorja e BQK-së për Transferet Ndërkombëtare është e heshtur mbi këtë çështje pasi që merret vetëm me transferet bankare ndërkombëtare.

1265. Prandaj ekziston një nevojë urgjente për një rishikim të dispozitave të paragrafit (1) të nenit 19 të Ligjit për LPP/LFT dhe një harmonizim të udhëzimit relevant në rregulloret përkatëse.

Institucionet financiare ndërmjetësuese dhe përfituese të sigurojnë transferimin e tërë informacionit të dërguesit me transferin- Kriteri Thelbësor VII.4

1266. KTH VII.4 kërkon që institucionet përfituese ose ndërmjetësuese në zinxhirin e pagesës të sigurojnë se të gjitha informacionet e dërguesit të cilat përcjellin transferin bankar të transferohen me transfer, dhe kur kjo nuk është e mundur për shkak të kufizimeve teknike, një histori e informacionit të mbahet për pesë vite.

1267. Paragrafi (2) i nenit 19 i Ligjit për LPP/LFT kërkon nga të gjitha bankat dhe institucionet financiare të mbajnë informacionin e tillë dhe ta transferojnë kur veprojnë si ndërmjetësues në zinxhirin e pagesës.

1268. Edhe pse siç është shpjeguar më heret, nuk ekziston përkufizimi në Ligj, termi institucion ndërmjetësues brenda kontekstit të nenit 19 interpretohet t'i referohet institucionit ndërmjetësues brenda kontekstit të dispozitave të RV. VII.

1269. Edhe pse paragrafi (2) i nenit 19 bën referencë në mbajtjen e të gjitha informacioneve të tilla, nuk ka referencë në mbajtjen e informacionit në raste kur nuk ka pasur vështirësi teknike. Përveç kësaj, siç është treguar më heret, pasi që nuk ka lidhje me procedurat e KDK-së sipas nenit 17, vihet në pikëpyetje nëse kërkesa e mbajtjes së informacionit i referohet mbajtjes së informacionit identifikues për qëllime të Ligjit për LPP/LFT.

1270. Prandaj, nuk ekziston nevoja të ndryshohen dispozitat e nenit 19 në këtë kuptim për të larguar paqartësitë ligjore të cilat dalin nga dispozitat e vetme për transferet bankare.

Institucionet përfituese të miratojnë procedura efektive të bazuara në rrezik për trajtimin e transfereve bankare me informacion të paplotësuar të dërguesit- Kriteri Thelbësor VII.5

1271. KTH VII.5 kërkon që institucionet përfituese të miratojnë procedura efektive të bazuara në rreziqe për identifikimin dhe trajtimin e transfereve bankare të cilat janë të përcjellura me informacione të paplotësuar mbi dërguesin. Procedurat e tilla duhet të jenë të favorshme për institucionin financiar përfitues për të vendosur nëse duhet të shihet transaksioni si i dyshimtë dhe të raportohet tek NjIF; nëse duhet të kufizohet marrëdhënia afariste me këto institucione financiare të cilat dështojnë vazhdimisht të përmbushin kriteret.

1272. Përderisa nga bankat dhe institucionet financiare të cilat pranojnë transfere bankare të cilat nuk përmbajnë informacion të plotësuar të dërguesit kërkohet të ndërmarrin masa për të marrë dhe verifikojnë informacionin që mungon nga institucioni i urdhërues ose pranues, nëse nuk i marrin informacionet e munguara ato duhet ta refuzojnë transferin dhe ta raportojnë këtë tek NjIF. Bankat dhe institucionet financiare megjithatë nuk duhet sipas Ligjit për LPP/LFT të kenë procedura efektive të bazuara në Ligj për këtë qëllim.

1273. Rregulla X dhe Letra këshilluese nuk i referohen miratimit të procedurave të bazuara në ligj pasi që ato vetëm reflektojnë Ligjin. Ekipi i vlerësimit është informuar se përderisa ruhet udhëzimi aktual në këtë aspekt, Rregullorja e propozuar e BQK-së duhet të kërkojë nga bankat të kenë procedura të ndjeshme të bazuara në rrezik për qëllimet të kontrollimit të transfereve bankare, përfshirë aty ku nuk është dhënë informacioni i dërguesit mbi transferin bankar që vjen.

1274. Pavarësisht nga kjo, këshillohet që dispozitat relevante në Ligjin për LPP/LFT të ndryshohen përshtatshëmrisht me mandatin ligjor që bankat dhe institucionet financiare të kenë procedura të ndjeshmërisë së bazuar në rrezik të vendosura si pjesë e qasjes së tyre ndaj rrezikut.

Masat ekzistuese për monitorimin efektiv të përputhshmërisë- Kriteri Thelbësor VII.6

1275. KTH VII.6 kërkon nga vendet të kenë masa për monitorimin efektiv të përputhshmërisë së institucioneve financiare me rregullat dhe rregulloret që zbatojnë RTh VII.

1276. Siç është diskutuar në këtë Raport, më konkretisht në analizën e Rekomandimit 23 të FATF-së, BQK-së, përmes MM-së së saj me NjIF në kuptim të nenit 36A të Ligjit për LPP/LFT, i është deleguar kompetenca mbikëqyrëse për qëllime të Ligjit për LPP/LFT për tërë sektorin financiar.

1277. Pasi që transferet bankare mund të bëhen vetëm nga bankat dhe institucionet financiare, përfshirë dërguesit e parave, të cilat njihen si subjekte raportuese për qëllime të Ligjit për LPP/LFT, ato do të binin nën kompetencën mbikëqyrëse të BQK-së për qëllime të Ligjit për LPP/LFT - për vlerësimin e plotë të kompetencave mbikëqyrëse të BQK-së referohuni në analizën e Rekomandimit 23 dhe Rekomandimit 29 të FATF-së në këtë Raport.

Sanksionet duhet të zbatohen për detyrimet sipas RV VII- Kriteri Thelbësor VII.7

1278. KTH VII.7 kërkon që kriteret 17.1 dhe 17.4 për Rekomandimin 17 të zbatohen edhe për veprimtaritë e transfereve bankare. KTH 17.1-17.4 kërkojnë ekzistimin e sanksioneve efektive, proporcionale dhe bindëse penale, civile apo administrative për dështimet për të qenë në pajtim me detyrimet e LPP/LFT; që të caktohet autoriteti kompetent për të shqiptuar sanksione; sanksionet duhet të zbatohen edhe për personat juridik edhe drejtorët dhe menaxhmentit të tyre të lartë; dhe që vargu i sanksioneve të jetë i gjerë dhe proporcional me seriozitetin e veprës penale.

1279. Pasi që veprimtaria e transferit bankar është e kufizuar për bankat dhe institucionet financiare, dhe pasi që bankat dhe institucionet financiare janë të njohura si subjekte raportuese për qëllimet e Ligjit për LPP/LFT, del se të gjitha llojet e sanksioneve të parapara me Ligjin për LPP/LFT zbatohen për bankat dhe institucionet financiare, edhe kur ato ndërmarrin veprimtari të transfereve bankare.

1280. Po ashtu del se dobësitë, zbrazëtitë dhe mangësitë e identifikuara në analizën e Rekomandimit 17 në këtë Raport të zbatohen për bankat dhe institucionet financiare kur ato ofrojnë shërbime të transfereve bankare- për këtë qëllim referohu tek analiza e Rekomandimit 17 në këtë Raport.

Vendet mund të kërkojnë që të gjitha transferet bankare që vijnë dhe që dalin (përfshirë ndër kufirin prej 1,000 euro) të përmbajnë informacion të plotë dhe të saktë të dërguesit - Elementi Shtesë VII.8 dhe Elementi Shtesë VII.9

1281. Edhe pse ESH RV VII.8 dhe ESH RV VII.9 nuk janë të detyrueshme, ato pranojnë se vendet mund të vendosin të mos e miratojnë kufirin prej 1,000 euro dhe të kërkojnë nga institucionet e tyre financiare të identifikojnë dhe të verifikojnë detajet e dërguesit të një transferi bankar hyrës ose dalës për çfarëdo shume- edhe pse kjo mund të paraqet barrë më të rëndë mbi institucionin.

1282. Pavarësisht prej asaj që duket të jetë një paqartësi në interpretimin e Ligjit për LPP/LFT siç përcaktohet në këtë Raport në analizën e KTH 5.2 për Rekomandimin 5, duket se ligjvënësi i Kosovës ka vendosur të mos e miratojë kufirin.

1283. Prandaj detyrimi sipas nenit 19 të Ligjit për LPP/LFT do të zbatohet në të gjitha instancat e transfereve bankare pavarësisht prej shumës së përfshirë.

Efektshmëria

1284. Dispozitat e Ligjit për LPP/LFT për transferet bankare janë të paplotësuara dhe lënë zbrazëti me standardet ndërkombëtare të cilat mund të ndikojnë në efektshmërinë e sistemit si për KDK ashtu edhe për mbajtjen e shënimeve/historive.

1285. Edhe pse brengat mbi efektshmërinë mund të jenë pjesërisht të zbutura në rastin e bankave pasi që ato nuk ndikojnë në transferet e rastësishme dhe personi duhet të hap llogari në mënyrë që të bëjë transfer bankar, ky nuk është rasti me institucionet e tjera financiare të cilat autorizohen të veprojnë si dërgues të parave apo të ofrojnë shërbime të transferit të parave.

1286. Përveç kësaj, ekzaminimet e zvogëluara mbikëqyrëse nga BQK-ja si rrjedhojë e themelimit rishtazi të Divizionit Për Parandalimin e Pastrimit të Parave mund të kontribuojnë brengave të efektshmërisë për institucionet financiare me kompetencë për të bërë transfere bankare.

3.9.2. Rekomandimet dhe komentet

1287. Analiza e RV VII ka identifikuar zbrazëti dhe dobësi të ndryshme në legjislacion dhe rregulloret pasuese të cilat duhet të analizohen.

1288. E para dhe kryesorja, dispozitat e Ligjit për LPP/LFT sipas nenit 19 janë shumë të kufizuara për të zbatuar dispozitat e plota të RV VIII dhe kështu krijojnë paqartësi ligjore dhe interpretim.

1289. Zbrazëtitë dhe dobësitë e identifikuar në Ligjin për LPP/LFT dhe rregulloret e tjera brenda kontekstit të Kriterit Themelor për Rekomandimin e Veçantë VII të FATF-së mbi transferet bankare mund të përmbliidhen si më poshtë, edhe pse një lexim i analizës për kriteret specifike nuk duhet të përjashtohet:

- Mungesa e përkufizimit në terminologjinë e përdorur;
- Vlefshmëria dhe baza ligjore e Rregullores së BQK-së për Pagesat Ndërkombëtare për qëllime të Ligjit për LPP/LFT;
- Nuk ka lidhje në masat e KDK në mes të nenit 19- *transferet bankare* dhe nenit 17- *kujdesi i duhur i klientëve* (KTH VII.1);
- Paqartësia ligjore në lidhje me mbajtjen e shënimeve në lidhje me transferet bankare për qëllime të Rekomandimit 10 (KTH VII.1);
- Mungesa e udhëzimit për përdorimin e transfereve bankare në grumbuj dosjesh (KTH VII.2);
- Përdorimi i pakushtëzuar i numrit unik të referencës kur nuk ka numër të llogarisë për pagesa vendore (KTH VII.3)
- Mungesa e referencave për mbajtjen e informacionit nga institucioni financiar ndërmjetësues kur ekzistojnë vështirësi teknike (KTH VII.4);
- Mungesa e mandatit ligjor për bankat dhe institucionet financiare për të pasur procedura të vendosura të bazuara në rrezik si pjesë e qasjes së tyre në rrezik për të kontrolluar transaksionet e transfereve bankare (KTH VII.5);
- Dobësitë dhe zbrazëtitë e identifikuar në Analizën e Rekomandimit 17 zbatohen edhe për transferet bankare (KTH VII 7).

1290. Një numër i rekomandimeve janë bërë në analizën për KTH specifik për të harmonizuar regjimin e transfereve bankare me standardet ndërkombëtare dhe për të ofruar qartësi ligjore. Përderisa është e këshillueshme që rekomandimet e tilla të lexohen brenda kontekstit të analizës së çdo KTH specifik, rekomandimet kryesore i referohen:

- Prezantimit të përkufizimeve të duhura të palëve të transferit bankar dhe terminologjisë së përdorur;
- Ndryshimi i plotë i dispozitave të nenit 19 me qëllim të qartësisë të roleve, detyrimeve dhe përgjegjësisë të palëve kryesore në transferin bankar; institucionin dërgues; institucionin ndërmjetësues dhe institucionin përfitues;
- Lidhjen në mes të kërkesës për të marrë dhe mbajtur informacionin e dërguesit brenda detyrimeve të KDK sipas Ligjit për LPP/LFT, dhe;
- Dispozitat për mbajtjen e të dhënave nga palët kryesore në transferet bankare, veprimtaritë në pajtim me dispozitat e mbajtjes së shënimeve sipas Ligjit për LPP/LFT.

3.9.3. Klasifikimi për Rekomandimin e Veçantë VII

	Klasifikimi	Përmbledhje e faktorëve bazë për klasifikim
RV.VII	PP	<ul style="list-style-type: none">• mungesa e qartësisë ligjore për shkak të mungesës së përkufizimit të terminologjisë së përdorur;• nuk ka lidhje në masat e KDK në mes të nenit 19- <i>transferet bankare</i> dhe nenit 17- <i>kujdesi i shtuar i klientëve</i>;• paqartësia ligjore në lidhje me mbajtjen e shënimeve në lidhje me transferet bankare për qëllime të Rekomandimit

	Klasifikimi	Përmbledhje e faktorëve bazë për klasifikim
		<p>10;</p> <ul style="list-style-type: none"> • mungesa e udhëzimit për përdorimin e transfereve bankare në grumbuj dosjesh; • mosdetyrimi i bankave dhe institucioneve financiare të kenë procedura të vendosura të bazuara në rrezik si pjesë e qasjes së tyre në rrezik për të kontrolluar transaksionet e transfereve bankare; • brengat mbi zbatimin e sanksioneve siç analizohet sipas Rekomandimit 17; dhe • përdorimi i pakushtëzuar i numrit unik të referencës; • brengat e efektshmërisë që dalin nga dispozitat e kufizuara të nenit 19 të Ligjit KPP/LFT.

3.10. Monitorimi i transaksioneve dhe marrëdhënieve (R.11 dhe R. 21)

3.10.1. Përshkrimi dhe Analiza

Rekomandimi 11

1291. Kërkesa sipas Rekomandimit 11 për institucionet financiare për t'i kushtuar rëndësi të veçantë të gjitha transaksioneve të ndërlikuara, të pazakonshme dhe të mëdha dhe të gjitha rrugët e pazakonshme të transaksioneve të cilat nuk kanë qëllim të dukshëm ekonomik ose të ligjshëm shkonë përtej kujdesit të duhur të vazhduar të transaksioneve të klientëve në raport me profilin afarist të klientit. Kërkesa po ashtu shkon edhe përtej raportimit të transaksioneve me para të gatshme por vështirë e përkrah detyrimin e raportimit të transaksionit të dështuar.

1292. Rekomandimi 11 më tutje kërkon që gjetjet të dokumentohen dhe të mbahen për t'iu vënë në dispozicion autoriteteve kompetete relevante.

1293. Paragrafi (1) i nenit 20 të Ligjit për LPP/LFT kërkon nga të gjitha subjektet raportuese t'i kushtojnë rëndësi të veçantë të gjitha transaksioneve të ndërlikuara, dhe të mëdha në mënyrë të pazakontë, dhe të gjitha rrugëve të pazakonta të transaksioneve, të cilat nuk kanë qëllime të dukshme ekonomike dhe ligjore.

Transaksionet e ndërlikuara, të mëdha në mënyrë të pazakontë apo rrugët e transaksioneve- Kriteri Thelbësor 11.1

1294. KTH 11.1 kërkon nga institucionet financiare t'i kushtojnë rëndësi të veçantë të gjitha transaksioneve të ndërlikuara, dhe të mëdha në mënyrë të pazakontë, dhe të gjitha rrugëve të pazakonta të transaksioneve, të cilat nuk kanë qëllime të dukshme ekonomike dhe ligjore.

1295. Paragrafi (1) i nenit 20 i Ligjit për LPP/LFT kërkon nga të gjitha subjektet raportuese t'i kushtojnë rëndësi të veçantë të gjitha transaksioneve të ndërlikuara, dhe të mëdha në mënyrë të pazakontë, dhe të gjitha rrugëve të pazakonta të transaksioneve, të cilat nuk kanë qëllime të dukshme ekonomike dhe ligjore.

1296. Gjatë vizitës në terren, në përgjigjen e pyetjes se si BQK-ja siguron që të gjitha bankat janë në pajtim me dispozitat e paragrafit (1) të nenit 20 të Ligjit për LPP/LFT, BQK-ja është përgjigjur se kjo bëhet përmes rishikimit të politikave dhe procedurave të bankave përkatëse.

1297. Duke e njohur rëndësinë për BQK-në për t'u siguruar që të gjitha detyrimet për monitorimin e rasteve të transaksioneve të mëdha dhe të ndërlikuara janë të përfshira në politika dhe procedura të brendshme, ekipi i vlerësimit është i mendimit se një kontrollim efektiv i përputhshmërisë do të ishte përmes rishikimit të dokumentacionit të mbajtur mbi gjetjet, siç, edhe pse jo qartazi, kërkohet sipas paragrafit (3) të nenit 20 të Ligjit për LPP/LFT.

1298. Bankat e takuara nga ekipi i vlerësimit kanë informuar se zbatimi i kërkesave sipas nenit 20 në lidhje me transaksionet e mëdha të ndërlikuara bëhet automatikisht përmes sistemit të tyre

që varet nga kufijtë për klientët individual dhe nivelin e rrezikut. Alarmimet lëshohen nga sistemi dhe ato transaksione të "alarmuara" monitorohen manualisht. Ekipi i vlerësimit është i informuar se sistemi mund të akordohet për një numër të alarmimeve varësisht nga kufijtë e vendosur, të cilat janë zakonisht të vendosura në numrin e alarmeve të cilat mund të trajtohen nga Zyrtari i Pajtueshmërisë.

1299. Me procesin e automatizuar që i ndihmon bankat në identifikimin se cilat transaksione duhet të monitorohen, ekipi i vlerësimit do të komentojë se efektiviteti i sistemit të automatizuar varet se si janë të vendosur kufijtë e alarmit. Në pikëpamjen e ekipit të vlerësimit kjo bën një dallim nëse pragu është vendosur nga bordi për të gjitha llogaritë në krahasim me atë nëse pragu është vendosur në baza individuale në varësi të profilit të biznesit të secilit klient.

Ekzaminimi i prapavijës dhe qëllimit të transaksionit të tillë dhe të gjetura e dokumentit - Kriteri Thelbësor 11.2

1300. KTH 11.2 kërkon që transaksionet që bien brenda kontekstit të parametrave të përcaktuara nga Rekomandimi 11 duhet t'i nënshtrohen një ekzaminimi, deri në masën e duhur, të prapavijës dhe qëllimit të tyre në mënyrë që institucionet financiare të mund ta kuptojë më mirë ndërlíkueshmërinë e këtyre transaksioneve të mëdha të pazakonta. Së dyti, KTH 11.2 kërkon nga institucionet financiare të dokumentojnë gjetjet e tyre.

1301. Neni 20 i Ligjit për LPP/LFT kërkon nga subjektet raportuese t'i kushtojnë rëndësi të veçantë këtyre llojeve të transaksioneve por nuk e specifikon që subjektet raportuese duhet të ekzaminonjë prapavijën dhe qëllimin e transaksionit.

1302. Përveç kësaj, paragrafi (3) i nenit 20 kërkon nga subjektet raportuese të mbajnë me shkrim informacionin specifik në lidhje me këto transaksione dhe identitetin e të gjitha palëve të përfshira. Detyrimi megjithatë dështon në kërkimin e mbajtjes të të gjeturave të ekzaminimit për dallim nga informacioni dhe identiteti i palëve të përfshira.

1303. Letra këshilluese 2007/1 e BQK-së bën referencë në transaksionet që bien në kontekst të Rekomandimit 11 të FATF-së vetëm deri në shkallën e këtyre të qenit indikator të transaksioneve të dyshimta. Në anën tjetër, Rregulla X është e heshtur. Ekipi i vlerësimit informohet se përderisa ruan referencën në Letrën këshilluese, Rregullorja e propozuar e BQK-së nuk synon të ofrojë më shumë udhëzime në këtë drejtim.

1304. Prandaj rekomandohet që neni 20 i Ligjit për LPP/LFT të ndryshohet deri në masën që dispozitat kërkojnë:

- Ekzaminimin, deri në shkallën e mundshme, të prapavijës dhe qëllimit të këtyre transaksioneve;
- Dokumentimin e të gjeturave; dhe
- Mbajtjen e të gjeturave si pjesë e raportit të kërkuar sipas paragrafit (3) të nenit 20 mbi informacionin që përfshin transaksionin dhe palët e përfshira.

Gjetjet e vëna në dispozicion për autoritetet kompetente dhe auditorët - Kriteri Thelbësor 11.3

1305. KTH 11.3 kërkon që gjetjet e dokumentuara të transaksioneve që bien brenda parametrave të Rekomandimit 11 të mbahen dhe t'iu vihen në dispozicion autoriteteve kompetente dhe auditorëve për së paku pesë vite.

1306. Siç detajohet më lart, në analizimin e KTH 11.2 nuk ekziston detyrimi për të dokumentuar gjetjet kështu që Ligji kërkon vetëm mbajtjen e një raporti që tregon informacionin specifik në lidhje me këto transaksione dhe identitetin e të gjitha palëve të përfshira.

1307. Pavarësisht nga kjo, dispozitat e mbajtjes së të dhënave sipas nenit 17 të Ligjit për LPP/LFT kërkojnë që të dhënat e marra për qëllime të nenit 20 të Ligjit duhet të mbahen për një periudhë (5) pesëvjeçare në pajtim me të dhënat e tjera të transaksionit.

1308. Prandaj, përsëritet që neni 20 i Ligjit për LPP/LFT duhet të rishikohet siç detajohet sipas analizës së KTH 11.2 më lart.

Efektshmëria

1309. Dobësitë e identifikuara legislative, thellësia e mbikëqyrjes së përputhshmërisë dhe brengat e ngritura mbi kufirin për automatizimin e identifikimit të transaksioneve me karakteristikat e Rekomandimit 11 kanë të bëjnë me efektshmërinë e zbatimit të duhur të kërkesave sipas Rekomandimit 11 të FATF-së.

Rekomandimi 21

1310. Rekomandimi 21 kërkon nga institucionet financiare t'i japin rëndësi të veçantë marrëdhënies afariste dhe transaksioneve me personat, përfshirë kompanitë dhe institucionet financiare, nga vendet të cilat nuk zbatojnë ose zbatojnë pamjaftueshëm Rekomandimet e FATF-së. Ai përveç kësaj kërkon që kur transaksionet nuk kanë qëllim të dukshëm afarist dhe të ligjshëm, atëherë institucionet financiare duhet të zbatojnë dispozitat e Rekomandimit 11. Përfundimisht, Rekomandimi 21 kërkon kur vendet e tilla vazhdojnë të mos zbatojnë apo zbatojnë pamjaftueshëm Rekomandimet e FATF-së, atëherë këto vende duhet të jenë në gjendje të zbatojnë kundër masa të duhura. Në këtë drejtim, Metodologjia ofron shembuj të kundër masave të cilat do të mund të zbatoheshin.

1311. Dispozitat sipas Ligjit për LPP/LFT përmes nenit 20 janë të kufizuara dhe vetëm pjesërisht reflektojnë objektivën e parë të Rekomandimit.

1312. Duhet të shënohet se Rekomandimi 21 luan një rol të rëndësishëm për vendet për të qenë në përputhje me dhe të zbatojnë listën e vendeve me rrezik të madh të lëshuar nga FATF-ja përfshirë zbatimin e kundërmasave.

Vendet të cilat zbatojnë në mënyrë të papërshtatshme Rekomandimet e FATF-së - Kriteri Thelbësor 21.1

1313. KTH 21.1 kërkon nga institucionet financiare t'i japin rëndësi të veçantë marrëdhënies afariste dhe transaksioneve me personat, përfshirë kompanitë dhe institucionet financiare, nga vendet të cilat nuk zbatojnë ose zbatojnë pamjaftueshëm Rekomandimet e FATF-së.

1314. Paragrafi (2) i nenit 20 i Ligjit për LPP/LFT tenton të reflektojë dispozitat e KTH 21.1, dhe të cilat i reflekton në masë të madhe, duke kërkuar nga subjektet raportuese t'i kushtojnë rëndësi të veçantë marrëdhënieve me personat, përfshirë personat juridik dhe marrëveshjet, në rrethanat e dhëna nga KTH 21.1. Megjithatë, dështon të bëjë referenca tek marrëdhëniet me institucionet e tjera financiare.

1315. Në trajtimin e këshillimit të shtuar mbi marrëdhëniet ndërkufitare të bankave korresponduese dhe marrëveshjeve të ngjashme, Letra këshilluese 2007/1 kërkon nga bankat t'i kushtojnë rëndësi të veçantë kur të mbajnë marrëdhënie bankare korrespondente me banka jorezidente të inkorporuara në juridiksione të cilat nuk i plotësojnë standardet ndërkombëtare për parandalimin e PP dhe FT.

1316. Megjithatë, pasi që duket se në këtë seksion, Letra këshilluese tenton të adresojë çështjet e lidhura me Rekomandimin 7 të FATF-së mbi bankat ndërkufitare, nuk është e qartë deri në çfarë mase Letra këshilluese, vlefshmëria e të cilës vihet në pyetje në këtë Raport, i mbulon edhe marrëdhëniet e tjera korresponduese dhe marrëdhëniet me institucionet e huaja financiare.

1317. Përderisa adresohen marrëdhëniet bankare ndërkufitare dhe marrëdhëniet e bizneseve të rrezikut të lartë, Rregulla X ngjashëm duket ta bëjë këtë për qëllime të Rekomandimit 7 të FATF-së mbi marrëdhëniet me banka korresponduese dhe është përndryshe i heshtur mbi dispozitat që reflektojnë KTH 21.1.

1318. Ekipi i vlerësimit informohet se Rregullorja e propozuar e BQK-së do të reflektojë dispozitat e Letrës këshilluese dhe Rregullës X. Përveç kësaj, në adresimin e zbatimit të KDK së zgjeruar, Rregullorja e propozuar pritet të përfshijë dispozita të cilat reflektojnë detyrimet sipas KTH 21.1.

1319. Duket se KTH 21.1 interpretohet t'i referohet vetëm marrëdhënieve të vendosura të bankave korrespondente dhe asnjë transaksioni të përfshirë në një bankë apo institucion financiar të huaj. Në të vërtetë, në përgjigje të pyetjes nëse paragrafi (2) i nenit 20 zbatohet po ashtu edhe për institucionet financiare, duke e konfirmuar pozitivisht, BQK-ja ka shtuar se nga bankat kërkohet të sigurojnë se bankat me të cilat krijojnë marrëdhënie të bankave korresponduese, janë

banka me reputacion që vijnë nga vende me reputacion. Megjithatë, në praktikë, siç është identifikuar në analizën e Rekomandimit 7, marrëdhëniet e bankave korresponduese krijohen normalisht me banka të grupit të njëjtë të cilave i takon dega e Kosovës.

1320. Prandaj, ekipi i vlerësimit konkludon se përderisa detyrimi sipas Ligjit për LPP/LFT dhe rregullorja aktuale vazhdojnë të mbesin mbrapa në reflektimin e plotë të dispozitave të KTH 21.1, del se Rregullorja e propozuar e BQK-së do ta përmirësojë udhëzimin mbi zbatimin e KTH 21.1.

1321. Prandaj rekomandohet që paragrafi (2) i nenit 20 të Ligjit për LPP/LFT të rishikohet dhe qartësohet për të përfshirë referencën tek "institucionet e tjera financiare" pas fjalës *përfshirë personat juridik dhe marrëveshjet*, dhe kështu të jetë në përputhshmëri me standardet ndërkombëtare duke siguruar se Rregullorja e propozuar e BQK-së do të jetë eventualisht në harmoni me legjislacionin.

Brengat në lidhje me dobësitë në vendet e tjera - Kriteri Thelbësor 21.1.1

1322. KTH 21.1.1 kërkon nga vendet të cilat kanë masa efektive të informojnë institucionet financiare në lidhje me dobësitë në sistemet e LPP/LFT të vendeve të tjera.

1323. Ligji për LPP/LFT duket të jetë i heshtur mbi çfarëdo detyrimi mbi autoritetet të identifikojnë vendet me rrezik të lartë apo në ofrimin e udhëzimit të duhur. Ngjashëm janë edhe Letra këshilluese dhe Rregulla X e BQK-së. Prandaj, duket se përgjegjësia për identifikimin e tillë bie me vetë subjektet raportuese.

1324. Ekipi i vlerësimit është informuar se kjo çështje duhet të adresohet më tutje në Rregulloren e propozuar të BQK-së e cila qartëson zbatimin e Rekomandimit 21. Në këtë drejtim, bankat dhe institucionet financiare do të thirren të marrin parasysh deklaratat publike të lëshuara nga FATF-ja mbi rrezikun e lartë dhe juridiksionet jobashkëpunuese të cilat identifikojnë juridiksionet të cilat paraqesin një rrezik të vazhdueshëm dhe thelbësor të PP dhe FT dhe mbi bazën e të cilave juridiksionet e tjera kërkohen të zbatohen kundër masa; juridiksionet të cilat nuk bashkëpunojnë në të arriturën e progresit për të adresuar mangësitë e tyre PP dhe FT së bashku me juridiksionet e tjera të cilat janë të përkushtuara të adresojnë mangësitë e tyre. Bankat dhe institucionet financiare duhet të thirren të kontrollojnë listat e ngjashme të lëshuara nga organet e tjera monitoruese siç është MONEYVAL i Këshillit të Evropës.

1325. Gjatë vizitës në terren, BQK-ja ka informuar se nuk ka udhëzim apo indikator mbi vendet e rrezikut të lartë nga autoritetet, dhe rrjedhimisht bankat miratojnë listat e tyre vetanake të vendeve me rrezik të lartë kryesisht duke i përcjellë listat e lëshuara nga FATF-ja. BQK-ja pret që KKLKE të lëshojë një listë të vendeve të rrezikut të lartë megjithatë nuk ka dispozita në asnjë ligj apo rregullore në lidhje me këtë.

1326. Kjo është konfirmuar kryesisht nga bankat e takuara nga ekipi i vlerësimit të cilët janë informuar se bankat dhe institucionet financiare duhet të përcaktojnë rreziqet e vendit bazuar në vlerësimet e tyre të brendshme të rrezikut. Nuk ka lista në dispozicion nga BQK-ja apo nga NjIF-i dhe nuk është dhënë asnjë udhëzim prandaj ekziston rreziku se bankat mund të mos jenë të harmonizuara në përcaktimin e rrezikut të vendit. Në këtë drejtim, bankat dhe institucionet financiare normalisht zbatojnë listat e FATF-së për ato vende të cilat FATF-ja i konsideron që paraqesin rrezik më të lartë të PP dhe FT. Bankat dhe institucionet financiare presin që Rregullorja e propozuar e BQK-së do të ofrojë udhëzim në këtë aspekt.

1327. Duke e pranuar pozitivisht udhëzimin në Rregulloren e propozuar të BQK-së, ekipi i vlerësimit rekomandon të ofrohet udhëzim i më tutjeshëm për bankat dhe institucionet financiare mbi atë se si të përcaktohet nëse një juridiksion, nëse nuk është përfshirë në listën e FATF-së, ende paraqet rrezik të lartë për sektorin financiar në Kosovë.

1328. Përveç kësaj, pasi që Rregullorja e propozuar e BQK-së zbatohet vetëm për tërë sektorin financiar, mbetet një fushë e paprekur për pjesën tjetër të subjekteve raportuese të cilët do të mbesin pa udhëzim nga autoritetet. Prandaj rekomandohet më tutje që udhëzimi i ngjashëm të lëshohet nga NjIF për subjektet raportuese të cilat biejnë brenda kompetencave mbikëqyrëse.

1329. Përfundimisht, rekomandohet të vendosen procedurat e duhura për të siguruar që listat e lëshuara nga FATF-ja apo organet e tjera të cilat tregojnë një rrezik të lëkundshëm në juridiksionet specifike të vihen automatikisht në dispozicion për të gjitha subjektet raportuese me udhëzim mbi shtrirjen e zbatimit.

Ekzaminimi i prapavijës dhe qëllimit të transaksioneve të tilla - Kriteri Thelbësor 21.2

1330. KTH 21.2 është i ngjashëm me dispozitat sipas KTH 11.2 dhe 11.3. Kështu që institucionet financiare kërkojnë të ekzaminonjë prapavijën dhe qëllimet e këtyre transaksioneve të cilat nuk kanë qëllim të dukshëm afarist apo ligjor; të dokumentojnë gjetjet; dhe të vënë gjetjet e dokumentuara në dispozicion autoriteteve kompetente dhe auditorëve. KTH i përkufizon autoritetet kompetente duke i përfshirë mbikëqyrësit, AZL-të dhe NjIF.

1331. Rrjedhimisht, gjetjet, dobësitë dhe rekomandimet e bëra sipas analizës së KTH 11.2 dhe KTH 11.2 bëhen plotësisht të zbatueshme për qëllime të KTH 21.2.

Kundërmasat - Kriteri Thelbësor 21.3

1332. KTH 21.3 kërkon nga vendet të kenë mundësi të zbatojnë kundërmasa të duhura kur vendi vazhdon të mos zbatojë ose zbatojë pamjaftueshëm Rekomandimet e FATF-së. Ky është një element me rëndësi për Rekomandimin 21, në veçanti pasi, siç është thënë më lart bankat dhe institucione financiare në Kosovë kanë tendencë të përcjellin listat e vendeve të lëshuara nga FATF-ja.

1333. Nuk ekzistojnë dispozita në asnjë ligj apo rregullore që fuqizojnë autoritetet kompetente të marrin kundërmasa kur vendi vazhdon të mos zbatojë ose të zbatojë pamjaftueshëm Rekomandimet e FATF-së.

1334. Gjatë vizitës në terren, BQK-ja ka informuar se, gjatë ekzaminimeve në terren, ajo siguron që bankat dhe institucionet financiare monitorojnë marrëdhëniet afariste me klientët nga vendet me rrezik të lartë. Nëse BQK-ja identifikon që një vend paraqet rrezik të lartë dhe vazhdon të mos marrë masa, ajo nuk ka procedurë për të marrë kundërmasa të duhura por do t'i rekomandojë me siguri bankës apo institucionit financiar ta ndërprejë marrëdhënien.

1335. KTH 21.3 është një element i rëndësishëm i zbatimit të Rekomandimit në veçanti kur juridiksionet thirren të ndërmarrin masa pas publikimit të deklaratës publike të FATF-së mbi vendet me rrezik të lartë. Prandaj, rekomandohet fuqishëm që dispozitat ligjore të futen në Ligjin për LPP/LFT për të fuqizuar autoritetet relevante kompetente të marrin kundërmasa. Dispozitat e tilla ligjore duhet të përcillen, në mënyrë të preferuar në ligjin kryesor, me udhëzim mbi llojin e kundërmasave që duhet zbatuar.

Efektshmëria

1336. Dobësitë e identifikuar për Rekomandimin 21 të plotësuara me të metat e Rekomandimit 11, ngrenë brenga mbi efektshmërinë e sistemit në përmbushjen e kërkesave ndërkombëtare. Shumica e detyrimeve sipas Rekomandimit ose mungojnë, ose ekzistojnë, dhe nuk përmbushin kriteret. Brenga se për këtë arsye mund të ketë shpërdorime të sistemit supozon shkallë më të larta të cilat duhet të adresohen menjëherë.

3.10.2. Rekomandimet dhe komentet

Rekomandimi 11

1337. Një numër i dobësive janë identifikuar në analizimin e Rekomandimit 11 i cili, së bashku me mungesën e udhëzimit për sektorin, duhet të adresohen në mënyrë që të sigurohet mirëqenia e sistemit.

1338. Edhe pse leximi i plotë i analizës për kritere specifike nuk duhet të përjashtohet, mangësitë dhe dobësitë e identifikuar në Ligjin për LPP/LFT dhe zbatimi efektiv i elementeve të kriterit thelbësor për Rekomandimin 11 mund të përmbliken si në vijim:

- Praktika të papërshtatshme mbikëqyrëse për të siguruar përputhshmërinë (KTH 11.1);
- Mungesa e kërkesave për të ekzaminuar prapavijën dhe qëllimin e transaksionit (KTH 11.2);
- Mungesa e kërkesave për ruajtjen e të gjeturave të ekzaminimit për dallim nga informacioni dhe identiteti i të gjitha palëve të përfshira (KTH 11.3);

1339. Në këtë drejtim, rekomandimet janë bërë në analizimin për KTH specifike të Rekomandimit 11 në mënyrë që të harmonizohen procedurat me standardet ndërkombëtare dhe të ofrohet qartësia legislative dhe udhëzimi. Përderisa është e këshillueshme që rekomandimet e tilla të lexohen brenda kontekstit të analizës të çdo KTH specifike, rekomandimet kryesore i referohen:

- Zbatimit të procedurave efektive mbikëqyrëse për të siguruar përputhshmërinë në veçanti me referencën tek procesi i automatizuar i identifikimit të transaksioneve me karakteristika të përcaktuara;
- Ndryshimin e nenit 20 të Ligjit për LPP/LFT deri në masën që e kërkon dispozita;
- Ekzaminimi, deri në masën e mundur, i prapavijës dhe qëllimit të këtyre transaksioneve; dokumentimin e të gjeturave; mbajtjen e të gjeturave si pjesë e raportit të kërkuar sipas paragrafit (3) informacionin që rrethonë transaksionin dhe palët e përfshira.

Rekomandimi 21

1340. Analiza e Rekomandimit 21 gjen se dispozitat e Ligjit për LPP/LFT për t'i plotësuar kriteret janë të kufizuara dhe ngelin mbrapa në mundësimin për subjektet raportuese sipas Ligjit të plotësojnë detyrimet në mënyrën e duhur.

1341. Mangësitë, dobësitë dhe zbrazëtitë e identifikuara në analizimin e Rekomandimit 21, përveç atyre për Rekomandimin 11, mund të grupohen si në vijim, edhe pse leximi i plotë i kriterëve specifike është i rekomanduar:

- Paragrafi (2) i nenit 20 nuk i zbaton detyrimet për marrëdhëniet me "institucionet e tjera financiare" (KTH 21.1);
- Nuk ka udhëzim për subjektet raportuese se si të përcaktojnë nëse një juridiksion, nëse nuk është përfshirë në listën e FATF-së, ende mund të përfaqësojë rrezik të lartë për tërë sektorin financiar në Kosovë (KTH 21.1.1);
- Pasi që Rregullorja e propozuar e BQK-së do të jetë e zbatueshme vetëm për tërë sektorin financiar, mbetet një fushë e paprekur për subjektet e tjera raportuese të cilët mbesin pa udhëzim nga autoritetet (KTH 21.1.1);
- Nuk ka kërkesa për ekzaminimin e prapavijës dhe qëllimit të transaksionit (KTH 21.2);
- Nuk ka kërkesa për mbajtjen e të gjeturave të ekzaminimit për dallim të informacionit dhe identitetit të palëve të përfshira (KTH 21.2);
- Nuk ka dispozita ligjore apo të tjera për autoritetet të zbatojnë kundërmasa (KTH 21.3).

1342. Në analizimin e Rekomandimit, dhe në vazhdim të rekomandimeve për Rekomandimin 11, ekipi i vlerësimit bën disa rekomandime për qëllime të përmirësimit të përputhshmërisë me standardet e Rekomandimit 21 të FATF-së. Përderisa rekomandimi mund të jetë i grupuar si më poshtë, mbetet e rëndësishme që këto rekomandime të lexohen brenda kontesktit të Rekomandimit 21 të FATF-së:

- të ndryshohet dhe të qartësohet paragrafi (2) i nenit 20 i Ligjit për LPP/LFT për të përfshirë referencën tek "institucionet e tjera financiare";
- të ofrohet udhëzimi për bankat dhe institucionet financiare dhe tërë subjektet raportuese mbi atë se si të përcaktohet nëse një juridiksion, nëse nuk është përfshirë në listën e FATF-së, ende përfaqëson rrezik të lartë për tërë sektorin financiar në Kosovë;
- të vendosen procedura të duhura për të siguruar që listat e lëshuara nga FATF-ja apo organet e tjera që tregojnë një rrezik të lëkundshëm në juridiksione specifike t'iu vihen menjëherë në dispozicion të gjitha subjekteve raportuese me udhëzime mbi shtrirjen e zbatimit; dhe
- të ofrojnë dispozita ligjore në Ligjin për LPP/LFT që fuqizojnë autoritetet kompetente relevante të ndërmarrin kundërmasa.

3.10.3. Klasifikimi për Rekomandimin 11 dhe Rekomandimin 21

	Klasifikimi	Përmbledhje e faktorëve bazë për klasifikim
R.11	PP	<ul style="list-style-type: none">nuk ka kërkesa për të ekzaminuar prapavijën dhe qëllimin e transaksioneve;nuk ka kërkesa të qarta për mbajtjen e të gjeturave të ekzaminimit;bregat e efektshmërisë dalin nga dispozitat ligjore dhe udhëzimet zbatuese të kufizuara.
R.21	PP	<ul style="list-style-type: none">detyrimet nuk zbatohen për marrëdhëniet me "institucionet e tjera financiare;mungesa e udhëzimit mbi përcaktimin e vendeve me rrezik të lartë;nuk ka kërkesa për ekzaminimin e prapavijës dhe qëllimit të transaksionit;nuk ka kërkesa të qarta për mbajtjen e të gjeturave të ekzaminimit;nuk ka dispozita ligjore ose të tjera për autoritetet të zbatojnë kundërmasa;bregat e efektshmërisë që dalin nga dispozita ligjore dhe udhëzimet zbatuese të kufizuara.

3.11. Raportimi i transaksioneve të dyshimta (Rekomandimi 13* & Rekomandimi i Veçantë IV

3.11.1. Përshkrimi dhe Analiza

1343. Rekomandimi 13 kërkon që nëse një institucion financiar dyshon ose ka baza të arsyeshme për të dyshuar se fondet janë përfitime të veprimtarive kriminale, apo ndërlidhen me FT, duhet të kërkohet drejtëpërdrejtë me ligj ose rregullore të raportohen në kohë këto dyshime tek NJIF.

1344. RV IV është më specifik dhe kërkon nga institucionet financiare që aty ku dyshojnë ose kanë arsye të dyshojnë që fondet në transaksion janë të lidhura ose kanë të bëjnë me, ose do të përdoren për terrorizëm, akte terroriste dhe organizata terroriste ato duhet të raportojnë në kohë dyshimet e tyre tek autoritetet relevante kompetente.

1345. Neni 22 i Ligjit për LPP/LFT kërkon nga bankat dhe institucionet financiare që të dorëzojnë në NjIF dy lloje raportesh. Raportet e gjitha veprimeve dhe transaksioneve të përcaktuara me ligj dhe raportet mbi gjitha transaksionet individuale apo të ndërlidhura në shuma prej 10,000 euro apo më shumë. Paragrafët në vijim i referohen Raportimit të parë, por mund të ketë referenca edhe për këtë të fundit, nëse dhe kurdo që është e domosdoshme¹⁴¹.

1346. Ligji për LPP/LFT përkufizon "aktin apo transaksionin e dyshimtë si veprim ose transaksion apo nga një veprim ose transaksion në tentativ nga i cili buron dyshimi i arsyeshëm se pasuria e përfshirë në veprim ose transaksion ose veprim ose transaksion në tentativë është pasuri e fituar me vepër penale dhe do të interpretohet në pajtueshmëri me udhëzimin e lëshuar nga NjIF-i për veprimet ose transaksionet e dyshimta.

1347. Detyrimet për përmbushje të kriterëve për Rekomandimin 13 në nivel shtetëror kërkohen të përcaktohen me ligj apo rregullore. Në këtë drejtim, bregat e shprehura më herët në këtë Raport mbi vlefshmërinë e Letrës këshilluese 2007/1 dhe Rregullës X të BQK-së si "rregullore" për këto qëllime vlejné prapë. Pa anashkaluar këto, udhëzimet e mëtutjeshme mbi zbatimin e Ligjit për LPP/LFT konsiderohen si pozitive në kontributin e tyre në zbatimin efektiv të regjimit raportues sipas ligjit.

141. Raportimi i shumave adresohet me Rekomandimin 19 të FATF-së. Referohuni në analizën e Rekomandimit 19 në këtë Raport.

Raportimi i transaksioneve të dyshimta tek NjIF-i – Kriteri thelbësor 13.1*

1348. KTH 13.1 vendos një detyrim ligjor për institucionet financiare që të raportojnë tek NjIF-i kur ka dyshim apo ka baza të arsyeshme për të dyshuar që fondet janë të ardhura prej veprimtarisë kriminale, së paku të jenë të ardhura e të gjitha veprave të ndërlidhura sipas Rekomandimit 1. Detyrimi sipas ligjit duhet të jetë i drejtpërdrejtë dhe detyrativ.

1349. Neni 22 i Ligjit për LPP/LFT kërkon nga bankat dhe institucionet financiare që të raportojnë tek NjIF-i, në mënyrën dhe formatin e specifikuar sipas NjIF-it, gjitha veprimet apo transaksionet e dyshimta brenda njëzetekatër (24) orësh nga koha kur veprimi apo transaksioni është identifikuar si i dyshimtë.

1350. Në përkufizimin e “veprimit apo transaksionit të dyshimtë”, Ligji për LPP/LFT i referohet pasurisë së përfshirë në veprim apo transaksion që është e ardhur nga krimi. Në anën tjetër, Ligji për LPP/LFT përkufizon “të ardhurat nga vepra penale” si “*çdo pasuri e përfituar në mënyrë direkte apo indirekte nga vepra e ndërlidhur penale. Pasuria e fituar në mënyrë indirekte nga vepra e ndërlidhur penale përfshin pasurinë në të cilën më vonë është konvertuar, transformuar ose ngatërruar çdo pasuri e përfituar në mënyrë direkte nga vepra e ndërlidhur penale si dhe të ardhurat, kapitali apo përfitimet e tjera ekonomike të realizuara nga pasuria e tillë në çfarëdo kohe të kryerjes së veprës penale*”. “Vepër e ndërlidhur penale”, në anën tjetër, përkufizohet *çdo vepër penale e cila gjeneron të ardhura nga vepra penale*.

1351. Paragrafi (2) i nenit 22 i Ligjit për LPP/LFT më tutje i kërkon bankave dhe institucioneve financiare që të vazhdojnë të raportojnë tek NjIF-i mbi gjitha informatat shtesë të rëndësishme mbi transaksionin(et) që i vihen në dispozicion bankës apo institucionit financiar pas dorëzimit të RTD-së përkatëse¹⁴².

1352. Paragrafi (3) i nenit 22 i Ligjit për LPP/LFT fuqizon NjIF-in që të lirojë disa transaksione apo kategori transaksionesh nga detyrimi i raportimit, në rastet kur përcakton që transaksionet apo kategoria e transaksioneve janë rutinore dhe i shërbejnë një qëllimi legjitim. Në janar të vitit 2014, NjIF ka lëshuar një Udhëzim Administrativ Nr. 02/2014 mbi përjashtimet e disa transaksioneve nga raportimi i cili specifikon rastet kur transaksionet e shumëfishta nuk duhet t’i nënshtrohen detyrimit ligjor të raportimit nga bankat dhe institucionet financiare (pagesat e detyrimeve komunale të ofruara nga kompanitë në pronësi publike; pagesat e tatimeve autoriteteve publike; pagesat e polisave të sigurimit të cilat janë ligjërisht të detyrueshme si polisa e sigurimit e veturave; pagesat e regjistrimeve në fakultet dhe/apo pagesat për qëllime studimore në institucionet e arsimit të lartë).

1353. Për më tepër, neni 23 i Ligjit për LPP/LFT kërkon nga bankat dhe institucionet financiare që të kenë të vendosura programet dhe procedurat e brendshme, mes tjerash, për raportim tek NjIF-i në pajtim me kërkesat e raportimit sipas ligjit.

1354. Letra këshilluese 2007/1 e BQK-së, edhe pse ende u referohet rregulloreve të UNMIK-ut që janë shfuqizuar me hyrjen në fuqi të Ligjit për LPP/LFT, ofron udhëzime të rëndësishme për bankat dhe institucionet financiare për identifikimin e veprimeve apo transaksioneve të dyshimta, duke përfshirë Shtojcën me treguesit, të cilët nuk duhen marrë si shterues. Ajo gjithashtu ofron udhëzime mbi veprimet që duhen ndërmarrë nga zyrtarët e përpunueshmërisë në banka dhe institucione financiare pasi të informohen së brendshmi mbi një veprim apo transaksion të dyshimtë, duke kontribuar kështu për konsistencë brenda sektorit në menaxhimin e regjimit të raportimit.

1355. Derisa reflekton detyrimin e raportimit sipas Ligjit për LPP/LFT, Rregulla X i BQK-së ngjashëm ofron udhëzime mbi regjimin e raportimit, por duke iu referuar detyrimeve të shpallura me rregulloret e UNMIK-ut, të cilat janë shfuqizuar me hyrjen në fuqi të Ligjit për LPP/LFT.

1356. Ekipi i vlerësimit është informuar se dispozitat e tilla dhe të ngjashme do të mbahen në Rregulloren e propozuar të BQK-së.

142. NjIF ka informuar që shfrytëzon detyrdispozitat sipas paragrafit (2) të nenit 22 për të marrë informata nga bankat dhe institucionet financiare që nuk janë në dispozicionin e saj, por që kërkohen nga NjIF-ët e huaj, pavarësisht nga ajo nëse është dorëzuar një RTD. Ekipi vlerësues nuk ndan këtë interpretim të paragrafit (2) të nenit 22 në kuptimin e dhënies së kompetencave të tilla NjIF-it, pasi që ky paragraf thirret vetëm nëse institucioni tashmë ka dorëzuar RTD-në, si dhe informatat e tilla që janë në dispozicion tashmë janë të ndërlidhura me atë RTD – shih komentet në Rekomandimin 26 në këtë raport.

1357. Në Udhëzimin administrativ Ref FICAD: 49/2011 të nxjerrë nga Qendra e Intelegjencës Financiare (QIF) më 31 maj 2011, bankat dhe institucionet financiare përkujtohen që gjitha veprimet apo transaksionet e dyshimta duhen raportuar pa asnjë proces filtrimi; që gjitha veprimet apo transaksionet e dyshimta duhen raportuar brenda 24 orësh nga identifikimi i tyre; si dhe që preferohet që këto duhen dorëzuar në formë elektronike me anë të sistemit GoAML. NJIF ka lëshuar udhëzime të ndryshme mbi raportimin e akteve dhe transaksioneve të dyshimta duke përdorur sistemin goAML.

1358. NjIF-i ka informuar që ka pranuar 145 RTD më 2010, si dhe 125 raportime më 2011, 196 raportime në 2012, dhe 165 raportime në vitin 2013 nga bankat. 3 RTD të tjerë në vitin 2011 dhe 6 raportime në vitin 2012 dhe 2013 kanë ardhur nga ofruesit jobankarë të shërbimeve MVT. Ekipi i vlerësimit shpreh brengat në lidhje me numrin e përgjithshëm të RTD-ve të dorëzuara, si dhe faktin që ato janë raportuar kryesisht nga sektori bankar.

1359. Përveç raportimit të transaksioneve të dyshimta në NjIF, neni 22 i Ligjit për LPP/LFT gjithashtu kërkon dorëzimin e RTPG-ve për transaksionet e shumave prej 10,000 euro apo më shumë tek NjIF-i¹⁴³.

1360. Sipas Planit të Performancës dhe Burimit të NjIF, NjIF në përgjithësi ka pranuar 19,615 RTPG në vitin 2010, ndërsa në vitin 2011 ka marrë 423,443 RTPG, në vitin 2012 ka pranuar 480,479 RTPG dhe në vitin 2013 ka pranuar 604,331 RTPG. Vlen të theksohet, siç është thënë edhe më lart, që në të njëjtën periudhë 2010-2013, NJIF ka marrë 145, 196 dhe 165 RTD përkatësisht nga bankat, e asnjë nga këmbimoret.

1361. Detyrimi i raportimit sipas paragrafit (1) të nenit 22 të Ligjit për LPP/LFT, lidhur me përkufizimit të asaj që përbën "veprim apo transaksion të dyshimtë", duke përfshirë përkufizimet e të "ardhurave nga vepra penale", si dhe "veprat paraprake penale" përbëm detyrim ligjor për bankat dhe institucionet financiare që të raportojnë në NjIF.

1362. Megjithatë, derisa përkufizimi i transaksionit të dyshimtë i referohet një veprimi apo transaksioni, detyrimi për të raportuar nuk duket të mbulojë edhe rastet kur bankat apo institucionet financiare kanë "informata në dispozicion" që një person mund të jetë i përfshirë në pastrimin e parave apo financimin e terrorizmit. Situata të tilla, sipas interpretimit, mund të mbuloohen nga Shtojca e Letrës këshilluese 2007/1 të BQK-së, e cila ofron udhëzime përmes treguesve të dyshimit dhe të cilat, siç është informuar ekipi i vlerësimit, do të mbahen në Rregulloren e propozuar të BQK-së.

1363. Rekomandohet që riformulimi i përkufizimit të "veprimeve apo transaksioneve të dyshimta" duhet të përmbajë në përfundim të tij;

(përkufizimi) Përkufizimi përfshin edhe situata kur informatat në dispozicion tregojnë që një person apo subjekt mund të jetë i përfshirë apo mund të jetë përfshirë më herët në veprimtari kriminale.

1364. Për më tepër, dallimi i madh mes numrit të RTPG-ve dhe RTD-ve të raportuara tek NjIF-i në veçanti nga bankat dhe këmbimoret, siç përmendet më lart, thekson brengat e efektshmërisë së sistemit. Duket, edhe pse nuk ka prova në dispozicion të ekipit të vlerësimit, që subjektet raportuese, në dorëzimin e RTPG-ve, që gjithashtu mund të jetë veprim apo transaksion i dyshimtë në kuptimin e Ligjit për LPP/LFT, nuk pasojnë edhe me dorëzimin e RTD-së së ndarë. Kështu, një transaksion që mund të jetë i dyshimtë mund të mos hetohet nga NJIF-i, pasi që NjIF-i ruan RTPG-të vetëm për qëllime të inteligjencës dhe referimit.

1365. Edhe pse NjIF pohon se tenton të identifikojë RTPG-të të cilat mund të jenë edhe RTD në mënyrë që t'i trajtojë ato përshtatshëm, ende rekomandohet që NjIF-i të ndërmarrë masat e duhura, më së pari për të siguruar që kjo nuk është duke ndodhur, e më pastaj të rrisë vetëdijen e subjekteve raportuese mbi dallimet dhe pasojat e dorëzimit të dy raporteve të ndara (RTPG dhe RTD), ku RTPG-ja si përkufizim në Ligjin për LPP/LFT konsiderohet edhe si veprim apo transaksion i dyshimtë, edhe sipas përkufizimit në ligj.

143. Raportimi i valutës adresohet në Rekomandimin 19 të FATF-së. Referohuni tek analiza e Rekomandimit 19 në këtë Raport.

Raportimi i dyshimeve për FT – Kriteri thelbësor 13.2* dhe Kriteri thelbësor IV.1 në Rekomandimin e Veçantë

1366. KTH 13.2 dhe RV KTH IV.1 kërkojnë nga institucionet financiare që të dorëzojnë RTD-në kur ka baza të arsyeshme për të dyshuar, ose kur ka dyshim që fondet në transaksion kanë të bëjnë apo ndërlidhen me, apo priten të përdoren për terrorizëm, vepra terroriste ose nga organizatat terroriste, apo nga ato që financojnë terrorizmin.

1367. Siç është përkthyer më lart, neni 22 i Ligjit për LPP/LFT kërkon nga bankat dhe institucionet financiare që të raportojnë tek NjIF-i, brenda afatit të përcaktuar, gjitha veprimet apo transaksionet e dyshimta siç përkufizohet në Ligj. Përndryshe, Ligji nuk ofron ndonjë referencë ndaj FT në dispozitat e tij të detyrimit të raportimit.

1368. Detyrimi për raportimin e transaksioneve të dyshimta pra është i ndërlidhur me përkufizimin e "veprimeve apo transaksioneve të dyshimta" në Ligjin për LPP/LFT ku theksohet që përkufizimi nuk i referohet FT.

1369. Në ofrimin e udhëzimeve dhe treguesve mbi atë çka përbën veprim apo transaksion të dyshimtë, Letra këshilluese 2007/1 e BQK-së nuk përmban referenca ndaj detyrimeve të Raportimit për dyshime të FT, edhe pse disa indikatorë në Shtojcë i referohen FT – p.sh. transferet e shumave të mëdha, ose transferet e shpeshta, drejt apo prej vendeve që prodhojnë substanca të paligjshme apo të njohura për veprimtari terroriste.

1370. Pjesa 10 i Rregullës X të BQK-së reflekton detyrimin e Raportimit sipas nenit 22 të Ligjit për LPP/LFT si dhe ofron udhëzime në pajtim me të. Neni 10 megjithatë përmban një paragraf i cili përcakton që: *[Bankat dhe institucionet financiare duhet të raportojnë Qendrën e Inteligjencës Financiare (QIF), për çdo klient ose transaksion nëse kanë të dhëna të arsyeshme për të dyshuar se kanë ndonjë lidhje në financimin e veprimtarive terroriste apo të individëve të cilët e përkrahin terrorizmin. Duhet kushtuar kujdes të veçantë monitorimit dhe mbajtjes së listës së fundit të organizatave dhe individëve të cilët kanë lidhje me terroristë apo terrorizëm, duke u bazuar në informacionin e marrë nga Qendra Intelegjente Financiare (QIF), apo nga burimet e tjera të mundshme. Po ashtu, duhet kushtuar kujdes organizatave jopërfituese dhe atyre humanitare, veçanërisht nëse këto veprimtari nuk janë në pajtueshmëri me veprimtarinë e regjistruara, nëse burimi i fondeve nuk është i qartë, apo nëse këto organizata kanë pranuar mjete nga burime të dyshimta.]*

1371. Për arsye të caktuara të cilat nuk i janë qartësuar ekipit të vlerësimit, ky paragraf i Rregullës X, ndoshta për faktin që shkon përtej dispozitave të Ligjit për LPP/LFT, është brenda kllapave të mesme ([]).

1372. NjIF ka informuar që më 2010, ka pranuar 10 raste në lidhje me FT, 5 raste më 2011, 3 raste më 2012 dhe 6 raste në 2013.

1373. Industria ka informuar që edhe pse nuk ka detyrim të qartë ligjor, do të ishin të kujdesshëm dhe do të dorëzonin RTD-në nëse do të kishin dyshime që një transaksion mund të jetë i ndërlidhur me FT. Duhet të përmendet se nëse, siç thuhet nga ekipi i vlerësimit, nuk ekziston detyrimi ligjor për të raportuar transaksione për FT, pyetjet mbi zbatueshmërinë e dispozitave të "portit të sigurt" për raportimin sipas Ligjit mund të mos zbatohen.

1374. Ligji për LPP/LFT ndërlidh detyrimin e Raportimit me përkufizimin e "veprimit apo transaksionit të dyshimtë", përkufizim i cili nuk përmban referencë ndaj FT. Në fakt, përkufizimi i referohet "të ardhurave nga vepra penale", derisa FT jo detyrimisht mund të bëhet përmes të ardhurave nga vepra penale.

1375. Për më tepër, dispozita në kllapa të mesme në nenin 10 të Rregullës X të BQK-së shkon përtej dispozitave të Ligjit, si dhe në çdo rast, vlefshmëria e Rregullës si rregullore për qëllimet e Metodologjisë së FATF-së vihet në dyshim.

1376. Përmes analizës më lart të kornizës për detyrimin e bankave dhe institucioneve financiare për të raportuar veprimet dhe transaksionet e dyshimta, ose personat e tillë, rrjedh që nuk ka detyrim ligjor sipas Ligjit për LPP/LFT për Raportimin e transaksioneve apo personave të dyshuar të jenë të lidhur me FT.

1377. Kështu, rekomandohet që neni 22 i Ligjit për LPP/LFT të ndryshohet si në vijim, duke mbuluar edhe veprimet apo transaksionet e tentuara, që mund të lidhen me FT (*shkronja italiane*):

Paragrafi (1.1) i nenit 22- gjitha veprimet apo transaksionet e dyshimta, ose dyshimet që një veprim apo transaksion, apo veprim apo transaksion i tentuar, mund të jetë i lidhur me financimin e terrorizmit, apo që një person apo një subjekt mund të jetë përfshirë në financimin e terrorizmit, brenda njëzetekatër (24) orësh nga koha kur veprimi apo transaksioni i tillë është identifikuar si i dyshimtë apo dyshimet e ngritura;

1378. Ndryshimi i propozuar i nenit 22 mund të kërkojë ndryshime të tjera në nene të tjera të Ligjit për LPP/LFT duke iu referuar detyrimit të Raportimit të subjekteve të tjera raportuese që nuk janë në sektorin financiar.

Raportimi i transaksioneve të tentuara – Kriteri thelbësor 13.3* si dhe Kriteri thelbësor në Rekomandimin e veçantë IV.2

1379. KTH 13.3 dhe RV KTH IV.2 kërkojnë që gjitha transaksionet e dyshimta, e edhe ato të mbetura në tentativë të raportohen, pa marrë parasysh shumën e tyre.

1380. Sipas paragrafit (1) të nenit 22 të Ligjit për LPP/LFT, gjitha veprimet apo transaksionet e dyshimta duhen raportuar tek NjIF-i pa asnjë kufizim.

1381. Paragrafi (1) i nenit 22 i Ligjit për LPP/LFT bën referencë për "veprimet apo transaksionet e dyshimta", gjë që rrjedhimisht pason përkufizimin e termit në Ligj, përkufizim ky që i referohet akteve apo transaksioneve të tentuara.

1382. Sipas paragrafit (5) të nenit 22 të Ligjit për LPP/LFT, bankat dhe institucionet financiare detyrohen të njoftojnë NjIF-in para se të ndërmarrin veprime në lidhje me ndonjë veprim apo transaksion të dyshimtë, që do të mund të rezultonte në lirimin apo transferimin e pasurisë që i nënshtrohet transaksionit nga kontrolli i bankës apo institucionit financiar.

1383. Letra këshilluese 2007/1 e BQK-së nuk thotë gjë mbi transaksionet në tentativë pasi që është publikuar para amendamenteve relevante të fundit në Ligjin për LPP/LFT. Ekipi i Vlerësimit megjithatë është informuar se referencat e tilla në transaksione në tentativë do të përfshihen në Rregulloren e propozuar të BQK-së.

1384. Në anën tjetër, si dhe pa paragjykuar qëndrimin e marrë me këtë Raport mbi vlefshmërinë si rregullore për qëllimet e Metodologjisë së FATF-së, neni 10 i Rregullës X të BQK-së kërkon që në rastet kur banka apo institucioni financiar vendos të mos hyjë në marrëdhënie afariste për shkak të dyshimit të PP apo FT, ai institucion do t'i raportojë çështjen QIF-it (tani NjIF-it) menjëherë.

1385. Siç është thënë deri më tani, detyrimi i raportimit sipas paragrafit (1) të nenit 22 të Ligjit për LPP/LFT ndërlidhet me përkufizimin e "veprimit apo transaksionit të dyshimtë". Edhe pse përkufizimi nuk tregon nëse është në kohën e kaluar, pra nëse transaksioni është ndërmarrë tashmë, ose në të tashmen, që transaksioni të jetë duke u bërë apo propozohet që të ndërmerret, interpretimi i besueshëm do të ishte që përkufizimi i referohet veprimit apo transaksioneve që kanë ndodhur dhe ato që kanë ngel në tentativë

1386. Detyrimi i raportimit sipas paragrafit (5) të nenit 22 mund të interpretohet si detyrativ para se të kryhet transaksioni – në fakt, fryma e dispozitës është e tillë, sepse transaksioni nuk mund të ndërpritet nga NjIF-i me kohë. Megjithatë, kjo mund të interpretohet. Fjalët që mund të rezultojë me lëshimin apo transferimin e pasurisë që i nënshtrohet transaksionit nga kontrolli i bankës apo institucionit financiar mund të tregojnë që transaksioni është në kohën e kaluar, pasi në një transaksion të tentuar, "pasuria që i nënshtrohet transaksionit" nuk do të kalonte në kontrollin e bankës apo institucionit financiar, përveç nëse transaksionet i referohen një transferi të fondeve tanimë të mbajtura nga banka¹⁴⁴.

1387. Dispozita e nenit 10 të Rregullës X të BQK-së është më e lidhur me themelimin e marrëdhënies afariste kundrejt tentimit të transaksionit – edhe nëse dispozitat e Rregullës X merren si të vlefshme në kontekstin e Metodologjisë së FATF-së si rregullore.

144. Pasi ndërprerja e transaksionit nuk bën pjesë në kriteret e Rekomandimit 13, autoritetet e Kosovës mund të marrin parasysh edhe ndërprerjen e transaksioneve, brenda kontekstit të shqyrtimit të ligjit.

1388. Ky Raport pra konkludon që korniza aktuale e raportimit të transaksioneve të dyshimta i nxjerrë sipas Ligjit për LPP/LFT të amendamentuar në vitin 2013 përfshin transaksionet në tentativë që nuk mund të ekzekutohen.

Raportimi i transaksioneve të dyshimta që mund të përfshijnë çështje tatimore – Kriteri thelbësor 13.4 dhe Kriteri thelbësor në Rekomandimin e veçantë IV.2

1389. KTH 13.4 dhe RV KTH IV.2 kërkojnë që detyrimi i raportimit për transaksione të dyshimta të vlejné edhe në rrethana ku transaksioni mund të përfshijë çështje tatimore.

1390. Ligji për LPP/LFT në thelb është i heshtur në përmendjen e kësaj çështjeje, pasi që detyrimi i Raportimit është i ndërlidhur me përkufizimin e "veprimit apo transaksionit të dyshimtë", përkufizim ky që përfshin edhe referencën ndaj "të ardhurave nga veprat penale", si dhe që në anën tjetër i referohet pasurisë së fituar drejtpërdrejt apo tërthorazi nga një vepër paraprake penale, p.sh. ndonjë vepër që krijon të ardhura nga vepra penale.

1391. Letra këshilluese 2007/1 dhe Rregulla X e BQK-së janë të heshtura në këtë çështje.

1392. Paragrafi (1) i nenit 313 (Shmangia nga tatimi) të KP përcakton që: Kushdo që me qëllim që ai apo personi tjetër të fsheh apo t'i shmanget, pjesërisht apo tërësisht, pagesës së tatimit, tarifave apo kontributeve të tjera që kërkohen me ligj, jep të dhëna të pavërteta apo nuk i përfshin të dhënat lidhur me të ardhurat e tij, pasurinë, gjendjen ekonomike apo fakte të tjera relevante për vlerësimin e detyrimeve të tilla, dënohet me gjobë dhe me burgim deri në tre (3) vjet.

1393. Për më tepër, paragrafi (1) i nenit 314 (Dokumentet e rrejtshme në lidhje me tatimin) i KP përcakton që: Kushdo që jep deklaratë të rrejtshme ose lëshon dokument të rrejtshëm kur paraqitja e deklaratës apo dokumentit të vërtetë kërkohet me ligj, ose kushdo që nuk lëshon dokumentin lëshimi i të cilit kërkohet me ligj, dënohet me gjobë dhe me burgim deri në tre (3) vjet.

1394. Pra, rrjedh që për qëllimet e nenit për shmangien nga tatimi në KP, duke përfshirë edhe dorëzimin e dokumenteve të rrejtshme në lidhje me tatimet, që është vepër penale, pra do të mund të përfshihej brenda përkufizimit të "veprimeve apo transaksioneve të dyshimta" në Ligjin për LPP/LFT.

1395. Rrjedhimisht, detyrimi i raportimit sipas nenit 22 të Ligjit për LPP/LFT vlen edhe për qëllimet e KTH 13.4 dhe RV KTH IV.2.

1396. Pavarësisht nga kjo, duket që në praktikë janë dhënë interpretime të ndryshme për këtë gjendje në lidhje me shmangien nga tatimi dhe PP. Në të vërtetë, përderisa industria dhe në veçanti sektori financiar, ka treguar vetëdijesim të plotë në lidhje me faktin se shmangia nga tatimi është një vepër penale prandaj ku ekziston një akt apo transaksion i dyshimtë që do të mund të përfshinte çështje tatimore ata do të raportonin, fatkeqësisht situata është krejt e kundërt me autoritetet. Në të vërtetë, disa autoritete, përfshirë autoritetet hetimore dhe prokuroriale, janë të mendimit se nëse ka indikacione që një transaksion i raportuar mund të përfshijë çështje tatimore kjo nuk hetohet për PP apo FT por vetëm për shmangie nga tatimi nga ATK-ja - në këtë drejtim, luteni të referoheni tek analiza e Rekomandimit 1 (KTH 1.3 dhe KTH 1.4) në këtë Raport. Raportimi i transaksioneve të dyshimta të besuara të jenë të ndërlidhura me çështje tatimore bëhet i dobët nëse transaksionet e tilla nuk ndiqen penalisht, duke ndikuar kështu negativisht në efektshmërinë e regjimit parandalues.

1397. Rekomandohet fuqimisht që NjIF të ofrojë vetëdijesim për autoritetet e tilla për hetimin dhe ndjekjen penale të akteve apo transaksioneve të dyshimta edhe për qëllime të ndjekjes penale të PP dhe FT. Duke pohuar se rasti nuk është kështu me NjIF, NjIF pohon se ka rekomanduar fuqishëm një numër të konsiderueshëm të trajnimeve të organizuara bashkarisht me institucionet e tjera të zbatimit të ligjit, sepse shmangia nga tatimi si vepër penale e paraparë me KP duhet të lidhet patjetër me PP. Sipas NjIF trajnimi i tillë është ofruar nga NjIF ku zyrtarët e tij kanë marrë pjesë ose si ligjerues ose si pjesëmarrës- për shembull në sesionet e trajnimeve të organizuara nga Instituti Kundër Krimeve Ekonomike ku dy zyrtar të NjIF të certifikuar janë ftuar të ligjerojnë në shumicën e sesioneve trajnuese të organizuar nga ky Institut. Të dy ligjëruesit e NjIF-K kanë qenë shumë të zëshëm në ndërlidhjen e veprave penale me PP/FT.

Raportimi në rastet kur fondet dyshohen të jenë të ardhura nga veprat penale që përbëjnë vepër paraprake – Elementi shtesë 13.5

1398. ESH 13.5 kërkon që detyrimi për institucionet financiare që të raportojnë të zgjerohet në dyshimet apo bazat e arsyeshme të dyshimit që fondet në një transaksion janë të ardhura nga gjitha veprat penale që do të përbënin vepër paraprake për PP në vend.

1399. Siç theksohet më lart, detyrimi i raportimit për banka dhe institucione financiare sipas paragrafit (1) të nenit 22 të Ligjit për LPP/LFT është i ndërlidhur me përkufizimin e “veprimeve apo transaksioneve të dyshimta” me referencë ndaj “të ardhurave nga veprat penale”, si dhe në anën tjetër përkufizimi i referohet pasurisë që është përfituar drejtpërdrejt apo tërthorazi nga një vepër paraprake penale, pra çfarëdo veprë që krijon të ardhura kriminale.

1400. Detyrimi për të raportuar sipas paragrafit (1) të nenit 22 të Ligjit për LPP/LFT mbulon gjitha veprat penale që përbëjnë vepër të ndërlidhur penale sipas përkufizimit të “veprimeve apo transaksioneve të dyshimta”.

1401. Fjalët që “përbëjnë vepër të ndërlidhur penale për PP brenda vendit” e bën të interpretueshëm detyrimin sipas Elementit shtesë 13.5. Kjo do të mund t’i referohej situatave në të cilat vepra penale kryhet brenda vendit apo situatave kur vepra penale është kryer jashtë vendit por ku ku paratë pastrohen në vend.

1402. Ligji për LPP/LFT, në ndërlidhjen e detyrimit të raportimit me përkufizimin e “veprimit apo transaksionit të dyshimtë” nuk bën dallimin nëse të ardhurat janë nga një vepër penale që është kryer brenda apo jashtë vendit.

1403. Për më tepër, bankat dhe institucionet financiare nuk janë të detyruara të identifikojnë veprën paraprake penale dhe nëse vepra e tillë është e vendit apo e huaj, pasi që detyrimi për Raportim i nënshtrohet vetëm dyshimit të arsyeshëm që fondet në transaksion janë të ardhura nga aktiviteti kriminal.

Efektshmëria

1404. Dobësitë e identifikuara si më lart dhe që theksohen më poshtë negativisht ndikojnë efektshmërinë e regjimit raportues. Ky është rezultat i cilësisë dhe sasisë së RTD-ve të pranuar nga NjIF-i, gjë që do të mund të ndikohej përmes sistemit raportues të RTPG-ve. Gjithashtu, si rezultat i mangësive në vetë detyrimin për raportim, në kuptimin e FT.

1405. Mungesa e përgjigjes kthyesë nga NjIF-i për subjektet raportuese në lidhje me përfundimin e rasteve, si dhe përgjigjeve kthyesë të përgjithshme mbi tipologjitë, negativisht ndikon cilësinë e RTD-ve, edhe pse NJIF pohon se ka përmirësime të dukshme në kualitetin e RTD-ve të pranuar.

1406. Përveç kësaj, mangësitë e identifikuara në lidhje me mbikëqyrjen nuk lejojnë ta shohin regjimin e raportimit si efektiv.

3.11.2. Rekomandimet dhe komentet

1407. Analiza e Rekomandimit 13 mbi detyrimin e Raportimit, si dhe RV IV mbi detyrimin e Raportimit për FT, identifikon dobësi të ndryshme serioze në kornizën e regjimit parandalues për banka dhe institucione financiare në Kosovë.

1408. Ky raport ka shprehur brengat e përgjithshme për vlefshmërinë e Letrës këshilluese 2007/1 dhe Rregullës X të BQK-së brenda kontekstit të Rregulloreve të shfuqizuara të UNMIK-ut, të cilave iu referohen të dy dokumenteve, si dhe statusit të tyre në kuptimin e Metodologjisë së FATF-së. Ky Raport gjen që të dy dokumentet nuk mund të konsiderohen si “rregullore”, edhe pse në momente të caktuara shkojnë edhe përtej dispozitave të vetë Ligjit.

1409. Brenda këtij konteksti, dobësitë e mëdha të identifikuara në Ligjin për LPP/LFT brenda kontekstit të Kriterëve Thelbësore për Rekomandimin 13* të FATF-së dhe RV IV do të mund të përmbledheshin si në vijim, edhe pse fillimisht rekomandohet leximi i Përshkrimit dhe Analizës për kriteret specifike:

- Detyrimi i Raportimit nuk mbulon situatat në të cilat informatat në dispozicion tregojnë që personi mund të jetë ose mund të ketë qenë i përfshirë në PP apo FT (KTH 13.1);

- Numri i vogël i RTD-ve të dorëzuara, si dhe kështu edhe brengat për dallimet e mëdha mes numrit të RTPG-ve dhe RTD-ve të dorëzuar, të cilat do të mund të ndikonin negativisht edhe në regjimin e Raportimit (KTH 3.1);
- Detyrimi i Raportimit nuk mbulon Raportimin e transaksioneve apo veprimeve që mund të jenë të lidhur me FT (KTH 13.2 dhe RV IV.1); si dhe
- brengat në lidhje me hetimin dhe ndjekjen penale të RTD-ve të dyshuara të jenë të ndërlydhura me çështjet tatimore.

1410. Rekomandimet për korrigjimin e dobësive të identifikuar ofrohen në analizat e KTH specifike. Derisa këshillohet që rekomandimet të lexohen në kontekstin e analizës së KTH-së specifike, rekomandimet kryesore i referohen:

- Ndryshimit të përkufizimit të "veprimeve dhe transaksioneve të dyshimta" për të përfshirë edhe situatat ku informatat në dispozicion tregojnë që një person apo subjekt mund të jetë përfshirë në veprimtari kriminale;
- Ndryshimit të nenit 22 për të futur edhe detyrimin e Raportimit për FT; si dhe
- NJIF-it që të ndërmarrë masa për të siguruar që RTPG-të që përbëjnë dyshim të raportohen edhe si RTD si dhe për të rritur vetëdijen për këtë, dhe
- NJIF të sigurojë që autoritetet kompetente relevante janë të vetëdijshme mbi detyrimin për të hetuar dhe ndjekur penalisht për qëllime të LPP/LFT, RTD-të të cilat mund të ndërlydhen me çështjet tatimore.

3.11.3. Klasifikimi për Rekomandimin 13 dhe Rekomandimin e Veçantë IV

	Klasifikimi	Përmbledhje e faktorëve bazë për klasifikim
R.13	PP	<ul style="list-style-type: none"> • nuk ka detyrim raportimi në situata ku informatat në dispozicion tregojnë PP të mundshëm apo veprimtaritë e FT; • mungesa e përgjigjeve kthyesë specifike dhe strategjike, si dhe udhëzimeve për subjektet raportuese, çojnë në RTD me cilësi të dobët, si dhe kërkesa të shumta për informata shtesë, duke e ngarkuar tepër NJIF-in dhe industrinë si të tillë; • nuk ka detyrim raportimi për transaksionet e dyshuara të kenë lidhje me FT; • numri i vogël i RTD-ve; • brenga mbi rezultatin e RTD-ve të cilat do të mund të përfshinin çështje tatimore; dhe • çështjet e efektshmërisë në lidhje me cilësinë dhe sasinë e raportimit të RTD-ve dhe raportimit të RTPG-ve të dyshimta- hetimi i RTD-ve të cilat mund të jenë të ndërlydhura me çështjet tatimore, dhe mungesa e mbikëqyrjes efektive.
RV.IV	MP	<ul style="list-style-type: none"> • nuk ka detyrim raportimi në situatat ku informatat në dispozicion tregojnë veprimtari të mundshme të PP apo FT; • mungesa e përgjigjeve kthyesë specifike dhe strategjike, si dhe udhëzimeve për subjektet raportuese, çojnë në RTD me cilësi të dobët, si dhe kërkesa të shumta për informata shtesë, duke e ngarkuar tepër NJIF-in dhe industrinë si të tillë; • nuk ka detyrim raportimi për transaksionet e dyshuara të kenë lidhje me FT; • numri i vogël i RTD-ve; • brenga për mosdorëzimin e RTPG-ve të dyshimta si RTD; • brenga mbi rezultatin e RTD-ve të cilat mund të përfshijnë çështje tatimore; dhe • çështjet e efektshmërisë në lidhje me cilësinë dhe sasinë e

	Klasifikimi	Përmbledhje e faktorëve bazë për klasifikim
		raportimit të RTD-ve dhe raportimit të RTPG-ve të dyshimta- hetimi i RTD-ve të cilat mund të jenë të ndërlidhura me çështjet tatimore, dhe mungesa e mbikëqyrjes efektive.

3.12. Mbrojtja dhe moszbulimi (R.14)

3.12.1. Përshkrimi dhe analiza

1411. Kërkesat në Rekomandimin 14 janë dydrejtimëshe. Rekomandimi 14 kërkon që institucionet financiare, drejtorët, zyrtarët dhe punëtorët e tyre të mbrohen me dispozita ligjore nga përgjegjësia penale dhe civile për shkelje të konfidencialitetit, kur raportojnë dhe zbulojnë informatat para NjIF-it në mirëbesim dhe në pajtim me dispozitat e ligjit. Rekomandimi 14 më tutje parasheh që institucionet financiare, drejtorët, zyrtarët dhe punëtorët e tyre ta kenë të ndaluar të zbulojnë që një RTD apo informata përkatëse do t'i raportohen NjIF-it.

Mbrojtja për Raportim tek NjIF-i – Kriteri thelbësor 14.1

1412. KTH 14.1 kërkon që institucionet financiare, drejtorët, zyrtarët dhe punëtorët e tyre, qofshin ata me afat të përhershëm apo të përkohshëm, të mbrohen me ligj nga përgjegjësia penale apo civile kur raportojnë në mirëbesim tek NjIF-i.

1413. Neni 35 i Ligjit për LPP/LFT përcakton se pavarësisht nga dispozitat kundërthënëse të ligjit në fuqi, asnjë veprim për përgjegjësinë civile a penale dhe asnjë sanksion profesional nuk mund të ndërmerret ndaj ndonjë personi apo subjekti bazuar vetëm në transmetimin e informatave në mirëbesim, dorëzimin e raporteve apo veprimeve të tjera në pajtim me këtë Ligj, apo transmetimin vullnetar të informatave në mirëbesim lidhur me aktin apo transaksionin e dyshimtë, pastrimin e dyshimtë të parave apo financimin e dyshimtë të veprimtarive terroriste tek NjIF-i.

1414. Letra këshilluese 2007/1 dhe Rregulla X e BQK-së janë të heshtura në këtë çështje.

1415. Sipas nenit 35 të Ligjit për LPP/LFT ofron mbrojtje për "çdo person apo subjekt". Brenda kontekstit të Ligjit për LPP/LFT, termi "ndonjë person apo subjekt" do të mund të interpretohej që mbulon subjektet raportuese sipas nenit 16 të Ligjit, si dhe çdo person apo subjekt tjetër që detyrohet të raportojë tek NjIF-i sipas Ligjit. Është e vështirë që interpretimi i tillë të mbulojë edhe drejtorët, zyrtarët dhe punëtorët e subjektit raportues. NjIF megjithatë pohon se dispozitat e nenit 35 të Ligjit për LPP/LFT duhet të lexohen brenda kontekstit të paragrafit (4) të nenit 22 që merret me aspektet e "zbulimit" dhe në mënyrë të veçantë kërkon nga të gjithë Drejtortët, zyrtarët, punëmarrësit dhe agjentët e bankave apo institucioneve financiare të cilët përgatisin ose transmetojnë raporte sipas nenit aktual, të mos zbulojnë informacione të tilla; dhe paragrafi (1) i nenit 23 i cili parasheh emërimin e zyrtarit të përputhshmërisë i cili duhet të jetë përgjegjës për ndërveprim dhe shkëmbim të informacioneve me NjIF dhe BQK. Ekipi i vlerësimit nuk pajtohet me interpretimin e tej zgjeruar edhe nëse neni 35 lexohet në këtë kontekst.

1416. Mbrojtja sipas Ligjit për LPP/LFT ofrohet *pavarësisht nga dispozitat kundërthënëse të ligjit në fuqi*, duke siguruar kështu që *lex specialis* (ligj special), Ligji për LPP/LFT të tejkalojë çdo dispozitë tjetër në çfarëdo ligji tjetër që mund të kërkojë përgjegjësi penale apo civile për shkelje të konfidencialitetit. Megjithatë, mbrojtja është e kushtëzuar me faktin që secili zbulim i tillë të bëhet në mirëbesim dhe brenda dispozitave të Ligjit për LPP/LFT.

1417. Pa anashkaluar këto, neni 35 i Ligjit për LPP/LFT do të mund të ndryshohej pak për një mbulim më të përshtatshëm të KTH 14.1, duke futur edhe fjalët *dhe drejtorët, zyrtarët dhe punëtorët e tyre, pa marrë parasysh a janë të përkohshëm apo të përhershëm*, menjëherë pas fjalëve "ndonjë personi apo subjekt".

Ndalimi i zbulimit të raporteve për NjIF-in (zbulimi) – Kriteri thelbësor 14.2

1418. KTH 14.2 kërkon që institucionet financiare, drejtorët, zyrtarët dhe punëtorët e tyre, qofshin ata me afat të përhershëm apo të përkohshëm, ta kenë të ndaluar t'i zbulojnë cilitdo

person, përfshirë edhe personit të dyshuar, faktin që RTD apo informata të tilla do t'i raportohen apo jepen NjIF-it.

1419. Duhet theksuar më tutje që neni 28 i Direktivës së tretë të BE-së për LPP vendos ndalimin e zbulimit të informatave jo vetëm kur është dorëzuar Raporti apo i është raportuar informata NjIF-it, por edhe në situata ku hetimet për PP apo FT janë në vazhdim apo mund të ndërmerren.

1420. Paragrafi (4) i nenit 22 të Ligjit për LPP/LFT ndalon drejtorët, zyrtarët, punëtorët dhe agjentët e çdo banke apo institucioni financiar që bëjnë apo transmetojnë raporte në bazë të ligjit nga dhënia e Raportit, apo komunikimi i informatave në raport apo në lidhje me Raportin, për çfarëdo personi apo subjekti, duke përfshirë personin apo subjektin e përfshirë në transaksionin që është lëndë e Raportit, përveç NjIF-it dhe BQK-së. Megjithatë, neni 22 mundëson zbulimin e tillë nëse autorizohet me shkrim nga NjIF-i, prokurori apo gjykata.

1421. Letra këshilluese 2007/1 dhe Rregulla X e BQK-së janë të heshtur në këtë drejtim.

1422. Paragrafi (4) i nenit 22 duket se i mbulon në mënyrën e duhur kërkesat e KTH 14.2. Megjithatë, analiza e dispozitave brenda nenit përkundrejt kërkesave të KTH 14.2 identifikon ende disa mangësi.

1423. Paragrafi (4) i nenit 22 të Ligjit për LPP/LFT nuk ndalon bankën apo institucionin financiar vetë, por vetëm drejtorët, zyrtarët, punëtorët dhe agjentët nga zbulimet e tilla. Pavarësisht nga kjo, paragrafi (4) i nenit 33 parashih një denim jo vetëm për drejtorët, zyrtarët, punëtmarrësit dhe agjentët por po ashtu edhe për banka dhe institucione financiare nëse ata shkelin dispozitat e paragrafit (4) të nenit 22. Ekipi i vlerësimit e konsideron këtë një mospajtim që krijon paqartësi juridike pasi që bankat apo institucionet financiare nuk mund të konsiderohen që kanë shkelur ndonjë detyrim ligjor i cili në të vërtetë nuk parashihet në ligj. NjIF mendon të kundërtën dhe pohon se paragrafi (4) i nenit 33 duhet të lexohet sërish në kontekst të nenit 22 (moszbulimi) dhe neni 23 (emërimi i zyrtarit të përputhshmërisë). Ekipi i vlerësimit nuk pajtohet me këtë interpretim të tej zgjeruar.

1424. Neni 22 nuk specifikon punëtorët si të përkohshëm apo të përhershëm, derisa termi "agjentë" nuk mund të interpretohet në mënyrë të mirëfilltë.

1425. Ndalimi nuk ka të bëjë me zbulimin e faktit që Raporti është dorëzuar apo është duke u dorëzuar në NjIF, por me dhënien e raportit apo informatave të tilla për palët e treta, duke përfshirë vetë personin që është subjekt i raportit. Kështu që, edhe pse shkon përtej KTH, nuk e përfshin KTH-në.

1426. Ndalimi nuk mbulon faktin që hetimi është duke u kryer apo mund të kryhet.

1427. Pra, rekomandohet që paragrafi (4) i nenit 22 të Ligjit për LPP/LFT të ndryshohet si në vijim (italike dhe të hijezuara) për qëllimet e Rekomandimit 14 të FATF-së. Megjithatë, këshillohet më tutje që t'i referoheni pjesëve të mëtutjeshme të këtij Raporti tek rekomandimet për shqyrtim brenda kontekstit të nenit 28 të Direktivës së Tretë të BE-së për LPP, si dhe analizës së mëposhtme në lidhje me nenin 7 të Konventës së Këshillit të Evropës:

"Bankat dhe institucionet financiare, drejtorët, zyrtarët, punëtorët e tyre (qofshin të përkohshëm apo të përhershëm) dhe agjentët që hartojnë apo transmetojnë raporte sipas këtij neni, ose të cilët kanë njohuri për një fakt të tillë, duke përfshirë rastet kur është duke u bërë apo mund të bëhet hetimi për pastrimin e parave apo financimin e terrorizmit, nuk duhet të ~~provide~~ zbulojnë faktin që raporti është dorëzuar apo është në proces të dorëzimit, apo të komunikojnë informata nëse është përmbajtje e raportit ose është në lidhje me raportin, duke përfshirë rastet kur informata të tilla janë në përgatitje për t'u dorëzuar, apo që hetimi është duke u bërë a mund të bëhet për PP apo FT, para asnjë personi apo subjekti të përfshirë në transaksionin që është subjekt i raportit opo hetimit, përveç NjIF-it apo BQK-së, përveç nëse ai person është i autorizuar me shkrim nga NjIF-i, prokurori apo gjykata."

Konfidencialiteti i emrave dhe informatave personale të punëtorëve që hartojnë raportin – Elementi shtesë 14.3

1428. ESH 14.3 kërkon të vendosë mbrojtjen që ofrohet për konfidencialitetin e identitetit të personelit të institucioneve financiare që hartojnë dhe dorëzojnë RTD-të tek NjIF-i.

1429. Paragrafi (1.17) i nenit 14 të Ligjit për LPP/LFT vendos detyrimin tek personeli i NjIF-it për të ruajtur si konfidenciale gjitha informatat e siguruar brenda fushëveprimit të detyrave të tyre, edhe pas përfundimit të detyrave të tyre brenda Njesisë, si dhe informatat e tilla mund të përdoren vetëm për qëllimet e përcaktuara me Ligjin për LPP/LFT.

1430. Paragrafi (1.3) i nenit 15 të Ligjit për LPP/LFT megjithatë lë një hapësirë dhe përcakton të dhënat që mund të zbulohen nga NjIF-i, is dhe rrethanat në të cilat të dhënat e tilla mund të zbulohen. Një e dhënë e tillë që NjIF-i mund të zbulojë, me kusht që kjo të bëhet në pajtim me paragrafin (2) të nenit 15, përbën *çdo të dhënë që ka të bëjë me një person apo subjekt që ka ofruar informata apo regjistra për NjIF-in që drejtpërdrejt apo tërthorazi identifikon personin apo subjektin.*

1431. Paragrafi (2) i nenit 15 të Ligjit për LPP/LFT i cituar si më poshtë përcakton që NjIF-i të zbulojë informatat e lartpërmendura:

2.1. Njësinë përkatëse të policisë, Njësinë për Hetime Financiare, Agjencinë Kosovare të Inteligjencës, prokurorin kompetent, Dkt e Kosovës, Departamentin e Administratës Tatimore të Ministrisë së Ekonomisë dhe Financave ose KFOR-in, nëse informacioni do të ishte relevant për hetimet në kuadër të kompetencës së saj ose për ndonjë organ jashtë Kosovës me funksione të ngjashme të NJIF-it;

2.2. një organ publik ose qeveritar të Kosovës nëse ky publikim i informacionit do t'i shërbente NJIF-it;

2.3. organet përgjegjëse për zbatimin e ligjit ose ato organe që kryejnë funksion të ngjashëm me NJIF-in, jashtë Kosovës, nëse ky publikim i informacionit do t'i shërbente ose do t'i ndihmonte NJIF-itt që të kryejë funksionet e saj;

1432. Letra këshilluese 2007/1 dhe Rregulla X e BQK-së janë të heshtura për këtë çështje.

1433. Ligji për LPP/LFT duket të ofrojë një hapësirë nga konfidencialiteti absolut sipas Ligjit për LPP/LFT për zbulim të çdo të dhëne në lidhje me një person apo subjekt që ka ofruar informata apo të dhëna për NJIF-in që drejtpërdrejt apo tërthorazi identifikon personin apo subjektin.

1434. Për më tepër, paragrafi (2) i nenit 15 të Ligjit për LPP/LFT përcakton një numër autoritetesh vendore dhe të huaja (për arsye të caktuara edhe NjIF-in vetë) tek të cilët NjIF-i mund ta zbulojë këtë informatë – arsyeja mbetet e paqartë.

1435. Termi "person apo subjekt që ka ofruar informata" interpretohet si i tillë që mbulon subjektet e raportimit sipas nenit 16 të Ligjit, si dhe çdo person apo subjekt tjetër të detyruar të raportojë tek NjIF-i sipas ligjit në përputhje me interpretimin që ofrohet me këtë raport sipas analizës së KTH 14.1.

1436. Gjithashtu duket që, edhe pse paragrafi (3) i nenit 15 kufizon zbulimet e tilla vetëm tek qëllimet e inteligjencës, NjIF-i mund t'i zbulojë informatat e tilla para autoriteteve të përmendura për arsye të tjera, përveç hetimit të PP apo FT.

1437. Kështu duket që, sipas interpretimit të ofruar me këtë raport ndaj termit "secili person apo subjekt" brenda kontekstit të Ligjit për LPP/LFT, Ligji tërthorazi mbron identitetin e punëtorëve që hartojnë raporte apo ofrojnë informata.

1438. Kështu këshillohet që të sigurohet që paragrafi (1.3) i nenit 15 nuk mbulon emrat dhe kontaktet personale të personelit në bankë apo institucion financiar, apo ndonjë subjekti tjetër raportues që harton raportin apo ofron informatën.

1439. Pa anashkaluar këto, këshillohet që të rishikohet paragrafi (2) i nenit 15 të Ligjit, më së pari për të hequr dyfishimin (për shembull: referenca ndaj një organi jashtë Kosovës me funksione të ngjashme me NjIF-in tek 2.1 dhe tek 2.3), por më me rëndësi për të kufizuar subjektet apo autoritetet tek të cilët mund të jepet informata tek ata të cilëve NjIF-i do t'i dërgonte raportin e vet të analizës - edhe pse do të preferohej që një informacion i tillë të mos shpalosej fare.

1440. Referojuni edhe seksionit më poshtë në lidhje me nenin 27 të Direktivës së tretë të BE-së të LPP-në.

Mbrojtja e punonjësve nga kërcënimet apo veprimet armiqësore – neni 27, Direktiva e tretë e BE-së për LPP

1441. Neni 27 i Direktivës së tretë Evropiane LPP vendos detyrimin tek shtetet anëtare që të ndërmarrin gjitha masat e nevojshme për të mbrojtur punëtorët e personave dhe subjekteve raportuese sipas Direktivës, të cilët raportojnë NjIF-it dyshimet e pastrimit të parave apo financimit të terrorizmit qoftë nga brenda apo nga jashtë, nga ekspozimi ndaj kërcënimeve dhe veprimeve armiqësore.

1442. "Përshkrimi dhe Analiza" sipas analizës së ESh14.3 më lart gjithashtu vlen për nenin 27 të Direktivës së tretë LPP të BE-së.

1443. Komentet e dhëna tek analiza për ESH 14.3 në përgjithësi vlejné edhe për nenin 27 të Direktivës së tretë LPP të BE-së.

1444. Pavarësisht prej përfundimeve të këtij raporti sipas ESH 14.3 më lart, Ligji për LPP/LFT nuk përcakton llojin e mbrojtjes së punëtorëve siç përcaktohet me nenin 27 të Direktivës së tretë të BE-së për LPP/LFT.

1445. Në vazhden e rekomandimeve sipas ESH 14.3 si më lart, rekomandohet që t'i shtohet një paragraf i ri (4) nenit 15, duke detyruar secilin autoritet që për një arsye të caktuar ka informata personale mbi punëtorët e subjekteve raportuese që kanë dorëzuar një raport apo kanë dhënë informata që t'i mbrojnë ato informata dhe t'i ruajnë si konfidenciale, si në vijim:

Neni 15 (4) "NjIF-i, cilido autoritet hetues, akuzues, gjyqësor apo administrativ, dhe subjektet raportuese apo personat e subjektet e tjera që posedojnë informata personale të punëtorëve të subjekteve raportuese që raportojnë dyshime për pastrimin e parave apo financimin e terrorizmit, apo që ofrojnë informata përkatëse qoftë organeve të tyre të brendshme ose NjIF-it, duhet të mbrojnë dhe t'i ruajnë si konfidenciale ato informata personale".

Heqja e ndalimit të zbulimit – neni 28, Direktiva e tretë e BE-së për LPP

1446. Siç është theksuar më lart në analizën për KTH 14.2, neni 28 i Direktivës së tretë të BE-së për LPP parasheh ndalimin e zbulimit të informatave, jo vetëm kur dorëzohet raporti apo ofrohet informata për NjIF-in, por edhe në situata kur hetimi për pastrim parash apo financim terrorizmi është duke u kryer apo mund të kryhet.

1447. Neni 28 i Direktivës së tretë të BE-së për LPP megjithatë parasheh situata të kategorizuara ku ndalimi i zbulimit mund të hiqet:

- Zbulimi tek autoritetet kompetente mbikëqyrëse ose për qëllime të zbatimit të ligjit;
- Zbulimi mes bankave dhe institucioneve financiare që janë pjesë e të njëjtit grup të shërbimeve financiare;
- Zbulimi mes firmave të kontabilitetit dhe të profesionit juridik ose punëtorëve të tyre brenda të njëjtit person juridik apo "rrjet"¹⁴⁵;
- Zbulimi mes bankave, institucioneve financiare, si dhe kontabilitetit dhe profesionit juridik, në të cilat raste zbulimi përfshin të njëjtin klient dhe të njëjtat transaksione, si dhe personat apo subjektet raportuese që janë nga e njëjta kategori profesionale.

1448. Heqja e ndalimit sipas nenit 28 vlen mes shteteve anëtare ose me ahtetet joanëtare që vendosin kërkesa për parandalimin e PP apo FF, të cilat janë ekuivalente me ato që parashihen në Direktivë.

1449. Siç përshkruhet me analizën e epërme të KTH 14.2 në këtë raport, paragrafi (4) i nenit 22 të Ligjit për LPP/LFT ndalon drejtorët, zyrtarët, punëtorët dhe agentët e secilës bankë apo institucion financiar që harton apo transmeton raportet në bazë të ligjit nga ofrimi i raportit, apo

145. Direktiva e BE-së përkufizon "rrjetin" si "strukturë më e madhe të cilës personi i përket, si dhe e cila ndan kontrollin e përbashkët pronësor, menaxherial apo të përputhshmërisë".

komunikimit të informatave të raportit apo në lidhje me raportin, për cilindo person apo subjekt, duke përfshirë personin apo subjektin e përfshirë në transaksionin që është subjekt i raportit, përveç NjIF-it apo BQK-së. Megjithatë, neni 22 përcakton zbulimet nëse autorizohen me shkrim nga NjIF-i, prokurori apo gjykata.

1450. Paragrafi (4) i nenit 22 të Ligjit për LPP/LFT në përgjithësi mund të interpretohet që mbulon nenin 28 të Direktivës së Tretë të BE-së për LPP, në kuptimin që i jep autorizimin NjIF-it, prokurorit apo gjykatës që të heqë ndalimin e tillë. Për më tepër, ndalimi nuk përfshin edhe BQK-në, si autoriteti aktual mbikëqyrës për tërë sektorin financiar.

1451. Megjithatë, nuk duket që të përmbajë ndonjë udhëzim mbi rrethanat dhe qëllimet, në të cilat NjIF-i apo prokurori mund të heqë ndalimin e zbulimit.

1452. Një pjesë e industrisë, sidomos ato bankare dhe institucione financiare që përbëjnë pjesë të grupeve më të mëdha ndërkombëtare, kanë shprehur brengën që e kanë të ndaluar të ndajnë informata brenda grupit, pjesë e të cilit janë, përveç nëse autorizohen për këtë sipas dispozitës së ligjit.

1453. Vlen të theksohet që me Rekomandimin e ri 18 të Standardeve të FATF-së 2012 (më herët Rekomandimet 15 dhe 22), kërkesa është pjesërisht që programet e grupeve financiare për parandalimin e PP dhe FT duhet të përfshijnë ndarjen e informatave për KDK dhe qëllime të menaxhimit të rrezikut – gjë që interpretohet si përfshirje e ndarjes së informatave kur ka dyshim të PP apo FT, që mund të jetë në nivel grupi dhe kështu adresojnë luftën kundër PP dhe FT në baza më gjithëpërfshirëse dhe globale.

1454. Pra, rekomandohet që, pavarësisht nga anëtarësimi në BE, autoritetet e Kosovës të shqyrtojnë dispozitat e nenit 28 të Direktivës së Tretë të BE-së, si dhe standardet e FATF-së të vitit 2012 në këtë drejtim, me qëllim ose të ndryshimit të Ligjit për LPP/LFT sipas tyre, ose të ndryshimit të Ligjit për LPP/LFT me qëllim të fuqizimit të NjIF-it, që të ofrojë udhëzime mbi rrethanat në të cilat do të ishte e përgatitur të jepte miratimin për zbulim, përveç atyre që përcaktohen me ligj. Më tutje, është me rëndësi që autoritetet kosovare ta shqyrtojnë këtë brenda kontekstit të bankave ndërkombëtare që veprojnë në Kosovë.

Ndalimi i zbulimit – neni 7 i STKE 198

1455. Neni 7 i STKE 198 kërkon nga palët nënshkruese të Konventës që të miratojnë masa ligjvënëse apo të tjera për t'i mundësuar atyre që të:

- a përcaktojnë nëse një person fizik apo juridik është mbajtës apo pronar përfitues i një apo më shumë llogarive, të çfarëdo lloji natyre, në cilëndo bankë të vendosur në territorin e tij, si dhe nëse është kështu, të marrin gjitha informatat mbi llogaritë e identifikuar;
- b marrin informatat mbi llogaritë e specifikuar bankare dhe mbi operacionet bankare që janë kryer gjatë një periudhe të specifikuar përmes një apo më shumë llogarive të specifikuar, duke përfshirë informatat e llogarive dërguese apo pranuese;
- c monitorojnë, gjatë një periudhe të specifikuar, operacionet bankare që janë duke u kryer përmes një apo më shumë llogarive të identifikuar

1456. Paragrafi (2d) i nenit 7 të STKE 198 në anën tjetër kërkon nga palët nënshkruese të Konventës që të kenë masa ligjvënëse apo të tjera për të siguruar që bankat të mos zbulojnë para personit në fjalë apo para palëve të treta që informatat e tilla janë kërkuar apo që hetimi është duke u bërë.

1457. Paragrafi (1.17) i nenit 14 të Ligjit për LPP/LFT vendos detyrimin mbi personelin e NjIF-it që të mbajë konfidenciale gjitha informatat që sigurohen brenda fushëveprimit të detyrave të tyre, edhe pas ndërprerjes së detyrave të tyre në Njësi, si dhe që informatat e tilla mund të përdoren vetëm për qëllimet e përcaktuara me Ligjin për LPP/LFT.

1458. Paragrafi (4) i nenit 22 të Ligjit për LPP/LFT ndalon drejtorët, zyrtarët, punëtorët dhe agjentët e çdo banke apo institucioni financiar që bëjnë apo transmetojnë raporte në bazë të ligjit nga dhënia e Raportit, apo komunikimi i informatave në raport apo në lidhje me Raportin, për çfarëdo personi apo subjekti, duke përfshirë personin apo subjektin e përfshirë në transaksionin që është lëndë e Raportit, përveç NjIF-it dhe BQK-së. Megjithatë, neni 22 ofron zbulime, nëse autorizohen me shkrim nga NjIF-i, prokurori apo gjykata.

1459. Ndalimi i zbulimit brenda kontekstit të Standardeve të FATF-së (Rekomandimi 14) tanimë është diskutuar në analizën e mësipërme të KTH 14.2 në këtë raport. Megjithatë, siç mund të shihet nga neni 7 i STKE 198, ndalimi i zbulimit në Konventë mbulon çështje të tjera që nuk përfshihen në standardet e FATF-së apo Direktivën e tretë të BE-së për LPP.

1460. Në paragrafin e përgjithshëm (1.17) të nenit 14 të Ligjit për LPP/LFT që vendos konfidencialitetin për personelin e NjIF-it mund të interpretohet më gjerësisht si mbulim i situatave sipas nenit 7 të Konventës. Megjithatë, edhe Ligji aktual për LPP/LFT përcakton që dispozitat specifike që ndalojnë zbulimin janë të nevojshme, siç mund të shihet tek paragrafi (4) i nenit 22 të Ligjit për LPP/LFT.

1461. Megjithatë, ndalimi sipas paragrafit (4) të nenit 22 të Ligjit për LPP/LFT, edhe me amandamentin e propozuar me analizën e mësipërme të KTH 14.2 nuk do të përmbushte detyrimet sipas nenit 7 të STKE 198.

1462. Pra, propozohet që autoritetet e Kosovës të shqyrtojnë, pasi që Kosova nuk është nënshkruese e Konventës së Këshillit të Evropës, që nëse dëshiron të bëhet nënshkruese e Konventës, ose përndryshe dëshiron të miratojë masa të tilla thjesht si praktikë e mirë për bashkëpunim më të mirë ndërkombëtar, atëherë në nenin 22 të Ligjit për LPP/LFT duhet të shtohet një paragraf i ri (4A), si në vijim:

Neni 22 paragrafi (4A) Për më tepër, bankat dhe institucionet financiare, drejtorët, zyrtarët dhe punëtorët e tyre (qofshin të përkohshëm apo të përkohshëm), si dhe agjentët që kanë informata në këtë drejtim, nuk duhen t'i zbulojnë asnjë personi apo subjekti, duke përfshirë personin apo subjektin e përfshirë, faktin që banka apo institucioni financiar është detyruar që të:

- Përcaktojë dhe ofrojë informata nëse personi fizik apo juridik është mbajtës apo pronar përfitues i një apo më shumë llogarive;
- Marrë informatat mbi llogaritë e specifikuar bankare dhe operacionet bankare që janë kryer gjatë një periudhe specifike ose
- Monitorojë llogaritë e specifikuar bankare dhe operacionet bankare që janë kryer gjatë një periudhe të specifikuar.

1463. Shqyrtimi pozitiv i rekomandimit si më sipër do të përfshinte pastaj edhe më tutje ndryshime të tjera në Ligjin për LPP/LFT, duke fuqizuar NjIF-in të ndërmarrë masa, siç përcaktohen me paragrafët (a), (b), dhe (c) të nenit 7 të Konventës.

Efektshmëria

1464. Dallimet në dispozitat përkatëse ligjore të Ligjit për LPP/LFT nga standardi ndërkombëtar, siç janë identifikuar, do të mund të ndikonin negativisht në zbatimin e ndalimit të zbulimit.

3.12.2. Rekomandimet dhe komentet

1465. Ligji për LPP/LFT përfshin dispozita që sigurisht krijojnë ndalimin e zbulimit para personit në fjalë dhe palëve të treta, në rastet kur është dorëzuar Raporti apo informata përkatëse tek NjIF-i.

1466. Analiza megjithatë tregon që mbesin ende disa mangësi dhe dobësi në sistem, të cilat nuk janë në përputhje me standardet ndërkombëtare, si dhe për pjesë të të cilave industria ka shprehur brengat e saj.

1467. Edhe pse leximi i plotë i pjesës së Përshkrimit dhe Analizës për kriteret specifike është i këshillueshëm, në vijim janë përmbledhjet e dobësive apo mangësive kryesore të identifikuara:

- Mbrojtja në vend të sigurt për zbulim në mirëbesim sipas ligjit nuk vlen qartësisht për drejtorët, zyrtarët dhe punëtorët, e përkohshëm dhe të përhershëm (KTH 14.1);
- Ndalimi i zbulimit nuk vlen për vetë bankat dhe institucionet financiare (KTH 14.2);
- Ndalimi i zbulimit nuk specifikon nëse vlen për punëtorët e përkohshëm dhe të përhershëm (KTH 14.2);
- Ndalimi i zbulimit nuk mbulon informatat që raporti është dorëzuar, por dhënien e vetë raportit për një palë të tretë (KTH 14.2);

- Ndalimi nuk mbulon faktin që një hetim është duke u bërë apo mund të bëhet (KTH 14.2);
- Nevoja për të përforcuar mbrojtjen dhe konfidencialitetin e të dhënave personale të punëtorëve që hartojnë raporte (AC 14.3 dhe EUD neni 27);
- Heqja e ndalimit të zbulimit mund të bëhet vetëm nga NjIF-i, prokurori apo gjykatat, por nuk ka udhëzime apo kritere mbi rrethanat e kësaj heqjeje (EUD neni 28);
- Nuk ka dispozita për ndalimin e zbulimit sipas Konventës së Këshillit të Evropës – por Kosova nuk është nënshkruese (STKE 198 neni 7).

1468. Raporti ofron rekomandimin për të korrigjuar dobësitë e identifikuara në secilin nen të veçantë. Në vijim janë treguesit e amendamenteve të propozuara, të cilat nuk duhen lexuar si zëvendësim i leximit të plotë të nenit dhe rekomandimeve të plota:

- Ndryshimi i nenit 35 të Ligjit për LPP/LFT për të zgjeruar mbrojtjen drejt drejtorëve, zyrtarëve dhe punëtorëve, të përkohshëm apo të përhershëm;
- Ndryshimi i paragrafit (4) të nenit 22 duke vendosur ndalimin e zbulimit në përputhje me standardet ndërkombëtare;
- Të sigurohet që paragrafi (1.3) i nenit 15 të mos mbulojë emrat dhe informatat personale të personelit në bankë apo institucion financiar që harton Raportin apo ofron informatën;
- Të shqyrtohet paragrafi (2) i nenit 15 të Ligjit për të kufizuar subjektet apo autoritetet tek të cilat informata mund të ofrohet, tek ata të cilëve iu ofron NjIF-i raportet e veta;
- Të shtohet një paragraf i ri (4) në nenin 15 të Ligjit për LPP/LFT i cili detyron secilin autoritet që për çfarëdo arsye posedon informata personale mbi punëtorët e subjekteve raportuese që kanë dorëzuar Raportin apo kanë ofruar informatën, për të mbrojtur atë informatë dhe për ta mbajtur konfidenciale;
- Të merren parasysh dispozitat e nenit 28 të Direktivës së Tretë të BE-së për heqjen e ndalimeve të zbulimit në rrethanat specifike, si dhe
- Të merret parasysh shtimi i një paragrafi të ri (4A) në nenin 22 të Ligjit për LPP/LFT duke vendosur ndalimin e zbulimit në rrethanat e përcaktuara me Konventën e Këshillit të Evropës (STKE 198).

3.12.3. Klasifikimi për Rekomandimin 14

	Klasifikimi	Përmbledhje e faktorëve bazë për klasifikim
R.14	MP	<ul style="list-style-type: none"> • Nuk është e qartë nëse mbrojtja në vend të sigurt për zbulime vlen për drejtorët, zyrtarët dhe punëtorët, e përkohshëm dhe të përhershëm; • Ndalimi i zbulimit nuk vlen për bankat dhe institucionet financiare si entitete; • Paqartësia ligjore mbi ndalimin dhe dënimet për bankat dhe institucionet financiare; • Ndalimi i zbulimit nuk specifikon nëse vlen për punëtorët e përkohshëm dhe të përhershëm; • Ndalimi i zbulimit mbulon situatat në të cilat vetë Raporti i jepet palës së tretë; • Ndalimi i zbulimit nuk mbulon situatat në të cilat hetimi është duke u bërë apo mund të bëhet; • Pasiguria ligjore për mbrojtjen e të dhënave personale të punëtorëve që bëjnë Raportin apo ofrojnë informatën; • Kufizimet për heqjen e ndalimit të zbulimit në rrethanat e caktuara; si dhe • Çështjet e efektshmërisë për shkak të dallimeve nga standardi ndërkombëtar.

3.13. Raportimet e tjera - Raportimet e Transaksioneve Valutore (R.19)

3.13.1. Përshkrimi dhe Analiza

1469. Rekomandimi 19 i nxit vendet për të marrë parasysh arsyeshmërinë e një sistemi ku bankat dhe institucionet e tjera financiare dhe ndërmjetësuese raportojnë tek një agjenci qëndrore të gjitha transaksionet valutore vendore dhe ndërkombëtare përmbi një kufi të fiksuar.

Raportimi i të gjitha transaksioneve në valutë përmbi kufirit të fiksuar - Kriteri Thelbësor 19.1

1470. KTH 19.1 kërkon nga vendet të zhvillojnë vlerësim fizibiliteti dhe të levërdisë të zbatimit të një sistemi për raportimin e të gjitha transaksioneve në valutë përmbi një kufi të caktuar.

1471. Kosova ka zbatuar një sistem për raportimin e të gjitha transaksioneve në valutë përmbi një kufi të caktuar përmes paragrafit (1.2) të nenit 22 të Ligjit për LPP/LFT që thotë se bankat dhe institucionet financiare duhet t'i raportojnë NJIF në mënyrën dhe formatin e specifikuar nga NJIF, të gjitha transaksionet e vetme në valutë prej 10,000 euro e më shumë. Transaksionet e shumëfishta duhet të trajtohen si transaksione të vetme nëse banka ose institucioni financiar ka njohuri se transaksionet janë nga apo në emër të personit apo entitetit dhe arrijnë në më shumë se 10,000 euro në një ditë të vetme. Nuk ka afat kohor të përcaktuar nga Ligji për LPP/LFT brenda të cilave bankat dhe institucionet financiare duhet të raportojnë tek NJIF. Një afat kohor do të mund të interpretohej si kërkesë për raportim në baza ditore pasi që shtimi i transaksioneve të shumëfishta bazohet në një bazë ditore apo një afat kohor që do të mund të interpretohej si i pacaktuar pasi që nuk është caktuar ndonjë kohë.

1472. Përveç kësaj, paragrafi (3) i nenit 26 i Ligjit për LPP/LFT shtonë se, nëse gjatë ushtrimit të shërbimeve për një klient, ata pranojnë 10,000 euro ose më shumë në valutë në një transaksion apo transaksione të ndërlidhura nga një klient, avokatët, noterët, kontabilistët e çertifikuar, auditorët e licencuar dhe këshilltarët tatimorë (bashkarisht të njohur si "profesionistët e mbuluar" në Ligjin për LPP/LFT) duhet të paraqesin një raport në NJIF brenda 15 ditëve të punës të transaksioneve të raportueshme. Këto transaksione përfshijnë shitjen e pasurive të paluajtshme ose personale, shkëmbimet e valutave për instrumente të tjera monetare, përfshirë valutat e tjera, pagesat e borxheve të mëparshme, reimbursemet e shpenzimeve të bëra, kryerjen e ri-pagesave të kredive, apo pagesat e tarifave në valutë profesionistëve për shërbimet e tyre.

1473. Përveç kësaj, paragrafi (3.1) i nenit 28 i Ligjit për LPP/LFT thotë se kazinotë dhe objektet e licencuara të lojërave të fatit duhet t'i raportojnë NJIF të gjitha transaksionet e vetme në valutë prej 10,000 euro ose më shumë. Transaksionet e shumëfishta ose të ndërlidhura duhet të trajtohen si transaksion i vetëm nëse kazino, shtëpia e lojërave dhe objektet e licencuara të lojërave të fatit dijnë, apo pritet arsyeshmërisht të dijnë që transaksionet janë bërë nga, apo në emër të një personi ose entiteti dhe kanë arritur në shumë prej më shumë se 10,000 euro në një ditë të vetme loje. Nuk ka afat kohor të përcaktuar nga Ligji për LPP/LFT brenda të cilit kazinotë, shtëpitë e lojërave apo objektet e licencuara të lojërave të fatit kërkojnë të raportojnë tek NJIF. Një afat kohor do të mund të interpretohej si kërkesë për të raportuar në baza ditore pasi që shtimi i transaksioneve të shumëfishta apo të ndërlidhura bazohet në baza ditore apo në afat kohor që do të mund të interpretohej si i pacaktuar pasi që nuk është caktuar ndonjë kohë.

Mbajtja dhe vënia në dispozicion e raporteve - Elementi Shtesë 19.2

1474. ESH 19.2 kërkon të përcaktojë nëse raportet mbahen në bazë të të dhënave të kompjuterizuara dhe i vihen në dispozicion autoriteteve relevante kompetente për qëllime të LPP/LFT.

1475. Paragrafi (1.6) i nenit 14 i Ligjit për LPP/LFT thotë se NJIF duhet të krijojë dhe mbajë një bazë të të dhënave të të gjitha informacioneve të mbledhura ose të pranuar që kanë të bëjnë me veprimtaritë e dyshimta të PP dhe luftimit të FT dhe materialeve të tilla të tjera të cilat janë relevante për punën e NJIF.

1476. Të gjitha RTPG-të e pranuar nga NJIF mbahen dhe menaxhohen nga goAML, databazë e njejtë e kompjuterizuar që është në dispozicion të autoritetit kompetentë në Kosovë për qëllime të luftimit të PP dhe FT.

Mbrojtjet për të siguruar përdorimin e duhur të informacionit - Elementi Shtesë 19.3

1477. ESH 19.3 shikon nëse sistemet për raportimin e transaksioneve të mëdha valutore i nënshtrohen mbrojtjeve strikte për të siguruar përdorimin e duhur të informacionit apo të dhënave të cilat raportohen apo shënohen.

1478. Paragrafi (1.17) i nenit 15 i Ligjit për LPP/LFT thotë se personeli i NJIF duhet të mbajë çdo informacion të marrë brenda fushëveprimit të detyrave të tyre si konfidencial edhe pas ndërprerjes së këtyre detyrave brenda NJIF. Informacionet e tilla mund të përdoren për qëllime të ofruara në pajtim me ligjin.

1479. Përveç kësaj, paragrafi (6) i nenit 33 i Ligjit për LPP/LFT e bën vepër penale për çdo zyrtar të NJIF shpalosjen e informacionit dhe heqjen apo shkatërrimin e shënimeve pa autorizim ligjor.

Efektshmëria

1480. Në vitin 2011, gjithsej 423,443 RTPG janë pranuar në NJIF nga bankat, institucionet mikro-financiare dhe byrotë e shkëmbimit me një total mbi 4,873,354,867 euro.

1481. Në vitin 2012, gjithsej 480,479 RTPG janë pranuar në NJIF nga bankat, institucionet mikro-financiare dhe byrotë e shkëmbimit me një total mbi 5,242,591,346 euro.

1482. Në vitin 2013, gjithsej 604,331 RTPG janë pranuar në NJIF nga bankat, institucionet mikro-financiare dhe byrotë e shkëmbimit me një total mbi 4,180,929,271 euro.

1483. Ekipi i vlerësimit nuk ka pranuar asnjë statistikë mbi RTPG, nëse ka ndonjë, të dorëzuar nga avokatët, noterët, kontabilistët e çertifikuar, auditorët e licencuar dhe këshilltarët tatimorë dhe nga kazinotë dhe bastoret.

3.13.2. Rekomandimet dhe Komentet

1484. Në rishikimin e mëtejshëm të Ligjit për LPP/LFT autoritetet mund të dëshirojnë të marrin parasysh caktimin e një afati kohor për bankat dhe institucionet financiare, dhe për kazinotë, shtëpitë e lojrave dhe objektet e licencuara të lojrave të fatit për raportimin e transaksioneve monetare për "profesionistët e mbuluar".

1485. Autoritetet duhet ta marrin parasysh marrjen e masave për të siguruar që avokatët, noterët, kontabilistët e çertifikuar, auditorët e licencuar dhe këshilltarët tatimorë dhe kazinotë dhe bastoret t'i përmbushin me korrektësi detyrimet e tyre të deklarimeve të transaksioneve të tilla siç parashihet me Ligjin për LPP/LFT.

3.13.3. Klasifikimi për Rekomandimin 19

	Klasifikimi	Përmbledhje e faktorëve bazë për klasifikim
R.19	P	

3.14. Udhëzimi dhe informacioni për institucionet financiare dhe BPCJF-të (Rek. 25)

3.14.1. Përshkrimi dhe Analiza

1486. Rekomandimi 25 kërkon nga autoritetet kompetente të ofrojnë udhëzime dhe informacione për institucionet financiare dhe BPCJF-të për t'iu ndihmuar atyre t'i zbatojnë në mënyrë të efektshme masat kombëtare për parandalimin e PP dhe FT, në veçanti, në detektimin dhe raportimin e transaksioneve të dyshimta.

1487. Sipas Metodologjisë së FATF-së, udhëzimi i ofruar duhet, minimalisht, të jap asistencë mbi çështjet e mbuluara sipas Rekomandimeve relevante të FATF-së, përfshirë një përshkrim të teknikave dhe metodave të PP dhe FT dhe çfarëdo mase shtesë të cilat institucionet financiare dhe BPCJF-të do të mund të ndërmerrnin për të siguruar se masat e tyre të LPP/LFT janë efektive.

1488. Në qershor të vitit 1998, FATF-ja ka publikuar Udhëzimet e Praktikave më të Mira në ofrimin e informacionit për institucionet financiare dhe subjektet e tjera raportuese. Dokumenti është ende i vlefshëm me Metodologjinë që merrë nga ai në ofrimin e detajeve të mekanizmave të duhur të informacionit. Mekanizmat përfshijnë dy procedura kryesore (i) ofrimin e informacionit të përgjithshëm përmes statistikave, informacionin mbi teknikat dhe trendet aktuale (tipologjitë) dhe rastet e pastruara; dhe (ii) informacionin specifik ose sipas rastit në rast, përfshirë njohjen e pranimit të RTD-ve.

1489. Ligji për LPP/LFT parasheh çështjen e udhëzimit nga NJIF por është i heshtur në lidhje me ofrimin e informacioneve.

1490. Në praktikë, edhe pse industria është e kënaqur deri në njëfarë mase me udhëzimin e ofruar ose në proces e sipër për t'u ofruar, duket se informacioni ose nuk është i duhur ose mungon.

Udhëzimi për të zbatuar dhe për të qenë në pajtim me kërkesat e LPP/LFT - Kriteri Thelbësor 25.1

1491. KTH 25.1 kërkon nga autoritetet kompetente të ofrojnë udhëzime për t'i asistuar institucionet financiare dhe BPCJF-të për t'i zbatuar dhe për të qenë në përputhje me detyrimet përkatëse sipas Ligjit.

1492. Fuqizimi për të themeluar dhe lëshuar udhëzime pritët të ofrohet në legjislacionin kryesor. Kështu që sipas detyrave dhe kompetencave të NJIF, neni 14 i Ligjit për LPP/LFT i jep kompetenca NJIF të lëshojë udhëzime administrative, udhëzime dhe udhërrëfime mbi çështjet që ndërlidhen me sigurimin e promovimit të përputhshmërisë me këtë Ligj, përfshirë por duke mos u kufizuar në:

- Përdorimin e formularëve të standardizuar të raportimit;
- Në lidhje me aktet apo transaksionet e dyshimta, përfshirë natyrën e akteve dhe transaksioneve të dyshimta për qëllime të Ligjit për LPP/LFT, dhe zhvillimin e listave të treguesve të akteve dhe transaksioneve të tilla, dhe
- Përfshirjen e personave apo entiteteve apo kategorive të personave apo entiteteve nga detyrimi i raportimit sipas këtij Ligji dhe metodat e raportimit të përfshirëve të tilla.

1493. Sektori financiar dhe shumica e BPCJF-ve të takuar kanë informuar se edhe NJIF-i edhe BQK-ja konsultohen me ta përmes shoqatave të tyre para lëshimit të udhëzimeve të reja.

1494. Brenda këtij konteksti, dhe brenda kompetencave të dhëna përmes Ligjit, NJIF ka lëshuar dokumente të ndryshme në formën e Udhësive Administrative dhe Udhëzimeve Administrative të cilat megjithatë nuk i ofrojnë të gjitha udhëzimet specifike:

- Udhëzimi Administrativ 04/2014 mbi personat e ekspozuar politikisht;
- Udhëzimi Administrativ 03/2014 mbi procedurat për shqiptimin e sanksioneve;
- Udhëzimi Administrativ 02/2014 mbi përjashtimin e transaksioneve të caktuara nga raportimi;

- Udhëzimi Administrativ 01/2013 mbi përgatitjen e statistikave, raporteve dhe rekomandimeve lidhur me PP/FT;
- Urdhëresën Administrative 01/2013 mbi trajnimin për parandalimin dhe luftimin e PP/FT;
- Urdhëresën Administrative 14/2011 mbi plotësimin e detyrueshëm të fushave raportuese.
- Udhëzimi Administrativ 49/2011 mbi raportimin e RTD-ve; dhe
- Udhëzimi i muajit korrik 2010 mbi raportimin në internet dhe dorëzimin e RTD-ve online (në linjë).

1495. Përveç kësaj, para hyrjes në fuqi të Ligjit për LPP/LFT, QIF (paraardhësi i NJIF) ka lëshuar Urdhëresa të ndryshme administrative në kuptim të Pjesës 2.1 (1) dhe Pjesës 3.11 të Rregullores së UNMIK-ut 2004/2 mbi Zbulimin e Pastrimit të Parave dhe Veprave Penale të Ndërlidhura. Megjithatë, siç është thënë tanimë në këtë Raport, Rregullorja e UNMIK-ut është shfuqizuar me hyrjen në fuqi të Ligjit për LPP/LFT në shtator të vitit 2010 pa asnjë dispozitë për t'i mbajtur urdhëresa të tilla në fuqi.

1496. Pavarësisht prej Urdhësarave dhe Udhëzimeve Administrative të përmendura më lart, të cilat kontribuojnë pozitivisht për të ndihmuar subjektet raportuese në përmbushjen e detyrimeve të tyre sipas elementeve specifike të Ligjit për LPP/LFT, NJIF nuk ka lëshuar asnjë udhëzim në përgjithësi brenda kontekstit të Metodologjisë që asiston subjektet raportuese ndryshe nga sektori financiar në përmbushjen e detyrimeve të tyre - siç është zbatimi i KDK dhe mbajtjes së shënimeve.

1497. Brenda këtij konteksti, mungesa e udhëzimeve në lidhje me veprat apo transaksionet e dyshimta, përfshirë natyrën e veprave dhe transaksioneve të dyshimta për qëllime të Ligjit për LPP/LFT, dhe zhvillimi i listave të treguesve të akteve dhe transaksioneve të tilla mbetet jashtë.

1498. Në lidhje me këtë duhet të ceket se Ligji për LPP/LFT nuk e parasheh ndonjë detyrim mbi subjektet raportuese për të zhvilluar listat e treguesve të transaksioneve të dyshimta përveç mbi "profesionistët e mbuluar" dhe kjo të bëhet nga NJIF në konsultim me organet relevante profesionale¹⁴⁶¹⁴⁷. Del se ka mospërputhshmëri brenda Ligjit për LPP/LFT.

1499. Në të vërtetë paragrafi (12) i nenit 26 i Ligjit për LPP/LFT kërkon nga NJIF, që në konsultim me Odën e Avokatëve të Kosovës, Bordin Kosovar mbi Standardet për Raportimin Financiar dhe çfarëdo shoqate tjetër relevante profesionale të "profesionistëve të mbuluar" të parashohin standarde minimale, procedura të shkruara dhe kontrolle për parandalimin dhe zbulimin e PP nga profesionistët e mbuluar dhe t'i mbikëqyrë ato.

1500. Kur është pyetur ONK nëse NJIF ka lëshuar ndonjë udhëzim brenda kontekstit të nenit 26 të Ligjit për LPP/LFT, përfaqësuesit e ONK-së prezent ka informuar se nuk është lëshuar ndonjë udhëzim edhe pse mund të ketë pasur diskutime në këtë aspekt. Pas vizitës në terren, ONK ka informuar se gjatë takimeve të rregullta, përmes anëtarëve të Komisionit të ONK-së (Bordi i ONK-së), NJIF ka shpërndarë procedura të shkruara dhe kontrolle mbi parandalimin dhe zbulimin e PP. Edhe pse është kërkuar kopja ose vegëza në ndonjë verzion elektronik të dokumentit të tillë që vetëm është përmendur nga ONK, nuk është ofruar kurrë.

1501. Në përgjigje të kërkesës së ngjashme, përfaqësuesi i ShKÇAK ka informuar se udhëzimi i tillë nuk është lëshuar kurrë dhe që në të vërtetë ShKÇAK ka komunikim të rrallë me NJIF.

1502. Përveç kësaj, paragrafi (8) i nenit 28 i Ligjit për LPP/LFT që merret me detyrimet shtesë të kazinove dhe bastoreve të tjera kërkon nga NJIF që kohë pas kohe të miratojë, amendojë, apo shfuqizojë akte nënligjore në pajtim me politikën, objektet dhe qëllimet e nenit 28 të Ligjit siç mund të jetë e nevojshme apo e dëshirueshme për interesin publik në zhvillimin e politikave dhe dispozitave të Ligjit për LPP/LFT.

1503. Pavarësisht prej këtyre mandateve specifike ligjore, del se NJIF nuk ka paraparë asnjë procedurë të tillë apo lëshuar ndonjë akt nënligjor.

1504. Megjithatë, duhet të përmendet se në gusht të vitit 2013, në bazë të nenit 81, paragrafit (4) të Ligjit Nr. 04/L-080 mbi Lojërat e Fatit, MF kishte lëshuar një Udhëzim Administrativ MF-

146. Sipas Ligjit për LPP/LFT "profesionistët e mbuluar" përfshijnë avokatët, noterët, kontabilistët e certifikuar, auditorët e licencuar dhe këshilltarët tatimorë - referohuni tek neni 26 i Ligjit për LPP/LFT.

147. Pavarësisht asaj që Ligji për LPP/LFT parasheh dënime monetare për dështimin në prodhimin e listës së treguesve për zbulimin e klientëve dhe transaksioneve për të cilat duhet të ekzistojnë arsye për dyshime të PP apo FT, apo dështimit për të prodhuar një listë të tillë në mënyrën dhe brenda afatit kohor.

Nr. 03/2013 mbi Zbatimin e Ligjit Nr. 4/L-080 mbi Lojërat e Fatit. Udhëzimi Administrativ ka natyrë prudenciale (të kujdesshme) që merret me licencimin dhe procedurat operationale të lojërave të fatit sipas Ligjit Nr. 04/L-080 dhe prandaj nuk adreson çështjet që ndërlidhen me Ligjin për LPP/LFT të cilat bien në kompetencë të NJIF.

1505. Gjatë takimit me bankat dhe institucionet financiare të zgjedhura gjatë vizitës në terren të Ciklit të dytë, bankat kanë informuar se nuk kanë pranuar asnjëherë udhëzime mbi identifikimin e RTD-ve nga NJIF. Ekziston vetëm Letra këshilluese e BQK-së 2007/1 që ofron disa indikatorë sipas së cilave çdo bankë ka zhvilluar listat e veta. Megjithatë, përfaqësuesit prezent të bankave kanë shprehur brengat e tyre mbi harmonizimin e listave të tilla.

1506. Nuk ekzistojnë dispozita në Ligjin për LPP/LFT që parashohin ndonjë autoritet tjetër kompetent për të lëshuar urdhëresa, udhëzime, udhërrëfime apo ndonjë informacion tjetër që do t'i ndihmonte subjektet raportuese në përmbushjen e detyrimeve të tyre sipas Ligjit për LPP/LFT¹⁴⁸.

1507. Pavarësisht nga kjo, dhe para nënshkrimit të MM-së në mes të NJIF dhe BQK përmes së cilit BQK-së i delegohen kompetenca mbikëqyrëse për tërë sektorin financiar në vitin 2013, BQK-ja ka lëshuar dy dokumente që udhëzojnë sektorin financiar në përmbushjen e detyrimeve të tyre për parandalimin e PP dhe FT - Letra këshilluese 2007/1, që përfshin një listë të treguesve të veprimtarive të dyshimta dhe Rregullën X.

1508. Letra këshilluese 2007/1 është lëshuar sipas Rregullores së UNMIK-ut 2004/2 mbi Zbulimin e Pastrimit të Parave dhe Veprave Penale të Ngjashme, e cila është shfuqizuar në vitin 2010 me hyrjen në fuqi të Ligjit për LPP/LFT, përderisa Rregulla X është lëshuar sipas Rregullores së UNMIK-ut 1999/21 mbi Licencimin, Mbikëqyrjen dhe Rregullimin e Bankave e cila është shfuqizuar po ashtu me hyrjen në fuqi të Ligjit mbi Bankat në vitin 2012. Megjithatë, Ligji mbi Bankat parasheh që çfarëdo rregullash të nxjerra sipas rregulloreve të tilla duhet të vazhdojnë të mbesin në fuqi, deri në masën që nuk janë në konflikt me vetë Ligjin mbi Bankat, apo deri sa të mos ndryshohen apo shfuqizohen nga BQK-ja. Megjithatë, ky Raport thotë se asnjë pjesë e Rregullores së UNMIK-ut 1999/21 që referohet në Rregullën X i paraparë specifikisht për çështjen e rregullimeve për qëllime të LPP/LFT si dispozitat sipas nenit 46 ndërlidhet vetëm me qëllimet mbikëqyrëse dhe prudenciale (të kujdesit) sipas Rregullores.

1509. Siç është detajuar më herët në këtë Raport, BQK-ja synon të lëshojë një Rregullore të detajuar që inkorporon edhe Letrën këshilluese edhe Rregullën X, të cilat, sipas BQK-së dhe bankave të takuara nga ekipi i vlerësimit, do të ofrojnë udhëzime gjithëpërfshirëse për sektorin financiar.

1510. Si masë afatshkurtër, përmes delegimit të kompetencave mbikëqyrëse MM e nënshkruar nga NJIF dhe BQK, NJIF pranon çështjen e udhëzimit të rregulloreve për sektorin financiar të lëshuar nga BQK. Megjithatë, NJIF nuk e delegon në tërësi këtë kompetencë tek BQK pasi që Ligjit për LPP/LFT nuk parasheh delegim të tillë. Rrjedhimisht, MM parasheh aranzhime praktike aty ku udhëzimet apo rregulloret e tilla të lëshuara për sektorin financiar për qëllime të Ligjit për LPP/LFT lëshohen brenda frymës së kompetencave të deleguara mbikëqyrëse për BQK në kuptim të nenit 36 A të Ligjit, ato lëshohen vetëm pas një procesi të diskutimeve dhe konsultimit në mes të NJIF dhe BQK dhe lëshohen me përgjegjësi të përbashkët të NJIF dhe BQK. Autoritetet e Kosovës kanë informuar se amendamentimet eventuale të Ligjit për LPP/LFT do të parashohin baza të përhershme më të qarta ligjore për delegime të tilla.

1511. Duke pranuar pozitivisht çështjen e marrëveshjeve dhe çështjen e Rregullores së propozuar të BQK-së si hap në drejtim të duhur për sektorin financiar, ekipi i vlerësimit është i mendimit se përderisa NJIF nuk lëshon udhëzime të përgjithshme të ngjashme për subjektet e tjera raportuese, kjo do të shkaktojë mospërputhshmëri në nivelin e fushëlojës për subjektet raportuese.

1512. Prandaj rekomandohet që përderisa NJIF nxjerr udhëzime gjithëpërfshirëse për subjektet raportuese, ndryshe nga sektori financiar, mbi zbatimin e detyrimeve sipas Ligjit për LPP/LFT, BQK të miratojë Rregulloren e vet të propozuar por BQK duhet të sigurojë bazë të duhur ligjore.

148. Me përjashtim të paragrafit (3) të nenit 19 (Transferet bankare) që parasheh se autoriteti kompetent mund të lëshojë rregullore në lidhje me transferet tej-kufitare të ekzekutuar si transfere grumbull ose transfere vendore.

Informacioni i duhur dhe i përshtatshëm për institucionet financiare raportuese dhe BPCJF-të - Kriteri Themelor 25.2

1513. KTH 25.2 kërkon nga autoritetet kompetente, dhe në veçanti nga NJIF, të ofrojnë informacion të përshtatshëm dhe të duhur për institucionet financiare dhe BPCJF-të të cilët duhet të dorëzojnë RTD duke pasur parasysh Udhëzimin e FATF-së mbi praktikatat më të mira.

1514. Ligji për LPP/LFT është i heshtur sa i përket dispozitës së informacionit për subjektet raportuese nga NJIF dhe autoritetet e tjera kompetente. Kështu që nuk ka referencë për dispozitën e informacionit sipas nenit 14 të Ligjit për LPP/LFT që parasheh detyra dhe kompetenca për NJIF.

1515. Në përgjigje të pyetjes se sa herë ka ofruar NJIF informacion në vitin 2011 dhe 2012 për subjektet raportuese mbi progresin e hetimeve financiare/hetimeve penale të cilat kanë rezultuar nga RTD-të e dorëzuara nga këto subjekte raportuese, gjatë vizitës në terren të Ciklit të parë NJIF thjesht është përgjigjur "Ansjë Raport", gjë e cila interpretohet si për t'u nënkuptuar se ose nuk ka pasur asnjë statistikë në dispozicion ose nuk është ofruar asnjë informacion mbi asnjë raport.

1516. Megjithatë, gjatë vizitës në terren të Ciklit të dytë, NJIF ka informuar se ofron informacion. Sipas NJIF, sistemi goAML në versionin e tij të rri përkrahë më shumë informacion për përgjigje. NJIF tani ofron përgjigje mbi çdo rast dhe ka parë rrjedhimisht përmirësim të fuqishëm në kualitetin e raporteve. Kështu që informacioni ofrohet në baza të rregullta edhe kur pranohet RTD. Megjithatë, sipas NJIF, Raporti Vjetor i tijdo të ofrojë informacion më kuptimplotë edhe pse të natyrës gjenerike, përfshirë tipologjitë. NJIF synon të ofrojë informacion përmes punës së tij mbikëqyrëse dhe sesioneve të trajnimit.

1517. Bankat dhe institucionet financiare të takuara nga ekipi i vlerësimit kanë informuar se ka informacion/përgjigje të përgjithshme siç janë tipologjitë në Raportin Vjetor të NJIF dhe se ata pranojnë konfirmime kur dorëzojnë raportet tek NJIF. Megjithatë, përgjigjet specifike pranohen vetëm atëherë kur kërkohen.

1518. Përderisa del se ekziston një konflikt mbi dispozitatat për dhe pranimin e përgjigjeve nga subjektet raportuese, mungesa e detyrimeve të detyrueshme në këtë aspekt sipas Ligjit për LPP/LFT mund të kërkohet të rishikohet të sigurojë ofrimin e përgjigjes.

1519. Prandaj rekomandohet që të futen dispozitatat e reja në Ligjin për LPP/LFT për të paraparë informacion/përgjigje të përgjithshme dhe specifike për subjektet raportuese bazuar në Udhëzimin e FATF-së për Praktikatat më të Mira në Ofrimin e Përgjigjeve për Institucionet Financiare Raportuese dhe Personat e Tjerë.

1520. Përderisa nuk mbulohet domosdoshmërisht përmes KTH 25.2, është me rëndësi që vetë NJIF të pranojë përgjigje. Gjatë vizitës në terren, NJIF ka informuar se pranon përgjigje edhe nga Njësi Parandalues i PSRK-së. Në të vërtetë që nga muaji janar 2013, NJIF thotë se ka pranuar përgjigje mbi 93 raportime. NJIF tani mbështetet në Zyrën e KKLKE i cili është përgjegjës të koordinojë të gjitha rastet dhe të dërgojë informacion në baza mujore. Në anën tjetër, NJIF thotë se është vështirë të merren informacion nga Gjykatat.

Efektshmëria

1521. Udhëzimi mbi Harmonizimin e zbatimit dhe përmbushjes së detyrimeve sipas Ligjit për LPP/LFT nga të gjitha subjektet raportuese është një element me rëndësi në sigurimin që sistemi është duke funksionuar në mënyrë efektive. Ky nuk duket të jetë rasti, sepse, edhe pse udhëzimi ofrohet, duket se ka nevojë për udhëzim më gjithëpërfshirës të plotësuar nga një ndërlidhje më e fortë në mes të autoriteteve kompetente relevante në mënyrë që të sigurohet një fushëlojë e barabartë për të gjitha subjektet raportuese.

1522. Kjo, së bashku me parregullsitë dhe paqartësitë ligjore mbi vendosjen e udhëzimeve nga NJIF, ndikojnë negativisht mbi efikasitetin e sistemit.

1523. Përveç kësaj, mungesa e dukshme e informacionit do të ketë po ashtu ndikim edhe mbi efektshmërinë e sistemit pasi që pa informacion është vështirë të sigurohet së pari që subjektet raportuese e kuptojnë më mirë detyrimin e tyre raportues dhe së dyti, rrjedhimisht kjo e përmirëson kualitetin e raporteve të cilat në këmbim ndikojnë në përgatitjen më të mirë të rasteve për ndjekjen penale të rasteve.

3.14.2. Rekomandimet dhe Komentet

1524. Edhe pse shumica e elementeve të Rekomandimit 25 janë prezente në sistemin e LPP/LFT të Kosovës qoftë përmes praktikave apo dispozitave ligjore, analiza e Rekomandimit 25 në këtë Raport identifikon disa zbrazëti dhe dobësi të cilat duhet të adresohen pasi që ato do të ndikojnë negativisht në harmonizimin e sistemit dhe rrjedhimisht në efektshmërinë e sistemit.

1525. Edhe pse leximi i plotë i analizës së Rekomandimit 25 është qenësor në mënyrë që të vihen në kontekst zbrazëtitë dhe dobësitë e identifikuar, këto mund të mbulojnë si në vijim:

- Mungesa e udhëzimit të përgjithshëm brenda kontekstit të Metodologjisë që ndihmon subjektet raportuese të tjerë nga sektori financiar në përmbushjen e detyrimeve të tyre - siç është zbatimi i KDK dhe mbajtja e shënimeve (KTH 25.1)
- Mungesa e udhëzimit për subjektet raportuese të tjerë nga sektori financiar në lidhje me veprat apo transaksionet e dyshimta përfshirë natyrën e veprave apo transaksioneve të dyshimta për qëllime të Ligjit për LPP/LFT, dhe zhvillimi i listës së treguesve të akteve dhe transaksioneve të tilla (KTH 25.1);
- Mospërputhshmëria në Ligjin për LPP/LFT që kërkon nga të gjitha subjektet raportuese të zhvillojnë lista të treguesve të transaksioneve të dyshimta (KTH 25.1);
- Mospërputhshmëria në Ligjin për LPP/LFT për lëshimin e udhëzimeve vetëm për "profesionistët e mbuluar" dhe kazinotë dhe bastoret e tjera (KTH 25.1);
- Mungesa e mandatit ligjor për autoritetet kompetente sipas Ligjit për LPP/LFT ndryshe nga NJIF, të lëshojnë rregullore për qëllime të përputhshmërisë me Ligjin (KTH 25.1);
- Mungesa e mandatit ligjor për autoritetet kompetente, në veçanti për NJIF, të ofrojnë përgjigje/informacion për subjektet raportuese (KTH 25.2); dhe
- Vështrimet kundërtënëse mbi dispozitat aktuale dhe pranimin e përgjigjeve (KTH 25.2).

1526. Në këtë drejtim, analiza e Rekomandimit 25, parasheh rekomandimet për përmirësimin e problemeve të lartpërmendura siç detajohet më poshtë. Leximi i plotë i analizës është megjithatë i rekomanduar për të vënë në kontekst këto rekomandime:

- NJIF lëshon udhëzime gjithëpërfshirëse për subjektet raportuese, të tjera nga sektori financiar, mbi zbatimin e detyrimeve sipas Ligjit për LPP/LFT, dhe përfshirë udhëzimet mbi treguesit e transaksioneve të dyshimta duke e larguar fushëlojën jo të barabartë për shkak të Rregullores së propozuar të BQK-së për tërë sektorin financiar;
- BQK ta nxjerrë Rregulloren e propozuar;
- Të largohen paqartësitë dhe parregullsitë ligjore në Ligjin për LPP/LFT për vendosjen e udhëzimeve nga autoritetet kompetente ndryshe nga NJIF; dhe
- Të futen dispozitat e reja në Ligjin për LPP/LFT për të paraparë informacion/përgjigje gjenerike dhe specifike për subjektet raportuese bazuar në Udhëzimin e FATF-së për Praktikën më të Mira në Ofrimin e Përgjigjeve për Institucionet Financiare Raportuese dhe Personat e Tjerë.

1527. Përveç kësaj, rekomandohet një bashkëpunim më i ngushtë dhe ndërlidhje efektive në mes të NJIF dhe autoriteteve të tjera kompetente të cilave sipas Ligjit për LPP/LFT iu janë deleguar kompetenca mbiqyrëse për të siguruar harmonizimin në çështjen e udhëzimeve për ata sipas kompetencave të tyre përkatëse mbiqyrëse.

3.14.3. Klasifikimi për Rekomandimin 25

	Klasifikimi	Përmbledhje e faktorëve bazë për klasifikim
R.25	PP	<ul style="list-style-type: none">• mungesa e udhëzimit të përgjithshëm brenda kontekstit të Metodologjisë që ndihmon subjektet raportuese të tjerë nga sektori financiar në përmbushjen e detyrimeve të tyre;• mospërputhshmëria në Ligjin për LPP/LFT që kërkon nga të gjitha subjektet raportuese të zhvillojnë lista të treguesve të transaksioneve të dyshimta;

	Klasifikimi	Përmbledhje e faktorëve bazë për klasifikim
		<ul style="list-style-type: none"> • mospërputhshmëria në Ligjin për LPP/LFT për lëshimin e udhëzimeve vetëm për "profesionistët e mbuluar" dhe kazinotë dhe bastoret e tjera; • mungesa e mandatit ligjor për autoritetet kompetente sipas Ligjit për LPP/LFT ndryshe nga NJIF, të lëshojnë udhëzime dhe rregullore; dhe • mungesa e mandatit ligjor për NJIF për të ofruar përgjigje.

3.15. Kontrollimet e brendshme, përputhshmëria, auditimi dhe degët e huaja (R.15 dhe R. 22)

3.15.1. Përshkrimi dhe Analiza

Rekomandimi 15

1528. Rekomandimi 15 kërkon nga institucionet financiare të zhvillojnë programe për parandalimin e PP dhe FT të cilat duhet të përfshijnë zhvillimin e politikave, procedurave dhe kontrolleve të brendshme; rregullimet e menaxhimit të përputhshmërisë përfshirë edhe emërimin e zyrtarit të përputhshmërisë; kontrollimin e integritetit të punëtorëve; trajnimin e punëtorëve; dhe funksionin e auditimit.

1529. Sipas Metodologjisë së FATF-së, lloji dhe shtrirja e masave që duhet ndërmarrë për çdo kërkesë të Rekomandimit 15 duhet të jetë i përshtatshëm duke pasur parasysh rrezikun e PP dhe FT dhe madhësinë e biznesit.

1530. Është një standard i pranuar ndërkombëtarisht se madhësia e një institucioni nuk matet vetëm me numrin e punëtorëve por edhe me të hyrat e tij, pasuritë dhe vlerën e bilanceve.

1531. Përderisa Ligji për LPP/LFT i adreson disa elemente të Rekomandimit 15, të tjerat mund të adresohen përmes rregulloreve ose të zbatohen si praktika të mira apo nuk zbatohen fare. Paragrafët në vijim do të zgjerohen mbi të lartpërmendurat përfshirë gjetjet nga vizita në terren e Ciklit të dytë të ekipit të vlerësimit.

Procedurat, politikat dhe kontrollet e brendshme për parandalimin e pastrimit të parave dhe financimit të terrorizmit - Kriteri Thelbësor 15.1

1532. KTH 15.1 kërkon nga institucionet financiare të zhvillojnë politika, procedura dhe kontrolle për parandalimin e PP dhe FT të cilat së paku përfshijnë KSHK, mbajtjen e shënimeve, zbulimin e transaksioneve të pazakonta dhe të dyshimta dhe detyrimet e tjera raportuese.

1533. Neni 23 i Ligjit për LPP/LFT kërkon nga bankat dhe institucionet financiare të zhvillojnë programe të brendshme për parandalimin e PP dhe FT të cilat duhet të përfshijnë procedura për KDK, mbajtjen e shënimeve, identifikimin dhe raportimin e transaksioneve të dyshimta, dhe programet e trajnimit. Me ligj përveç kësaj kërkohet që programet e tilla të brendshme të dorëzohen tek NJIF dhe BQK por Ligji për LPP/LFT nuk kërkon që procedurat e brendshme të tilla të miratohen nga ndonjëra prej dy autoriteteve.

1534. Nuk ka dispozita në Ligjin për LPP/LFT që imponon detyrime të ngjashme mbi subjektet e tjera raportuese përveç për kazinotë. Rrjedhimisht, nuk ka detyrime të tilla të imponuara nga rregullat apo rregulloret e autoriteteve kompetente prandaj kjo krijon një jo qëndrueshmëri ligjore.

1535. Përderisa Letra këshilluese 2007/1 është e heshtur mbi rregullat dhe procedurat e brendshme, Rregulla X në reflektimin e detyrimeve sipas Ligjit në këtë aspekt, kërkon që politikat dhe procedurat e brendshme të LPP/LFT të miratohen me rezolutën e Bordit Qeverisës dhe zbatohen në baza ditore nga menaxhmenti dhe stafi.

1536. Ekipi i vlerësimit është informuar se Rregullorja e propozuar e BQK-së duhet të përfshijë udhëzimin aktual dhe do të ofrojë udhëzim të mëtutjeshëm mbi vendosjen e procedurave dhe politikave të brendshme, përfshirë përgjegjësitë e përgjithshme për zyrtarët e institucioneve për

qëllime të zbatimit të procedurave në pajtim me detyrimet sipas Ligjit për LPP/LFT dhe rregulloreve.

1537. Gjatë vizitës në terren të Ciklit të dytë, BQK-ja ka konfirmuar se pasi që nuk ekziston kërkesa sipas nenit 23 të Ligjit për LPP/LFT, të gjitha bankat dhe institucionet financiare kanë zhvilluar programe të brendshme që përbëhen nga politikat dhe procedurat e brendshme që duhet të përcillen për parandalimin e PP dhe FT. Të tjerëve do t'iu duhet të investojnë më shumë. Por kjo është ajo çfarë do të monitorojë Divizioni i ri për LPP/LFT brenda BQK-së për të siguruar që politikat dhe procedurat e tilla ekzistojnë sipas Ligjit dhe zbatohen në mënyrë efektive.

1538. Bankat të cilat janë filiale të bankave të huaja dhe të cilat janë takuar me ekipën e vlerësimit kanë konfirmuar se kanë procedura të brendshme që shpeshëherë reflektojnë dispozitat e politikave dhe procedurave të grupit të cilave ato iu takojnë individualisht. Banka ka shprehur megjithatë brengë mbi harmonizimin e procedurave në Kosovë sepse përderisa ato të gjitha e bëjnë gjënë e njejtë sepse detyrimet janë të njejtë, prap se prap mënyra se si zbatohen këto procedura të përputhshmërisë dallojnë pasi që ato shpesh mbështeten në procedurat amë. Bankat megjithatë kanë shprehur kënaqësi që Rregullorja e propozuar e BQK-së do t'i ndihmojë ata në harmonizimin e qasjes, në veçanti në qasjen e bazuar në rrezik.

1539. Prandaj rezulton se përmbushja e detyrimeve sipas KTH 15.1 për sektorin financiar zbatohet në mënyrën e duhur edhe pse ekziston nevoja e harmonizimit në zbatimin e procedurave dhe largimin e paqartësive mbi detyrimet për të gjitha subjektet raportuese.

Emërimi i zyrtarit të pajtueshmërisë për LPP/LFT - Kriteri Themelor 15.1.1

1540. KTH 15.1.1 kërkon nga institucionet financiare të zhvillojnë rregulime të duhura të pajtueshmërisë të cilat, si minimum duhet të përfshijnë emërimin e një zyrtari të pajtueshmërisë për LPP/LFT në nivel menaxherial.

1541. Paragrafi (1) i nenit 23 i Ligjit për LPP/LFT imponon një detyrim të detyrueshëm për bankat dhe institucionet financiare që ta emërojnë "zyrtarin e pajtueshmërisë" i cili do të jetë përgjegjës për detyrimet e raportimit dhe mbajtjes së shënimeve sipas Ligjit për LPP/LFT. Bankat dhe institucionet financiare, përveç kësaj janë të detyruara ta informojnë BQK dhe NJIF për identitetin dhe ndryshimet në emërimin e zyrtarit të pajtueshmërisë. Nuk ekzistojnë detyrime të ngjashme për subjektet e tjera raportuese.

1542. Ligji për LPP/LFT megjithatë nuk ofron kritere për emërimin e zyrtarit të pajtueshmërisë, siç është nevoja për zyrtarin të jetë në nivel menaxherial për ta komanduar autoritetin. Ngjashëm është edhe Letra këshilluese 2007/01.

1543. Rregulla X synon të ofrojë udhëzime në trajtimin e kërkesës së funksionit të pajtueshmërisë brenda bankave dhe institucioneve financiare. Në këtë drejtim, ai adreson kërkesat apo kriteret për emërimin e Kryesuesit të funksionit të pajtueshmërisë përderisa i përkufizon përgjegjësitë e funksionit. Megjithatë, siç është thënë më heret në këtë Raport, ekipi i vlerësimit shpreh dyshime mbi vlefshmërinë e Rregullës X, i cili në këtë drejtim i referohet rolit të Kryesuesit të funksionit të pajtueshmërisë (zyrtarit të pajtueshmërisë) *i cili do të veprojë si person kontaktues për qëllime të paragrafit 3.16 të Rregullores 2004/2 - Rregullore e cila, siç është thënë më heret në këtë Raport, është shfuqizuar me hyrjen në fuqi të Ligjit për LPP/LFT.*

1544. Ekipi i Vlerësimit informohet se Rregullorja e propozuar e BQK-së, duke e mbajtur shumicën e udhëzimeve të parapara në Rregullën X, do të ofrojë udhëzim të zgjeruar për bankat dhe institucionet financiare në përcaktimin e kriterëve për emërimin dhe largimin e zyrtarit të pajtueshmërisë; vendosjen e kriterëve në lidhje me atë se kush nuk duhet të emërohet si zyrtar i pajtueshmërisë; dhe duke përcaktuar rolet dhe përgjegjësitë e funksionit të pajtueshmërisë dhe ato të zyrtarit të pajtueshmërisë si Kryesues i Funksionit të Përputhshmërisë.

1545. Gjatë vizitës në terren të Ciklit të dytë, BQK-ja ka informuar se të gjitha bankat dhe institucionet financiare kanë emëruar zyrtarin e pajtueshmërisë siç kërkohet detyrimisht sipas Ligjit për LPP/LFT dhe se BQK dhe NJIF janë informuar me kohë dhe vazhdojnë të jenë të informuar në lidhje me ndryshimet. Kjo është konfirmuar nga bankat dhe institucionet financiare të takuara nga ekipi i vlerësimit të cilët po ashtu kanë konfirmuar pavarësinë e zyrtarit të pajtueshmërisë i cili normalisht i raporton drejtëpërdrejtë Bordit të Drejtorëve. Përveç kësaj, BQK ka informuar se përderisa nuk ka arsye për dyshime mbi pavarësinë e zyrtarit të pajtueshmërisë, ajo do ta ekzaminojë këtë gjatë vizitës së saj në terren.

1546. Në dritën e mungesës së kriterëve të duhura për emërimin dhe në mungesë të përkufizimit të duhur të roleve dhe përgjegjësi të zyrtarëve të pajtueshmërisë rekomandohet që BQK ta nxjerrë Rregulloren e propozuar dhe eventualisht të sigurojë përmes vizitave të veta mbikëqyrëse që emërimi dhe rolet e përgjegjësi të zyrtarit të pajtueshmërisë në banka dhe institucione financiare të harmonizohet përshtatshëm.

Qasja në kohë në informacion - Kriteri Themelor 15.1.2

1547. KTH 15.1.2 kërkon që zyrtari i pajtueshmërisë për LPP/LFT dhe personeli tjetër i duhur të kenë qasje me kohë në informacionin mbi identifikimin e klientit dhe të dhënat e tjera të KDK, historive të transaksioneve dhe informacione të tjera relevante.

1548. Ligji për LPP/LFT është qenësisht i heshtur mbi këtë çështje. Paragrafi (1) i nenit 23 i Ligjit përkufizon rolet dhe përgjegjësitë e zyrtarit të pajtueshmërisë *në lidhje me atë se kush do t'i nënshtrohet detyrimeve të raportimit dhe mbajtjes së shënimeve sipas këtij Ligji*, që nga ekipi i vlerësimit interpretohet si të qenit e dy përgjegjësi të zyrtarit të pajtueshmërisë: detyrimi i raportimit dhe detyrimi i mbajtjes së shënimeve.

1549. Përderisa Rregulla X nuk i përkufizon në mënyrë specifike përgjegjësitë e zyrtarit të pajtueshmërisë përveç përmes përkufizimit të përgjegjësi të funksionit të pajtueshmërisë që kryesohet nga zyrtari i pajtueshmërisë, ai nuk parasheh qasjen e drejtë dhe në kohë në informacion nga zyrtari i pajtueshmërisë.

1550. Prandaj rezulton se me mungesën e kërkesës për zyrtarin e pajtueshmërisë të emërohet në nivel të lartë menaxherial dhe mungesën a dispozitave të duhura ligjore për kompetencat e zyrtarit të pajtueshmërisë për qasje në kohë në informacion, ka brenga mbi efektshmërinë e funksioneve të zyrtarëve të pajtueshmërisë.

1551. Edhe pse është kuptuar se Rregullorja e propozuar e BQK-së do të parasheh udhëzime të mëtutjeshëm përfshirë atë që zyrtari i pajtueshmërisë do të ketë të drejta të qasjes në kohë në informacione relevante, ende rekomandohet që kompetencat e tilla të ofrohen sipas ligjit përmes nenit 23 të Ligjit për LPP/LFT të ndryshuar për të përfshirë dispozita që parashohin qasje të drejtë dhe në kohë në informacionin relevant për qëllime të Ligjit për LPP/LFT nga zyrtari i pajtueshmërisë në mënyrë që të përmbushen detyrimet sipas ligjit dhe rregulloreve.

Funksioni i auditimit me burime të duhura dhe i pavarur – Kriteri Thelbësor 15.2

1552. KTH 15.2 parasheh që institucionet financiare të kërkojnë të mbajnë një funksion të pajisur me burime të duhura dhe të pavarur të auditimit për ta testuar përputhshmërinë me procedurat, politikat dhe kontrollet e brendshme. Funksioni i tillë i auditimit duhet të jetë konform dhe në proporcion me madhësinë e veprimtarive të institucionit financiar. Nuk ka asgjë në kriteret që e ndalon përfshirjen e funksionit të auditimit nga burimet e jashtme.

1553. Edhe pse i kufizuar, paragrafi (2.6) i nenit 23 të Ligjit për LPP/LFT kërkon që bankat dhe institucionet financiare të themelojnë një funksion të auditimit për ta testuar raportimin dhe sistemin e identifikimit. Ligji megjithatë nuk parasheh burime, pavarësi dhe operime të funksionit të auditimit.

1554. Ligji mbi Bankat detyron po ashtu duke kërkuar nga të gjitha bankat dhe degët e bankave të huaja të emërojnë auditor të brendshëm të cilët operojnë pavarësisht nga menaxhmentet (neni 55). Ligji më tutje parasheh përgjegjësi të funksionit të auditimit.

1555. Ligji mbi Bankat megjithatë nuk detyron IMF-të dhe IFJB-të të emërojnë auditor të brendshëm (neni 103). Ligji parasheh që BQK mund, për shkak të rrethanave të veçanta, të kërkojë me Urdhër ose Rregullore që IMF-të ose IFJB-të specifike të kenë një auditor të brendshëm i cili duhet të miratohet paraprakisht nga BQK. Detyrat e auditorit të brendshëm mund të specifikohen nga Rregullorja ose Urdhëri i BQK-së.

1556. Në vitin 2012, BQK ka lëshuar Rregulloren 8 mbi Kontrollet e Brendshme që qeverisë IMF-të dhe kërkon nga IMF-të të kenë sistem efektiv të kontrolleve të brendshme që janë në pajtim me natyrën, ndërlikueshmërinë dhe rrezikun e trashëguar në veprimtaritë e bilanceve të tyre dhe përgjigjet në ndryshimet mjedisore dhe të kushteve. Rregullorja përveç kësaj kërkon që kontrollet

e duhura të brendshme brenda IMF-së të plotësohen me një funksion të brendshëm të auditimit efektiv që vlerëson në mënyrë të pavarur sistemet e kontrollit brenda institucioneve.

1557. Nuk ka kërkesa të tilla specifike përmes rregulloreve për IFJB-të përveç dispozitave në Rregullën X të BQK-së mbi Regjistrimin, Mbikëqyrjen dhe Operimin e IFJB-ve, i cili përmes pjesës 8 kërkon nga IFJB-të të themelojnë një sistem të kontrolleve dhe auditimit të brendshëm që është i pranueshëm për BQK. Megjithatë, Rregulla është i heshtur mbi pavarësinë, burimet dhe përgjegjësitë e funksionit të auditimit.

1558. Rregullorja e UNMIK-ut 2001/25 që qeverisë sektorin e sigurimeve, përderisa nuk është specifik mbi themelimin e funksioneve të brendshme të kontrolleve, prapë bën referencë në punën e auditimit të brendshëm si në pjesën 26 i cili duke u referuar në mbajtjen e shënimeve nga kompanitë dhe ndërmjetësit e sigurimeve bën referencë në *dokumentin e punës së auditimit të brendshëm*; apo në Pjesën 49 që merret me auditorët e jashtëm të cilët kërkojnë të rishikojnë mjaftueshmërinë e *auditimit të brendshëm* dhe praktikave dhe procedurave të kontrolleve të brendshme.

1559. Gjatë vizitës në terren, BQK ka informuar se përderisa bankat kanë themeluar një funksion të auditimit të brendshëm, vetëm IMF-të më të mëdha e kanë bërë këtë. Sipas BQK-së, varësisht nga madhësia e institucionit, funksioni i auditimit të brendshëm mund të përfshihet nga burime të jashtme, normalisht auditorëve të jashtëm.

1560. Duke e pranuar se dispozitat e KTH 15.2 ekzistojnë gjerësisht, ekipi i vlerësimit rekomandon të rishikohet paragrafi (2.6) i nenit 23 i Ligjit për LPP/LFT për të larguar funksionin e limituar të auditimit të brendshëm që është testimi i sistemit të identifikimit në kompetenca më të gjera për të siguruar përputhshmëri të plotë të sistemit me dispozita ligjore dhe rregullatore dhe të sigurojë efektshmërinë e tij.

Trajnimi i vazhdueshëm i punëtorëve - Kriteri Themelor 15.3

1561. KTH 15.3 kërkon nga institucionet financiare të ofrojnë trajnime të vazhdueshme për punëtor për të siguruar që punëtorët e tyre ngelen të informuar mbi zhvillimet e teknikave të PP dhe FT, metodat dhe trendet; dhe që iu ofrohen sqarime të qarta dhe vetëdijesim për të gjitha aspektet e ligjeve, rregulloreve dhe detyrimeve për LPP/LFT, me referencë të veçantë në KDK dhe raportimin e transaksioneve të dyshimta.

1562. Neni 23 i Ligjit për LPP/LFT kërkon që si pjesë e programeve të brendshme të kërkuara sipas Ligjit për LPP/LFT, bankat dhe institucionet financiare të ofrojnë vetëdijesim të punëtorëve dhe programe trajnimi për parandalimin e PP dhe FT, dhe të përgjegjësive të parapara për ta sipas Ligjit për LPP/LFT.

1563. Përderisa Letra këshilluese 2007/1 është e heshtur mbi çështjen e trajnimit, Rregulla X e vë përgjegjësinë për planifikim dhe mbikëqyrje të një programi të trajnimit për LPP/LFT mbi funksionin e përshtatshmërisë brenda institucionit financiar. Prandaj kërkon që detyrimet për themelimin e programeve trajnuese të jenë pjesë e politikave dhe procedurave të brendshme. Rregulla në mënyrë specifike kërkon nga bankat dhe institucionet financiare të japin udhëzim dhe trajnim të mjaftueshëm për personelin për t'iu mundësuar atyre t'i njohin aktet dhe transaksionet e dyshimta dhe që stafi i ri t'i nënshtrohet trajnimit për LPP/LFT para se ata të mund të zotohen në hapjen e marrëdhënieve afariste me klientët ose të ekzekutojnë transaksione financiare. Në fund, Rregulla X kërkon që edhe pse drejtorët dhe menaxherët e lartë mund të mos përfshihen në procedura në baza ditore, është me rëndësi që ata të kuptojnë detyrat ligjore që iu takojnë atyre, stafit të tyre dhe vetë afarizmin. Prandaj, ata duhet të marrin pjesë në trajnimet e përshtatshme për funksionet e tyre. Ky trajnim duhet po ashtu të përfshijë sanksionet që dalin nga ligjet dhe rregulloret.

1564. Është cekur se dispozitat e Rregullës X duhet të mbahen përgjithësisht në Rregulloren e propozuar të BQK-së me udhëzime të mëtutjeshme mbi trajnimin që do të parashihen me Udhëzimin Administrativ të propozuar që do të lëshohet nga BQK-ja.

1565. Në tetor të vitit 2013, NJIF ka lëshuar Udhëzimin Administrativ Nr. 001/2013 mbi trajnimin për parandalimin dhe luftimin e PP dhe FT. Objektiva kryesore e Udhëzimit ka qenë në rend të parë përkufizimi i përgjegjësive dhe kompetencave të NJIF në ofrimin e trajnimeve dhe në detyrimin e pjesëmarrjes së subjekteve raportuese në sesione të tilla trajnuese. Pjesa e parë e Udhëzimit

merret me trajnimin e subjekteve raportuese nga NJIF dhe kërkon nga subjektet raportuese të përgjigjen pozitivisht kur ftohen në trajnim. Trajnimi për subjektet raportuese duhet të përfshijë:

- Detyrimet raportuese të subjekteve raportuese të përcaktuara nga Ligji për LPP/LFT dhe aktet e tjera nënligjore;
- Pasojat e mosrespektimit të Ligjit për LPP/LFT;
- Metodave të PP dhe FT si dhe rreziqeve me të cilat mund të ballafaqohen subjektet raportuese dhe pasojat e mundshme të rreziqeve të tilla; dhe
- Çështjet e tjera relevante dhe të rëndësishme të kësaj fushe - LPP/LFT.

1566. Ekipi i Vlerësimit ka informuar se brenda këtij konteksti, BQK synon të nxjerrë një Udhëzim Administrativ adresuar bankave dhe institucioneve financiare mbi kërkesat e trajnimit për parandalimin e PP dhe FT. Udhëzimi Administrativ i propozuar nuk parasheh për bankat dhe institucionet financiare të miratojnë dhe zbatojnë programe trajnimi. Përgjegjësia për zhvillimin e programeve të trajnimit për parandalimin e PP dhe FT mbetet përgjegjësi e bankave dhe institucioneve financiare në pajtim me parimet mbi të cilat bankat dhe institucionet financiare duhet të zhvillojnë programe të tyre trajnimi. Udhëzimi zbatohet për të gjitha bankat dhe filialet dhe degët e bankave të huaja, IFJB-ve dhe IMF-ve dhe filialeve dhe degëve të institucioneve të ngjashme të huaja të licencuara nga BQK për të operuar në Kosovë sipas Ligjit mbi Bankat. Udhëzimi Administrativ i propozuar parasheh përgjegjësi për bankat dhe institucionet financiare për të ofruar trajnime për të gjitha nivelet e zyrtarëve dhe të punësuarëve në baza të vazhdueshme; ai përcakton natyrën e trajnimeve dhe vetëdijesimit të cilat pritet ta ofrojnë bankat dhe institucionet financiare; dhe parasheh parime të detajuara por jo gjithëpërfshirëse mbi llojin e trajnimeve të cilat bankat dhe institucionet financiare duhet t'i marrin parasysh. Përveç kësaj, BQK ka informuar se Udhëzimi i saj do të kërkojë nga bankat dhe institucionet financiare të mbajnë statistika gjithëpërfshirëse dhe kuptimplota mbi trajnimet e ofruara si jashtë ashtu edhe brenda. Është me rëndësi që Udhëzimi i BQK-së për trajnimet të harmonizohet me Udhëzimin Administrativ mbi trajnimet të lëshuar rishtazi nga NJIF.

1567. BQK ka informuar se synon të përcjellë programet e trajnimeve të bankave dhe institucioneve financiare si pjesë e ekzaminimeve të saja në terren dhe jashtë terrenit. Megjithatë, BQK ka konfirmuar se bankat dhe institucionet financiare ofrojnë programe të vazhdueshme trajnimi për punëtorët e tyre.

1568. Kjo është konfirmuar nga bankat dhe institucionet financiare të takuara nga ekipi i vlerësimit të cilët kanë konfirmuar se ato mundohen t'i zhvillojnë standardet e tyre të trajnimit. Çdo punonjësi në përgjithësi i jipet trajnimi mbi parandalimin e PP dhe FT si pjesë e trajnimit fillestar pas punësimit. Trajnimi konsiston në atë se çka është PP dhe FT; cilat janë detyrimet e bankave sipas Ligjit; dhe çështjet e tjera të ndërlidhura. Trajnimi ofrohet për pjesë të ndryshme dhe për kategori apo përcaktime të ndryshme të zyrtarëve brenda bankave dhe institucioneve financiare. Sesionet e vetëdijesimit përfshihen normalisht sa herë që ka amendamente qoftë në legjislacion, rregulla apo rregullore apo procedura të brendshme.

1569. Përderisa duket se trajnimet e vazhdueshme adresohen dhe autoritetet kanë lëshuar apo planifikojnë të lëshojnë udhëzime mbi trajnimet, fatkeqësisht janë ofruar pak statistika.

1570. NJIF ka informuar se së bashku me partnerët e tjerë ka organizuar sesione të ndryshme trajnimi për sektorin financiar dhe BPCJF-të. Ato për sektorët financiar kanë përfshirë:

Tabela18: Trajnimi i ofruar nga NJIF për sektorin financiar gjatë vitit 2014*

2014/Muaji	Subjekti raportues	Lloji	Tema	Përkrahja
Janar	Mikrofinancat	Trajnim	LPP/LFT - detyrimet ligjore dhe mënyra e raportimit	Asnjë
Mars	Kompanitë e sigurimeve	Trajnimet	LPP/LFT - detyrimet ligjore dhe mënyra e raportimit	BQK

2014/Muaji	Subjekti raportues	Lloji	Tema	Përkrahja
Maj	Institucionet e tjera financiare	Trajnim	LPP/LFT - detyrimet ligjore dhe mënyra e raportimit	BQK Projekti B&S
	Bankat	Trajnim	LPP/LFT - detyrimet ligjore dhe mënyra e raportimit	BQK Projekti B&S

* Deri në kohën e hartimit të këtij Raporti.

1571. Ekipi i Vlerësimit prandaj thërret BQK, pa paragjykim në pozitën e këtij Raporti mbi bazën ligjore për BQK për të lëshuar rregullore për qëllime të Ligjit për LPP/LFT, të nxjerrë Udhëzimin Administrativ mbi Trajnimet dhe të sigurojë zbatimin e tij të plotë dhe mbajtjen e statistikave të duhura përshtatshëmrisht, duke siguruar harmonizimin me çfarëdo udhëzimi të ngjashëm të lëshuar nga NjIF.

Procedurat e kontrollimit me rastin e punësimit - Kriteri Thelbësor 15.4

1572. KTH 15.4 kërkon nga institucionet financiare të vendosin procedura të kontrollimit për të siguruar standarde të larta me rastin e punësimit të stafit.

1573. Nuk ekzistojnë dispozita të tilla në Ligjin për LPP/LFT përveç në amendamentimet e fundit me referencë në kazinotë¹⁴⁹. Ngjashëm, Letra këshilluese 2007/1 është po ashtu e heshtur mbi procedurat e kontrollimit për punëtorët e rinjë.

1574. Rregulla X në anën tjetër kërkon që politika mbi verifikimin e personelit, kontrollimi dhe trajnimi për qëllime të LPP/LFT duhet të përbëjnë pjesë të politikave dhe procedurave të brendshme të LPP/LFT. Kjo rregullë po ashtu kërkon nga bankat dhe institucionet financiare të parashohin masa gjithëpërfshirëse për të siguruar që punëtorët e tyre, në veçanti personeli që ka kontakt me klientët apo ekzekuton transaksione dhe personeli brenda funksioneve të përputhshmërisë për LPP/LFT, të mos kenë histori kriminale dhe të mos i jenë nënshtruar ndjekjeve penale për krime financiare, terrorizëm, apo krime të tjera të rënda të cilat e vënë në pikëpyetje besueshmërinë e tyre. Ekipi i vlerësimit është informuar se këto dispozita të Rregullës X do të mbahen në Rregulloren e propozuar të BQK-së.

1575. Me referencë tek menaxhmenti i lartë i bankave dhe institucioneve financiare, Ligji mbi Bankat kërkon që çdo Drejtor dhe Menaxher i Lartë të jetë i përshtatshëm dhe i duhur dhe i reputacionit të mirë dhe t'i përmbush kriteret e parapara nga BQK në lidhje me kualifikimet, përvojën dhe integritetin.

1576. Në takimet e tij me BQK gjatë vizitës së dytë në terren, ekipi i vlerësimit është informuar se kontrollimi kryesisht konsiston në nivelin e arsimit, përvojën për punën dhe historine penale për të siguruar integritetin e punëtorëve të rinjë. Përveç kësaj, ekzistojnë detyrime ligjore mbi kontrollimet për pozitat e menaxhmentit të lartë dhe BQK duhet të miratojë rekrutimin për pozitat e tilla. BQK siguron që kontrolli është bërë përmes ekzaminimit në terren kur ekzistojnë kontrollime për të siguruar që punëtorët kanë histori të duhur për pozitën.

1577. Bankat dhe institucionet financiare të takuara nga ekipi i vlerësimit kanë konfirmuar se procedurat e shëndosha të kontrollimit zbatohen në fazën e rekrutimit dhe nuk punësohet asnjë person i cili dështon në këtë fazë.

1578. Përderisa duket se kërkesat e kontrollimit sipas KTH 15.4 janë në përgjithësi të përshtatshme, megjithatë ekzistojnë disa zbrastje dhe dobësi të cilat duhet të adresohen. Së pari, është mospërputhshmëria në Ligjin për LPP/LFT ku vetë kazinotë duhet të kenë procedura të kontrollimit në rekrutim; së dyti është vlefshmëria e Rregullës X siç është shprehur në këtë Raport; dhe së treti fushëloja jo e barabartë pasi që nuk duket se ka kërkesa rregullative për elementet e tjera të sektorit financiar për të zbatuar procedurat e kontrollimit.

149. Referohuni në analizën e Rekomandimit 16 mbi BPCJF në aplikimin e Rekomandimit 15 për BPCJF-të

1579. Këto zbrazëti dhe dobësi duhet të adresohen përmes amendamentimeve të duhura në Ligjin për LPP/LFT duke kërkuar nga të gjitha subjektet raportuese të kenë rekrutime me procedura të kontrollimit; me anë të nxjerrjes së Rregullores së propozuar të BQK që zëvendëson Rregullën X; dhe përmes ofrimit të udhëzimit siç mund të jenë të nevojshme nga autoritetet relevante kompetente.

Pavarësia dhe hierarkia raportuese e zyrtarit të përputhshmërisë - Elementi Shtesë 15.5

1580. ESH 15.5 kërkon nga zyrtari i përputhshmërisë të ketë mundësi të veprojë në mënyrë të pavarur dhe t'i raportojë menaxhmentit të lartë mbi nivelin e raportimit të zyrtarit të përputhshmërisë apo Bordit të Drejtorëve.

1581. Ligji për LPP/LFT është i heshtur mbi pavarësinë dhe strukturën e raportimit të zyrtarit të përputhshmërisë. Ashtu është edhe Letra këshilluese 2007/1.

1582. Dispozitat mbi funksionin e përputhshmërisë në Rregullën X thonë se Kryesuesi i funksionit të përputhshmërisë (që është zyrtari i përputhshmërisë) i raporton Bordit të Drejtorëve dhe mund të largohet vetëm mbi baza specifike nga Bordi i Drejtorëve i cili është po ashtu përgjegjës ta emërojë atë person.

1583. Ekipi i vlerësimit është informuar se Rregullorja e propozuar e BQK-së do t'i mbajë dispozitat e Rregullës 10 (vlefshmëria e të cilit vihet në pikëpyetje në këtë Raport) por do ta përmirësoj udhëzimin. Kështu që kuptohet se me parashikimin për emërimin dhe funksionet e zyrtarit të përputhshmërisë, Rregullorja e propozuar e BQK-së kërkon nga zyrtari i përputhshmërisë të ketë pozitë të lartë të lartësisë së duhur dhe të komandojë brenda institucionit ku mund të ushtrohet ndikimi efektiv në politikat për LPP/LFT të bankës apo institucionit financiar. Përveç kësaj, personi i cili e okupon këtë pozitë duhet të ketë vijë të drejtpërdrejtë raportuese tek Bordi i Drejtorëve dhe nuk duhet të përjashtohet nga paraqitja e sfidës efektive kur kjo kërkohet. Në lidhje me këtë, ky zyrtar duhet po ashtu të ketë autoritet të veprojë i pavarur në kryerjen e përgjegjësisë të veta dhe duhet të ketë qasje të plotë dhe të pakufizuar në të gjitha shënimet, të dhënat, dokumentacionin dhe informacionin e bankës apo institucionit financiar për qëllime të përmbushjes së përgjegjësisë.

1584. Gjatë vizitës në terren, BQK ka informuar se edhe pse nuk e ka ekzaminuar ende pavarësinë mbi zyrtarët e përputhshmërisë brenda çdo institucioni, prap nuk ka asnjë arsye të jetë i brengosur që një pavarësi e tillë nuk ekziston.

1585. Bankat dhe institucionet financiare të takuara nga ekipi i vlerësimit kanë konfirmuar se zyrtarët e tyre të përputhshmërisë gëzojnë një rol të pavarur me linjën raportuese që është drejtpërdrejt tek Bordi i Drejtorëve edhe pse ata nuk e përjashtojnë që disa banka mund të kenë linja të raportimit përmes Komisioneve të Auditimit.

1586. Mungesa e dispozitave ligjore mbi pavarësinë dhe linjave raportuese të zyrtarit të përputhshmërisë duhet të adresohet ta reflektojnë praktikën. Ekipi i vlerësimit prandaj thërret BQK-në, pa paragjykim në pozitën e këtij Raporti mbi bazat ligjore, të nxjerrë Rregulloren e propozuar në mënyrë që të ofrojë udhëzim të mëtutjeshëm për bankat dhe institucionet financiare.

Efektshmëria

1587. Shumica e kërkesave për Rekomandimin 15 duket të jenë të mbuluara në mënyrën e duhur në praktikë për sektorin financiar. Megjithatë, disa zbrazëti të identifikuar në analizën e KTH duhet të adresohen menjëherë sepse nëse nuk adresohen këto mund të zhvillohen në rreziqe për efektshmërinë e sistemit. Shumica e këtyre u referohen parregullsisë në Ligjin për LPP/LFT; udhëzimit të papërshtatshëm dhe mungesës së statistikave mbi trajnimet.

Rekomandimi 22

1588. Rekomandimi 22 kërkon që bankat dhe institucionet financiare të zbatojnë politikat, procedurat dhe kontrollet e tyre të brendshme tek degët dhe filialet në vendet e huaja, në veçanti aty ku vendi i huaj nuk i zbaton ose i zbaton pamjaftueshëm Rekomandimet e FATF-së. Rekomandimi më tutje kërkon që aty ku bankat dhe institucionet financiare ndalohen së bëri kështu për shkak të ligjit të atij vendi të huaj, atëherë bankat dhe institucionet financiare duhet të informojnë autoritetet e kompetente relevante vendore.

1589. Nuk ka dispozita në Ligjin për LPP/LFT në lidhje me këtë. Rrjedhimisht, edhe Letra këshilluese 2007/1 edhe Rregulla X i BQK-së janë të heshtura mbi këtë çështje. Ekipi i vlerësimit kupton se Rregullorja e propozuar e BQK-së po ashtu do të mbetet e heshtur mbi zbatimin e procedurave të brendshme të degëve dhe filialeve jashtë Kosovës.

1590. Neni 11 i Ligjit mbi Bankat kërkon që:

- Banka ndryshe nga ajo e huaj duhet të marrë miratim paraprak me shkrim nga BQK para themelimit apo marrjes së një dege ose filiali në juridiksionin tjetër;
- BQK duhet të përshkruajë me anë të Rregullores procedura për marrjen e miratimit paraprak me shkrim dhe formën dhe përmbajtjen e zbatimit.

1591. Referenca tek "ndryshe nga banka e huaj" nuk është e qartë dhe mund të lë një zbrazëti në Ligjin mbi Bankat dhe në praktikë. Nëse referenca bëhet tek filiali i një banke të huaj, që në praktikë do të duhej të ishte një person juridik në Kosovë, atëherë kjo nënkupton se filialet e tilla mund të themelojnë ose marrin degë dhe filiale në juridiksionet e tjera pa miratimin e BQK-së.

1592. Megjithatë, sipas nenit 39 i Ligjit mbi Bankat asnjë bank nuk duhet të bashkohet, ose konsolidohet me ndonjë bankë tjetër apo të blejë, direkt ose indirekt, të gjithë apo shumicën e pasurisë, apo të marrin përgjegjësi të çfarëdo banke tjetër, përveç me miratimin paraprak të BQK-së.

1593. Përveç kësaj, sipas nenit 40 të Ligjit mbi Bankat asnjë bankë nuk mund të marrë hise në një institucion financiar pa autorizimin e BQK-së.

1594. Ligji mbi bankat megjithatë është i heshtur mbi zbatimin e politikave dhe procedurave dhe kontrolleve të brendshme për degët ose filialet e jashtme të bankave të Kosovës - me sa duket për arsye se ky detyrim del nga Ligji për LPP/LFT dhe prandaj është detyrim i kujdesit në kuptim të Ligjit mbi Bankat.

1595. Edhe pse Ligji mbi Bankat bën referencë tek veprimtaritë e IMF-ve dhe IFJB-ve të cilave i duhen miratimet paraprake të BQK-së, siç është hapja e lokacioneve të reja apo çfarëdo ndërrimi i lokacionit; dhe për çfarëdo shkrirje ose blerje të IMF-së apo IFJB-së, këto interpretohen si të referuara në tregun vendor prandaj Ligji mbi Bankat është i heshtur mbi atë nëse IMF-të apo IFJB-të mund të themelojnë apo marrin një degë apo filiale në një treg të jashtëm. Përndryshe, siç është ligji specifik për bankat, do të ishte specifik edhe për IMF-të dhe IFJB-të.

1596. Pavarësisht se nuk ka ndonjë detyrim mbi bankat dhe institucionet financiare të zbatojnë politika, procedura dhe kontrolle të tyre të brendshme për degët apo filialet e tyre në vendet e huaja, prap se prap Ligji për LPP/LFT përmes nenit 31B parasheh dënime monetare *për dështimin për të siguruar masat për zbulimin dhe parandalimin e pastrimit të parave dhe financimit e terrorizmit të përkufizuar në ligj dhe në njësitet, filialet dhe kompanite e veta afariste ku i ka në pronësi shumicën e aksioneve dhe shumicën e të drejtave vendimarrëse të vendosura në vendet e treta*. Kjo tregon mangësi tjetër në Ligjin për LPP/LFT në lidhje me sanksionet - referohuni në analizën e Rekomandimit 17 të FATF-së.

1597. Përveç faktit se nuk ka përkufizim të "vendeve të treta" në Ligj, Ligji për LPP/LFT imponon një dënim për dështim për të respektuar një detyrim që ligjërisht nuk ekziston përveç përmes vetë shkeljes¹⁵⁰.

1598. Është konfirmuar edhe nga BQK edhe nga bankat e takuara nga ekipi i vlerësimit që bankat në Kosovë nuk kanë degë ose filiale në vendet e huaja.

1599. Pavarësisht nga kjo, përderisa Ligji mbi Bankat lejon për një mundësi të tillë për bankat edhe pse me autorizimin e BQK-së, nuk ka dispozita ligjore apo rregullative që përmbushin Rekomandimin 22 të FATF-së.

1600. Prandaj, rekomandohet futja e nenit 23A i ri mbi degët dhe filialet ku ekziston pronësia në shumicë në vendet e huaja që duhet të parashohë detyrimet për zbatimin e Rekomandimit 22 - shih më poshtë sipas Rekomandimeve dhe Komenteve.

150. Për rekomandimet në këtë aspekt luteni të referoheni në analizën e Rekomandimit 17 të FATF-së.

1601. Analiza e Rekomandimit 22 KTH në paragrafët në vijim duhet prandaj të lexohet brenda këtij konteksti.

Degët dhe filialet e huaja të observojnë masat e LPP/LFT-së në pajtim me vendin amë - Kriteri Thelbësor 22.1

1602. KTH 22.1 kërkon nga institucionet financiare të sigurojnë se degët dhe filialet e tyre të huaja të observojnë masat për LPP/LFT në pajtim me kërkesat vendore dhe Rekomandimet e FATF-së deri në masën që ligjet dhe rregulloret e vendit nikoqir e lejojnë këtë.

1603. Pavarësisht se Ligji mbi Bankat parasheh për bankat themelimin apo marrjen e një dege ose filiali në një vend të huaj, siç është thënë më herët, nuk ka dispozita ligjore ose rregullative mbi çfarëdo detyrimi mbi bankat që kërkojnë të themelojnë veten e tyre jashtë vendit përveç detyrimit të marrin autorizime nga BQK-ja.

Vendet të cilat nuk i zbatojnë ose i zbatojnë pamjaftueshëm Rekomandimet e FATF-së - Kriteri Thelbësor 22.1.1

1604. KTH 22.1.1 kërkon nga institucionet financiare t'i kushtojnë vëmendje të veçantë observimit të parimeve të KTH 22.1.1 në vendet të cilat nuk i zbatojnë ose i zbatojnë pamjaftueshëm Rekomandimet e FATF-së.

1605. Gjatë vizitës së dytë në terren, BQK dhe bankat kanë informuar se bankat në Kosovë nuk kanë degë ose filiale në vendet e jashtme prandaj dispozitat e tilla janë të panevojshme. Në fakt, nuk ka detyrim ligjor apo rregullator në këtë aspekt.

Zbatimi i standardeve më të larta - Kriteri Thelbësor 22.1.2

1606. KTH 22.1.2 kërkon që aty ku kërkesat e LPP/LFT vendore dhe të vendit nikoqir ndryshojnë, institucionet financiare duhet të sigurojnë që degët dhe filialet e tyre në vendet e huaja të zbatojnë standarde më të larta deri në masën që ligjet e vendit nikoqir dhe rregulloret e lejojnë këtë.

1607. Për arsye të njejta të përmendura më lart dhe mungesës së çfarëdo detyrimi ligjor apo rregullator në këtë aspekt, bankat të cilat mund të marrin autorizim sipas Ligjit mbi Bankat për të themeluar apo marrë degë ose filiale në vendin e huaj nuk kanë ndonjë udhëzim në këtë aspekt.

Detyrimi për të informuar mbikëqyrësit e vendit amë - Kriteri Thelbësor 22.2

1608. KTH 22.2 kërkon që kur një degë ose filial në vendin e huaj e ka të pamundur të observojë masa të duhura të LPP/LFT për shkak të ndalimeve në këtë aspekt nga ligjet, rregulloret ose masat e tjera të vendit nikoqir, atëherë banka duhet të njoftojë mbikëqyrësin e vet vendor.

1609. Pasi që çfarëdo detyrimi që bjenë brenda kërkesave të Rekomandimit 22 të FATF-së mungonë në Kosovë, nuk ka detyrim ligjor ose rregullator as në këtë aspekt. Prandaj paqartësitë do të lindnin nëse një bank do të kërkonte licence për të themeluar ose blerë një degë apo filiale të huaj.

Institucionet financiare që u nënshtrohen Parimeve Kyçe kërkohen të zbatojnë masa konsistente të KDK në nivel grupor - Elementi Shtesë 22.3

1610. ESH 22.3 synon të përcaktojë nëse institucionet financiare që i nënshtrohen Parimeve Kyçe kërkohen të zbatojnë masa KDK konsistente në nivel grupor, duke marrë parasysh aktivitetin e klientit me degët e ndryshme dhe filialet në pronësi të shumicës në tërë botën.

1611. Siç është thënë tanimë nën analizën e Rekomandimit 22, nuk ekzistojnë detyrime që përmbushin kriteret e Rekomandimit pavarësisht se bankat në Kosovë lejohen sipas Ligjit mbi Bankat dhe me kusht që kanë miratimin e BQK-së të themelojnë ose blejnë degë ose filiale në vendet e jashtme.

1612. Shikuar në këtë kriter shtesë nga perspektiva tjetër, bankat në Kosovë të cilat janë filiale të bankave të huaja kanë informuar ekipin e vlerësimit se edhe pse Ligji është i heshtur në këtë aspekt, ndonjëherë ato miratojnë politika grupore për të përmbushur detyrimet vendore kur nuk ka udhëzime vendore por ato gjithmonë zbatojnë standarde më të larta.

Procedurat ekzistuese për të marrë masa shtesë - Direktiva e Tretë e BE-së për LPP - Neni 31(3)

1613. Paragrafi (3) i nenit 31 i Direktivës së Tretë për LPP/LFT të BE-së¹⁵¹ kërkon që aty ku ligjet e vendeve të treta¹⁵² nuk e lejojnë zbatimin e masave ekuivalente të LPP/LFT, procedurat ekzistuese në Shtetin Anëtarë duhet të kërkojnë nga institucionet të marrin masa shtesë për t'u marrë me rrezikun e PP dhe FT. Direktiva nuk e specifikon çfarë lloji i masave shtesë duhet të shqiptohet por e lë këtë në diskrecion të Shteteve Anëtare.

1614. Në përgjigje të Pyetësorit të Ciklit të dytë, autoritetet e Kosovës bëjnë referencë tek neni 20 i Ligjit për LPP/LFT që qeverisë detyrimet për monitorimin e veçantë të transaksioneve të caktuara (siç përcaktohet me këtë Raport, kjo dispozitë mbulon Rekomandimin 11 dhe Rekomandimin 21 të FATF-së) dhe nenet eventuale në Rregulloren e propozuar të BQK-së që mbulojnë KDK.

1615. Ekipi i vlerësimit nuk e ndan mendimin si më lart. Raporti tanimë ka thënë se nuk ka dispozita ligjore ose rregullative në Kosovë për përmbushjen e detyrimeve për Rekomandimin 22.

Komunikimi për degët dhe filialet në pronësi të shumicës në vendet e treta - Direktiva e Tretë LPP e BE-së Neni 34(2)

1616. Paragrafi (2) i nenit 34 i Direktivës së Tretë LPP të BE-së kërkon nga bankat dhe institucionet financiare në shtetet anëtare të komunikojnë politikën dhe procedurat e tyre të LPP/LFT, aty ku zbatohet, tek degët dhe filialet në pronësi të shumicës në vendet e treta (të huaja).

1617. Edhe pse në përgjigjet e tyre në Pyetësorin e Ciklit të dytë, autoritetet e Kosovës kanë thënë se ka një detyrim të tillë, nuk ka referencë në asnjë dispozitë ligjore ose rregullative në këtë aspekt siç është thënë më heret në këtë Raport.

Efektshmëria

1618. Edhe pse bankat në Kosovë nuk kanë degë apo filiale jashtë vendit, mungesa e dispozitave ligjore ose rregullative mbi kriteret dhe kushtet për bankat për të themeluar ose marrë dega ose filiale në një vend të huaj ngre brenga mbi efektshmërinë e sistemit, në veçanti kur Ligji mbi bankat lejon bankat të hyjnë në veprimtari të tilla me autorizim të BQK-së.

3.15.2. Rekomandimet dhe Komentet

Rekomandimi 15

1619. Edhe pse shumica e kriterëve të Rekomandimit 15 adresohen në mënyrën e duhur për sektorin financiar, mbeten brenga të caktuara mbi zbatimin dhe përputhshmërinë të cilat ndikojnë mbi efektshmërinë e sistemit për shkak të zbrazëtive dhe dobësive të identifikuara.

1620. Edhe pse leximi i plotë i analizës së Rekomandimit 15 është thelbësor në mënyrë që të vihen në kontekst zbrazësitë dhe dobësitë e identifikuara, problemet e identifikuara mund të mbuloreshin kryesisht si në vijim:

- Mospërputhshmëria në Ligjin për LPP/LFT në vendosjen e procedurave të brendshme, përfshirë emërimin e zyrtarit të përputhshmërisë (KTH 15.1 dhe KTH 15.1.1);
- Mungesa e kriterëve të duhura për emërimin dhe mungesa e përkufizimit të përshtatshëm të roleve dhe përgjegjësive të zyrtarit të përputhshmërisë (KTH 15.1.1);
- Mungesa e masave të përshtatshme ligjore për kompetencat e zyrtarëve të përshtatshëmërisë për qasje në kohë në informacion (KTH 15.1.2);

151. Direktiva 2005/60/EC e Parlamentit Evropian dhe Këshillit e 25 tetorit 2005 mbi parandalimin e përdorimit të sistemit financiar për qëllime të pastrimit të parave dhe financimit të terrorizmit.

152. Termi "vendi i tretë" për qëllime të BE-së i referohet një vendi që nuk është anëtarë i BE-së. Për qëllime të një vendi i cili nuk është një Shtet Anëtarë i BE-së interpretimi duhet të referohet tek çfarëdo juridiksioni i huaj.

- Funkzioni i kufizuar i auditimit të brendshëm për të testuar sistemin e raportimit dhe identifikimit sipas Ligjit për LPP/LFT (KTH 15.2);
- Mungesa e statistikave mbi trajnimet (KTH 15.3); dhe
- Mospërputhshmëria në Ligjin për LPP/LFT ku vetëm nga kazinotë kërkohet të kenë procedura të kontrollimit të rekrutimit (KTH 15.4).

1621. Brenda këtij konteksti dhe me kusht të leximit të plotë të analizës së KTH relevant, Raporti ofron rekomandime për të përcaktuar dobësitë e identifikuara për harmonizim më të mirë me Standardet e FATF-së dhe rrjedhimisht një zbatim më më efektiv të sistemit të parandalimit:

- Të ndryshohet neni relevant në Ligjin për LPP/LFT për të larguar mospërputhshmëritë ligjore që ndërlidhen kryesisht me vendosjen e politikave dhe procedurave të brendshme, emërimi i zyrtarit të përputhshmërisë dhe kontrollimi i të rekrutuarëve të rinjë;
- Të sigurohet harmonizimi në procedurat e zbatimit;
- Pa paragjykim në pozitën e këtij Raporti mbi bazën të përhershme ligjore, BQK të nxjerrë Rregulloren e propozuar për të qartësuar emërimin, rolet dhe përgjegjësitë e zyrtarit të përputhshmërisë dhe të sigurojë zbatim efektiv përmes vizitave në terren;
- Të rishikohet neni 23 i Ligjit për LPP/LFT për të përfshirë dispozitat për qasje të drejtë dhe në kohë në informacione relevante për qëllime të Ligjit për LPP/LFT nga zyrtarët e përputhshmërisë në mënyrë që të përmbushen detyrimet sipas Ligjit dhe rregulloreve;
- Të rishikohet paragrafi (2.6) i nenit 23 i Ligjit për LPP/LFT për të larguar funksionin e kufizuar të auditimit të brendshëm për të testuar sistemin e raportimit dhe identifikimit në kompetenca më të gjera për të siguruar përputhshmëri të plotë të sistemit me dispozitat ligjore dhe rregullative dhe për ta siguruar efektshmërinë;
- Pa paragjykim në pozitën e këtij Raporti mbi bazat ligjore të përhershme, BQK ta nxjerrë Udhëzimin Administrativ mbi Trajnime dhe të sigurojë zbatim të plotë dhe mbajtje të duhur të statistikave të trajnimit.

Rekomandimi 22

1622. Analiza e zbatimit të detyrimeve që përmbushin kriterin për Rekomandimin 22 tregon se nuk ka dispozita ligjore ose rregullative në këtë drejtim. Rrjedhimisht, ekipi i vlerësimit shpreh brengë serioze sepse, përderisa Ligji mbi Bankat ua lejon bankave themelimin dhe blerjen e degëve apo filialeve jashtë vendit, ende nuk ka kriteret ose kushtet të LPP/LFT sipas të cilave kjo mund të realizohet.

1623. Argumenti që pasi që bankat kërkojnë autorizim nga BQK për veprimtari të tilla prandaj BQK mund të imponojë kushte nuk është argument, pasi që procedurat e tilla mund të çojnë në mospërputhshmëri - edhe pse kjo mund të zbatohet në afat të shkurtër nëse do të ishte nevoja deri në hyrjen në fuqi të dispozitave të detyrueshme ligjore.

1624. Rrjedhimisht, përderisa rekomandohet leximi i plotë i analizës së Rekomandimit 22, dobësitë në zbatimin e dispozitave të Rekomandimit 22 mund të grupohen si në vijim:

- Referenca tek "ndryshe nga bankat e huaja" në nenin 11 nuk është i qartë dhe mund të lë një zbrastëri në Ligjin mbi Bankat dhe në praktikë për filialet e bankave të huaja në Kosovë; dhe
- Mungesa e dispozitave ligjore apo rregullatore mbi kushtet të cilat duhet të zbatohen për qëllime të LPP/LFT për degë dhe filiale në vendet e huaja;

1625. Pavarësisht se aktualisht bankat në Kosovë nuk kanë degë apo filiale jashtë vendit, Raporti rekomandon prezantimin e një neni të ri 23A mbi degët dhe filialet në pronësi të shumicës në vendet e tjera që duhet të parasheh detyrime për zbatimin e Rekomandimit 22¹⁵³:

153. Pavarësisht paqartësive ligjore siç janë shpjeguar në analizë nëse Ligji mbi Bankat parasheh për institucione të tjera financiare (IMF apo IFJB) blerjen e degëve ose filialeve jashtë vendit, neni 23A i propozuar presupozon se kjo lejohet. Përndryshe, paragrafi i propozuar duhet t'i referohet vetëm bankave.

Neni 23A
Degët dhe filialet në vendet e tjera

1. Bankat dhe [institucionet financiare] të sigurojnë që procedurat e tyre të brendshme të shkruara dhe kontrollet për parandalimin e pastrimit të parave dhe financimit të terrorizmit t’iu komunikohen degëve dhe filialeve të tyre në vendet e tjera, në veçanti aty ku vendet e tilla nuk zbatojnë ose zbatojnë pamjaftueshëm detyrimet ekuivalente.

2. Bankat dhe [institucionet financiare] të sigurojnë që degët dhe filialet e tyre në vendet e huaja të zbatojnë masa për parandalimin dhe zbulimin e pastrimit të parave dhe financimit të terrorizmit, të cilat, në minimum, janë në përputhje me procedurat e tyre të brendshme dhe kur këto dallojnë, degët dhe filialet e tyre duhet të zbatojnë standarde më të larta.

3. Aty ku ligjet, rregulloret, apo masat e tjera në vendin e huaj nuk lejojnë zbatimin e masave ekuivalente për parandalimin e pastrimit të parave dhe financimit të terrorizmit atëherë bankat dhe [institucionet financiare] do të informojnë NJIF dhe BQK përshtatshëmrisht dhe do të marrin masa shtesë për të adresuar rrezikun më të lartë të pastrimit të parave apo financimit të terrorizmit.

4. Aty ku bankat dhe institucionet financiare vazhdojnë të mos kenë mundësi të marrin masa shtesë në pajtim me paragrafin (3) të këtij neni, ata do të informojnë më tutje NJIF dhe BQK të cilët do të marrin masa për ta korrigjuar situatën përfshirë kërkesën nga bankat apo [institucionet financiare] të mbyllin degët apo filialet e tyre në pajtim me ligjet e zbatueshme.

1626. Më tutje rekomandohet të amendamentohet paragrafi (2) i nenit 23 të bëjë po ashtu referencë në FY: *procedura dhe kontrolle të brendshme të shkruara për parandalimin dhe detektimin e pastrimit të parave dhe financimit të terrorizmit.*

3.15.3. Klasifikimi për Rekomandimin 15 dhe Rekomandimin 22

	Klasifikimi	Përmbledhje e faktorëve bazë për klasifikim
R.15	PP	<ul style="list-style-type: none"> • mungesa e kriterëve të duhura për emërimin e zyrtarit të përputhshmërisë; • mungesa e përkufizimit të përshtatshëm të roleve dhe përgjegjësive të zyrtarit të përputhshmërisë; • mungesa e masave të përshtatshme ligjore për kompetencat e zyrtarëve të përshtatshëmrisë për qasje në kohë në informacion; • funksioni i kufizuar i auditimit të brendshëm për të testuar sistemin e raportimit dhe identifikimit sipas Ligjit për LPP/LFT; • mungesa e statistikave mbi trajnimet; dhe • mospërputhshmëria ligjore në detyrimet e kontrollimit për të punësuarit e rinj; • Çështje efektshmërie që rezultojnë nga mospërputhshmëria në Ligjin për LPP/LFT; udhëzimi i papërshtatshëm dhe mungesa e statistikave mbi trajnimin.
R.22	MP	<ul style="list-style-type: none"> • Paqartësia ligjore tek referenca në “ndryshe nga bankat e huaja” në nenin 11 në Ligjin mbi Bankat; dhe • Mungesa e dispozitave ligjore apo rregullatore për masat e LPP/LFT për degë dhe filiale jashtë Kosovës.

3.16. Bankat guaskë (R.18)

3.16.1. Përshkrimi dhe Analiza

1627. Rekomandimi 18 parasheh tri detyrime kryesore në lidhje me bankat guaskë:

- Vendet nuk duhet të miratojnë themelimin e bankave guaskë apo operimet e vazhdueshme të bankave guaskë;
- Institucionet financiare nuk duhet të krijojnë ose vazhdojnë marrëdhënie të bankave korresponduese me bankat guaskë; dhe
- Institucionet financiare nuk duhet të krijojnë marrëdhënie afariste me institucionet e huaja respondente të cilat lejojnë përdorimin e llogarive të tyre nga bankat guaskë.

1628. Në fjalorthin e Metodologjisë së FATF-së, "banka guaskë" përkufizohet si bankë që nuk ka prani fizike në vendin, në të cilin është themeluar dhe licencuar, si dhe që nuk është e ndërlidhur me një grup të rregulluar të shërbimeve financiare që i nënshtrohet mbikëqyrjes efektive të konsoliduar. Më tutje, fjalorthi përkufizon "praninë fizike" si një gjë që përbën prani kuptimplote dhe menaxheriale të vendosur brenda vendit, pra ekzistenca thjesht e një agjenti lokal apo punëtori të nivelit të ulët nuk përbën prani fizike.

1629. Ligji për LPP/LFT e përkufizon "bankën guaskë" si bankë ose një institucion i përfshirë me veprimtari ekuivalente i themeluar në një shtet ku nuk ka prani fizike, e cila bën të mundur menaxhimin dhe drejtimin pa u shoqëruar me ndonjë grup financiar të rregulluar.

1630. Përkufizimi i "bankës guaskë" në Ligjin për LPP/LFT afërsisht reflekton përkufizimin në Metodologjinë e FATF-së. Kështu, paragrafët në vijim që vlerësojnë përputhshmërinë e dispozitave përkatëse të Ligjit për LPP/LFT me kriteret thelbësore për Rekomandimin 18 kanë bazë të ngjashme për termin "bankë guaskë".

1631. Praktikrat e krijuara kanë treguar që në vlerësimin e përputhshmërisë me Rekomandimin 18, është me rëndësi të analizohen dispozitat licencuese për banka dhe institucione financiare në ligjet dhe rregulloret përkatëse bankare për licenca, që mund të jenë nxjerrë nga autoritetet përkatëse mbikëqyrëse dhe rregullative.

Ndalimi i themelimit apo vazhdimit të operimit të bankave guaskë – Kriteri thelbësor 18.1

1632. KTH 18.1 kërkon nga vendet që të kenë të vendosura procedurat e licencimit për themelimin e bankave dhe po ashtu që banka të tilla të licencuara të veprojnë në vendin që ka nxjerrë licencën.

1633. Pasi që Ligji për LPP/LFT nuk është ligji që përcakton kërkesat e licencimit të bankave apo institucioneve financiare, Ligji është i heshtur në këtë drejtim.

1634. Sipas nenit 4 të Ligjit për Bankat, BQK-ja ka përgjegjësi të vetme për lëshimin e licencave për banka dhe institucione financiare. BQK-ja më tutje është kompetente sipas Ligjit për bankat që të mbajë një regjistër qendror të gjitha bankave dhe institucioneve financiare që janë licencuar nga ajo, i cili, mes tjerash, përmban emërtimin, zyrën qendrore dhe adresat e degëve.

1635. Në fakt, paragrafi (1) i nenit 5 të Ligjit për banka më tej përcakton që asnjë person nuk mund të merret me biznesin bankar, e as të ndërmarrë veprimtari financiare pa licencë efektive të nxjerrë nga BQK-ja në pajtim me dispozitat e Ligjit për bankat.

1636. Për më tepër, paragrafi (4) i nenit 5 i Ligjit mbi Bankat kërkon më tutje që bankat e huaja do të lejohen të përfshihen në biznesin bankar në Kosovë, vetëm nëse banka e huaj ka marrë licencën e lëshuar nga BQK-ja për të ndërmarrë aktivitetin e tillë, përmes një dege në Kosovë, ose ka themeluar një bankë vartëse në Kosovë, për të cilën është lëshuar licenca nga BQK-ja, në pajtim me dispozitat e Ligjit për bankat.

1637. Pjesa II e Ligjit për bankat përcakton procedurat që duhen ndjekur për licencimin e bankave. Mes kërkesave të kujdesit, atyre operacionale, qeverisëse dhe administrative, Ligji për bankat kërkon që struktura organizative e bankës së propozuar dhe vartësve të saj t'i mundësojnë

BQK-së që të ushtrojë efektivisht mbikëqyrje në baza të konsoliduara, si dhe që struktura e pronësisë së bankës të mos pengojë mbikëqyrjen efektive (neni 8). Për më tepër, lëshimi i licencës mund të ndërlidhet me kushtet të ndryshme, si informatat mbi rekrutimin dhe trajnimin e personelit të bankës, si dhe informatat mbi qiramarrjen, blerjen apo shfrytëzimin e lokaleve të bankës nga të cilat do të bëhet biznesi.

1638. Pjesa IV e Ligjit për bankat më tutje përcakton qeverisjen dhe pronësinë e bankave, duke përfshirë procedurat për mbledhjet e përgjithshme të aksionarëve, strukturën dhe procedurën për Bordin e drejtorëve, si dhe strukturën e menaxhmentit të lartë.

1639. Sipas nenit 92 të Ligjit për bankat, dispozitat e licencimit për banka sipas Pjesës II të Ligjit ngjashëm vlejné për licencimin dhe regjistrimin e IMF-ve dhe IFJB-ve të përkufizuara me ligj.

1640. Pjesa XVII e Ligjit për bankat përcakton organizimin, menaxhimin dhe administrimin e institucioneve mikrofinanciare dhe atyre jobankare financiare. Në këtë kuptim, Ligji përkufizon qeverisjen e këtyre institucioneve, duke përfshirë strukturën dhe operacionet e Bordit të drejtorëve, të komiteteve të brendshme dhe strukturën e menaxhmentit të lartë.

1641. Brenda fushëveprimit të licencimit, BQK-ja ka nxjerrë rregulla e rregullore të ndryshme për procedurat e licencimit të bankave, IMF-ve dhe IFJB-ve, duke përfshirë kompanitë e sigurimit dhe ato ndërmjetëse.

1642. Dispozitat ligjore, të plotësuara me rregulla e rregullore të BQK-së për kornizën e licencimit për banka, IMF dhe IFJB, janë solide dhe qartësisht e ndalojnë themelimin e bankave "guaskë", pasi që regjimi i licencimit kërkon që prania fizike dhe e menaxhmentit të bankës apo institucionit financiar të jetë e vendosur në Kosovë, me lokale pune dhe nivele të caktuara të personelit.

1643. Ligji për Bankat nuk trajton çështjen e ndalimit të veprimit të vazhduar të bankave guaskë. Por, kjo është e kuptueshme, pasi që siç thuhet më lart, që në rastin e parë regjimi juridik i licencimit nuk mundëson licencimin e bankave guaskë.

1644. Pra, duket kështu që kërkesat e KTH 18.1 përmbushen përmes regjimit të licencimit sipas Ligjit për bankat, si dhe rregullat e rregulloret e BQK-së.

Marrëdhëniet korrespondente bankare me bankat guaskë – Kriteri thelbësor 18.2

1645. KTH 18.2 parasheh që institucionet financiare të mos lejohen të hyjnë apo të vazhdojnë marrëdhënie korrespondente bankare me banka guaskë.

1646. Fjalorthi i Metodologjisë së FATF-së përkufizon "shërbimet bankare korrespondente" si ofrim i shërbimeve bankare nga një bankë (banka korrespondente) për një bankë tjetër (banka pranuese). Bankat e mëdha ndërkombëtare zakonisht veprojnë si korrespondente për mijëra banka të tjera në botë. Bankat pranuese mund të gëzojnë një spektër të gjerë shërbimesh, duke përfshirë menaxhimin e parave (p.sh. llogari me interes në një numër valutash), transferet ndërkombëtare bankare të fondeve, pagesën e çeqeve, llogaritë e ndërmjetësimit të pagesave, si dhe shërbimet e këmbimit të huaj.

1647. Ligji për LPP/LFT nuk përmban përkufizim të bankave korrespondente.

1648. Paragrafi (6) i nenit 21 të Ligjit për LPP/LFT kërkon që ndërmjetësit financiarë të mos hapin as të mos mbajnë llogari korrespondente me një bankë guaskë apo ndonjë bankë që njihet që ka lejuar përdorimin e bankës guaskë për llogaritë e saj.

1649. Pa paragjykuar shqetësimet e shprehura në këtë raport, në lidhje me Letrën këshilluese 2007/1 të BQK-së, në reflektimin e dispozitave të Ligjit për LPP/LFT, Letra këshilluese kërkon që banka të mos themelojë e as të mos vazhdojë marrëdhënien bankare korrespondente me një bankë pranuese jovendore të themeluar në një juridiksion ku banka nuk ka prani fizike, si dhe që nuk është e ndërlidhur me një grup financiar të rregulluar (pra, bankë guaskë). Ekipi i vlerësimit informohet se këto dispozita do të ekzistojnë në Rregulloren e propozuar të BQK-së.

1650. Në anën tjetër, Rregulla X i BQK-së është i heshtur në këtë çështje.

1651. Terminologjia "ndërmjetës financiare" në paragrafin (6) i nenit 21 i Ligjit për LPP/LFT nuk përkufizohet në Ligj, por për qëllimet e kësaj analize, ajo interpretohet si referencë ndaj "bankave dhe institucioneve financiare" në pajtim me përdorimin e përgjithshëm të këtij termi në Ligj.

1652. Fjalët të lejuhet përdorimi i llogarive guaskë në paragrafin (6) të nenit 21 nuk kuptohen. Terminologjia e duhur e përdorur në standardet ndërkombëtare është të mundësojë që llogaritë e saj të përdoren nga banka guaskë.

1653. Pavarësisht nga kjo, dispozitat e paragrafit (6) të nenit 21 të Ligjit për LPP/LFT adresojnë vetëm njërën anë të marrëdhënies bankare korrespondente, duke qenë ndalim për bankat që të hapin apo të mbajnë llogari korrespondente me bankën guaskë. Neni 21 nuk adreson çështjen kur një bankë në Kosovë i ofron marrëdhënie bankare korrespondente një banke pranuese nga një vend tjetër. Në fakt, derisa në KTH shqyrtohen marrëdhëniet korrespondente bankare me bankat guaskë, paragrafi (6) i nenit 21 adreson hapjen dhe mbajtjen e llogarive me një bankë guaskë.

1654. Letra këshilluese në anën tjetër duket të adresojë çështjen nga këndi i marrëdhënieve bankare korrespondente me "institucionet" respondente, si dhe kjo vlen për rastet kur banka në Kosovë i ofron shërbime bankare, kundrejt mundësisë së pranimit të shërbimeve të tilla, siç përcaktohet me paragrafin (6) të nenit 21 të Ligjit për LPP/LFT - shih analizën për Rekomandimin 7 të FATF-së.

1655. Në kuptimin e përkufizimit të "bankës korrespondente" të përcaktuar në fjalorthin e Metodologjisë së FATF-së të përmendur si më lart, bankat duhen ndaluar të veprojnë për bankat guaskë qoftë si "respondent", ashtu edhe si "korrespondent".

1656. Pra, rrjedh që në mungesë të një përkufizimi për "bankat korresponduese" të cilat do të përfshinin edhe kur bankat në Kosovë ofrojnë shërbime bankare për institucionet financiare, dispozitat e Letrës këshilluese shkojnë përtej asaj që është synuar me Ligjin për LPP/LFT, edhe nëse është mundësuar transponim më i mirë i kërkesave sipas KTH 18.2.

1657. Në këto rrethana këshillohet të rishikohen dispozitat e paragrafit (6) të nenit 21 të Ligjit për LPP/LFT dhe të formulohen si në vijim:

Neni 21 (paragrafi (6)) Bankat dhe institucionet financiare nuk duhet të hyjnë apo të vazhdojnë marrëdhëniet korrespondente bankare me një bankë guaskë apo një bankë që lejon që llogaritë e saj të përdoren nga bankat guaskë.

1658. Për hir të qartësisë ligjore, rekomandohet më tutje që termi "marrëdhënia bankare korrespondente" të përkufizohet në Ligjin për LPP/LFT në bazë të përkufizimit të fjalorthit të FATF-së, për qëllime të përputhshmërisë edhe me Rekomandimin 18 edhe me Rekomandimin 7 të FATF-së:

Marrëdhënie bankare korrespondente – ofrimi i shërbimeve bankare nga njëra bankë (banka korrespondente) tek banka tjetër (banka respondente). Bankat në Kosovë do të veprojnë si "banka respondente" kur vendosin marrëdhënie për pranimin e shërbimeve bankare nga një bankë tjetër (korrespondente) ose si "banka korrespondente" kur vendosin marrëdhënie për ofrimin e shërbimeve bankare për një bankë tjetër (banka respondente).

Llogaritë e përdorura nga bankat guaskë – Kriteri thelbësor 18.3

1659. KTH 18.3 kërkon që institucionet financiare të detyrohen që të përmbushin kërkesat e tyre që institucionet financiare në vendet e huaja për të cilat ofrojnë shërbime bankare të mos lejojnë që llogaritë e tyre të përdoren nga bankat guaskë.

1660. Në përcaktimin mbi marrëdhëniet bankare korrespondente me bankat nga vendet e huaja, paragrafi (4) i nenit 21 vendos masa të avancuara për marrëdhënie të tilla, por nuk përcakton që bankat dhe institucionet financiare të konfirmojnë që institucioni respondent nuk lejon që llogaritë e tij të përdoren nga bankat guaskë¹⁵⁴.

154. Paragrafi (4) i nenit 21 të Ligjit për LPP/LFT mundohet t'i zhvendosë detyrimet nën Rekomandimin 7 të FATF-së. Referencat në paragrafin (4) nuk synojnë të vlerësojnë nëse ai i përmbush apo jo kërkesat e Rekomandimit 7 por vetëm si referencë brenda kontekstit të Rekomandimit 18.

1661. Siç theksohet më hollësisht në kontekstin e analizës së sipërme për KTH 18.2 në këtë raport, Ligji për LPP/LFT bashkë me dispozitat e Letrës këshilluese 2007/1 synojnë të mbulojnë kërkesat e KTH 18,3 duke ndaluar bankat dhe institucionet financiare që të hapin apo të mbajnë marrëdhënie të tilla.

1662. Është paragrafi (6) i Rekomandimit 21 ai i cili deri në një masë tenton të adresojë këtë çështje. Megjithatë, në mungesë të një përkufizimi të termit "marrëdhënie të bankës korresponduese" paragrafi (6) interpretohet për t'iu referuar "bankave korresponduese" ku bankat në Kosovë pranojnë shërbime bankare (shih fjalët "hapin ose mbajnë llogari korrespondente me banka guaskë" dhe jo për "një bankë guaskë") në vend të "bankave responduese" ku banka në Kosovë ofron shërbime bankare. Kështu, nuk ka kërkesë specifike për banka dhe institucione financiare që të përmbushin kërkesat e veta që bankat respondente në një juridiksion të huaj të mos lejojnë që llogaritë e tyre të përdoren nga bankat guaskë.

1663. Ndryshimi i propozuar sipas analizës së KTH 18.2 si më lart, duke lejuar vendosjen apo mbajtjen e marrëdhënieve bankare korrespondente me bankat guaskë apo bankat që lejojnë që llogaritë e tyre të përdoren nga bankat guaskë do të kontribuojë për harmonizim më të mirë me standardet e FATF-së.

1664. Prandaj, brenda këtij konteksti, amendamenti i propozuar në paragrafin (6) të nenit 21 sipas KTH 18.2 do të ofronte qartësi juridike.

Efektshmëria

1665. Mungesa e qartësisë ligjore mes institucioneve korrespondente dhe respondente, kombinuar me mungesën e përkufizimit të "marrëdhënieve bankare korrespondente" do të mund të kontribuonte negativisht në efektshmërinë e sistemit, pasi që industria do të mund ta interpretonte ndryshe detyrimin sipas Ligjit për LPP/LFT.

3.16.2. Rekomandimet dhe komentet

1666. Dispozitat e Ligjit për bankat që mbulojnë kërkesat dhe procedurat për banka dhe institucione financiare janë gjithëpërfshirëse dhe sigurojnë që secila bankë apo institucion financiar i licencuar si i tillë të ketë praninë fizike dhe menaxhmentin në Kosovë, si dhe të vepron brenda dhe jashtë Kosovës nga lokalet afariste të vendosura në Kosovë. Kështu, KTH 18.1 është i mbuluar në mënyrë të papërshtatshme.

1667. Analiza e dispozitave ligjore dhe të tjerave që mbulojnë kërkesat e tjera sipas Kriterit thelbësor 18.2 dhe 18.3 për Rekomandimin 18 identifikon mangësitë dhe dobësitë që duhen adresuar.

1668. Edhe pse këshillohet leximi i plotë i përshkrimit dhe analizës për kriteret specifike, në vijim janë dhënë indikacionet e dobësive apo mangësive kryesore të identifikuara:

- Ka mungesë të qartësisë ligjore në dallimin mes bankave korrespondente dhe respondente (KTH 18.2);
- Nuk ka përkufizim të marrëdhënies bankare korrespondente, që përfshin institucionet korrespondente dhe respondente (KTH 18.2);
- Nuk ka detyrim për bankat që të sigurojnë që institucionet respondente nuk lejojnë që llogaritë e tyre të përdoren nga bankat guaskë (KTH 18.3).

1669. Në këtë kuptim, raporti ofron rekomandime për ndryshimet e ligjit për harmonizim më të mirë të Ligjit për LPP/LFT me Kriterin thelbësor për Rekomandimin 18:

- Riformulimi i paragrafit (6) të nenit 21 për të hequr paqartësitë ligjore;
- Futja e përkufizimit të "marrëdhënies bankare korrespondente", që përfshin edhe institucionet "korrespondente" edhe "respondente" në pajtim me përkufizimin në fjalorthin e Metodologjisë së FATF-së.

3.16.3. Klasifikimi për Rekomandimin 18

	Klasifikimi	Përmbledhje e faktorëve bazë për klasifikim
R.18	PP	<ul style="list-style-type: none">• mungesa e qartësisë ligjore në dallimin mes bankave korrespondente dhe respondente;• nuk ka përkufizim të marrëdhënies bankare korrespondente;• nuk ka detyrim për bankat që të sigurojnë që institucionet respondente nuk lejojnë që llogaritë e tyre të përdoren nga bankat guaskë; si dhe• brengat e efektshmërisë për shkak të mungesës së qartësisë ligjore,

3.17. Mbikëqyrja e vazhdueshme, monitorimi dhe hyrja në treg (R.23)

3.17.1. Përshkrimi dhe Analiza

1670. Rekomandimi 23 kërkon nga institucionet financiare t'u nënshtrohen rregullimit dhe mbikëqyrjes së duhur dhe të zbatojnë në mënyrë efektive Rekomandimet e FATF-së. Përveç kësaj, ai kërkon që autoritetet relevante kompetente të zbatojnë masa për parandalimin e kriminelëve për të pasur në pronësi, për të qenë pronar përfitues apo të mbajnë pozita të larta në institucionet financiare.

1671. Dispozitat e Ligjit për BQK-në, Ligjit për bankat, Rregullores së UNMIK-ut Nr. 2001/25 për sektorin e sigurimeve, si dhe Ligjit për fondet pensionale, përcaktojnë autorizimet për rregullimin e kujdesit dhe mbikëqyrjes së autoriteteve kompetente përkatëse (BQK, si dhe paraardhësi i vet Autoriteti i Bankave dhe Pagesave të Kosovës (BPK)) në pajtim me ligjet përkatëse. Në fakt, neni 8 i Ligjit për BQK-në thekson në paragrafin (1) që detyrat e BQK-së në përmbushje të synimeve të përcaktuara me nenin 7 si dhe në dispozitat e tjera të Ligjit për BQK-në duhet të përfshijë edhe rregullimin, licencimin, regjistrimin dhe mbikëqyrjen e institucioneve financiare, siç përcaktohet më tutje me këtë ligj apo ndonjë ligj tjetër. Për më tepër, neni 23 i Ligjit për BQK-në më tutje thekson që BQK-ja do të ketë përgjegjësi ekskluzive për rregullimin, licencimin, regjistrimin dhe mbikëqyrjen e bankave dhe institucioneve të tjera financiare, siç përcaktohet më tutje në ligjet përkatëse.

1672. Por, Ligji për LPP/LFT nuk i jep drejtëpërdrejtë pushtet rregullator apo mbikëqyrës BQK-së për ta mbikëqyrë sektorin financiar për qëllime të parandalimit të PP dhe FT. Në vend të kësaj, Ligji përcakton NJIF si kompetencë të bazuar në marrëveshjen me shkrim.

1673. Në lidhje me këtë, në qershor të vitit 2013, NJIF dhe BQK kanë nënshkruar një marrëveshje në formë të MM për qëllime të nenit 36A të Ligjit për LPP/LFT. Shkurtimisht, MM parasheh mënyra efektive dhe efikase për shkëmbim të informacioneve në mes të dy autoriteteve dhe delegimin e mandatit mbikëqyrës nga NJIF tek BQK për bankat dhe institucionet financiare (tërë sektorit financiar) për qëllime të Ligjit për LPP/LFT.

1674. Paragrafi (2) i nenit 83 të Ligjit për bankat kërkon nga bankat dhe institucionet financiare të jenë në përputhje me detyrimet e LPP/LFT, derisa detyron BQK-në dhe NJIF-in të bashkëpunojnë në pajtim me ligjet në fuqi.

1675. Dispozitat e ngjashme për IMF dhe IFJB gjenden në paragrafin (2) të nenit 113 të Ligjit për bankat, me paragrafin (3) të të njëjtit nen që kërkon nga këto institucione të respektojnë gjitha ligjet, rregulloret, rregullat, udhëzimet, procedurat dhe urdhrat në lidhje me parandalimin e PP dhe FT.

1676. Mbi bazën e këtyre dispozitave, dhe kështu para amendamenteve të vitit 2013 për Ligjin për LPP/LFT, BQK ka marrë kompetenca mbikëqyrëse për tërë sektorin financiar për qëllimet e Ligjit për LPP/LFT i cili në atë kohë nuk kishte përcaktuar asnjë autoritet për këtë qëllim.

1677. Në të vërtetë, para amendamenteve të fundit të Ligjit për LPP/LFT dhe nënshkrimit të MM një vlerësim i përputhshmërisë së BQK-së si autoritet mbikëqyrës me Parimet thelbësore bankare të Bazelit¹⁵⁵, kryer nga Fondi Monetar Ndërkombëtar, ka gjetur çështje të ngjashme në mbikëqyrje me ato të përshkruara si më lart, si dhe vijimisht ka vlerësuar Parimet Themelore të Bazelit 18 për keqpërdorimin e shërbimeve financiare për veprimtari kriminale si në "mospërputhje".

1678. Në atë kohë, raporti mbi vlerësimin e përputhshmërisë së Kosovës me Parimet Thelbësore Bankare të Bazelit kishte shprehur brengën për bazën juridike të autorizimeve mbikëqyrëse të BQK-së për qëllimet e Ligjit për LPP/LFT dhe kështu edhe qëndrueshmërinë e regjimit të përputhshmërisë së LPP/LFT. Vlerësimi ka theksuar që *Pohohet, që ligji i mëparshëm (ende Rregullore e UNMIK-ut) i jepte autoritet Qendrës Informativ Financiare (paraardhëses së NjIF-it) për të kryer inspektime in-situ të përputhshmërisë së bankave, në bashkërendim me paraardhësen e BQK-së, Autoritetit Qendror Bankar të Kosovës. Duket që vlerësimi i referohet Rregullores së UNMIK-ut 2004/2 për ndalimin e pastrimit të parave dhe veprave të ndërlidhura penale, e cila është shfuqizuar me hyrjen në fuqi të Ligjit për LPP/LFT, pra dispozitat e saj nuk vlejné më.*

1679. Pavarësisht prej kësaj situatë, në këtë Raport, ekipi i vlerësimit vlerëson pozitivisht punën që është kryer nga BQK-ja në monitorimin e bankave dhe institucioneve financiare për respektimin nga ato të detyrimeve sipas ligjeve për LPP/LFT si dhe rregulloreve të nxjerra nga vetë BQK-ja edhe pse BQK nuk ka mandat të drejtpërdrejtë ligjor.

1680. Pas nënshkrimit të MM mes NJIF dhe BQK për delegimin e kompetencave mbikëqyrëse këtij të fundit për tërë sektorin financiar, në tetor të vitit 2013 BQK ka themeluar një division të pavarur që i raporton drejtpërdrejtë zv. Guvernatorit, me përgjegjësi për mbikëqyrjen e tërë sektorit financiar për qëllime të Ligjit për LPP/LFT. Para MM-së, BQK ka marrë përgjegjësi mbikëqyrëse për qëllime të Ligjit për LPP/LFT si pjesë e strukturës së saj prudenciale. Prandaj, pasi që themelimi i divizionit të pavarur ka ndodhur rishtazi, kjo analizë do të marrë parasysh punën paraprake në këtë drejtim nga BQK-ja, edhe pse ka munguar në atë kohë një bazë ligjore e duhur për kompetenca¹⁵⁶.

1681. Megjithatë, edhe pse ndryshimi në rrethana përmes së cilave BQK tani ka marrë kompetenca të delegura për mbikëqyrje të tërë sektorit financiar për qëllime të Ligjit për LPP/LFT, për qëllimet e këtij vlerësimi, derisa paragrafët në vijim, aty ku është e mundur, do të analizojnë pushtetin dhe procedurat e BQK-së në mbikëqyrje si kujdes, raporti nuk mund të marrë masat e autorizimet e tilla si automatikisht të vlefshme për qëllimet e Ligjit për LPP/LFT. Në rastet e tilla, raporti thjesht reflekton qëndrimet e ekipës së vlerësimit dhe do të ofrojë rekomandime për përmirësimin e situatës.

1682. Përveç kësaj, është me rëndësi të përmendet se VKR (faqe 25) që merret me faktorët që kanë të bëjnë me efektshmërinë e parandalimit dhe zbulimit të PP, FT, krimeve ekonomike dhe financiare më tutje konkludon se "*Funksionet mbikëqyrëse jo efektive të përputhshmërisë e ngrenë ekonominë jo formale dhe krimin ekonomik*". Del se VKR i referohet mbikëqyrjes në përgjithësi për qëllime të Ligjit për LPP/LFT prandaj dukshëm i referohet edhe BQK-së edhe NJIF-it. VKR konsideron se kjo jo efektshmëri si rrezik i lartë duhet të adresohet menjëherë. Ekipi i vlerësimit ka kuptuar se edhe BQK edhe NjIF janë duke e adresuar aktualisht këtë çështje.

Institucionet financiare që i nënshtrohen rregullimit dhe mbikëqyrjes së duhur për LPP/LFT – Kriteri thelbësor 23.1

1683. KTH 23.1 kërkon nga vendet të sigurojnë që institucionet financiare t'i nënshtrohen rregullimit dhe mbikëqyrjes së duhur, si dhe që ato të zbatojnë efektivisht rekomandimet e FATF-së.

1684. Ligji për LPP/LFT fuqizon NjIF-in që të mbikëqyrë gjitha subjektet raportuese sipas Ligjit, përfshirë sektorin financiar. Megjithatë, siç është thënë më lart, Ligji parasheh për NJIF të delegojë

155. *Parimet thelbësore për mbikëqyrje efektive bankare* janë nxjerrë më së pari nga Komiteti i Bazelit për mbikëqyrjen bankare në shtator të vitit 1997, si dhe janë plotësuar me Metodologjinë e vlerësimit në vitin 1999. Parimet thelbësore janë rishikuar më 2006, derisa është nxjerrë një Dokument konsultativ për rishikim të më tutjeshëm në vitin 2011. Synimi i Parimeve thelbësore është të vlerësojnë standardin e vendit në mbikëqyrjen bankare. Parimi 18 merret me parandalimin e keqpërdorimit të sistemit financiar që përdoret për PP dhe FT.

156. Për analizë të detajuar të strukturës së Divizionit të ri dhe planit të veprimit dhe strategjisë, luteni të referoheni më poshtë tek analiza e Rekomandimit 30 mbi burimet.

pjesë sektoriale të përgjegjësive të veta mbikëqyrëse tek autoritetet e tjera mbikëqyrëse. Brenda këtij konteksti NJIF ka deleguar përgjegjësi mbikëqyrëse për sektorin financiar tek BQK.

1685. Ligji për BQK-në, Ligji për Bankat dhe Ligji për Pensionet, që të gjitha përcaktojnë përgjegjësitë e mbikëqyrjes së kujdesit nga BQK-ja për bankat, institucionet financiare dhe fondet pensionale.

1686. Në praktikë, BQK-ja ka mbikëqyrur sektorin financiar për respektimin e dispozitave të Ligjit për LPP/LFT si dhe ka nxjerrë rregullore për këtë qëllim edhe para amendamenteve të vitit 2013 në Ligjin për LPP/LFT, dhe nënshkrimin të MM në mes të BQK dhe NJIF

Mbikëqyrja e institucioneve financiare për respektim të detyrimeve të LPP/LFT-së – Kriteri thelbësor 23.2

1687. Në dritën e amendamenteve të fundit në Ligjin për LPP/LFT dhe a paragjykuar analizën e sipërme për mungesën e autorizimit ligjor të BQK-së që të mbikëqyrë bankat dhe institucionet financiare për qëllimet e Ligjit për LPP/LFT para këtyre amendamenteve, paragrafët në vijim do të përshkruajnë dhe analizojnë fushëveprimin e mbikëqyrjes kujdestare të BQK-së në pajtim me Ligjin për BQK-në, Ligjin për bankat, si dhe Ligjin për fondet pensionale.

1688. Në vendosjen e detyrave të BQK-së në përmbushje të synimeve të Bankës, sipas nenit 7 të Ligjit për BQK-në, theksohet që këto përfshijnë përgjegjësinë e BQK-së që të rregullojë, licencojë, regjistrojë dhe mbikëqyrë institucionet financiare. Neni 23 i Ligjit i jep përgjegjësi ekskluzive BQK-së në këtë drejtim, duke përfshirë edhe shqiptimin e dënimeve administrative, të përcaktuara me të njëjtin Ligj.

1689. Paragrafi (1) i nenit 65 të Ligjit për BQK-në më tutje fuqizon BQK-në që të nxjerrë rregulloret detyrative, udhëzimet e urdhrat sipas nevojës për kryerjen e detyrave që i janë besuar BQK-së sipas këtij apo ndonjë ligji tjetër.

1690. Dispozitat e ndryshme në Ligjin për bankat fuqizojnë BQK-në që të nxjerrë rregullore detyrative për banka dhe institucione financiare që merren me kërkesat e kapitalit; kërkesat e likuiditetit; kufijtë e ekspozimit; pagesat e dividendëve; personat e ndërlidhur; klasifikimin e pasurive; ekspozimin ndaj valutave të huaja; auditorët e jashtëm; etj.

1691. Sipas nenit 57 të Ligjit për bankat, secila bankë dhe secila degë e ndërlidhur e saj i nënshtrohet ekzaminimit nga BQK-ja, përmes ekzaminuesve të emëruar nga BQK-ja. Këta kontrollues mund të vizitojnë bankat në periudha të arsyeshme sipas BQK-së, si dhe mund të ndër marrin veprime që konsiderohen të domosdoshme dhe të këshillueshme.

1692. Dispozita të ngjashme për mbikëqyrje të IMF-ve dhe IFJB-ve përcaktohen edhe me nenin 104 të Ligjit për bankat.

1693. BQK-ja ka shpjeguar, se para amendamenteve të fundit për kompetencat e saja mbikëqyrëse për qëllimet e Ligjit për LPP/LFT, në ndërmarrjen e funksioneve të saj mbikëqyrëse, Banka ka përdorur një qasje të bazuar në rrezik, e cila ka mundësuar identifikimin e hershëm të rreziqeve, si dhe një shpërndarje më efektive të burimeve mbikëqyrëse. Si rezultat, strategjitë e mbikëqyrjes i përshtaten profilit të riskut të institucioneve financiare, duke përcaktuar fokusin e frekuencës dhe atë të vazhdimësisë në kontrollime në terren.

1694. BQK-ja ka informuar që ajo synon të vazhdojë të përmbushë përgjegjësinë mbikëqyrëse për qëllime të Ligjit për LPP/LFT përmes kontrollimeve së jashtmi dhe vizitave në vend. Sipas tabelës së ofruar nga BQK-ja si më poshtë në përgjigjet e saj ndaj Pyetësorit të Ciklit të parë, inspektimet në terren para aranzhimeve mbikëqyrëse në vitin 2013 duken të jenë pakësuar, si dhe janë fokusuar më shumë në Zyrat e Huaja të Këmbimit, derisa duket që, me përjashtim në vitin 2013, nuk ka pasur kontrollime së jashtmi, përveç nëse ky është proces i vazhdueshëm përmes raportimit që bëhet nga bankat dhe institucionet financiare. BQK-ja më tutje ka konfirmuar që kontrollimet në tabelë nuk janë me fokus në LPP/LFT, por janë të natyrës së kujdesit të duhur, me një pjesë të LPP/LFT.

Tabela 19: Inspektimet e kryera nga BQK-ja, duke përfshirë fushën e LPP/LFT-së

Viti	Bankat (plotë)		Bankat (pjeshme)		IFJB e IMF-të		Kursime / kredi		Këmbimoret		Shërbimet postare	
	Në vend	Së jashtmi	Në vend	Së jashtmi	Në vend	Së jashtmi	Në vend	Së jashtmi	Në vend	Së jashtmi	Në vend	Së jashtmi
2008	6											
2009	7								3			
2010	5				5				2			
2011	4		1		2				30			
2012	3			1	1							
2013¹	2			1	1							

¹ Deri në tetor 2013.

1695. Pas vendosjes së rregullimeve të reja mbikëqyrëse dhe që nga themelimi i divizionit të pavarur të mbikëqyrjes për qëllime të monitorimit të përputhshmërisë me Ligjin për LPP/LFT në tetor 2013, BQK ka ndërmarrë ekzaminimet e fokusuar si në vijim:

Tabela 20: Inspektimet e kryera nga BQK që nga muaji tetor 2013

Viti	Bankat (plotë)		Bankat (pjeshme)		IFJB e IMF-të		Kursime / kredi		Këmbimoret		Shërbimet postare	
	Në vend	Së jashtmi	Në vend	Së jashtmi	Në vend	Së jashtmi	Në vend	Së jashtmi	Në vend	Së jashtmi	Në vend	Së jashtmi
2013				2	1							
2014¹	1			1	1				1			

¹ Numri i inspektimeve nga muaji tetor 2013 deri në mars 2014.

1696. Dispozitat në Ligjin për BQK-në, Ligjin për bankat dhe Ligjin për fondet pensionale, që fuqizojnë BQK-në për të nxjerrë rregulla e rregullore i referohen rregullimit e mbikëqyrjes së kujdesit për sektorin financiar.

1697. Nuk ka dispozita në asnjë ligj, duke përfshirë Ligjin për LPP/LFT, që fuqizojnë BQK-në për të nxjerrë rregulla apo rregullore për qëllimet e parandalimit të PP dhe FT. Duket që këto kompetenca janë siguruar përmes rregulloreve të UNMIK-ut, të cilat tashmë janë shfuqizuar me hyrjen në fuqi të ligjeve përkatëse si ai për LPP/LFT.

1698. Ekipi i vlerësimit ka pyetur nëse MM në mes të BQK dhe NJIF që i kalon kompetenca mbikëqyrëse BQK përfshin po ashtu edhe delegimin tek BQK lëshimin e rregulloreve pasi që kjo nuk është në Ligjin për LPP/LFT. Në të vërtetë, Ligji për LPP/LFT i jep kompetenca vetëm NJIF për të lëshuar rregullore të tilla.

1699. BQK ka informuar se Ligji për LPP/LFT i ndryshuar nuk i jep kompetenca BQK-së për të lëshuar rregullore dhe del se ka paqartësi ligjore për BQK-në të lëshojë rregullore të tilla. Rrjedhimisht, dhe si masë e përkohshme, MM rishtazi është amendamentuar deri në masën që NJIF i jep kompetenca BQK-së, në bashkëpunim me NJIF dhe në emër të NJIF, të lëshojë rregullore për sektorin financiar për qëllime të zbatimit të Ligjit për LPP/LFT. Synimi është që më vonë të ndryshohet Ligji për LPP/LFT për qartësi ligjore në ofrimin e kompetencave direkte ose të deleguara për BQK të lëshojë rregullore.

1700. Për më tepër, siç është shpjeguar në nenin 3.1 të këtij raporti, qasja e bazuar në risk, e përdorur nga BQK-ja për qëllime mbikëqyrjeje, qasja CAMEL, vetëm merr parasysh çështjet e kujdesit (Kapitali, Pasuritë, Menaxhmenti, të Ardhurat dhe Likuiditeti), dhe rrezikut të pastrimit të parave në institucionet individuale për qëllime mbikëqyrjeje.

1701. Gjatë vizitës në terren ekipi i vlerësimit është informuar që Divizioni i ri për Parandalimin e Pastrimit të Parave synon të zhvillojë një metodologji të bazuar në rrezik për mënyrën që ai synon ta zbatojë strategjinë e vete mbikëqyrëse. Në këtë fazë, duke qenë Divizion i ri me përgjegjësi direkte për parandalimin e PP dhe FT fokusi për Divizionin është që të familjarizohet me strukturën financiare dhe procedurat e kompetencave mbikëqyrëse¹⁵⁷.

157. BQK ka pohuar eventualisht se ka nxjerrë Manualin Mbikqyrës për LPP/LFT i cili e adreson qasjen e bazuar në rrezik.

1702. Ekipi i vlerësimit është informuar dhe i është dhënë kopja e "Strategjisë së Divizionit për Parandalimin e Pastrimit të Parave 2013-2016" dhe e "Planit të Veprimit të Divizionit për Parandalimin e Pastrimit të Parave 2013-2016", të dyja këto të cilat adresojnë zhvillimin e Divizionit të ri për t'i arritur synimet e veta¹⁵⁸.

1703. Sipas BQK-së, varësisht nga objektiva e vizitës dhe madhësia e institucionit, një vizitë në terren zakonisht zgjatë 2 javë me një ekip prej 2-3 njerëzve. Pastaj është edhe koha që nevojitet për ta hartuar raportin, diskutuar dhe përcjellë institucionit të ekzaminuar. Plani vjetor aktual 2014 i mbulon rreth 15 institucione dhe po ashtu përfshin vizitat përcjellëse dhe raportet.

1704. BQK-ja ka ndërmend të vizitojë çdo bankë të paktën dy herë në vit, një vizitë për qëllime të ekzaminimit dhe një për ndjekjen. Sipas BQK-së bankat do të mund të mbulohen nga burimet e pranishme. Por, për institucionet e tjera financiare vizitat do të jenë ndoshta një herë në vit. Plani aktual vjetor për vitin 2014 mbulon rreth 15 institucione dhe gjithashtu mbulon vizita të ndjekjes dhe hartimit e dorëzimit të raporteve.

1705. Duke pasur parasysh burimet dhe numrin e bankave dhe institucioneve financiare, përfshirë kohën e duhur prej dy javëve për një ekzaminim në terren, ekipi i vlerësimit ka disa rezervime të caktuara mbi atë se deri në cilën masë është një plan i tillë i përshtatshëm dhe i arritshëm përveç nëse bëhet në llogari të kualitetit të mbikëqyrjes. BQK, duke pranuar mungesën e përvojës mbikëqyrëse pasi që Divizioni ka qenë aktiv vetëm nga muaji tetor 2013, beson se mund t'ia arrijë këtij plani - për më shumë pasi që ka pasur një rritje në burime njerëzore brenda Divizionit.

1706. Pavarësisht nga kjo, në këtë Raport vlerësohet pozitivisht puna mbikëqyrëse e kryer nga BQK-ja para amendamenteve të Ligjit për LPP/LFT dhe nënshkrimin të MM-së me NJIF në sigurimin e respektimit të Ligjit për LPP/LFT dhe rregulloreve për sektorin financiar.

1707. Duke i njohur këto zhvillime brenda BQK-së, ekipi i vlerësimit nxit BQK-në të sigurojë që Divizioni i ri për Parandalimin e Pastrimit të Parave t'i ketë të gjitha mjetet e duhura, ligjore (për shembull, çështja e rregullave dhe rregulloreve) dhe operacionale (për shembull, burime njerëzore dhe teknologjike, përfshirë trajnimet) për të ndërtuar përvojën dhe ekspertizën e duhur për t'iu bërë ballë sfidave përpara në mënyrë që të mbikëqyrë siç duhet, në mënyrë të përshtatshme dhe efektive sektorin financiar për parandalimin e PP dhe FT.

Parandalimi i kriminelëve të jenë pronarë apo menaxherë të institucioneve financiare – Kriteri thelbësor 23.3¹⁵⁹

1708. KTH 23.3 kërkon që vendet të kenë të vendosura dispozitat ligjore apo masat rregullative përmes të cilave autoritetet mbikëqyrëse apo autoritetet e tjera kompetente mund të parandalojnë kriminelët apo ortakët e tyre nga mbajtja apo të qenit pronar përfitues i një interesi të konsiderueshëm apo kontrollues, apo mbajtjes së një funksioni të lartë menaxherial, duke përfshirë bordet mbikëqyrëse dhe ekzekutive, të një institucioni financiar.

1709. Sipas nenit 37 të Ligjit për bankat, BQK-ja ka kompetenca absolute në përcaktimin e aksionarëve të një banke. Ligji ndalon secilin person, në veprim të drejtpërdrejtë apo të tërthortë, si i vetëm apo në bashkëpunim me një person tjetër, nga të qenit aksionar i parë në një bankë pa marrë autorizimin paraprak me shkrim nga BQK-ja.

1710. Për më tepër, Ligji për bankat më tutje kërkon që autorizimi paraprak të merret nga BQK-ja kur aksionari i madh, në veprim të drejtpërdrejtë apo të tërthortë, si i vetëm apo në bashkëpunim me një person tjetër, synon të rrisë interesin pronësor në një bankë mbi 10, 20, 33, 50 apo 75 për qind (%) të kapitalit të saj të përgjithshëm.

1711. Neni 37 i Ligjit për bankat më tutje kërkon që bankat të njoftojnë BQK-në për përvetësimin e aksioneve brenda pesë (5) ditësh pas përvetësimit, nëse shuma e aksioneve të marra është e barabartë apo tejkalon pesë për qind (5%) të kapitalit, por nuk tejkalon dhjetë për qind (10%) në pajtim me atë formë, si dhe me përmbajtjen e informatave sipas kërkesës së BQK-së.

158. Për një analizë të këtyre dy dokumenteve luteni të referoheni në analizat e Rekomandimit 30 në këtë pjesë.

159. Referojuni po ashtu edhe në analizën mbi "kriteret e duhura dhe të përshtatshme" për menaxhmentin e lartë në Raport.

1712. Paragrafi (3) i nenit 37 përcakton informatat që duhet të përfshihen në zbatime për rritje të aksioneve në pajtim me nenin 37. Një prej kërkesave për secilin person fizik individual është *një deklaratë nga gjykata që shpalos ndonjë dënim për vepra penale nga një gjykatë penale, dosjet personale të falimentimit, përjashtimi nga ushtrimi i profesionit, apo përfshirjen e tanishme a të kaluar në funksion menaxhues të një korporate ose të ndonjë sipërmarrësi tjetër që i nënshtrohet procedurës së paftësisë së pagesës, nëse ekziston.*

1713. Sipas nenit 38 të Ligjit për bankat, BQK-ja vendos nëse miraton zbatimin e tillë në bazë të kriterëve të licencimit, por merr parasysh edhe përshtatshmërinë e aksionarëve të propozuar dhe pozitën e tyre në tregje financiare.

1714. Ligji për bankat përkufizon "aksionarin kryesor" si person që ka në pronësi, direkt apo indirekt, si i vetëm apo në bashkëpunim me ndonjë person tjetër, dhjetë për qind (10%) ose më shumë në çfarëdo klase të aksioneve votuese të një banke apo kompanie ose dhjetë për qind (10%) të interesit kapital në një bankë apo kompani.

1715. Nuk ka dispozita direkte të ngjashme mbi marrjen e aksioneve në IMF dhe IFJB. Megjithatë, neni 95 i Ligjit për Bankat përcakton që disa transaksione kërkojnë miratimin paraprak të BQK-së. Këto përfshijnë situatat e shitjes apo transferimit të biznesit të institucionit tek një entitet tjetër; secilin përbashkim apo blerje të IMF apo IFJB; si dhe situatat në të cilat IMF apo IFJB është subjekt juridik dhe ka transaksione që ndryshojnë listën e aksionarëve me dhjetë për qind (10%) apo më shumë të kapitalit të aksioneve dhe/ose të drejtave të votimit në kompani.

1716. Neni 38 i Rregullores së UNMIK-ut 2001/25 për licencimin, Mbikëqyrjen dhe Rregullimin e Kompanive të Sigurimit dhe ndërmjetësve të sigurimeve, kërkon miratimin nga BQK-ja për ndryshimet në aksione të kompanive të sigurimeve apo ndërmjetësve të sigurimeve, në rastet kur personi synon të blejë aksione më të mëdha, ose kur personi synon të ndryshojë masën e aksioneve të mëdha. Përbashkimet dhe amalgamimet ngjashëm kërkojnë autorizimin paraprak të BQK-së¹⁶⁰.

1717. Për më tepër, në kuptimin e nenit 39 të Rregullores së UNMIK-ut, ndryshimet në bordin e drejtorëve apo zyrtarëve të kompanive apo ndërmjetësve të sigurimeve, duhen raportuar dhe shpjeguar para BPK-së-paraardhës i BQK-së.

1718. Blerja e aksioneve në një bankë duket të jetë e mbuluar në masën e duhur përmes dispozitave të nenit 37 të Ligjit për bankat. Megjithatë, nuk ka detyrim për të informuar BQK-në kur shkarkohen aksionet përmes fazave të njëjta sipas nenit 37.

1719. Po ashtu nuk ka ndonjë referencë në Ligj mbi Bankat për detyrimet në blerjen e të drejtave votuese që në mënyrë indirekte rrit aksionet e mbajtura, përveç nëse termi "direkt apo indirekt" synohet të interpretohet sipas rastit.

1720. Kërkesa për një deklaratë nga gjykatat, sipas paragrafit (3.3) të nenit 37 të Ligjit për bankat është element pozitiv në matjen e respektimit të kërkesave për Rekomandimin 23 të KTH 23.3.

1721. Për më tepër, kriteret që duhen zbatuar nga BQK-ja në vendosjen për zbatimin për ndryshim të aksioneve, sidomos në blerjen e tyre, nuk merr parasysh implikimet në lidhje me PP apo FT.

1722. Direktiva e BE-së për bashkime dhe blerje¹⁶¹ përcakton pesë (5) kriterë në bazë të të cilave autoriteti mbikëqyrës vendos nëse blerja e aksioneve në një bankë mund të miratohet. Kriteri i pestë (5) përcakton: *nëse ka baza të arsyeshme për të dyshuar që, në lidhje me blerjen e propozuar, pastrimi i parave apo financimi i terrorizmit, brenda kuptimit të nenit 1 të Direktivës 2005/60/EC (*) është duke u kryer a provuar, apo është kryer a provuar, ose që blerja e propozuar mund të rrisë rrezikun që kjo të ndodhë.*

1723. Pra, rekomandohet që paragrafi i ri (6) t'i shtohet nenit 37 të Ligjit për bankat si në vijim:

160. Një projektligj i ri për sektorin e sigurimeve është në proces e sipër. Në ndërkohë Rregullorja e UNMIK-ut 2001/25 mbetet e vlefshme dhe e zbatueshme.

161. Direktiva 2007/44/EC e Parlamentit Evropian dhe e Këshillit e datës 5 shtator 2007 që ndryshon Direktivën e Këshillit 92/49/EEC dhe Direktivat 2002/83/EC, 2004/39/EC, 2005/68/EC dhe 2006/48/EC në lidhje me rregullat procedurale dhe kriteret e vlerësimit për vlerësimin e kujdesshëm të blerjeve dhe rritjen e fondit në dispozicion në sektorin financiar – GZ L247, 05.09.2007, faqe 1-16.

Neni 37(paragrafi (6)):Personi që direkt apo indirekt, si i vetëm apo në bashkëpunim me një person tjetër, vendos që:

- (i) të lirohet nga aksionet kryesore në një bankë;
- (ii) të zvogëlojë aksionet kryesore në mënyrë që të pushojë së qeni aksionar kryesor;
- (iii) zvogëlojë aksionet ashtu që proporcioni i aksioneve të bjerë nën 20, 33, 50 apo 75 për qind (%) të kapitalit

Duhet të njoftojë BQK-në duke theksuar masën e aksioneve, si dhe duke ofruar informata përkatëse mbi lirimimin nga aksionet apo zvogëlimin e tyre.

1724. Më tutje rekomandohet që paragrafi në nenin 38 të Ligjit për bankat të rinumërohet si paragrafi (1), derisa një paragraf i ri (2) të shtohet si në vijim, duke reflektuar kriterin nga direktiva e BE-së për bashkimet dhe blerjet:

Neni 38 (paragrafi (2)) BQK-ja më tutje vlerëson, në lidhje me blerjen e propozuar, është duke u kryer apo është kryer apo provuar pastrimi i parave apo financimi i terrorizmit në kuptimin e Ligjit për parandalimin e pastrimit të parave dhe financimit të terrorizmit, ose që si rezultat i blerjes së propozuar, mund të ketë rrezik më të madh të pastrimit të parave apo financimit të terrorizmit.

1725. Në vijim të rekomandimit si më lart, rekomandohet gjithashtu të ndryshohet paragrafi (3) i nenit 39 për bashkimet, konsolidimet dhe përvetësimet në Ligjin për Bankat si në vijim (ndryshimet në shkronja italiane):

Neni 39 (paragrafi (3)) Për qëllimet e vendosjes lidhur me kërkesën e parashtruar sipas këtij neni, kriteret për miratim paraprak të kërkesës për licencë bankare të parashtruara në nenin 7 si dhe kriteret për blerjen e aksioneve sipas nenit 38 të këtij Kreu zbatohen përshtatshëm.

1726. BQK-ja mund të marrë parasysh përfshirjen e rekomandimeve si më lart po ashtu për IMF dhe IFJB kur ato janë në formën e një entiteti juridik.

Kriteret "e duhura dhe të përshtatshme" për drejtorët dhe menaxhmentin e lartë – Kriteri thelbësor 23.3.1

1727. KTH 23.3.1 kërkon që drejtorët dhe menaxhmenti i lartë i institucioneve financiare që i nënshtrohen Parimeve Thelbësore të Bazelit të vlerësohen në bazë të kriterëve të "duhura dhe të përshtatshme", duke përfshirë ato që kanë të bëjnë me ekspertizën dhe integritetin.

1728. Neni 26 i Ligjit për bankat kërkon që secila bankë të administrohet nga një bord i drejtorëve, i zgjedhur nga aksionarët e bankës në një mbledhje të përgjithshme.

1729. Paragrafi (5) i nenit 26 vendos kriteret sipas të cilave personi nuk mund të bëhet kryetar i bordit të drejtorëve apo anëtar i tij:

- Personi i dënuar për vepër penale, apo i shpallur përgjegjës për një vepër ekonomike sipas Kodit Penal;
- Personi që sipas një vendimi gjyqësor është shpallur i paaftë të kryejë veprimtari brenda kompetencës së bordit të drejtorëve; si dhe
- Personi më i moshuar sesa shtatëdhjetë (70) vjeç në ditën e emërimit.

1730. Neni 28 i Ligjit mbi Bankat në anën tjetër përcakton kompetencat e bordit të drejtorëve, të cilat përfshijnë edhe emërimin e menaxhmentit të lartë.

1731. Sipas nenit 30 të Ligjit për bankat, menaxhmenti i lartë (kryeshefi ekzekutiv dhe zëvendësi i tij) emërohen nga bordi i drejtorëve me miratimin e BQK-së. Për më tepër, sipas nenit 34, asnjë person nuk mund të bëhet drejtor apo menaxher i lartë pa marrë miratimin paraprak të BQK-së.

1732. Dispozita të ngjashme për emërimin e individëve si anëtarë të bordit të drejtorëve dhe emërimin e menaxhmentit të lartë dhe menaxherëve të lartë për IMF dhe IFJB, sipas rastit, përcaktohen edhe me nenin 97 të Ligjit për bankat.

1733. Edhe pse në pajtim me Ligjin për fondet pensionale, BQK-ja ka përgjegjësinë e licencimit, rregullimit dhe mbikëqyrjes së fondeve pensionale, Ligji nuk duket t'i japë kompetencën BQK-së që

të miratojë emërimin e drejtorëve në Bord apo emërimin e menaxhmentit të lartë apo menaxherëve të lartë. Megjithatë, emërimi i Bordit Qeverisës të Trustit të Kursimeve Pensionale të Kosovës qeveriset me nenin 4 të Ligjit për Pensione. Sipas Ligjit, personat që emërohen të jenë anëtarë të Bordit Qeverisës duhet të jenë persona me integritet të njohur dhe duhet të kenë ekspertizën dhe përvojën profesionale në çështje pensionesh, financash, investimesh e sigurimesh. Një (1) nga tetë (8) anëtarët emërohet nga Qeveria si anëtar jvotues, derisa Komiteti përzgjedhës, i kryesuar nga Guvernatori i BQK-së, si dhe duke përfshirë Auditorin e Përgjithshëm dhe Ministrin e Financave, i bën propozimet për Kuvendin, për emërim të anëtarëve tjerë.

1734. Në kuptimin e nenit 52 të Rregullores së UNMIK-ut 2001/25, drejtorët dhe zyrtarët e një kompanie sigurimesh apo ndërmjetësi sigurimesh, si dhe zyrtarët përfaqësues të një dege, duhet të jenë persona "të duhur dhe të përshtatshëm" për ushtrimin e rolit të tyre. Ata nuk mund të lejojnë që marrëdhënia e tyre me aksionarët e kompanisë apo ndërmjetëses së sigurimeve, drejtorët tjerë, zyrtarët apo punëtorët tjerë të ndërhyjnë në detyrën e tyre të besuar ndaj të siguruarve, në asnjë mënyrë.

1735. Neni 35 i Ligjit për bankat parasheh që bordi i drejtorëve dhe menaxhmenti i lartë të jenë personat të cilët janë të përshtatshëm dhe të duhur për pozita të tilla dhe t'i plotësojnë kriteret nga BQK mbi kualifikimet, përvojat dhe integritetin. Në praktikë, BQK ndërmerr një test të thukët të "duhur dhe të përshtatshëm" mbi ekspertizën dhe integritetin e personave individualë të propozuar për emërim si drejtorë në borde të bankave dhe institucioneve financiare, menaxhment i lartë apo menaxherë të lartë. BQK ka informuar se në lidhje me këtë ka hartuar një Rregullore që trajton kriterin "të duhur dhe të përshtatshëm" që duhet zbatuar dhe procedurat për të. Rregullorja nuk i është vënë në dispozicion ekipit të vlerësimit.

1736. Teste të ngjashme "të duhur dhe të përshtatshëm" bëhen edhe për sektorin e sigurimeve, në kuptimin e Rregullores së UNMIK-ut 2001/25.

1737. BQK ka informuar se Rregullorja e saj 24 mbi Qeverisjen Korporative të Kompanive të Sigurimeve dhe Agjentëve të Sigurimeve e trajton çështjen e kriterit "të duhur dhe të përshtatshëm" për drejtorët, zyrtarët e lartë dhe zyrtarët e tjerë të institucioneve. Për më tepër, BQK ka informuar më tutje se Manuali i Licencimit (i brendshëm) i trajton kriteret specifike të "duhur dhe të përshtatshëm" për personat të cilat sipas Rregullores së UNMIK-ut dhe Rregullores 24 duhet t'i plotësojnë kriteret e "duhur dhe të përshtatshëm".

1738. Analiza megjithatë gjen që Ligji për fondet pensionale përcakton emërimin e Bordit Qeverisës të Trustit të Kursimeve Pensionale të Kosovës, por duket se nuk flet për emërimin e menaxhmentit të lartë të fondit të pensioneve. BQK ka informuar se përcaktimi i menaxhmentit të lartë mbetet përgjegjësi e Bordit drejtues të Trustit sipas Ligjit mbi fondet pensionale (04/L-101). Bordi pastaj e informon BQK-në në lidhje me vendimin.

Zbatimi i masave rregullative dhe mbikëqyrëse të kujdesit – Kriteri thelbësor 23.4

1739. KTH 23.4 përcakton që zbatimi i masave rregullative dhe mbikëqyrëse të kujdesit, të cilat vlejné edhe për PP në mënyrë të ngjashme për parandalimin e PP dhe FT për institucione financiare që i nënshtrohen Parimeve Thelbësore – bankat, sigurimet dhe letrat me vlerë.

1740. Masat e kujdesit, të cilat mund të përfshijnë referencat ndaj parandalimit të PP dhe FT, si dhe të cilat normalisht vlejné, do të mund të përfshinin procedurat e licencimit, rregullimin e emërimit të Drejtorëve të Bordit, si dhe menaxhmentit të lartë, kontrollit të brendshëm dhe procedurat parandaluese.

1741. Ligji për Bankat, Ligji për fondet e pensioneve dhe Rregullorja e UNMIK-ut 2001/25 nuk i referohen atij zbatimi, pasi që nuk ka ndërlidhje mes dispozitave përkatëse në ato ligje apo rregullore dhe Ligjit për LPP/LFT.

1742. Në praktikë, pavarësisht nga mungesa e bazës ligjore, para amendamenteve të Ligjit për LPP/LFT dhe nënshkrimin të MM relevant me NJIF në pajtim me nenin 36A të Ligjit për LPP/LFT. BQK-ja mbikëqyr sektorin financiar për respektimin e dispozitave të Ligjit për LPP/LFT, si dhe ka nxjerrë, dhe synon të nxjerrë rregulla e rregullore për mënyrën, në të cilën bankat dhe institucionet financiare duhet të operojné në përputhje me detyrimet e tyre të parandalimit të PP dhe FT.

1743. Megjithatë, duhet theksuar që, siç reflektohet dhe analizohet si më lart, rregullat dhe rregulloret e licencimit dhe çështjet e qeverisjes të zbatuara për qëllime kujdesi nga BQK-ja, janë të vlefshme edhe për qëllimin e parandalimit të PP dhe FT. Rekomandimet e dhëna si më lart në këtë kuptim duhet të sigurojnë ndërlidhjen mes rregulloreve të kujdesit dhe parandalimit të PP dhe FT, sipas nevojës në ato dispozita, të cilat mund të gjenden vetëm në legjislacionin specifik financiar. Për këtë qëllim, në kontekstin e Ligjit për LPP/LFT, ky raport bën rekomandime që i referohen, për shembull, kriterit për blerje të aksioneve.

1744. Megjithatë, rekomandohet që çdo revidim i ardhshëm i dispozitave ligjore mbi përgjegjësitë mbikëqyrëse përqëllimet e Ligjit për LPP/LFT, të përcillen me autorizime për autoritetet kompetente relevante për të nxjerrë rregulla e rregullore përkatëse, si dhe për të zbatuar autorizimet mbikëqyrëse të kujdesit sipas nevojës – në këtë drejtim, referojuni rekomandimeve të dhëna në seksionin 3.18 të këtij raporti në analizimin e Rekomandimit 29 të FATF-së.

Licencimi apo regjistrimi i shërbimeve të transferimit të vlerave të parasë dhe këmbimit të valutës – Kriteri thelbësor 23.5

1745. KTH 23.5 parasheh që personat apo subjektet që ofrojnë shërbime të TP-së apo këmbimit të valutës t'i nënshtrohen procesit të licencimit apo regjistrimit nga një autoritet i emëruar kompetent.

1746. Sipas nenit 8 të Ligjit për BQK-në, që përcakton detyrat e Bankës, paragrafi (1.2) i tij përcakton njërin prej detyrave të Bankës, pra rregullimin, regjistrimin, si dhe mbikëqyrjen e institucioneve financiare, siç specifikohet më tutje me këtë Ligj apo në ligje të tjera. Sipas Ligjit për BQK-në, "institucioni financiar" përkufizohet si: *subjekte si banka, zyra të këmbimit valutor, kompani të sigurimeve, fonde pensionale, si dhe subjekte të tjera që ushtrojnë veprimtari financiare, siç përcaktohet në ligjet relevante për qëllimet e këtij ligji, për të cilat Bankës Qendrore i është dhënë autoritet mbikëqyrës me ligj*. Ligji për BQK-në megjithatë mbetet i mangët në përkufizimin e "veprimtarisë financiare".

1747. Neni 4 i Ligjit për bankat ngjashëm përcakton që: BQK-ja ka përgjegjësi ekskluzive për dhënien e licencave për të gjitha bankat dhe regjistrimin e të gjitha IMF-ve dhe IFJB-ve.

1748. Në anën tjetër, Ligji për bankat përkufizon "institucionin financiar" të përfshijë gjitha bankat, IFJB dhe IMF të rregulluara me vetë Ligjin. Ligji më tutje e përkufizon "institucionin financiar jobankar" si: *- personi juridik që nuk është bankë e as institucion mikrofinanciar, që është licencuar nga BQK-ja sipas këtij ligji, për t'u përfshirë në një ose më tepër nga veprimtaritë vijuese: dhënien e kredive, hyrjen në hua dhe kontrata qiradhënie financiare-lizingu, në nënshkrimin, tregtimin, ndërmjetësimin ose shpërndarjen e letrave me vlerë, veprimin si shoqëri investuese ose këshilltar i investimeve apo ofrimin e shërbimeve të tjera financiare siç janë këmbimi valutor; kartat e kreditit; faktoringun, ose garancitë, ose shërbime të tjera financiare, edukuese-trajnuese, këshillëdhënëse dhe operacionale, si dhe veprimtari të tjera sipas përcaktimit nga BQK-ja*.

1749. Si plotësim ndaj Ligjit për BQK-në në përkufizimin e "institucionit financiar", Ligji për bankat jep një përkufizim të "veprimtarisë financiare" në nenin 44, i cili, edhe pse përcakton shërbimet e transfertave të pagesave dhe këmbimit valutor, megjithatë kufizohet në banka.

1750. Përkufizimi i shërbimeve që mund të ofrohen nga IFJB sipas nenit 94 të Ligjit për Bankat përfshin *transferimin dhe pranimin e parave, ose të shërbimeve të pagesave, për pagesat që kryhen brenda dhe jashtë vendit*, por nuk përfshin shërbimet e këmbimit valutor.

1751. Në përkufizimin e vet të "institucionit financiar", Ligji për LPP/LFT përfshin¹⁶² transferimet e valutës apo instrumenteve monetare, me çfarëdo mënyrë, duke përfshirë edhe sistemin joformal të transferimit të parave, ose rrjetin e personave apo entiteteve që mundësojnë transferimin e parave jashtë sistemit konvencional të institucioneve financiare; si dhe ndërrimin e parave dhe valutës.

1752. Rregullorja e UNMIK-ut 1999/21 për licencimin, mbikëqyrjen dhe rregullimin e bankave, e cila është shfuqizuar me hyrjen në fuqi të Ligjit për bankat, përkufizonte "institucionin financiar" si: *personin juridik që nuk është bankë e që është licencuar nga BPK-ja për t'u përfshirë në një ose më tepër nga veprimtaritë vijuese: dhënien e kredive, nënshkrimin, tregtimin, ndërmjetësimin ose*

162. Për përkufizimin e plotë të veprimtarive të një institucioni financiar, për qëllimet e Ligjit për LPP/LFT, referojuni pjesës 3 të këtij raporti, mbi 'Fushën e mbulimit të Ligjit për LPP/LFT'.

shpërndarjen e letrave me vlerë, veprimin si menaxher i kompanisë së investimeve ose këshilltar i investimeve a ofrimin e shërbimeve të tjera financiare siç janë: shërbimet financiare për dhënie me qira të pajisjeve, shërbimet mikrofinanciare, këmbimi valutor ose shërbime të tjera financiare, informative, këshillëdhënëse dhe operationale. Përkufizimi është tejet i ngjashëm me atë të përcaktuar nga Ligji për bankat që ka shfuqizuar Rregulloren e UNMIK-ut.

1753. Për më tepër, neni 25 i Rregullores së UNMIK-ut 1999/21 përkufizon aktivitetin financiar në të njëjtën mënyrë si ai në Ligjin për bankat, por ngjashëm përcakton vetëm veprimtaritë që mund të ndërmerren nga bankat.

1754. Rregulla XVI i BQK-së për regjistrimin, mbikëqyrjen dhe operationet e institucioneve financiare jobankare përkufizon dhe përcakton që "Zyra e këmbimit valutor" konsiderohet të jetë "institucion financiar", sipas përkufizimit të nenit 2 të Rregullores 1999/21, pra do të thotë subjekt fizik apo juridik që nuk është bankë, si dhe ndërmerr shitjen dhe blerjen e valutave të huaja. Ngjashëm, "zyra e transferimit të parave" konsiderohet të jetë "institucion financiar", sipas përkufizimit të nenit 2 të Rregullores 1999/21, pra do të thotë subjekt fizik apo juridik që nuk është bankë, si dhe ofron shërbime të transferimit elektronik apo bankar të parave përmes një sistemi të autorizuar elektronik ndërkombëtar të transferimit. Rregullorja 1999/21 tanimë është e shfuqizuar dhe referimi ndaj saj bëhet i pavlefshëm, si dhe nuk ka efekt.

1755. Siç është theksuar tashmë me nenin 3 "Fusha e mbulimit të Ligjit për LPP/LFT", ekzistojnë dallime të mëdha dhe serioze në përkufizimet e ndryshme mbi atë se çfarë do të thotë institucion financiar në ligje të ndryshme. Paragrafët në vijim vlerësojnë këtë situatë vetëm në lidhje me ato subjekte që ofrojnë shërbime të TP-së apo këmbimi valutor.

1756. Përkufizimi i "institucionit financiar" sipas Ligjit për BQK-na ka një referencë direkte ndaj zyrave këmbimore. Kështu, dispozita për shërbime të transferimit të parave duhet identifikuar përmes përkufizimeve të veprimtarive financiare në ligjet e tjera përkatëse.

1757. Ngjashëm, përkufizimi i institucionit financiar jobankar në Ligjin për bankat bën referencë direkte vetëm për shërbimet e këmbimit valutor, si dhe i lë shërbimet e transferimit të parave në përkufizimin e veprimtarisë financiare.

1758. Përkufizimi i veprimtarisë financiare në nenin 44 të Ligjit për bankat i referohet vetëm veprimtarive që mund të ndërmerren nga bankat. Por, veprimtaritë e një IFJB, siç përshkruhet në nenin 94 të Ligjit për bankat, përmbajnë referenca ndaj shërbimeve të transferimit (që nuk përfshihen në përkufizim), por përjashtojnë shërbimet e këmbimit të valutës së huaj (që përfshihen në përkufizim).

1759. Është Rregulla XVI i BQK-së ai që mundohet të ndërlidhë edhe shërbimet e transferimit edhe ato të këmbimit valutor me përkufizimin e institucionit financiar në Rregulloren e UNMIK-ut 1999/21, e cila megjithatë është shfuqizuar nga Ligji për bankat, pra çfarëdo reference e tillë në Rregullën XVI bëhet irrelevante.

1760. Nga kjo rrjedh pra që përkufizimet e ndryshme të institucionit financiar, e që dallojnë në substancë, krijojnë paqartësi ligjore në kërkesat e licencimit apo regjistrimit, si dhe në detyrimet për shërbime të transferimit dhe këmbimit valutor.

1761. Kështu, shërbimet e këmbimit të valutës së huaj ligjërisht mund të jenë pjesë e regjimit të licencimit apo regjistrimit të BQK-së, për shkak të referencës së drejtpërdrejtë në Ligj për BQK-në dhe Ligj për bankat, edhe pse aktiviteti i tillë nuk përfshihet në nenin 94 të Ligjit për bankat si aktivitet i një IFJB.

1762. Në anën tjetër, shërbimet e transferimit nuk përfshihen në përkufizimin e institucionit financiar në Ligjin për BQK-në, si dhe në Ligjin për bankat, por përfshihen si një aktivitet në nenin 94 të Ligjit për bankat për institucione financiare jobankare.

1763. Referenca në Rregullën XVI të BQK-së ndaj SHTV në përkufizimin e institucionit financiar në Rregulloren e UNMIK-ut 1999/21 bëhet e parëndësishme, pasi që Rregullorja e UNMIK-ut është shfuqizuar me Ligjin për bankat, si dhe krijon konflikte me përkufizimet e reja.

1764. Rrjedhimisht, rekomandohet fuqimisht që përkufizimet e ndryshme të institucionit financiar në ligjet e lartpërmendura të harmonizohen mes vete, si dhe në lidhje me veprimtaritë e IFJB me qëllim të krijimit të qartësisë juridike në autorizimet licencuese të BQK-së.

1765. Pra, duket që mund të ketë paqartësi ligjore në kuptimin e pushtetit të BQK-së për licencimin apo regjistrimin e shërbimeve të transferimit të parave përmes Ligjit mbi Bankat apo Ligjit mbi BQK-në, edhe pse në praktikë kjo ka ndodhë edhe para vlerësimit të Ciklit të parë.

1766. Pavarësisht nga kjo, shpallur me Dekretin Nr. DL-016-2013 të datës 24 prill 2013, Ligji i ri Nr. 04/L-155, i datës 4 prill 2013 mbi Sistemin e Pagesave ka hyrë në fuqi (Gazeta Zyrtare 12/2013 e datës 03.05.2013). Fushëveprimi i ligjit të ri është të parashoh për Bankën Qëndrore, në pajtim me Ligjin mbi Bankat, të jetë autoriteti i vetëm përgjegjës për rregullimin dhe mbikëqyrjen e sistemit të pagesave në Kosovë, me qëllim të sigurimit të kujdesit, qëndrueshmërisë dhe efektshmërisë. Në mënyrë që të rregullohet sistemi i pagesave, ligji i ri parasheh kushte sipas të cilave institucionet e pagesave që ofrojnë shërbime të pagesave të jenë të autorizuar dhe operatorët e pagesave dhe sistemet e pagesave të siguracioneve të licencuar nga Banka Qëndrore; kushtet dhe standardet sipas të cilave shërbimet e tilla mund të ofrohen dhe të operacionalizohen sistemet e pagesave të kliringut dhe të siguracioneve; dhe për masa dhe procedura sipas të cilave BQK duhet të ushtrojë kompetencat e veta mbikëqyrëse.

Monitorimi dhe mbikëqyrja e shërbimeve të transferimit të parave apo vlerës apo të këmbimit valutor – Kriteri thelbësor 23.6

1767. KTH 23.6 kërkon që personat fizikë apo juridik që ofrojnë shërbime të transferimit apo të këmbimit valutor t’i nënshtrohen sistemeve efektive për monitorimin dhe sigurimin e përmbushjes së kërkesave vendore për luftimin e pastrimit të parave dhe financimit të terrorizmit.

1768. Në përkufizimin e vet të “institucionit financiar”, Ligji për LPP/LFT përfshin¹⁶³ transferimin e valutës apo instrumenteve monetare, në çfarëdo mënyre, duke përfshirë atë me anë të sistemit joformal të transferimit të parave, ose përmes një rrjeti personash apo entitetesh që mundësojnë transferimin e parave jashtë sistemit konvencional të institucioneve financiare; si dhe ndërrimin e parave dhe valutës.

1769. Sipas nenit 16 të Ligjit për LPP/LFT, institucionet financiare siç përkufizohen në ligj konsiderohen të jenë subjekte raportuese, pra detyrohen të respektojnë gjitha detyrimet në fuqi për parandalimin e PP dhe FT në kuptimin e termave të ligjit.

1770. Në fakt, neni 19 i Ligjit për LPP/LFT përcakton detyrime specifike për banka dhe institucione financiare që ofrojnë shërbime transferimi bankar dhe vendos procedurat që duhen ndjekur për parandalimin e PP dhe FT në kryerjen e transferimit¹⁶⁴.

1771. Siç theksohet tashmë me këtë Raport, Ligji për LPP/LFT emëron NJIF-in si autoritet mbikëqyrës për gjitha subjektet raportuese me nenin 36A që i jep kompetentca BQK-së për ta marrë përgjegjësinë për mbikëqyrjen e tërë sektorit financiar vetëm pas delegimit me shkrim nga NJIF, dhe i cili delegim është dhënë në pajtim me MM 2013 në mes të BQK dhe NJIF.

1772. Pavarësisht prej mungesës së mandatit ligjor mbikëqyrës para amendamenteve të vitit 2013 në Ligjin për LPP/LFT, BQK-ja ka informuar se janë ndërmarrë disa inspektime në terren. Dy inspektimesh në terren janë ndërmarrë për ofruesit e shërbimeve të TPV që nga themelimi i Divizionit të ri për Parandalimin e Pastrimit të Parave në tetor të vitit 2013:

Tabela 21: Vizitat në terren tek OTP me komponentin e LPP-së

	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014 ¹
Operatorë TPV		1		2			
Operatorë të këmbimit valutor		3	2	30			1
Gjithsej		4	2	32			1

¹ Deri në tetor të vitit 2014

1773. Pa marrë parasysh dallimet në përkufizimet e institucionit financiar në lidhje me shërbimet e transferimit të parave dhe këmbimit të parave apo valutës, prapë Ligji për LPP/LFT i vë të dy entitetet si subjekte raportuese për qëllimet e parandalimit të PP dhe FT sipas ligjit.

163. Për përkufizimin e plotë të institucionit financiar, për qëllimet e Ligjit për LPP/LFT, referojuni nenit 3 të këtij Raporti mbi “Fushën e mbulimit të Ligjit për LPP/LFT”.

164. Deri në një masë këto reflektojnë kërkesat sipas RV VII të FATF-së.

1774. Të dy llojet e institucioneve financiare prandaj do të binin ndër kompetencat mbikëqyrëse të BQK sipas nenit 36A të Ligjit për LPP/LFT, pavarësisht prej mungesës së mandatit ligjor para amendamenteve të vitit 2013 të Ligjit për LPP/LFT, edhe pse BQK ka marrë përgjegjësi të tillë dhe në praktikë ka monitoruar institucionet e tilla mbi përputhshmërinë e tyre me Ligjin për LPP/LFT, edhe para delegimeve të kompetencave të tilla si pjesë e kompetencave të veta mbikëqyrëse të kujdesit.

Licencimi, rregullimi dhe mbikëqyrja e gjitha institucioneve financiare nuk i nënshtrohet Parimeve thelbësore – Kriteri thelbësor 23.7

1775. KTH 23.7 parasheh që gjitha llojet e institucioneve financiare që nuk zbatojnë Parimet thelbësore për banka, kompani sigurimi apo kompani investuese, të licencohen apo regjistrohen, si dhe të rregullohen përshtatshëm, e t'i nënshtrohen mbikëqyrjes për parandalim të PP dhe FT.

1776. Për hir të plotësisht të kësaj analize, do t'i referohemi autorizimeve të BQK-së në këtë drejtim për gjithë sektorin financiar, por fokusohemi tek ato entitete që nuk bëjnë pjesë tek Parimet thelbësore.

1777. Siç është përshkruar tashmë tek analiza për KTH 23.5 të këtij raporti, Ligji për BQK-në dhe Ligji për bankat përcaktojnë që BQK-ja ka përgjegjësinë ekskluzive të licencimit dhe rregullimit me kujdes të institucioneve financiare, sipas përkufizimeve të tyre apo ligjeve të tjera.

1778. Ligji për fondet pensionale ngjashëm përcakton përgjegjësitë e licencimit dhe rregullimit të kujdesit të BQK-së për fonde të pensioneve, derisa Rregullorja e UNMIK-ut 2001/25 përcakton pushtetin dhe përgjegjësitë e kujdesit të BQK-së për licencim dhe rregullim për kompani sigurimi dhe ndërmjetëse sigurimi.

1779. Në pajtim me dispozitën e re të nenit 36A në Ligjin për LPP/LFT dhe sipas MM në mes të BQK dhe NJIF, BQK ka tani mandat ligjor mbikëqyrës për ta monitorimin dhe mbikëqyrjen e tërë sektorit financiar për qëllime të përputhshmërisë me Ligjin për LPP/LFT.

1780. Pa paragjykuar analizën dhe konkludimet sipas analizës për KTH 23.5 si më lart, si dhe duke iu referuar shërbimeve të transferimit dhe këmbimit të valutës, duket që gjitha institucionet financiare që merren me veprimtari financiare, sipas përkufizimeve në ligjet përkatëse, i nënshtrohen një regjimi licencues apo regjistruar, si dhe i nënshtrohen rregullimit dhe mbikëqyrjes nga BQK-ja. Në fakt, Ligji për BQK-në dhe Ligji për bankat ia bartin BQK-së gjithë mbikëqyrjen e kujdesit mbi gjitha institucionet financiare. Kjo kompetencë më tutje zgjerohet përmes kompetencave të mbikëqyrjes së kujdesit për shërbimet e pagesave nga BQK-ja sipas Ligjit mbi Sistemet e Pagesave.

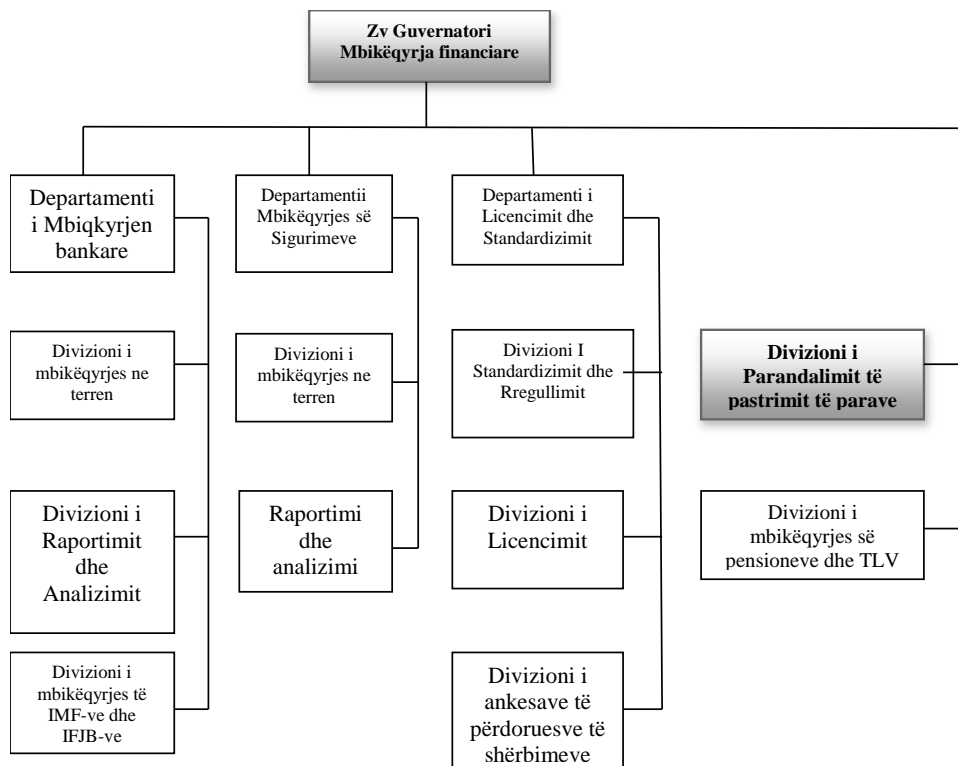
1781. Siç është theksuar tashmë në këtë Raport, në Raport vlerësohet pozitivisht puna mbikëqyrëse që është kryer nga BQK-ja në të siguruarit që i gjithë sektori financiar të jetë në përputhje me detyrimet sipas Ligjit për LPP/LFT për parandalimin e PP dhe FT, pavarësisht prej mungesës së mandatit ligjor para amendamenteve të vitit 2013 në Ligjin për LPP/LFT.

Rekomandimi 30

1782. Rekomandimi 30 kërkon që autoriteteve kompetente relevante të përfshira në luftimin e PP dhe FT t'u ofrohen burime të nevojshme financiare, njerëzore dhe teknike dhe që personeli i tyre të jetë me integritet të lartë.

Struktura, financimi, personeli dhe burimet e tjera të autoriteteve mbikëqyrëse – Kriteri thelbësor 30.1

1783. Në KTH 30.1 parashihet që autoritetet mbikëqyrëse përgjegjëse të sigurojnë nga institucionet financiare përmbushjen e detyrimeve të parandalimit të PP dhe FT sipas ligjeve përkatëse, që të kenë strukturën, financimin, personelin e duhur, si dhe të kenë burime të mjaftueshme teknike dhe të tjera për të kryer plotësisht dhe efektivisht funksionet e tyre.

1784. Pas amendamenteve të vitit 2013 në Ligjin për LPP/LFT dhe nënshkrimin e MM në mes të NJIF dhe BQK që i delegon kompetencat mbikëqyrëse për tërë sektorin financiar tek BQK, në tetor të vitit 2013 BQK ka themeluar një Divizion për Parandalimin e Pastrimit të Parave i cili i raporton drejtëpërdrejtë zv. Guvernatorit përgjegjës për mbikëqyrje financiare. Para muajit tetor 2013, edhe BQK nuk ka pasur mandat ligjor mbikëqyrës për qëllimet e Ligjit për LPP/LFT, BQK-ja ka ushtruar këtë funksion përmes Drejtoratit të saj të mbikëqyrjes bankare, i cili në atë kohë përfshinte një Divizion kundër pastrimit të parave.

1785. Diagrami më lart, i nxjerrë nga faqja zyrtare e BQK-së ofron strukturën dhe linjën raportuese të tri Departamenteve që formojnë Drejtorinë e Mbikëqyrjes Bankare dhe e Divizionit për Parandalimin e Pastrimit të Parave i cili njejtë i raporton drejtëpërdrejtë Mbikëqyrjes Financiare të zv. Guvernatorit, pjesë e të cilës është edhe Divizioni për LPP/LFT.

1786. Aktualisht janë pesë persona brenda Divizionit për Parandalimin e Pastrimit të Parave përfshirë Kryesuesin e Divizionit. Sipas Kryesuesit, struktura dhe burimet e tashme janë të përshtatshme për të përmbushur objektivat e Divizionit.

1787. Divizioni për Parandalimin e Pastrimit të Parave në BQK financohet përmes Buxhetit të BQK-së, sipas dispozitës në nenin 64 të Ligjit të BQK-së, i cili vlen për gjitha fushat e tjera të Bankës. Ky Divizion ka qasje në sistemet e TI-së dhe burimet e tjera të Bankës.

1788. Sipas Strategjisë së Divizionit për Parandalimin e Pastrimit të Parave për 2013-2016 objektivat themelore strategjike janë:

- Kapacitetet përforcuese të Divizionit për Parandalimin e Pastrimit të Parave brenda BQK-së,
- Zhvillimi i vazhdueshëm i infrastrukturës ligjore,
- Përforcimi i vazhdueshëm i mbikëqyrjes dhe kontrollit dhe rritja e bashkëpunimit dhe vetëdijesimit,
- Zhvillimi dhe përforcimi i bashkëpunimit në aspektin e brendshëm dhe të jashtëm.

1789. Për këtë qëllim, Divizioni ka zhvilluar një Plan Veprimi për 2013-2014. Me interes të veçantë për analizën e Rekomandimit 30 KTH 30.1 është objektiva e parë bie fjala përforcimi i kapaciteteve të Divizionit. Sipas Planit të Veprimit dy objektiva specifike për përforcimin e kapaciteteve të Divizionit janë (i) rekrutimi i zyrtarëve të rinjë për të plotësuar vendet e lira të punës, përfshirë zhvillimin e Përshkrimit të Punës dhe përgjegjësive për stafin ekzistues dhe të ri,

dhe (ii) vlerësimi dhe ofrimi i nevojave teknike, edhe përmes paisjeve teknike edhe ekspertizës dhe hapësirës së punës. Plani i Veprimit më tutje adreson përditësimin e legjislacionit dhe rregulloreve dhe zhvillimin e ekspertizës mbikëqyrëse.

1790. Përderisa zhvillimet e Strategjisë dhe Planit të Veprimit 2013-2016 janë hapa pozitivë përpara, ekipi i vlerësimit e nxit BQK-në të sigurojë zbatimin efektiv dhe në kohë të Planit të Veprimit dhe të sigurojë që gjatë periudhës zbatuese të vihen në vend masa për të siguruar monitorimin e vazhdueshëm të sektorit financiar për parandalimin e PP dhe FT. Në veçanti fokusi në këtë fazë duhet të jetë në rekrutimin e personelit të duhur dhe zhvillimin e teknologjisë efikase për ta përkrahur punën e Divizionit.

1791. Ligji për LPP/LFT parasheh NJIF-in si autoritet mbikëqyrës për mbikëqyrjen e të gjitha subjekteve raportuese. Prandaj, përderisa NJIF synon të hyjë në MM me autoritetet e tjera kompetente të ngjashme me atë me BQK-në dhe të cilët do të merrnin përgjegjësi mbikëqyrëse për sektorët specifik, NJIF duhet t'i përmirësojë kapacitetet e veta përmes burimeve teknike dhe njerëzore.

1792. NJIF ka zhvilluar një Plan të Performancës dhe Burimeve për 2014-2016. Objektiva 6 - Përmirësimi i Kapacitetit të NJIF - është me referencë të veçantë në analizën e KTH 30.1. Plani shikon në mënyrë objektive në përmirësimin e kapaciteteve të NJIF përmes financimit të duhur, burimeve teknike (paisjeve dhe njerëzore), rekrutimit të përputhshmërisë dhe personelit tjetër dhe programeve të trajnimit dhe zhvillimin e treguesve kyç të performancës për monitorimin mujor.

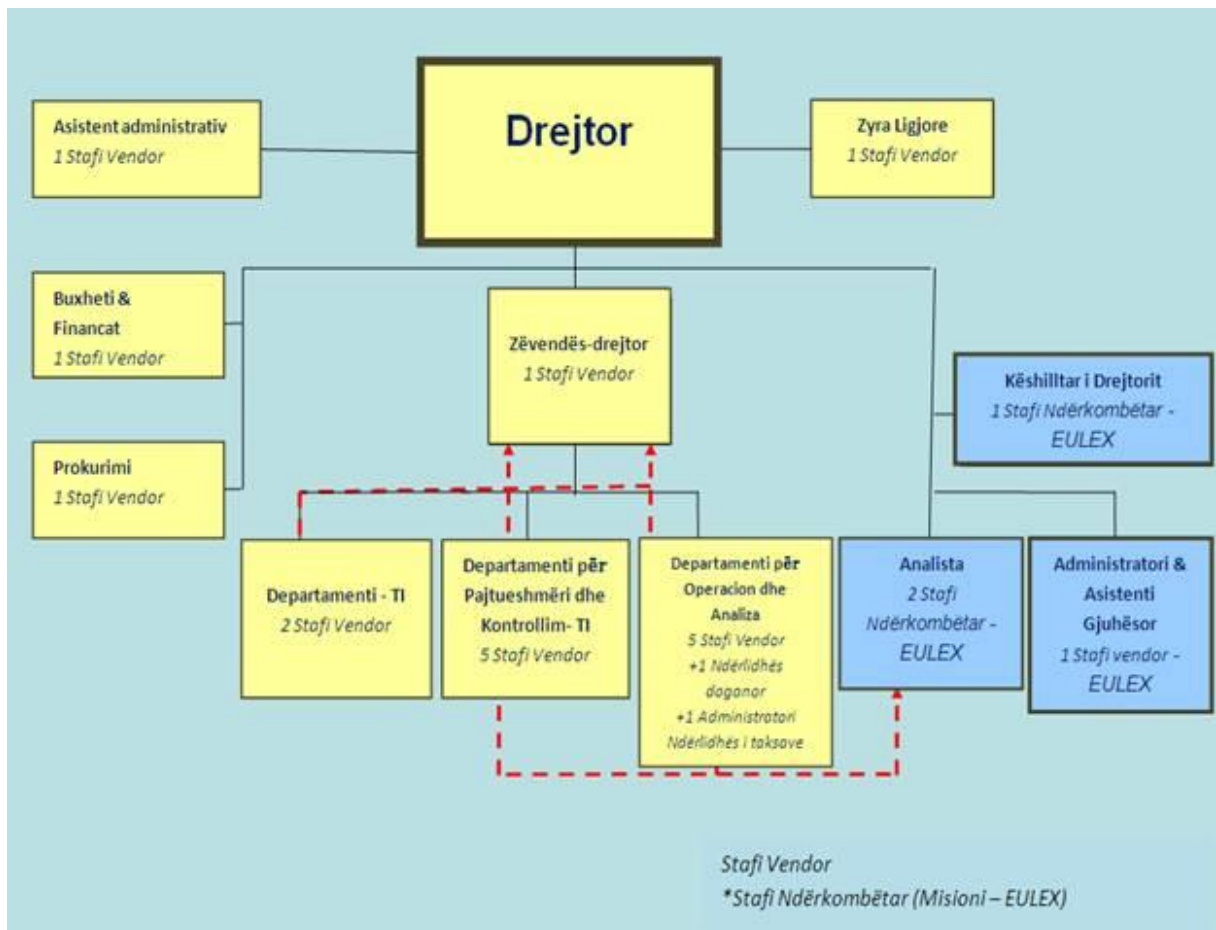
1793. Sipas Raportit vjetor të vitit 2011 nga NjIF, struktura e Njesisë, duke përjashtuar zyrtarët e EULEX-it dhe personelit të deleguar¹⁶⁵, përbëhet nga 14 zyrtarë, si në vijim: drejtori i NjIF-it (1), menaxheri i TI-së (1), zyrtari ligjor (1), zyrtari për buxhet e financa (1), zyrtari i prokurimit (1), ndihmësi administrativ (1) dhe analistët e inteligjencës (8).

1794. Pavarësisht nga fushëveprimi mbikëqyrës i NjIF-it, i përcaktuar me Ligjin për LPP/LFT, si dhe ndonëse Raporti vjetor 2011 thekson që një numër vizitash inspektuese janë ndërmarrë gjatë periudhës, struktura e Njesisë, e përkufizuar sipas Raportit vjetor, nuk paraqet ndonjë zyrtar përgjegjës për përputhshmëri, përveç nëse ky funksion kryhet nga Analiza Inteligjente. Në të vërtetë, NjIF ka konfirmuar se e ka një departament për analizime dhe operime, dhe një departament për përputhshmëri dhe inspektim. Megjithatë, del se një numër i analistëve të inteligjencës janë caktuar po ashtu të bëjnë edhe inspektime të përputhshmërisë. Duke e njohur çështjen e burimeve, ekipi i vlerësimit e vë në pikëpyetje mundësinë e analistëve të inteligjencës për t'i bërë edhe këto vizita të përputhshmërisë.

1795. Sipas Raportit Vjetor 2012 gjatë vitit 2012, procesi i rekrutimit të stafit të ri dhe mbushjes së pozitive profesionale në NJIF ka vazhduar si pjesë e tranzicionit të institucionit të Misionit të EULEX-it tek autoritetet lokale. Në vitin 2012 FIU ka regjistruar një rritje prej 4 anëtarëve të stafit dhe në këtë mënyrë ka arritur një plotësim nga 14 të mëparshëm në 18. Plani i Performancës dhe Burimeve 2014 - 2016 parasheh vazhdimin e procesit të rekrutimit deri në plotësimin e numrit të përgjithshëm prej 20 pozicionesh të miratuara.

1796. Sipas Planit të Performancës dhe Burimeve të NJIF 2014-2016, nën Objektivin 6 - Rritja e Kapaciteteve të NJIF, është planifikuar që NJIF ta rrisë stafin e tij me tre (3) rekrutë të rinjë në vitin 2014 (Mbikëqyrja e Përputhshmërisë (2) dhe Operacionet dhe Analiza (1)) dhe me një (1) anëtar të ri në vitin 2016 (Auditimit të Brendshëm), për të plotësuar pjesën e re të parashikuar në NJIF mbi auditimit të brendshëm.

165. Personeli i EULEX-it 9 (7 ndërkombëtarë, 2 vendorë); personeli i deleguar nga DK (1), ATK (1).

1797. Gjatë vizitës në terren të Ciklit të parë, dhe siç përmendet në Planin e Resurseve, NjIF ka ofruar skemën organizative si më poshtë. Duhet të përmendet se përderisa skema organizative tregon një personel prej 5 punonjësish vendorë në Departamentin për Përputhshmëri dhe Inspektim, NjIF ka informuar se këta nuk janë të përhershëm në këtë Departament por në Departamentin për Operime dhe Analiza.

1798. NjIF-i ka buxhetin e vet përmes MF dhe i cili miratohet nga Kuvendi, derisa ka sistemet e veta të brendshme të TI-së, ndaras nga baza e të dhënave¹⁶⁶. Sipas Planit të Performancës dhe Burimeve të NJIF 2014 - 2016 *Buxheti i tanishëm nuk është në nivel të kënaqshëm. Kjo krijon vështirësi për NJIF të ekzekutojë mandatin e saj*¹⁶⁷.

1799. Në këtë raport nuk është vlerësuar hollësisht struktura e përgjithshme e mbikëqyrjes së kujdesit mbi sektorin financiar në BQK, i cili megjithatë duket të jetë e përshtatshme.

1800. Derisa fokusi i këtij vlerësimi ka qenë dispozicioni i burimeve për mbikëqyrjen e sektorit financiar për përputhshmëri me Ligjin për LPP/LFT, si dhe rregullat e rregulloret e tjera përkatëse, ky raport merr parasysh vetëm Divizionin kundër pastrimit të parave në BQK.

1801. Duke marrë parasysh numrin e bankave dhe institucioneve financiare që rregullohen dhe mbikëqyren përmes LPP/LFT, duket që burimet njerëzore (5 zyrtarët, përfshirë kryesuesin e Divizionit për Parandalimin e Pastrimit të Parave) janë të pamjaftueshme dhe të papërshtatshme për punën e ardhshme mbikëqyrëse dhe, rrjedhimisht, ekipi i vlerësimit mirëpret Planin e Veprimit 2014-2016 që parasheh rekrutimin e personelit shtesë për Divizionin.

1802. Edhe pse sipas statistikave të ofruara nga BQK-ja, janë bërë disa vizita në terren, këto janë ndërmarrë shumica para themelimit të Divizionit të ri dhe përfaqësojnë vetëm elementet e vizitës për kujdesin e duhur. Në dritën e Planit të Veprimit dhe parashikimit të Kryesuesit të Divizionit për të vizituar bankat dhe institucionet financiare më shpesh mbi vizitat e fokusuar në terren, BQK-ja

166. Për më shumë hollësi për NjIF-në, referojuni nenit 2.6 të këtij raporti.

167. Shih faqen 28 të Planit.

duket se ka mungesë të burimeve të duhura për të përmbushur këtë detyrë të ndërmarrjes së kontrolleve të plota dhe të fokusuara të LPP/LFT në banka e institucione financiare me kohë dhe në mënyrë të përshtatshme, si dhe për të përcjellë e siguruar që masat korrigjuese janë duke u marrë ose janë marrë aty ku ka rekomandime sipas gjetjes së kontrolleve.

1803. Struktura e NjIF-it dhe burimet e saj për përmbushjen e funksioneve mbikëqyrëse – të cilat aktualisht përfshijnë po ashtu sektorin financiar – së bashku me BQK - përfshirë buxhetin e vet të papërshtatshëm, mund të jenë tejet brengosëse për NjIF-in që të përmbushë eventalisht kompetencën e vet për mbikëqyrjen e tërë subjekteve raportuese në një shkallë efektive dhe efikase. NjIF duhet të konsiderojë të ketë burime të specializuara të trajnimit të dedikuara për funksione mbikëqyrëse.

1804. VKR (faqe 25), në trajtimin e faktorëve që ndërlidhen me efektshmërinë e parandalimit dhe zbulimit të PP, FT, krimeve ekonomike dhe krimeve financiare konkludon se *"Sasia e burimeve njerëzore, teknike dhe të tjera të NJIF është e pamjaftueshme dhe agjencia nuk ka kapacitete të përgjigjet ndaj kërkesave në rritje të shërbimeve të veta"*. Plani i Veprimit e konsideron këtë si rrezik të lartë i cili duhet të adresohet menjëherë.

1805. Prandaj, duket se si BQK ashtu edhe NJIF duhet t'i adresojnë kapacitetet e tyre për, mbikëqyrjen e sektorit financiar për qëllimet e në mënyrë që të përmbushet kjo përgjegjësi në mënyrën e duhur dhe efektive.

Standardet e larta profesionale – Kriteri thelbësor 30.2

1806. KTH 30.2 kërkon që autoritetet mbikëqyrëse me fushëveprimin e mbikëqyrjes së entiteteve për përmbushje të detyrimeve për parandalimin e PP dhe FT të kenë standarde të larta profesionale, duke përfshirë standardet në lidhje me konfidencialitetin, integritetin dhe shkathtësitë e kërkuara.

1807. Pasi që Ligji për LPP/LFT përmes MM në mes të NJIF dhe BQK tani e emëron BQK-në si autoritet kompetent me përgjegjësi të mbikëqyrjes së sektorit financiar për përmbushjen e kërkesave të ligjit, kjo analizë vlerëson standardet profesionale që zbatohen nga BQK-ja si autoritet që në praktikë aktualisht ushtron mbikëqyrjen e sektorit financiar si për qëllime prudenciale ashtu edhe për ato të Ligjit për LPP/LFT, si dhe NjIF-i si autoritet i emëruar si kompetent për mbikëqyrjen e gjitha subjekteve raportuese, me përjashtim të kompanive ndërtimore sipas Ligjit për LPP/LFT.

1808. Neni 6 i Ligjit për BQK-në përcakton pavarësinë dhe autonominë e institucionit dhe anëtarëve të tij. Ligji kërkon që BQK-ja, anëtarët e organeve vendimmarrëse apo personelit të saj, të mos marrin udhëzime nga ndonjë person apo entitet tjetër, duke përfshirë organet qeveritare, si dhe që pavarësia e autonomia e BQK-së të respektohet gjithmonë.

1809. Për më tepër, neni 40 i Ligjit për BQK-në përcakton që për t'u kualifikuar për shërbim në organet vendimmarrëse të BQK-së, personi duhet të ketë integritet dhe të ketë diplomë universitare. Personi i tillë duhet të ketë së paku dhjetë (10) vjet përvojë profesionale apo akademike në fushat e ekonomisë, financave, bankave, kontabilitetit apo çështjeve juridike.

1810. Për më tepër, neni 52 i Ligjit për BQK-në më tutje përcakton që emërimi dhe ndërprerja e punësimit të punëtorëve i përket guvernatorit të Bankës, në pajtim me kushtet e përgjithshme të punësimit dhe kushtet e miratuara nga Bordi ekzekutiv. Në këtë kuptim, BQK-ja ka procedura rekrutimi, përmes të cilave sigurohet integriteti dhe aftësitë e kërkuara të punëtorëve të saj.

1811. Në pajtim me nenin 69 të Ligjit për BQK-në, anëtarët e organeve vendimmarrëse të BQK-së dhe personeli i saj kanë detyrë në mirëbesim tek BQK-ja, si dhe ndaj klientëve të saj, që të vendosin BQK-në dhe interesat e klientëve të tyre para interesave vetanake, si dhe të shmangin çdo situatë që ka mundësi të krijojë konfliktin e interesit.

1812. Në krijimin e kulturës etike brenda Bankës, neni 69 i Ligjit për BQK-në më tutje kërkon që anëtarët e organeve vendimmarrëse të Bankës dhe personeli i saj të mos pranojnë nga asnjë burim asnjë përfitim, shpërblim, kompensim apo dhuratë përtej shumës së përcaktuar apo modeste, qoftë ajo financiare apo jofinanciare, përfitime, shpërblime, kompensime apo dhurata këto që mund të lidhen në çfarëdo mënyrë me veprimtaritë e tyre në BQK. Në këtë drejtim, BQK-ja mund të vendosë rregullore e procedura të brendshme.

1813. Përfundimisht, neni 74 i Ligjit për BQK-në vendos detyrën e konfidencialitetit, përveç në rastet kur është e nevojshme për të përmbushur ndonjë detyrë apo punë të kërkuar sipas këtij apo ndonjë Ligji tjetër, mbi gjithë personat që kanë shërbyer apo aktualisht shërbejnë si anëtarë të Bordit, Komitetit ekzekutiv apo si pjesëtarë personeli, nga lejimi i qasjes, zbulimi apo publikimi i informatave jopublike, të cilat merren gjatë kryerjes së detyrave në Bankë apo në përdorimin e informatave të tilla, ose lejimi i informatave që të përdoren për përfitime personale. Më tutje, neni 74 përcakton mundësitë kur ky konfidencialitet mund të hiqet në pajtim me Ligjin.

1814. Neni 4 i Ligjit për LPP/LFT përcakton NjIF-in si institucion qendror kombëtar të pavarur përgjegjës për kërkimin, pranimin, analizimin dhe shpërndarjen tek autoritetet kompetente, zbulimin e informatave të cilat kanë të bëjnë me PP të mundshëm dhe FT. Në kuptimin e nenit 7 të Ligjit, Bordi menaxhues i Njesisë nuk ka të drejtë të ndërhyjë në asnjë mënyrë në rastet në trajtim nga NjIF-i.

1815. Neni 5 i Ligjit për LPP/LFT përcakton anëtarët e Bordit menaxhues të NjIF-it përmes pozitave të mbajtura *ex officio*, pra nuk janë me emërim. Mes kompetencave të përcaktuara me Ligj, Bordi menaxhues emëron dhe shkarkon drejtorin e NjIF-it, me propozim të MF-së, në bazë të njohurisë, profesionalizmit dhe përvojës së demonstruar. Ligji për LPP/LFT përcakton gjithë procesin e nominimit, përzgjedhjes, emërimit dhe shkarkimit të drejtorit.

1816. Përndryshe, Ligji për LPP/LFT nuk flet për rekrutimin e personelit në NjIF. NjIF-i, megjithatë, ka informuar gjatë vizitaveqë rekrutimi i tillë i nënshtrohet kushteve normale të rekrutimit për shërbyes civilë, në kuptimin e Rregullores 02/2010 të Ministrisë së Administratës Publike për procedurat e rekrutimit në shërbimin civil si dhe Rregullores 07/2010 të Ministrisë së Administratës Publike për emërimin e shërbyesve civilë. Në procesin e përzgjedhjes për personelin e Njesisë, e njëjta zakonisht përfaqësohet nga drejtori.

1817. Paragrafi (1.17) i nenit 14 të Ligjit për LPP/LFT parasheh që personeli i NjIF-it të ruajnë si konfidenciale çdo informatë që ata marrin brenda fushëveprimit të detyrave të tyre, edhe pas përfundimit të detyrave të tyre brenda Njesisë, si dhe që të përdorin informatat e tilla vetëm për qëllimet e përcaktuara në pajtim me Ligjin për LPP/LFT¹⁶⁸.

1818. Analiza e dispozitave ligjore për rekrutimin dhe funksionet e personelit, si dhe detyrimet e konfidencialitetit, tregojnë që edhe BQK-ja edhe NJIF-i, si autoritetet aktuale apo potenciale të mbikëqyrjes për qëllimet e Ligjit për LPP/LFT kanë standarde të larta profesionale në lidhje me konfidencialitetin, integritetin dhe shkathtësitë, në pajtim me kërkesat sipas KTH 30.2 të FATF-së.

1819. Nuk ka nevojë për rekomandime të mëtutjeshme në këtë drejtim.

Trajnimi i përshtatshëm dhe relevant për LPP/LFT - Kriteri Thelbësor 30.3

1820. Në KTH 30.3 parashihet që personeli përkatës i autoriteteve mbikëqyrëse të vijojë trajnime të përshtatshme dhe relevante në parandalimin e PP dhe FT.

1821. Nuk ka dispozita në asnjë ligj në këtë drejtim, edhe pse paragrafi (1.10) i nenit 14 të Ligjit për LPP/LFT parasheh që NjIF-i të organizojë dhe/ose ofrojë trajnime në lidhje me PP, FT, si dhe detyrimet e subjekteve raportuese. Këtu duhet të përfshijnë edhe trajnimet për vetë personelin e NjIF-it. Në përgjithësi, mund të pritët që trajnimi i tillë përbën pjesë të programeve të përgjithshme të trajnimit nga autoriteti përkatës mbikëqyrës.

1822. Sipas informatave të dhëna nga NjIF-i, punëtorët e ndryshëm në të kaluarën dhe të tashmen kanë ndjekur një numër seancash trajnimi. Trajnimet e tilla të ofruara nuk janë drejtpërdrejt të lidhura me çështjet e LPP/LFT, por gjithashtu mbulojnë edhe trajnimet në lidhje me sistemet e TI-së (goAML); vizitat studimore dhe aspektet operacionale.

1823. Gjatë vizitës në terren të Ciklit të dytë, zv Drejtori i NJIF ka informuar se ai sapo ka mbledhur statistika mbi trajnimin për 2013-2014 që tregojnë se zyrtarët e NJIF kanë vijuar 18 sesione trajnimi për këtë periudhë.

1824. Përveç kësaj, sipas Planit të Performancës dhe Burimeve të NJIF 2014-2015 thuhet se NJIF vazhdon të ofrojë trajnim të duhur për zyrtarët e tij në përgatitjen e tyre për të përmbushur rolet e tyre brenda NJIF.

168. Për më shumë hollësi mbi NjIF-in, referojuni nenit 2.6 të këtij Raporti.

1825. Në përgjigjet e saj në Pyetëtorin e Ciklit të parë, BQK-ja ka informuar që në bazë të politikës së trajnimeve në BQK, personeli relevant (nga Divizioni LPP dhe Divizionet e tjera mbikëqyrëse) kanë përfituar nga trajnimet e organizuara nga 'JVI – Joint Vienna Institute'; 'Banque de France'; Thesari Amerikan dhe PK; Programi Ndërkombëtar për Ndihmë në Trajnime për Hetime Penale (ICITAP) dhe të tjerë.

1826. Gjatë vizitës në terren të Ciklit të dytë, ekipi i vlerësimit është informuar se përdërisa trajnimet kanë mbetur një nga qëllimet kryesore të Divizionit për Parandalimin e Pastrimit të Parave brenda programit të përgjithshëm të trajnimit të BQK-së (pika 1.3.3 e Planit të Veprimit të Divizionit 2013-2016) që nga ngritja e Divizionit në tetor 2013, Shefi i Divizionit ka marrë pjesë tashmë në sesione intensive të trajnimit në Institutin e Përbashkët të Vjenës. Statistikat e ofruara nga BQK-ja tregojnë se në përgjithësi 4 anëtarëve të stafit u është ofruar trajnimi për LPP/LFT në vitin 2013 dhe 4 të tjerëve në vitin 2014.

1827. Informatat e ofruara tregojnë që trajnimet për personelin përkatës të autoriteteve kompetente mbikëqyrëse, në këtë rast NJIF dhe BQK, janë duke u ndërmarrë si pjesë e programeve trajnuese dhe politikave të të dy institucioneve.

1828. Nuk ka nevojë për rekomandime specifike, por të dy institucionet ndoshta duhet të harmonizojnë programet e tyre të trajnimit në këtë kuptim, për të reflektuar përgjegjësitë e përbashkëta për mbikëqyrjen e tërë sektorit financiar për qëllime të respektimit të Ligjit për LPP/LFT.

Rekomandimi 32

1829. Rekomandimi 32 kërkon nga vendet të sigurojnë se autoritetet relevante kompetente mund të rishikojnë efektshmërinë e sistemit të tyre për luftimin e PP dhe FT duke mbajtur statistika gjithëpërfshirëse mbi çështjet relevante për efektshmërinë dhe efikasitetin e sistemeve të tyre.

Mbajtja e statistikave të përgjithshme - Kriteri Thelbësor 32.2

1830. KTH 32.2 parasheh nga autoritetet kompetente që të mbajnë statistika gjithëpërfshirëse mbi kontrollimet në terren të kryera nga kontrolluesit në lidhje me LPP/LFT apo duke përfshirë atë, si dhe për sanksionet e zbatuara. Këto dhe statistikat e tjera të ndërlidhura duhet të jenë relevante për matjen e efektshmërisë dhe efikasitetit të zbatimit të Rekomandimit 23 të FATF-së.

1831. Sipas Ligjit për LPP/LFT nuk ka detyrime për autoritetet kompetente që të mbajnë statistika të ndonjë lloji, edhe pse duket që në praktikë disa statistika mbahen.

1832. Edhe pse neni 25 i Ligjit për BQK-në merret me mbledhjen e statistikave nga Banka, statistikat e tilla nuk i referohen atyre që kërkohen sipas Rekomandimit 32 të FATF-së. Në fakt, nuk ka detyrim sipas Ligjit për BQK-në apo Ligjit për bankat që kërkon mbajtjen e statistikave nga vetë BQK-ja, qofshin ato të ndërlidhura me PP apo FT apo jo.

1833. Në përgjigjet në Pyetëtorin e Ciklit të parë, BQK-ja ka ofruar statistika mbi numrin e vizitave në terren (kryesisht të kujdesit, me një komponent të LPP/LFT) të kryera që prej vitit 2008. Në Pyetëtorin e Ciklit të dytë, BQK-ja ka ofruar statistika shtesë mbi vizitat në terren që nga themelimi i Divizionit për Parandalimin e Pastrimit të Parave.

1834. NJIF-i nuk ka ofruar statistika të ngjashme, edhe pse statistikat indikativë ofrohen në Raportiet Vjetore.

1835. Në tetor 2013, NJIF ka nxjerrë Udhëzimin Administrativ Nr. 001/2013 për përgatitjen e statistikave, raporteve dhe rekomandimeve lidhur me PP dhe FT. Objektiva e Udhëzimit Administrativ të lëshuar nga NJIF-i është së pari përkufizimi i detyrimeve sipas paragrafit (1.8) të nenit 14 të Ligjit për LPP/LFT i cili kërkon që NJIF të përmbledhë statistika dhe të dhëna dhe bazuar në to të bëjë rekomandime për autoritetet kompetente dhe Ministrinë dhe/apo personat apo organet e tjera relevant në lidhje me masat të cilat mund të ndërmerren dhe legjislacionin i cili mund të miratohet për luftimin e PP dhe FT.

1836. Në këtë kontekst, Udhëzimi përcakton llojin e statistikave që NJIF ka ndërmend për të ruajtur. Udhëzimi tjetër përcakton burimin e informacionit për përpilimin e të dhënave statistikore që do të mbahet nga NJIF:

- të dhëna që janë marrë në NJIF si informacion fillestar;
- në bazë të të dhënave dhe informacionit në raportet e përpiluara nga vetë NJIF-i; dhe
- në bazë të të dhënave të pranuara si përgjigje në NJIF.

1837. BQK-ja ka njoftuar se, duke qenë se i janë deleguar kompetencat mbikëqyrëse për të gjithë sektorin financiar për qëllime të Ligjit për LPP/LFT në kuptim të nenit 36A të ri me anë të MM të lidhur me NJIF, ajo synon të nxjerrë një udhëzim administrativ për mirëmbajtjen dhe sigurimin e statistikave të zbatueshme për bankat dhe institucionet financiare

1838. Udhëzimi Administrativ i propozuar i BQK-së përcakton një seri të statistikave që janë gjithëpërfshirëse dhe kuptimplota për bankat dhe institucionet financiare, dhe vetë BQK-në, me qëllim që kjo e fundit të jetë në gjendje për të kuptuar dhe të matur efektivitetin e sistemit për parandalimin e PP dhe FT në lidhje me sektorin financiar. Statistikat e detajuara në Udhëzim nuk janë gjithëpërfshirëse dhe bankat dhe institucionet financiare mund të mbledhin dhe të ruajnë informata shtesë të cilat ato mund t'i konsiderojnë të nevojshme për të përmbushur detyrimet e tyre në këtë drejtim. Udhëzimi megjithatë parasheh parimet për grupe minimale të statistikave që duhet të mbahen dhe të ofrohen për BQK-në në këtë drejtim. Për këtë qëllim, Udhëzimi është plotësuar me një model për mbledhjen dhe mirëmbajtjen e statistikave gjithëpërfshirëse dhe kuptimplota të cilën bankat ose institucionet financiare duhet ta mbushin dhe ta dorëzojnë në BQK në baza periodike siç mund të përcaktohet nga BQK-ja.

1839. Ekipi i vlerësimit është informuar se Udhëzimi Administrativ i propozuar i BQK-së mbi statistikën është ndërtuar si vijon:

- ai përcakton përgjegjësitë e bankave dhe institucioneve financiare në mbledhjen dhe mirëmbajtjen e statistikave gjithëpërfshirëse dhe kuptimplota duke dhënë drejtime dhe udhëzime edhe për të përdorur statistikën në matjen e efektivitetit të procedurave të tyre të brendshme dhe të raportojnë periodikisht për BQK-në;
- ai vendos shtyllat kryesore të informacionit statistikor që bankat dhe institucionet financiare duhet të ruajnë si një minimum, lidhur me: KDK; Marrëdhëniet dhe Llogaritë; Raportimi i Transaksioneve të Dyshimta; Raportimi i Transaksioneve Monetare; Vlerësimet e pajtueshmërisë; Burimet; Trajnimin dhe Ndërgjegjësimin; dhe Urdhërat e Gjykatës. Udhëzimi ia lejon BQK-së që të kërkojë statistika shtesë siç mund të jetë e nevojshme nga rrethanat;
- ai kërkon që BQK ta konsolidojë informacionin statistikor të pranuar; për të ndërmarrë një vlerësim të efektivitetit të të gjithë sektorit financiar në bazë të vlerësimeve individuale të raportuara nga bankat dhe institucionet financiare dhe statistikave të konsoliduara; dhe për të vënë informacionin në dispozicion të NJIF. Udhëzimi kërkon që BQK vetë të mbajë statistika të veta në këtë drejtim;
- ai parashikon masat për zbatimin e tij, duke iu referuar masave administrative për mospajtueshmëri.

1840. Edhe pse disa statistika janë ofruar, nuk duket që mbajtja e statistikave të tilla mjafton për të vlerësuar efektshmërinë e regjimit mbikëqyrës për qëllimet e Ligjit për LPP/LFT.

1841. VKR (faqe 25), në trajtimin e faktorëve që kanë të bëjnë me efektivitetin e parandalimit dhe zbulimit të PP, FT, krimeve ekonomike dhe financiare më tutje konkludon se "*Mungesa e mekanizmit të raportimit kombëtar situacional, të rregulltë, analitikë dhe të saktë mbi pastrimin e parave, financimin e terrorizmit, krimin ekonomik, krimin financiar dhe ekonomisë joformale dobëson performancën dhe besueshmërinë strategjike dhe operacionale të autoriteteve*". VKR e konsideron këtë si një rrezik të lartë për të adresuar në kohë të shpejtë.

1842. Edhe pse ekipi i vlerësimit e pranon progresin pozitiv mbi pjesën e NJIF dhe BQK për të lëshuar udhëzime dhe urdhërsa relevante për subjektet raportuese, mbajtja e përgjithshme e statistikave për matjen e efektshmërisë së gjithë regjimit të LPP/LFT mund të ketë nevojë për përforsim të gjithë formulimit ligjor përmes Ligjit për LPP/LFT. Në fakt, një prej kompetencave të NJIF-it është *përpiljojë statistika e regjistra, si dhe në bazë të tyre, të bëjë rekomandime*.

1843. Pra, rekomandohet që një nen i ri 30A nën titullin "Të dhënat statistikore" të futen në Ligjin për LPP/LFT, duke imponuar mbajtjen e statistikave nga subjektet raportuese dhe autoritetet përkatëse kompetente, si në vijim:

Neni 30A **Të dhënat statistikore**

(1) NjIF-i, autoritetet mbikëqyrëse dhe autoritetet e tjera kompetente me përgjegjësi për luftimin e pastrimit të parave dhe financimit të terrorizmit, subjektet raportuese dhe personat apo entitetet e tjera me detyrime sipas këtij Ligji, duhet të mbajnë të dhëna gjithëpërfshirëse statistikore për fushën e tyre të përgjegjësisë.

(2) Në mbajtjen e të dhënave statistikore, personat, entitetet dhe autoritetet e përmendura në paragrafin (1) të këtij neni do të bashkëpunojnë me NjIF-in, i cili në bashkëpunim me autoritetet e tjera relevante mbikëqyrëse me kompetenca mbikëqyrëse sipas këtij Ligji sipas nenit 36A, mund të përcaktojë llojin e të dhënave statistikore që kërkon.

(3) Në këtë drejtim, NJIF ose apo një autoritet relevant mbikëqyrës siç referohet në paragrafin (2) të këtij neni, mund të lëshojë urdhëresa, udhëzime apo udhërrëfime mbi mbajtjen e statistikave për këto sektor nën mbikëqyrjen e vet.

(3) Të dhënat statistikore të mbajtura sipas këtij neni i vihen në dispozicion NjIF-it brenda periudhave kohore të konsideruara si të nevojshme nga NjIF-i për të rishikuar efektshmërinë e sistemit kombëtar dhe për të bërë rekomandimet e nevojshme sipas nenit 14 të këtij Ligji.

Efektshmëria

Rekomandimi 23

1844. Mangësitë dhe dobësitë e ndryshme të identifikuara në strukturën mbikëqyrëse për qëllimet e monitorimit të bankave dhe institucioneve financiare për respektimin nga to të detyrimeve ligjore për LPP/LFT mbeten brengë për efektshmërinë e regjimit mbikëqyrës për LPP/LFT.

1845. Më së pari, është emërimi i fundit i BQK-së si autoritet përgjegjës për mbikëqyrjen e sektorit financiar për respektimin e Ligjit për LPP/LFT, kombinuar me mungesën pasuese të kompetencave të atij autoriteti që të nxjerrë rregulla e rregullore për zbatimin e Ligjit për LPP/LFT, derisa rregullat aktuale të nxjerra nga BQK-ja i referohen ende Rregulloreve të shfuqizuara të UNMIK-ut.

1846. Përfundimisht, efektshmëria e sistemit ndikohet edhe më tutje negativisht nga numri i vogël i vizitave në terren, mungesa e personelit dhe mungesa e statistikave të duhura dhe kuptimplote.

3.17.2. Rekomandimet dhe komentet

Rekomandimi 23

1847. Analiza e përputhjes me Rekomandimin 23 mbizotërohet kryesisht nga përcaktimi i fundit i BQK-së si autoritet mbikëqyrës për tërë sektorin financiar, për qëllimet e Ligjit për LPP/LFT, prandaj edhe koha e kërkuar për Divizionin e ri për Parandalimin e Pastrimit të Parave në BQK për ta themeluar vetën, edhe pse ekipi i vlerësimit e njehë punën e bërë deri më tani nga BQK, me përjashtimin e atyre kriterëve në Rekomandimin 23 të cilat janë ekskluzivisht në fushëveprimin e BQK-së në lidhje me licencimin, aksionet dhe qeverisjen e bankave dhe institucioneve financiare të qeverisura nga dokumentet e tjera ligjore specifike financiare.

1848. Pa anashkaluar këto, pasi që në praktikë BQK-ja ka mbikëqyr sektorin financiar për qëllimet e LPP/LFT, edhe para mandatit të vet ligjor, analiza e procesit mbikëqyrës të BQK-së gjen disa mangësi apo dobësi për Rekomandimin 23, që duhen adresuar:

- Mungesa e mandatit për BQK-në që të nxjerrë rregulla e rregullore për qëllimet e Ligjit për LPP/LFT (KTH 23.2 dhe KTH 23.4);
- Nuk ka detyrim sipas Ligjit për Bankat për një person apo entitet që lirohet nga një interes i konsiderueshëm në një bankë që të informojë BQK-në (KTH 23.3);
- Kriteret në vlerësimin e kërkesës për ndryshime në aksione nuk merr parasysh implikimet e parandalimit të PP dhe FT (KTH 23.3); si dhe

- Dallimet në përkufizimin e "institucionit financiar" që krijojnë paqartësi ligjore në kërkesat e licencimit (KTH 23.5).

1849. Në dritën e dobësive apo mangësive të identifikuara si më lart për Rekomandimin 23, rekomandime të ndryshme janë dhënë në këtë nen, për të përforcuar kornizën ligjvënëse për një sistem më efektiv për parandalimin e PP dhe FT. Është e rëndësishme që rekomandimet e dhëna të lexohen në kontekstin e komenteve të dhëna më herët në këtë raport, për kriteret përkatëse thelbësore për Rekomandimet 23:

- Mandati ligjor mbikëqyrës për BQK-në duhet përcjellë nga mandati për të nxjerrë rregulla e rregullore obligative e detyruese për LPP/LFT (përtej autorizimeve të BQK-së në këtë drejtim, sipas nenit 85 të Ligjit për bankat për qëllime kujdesi (KTH 23.2 dhe KTH 23.4);
- Futja e një paragrafi të ri (6) në nenin 37 të Ligjit për Banka, duke kërkuar që personi apo entiteti, si i vetëm apo në bashkëpunim me tjetrin, që dëshiron të lirohet nga një interes i konsiderueshëm apo të zvogëlojë aksionet aktuale, të informojë BQK-në për këtë (KTH 23.3);
- Futja e një paragrafi të ri (2) në nenin 38 të Ligjit për Bankat, që kërkon zbatimin e kriterëve për LPP/LFT të përcaktuara me Direktivën e BE-së për bashkimet dhe blerjet për miratim të ndryshimeve në aksione (KTH 23.3);
- Ndryshimi i paragrafit (3) të nenit 39 të Ligjit për Bankat për bashkimet, konsolidimet dhe blerjet në pajtim me paragrafin e propozuar (2) në nenin 38; si dhe
- Harmonizimi i përkufizimeve të "institucionit financiar" në ligjet e ndryshme (KTH 23.5).

Rekomandimi 30

1850. Disa elemente të Rekomandimit 30 që merret me burimet gjithashtu janë vlerësuar dhe janë identifikuar disa dobësi:

- Burime të papërshtatshme si në BQK ashtu edhe në NJIF për qëllime mbikëqyrëse për LPP/LFT (KTH 30.1);
- Buxheti i papërshtatshëm për NJIF, i cili sipas Planit të Performancës dhe Burimeve 2014-2016 nuk është i nivelit të knaqëshëm dhe krijon vështirësi për NJIF të ekzekutojë mandatin e tij (KTH 30.1).

1851. Në kuptimin e mangësive për Rekomandimin 30, ky raport bën disa rekomandime të cilat përndryshe duhet lexuar në kontekstin e analizës së gjendjes aktuale;

- BQK dhe NJIF duhet të adresojnë kapacitetet e tyre përkatëse për mbikëqyrjen e sektorit financiar për qëllimet e Ligjit për LPP/LFT në mënyrë që ta ndërmarrin përgjegjësinë e tillë në mënyrë efektive (KTH 30.1).

Rekomandimi 32

1852. Në analizën e dispozicionit të statistikave për qëllimet e KTH 32.2 në Rekomandimin 32 të raportit, shihet nevoja për përforcimin e kësaj kërkesë përmes një detyrimi ligjor për mbajtjen e statistikave.

1853. Raporti rekomandon që një nen i ri 30A të shtohet tek titulli "Të dhënat statistikore", siç theksohet më lart, në Ligjin për LPP/LFT, që kërkon ruajtjen e statistikave nga subjektet raportuese, autoritetet kompetente relevante dhe palët e tjera të interesuara.

3.17.3. Klasifikimi për Rekomandimin 23¹⁶⁹

	Klasifikimi	Përmbledhje e faktorëve bazë për klasifikim
R.23	PP	<ul style="list-style-type: none"> • Mungesa e mandatit ligjor për autoritetin kompetent mbikëqyrës për sektorin financiar sipas nenit 36A për të lëshuar rregulla dhe rregullore për LPP/LFT;

169. Luteni t'i referoheni Pjesës 7 për klasifikimin e përgjithshëm të Rekomandimit 30 dhe Rekomandimit 32.

	Klasifikimi	Përmbledhje e faktorëve bazë për klasifikim
		<ul style="list-style-type: none"> • Nuk ka detyrim për të informuar BQK-në për lirimin nga aksionet; • Nevoja për të përforcuar kriteret për miratimin e ndryshimeve në aksione në lidhje me çështjet e LPP/LFT; • Dallimet në përkufizimin e "institucionit financiar"; • Numri i vogël i vizitave në terren; si dhe • Burimet njerëzore për autoritetet mbikëqyrëse janë të pamjaftueshme, duke ndikuar kështu në efektshmëri; • Mungesa e programeve relevante të trajnimit për personelin mbikëqyrës ndikon në efektshmëri; dhe • Nevoja që autoritetet të mbajnë statistika më kuptimplote, përndryshe efektshmëria nuk mund të gjykohet në mënyrën e duhur.

3.18. Mbikëqyrësit (R.29)

3.18.1. Përshkrimi dhe analiza

1854. Rekomandimi 29 merret me kompetencat mbikëqyrëse të mbikëqyrësve për të monitoruar dhe për të siguruar përputhshmërinë me kërkesat për luftimin e PP dhe FT, duke përfshirë autoritetin për të ndërmarrë inspekte në terren.

1855. Siç është përcaktuar tashmë me këtë Raport, përderisa NJIF ka kompetenca mbikëqyrëse mbi të gjitha subjektet raportuese (me përjashtim të kompanive të ndërtimit) në ushtrimin e funksionit të saj mbikëqyrës mbi sektorin financiar, për qëllimet e Ligjit për LPP/LFT, BQK-së i janë deleguar kompetenca të tilla sipas një MM me NJIF në pajtim me dispozitat e nenit 36A të Ligjit për LPP/LFT.

1856. Pavarësisht se MM dhe në veçanti LPP/LFT nuk parashohin për BQK-së që të përdorë pushtetin mbikëqyrës sipas Ligjit për BQK-në dhe Ligjit për Bankat apo ndonjë ligji tjetër, autorizime këto që vendosen për qëllime kujdesi për ato institucione brenda kornizave të funksioneve mbikëqyrëse të BQK-së sipas këtyre ligjeve, edhe për qëllime të LPP/LFT-së.

1857. Vijimisht, edhe pse paragrafët në vijim do të analizojnë dhe vlerësojnë autorizimet mbikëqyrëse të kujdesit të BQK-së, kjo do të bëhet vetëm për qëllime vlerësimi, pa paragjykuar qëndrimin e këtij Raporti ndaj mungesës së mandatit të zbatojë kompetenca të tilla mbikëqyrëse për mandatin mbikëqyrës për qëllime të Ligjit për LPP/LFT.

1858. Paragrafët që vijojnë gjithashtu do të marrin parasysh autorizimet mbikëqyrëse sipas Ligjit për LPP/LFT që i janë dhënë NjIF-it si autoritet i emëruar mbikëqyrës për gjitha subjektet raportuese, me përjashtim të kompanive të ndërtimit.

Autorizimet e duhura për monitorimin dhe sigurimin e përputhshmërisë – Kriteri thelbësor 29.1

1859. KTH 29.1 parashih që autoritetet mbikëqyrëse të kenë autorizime të duhura për të monitoruar dhe siguruar përputhshmërinë nga institucionet financiare, me detyrime për të luftuar PP dhe FT.

1860. Në nenin 30 të Ligjit për LPP/LFT caktohet NjIF si autoritet mbikëqyrës që të mbikëqyrë gjitha subjektet raportuese sipas Ligjit, me përjashtim të kompanive të ndërtimit. Në këtë kuptim, neni 30 përcakton autorizimet e NjIF-it për të ndërmarrë efektivisht detyrat e veta të mbikëqyrjes. Në vendosjen e parametrave brenda të cilëve zyrtarët e autorizuar të NjIF-it mund të ndërmarrin inspektimet e tyre në terren, duke përfshirë edhe të drejtën për qasje, dhe të drejtën për të kërkuar kopjet e dokumentit, neni 30 më tutje detyron pronarin apo titullarin e lokaleve që inspektohen dhe secilin person të pranishëm në lokale që t'i ofrojnë zyrtarëve të autorizuar gjithë ndihmën e arsyeshme në kryerjen e përgjegjësisë së tyre.

1861. Neni 23 i Ligjit për BQK-në përcakton detyrat mbikëqyrëse prudenciale të BQK-së, me përgjegjësinë ekskluzive të Bankës për rregullimin, licencimin, regjistrimin dhe mbikëqyrjen e bankave dhe institucioneve të tjera financiare. Brenda këtij konteksti, neni 30 më tutje përcakton autorizimet e zyrtarëve të autorizuar të BQK-së që të vizitojnë zyrat e institucioneve financiare. Përfundimisht, neni 30 kërkon nga institucionet financiare që të pajisin BQK-në me informata e dosje për operacionet dhe gjendjen e tyre financiare sipas kërkesës së BQK-së.

1862. Neni 57 i Ligjit për bankat më tutje përcakton autorizimet mbikëqyrëse të BQK-së në përmbushjen e detyrave të veta mbikëqyrëse prudenciale sipas Ligjit për BQK-në për mbikëqyrjen prudenciale të bankave. Neni 57 detyron gjithë zyrtarët e bankave që të bashkëpunojnë me BQK-në në kryerjen e inspektimeve që mund të jenë në vend apo së jashtmi si natyrë, derisa BQK-ja mund të kërkojë, si dhe bankat duhet të pranojnë këtë, çfarëdo informate që mund ta konsiderojë të nevojshme për përmbushjen e detyrave të veta mbikëqyrëse.

1863. Në përcaktimin e autorizimeve mbikëqyrëse prudenciale të BQK-së për qëllimet e IMF-të dhe IFJB, neni 114 i Ligjit për Bankat fuqizon BQK-në që të nxjerrë rregullore e urdhra të tillë ashtu që të vizitojë zyrat e IMF dhe IFJB, në kohë të arsyeshme që konsiderohen si të tilla nga Banka, për të kontrolluar llogaritë, librat, dokumentet dhe dosjet e tjera, si dhe të ndërmarrë veprime të tjera që BQK-ja i konsideron të nevojshme apo të këshillueshme për t'i dhënë efekt synimit të Ligjit në fjalë, apo Rregulloreve e urdhrave të nxjerrë.

1864. Në kuptimin e Ligjit për fonde pensionale, nenet e ndryshme përcaktojnë autorizimet mbikëqyrëse të BQK-së. Neni 13 përcakton autorizimet mbikëqyrëse të BQK-së për "fonde pensionale", derisa neni 20 përcakton autorizimet mbikëqyrëse të BQK-së për "ofruesit e pensioneve" për qëllime të Ligjit.

1865. Tutje, tek autorizimet mbikëqyrëse prudenciale të BQK-së në lidhje me kompanitë e sigurimeve (si pjesë e përkufizimit të "institucionit financiar"), neni 4 i Rregullores së UNMIK-ut 2001/25 përcakton autorizimet mbikëqyrëse prudenciale të BQK-së¹⁷⁰ për mbikëqyrjen e kompanive dhe ndërmjetësve të sigurimeve.

1866. Autorizimet mbikëqyrëse sipas nenit 30 të Ligjit për LPP/LFT zbatohen drejtpërdrejt nga NjIF-i në përmbushjen e detyrave të saj sipas Ligjit për mbikëqyrjen e gjitha subjekteve raportuese, me përjashtim të kompanive të ndërtimit.

1867. Si autoritet mbikëqyrës i të gjithë sektorit financiar për qëllime kujdesi, BQK-ja bart të gjitha autorizimet e duhura për të siguruar që bankat dhe institucionet financiare të jenë në përputhje me detyrimet e tyre të kujdesit sipas ligjeve përkatëse.

1868. Edhe pse BQK-ja aktualisht zbaton këto autorizime mbikëqyrëse të kujdesit në monitorimin e sektorit financiar për qëllime të LPP/LFT-së, nuk ka mandat ligjor që fuqizon BQK-në që ta bëjë këtë.

1869. Pra, rrjedh që pavarësisht prej mandatit ligjor mbikëqyrës për LPP/LFT të BQK-së për qëllime të Ligjit për LPP/LFT sipas MM në pajtim me Ligjin për LPP/LFT dhe mungesës së mjeteve mbikëqyrëse sipas Ligjit për LPP/LFT pasi që neni 30 zbatohet vetëm për NJIF, rrjedhimisht edhe moszbatimin e autorizimeve mbikëqyrëse të kujdesit për qëllimet e Ligjit për LPP/LFT, ka mangësi në përmbushjen e KTH 29.1.

1870. Prandaj ekziton nevoja të krijohet fuqizimi ligjor për BQK-në në zbatim të autorizimeve mbikëqyrëse të saj për kujdesin – me përjashtim të vendosjes së sanksioneve sipas ligjeve përkatëse financiare për qëllime kujdesi – në funksionet e saj mbikëqyrëse të LPP/LFT të deleguara përmes nenit 36A të Ligjit për LPP/LFT.

1871. Në këtë drejtim, rekomandohet që të numërohet paragrafi aktual si paragrafi (1) dhe të shtohet paragrafi i ri (2) në nenin 36A që parasheh delegimin e mandatit mbikëqyrës BQK-së për tërë sektorin financiar në Ligjin për LPP/LFT, në këtë kuptim, si në vijim:

Neni 36A (paragrafi (2))

Paragrafi (2): Autoriteti kompetent të cilit i është deleguar funksioni mbikëqyrës sipas paragrafit (1) të këtij neni të mbikëqyrë dhe monitorojë subjektet raportuese specifike për përputhshmëri me këtë Ligj, si dhe që ky autoritet ka mandat mbikëqyrës ekzistues

170. Rregullorja e UNMIK-ut 2001/25 I referohet Autoritetit të Bankave dhe Pagesave të Kosovës (BPK).

për qëllime kujdesi që i është bartur tashmë me ligje të veçanta për atë sektor, do të zbatohet autorizimet e tilla mbikëqyrëse të kujdesit ashtu siç janë përcaktuar për të, si dhe ashtu siç mund të zbatohen në përmbushjen e detyrave të veta mbikëqyrëse për qëllimet e këtij Ligji, me përjashtim të autorizimit të vendosjes së sanksioneve administrative apo të tjera që parashihen me ato ligje specifike për cenimin e atyre ligjeve.

1872. Paragrafi (2) i propozuar në nenin 36A të Ligjit për LPP/LFT përjashton vendosjen e sanksioneve administrative e të tjera e edhe ndëshkimeve, pasi që përndryshe do të kishte konflikt ligjor me sanksionet për qëllime të LPP/LFT të parapara me atë Ligj, me sanksionet që janë të natyrës së kujdesit të parapara për shkeljet sipas ligjeve specifike financiare.

Autoriteti për të bërë inspektime të institucioneve financiare – Kriteri thelbësor 29.2

1873. KTH 29.2 kërkon që mbikëqyrësit të kenë autoritet që të bëjnë inspektime të institucioneve financiare, duke përfshirë inspektimet në vend, për të siguruar përputhshmërinë përmes shqyrtimit të politikave, procedurave, librave dhe dosjeve, duke përfshirë testimin e mostrave.

1874. Neni 30 i Ligjit për LPP/LFT fuqizon zyrtarët e autorizuar të NjIF-it që të hyjnë në gjitha hapësirat, përveç atyre të banimit, në çfarëdo kohe gjatë orarit të zakonshëm të punës, nëse ka dyshim të arsyeshëm që dosjet që mbahen në bazë të neneve 16 deri në 28 të Ligjit për LPP/LFT janë respektuar dhe gjenden në ato hapësira. Për më tepër, zyrtarët e autorizuar të NjIF-it mund të kërkojnë dhe inspektojnë dosjet apo dokumentet; të kopjojnë apo përndryshe të riprodhojnë dosjet apo dokumentet e tilla; si dhe të bëjnë pyetje për të gjetur dhe kuptuar dosjet dhe dokumentet e tilla. Neni 30 më tutje e kushtëzon qasjen brenda këtyre hapësirave në mënyrë që zyrtari apo zyrtarët e autorizuar duhet të kufizojnë inspektimin për atë pjesë të hapësirave ku shënimet apo dokumentet relevante ka arsye të mendohet që ka mundësi të gjinden.

1875. Neni 23 i Ligjit për BQK-në fuqizon personelin e BQK-së, si dhe personat tjerë të kualifikuar të emëruar nga Bordi ekzekutiv, që të vizitojnë zyrat e institucioneve financiare për të kontrolluar llogaritë, librat, dokumentet dhe dosjet e tjera, për të marrë informata e të dhëna nga to, si dhe për të ndërmarrë veprime që konsiderohen të nevojshme apo të këshillueshme nga BQK-ja.

1876. Në pajtim me nenin 57 të Ligjit për bankat, kontrolluesit e emëruar të BQK-së mund të vizitojnë bankat në kohë që konsiderohen të arsyeshme nga BQK-ja, si dhe mund të ndërmarrin veprime që konsiderohen të nevojshme dhe të këshillueshme. Kontrolluesit kanë të drejtë të kontrollojnë llogaritë, librat, dokumentet dhe dosjet e tjera të bankës apo degëve të ndërlidhura; si dhe mund të kërkojnë nga drejtorët dhe menaxherët e lartë, punëtorët dhe agjentët e bankës apo degëve në kontrollim që të ofrojnë gjitha informatat mbi çfarëdo lënde në lidhje me administratën dhe operacionet, të cilat kërkohen me arsye nga ata.

1877. Neni 114 i Ligjit për bankat siguron autorizime të ngjashme për kontrollues të BQK-së kur bëjnë kontrolle të kujdesit të IMF apo IFJB.

1878. Në përcaktimin e kompetencave mbikëqyrëse për BQK, nenet 13 dhe 20 të Ligjit për fondet pensionale saktësojnë dhe kufizojnë kompetencat mbikëqyrëse dhe nuk përcaktojnë drejtpërdrejt vizitat në terren. BQK-ja mund të emërojë auditorë të pavarur për këtë qëllim dhe, pavarësisht nga kjo, BQK-ja mund ende të kryejë vizita në terren në cilësinë e autoritetit mbikëqyrës për institucionet bankare dhe financiare kur ndërmerren këso lloj veprimtarish.

1879. Rregullorja e UNMIK-ut 2001/25 për sektorin e sigurimeve përcakton që zyrtarët e autorizuar të BQK-së¹⁷¹ mund të vizitojnë zyrat e kompanive të sigurimit dhe të ndërmjetësuesve të sigurimit kur ajo e konsideron të arsyeshme për t'i kontrolluar llogaritë, librat dhe shënimet e tjera për qëllime kujdesi, si dhe për të ndërmarrë veprime të tjera nëse e konsideron të arsyeshme apo të nevojshme për të vënë në jetë qëllimin e kësaj rregulloreje apo rregullave, urdhrave apo udhëzimeve të nxjerra lidhur me të.

1880. Kompetencat mbikëqyrëse për NjIF, në kuptim të nenit 30, në përgjithësi i plotësojnë kërkesat sipas KTH 29.2 por kushtet e parapara përmes nenit në fjalë 30 mund ta kufizojnë shkallën e kompetencave të NjIF për ekzaminime në terren, pasi që Ligji për LPP/LFT lejon vizitat e tilla vetëm nëse ekziston dyshimi i arsyeshëm duke e kufizuar qasjen në atë mënyrë që zyrtari ose

171. Rregullorja e UNMIK-ut Nr. 2001/25 i referohet Autoritetit Bankar dhe të Pagesave të Kosovës (BPK).

zyrtarët ta kufizojnë inspektimin në atë pjesë të hapësirave ku pritet arsyeshëm të mbahen shënimet dhe të dhënat relevante.

1881. Përveç kësaj, kushtet dhe kufizimet e tilla siç detajohen në paragrafët në vijim mund të kufizojnë poashtu kompetencat mbikëqyrëse të BQK-së të deleguara përmes MM nga NJIF nëse delegimi i tillë do të interpretohej për të përfshirë mjetet mbikëqyrëse sipas nenit 30, edhe pse MM nuk bën referencë në nenin 30 të Ligjit për LPP/LFT.

1882. Prandaj, dhe siç u shpjegua tashmë më lart në analizën e KTH 29.1, del se për shkak të mungesës së mandatit ligjor për zbatimin e mjeteve mbikëqyrëse prudenciale përmes moszbatueshmërisë së vazhdueshme të kompetencave mbikëqyrëse të BQK-së sipas ligjeve specifike financiare për qëllime të Ligjit për LPP/LFT, ekziston një zbrazëti në plotësimin e KTH 29.2.

1883. Si rrjedhojë dhe brenda rrethanave të njëjta që u përkufizuan, rekomandimi i propozuar në analizën e lartcekur të KTH 29.1 për një paragraf të ri në nenin 36A në Ligjin për LPP/LFT për zbatimin e kompetencave mbikëqyrëse të BQK-së, në plotësimin kompetencave të deleguara të mbikëqyrjes për qëllime të Ligjit për LPP/LFT, do të zbatohet për qëllim të KTH 29.2.

1884. Përveç kësaj, do të ishte e këshillueshme që neni 30 i Ligjit për LPP/LFT të ndryshohej për të larguar çfarëdo paqartësie ligjore mbi kompetencat e NJIF për të ndërmarrë ekzaminime në terren.

Kompetencat për të detyruar dhënien e dokumenteve – Kriteri thelbësor 29.3

1885. KTH 29.3 përcakton që autoritetet mbikëqyrëse gëzojnë kompetencat për të detyruar prodhimin e apo fitimin e qasjes në të gjitha shënimet, dokumentet apo informatat për të mbikëqyrur respektimin.

1886. Në përputhje me dispozitat e nenit 30 të Ligji për LPP/LFT, zyrtarët e autorizuar mund të kërkojnë dhe të inspektojnë shënimet apo dokumentet; kopjojnë apo ndryshe riprodhojnë shënimet apo dokumentin e tillë, si dhe të parashtrajnë pyetje me qëllim të gjetjes dhe kuptimit të shënimeve a dokumenteve të tilla. Për më tepër, neni 30 përcakton që pronari a personi përgjegjës i objekteve të institucioneve që inspektohen dhe çdo person i pranishëm në këto mjedise do t'iu japin të gjithë ndihmën zyrtarëve të autorizuar në qasjen dhe kopjimin a riprodhimin e dokumenteve dhe shënimeve që mbahen në mënyrë elektronike. Gjithashtu në kuptimin të të njëjtin nen, në rast se një person i cili është subjekt i këtij inspektimi refuzon që të jap dokumentet për arsyet e cekura me Ligji – për shembull, nëse dokumenti përmban informacion që është privilegj i marrëdhënies avokat-klient, atëherë zyrtari i autorizuar që kryen inspektimin e vendos dokumentin a shënimin e kontestuar në një zarf të mbyllur në prani të personit apo të përfaqësuesit të tij a saj, dhe nënshkruhet nga zyrtari dhe personi apo përfaqësuesi. Dokumenti a shënimi i mbyllur do të paraqitet brenda dhjetë (10) ditëve para një gjyqtari të procedurës paraprake të Gjykatës së Qarkut, i cili do ta inspektojë atë dhe do të vendosë nëse ai, apo ndonjë pjesë e tij, mund t'iu nënshtrohet inspektimit dhe kopjimit sipas dispozitave të Ligjit për LPP/LFT.

1887. Neni 23 i Ligjit për BQK kërkon nga institucionet financiare që t'iu japin BQK-së informatat dhe shënimet e tilla përkitazi me operacionet e tyre dhe gjendjen financiare, sipas kërkesës së BQK-së për qëllime të kujdesit sipas Ligjit.

1888. Në mënyrë të ngjashme, në kuptim të nenit 57 të Ligjit për bankat, zyrtarët e autorizuar të BQK-së mund të kërkojnë nga drejtorët dhe drejtuesit e lartë, punonjësit dhe agjentët e bankës apo filialeve që t'iu ofrojnë të gjitha informacionet ose çështjet e tjera lidhur me administrimin dhe operacionet e saj që ata me arsye mund t'iu kërkojnë për qëllime të kujdesit sipas Ligjit.

1889. Ndonëse nuk i referohet saktësisht kompetencave për të kërkuar ndonjë dokument a informacion, në përcaktimin e kompetencave mbikëqyrëse të BQK-së ndaj IMF dhe IFJB, neni 114 i Ligjit për banka përcakton një kompetencë të përgjithshme për të *kontrolluar llogaritë, librat, dokumentet dhe shënimet e tjera*.

1890. Në autorizimin e BQK-së për rishikimin e të dhënave dhe shënimeve, nenet 13 dhe 20 nuk autorizojnë saktësisht BQK që të kërkojë ndonjë dokument që Banka e konsideron të nevojshëm për përmbushjen e detyrimeve të saja të Ligjit për fondet pensionale, por kjo është një rrjedhojë e nevojshme duke qenë se BQK-ja përndryshe nuk do të ishte në gjendje që të rishikonte të dhënat dhe shënimet.

1891. Përfundimisht, Rregullorja e UNMIK-ut Nr. 2001/25 përcakton që, në përmbushjen e përgjegjësisë të saj mbikëqyrëse, BQK-ja¹⁷² mund të kërkojë sigurimin e çfarëdo informacioni nga kompanitë e sigurimit dhe ndërmjetësuesit e sigurimeve, duke përfshirë pronarët apo aksionarët e tyre, administratorët dhe punonjësit e tjerë në çfarëdo mënyre që parapëlqehet nga BQK-ja me kusht që të jepet njoftimi i arsyeshëm.

1892. Kompetencat e NJIF sipas nenit 30 të Ligjit për LPP/LFT për të detyruar prodhimin e çfarëdo dokumenti a shënimi janë të lidhura me kontrollimet në vend të ngjarjes – ku ka dyshim të arsyeshëm se dokumentat mbahen në ato hapësira së Njesisë. Kompetencat për të detyruar paraqitjen e dokumenteve sipas nenit 30 bëhen të zbatueshme për kontrollimet në vend të ngjarjes dhe aty ku ka dyshime të arsyeshme për vendndodhjen e lokacionit të këtyre dokumenteve dhe rrjedhimisht NjIF nuk është në gjendje që të kryejë kontrollime jashtë vendit të ngjarjes, duke qenë se nuk mund të detyrojë prodhimin e dokumenteve dhe shënimeve për këtë qëllim përveç nëse zyrtarët e tij hyjnë në objekte që rrjedhimisht nënkupton që një ekzaminim në terren është duke u zbatuar. Në këtë aspekt, edhe neni 14 (paragrafi 1.13) që përcakton detyrat dhe kompetencat e NjIF për të *kërkuar dokumente dhe informata në përputhje me këtë Ligj* dhe me dispozitat sipas paragrafit (1.4) të nenit të njejtë për të kërkuar të dhëna, dokumente dhe informacione në lidhje me kërkesat specifike të të dhënave apo analizave nga detyruesit ligjor, nuk mund të zbatohet për ekzaminime jashtë vendit të ngjarjes përveç nëse Ligji për LPP/LFT në mënyrë specifike përcakton në mënyrë specifike sipas nenit 30 për NjIF të ndërmarrë ekzaminime jashtë vendit të ngjarjes. Autoritetet pohojnë se NjIF ka kompetenca të ekzaminimeve jashtë terrenit sipas paragrafit (1.4) të nenit 14 të Ligjit për LPP/LFT i cili përkufizon detyrat dhe kompetencat e NjIF por që nuk lidhet me nenin 30 të Ligjit për LPP/LFT që merret me kompetencat e NjIF për të ndërmarrë inspektime të pajtueshmërisë. Ekipi i vlerësimit nuk pajtohet.

1893. Prandaj, dhe siç u shpjegua tashmë më lart në analizën e KTH 29.1, del se për shkak të mungesës së mandatit ligjor për zbatueshmërinë e mjeteve mbikëqyrëse të kujdesit përmes moszbatimit të vazhdueshëm të kompetencave mbikëqyrëse të BQK sipas legjislacionit specifik financiar për qëllim të Ligjit për LPP/LFT, ekziston një zbrazëti në plotësimin e KTH 29.3.

1894. Si rrjedhojë dhe brenda rrethanave të njëjta që u përkufizuan, rekomandimi i propozuar në analizën e lartcekur të KTH 29.1 për një paragraf të ri në nenin 36A në Ligjin për LPP/LFT për zbatimin e kompetencave mbikëqyrëse të BKQ-së, në plotësimin e kompetencave të deleguara të mbikëqyrjes për qëllime të Ligjit për LPP/LFT, do të zbatohet për qëllim të KTH 29.3.

1895. Për më tepër, dhe në vijim të rekomandimeve për KTH 29.1 dhe 29.2 më lart, NJIF do t'i duhen kompetenca të qarta ligjore për të kryer kontrollime jashtë vendit të ngjarjes.

1896. Prandaj propozojmë futjen e një paragrafi të ri (6) në nenin 30 si në vijim:

Neni 30 paragrafi (6) Me qëllim të vlerësimit të respektimit të dispozitave të këtij Ligji apo ndonjë rregulle a rregulloreje që nxjerrët, NjIF mund, me anë të një njoftimi me shkrim që i dërgohet subjektit raportues ashtu siç përkufizohet në paragrafin (1) të këtij neni, t'i kërkojë subjektit raportues që të jep – brenda afatit dhe vendit që saktësohet në atë njoftim – çfarëdo dokumenti duke përfshirë ato lidhur me procedurat e brendshme, siç përcaktohet me këtë Ligji a ndonjë rregullore, që mund të kërkohen nga NjIF për të përmbushur përgjegjësitë e saj sipas këtij neni edhe jashtë vendit të ngjarjes dhe prandaj zbatohen dispozitat e paragrafëve (3), (4) dhe (5) të këtij neni.

Kërkesa për një urdhër të gjykatës – Kriteri thelbësor 29.3.1

1897. KTH 29.3.1 përcakton atë nëse autoritetit mbikëqyrës i duhet urdhri i gjykatës për të detyruar dhënien a fitimin e qasjes në shënime, dokumente a informata për qëllime të mbikëqyrjes.

1898. Ligji për LPP/LFT fuqizon NjIF për të kërkuar dhënien e dokumenteve dhe shënimeve që i nevojiten me qëllim të përmbushjes së detyrimeve nga fusha e inspektimeve në vendngjarje për subjektet raportuese përveç kompanive të ndërtimit.

1899. Pavarësisht nga kjo, neni 30 i Ligjit për LPP/LFT i mundëson një subjektit raportues që inspektohet të refuzojë lejimin e inspektimit a kopjimit të shënimeve a dokumenteve, nëse ai a ajo vlerëson se dokumenti a shënimi nuk ruhet për qëllime të dispozitave të Ligjit për LPP/LFT dhe

172. Rregullorja e UNMIK-ut Nr. 2001/25 i referohet Autoritetit Bankar dhe të Pagesave të Kosovës (BPK).

prandaj nuk është relevant ose nëse dokumenti a shënimi përmban informatë që i nënshtrohet për shembull privilegjit avokat-klient.

1900. Në rrethana të tilla, Ligji për LPP/LFT përcakton që dokumenti a shënimi do të paraqitet para një gjyqtari të procedurës paraprake të Gjykatës së Qarkut, i cili do ta inspektojë atë dhe do të vendos nëse ai, apo ndonjë pjesë e tij, mund t'i nënshtrohet inspektimit dhe kopjimit sipas dispozitave përkatëse të nenit 30 të Ligjit për LPP/LFT.

1901. Ligji për BQK, Ligji për bankat, Ligji për fondet pensionale dhe Rregullorja e UNMIK-ut 2001/25 nuk parashohin nevojën për një urdhër gjykate për BQK që të kryejë kontrollime dhe inspektime dhe që të detyrojë dhënien e dokumenteve dhe informatave të tjera për qëllime të ligjeve të zbatueshme.

1902. Përjashtimi sipas nenit 30 kur një subjekt raportues mund të refuzojë sigurimin e dokumenteve gjatë inspektimit në vendngjarje, konsiderohet më shumë si një masë parandaluese sesa një ndalim për NjIF që të marrë dokumentet dhe shënimet për qëllime të mbikëqyrjes. NjIF ka informuar se në praktikë kjo dispozitë nuk është zbatuar kurrë.

1903. Supozohet se në vazhdim të kompetencave të deleguara të mbikëqyrjes për BQJ sipas nenit 36A të Ligjit për LPP/LFT përmes futjes së paragrafit të ri të propozuar (2) të nenit 36A, sipas analizës KTH 29.1, atëherë në këtë aspekt nuk do të ketë nevojë për nxjerrjen e urdhrit të gjykatës.

1904. Si rrjedhojë, ky raport konstaton se kompetencat për të detyruar prodhimin e dokumenteve a fitimin e qasjes nuk pengohen nga kërkesa për një urdhër të gjykatës.

Kompetencat e duhura për zbatim dhe shqiptim të sanksioneve – Kriteri thelbësor 29.4

1905. KTH 29.4 përcakton që autoriteti mbikëqyrës duhet të ketë kompetencat e duhura të zbatimit dhe shqiptimit të dënimeve ndaj institucioneve financiare dhe drejtorëve dhe drejtuesve të lartë në rast se nuk respektojnë apo nuk zbatojnë në mënyrë të mirëfilltë kërkesat për luftimin e PP dhe FT.

1906. Neni 31 i Ligjit për LPP/LFT autorizon NjIF që të shqiptojë sanksione administrative që janë të natyrës së vazhdueshme kur NJIF gjen se subjekti raportues nuk ka përmbushur detyrimet sipas Ligjit. Kjo dispozitë kërkon që NJIF në konsultim me MF mund të lëshojë akte nënligjore që përkufizojnë procedurat e shkeljeve administrative.

1907. Në janar të vitit 2014 NJIF, në konsultim me Ministrinë e Financave, ka nxjerrë Udhëzimin Administrativ Nr. 03/2014 për procedurat e shqiptimit të sanksioneve administrative ndaj subjekteve raportuese që nuk janë në pajtueshmëri me Ligjin për LPP/LFT¹⁷³. Përderisa udhëzimi administrativ përcakton procedurat për vendosjen e gjobave në kuptim të neneve 31, 31a dhe 31b mbi subjektet raportuese, ngel mbrapa në referimin te vendosja e gjobave të tilla mbi drejtorët dhe menaxhmentin e lartë të një subjekti raportues.

1908. Edhe pse paragrafi (2) i nenit 31 i jep kompetenca NjIF-it në konsultim me MF për të nxjerrë akte nënligjore për të përkufizuar procedurat e shkeljeve administrative, udhëzimi administrative mbi procedurat për zbatimin e sanksioneve administrative cakton NjIF si autoritet përgjegjës për të shqiptuar sanksione administrative për qëllime jo vetëm të nenit 31 por edhe të nenit 31A dhe 31B. Ekipi i vlerësimit ka shprehur rezervimet mbi interpretimin e paragrafit (2) të nenit 31.

1909. Të vetmet dënime që mund të shqiptohen ndaj drejtorëve dhe menaxhmentit të lartë të institucioneve financiare janë ato që lidhen me detyrimin e moskomunikimit ("tipping off") siç parashikohet në paragrafin (4) të nenit 33 në lidhje me paragrafin (4) të nenit 22.

1910. Neni 67 i Ligjit për BQK autorizon Bordin e BQK-së, me anë të vendimeve, që të shqiptojë ndëshkime administrative ndaj të gjithë personave juridikë dhe fizikë që veprojnë në kundërshtim me Ligjin për BQK.

173. Për analizë më të thellë të Udhëzimit Administrativ referohuni në analizat e Rekomandimit 17 – Sanksionet.

1911. Sipas nenit 67 të Ligjit për BQK, ndëshkimet përfshijnë ndëshkimet monetare si dhe masa të tjera administrative, si vërejtjet apo urdhrat me shkrim, suspendimet dhe largimet e administratorëve të institucioneve financiare të mbikëqyrura, revokimet e licencave si dhe masa të tjera ashtu si përcaktohen në këtë ligj apo ndonjë ligj tjetër.

1912. Sipas nenit 58 të Ligjit për bankat, BQK-ja mund të ndërmarrë veprimet e mëposhtme ose të vendos dënimet e mëposhtme ndaj drejtorëve dhe menaxherëve të lartë, punonjësve, aksionarëve kryesorë dhe atyre që kanë interes të konsiderueshëm në të, nëse përcakton se personat e këtillë kanë shkelur një dispozitë të këtij ligji ose të ndonjë rregulloreje a urdhërese të BQK-së, kanë shkelur çfarëdo kushti apo kufizimi të bashkëngjitur në një autorizim të lëshuar nga BQK-ja ose janë përfshirë në praktika të pasigurta dhe jo të shëndosha sipas gjykimit të BQK-së. Masat e tilla përfshijnë ndëshkimet që mund të zbatohen në baza shkallë-shkallë varësisht nga serioziteti i shkeljes e që përfshijnë lëshimin e paralajmërimit me shkrim deri te revokimi i licencës. Në anën tjetër, neni 82 përcakton dënimet civile që mund të shqiptohen ndaj bankës apo drejtorëve a drejtuesve të lartë të saj për shkelje të rënda të Ligjit për BQK.

1913. Neni 105 i Ligjit për bankat përcakton dënimet dhe masat përmirësues që mund të shqiptohen ndaj IMF, IFJB apo drejtuesve të lartë a drejtorëve, aksionarëve të saj të interesit të rëndësishëm, nëse në gjetjet e saj BQK-ja përcakton se institucioni i tillë a personi ka shkelur dispozitat e ndonjë rregulloreje a urdhërese të BQK-së ose janë përfshirë në praktika të pasigurta a të pabazuara. Sidoqoftë, për dallim prej situatës për bankat, Ligji për bankat nuk përcakton dënime civile që mund të shqiptohen ndaj IMF dhe IFJB për qëllimet e përcaktuara.

1914. Dispozita të ngjashme për masa përmirësuese gjenden në nenin 32 të Ligjit për fondet pensionale për shkeljet e dispozitave të Ligjit ose nëse janë përfshirë në praktika të pasigurta dhe të pabaza. Masat përmirësuese mund të zbatohen ndaj institucionit dhe drejtorëve të tij.

1915. Në mënyrë të ngjashme, Rregullorja e UNMIK-ut Nr. 2001/25 për sektorin e kompanive të sigurimit përcakton shqiptimin e masave të ngjashme ndaj institucionit dhe personave në rrethana të njëjta siç përcaktohen me Ligjin për Bankat.

1916. Ndonëse legjislati i ndryshëm për sektorin financiar përcakton masat përmirësuese që mund të ndërmerren ndaj një institucioni financiar a drejtorëve ose drejtuesve të lartë, dënimet e tilla mund të zbatohen për shkeljet e ligjit përkatës a rregulloreve të BQK-së për qëllime të ligjit të tillë dhe prandaj janë të zbatueshme vetëm për qëllime të përcaktuara prudenciale dhe nuk mund të zbatohen për qëllime të Ligjit për LPP/LFT.

1917. Për më tepër, mungesa e çfarëdo dispozite ligjore që autorizon BQK të zbatojë masat përmirësuese, siç përcaktohet me ligjet përkatëse financiare për qëllimet e përcaktuara për shkeljen e Ligjit për LPP/LFT, i bën masat e tilla të pazbatueshme për qëllim të Ligjit për LPP/LFT.

1918. Si rrjedhojë, autoritetet mbikëqyrëse në Kosovë nuk kanë kompetencat e duhura për zbatim dhe shqiptim të sanksioneve ndaj drejtorëve a drejtuesve të lartë të institucionit financiar në rast se nuk respektojnë dispozitat e Ligjit për LPP/LFT.

1919. Ju lutemi shikoni analizën e Rekomandimit 17 - Sanksionet në lidhje me rekomandimet gjegjëse.

Efektshmëria

1920. Analiza e kryer në këtë pjesë ka identifikuar mangësi dhe dobësi të caktuara që kanë pasur një ndikim negativ në efikasitetin e sistemit mbikëqyrës për qëllim të LPP/LFT.

1921. Shkurt, këto mangësi dhe dobësi mund të përmblihen si në vijim: mungesë e mandatit ligjor për BQK për të zbatuar mjetet e saj të caktuara të mbikëqyrjes për qëllim të LPP/LFT; mungesë e kompetencave të NjIF për të kërkuar dokumente apo informata për të kryer inspektive jashtë vendit të ngjarjes, si dhe mangësi serioze në kompetencat për zbatim në veçanti për drejtorët dhe udhëheqësit e lartë të institucioneve financiare.

3.18.2. Rekomandimet dhe komentet

1922. Mungesa e bazës ligjore për BQK për zbatimin e kompetencave të përcaktuara mbikëqyrëse sipas legjislatit të veçantë financiar për qëllim të Ligjit për LPP/LFT - lë zbrazëti serioze në zbatimin e kompetencave të deleguara të mbikëqyrjes për qëllime të Ligjit për LPP/LFT.

1923. Për më tepër, ndonëse Ligji për LPP/LFT përcakton kompetencat mbikëqyrëse për NjIF, ato janë të kufizuara në fushëveprim nuk duket se parashohin ekzaminim jashtë terrenit.

1924. Edhe pse një lexim i thellë i tërë analizës dhe komenteve në kriteret thelbësore gjegjëse për Rekomandimin Nr. 29 është jashtëzakonisht i rëndësishëm, dobësitë dhe mangësitë kyçe të identifikuar mund të renditen si në vijim:

- Paqartësia ligjore mbi kompetencat e përgjithshme të NJIF për të ndërmarrë ekzaminime të pakushtëzuara në terren (KTH 29.2);
- Mungesa e një mandati ligjor për BQK për zbatimin e kompetencave të përcaktuara mbikëqyrëse prudenciale për qëllim të Ligjit për LPP/LFT (KTH 29.1; KTH 29.2);
- Mungesa e një mandati për NjIF për të kryer inspektime jashtë vendit të ngjarjes (KTH 29.3);
- Mospasja e kompetencave të duhura për zbatim dhe shqiptim të sanksioneve ndaj institucioneve dhe drejtorëve e drejtuesve të lartë të tyre në rast të mosrespektimit të dispozitave të Ligjit për LPP/LFT (KTH 29.4)¹⁷⁴.

1925. Në këtë aspekt, paraqesim rekomandimet në vijim ndaj rekomandimeve të mëparshme për përcaktimin e një baze ligjore për emërimin e një autoriteti mbikëqyrës për sektorin financiar për qëllim të Ligjit për LPP/LFT e të cilat duhet të lexohen në kontekst të analizës dhe komenteve për KTH gjegjëse:

- Futjen e një paragrafi (2) në nenin e ri 36A në Ligjin për LPP/LFT me kusht që autoriteti mbikëqyrës i emëruar sipas Ligjit për LPP/LFT që tashmë ka një rol mbikëqyrës sipas legjislacionit mund të zbatojë kompetencat e saj të përcaktuara mbikëqyrëse sipas ligjeve gjegjëse për qëllim të mbikëqyrjes së respektimit të Ligjit për LPP/LFT, me përjashtim të zbatimit të sanksioneve a ndëshkimeve administrative sipas këtyre ligjeve duke qenë se këto përcaktohen me Ligjin për LPP/LFT;
- Futjen e një paragrafi të ri (6) në nenin 30 të Ligjit për LPP/LFT që përcakton kompetenca për inspektime jashtë vendit të ngjarjes për NjIF, dhe;
- Qartësimin e kompetencave të përgjithshme të NJIF për të ndërmarrë ekzaminime të pakushtëzuara në terren.

3.18.3. Klasifikimi për Rekomandimin 29

	Klasifikimi	Përmbledhje e faktorëve bazë për klasifikim
R.29	MP	<ul style="list-style-type: none"> • paqartësia ligjore mbi kompetencat e përgjithshme të NJIF për të ndërmarrë ekzaminime të pakushtëzuara në terren (KTH 29.2); • mungesa e një mandati ligjor për BQK për zbatimin e kompetencave të përcaktuara mbikëqyrëse prudenciale për qëllim të Ligjit për LPP/LFT (KTH 29.1; KTH 29.2); • mungesa e një mandati ligjor për BQK për të zbatuar kompetenca mbikëqyrëse prudenciale për qëllime të Ligjit për LPP/LFT; • mungesa e një madati për NJIF për të kryer inspektime jashtë vendit të ngjarjes; • paqartësia ligjore mbi kompetencat e përgjithshme të NJIF për të ndërmarrë ekzaminime të pakushtëzuara në terren; • mospasja e kompetencave të duhura për zbatim dhe shqiptim të sanksioneve ndaj drejtorëve e drejtuesve të lartë; • Çështje në vazhdimësi në lidhje me efikasitetin përfshirë: <ul style="list-style-type: none"> - burimet njerëzore për autoritetet mbikëqyrëse janë të pamjaftueshme duke ndikuar kështu në efikasitet; - mungesa e programeve relevante të trajnimit; - nevoja për autoritetet të mbajnë statistika më kuptimplota, përndryshe efektshmëria e mbikëqyrjes nuk mund të gjykohet në mënyrën e duhur.

174. Rekomandimet për përmirësimin e kësaj dobësie janë në pjesën 3.19 mbi Rekomandimi 17 - Sanksionet.

3.19. Sanksionet (R.17)

3.19.1. Përshkrimi dhe analiza

1926. Rekomandimi 17 detyron shtetet që të sigurojnë ekzistimin e sanksioneve efektive, proporcionale dhe zbindëse, qofshin ato penale, civile a administrative, për t'u përdorur ndaj personave juridikë dhe fizikë, të cilët mbulohen nga detyrimet e LPP/LFT dhe të cilët nuk respektojnë kërkesat për parandalimin e PP dhe FT.

1927. Duke pasur parasysh se BQK, pavarësisht prej funksioneve të veta mbikëqyrëse, për qëllim të Ligjit për LPP/LFT nuk ka kompetenca për të shqiptuar sanksione, ndëshkime a masa të tjera përmirësuese që i janë dhënë asaj për qëllimet e përcaktuara përmes legjislacionit financiar për qëllime të Ligjit për LPP/LFT, paragrafët në vijim do të përqendrohen në sanksionet sipas Ligjit për LPP/LFT dhe çfarëdo reference ndaj asaj është për hir të informacionit dhe përfundimit.

1928. Analiza për KTH 29.4 sipër zbatohet për qëllime të analizës për Rekomandimin 17 në këtë pjesë.

1929. Në janar të vitit 2014, NJIF në konsultim me Ministrinë e Financave, ka nxjerrë Udhëzimin Administrativ Nr. 03/2014 për procedurat e shqiptimit të sanksioneve administrative ndaj subjekteve raportuese që nuk janë në pajtueshmëri me Ligjin për LPP/LFT. Udhëzimi administrativ është nxjerrë në bazë të dispozitave ligjore nga neni 31 i Ligjit për LPP/LFT i cili kërkon nga NJIF që në konsultim me Ministrin e Financave, të nxjerrë një akt nënligjor për të përcaktuar procedurën kundërvajtje administrative.

1930. Udhëzimi Administrativ Nr. 03/2014 përcakton procedurat për shqiptimin e sanksioneve administrative të parashikuara nga nenet 31, 31a dhe 31b të Ligjit LFF/LPT. Në vazhdim të krijimit të procedurave, Udhëzimi Administrativ parashikon përcaktimin e NjIF-it si autoritet kompetent për të shqiptuar sanksione administrative dhe një mekanizëm të ankimit për subjektet raportuese i cili, me prezantimin e nivelit të parë të ankesës që do të bëhet në vetë NJIF-in, ankesë kjo që duhet të dëgjohet në mënyrë të pavarur, ai më tej parashikon ankesa në Gjykata.

1931. Pavarësisht nga dispozitat e Udhëzimit për zyrtarët e NJIF të përfshirë në shqiptimin e dënimit të mos të jenë pjesë e ekipit të shqyrtimit të ankesës të një subjekti raportues, ekipi i vlerësimit ka rezerva për transparencën e mekanizmit të ankimit me ankesat që parashtrihen në NJIF i cili është autoriteti i caktuar që shqipton dënimin në shkallë të parë. Megjithatë ekipi i vlerësimit e pranon se kjo procedurë është në përputhje me dispozitat e nenit 126 të Ligjit Nr. 02/L-28 për Procedurën Administrative.

1932. Nuk është e qartë, nga aspekti ligjor, se si Udhëzimi Administrativ Nr. 03/2014 i lëshuar për qëllime të paragrafit (2) të nenit 31 të Ligjit për LPP/LFT, gjithashtu parashikon emërimin e NJIF si autoritet kompetent për shqiptimin e sanksioneve administrative përfshirë ato sanksione sipas nenit 31A dhe nenit 31B, kur dy nenet e fundit nuk i referohen asnjë përcaktimi nga NjIF siç përfshihet në nenin 31.

Sanksione efektive, proporcionale dhe zbindëse – Kriteri thelbësor 17.1

1933. KTH 17.1 pasqyron fushëveprimin kryesor të Rekomandimit 17 në sigurimin e asaj se sanksione efektive, proporcional dhe zbindëse, qofshin ato penale, civile a administrative janë në dispozicion dhe të zbatueshme ndaj personave fizikë dhe juridikë.

1934. Siç u përshkrua në pjesën 3.18 për analizën e KTH 29.4, legjislacioni i ndryshëm financiar përcakton shqiptimin e sanksioneve dhe ndëshkimeve të ndryshme që janë penale, civile dhe administrative në natyrë dhe që zbatohen për bankat dhe institucionet financiare që shkelin ligjet financiare përkatëse apo rregullat, rregulloret dhe urdhëresat që nxjerrën nga BQK-ja. Prandaj sanksionet dhe ndëshkimet e tilla, pa marrë parasysh a janë efektive, proporcionale dhe zbindëse, nuk janë të zbatueshme kur një institucion financiar apo drejtorët e drejtuesit e tij të lartë shkelin dispozitat e Ligjit për LPP/LFT.

1935. Kjo gjë është e natyrshme duke qenë se vetë Ligji për LPP/LFT përcakton, deri në një shkallë të caktuar, sanksionet dhe ndëshkimet penale, civile a administrative për mosrespektim të Ligjit.

1936. Neni 31 i Ligjit për LPP/LFT parasheh për NJIF që të shqiptojë sanksione administrative të cilat janë të natyrës së vazhdueshme kur NJIF gjen se subjekti raportues nuk ka përmbush detyrimet sipas Ligjit. Përveç kësaj, neni 31A dhe neni 31B parashohin shqiptimin e gjobave monetare prej pesëqind (500) deri në dhjetëmijë (10,000) euro që u shqiptohen personave juridikë për shkeljet e numëruara.

1937. Dënimet e parapara sipas nenit 31A dhe nenit 31B zbatohen edhe për personat juridikë. Ekipi i vlerësimit prandaj vë në pikëpyetje moszbatueshmërinë e sanksioneve sipas nenit 31A dhe neni 31B të Ligjit për LPP/LFT ndaj individëve të cilët janë të njohur si subjekte raportuese për qëllimet e nenit 16 të Ligjit për LPP/LFT dhe të cilat zbatohen ndarazi nga neni 31.

1938. Ndërsa neni 31A i Ligjit për LPP/LFT parashikon një dënim me para prej pesëqind (500) deri në shtatë mijë (7,000) euro që do t'iu imponohen personave juridikë për shkeljet e listuara, neni 31B parashikon një dënim me para prej pesëqind (500) deri në dhjetë mijë (10,000) euro për t'iu shqiptuar personave juridikë për shkeljet e listuara.

1939. Nuk është e qartë as në Ligjin për LPP/LFT ose në Udhëzimin Administrativ Nr. 03/2014 pse shkeljet sipas nenit 31A kanë dënim më të ulët maksimal sesa atyre të shënuara në nenin 31B pasi që serioziteti i shkeljeve duket të jetë i një natyre të ngjashme.

1940. Në këtë kontekst, ekipi i vlerësimit gjithashtu shpreh rezervimet se deri në çfarë mase dënimet e parapara në nenin 31A dhe nenin 31B të Ligjit për LPP/LFT mbulojnë në fakt shkeljet e detyrimeve sipas Ligjit për LPP/LFT. Për shembull, pavarësisht se nuk ka asnjë detyrim për bankat dhe institucionet financiare për të zbatuar politika, procedurat dhe kontrollet e tyre të brendshme të degëve dhe filialeve të tyre në vendet e huaja, prapë Ligji për LPP/LFT sipas nenit 31B parashikon një dënim me para për dështimin për të siguruar zbulimin dhe masat parandaluese për pastrimin e parave dhe financimin e terrorizmit përcaktuar në këtë ligj në njësitë e biznesit të tyre, nëndegëve dhe kompanive ku ai zotëron shumicën e aksioneve dhe të shumicës së të drejtave të vendimmarrjes, të vendosura në një vend të tretë (pika 1.1). Po ashtu, përderisa Ligji për LPP/LFT nuk parasheh KDK të thjeshtuar, neni 31A parasheh dënime monetare për dështimin për të marrë të dhëna të nevojshme të klientit brenda mënyrës së përkthuar të kujdesit të shtuar të klientit apo dështimit për të marrë të dhëna të tillë në mënyrën e përkthuar me këtë ligj (pika 1.14). Referencat e tjera gjenden në nenin 31B në lidhje me mbështetjen në palet e treta ku Ligji për LPP/LFT është i heshtur mbi këtë çështje (pika 1.7 dhe pika 1.9).

1941. Përveç kësaj, për persona dhe subjekte të veçanta sipas Ligjit për LPP/LFT, Ligji përcakton ndërmarrjen e masave administrative në kuptim të ligjeve përkatëse (nenet i referohen Ligjit për LPP/LFT):

Neni 24 (paragrafi (8)) Organi kompetent sipas Ligjit për lirinë e asociimit në organizatat joqeveritare (Nr. 03/L-134) mund të pezullojë ose revokojë regjistrimin e një OJQ-je për shkelje të ndonjë dispozite të këtij neni në pajtim me nenin 21 të Ligjit për lirinë e asociimit në organizatat joqeveritare (Nr. 03/L-134). Shqiptimi i sanksionit të tillë nuk cenon çfarëdo procedure penale.

Neni 25 (paragrafi (7)) Zyra për regjistrimin e partive politike mund të hetojë përputhshmërinë e partisë politike me këtë nen dhe mund të pezullojë ose revokojë regjistrimin për shkelje të cilësdo dispozite të këtij neni në pajtim me nenin 5 të Rregullores së UNMIK-ut Nr. 2004/11. Sanksioni nga ky paragraf nuk cenon çfarëdo procedurë penale.

Neni 26 (paragrafi (14)) Sanksioni që shqiptohet nga shoqata profesionale, Bordi i Kosovës për Standardet e Raportimit Financiar, apo ndonjë shoqatë tjetër relevante profesionale e profesionistëve të mbuluar për shkelje të këtij Ligji nuk ndalon e as paragjykon procedurat penale.

Neni 27 (paragrafi (4)) Vendimi nga Zyra kadastrale komunale për të refuzuar regjistrimin me arsyetimin e dështimit të respektimit të nenit aktual, merret, si dhe mund të rishikohet, në pajtim me Ligjin Nr. 2002/5 për themelimin e regjistrimit të të drejtave mbi pronën e paluajtshme, të shpallur përmes Rregullores së UNMIK-ut Nr. 2002/22 të 20 dhjetorit 2002.

1942. Duhet theksuar që Ligji për LPP/LFT nuk përcakton masa administrative apo të tjera në rastin e kazinove apo lokaleve të tjera të lojërave të fatit (neni 28 i Ligjit për LPP/LFT) prandaj kazinotë dhe bastoret e tjera si persona juridikë do t'i nënshtroheshin dënimeve të parapara sipas nenit 31A dhe 31B të Ligjit për LPP/LFT.

1943. Neni 33 i Ligjit për LPP/LFT parasheh ndëshkimet (përmes burgimeve dhe gjobave) për veprat penale, për shkelje të dispozitave të Ligjit, kur veprat e tilla bëhen me qëllim dhe me dashje. Shembuj të këtyre veprave janë deklaratat e rrejshme me dashje, shkatërrimi i dokumenteve, zbulimi i informatave, pengimi i inspeksionit në terren sipas nenit 30 të Ligjit për LPP/LFT etj. Ndëshkimet në nenin 33 mund të vendosen edhe për personin juridik, zyrtarët e lartë dhe anëtarët tjerë të personelit të subjekteve raportuese, personelin e NjIF-it apo ndonjë person tjetër që kryen vepër të tillë.

1944. Duhet të theksohet, për shembull, se përderisa paragrafi (9) i nenit 33 parashikon se: Kushdo që kundërligjshëm refuzon ose pengon inspektimin e ndërmarrë ligjërisht në pajtim me paragrafin 1 dhe 3 të nenit 30 të këtij ligji, ose me dashje fsheh shënimet që duhet të mbahen dhe të paraqiten në pajtim me këtë ligj, kryen vepër penale të dënueshme me burgim deri në një vit dhe me gjobë deri në 100,000 euro. Kjo është e zbatueshme vetëm për inspektimet nga NJIF dhe nuk ka dispozita për dënime të tilla nëse BQK-ja, në aspektin e funksioneve të saja të deleguara mbikëqyrëse për qëllimet e Ligjit për LPP/LFT, do të ishte penguar në kryerjen e një ekzaminimi në terren.

1945. Sipas nenit 5 të Ligjit për përgjegjësinë penale të personave juridikë: Personi juridik është përgjegjës për vepër penale të personit përgjegjës, i cili duke vepruar në emër të personit juridik në kuadër të autorizimeve ka kryer vepër penale me qëllim që për atë personi juridik të realizoj ndonjë dobi ose ka shkaktuar dëme. Përgjegjësia e personit juridik ekziston edhe atëherë kur veprimi i atij personi juridik ka qenë në kundërshtim me politikën afariste apo urdhrat e personit juridik. Për më tepër, sipas të njëjtit nen 5: Përgjegjësia e personit juridik bazohet në fajësinë e personit përgjegjës.

1946. Në trajtimin e përgjegjësisë penale të personave juridikë për qëllimet e Ligjit për LPP/LFT, neni 34 i Ligjit thekson që nëse një person juridik kryen një vepër të dënueshme sipas Ligjit për LPP/LFT, secili drejtor dhe personat e tjerë të përfshirë në menaxhmentin e atij personi juridik (si dhe personat që pretendojnë të veprojnë në atë cilësi) kryen veprën, përveç nëse personi arrin të dëshmojë që vepra është kryer pa njohurinë apo pëlqimin e tij/saj; si dhe kur ai/ajo ka marrë masa të arsyeshme për të parandaluar kryerjen e veprës, ashtu siç është dashur të veprohet nga ai person duke marrë parasysh natyrën e funksioneve të tij/saj në atë cilësi.

1947. Sanksionet administrative, civile apo penale që parashihen me ligje të ndryshme financiare për shkeljet e dispozitave të tilla ligjore nga bankat apo institucionet financiare, drejtorët apo menaxherët e tyre të lartë, si dhe që vendosen përshtatshëm për qëllime kujdesi apo penale, nuk vlejné për shkeljet e Ligjit për LPP/LFT.

1948. Dispozitat në nenin 31 të Ligjit për LPP/LFT janë të natyrës së vazhdueshme prandaj nuk është e qartë në Ligjin për LPP/LFT apo në Udhëzimin Administrativ 03/2014 të lëshuar nga NJIF se si dënimi i tillë i vazhdueshëm shqiptohet paralelisht me shqiptimin e dënimeve të tjera monetare të parapara në nenin 31A dhe nenin 31 B.

1949. Ligji për LPP/LFT gjithashtu përcakton masat administrative që mund të merren nga autoritetet e tjera, si heqja e licencave apo pezullimi i regjistrimit. Është e diskutueshme masa deri në të cilën këto dispozita në ligjet primare mund të zbatohen për shkeljet e Ligjit për LPP/LFT kur autoritetet nuk kanë informatat e mjaftueshme për ato shkelje, ku NJIF është vetë autoriteti ligjor për të monitoruar personat e tillë brenda fushëveprimit të Ligjit për LPP/LFT, duke krijuar gjithashtu një gjendje të pabarabartë në çështjet e mbikëqyrjes:

- *Neni (paragrafi (24)(8))* Organi kompetent sipas Ligjit për lirinë e asociimit në organizata joqeveritare (Nr. 03/L-134) nuk është i fuqizuar nga Ligji për LPP/LFT që të monitorojë OJQ-të për qëllimet e Ligjit për LPP/LFT - pasi që autoriteti i tillë mbikëqyrës i është dhënë NJIF. Kështu, është e diskutueshme masa deri në të cilën mund të zbatohen dispozitat e nenit 24(8);
- *Neni paragrafi (25(7))* Në anën tjetër, në rastin e partive politike, Ligji për LPP/LFT fuqizon Zyrën për regjistrimin e partive politike që të hetojë respektimin nga partitë politike të dispozitave të nenit 25 të Ligjit për LPP/LFT - para se ta fuqizojë atë që të pezullojë regjistrimin e partisë politike; Paragrafi (7) i nenit 25 mund të duhet të

rishikohet nën dritën e amendamenteve të fundit në Ligjin për LPP/LFT që i vendos Partitë Politike si subjekte raportuese sipas nenit 16 të Ligjit për LPP/LFT nën mbikëqyrjen e NJIF.

- *Neni (paragrafi (26(14)))* Profesionistët e mbuluar, sipas përkufizimit të Ligji për LPP/LFT, janë pjesë e fushëveprimit mbikëqyrës të NJIF-it, pra është e diskutueshme se në çfarë mase do të ishin në pozitë dhe do të kishin fuqi ligjore autoritetet kompetente relevante të kujdesit që të vendosin sanksione për shkeljet e Ligjit për LPP/LFT – edhe më shumë pasi që sipas Udhëzimit Administrativ Nr. 03/2014 të NJIF mbi procedurat për zbatimin e sanksioneve administrative, të vetmet sanksione administrative mund të vendosen nga NjIF-i sipas nenit 31 të Ligjit për LPP/LFT. Kjo është konfirmuar nga shoqatat apo odat e profesionistëve të përfshirë të takuara nga ekipi i vlerësimit gjatë vizitës në terren;
- *Neni (paragrafi (27(4)))* Pasi që neni 27 parasheh kërkesën për dokumente specifike shtesë për regjistrimin apo bartjen e pasurisë së paluajtshme, ZKK mund të ketë pozitën për të ndërmarrë veprime sipas dispozitave të këtij paragrafi të nenit 27.

1950. Pra, rekomandohet që të rishikohen dispozitat si më lart, të cilat janë rezultat i Rregulloreve të UNMIK-ut, të shfuqizuara tashme, në kontekstin e rishikimit të rekomanduar të nenit 31 të Ligjit për LPP/LFT, siç përshkruhet më poshtë.

1951. Sanksionet e tjera të parapara me nenin 33 të Ligjit për LPP/LFT janë të një natyre penale dhe dukshëm bien në kompetencën e Gjykatave.

1952. Megjithatë, theksohet që neni 33 i Ligjit për LPP/LFT bart disa vepra penale që rrjedhin nga ish-rregulloret e UNMIK-ut, si dhe të cilat mund të jenë të përshtatshme për ligjet e tjera larg Ligjit për LPP/LFT, si dhe të cilat krijojnë konflikte ligjore.

1953. Një rast i tillë është paragrafi (8) i nenit 33 të Ligjit për LPP/LFT, i cili rrjedh nga Rregullorja e UNMIK-ut 2004/2 për pengimin e pastrimit të veprave dhe veprave të ngjashme penale, tashmë e shfuqizuar, dhe e cila përcakton që: *Kushdo që vepron në cilësinë e bankës apo institucionit financiar sipas përkufizimit në këtë ligj pa regjistrim në pajtim me nenin 3.1 të Rregullores mbi bankat kryen vepër penale të dënueshme me burgim deri në një (1) vit ose me gjobë deri në njëqindmijë (100,000) euro.*

1954. Paragrafi (5) i nenit 58 të Ligjit aktual për bankat përcakton që: Çdo person që përfshihet në pranimin e paautorizuar të depozitave në kundërshtim me nenin 5 të këtij Ligji, pavarësisht nga ndonjë dispozitë tjetër, është subjekt i dënimeve penale. Përveç kësaj, BQK-ja mund të shqiptojë gjopa deri në dhjetë mijë (10,000) euro për çdo ditë sa zgjat shkelja dhe ka autorizim që të kërkojë likuidimin e detyruar të biznesit të një personi të tillë sipas dispozitave të ligjit në fuqi.

1955. Për më tepër, neni 84 i Ligjit për bankat, i cili parasheh veprat penale sipas Ligjit, përcakton që: Personi që ushtron veprimtari bankare pa marrjen e licencës bankare sipas këtij ligji kryen vepër penale dhe nëse shpallet fajtor mund të dënohet me burgim deri në tri (3) vite, me gjobë deri në dhjetëmijë (10,000) euro ose me të dyja bashkë.

1956. Rrjedh pra që e njëjta vepër, që nuk ka të bëjë me PP, por që duhet përcaktuar me ligj të veçantë, Ligjin për bankat, konsiderohet vepër penale në të dy ligjet; por ka ndëshkime të ndryshme; krijon dykuptimësi ligjore dhe ndërlikim ligjor dhe rezultate në zbatimin e ndëshkimeve penale.

1957. Pra, është tejet me rëndësi që në ndryshimin e mëtutjeshëm të Ligjit për LPP/LFT, veprat aktuale penale dhe të tjera të rishikohen për të pasur siguri ligjore dhe për të hequr ndërlikimet ligjore në zbatim.

1958. NjIF-i dhe BQK-ja kanë informuar që nuk kanë vendosur kurrë sanksione. Një prej arsyeve kryesore, që është brengë për zbatimin e sanksioneve sipas ligjeve financiare për qëllimet e Ligjit për LPP/LFT nga BQK-ja, në mungesë të një kompetence ligjore për vendosjen e sanksioneve për qëllime të Ligjit për LPP/LFT.

1959. Pa paragjykim për brengat e ngritura nga ekipi i vlerësimit në lidhje me atë pse shkeljet sipas nenit 31A në Ligjin për LPP/LFT parashohin dënime më të vogla minimale se ato të listuara në nenin 31B pasi që serioziteti i veprës penale del të jetë i natyrës dhe nivelit të ngjashëm, rekomandohet që neni 31 i Ligjit për LPP/LFT të ndryshohet për të reflektuar kërkesat sipas

Rekomandimit 17 të FATF-së përmes një regjimi të ngritur të dënimeve administrative që nuk duhet të jenë domosdoshmërisht të natyrës monetare¹⁷⁵.

Neni 31 **Sanksionet administrative dhe masat korigjuese**

(1) NjIF-i në konsultim dhe në bashkëpunim me, cilido autoritet tjetër kompetent mbikëqyrës i përcaktuar me këtë Ligj dhe sipas rastit në kuadër të funksioneve të tyre mbikëqyrëse, dhe në konsultim e bashkëpunim me autoritetet e tjera kompetente përgjegjëse për sektorë specifikë që u nënshtrohen dispozitave të këtij Ligji¹⁷⁶, vendosin sanksione administrative dhe marrin masa korigjuese sipas përcaktimit të këtij paragrafi, si dhe të cilat zbatohen, në proporcion me peshën e veprës, ndaj personave individualë dhe juridike sipas këtij Ligji, ose drejtorëve apo menaxhmentit të lartë të tyre, sipas rastit:

- Lëshimi i vërejtjeve me shkrim;
- Lëshimi i urdhrave me shkrim që kërkojnë nga subjekti raportues apo ndonjë person apo entitet tjetër të ndërmarrë veprime korigjuese për të eliminuar dobësitë e identifikuara hollësisht brenda afateve të caktuara kohore;
- Urdhërimi i një subjekti raportues apo ndonjë personi apo entiteti tjetër që të raportojë kohë pas kohe mbi masat korigjuese që ndërmerren;
- Detyrimi i një subjekti raportues apo ndonjë personi a entiteti tjetër që të mos përfshihet në një apo më shumë veprimtari të licencuara;
- Shkarkimi, pezullimi apo zëvendësimi i një personi nga pozita e tij apo saj në entitetin në fjalë;
- Ndalimi i atij personi nga shërbimi apo përfshirja në veprimtari që ndërmerren në të njëjtin sektor të biznesit për një periudhë të caktuar apo përjetë;
- Kufizimi i autorizimeve të menaxherëve, drejtorëve apo zyrtarëve të tjerë të lartë;
- Shqiptimi i ndëshkimeve administrative në pajtim me dispozitat e këtij neni dhe nenit 31A dhe 31B, pa paragjykuar procedurat penale¹⁷⁷;
- Kërkesat për autoritetet relevante për pezullimin apo revokimin elicencës apo regjistrimit.

(2) Vendimi i marrë nga NjIF-i që njofton subjektin raportues sipas këtij Ligji, apo ndonjë person a entitet tjetër që detyrohet të ndërmarrë masa sipas këtij ligji, apo ndonjë person a entitet tjetër për të cilin NjIF-i ka nxjerrë një urdhër për t'i siguruar NjIF-it dokumente a informata që kërkohen nga NjIF-i për qëllimet e këtij ligji, për dështimin në zbatim të këtij Ligji, përbën shkelje të detyrimeve të përcaktuara me këtë Ligj, e cila ndëshkohet me një sanksion administrativ në formë të gjobës prej pesëqind (500) euro për çdo ditë të mospërputhjes, që prej datës së njoftimit. Vendosja e gjobës së tillë mbi subjektin raportues bëhet pa paragjykuar shqiptimin e ndëshkimeve administrative të parapara sipas nenit 31A dhe nenit 31B, si dhe pa paragjykuar procedurat e mundshme penale¹⁷⁸.

(3) Për qëllimet e paragrafit (2), NjIF, në konsultim me Ministrin e Financave, mund të nxjerrë një akt nënligjor për të përkufizuar procedurën e kundërvajtjes administrative, përfshirë procedurat për shqiptimin paralel të dënimeve sipas

175. Rishkrimi i propozuar i nenit 31 përfshin rekomandime për kritere të tjera thelbësore për Rekomandimin 17. Këto do të theksohen sipas radhës në analizat përkatëse.

176. Fjalët "dhe në konsultim e bashkëpunim me autoritetet e tjera kompetente përgjegjëse për sektorë specifikë që u nënshtrohen dispozitave të këtij Ligji" synojnë të krijojnë lidhjen e munguar me nenet e ndryshme në Ligjin për LPP/LFT siç përmendet më lart, ku NjIF-i dhe autoritetet specifike kompetente mund të konsultohen dhe bashkëpunojnë para se të vendosin sanksione.

177. Nenet 31A dhe 31B në Ligjin e ndryshuar për LPP/LFT parashohin zbatimin e ndëshkimeve të mundshme administrative vetëm për persona juridik, derisa rekomandimi me këtë raport përfshin personat apo entitetet si subjekte raportuese, si dhe drejtorët dhe menaxhmentin e tyre të lartë, sipas rastit – Shih nenin 3.11.3 në lidhje me KTH 17.3.

178. Paragrafi i propozuar (2) bazohet në paragrafin ekzistues dhe të mëparshëm (1) të nenit 31 të Ligjit për LPP/LFT.

paragrafit (2) të këtij neni, sipas nenit 31A dhe sipas nenit 31B dhe për ta emëruar një autoritet përgjegjës për të shqiptuar sanksione dhe dënime administrative të parapara aty.

(4) Vendosja e sanksioneve administrativ në pajtim me paragrafin (2), neni 31A dhe 31B mund të apelohej në gjykatën kompetente¹⁷⁹.

**Neni 31A –
Ndëshkimet administrative me para**

(rekomandohet që të mbahen dispozitat e nenit aktual 31A, por të bëhet një vlerësim i çdo dënimi në lidhje me prezencën e detyrimeve sipas Ligjit)

**Neni 31B –
Ndëshkimet e tjera administrative me para**

(Shih komentet për nenin 31A, por duke iu referuar nenit aktual në Ligjin për LPP/LFT).

Përcaktimi i autoritetit për shqiptimin e sanksioneve – Kriteri thelbësor 17.2

1960. KTH 17.2 kërkon përcaktimin e një autoriteti (p.sh. Autoriteti mbikëqyrës apo NjIF-in) me kompetenca për të shqiptuar sanksione. Standardi nuk pret që vetëm një autoritet të përcaktohet, si dhe mundëson përcaktimin e autoriteteve të ndryshme, që mund të jenë përgjegjëse për shqiptimin e sanksioneve varësisht nga natyra e kërkesës që nuk është përmbushur sipas ligjit.

1961. Ligji për LPP/LFT aktualisht nuk parasheh ndonjë autoritet kompetent përgjegjës për shqiptimin e sanksioneve apo ndëshkimeve administrative, përveç tërthorazi apo sipas interpretimit, për NJIF sipas nenit 31.

1962. Pasi që Ligji për LPP/LFT parasheh shqiptimin e sanksioneve shtesë administrative në nenin 31A dhe 31B dukshëm supozohet nga NJIF se dispozitat në vazhdim të interpretimit të dispozitave të nenit 31, NJIF ka kompetencë për shqiptimin e sanksioneve administrative sipas nenit 31A dhe 31 B. Autoritetet thonë se NjIF më tutje ka kompetenca të tilla sipas Udhëzimit Administrativ 03/2014 mbi procedurat për zbatimin e sanksioneve administrative për mospërputhshmëri të subjekteve raportuese me Ligjin për LPP/LFT të lëshuar në kuptim të paragrafit (2) të nenit 31 të Ligjit për LPP/LFT. Ekipi i vlerësimit lutet të bëhet diferencimi nga ky opinion kryesisht për shkak se fuqizimi i çështjes së Udhëzimit Administrativ vjen nga neni 31 i Ligjit për LPP/LFT i cili i përkufizon sanksionet administrative. Paragrafi (2) i nenit 31 në të vërtetë thotë se NjIF në konsultim me Ministrin e Financave mund të lëshojë akte nënligjore për të përkufizuar procedura të shkeljeve administrative. Është e debatueshme nëse kjo dispozitë mbulon përcaktimin e një autoriteti për të shqiptuar sanksione administrative.

1963. Ligji për LPP/LFT nuk është i qartë mbi përgjegjësitë për shqiptimin e sanksioneve administrative. Përderisa NJIF referohet në mënyrë indirekte dhe sipas interpretimit të referuar në nenin 31 dhe për qëllime të nenit 31, nuk ka referencë tek asnjë autoritet kompetent për qëllim të nenit 31A dhe nenit 31B, edhe nëse qëllimi i ligjvënësit ka qenë për një interpretim që supozohet nga NJIF. Ekziston nevoja e parashikimit të dispozitave për përcaktimin e një autoriteti/eve për të shqiptuar ato. Në lidhje me këtë, autoritetet e Kosovës do të donin ta merrnin parasysh amendamentimet e propozuara në nenin 31 siç detajohet më lart.

1964. Siç është përcaktuar tashmë me këtë Raport, derisa legjislacioni financiar ka dispozita për sanksione administrative që mund të vendosen mbi sektorin financiar nga BQK-ja, sanksionet e tilla administrative janë të natyrës së kujdesit dhe nuk vlejné për shkeljet e Ligjit për LPP/LFT siç është demonstruar tashmë me këtë Raport.

1965. Në fakt, nuk janë vendosur sanksione administrative nga BQK-ja e as NJIF-i për qëllimet e Ligjit për LPP/LFT.

179. Paragrafi i propozuar (4) reflekton paragrafin aktual (3) të nenit 31, por ndryshohet pak për t'iu referuar sanksionit administrativ financiar sipas paragrafit (2) dhe Neneve 31A dhe 31B, vetëm pasi që sanksionet e propozuara administrative sipas paragrafit të ri të propozuar (1) do të jenë në diskrecion të NjIF-it dhe autoriteteve përkatëse mbikëqyrëse – megjithatë, autoritetet e Kosovës mund ta marrin këtë parasysh brenda strukturës ligjore të Kosovës.

1966. Ndëshkimet penale të përcaktuara me Ligjin për LPP/LFT bien në juridiksionin e Gjykatave.

1967. Pra, ka nevojë të dukshme që të parashihet një sistem gradual i vendosjes së sanksioneve administrative dhe monetare, si dhe të caktohet autoriteti(et) për t'i vendosur sanksionet monetare siç parashihet në Nenet 31, 31A dhe 31B të Ligjit për LPP/LFT.

1968. Riformulimi i propozuar i nenit aktual 31 dhe amendamentimet e propozuara në nenin 31A të Ligjit për LPP/LFT sipas rekomandimit për KTH 17.1 synojn të mbulojnë këtë kërkesë.

Sanksionet që vlejné për drejtorët dhe menaxhmentin e lartë – Kriteri thelbësor 17.3¹⁸⁰

1969. KTH 17.3 kërkon që sanksionet të jenë të përcaktuara jo vetëm për personat juridik që janë institucionet financiare dhe bizneset, por edhe për drejtorët dhe menaxhmentin e tyre të lartë.

1970. Sanksionet administrative sipas nenit 31 të Ligjit për LPP/LFT vlejné vetëm për subjektet raportuese përderisa sanksionet sipas nenit 31A dhe sipas nenit 31B zbatohen për personat juridikë.

1971. Neni 33 i Ligjit për LPP/LFT përcakton veprat e tjera penale. Në disa raste, ai i referohet "secilit... që kryen një vepër penale të dënueshme...". Në raste të tjera, për shembull në paragrafin (4), i referohet *zyrtarit, drejtorit, agjentit apo punëtorit të një banke apo institucioni financiar*. Në raste të tjera, për shembull paragrafi (6), Ligji i referohet në mënyrë të veçantë një *zyrtari të NJJF-it që me dashje*:

1972. Megjithatë, sipas nenit 34, në përcaktimin e përgjegjësive penale të një personi juridik, Ligji për LPP/LFT parashikon që: *Nëse një person juridik kryen një vepër sipas këtij Ligji, secili drejtor dhe person tjetër që është në menaxhmentin e personit juridik (si dhe çdo person tjetër që vepron në atë cilësi) kryen veprën, përveç nëse ai person vërteton që:*

1973. Me mungesën e dispozitave për vendosjen e sanksioneve administrative jo monetare dhe vendosjen e sanksioneve monetare ndaj personave juridikë, mungon edhe vendosja e sanksioneve mbi drejtorët dhe menaxhmentin e lartë sipas Ligjit për LPP/LFT.

1974. Në rastin e veprave penale, neni 33 i Ligjit për LPP/LFT duket të jetë i mjegullt në interpretimin e tij edhe pse ndonjëherë (paragrafi 4) ai në mënyrë specifike parasheh dënime mbi drejtor, zyrtar, agjentë apo punëmarrës të një banke apo institucioni financiar. Ky mjegullim zbutet me dispozitat e nenit 34 të Ligjit për LPP/LFT, i cili kërkon përgjegjësi nga drejtorët dhe menaxhmentin e lartë për një vepër që kryhet nga personi juridik, sipas Ligjit, përveç në rastet kur ai person vërteton të kundërtën. Në fakt, në përgjigjet ndaj Pyetësorit të Ciklit të parë në lidhje me analizën e KTH 17.3, NJJF-i thekson që: *Legjislacioni në fuqi në Kosovë nuk parasheh sanksione apo vepra penale kundër drejtorëve dhe menaxherëve të lartë. Por, në kuadër të ndryshimit dhe plotësimit të Ligjit Nr. 03-L/196 për parandalimin e pastrimit të parave dhe financimit të terrorizmit, është bërë rekomandimi që sanksionet e tilla të përfshihen në ligjin në fjalë.*

1975. Kjo deklaratë është në kundërshtim me interpretimin që i bëhet nenit 34 të Ligjit për LPP/LFT dhe lë brengat për zbatimin e nenit 34 në praktikë. Për më tepër, në kundërshtim me atë që thuhet, projektligji për ndryshim/plotësim, në nenet e reja të propozuara 31A dhe 31B thekson që *Ndëshkohen me para prej – deri personat juridikë për shkeljet në vijim*:. Ekipi i vlerësimit prandaj nuk gjen se dispozitat e tilla janë përfshirë në Ligjin për LPP/LFT të ndryshuar në vitin 2013.

1976. Pra, përtej rekomandimeve për rishikimin e nenit 31 dhe për ndryshimin e prezantimit të nenit 31A dhe 31B të Ligjit për LPP/LFT sipas analizës për KTH 17.1 të këtij Raporti, mund të jetë e nevojshme të qartësohet paragrafi (1) i nenit 34 të Ligjit për LPP/LFT si në vijim (rekomandimi në italiqe):

Neni 34 (paragrafi (1)) Nëse një person juridik kryen një vepër penale sipas këtij ligji, çdo drejtor dhe person tjetër në lidhje me menaxhimin e personit juridik (dhe çdo person që pretendon të veprojë në kapacitet të tillë) kryen vepër penale dhe do të jetë përgjegjës për ndëshkimet e përcaktuara me këtë ligj, përveç nëse ai person dëshmon se:

180. Referojuni edhe analizës dhe komenteve tek seksioni 3.10.5, në lidhje me KTH 29.4 për Rekomandimin 29 të FATF-së.

Shkallët e sanksioneve – Kriteri thelbësor 17.4

1977. KTH 17.4 kërkon një sërë sanksionesh që janë të gjera dhe proporcionale për peshën e veprës. Kjo seri e sanksioneve do të përfshinte kompetencën për të vendosur sanksione disiplinore dhe financiare, si dhe autorizimin për të tërhequr, kufizuar apo pezulluar licencën e institucionit financiar, sipas rastit dhe ku vlen.

1978. Siç është theksuar më herët në këtë Raport, Ligji për LPP/LFT nuk ofron shkallët e sanksioneve. Në fakt, ai parashih vetëm sanksione administrative të cilat janë të natyrës monetare – shih analizën më lart për KTH 17.1.

1979. Sanksionet administrative të cilat nuk janë të natyrës monetare përcaktohen me legjislacionin financiar specifik, vetëm për qëllime kujdesi, për shkelje të ligjeve të veçanta. Prandaj sanksionet e tilla nuk mund të zbatohen për shkeljet e Ligjit për LPP/LFT pasi që në të kundërtën do të kishte konflikt në mes të dispozitave përkatëse legjislative - Ju lutemi t'i referoheni edhe përshkrimit dhe analizës në paragrafët e mëparshëm tek Rekomandimi 17.

1980. Derisa në përgjigjet ndaj pyetësorit të Ciklit të parë, BQK-ja nuk ka ofruar përgjigje për këtë, përgjigja e NjIF-it ngre brenga që janë debatuar shumë herë në këtë raport.

1981. Në përgjigjet e saj në Pyetësorin e Ciklit të parë, NjIF-i thekson që: *Legjislacioni në fuqi për parandalimin e pastrimit të parave dhe financimit të terrorizmit nuk parashih sanksione disiplinore dhe financiare si dhe kompetencë për tërheqjen, kufizimin apo pezullimin e licencës së institucionit financiar. Por, ka ligje të veçanta në Kosovë për subjekte raportuese, që i mundësojnë autoriteteve kompetente të suspendojnë licencën e atyre subjekteve, të cilat mbulohen edhe me ligjin për parandalimin e pastrimit të parave dhe financimit të terrorizmit*¹⁸¹.

1982. Kjo deklaratë tregon që, përkundër mungesës së mandatit ligjor të BQK-së apo ndonjë autoriteti tjetër mbikëqyrës të përcaktuar me Ligjin për LPP/LFT, NjIF-i është e mendimit që autoritetet mbikëqyrëse, si BQK-ja, mund të zbatojnë masa të natyrës së kujdesit sipas legjislacionit specifik financiar për qëllimet e Ligjit për LPP/LFT¹⁸².

1983. Në fakt, Ligji për LPP/LFT as nuk e fuqizon NjIF-in të propozojë zbatimin e masave të tilla të kujdesit për autoritetet e tjera mbikëqyrëse – analiza për KTH 17.1 më lart në këtë raport në fakt vë në dyshim zbatueshmërinë e disa dispozitave në lidhje me OJQ-të, partitë politike dhe të tjerët, ashtu siç është përcaktuar me Ligjin për LPP/LFT.

1984. Për këto arsye, në këtë raport konstatohet që aktualisht nuk ka dispozita ligjore sipas Ligjit për LPP/LFT për vendosjen e sanksioneve disiplinore administrative, edhe pse Ligji parashih sanksionet të natyrës monetare dhe sanksione për vepra penale.

1985. Rekomandimet e dhëna si më lart në analizën e KTH 17.1 për riformulimin e nenit 31 të Ligjit për LPP/LFT pra duhet të vlejnë edhe për qëllimet e KTH 17.4.

Efektshmëria

1986. Regjimi sanksionues për qëllimet e LPP/LFT është mjaft i dobët, si dhe rrjedhimisht ndikon negativisht tek efektshmëria e regjimit të LPP/LFT. Në fakt, autoritetet kanë raportuar që nuk janë vendosur kurrë sanksione të asnjë lloji natyre. Siç është thënë më heret në Raport, ekipi i vlerësimit nuk e konsideron që sanksionet përgjithësisht të disponueshme janë efektive, proporcionale dhe bindëse.

1987. Edhe pse Ligji për LPP/LFT përcakton sanksionet administrative që janë të natyrës monetare ekziston një mungesë e plotë e ndonjë sistemi të sanksioneve disiplinore të përshkallëzuara që mund të zbatohet. Kjo më tej ngre brengat e efektshërisë, pasi që autoritetet duket të theksojnë që sanksionet e tilla administrative mund të vendosen nga BQK-ja sipas ligjeve përkatëse të sektorit financiar, si Ligji për bankat.

1988. Për më tepër, ekziston një dyfishim i veprave në Ligji për LPP/LFT dhe ligjeve të tjera financiare, siç është Ligji për bankat, si dhe të cilët përmbajnë ndëshkime të ndryshme për të

181. Sanksionet monetare janë prezantuar në Ligjin për LPP/LFT përmes nenit të ri 31A dhe nenit 31B

182. Ndoshta për këtë arsye Ligji për LPP/LFT i ndryshuar nuk përcakton sanksione të tilla administrative siç kërkohet për qëllimet e KTH 17.4.

njëjtën vepër, duke krijuar kështu dykuptimësi ligjore të cilat në mënyrë negative ndikojnë në zbatimin efektiv.

3.19.2. Rekomandimet dhe komentet

1989. Analiza e dispozitave ligjore për sanksione në Ligjin për LPP/LFT identifikon mangësi tejet të mëdha dhe mungesë të qartësisë ligjore në zbatimin e sanksioneve të përcaktuara me ligje të tjera për qëllimet e Ligjit për LPP/LFT.

1990. Për më tepër, duket të ketë konflikte në veprat penale të përcaktuara me Ligjin për LPP/LFT në lidhje me ligjet e tjera që dalin nga Rregulloret e mëparshme të UNMIK-ut, të cilat tashmë janë shfuqizuar me miratimin e ligjeve të veçanta.

1991. Përveç kësaj ka paqartësi ligjore në lidhje me atë se cili autoritet është përgjegjës për të vendosur sanksione administrative monetare të parapara në nenin 31, nenin 31A dhe nenin 31B të Ligjit për LPP/LFT edhe pse NJIF duket se ka marrë përgjegjësinë e tillë sipas interpretimit të dispozitave të nenit 31 dhe në pajtim me Udhëzimin Administrativ 03/2014 mbi procedurat e zbatimit të sanksioneve administrative për mospërputhje të subjekteve raportuese me Ligjin për LPP/LFT në kuptim të paragrafit (2) të nenit 31 të Ligjit për LPP/LFT.

1992. Me pak fjalë, disa prej gjetjeve kryesore janë dhënë në vijim. Megjithatë, duhet përmendur që leximi i pikave në vijim nuk është zëvendësim i leximit të kontekstin në të cilin këto mangësi janë identifikuar;

- nevoja e qartësisë ligjore mbi vendosjen e sanksioneve të vazhdueshme të parapara sipas nenit 31 paralel me vendosjen e sanksioneve të tjera monetare të parapara sipas nenit 31A dhe nenit 31B (KTH 17.1)
- nevoja për qartësim pse shkeljet sipas nenit 31A kanë sanksione më të vogla minimale se ato të listuara në nenin 31B pasi që serioziteti i këtyre shkeljeve duhet të jetë e natyrës së ngjashme.
- moszbatimi i sanksioneve sipas nenit 31A dhe 31B për individët të cilet njihen si subjekte raportuese për qëllime të nenit 16 të Ligjit për LPP/LFT (KTH 17.1)
- vendosja e sanksioneve sipas nenit 31A dhe 31B për shkeljet e detyrimeve të cilat nuk imponohen me Ligjin për LPP/LFT
- brenga për zbatueshmërinë e disa dispozitave të Ligjit për qëllime të sanksioneve administrative, sidomos paragrafit (8) të nenit 24për OJQ-të, si dhe paragrafit (14) të nenit 26për profesionistët e mbuluar (KTH 17.1);
- brenga në lidhje me veprat penale në Ligjin për LPP/LFT, të cilat gjithashtu janë reflektuar në legjislacionin e veçantë financiar, si dhe të cilat përmbajnë ndëshkime të ndryshme, duke krijuar kështu konflikt ligjor (KTH 17.1);
- rezervimi nga përcaktimi i autoritetit kompetent për vendosjen e sanksioneve administrative, sipas nenit 31A dhe 31B (KTH 17.2);
- pasiguria ligjore në zbatimin e ndëshkimeve administrative dhe të tjera për drejtorët dhe menaxhmentin e lartë të subjekteve raportuese (KTH 17.3);
- mungesa e shkallëve të sanksioneve që duhen zbatuar proporcionalisht ndaj peshës së veprës (KTH 17.4); si dhe
- brenga për zbatueshmërinë e sanksioneve administrative dhe të tjera të kujdesit, në legjislacionin e veçantë financiar për qëllimet e Ligjit për LPP/LFT (KTH 17.4).

1993. Për më tepër, asnjë sanksion nuk është zbatuar nga NJIF-i, BQK-ja apo ndonjë autoritet sipas Ligjit, për asnjë shkelje të Ligjit për LPP/LFT.

1994. Pas identifikimit të këtyre mangësive, Raporti ofron rekomandime të ndryshme për rregullimin e tyre. Është me rëndësi jetike që të gjitha rekomandimet e dhëna të lexohen brenda analizës së situatës dhe komenteve të bëra në këtë Raport, për KTH specifike.

- Rishikimi i nenit 24 paragrafit (8), nenit 25 paragrafit (7), nenit 26 paragrafit (14) dhe nenit 27 paragrafit (4) brenda kontekstit të amandamenteve të propozuara për nenin 31 të Ligjit për LPP/LFT dhe përcaktimit të ri të subjekteve raportuese;
- Rishikimi i veprave penale dhe të tjera për siguri ligjore, si dhe shmangia e ndërlikimeve ligjore në zbatim për shkak të veprave të dyfishuara dhe ndëshkimeve të ndryshme mes vete;

- Riformulimi i nenit 31 për të paraparë një gamë më të gjerë të përcaktimit për NJIF për mospërputhshmërinë e me dispozitat e Ligjit për LPP/LFT;
- Rishikimi i sanksioneve sipas nenit 31A dhe 31B në lidhje me detyrimet sipas Ligjit për LPP/LFT.
- Qartësimi i paragrafit (2) i nenit 31 për përcaktimin e autoritetit/autoriteteve për vendosjen e sanksioneve përmes nenit 31 të rishikuar për qëllime të nenit 31A dhe 31B të Ligjit për LPP/LFT
- Sigurimi që sanksionet të jenë të vlefshme për drejtorët dhe menaxhmentin e lartë, përmes rishikimit të nenit 31 për qëllime të paragrafit (2) të vetë nenit 31, neni 31A dhe neni 31B i Ligjit për LPP/LFT; dhe
- Vendosja e shkallëve të sanksioneve administrative të cilat nuk janë të natyrës monetare përmes rishikimit të nenit 31 sipas propozimit.

3.19.3. Klasifikimi për Rekomandimin 17

	Klasifikimi	Përmbledhje e faktorëve bazë për klasifikim
R.17	MP	<ul style="list-style-type: none"> • brenga për zbatueshmërinë e disa dispozitave të Ligjit për qëllime të sanksionimit administrativ; • brenga për veprat e dyfishuara penale në Ligjin për LPP/LFT dhe ligjet e veçanta financiare me ndëshkime të ndryshme; • moszbatueshmëria e sanksioneve sipas nenit 31A dhe 31B për subjektet raportuese të cilat nuk janë në formën e personit juridik; • paqartësia ligjore në zbatimin e ndëshkimeve sipas nenit 31A dhe 31B për shkeljet e detyrimeve që nuk mbulohen me Ligjin për LPP/LFT; • paqartësia ligjore mbi përcaktimin e autoritetit kompetent për vendosjen e sanksioneve administrative sipas nenit 31A dhe 31B; • paqartësia ligjore mbi zbatimin e sanksioneve administrative dhe të tjera për drejtorët dhe drejtuesit e lartë të subjekteve raportuese; • mungesa e shkallëve të sanksioneve disiplinore administrative; • brenga për zbatueshmërinë e sanksioneve administrative dhe të tjera të kujdesit sipas ligjeve të veçanta financiare për qëllimet e Ligjit për LPP/LFT; si dhe • çështjet e efektshmërisë që rrjedhin nga papërshtatshmëria e regjimit sanksionues dhe mungesa e zbatimit të sanksioneve.

3.20. Shërbimet e transferimit të parave apo vlerës (RV.VI)

3.20.1. Përshkrimi dhe Analiza

1995. RV VI për shërbimet alternative të dërgesave kërkon që personat apo subjektet juridike, duke përfshirë agjentët, që ofrojnë shërbime të TPV-së, duke përfshirë transferimet përmes sistemeve apo rrjeteve joformale, duhen regjistruar apo licencuar, si dhe i duhen nënshtruar mbikëqyrjes për përputhshmëri me detyrimet për parandalimin e PP dhe FT, të cilat zbatohen për banka dhe institucione financiare jobankare. Personat dhe subjektet që ofrojnë shërbime të tilla i duhen nënshtruar më tutje edhe sanksioneve administrative, civile apo penale.

1996. Ky Raport ka analizuar çështjen e "institucioneve financiare jobankare" tek neni 3, në nëntitullin *Fusha e mbulimit të masave parandaluese të LPP/LFT* si dhe, me më shumë rëndësi për nenin 3.17 tek analiza për *Licencimin apo regjistrimin e shërbimeve të transferimit të parasë apo vlerës dhe këmbimit të valutës – KTH 23.5*

1997. Analiza që vijon për kriteret thelbësore për RV VI pra do t'i referohet analizës të lartpërmendur, ku analiza e tillë reflekton kriteret specifike thelbësore për RV.

Licencimi dhe/ose regjistrimi i shërbimeve të transferimit të parasë apo vlerës – Kriteri thelbësor RV VI.1

1998. KTH RV VI.1 kërkon që ofruesit e shërbimeve të TPV-së të licencohen apo regjistrohen, të mbahen në një regjistër referimi, si dhe t'i nënshtrohen monitorimit të përputhshmërisë me kushtet e tyre të licencimit apo regjistrimit.

1999. Analiza në Pjesën 3.17 të këtij Raporti për KTH 23.5 që merret me licencimin apo regjistrimin e shërbimeve TPV dhe këmbimit të valutave vlen për analizën e KTH RV VI.1, si dhe duhet lexuar përshtatshëmrisht.

2000. Në termat e Ligjit për bankat, shërbimet e TPV-së janë aktivitet që i atribuohen bankave sipas nenit 44, si dhe IFJB në termat e nenit 94 mbi veprimtaritë e lejuara për IFJB. Përkufizimi i IFJB në Ligjin për bankat megjithatë nuk ia atribuon këtë aktivitet një IFJB.

2001. Neni 8 i Ligjit për BQK-në thekson në paragrafin (1) që detyrat e BQK-së në përmbushjen e synimeve të përcaktuara me nenin 7 dhe në dispozitat e tjera të Ligjit për BQK-në përfshijnë rregullimin, licencimin, regjistrimin dhe mbikëqyrjen e institucioneve financiare, siç përcaktohet më tutje në këtë Ligj apo ndonjë ligj tjetër. Për më tepër, neni 23 i Ligjit për BQK-në më tutje thekson që BQK-ja është përgjegjëse ekskluzivisht për rregullimin, licencimin, regjistrimin dhe mbikëqyrjen e bankave dhe institucioneve tjera financiare, siç përcaktohet më tutje në ligjet përkatëse.

2002. Për më tepër, neni 4 i Ligjit për bankat ia atribuon përgjegjësinë e vetme për lëshimin e licencave për gjitha bankat dhe për regjistrimin e gjitha IMF-ve dhe IFJB-veBQK-së.

2003. Neni 4 i Ligjit për Bankat më tutje kërkon nga BQK-ja të mbajë një regjistër qendror që regjistron për gjitha institucionet financiare emrin, zyrën qendrore dhe adresat e degëve të tij, si dhe kopjet e reja të statutit apo dokumentacionit ekuivalent të themelimit, si dhe aktet korporative për inspektim publik. Regjistri gjithashtu duhet të ketë një listë të të gjitha institucioneve financiare, licenca apo regjistrimi i të cilave është revokuar, por dokumentacioni i tyre themeltar dhe aktet korporative duhet të hiqen.

2004. Neni 91 i Ligjit për bankat përcakton që asnjë person nuk mund të përfshihet në biznesin e IFJB, përveç nëse ai person është regjistruar së pari në BQK, sipas dispozitave të Ligjit për bankat, si dhe nëse nuk ka qenë gjithmonë në respektim të plotë të Ligjit për bankat dhe gjitha rregulloreve e urdhrave të nxjerrë nga BQK-ja në autorizimet e veta rregullative sipas Ligjit. Për më tepër, neni 92 i Ligjit për bankat përcakton që gjitha IFJB duhen rregulluar nga BQK-ja, derisa neni 104 kërkon që gjitha IFJB t'i nënshtrohen kontrolleve nga kontrolluesit e BQK-së për të vlerësuar përputhshmërinë e tyre të kujdesit në licencë si dhe me Ligjin për bankat apo rregulloret e urdhrat e nxjerrë në këtë autorizim.

2005. Autorizimet ligjore rregullative dhe mbikëqyrëse të kujdesit në BQK për IFJB-ve reflektohen dhe qartësohen më tutje në Rregullën XVI të BQK-së për Regjistrimin, Mbikëqyrjen dhe Operacionet e Institucioneve Financiare Jobankare.

2006. Kështu që, edhe pse ofruesit e shërbimeve të TPV-së nuk përfshihen në përkufizimin e institucionit financiar në Ligjin për BQK-në dhe në Ligjin për bankat, vetë shërbimi si i tillë përfshihet si aktivitet në nenin 94 të Ligjit për bankat dhe IFJB.

2007. Siç përcaktohet me analizën e kornizës licencuese për institucione financiare tek analiza për KTH 23.5 në këtë raport, rrjedh që përkufizimet e ndryshme të institucionit financiar, që ndryshojnë në substancë, do të mund të krijonte paqartësi ligjore, edhe pse nuk reflektohet në praktikë, në procedurat e licencimit apo regjistrimit të shërbimeve TPV.

2008. Kështu, në analizën për KTH 23.5 ky Raport rekomandon harmonizimin e përkufizimeve të ndryshme të "institucionit financiar" dhe veprimtaritë e lejuara të institucionit financiar duhet të përkufizohen ashtu si duhet në legjislacione të ndryshme për qartësi juridike për kompetencat e licencimit të BQK në këtë drejtim. Ky rekomandim vlen edhe për KTH RV VI.1

2009. Pavarësisht nga kjo, sipas Ligjit mbi Sistemin e Pagesave, subjektet të cilave duhet t'iu lejohet ofrimi i shërbimeve të pagesës në Kosovë janë bankat siç rregullohen dhe licencohen nga BQK-ja në pajtim me Ligjin mbi Bankat dhe institucionet financiare të themeluara sipas Ligjit mbi Bankat të autorizuar nga BQK për t'u përfshirë në shërbimet e pagesave të specifikuar me një autorizim.

2010. Pa anashkaluar pikat si më lart, nga aspekti i kujdesit, BQK-ja ka procedurat e domosdoshme me Ligjin për Bankat dhe Ligjin për BQK-në për të rregulluar dhe mbikëqyrur personat që ofrojnë shërbime TPV, duke përfshirë edhe mbajtjen e regjistrit përkatës.

Monitorimi i përputhshmërisë me LPP/LFT – Kriteri thelbësor VI.2 dhe Kriteri thelbësor VI.3

2011. KTH VI.2 kërkon që operatorët e shërbimeve TPV t'i nënshtrohen kërkesave dhe detyrimeve për parandalimin e PP dhe FT, duke përfshirë ato për detyrimet sipas RV VII për informatat që përcjellin transferimet në llogari.

2012. Në përkufizimin e „institucionit financiar“ për qëllimet e detyrimeve për parandalimin e PP dhe FT, Ligji për LPP/LFT specifikon përfshirjen e transferimit të valutës dhe instrumenteve monetare, me çfarëdo mënyre, duke përfshirë mënyrën e sistemit joformal të transferimit të parave ose rrjetit të personave apo entiteteve që mundësojnë transferimin e parave jashtë sistemit konvencional të institucioneve financiare.

2013. Institucionet financiare përfshihen si subjekte raportuese në nenin 16 për qëllimet e Ligjit për LPP/LFT. Kështu, gjitha detyrimet e subjekteve raportuese, si dhe në veçanti ato që kanë të bëjnë me bankat dhe institucionet financiare, sipas Ligjit për LPP/LFT vlejnë për ofruesit e shërbimeve të TPV-së.

2014. Sipas nenit 19 të Ligjit për LPP/LFT, si dhe në pajtim me RV VII, bankat dhe institucionet financiare që ofrojnë shërbime TPV janë të detyruara edhe që të:

- Marrin dhe verifikojnë emrin e plotë, numrin e llogarisë, adresën, ose në mungesë të adresës numrin e identitetit kombëtar, ose datën dhe vendin e lindjes, duke përfshirë sipas nevojës edhe emrin e institucionit financiar, ose pikën e nisjes të transferimit;
- Përdorin numër unik reference nëse nuk ka numër llogarie që përcjell transferimin;
- Përfshijnë informata të tilla në mesazh apo në formularin e pagesës që përcjell transferimin;
- Ruajnë gjitha këto informata dhe t'i transmetojnë ato kur veprojnë si ndërmjetës në zinxhirin e pagesave;
- Marrin masa për të siguruar dhe verifikuar informatat që mungojnë nga institucioni pagues ose përfituesi kur marrin transferime në llogari me informata që mungojnë;
- Refuzojnë pranimin e transferimit kur nuk sigurohen informatat që mungojnë; si dhe
- Raportojnë situata të tilla sipas nevojës tek NJIF.

2015. Për më tepër, Rregulla XVI i BQK-së për regjistrimin, mbikëqyrjen dhe operacionet e institucioneve financiare jobankare ofron udhëzime të mëtutjeshme për ofruesit e shërbimeve TPV për operacionet e tyre.

2016. Në detyrimin e ofruesve të shërbimeve TPV për të qenë në përputhje me parimet e përgjithshme të parandalimit të PP dhe FT të përcaktuar me Rregull, Rregulla X i BQK-së gjithashtu përcakton procedurat e mëtutjeshme që duhen ndërmarrë gjatë kryerjes së veprimtarive të tyre, edhe pse pjesa më e madhe e udhëzimeve të dhëna i referohen procedurave për Raportimin e transaksioneve në para që tejkalojnë pragun prej 10,000 euro. Ekipi i vlerësimit është informuar se Rregullorja e re e propozuar e BQK-së që zëvendëson Rregullën X duhet të ofrojë një udhëzim më të detajuar mbi transferet bankare edhe në relacion me Rekomandimin e Veçantë VII.

2017. Për më tepër, për qëllime të marrjes së autorizimit për të ofruar shërbime të pagesave në kuptim të Ligjit mbi Sistemet e Pagesave, një institucion financiar duhet të ofrojë dëshmi të aftësisë së tij për të qenë në përputhje me Ligjin për LPP/LFT.

2018. KTH VI.3 kërkon që ofruesit e shërbimeve TPV t'i nënshtrohen sistemeve të monitorimit për përputhje me detyrimet e tyre sipas Ligjit për LPP/LFT për parandalimin e PP dhe FT.

2019. Në pajtim me dispozitat e nenit 36A të Ligjit për LPP/LFT dhe pas MM në mes të NJIF dhe BQK, BQK-ja është përcaktuar si autoritet përgjegjës për monitorimin e bankave dhe institucioneve financiare për përputhshmërinë e tyre me Ligjin për LPP/LFT dhe rregullat e rregulloret që nxirren sipas tij.

2020. Pasi që veprimtaritë e ofruesve të shërbimeve të TPV-së përfshihen në përkufizimin e "institucionit financiar" për qëllime të Ligjit për LPP/LFT, ofruesit e shërbimeve TPV njihen si subjekte raportuese për qëllime të Ligjit dhe prandaj biejnë brenda kompetencave të monitorimit dhe mbikëqyrjes të BQK-së për qëllimet e Ligjit për LPP/LFT.

2021. Përveç kësaj, me harmonizimin e përkufizimit përmes futjes së shërbimeve TPV në përkufizimin e "institucionit financiar", si dhe rrjedhimisht zbatimin e gjitha kërkesave dhe detyrimeve sipas Ligjit për LPP/LFT, pra rrjedh që gjitha dobësitë dhe mangësitë e identifikuara në analizën në Pjesën 3 të këtij Raporti për këto detyrime gjithashtu vlejné për shërbimet TPV të dhëna për analizën për KTH RV VI.2.

2022. Këto do të përfshinin brengat e përmendura në këtë raport për zbatimin e masave të plota KDK, duke përfshirë pronësinë përfituese; kohën e verifikimit; qasjen me bazë në rrezik; PEP; zbulimin, si dhe të tjerat të dhëna në raport.

2023. Gjitha rekomandimet përkatëse të përmendura në këtë Raport për mangësitë apo dobësitë e tilla pra vlejné edhe për ofruesit e shërbimeve TPV tek RV VI.

2024. Në anën tjetër, raporti vlerëson pozitivisht zbatimin e detyrimeve të shtuara për ofruesit e shërbimeve TPV në pajtim me RV VII për përfshirjen e hollësive të klientit në transferimet e dërgesave, si dhe veprimeve që duhen ndërmarrë kur informatat e klientit mungojné në një transferim që pranohet.

Lista e agjentëve – Kriteri thelbësor RV VI.4

2025. KTH RV VI.4 kërkon nga ofruesit e licencuar apo të regjistruar të TPV-së që të mbajnë një listë të agjentëve të tyre që i duhet vënë në dispozicion autoritetit të përcaktuar kompetent.

2026. Nuk është e qartë nga Ligji për Bankat nëse ofruesit e shërbimeve TPV lejohen nga Ligji që të kenë agjentë. Edhe pse nuk ka ndalim specifik, gjithsesi nuk ka lejim apo autorizim specifik për ta bërë këtë. Analiza e Ligjit për bankat tregon që nuk ka përkufizim të termit "agjent", edhe pse termi përdoret në gjithë Ligjin për qëllime të ndryshme, si dhe përkufizimi i termit "institucion financiar jobankar" nuk i referohet "agjentëve".

2027. Neni 2 i Ligjit për bankat specifikon zbatimin e Ligjit tek të gjitha entitetet që ushtrojnë veprimtari bankare e financiare, aksionarët e tyre, bordet e drejtorëve dhe menaxherët e lartë, punëtorët, *agjentët* dhe degët e tyre, si dhe tek operacionet e IMF dhe IFJB.

2028. Brenda kontekstit të bankave, Ligji për bankat përmban referenca të ndryshme për "agjentët" e bankave – për shembull tek neni 57 në lidhje me autorizimet mbikëqyrëse të BQK-së; neni 77 në lidhje me dispozitat e falimentimit; si dhe neni 80 në lidhje me dispozitat e fshehtësisë. Në kontekstin e dispozitave në Ligjin për Bankat për IFJB, Ligji gjithashtu i referohet "agjentëve" të IFJB – për shembull tek neni 100 për dispozitat e fshehtësisë.

2029. Ngjashëm, Ligji për LPP/LFT nuk ofron përkufizim të termit "agjent", derisa përkufizimi i "institucionit financiar" nuk i referohet "agjentëve", edhe pse ky term përdoret në gjithë ligjin për qëllime të ndryshme.

2030. Pika (d) e Rregullës XVI të BQK-së për Regjistrimin, Mbikëqyrjen dhe Operacionet e Institucioneve Financiare Jobankare kërkon nga institucioni të informojë BQK-në për ndërrimin e adresës. Pika (e) më tutje kërkon që institucioni financiar të marrë paraprakisht miratimin e BQK-së para se të themelojë degë apo zyra të reja. Kjo reflektohet nga paragrafi (1.2) i nenit 95 të Ligjit për Bankat, që kërkon nga IFJB të marrë miratimin paraprak të BQK-së para hapjes së lokacioneve të reja apo ndërrimit të lokacionit.

2031. Sipas nenit 22 të Ligjit për LPP/LFT në veprimin e Raportimit tek NJIF-i, e më veçanërisht në adresimin e çështjes së "zbulimit", Ligji për LPP/LFT i referohet drejtorëve, zyrtarëve, punëtorëve dhe *agjentëve* të secilës bankë apo institucioni financiar (paragrafi 4); si dhe në paragrafin (11) të nenit 26 në lidhje me profesionistët e mbuluar.

2032. Termi "lokacione të reja" në paragrafin (1.2) të nenit 95 të Ligjit për Bankat jo detyrimisht i referohet "agjentëve" në kontekstin e transferimit në llogari, pasi që "agjentë" mund të jenë, si dhe shpesh janë, entitete të tjera që ushtrojnë biznese tregtare por që mund të pranojnë apo transferojnë para në emër të ofruesit të autorizuar të shërbimit sipas ligjit.

2033. Megjithatë, dhe para hyrjes në fuqi të Ligjit mbi Sistemin e Pagesave në muajin prill 2014 në praktikë BQK-ja ka interpretuar Rregullën e saj, si dhe rrjedhimisht edhe paragrafin (1.2) të nenit 95 të Ligjit mbi Bankat interpretohet ashtu që të lejojë IFJB të kenë agjentë – në këtë rast ka nevojë për qartësi ligjore të përkufizimit të "agjentit" dhe funksioneve të tij - ekipi i vlerësimit nuk pajtohet me këtë interpretim.

2034. Pasiguria ligjore në kuptimin e asaj nëse një institucion financiar, e veçanërisht një ofrues shërbimesh TPV, mund të emërojë agjentë, është e rëndësishme për vlerësimin e përputhshmërisë me KTH VI.4.

2035. Brenda këtij konteskti, bëhen të rëndësishme për t'u analizuar dispozitat e Ligjit mbi Sistemin e Pagesave mbi emërimin e agjentëve. Ligji mbi Sistemin e Pagesave e përkufizon një agjent si një person që vepron në emër të bankave apo institucioneve të tjera të pagesës për të ofruar shërbimet e veta. Sipas nenit 13 të Ligjit mbi Sistemet Bankare, bankave dhe institucioneve të tjera të autorizuara duhet t'iu lejohet përdorimi i agjentëve sipas autorizimeve të veçanta nga BQK-ja. Ligji megjithatë, nuk e përkufizon se kush mund të jetë një agjent për qëllime të dispozitave të shërbimeve të pagesës, që përfshin transferet e parave - nëse një agjent duhet të jetë institucioni financiar tjetër i autorizuar apo çfarëdo person ose subjekt tjetër që nuk rregullohet për qëllime të shërbimeve financiare-ka gjasa që Ligji i referohet të kaluarit.

2036. Ligji mbi Sistemin e Pagesave sipas nenit 13 kërkon që kur BQK-ja pranon një kërkesë për një rregullim të agjencisë dhe i ofrohen eventalisht të gjitha informacionet e nevojshme në pajtim me nenin 13, dhe pas dhënies së autorizimit relevant, atëherë BQK-ja e liston një agjent në regjistër i cili duhet vënë në dispozicion për publikun. Por megjithatë nuk ka detyrim mbi institucionet e pagesave të mbajnë regjistra të agjentëve të vet.

2037. Në këto rrethana, rekomandohet që qartësia ligjore të sigurohet përmes dispozitave të përshtatshme ose direkt në Ligjin mbi Sistemin e Pagesave apo përmes rregulloreve të lëshuara nga BQK-ja në përkufizimin se kush mund të veprojë si agjent për qëllime të Ligjit mbi Sistemet e Pagesave brenda përkufizimit aktual apo të rihartuar të termit "agjent".

2038. Përveç kësaj, për përputhshmëri më të mirë me dispozitat e KTH VI.4 për të siguruar se, përveç në regjistrat e mbajtur nga BQK-ja, çdo ofrues i shërbimeve të pagesave mban regjistrin e vet të agjentëve, duhet marrë parasysh edhe shtimi i një dispozite ose në Ligjin për LPP/LFT ose më mirë dhe më përshtatshëm drejtpërdrejt në Ligjin për Bankat, si në vijim:

- Në rastet kur [*banka apo një institucion financiar*] [*ofrues shërbimesh TPV*] emërohen agjentë për të kryer veprimtari në emër të tij siç përcaktohet me këtë ligj, [*banka apo institucioni financiar*] [*ofruesi i shërbimeve TPV*] mban regjistër të atyre agjentëve, ku përfshihet emri, adresa, aktiviteti afarist, data e emërimit, si dhe informatat dhe kushtet e tjera përkatëse dhe t'i vihet në dispozicion ai regjistër autoriteteve përkatëse kompetente.

Sanksionet – Kriteri Thelbësor RV VI.5

2039. KTH RV VI.5 kërkon që sanksionet efektive, proporcionale e bindëse penale, civile apo administrative, siç kërkohen me Rekomandimin 17 të jenë në dispozicion për detyrimet sipas RV VI të FATF-së.

2040. Disponueshmëria e sanksioneve dhe zbatimi i tyre tashmë është diskutuar në analizën e Rekomandimit 17 në këtë Pjesë të këtij Raporti. Analiza sipas Rekomandimit 17 vlen për KTH RV VI.5 si dhe paragrafët në vijim do të vënë atë analizë në perspektivën e RV VI.

2041. Sanksionet administrative të përcaktuara me nenin aktual 31 të Ligjit për LPP/LFT zbatohen për të gjithë "të detyruarit" dhe "subjektet raportuese" dhe prandaj siç është thënë deri më tani Ligji për LPP/LFT identifikon ofruesit e shërbimeve TPV si subjekte raportuese, neni 31 bëhet i zbatueshëm edhe për ofruesit e shërbimeve TPV.

2042. Veprat e tjera penale të përcaktuara me nenin 33 të Ligjit për LPP/LFT do të vlenin edhe për ofruesit e shërbimeve TPV si institucione financiare të njohura si subjekte raportuese tek neni 16 i Ligjit, si dhe që i nënshtrohen gjitha detyrimeve të Ligjit për LPP/LFT.

2043. Ligji për LPP/LFT përveç kësaj parasheh sanksione administrative të natyrës monetare të cilat zbatohen ndaj të gjitha subjekteve raportuese që janë "persona juridikë". Siç është argumentuar më heret në Raport, nuk është e qartë nëse dhe si sanksionet e tilla zbatohen për subjektet raportuese që nuk janë persona juridikë. Prandaj, konkludohet se ofruesi i shërbimit TPV i cili nuk është person juridik nuk mund t'i nënshtrohet sanksionit të paraparë sipas nenit 31A dhe 31B të Ligjit për LPP/LFT.

2044. Në mënyrë më të përgjithshme, analiza për KTH 29.4 të Rekomandimit 29 ka identifikuar një numër mangësish e dobësish në zbatimin e sanksioneve tek sektori financiar. Këto gjetje vlejné edhe në këtë pjesë për ofruesit e shërbimeve TPV si institucione financiare sipas Ligjit për LPP/LFT.

2045. Rrjedhimisht, rekomandimet dhe propozimet për rregullimin e kësaj situate përmes Ligjit për LPP/LFT të dhëna me këtë Raport sipas analizës KTH 29.4 dhe Rekomandimit 17 për rishikimin e nenit 31 të Ligjit për LPP/LFT vlejné ngjashëm për qëllimet e RV VI.

Zbatimi i Dokumentit të Praktikave më të Mira të FATF-së për RV VI – Elementi Shtesë VI.6

2046. ESH RV VI.6 mundohet të identifikojë nëse janë marrë masa dhe çfarë masash janë marrë nga vendi në zbatim të rekomandimeve në Dokumentin e Praktikave më të Mira për RV VI.

2047. Në përgjithësi, Dokumenti i Praktikave më të Mira ofron udhëzime për kërkesat e licencimit apo regjistrimit për ofruesit e shërbimeve TPV; për strategjitë në identifikim të ofrimit të shërbimeve të tilla në tregun joformal; për të ndërmarrë fushata vetëdijesimi për të informuar ofruesit joformalë të shërbimeve me detyrimet e tyre; si dhe për zbatimin e detyrimeve për parandalimin e PP dhe FT, duke përfshirë detyrimet e Raportimit. Dokumenti i praktikave më të mira ofron më tutje udhëzime për monitorimin dhe mbikëqyrjen e këtyre institucioneve si dhe për zbatimin e sanksioneve.

2048. Në emërimin e tij si autoritet kompetent relevant për mbikëqyrjen e sektorit financiar për Ligjin për LPP/LFT, BQK-ja bëhet përgjegjëse për këtë çështje. Përveç kësaj, duhet theksuar që në përcaktimin e kompetencave të NJIF-it, Ligji për LPP/LFT fuqizon Njësinë për organizimin dhe/ose ndërmarrjen e trajnimeve për PP, FT dhe detyrimeve të subjekteve raportuese. Për më tepër, si autoritet mbikëqyrës i kujdesit, BQK-ja ka publikuar Rregullën XVI për Regjistrimin, Mbikëqyrjen dhe Operacionet e Institucioneve Financiare Jobankare, edhe pse jo veçanërisht brenda kontekstit të shërbimeve TPV.

2049. Pa anashkaluar këto, nuk ka ndonjë strategji për identifikimin e ofrimit të shërbimeve joformale TPV, apo për ngritjen e vetëdijes për detyrimet e tyre sipas Ligjit për LPP/LFT, edhe pse Ligji për Bankat kërkon që asnjë person të mos ndërmarrë veprimtari të një institucioni financiar, përveç nëse ai person është i autorizuar nga BQK-ja.

2050. Mund të jetë e përshtatshme, prej aspektit të kujdesit, por që do të kishte edhe implikime për parandalimin e PP dhe FT, që BQK-ja të zbatojë një strategji identifikimi të veprimtarive joformale të shërbimeve TPV, si pjesë e një programi më të gjerë për vlerësimin e rrezikut dhe cenueshmërisë së sektorit financiar në fushën e PP dhe FT pas VKR të ndërmarrë në vitin 2013.

Efektshmëria

2051. Ky Raport gjen paqartësi të ndryshme ligjore në lidhje me institucionet TPV, që do të mund të kishte ndikim negativ në efektshmërinë e regjimit të LPP/LFT në këtë kuptim.

2052. Brengat e përgjithshme të shprehura për pjesën e mbetur të sektorit financiar vlejné edhe për TPV-të, duke përfshirë mungesën e mandatit ligjor për BQK për të zbatuar kompetencat dhe mjetet e veta mbikëqyrëse sipas Ligjit mbi Bankat për qëllimet e mbikëqyrjes së LPP/LFT në sektorin financiar. Për më tepër, ky Raport shpreh brengën për pasigurinë ligjore të TPV-ve për emërimin e agjentëve brenda terminologjisë së Metodologjisë.

2053. Brengat për efektshmërinë të shprehura në këtë Raport përforcohen edhe më shumë nga numri i vogël i vizitave në terren.

3.20.2. Rekomandimet dhe komentet

2054. Analiza dhe vlerësimi i zbatimit të kërkesave sipas RV VI të FATF-së pjesërisht mbulohen përmes analizës së Rekomandimeve të tjera të FATF-së, si rekomandimet 17, 23 dhe 29. Rrjedh që shumica e gjetjeve, mangësive dhe dobësive të identifikuara në analizën e këtyre Rekomandimeve bëhen të vlefshme për ofruesit e shërbimeve TPV si institucione financiare sipas Ligjit për LPP/LFT.

2055. Derisa leximi i plotë i përshkrimit, analizës dhe komenteve për këtë pjesë dhe pjesëve të tjera relevante të Raportit si më lart rekomandohet fuqimisht për të ditur kontekstin e gjetjeve të tilla, dobësitë më kryesore mund të grupohen si në vijim:

- Gjetjet për Rekomandime të tjera, si KDK, gjithashtu vlejné drejtpërdrejt për ofruesit e shërbimeve të TPV-së;
- Mungesa e qartësisë ligjore për llojet e agjentëve që do të mund të emëroheshin sipas Ligjit mbi Sistemin e Pagesave;
- Mungesa e mandatit ligjor për BQK si autoriteti relevant mbikëqyrës për monitorimin e sektorit financiar për qëllime të LPP/LFT për të zbatuar kompetencat e veta sipas ligjeve përkatëse financiare për qëllime të Ligjit për LPP/LFT (KTH RV VI.3);
- Nuk ka detyrim për ofruesit e shërbimeve TPV për mbajtjen e një liste agjentësh (KTH RV VI.4); si dhe
- Dyshimet mbi zbatueshmërinë e sanksioneve efektive, proporcionale dhe frenuese penale, civile apo administrative ndaj ofruesve të shërbimeve TPV të cilët nuk janë persona juridikë (KTH RV VI.5).

2056. Për të rregulluar këtë situatë, janë dhënë rekomandime të ndryshme në këtë Pjesë dhe në pjesët relevante të Raportit si më lart. Rekomandimet e tilla duhen lexuar në kontekstin e përshkrimit dhe analizës e komenteve të dhëna për kriteret përkatëse. Në vijim janë dhënë vetëm indikacionet e rekomandimeve të tilla:

- Harmonizimi i përkufizimit të "institucionit financiar" në ligjet përkatëse, me atë në Ligjin për LPP/LFT, duke përfshirë veprimtaritë që mund të ndërmerren nga institucionet financiare jobankare;
- Të parashihet BQK-ja si autoritet i përcaktuar kompetent mbikëqyrës me një mandat ligjor për të zbatuar kompetencat e veta mbikëqyrëse të kujdesit për qëllimet e Ligjit për LPP/LFT;
- Qartësimi në Ligjin për Sistemin e Bankave apo përmes rregullimit të llojit agjentëve të emëruar sipas Ligjit mbi Sistemin e Pagesave përveç regjistrimit të mbajtur nga BQK-ja;
- Shtimi i përkufizimit të "agjentit" në Ligjin për Bankat;
- Shtimi i një paragrafi apo neni të ri në Ligjin për Bankat, ose Ligjin për LPP/LFT, që detyron ofruesit e shërbimeve TPV të mbajnë një listë agjentësh, nëse Ligji për Banka nuk e ndalon këtë;
- Rishikimi i nenit 31 të Ligjit për LPP/LFT siç rekomandohet në pjesën 3.19 të këtij Raporti.

3.20.3. Klasifikimi për Rekomandimin e Veçantë VI

	Klasifikimi	Përmbledhje e faktorëve bazë për klasifikim
RV.VI	MP	<ul style="list-style-type: none">• Mungesa e mandatit ligjor për BQK si autoriteti relevant mbikëqyrës për monitorimin e sektorit financiar për qëllime të LPP/LFT për të zbatuar kompetencat e veta për qëllime të Ligjit për LPP/LFT;• Mungesa e qartësisë mbi llojin e agjentëve që mund të emërohen;• Nuk ka detyrim për ofruesit e shërbimeve të TPV-së për ruajtjen e listës së agjentëve;• Mungesa e sanksioneve efektive, proporcionale dhe frenuese kur ofruesi i shërbimit TPV nuk është person juridik;• Numri i vogël i ekzaminimeve jashtë terrenit; dhe• Çështjet e efektshmërisë që dalin kryesisht nga pasiguritë ligjore.

4. MASAT PARANDALUESE – BIZNESET DHE PROFESIONET E CAKTUARA JO FINANCIARE (BPCJF-të)

Korniza Kryesore Ligjore

- Ligji për Parandalimin e Pastrimit të Parave dhe Financimin e Terrorizmit (Ligji Nr. 03/L-196 i datës 30/09/2010), i ndryshuar me Ligjin Nr. 04/L-178 i datës 11.02.2013, më tej "Ligji për LPP/LFT";
- Ligji për Punimet nga Metalet e Çmuara (Ligji Nr. 04/L-154 i datës 13.12.2012);
- Ligji për Kontabilitet, Raportim Financiar dhe Auditim (Ligji Nr. 04/L-014 i datës 29/07/2011);
- Ligji për avokatinë (Ligji Nr. 04/L-193 i datës 02/05/2013);
- Ligji për Noterinë (Ligji Nr. 03/L-010 i datës 17/10/2008);
- Ligji për ndryshimin dhe plotësimin e Ligjit Nr. 03/L-010 për Noterinë (Ligji Nr. 04/L-002 i datës 21/07/2011);
- Ligji për lojërat e fatit (Ligji Nr. 04/L-080 i datës 06/04/2012);
- MF - Udhëzimi Administrativ Nr. 3/2013 Për zbatimin e ligjit Nr. 04/L-080 për lojërat e fatit;
- FIU - Urdhëresat Administrative dhe Udhëzimet Administrative.

Të përgjithshme

2057. Neni 16 i Ligjit për LPP/LFT përcakton gamën e subjekteve që raportojnë, përveç sektorit financiar, të cilët janë subjekt i detyrimeve sipas ligjit. Duhet të theksohet se Ligji për LPP/LFT i zgjeron detyrimet e LPP/LFT tek llojet e tjera të subjekteve raportuese (BPCJF-ve) që nuk janë të përfshira në përkufizimin e FATF-së. Ky është një hap pozitiv nga autoritetet e Kosovës të cilin ekipi i vlerësimit e mirëpret pozitivisht.

2058. Tabela e mëposhtme krahason subjektet raportuese sipas Ligjit për LPP/LFT me përkufizimin në Fjalorthin e Termave të Metodologjisë së FATF-së.

2059. Edhe pse me disa përjashtime të vogla, BPCJF-të siç përcaktohet në Fjalorthin e Termave të Metodologjisë së FATF-së mbulohen gjerësisht nga neni 16 i Ligjit për LPP/LFT ende ekzistojnë disa divergjenca që janë me vlerë të përmendet për hir të qartësisë:

- Përderisa Ligji për LPP/LFT siguron një përkufizim të *Kazinosë* dhe *Objektit të Licencuar të Lojërave të Fatit*, neni 16 i Ligjit për LPP/LFT njeh vetëm kazinotë (duke përfshirë kazinotë e internetit) si persona subjekte, ndërkohë që neni 28 i Ligjit për LPP/LFT specifikon që Kazinotë dhe Objekt i licencuar i lojërave të fatit, siç përcaktohet në nenin 2 të ligjit i nënshtrohet dispozitave të Ligjit për LPP/LFT dhe janë të detyruar të marrin masa specifike për të adresuar rrezikun e PP dhe FT në ofrimin e shërbimeve të bastoreve. Neni 28 pastaj imponon detyrime të LPP/LFT mbi Kazinotë dhe Objektet e licencuara të lojërave të fatit (paragrafët 1, 2, 3); në Shtëpitë e Lojërave (paragrafët 4, 5); dhe mbi Kazinotë dhe objektet e licencuara të lojërave të fatit dhe në shtëpitë e lojërave (paragrafët 6, 7). Nuk duket se Ligji i referohet llojit të njejtë të entitetit, por nën emra të ndryshëm dhe në këtë mënyrë kjo krijon pasiguri ligjore dhe interpretim.
- Kontabilistët e Çertifikuar dhe auditorët e licencuar dhe këshilltarët tatimorë janë të njohur si subjekte raportuese sipas nenit 16 të Ligjit për LPP/LFT në kryerjen e veprimtarive të tyre profesionale. Megjithatë, neni 16 më tej përfshin (kontabilistët) me avokatët dhe noterët kur kryejnë veprimtari të përcaktuara sipas Rekomandimeve të FATF-së. Nuk është e qartë pse referenca tek kontabilistët është futur në kllapa. Përndryshe, është e debatueshme nëse kontabilistët do të jenë subjekt i detyrimeve të LPP/LFT kur ndërmarrin veprimtaritë e specifikuara. Përveç kësaj, auditorët e licencuar dhe këshilltarët tatimorë nuk janë të përfshirë me avokatët dhe noterët nën veprimtaritë e specifikuara. Së fundi, duke iu referuar veprimtarive të specifikuara në nenin 26 të Ligjit për LPP/LFT i referohet vetëm avokatëve.
- Përderisa nuk ka prag për shitësit e metaleve të çmuara dhe tregtarët në gurë të çmuar, një prag prej 10,000 euro është vendosur për tregtarët kur pagesa është në para të gatshme e barabartë ose mbi pragon.

- Përderisa Ligji për LPP/LFT njih "ofruesit e shërbimeve të besimit dhe kompanive" si subjekte raportuese në bazë të nenit 16, siç është thënë në analizën e Rekomandimit 34 të këtij Raporti, nuk ka kornizë ligjore në Kosovë për themelimin, regjistrimin dhe statusin ligjor të entiteteve siç janë besimet e shprehura ose marrëveshjeve të ngjashme ligjore.
- Duke i njohur OJQ-të dhe subjektet politike si subjekte raportuese, nenit 24 dhe neni 25 i Ligjit për LPP/LFT respektivisht vendosë detyrime shtesë për OJQ-të dhe partitë politike dhe kandidatët e regjistruar.

2060. Masat parandaluese për DPCJF-të bien në tri kategori kryesore edhe pse Rekomandimet e tjera të rëndësishme do të analizohen në zbatueshmërinë e tyre për DPCJF-të:

- Kujdesi i duhur i klientëve dhe mbajtja e të dhënave (Rekomandimi 12);
- Monitorimi i transaksioneve, raportimit dhe çështje të tjera (Rekomandimi 16); dhe
- Rregullimi, mbikëqyrja dhe monitorimi (Rekomandimi 24)

Tabela 22: Krahasuese e BPCJF-ve sipas FATF/LPPP

Metodologjia e FATF-së (Fjalorthi)	Ligji për LPP/LFT (Neni 16)
Kazinotë (që përfshijnë edhe ato të internetit)	Kazinotë, që përfshijnë edhe ato të internetit
Agjentët e Paluajtshmërive	Agjentët dhe Ndërmjetësuesit në Tregti me Paluajtshmëri
Tregtarët me metale të çmuara Tregtarët me gurë të çmuar	Tregtarët me metale të çmuara dhe tregtarët me gurë të çmuar
Avokatët. Noterët dhe profesionistët t tjerë të pavarur dhe kontabilistët <ul style="list-style-type: none"> • Shitblerja e paluajtshmërive; • Menaxhimi i parave, siguracioneve dhe pasurive të tjera të klientëve; • Menaxhimi i llogarive bankare, të kursimit dhe siguracioneve; • Krijimi, operimi dhe menaxhimi i kompanive; • Krijimi, operimi dhe menaxhimi i personave juridik ose marrëveshjeve dhe shitblerja e entiteteve afariste. 	Avokatët dhe noterët (kontabilistët) kur përgatisin për, zhvillojnë ose përfshihen në transaksione për klientët e tyre pas veprimtarive si në vijim: <ul style="list-style-type: none"> • Shitblerja e paluajtshmërive; • Menaxhimi i parave, siguracioneve dhe pasurive të tjera të klientëve; • Menaxhimi i llogarive bankare, të kursimit dhe siguracioneve; • Organizimi i kontributeve për krijimin, operimin apo menaxhimin e kompanive; apo • Krijimi, operimi dhe menaxhimi i personave juridikë ose marrëveshjeve dhe shitblerja e entiteteve afariste.
	Kontabilistët e çertifikuar dhe auditorët e licencuar dhe këshilltarët tatimorë.
Ofruesit e shërbimeve të trustit dhe kompanive ofrojnë njëërën nga shërbimet si në vijim për palët e treta: <ul style="list-style-type: none"> • Veprojnë si agjent themelues i personit juridik • Veprojnë si (apo rregullojnë për personin tjetër të veprojnë si) drejtor apo sekretar i një kompanie, partner i ortakërisë, apo ndonjë pozitë të ngjashme në lidhje me personat e tjerë juridikë; • Ofrojnë zyre të regjistruar • Veprojnë si (apo rregullojnë për ndonjë person tjetër të veprojnë si) i besuari i një trusti ekspres; • Veprojnë si (apo rregullojnë për një 	Ofruesit e shërbimeve të trustit dhe kompanive të cilët nuk ofrohen askund në këtë ligj, që ofrojnë shërbimet si në vijim për palët e treta në baza afariste: <ul style="list-style-type: none"> • Veprojnë si agjent themelues i personit juridik; • Veprojnë si (apo rregullojnë për personin tjetër të veprojnë si) drejtor apo sekretar i një kompanie, partner i ortakërisë, apo ndonjë pozitë të ngjashme në lidhje me personat e tjerë juridikë; • Ofrojnë zyrë të regjistruar; adresë afariste apo akomodim, korrespondencë apo adresë administrative për një kompani, partneritet apo ndonjë person juridik ose marrëveshje tjetër,

Metodologjia e FATF-së (Fjalorthi)	Ligji për LPP/LFT (Neni 16)
person tjetër të veprojë si) aksionar i nominuar për personin tjetër.	<ul style="list-style-type: none"> • Veprojnë si, ose rregullojnë për një person tjetër të veprojë si, i besuar i një trusti të shprehur, dhe • Veprojnë si, apo rregullojnë për një person tjetër të veprojë si, aksionar i nominuar për personin tjetër.
	BPCJF-të e tjera në nenin 16 të Ligjit LPP/LFT
	<ul style="list-style-type: none"> • Personat fizikë apo juridikë që merren me tregti të mallrave kur pranojnë pagesa në para të gatshme në vlerë prej 10,000 euro ose më shumë; • Organizatat joqeveritare (OJQ-të); • Subjektet politike; • Kompanitë e Ndërtimeve.

4.1. Kujdesi i Duhur ndaj Klientit dhe mbajtja e të dhënave (R.12 – që zbaton R.5, R.6 dhe R.8 deri në R.11)

2061. Rekomandimi 12 kërkon që BPCJF-të të jenë në përputhje me kërkesat e kujdesit të klientëve të përcaktuara në bazë të rekomandimeve 5 dhe me kriteret e përcaktuara në Rekomandimin 6, dhe Rekomandimet 8 deri në 11 në situata të përcaktuara dhe pragjet e vendosura nën Shënime të Shpjeguese për Rekomandimeve 5, 12 dhe 16 si vijon:

- Kazinotë - kur përfshihen në transaksione financiare të barabarta me ose mbi 3,000 €/€\$;
- agjentët e pasurive të paluajtshme - kur blejnë apo shesin pasuri të paluajtshme për klientët e tyre;
- Tregtarët në metale të çmuara dhe tregtarët në gurë të çmuar - kur përfshihen në transaksione në para të gatshme të barabarta me ose mbi 15,000 euro;
- Avokatët, noterët, profesionistët e tjerë të pavarur ligjor dhe kontabilistët - kur përgatisin ose kryejnë transaksione për klientët e tyre në veprimtaritë e specifikuar;
- ofruesit e shërbimeve të besimit dhe të kompanive - kur përfshihen në veprimtaritë e specifikuar.

4.1.1. Përshkrimi dhe Analiza

2062. Paragrafët në vijim do të vlerësojnë zbatimin e rekomandimeve përkatëse në BPCJF-ve përmes kriterëve thelbësorë nën Metodologjinë e FATF-së. Duhet të përmendet se në përgjithësi të gjitha mangësitë, dobësitë dhe mangësitë e identifikuar në të njëjtat Rekomandime në Pjesën 3 të këtij raporti mbi masat parandaluese për institucionet financiare zbatohen për BPCJF-të. Pavarësisht nga kjo, analiza e mëposhtme identifikon zbrazëtitë, dobësitë dhe mangësitë e tjera që janë specifike për sektorin e BPCJF-së. Të gjitha dobësitë e identifikuar do të kontribuojnë për klasifikimin e konsoliduar të Rekomandimit 12.

2063. Përfaqësuesit e SHKÇAK kanë informuar se në pikëpamjen e tyre anëtarët e tyre janë të vetëdijshëm për detyrimet e tyre sipas Ligjit për LPP/LFT. Programi i tyre i Vazhdueshëm i Arsimit (PVA) përfshin gjithashtu trajnim për parandalimin e PP dhe FT të kontabilistëve dhe auditorëve. Trajnimi është organizuar nga SHKÇAK dhe është ofruar nga NJIF. Anëtarët e SHKÇAK mund të mos kenë kuptim të plotë të ligjit, por ata janë të vetëdijshëm për detyrimet e tyre.

2064. Nga ana tjetër, përfaqësuesit e ONK-së kanë informuar që meqë profesioni i noterit është relativisht i ri, shumica e detyrimeve sipas Ligjit për LPP/LFT janë të reja dhe noterët duhet të vihen më mirë në dijeni të detyrimeve sipas Ligjit për LPP/LFT. Pavarësisht nga kjo, noterët besojnë se veprimtaritë e tyre janë të udhëzuara nga Ligji për Noterinë dhe jo nga dispozitat e Ligjit për LPP/LFT. Në veçanti kjo reflektohet në procedurën e identifikimit të klientit dhe fshehtësisë ku besimi i përgjithshëm është se Ligji për Noterinë mbizotëron mbi Ligjin për LPP/LFT.

2065. Për fat të keq, ekipi i vlerësimit nuk ka pasur mundësinë të takohet me përfaqësuesit e OAK, prandaj ekipi nuk mund të gjykojë shkallën e vetëdijes së detyrimeve të LPP/LFT brenda kësaj kategorie të BPCJF-ve.

2066. Përderisa pozicioni mbi ndërgjegjësimin mbi detyrimet e LPP/LFT brenda kazinove nuk ka mund të përcaktohet pasi që nuk ka aktualisht kazino e njejtë është edhe për lojërat e tjera të fatit pasi që ATK-ja informoi se përgjegjësitë e saj mbikëqyrëse nuk mbulojnë parandalimin e PP dhe FT. NJIF megjithatë informoi se gjatë vitit 2014 do të takohet me Shoqatën e Kazinove dhe Lojërave të Fatit me qëllim të organizimit të trajnimeve të ndërgjegjësimit.

2067. Laboratori për Kontrollin e Punëve të Metaleve të Çmuara në kuadër të MTI-së informoi se shitësit e metaleve të çmuara dhe tregtarët me gurë të çmuar monitorohen vetëm nga Laboratori për shërbime të cilësisë, dhe detyrimet e marra sipas Ligjit për LPP/LFT nuk janë brenda kompetencës së tij. Prandaj nuk ka mundur të komentohet mbi vetëdijen e tyre të detyrimeve sipas Ligjit për LPP/LFT.

2068. Edhe pse NJIF ka informuar se si autoriteti kompetent sipas Ligjit për LPP/LFT ajo përpiqet të ofrojë informacion për të gjithë sektorët e subjekteve raportuese nëpërmjet programeve të tij të trajnimit dhe takimeve, nuk mund të përjashtohet që disa subjekte raportuese të janë më pak të vetëdijshme se të tjerat.

Zbatimi i Rekomandimit 5 – Kujdesi i Klientit

Kazinotë (përfshirë kazinotë e internetit)

2069. Kazinotë dhe lojërat e fatit qeverisen me Ligjin Nr. 04/L-080 për Lojërat e Fatit. Ekipi i vlerësimit është informuar se aktualisht në Kuvend ka progres në drejtim të ligjit të ri të rishikuar që duhet miratuar së shpejti. Objektivi kryesor i rishikimeve është të sigurohen dispozita legjislative për ATK-në për t'iu ndaluar vendeve të caktuara të veprojnë duke i bërë detyrimet shumë të larta për ata që të jenë në përputhje me to. ATK-ja ka informuar se është duke punuar në analizën financiare dhe ka paraqitur të gjitha të dhënat për të ndihmuar në marrjen e vendimeve në këtë drejtim. Ndryshimet në ligj janë iniciuar nga Kuvendi. Propozimi për një ndryshim në Ligjin është miratuar nga Kuvendi dhe Kuvendi tani është duke punuar në një draft.

2070. Gjatë vizitës në terren, ATK-ja informoi se aktualisht ka 18 biznese të licencuara për baste; 13 për makinat e fatit; 10 vende Bingo; dhe 1 kazino e cila nuk operon. Nuk ka kazino të internetit që veprojnë ose të licencuara në Kosovë. Në bazë të kriterëve që do të miratohen në ligjin e ri, ATK ka hequr tashmë 18 licenca për shkak se ata vepronin në pajtim me Ligjin Nr. 04/L-080.

2071. Neni 17 i Ligjit për LPP/LFT parasheh për të gjitha subjektet raportuese detyrimet për të identifikuar klientët e rrezikut të lartë dhe zbatimin e masave të zgjeruara; identifikuar pronarin përfitues; të marrë informacion mbi qëllimet dhe natyrën e synuar të marrëdhënies së biznesit; dhe identifikojë dhe verifikojë klientin në rrethana të caktuara duke reflektuar standardet ndërkombëtare.

2072. Ligji për LPP/LFT pastaj parashikon detyrime shtesë për sektorë të veçantë të subjekteve raportuese¹⁸³.

2073. Neni 28 i Ligjit për LPP/LFT në trajtimin me detyrimet shtesë për kazinotë dhe shtëpitë e tjera të lojërave duket se vendos të gjitha detyrimet e LPP/LFT për këto subjekte të pavarura nga dispozitat përkatëse të Ligjit për LPP/LFT. Për shembull, siç tregohet tashmë në hyrje të kësaj Pjese, edhe pse neni 16 i Ligjit për LPP/LFT njihë kazinotë si subjekte raportuese dhe kështu subjekte të dispozitave të Ligjit, neni 28 përsëri e parasheh nënshtrimin e kazinove ndaj këtij ligji.

2074. Pa paragjykuar dykuptimësinë në Ligjin kur referohet në Kazino, Shtëpi të Lojërave, ose Objekte të Licencuara të Lojërave të Fatit, siç identifikohet në hyrje të këtij neni, paragrafi (2) i nenit 28 të së pari imponon detyrimin e identifikimit të klientëve dhe verifikimin e identitetit të kazinove dhe Objekteve të licencuara të lojërave të fatit. Paragrafi i njejtë vazhdon duke deklaruar se *Nëse Kazinotë, Shtëpitë e Lojërave, apo Objektet e Licencuara të Lojërave të Fatit, nuk janë në gjendje të verifikojnë identitetin e klientit, ata nuk do të hyjnë në transaksion*. Referenca në *shtëpitë e lojërave* term ky i cili nuk është përkufizuar në ligj dhe mbi të cilin i njëjti paragraf nuk

183. Detyrimet specifike për sektorin financiar identifikohen dhe analizohen sipas kriterëve përkatëse themelore për Rekomandimi 5 nën Pjesën 3 të këtij Raporti.

imponon detyrime të identifikimit dhe verifikimit, krijon paqartësi dhe mospërputhje në ligj dhe interpretimin dhe zbatimin e saj, dhe kështu efikasitetin e sistemit.

2075. Kazinotë dhe Objektet e Licencuara të Lojërave të Fatit, duhet të verifikojnë dhe shënojnë në mënyrë të përhershme identitetin e klientit para se të hyjnë në një transaksion ose transaksione të shumta apo të ndërlidhura për të shitë, blerë, transferuar, ose shkëmbyer butonat e basteve apo çfarëdo evidence tjetër me vlerë në një shumë prej dymijë (2,000) euro ose më shumë ose vlera ekuivalente në valutë të huaj. Nuk ka asnjë detyrim për të identifikuar klientët me rastin e hyrjes dhe kështu një person i cili hyn në kazino, por nuk hyn në ndonjë nga transaksionet e listuara nuk identifikohet. Edhe pse Metodologjia e FATF-së nuk e përjashton këtë procedure, ajo thotë se identifikimi në nivelin e hyrjes mund të mos jetë domosdoshmërisht e mjaftueshme për ta lidhur identifikimin e klientit me transaksionet e atij klienti¹⁸⁴.

2076. Paragrafi (2) i nenit 28 më tutje thotë se kërkesa e regjistrimit të identitetit dhe verifikimit të klientëve të shtrihet edhe në transaksionet financiare të tilla si hapja e një llogarie (përfshirë ruajtje), transferi bankar apo një shkëmbim të monedhës në shumën prej dy mijë (2 000) euro ose më shumë ose ekuivalente në monedhë të huaj. Nuk është e qartë në bazë të Ligjit Nr. 04/L-080 mbi lojërat e fatit nëse kazinotë mund në të vërtetë të hyjnë në transaksione të tilla financiare. E vetmja referencë është për këmbimin valutës, ku në bazë të nenit 60 të Ligjit për lojërat e fatit referohet tek kërkesa e një zyre të këmbimit të monedhës si kusht për operimin e licencës. Sa i përket transfereve bankare, për të cilat ligji është i heshtur, ekziston një kundër referencë e cila në nenin 57 thotë se *lloji dhe sasia e fitimeve paguhen në vendin e lojës pas çdo raundi të luajtur*. Paragrafi (4) i nenit 28 të Ligjit për LPP/LFT ndalon këto veprimtari për shtëpitë e lojrave përveç kur pagesa bëhet direkt në emër të klientit fitues.

2077. Pavarësisht se të gjitha detyrimet e tjera të KDK sipas Ligjit për LPP/LFT për kazinotë (përfshirë kazinotë e internetit) janë të zbatueshme në kontekst të njohjes së kazinove si subjekte raportuese për qëllimet e nenit 16 të Ligjit, aty ku këto detyrime zbatohen në mënyrë specifike për të gjithë subjektet raportuese, ky nuk është rasti për shtëpitë e lojrave dhe objekteve të licencuara të lojërave të fatit të cilat nuk janë të njohura si subjekte raportuese sipas ligjit, me përjashtim të referencës të këtij të fundit në bazë të paragrafit (1) të nenit 28.

2078. Në disa raste Ligji për LPP/LFT vendos detyrime specifike për bankat dhe institucionet financiare, ndërsa në raste të tjera ajo i referohet të gjitha subjekteve raportuese. Kështu, për shembull, mbajtja e llogarive anonime, dhe marrëdhëniet në këtë mënyrë anonime, në bazë të nenit 18 i referohen vetëm sektorit financiar dhe kështu ajo mbulon kazinotë dhe BPCJF-të e tjera.

2079. Në kuadër të vizitës në terren, në përgjigje të një pyetje mbi dykuptimësi në Ligjin për LPP/LFT kur bëhet referimi në Kazino, Objekte të Licencuara të Lojërave të Fatit dhe të Shtëpive të Lojërave veç e veç, që tregon se këto janë llojet e ndryshme të subjekteve, ATK ka informuar se në bazë të Ligjit Nr. 04/L-080 mbi lojërat e fatit ekzistojnë katër lloje të lojrave të fatit: makinat e fatit; bastoret; kazinotë; dhe Bingot në mjedis të mbyllur. Terminologjia i referon të gjitha në kazino. Ekziston një licencë për kazino që është lëshuar, por është jo operacionale. Të tjerët janë kryesisht makinat slot. 'Shtëpitë e lojrave të tjera' mund t'iu referohen vendeve të tjera ku ofrohen lojërat e fatit. ATK ka pohuar se në rastin e PP në qoftë se ATK është duke hetuar ajo heton në të gjitha llojet e lojrave të fatit.

2080. Ekipi i vlerësimit vë në pikëpyetje këtë interpretim sepse Ligji për LPP/LFT është specifik në referimin tek tri entitete të ndryshme veç e veç edhe pse përderisa ligji përkufizon një kazino dhe një objekt të licencuar të lojërave të fatit pa përkufizuar shtëpitë e lojrave. Por ai parashikon kushte dhe detyrime të ndryshme për tre subjektet veç e veç.

2081. Ekipi i vlerësimit arrin në përfundimin se, në vazhdim të mangësive dhe dobësive të identifikuar në zbatimin e Rekomandimit 5 për sektorin financiar, ka edhe të meta të tjera shtesë kur zbatohet Rekomandimi 5 për kazinotë siç identifikohen në analizën e mësipërme.

2082. Prandaj ekziston nevoja për të rishikuar Ligjin për LPP/LFT së pari për të sqaruar referencat, përkufizimet dhe detyrimet individuale për Kazinotë, Objektet e Licencuara të Lojërave të Fatit dhe Shtëpive të Lojërave sipas nenit 28 dhe së dyti për të siguruar që të gjitha detyrimet sipas Rekomandimit 5 janë të zbatueshme edhe për kazinotë dhe subjektet e ngjashme.

184. Referohuni në fusnotën 22 për Rekomandimin 12 në Metodologjinë e FATF-së.

Avokatët, noterët dhe (kontabilistët)

Kontabilistët e certifikuar dhe auditorët e licencuar dhe këshilltarët tatimorë

2083. Siç është analizuar tashmë në hyrje të Rekomandimit 12 më sipër, Ligji për LPP/LFT i referohet (kontabilistëve) – në kllapa - me avokatët dhe noterët si subjekte raportuese kur ndërmarrin veprimtari të parashikuara në Rekomandimin 12. Megjithatë, Ligji për LPP/LFT më tej njih kontabilistët e certifikuar dhe auditorët e licencuar dhe këshilltarët tatimorë veç e veç si subjekte raportuese. Neni 26 i Ligjit për LPP/LFT më tej parashikon detyrimet shtesë të avokatëve, noterëve, kontabilistëve të certifikuar, auditorëve të licencuar dhe këshilltarëve tatimorë, e cila përsëri dallon në kategoritë e ndryshme të BPCJF-ve.

2084. Edhe pse mund të argumentohet se kur kontabilistët e certifikuar dhe auditorët e licencuar dhe këshilltarët tatimorë njihen veçmas si subjekte raportuese në nenin 16 dhe në këtë mënyrë detyrimet e tyre sipas Ligjit për LPP/LFT do të zbatohen në çfarëdo aktiviteti të ndërmarrë nga ana e tyre, ekziston po ashtu edhe argumenti i kundërt që pasi që Ligji për LPP/LFT është specifik në rastin e avokatëve dhe noterëve, atëherë detyrimet e LPP/LFT sipas Ligjit nuk do të zbatohen për kontabilistët e certifikuar dhe auditorët e licencuar dhe këshilltarët tatimorë pasi që veprimtaritë e specifikuar për Rekomandimin 12 nuk janë pjesë e veprimtarive profesionale të kësaj kategorie të profesionistëve.

2085. Pavarësisht nga kjo, në lidhje me detyrimin e raportimit të analizuar në Rekomandimin 16 në këtë Raport, neni 26 bën dallim midis kontabilistëve të certifikuar dhe auditorëve të licencuar detyrimi raportues i të cilëve nuk është i kufizuar në rrethanat sipas veprimtarive të specifikuar (paragrafi (7)) dhe avokatëve detyrimi raportues i të cilëve është i kufizuar në veprimtaritë e specifikuar (paragrafi (8)).

2086. Siç është shpjeguar më sipër në hyrje të analizës së Rekomandimit 12 në këtë mënyrë kjo krijon paqartësi ligjore e cila e qon vetën për interpretim se deri në çfarë mase kontabilistët e certifikuar, auditorët e licencuar dhe këshilltarët tatimorë njihen si subjekte për qëllimet e Rekomandimit 12. Për këtë qëllim, profesioni ligjor dhe profesionet e kontabilitetit analizohen së bashku në paragrafët që vijojnë.

2087. Aty ku Ligji për LPP/LFT parashikon detyrimet që janë të zbatueshme për të gjitha subjektet e raportimit për masat e KDK – referohuni te shembulli në nenin 17 të Ligjit për LPP/LFT - për qëllime të kësaj pjese këto do të zbatoheshin për avokatët, noterët, kontabilistët e certifikuar, auditorët e licencuar dhe këshilltarët tatimorë. Pasi që Ligji për LPP/LFT i referohet kategorive të para të subjekteve raportuese si "profesionistët e mbuluar" ky term do të përdoret në paragrafët që vijojnë ku bëhet referenca për tërë grupin e subjekteve raportuese.

2088. Pavarësisht nga kjo, paragrafi (1) i nenit 26 të Ligjit për LPP/LFT kufizon detyrimet në bazë të nenit 18 paragrafit (4), (5) dhe (6). Për këtë arsye, nuk është e qartë nga Ligji për LPP/LFT nëse ka një kërkesë për "profesionistët e mbuluar" që të mos hyjnë në marrëdhënie anonime (paragrafi (1) të nenit 18); për një person për të deklaruar se ai është duke vepruar si kryesor ose agjent (paragrafi (3) të nenit 18), edhe pse ai ende do të jetë i detyruar të paraqes dokumentacionin përkatës të KDK (paragrafi (4) të nenit 18); dhe detyrimin për të raportuar për NJIF nëse "profesionisti i mbuluar" nuk është në gjendje për të verifikuar identitetin (paragrafi (5) të nenit 18).

2089. Gjatë vizitës në terren të Ciklit të dytë, ekipi i vlerësimit nuk është takuar me OAK ose ndonjë avokat që ushtron profesionin pasi që Oda nuk ka mund të marrë pjesë për shkak të zotimeve të tjera. Pavarësisht nga kjo, pas vizitës në terren të Ciklit të dytë ekipi i vlerësimit i ka ofruar OAK-së një sërë pyetjesh në mënyrë që ta kuptojë dhe vlerësojë zbatimin e sistemit të LPP/LFT brenda sektorit.

2090. Për fat të keq, OAK, për arsye të panjohura për ekipin e vlerësimit, kanë zgjedhur të mos japin asnjë përgjigje për këto pyetje. Si pasojë, kjo pjesë e Raportit nuk mund të vlerësojë efektivitetin e mënyrës se si avokatët përmbushin detyrimet e veta sipas Ligjit për LPP/LFT.

2091. Në takimin me ONK, noterët e pranishëm kanë informuar se ata i identifikojnë klientët e tyre në përputhje me dispozitat e Ligjit Nr. 03/L-010 për Noterinë të vitit 2008, të ndryshuar me Ligjin Nr. 04/L-002 për ndryshimin dhe plotësimin e Ligjit Nr. 03/L-010 për Noterinë të vitit 2011. ONK ka informuar se ky ligj rregullon veprimtaritë e tyre dhe për këtë arsye ata janë të detyruar në mënyrë profesionale për të ndjekur atë. Në rast kur ndonjë noter has në vështirësi në identifikimin e klientëve ai noter do ta informojë ONK-në për ndihmë në gjetjen e zgjidhjes.

2092. Paragrafi (1) i nenit 38 të Ligjit mbi Noterinë thotë se kur noteri nuk e njeh personalisht palën dhe sipas emrit të tyre, ai konstaton identitetin e tyre në bazë të dokumenteve zyrtare në dispozicion siç janë kartelat e tyre identifikuese apo pasaportat dhe ku dokumentet zyrtare nuk janë në dispozicion, noteri mund të marrë parasysh dokumentet e tjera identifikuese. Kur nuk ka dokumente të tilla në dispozicion, apo kur Noteri nuk është i kënaqur për identitetin e palëve në funksion të dokumenteve të prodhuara, identiteti i tyre duhet të konfirmohet nga një noter, ose dy (2) dëshmitarë, duke i këshilluar ata për përgjegjësi.

2093. Edhe pse në parim këto procedura mund të konsiderohen të jenë pjesërisht në përputhje me dispozitat e Ligjit për LPP/LFT për qëllime të identifikimit ato ngecin në disa detyrime të caktuara sipas Ligjit për LPP/LFT në këtë drejtim. Në veçanti dispozitat e identifikimit sipas Ligjit për Noterinë nuk përcaktojnë procedurat në rast kur procesi i verifikimit dështonë. Duke qenë të njohur si subjekte raportuese dhe duke pasur detyrime shtesë që zbatohen mbi ta për qëllime Ligjit për LPP/LFT, noterët duhet të ndjekin këto dispozita. Megjithatë, sipas ONK-së kjo nuk është zakonisht rasti pasi që ligji qeverisës është Ligji mbi Noterinë.

2094. Për më tepër, neni 27 i Ligjit për LPP/LFT parashikon detyrime shtesë për transaksionet e pasurisë së paluajtshme të cilat përfshijnë një deklaratë që do t'i paraqitet ZKK-së për regjistrimin e transferimit të pasurisë së paluajtshme. Ndër informacionet e tjera, deklarata e cila duhet të paraqitet në mënyrën dhe në formatin e përcaktuar nga NJIF dhe e nënshkruar nga transferuesi dhe i transferuari, ndër të tjera, përfshin informacionin mbi bartësit dhe pranuesit dhe identitetin e çdo personi ose subjekti i cili ka një interes financiar në ose është shfrytëzues i pasurisë që transferohet dhe natyrën e interesit apo statusin e përfituesit. Edhe pse duket se NJIF ka nxjerrë udhëzime për mënyrën dhe format e deklarimit, nuk është e qartë nga Ligji për LPP/LFT nëse përgjegjësia për të plotësuar formularin qëndron me noteri, si pjesë e procesit të identifikimit të klientit ose nëse formulari është thjesht i plotësuar nga transferuesi dhe i transferuari direkt.

2095. Ekipi i vlerësimit u takua edhe me përfaqësues të SHKÇAK që është shoqatë që përfaqëson kontabilistët e çertifikuar dhe auditorët e licencuar. SHKÇAK ka konfirmuar se pjesë e trajnimit të ofruar nga NJIF për anëtarët e tij ka pasur të bëjë me identifikimin e klientit. Edhe pse Ligji Nr. 04/L-014 për Kontabilitet, Raportim Financiar dhe Kontroll rregullon funksionet e kontabilistëve dhe auditorëve, Ligji është i heshtur për identifikimin e klientit. Sipas SHKÇAK në mënyrë që të marrë përsipër detyra profesionale është e rëndësishme për kontabilistët e certifikuar dhe auditorët e licencuar për të identifikuar klientët e tyre. Megjithatë SHKÇAK nuk ka mund të konfirmonte nëse kjo është bërë në përputhje të plotë me Ligjin për LPP/LFT.

2096. Ekipi i vlerësimit arrin në përfundimin se, në vazhdim të mangësive dhe dobësive të identifikuar në zbatimin e Rekomandimit 5 për sektorin financiar, ka edhe të meta të tjera shtesë kur zbatohet Rekomandimi 5 i "profesionistëve të mbuluar" në vazhdim të paqartësive ligjore dhe mospërputhjeve ligjore që lindin nga "detyrimet shtesë" nën nenin 26 dhe rrethanat në të cilat kontabilistët e certifikuar dhe auditorët e licencuar dhe këshilltarët tatimorë janë subjekt i Ligjit për LPP/LFT siç identifikohet në analizën e mësipërme.

2097. Prandaj ekziston nevoja për të rishikuar Ligjin për LPP/LFT së pari për të sqaruar rrethanat në të cilat kontabilistët e certifikuar dhe auditorët e licencuar dhe këshilltarët tatimorë janë subjekt i Ligjit për LPP/LFT në lidhje me veprimtaritë e specifikuar; së dyti për të hequr paqartësitë ligjore dhe mospërputhjet ligjore nëpërmjet nenit 26 dhe së treti për të siguruar që të gjitha detyrimet sipas Rekomandimit 5 janë gjithashtu të zbatueshme për të gjithë "profesionistët e mbuluar".

Agjentët dhe ndërmjetësuesit në tregti me paluajtshmëri

2098. Përderisa Ligji për LPP/LFT njeh agjentët dhe ndërmjetësuesit e pasurive të paluajtshme si subjekte raportuese sipas nenit 16 ai nuk ofron detyrime shtesë për këtë sektor. Prandaj, si subjekte raportuese agjentët dhe ndërmjetësuesit e pasurive të paluajtshme i nënshtrohen të gjitha dispozitave të Ligjit për LPP/LFT të cilat i atribuohen të gjitha subjekteve raportuese. Për qëllime të zbatueshmërisë së Rekomandimit 5 mbi masat e KDK, të mbuluar me nenin 17 dhe nenin 18 zbatohet deri në masën e identifikuar në Pjesën 3 të këtij Raporti për sektorin financiar.

2099. Siç u përmend më lart në analizën e zbatimit të Rekomandimit 5 për noterët, Ligji për LPP/LFT kërkon plotësimin e formës së transferimit të pasurisë së paluajtshme që do t'i paraqitet ZKK-së. Nuk është e qartë nëse plotësimi i formës, siç përcaktohet nga NJIF, qëndron në përgjegjësinë e agjentëve dhe ndërmjetësuesit e pasurive të paluajtshme, si pjesë e detyrimeve të tyre të kujdesit të shtuar të konsumatorëve.

2100. Për fat të keq, gjatë vizitës së dytë në terren, ekipi i vlerësimit nuk ka pasur mundësi të takohet me agjentët dhe ndërmjetësuesit e pasurive të paluajtshme dhe kështu nuk është e mundur për të komentuar mbi efektivitetin ose ndryshe procesin e zbatimit të Rekomandimit 5 nga ky sektor.

2101. Pavarësisht nga kjo, ekipi i vlerësimit arrin në përfundimin se, për qëllimet e Ligjit për LPP/LFT, zbrazëtitë dhe mangësitë e identifikuara për sektorin financiar dhe për BPCJF-të e tjera sipas këtij neni duket se vlejné edhe në rastin e agjentëve dhe ndërmjetësuesve të pasurive të paluajtshme.

*Tregtarët me metale të çmuara dhe tregtarët me gurë të çmuar
Personat fizikë ose juridikë si tregtar me mallra kur pranojnë pagesa me para në dorë*

2102. Ligji për LPP/LFT njeh tregtarët e metaleve të çmuara dhe tregtarët në gurë të çmuar si subjekte raportuese sipas nenit 16 dhe kështu vendos personat fizikë dhe juridikë në këto veprimtari nën detyrimet e plota të Ligjit për parandalimin e PP dhe FT.

2103. Ligji për LPP/LFT më tutje dhe veçmas i njeh personat fizikë apo juridikë si subjekte raportuese kur merren me tregti në mallra dhe pranojnë pagesa në para të gatshme në shumën e barabartë me ose mbi 10,000 euro.

2104. Përderisa Metodologjia e FATF-së përcakton një prag prej 15,000 euro për çdo transaksion të paguar në para të gatshme për tregtar të metaleve të çmuara dhe tregtarë me gurë të çmuar, ajo nuk njeh personat apo entitetet e tjera që tregtojnë me mallra të tjera, si subjekte raportuese. Në parim, ekipi i vlerësimit e konsideron shtimin e fundit si pozitiv për Kosovën duke e reflektuar pozitën sipas Direktivës së Tretë të BE-së mbi Pastrimin e Parave.

2105. Në parim, të dytë: tregtarët me metale të çmuara dhe tregtarët me gurë të çmuara dhe personat fizikë ose juridikë që tregtojnë mallra dhe marrin pagesa në para të gatshme i nënshtrohen procedurave të identifikimit të klientëve nën Ligjin për LPP/LFT ku këto detyrime janë të zbatueshme për të gjitha subjektet e raportimit, për shembull neni 17 dhe neni 18, si e zbatueshme. Megjithatë, mungesa e një pragu për këtë të fundit mund të krijojë paqartësi në afatin e zbatueshmërisë së identifikimit të klientëve dhe procedurat e verifikimit.

2106. Kështu, përderisa personat dhe entitetet që merren me tregti në mallra, duhet të zbatojnë masa për identifikimin dhe verifikimin e klientit për transaksionet ku pagesa e barabartë me ose mbi 10,000 euro është bërë me para në dorë, Ligji për LPP/LFT nuk specifikon nëse kjo është në një transaksion të vetëm ose në një seri transaksionesh që duket të jenë të lidhura - përveç nëse të gjitha transaksionet mund të konsiderohen si transaksione të rastit në drejtim të paragrafit (2.2) të nenit 17, një term që nuk është i përcaktuar në ligj.

2107. Në anën tjetër, pasi që nuk është përcaktuar asnjë prag në rastin e tregtarëve me metale të çmuara dhe tregtarëve me gurë të çmuara në Ligj, atëherë procedurat e identifikimit dhe verifikimit të klientëve në kuptim të nenit 17 duhet të zbatohen ose kur themelohet marrëdhënia e biznesit ose kur kryejnë një transaksion të rastit prej 10,000 euro ose mbi, përfshirë rastet ku pragu për transaksionet e rastit është i përbërë nga një seri transaksionesh që duket të jenë të lidhura, ose në të dy raste, varësisht nëse është themeluar një marrëdhënie biznesi.

2108. Gjatë vizitës në terren, ekipi i vlerësimit është takuar me Agjencinë e Metrologjisë, dhe Laboratorin për Kontrollin e Punëve të metaleve të çmuara në kuadër të MTI. Për fat të keq, nuk ka mundur të sigurohet informacioni mbi zbatimin e detyrimeve të LPP/LFT nga tregtarët me metale të çmuara dhe tregtarët me gurë të çmuar pasi që Laboratori është përgjegjës vetëm për të regjistruar tregtarët dhe për të siguruar cilësinë e produktit.

2109. Si pasojë, ekipi i vlerësimit percepton paqartësi ligjore në rrethanat kur zbatimi në kohë i procedurave të kujdesit të duhur të klientëve është i nevojshëm për subjektet e përmendura raportuese. Ekipi i vlerësimit më tej konkludon se, për qëllimet e Ligjit për LPP/LFT, zbrazëtitë dhe mangësitë e identifikuara për sektorin financiar dhe për BPCJF-të tjerë nën këtë seksion për zbatimin e procedurave të kujdesit të duhur të klientëve të zbatohet edhe për tregtarët me metale të çmuara dhe tregtarët me gurë të çmuara dhe për personat fizikë ose juridikë që tregtojnë mallra ku pagesa është kryer në para të gatshme deri në apo në tejkallim të pragut të përcaktuar.

2110. Ekipi i vlerësimit rekomandon që paqartësitë ligjore për zbatimin në kohë të procedurave të identifikimit dhe verifikimit të klientëve nga këto kategori të subjekteve raportuese të adresohen

menjëherë ose nëpërmjet ndryshimeve të Ligjit për LPP/LFT ose nëpërmjet udhëzimeve të nxjerra për sektorin nga NJIF.

Ofruesit e shërbimeve të trustit dhe të kompanisë

2111. Ligji për LPP/LFT OShTK-të si subjekte raportuese ku profesioni nuk është i mbuluar diku tjetër në Ligj, dhe kur ata ofrojnë shërbimet e specifikuara palëve të treta në baza tregtare. Kjo reflekton detyrimet e OShTK sipas Standardeve të FATF-së.

2112. Pavarësisht se neni 16 nuk njeh asnjë person apo entitet tjetër që ofronë shërbime të tilla, nuk është e qartë se ku ky profesion është i mbuluar më tej në Ligjin për LPP/LFT. Një interpretim i gjerë i subjekteve raportuese sipas nenit 16 mund të vë këtë aktivitet si pjesë e veprimtarive të avokatëve dhe kontabilistëve. Megjithatë, në mungesë të dispozitave të qarta, referenca tek ku *profesioni nuk mbulohet diku tjetër në Ligj* e vë mbulimin e OshTK-ve në përgjithësi për qëllime të Ligjit për LPP/LFT duke iu nënshtruar interpretimit.

2113. Pasiqë sipas ARBK-së, çdo qytetar mund të plotësojë formularët dhe të regjistrojë një kompani, nuk është e qartë se në çfarë mase OshTK-të operojnë në Kosovë, sidomos pasi nuk ka proces të regjistrimit për veprimtari të tillë. Në përgjigjet në pyetësorin për Ciklin e parë, autoritetet treguan se ata nuk janë të vetëdijshëm për numrin e personave të cilët veprojnë si OshTK.

2114. Pavarësisht nga kjo, duke u njohur si subjekt raportues, OshTK-të do t'i nënshtroheshin të gjitha detyrimeve të identifikimit të klientëve sipas Ligjit për LPP/LFT që u ngarkohen të gjitha subjekteve të raportimit. Rrjedhimisht, të gjitha mangësitë e identifikuara për zbatimin e Rekomandimit 5 për sektorin financiar dhe BPCJF-të e tjera të detajuara në këtë raport zbatohen për OshTK-të.

Organizatat joqeveritare (OJQ-të).

Subjektet Politike.

Kompanitë e Ndërtimit

2115. Ligji për LPP/LFT njehë gjithashtu edhe OJQ-të, subjektet politike dhe kompanitë e ndërtimit si subjekte raportuese në kuptim të nenit 16. Prandaj këto tri kategori të subjekteve raportuese, të shtuara kohët e fundit në Ligjin për LPP/LFT, i nënshtrohen të gjitha detyrimeve sipas Ligji që iu atribuohen të gjitha subjekteve raportuese.

2116. Përveç kësaj, neni 24 i Ligjit për LPP/LFT parashikon detyrime shtesë për OJQ-të, ndërsa neni 25 parashikon detyrime shtesë për partitë politike dhe kandidatët e regjistruar. Të dy nenet megjithatë nuk e mbulojnë ndonjë detyrim shtesë për kujdesin e duhur të klientëve.

2117. Pavarësisht nga detyrimet e identifikimit dhe të verifikimit të klientëve për këto kategori të subjekteve raportuese nuk është e qartë kush do të përbënte një të klientë/klientë mbi të cilin do të zbatoheshin detyrimet e identifikimit dhe verifikimit në kontekstit të përkufizimit të klientit në ligj që është çdo person që kryen, apo tenton të kryejë, transaksion ose të përdorë shërbimet e një subjekti raportues siç përcaktohet në nenin 16, dhe do të përfshijë çdo pronar apo përfitues apo person tjetër ose subjekt në emër të të cilit kryhet transaksioni apo pranohen shërbimet.

2118. Me një përjashtim të mundshëm për kompanitë e ndërtimit, ekipi i vlerësimit, pra, shpreh rezerva mbi zbatueshmërinë e duhur dhe efektive të procedurave të identifikimit dhe verifikimit të klientëve dhe, në një masë më të madhe, zbatimit të plotë të masave të kujdesit të duhur të klientëve nga këto kategori të BPCJF-ve.

Zbatimi i Rekomandimit 6 - Personat e Ekspozuar Politikisht

2119. Paragrafi (5) i nenit 21 të Ligjit për LPP/LFT imponon detyrimin për të gjitha subjektet e raportimit për të marrë masa të arsyeshme për të përcaktuar nëse klientët e tyre janë PEP vendor, dhe në qoftë përcaktimi i tillë rezulton në një klient të del të jetë një PEP vendor, atëherë subjektet e raportimit duhet të marrin masa të parashikuara në ligj¹⁸⁵.

185. Neni 21 gabimisht bën reference në masat në pajtim me nenin 19 paragrafin (1) që u referohet transfereve bankare. Kjo reference përsëritet në Udhëzimin Administrativ 04/2014 mbi PEP.

2120. Paragrafi (5.1) i nenit 21 të Ligjit për LPP/LFT kërkon më tej nga të gjitha subjektet raportuese për të siguruar që ata të përcaktojnë nëse klientët e tyre janë PEP të huaj, dhe në qoftë se rezultatet e tilla rezultojnë se klienti është PEP të huaj atëherë subjektet raportuese duhet të marrin masat e e shtuara shtesë të përcaktuara në të. Duhet të theksohet se Ligji nuk tregon se këto masa duhet të merren në vazhdim të masave normale të kujdesit të duhur të klientëve. Edhe pse kjo mund të nënkuptohet nga paragrafi (1) i nenit 17, paragrafi (1) i nenit 17 e lidhë këtë detyrim vetëm me rrethanat sipas paragrafit (1) të nenit 21.

2121. Pasi që, siç është përcaktuar në zbatueshmërinë e Rekomandimit 5 për qëllimet e Rekomandimit 12, ekipi i vlerësimit shprehu rezerva për interpretimin dhe njohjen e objekteve të licencuara të lojërave të fatit dhe shtëpive të lojërave si subjekte raportuese në kontekstin e përkufizimit të kazinove, ekipi i vlerësimit më tutje rezervon brengat mbi zbatueshmërinë e paragrafit (5) të nenit 21 të Ligjit për LPP/LFT për entitete të tilla për identifikimin e PEP-ëve.

2122. Në vazhdim të kufizimeve që duket të jenë imponuar nga paragrafi (1) i nenit 26 mbi procedurat e identifikimit dhe verifikimit për "profesionistët e mbuluar" mund të ketë paqartësi ligjore për një interpretim ligjor për zbatimin e paragrafit (5) të nenit 21 për "profesionistët e mbuluar", pasi nuk ka asnjë referencë për atë në paragrafin (1) të nenit 26.

2123. Pasi që identifikimi i PEP sipas Rekomandimit 6 është një vazhdim i masave të kujdesit të duhur të klientëve të zbatuara nën Rekomandimin 5 siç është analizuar më lart për Rekomandimin 12 të gjitha gjetjet dhe rezervat e shprehura në analizën e Rekomandimit 5 zbatohen edhe në zbatimin e Rekomandimit 6 për qëllimet e Rekomandimit 12.

2124. Po kështu janë rezultatet në analizën e Rekomandimit 6 për qëllime të sektorit financiar sipas Pjesës 3 të këtij Raporti.

2125. Për këtë arsye rekomandohet që të gjitha rekomandimet e bëra aty të zbatohen edhe për qëllime të zbatimit të Rekomandimit 6 për qëllime të BPCJF-ve sipas Rekomandimit 12. Është gjithashtu e rekomanduar të shqyrtohet paragrafi (1) i nenit 26 mbi zbatueshmërinë e të gjitha masave të kujdesit të duhur të klientëve siç përcaktohet në Ligjin për LPP/LFT për "profesionistët e mbuluar",

Zbatimi i Rekomandimit 8 - Teknologjitë e reja

2126. Siç është detajuar sipas nenit 3.5 të këtij Raporti objektiva e Rekomandimit 8 është e dyfishtë. E para është kërkesa që të ketë politika në vend për parandalimin e keqpërdorimit të zhvillimeve teknologjike në veprimtaritë e PP apo FT. E dyta është kërkesa për politikën dhe procedurat të jenë në vend për të adresuar rreziqet specifike të lidhura me marrëdhëniet e biznesit ose transaksionet jo ballë për ballë, domethënë ku klienti nuk është fizikisht i pranishëm.

2127. Detyrimet në lidhje me këtë në bazë të paragrafit (7) të nenit 21 janë të zbatueshme për të gjitha institucionet dhe personat që i nënshtrohen Ligjit për LPP/LFT. Megjithatë ekipi i vlerësimit, ngjashëm me zbatimin e detyrimeve të tjera të detajuara në ligj, shpreh rezerva për zbatueshmërinë e paragrafit (7) të nenit 21.

2128. Pasiqë, siç është vendosur në zbatueshmërinë e Rekomandimit 5 për qëllimet e Rekomandimit 12 ekipi i vlerësimit shprehu rezerva për interpretimin dhe njohjen e objekteve të licencuara të lojërave të fatit dhe shtëpive të lojërave si subjekte raportuese në kontekstin e përkufizimit të kazinove, ekipi i vlerësimit më tutje shpreh rezervat mbi zbatueshmërinë e paragrafit (7) të nenit 21 të Ligjit për LPP/LFT për entitete të tilla.

2129. Në vazhdim të kufizimeve që duket të jenë imponuar nga paragrafi (1) i nenit 26 mbi procedurat e identifikimit dhe verifikimit për "profesionistët e mbuluar" mund të ketë paqartësi ligjore dhe interpretime ligjore për zbatimin e paragrafit (7) të nenit 21 për "profesionistët e mbuluar", pasi nuk ka asnjë referencë për atë në paragrafin (1) të nenit 26.

2130. Edhe pse këto BPCJF apo autoritete të ndërlidhura me BPCJF kanë informuar se ata nuk kanë marrëdhënie jo ballë për ballë, disa prej tyre, si kazinotë, mund të ofrojnë produkte të reja. Ekipi i vlerësimit shpreh shqetësimin se deri në çfarë mase në praktikë BPCJF-të e tilla kanë zbatuar procedurat për qëllimet e Rekomandimit 8 siç pasqyrohet në paragrafin (7) të nenit 21 të Ligjit për LPP/LFT.

2131. Përndryshe, të gjitha gjetjet e identifikuar në analizën e Rekomandimit 8 në bazë të nenit 3 të këtij Raporti dhe që nuk janë specifike për sektorin financiar janë në parim të zbatueshme për BPCJF-të dhe rrjedhimisht të gjitha rekomandimet e bëra janë gjithashtu të zbatueshme.

Zbatimi i Rekomandimit 9 – Mbështetja te Pala e Tretë

2132. Siç është përcaktuar në bazë të analizës së Rekomandimit 9 për qëllime të nenit 3 të këtij Raporti, Ligji për LPP/LFT është i heshtur mbi mbështetjen në palë të treta në atë se a e ndalon atë ose e lejonë atë. Rrjedhimisht kjo mund të qojë veten në interpretimin se a mund të ketë besim në palët e treta ose jo.

2133. Edhe pse autoritetet e Kosovës nuk kanë dhënë asnjë informacion në këtë drejtim përmes Pyetësorit të Ciklit të dytë, nga informatat e marra gjatë vizitës në terren, ekipi i vlerësimit arrin në përfundimin se mbështetja në palë të treta për qëllime të zbatimit të elementeve të caktuara kujdesit të duhur të klientit me sa duket nuk është praktikuar nga BPCJF-të përveç në disa përjashtime të cilat mund të interpretohen si të tilla.

2134. Një shembull i tillë mund të bëhet me anë të noterëve të cilët, siç është detajuar tashmë në këtë Raport thonë që detyrimet e tyre të identifikimit dhe të verifikimit të klientëve janë të mbuluara me Ligjin për Noterinë dhe jo Ligjin për LPP/LFT. Paragrafi (1) i nenit 38 të Ligjit për Noterinë mund t'i nënshtrohet interpretimit nëse noteri e konfirmon identifikimin ose nëse ka mbështetje në persona të tjerë (jo domosdoshmërisht në përputhje me dispozitat e Ligjit për LPP/LFT), ku paragrafi (1) i nenit 38 thotë që kur nuk ka dokumente të tilla në dispozicion, apo kur Noteri nuk është i kënaqur sa i përket identitetit të palëve në bazë të dokumenteve të prodhuara, identiteti i tyre duhet të konfirmohet nga një Noter tjetër, apo dy (2) dëshmitarët e këshilluar për atë përgjegjësi.

2135. Pavarësisht se ekipi i vlerësimit shpreh rezerva nëse kjo nuk është bërë për shkak të praktikës dhe rrethanave rreth veprimtarive të BPCJF-ve, ose nëse ka mungesë të ndërgjegjësimit të implikimeve për sistemin e LPP/LFT, a duhet BPCJF-të si kontabilistët, noterët dhe avokatët, të ndër marrin veprimtari përmes të cilave ata mbështeten në palët e treta.

2136. Rrjedhimisht, gjetjet sipas analizës së Rekomandimit 9, në Pjesën 3 të këtij raporti për sektorin financiar janë të zbatueshme edhe për sektorin e BPCJF-ve.

Zbatimi i Rekomandimit 10 - Mbjajtja e Shënimeve

2137. Dispozitat e Ligjit për LPP/LFT mbi mbajtjen e të dhënave janë të zbatueshme për të gjitha subjektet e raportimit. Megjithatë, për qëllime të analizës për sektorin BPCJF mund të ketë disa përjashtime në ligj ose në praktikë për disa kategori të BPCJF. Në raste të tilla, detyrimet për këtë kategori të veçantë të BPCJF-ve do të analizohen veçmas në paragrafët që vijojnë.

Kazinetë (përfshirë kazinetë e internetit)

2138. Pavarësisht nga dispozitat për mbajtjen e të dhënave që dalin nga detyrimet e të gjitha subjekteve që raportojnë sipas paragrafit (6) të nenit 17 të Ligjit për LPP/LFT, paragrafi (7) i nenit 28 kërkon që *çdo Kazino, Shtëpi e Lojës dhe Objekt i Licencuar për Lojërat e fatit do të, në një mënyrë të kërkuar nga NJIF, krijojë, dhe të mbajë të sakta, të plota, të lexueshme, dhe të përhershme të dhënat origjinale për të siguruar pajtueshmërinë me këtë ligj dhe me akte të ngjashme nënligjore brenda Kosovës për një periudhë minimale prej pesë (5) vjetësh.*

2139. Ekipi i vlerësimit ka shprehur shqetësim mbi interpretimin e terminologjisë së përdorur për *kazinetë, objektet e lojërave të fatit dhe shtëpive të licencuara të lojërave* në kuadrin e raportimit të subjekteve raportuese të njohur në bazë të nenit 16 të Ligjit për LPP/LFT për qëllime të detyrimeve sipas ligjit që njuhë vetëm kazinetë. Edhe pse titulli i nenit 28 i referohet 'detyrimet shtesë' dispozitat e paragrafit (7) të nenit 28, të cilat pasqyrojnë periudhën e mbajtjes së shënimeve tashmë të përcaktuar me Ligj në bazë të nenit 17, ngrenë pyetje mbi nivelin e fushës së lojës në zbatueshmërinë e mbajtjes së të dhënave për *kazinetë, objektet e lojërave të fatit dhe shtëpive të licencuara të lojërave.*

2140. Duke qenë të njohura si subjekte raportuese, *kazinetë* i nënshtrohen procedurave dhe detyrimeve sipas paragrafit (6) të nenit 17 të cilat, siç është analizuar tashmë për qëllimet e nenit

3 të këtij Raporti, parasheh jo vetëm për periudhën e mbajtjes, por edhe për kohën e periudhës¹⁸⁶. Paragrafi (7) i nenit 28 vetëm përcakton periudhën e mbajtjes dhe nuk specifikon nëse të dhënat e përmendura përfshijnë të dy të dhënat e identifikimit dhe të transaksioneve. Prandaj, lexuar në kontekstin e nenit 28, është e paqartë nëse paragrafi (7) parasheh ndonjë detyrim shtesë për mbajtjen e të dhënave për kazinotë apo nëse ajo është një zëvendësim i dispozitave të paragrafit (6) të nenit 17, siç zbatohet për të kazinotë në të cilin rast do të ngrihen çështjet rreth periudhës së fillimit.

2141. Nga ana tjetër, përderisa Ligji për LPP/LFT nuk i njeher objektet e licencuara të lojërave të fatit si subjekte raportuese për qëllimet e nenit 16, paragrafi (1) i nenit 28 imponon mbi to dispozita kundër PP dhe kundër FT të Ligjit për LPP/LFT. Për këtë arsye, ngjashëm me kazinotë, objektet e licencuara të lojërave të fatit t'i nënshtrohen dispozitave të paragrafit (6) të nenit 17. Si rezultat, shqetësimet e shprehura më lart për zbatimin e paragrafit (7) të nenit 28 brenda kontekstit të paragrafit (6) të nenit 17 bëhen të zbatueshme edhe për objektet e licencuara të lojërave të fatit.

2142. Po kështu shtëpitë e lojërave, të cilat janë përmendur vetëm si një kategori e veçantë në sektorin e lojërave në bazë të nenit 28 dhe të cilat nuk janë të përcaktuara në Ligjin për LPP/LFT, nuk njihen si subjekteve raportuese për qëllimet e Ligjit për LPP/LFT. Më tej, paragrafi (1) i nenit 28 nuk imponon detyrimet sipas Ligjit për LPP/LFT mbi shtëpitë e lojërave me disa detyrime duke u imponuar veçmas përmes nenit në fjalë 28.

2143. Rrjedhimisht, përderisa dispozitat për mbajtjen e të dhënave në bazë të paragrafit (6) të nenit 17 nuk janë të zbatueshme për të shtëpitë e lojërave, ata do të vazhdojnë t'i nënshtrohen detyrimit për të mbajtur shënime të parapara sipas paragrafit (7) të nenit 28. Megjithatë, siç tregohet më lart, paragrafi (7) nuk arrin të parashoh fillimin e periudhës të mbajtjes pesëvjeçare për të dy të dhënat e identifikimit dhe të transaksionit dhe nuk bën dallim në mes të të dhënave të identifikimit dhe të transaksioneve.

2144. Prandaj, në vazhdim të shqetësimeve të shprehura në analizën e Rekomandimit 10 për qëllimet e nenit 3 të këtij Raporti dhe të cilat shqetësime janë gjithashtu të zbatueshme për këto kategori të BPCJF-ve, ekipi i vlerësimit shpreh shqetësimin për zbatimin efektiv të Rekomandimit 10 për këto kategorit të BPCJF-ve.

2145. Për më tepër, përderisa paragrafi (7) i nenit 28 kërkon që të dhënat të jenë krijuar dhe mirëmbajtur në mënyrë të kërkuar nga NJIF, nuk duket se NJIF ka pajisur sektorin me udhëzime të tillë.

2146. Për këtë arsye rekomandohet që, në vazhdim të sqarimeve për këto tri lloje të subjekteve për qëllime të nenit 16 të Ligjit për LPP/LFT, paqartësitë ligjore për mbajtjen e shënimeve për kazinotë, objektet e licencuara të lojërave të fatit dhe shtëpive të lojërave të qartësohen dhe të largohen nga ligji ose nëpërmjet udhëzimit të lëshuar nga NJIF.

Avokatët, noterët dhe (kontabilistët)

Kontabilistët e certifikuar dhe auditorët e licencuar dhe këshilltarët tatimorë.

2147. "Profesionistët e mbuluar", duke u njohur në mënyrë individuale si subjekte raportuese sipas nenit 16 për qëllimet e Ligjit për LPP/LFT i nënshtrohen detyrimeve të mbajtjes së shënimeve të parapara sipas paragrafit (6) të nenit 17 të cilat janë të zbatueshme për të gjitha subjektet e raportimit të identifikuar Ligjin për LPP/LFT.

2148. Neni 26 i Ligjit për LPP/LFT parashikon detyrime shtesë për avokatët, noterët, kontabilistët e certifikuar, auditorët e licencuar dhe këshilltarët tatimorë. Në këtë kontekst, paragrafi (10) i këtij neni thekson *se shënime të mbledhura në pajtim me këtë nen do të ruhen për një periudhë prej pesë (5) vitesh nga data e përfundimit të marrëdhënies afariste apo përfaqësimit. Shënime të rëndësishme për aktin apo transaksionin e dyshimtë do të ruhen për një periudhë prej pesë (5) vitesh nga data në të cilën akti ose transaksioni i dyshimtë është raportuar në NJIF. Për atë që është e mundur, të dhënat e ruajtura në pajtim me këtë nen do të ruhen ndaras nga dosjet që përfshijnë të dhëna që i nënshtrohet privilegjit avokat-klient.*

186. Referohuni në analizën e Rekomandimit 10 sipas Pjesës 3 të këtij Raporti për komente dhe të gjetura në këtë drejtim.

2149. Pasi që neni 26 parashehë 'detyrimet shtesë" është e paqartë nëse dispozitat e paragrafit (10) kur lexohen brenda kontekstit të titullit të nenit janë parashohin detyrime shtesë ose nëse këto janë në zëvendësim të detyrimeve kryesore për mbajtje të shënimeve në bazë të nenit 17. Megjithatë, pasi që në parim ato krijojnë detyrime të njëjta, është e parëndësishme nëse ato parashohin kërkesa shtesë ose një kërkesë zëvendësim - por krijojnë paqartësi ligjore dhe ndërlikueshmëri.

2150. Në këtë kontekst, ky Raport analizon dispozitat e paragrafit (10) të nenit 26 në të cilin rast ai identifikon divergjencat e mëposhtme të cilat rezultojnë në shqetësimet mbi zbatueshmërinë e duhur dhe efektiv të detyrimeve të mbajtjes së shënimeve për kategorinë e profesioneve ligjore dhe të kontabilitetit:

- nuk është e qartë nëse dispozitat e paragrafit (10) të nenit 26 janë të zbatueshme për avokatët, noterët, kontabilistët e certifikuar auditorët e licencuar dhe këshilltarët tatimorë ose vetëm avokatët. Së pari, sepse, përderisa ajo i referohet shënimeve të mbledhura në bazë të këtij neni, dhe kështu bën referencë te të gjithë profesionistët e 'mbuluar' në fund ai vetëm i referohet informacionit që i nënshtrohet privilegjit avokat-klient. Së dyti, sepse sipas rastit neni i referohet kategorive përkatëse veç e veç (profesionistëve të mbuluar, avokatëve, kontabilistëve), ndërsa në rastin e paragrafit (10) nuk ka asnjë referencë për çdo kategori;
- paragrafi pasqyron dispozitat e njëjta për periudhën e mbajtjes prej pesë (5) vitesh duke filluar nga përfundimi i marrëdhënies apo përfaqësimit e cila është interpretuar si referim në identifikimin dhe verifikimin e dokumentacionit;
- në lidhje me mbajtjen e dokumentacionit në lidhje me transaksionet, paragrafi (10) i nenit 26 vetëm kërkon ruajtjen e dokumenteve që lidhen me transaksione ose veprimtari të raportuara të dyshimta për një periudhë të mbajtjes prej pesë (5) vitesh nga data e raportimit, por nuk kërkon ruajtjen e dokumenteve për të gjitha transaksionet. Kjo krijon një fushë të pabarabartë me pjesën tjetër të subjekteve raportuese, duke përfshirë sektorin financiar, të cilave i kërkohet të mbajnë të dhënat për të gjitha transaksionet në një mënyrë të caktuar dhe për t'i vënë ato në dispozicion të autoriteteve përkatëse, si mund të kërkohet në përputhje me Ligjin për LPP/LFT.

2151. Prandaj, në vazhdim të shqetësimeve të shprehura në analizën e Rekomandimit 10 për qëllimet e nenit 3 të këtij raporti dhe të cilat shqetësime janë gjithashtu të zbatueshme për këto kategori të BPCJF-ve, ekipi i vlerësimit shpreh shqetësimin për zbatimin efektiv të Rekomandimit 10 për këto kategoritë të BPCJF-ve.

2152. Për këtë arsye rekomandohet që paqartësitë ligjore për mbajtjen e të dhënave nga "profesionet e mbuluara" të hiqen dhe se të mbahet një fushë e barabartë mbi detyrimet nga të gjitha BPCJF-të si subjektet raportuese.

Organizatat joqeveritare

2153. Neni 24 i Ligjit për LPP/LFT në parashikimin për detyrim shtesë për OJQ-të nuk parasheh shënime shtesë të identifikimit të klientëve apo të transaksioneve për qëllimet e detyrimeve të OJQ-ve si subjekte raportuese sipas paragrafit (6) të nenit 17 dhe për këtë arsye OJQ-të i nënshtrohen dispozitave sipas nenit 17.

2154. Mirëpo në dritën e komenteve të mëparshme nën zbatueshmërinë e Rekomandimit 5 për OJQ-të në mungesë të një përkufizimi të asaj se kush përbën një klient të një OJQ-je për qëllime të kujdesit të duhur të klientëve dhe mbajtjes së shënimeve sipas Ligjit për LPP/LFT nuk është e qartë se çfarë lloji i dokumenteve OJQ-të duhet të mbajnë për qëllime të paragrafit (6) të nenit 17.

2155. Neni 24 i Ligjit për LPP/LFT, megjithatë kërkon që OJQ-të të ofrojnë informacione vjetore, dhe për këtë arsye në mënyrë indirekte një detyrim për të mbajtur shënime, mbi:

- çdo kontribut në para gjatë vitit nga një burim i caktuar, nëse vlera e përgjithshme në para e kontributeve nga ai burim gjatë vitit tejkalon pesëmijë (5,000) euro duke e identifikuar burimin, shumën dhe datën e çdo kontributi; dhe
- çdo pagesë në para gjatë vitit që i dedikohet marrësit të caktuar, nëse vlera e përgjithshme në para për pagesë dedikuar atij marrësi tejkalon prej dhjetëmijë (10,000) euro, duke identifikuar marrësin, shumën dhe datën e çdo pagese, dhe përdorimin e parashikuar të parave.

2156. Prandaj ekziston nevoja për të sqaruar çka përbën një klient për një OJQ për qëllimet e Ligjit për LPP/LFT dhe kështu llojin e të dhënave të identifikimit dhe të transaksioneve që do të mbahen për qëllime të nenit 17 të Ligjit.

Subjektet politike

2157. Neni 25 Ligjit për LPP/LFT duke paraparë detyrim shtesë për partitë politike dhe kandidatët e regjistruar nuk parashehë të dhëna shtesë të identifikimit apo të transaksioneve të klientit për qëllimet e detyrimeve të subjekteve politike si subjekte raportuese sipas paragrafit (6) të nenit 17 dhe për këtë arsye subjektet politike mbeten subjekt i dispozitave të tilla nën nenin 17. Megjithatë, ky nuk është rasti për kandidatët e regjistruar pasi që kandidatët e regjistruar nuk konsiderohen subjekte raportuese dhe kështu nuk janë subjekt i detyrimeve të përgjithshme Ligjit për LPP/LFT përveç kur parashikohet në bazë të nenit 25. Prandaj paragrafi që vijon do t'i referohet vetëm subjekteve politike (të referuara si palët politike për qëllime të nenit 25 të Ligjit për LPP/LFT).

2158. Mirëpo në dritën e komenteve të mëparshme mbi zbatueshmërinë e Rekomandimit 5 për subjektet politike, në mungesë të një përkufizimi se çka përbën një klient të një subjekti politik për qëllime të kujdesit të duhur klientëve dhe mbajtjes së shënimeve sipas Ligjit për LPP/LFT, nuk është e qartë se çfarë lloji i dokumenteve subjektet politike duhet të mbajnë për qëllime të paragrafit (6) të nenit 17.

2159. Pavarësisht nga kjo, neni 25 i Ligjit për LPP/LFT kërkon që në paraqitjen e raportit dyvjeçar të kërkuar sipas nenit 19 të Rregullores së UNMIK-ut 2004/11 mbi regjistrimin dhe veprimin e partive politike në Kosovë, raporti përfshin informacion, dhe prandaj, në mënyrë të tërthortë një detyrim për të mbajtur shënime, mbi:

- regjistrimin e të gjitha kontributeve partisë politike të regjistruar nga një burim i vetëm, nëse vlera e përgjithshme e kontributeve nga ai burim ka tejkaluar njëqind (100) euro gjatë periudhës së mbuluar nga raporti i cili tregon;
- vlerën e secilit kontribut të dhënë partisë politike;
- datën në të cilën është bërë çdo kontribut; dhe
- emrin e plotë, adresën dhe regjistrimin civil, numrin e pasaportës apo të patentë shoferit të kontribuesit; dhe
- një deklaratë e cila tregon çdo pagesë të bërë për një person tjetër gjatë periudhës së përfshirë në raport, nëse vlera e përgjithshme e të gjitha pagesave për atë person gjatë periudhës tejkalon pesëmijë (5,000) euro dhe duke treguar qëllimin e pagesës.

2160. Prandaj ekziston nevoja për të sqaruar çka përbën një klient për një subjekt politik për qëllime të Ligjit për LPP/LFT dhe kështu llojin e të dhënave të identifikimit dhe të transaksionit që do të mbahen për qëllime të nenit 17 të Ligjit.

Agjentet dhe ndërmjetësuesit e paluajtshmërive

Tregtarët me metale të çmuara dhe tregtarët me gurë të çmuar

Personat fizikë ose juridikë që tregtojnë me mallra, kur marrja e pagesës bëhet me para në dorë

Ofruesit e shërbimeve të trustit dhe të kompanive

Kompanitë e ndërtimit

2161. Ligji për LPP/LFT është i heshtur në lidhje me ndonjë detyrim shtesë për mbajtjen e të dhënave për kategoritë e mbetura të BPCJF-ve të njohura si subjekte raportuese për qëllimet e nenit 16 të Ligjit.

2162. Prandaj gjetjet e caktuara në analizën e Rekomandimit 10 sipas nenit 3 të këtij raporti dhe të cilat nuk janë specifike për sektorin financiar janë gjithashtu të zbatueshme për këto kategori të BPCJF-ve.

Zbatimi i Rekomandimit 11 – Transaksionet e mëdha dhe të ndërlikuara

2163. Siç është thënë tashmë në bazë të analizës në Pjesën 3 të këtij Raporti, kërkesa sipas Rekomandimit 11 për subjektet raportuese për të kushtuar vëmendje të veçantë të gjitha transaksioneve komplekse, të pazakonta, të mëdha dhe të gjitha rrugëve të pazakonshme të transaksioneve që mund të mos kenë asnjë qëllim ekonomik të dukshëm apo të ligjshëm. Qëllimi shkon përtej kujdesit të vazhdueshëm për shkak të monitorimit të transaksioneve të klientëve në

lidhje me profilin e biznesit të klientit. Kërkesa gjithashtu shkon përtej raportimit të transaksioneve në para të gatshme, por mbështet rëndë detyrimin e raportimit të transaksioneve të dyshimta.

2164. Rekomandimi 11 më tej kërkon që gjetjet të jenë të dokumentuara dhe të mbajtura dhe vihen në dispozicion të autoriteteve përkatëse kompetente.

2165. Paragrafi (1) i nenit 20 i Ligjit për LPP/LFT kërkon që të gjitha subjektet e raportimit t'i kushtojnë vëmendje të veçantë të gjitha transaksioneve komplekse, të pazakonta të mëdha dhe të gjitha rrugëve të pazakonta të transaksioneve, të cilat nuk kanë qëllim të dukshëm ekonomik ose të dukshëm të ligjshëm.

2166. Për më tepër, në vazhdim të kufizimeve që duken të jenë imponuar nga paragrafi (1) i nenit 26 mbi procedurat e identifikimit dhe verifikimit për "profesionistët e mbuluar" mund të ketë paqartësi ligjore dhe interpretime ligjore për zbatimin e paragrafit (7) të nenit 21 për "profesionistët e mbuluar", pasi nuk ka asnjë referencë për atë në paragrafin (1) të nenit 26.

2167. Edhe pse ato BPCJF apo autoritete të lidhura me BPCJF-të kanë informuar se ata nuk merren me lloje të tilla të transaksioneve në veprimtaritë e tyre, duket se nuk ka vetëdije të mjaftueshme të kërkesave dhe detyrimeve të Rekomandimit 11. Si pasojë, ekipi i vlerësimit shpreh shqetësimin se deri në çfarë mase në praktikë BPCJF-të e tilla janë duke zbatuar procedurat për qëllimet e Rekomandimit 11 siç pasqyrohet në paragrafin (1) të nenit 20 të Ligjit për LPP/LFT.

2168. Përndryshe, të gjitha gjetjet e identifikuar në analizën e Rekomandimit 11 sipas nenit 3 të këtij Raporti që nuk janë specifike për sektorin financiar janë në parim të zbatueshme për BPCJF-të, dhe rrjedhimisht rekomandimet e bëra janë gjithashtu të zbatueshme.

Efektshmëria

2169. Në analizën e Rekomandimit 5, Rekomandimit 6 dhe Rekomandimeve 8 deri në 11 sipas nenit 3 të këtij Raporti, ekipi i vlerësimit rezervon shqetësimet mbi gjetjet dhe rrjedhimisht efektivitetin e tyre në sistemin për parandalimin e PP dhe FT. Gjetjet e tilla që nuk janë specifike për sektorin financiar, dhe kështu ngrenë shqetësimet mbi efektivitetin zbatohen edhe për analizën e zbatueshmërinë e Rekomandimit të njëjtë për sektorët BPCJF-ve.

2170. Për më tepër, analiza e këtyre rekomandimeve për qëllime të Rekomandimit 12 për kujdesin e duhur të klientëve për BPCJF ka identifikuar mangësitë dhe dobësitë shtesë që janë specifike për BPCJF-të. Këto rezultate, siç është theksuar më poshtë, rrisin shqetësimet e shprehura nga ekipi i vlerësimit mbi efektivitetin e sistemit për parandalimin e PP dhe FT brenda sektorit BPCJF-ve.

2171. Mungesa e OAK-së dhe avokatëve praktikantë për diskutime gjatë vizitës në terren të Ciklit të dytë u kontribuojnë shqetësimeve mbi efektivitetin e sistemit në këtë sektor të rëndësishëm.

4.1.2. Rekomandimet dhe Komentet

2172. Shqetësimet e shprehura dhe të dobësitë e identifikuar në analizën e Rekomandimit 5, Rekomandimit 6 dhe Rekomandimet 8-11 në Pjesën 3 janë në shumicën e tyre gjithashtu të zbatueshme për sektorin e BPCJF-ve. Ka megjithatë dobësi dhe mangësi shtesë të identifikuar për BPCJF edhe pse me disa përjashtime.

2173. Në përmbledhje, në lidhje me zbatimin e kujdesit të duhur dhe mbajtjes së shënimeve Rekomandimet përkatëse nën Rekomandimin 12 të analizuar më lart, ky Raport shpreh shqetësimin se:

- ka një nevojë për të forcuar ndërgjegjësimin për detyrimet sipas Ligjit për LPP/LFT në shumicën e sektorëve të BPCJF-ve, në disa më shumë se të tjerët;
- ka një nevojë për të sqaruar statusin e Kazinovë, Shtëpive të Lojës dhe Objekteve të licencuara të lojërave të fatit, për qëllimet e Ligjit për LPP/LFT dhe zbatueshmërinë e detyrimeve përkatëse (R.5);
- ka një nevojë për të sqaruar detyrimet sipas Ligjit për LPP/LFT siç imponohen mbi kontabilistët e certifikuar dhe auditorët e licencuar, kur ndërmarrin veprimtari të parashikuara të rezervuara për profesionin ligjor (R.5);
- ka një nevojë për të sqaruar nëse pragu i 10,000 euro i vendosur për tregtarët e tjerë, kur pagesa është në mjete monetare të barabartë me ose mbi praguin është i

zbatueshëm edhe për tregtarët me metale të çmuara dhe tregtarët me gurë të çmuar, kur ata marrin pagesa në para të gatshme (R.5);

- ka një nevojë për të sqaruar nëse termi "subjektet politike" të njohura si subjekte raportuese sipas nenit 16 përfshin të dyja partitë politike dhe kandidatët e regjistruar, siç përmendet në nenin 25 të Ligjit të për LPP/LFT (R.5);
- ka një nevojë për të sqaruar zbatueshmërinë e plotë të neneve përkatëse të Ligjit për LPP/LFT për identifikimin dhe verifikimin e klientit për kazinotë, shtëpitë e lojërave dhe objektet e licencuara të lojërave të fatit në dritën e dispozitave të pavarura e dukshme e nenit 28 (R.5);
- nuk është e qartë nga Ligji LPPLFT nëse ka një kërkesë për "profesionistët e mbuluar" që të mos hyjnë në marrëdhënie anonime; për një person për të deklaruar se ai është duke vepruar si kryesor ose agjent; dhe zbatimi i detyrimit për të raportuar për NJIF në rast se "profesionisti i mbuluar" nuk është në gjendje për të verifikuar identitetin e klientit (R.5);
- siguruar që noterët zbatojnë dispozitat e identifikimit dhe të verifikimit të klientëve sipas Ligjit për LPP/LFT përveç atyre sipas Ligjit për Noterinë (R.5);
- hequr paqartësitë ligjore dhe mospërputhjet ligjore nëpërmjet nenit 26 për procedurat e identifikimit dhe të verifikimit të klientëve për "profesionistët të mbuluar" (R.5);
- paqartësi ligjore dhe mospërputhje ligjore që dalin përmes nenit 26 për zbatimin e procedurave të identifikimit dhe verifikimit të klientëve nga "profesionistët të mbuluar" (R.5);
- paqartësi ligjore për zbatimin në kohë të procedurave të identifikimit dhe të verifikimit të klientëve nga ana e tregtarëve me metale të çmuara dhe tregtarët në gurë të çmuar (R.5);
- nuk është e qartë çka do të përbënte një klientë/klient mbi të cilin detyrimet e identifikimit dhe verifikimit duhet të zbatohen në kontekstin e përkufizimit të klientit në Ligjin për OJQ-të dhe subjektet politike (R.5);
- paqartësi ligjore në zbatueshmërinë e paragrafit (5) të nenit 21 të Ligjit për LPP/LFT për objekte të licencuara të lojërave të fatit dhe shtëpive të lojërave dhe "profesionistëve të mbuluar" (R.6);
- paqartësi ligjore në zbatueshmërinë e paragrafit (7) të nenit 21 të Ligjit për LPP/LFT për objekte të licencuara të lojërave të fatit dhe shtëpive të lojërave dhe "profesionistëve të mbuluar" (R.8);
- është e paqartë nëse paragrafi (7) i nenit 28 parasheh ndonjë detyrim shtesë për shënimet e mbajtura për kazinotë apo nëse ajo është një zëvendësim i dispozitave të paragrafit (6) të nenit 17 të Ligjit për LPP/LFT (R.10);
- nuk është e qartë nëse dispozitat e paragrafit (10) të nenit 26 janë të zbatueshme për avokatët, noterët, kontabilistët e çertifikuar, auditorët e licencuar dhe këshilltarët tatimorë ose vetëm avokatët (R. 10);
- paragrafi (10) i nenit 26 kërkon vetëm ruajtjen e dokumenteve që lidhen me transaksione ose veprimtari të raportuara të dyshimta për një periudhë prej pesë (5) vitesh të mbajtjes nga data e raportimit për "profesionistët e mbuluar", dhe jo për të gjitha transaksionet duke krijuar kështu nivel të pabarabartë në fushën e lojës në mbajtjen e të dhënave (R.10);
- ka një nevojë për të sqaruar çka përbën një klient për një OJQ dhe një subjekt politik për qëllime të Ligjit për LPP/LFT dhe kështu llojin e identifikimit dhe të dhënave të transaksionit që do të mirëmbahen (R. 10); dhe
- paqartësi ligjore dhe interpretim ligjor për zbatimin e paragrafit (7) të nenit 21 të "profesionistëve të mbuluar" pasi nuk ka asnjë referencë për atë në paragrafin (1) të nenit 26 (R. 11).

2174. Për këtë qëllim Raporti bën propozime të ndryshme dhe rekomandime për adresimin e mangësive të identifikuara. Edhe pse këto rekomandime janë të grupuara sipas saj, është e rekomandueshme që këto janë lexuar në analizën e rekomandimeve specifike të zbatuara për qëllimet e Rekomandimit 12 duke marrë parasysh analizën më të thellë të çdo Rekomandimi sipas nenit 3 të këtij raporti:

- të sigurojë ndërgjegjësimin e zgjeruar të detyrimeve sipas Ligjit për LPP/LFT përmes trajnimit, udhëzimeve dhe diskutimeve;
- të largojnë të gjitha instancat e paqartësive ligjore të identifikuara për dispozita të ndryshme të Ligjit për LPP/LFT;

- të sigurojë më shumë vetëdijen e BPCJF mbi detyrimet e tyre nën Ligjin për LPP/LFT
- të sigurojë një fushë të barabartë në zbatimin e dispozitave të Ligjit për LPP/LFT;
- të sigurojë që dispozitat dhe detyrimet në Ligjin për LPP/LFT nuk tejkalohen përmes legjislacionit specifik të sektorit, siç është Ligji për noterinë.

4.1.3. Klasifikimi për Rekomandimin 12

	Klasifikimi	Përmbledhje e faktorëve bazë për klasifikim
R.12	JP	<ul style="list-style-type: none"> • shumica e dobësive të identifikuara për sektorin financiar sipas R.5. R.6 dhe R.8 – R11 zbatohen; • nevoja për ta përforcuar vetëdijen e detyrimeve sipas ligjit; • paqartësitë ligjore në Ligjin për LPP/LFT mbi zbatimin e Rekomandimeve relevante; • mungesa e qartësisë mbi atë se kush përbën një klient për një BPCJF të caktuar siç janë OJQ'të dhe Subjektet Politike; • mungesa e qartësisë mbi statusin e shtëpive të lojërave dhe objekteve të licencuara të lojërave të fatit si subjekte raportuese; • fushëveprimi i masave të LPP/LFT për profesionin e kontabilitetit nuk duket se mbulon situatat e parapara nga Rekomandimet e FATF-së; • mungesa qartësisë mbi zbatimin e detyrimeve shtesë sipas Ligjit për LPP/LFT për disa BPCJF; • mungesa e përgjithshme e vetëdijes për detyrime sipas Ligjit për LPP/LFT dhe kështu mungesa e efektshmërisë; dhe • çështjet e efektshmërisë që dalin nga to.

4.2. Monitorimi i transaksioneve, raportimeve dhe çështjeve të tjera (Rekomandimi 16 - që zbaton R.13-R.15 dhe R.21)

4.2.1. Përshkrimi dhe Analiza

2175. Rekomandimi 16 kërkon që BPCJF të jenë përputhje me kërkesat e përcaktuara të raportimit të përcaktuara në Rekomandimin 13 dhe Rekomandimin e Veçantë IV me kërkesat e informimit të jashtëm të përcaktuara me Rekomandimin 14 dhe me kriteret e kontrollit të brendshëm të përcaktuara në bazë të Rekomandimeve 15 dhe 21, sipas situatave të përcaktuara dhe pragjet e vendosura si në vijim:

- Kazinotë - kur përfshihen në transaksione financiare të barabarta me ose mbi 3,000 €/€;
- Agjentët e pasurive të paluajtshme - kur blejnë apo shesin pasuri të paluajtshme për klientët e tyre;
- Tregtarët me metale të çmuara dhe tregtarët me gurë të çmuar - kur përfshihen në transaksion me para në dorë të barabartë me ose mbi 15,000 euro;
- Avokatët, noterët, profesione të tjera të pavarura ligjore dhe kontablistët - kur përgatisin për ose kryejnë transaksionin për klientët e tyre në veprimtaritë e specifikuar;
- Ofruesit e shërbimeve të trustit dhe kompanive - kur përfshihen në veprimtaritë e specifikuar.

2176. Referenca duhet të bëhet në pjesën e përgjithshme nën hyrjen e nenin 4 të këtij Raporti komentet e së cilës janë të vlefshme dhe të zbatueshme për analizën e Rekomandimit 16.

2177. Referenca duhet të bëhet për komentet hyrëse mbi vetëdijen siç është identifikuar gjatë takimeve me BPCJF e zgjedhura gjatë vizitës në terren siç detajohet në Pjesën 4.1.1 të këtij Raporti të cilat janë gjithashtu të vlefshme dhe të zbatueshme për qëllimet e analizës së Rekomandimit 16.

2178. Paragrafët në vijim do të analizojnë zbatimin e Rekomandimit të lartpërmendur ndaj BPCJF Duhet të theksohet megjithatë, se shqetësimet e caktuara të ngritura nga ekipi i vlerësimit në zbatimin e rekomandimeve përkatëse në KDK në analizën e Rekomandimit 12 zbatohen edhe për analizën sipas Rekomandimit 16.

Zbatimi i Rekomandimeve 13 dhe Rekomandimit të Veçantë IV – Detyrimi i raportimit

Kërkesa për të bërë RTD-të mbi PP /FT tek NJIF - Kriteri Thelbësor 16.1 (që zbaton KTH 13.1 & KTH 13.2 dhe KTH RV. IV.1 për BPCJF)

2179. Sipas paragrafit (7) të nenit 26 dhe paragrafit (8) të nenit 21 përkatësisht të Ligjit për LPP/LFT, kontabilistët e certifikuar dhe auditorët e licencuar dhe tregtarët në metale të çmuar dhe tregtarët në gurë të çmuar do të raportojnë çdo akt apo transaksion të dyshimt tek NJIF brenda tri ditëve të punës dhe para ndërmarrjes së veprimeve të mëtejme lidhur me aktin apo transaksionin e tillë.

2180. Paragrafi (8) i nenit 26 i Ligjit për LPP/LFT thekson se, me përjashtim të rasteve kur informacioni është marrë nga një klient ose mbi klient për të përfaqësuar atë në procedurë penale a gjyqësore, përveç nëse avokati me arsye beson se klienti është duke kërkuar këshilla ose ndihmën e tij për të kryer një vepër penale, avokatët e përfshirë në veprimtari specifike do t'i raportojnë çdo akt apo transaksion të dyshimta NJIF brenda tri ditëve të punës dhe para ndërmarrjes së veprimeve të mëtejme lidhur me aktin apo transaksionin e tillë. Veprimtaritë e specifikuar përfshijnë:

- Ndihma ose përfaqësimi i klientit apo klientëve në:
 - Blerjen dhe/ose shitjen e pasurisë të paluajtshme ose të organizatave të biznesit;
 - Trajtimin e parave të klientit, letrave me vlerë ose pasurisë tjetër;
 - Hapjen ose menaxhimin e llogarive bankare, librezave të kursimit ose llogarive të letrave me vlerë;
 - Organizimin e kontributeve të nevojshme për krijimin, funksionimin ose administrimin e kompanive;
 - Krijimin, funksionimin ose menaxhimin e kompanive, trusteve ose strukturave të ngjashme; ose
- të vepruarit në emër të klientit ose për klientin në çfarëdo transaksioni financiar apo transaksion mbi të drejtat në pasurinë e paluajtshme.

2181. Paragrafi (3) të nenit 28 të Ligjit për LPP/LFT thekson se kazinotë dhe objektet e licencuara të lojërave të fatit do të raportojnë për të NJIF të gjitha aktet e dyshimta, transaksionet ose transaksionet e tentuara brenda njëzet e katër orëve nga koha kur akti, transaksioni, ose transaksioni i tentuar është identifikuar si i dyshimtë.

2182. Përveç kësaj, sipas paragrafit (9) të nenit 21 dhe nenit 24 përkatësisht të Ligjit për LPP/LFT, kompanitë e ndërtimit dhe OJQ-të do të raportojnë çdo akt apo transaksion të dyshimta tek NJIF brenda tri ditëve të punës dhe para ndërmarrjes së veprimeve të mëtejshme në lidhje me ndonjë akt apo transaksionin e tillë. Është e rëndësishme të theksohet që njohja e OJQ-ve dhe kompanive të ndërtimit si subjekte të raportimit, dhe kështu kjo kërkesë e raportimit, shkon përtej standardeve të FATF-së.

2183. Edhe pse ata janë të përmendur si subjekte raportuese në nenin 16 të Ligjit për LPP/LFT, nuk ka kërkesë eksplicite ligjore për agjentët dhe ndërmjetësuesit e pasurive të paluajtshme; tregtarët që kanë të bëjnë me mallrat ku pagesa është pranuar në para të gatshme (10,000 euro apo më shumë); dhe ofruesit e shërbimeve të trustit dhe kompanive për të paraqitur një RTD kur ata dyshojnë e kanë shkaqe të arsyeshme për të dyshuar se fondet janë të ardhurat nga një aktivitet kriminal.

2184. Siç është përmendur tashmë në Rekomandimin 13, nuk ka asnjë detyrim ligjor sipas Ligjit për LPP/LFT për situatat e raportimit ku informata në dispozicion tregon se një person mund të jetë ose mund të ketë qenë i përfshirë në PP apo FT dhe raportimit të transaksioneve ose personave që dyshohet të jenë të lidhur me FT.

2185. Një analizë e detyrimeve të raportimit për BPCJF më larte tregon megjithatë disa mospërputhje, të meta dhe dobësi të cilat mund të kenë ndikim negativ në regjimin e raportimit si më poshtë:

- ekziston një mospërputhje në kohën e raportimit pasi që përderisa sektori financiar dhe kazinotë janë të detyruara të raportojnë brenda njëzetë e katër (24) orëve nga identifikimi i transaksionit të dyshimtë, të gjitha subjektet e tjera të raportimit me një detyrim raportimit janë të detyruar të raportojnë brenda tri (3) ditë pune nga identifikimi i transaksionit të dyshimtë;
- në kontekstin e argumenteve dhe analizave të trajtimeve të Kazinove, Shtëpive të Lojrave dhe Objekteve të Licencuara të Lojërave të Fatit, në analizën e Rekomandimit 12 të këtij Raporti, duket se detyrimi i raportimit sipas nenit 28 të Ligjit për LPP/LFT është nuk shtrihet për shtëpitë e lojrave;
- në kontekstin e argumenteve dhe analizave e detyrimeve sipas nenit 26 të Ligjit për LPP/LFT për avokatët, noterët, kontabilistët e certifikuar, auditorët e licencuar dhe këshilltarët tatimorë (të referuar si "profesionistë të mbuluar") nën analizën e Rekomandimit 12, paragrafi (9) i nenit 26 të Ligjit parasheh një përjashtim për raportimin vetëm për avokatët duke kërkuar që një avokat nuk duhet, pa autorizim nga klienti ose me urdhër të gjykatës, të ofrojë informacionin që ai ose ajo ka marrë nga klienti ose të marrë në lidhje me klientin për ta përfaqësuar klientin në procedurë penale a gjyqësore, përveç nëse avokati me arsye beson se klienti është duke kërkuar këshilla ose ndihmën e avokatit për të kryer vepër penale. Sipas standardeve ndërkombëtare ky përjashtim për privilegj ligjor profesional ose fshehtësi duhet të ofrohet për të gjithë "profesionistë të mbuluar" të paraparë në Ligjin LFF/LFT në rrethana të ngjashme;
- Detyrimi i raportimit për tregtarët me metale të çmuara dhe gurë të çmuar dhe për kompanitë e ndërtimit të parapara në nenin 21 të Ligjit të për LPP/LFT që merret me kujdesin e shtuar të duhur mund në vete të qoj në interpretime nëse detyrimet e tilla të raportimit lindin vetëm kur zbatohet kujdesi i duhur i shtuar.

2186. Për më tepër, nuk ka asnjë detyrim të raportimit të vazhduar njëherë kur është dorëzuar një RTD e paraparë për BPCJF ngjashëm me dispozitat e paragrafit (2) të nenit 22 të Ligjit për LPP/LFT për bankat dhe institucionet financiare.

2187. Takimet e mbajtura në vend me përfaqësuesit e disa sektorëve të BPCJF tregojnë mungesën e vetëdijes mbi detyrimin e raportimit. Për shembull, përderisa për fat të keq asnjë përfaqësues i OAK-së nuk mori pjesë dhe kështu asnjë konkluzion nuk mund të bëhet mbi avokatët, përfaqësuesit e ONK-së këmbëngulin se ligji për profesionistët e noterisë është Ligji për Noterinë dhe detyrimi i parë edhe në raportimin dhe shpalosjen e informacionit qeveriset me ligj të tillë. Gjithashtu, përfaqësuesit e SHKÇAK përderisa mbajnë se kontabilistët e certifikuar dhe auditorët e licencuar janë të vetëdijshëm për detyrimet e tyre të LPP/LFT, tregojnë se duket se profesionistët në këtë kategori i referohen SHKÇAK përpara se të raportojnë. Përndryshe, të gjitha dobësitë dhe mangësitë për BPCJF-të mbi detyrimet sipas Ligjit për LPP/LFT të identifikuar në këtë Raport, në analizën e Rekomandimit 12 zbatohen edhe për Rekomandimi 16.

Raportimi i transaksioneve të tentuara dhe mungesa e pragut të raportimit për RTD - Kriteri Thelbësor. 16.1 (që zbaton KTH 13.3 dhe KTH RV.IV.2 të BPCJF)

2188. Siç është përmendur tashmë në analizën për Rekomandimin 13, në bazë të paragrafit (1.35) të nenit 2 të Ligjit për LPP/LFT, termi "akt ose transaksion i dyshimtë" përfshin një akt në tentativë apo transaksion nga i cili buron dyshimi i arsyeshëm se pasuria e përfshirë në aktin e tentuar ose transaksion është e ardhurë nga krimi.

2189. Përveç kësaj, Ligji për LPP/LFT kërkon që të gjitha aktet ose transaksionet e dyshimta duhet të raportohen tek NJIF pa ndonjë prag.

2190. Përveç kësaj, dhe siç është thënë tashmë në bazë të analizave të Rekomandimit 13 dhe Rekomandimit Special IV në Pjesën 3 të këtij Raporti, në mungesë të referencës në FT në përkufizimin e "akteve apo transaksioneve të dyshimta" në Ligjin për LPP/LFT, transaksionet e tentuara që mund të lidhen me FT janë ligjërisht të paraportuara edhe pse ekipi i vlerësimit është informuar se në praktikë kjo është bërë. Pavarësisht nga kjo, nuk ka statistika në dispozicion për të konfirmuar këtë deklaratë.

Kryerja e RTD-ve për PP dhe FT pavarësisht prej përfshirjes së mundshme të çështjeve tatimore - Kriteri Thelbësor 16.1 (që zbaton KTH 13.4 dhe KTH RV.IV.2 të BPCJF-ve)

2191. Siç është përmendur tashmë në Rekomandimin 13, për qëllime të KP shmangia nga tatimi, përfshirë dorëzimin e dokumenteve të rrejtshme tatimore, është vepër penale dhe për këtë arsye do të jetë kapur nën përkufizimin e "akteve ose transaksioneve të dyshimta" sipas Ligjit për LPP/LFT.

2192. Pavarësisht nga kjo, siç detajohet tashmë në analizën në Rekomandimit 13 në nenin 3 të këtij Raporti, duket se në praktikë janë dhënë interpretime të ndryshme për këtë gjendje në lidhje me shmangien nga tatimi dhe PP. Në të vërtetë, përderisa industria, dhe në veçanti sektori financiar, treguan vetëdijen e plotë të faktit se shmangia nga tatimi është një vepër penale dhe kështu ku ka një akt ose transaksion të dyshimtë që mund të përfshijë çështjet e taksave ata do të raportonin, për fat të keq situata është mjaft e kundërt me autoritetet. Në të vërtetë, shumica e autoriteteve, duke përfshirë autoritetet hetuese dhe prokuroriale, janë të mendimit se nëse ka të dhëna që një transaksion i dyshimtë i raportuar mund të përfshijë çështjet e taksave kjo nuk hetohet për PP ose FT, por vetëm për shmangie nga tatimi nga ana e ATK-së.

2193. Prandaj, i njëjti rekomandim i fuqishëm që NJIF të ofrojë ndërgjegjësim të autoriteteve për hetimin e akteve apo transaksioneve të dyshimta që mund të përfshijnë çështjen e taksave edhe për qëllime të ndjekjes PP dhe FT i bërë për qëllime të Rekomandimit 13 bëhet gjithashtu i zbatueshëm për vektorin e BPCJF.

Raportimi përmes organizatave vetërregulluese - Kriteri Thelbësor 16.2

2194. Ligji për LPP/LFT nuk lejon avokatët, noterët, profesionet e tjera të pavarura ligjore dhe kontabilistët për të dërguar RTD-të e tyre tek organizatat e tyre përkatëse vetërregulluese. RTD-të duhet të dorëzohen drejtpërdrejt në NJIF.

Zbatimi i Rekomandimit 14 - Mbrojtja dhe ndalimi i shpalosjes

Mbrojtja ligjore - Kriteri Thelbësor 16.3 (që zbaton KTH 14.1 për BPCJF)

2195. Neni 35 i Ligjit për LPP/LFT thekson se, pavarësisht nga dispozitat kundërthënëse të ligjit në fuqi, asnjë veprim për përgjegjësinë civile ose penale nuk mund të merret, dhe asnjë sanksion profesional ndaj ndonjë personi apo subjekti të bazuar vetëm në transmetimin në mirëbesim të informacionit, dorëzimin e raporteve, apo të veprimeve të tjera në pajtim me këtë ligj, ose transmetimin vullnetar në mirëbesim të çdo informacioni lidhur me aktin ose transaksionin e dyshimtë, PP të dyshuar ose FT të dyshuar në NJIF.

2196. Siç thuhet në analizën e Rekomandimit 14 sipas nenit 3 të këtij raporti, është e vështirë për të interpretuar termin "çdo person apo subjekt" në bazë të nenit 35 për t'iu referuar drejtorëve, zyrtarëve dhe punonjëve të subjektit raportues. Prandaj rekomandimet e bëra në bazë të analizës së Rekomandimit 14 sipas Pjesës 3 të këtij Raporti për ndryshimet në nenin 35 të Ligjit për LPP/LFT të zbatohen edhe për qëllime të sektorit BPCJF.

Ndalimi kundër "Lajmërimit nga jashtë" - Kriteri Thelbësor 16.3 (që zbaton KTH 14.2 për BPCJF.)

2197. Sipas paragrafit (13a) të nenit 26 të Ligjit për LPP/LFT, drejtorët, zyrtarët, punonjësit dhe agjentët e avokatët, noterët, kontabilistët e certifikuar dhe auditorët e licencuar, ose këshilltarët tatimorë që bëjnë ose transmetojnë RTD nuk do ta sigurojnë raportin, ose ta komunikojnë çfarëdo informacioni të përfshirë aty, tek asnjë person apo subjekt, duke përfshirë edhe personin apo subjektin e përfshirë në transaksionin i cili i nënshtrohet raportit, përveç NJIF, përveç nëse autorizohet me shkrim nga NJIF, një prokuror, ose Gjykata.

2198. Dispozita të ngjashme janë bërë me Ligjin për LPP/LFT për drejtorët, zyrtarët, punonjësit dhe agjentët e OJQ-ve (paragrafi (10) i nenit 24) dhe partitë politike (paragrafi (9) i nenit 25).

2199. Pavarësisht nga kjo, siç është komentuar tashmë në analizën e Rekomandimit 14, në nenin 3 të këtij raporti, përderisa ndalimi ("informimin nga jashtë") nuk është në përputhje me Metodologjinë e FATF-së, ndalimi i tillë nuk është i zbatueshëm për vetë subjektet, por vetëm për zyrtarët e përmendur.

2200. Edhe pse ekziston një detyrim raportimi, nuk ka ndonjë ndalim të tillë për "zbulim" për drejtorët, zyrtarët, punonjësit dhe agjentët e kazinove dhe objekte të licencuara të lojërave të fatit, agjentët e shitjes me metale të çmuara apo gurë të çmuar dhe kompanive të ndërtimit.

2201. Nga ana tjetër, pasi nuk ka asnjë detyrim raportimi, nuk ka ndonjë ndalim të tillë për drejtorët, zyrtarët, punonjësit dhe agjentët e shtëpive të lojrave, agjentët dhe ndërmjetësit e pasurive të paluajtshme, personat tregtar me mallra ku pagesa është kryer në para të gatshme (10,000 euro ose më shumë) dhe ofruesit e shërbimeve të trustit dhe kompanive.

2202. Në rrethana, përfundimet e arritura për analizën e KTH 14.2 ("informimi nga jashtë") në sipas analizës së kriterit në Pjesën 3 të këtij Raporti dhe rekomandimet e bëra bëhen të zbatueshme edhe për sektorin BPCJF përfshirë rishikimin e ndalimit të "zbulimit" për disa BPCJF.

Zbatimi i Rekomandimit 15 - Kontrollat e brendshme dhe trajnimi

Krijimi dhe mirëmbajtja e kontroleve të brendshme për të parandaluar PP/FT – Kriteri Thelbësor 16.3 (që zbaton KTH 15.1, 15.1.1 dhe 15.1.2 BPCJF)

2203. Për avokatët, noterët, kontabilistët e certifikuar dhe auditorët e licencuar dhe këshilltarët tatimorë, në përputhje me paragrafin (12) të nenit 26 të Ligjit për LPP/LFT, NJIF, në konsultim me Odën e Avokatëve të Kosovës, Bordin Kosovar mbi Standardet për Raportimin Financiar dhe çdo shoqatë tjetër relevante profesionale të profesionistëve të mbuluar do të caktojë standardet minimale, procedurat e shkruara dhe kontrollet për parandalimin dhe zbulimin e PP nga profesionistët në fjalë dhe mbikëqyr ato. Këto procedura do të përfshijnë, por nuk duhet të jenë të kufizuara në:

- Një procedurë identifikimi të klientit;
- Një procedurë për grumbullimin e të dhënave dhe ruajtjen e shënimeve në pajtim me Ligjin për LPP/LFT dhe për parandalimin e qasjes së paautorizuar;
- Një procedurë të raportimit në NJIF;
- Një listë të detajuar për treguesit e aktit ose transaksionit të dyshimtë, duke pasur parasysh problemet e veçanta të krimit të sistemit juridik dhe të biznesit të Kosovës;
- Masat që duhet të ndërmerren nga profesionistët e mbuluar nga momenti i zbulimit të aktit ose transaksionit të dyshimtë deri në dorëzimin e raportit në NJIF;
- Procedurat për sigurimin e organizimit dhe financimit të programit për trajnimin e punëtorëve mbi detyrimet sipas këtij neni; dhe parandalimin e PP;
- Një funksion auditimi për të testuar sistemin e raportimit dhe identifikimit.

2204. Ndërsa dispozitat nga paragrafi (12) i nenit 26 bëjnë thirrje për udhëzim nga NJIF-i siç është analizuar në Rekomandimin 25 në nenin 3 të këtij raporti, dhe udhëzim ky që nuk është siguruar, paragrafi 13 i nenit 26 kërkon që Shoqata e Avokatëve të Kosovës, Bordi Kosovar mbi Standardet për Raportim Financiar dhe çdo shoqatë tjetër relevante profesionale e profesionistëve që mbulohen duhet të informojë anëtarët e saj mbi procedurat e miratuara dhe detyrimet e tjera dhe për sanksionet e Ligjit për LPP/LFT në lidhje me profesionistët përkatës.

2205. Pavarësisht nga kjo, nuk ka detyrime për "profesionistët të mbuluar" për të zhvillimin e programeve të tyre të brendshme, krijimin dhe mbajtjen e procedurave, politikave dhe kontroleve të brendshme për të parandaluar PP dhe FT dhe për të komunikuar programe të tilla të brendshme për punonjësit e tyre në përputhje me rrethanat.

2206. Në anën tjetër, sa i përket Kazinove, Shtëpive të Lojrave dhe Objekteve të Licencuara të Lojërave të Fatit, Ligji për LPP/LFT përmes paragrafit (6) të nenit 28 në mënyrë specifike kërkon që ata të zhvillojnë dhe zbatojnë politikën, procedurat dhe kontrollet e brendshme të përshtatshme, duke përfshirë edhe regjimet e pajtueshmërisë dhe procedurat e duhura të shqyrtimit për të siguruar standarde të larta kur punësojnë personel, të kryejnë programe të vazhdueshme të trajnimit për punonjës, dhe zbatimin e procedurave për të provuar pajtueshmërinë me Ligjin për LPP/LFT. Nuk ka asnjë dëshmi që procedurat e tilla të brendshme janë zhvilluar.

2207. Nuk ka masa dhe detyrime të tilla në lidhje me kategoritë e tjera të BPCJF të tilla si agjentët e pasurive të paluajtshme, tregtarët e metaleve dhe gurëve të çmuara, OSHTK.

2208. Rrjedhimisht, sipas Ligjit për LPP/LFT, BPCJF nuk kanë nevojë të zhvillojnë masat e duhura të menaxhimit të pajtueshmërisë si caktimin e një zyrtari të pajtueshmërisë për LPP/LFT në nivelin e menaxhimit dhe për të siguruar që zyrtari i pajtueshmërisë dhe stafi tjetër i përshtatshëm kanë

qasje me kohë në të dhënat identifikimit të klientëve dhe informacione të tjera të KDK, të dhënat e transaksionit, dhe informacione të tjera relevante.

2209. Trajtimi i BPCJF-ve për qëllime të krijimit dhe mbajtjes së programeve të kontrollit të brendshëm për parandalimin e PP dhe FT krijon pabarazi jo vetëm në mes të kategorive të ndryshme të BPCJF-ve por më seriozisht, me kërkesat ndërkombëtare sipas Metodologjisë së FATF-së.

2210. Prandaj ekipi i vlerësimit kërkon seriozisht nga autoritetet e Kosovës për të rishikuar Ligjin për LPP/LFT në përputhje me rrethanat për të siguruar përputhshmërinë dhe harmonizimin me standardet ndërkombëtare.

Auditimi i pavarur i kontrollit të brendshëm për të parandaluar PP/FT - Kriteri Thelbësor. 16.3 (që zbaton KTH 15.2 për BPCJF)

2211. Për avokatët, noterët, kontabilistët e certifikuar dhe auditorët e licencuar dhe këshilltarët tatimorë, në përputhje me paragrafin (12) të nenit 26 të Ligjit për LPP/LFT, NJIF në konsultim me Odën e Avokatëve të Kosovës, Bordin Kosovar mbi Standardet për Raportimin Financiar dhe çdo shoqatë tjetër relevante profesionale të profesionistëve të mbuluar do të caktojë standardet minimale, procedurat e shkruara dhe kontrollet për parandalimin dhe zbulimin e PP nga profesionistët në fjalë dhe mbikëqyr ato. Këto procedura do të përfshijnë një funksion auditimi për të testuar sistemin e raportimit dhe identifikimit.

2212. Udhëzimi i tillë nuk është lëshuar, ndërsa nuk ka asnjë detyrim sipas Ligjit për LPP/LFT për "profesionistët e mbuluar" për të zhvilluar programet e tyre të brendshme.

2213. Lidhur me Kazinotë, Shtëpitë e Lojrave dhe Objektet e Licencuara të lojërave të fatit, paragrafi (6) i nenit 28 të Ligjit për LPP/LFT thotë se ato do të zbatojnë procedurat për të provuar pajtueshmërinë me Ligjin për LPP/LFT. Ekipi të vlerësimit nuk i është ofruar ndonjë evidencë që procedurat e tilla të brendshme janë zhvilluar.

2214. Nuk ka masa dhe detyrimet të tilla në lidhje me kategoritë e tjera të BPCJF-ve të tilla si agjentët e pasurive të paluajtshme, tregtarët e metaleve dhe gurëve të çmuar dhe OSHTK-të.

2215. Ekipi i vlerësimit për rrjedhojë arrin në përfundimin se, me përjashtim të kazinove, Objekteve të Licencuara të lojërave të fatit dhe Shtëpive të Lojërave nuk ka asnjë detyrim për BPCJF-të e tjera për të vendosur dhe mbajtur programet e tyre të brendshme të kontrollit, detyrimin për një funksion të auditimit të brendshëm, edhe në qoftë se zbatohet në mënyrë proporcionale me madhësinë dhe kompleksitetin e vetë njësisë ekonomike, duke ndikuar kështu negativisht në efektin e sistemit.

2216. Ekipi i vlerësimit kërkon përsëri nga autoritetet e Kosovës për të adresuar këtë dobësi serioze me urgjencë.

Trajnimet e vazhdueshme të punëtorëve në çështjet e LPP/LFT - Kriteri Thelbësor 16.3 (që zbaton KTH 15.3 për BPCJF-të).

2217. Për avokatët, noterët, kontabilistët e certifikuar dhe auditorët e licencuar dhe këshilltarët tatimorë, në përputhje me paragrafin (12) të nenit 26 të ligjit LPP/LFT, NJIF në konsultim me Odën e Avokatëve të Kosovës, Këshillin Kosovar mbi Standardet për Raportimin Financiar dhe çdo shoqatë tjetër relevante profesionale të profesionistëve të mbuluar do të caktojë standardet minimale, procedurat e shkruara dhe kontrollet për parandalimin dhe zbulimin e PP nga profesionistët në fjalë dhe mbikëqyr ato. Këto procedura duhet të përfshijnë sigurimin e një programi trajnimi të punonjësve lidhur me detyrimet sipas Ligjit për LPP/LFT dhe parandalimin e PP.

2218. Siç tregohet më lart, udhëzimi i tillë nuk është lëshuar, ndërsa nuk ka asnjë detyrim nën Ligjin për LPP/LFT për "profesionistët e mbuluar" për të zhvilluar programet e tyre të brendshme.

2219. Gjatë vizitës në terren, ONK informoi se në bashkëpunim me NJIF, Oda ka organizuar trajnime për LPP per noterë në janar të vitit 2014 të fokusuar në ndërgjegjësimin e detyrimeve sipas Ligjit për LPP/LFT. Tri kontratat themelore janë përdorur si shembuj: Kontrata e dhuratave; Kontrata e shitjes me pagesa me normë (këste), sepse nuk mund të regjistrohet një kontratë

pronësore në kadastër nëse nuk zgjidhet në mënyrë të plotë; dhe kontrata e këmbimit. ONK ka informuar se ajo parasheh trajnime shtesë me NJIF gjatë vitit.

2220. Për fat të keq, nuk ka informacion për avokatët pasi që përfaqësuesit e OAK-së nuk kanë mundur të marrin pjesë gjatë vizitës në terren të Ciklit të dytë dhe nuk janë marrë përgjigje në pyetjet me shkrim të dërguara nga ekipi i vlerësimit tek OAK pas vizitës. Por, NJIF informoi se ka ndërmend të ofrojë trajnime për avokatët më vonë në vitin 2014.

2221. Gjatë takimit me SHKÇAK gjatë vizitës në terren, përfaqësuesit e SHKÇAK informuan se pasi që SHKÇAK është gjithashtu përgjegjëse për të monitoruar kontabilistët dhe auditorët në veprimtaritë e tyre profesionale, ajo ka një përgjegjësi për të siguruar arsimim të vazhdueshëm profesional (AVP) i cili është i detyrueshëm për auditorët me ligj dhe gjithashtu të kontabilistëve me praktikën dhe etikën. AVP përfshin edhe trajnimin në parandalimin e PP dhe FT të kontabilistëve dhe auditorëve. Trajnimi është organizuar nga SHKÇAK por i ofruar nga NJIF.

2222. Lidhur me Kazinotë, Shtëpitë e lojrave dhe Objekteve të licencuara të lojërave të fatit, paragrafi (6) i nenit 28 të Ligjit për LPP/LFT thotë se ata do të zhvillojnë programet e vazhdueshme të trajnimit të punonjësve.

2223. Ekipit të vlerësimit nuk i është ofruar ndonjë informacion apo statistika të trajnimit të ofruar nga këto kategori të BPCJF-ve. NJIF ka njoftuar se ka zhvilluar një takim me Shoqatën e kazinove dhe lojërave të fatit, për të diskutuar organizimin e trajnimit për Kazinotë (ATK ka njoftuar megjithatë se nuk ka kazino që operojnë aktualisht në Kosovë) dhe Objektet e licencuara të lojërave të fatit. NJIF informoi se trajnimi ishte dhënë në prill 2014.

2224. Nuk ka masa apo detyrime të tilla në lidhje me kategoritë e tjera të BPCJF të tilla si agjentët e pasurive të paluajtshme, tregtarët e metaleve dhe gurëve të çmuar OSHTK.

2225. Duhet megjithatë të theksohet se Udhëzimi Administrativ 001/2013 i NJIF mbi trajnimin për parandalimin e PP dhe FT është i zbatueshëm për të gjitha subjektet e raportimit sipas nenit 16 të Ligjit për LPP/LFT.

2226. Pas vizitës në terren të Ciklit të parë, NJIF-i informoi se deri në kohën e vizitës në terren të Ciklit të dytë, kishte ofruar trajnim për kategoritë e ndryshme të BPCJF-ve si më poshtë:

Tabela 23 – Trajnimi i ofruar nga NJIF për BPCJF-të deri në vizitën në terren

Muaji	Subjekti Raportues	Trajnimi/Punëtorja	Tema	Përkrahja
Janar	Noterët	Punëtori	LPP/LFT, detyrimet dhe standardet minimale të raportimit dhe hartimit të kontratave	Oda e Noterëve
Shkurt	OJQ	Punëtori	LPP/LFT, detyrimet ligjore dhe mënyrat e raportimit	Projekti B&S
Mars	Auditorët dhe Kontabilistët	Punëtori	LPP/LFT, detyrimet ligjore dhe standardet minimale të raportimit	Këshilli për Raportim Financiar
Prill	Partitë Politike	Punëtorja	LPP/LFT, detyrimet ligjore	KQZ Projekti B&S
	Kazinotë	Trajnim	LPP/LFT, detyrimet ligjore dhe mënyrat e raportimit	Projekti B&S ATK

2227. NJIF më tutje ka informuar se sipas planeve të veta do të ofrojë trajnime të mëtutjeshme për kategoritë e tjera të BPCJF-ve si në vijim:

Tabela 24- Trajnimi i planifikuar për t'u ofruar nga NJIF për BPCJF-të gjatë vitit 2014-08-29

Muaji	Subjekti Raportues	Trajnim/Punëtori	Tema	Përkrahja
Qershor	Agjentët e paluajtshmërive	Punëtorja	LPP/LFT, detyrimet ligjore	
Korrik	Tregtarët me makina	Trajnim	LPP/LFT, detyrimet ligjore	
Shtator	Avokatët	Punëtori	LPP/LFT, detyrimet ligjor dhe standardet minimale të raportimit	Oda e Avokatëve të Kosovës
Tetor	Kompanitë e Ndërtimit	Punëtori	LPP/LFT	
Nëntor	Shitësit e metaleve të çmuara	Punëtori	LPP/LFT	

2228. NJIF informoi se gjatë muajit dhjetor 2014 nuk do të ofrojë ndonjë trajnim pasi që do të kryejë një vlerësim të trajnimit dhe seminareve të kryera në vitin 2014 dhe vlerësimin e nevojave për trajnime dhe seminare për vitin 2015 duke përfshirë të gjitha kategoritë e subjekteve raportuese.

2229. Ekipi i vlerësimit arrin në përfundimin se nga të dhënat në dispozicion duket se përderisa trajnimi duket që ofrohet nga NJIF ka ende nevojë për të siguruar që BPCJF-të vetë të zhvillojnë programet e tyre të brendshme të trajnimit për të gjithë zyrtarët dhe punëtorët pasi që trajnimi i ofruar nga NJIF nuk mund të arrijë të gjithë punonjësit dhe kështu do të trajtojë vetëm disa zyrtarë.

Procedurat e shqyrtimit të punonjësve - Kriteri Thelbësor 16.3 (që zbaton KTH 15.4 për BPCJF-të)

2230. Lidhur me Kazinotë, Shtëpitë e lojrave dhe Objektet e Licencuara të Lojërave të Fatit, paragrafi (6) i nenit 28 i Ligjit për LPP/LFT thotë se kjo kategori e BPCJF-ve do të zhvillojnë dhe zbatojnë politikat, procedurat dhe kontrollet e brendshme, duke përfshirë regjimet e duhura të pajtueshmërisë, dhe procedurat e përshtatshme të shqyrtimit për të siguruar standarde të larta me rastin e punësimit të punonjësve. Pavarësisht nga kjo, siç është thënë më herët, nuk duket se procedurat e tilla të brendshme janë zhvilluar dhe për këtë arsye ekipi i vlerësimit shpreh dyshim dhe shqetësim në zbatimin e këtij detyrimi ligjor në praktikë, pavarësisht se nuk ka aktualisht kazino operuese në Kosovës sipas ATK-së.

2231. Nuk ka masa apo detyrime të tilla në lidhje me avokatët, noterët, kontabilistët e certifikuar dhe auditorët e licencuar dhe këshilltarët tatimorë, agjentët e pasurive të paluajtshme, tregtarët me metale dhe gurë të çmuar dhe OSHTK-të dhe kategoritë e tjera të BPCJF-ve të njohura si subjekte raportuese sipas nenit 16 të Ligjit për LPP/LFT.

2232. Diskutimet e mbajtura me disa kategori të BPCJF-ve gjatë vizitës në terren nuk tregojnë zbatimin e duhur të këtij detyrimi. Prandaj, autoritetet e Kosovës duhet të adresojnë këtë element të rëndësishëm për të forcuar më tej regjimin parandalues për PP dhe FT për tërë sektorin e BPCJF-ve.

Pavarësia e Zyrtarit të Pajtueshmërisë – Kriteri Thelbësor 16.3 (që zbaton KTH 15.5 për BPCJF-të)

2233. Siç është thënë tashmë sipas analizës së zbatimit të KTH 15.1 përfshirë nën-kritereve të saj 15.1.1 dhe 15.1.2, nuk ka asnjë detyrim ligjor sipas Ligjit për LPP/LFT për asnjë kategori të BPCJF-ve të caktojnë dhe të mbajnë një zyrtar të përputhshmërisë si pjesë e procedurave të kontrollit të brendshëm për parandalimin e PP dhe FT.

2234. Pra del se nuk ka asnjë detyrim ligjor sipas Ligjit për LPP/LFT për zyrtarët e përputhshmërisë për të vepruar në mënyrë të pavarur dhe për të raportuar te menaxhmenti i lartë mbi nivelin e ardhshëm të raportimit të zyrtarit të pajtueshmërisë ose të bordit të drejtorëve.

Zbatimi i Rekomandimit 21 - Vendet e rrezikut të lartë

2235. Duhet theksuar që në fillim se analiza, gjetjet dhe rekomandimet e identifikuara nën vlerësimin e pajtueshmërisë me Rekomandimin 21 sipas nenit 3 të këtij raporti për sektorin financiar janë gjithashtu të zbatueshme për sektorin BPCJF në Rekomandimin 16.

Vendet që zbatohen në mënyrë të papërshtatshme Rekomandimet e FATF-së - Kriteri Thelbësor 16.3 (që zbaton KTH 21.1 dhe KTH 21.1.1)

2236. Sipas paragrafit (2) të nenit 20 të Ligjit për LPP/LFT, subjektet raportuese (që përfshijnë BPCJF-të) duhet t'i kushtojnë vëmendje të veçantë marrëdhënieve të biznesit dhe transaksioneve me personat, përfshirë personat juridik dhe marrëveshjet ligjore, nga ose në vendet që nuk zbatohen ose zbatohen pamjaftueshëm standardet relevante ndërkombëtare për të luftuar PP dhe FT.

2237. Megjithatë, Kosova nuk ka masa efektive në vend për të siguruar që BPCJF-të këshillohen në lidhje me shqetësimet për dobësitë në sistemet e LPP/LFT të vendeve/juridiksioneve të tjera.

2238. Siç shpjegohet në bazë të analizës për Rekomandimin 21, duket se nuk ka asnjë udhëzim apo treguesi për vendet me rrezik të lartë të lëshuar nga autoritetet dhe subjektet raportuese, për këtë arsye duhet të miratojnë listat e tyre të vendeve me rrezik të lartë, kryesisht duke ndjekur listat e nxjerra nga FATF-ja. Pavarësisht nga kjo, BPCJF-të e takuara nga ekipi i vlerësimit nuk ishin plotësisht në dijeni të këtyre listave.

Ekzaminimi i prapavijës dhe qëllimit të transaksioneve të tilla – Kriteri Thelbësor 16.3 (duke zbatuar KTH 21.2)

2239. Sipas paragrafit (2) të nenit 20 të Ligjit për LPP/LFT, subjektet raportuese do t'i kushtojnë vëmendje të veçantë marrëdhënieve afariste dhe me persona, përfshirë personat juridikë dhe marrëveshjet nga apo në vendet të cilat nuk zbatohen apo zbatohen pamjaftueshëm standarde relevante për ta luftuar PP dhe FT. Sipas paragrafit (3) të të njëjtit Nen 20 subjektet raportuese duhet të përfshijnë në shkrim informata specifike në lidhje me ato transaksione dhe identitetin e të gjitha palëve të përfshira. Raporti do të mbahet siç specifikohet në Ligjin për LPP/LFT dhe do të jetë në dispozicion nëse kërkohet nga NJIF, një autoritet mbikëqyrës dhe autoritetet e tjera kompetente.

2240. Siç është identifikuar tashmë në analizën e Rekomandimit 11 dhe Rekomandimit 21 sipas nenit 3 të këtij Raporti, nuk është e qartë se çfarë informacioni duhet të dokumentohet. Përderisa, Rekomandimi i FATF-së u referohet *gjetjeve të analizës*, neni 20 i Ligjit për LPP/LFT i referohet *informacionit specifik në lidhje me ato transaksione dhe identitetin e të gjitha palëve të përfshira*. Ekipi i vlerësimit nuk e interpreton referencën tek "*informatat specifike lidhur me këto transaksione*", si të referuara në gjetjet e një vlerësimi, por më tepër në detajet e vetë transaksionit.

2241. Ky interpretim është në përputhje me atë për analizën e të dyve: Rekomandimit 11 dhe Rekomandimin 21, dhe kështu rekomandimet e bëra në analizat bazë të nenit 3 janë të zbatueshme për sektorin e BPCJF-ve.

Kundërmaset - Kriteri Thelbësor 16.3 (duke zbatuar KTH 21.3)

2242. Kosova nuk është në gjendje të zbatojë kundërmasa në qoftë se një vend/juridiksion vazhdon të mos zbatojë apo të zbatojë pamjaftueshëm rekomandimet e FATF-së pasi që nuk ka dispozita në ligje ose rregullore që i japin autoriteteve kompetenca për këtë qëllim.

2243. Prandaj, rekomandimi sipas analizës të Rekomandimit 21 sipas Pjesës 3 të këtij raporti që dispozitat ligjore të nxirren në Ligjin për LPP/LFT për t'i dhënë kompetenca autoriteteve përkatëse kompetente për të marrë kundërmasa në rrethana të tilla dhe që dispozitat e tilla ligjore të shoqërohen me udhëzime mbi llojin e kundërmasave që do të zbatohen, është i zbatueshëm edhe për qëllimet e sektorit BPCJF.

Elemente shtesë

Shtrirja e detyrimit të raportimit - Element shtesë 16.4

2244. ESH 16.4 kërkon të përcaktojë nëse kërkesa e raportimit shtrihet tek pjesa tjetër e veprimtarive të kontabilistëve përfshirë auditimit.

2245. Siç është argumentuar tanimë në pjesën hyrëse për analizën e Rekomandimit 12 në këtë Pjesë të Raportit, ekipi i vlerësimit e vë në pikëpyetje nëse kontabilistët e certifikuar dhe auditorët e licencuar dhe këshilltarët tatimorë janë të njohura si subjekte raportuese sipas nenit 16 të Ligjit për LPP/LFT për veprimtaritë specifike të listuara për avokatët në pajtim me Metodologjinë e FATF-së.

2246. Pavarësisht nga kjo, për qëllimet e ESH 16.4, kontabilistët e certifikuar dhe auditorët e licencuar dhe këshilltarët tatimorë janë njohur në mënyrë të qartë si subjektet raportuese për qëllimet e pjesës tjetër të veprimtarive të tyre profesionale sipas nenit 16 të Ligjit për LPP/LFT me një detyrim të veçantë të raportimit nën paragrafin (7) të nenit 26 të Ligjit për LPP/LFT dhe kështu në përputhje me ESH.

Raportimi ku fondet dyshohen të jenë të ardhura të të gjitha veprave penale që përbëjnë një vepër penale kryesore- Element shtesë 16.5

2247. ESH 16.5 kërkon që detyrimi për BPCJF-të të raportojnë është zgjeruar tek dyshimet apo bazat e arsyeshme të dyshimit se fondet në një transaksion janë të ardhura të të gjitha veprave penale që do të përbënin një vepër penale kryesore të PP në vend.

2248. BPCJF-të duhet të raportojnë çdo akt apo transaksion të dyshimtë tek NJIF-i që, në bazë të paragrafit (1.35) të nenit 2 të Ligjit për LPP/LFT, përfshijnë të ardhurat nga të gjitha krimet.

2249. Edhe pse detyrimi për të raportuar në bazë të analizës së KTH 16.1 më sipër sipas Neneve të ndryshme të Ligjit për LPP/LFT siç janë përmendë, mbulon të gjitha veprat penale që përbëjnë një vepër penale kryesore përmes përkufizimit të "akteve të dyshimta ose transaksioneve", referimi duhet të bëhet në analizën e ESH 13.5 nën analizën e Rekomandimit 13 nën Pjesën 3 të këtij Raporti.

Efektshmëria

2250. Ekipit të vlerësimit nuk i janë ofruar statistika të RTD-ve të paraqitura nga BPCJF-të. Prandaj është e vështirë për të vlerësuar efektivitetin dhe efikasitetin e detyrimit të raportimit për BPCJF-të.

2251. Përveç kësaj, të metat e identifikuara në lidhje me mbikëqyrjen e BPCJF-ve nuk lejojnë ta konsiderojmë këtë rekomandim si të zbatuar në mënyrë efektive.

2252. Ky konkluzion është përforcuar gjatë intervistave pasiqë përfaqësuesit e BPCJF-ve kanë treguar një nivel shumë të ulët të vetëdijes në lidhje me detyrimet e tyre të raportimit, pasiqë ishte thënë se një shumicë e madhe nuk kishte procedurë të brendshme LPP//LFT dhe se në rast të akteve apo transaksioneve të dyshimta, ato më parë do të raportonin dhe të konsultoheshin në organizimin e tyre rendor se në NJIF.

4.2.2. Rekomandimet dhe Komentet

2253. Për të adresuar mangësitë apo dobësitë e identifikuara në legjislacion, autoritetet e Kosovës duhet të sigurojnë që:

- largimi i paqartësive në lidhje me kohën e raportimit në mes të të gjitha BPCJF-ve me detyrim të raportimit (përveç kazinove) and sektorit financiar;
- agjentët dhe ndërmjetësuesit e pasurive të paluajtshme, tregtarët me mallra ku pagesa është pranuar në para të gatshme (të barabartë me ose mbi 10,000 euro) dhe ofruesit e shërbimeve të trustit dhe të kompanisë duhet të kenë detyrim të dorëzojnë RTD-të kur ata dyshojnë e kanë shkaqe të arsyeshme për të dyshuar se fondet janë të ardhurat të veprimtarisë kriminale;
- të kërkohet nga BPCJF-të të raportojnë situatat kur informacioni në dispozicion tregon se një person mund të jetë ose mund të ketë qenë i përfshirë në pastrimin e parave apo financimin e terrorizmit;
- të kërkohet nga BPCJF-të të raportojnë transaksionet apo persona të dyshuar të jenë të lidhur me financimin e terrorizmit;
- kazinotë, përfshirë shtëpitë e lojrave dhe objektet e licencuara të lojërave të fatit, agjentët dhe ndërmjetësuesit e pasurive të paluajtshme, tregtarët me mallra ku pagesa është pranuar në para të gatshme (e barabartë me ose mbi 10,000 euro), OSHTK-të dhe tregtarët me metale ose gurë të çmuar, dhe drejtorët e tyre, zyrtarët dhe punonjësit (të përkohshëm apo të përhershëm) të ndalohen nga bërja e njohur e faktit se një RTD ose informacion i ndërlidhur është duke u raportuar apo dhënë NJIF-it;
- aty ku ndalimi i zbulimit është tashmë i imponuar për drejtorët, zyrtarët dhe punëtorët, kjo të zgjerohet për punonjësit e përkohshëm ose të përhershëm dhe të vetë subjektit BPCJF;
- ndalimi i shpalosjes i cili aktualisht nuk mbulon informacionin se një raport është paraqitur, por sigurimi i vetë raportit për një palë të tretë të rishikohet dhe të përshkallzohet për të reflektuar standardet ndërkombëtare;
- të gjitha kategoritë e BPCJF-ve që nuk janë të detyrueshme aktualisht për ta bërë këtë, të kërkohet nga to të krijojnë dhe mbajnë procedura, politikat dhe kontrollet për të parandaluar PP dhe FT, dhe për të komunikuar ato tek punonjësit e tyre; këto procedura, politika dhe kontrole duhet të mbulojnë, ndër të tjera, KDK, mbajtjen e shënimeve, zbulimin e transaksioneve të pazakonta dhe të dyshimta dhe detyrimin e raportimit;
- BPCJF-të të jenë të detyruara të zhvillojnë masat e duhura të menaxhimit të pajtueshmërisë duke përfshirë caktimin e një zyrtari të pajtueshmërisë për LPP/LFT në nivelin e menaxhimit dhe për të siguruar që zyrtari i pajtueshmërisë dhe personeli tjetër i duhur të kenë qasje me kohë në të dhënat e identifikimit të klientëve dhe informacione të tjera të KDK, të dhënat e transaksionit, dhe informacione të tjera përkatëse;
- me përjashtim të kazinove, shtëpive të lojrave, dhe objekteve të licencuara të lojërave të fatit dhe "profesionistët e mbuluar" të cilët tashmë janë të detyruar ligjërisht për ta bërë këtë, të gjithë BPCJF-të e tjera të nevojshme të jenë të detyruara të mbajnë një funksion me burime të duhura dhe të pavarura të auditimit për të provuar pajtueshmërinë me Ligjin për LPP/LFT në mënyrë proporcionale me madhësinë dhe kompleksitetin e entitetit afarist;
- BPCJF-të të detyrohen të krijojnë programe të brendshme të trajnimit dhe për të ofruar trajnime të vazhdueshme punonjësve për të siguruar që të gjithë zyrtarët dhe punonjësit janë të trajnuar mirë për çështjet e LPP/LFT-së;
- avokatët, noterët, kontabilistët e certifikuar dhe auditorët e licencuar dhe këshilltarët tatimorë, agjentët dhe ndërmjetësuesit e pasurive të paluajtshme, tregtarët me metale dhe gurë të çmuara, dhe tregtarët me mallra kur pagesa kryhet me para në dorë (e barabartë me ose mbi 10,000 euro) dhe ofruesit e shërbimeve të mirëbesimit dhe të kompanive të jenë të detyruar të vënë në zbatim procedura shqyrtimi për të garantuar standarde të larta gjatë punësimit të punonjësve;
- në krijimin e detyrimit për të gjitha BPCJF-të të emërojnë një zyrtar të përputhshmërisë, dispozitat ligjore duhet të sigurojnë që zyrtarët e pajtueshmërisë janë në gjendje për të vepruar në mënyrë të pavarur dhe për të raportuar te menaxhmenti i lartë mbi nivelin e ardhshëm raportues të zyrtarit të pajtueshmërisë ose te bordi i drejtorëve;

- BPCJF-të të këshillohen mbi shqetësimet për dobësitë në sistemet e LPP/LFT të vendeve/juridiksioneve të tjera;
- të imponohet një detyrim për të gjitha BPCJF-të për të dokumentuar dhe për të ruajtur rezultatet e analizës së transaksioneve të mëdha komplekse në vijim të informacionit që e rrethon transaksionin; dhe
- të ndryshohet Ligji për LPP/LFT për t'iu dhënë kompetencë autoriteteve përkatëse kompetente për të marrë kundërmasa në rrethana ku një vend apo juridiksion nuk zbaton ose zbaton në mënyrë të pamjaftueshme rekomandimet e FATF-së dhe se këto dispozita ligjore të shoqërohen me udhëzime mbi llojin e kundërmasave për t'u zbatuar.

2254. Autoritetet e Kosovës duhet të marrin masa për të siguruar që BPCJF-të janë plotësisht të vetëdijshme për detyrimet e tyre të monitorimit të transaksioneve, raportimin dhe organizimin e brendshëm dhe se BPCJF-të e kuptojnë se si të jenë në pajtueshmëri me to.

4.2.3. Klasifikimi për Rekomandimin 16

	Klasifikimi	Përmbledhje e faktorëve bazë për klasifikim
R.16	PP	<ul style="list-style-type: none"> • nga disa BPCJF nuk kërkohet të dorëzojnë RTD kur ato dyshojnë apo kanë arsye të bazueshme të dyshojnë se fondet janë të ardhura nga një aktivitet kriminal; • nga BPCJF-të nuk kërkohet të raportojnë situatat kur informacioni në dispozicion tregon se një person mund ose mund të ketë qenë i përfshirë në PP apo FT; • nga BPCJF-të nuk kërkohet të raportojnë transaksione apo persona të dyshuar si të lidhur me FT; • drejtorëve, zyrtarëve dhe punonjësve të disa BPCJF-ve nuk iu lejohet shpalosja e faktit se një RTD ose informacion i ngjashëm është duke u raportuar ose po i ofrohet NJIF-it. • ndalimi i shpalosjes nuk imponohet mbi entitetet e BPCJF-së si të tilla; • paqartësia me standardet ndërkombëtare mbi rrethanat për ndalimin e shpalosjes; • disa BPCJF nuk duhet të krijojnë dhe mbajnë procedura, politika dhe kontrole të brendshme për të parandaluar PP dhe FT, dhe t'iu komunikojnë këto punojësve të tyre; • nga BPCJF-të nuk kërkohet të krijojnë rregulime të duhura të menaxhimit të pajtueshmërisë; • nga BPCJF-të nuk kërkohet të emërojnë një zyrtar të pajtueshmërisë prandaj nuk ka dispozita për zyrtar të pajtueshmërisë për të vepruar në mënyrë të pavarur dhe të raportojnë tek menaxhmenti i lartë mbi nivelin e ardhshëm raportues të zyrtarit të pajtueshmërisë apo bordit të drejtorëve; • nga disa BPCJF nuk kërkohet të mbajnë një funksion auditimi me burime të duhura dhe të pavarur; • kërkesa për të krijuar programe të trajnimeve të vazhdueshme për punonjësit nuk imponohet mbi të gjitha kategoritë e BPCJF-ve; • nga shumica e BPCJF-ve nuk kërkohet të kenë procedura të shqyrtimit për të siguruar standarde të larta kur punësojnë punonjës; • BPCJF-të nuk këshillohen mbi brengat në lidhje me dobësitë në sistemet e LPP/LFT të vendeve/juridiksioneve të tjera; • nuk ka detyrim për të dokumentuar gjetjet e analizave për transaksione të mëdha komplekse; • nuk ka dispozita për autoritetet kompetente relevante për të ndërmarrë kundërmasa në rrethanat kur një vend apo

	Klasifikimi	Përmbledhje e faktorëve bazë për klasifikim
		<p>juridiksion nuk zbaton ose zbaton në mënyrë të pamjaftueshme Rekomandimet e FATF-së; dhe</p> <ul style="list-style-type: none"> • çëshjet e efektshmërisë që ndërlidhen me: <ul style="list-style-type: none"> - Numrin jashtëzakonisht të vogël të RTD-ve të dorëzuara; - Vetëdijesimi shumë i ulët i BPCJF-ve; dhe - Mungesa e mbikëqyrjes.

4.3. Rregullimi, mbikëqyrja dhe monitorimi (R.24 - R25)

4.3.1. Përshkrimi dhe Analiza

Rekomandimi 24

2255. Rekomandimi 24 kërkon që bizneset dhe profesionet jofinanciare t'i nënshtrohen masave rregullatore dhe mbikëqyrëse. Rekomandimi kërkon që si minimum, kazinotë duhet të jenë të licencuara; duhet të kenë procedura për të parandaluar që kriminelët të jenë pronar të kazinove dhe procedura për të siguruar që kazinotë mbikëqyrën në mënyrë efektive për përmbushjen e detyrimeve për LPP/LFT. Ajo më tej kërkon që të gjitha BPCJF-të e tjera t'i nënshtrohen sistemeve efektive të monitorimit dhe të sigurojnë pajtueshmëri me detyrimet e LPP/LFT.

2256. Paragrafët në vijim do të analizojnë, evalulojnë dhe vlerësojnë dispozitat përkatëse ligjore dhe rregullative në këtë drejtim së bashku me zbatimin e tyre efektiv si nga ana industrisë ashtu edhe nga ana e autoriteteve në Kosovë.

Kazinotë t'i nënshtrohen një regjimi të plotë rregullator dhe mbikëqyrës - Kriteri Thelbësor 24.1

2257. KTH 24.1 kërkon që vendet të sigurojnë që kazinotë (përfshirë kazinotë e internetit) i nënshtrohen regjimit të plotë rregullativ dhe mbikëqyrës që siguronë se ata zbatojnë në mënyrë efektive masat LPP/LFT të kërkuara sipas Rekomandimeve të FATF-së.

2258. Kazinotë qeverisen nga Ligji Nr. 04/L-080 për lojërat e fatit të vitit 2012. Ligji rregullon tri lloje të tjera të subjekteve të lojrave: makinat slot; bastoret; dhe bingot në mjedis të mbyllur. Ligji parasheh licencimin, operimin dhe mbikëqyrjen e kazinove dhe në këtë drejtim emëron një autoritet përgjegjës për licencimin dhe sigurimin e pajtueshmërisë me Ligjin për qëllime prudenciale¹⁸⁷.

2259. Duke qenë të njohura si subjekte raportuese sipas nenit 16 të Ligjit për LPP/LFT kazinotë i nënshtrohen detyrimeve sipas këtij ligji i cili gjithashtu e cakton një autoritet përgjegjës për të siguruar pajtueshmërinë me to.

Regjimi rregullator dhe mbikëqyrës i LPP/LFT për kazinotë - Kriteri Thelbësor 24.1.1

2260. KTH 24.1.1 kërkon që autoriteti kompetent të caktohet me përgjegjësitë për rregullimin dhe mbikëqyrjen kazinove për qëllime të parandalimit të PP dhe FT.

2261. Neni 30 i Ligjit për LPP/LFT e emëron NJIF si autoriteti mbikëqyrës kompetent për të gjitha subjektet e raportimit të njohura si të tilla në bazë të nenit 16 të Ligjit - me përjashtim të kompanive të ndërtimit¹⁸⁸. Për këtë arsye, si subjekte raportuese të njohura, kazinotë do të jenë subjekt i mbikëqyrjes së NJIF për qëllime të LPP/LFT. NJIF pohon se praktikon një qasje bazuar në

187. Kjo pjesë fokusohet mbi kazinotë dhe nuk bën reference në Objektet e Licencuara të Lojërave të Fatit dhe Shtëpите e Lojërave siç thuhet në Ligjin për LPP/LFT, pasi që, siç është identifikuar tanimë sipas analizës së Rekomandimit 12 këto nuk njihen në mënyrë të qartë si subjekte raportuese dhe argumentet e ngritura nën Rekomandimin 12 mbeten valide për qëllime të Rekomandimit 24.

188. Në pajtim me nenin 36A të Ligjit për LPP/LFT, NJIF dhe BQK kanë nënshkruar një MM përmes së cilës NJIF ia delegon kompetencat e veta mbikëqyrëse për sektorin financiar BQK-së- luteni të referoheni tek analiza e Rekomandimit 23 dhe Rekomandimit 29 nën Pjesën 3 të këtij Raporti.

rezik për funksionet e tij mbikëqyrëse sipas PSO-ve të veta të cilat ekipi i vlerësimit nuk i ka pare prandaj edhe nuk mund të vijë në një konkludim.

2262. Kompetencat mbikëqyrëse të NJIF në këtë drejtim janë diskutuar në analizën e Rekomandimit 29 në Pjesën 3 të këtij Raporti. Rrjedhimisht të gjitha gjetjet që kanë të bëjnë me kompetencat mbikëqyrëse të NJIF të identifikuar në analizën e Rekomandimit 29 ndikojnë në analizën e Rekomandimit 24.

2263. Sipas Ligjit për LPP/LFT, NJIF ka gjithashtu një kompetencë rregullatore mbi subjektet raportuese të njohura. Në të vërtetë, dhe në mënyrë specifike për qëllimet e kazinove, paragrafi (8) i nenit 28 i Ligjit për LPP/LFT ngarkon NJIF me përgjegjësi rregullatore: *Nga koha në kohë, NJIF do të miratojë, ndryshojë, ose shfuqizojë akte nënligjore në përputhje me politikën, objektet dhe qëllimet e kësaj pjese të ligjit nëse e sheh të nevojshme ose të dëshirueshme në interesin e përgjithshëm në zbatimin e politikës dhe dispozitave të këtij ligji.*

2264. Deri në kohën e vizitës në terren të Ciklit të dytë, NJIF-i nuk e kishte konsideruar të nevojshme për të nxjerrë të gjitha aktet nënligjore në këtë drejtim. Edhe pse ekipi i vlerësimit e pranon se si është informuar nga ATK vetëm një licencë për një kazino është lëshuar, por kjo është ende e paefektshme, është e rekomandueshme që NJIF-i të konsiderojë udhëzime të tilla në përputhje me ligjin¹⁸⁹.

2265. Nga aspekti i kujdesit, kazinotë i nënshtrohen regjimit mbikëqyrës të Autoritetit të Lojërave të Fatit në ATK. Në rrjedhën e vizitës në terren, Autoriteti informoi ekipin e vlerësimit që kazinotë (nuk ka aktualisht kazino që operojnë në Kosovë) janë të mbikëqyruar jashtë terrenit nga dy ekipe - një mbi licencimin dhe një mbi auditimin. Nga koha në kohë, ATK gjithashtu i viziton ata në vend (përfshirë shtëpitë e tjera të lojës). Qëllimet kryesore të ekzaminimeve janë të sigurohen pajtueshmëria dhe çështjet tatimore. Inspektimet bëhen përmes rajoneve ku çdo rajon kryen kontrolle të saj në bashkëpunim të ngushtë me zyrtarët e Autoritetit të Lojërave të Fatit.

2266. ATK më tej ka njoftuar se nga aspekti i ndjekjes penale, Autoriteti gjithashtu inspekton për qëllime të LPP/LFT për shkak të seriozitetit dhe ndikimit të PP dhe FT. Pavarësisht nga kjo, nuk ka marrëveshje mbikëqyrëse ndërmjet NJIF dhe ATK në kuptim të nenit 36A të Ligjit për LPP/LFT.

2267. Në mungesë të kazinove që veprojnë në Kosovë ekipi i vlerësimit nuk mund të vlerësojë efektivitetin e regjimit mbikëqyrës të NJIF dhe kuptimin e detyrimeve sipas Ligjit për LPP/LFT nga kazinotë.

Kazinotë e licencuara nga autoriteti i caktuar kompetent – Kriteri Thelbësor 24.1.2

2268. Neni 24 i Ligjit Nr. 04/L-080 përcakton Autoritetin e Lojërave të Fatit brenda ATK-së, si autoritet përgjegjës për zbatimin e Ligjit të lartpërmendur. Ligji cakton kompetencat mbikëqyrëse dhe rregullatore të Autoritetit – referohuni në nenin 2 të Ligjit.

2269. Sipas paragrafit (1) të nenit 25 të Ligjit për Lojërat e Fatit, ATK mund të lëshojë gjashtë lloje të licencave për lojërat e fatit, ndër të cilat është licenca për kazino. Sipas këtij paragrafi një licencë është e detyrueshme dhe nuk është e përhershme: licenca për kazino është e nevojshme për çdo person i cili ushtron veprimtarinë, menaxhon ose shpalos çfarëdo lloji të Lojërave Kazino, ose që merr drejtpërdrejt ose tërthorazi një kompensim ose çmim ose ndonjë përqindje apo një pjesë të parave ose të pasurisë e cila vihet në lojë në mënyrë që të mbajë, menaxhojë, ose vazhdojë një lojë kazino. Lojërat Kazino dhe pajisjet e Kazino Lojërave do të blihen ose të ofrohen vetëm nga personat e miratuar dhe të licencuar nga ATK. Çdo Licencë për një Kazino sipas këtij paragrafi do të skadojë në tri (3) vite nga data e lëshimit, por ajo mund të rinovohet sipas kërkesës.

2270. Neni 31 i Ligjit për Lojërat e Fatit parashikon disa kushte sipas licencave:

- Licenca është e revokueshme dhe jo e transferueshme;
- I licencuari nuk ka të drejtë të përhershme për licencë; dhe
- Licenca është e kushtëzuar me kualifikimin e vazhdueshëm dhe të duhur dhe nga përkufizimi i qartë që i njëjti është i detyruar t'iu ofrojë autoriteteve rregullatore, hetuese dhe zbatuese të ligjit çdo ndihmë dhe informacion të nevojshëm për të siguruar përputhshmërinë me politikën dhe kërkesat e këtij ligji.

189. Në analizën e Rekomandimit 12, ekipi i vlerësimit nënvizon nevojën për dispozita legjislative apo rregullative që përkufizojnë kazinotë, objektet e licencuara të lojërave të fatit dhe shtëpitë e lojërave.

2271. Neni 32 i Ligjit për Lojërat e Fatit parasheh më tej se barra e provës për kualifikimin e kërkuesit si marrës i licencës, regjistrimin, përshtatshmërinë ose lejen e kërkuar me këtë ligj, bie mbi vetë kërkuesin.

2272. Sipas nenit 40 të Ligjit për Lojërat e Fatit çdo licencë që është në fuqi, do të shtyhet nga ATK për periudha të njëpasnjëshme të barabarta me periudhën fillestare të licencës, pasi të jetë bërë kërkesa për shtyrje dhe të jenë plotësuar pagesat e licencës dhe taksat e kërkuara me ligj dhe akte nënligjore. Nuk ka dispozita specifike për kriteret për vazhdimin e licencës, por del se një shtyrje trajtohet si licencë e re prandaj edhe zbatohen dispozitat e nenit 32.

2273. Në gusht të vitit 2013, në pajtim me paragrafin (4) të nenit 81 të Ligjit Nr. 04/L-080 mbi Lojërat e Fatit, MF ka nxjerrë Udhëzim Administrativ MF – Nr. 3/2013 "Për zbatimin e ligjit Nr. 4/L-080 për lojërat e fatit". Udhëzimi Administrativ është i një natyre të kujdesshme që ka të bëjë me procedurat e licencimit dhe operacionale të lojërave të fatit sipas ligjit Nr. 04/L-080. Udhëzimi Administrativ mbulon gjithashtu strukturën dhe operacionet e brendshme të Autoritetit për Lojërat e Fatit me ATK-në. Në lidhje me licencimin, Udhëzimi Administrativ përfshin një shtojcë me të gjitha llojet e certifikatave dhe formave të kërkuara: certifikatat e licencës, formularët dhe udhëzimet për zbatim, regjistrim, gjetjet e përshtatshmërisë ("të përshtatshëm dhe të duhur"), llojet e informacionit, pozitat e klasifikuara si njerëzit kyç, pagesat për regjistrimin fillestar të të punësuarve kryesorë dhe zgjerimet e tyre më vonë, format tatimore dhe deklaratat si dhe lejet e tjera të veçanta të nevojshme.

Parandalimi i kriminelëve për të pasur kazino në pronësi - Kriteri Thelbësor 24.1.3

2274. KTH 24.1.3 kërkon që autoriteti kompetent duhet të jetë përgjegjës për të ndërmarrë masat e nevojshme për të parandaluar kriminelët apo bashkëpunëtorët e tyre nga mbajtja ose të qenit pronar përfitues i një interesi të rëndësishëm ose kontrollues, duke mbajtur një funksion të menaxhimit ose duke qenë një operator i një kazinoje. Metodologjia e FATF-së nuk e përkufizon 'interesin e rëndësishëm' dhe kështu kjo është lënë në diskrecion të vendeve.

2275. Ligji për lojërat e fatit përcakton kriteret që duhet të zbatohen nga ATK për miratimin apo zgjerimin e licencave për kazinotë – që njihen si "kriteret e përshtatshmërisë". Edhe pse paragrafi (1) i nenit 32 përcakton se barra e provës së përshtatshmërisë së kërkuesit i takon vetë kërkuesit, paragrafi (2) i të njëjtit nen parashikon disa kushte që duhet të përmbushen. Me interes të veçantë për qëllime të KTH 24.1.3 janë kushtet në vijim:

- të mos jetë i dënuar për vepër penale me më shumë se 6 (gjashtë) muaj, në Kosovë apo në ndonjë vend tjetër;
- të mos përbëjë rrezik për interesin publik të Kosovës.

2276. Sipas nenit 33, ndër të tjera, këto kushte mbi përshtatshmërinë - dhe të tjerët - duhet të përmbushen nga:

- në lidhje me kompanitë private të licencuara në bazë të këtij ligji, të gjithë zyrtarët, drejtorët dhe të gjithë aksionarët të cilët kanë më shumë se pesë përqind (5%) interes më në kompanitë e tilla;
- në lidhje me kompanitë që tregtojnë në tregje të shkëmbimit të aksioneve dhe që janë të licencuara sipas këtij ligji, të gjithë zyrtarët, drejtorët dhe aksionarët të cilët kanë më shumë se dhjetë për qind (10%) interes apo kontroll mbi kompaninë

2277. Ligji për lojërat e fatit nuk përcakton se çfarë përbën një interes të rëndësishëm në aksionet e personit juridik. Megjithatë, për qëllime për shembull të institucioneve financiare, Ligji për Bankat përcakton një "interes të rëndësishëm" si një mbajtje të drejtpërdrejtë ose të tërthortë të një interesi në një subjekt juridik, vetëm ose në bashkëpunim me një person tjetër, që përfaqëson pesë për qind ose më shumë të aksioneve me të drejtë vote, ose, në mendimin e BQK-së, bazuar në faktet dhe rrethanat e asaj mbajtjeje bën të mundur që mbajtësi të ushtron kontroll mbi personin juridik në të cilën mbahen këto aksione.

2278. Përderisa nuk është e qartë pse Ligji për lojërat e fatit zbaton nivele të ndryshme të mbajtjes së aksioneve të kompanive private dhe kompanive në tregun e shkëmbimit të aksioneve, është e rekomandueshme që një përkufizim i "interes të rëndësishëm" mbi bazën e përkufizimit të dhënë në Ligjin për Bankat dhe kriteret në nenin 33 të Ligjit siç tregohet më lart, të harmonizohen në përputhje me rrethanat.

2279. Për më tepër, nuk është e qartë nëse thirrja në një "kompani private" do të përfshinte edhe një kompani që nuk është e kuotuar në tregun e bursës, por aksionet e të cilës janë të transferueshme, qofshin vendore ose të huaja.

Kategoritë e tjera të BPCJF-ve që i nënshtrohen sistemeve efektive të monitorimit - Kriteri Thelbësor 24.2

2280. KTH 24.2 kërkon nga vendet që të sigurojnë se të gjitha kategoritë e tjera të BPCJF-ve t'i nënshtrohen sistemeve efektive për monitorim në përputhje me detyrimet e tyre bazuar në rrezikun e PP dhe FT në atë sektor. Nëse ekziston një rrezik i provuar rrezik i ulët atëherë masat monitoruese të zbatuara do të mund të ulëshin - duke zbatuar një qasje të bazuar në rrezik përkitazi me monitorimin.

2281. Pavarësisht se të gjitha kategoritë e BPCJF-ve me përjashtim të kompanive të ndërtimit, bien brenda kompetencave mbikëqyrëse të NJIF në kuptim të nenit 30 të Ligjit, Ligji për LPP/LFT nuk e parasheh NJIF si autoriteti mbikëqyrës për të zbatuar një qasje të bazuar në rrezik BPCJF.

2282. Në pyetjen pse kompanitë e ndërtimit janë të përjashtuara nga funksioni mbikëqyrës i NJIF dhe kështu ato mbeten pa mbikëqyrje për qëllime të Ligjit për LPP/LFT, NJIF ka informuar se përjashtimi është vendim i Kuvendit të Kosovës dhe FIU nuk pyet pse Kuvendi ka vendosur të nxjerrë ligje në këtë mënyrë. NJIF vetëm ndjek atë që është në ligj, pa pyetje pasi që nuk është përgjegjësi e NJIF për të siguruar që ligji parashikon në mënyrë të duhur regjimin e LPP/LFT.

2283. Ekipi i vlerësimit lut të ndryshoj përfundimin e mësipërm të NJIF në veçanti pasi që sipas Ligjit për LPP/LFT vetë NJIF është i detyruar për të dhënë këshilla për përshtatshmërinë e legjislacionit që është i nevojshëm për të parandaluar PP dhe FT -paragrafi (1.8) i nenit 14 i cili thotë:

"Mbledh të dhëna dhe shënime dhe bazuar mbi to bën rekomandime për Ministrinë e Ekonomisë dhe Financave, Ministrinë e Drejtësisë, Policinë, DKT e Kosovës dhe/apo personat e tjerë relevant apo organet në lidhje me masat që mund të merren dhe legjislacionin që mund të miratohet për të luftuar pastrimin e parave dhe financimin e veprimtarive terroriste".

2284. VKR konstaton se bizneset e ndërtimit, bizneset e pasurive të paluajtshme dhe stacionet e derivateve janë sektorët më të nënshtrohen ndaj rrezikut për PP me një rëndësi të lartë të pasojës dhe një gjasë pothuajse të mundur. Rrjedhimisht, VKR rekomandon masa të menjëhershme. Në të vërtetë, gjatë vizitës në terren, ekipi i vlerësimit është informuar se në vlerësimin e rrezikut të sektorëve të veçantë pas VKR-së, industria e ndërtimit do të jetë sektori i parë që do të vlerësohet.

2285. Prandaj nuk është e qartë se si një sektor që është identifikuar si një nga zonat me rrezikun më të lartë për PP, dhe e cila ka qenë e përfshirë si një subjekt raportimi është përjashtuar qëllimisht nga monitorimi mbi përputhshmërinë me Ligjin për LPP/LFT dhe kështu as të mos adresohet në asnjë udhëzim rregullator që mund të lëshohet eventualisht për BPCJF-të.

2286. Ekipi i vlerësimit prandaj rekomandon që si pjesë e vlerësimit sektorial të rrezikut të sektorit të ndërtimit, të merren parasysh ose të zgjerohen kompetencat mbikëqyrëse të NJIF për të mbuluar edhe sektorin e ndërtimit apo të emërohet një autoritet i veçantë kompetent për këtë qëllim përmes rregullimeve brenda dispozitave të nenit 36A të Ligjit për LPP/LFT ngjashëm me rregullimet me BQK-në për sektorin financiar.

Autoriteti i caktuar kompetent për kategoritë e tjera të BPCJF-ve - Kriteri Thelbësor 24.2.1

2287. KTH 24.2.1 me rastin e kërkimit të caktimit të një autoriteti kompetent me një kompetencë rregullative dhe mbikëqyrëse të LPP/LFT për kategoritë e tjera të BPCJF-ve, më tej kërkon që autoriteti kompetent i tillë të ketë kompetenca të mjaftueshme për të kryer funksionet e tij, duke përfshirë fuqinë për të monitoruar dhe sanksionuar, të mbështetur nga burime të mjaftueshme teknike dhe të tjera.

2288. Neni 30 i Ligjit për LPP/LFT emëron NJIF si autoriteti mbikëqyrës për qëllime të ligjit për të mbikëqyrë të gjitha subjektet raportuese sipas Ligjit, me përjashtim të kompanive të ndërtimit. Duke bërë kështu, neni 30 parasheh kompetencat e NJIF për të ndërmarrë në mënyrë efektive detyrat e tij mbikëqyrëse. Gjatë përcaktimit të parametrave brenda të cilit zyrtarët e autorizuar të

NJIF-it mund të kryejnë inspektimet e tyre, duke përfshirë të drejtën e hyrjes, dhe të drejtën për të kërkuar kopje të dokumenteve, neni 30 më tej detyron pronarin ose personin përgjegjës të lokalit që inspektohet dhe çdo person të pranishëm në atë mjedis t'i ofrojë zyrtarëve të autorizuar të gjithë ndihmën e arsyeshme për t'iu mundësuar atyre që të kryejnë përgjegjësitë e tyre.

2289. Në mungesë të një qasjeje mbikëqyrëse të bazuar në rrezik dhe nën dritën e burimeve në dispozicion në NJIF, ekipi i vlerësimit e vë në pikëpyetje kapacitetin e NJIF të monitorojë në mënyrë efektive një gamë të gjerë të subjekteve raportuese që bien brenda veprimtarisë së tij – referohuni po ashtu edhe për analizën e Rekomandimit 30 në Pjesën 3 të këtij Raporti.

2290. Sipas Raportit Vjetor 2011 të NJIF, gjatë tremujorit të parë të vitit 2011, katër raste të inspektimit të pajtueshmërisë ishin në vazhdim e sipër, kurse katër ishin nisur në të njëjtën kohë me dy raste të mbetura hapur deri në fund të tremujorit. Këto inspektime kryesisht janë fokusuar në IMF si OJQ. Përderisa nuk është ndërmarrë asnjë inspektim i pajtueshmërisë gjatë tremujorit të dytë për shkak të mungesës së personelit në NJIF, gjatë tremujorit të tretë dy inspektime të pajtueshmërisë kanë qenë në proces dhe dy të tjera të iniciuara janë fokusuar kryesisht mbi shitësit e makinave dhe agjentët e pasurive të paluajtshme.

2291. Nuk ka statistika, të dhëna apo informacione mbi inspektimet e pajtueshmërisë nga NJIF për vitin 2012 në Raportin e tij Vjetor. Për më tepër, përderisa Raporti Vjetor 2012 rreshton objektivat e NJIF-it për vitin 2013, nuk bëhet referencë në përgjegjësinë e saj mbikëqyrëse sipas Ligjit për LPP/LFT.

2292. Numri i ulët i inspektimeve të pajtueshmërisë nga NJIF ngre shqetësime për efektivitetin e monitorimit të sistemit, në veçanti në lidhje me monitorimin e BPCJF-ve.

2293. NJIF prandaj duhet ose të pajiset me burime të nevojshme për të përmbushur në mënyrë efektive mandatin e vet mbikëqyrës të BPCJF-ve ose, kur është e nevojshme, të hyjë në marrëveshje me autoritetet përkatëse për sektorët specifikë BPCJF-ve në përputhje me dispozitat e nenit 36A të Ligjit për LPP/LFT. Kjo e fundit do të ishte zgjidhje më efektive pasi që NJIF ka një përqendrim të njohurive mbi masat dhe detyrimet e LPP/LFT. Megjithatë kjo duhet të shoqërohet me dispozitat ligjore dhe zbatimin efektiv të një qasje mbikëqyrëse të bazuar në rrezik.

2294. Kompetencat mbikëqyrëse të NJIF për qëllime të BCJPF-ve diskutohen dhe vlerësohen në bazë të analizës për Rekomandimin 29 në Pjesën 3 të këtij raporti pasi që NJIF gjithashtu ka një përgjegjësi ligjore mbikëqyrëse për sektorin financiar. Si pasojë të gjitha gjetjet që kanë të bëjnë me kompetencat mbikëqyrëse të NJIF në Rekomandimin 29 dhe të gjitha rekomandimet e bëra për këtë qëllim janë të zbatueshme për qëllimet e Rekomandimit 24, KTH 24.2.1.

2295. Për më tepër, siç është përcaktuar tashmë në këtë Raport, Ligji për LPP/LFT nuk parasheh një gamë të sanksioneve. Në të vërtetë ajo vetëm parashikon sanksione administrative të cilat janë të një natyre me para - shih analizën e Rekomandimit 17 në Pjesën 3 të këtij Raporti.

2296. Në përmbledhje, gjetjet nën Rekomandimin 29 mund të grupohen si më poshtë edhe pse një lexim i plotë i analizës në Rekomandimin 29 është shumë e këshillueshme për të vënë në kontekst këto si në vijim:

- paqartësitë ligjore mbi kompetencat e përgjithshme të NJIF për të ndërmarrë ekzaminime pakushtëzuara të në vend ((KTH29.2) - KTH 24.1 dhe KTH 24.2);
- Mungesa e një mandati për NJIF për të ndërmarrë ekzaminime jashtë terrenit ((KTH 29.3) - KTH 24.1 dhe KTH 24.2.1);
- Mungesa e një game të sanksioneve ((KTH 17.4) - KTH 24.2.1);
- nuk ka kompetenca të duhura të zbatimit dhe sanksionimit të drejtorëve apo menaxhmentit të lartë të BPCJF-ve për dështimin për të qenë në përputhje me dispozitat e Ligjit për LPP/LFT ((KTH 29.4) – KTH 24.1.1 dhe KTH 24.2.1).

Efektshmëria

2297. Në rastin e kazinove, ekipi i vlerësimit nuk mund të masë efektivitetin e sistemit, sepse, përderisa legjislacioni është në parim në vend, nuk ka kazino të licencuara dhe kështu sistemi mbikëqyrës nuk është operativ. Në lidhje me llojet e tjera të lojërave të fatit nuk duket është bërë ndonjë monitorim për qëllime të sigurimit të përputhshmërisë me Ligjin për LPP/LFT.

2298. Në lidhje me BPCJF-të e tjera, ka shqetësime të ndryshme të ngritura në analizën që ngre dyshime nëse sistemi është zbatuar në mënyrë të duhur, ekziston mungesë e vetëdijes dhe numër i ulët i ekzaminimeve në vend dhe për këtë arsye ndikim negativ në efikasitetin.

Rekomandimi 25

2299. Rekomandimi 25 kërkon nga autoritetet kompetente për të dhënë udhëzime dhe përgjigje institucioneve financiare dhe BPCJF-ve për t'i ndihmuar ata në zbatimin me efektivitet të masave kombëtare për parandalimin e PP dhe FT, sidomos në zbulimin dhe raportimin e transaksioneve të dyshimta.

2300. Rekomandimi 25 është analizuar rrjedhimisht në Pjesën 3 të këtij Raporti edhe për sektorin financiar edhe për BPCJF-të. Për analiza, gjetje, komente dhe rekomandime, përfshirë efikasitetin, luteni të referoheni në Pjesën 3 të këtij Raporti në përputhje me rrethanat.

4.3.2. Rekomandimet dhe Komentet

2301. Megjithëse detyrimet mbikëqyrëse ligjore janë miratuar dhe struktura mbikëqyrëse brenda NJIF është ndërtuar deri në shkallë të caktuar, mbeten disa zbrastë dhe mangësi në sistem që duhet të adresohen. Këto mund të grupohen si më poshtë, edhe pse një lexim i plotë i analizës së Rekomandimit 24 më sipër është rekomanduar fuqimisht, në mënyrë që të metat e identifikuara të vihen në kontekst:

- mangësitë dhe dobësitë në kompetencat mbikëqyrëse të NJIF të identifikuara në analizën e Rekomandimit 29 në Pjesën 3 të këtij Raporti në përgjithësi zbatohen gjithashtu edhe për Rekomandimin 24 (KTH 24.1.1);
- Mungesa e udhëzimeve rregullative për kazinotë nga NJIF në përputhje me nenin 28 të Ligjit për LPP/LFT (KTH 24.1.1);
- nuk ka një përkufizim të asaj çka përbën një aksionar të "rëndësishëm" (KTH 24.1.3);
- mospërputhje në nivelin e aksionareve për identifikimin e zyrtarëve, drejtorëve dhe aksionerëve të kompanive private dhe të kuotuar (KTH 24.1.3);
- nuk është e qartë nëse referenca në një "kompani private" do të përfshinte edhe një kompani që nuk është kuotuar në tregun e bursës, por aksionet e të cilit janë të transferueshme, qofshin vendase ose të huaja (KTH 24.1.3);
- moszbatimi i një qasjeje mbikëqyrëse të bazuar në rrezik (KTH 24.2);
- mungesa e kompetencave ligjore për NJIF për të zbatuar një qasje të bazuar në rrezik (KTH 24.2);
- numri i ulët i vizitave të pajtueshmërisë në terren nga NJIF (KTH 24.2.1);
- nuk është emëruar asnjë autoritet mbikëqyrës për kompani të ndërtimit si subjekte raportuese sipas Ligjit për LPP/LFT (KTH 24.2 dhe KTH 24.2.1));
- mungesa e një game të sanksioneve që do të zbatohen në mënyrë proporcionale me peshën e një veprë penale ((KTH 17.4) - KTH 24.2.1);
- nuk ka kompetenca të duhura të zbatimit dhe sanksionimit kundër drejtorëve apo menaxhmentit të lartë të BPCJF-ve për dështimin për të qenë në përputhje me dispozitat e Ligjit për LPP/LFT ((KTH 29.4) - KTH 24.1.1 dhe KTH 24.2.1)
- paqartësi ligjore në kompetencat e përgjithshme të NJIF për të ndërmarrë ekzaminime të pakushtëzuara në vend ((KTH 29.2) - KTH 24.1 dhe KTH 24.2);
- Mungesa e një mandati për NJIF për të ndërmarrë ekzaminime jashtë terrenit ((KTH 29.3) - KTH 24.1 dhe KTH 24.2.1); dhe
- burimet njerëzore për autoritetet mbikëqyrëse janë të pamjaftueshme duke ndikuar kështu në efektivitet ((KTH 30.1) - KTH 24.2.1).

2302. Në këtë kontekst dhe për të përmirësuar regjimin rregullator dhe mbikëqyrës për BPCJF-të, ky Raport jep rekomandime të ndryshme. Përderisa rëndësia e leximit të plotë të analizës për Rekomandimin 24 është shumë e lartë, brenda këtij konteksti rekomandimet mund të grupohen si më poshtë:

- rekomandimet për rritjen dhe forcimin e kompetencave mbikëqyrëse të NJIF të bëra nën analizën e Rekomandimit 29 në Pjesën 3 të këtij Raporti në përgjithësi zbatohen edhe për Rekomandimin 24;

- edhe pse aktualisht nuk ka kazino operacionale në Kosovë, NJIF duhet të marrë parasysh zhvillimin e akteve nënligjore për kazinotë siç kërkohet sipas nenit 28 të Ligjit për LPP/LFT;
- një përkufizim i "interesit të rëndësishëm" në bazë të përkufizimit të dhënë në Ligjin për Bankat duhet të përfshihet në Ligjin për Lojërat e Fatit dhe kriteret e licencimit sipas nenit 33 të Ligjit duhet të harmonizohen në përputhje me rrethanat;
- duhet të merret parasysh ose të zgjerohen kompetencat mbikëqyrëse të NJIF-it për të mbuluar edhe sektorin e ndërtimit ose të emërohet një autoritet i veçantë kompetent për këtë qëllim nënmbjet rregullimeve me NJIF-in sipas nenit 36A të Ligjit për LPP/LFT;
- ose t'i ofrohen NJIF-it burime të mjaftueshme për të përmbushur mandatin e saj mbikëqyrës ose të parashihen masat sipas nenit 36A të Ligjit për LPP/LFT të ngjashme me ato të BQK-së për sektorin financiar; dhe
- të futen masa ligjore dhe zbatuese për një qasje mbikëqyrës të bazuar në rrezik.

4.3.3. Klasifikimi për Rekomandimin 24

	Klasifikimi	Përmbledhje e faktorëve bazë për klasifikim
R.24	MP	<ul style="list-style-type: none"> • nuk ka përkufizim të asaj se çka përbën "aksionar të rëndësishëm"; • paqartësi në nivelin e aksionarëve për identifikimin e zyrtarëve, drejtorëve dhe aksionarëve të kompanive private dhe të kuotuarra; • mungesa e kompetencave ligjore për NJIF për të zbatuar qasje mbikëqyrëse të bazuar në rrezik dhe rrjedhimisht moszbatimi i qasjes së bazuar në rrezik; • numri i vogël i vizitave të pajtueshmërisë në terren nga NJIF; • mungesa e autoritetit mbikëqyrës të emëruar për kompanitë e ndërtimit si subjekte raportuese sipas Ligjit për LPP/LFT; • mungesa e një game të sanksioneve që duhet zbatuar në mënyrë proporcionale me peshën e një veprë penale; • nuk ka kompetenca të duhura të zbatimit dhe sanksionimit kundër drejtorëve dhe menaxhmentit të lartë të BPCJF-ve për dështimin për të qenë në pajtim me dispozitat e Ligjit për LPP/LFT; • paqartësia ligjore mbi kompetencat e përgjithshme të NJIF për të ndërmarrë vizita të pakushtëzuara jashtë terrenit; dhe • mungesa e mandatit për NJIF për të ndërmarrë ekzaminime jashtë terrenit.

4.4. Bizneset dhe profesionet e tjera dhe teknikat moderne të transaksioneve të sigurta (R.20)

Korniza ligjore kryesore

- Ligji për Parandalimin e Pastrimit të Parave dhe Financimin e Terrorizmit (Ligji Nr. 03/L-196 i datës 30/09/2010), i ndryshuar me Ligjin Nr. 04/L-178 i datës 11.02.2013, më tej "Ligji për LPP/LFT";
- Ligji për Bankën Qendrore të Kosovës (Ligji Nr. 03/L-209 i datës 22.07.2010), më tej "Ligji mbi BQK-në";
- Ligji për Sistemin e Pagesave (Ligji Nr. 04/L-155 i datës 04.04.2013);
- BQK - Rregullorja për Pagesat Ndërkombëtare e muajit janar 2014.

4.4.1. Përshkrimi dhe Analiza

2303. Objektivi i Rekomandimit 20 ka dy kuptime. Ai kërkon zbatimin e detyrimeve për parandalimin e PP dhe FT tek bizneset dhe profesionet e tjera që përbëjnë rrezik të PP dhe FT (KTH 20.1) si dhe zhvillimit dhe përdorimit të teknikave të menaxhimit të parave për zvogëlimin e cenueshmërisë së PP dhe FT (KTH 20.2).

Zbatimi i detyrimeve ndaj bizneseve dhe profesioneve të tjera jofinanciare (ndryshe nga BPCJF-të - Kriteri Thelbësor 20.1

2304. KTH 20.1 kërkon që vendet të marrin në konsideratë zbatimin e Rekomandimeve 5, 6, 8-11, 13-15, 17 dhe 21 për bizneset dhe profesionet jofinanciare të cilat nuk janë të përfshira tashmë nën listën e designuar të BPCJF-ve sipas Metodologjisë së FATF-së dhe që janë në rrezik të keqpërdoren për PP ose FT.

2305. Siç tregohet në analizën e Rekomandimit 12, lista e subjekteve raportuese me përjashtim të sektorit financiar në bazë të nenit 16 të Ligjit për LPP/LFT është më e gjerë se sa lista e Metodologjisë së FATF-së. Neni 16 përfshin:

- Organizatat joqeveritare (OJQ).
- Subjektet politike.
- kompanitë e ndërtimit.
- agjentët e pasurive të paluajtshme.
- Personat fizikë ose juridikë tregtarë në mallra kur pranojnë pagesa në para të gatshme në një shumë prej dhjetëmijë (10,000) euro apo më shumë.

2306. Për më tepër, neni 16 Ligjit për LPP/LFT duket se njehë kontabilistë e çertifikuar, auditorët e licencuar dhe këshilltarët tatimorë si subjekte për gjithë veprimtaritë e tyre profesionale të raportimit¹⁹⁰.

2307. Prandaj, por pa paragjykuar shqetësimet e shprehura në vlerësimin e këtij Raporti mbi zbatimin e detyrimeve sipas Ligjit për LPP/LFT për disa biznese dhe profesione jofinanciare, legjislacioni i Kosovës tregon përputhje me KTH 20.1.

Zhvillimi dhe përdorimi i teknikave të menaxhimit të parave – Kriteri Thelbësor 20.2

2308. KTH 20.2 kërkon nga vendet që të marrin masa për të inkurajuar zhvillimin dhe përdorimin e teknikave moderne dhe të sigurta për të kryer transaksione financiare që janë më pak të cenueshme ndaj PP. Metodologjia e FATF-së ofron shembuj teknikash apo masash që mund të zbatohen si: zvogëlimi i varësisë nga paraja, përmbajtja nga nxjerrja e bankënotave tejet të mëdha në vlerë, si dhe sistemet e siguruara të transferimit automatik.

2309. Megjithëse janë ndërmarrë masat dhe masa shtesë janë duke u zbatuar, ekonomia në Kosovë mbetet e bazuar në para të gatshme në pjesën më të madhe të saj.

2310. Sipas nenit 16 të Ligjit për BQK-në, valuta e Kosovës përcaktohet me Ligj në pajtim me nenin 11 të Kushtetutës. Valuta ligjore aktualisht në Kosovë është Euroja. Të gjitha denominimet e bankënotave euro, përfshirë edhe atë prej 500 euro, janë lëshuar në qarkullim. Sipas nenit 16, vetëm BQK-ja do të ketë të drejtë të lëshojë bankënota dhe monedha. Në këtë kuptim, BQK-ja është përgjegjëse për mbajtjen e një mase të përshtatshme të bankënotave dhe monedhave në Kosovë.

2311. BQK-ja ka ofruar informata për lëshimin dhe tërheqjen e bankënotave sipas prerjeve për periudhën 2003 deri në 2013. Tabelat që vijojnë ofrojnë këto informata për periudhën 2009 deri më 2013 me mesataret për periudhën e njejtë.

2312. Tabela në vijim e ofruar nga BQK-ja tregon sasinë e bankënotave euro në qarkullim¹⁹¹:

190. Luteni të referoheni në Rekomandimin 12 me referencë në veprimtaritë e specifikuar.

191. Pasi që valuta në Kosovë është Euro, valuta në qarkullim mund të ndikohet edhe nga importi dhe eksporti i valutës nga vizitorët në Kosovë.

Tabela 25: Valutat e lëshuara nga BQK-ja (valuta në qarkullim)

Prerje/Viti	2009	2010	2011	2012	Mesatare
500 €	30,200	18,000	9,000	17,000	17,000
200 €	500	2,000	1,000	1000	1000
100 €	299,100	319,000	302,000	473,000	492,000
50 €	1,662,500	2,273,000	2,335,000	2,432,000	2,016,000
20 €	1,901,400	2,207,000	2,303,000	3,634,000	3,634,000
10 €	1,822,400	2,086,000	2,140,000	3,795,000	3,563,000
5 €	1,059,000	1,140,000	1,125,000	1,117,000	1,025,000
Gjithsej copë	6,775,100	8,045,000	8,215,000	11,469,000	10,478,000
Gjithsej shuma	189,782,000	225,650,000	224,735,000	293,815,000	266,735,000
<i>Prej të cilave 500 €</i>	<i>15,100,000</i>	<i>9,000,000</i>	<i>4,500,000</i>	<i>8,500,000</i>	<i>8,500,000</i>
Raporti i 500 € me totalin	7.96%	3.99%	2.00%	2,89%	3.19%

2313. Tabela në vijim e dhënë nga BQK-ja tregon tërheqjen e bankënotave euro nga qarkullimi:

Tabela 26: Valutat e depozituara në BQK (tërheqje nga qarkullimi)

Prerje/Viti	2009	2010	2011	2012	2013
500 €	317,200	342,000	425,000	360,00	316,000
200 €	158,100	186,000	214,000	181,000	124,000
100 €	1,334,400	1,415,000	1,650,000	1,759,000	1,762,000
50 €	3,875,100	4,283,000	5,027,000	5,078,000	5,319,000
20 €	2,553,700	2,633,000	2,774,000	3,579,000	3,467,000
10 €	2,447,800	2,453,000	2,494,000	3,536,000	3,526,000
5 €	1,246,000	1,329,000	1,293,000	1,388,000	1,132,000
Gjithsej copë	11,932,300	12,641,000	13,877,000	15,881,000	15,646,000
Gjithsej shuma	599,197,000	647,685,000	758,535,000	759,880,000	735,210,000
<i>Prej të cilave 500 €</i>	<i>158,600,000</i>	<i>171,000,000</i>	<i>212,500,000</i>	<i>180,000,000</i>	<i>158,000,000</i>
Raporti 500 € me totalin	26.47%	26.40%	28.01%	23,69%	21,49%

2314. Paragrafi (1) i nenit 22 të Ligjit për BQK-në përcakton që BQK-ja ka përgjegjësi ekskluzive për rregullimin, licencimin, regjistrimin dhe mbikëqyrjen e sistemeve të pagesave, kliringut dhe letrave me vlerë, siç përcaktohet më tutje me ligjet përkatëse. BQK-ja më tutje ka autorizimin të vendosë ndëshkime administrative sipas dispozitave përkatëse të Ligjit për BQK-në. BQK-ja është gjithashtu e autorizuar të rregullojë dhe mbikëqyrë nxjerrjen dhe cilësinë e instrumenteve të pagesës. Kjo kompetencë mbikëqyrëse më tutje përforcohet përmes Ligjit Nr. 04/L-155 mbi Sistemin e Pagesave i shpallur me Dekretin Nr. DL-016-2013 të 24 prill 2013.

2315. Brenda BQK-së, Departamenti i Sistemit të Pagesave mbikëqyr vetëm sistemet mes bankave në Kosovë, Sistemin Elektronik Ndërbankar të Pagesave (EICS). Ky sistem ka ofruar infrastrukturë teknike dhe mekanizëm të sigurtë, të shpejtë dhe efikas për qarkullimet e pagesave mes bankave në Kosovë¹⁹². BQK-ja ka informuar se ka miratuar Rregulloren mbi skemën e debitit direkt të sistemit elektronik të kliringut ndërbankar.

2316. BQK-ja ka informuar që nuk ka strategji specifike të dokumentuar dokumente politikash për të zvogëluar përdorimin e parasë. Megjithatë, masa të ndryshme janë marrë dhe janë duke u marrë në këtë drejtim. Në fakt, aktualisht ekziston një projekt i planifikuar për ndërtimin e një sistemi pagesash. Në këtë drejtim, produktet për pagesat direkte do të vendosen, duke zvogëluar kështu nevojën për të kryer pagesat dhe faturat me para. Duhet megjithatë të përmendet se në vitin 2009, BQK-ja ka zhvilluar një dokument mbi vizionin e vet për sistemin e ardhshëm të pagesave i cili është duke u zbatuar gradualisht. Në këtë drejtim, është themeluar një Këshill Kombëtar i Pagesave që përbëhet nga një Grup i Menaxhimit të Projektit. Objektivat e termave të references të Grupit të Menaxhimit të Projektit për zvogëlimin e transaksioneve me para të gatshme brenda Këshillit Kombëtar të Pagesave (KKP) janë të dyfishta¹⁹³. E para për të përgatitur

192. Raporti i Stabilitetit Financiar BQK, Nr. 04 Maj 2014, faqe 66

193. KKP i cili është themeluar nga BQK në muajin mars 2010 ka për qëllim përkrahjen e zhvillimit të një sistemi të qëndrueshëm dhe efikas për kliringun dhe pagimin e pagesave dhe siguracioneve në Kosovë.

një kod të miresjelljes dhe mundësisht propozimet për legjislacion për vepra dhe masa që duhet ndërmarrë nga bankat, komuniteti afarist dhe individët privat për zvogëlimin e volumit të transaksioneve të parasë së gatshme. E dyta, për të ndërtuar konsensus mes bankave në mënyrë që të nënshkruajnë dhe zbatojnë kodin e mirësjelljes dhe legjislacionin e mundshëm. Qëllimi kryesor i këtyre rregullimeve do të jetë së pari zvogëlimi i transaksioneve të parasë së gatshme duke krijuar mosstimulime për përdorimin e parasë së gatshme për të gjitha palet e interesuara-bankat, bizneset dhe individët; dhe e dyta rritja e transaksioneve jo në para të gatshme duke krijuar procese dhe infrastruktura që i stimulojnë palet e interesuara të përdorin alternativa të parasë së gatshme.

2317. Si rezultat, përdorimi i kartelave debitorë dhe kreditore gjithashtu po fiton dinamikë në Kosovë. Duke qenë se në qershor 2013 janë lëshuar 715,827 kartela debitore/kreditore prej tyre 702,238 kanë qenë aktive¹⁹⁴. BQK-ja ka ofruar statistikën në vijim për përdorimin e këtyre kartelave që nga viti 2009.

Tabela 27: Numri i kartelave kreditore dhe debitorë në përdorim

Lloji	2009	2010	2011	2012*	2013*
Kredit kartelat	31,508	37,922	74,873	95,942	99,339
Debit Kartelat	507,399	480,659	548,253	599,651	602,899
Numri i përgjithshëm i kartelave në përdorim	538,907	518,581	623,126	695,593	702,238

* Deri në qershor 2013

2318. Sipas Raportit të Stabilitetit Financiar të muajit maj 2014 të infrastrukturës bankare të BQK-së ka vazhduar të ketë tendencë të rritjes në aspektin e rritjes të Automated Teller Machines (ATM) dhe Pikave të shitjes (POS) pajisje të cilat mundësojnë klientëve për të bërë pagesat në pikat e shitjes. Numri i ATM-ve dhe pajisjeve POS të instaluar nga bankat tregtare shënuan një rritje vjetore prej 4.4% dhe 17.2%, përkatësisht, në qershor të vitit 2013. Numri total i ATM-ve të instaluar ka arritur 493, ndërsa numri i POS arriti në 9,039¹⁹⁵.

2319. Gjithashtu, sipas Raportit të Stabilitetit Financiar të muajit maj 2014 të BQK-së, llogaritë e e-banking, përmes të cilave përdoruesit mund të kenë qasje në shërbimet bankare online nëpërmjet internetit, kanë vazhduar të rriten. Në qershor të vitit 2013, numri i përgjithshëm i llogarive të e-banking ka arritur 113,171 duke treguar një rritje vjetore prej 12.6% krahasuar me muajin qershor 2012. Lidhur me vëllimin total të transaksioneve të e-banking, pasi që numri i transaksioneve të kryera përmes llogarive të e-banking është rritur, vlera e tyre është rritur gjithashtu në mënyrë të konsiderueshme. Numri i përgjithshëm i transaksioneve të kryera përmes llogarive e-banking arriti në 443,053 në qershor të vitit 2013 (243,184 në qershor 2012), ndërsa vlera totale e transaksioneve me anë të e-banking në të njëjtën periudhë arriti prej 1.1 miliard euro (509,000,000 euro në qershor 2012)¹⁹⁶.

2320. Raporti i Stabilitetit Financiar në vazhdim adreson sisteme të tjera në të cilat Kosova pritet të bëhet anëtare pas integritit në BE në të ardhmen. Sistemi Real Time Gross Settlement (RTGS), i cili do të përpunojë kryesisht pagesat e mëdha dhe pagesat urgjente midis bankave dhe institucioneve qeveritare në vend, mbetet në fazat fillestare të zbatimit. Rishikimi i strategjisë së sistemit të pagesave kombëtare (si pjesë e sistemit të përpunimit të pagesave), përfshin përpunimin e pagesave të shumave të vogla, Automatic Clearing House (ACH) përveç RTGS. Sistemi i pagesave ACH kryesisht përfshin pagesat e vogla të realizuara në grup në sesione të ndryshme të pagesave. Sipas sistemit të ri, funksionimi i të dy sistemeve të pagesave, sidomos rregullimi i pagesave në shuma të mëdha dhe pagesat urgjente do të bëhet në të njëjtën kohë me shlyerjen e pagesave të sasive më të vogla. Kjo do të realizohet në bazë të standardeve ndërkombëtare ISO dhe SWIFT, të cilat përfaqësojnë një qasje të vetme të standardizimit që do të përdoret nga të gjitha nismat e standardeve financiare. Këto standarde janë përdorur në Sistemin e unifikuar Evropian të pagesave (SEPA), si dhe në sistemin TARGET që ofron pagesat ndërmjet

194. Raporti i Stabilitetit Financiar BQK, Nr. 4 Maj 2014, faqe 69.

195. Po aty, faqe 69

196. Po aty, faqe 69.

sistemeve të pagesave në Bashkimin Evropian (Trans-European Automated Real-Time Gross Settlement Express Transfer)¹⁹⁷.

2321. Një prej masave në përdorim të parave është përqindja e valutës në qarkullim në BPV. BQK-ja ka informuar që për pesë vitet e kaluara, ky raport ka mbetur relativisht stabil, duke qëndruar tek shifra prej 18,8% më 2009; 19,9% më 2010, 18,6% më 2011; 19.2 % për 2012 dhe 19.3 % për vitin 2013.

2322. Paragrafi (7) i nenit 13 të Ligjit Nr. 03/L-222 për Administratën Tatimore dhe Procedurat përcakton që: Çdo transaksion mbi pesëqind (500) euro, i bërë në mes të personave të përfshirë në aktivitet ekonomik, pas 1 janarit të vitit 2009 kërkohet të bëhet përmes llogarisë bankare.

2323. Sipas paragrafit (1.26) i nenit 1 të Ligjit për Administratën Tatimore, termi 'person' përfshin personin fizik, personin juridik, partneritetin, si dhe grupimin apo shoqërinë e personave, duke përfshirë konzorciumet.

2324. Ligji për Administratën Tatimore më tutje përkufizon termin "aktivitet ekonomik": çdo aktivitet të prodhuesve, tregtarëve ose personave që furnizojnë mallra dhe shërbime, duke përfshirë veprimtaritë e minierave dhe ato bujqësore, si dhe veprimtaritë e profesioneve. Eksploatimi në baza të vazhdueshme i pasurive të prekshme ose të paprekshme me qëllim të sigurimit të të ardhurave në veçanti duhet të konsiderohet si një aktivitet ekonomik.

2325. Në vazhden e vizitës në terren, ATKATK ka informuar që ka një sistem përmes të cilit mund të monitorojë të dhënat përkatëse për pagesat përtej 500 eurove. Nëse vërehen shkeljet e kësaj kërkesë, zyrtarët e ATK-së vizitojnë bizneset në fjalë për të marrë më shumë informata. ATK-ja ka informuar që ka një vegël të analizës së riskut në këtë drejtim. Dështimi në respektim të këtyre dispozitave i nënshtrohet gjobave. ATK-ja ka mundësi të kërkojë dhe të marrë të dhëna nga gjitha autoritetet dhe institucionet që mund ta ndihmojnë në këtë proces. Gjitha entitetet janë të detyruara të raportojnë tek autoritetet tatimore secilën shitje apo blerje mbi 500 euro që kryhen gjatë vitit të kaluar deri më 31 mars të vitit vijues. Mënyra në të cilën tregtarët raportojnë mbi pagesat e llogarive të tyre, është e rregulluar për të pasur sistem të unifikuar raportues. Kështu, ATK-ja ka mundësi të monitorojë ose në anën e blerësit apo atë të shitësit.

2326. Për më tepër, ATK-ja ka fuqi të ndalë kamionët bartës dhe të kontrollojë dokumente për pagesa, të cilat më vonë mund të krahasohen me transaksionet mes blerësit dhe shitësit. Një burim tjetër i kontrollimit të Raportimit është përmes formularëve të deklarimit të tatimit dhe deklaratat financiare dhe pasqyrat financiare të entiteteve në fjalë.

2327. Edhe pse nuk ka ndonjë strategji të dokumentuar me plane për të zvogëluar përdorimin e parasë, masa të ndryshme janë marrë apo janë duke u marrë në lidhje me këtë synim. Pa anashkaluar këto, informatat dhe statistikat e dhëna kohë pas kohe janë në konflikt, si dhe nuk e tregojnë këtë objektiv. BQK-ja pra ndoshta duhet të dokumentojë planet e veta për teknikat për menaxhim më të mirë të parasë, duke vendosur synimet dhe arritjet që duhen bërë.

2328. Statistikat e dhëna nga BQK-ja mbi tërheqjen dhe lëshimin e bankënotave tregojnë një trend ku më shumë bankënota (me numër e vlerë) depozitohen, duke zvogëluar kështu qarkullimin, sesa shumën e bankënotave që lëshohen nga BQK-ja në qarkullim. Kështu për shembull, më 2012, shifra në vlerën prej 293.8 milionë euro janë lëshuar, duke rritur qarkullimin, derisa shifra në vlerën prej 759.8.6 milionë euro është depozituar, duke zvogëluar kështu qarkullimin. Edhe pse në një shkallë në zbritje, trendi është mbajtur në vitin 2013 me vlera prej 266,7 milionë euro dhe 735,2 milionë euro përkatësisht.

2329. Për më tepër, fokusimi tek bankënota prej 500 euro tregon që ka kërkesë të madhe për këtë prerje. Ngjashëm, statistikat tregojnë që më shumë prerje prej 500 euro depozitohen në BQK sesa që lëshohen në qarkullim. Kështu, derisa më 2013, BQK-ja ka lëshuar 8.5 milionë euro në prerje (8.5 milionë euro në vitin 2012) prej 500 euro, janë depozituar 158 milionë euro (180 milionë euro në vitin 2012).

2330. Pavarësisht nga elementet pozitive të reduktimit të qarkullimit të valutës, këto statistika pra ngrenë disa brenga. Së pari për dallimin mes shumave të larta të depozituara dhe shumave të lëshuara. Së dyti, për përdorimin e madh të prerjeve 500-she, përkundër ndalimeve në Ligjin për Administratën Tatimore për kryerjen e transaksioneve në para të gatshme që tejkalojnë shumën prej 500 euro, në cilin rast, teorikisht, do të ketë kërkesë më të lartë për këtë shumë.

197. Po aty, faqe 66-67.

2331. Derisa pranohet që me përdorimin e Euros si valutë kombëtare, valuta në qarkullim mund të rritet nga paratë që vijnë në Kosovë nga udhëtarët *bona fide*, shumat janë tejet të larta, si dhe rrisin brengën e parasë që vjen prej kufijve dhe futet në sistemin bankar të Kosovës. Rekomandohet pra që BQK-ja të koordinojë dhe të ndërmarrë një studim për këto statistika, për të identifikuar burimin e këtyre dallimeve, me ndihmën e autoriteteve të tjera, si DK dhe ATK-ja.

2332. Duhet megjithatë të përmendet se pavarësisht prej analizës si më lart, statistikat për lëvizjet ndërkufitare të valutës nga DK, sic janë treguar në tabelën më poshtë, përderisa prezantojnë një pasqyrë ndryshe për lëvizjen e valutës tjetër nga Euro, jep një pozitë edhe më të keqe për Euro-n.

Tabela 28. Raportimi i lëvizjeve të parave në dorë nga DK e Kosovës për 2012 (shifrat në '000)

Valuta	Biznesi BRENDA	Personale BRENDA	Gjithsej BRENDA	Biznesi JASHTË	Personale JASHTË	Gjithsej JASHTË	Kursi Euro 2012	EUR BRENDA	EUR JASHTË
ALL (Lekë)	202,800	837	203,637				139.41	1,461	
AUD				157		157	1.28		123
CAD				303		303	1.34		226
CHF	1,189	7,261	8,450	437,110	444	437,554	1.23	6,870	355,735
DIN	4,975,310		4,975,310				111.42	44,654	
DKK				501		501	7.46		67
EUR	33,440	5,608	39,048	648,831	6,164	654,995		39,048	654,995
GBP				10,674		10,674	0.86		12,412
HRK				549		549	7.59		72
NOK				8,915		8,915	7.45		1,197
RUB				2		2	40.02		
SEK		12	12	3,274		3,274	8.34	1	393
USD	3,351	266	3,617	33,755	321	34,076	1.31	2,761	26,012
							Euro	94,795	1,051,231

2333. Duke parë tabelën e mësipërme për statistikat lidhur me lëvizjet ndërkufitare të monedhës vërehet se hyrjet përfaqësojnë një vlerë prej 6,8 milionë franga zvicerane kundrejt daljeve prej 355.7 milionë franga zvicerane. Situata të ngjashme shfaqen për dollarin amerikan dhe funtën britanike. Sipas Raportit Vjetor të NjIF për 2012 mbi 90% e deklarimeve në para të gatshme të treguara në vlerë monetare janë deklaruar në euro dhe franga zvicerane. Për më tepër, gjatë vitit 2012 ka pasur një rritje prej rreth 33% të vlerës së transaksioneve të raportuara nga DK gjatë vitit të kaluar. Ky trend ka vazhduar në vitin 2013 siç tregohet përmes statistikave të prezantuara nga DK në tabelën më poshtë.

Tabela 29: Raportimi i lëvizjeve të parave të gatshme nga DK e Kosovës për vitin 2013 (shifrat në '000)

Valuta	Biznesi BRENDA	Personale BRENDA	Gjithsej BRENDA	Biznesi JASHTË	Personale JASHTË	Gjithsej JASHTË	Kursi Euro 2012	EUR BRENDA	EUR JASHTË
ALL (Lekë)				10,000		10,000	139.41		72
AUD				430	45	475	1.54		308
CAD				390		390	1.46		267
CHF	482	7,310	7,792	551,081	884	551,965	1.23	6,335	448,752
DIN	3,248,630		3,248,630	70,000		70,000	111.42	29,157	628
DKK				935		935	7.46		125
EUR	17,625	3,665	21,290	640,226	5,539	645,765	1.00	21,290	645,765

Valuta	Biznesi BRENDA	Personale BRENDA	Gjithsej BRENDA	Biznesi JASHTË	Personale JASHTË	Gjithsej JASHTË	Kursi Euro 2012	EUR BRENDA	EUR JASHTË
GBP				11,604		11,604	0.83		13,981
HRK				733		733	7.63		96
NOK		165	165	45,799		45,799	8.36	20	5,478
RUB	4		4	19		19	45.32		
SEK				13,167		13,167	8.86		1,486
USD	3,030	258	3,288	25,503	127	25,630	1.38	2,383	18,572
							Euro	59,184	1,135,532

2334. Në rastin e Euros, nga statistikat e mësipërme del se përderisa 39 milionë euro në para të gatshme janë importuar mes kufirit të Kosovës, shuma prej 655 milionë euro është eksportuar mes kufirit në vitin 2012 me 21 milionë euro dhe 645 milionë euro përkatësisht për vitin 2013. Kjo rrit paratë e gatshme me tepriçë në Kosovë të cilat jo vetëm që e gjejnë veten në sistemin bankar dhe të ridepozituar me BQK, duke reduktuar kështu monedhën në qarkullim, por sasi të mëdha të Euro-s në para të gatshme janë duke lëvizur jashtë Kosovës përmes kufirit.

2335. Dallimi në valutën në qarkullim dhe lëvizjet ndërkufitare të parave të gatshme që hyjnë dhe dalin, do të mund të vërtetonte informatat në dispozicion që përmasat e ekonomisë së zezë në Kosovë janë mjaft të mëdha – *Më 2007, përmasat e ekonomisë së zezë gjatë periudhës 2004-2006 janë vlerësuar të shkojnë mbi 300 milionë euro në Kosovë. Ekonomia e bazuar në para të gatshme e bën Kosovën të cenueshme ndaj veprimtarive të pastrimit të parave dhe financimit të terrorizmit¹⁹⁸. Ekonomia e Kosovës, sidomos sektori privat, është i bazuar në para të gatshme, kështu që të ardhurat nga veprimtaritë kriminale janë më të lehta të pastrohen përmes tregut të zi, mallrave të kontrabanduara, si duhani, bizhuteria, kafja, alkoholi dhe telefonat mobilë¹⁹⁹. Kosova ka një treg të zi aktiv për mallra të kontrabanduara të konsumit dhe produkteve pirate.*

2336. Gjithashtu rekomandohet që ATK-ja të sigurojë efektshmërinë e monitorimit të ndalimit të pagesave në para të gatshme që tejkalojnë shifrën prej 500 euro, pasi që statistikat në lidhje me parat e gatshme në dispozicion, e tregojnë të kundërtën.

2337. Statistikat për përqindjen e valutës në qarkullim në raport me BPV tregojnë pozita të larta të cilat duhet të adresohen më tutje në kuptimin e ekonomisë tejet të bazuar në para në Kosovë.

2338. Përpjekjet e BQK-së për të vendosur sistemin e pagesave dhe për të ofruar produkte për pagesa direkte përmes sistemit bankar janë të mirëpritura dhe tregojnë një lëvizje pozitive kah qëllimi i zvogëlimit të përdorimit të parave të gatshme. Është me rëndësi që produktet e tilla të mundësojnë debi dhe kredi direkte. I ngjashëm është trendi në rritje i përdorimit të kartelave debi dhe kredi, gjë që mund të jetë indikacion i një përdorimi më të madh të sistemit bankar.

2339. Pa anashkaluar këto, në vazhden e vizitës në terren të Ciklit të parë, janë dhënë informata që mundësitë e tilla nuk ofrohen, si dhe transferimi i parave nga një bankë në tjetrën kërkon tërheqjen e parave nga një bankë, si dhe depozitim fizik në tjetrën.

Efektshmëria

2340. Statistikat e dhëna nga BQK-ja për çështjen e valutës në qarkullim dhe statistikat e ofruara nga DK mbi lëvizjet ndërkufitare të parave në dorë, krijojnë brenga serioze për efektshmërinë e masave që merren nga vetë BQK-ja dhe autoritetet e tjera, si ATK-ja dhe DK, për monitorimin dhe zvogëlimin e përdorimit të parasë në një sistem, që është relativisht shumë i bazuar në para, si dhe në lëvizjen e parasë mes kufijve.

198. <https://ritdml.rit.edu/>

199. *Ibid.* p.44.

4.4.2. Rekomandimet dhe komentet

2341. Në lidhje me referencën në KTH 20.1 të Rekomandimit 20, del se Kosova në praktikë i ka kushtuar rëndësi të duhur shtrirjes së detyrimeve të LPP/LFT tek bizneset dhe profesionet e tjera të cilat mund të paraqitin rrezik për PP dhe FT.

2342. Ky nuk është rasti për KTH 20.2 ku, në përmbledhje, Raporti shpreh brengën që:

- Edhe pse ka punë në vazhdim e sipër, BQK-ja nuk ka hartuar një strategji të dokumentuar, me qëllime e synime, për zvogëlimin e përdorimit të parasë;
- Ka përdorim të gjerë e të lartë të bankënotave me prerje të mëdha, që është indikacion i një ekonomie tejte të bazuar në para;
- Statistikat mbi valutën e lëshuar dhe të depozituar janë në mospërputhje, si dhe mund të jenë indikacion i importit të mundshëm të valutës përtej kufijve;
- Statistikat mbi lëvizjen ndërkuftare të valutës, përfshirë atë në Euro, tregojnë lëvizje të mëdha të cilat janë të pashpjegueshme;
- Mungesa e procedurave të debitimit dhe kreditimit direkt në sistemin bankar;
- Efektshmëria e zbatimit të nenit 13 të Ligjit nga ATK.

2343. Me qëllim të përmirësimit të sistemit për teknika më të mira të menaxhimit të parasë, ky Raport rekomandon që:

- BQK-ja të dokumentojë strategjinë e saj për teknika të menaxhimit më të mirë të parave të gatshme, me qëllime e synime të arritshme, duke përfshirë ndërtimin e sistemit të debitimit dhe kreditimit direkt;
- BQK-ja të bashkërendojë një studim mbi statistikën e valutës së lëshuar dhe valutës së depozituar, për të identifikuar burimin e këtyre dallimeve në bashkëpunim me autoritetet e tjera, si DK dhe ATK;
- Ky studim gjithashtu duhet të gjejë arsyet për përdorimin e madh të bankënotave me prerje 500 euro dhe lëvizjet e mëdha ndërkuftare të valutës, dhe
- Sigurimi i efektshmërisë së zbatimit të nenit 13 të Ligjit për Administratën Tatimore nga ATK.

4.4.3. Klasifikimi për Rekomandimin 20

	Klasifikimi	Përmbledhje e faktorëve bazë për klasifikim
R.20	PP	<ul style="list-style-type: none">• Nuk ka strategji të dokumentuar me synime e qëllime për zvogëlimin e përdorimit të parasë së gatshme;• Përdorimi i gjerë i bankënotave me prerje të mëdha;• Nuk ka mundësi për debitim dhe kreditim direkt përmes sistemit bankar;• Konfliktet në statistika mbi valutën e lëshuar dhe valutën e depozituar,• Lëvizjet e mëdha ndërkuftare të valutës që nuk kanë shpjegime;• Mungesa e dukshme e efektshmërisë në monitorimin e përputhshmërisë me dispozitën e nenit 13 të Ligjit për Administratën Tatimore dhe lëvizjen e valutës mes kufijve.

5. PERSONAT JURIDIKË – MARRËVESHJET JURIDIKE DHE ORGANIZATAT JOFITIMPRURËSE

5.1. Personat juridikë - Qasja në pronësi përfituese kontrolli i informacionit (R.33)

Korniza ligjore kryesore

- Ligji për Parandalimin e Pastrimit të Parave dhe Financimit të Terrorizmit (Ligji Nr. 03/L-196 i datës 30.09.2010), më tutje "Ligji për LPP/LFT";
- Ligji për Shoqëritë Tregtare (Ligji Nr. 02/L-123, i datës 27.09.2007);
- Ligji për ndryshimin dhe plotësimin e Ligjit për Shoqëritë Tregtare (Ligji Nr. 04/L-006, i datës 23.06.2011).

5.1.1. Përshkrimi dhe Analiza

2344. Rekomandimi 33 kërkon nga vendet të marrin masa për të parandaluar përdorimin ilegal të personave juridikë nga pastruesit e parave dhe të sigurohet se ka informacion të duhur, të saktë dhe me kohë mbi pronësinë përfituese dhe kontrollin e personit juridik që mund të merret apo të qaset në kohë të duhur nga autoritetet kompetente relevante, përfshirë nga institucionet financiare të cilat ndërmarrin masa të KDK-së të parapara në Rekomandimin 5.

2345. Ligji për Shoqëritë Tregtare ka hyrë në fuqi më 27 shtator 2007. Me hyrjen në fuqi të Ligjit për Shoqëritë Tregtare, Rregullorja e UNMIK-ut Nr. 2001/6 e datës 8 shkurt 2001 për Shoqëritë Tregtare dhe Urdhëresa Administrative e UNMIK-ut 2002/22 e datës 11 tetor 2002 për zbatimin e Rregullores 2001/6 për Shoqëritë Tregtare, janë shfuqizuar të dyja.

2346. Ligji për ndryshimin/plotësimin e Ligjit për Shoqëritë Tregtare ka hyrë në fuqi më 23 qershor 2011. Me hyrjen në fuqi të këtij Ligji, janë shfuqizuar Rregullorja e UNMIK-ut Nr. 2008/26 e 27 majit 2008 për Shpalljen e Ligjit për Shoqëritë Tregtare, Rregullorja e UNMIK-ut Nr. 2001/6, Urdhëresa Administrative e UNMIK-ut Nr. 2002/22 dhe Udhëzimi Administrativ Nr. 2003/1.

2347. Nuk është ofruar asnjë informacion shtesë për ekipin e vlerësimit pas vizitës në terren të Ciklit të parë. Analiza, komentet dhe rekomandimet në vijim pra do të bazohen në Ligjin për Shoqëritë Tregtare të ndryshuar, informatat e dhëna në përgjigjet ndaj Pyetësorit të Ciklit të parë, si dhe informatat dhe dokumentet e tjera të siguruara gjatë vizitës në terren, në vazhden e diskutimeve me autoritetet përkatëse.

2348. Për një pasqyrë më të hollësishme të kornizës së personave juridikë në ligjet e lartpërmendura, duke përfshirë llojet e personave juridikë, si dhe procesin e regjistrimit, bashkë me dokumentet e nevojshme, ju lutemi t'i referoheni nenit 1.5 të këtij Raporti.

Informatat për pronësinë përfituese dhe kontrollin – Kriteri Thelbësor 33.1

2349. KTH 33.1 kërkon nga vendet të marrin masa për të parandaluar përdorimin e paligjshëm të personave juridikë në lidhje me PP dhe FT duke siguruar që ligjet tregtare, të korporatave dhe të tjera kërkojnë transparencën e duhur në lidhje me pronësinë përfituese dhe kontrollin e personave juridikë.

2350. Metodologjia e FATF-së përcakton tri lloje mekanizmesh që janë të pranueshme për qëllimet e KTH 33.1 ose individualisht ose në kombinim për shkak të shkallës së tyre të plotësueshmërisë:

- Sistemi i zbulimit paraprak përmes një sistemi vendor që regjistron hollësitë e nevojshme të pronësisë dhe kontrollit;
- Përmes mbajtjes së informatave të kërkuara nga ofruesit e shërbimeve të kompanive; ose
- Përmes mbështetjes së autorizimeve hetimore të autoriteteve të zbatimit të ligjit, rregullative, mbikëqyrëse apo të tjera për të siguruar apo për të pasur qasje në këto informata.

2351. Çfarëdo sistemi që përdoret, KTH 33.1 kërkon tri elemente thelbësore:

- Qasja me kohë nga autoritetet kompetente ndaj pronësisë përfituese dhe kontrollit;

- Disponueshmëria e informatave të duhura, të sakta dhe me kohë; dhe
- Aftësia e autoriteteve kompetente për të ndarë informata të tilla me autoritetet kompetente relevante vendore apo të huaja.

2352. Kosova zbaton një sistem paraprak përmes sistemit të regjistrimit të biznesit, të rregulluar me Ligjin për Shoqëritë Tregtare.

2353. ARBK-ja është autoriteti kompetent sipas Ligjit për Shoqëritë Tregtare që është përgjegjës për regjistrimin e gjitha entiteteve afariste sipas ligjit²⁰⁰. ARBK-ja është pjesë e MTI, si dhe udhëhiqet nga një shërbyes i lartë civil, i caktuar si "Drejtor", që sipas nenit 9 të Ligjit, duhet të ushtrojë funksionet e tij në mënyrë të pavarur pa ndonjë ndikim politik apo të paligjshëm.

2354. Sipas nenit 7 të Ligjit për Shoqëritë Tregtare, ARBK-ja është kryesisht përgjegjëse për regjistrimin e shoqërive tregtare dhe shoqëritë e huaja afariste, në pajtim me dispozitat dhe kërkesat e Ligjit. Agjencia megjithatë ka autoritetin dhe përgjegjësitë për të kryer funksionet e tjera që janë të destinuara në mënyrë specifike dhe eksplicite për të sipas Ligjit për Shoqëritë Tregtare.

2355. Për më tepër, neni 11 i Ligjit kërkon që secila kompani që regjistrohet, ARBK-ja duhet të publikojë në një faqe të qasshme publike gjitha informatat relevante, si dhe ndryshimet e mundshme ndaj tyre, një muaj pas regjistrimit të kompanisë apo ndryshimit të tillë të informatave.

2356. Në kuptimin e nenit 13 të Ligjit, secila shoqëri tregtare ka detyrim të vazhdueshëm të sigurojë që gjitha informatat e përcaktuara në dokumentet e saj të regjistruara të jenë të sakta dhe në përputhje me kërkesat e Ligjit për Shoqëritë Tregtare. Në anën tjetër, Agjencia është rreptësisht e detyruar të regjistrojë formalisht dhe zyrtarisht një dokument që i dorëzohet nëse ai dokument është në përputhje me kërkesat e përcaktuara me Ligj.

2357. ARBK-ja ka për detyrim ligjor që të shënojë datën dhe kohën e pranimit të secilit dokument që dorëzohet për regjistrim, si dhe të ofrojë, në bazë të kërkesës, vërtetimin për regjistrimin e tillë për personin që dorëzon dokumente. Neni 14 i Ligjit më tutje detyron ARBK-në që të regjistrojë formalisht dhe zyrtarisht dokumentet e tilla brenda tri (3) ditësh kalendarike pas ditës së pranimit të dokumentit, nëse dokumenti i pranuar përmbush kërkesat e Ligjit²⁰¹.

2358. Në kuptimin e nenit 15 të Ligjit mbi Shoqëritë Tregtare, fakti që një dokument është regjistruar është vetëm akt informues dhe administrativ. ARBK-ja nuk është e detyruar të verifikojë informatat që ofrohen në ndonjë dokument regjistrimi. Ligji ia vesh përgjegjësinë për saktësinë e informatave në gjitha dokumentet e regjistrimit personit që nënshkruan atë dokument. Në fakt, regjistrimi i një dokumenti nuk përbën asnjë lloj të përcaktimit apo prezumimit ligjor për vlefshmërinë e dokumentit, apo që informatat në atë dokument janë të sakta apo të pasakta.

2359. Kopjet origjinale të shënimeve dhe dokumenteve të pranuar apo regjistruara duhen ruajtur vazhdimisht në formë fizike dhe elektronike.

2360. Neni 23 i Ligjit mbi Shoqëritë Tregtare kërkon që secila shoqëri tregtare të specifikojë adresën e vet fizike të regjistruar në Kosovë, si dhe emrin e agjentit të saj, duke qenë personi që ka vendin primar të punës apo banimit në atë adresë.

2361. Në rastin e shoqërive aksionare dhe shoqërive me përgjegjësi të kufizuar, Ligji kërkon që ndryshimet në informatat e dhëna në një statut të regjistruar të SH.A. ose SH.P.K. t'i raportohet ARBK-së.

2362. Për më tepër, neni 42 i Ligjit detyron secilën shoqëri tregtare që të dorëzojë një raport vjetor tek Drejtori i ARBK-së, i cili, në rastin e SH.A. dhe SH.P.K. përfshin detajet e emrave dhe adresave të (i) bordit të drejtorëve dhe (ii) gjithë aksionarëve dhe (iii) personave të autorizuar (si dhe kufizimeve të autorizimeve të tilla). Mosregjistrimi i Raportit vjetor mund të çojë tek çregjistrimi.

2363. Sipas nenit 78 të Ligjit për Shoqëritë Tregtare, interesi pronësor në një SH.P.K. mundet, por nuk duhet, të evidentohet me një vërtetim, si dhe mund të quhet edhe "aksion". Statuti apo marrëveshja e kompanisë mund të përcaktojë që interesat pronësorë apo aksionet në kompani do

200. Më parë i njohur si Regjistri i Shoqërive Tregtare dhe Markave Tregtare të Kosovës.

201. Sipas ndryshimeve të fundit nga dhjetë (10) ditët kalendarike më parë.

të evidentohen me certifikata të lëshuara nga kompania. Transferimi i pronësisë mes pronarëve aktualë rregullohet ngushtë me Ligjin për Shoqëritë Tregtare.

2364. Në anën tjetër, sipas nenit 126 të Ligjit, aksionet në një SH.A. janë njësi në të cilat ndahen interesat pronësorë në kompani, si dhe janë pasuri e aksionarit, si dhe mund të barten lirisht, plotësisht apo pjesërisht, nga aksionari tek cilido person apo organizatë. SH.A. mund të ketë një apo më shumë persona, shoqëri tregtare dhe/ose organizata të tjera si aksionar apo aksionarë. SH.A. gjithashtu është e detyruar të mbajë një listë të përditësuar të aksionarëve të saj.

2365. Sipas paragrafit (5) të nenit 141, Shoqëria aksionare nuk është e autorizuar që të emetojë, dhe nuk do të emetojë, aksione në prurësin ose letra me vlerë në prurësin. Të gjitha aksionet ose letrat me vlerë të emetuara në kundërshtim me këtë nen, si dhe të gjitha të drejtat apo pretendimet që rrjedhin si pasojë e këtyre aksioneve ose letrave me vlerë do të jenë nule, të pavlefshme dhe të pazbatueshme.

2366. Në praktikë, ARBK-ja synon të ofrojë "një vend për gjitha (one stop shop)" për regjistrimin e bizneseve. Në këtë drejtim, ARBK funksionon me 28 Qendra Komunale. Gjitha qendrat kontrollojnë dokumentet dhe kontrollojnë aspektet e tyre juridike. Nëse gjitha dokumentet janë korrekte, ato mund të miratojnë dhe t'i japin atyre një numër regjistrimi. Në të ardhmen e afërt, përveç numrit të regjistrimit, Qendrat do të jenë në gjendje t'i japin entitetit afarist numrin tatimor, si dhe numrat e TVSH-së dhe DK. Gjitha sistemet janë të ndërlidhura, pra Agjencia mund të jetë një "vend për të gjitha" për gjitha regjistrimin e bizneseve. Ekziston një regjistër kryesor për gjitha bizneset e regjistruara, si dhe që është në dispozicion të publikut për informim²⁰².

2367. ARBK-ja ka rreth 16 zyrtarë dhe personel tjetër në Qendra. Secili zyrtar ka një Kod identifikues unik që është i lidhur me gjitha regjistrimet që ai/ajo bën. Kështu, në mënyrë elektronike, Agjencia mund të përcjellë procesin e regjistrimit deri tek zyrtari përgjegjës për regjistrimin e atij biznesi. Personeli përfshin edhe personat në TI, që janë përgjegjës për sistemet elektronike që lidhin Qendrat me Zyrën Qendrore. ARBK-ja është e mendimit që sistemi i sotëm elektronik është i duhur, si dhe shërben mirë për operacionet e veta.

2368. Nuk ka nevojë për ndërmjetës (avokatë, kontabilistë, etj.) që të regjistrojnë biznesin. Gjithë formularët e regjistrimit gjenden në internet, derisa vetë regjistrimi mund të bëhet në internet nga çdo person.

2369. Sistemi i regjistrimit për shoqëritë tregtare duket i përshtatshëm, edhe pse disa dobësi mund të identifikohen kryesisht në lidhje me mirëmbajtjen dhe përditësimin e informatave, si dhe informatave në lidhje me pronësinë përfutuese.

2370. Në rastin e SH.A. dhe atyre SH.P.K., edhe pse Ligji kërkon që të gjitha ndryshimet e informatave të dhëna në dokumentin regjistruar të SH.A. dhe SH.P.K. t'i raportohet ARBK-së, si dhe pa anashkaluar detyrimin e shoqërive aksionare që të ruajnë listën e aksionarëve, nuk ka detyrim direkt që të informohet menjëherë ARBK-ja për ndryshimet e aksionarëve.

2371. Në fakt, ARBK-ja ka informuar që për të marrë informata të tilla më herët sesa Raporti vjetor, vetë ARBK insiston tek shoqëritë tregtare që të emërojnë një person me përgjegjësinë për të informuar Agjencinë menjëherë për çfarëdo ndryshime të tilla që mund të ndodhin.

2372. Edhe saktësia e informatave në dispozicion mund të vihet në pyetje, për shkak të dispozitave në Ligji mbi Shoqëritë Tregtare që regjistrimi i një dokumenti nuk përbën asnjë lloj përcaktimi apo prezumimi të vlefshmërisë së dokumentit, apo faktit nëse ndonjë informatë aty është e saktë apo e pasaktë. Pra, ekziston mungesë e kujdesit të duhur së paku tek themeluesit e një shoqërie tregtare.

2373. Emërimi i një "agjenti" që përfaqëson kompaninë në adresën e saj të regjistrimit jo detyrimisht do të thotë që një "kompani guaskë" nuk mund të regjistrohet me aksione korporate apo trusti.

2374. Për më tepër, duket që sistemi nuk ofron mundësinë që ARBK-ja apo ndonjë person apo autoritet tjetër të identifikojë nëse një numër shoqëriish tregtare i përkasin të njëjtit individ.

202. Regjistri i bizneseve, i mbajtur nga ARBK-ja, është i ndarë nga Regjistri i OJQ-ve, që mbahet nga DRNOJQ-ja (seksioni 5), si dhe Regjistri i Bankave dhe Institucioneve Financiare, që mbahet nga BQK-ja (seksioni 3).

Megjithatë, autoritetet kanë informuar se një mundësi e tillë ekziston për ATK vetëm përmes numrit të regjistrimit tatimor.

2375. Për më tepër, gjithashtu duket që sistemi nuk identifikon ndërlidhjet mes shoqërive tregtare ku, përmes shtresimit të pronësisë, disa kompani mund të jenë pronarë të kompanive të tjera.

2376. Këto mangësi mund të ketë ndikim negativ në identifikimin e pronarit përfitues përmes shtresave të aksioneve në korporata.

2377. Ligji për ndryshimin/plotësimin e Ligjit për Shoqëritë Tregtare ka zvogëluar periudhën e regjistrimit në tri (3) ditë kalendarike, nga afati dhjetëditor i kaluar. Gjithashtu ka zvogëluar kapitalin themeltar për regjistrim të SH.A. nga 25,000 në 10,000 euro. Për më tepër, kapitali i mëparshëm minimal themelues për një SH.P.K. prej 1,000 euro është hequr, që do të thotë se në thelb, një SH.P.K. mund të regjistrohet pa kapital.

2378. Edhe pse nga një këndvështrim ekonomik, ndryshimet si më lart mund të kenë kontribut pozitiv, nga këndvështrimi i LPP/LFT, ato mund të krijojnë brenga, pasi që e bëjnë regjistrimin e subjekteve afariste më të lehtë, përveç nëse monitorohet afërsisht në fazën e regjistrimit, duke marrë parasysh mungesën e kujdesit të duhur.

2379. Në dritën e gjetjeve si më lart, edhe pse nuk mund të bëhen rekomandime specifike për ndryshimet legislative apo të tjera, është tejet e këshillueshme që ARBK-ja të shënojë të dhënat dhe të shqyrtojë procedurat e autorizimet e veta për të marrë masa në korrigjim të gjetjeve të bëra:

- Vendosja e detyrimit për Raportim të menjëhershëm të ndryshimeve në aksione dhe drejtorë përtej emërimit *aty për aty* të një personi përgjegjës për ta bërë këtë;
- Vendosja e procedurave dhe sistemeve për autoritetet kompetente dhe industrinë për të identifikuar ku një person është pronar i më shumë se një shoqërie tregtare;
- Vendosja e procedurës administrative për të vërtetuar deri në masën e mundshme saktësinë e dokumenteve dhe integritetin e përmbajtjes – për shembull duke kontrolluar themeluesit tek listat e Kombeve të Bashkuara dhe listave të tjera për persona të përcaktuar e entitete;
- Vendosja e procedurave për të verifikuar ndërlidhjen mes shoqërive tregtare;
- Vendosja e masave më të forta për saktësi dhe vlefshmëri të kërkesave për regjistrim për të mbuluar periudhën e shkurtër të regjistrimit dhe kapitalit të nevojshëm e të zvogëluar.

Qasja me kohë në informata – Kriteri Thelbësor 33.2

2380. KTH 33.2 kërkon që autoritetet kompetente të jenë në gjendje të sigurojnë apo të kenë qasje, me kohë, në informata të duhura, të sakta dhe të përditësuara për pronarin përfitues dhe kontrollin e personave juridikë.

2381. Neni 10 i Ligjit për Shoqëri Tregtare përcakton që gjitha dosjet, dokumentet, parashtresat, formularët, rregullat, si dhe materialet e tjera që kërkohen me Ligj që t'i dorëzohen ARBK-së ose të përgatitura nga ARBK-ja në lidhje me operacionet apo procedurat ose me ndonjë shoqëri tregtare, janë pa përjashtim dokumente publike, si dhe duhet të jenë vazhdimisht në dispozicion të cilitdo person, sipas kërkesës së atij personi, për shikim dhe kopjim. Në këtë drejtim, ARBK i shënon ato kopje të kërkuara nga eprsoant si "kopje të vërtetuara".

2382. Për më tepër, neni 11 i Ligjit mbi Shoqëritë Tregtare kërkon që për secilën kompani që regjistrohet, ARBK-ja të publikojë në një faqe publikisht të qasshme informatat në vijim, apo ndryshimet në këto informata, një muaj pas regjistrimit të asaj kompanie apo ndryshimeve të atyre informatave:

- Emri i kompanisë;
- Lloji i kompanisë (SH.P.K. apo SH.A.);
- Adresa e zyrës së regjistruar të kompanisë dhe emri i agjentit të regjistruar të kompanisë në atë adresë;
- Përshkrimi i shkurtër i qëllimit afarist apo qëllimeve të kompanisë, qëllime të cilat thjesht mund të përshkruhen "qëllim për t'u përfshirë në veprimtari të ligjshme afariste";
- Emri dhe adresa e secilit themelues;

- Emrat e drejtorëve dhe personave të autorizuar, si dhe, nëse specifikohet në dokumentet e regjistrimit të kompanisë, kufizimet e autoriteteve të tyre;
- Kohëzgjatja e kompanisë, nëse nuk është e përhershme; dhe
- Kapitali themeltar i kompanisë.

2383. Qasja në këto informata është e hapur për publikun në përgjithësi përmes faqes së internetit të ARBK-së. Për t'u qasur në këto të dhëna, personi duhet të ketë informata qoftë për numrin e regjistrimit të biznesit, emrin e biznesit, numrin identifikues të personit të autorizuar, numrin identifikues personal të pronarit, aktivitetin kryesor ashtu edhe për veprimtari të tjera.

2384. Me regjistrimin e një shoqërie tregtare, ARBK-ja informon autoritetet e tjera, si ATK, DK, Entin Statistikor, administratat komunale, e të tjera. Në fakt, disa autoritete si PK dhe ATK kanë konfirmuar pranimin e informatave dhe qasjen në informata që mbahen nga ARBK.

2385. Duket se ndryshimet në pronësinë e aksioneve raportohen vetëm përmes detyrimit të raportimit vjetor. Njëjtë, ndryshimet në drejtor i komunikohen ARBK-s përmes raporteve vjetore. Kështu që kalon njëfarë kohe kur informacioni i disponueshëm mund të mos jetë në kohë dhe i saktë.

2386. Për më tepër, kërkesat në nenin 11 të Ligjit për Shoqëritë Tregtare për gjitha informatat e regjistrimit apo ndryshimet në to që mund të vihen në faqe të internetit "brenda një muaji" krijon brengën e "përditësimit" të informatave në dispozicion, edhe pse në praktikë, ARBK thekson të marrë më pak kohë.

2387. Në dritën e këtyre gjetjeve, edhe pse nuk mund të bëhen rekomandime specifike për ndryshime legjislative apo të tjera, është tejte e këshillueshme që ARBK-ja të shënojë sipas nevojës dhe të rishikojë procedurat e autorizimit e saj për të marrë masa në korrigjim të këtyre gjetjeve, duke marrë parasysh rekomandimet e dhëna më lart tek ky seksion.

Personat juridikë që mund të emetojnë aksione bartëse - Kriteri Thelbësor 33.3

2388. KTH 33.3 kërkon që vendet që kanë persona juridikë që mund të emetojnë aksione bartëse duhet të marrin masat e duhura për të siguruar që personat e tillë juridikë nuk janë përdorur për PP apo FT. Duke pranuar se masat e marra mund të ndryshojnë nga vendi në vend, çdo vend duhet të jetë në gjendje të demonstrojë përshtatshmërinë dhe efektivitetin e masave që zbatohen.

2389. Ligji për Shoqëritë Tregtare e përkufizon kompaninë si kompani të inkuorporuar në SH.A. ose SH.P.K. të themeluar në Kosovë.

2390. Sipas nenit 78 të Ligjit për Shoqëritë Tregtare, natyra dhe pronësia e SH.P.K.-së mund të jetë:

Paragrafi (1) Shoqëria me përgjegjësi të kufizuar është person juridik e cila është juridikisht e ndarë edhe e dallueshme nga pronarët. Një pronar i shoqërisë me përgjegjësi të kufizuar nuk është bashkëpronar dhe nuk disponon me interes të transferueshëm në pronën e shoqërisë me përgjegjësi të kufizuar.

Paragrafi (2) Interesat pronësore në shoqërinë me përgjegjësi të kufizuar janë njësitë në në bazë të të cilave bëhet ndarja e pronësisë në shoqëri.

Paragrafi (3) Një interes pronësor në shoqërinë me përgjegjësi të kufizuar është pronë personale e pronarit dhe mund të bartet pjesërisht ose në tërësi, varësisht nga kufizimet e parapara në këtë ligji dhe kufizimet e tjera të përcaktuara në marrëveshjen e shoqërisë.

Paragrafi (4) Një interes pronësor mundet, por nuk është e detyrueshme, që të provohet me certifikatë dhe mund të quhet "aksion". Në statutin ose marrëveshjen e shoqërisë mund të parashihet që interesat pronësore ose aksionet në shoqëri të provohen përmes certifikatave të lëshuara nga shoqëria.

2391. Midis të dhënave të tjera, neni 87 i Ligjit për Shoqëritë Tregtare kërkon nga një Sh.P.K. që të mbajë një listë me emrat dhe adresat e secilit pronar dhe datën në të cilën pronari i tillë u bë një pronar dhe një listë të të gjitha bartjeve, pengjeve, dhe ngarkesave të vendosura në, interesat pronësore të bëra ose të lejuara nga një pronar. Përveç kësaj, neni 95 kërkon që kur ka bashkëpronësi domethënë kur një interes pronësor është në pronësi të më shumë se një personi, secili bashkëpronar duhet t'ia sigurojë kompanisë emrin dhe adresën e bashkëpronarit për t'u mbajtur me të dhënat e kompanisë.

2392. Sipas neneve 96-98 të Ligjit për Shoqëritë Tregtare, edhe pse çdo pronar i një interesi në një Sh.P.K. mund të transferojë interes të tillë të pronësisë, në tërësi ose pjesërisht, përmes shitjes, pengut, dhurimit, me trashëgimi, ose ndryshe, transferimi i pronësisë mund t'i nënshtrohet kushteve të vendosura nga marrëveshja e shoqërisë, në përputhje me dispozitat e Ligjit.

2393. Siç tregohet në paragrafin (4) të nenit 78 të ligjit një interes pronësor mundet, por nuk duhet, të dëshmohet nga një certifikatë dhe mund të përmendet si një "aksion". Megjithatë, nuk ka kërkesa të veçanta që certifikata të tilla të nxirren në mënyrë nominative edhe pse, pavarësisht nga kjo, në përputhje me nenin 87 të Ligjit për Shoqëritë Tregtare, nga çdo Sh.P.K. ende do të kërkohej mbajtja e një shënimi të emrave dhe adresave të çdo pronari.

2394. Kështu, edhe nëse një certifikatë e pronësisë është ose do të mund të lëshohet në formë të bartësit, detyrimi i Sh.P.K. për të ruajtur të dhënat e pronarit do të mbulojë detyrimet nën KTH 33.3 me kusht që Kosova mund të demonstrojë përshtatshmërinë dhe efektivitetin e sistemit.

2395. Në anën tjetër, në bazë të nenit 126 të Ligjit për Shoqëritë Tregtare, një SH.A. është person juridik që është në pronësi të aksionarëve të saj por është juridikisht e ndarë dhe e veçantë nga aksionarët. Aksionet në SH.A. janë njësitë në të cilat interesat pronësore janë të ndara në shoqëri. Një aksion në SH.A. është pronë e aksionarit dhe, sipas kushteve të përcaktuara në vetë ligjin, një pjesë mund të transferohet lirisht në tërësi ose pjesërisht, nga një aksionar tek cilido person ose organizatë.

2396. Sipas nenit 132 të Ligjit për Shoqëritë Tregtare SH.A. mund të ketë një ose më shumë persona, shoqëri tregtare dhe/ose shoqëri të tjera si aksionarë.

2397. Paragrafi (5) i nenit 141 të ligjit në mënyrë specifike ndalon SH.A. të lëshojë aksione që i paguhen bartësit:

Neni 141 (5) Shoqëria aksionare nuk duhet të ketë asnjë autoritet për të lëshuar, dhe nuk do të nxjerrë, aksione bartëse apo letra me vlerë bartëse. Të gjitha aksionet ose letrat me vlerë të emetuara në kundërshtim me këtë nen, dhe të gjitha të drejtat apo pretendimet që rrjedhin nga aksionet ose letrat me vlerë të tilla, do të jenë të pavlefshme dhe të pazbatueshme.

2398. Gjatë vizitës në terren, përfaqësuesit e ARBK-së informuan se Agjencia nuk do të regjistrojë asnjë SH.A. që, në bazë të dokumenteve të regjistrimit, përfshirë Statutin e tij, ka fuqinë për të lëshuar aksione bartëse ose letra bartëse me vlerë, edhe në qoftë se në kohën e regjistrimit nuk janë lëshuar aksione ose letra të tilla me vlerë.

2399. Përveç kësaj, paragrafi (1) i nenit 143 i Ligjit për Shoqëritë Tregtare detyron çdo SH.A. për të mbajtur një listë të aksionerëve të saj që specifikon emrin dhe adresën e secilit aksionar aktual si dhe numrin e llojin dhe klasën e aksioneve që mbahet aktualisht nga aksionari.

2400. Megjithatë, pasi që në bazë të nenit 132 të Ligjit për Shoqëritë Tregtare SH.A. mund të ketë një ose më shumë persona, shoqëri tregtare dhe/ose organizata të tjera si aksionarë nuk është e qartë nëse një shoqëri e huaj tregtare që i lejon lëshimin e aksioneve bartëse dhe letrave me vlerë mund të jetë aksionar i SH.A. të regjistruar në Kosovë.

2401. Një tjetër lloj i organizimit të biznesit që mund të regjistrohet në Kosovë sipas Ligjit për Shoqëritë Tregtare është shoqëria e huaj që mund të regjistrohet në përputhje me dispozitat e nenit 37 të Ligjit. Paragrafi (8) i nenit 37 thotë:

"Për shmangien e dyshimit, një shoqëri e huaj që është e regjistruar në përputhje me këtë nen 37 do të konsiderohet se ka krijuar një degë në Kosovë. Një degë e tillë nuk ka identitet ose personalitet juridik që është i ndarë ose i veçantë nga ai i shoqërisë së huaj që e themelon atë."

2402. Pasi që ndalimi specifik për lëshimin e aksioneve bartëse në Ligjin për Shoqëritë Tregtare zbatohet vetëm për kompanitë aksionare, dhe pasi që një shoqëri e huaj tregtare që regjistrohet në Kosovë mund vetëm të regjistrojë një degë që nuk ka identitet ose personalitet juridik që është i ndarë ose i veçantë nga ai i shoqërisë së huaj që e ka themeluar atë, nuk është e qartë në Ligj nëse një shoqëri tregtare e huaj që është lejuar që të emetojë aksione bartëse mund të regjistrojë një degë në Kosovë sa i përket Ligjit për Shoqëritë Tregtare.

2403. Këto shqetësime janë theksuar nga fakti që, siç argumentohet në analizën e mësipërme, ARBK nuk është e detyruar për të verifikuar informatat që gjinden në ndonjë dokument të regjistrimit.

Masat për të lehtësuar qasjen nga institucionet financiare - Elementi Shtesë 33.4

2404. ESH 33.4 kërkon që të vihen masa në vend për të lehtësuar qasjen e institucioneve financiare tek pronarët përfitues dhe kontrollin e informacionit në mënyrë që t'iu lejojë atyre që të verifikojnë më lehtë të dhënat për identifikimin e klientit.

2405. Siç është detajuar më lart në këtë pjesë, neni 10 i Ligjit për Shoqëritë Tregtare parashikon që të gjitha të dhënat, dokumentet, formularët, rregullat dhe materialet e tjera të nevojshme në bazë të Ligjit për t'u dorëzuar në ARBK ose përgatiten nga ARBK në lidhje me operacionet ose procedurat e saja ose për ndonjë shoqëri tregtare janë pa përjashtim dokumente publike dhe të jenë të gatshme dhe në mënyrë rutinore në dispozicion për çdo person, sipas kërkesës së personit të tillë, për shqyrtim dhe kopjim. Për më tepër, neni 11 kërkon që për çdo kompani që është e regjistruar, ARBK të publikojë në një web faqe me qasje publike informacionin specifik ose ndonjë ndryshim në të brenda një muaji pas regjistrimit të kompanisë ose çdo ndryshimi të informatave të tilla.

2406. Institucionet financiare mund të qasen në këtë informacion, i cili është në dispozicion të publikut në përgjithësi, nëpërmjet ueb-faqes së Agjencisë. Në mënyrë për t'u qasur në të dhëna të tilla një person duhet të ketë informacion mbi ose numrin e regjistrimit të biznesit, emrin e biznesit, ID-në personale të personit të autorizuar, ID-në personale të pronarëve, veprimtaritë kryesore apo veprimtari të tjera.

2407. Pra, del se institucionet financiare mund të kenë qasje në të dhëna dhe informacione për personat juridik që mbahen nga ARBK ose nëpërmjet dokumenteve fizike, që mund të jetë një detyrë e mundimshme, ose nëpërmjet faqes së internetit të ARBK-së e cila megjithatë, mund të jetë e kufizuar në informacionin që ofron.

Efektshmëria

2408. Qëndrueshmëria e regjimit të regjistrimit të kompanive ndikohet negativisht nga mangësitë e identifikuar, të cilat ndikojnë në efektshmërinë e tij dhe informatat e pronësisë përfituese. Në veçanti janë dobësitë në sistem në lidhje me kujdesin e duhur për themeluesit dhe aksionarët kryesorë, si dhe rrjedhimisht edhe saktësinë e informatave, si dhe mungesa e mundësive për të identifikuar ndërlidhjet ndërmjet kompanive dhe pronësisë së ndarë të aksionarëve të njëjtë.

5.1.2. Rekomandimet dhe Komentet

2409. Edhe pse korniza legjislative deri në një masë është e duhur për regjistrimin e shoqërive tregtare, disa gjetje, të natyrës legjislative dhe procedurale/operacionale, ndikojnë në kërkesat e Rekomandimit 33 në kontekstin e analizës së këtij raporti.

2410. Me leximin e plotë të analizës dhe komenteve që rekomandohen fuqimisht, në vijim janë gjetjet kryesore:

- Nuk ka detyrim direkt për të informuar ARBK-në për ndërrimet në aksionarë dhe drejtorë menjëherë pas ngjarjes së tyre;
- Brengat për saktësinë e informatave në dispozicion;
- Brengat për afatshmërinë e informatave në dispozicion të autoriteteve kompetente;
- Mungesa e procedurave për autoritetet kompetente përveç ATK për identifikimin nëse një numër shoqëri tregtare i përket të njëjtit individ;
- Mungesa e procedurave për autoritetet kompetente për identifikimin e ndërlidhjeve mes shoqërive tregtare ku, përmes shtresave të pronësisë, disa kompani mund të jenë pronare të të tjerave; si dhe
- Brengat për lehtësinë e regjistrimit.
- Paqartësitë ligjore mbi atë nëse një organizatë e huaj biznesi që lejon lëshimin e aksioneve dhe letrave me vlerë bartëse mund të jetë aksionar i një SH.A. të regjistruar në Kosovë;

- Paqartësia ligjore mbi regjistrimin e organizatave të huaja biznesore të cilat lejojnë lëshimin e aksioneve bartëse.

2411. Në prizmin e këtyre gjetjeve, Raporti ofron disa rekomandime, edhe pse jo në kuptimin e veçantë të ndryshimeve legislative. Megjithatë, është me rëndësi që rekomandimet të lexohen në kontekstin e analizës dhe komenteve për Kriterin Thelbësor përkatës:

- Vendosja e detyrimit për Raportim të menjëhershëm të ndryshimeve në aksionarë dhe drejtor, përtej emërimit *aty për aty* të një personi përgjegjës për këtë;
- Vendosja e procedurave dhe sistemeve për autoritetet kompetente dhe industrinë e sektorit për të identifikuar nëse një person është pronar i më shumë se një shoqërie tregtare; dhe
- Vendosja e procedurave administrative për të vërtetuar deri në masë të mundshme saktësinë e dokumenteve dhe përmbajtjes nga ARBK-ja, për të siguruar që personat fizikë dhe juridik që themelojnë kompani të kontrollohen e monitorohen në kuptimin e dosjeve të mundshme penale apo diskualifikimeve profesionale, por edhe në listën e Kombeve të Bashkuara dhe listat e tjera për persona të përcaktuar dhe entitete;
- Vendosja e procedurave për të identifikuar ndërlidhjen mes shoqërive tregtare të regjistruara;
- Vendosja e masave për saktësi dhe vlefshmëri të kërkesave për regjistrim, për të mbuluar periudhën e shkurtër të regjistrimit.
- Qartësimi i dhe prezantimi i masave për të identifikuar nëse një organizatë e huaj biznesore që lejon lëshimin e aksioneve bartëse mund të jetë aksionar i një SH.A. të regjistruar në Kosovë ose nëse mund të regjistrohet si degë në Kosovë.

5.1.3. Klasifikimi për Rekomandimin 33

	Klasifikimi	Përmbledhje e faktorëve bazë për klasifikim
R.33	PP	<ul style="list-style-type: none"> • nuk ka detyrim direkt për të informuar ARBK-në për ndryshimet në aksionarë apo drejtorë menjëherë pasi të bëhen; • brengat për saktësinë dhe afatshmërinë e informatave në dispozicion; • brengat për kujdesin e duhur për themelues dhe aksionarë kryesorë; • brengat për afatshmërinë e informatave në dispozicion për autoritetet kompetente; • mungesa e procedurave për autoritetet kompetente përveç ATK, për identifikimin nëse një numër shoqëri tregtare i përkasin të njëjtit individ; • mungesa e procedurave për autoritetet kompetente për identifikimin e ndërlidhjeve mes shoqërive tregtare ku, përmes shtresave të pronësisë, disa kompani mund të jenë pronare të tjetrës; • brengat për lehtësinë e regjistrimit; • paqartësia ligjore mbi organizatat e huaja biznesore me aksione bartëse të jenë aksionar të SH.A. të regjistruara në Kosovë; • paqartësia ligjore nëse një organizatë e huaj biznesore me aksione bartëse mund të regjistrojë një degë në Kosovë; dhe • gështjet rezultuese të efektshmërisë.

5.2. Marrëveshjet ligjore - Qasja te pronari përfitues dhe kontrollimi i informacionit (R.34)

Korniza kryesore ligjore

- Ligji për Parandalimin e Pastrimit të Parave dhe Financimin e Terrorizmit (Ligji Nr. 03/L-196 i datës 30/09/2010), më tutje "Ligji për LPP/LFT";
- Ligji për Shoqëritë Tregtare (Ligji Nr. 02/L-123 i datës 27/09/2007);
- Ligji për ndryshimin e Ligjit për Shoqëritë Tregtare (Ligji Nr. 04/L-006 i datës 23/06/2011);
- Ligji për Arsimin e Lartë (Ligji Nr. 04/L-037).

5.2.1. Përshkrimi dhe Analiza

2412. Rekomandimi 34 kërkon nga vendet që të marrin masa për të parandaluar përdorimin e paligjshëm të marrëveshjeve ligjore nga pastruesit e parave dhe për të siguruar se ka informata të mjaftueshme, të sakta dhe me kohë mbi trustet ekspress, përfshirë informacionin mbi paguesin, të besuarin dhe përfituesit që mund të merren ose të qasen në kohën e duhur nga autoritetet përkatëse kompetente, përfshirë edhe institucionet financiare që marrin përsipër kërkesat KDK të përcaktuara në Rekomandimin 5.

2413. Fjalorthi për Metodologjinë e FATF-së specifikon se termi "rregullim ligjor" nënkupton besimet e shprehura ose rregullimet e tjera të ngjashme ligjore (si *Treuhand* ose *fiducie*) në të cilin kontekst "besim i shprehur" nënkupton një besim të krijuar në mënyrë të qartë nga lënësi, zakonisht në formën e një dokumenti p.sh. një vepër e shkruar e besimit (përkundër "besimit konstruktiv", të cilat vijnë në ekzistencë me anë të funksionimit të ligjit dhe të cilat nuk rezultojnë nga qëllimi i qartë ose vendimi i lënësit për të krijuar një besim ose marrëveshje të ngjashme ligjore).

2414. Vendet ku ekzistojnë trustet ose marrëveshjet e ngjashme ligjore zakonisht kanë, të paktën në këtë drejtim, një traditë të vendit me të drejtë zakonore (për dallim të vendeve me të drejtë kontinentale) dhe/ose kanë të ratifikuar ose përndryshe zbatuar Konventën e Hagës mbi ligjin në fuqi për Trustet dhe në njohjen e tyre. Ekziston, megjithatë, një numër i juridiksioneve me një traditë të ligjit kontinental që nuk kanë ratifikuar këtë Konventë por që parashohin në legjislacionin e tyre kombëtar, krijimin dhe funksionimin e rregullimeve ligjore që plotësojnë standardet e Rekomandimit 34, ku karakteristika kryesore dalluese është nëse marrëveshjet ligjore në fjalë parashohin apo jo transferimin e pronës në mes të lënësit dhe të besuarit pasi që trusti zakonisht nënkupton një transferim të tillë.

2415. Nëse një juridiksion nuk parasheh trustet e shprehura ose marrëveshjet e ngjashme ose, nëse masat e identifikuar në legjislacionin përkatës kombëtar nuk i plotësojnë karakteristikat e përmendura më lart, vendi nuk mund të vlerësohet për Rekomandimin 34 dhe prandaj klasifikimi do të jetë domosdoshmërisht PA (e pazbatueshme).

Masat për të parandaluar përdorimin e paligjshëm të marrëveshjes ligjore në lidhje me pastrimin e parave dhe financimin e terrorizmit - Kriteri Thelbësor 34.1

2416. Ngjashëm me KTH 33.1 të diskutuar më lart, KTH 34.1 kërkon që vendet të marrin masa për të parandaluar përdorimin e paligjshëm të marrëveshjeve ligjore në lidhje me PP dhe FT, duke siguruar që trusti tregtar, dhe ligjet e tjera të vendit të kërkojnë transparencë të mjaftueshme në lidhje me pronësinë përfituese dhe kontrollin e trusteve dhe marrëveshjeve të tjera ligjore.

2417. Siç është përmendur në Pjesën 1.5 të këtij Raporti, termat e tilla si "trust" ose "trust i shprehur" ose "i besuar" nuk janë të panjohura në legjislacionin e Kosovës. Ekipi i vlerësimit ka gjetur në pjesë të ndryshme të legjislacionit, sidomos në Ligjin për LPP/LFT, referenca të qarta dhe të drejtpërdrejta për marrëveshje të tilla në një kontekst që nënkupton se këto subjekte ka të ngjarë të bien nën fushëveprimin e Rekomandimit 34 si vijon:

- Neni 16 paragrafi (1.8) i Ligjit për LPP/LFT përfshin "ofruesit e shërbimeve të trusteve dhe të kompanive" midis subjekteve raportuese. Shërbimet të cilat këto subjekte mund të ofrojnë palëve të treta në baza tregtare përfshijnë dhënien e një zyre të regjistruar;

adrese të biznesit ose strehim, korrespondencë ose adresë administrative për një kompani, një partneritet ose ndonjë person tjetër juridik ose marrëveshje (paragrafi (1.8.3)), si dhe të veprojnë si, ose rregullojnë për një person tjetër për të vepruar si një i besuar i një trusti të shprehur (paragrafi (1.8.4)).

- Neni 17 paragrafi (1.2) i Ligjit të njëjtë parashikon se, si pjesë e masave KDK të gjitha subjektet e raportimit të identifikojnë pronarin përfitues dhe/ose një person fizik ose personat që kontrollojnë drejtpërdrejt ose tërthorazi 20% ose më shumë të personit juridik. Kur subjektet raportuese konsiderojnë se rreziku i PP ose TF është i lartë, ata do të marrin masa të arsyeshme për të verifikuar identitetin e tij ose të saj në mënyrë që institucioni ose personi i mbuluar nga ky ligj është i kënaqur që ai e di se kush është pronari përfitues, duke përfshirë, sa i përket personave juridik, trustet dhe aranzhimet e ngjashme ligjore, duke marrë masa të bazuara në rrezik dhe të mjaftueshme për të kuptuar strukturën e pronësisë dhe kontrollit të klientit.
- Neni 26 paragrafi (8.1.5) i po këtij ligji kërkon që avokatët e përfshirë në veprimtari të caktuara, duke përfshirë krijimin, funksionimin ose menaxhimin e kompanive, trusteve ose strukturave të ngjashme ta raportojnë çdo akt apo transaksion të dyshimt tek NJIF brenda tri ditëve (3) të punës dhe para ndërmarrjes së veprimeve të mëtejme lidhur me aktin apo transaksionin e tillë.
- Në vazhdim mund të gjendet se, edhe pse shembuj të rrallë në pjesë të tjera të legjislationit, siç është Ligji për Arsimin e Lartë (Ligji Nr. 04/L-037), ku paragrafi (1) i nenit 12 parashikon se një bartës privat i arsimit të lartë mund të themelohet "nga një kompani private, fondacion apo trust i themeluar në Kosovë dhe që ka një zyrë të regjistruar në Kosovë".

2418. Të gjitha këto dukuri të termave të tilla si "trusti" ose "trusti i shprehur" ose "personi i besuar", etj. janë vetëm referenca ose referime kryq. E njëjta gjë vlen edhe për përkufizimin e "pronarit përfitues" në nenin 2 paragrafi (1.2) i Ligjit për LPP/LFT i cili bën referencë në "kontrollin efektiv mbi personin juridik apo marrëveshjet". Referencat e tilla normalisht duhet të çojnë në pjesë të tjera të legjislationit që do të ofrojnë përkufizimin e duhur të marrëveshjeve të tilla ligjore, duke përfshirë ngritjen e një kuadri ligjor të hollësishëm dhe të zbatueshëm në mënyrë efektive për themelimin, regjistrimin dhe statusin ligjor të subjekteve të tilla dhe përcaktojnë marrëdhënien juridike mes palëve të përfshira (lënësit, të besuarit, drejtorëve dhe përfituesve), duke përfshirë të drejtat dhe përgjegjësitë etj. të cilat duket të jenë zhdukur jo vetëm nga legjislationi përkatës për themelimin dhe regjistrimin e organizatave të biznesit, por nga i gjithë *iuris corpus* i Kosovës²⁰³. Si rezultat, referencat e sipërpërmendura në Ligjin për LPP/LFT apo diku tjetër në ligje të tjera duhet domosdoshmërisht të mbeten të pakuptimta dhe në këtë mënyrë të pazbatueshme.

2419. Është e paqartë pse ligjvënësit e Kosovës kanë konsideruar të nevojshme të bëjnë referencat tilla të rreme në Ligjin për LPP/LFT. Në çdo rast, siç është theksuar tashmë diku tjetër në këtë Raport, mund të gjinden ngjashmëri të rëndësishme midis formulimit të dispozitave të tilla dhe të atyre të standardeve përkatëse të FATF-së. Për shembull, përkufizimi i "pronarit përfitues" (me referencë në marrëveshjet ligjore) është përmendur tashmë të jetë shumë i afërt me atë të gjetur në Fjalorthin e Termave të Metodologjisë së FATF-së. Një tjetër shembull është paragrafi (8.1.5) i nenit 26 i Ligjit për LPP/LFT siç përmendet më lart, e cila është një transpozim fjalë për fjalë i përkufizimit të "trustit dhe të kompanive ofruese të shërbimeve" duke qenë vetë një pjesë e përkufizimit të "bizneseve dhe profesioneve të caktuara jofinanciare" në Fjalorthin.

Qasja në kohë në informacion - Kriteri Thelbësor 34.2

2420. KTH 34.2 kërkon që autoritetet përkatëse kompetente të jenë në gjendje të marrin ose të kenë qasje në kohën e duhur të informatave të përshtatshme, të sakta dhe aktuale mbi pronësinë përfituese dhe kontrollin e marrëveshjeve ligjore, dhe në veçanti mbi lënësin, të besuarin, dhe përfituesin e besimit të shprehur.

2421. Duke qenë se nuk ka kornizë ligjore për themelimin, regjistrimin dhe statusin ligjor të subjekteve të tilla (besimin e shprehur ose rregullime të tjera të ngjashme ligjore) nuk ka procedura në vend siç kërkohet nga KTH 34.2.

203. Hulumtimi është bërë bazuar në të gjitha ligjet të cilat mund të gjinden në webfaqën e Kuvendit të Kosovës www.kuvendikosoves.org

Masat për të lehtësuar qasjen e institucioneve financiare – Elementi Shtesë 34.3

2422. ESH 34.3 kërkon të përcaktojë nëse ekzistojnë masat për të lehtësuar qasjen e institucioneve financiare në pronarë përfitues dhe kontrollin e informacionit në mënyrë që të lejojë që ata të verifikojnë më lehtë të dhënat për identifikimin e klientit.

2423. Duke qenë se nuk ka kornizë ligjore për themelimin, regjistrimin dhe statusin ligjor të subjekteve të tilla (besim të shprehur ose rregullime të tjera të ngjashme ligjore) nuk ka procedura në vend siç kërkohet nga ESH 34.3.

Efektshmëria

2424. Rrethanat që kanë të bëjnë me themelimin dhe regjistrimin e trusteve dhe marrëveshjeve ligjore në Kosovë të cilat, siç thuhet më lart, përbëhen nga dispozitat ligjore të pakuptimta dhe të pazbatueshme, do të mund të kontribuojnë negativisht në efikasitetin dhe efektivitetin e sistemit parandalues të LPP/LFT për shkak të mospërputhjes dhe paqartësive.

5.2.2. Rekomandimet dhe Komentet

2425. Të gjitha këto karakteristika lënë përshtypjen se hartimi i këtyre dispozitave ligjore, siç është treguar më sipër, dhe në veçanti ato të dispozitave të Ligjit për LPP/LFT janë përbërë nga transpozimi fjalë për fjalë i standardeve përkatëse të FATF-së pa i kushtuar vëmendjen e duhur faktit se teksti origjinal u referohet subjekteve të tilla siç janë (Express) trustet, marrëveshjet e ngjashme ligjore, të cilat në fakt nuk ekzistojnë në ligjin e Kosovës. Një zbatim i tillë copy-paste i standardeve dhe koncepteve pa u përpjekur për t'i përshtatur ato në kornizën paraekzistuese ligjore dhe traditat ligjore të vendit ose të rajonit në mënyrë të pashmangshme do të çojnë në gabime legjislative si ato të përshkruara më sipër dhe të cilat mund të ndikojnë negativisht në efektivitetin e sistemit.

2426. Ekipi i vlerësimit në këtë mënyrë arrin në përfundimin se Rekomandimi 34 aktualisht nuk është i zbatueshëm në Kosovë.

2427. Me këtë, ekipi i vlerësimit kërkon nga autoritetet e Kosovës të kryejnë një shqyrtim të hollësishëm të legjislacionit përkatës (duke filluar me Ligjin për LPP/LFT) me qëllim të zbulimit dhe eliminimit të të gjitha referencave të rreme dhe/ose mashtruese në çdo burim primar ose legjislacion dytësor që nënkupton ekzistencën dhe/ose pranimin pranimin e besimve të shprehura apo të marrëveshjeve të ngjashme ligjore në ligjin e Kosovës.

5.2.3. Klasifikimi për Rekomandimin 34

	Klasifikimi	Përmbledhje e faktorëve bazë për klasifikim
R.34	PA	

5.3. Organizatat joqeveritare²⁰⁴ (RV.VIII)

Korniza ligjore kryesore

- Ligji për Parandalimin e Pastrimit të Parave dhe Financimit të Terrorizmit (Ligji Nr. 03/L-196 i datës 30.09.2010), më tutje "Ligji për LPP/LFT";
- Ligji për Lirinë e Asocimit në Organizata Joqeveritare (Ligji Nr. 04-L-057 i datës 29.08.2011), më tutje "Ligji për OJQ-të".

5.3.1. Përshkrimi dhe Analiza

2428. RV VIII kërkon nga vendet të rishikojnë përshtatshmërinë e ligjeve dhe rregulloreve që kanë të bëjnë me subjektet që mund të keqpërdoren për FT. OJF-të (nganjëherë të quajtura edhe OJQ) janë veçanërisht të cenueshme, si dhe vendet duhet të marrin masa për të siguruar që ato të mos mund të keqpërdoren apo shpërdorohen për qëllime të tilla kriminale. Masat të cilat mund të zbatohen përcaktohen hollësisht me Kriteret Thelbësore në Metodologjinë e FATF-së, ashtu siç edhe janë analizuar në paragrafët në vijim.

2429. Në këtë kuptim, FATF-ja ka botuar një Shënim Interpretues për RV VIII, plotësuar me Praktikën më të Mira Ndërkombëtare për luftimin e keqpërdorimit të OJF-ve.

2430. Sipas nenit 1 të Ligjit për OJQ-të, që përcakton qëllimin dhe fushëveprimin e ligjit, Ligji për OJQ-të përkufizon themelimin, regjistrimin, menaxhimin e brendshëm, veprimtarinë, shpërbërjen dhe shlyerjen nga regjistri të personave juridikë të organizuar si OJQ në Kosovë. Megjithatë, Ligji nuk vlen për partitë politike, sindikatat dhe organizatat sindikale, si dhe qendrat apo tempujt fetarë dhe fushat e tjera që rregullohen me ligje të veçanta.

2431. Ligji për OJQ-të përkufizon OJQ-në vendore si shoqatë (organizatë që ka anëtarësi) ose fondacion (organizatë pa anëtarësi) të themeluar në Kosovë, për arritjen e qëllimeve në bazë të ligjit, për dobi publike apo interes të ndërsjellë.

2432. Në anën tjetër, Ligji përkufizon OJQ-në e huaj apo ndërkombëtare si person juridik të themeluar jashtë Kosovës, me legjislacion që në substancë përmbush kërkesat e nenit 4 të Ligjit për OJQ-të – i cili merret me mosshpërndarjen e të ardhurave.

2433. Në kuptimin e nenit 17 të Ligjit për OJQ-të, OJQ-ja e regjistruar sipas ligjit mund të zbatohet për status të Përfituesit Publik nëse është e organizuar dhe vepron për të kryer një apo më shumë veprimtari kryesore si në vijim: ndihmë dhe përkrahje humanitare, përkrahje personave me aftësi të kufizuara, veprimtari bamirëse, arsime, shëndetësi, kulturë, ruajtje dhe përparim të mjedisit, rindërtim dhe zhvillim ekonomik, mbrojtje dhe përparim të të drejtave të njeriut, mbështetje të praktikave demokratike dhe shoqërisë civile, apo çfarëdo veprimtarie tjetër që është në funksion të së mirës së publikut. Sipas Ligjit, OJQ-të me status të përfituesit publik gëzojnë lirime tatimore e fiskale, përveç atyre që janë thjesht detyrime për shërbime publike komunale.

2434. DRNOJQ në MAP është autoriteti kompetent për zbatimin e Ligjit për OJQ-të, duke përfshirë regjistrimin.

2435. Departamenti ka 11 punëtorë të ndarë në dy divizione, prej të cilëve një divizion (Divizioni për Regjistrimin e OJQ-ve) është përgjegjës për regjistrime, ndërsa tjetri (Divizioni për Raportim dhe Monitorim) për shqyrtim të raporteve dhe analiza financiare. DRNOJQ-ja beson që burimet aktuale janë të kënaqshme për mandatin e tij ligjor.

2436. Analiza, komentet dhe rekomandimet vijuese pra do të bazohen në Ligjin për OJQ-të, informatat e dhëna në përgjigje në Pyetësin e Ciklit të parë, si dhe informatat e dokumentet e tjera që janë siguruar gjatë, në mes dhe pas vizitës në terren, në vazhden e diskutimeve me autoritetet përkatëse.

204. Pasi që legjislacioni dhe dokumentet e tjera për Kosovën u referohen "organizatave joqeveritare" (OJQ), ky term do të përdoret në këtë pjesë, si dhe duhet lexuar dhe kuptuar si referencë ndaj "organizatave jofitimprurëse" (OJF) sipas Standardeve dhe Metodologjisë të FATF-së.

Shqyrtimi i përshtatshmërisë së ligjeve e rregulloreve vendore për OJQ-të – Kriteri thelbësor RV VIII.1

2437. KTH RV VIII.1 kërkon nga vendet të rishikojnë përshtatshmërinë e ligjeve dhe rregulloreve që kanë të bëjnë me OJQ-të si dhe të vlerësojnë cenueshmërinë e OJQ-ve që mund të keqpërdoren për FT.

2438. DRNOJQ-ja ka informuar që kryen funksionet në pajtim me Ligjin për OJQ-të, derisa çështja e kompetencave për regjistrim dhe ndërlidhje ka mandat të kufizuar. Që prej përfundimit të luftës, regjistrimi i OJQ-ve për herë të parë është rregulluar me Rregulloren e UNMIK-ut 1999/22, si dhe më vonë me ligjin e parë të miratuar si Ligji mbi OJQ-të Nr. 03/L-134 më 2009. Më vonë, është vërejtur që Ligji kishte disa mangësi dhe duhej ndryshuar. Vijimisht, më 29 gusht 2011, u miratuar Ligji i ri mbi OJQ-të- Ligji Nr. 04/L-057. Që prej atëherë, është miratuar një Rregullore për përputhshmëri nga Qeveria, derisa Rregullorja për regjistrim ende pritet të miratohet së shpejti (nuk ishte miratuar në kohën e vizitës së dytë në terren)²⁰⁵. DRNOJQ-ja ka informuar që palët e shoqërisë civile janë përfshirë në hartimin e ligjit të ri. DRNOJQ vepron vetëm brenda dispozitave të Ligjit për OJQ-të dhe Rregullores. Ligji përcakton procedurat për regjistrim, duke përfshirë strukturat e brendshme dhe dhënien e statusit dhe alokimit të përfituesit publik, pra DRNOJQ nuk merr përgjegjësi të tjera që nuk i vishen me ligj. Gjitha OJQ-të e regjistruara duhet të respektojnë Ligjin mbi OJQ-të dhe ligjet e tjera që vlejné për to.

2439. Sipas DRNOJQ-së, ndryshimet në ligjin e parë janë iniciuar kryesisht për mungesën e dispozitave kundër OJQ-ve që dështonin të raportonin sipas detyrimeve të tyre sipas Ligjit. Kjo kryesisht ndodhte për shkak të ndërlidhjes së dobët të paragrafëve apo neneve në Ligjin e vjetër që nuk ekzistonin, apo kishin referenca të gabueshme²⁰⁶.

2440. Në bazë të informacionit të fundit që ka marrë ekipi i vlerësimit, janë regjistruar 7,658 OJQ në Kosovë nga viti 1999 deri në tetor të vitit 2014, prej të cilave 7,401 janë vendore, ndërsa 508 të tjera ndërkombëtare. Deri në kohën e hartimit të këtij Raporti, 102 OJQ janë shpërbërë vullnetarisht përderisa 14 të tjerave iu është suspenduar aktiviteti.

2441. DRNOJQ nuk është në gjendje të tregojë rrezikun dhe cenueshmërinë ndaj rrezikut të FT ndaj të cilave OJQ-të mund të jenë të ekspozuara, pasi që sipas Departamentit, kjo çështje nuk është në mandatin e tij sipas Ligjit për OJQ-të, mandat ky që kufizohet tek regjistrimi. DRNOJQ-ja siguron që OJQ-të të raportojnë për veprimtaritë financiare mes janarit dhe marsit të secilit vit, ashtu siç kërkohet me Ligj, si dhe nëse nuk raportojnë DRNOJQ-ja do të marrë masa kundër tyre me një bazë të përshkallëzuar sanksionesh, të cilat mund të përfshijnë edhe pezullimin e operimeve, por vetëm në pajtim me Ligjin. Njëkohësisht, ekipi i vlerësimit nuk ka marrë ndonjë konfirmim nga autoritetet e tjera që OJQ-të përbëjnë vërtetë ndonjë rrezik sa i përket FT.

2442. Dispozitat për detyrimet e tjera për OJQ-të për parandalimin e PP dhe FT, më parë me nenin 4 të Rregullores së UNMIK-ut 2004/2 të shkurtit 2004 mbi Pengimin e pastrimit të parave dhe veprave të ngjashme penale, si dhe e cila është shfuqizuar me ardhjen në fuqi të Ligjit për LPP/LFT megjithatë janë mbajtur dhe reflektuar në nenin 24 të Ligjit për LPP/LFT - shih po ashtu edhe analizën e Rekomandimit 17 për Sanksionet në pjesën 3 të këtij Raporti. Përveç kësaj, amendamentimet e fundit të Ligjit për LPP/LFT (që ndryshojnë Ligjin Nr. 04/L-178 të 11 shkurt 2013) përmes paragrafit të ri (1.9) të nenit 16 tani përfshijnë OJQ-të si subjekte raportuese përderisa paragrafi (1) i nenit 30 të amendamentuar tani i vendos përgjegjësitë mbikëqyrëse për OJQ-të për qëllime të Ligjit për LPP/LFT brenda kompetencave të NJIF.

2443. Edhe pse ligji i parë për OJQ-të, Ligji Nr. 03/L-134 të vitit 2009, është shqyrtuar dhe zëvendësuar me Ligjin e ri, Ligji Nr. 04/L-057 i 2011-ës, nuk duket që shqyrtimi i ligjit është rezultat i ndonjë studimi mbi përshtatshmërinë e ligjeve dhe rregulloreve në lidhje me OJQ-të në përmbushjen e standardeve ndërkombëtare dhe e njejtja vlenë për amendamentimet e lartpërmendura të Ligjit për LPP/LFT.

2444. Për më tepër, asnjë studim nuk është kryer për karakteristikat e OJQ-ve në Kosovë për të identifikuar ato lloje që mund të jenë në rrezik të keqpërdorimit për PP apo FT.

2445. Në fakt, DRNOJQ ka qëndrimin që ka vetëm fushëveprimin që i është përcaktuar me Ligjin për OJQ-të, i cili është në parim regjistrimi dhe çregjistrimi i OJQ-ve. Kjo do të mund të kishte

205. Këto dokumente nuk i janë vënë në dispozicion ekipit të vlerësimit.

206. Për shembull neni 19 i Ligjit të parë i referohet paragrafit (4) dhe (5) të nenit 20 ndërkohë që këto paragrafë nuk ekzistojnë.

konsekuencë me përkufizimin e "Organit Kompetent" në ligj, i cili përkufizohet si "regjistrimi i OJQ-ve dhe heqja nga regjistri". Kjo përbën brengë për kornizën e përgjithshme legjislative dhe rregullative të OJQ-ve.

2446. ATK ka informuar që pasi që OJQ-të nuk kanë detyrime të larta tatimore, nuk bartin rreziqe të mëdha për qëllimet tatimore. Kështu, derisa pranohet rëndësia e monitorimit të statusit të OJQ-ve, ATK-ja i konsideron brengat e mëparshme të sektorit të hequra me hyrjen në fuqi të ligjeve përkatëse. Kështu, ATK-ja nuk bën vlerësime rrisë të sektorit, por edhe po t'i bënte, do t'i bënte vetëm në lidhje me tatimet.

2447. Vlerësimi i përshtatshmërisë së ligjeve dhe rregulloreve për OJQ-të, si dhe vlerësimet e cenueshmërisë së OJQ-ve ndaj keqpërdorimit për PP apo FT do të mund të adresoheshin përmes një VKR²⁰⁷ ose drejtpërdrejt nga DRNOJQ ose autoritetet e tjera kompetente. Duhet të përmendet se VKR i zhvilluar gjatë vitit 2013, edhe pse përmend takimet e Grupit Punues të Vlerësimit Kombëtar të Rrezikut me MAP dhe OJQ-të si pjesë e sektorit privat, nuk përmend rreziqet e identifikuar në sektorin e OJQ-ve. Ekipi i Vlerësimit është informuar se VKR do të përcillet me një vlerësim sektorial të rrezikut prandaj ekipi i vlerësimit i nxitë autoritetet e Kosovës të caktojnë datën për vlerësimi e rrezikut të sektorit të OJQ-ve në planin e veprimit të vlerësimit të rrezikut.

2448. Në këtë kontekst, dhe në dritën e pikëpamjeve të DRNOJQ-së se Ligji dikton mandatin e tij të përgjithshëm në lidhje me OJQ-të, dhe këtë në një mënyrë më të ngushtë dhe më të kufizuar, rekomandohet që të shtohet një nen i ri 2A në Ligjin për OJQ-të, i cili do të fliste për emërimin e Organit Kompetent, si dhe kompetencat e tij me ligj:

Neni 2A

Përcaktimi dhe kompetencat e organit kompetent²⁰⁸

(1) Departamenti për Regjistrim dhe Ndërlidhje me OJQ-të brenda Ministrisë së Administratës Publike është Organi Kompetent përgjegjës për zbatimin e këtij Ligji.

(2) Organi Kompetent është përgjegjës për ndërmarrjen e gjitha funksioneve që i atribuohen me këtë Ligj, në lidhje me regjistrimin, çregjistrimin dhe rregullimin e OJQ-ve për përputhshmërinë e tyre me këtë Ligj, si dhe rregulloret që nxirren sipas tij.

(3) Në ndërmarrjen e mbikëqyrjes së OJQ-ve të regjistruara, Organi Kompetent mund të zbatojë qasje të ndjeshmërisë ndaj rrezikut, me mbikëqyrje më të madhe për OJQ-të me burime të konsiderueshme financiare nën kontroll, si dhe OJQ-të me veprimtari substanciale ndërkombëtare dhe të cilat mund të bartin rrezik më të madh. Mbikëqyrja më e madhe përfshin kontrollimin e librave, dokumenteve dhe informatave të tjera në lokalet e OJQ-së, si dhe për këtë qëllim, dhe pas identifikimit të mirëfilltë, zyrtarët e Organit Kompetent kanë të drejtë të qasjes në hapësirat e OJQ-së gjatë orarit zyrtar të punës dhe kanë të drejtë të kërkojnë gjitha dokumentet dhe informatat e nevojshme, duke përfshirë kopjimin dhe riprodhimin e dokumenteve sipas nevojës, si dhe pyetjet e qartësimit që kërkojnë në përmbushje të këtyre përgjegjësisive. Organi kompetent mund të zbatojë si më lart për ekzaminimin e OJQ-ve në baza të vizitës jashtë vendit të ngjarjes.

(4) Organi kompetent, periodikisht si dhe siç e vlerëson të nevojshme, mbledh informata të mjaftueshme për të vlerësuar veprimtarinë, madhësinë dhe karakteristikat e tjera përkatëse të OJQ-ve për të identifikuar rreziqet dhe cenueshmërinë ndaj të cilëve mund të jetë i ekspozuar sektori, të rrisë vetëdijen dhe të bëjë rekomandimet sipas nevojës për ndryshime të këtij Ligji dhe rregulloret që nxirren sipas tij. Në këtë kuptim, Organi Kompetent bashkëpunon me autoritetet e tjera që posedojnë informata për sektorin, si dhe do të ndajë informatat sipas nevojës dhe sipas diskrecionit të vet.

2449. Në përputhje me nenin e ri 2A të propozuar, propozohet më tutje që përkufizimi i "organit kompetent" në paragrafin (1.4) të nenit 2 të ndryshohet, si dhe të riformulohet si *organi i emëruar me nenin 2A të Ligjit*.

207. Vlerësimi kombëtar i rrezikut është tashmë i detyrueshëm sipas Rekomandimit 1 të Standardeve të reja të FATF-së të vitit 2012. Në vitin 2013, Kosova ka ndërmarrë një VKR por ky vlerësim nuk i ka adresuar sektorët individualë.

208. Neni i propozuar 2A flet për mangësitë e tjera të identifikuar në pjesët në vijim të Raportit. Këto të gjitha përfshihen në një rekomandim, për hir të qartësisë dhe vazhdimësisë. Referencat ndaj nenit të propozuar bëhen sipas nevojës në nenet përkatëse.

2450. Përgjegjësia e mbikëqyrjes në nenin e ri të propozuar 2A mund të arrihet duke zgjeruar dhe përforcuar rolin e Divizionit brenda DRNOJQ-së që është përgjegjës për shqyrtimin e raporteve dhe analizës financiare, me fushëveprimin e kontrollimit të OJQ-ve në terren dhe/ose jashtë tij. Për t'u fokusuar tek OJQ-të e mëdha, ose ato që mbartin rrezik më të madh të keqpërdorimit për veprimtari kriminale, propozohet që të zbatohet qasja e ndjeshmërisë ndaj rrezikut në funksione të mbikëqyrjes, e cila do të mund të zhvillohej përmes analizës së Raportimit financiar dhe të veprimtarive, tek Ligji për OJQ-të.

2451. Paragrafi (9) i nenit 18 të Ligjit për OJQ-të gjithashtu njeht nocionin e dallimit të OJQ-ve të mëdha, në kuptimin e pasqyrave financiare që dorëzohen me Raportin e kërkuar vjetor.

2452. Më tutje rekomandohet që Kosova të kryejë, pa vonesë, një vlerësim të gjitha rreziqeve dhe cenueshmërisë së karakteristikave dhe llojeve të OJQ-ve në Kosovë që janë në rrezik të keqpërdoren apo përdoren për FT apo PP.

2453. Për më tepër, Kosova duhet të zbatojë pjesët e Strategjisë së LPP/LFT sa më shpejt që është e mundur.

Sensibilizimi i sektorit të OJF-ve – Kriteri thelbësor RV VIII.2

2454. KTH RV VIII.2 kërkon nga vendet që të ndërmarrin shërbime informimi me OJQ-të për të rritur vetëdijen, ashtu që të mbrohet sektori nga shpërdorimet kriminale të PP apo FT.

2455. Ligji për OJQ-të nuk krijon detyrime të këtij lloji për DRNOJQ-në. I ngjashëm me këtë është edhe neni 24 i Ligjit për LPP/LFT për detyrimet shtesë të OJQ-ve.

2456. Ligji për LPP/LFT nuk u referohet në mënyrë specifike OJQ-ve në përcaktimin e detyrave dhe kompetencave të NjIF-it, por në përgjithësi kërkohet nga NjIF-i të organizojë dhe/ose të mbajë trajnime në lidhje me PP, financimin e veprimtarive terroriste dhe detyrimet e subjekteve raportuese. Pasi që OJQ-të tani njihen si subjekte raportuese (neni 16) për qëllime të Ligjit për LPP/LFT, NJIF behet më drejtëpërdrejtë përgjegjës t'i ofrojë sektorit trajnime të nevojshme të LPP/LFT.

2457. Përgjigjet në Pyetëtorin e Ciklit të parë theksojnë që janë organizuar tashmë disa tryeza të rrumbullakëta e seminare nga NjIF-i në këtë drejtim. NjIF ka informuar se në tetor 2007 ka zhvilluar disa sesione trajnime për OJQ-të në lidhje me detyrimet e tyre sipas Ligjit për LPP/LFT dhe në lidhje me inspektimet e përputhshmërisë.

2458. DRNOJQ-ja ka informuar që në debatet e mbajtura me shoqërinë civile, diskutohen detyrimet e sektorit për të zbatuar ligjet e Kosovës. Në këtë kuptim, DRNOJQ-ja siguron që OJQ-të janë të mbrojtura nga veprimtaritë kriminale.

2459. Edhe pse nuk është specifike për sektorin e OJQ-ve, duhet theksuar që në nëntor të vitit 2007, Qeveria e Kosovës ka nënshkruar një Memorandum Bashkëpunimi me Platformën CiviKos. Ky memorandum përfaqëson dokumentin e parë formal që flet për përkushtimin e ndërsjellë dhe bashkëpunimin institucional në partneritet të vërtetë mes Qeverisë dhe shoqërisë civile. Platforma CiviKos është iniciativë e organizatave të shoqërisë civile në Kosovë, e filluar në vitin 2007, e regjistruar zyrtarisht më 2 shtator 2007, me qëllim të krijimit të një mjedisi mundësues për bashkëpunimin e sektorit formal të shoqërisë civile dhe Qeverisë. Një takim i përbashkët është mbajtur në prill të vitit 2012, për të adresuar temat në lidhje me zhvillimin e një strategjie bashkëpunimi mes Qeverisë dhe shoqërisë civile.

2460. Përveç detyrimit të përgjithshëm sipas Ligjit për LPP/LFT mbi NJIF për të ofruar trajnime për subjektet raportuese, nuk ka detyrim ligjor specifik për asnjë autoritet për të ndërmarrë veprimtari përafrimi me sektorin e OJQ-ve në kontekstin e parandalimit të PP dhe FT.

2461. Duke mos anashkaluar dispozitat e nenit 24 të Ligjit për LPP/LFT, nuk ka detyrim për të ndërmarrë veprimtari të përafrimit me sektorin e OJQ-ve për t'i bërë ato së paku të vetëdijshme për detyrimet e tyre, edhe pse moralisht siç është përmendur më lart, kjo përgjegjësi duhet të merret më tutje nga NjIF-i ose DRNOJQ-ja ose bashkërisht me njohjen e OJQ-ve si subjekte raportuese sipas Ligjit për LPP/LFT.

2462. Megjithatë, duhet theksuar pozitivisht që sipas informatave të dhëna, ka veprimtari vetëdijesimi që ndërmerren, derisa Platforma Civikos do të shërbente më mirë këtë qëllim.

2463. Megjithatë, ekziston nevoja përkufizitive të identifikohen përgjegjësitë dhe të formalizohet dhe strukturohet më mirë përafrimi për të përforcuar vetëdijen për cënueshmërinë dhe rreziqet e OJQ-ve, që krijohen nga keqpërdorimi i atyre organizatave.

2464. Në këtë drejtim, ka nevojë për më shumë bashkëpunim, bashkërendim dhe ndarje informatash mes autoriteteve përkatëse, si DRNOJQ-ja, NjIF-i, ATK dhe autoritetet e tjera që mund të kontribuojnë në ngritjen e vetëdijes.

2465. Brenda këtij konteksti, ekipi i vlerësimit e njehë themelimin e një grupi punues të përbashkët, pas vizitës në terren të Ciklit të dytë, nën drejtimin e PK-së dhe përfshirjen e institucioneve të lartpërmendura për shkëmbin të informatave në këtë fushë si dhe takimet e DHKE-së brenda PK-së me OJQ-të për të ngritur vetëdijen dhe inkurajuar ndarjen e informatave. Por, në mungesë të informacionit të detajuar mbi rezultatin, ekipi i vlerësimit e vë në pikëpyetje kornizën e caktuar për bashkëpunim, koordinim dhe shkëmbim të informacioneve për të krijuar një shtrirje më efektive tek OJQ-të.

2466. Paragrafi (4) i nenit 2A të ri të propozuar siç rekomandohet sipas analizës të KTH RV VIII. 1 si më lart synon të përcaktojë për këtë pjesërisht sipas përgjegjësisë të ZNROJQ në bashkëpunim me autoritetet e tjera, në veçanti me NjIF brenda kontekstit të detyrimeve të tij të përgjithshme për të ofruar trajnime.

2467. Si rrjedhojë ende është me rëndësi që DRNOJQ-ja në bashkëpunim me NjIF ndërmerr një program urgjent të përafrimit me sektorin e OJQ-ve me synim të mbrojtjes së sektorit nga FT apo PP. Kjo duhet të përfshijë prodhimin e publikimeve të qasshme për përputhshmërinë ligjore dhe praktikat e politikave e mira për OJQ-të dhe terrorizmin, si dhe OJQ-të që veprojnë ndërkombëtarisht. Në këtë kuptim, DRNOJQ-ja dhe NjIF duhet që më tutje të organizojnë trajnime për ngritjen e vetëdijes lidhur me FT dhe parandalimin e PP, duke filluar me shpalljen e tipologjive të FATF-së për keqpërdorimin të PP dhe FT në sektorin OJF.

Mbikëqyrja apo monitorimi efektiv – Kriteri thelbësor RV VIII.3

2468. KTH RV VIII.3 kërkon promovimin e një regjimi efektiv të mbikëqyrjes apo monitorimit të atyre OJQ-ve që mbajnë një pjesë të konsiderueshme të burimeve financiare në kontroll në sektor, si dhe ato që mbajnë një hise të konsiderueshme të veprimtarive ndërkombëtare të sektorit.

2469. Në pajtim me Ligjin për bankat, një OJQ mund të kërkojë të regjistrohet edhe si IMF në BQK, si dhe të mbajë përsëri statusin e OJQ-së. Në raste të tilla, institucioni, i përmendur në Ligj si "IMF OJQ", do të kërkohej të respektohej disa dispozita të Ligjit për bankat që zbatohen për IMF-të. Për më tepër, sipas nenit 111 të Ligjit për bankat, si dhe në pajtim me procedurat që përcaktohen me të, një IMF OJQ mund të konvertohet në IMF SH.A.. Neni 116 i Ligjit për bankat përcakton që *pas dorëzimit të kërkesës, si dhe përfundimit të regjistrimit sipas Ligjit në BQK, Institucionet Mikrofinanciare OJQ nuk rregullohen më nga Ministria e Administratës Publike*. Ia vlen të theksohet se gjatë vizitës në terren të Ciklit të parë, DRNOJQ-ja ka shprehur disa rezerva sa i përket kësaj procedure në Ligjin për bankat²⁰⁹.

2470. Neni 18 i Ligjit për OJQ-të vendos detyrime të ndryshme të raportimit financiar dhe të veprimtarive të OJQ-ve me status të përfutuesit publik. Në këtë kuptim, organizatat e tilla duhet të dorëzojnë çdo vit një raport vjetor tek organi kompetent, në lidhje me operacionet dhe veprimtaritë brenda Kosovës. Kjo përfshin pasqyrat financiare të përgatitura në pajtim me kërkesat

209. Më 24 dhjetor 2012, Gjykata Kushtetuese ka marrë vendim për masë të përkohshme (rasti 97/12 – Avokati i Popullit) për një periudhë prej 31 janarit 2013 që të pezullohet menjëherë zbatimi i neneve 90, 95 (1.6), 110, 111 dhe 116 të Ligjit për bankat, Institucionet Mikrofinanciare dhe Institucionet Financiare Jobankare, Nr. 04/L-093, të datës 12 prill 2012, për të njëjtën kohëzgjatje. Neni 90 merret me përkufizimin e Institucionit Mikrofinanciar OJQ; neni 95(1.6) ndalon OJQ-në Institucion Mikrofinanciar që të mos shesë apo bartë biznesin, bashkimin, ndarjen apo ndërrimet e ndryshme të strukturës; neni 110 për trajtimin e kapitalit të dhuruar dhe atij suficit; neni 111 për procedurat e transformimit në Sh.A., si dhe neni 116 për dispozitat kalimtare dhe rregullimin e OJQ IMF-ve. Më 30 janar 2013, Gjykata zgjati masën e përkohshme për 3 muaj të tjerë më 30 prill 2013. Me 12 prill, 2013 Gjykata Kushtetuese ka vendosur përfundimisht (Nr. AGJ403/13) t'i shpallë nenet 90, 95 (1.6), 110, 111 dhe 116 të Ligjit mbi bankat dhe Institucionet Mikrofinanciare dhe Institucionet Financiare Jobankare, Nr. 04/L-093 të datës 12 prill 2012 si të papajtueshme me Nenet 10, 44 dhe 46 të Kushtetutës dhe kështu i ka deklaruar si të pavlefshme.

e organit kompetent dhe informatat e tjera të përcaktuara me Ligj. Mosdorëzimi i raportit vjetor i nënshtrohet sanksioneve nga Organi Kompetent në pajtim me Ligjin.

2471. Për më tepër, Ligji për OJQ-të përcakton masat rregullative që DRNOJQ-ja mund të ndërmarrë në rastet kur OJQ-ja dështon të përmbushë ndonjërin detyrim raportues sipas Ligjit, duke përfshirë pezullimin apo heqjen e statusit të përfituesit publik të OJQ-së, ose shlyerjen e saj nga Regjistri.

2472. Në përgjigjet e tij ndaj pyetësorit të Ciklit të parë, DRNOJQ-ja pretendon që sipas dispozitave të Ligjit për OJQ-në, monitorimi apo mbikëqyrja nuk është kompetencë e DRNOJQ-së, si dhe që kjo duhet të bëhet nga organet e tjera që janë më kompetente për këto qëllime.

2473. Në lidhje me dispozitat e nenit 24 të Ligjit për LPP/LFT për detyrimet shtesë për OJQ-të, DRNOJQ-ja është e mendimit që nuk ka kapacitet apo fushëveprim për të monitoruar brenda mandatit sipas Ligjit për OJQ-të për të regjistruar organizatat e tilla.

2474. Pa anashkaluar këto, MM për këmbimin e informatave mes NJIF-it dhe DRNOJQ-së më 16 dhjetor 2011, në pajtim me Rregulloren e UNMIK-ut të zbatuar asokohe, përfshin dispozitat për pjesëmarrje në inspektimet e OJQ-ve nga të dyja palët²¹⁰:

Pika 5.1 QIF-ja mundet, në diskrecionin e saj, si dhe nëse konsideron si përfituese, të ftojë MAP/DRNOJQ-në që të përcaktojë zyrtarin e Departamentit që të përcjellë zyrtarët e QIF-së gjatë kryerjes së një inspektimi në vend të ndonjë OJQ-je.

Pika 5.2 MAP/DRNOJQ-ja mundet, në diskrecionin e tij, si dhe nëse konsideron si përfituese, të ftojë QIF-në që të emërojë një zyrtar për të përcjellur zyrtarët e MAP/DRNOJQ-së gjatë kryerjes së një inspektimi të ndonjë OJQ-je.

2475. Në kontekstin e brengave të shprehura në vizitën në terren mbi mungesën e mbikëqyrjes së sektorit të OJQ-ve për rreziqe të përdorimit për qëllime kriminale, ATK informoi që mbikëqyrja që ajo ndërmerr ka të bëjë me çështjet tatimore (si tatimi në burim dhe kontributet e sigurimit social të punëtorëve të tyre), edhe pse për këtë qëllim, ajo mund të kontrollojë veprimtaritë e një OJQ-je. ATK informoi që ka pasur raste në të cilat kanë kontrolluar OJQ-të. Përmes këtyre kontrolleve. ATK ka identifikuar parregullsi, pasi që me ato kontrole, inspektorët e ATK mund të kenë qasje në gjitha llogaritë, dosjet dhe informatat në dispozicion të OJQ-së nën kontroll. Kontrollat e tjera kanë të bëjnë me raportet vjetore të dorëzuara sipas Ligjit për OJQ-të për pozitën e tyre financiare, operacionet dhe veprimtaritë. Fushëveprimi i kontrolleve megjithatë mbetet vetëm qëllim tatimor. ATK ka informuar që shumica e parregullsive të gjetura gjatë kontrolleve kanë pasur të bëjnë me dokumentacionin që nuk ka qenë në përputhje me detyrimet tatimore.

2476. Në praktikë, mbikëqyrja apo monitorimi i duhur i ndonjë kategorie të OJQ-ve mungon krejtësisht, edhe pse amendamentimet e fundit në Ligjin për LPP/LFT të cilat tani i njohin OJQ-të si subjekte raportuese, i vendos përgjegjësitë mbikëqyrëse të LPP/LFT mbi NJIF.

2477. ATK bën kontrole të sektorit vetëm për qëllime të detyrimeve tatimore të cilat, sipas ATK, janë të vogla. DRNOJQ-ja pohon që nuk ka mandat monitorimi sipas Ligjit për OJQ-të, pra nuk bën mbikëqyrje të sektorit, edhe për qëllime të kujdesit, i cili, sipas pohimeve të saj, duhet të jetë fushëveprim i autoriteteve të tjera kompetente, pa anashkaluar faktin që Ligji i jep DRNOJQ-së autorizimet e duhura për të ndërmarrë masa korrigjuese dhe për të vendosur sanksione administrative, si pezullimi apo heqja e statusit të përfituesit publik.

2478. Siç është thënë më lart, OJQ-të rishtazi janë futur në listën e subjekteve raportuese sipas paragrafit (1.19) të nenit 16 të Ligjit për LPP/LFT të ndryshuar, përmes amendamenteve në nenin 30 të Ligjit për LPP/LFT, NJIF-it i janë dhënë kompetenca mbikëqyrëse për të monitoruar OJQ-të, mes të tjerash, edhe për qëllimet e nenit 24 të Ligjit për LPP/LFT – pa anashkaluar këtë, paragrafi (4) i nenit 24 të Ligjit për LPP/LFT kërkon nga OJQ-të t'i vënë në dispozicion NJIF-it dhe DRNOJQ-së për inspektim gjitha dokumentet e ruajtura, në kuptimin e paragrafit të përmendur të Ligjit. Rrjedhimisht, Ligji i ndryshuar për LPP/LFT ka larguar paqartësinë në nenin 24 dhe në nenin 30 të Ligjit për LPP/LFT mbi kompetencat mbikëqyrëse për monitorimin e OJQ-ve për qëllime të Ligjit për LPP/LFT. Megjithatë ndryshimet është duhur në mënyrë të qartë të parashohin bashkëpunimin ndërmjet NJIF dhe DRNOJQ-së në këtë drejtim në kuadër të paragrafit (1.5) të nenit 14 të Ligjit për LPP/LFT. Pavarësisht prej kësaj, ekipi i vlerësimit nuk është vënë në dijeni të ndonjë aktiviteti programor ose sistematik, nëse ka, veprimtari monitoruese në këtë fushë.

210. Referencat ndaj QIF-it duhen lexuar si referenca ndaj NJIF-it.

2479. Për më tepër, Ligji për LPP/LFT i jep autoritet DRNOJQ-së që të pezullojë apo revokojë regjistrimin e një OJQ-jë për shkeljen e ndonjë dispozite të nenit 24 të Ligjit për LPP/LFT sipas nenit 21 të Ligjit për OJQ-të, por nuk i jep mekanizma se si të bëhet kjo në mungesë të mandatit mbikëqyrës për DRNOJQ-në, ku kjo e fundit pohon që nuk ka autorizime të tilla monituese sipas Ligjit për OJQ-të.

2480. Mungesa e monitorimit apo mbikëqyrjes efektive së OJQ-ve manifestohet në situatat kur një institucion joqeveritar ka statusin e një "IMF OJQ", i cili mbetet nën qeverisjen e DRNOJQ-së, deri sa të humbë statusin "OJQ", kur do të duhej të binte nën fushëveprimin e BQK-së, sipas Ligjit për bankat²¹¹.

2481. Pavarësisht nga grupi i përbashkët punues nën drejtimin e PK-së që u përmend më herët në këtë pjesë, ekipi i vlerësimit ende sheh një nevojë për bashkëpunim efektiv ndërmjet autoriteteve përkatëse të cilët kanë një përgjegjësi të mbikëqyrjes në monitorimin e OJQ-ve - NJIF për qëllime të LPP/LFT, DRNOJQ për qëllime kujdesi dhe ATK për qëllime të tatimit - brenda kontekstit të dispozitave të paragrafit (1.5) të nenit 14 të Ligjit për LPP/LFT, pasi që gjetjet e tyre mbikëqyrëse mund të kontribuojnë për një vlerësim të përgjithshëm të rrezikut të sektorit për për qëllime të LPP/LFT nga NJIF si mbikëqyrësi kryesor.

2482. DRNOJQ pohon që nuk ka mandat monitorimi të kujdesit sipas Ligjit për OJQ-të. Ky Raport pohon të kundërtën. DRNOJQ ka për detyrim sipas Ligjit për OJQ-të që të monitorojë OJQ-të së paku së jashtmi, përmes dorëzimit të deklaratave të kërkuara me nenin 12 të Ligjit, si dhe Raportet vjetore në pajtim me nenin 18 të Ligjit për OJQ-të-por jo për qëllime të LPP/LFT. Në fakt, siç shpjegohet, DRNOJQ përbëhet nga dy divizione – një për regjistrim dhe tjetri për shqyrtim të raporteve dhe analizë financiare. Sipas faqes së Ministrisë për Administratë Publike, e më saktësisht për DRNOJQ-në, Divizioni brenda DRNOJQ-së përgjegjës për "Raportim dhe Monitorim" kryen veprimtaritë në vijim:

- Pranon dhe analizon raportet vjetore me paraqitjen financiare të OJQ-ve;
- Monitoron veprimtaritë e OJQ-së për të gjetur se sa respekton statusin e saj, si dhe ligjet e tjera të detyrueshme, si dhe rekomandon avancimet e nevojshme;
- Bashkëpunon me institucionet e tjera;
- Merr vendime në përputhje me ligjin; si dhe
- Regjistron OJQ-të, i jep atyre statusin e përfutjesit publik (SPP), merr vendime për pezullimin e SPP-së, revokimin dhe çregjistrimin e OJQ-ve.

Pra, ose DRNOJQ-ja në fakt ka përgjegjësi monitorimi sipas Ligjit për OJQ-të, ose veprimtaritë që kryen sipas faqes së Ministrisë nuk janë të sakta.

2483. Për më tepër, mund të vihet në dyshim vlefshmëria aktuale e dispozitave sipas nenit 5 të MM-së në mes të DRNOJQ dhe NJIF, për pjesëmarrjen në inspektive, nëse të dyja Palët në marrëveshje, në kohën e nënshkrimit të MM nuk kanë mandat ligjor mbikëqyrës. Në këto rrethana, anomalia në nenin 5 të Memorandumit mund të ketë vlefshmëri ligjore vetëm me mandat të mirëfilltë e të qartë të mbikëqyrjes së kujdesit. NJIF është tani ligjërisht përgjegjës për të mbikëqyrë OJQ-të për qëllime të Ligjit për LPP/LFT.

2484. Brenda këtij konteksti, rekomandimet e dhëna sipas analizës për ESH RV VIII.1 për prezantimin e një neni të ri 2A, dhe në veçanti paragrafët (2) dhe (3) të këtij Raporti të plotësuar me ndryshimet e fundit në Ligjin për LPP/LFT në ofrimin e kompetencave mbikëqyrëse NJIF për OJQ për qëllime të Ligjit, duhen zbatuar për të korrigjuar këto dobësi të identifikuara.

2485. Përfundimisht, si pjesë e regjimit të tij mbikëqyrës, DRNOJQ-ja duhet të bëjë një vlerësim strategjik për të përcaktuar se cilat OJQ zënë një pjesë të konsiderueshme të burimeve financiare nën kontroll brenda sektorit, ose mbajnë një hise të konsiderueshme të veprimtarive ndërkombëtare të sektorit. Ky vlerësim duhet të ndahet edhe me NJIF-in.

Mirëmbajtja e informatave të qeverisjes – Kriteri thelbësor RV VIII 3.1

2486. KTH RV VIII.3.1 kërkon nga OJQ-të që të ruajnë informatat mbi qëllimin dhe synimin e veprimtarive të tyre të theksuara, si dhe për identitetin e personit apo personave që janë pronarë,

211. Kjo pa paragjykim të vendimit më të fundit të Gjykatës Kushtetuese në lidhje me suspendimin e disa neneve relevante të Ligjit për bankat.

kontrollojnë apo drejtojnë veprimtaritë. Këta të fundit duhet të përfshijnë zyrtarët e lartë, anëtarët e bordit dhe aksionarët në mirëbesim.

2487. Neni 12 i Ligjit për OJQ-të detyron organin kompetent që të mbajë një regjistër të OJQ-ve që duhet të përmbajë: emërtimin, adresën, formën e organizimit dhe qëllimet e çdo OJQ-je, listën e anëtarëve deri në ditën e regjistrimit, si dhe emrin, adresën dhe informacionin tjetër të personit kontaktues të përfaqësuesit të autorizuar. Regjistri duhet të tregojë nëse OJQ-ja ka status të përfituesit publik.

2488. Derisa organi kompetent është i detyruar të mbajë regjistrin publik të përditësuar, neni 12 më tutje detyron OJQ-të vendore, të huaja dhe ndërkombëtare të dorëzojnë një deklaratë vjetore tek organi kompetent që ose konfirmon që informatat që duhen mbajtur në regjistër janë ende valide, ose që janë bërë ndryshime. Dështimi në dorëzimin e kësaj deklarate vjetore mund të çojë në shlyerjen e OJQ-së nga Regjistri.

2489. Neni 18 i Ligjit për OJQ-të më tutje i kërkon OJQ-ve me status të përfituesit publik që të dorëzojnë një raport vjetor tek organi kompetent për operacionet dhe veprimtaritë e tyre në Kosovë. Raportet duhen dorëzuar deri në fund të marsit për vitin raportues që përfundon më 31 dhjetor të vitit të kaluar. Raporti përmban tri pjesë për menaxhimin dhe administrimin, veprimtaritë dhe arritjet, si dhe pasqyrat financiare. Në kontekstin e KTH RV VIII.3.1 ia vlen të theksohet që pjesa e menaxhmentit dhe administrimit përmban hollësi mbi emrin, akronimin, adresën, numrin e telefonit, numrin e faksit dhe emailit e organizatës; emrin e zyrtarit kryesor ekzekutiv (p.sh. menaxheri apo drejtori ekzekutiv), si dhe emrat e anëtarëve të organit qeverisës, duke përfshirë emrat dhe titujt e gjithë zyrtarëve në pozita të larta. Gjithashtu, në këtë kontekst, pjesa e veprimtarive dhe arritjeve më tutje përfshin edhe një deklaratë të misionit dhe qëllimit të përfitimit publik të OJQ-së raportuese.

2490. Nuk ka kërkesa Raportimi për OJQ-të që nuk gëzojnë statusin e përfituesit publik.

2491. Detyrimi i OJQ-ve që t'i dorëzojnë DRNOJQ-së një deklaratë vjetore për përditësim të Regjistrimit dhe informatat e dorëzuara me Raportin Vjetor sipas Ligjit, ofrojnë pjesën më të madhe të informatave që kërkohen sipas KTH RV VIII.3.1, edhe pse mund të ketë një distancë kohore, pasi që informatat dorëzohen një herë në vit.

2492. Për më tepër, pasi që OJQ-të janë të detyruara të raportojnë, rrjedh që duhet të ruajnë këto informata. Paragrafi (11) i nenit 9 I Ligjit mbi OJQ kërkon nga OJQ-të të raportojnë për ndryshimet në statute brenda 30 ditëve nga ngjarja e tyre. Megjithatë, nuk duket se ky detyrim përfshin emrat e zyrtarëve të përcaktuar sipas paragrafit (4.2) dhe (4.3) të nenit 18 të Ligjit për OJQ-të.

2493. Për më tepër, nuk ka detyrim për të ruajtur apo raportuar informatat mbi pronarin(ët) e një OJQ-je nëse këta të fundit janë ndryshe nga themeluesit, pasi që pavarësisht nga referencat tek "pronarët" në KTH RV VIII.3.1 të FATF-së, autoritetet e Kosovës kanë informuar se OJQ-të nuk kanë "pronar" të ndarë nga themeluesit.

2494. Pavarësisht prej detyrimit për raportim të vazhdueshëm sipas paragrafit (11) të nenit 9 të Ligjit për OJQ, rekomandohet të ndryshohet ky paragraf duke shtuar fjalët *dhe informacionin e kërkuar sipas paragrafit (4.2) dhe paragrafit (4.3) të nenit 19 të këtij Ligji* pas fjalëve aktuale "dhe paragrafit 5 të këtij neni".

Masat e duhura për sanksionimin e shkeljeve – Kriteri thelbësor RV VIII.3.2

2495. KTH RV VIII.3.2 kërkon disponueshmërinë e masave të mirëfillta për sanksionimin e shkeljeve të masave apo rregullave të mbikëqyrjes, ose nga OJF-ja ose nga personat që veprojnë në emër të saj. Sanksionet e tilla nuk mund të pengojnë procedurat civile, administrative apo penale ndaj OJF-së apo personave që veprojnë në emër të saj, sipas nevojës.

2496. Ligji për OJQ-të nuk parasheh ndonjë sanksion për shkeljen e masave të mbikëqyrjes, përveç shlyerjes së OJQ-së nga Regjistri (neni 21) si dhe pezullimin apo revokimin e "statusit të përfituesit publik" (neni 19).

2497. Organi kompetent mund të shlyejë OJQ-në nga Regjistri si sanksion për shkeljen e ligjit vetëm nëse për tri (3) vjet OJQ-ja dështon të dorëzojë deklaratën vjetore të parashikuar sipas paragrafit (5) të nenit 12 të Ligjit për OJQ-të që merret me informatat që mirëmbahen nga organi

kompetent në regjistrin publik. Ligji për OJQ-të nuk specifikon që shlyerja e një OJQ-je nga Regjistri Publik nuk paragjykon procedurat civile, penale apo administrative në lidhje me vetë organizatën apo personat që veprojnë në emrin e saj.

2498. Neni 19 i Ligjit për OJQ-të e autorizon organin kompetent që të pezullojë apo revokojë "statusin e përfituesit publik" si dhe të gjithë përfitimet sipas këtij Ligji, me procedurat e përcaktuara me ligj, në rastet kur:

- Një OJQ dështon të dorëzojë raportin e plotë vjetor në pajtim me nenin 18 të Ligjit për OJQ-të brenda afatit të përcaktuar;
- Pas shqyrtimit të raportit vjetor të dorëzuar nga OJQ-ja, organi kompetent përcakton që OJQ-ja nuk përmbush më kërkesat për statusin e përfituesit publik të paraparë me nenin 17 të Ligjit.

2499. Ligji për OJQ-të nuk specifikon që pezullimi apo revokimi i "statusit të përfituesit publik" është pa paragjykuar procedurat civile, penale apo administrative në lidhje me vetë organizatën apo personat që veprojnë në emrin e saj.

2500. Neni 24 i Ligjit për LPP/LFT vendos detyrime shtesë për OJQ-të. Paragrafi (8) i nenit kërkon nga organi kompetent që të pezullojë apo revokojë regjistrimin e një OJQ-je për shkelje të dispozitave të këtij neni, sipas nenit 21 të Ligjit për liri të asocimit në organizata joqeveritare (Nr. 03/L-134). Vendosja e sanksionit të tillë nuk paragjykon procedurat penale.

2501. Për qëllime të shkeljeve të detyrimeve në lidhje me PP apo FT, pasi që OJQ-të njihen si subjekte raportuese, sipas nenit 16 të Ligjit për LPP/LFT, atëherë sanksionet e plota për shkelje administrative apo të tjera sipas Ligjit, zbatohen për OJQ-të.

2502. Përveç kësaj, dhe për arsye prudenciale OJQ-ja që është e autorizuar nga BQK-ja që të veprojë si OJQ IMF i nënshtrohet ndëshkimeve dhe masave korigjuese që përcaktohen me nenin 105 dhe 106 të Ligjit për bankat për shkeljet e natyrës së kujdesit²¹².

2503. Në përgjithësi, dispozitat si më lart në masë të madhe mbulojnë kërkesat e KTH RV VIII.3.2. me sanksionet për masat e mbikëqyrjes për parandalimin e PP dhe FT që mbulohen tani pjesërisht me Ligjin për LPP/LFT.

2504. Megjithatë, Ligji për OJQ-të nuk përcakton sanksione të kujdesit në dy raste:

- Shkeljet e detyrimeve të nenit 4 që ndalojnë shpërndarjen apo të ardhurat;
- Shkeljet e paragrafit (11) të nenit 9 për mosraportimin e ndryshimeve të dokumenteve të regjistrimit brenda periudhës së dhënë.

2505. Autoritetet e Kosovës mund të marrin parasysht vënien e masave administrative dhe/ose sanksioneve në këtë drejtim.

2506. Për më tepër, theksohet që derisa paragrafi (5) i nenit 24 të Ligjit për LPP/LFT i referohet autorizimeve të organit kompetent sipas Ligjit për OJQ-të për të pezulluar apo revokuar regjistrimin e një OJQ-je për shkelje të ndonjë dispozite të nenit aktual, sipas nenit 21 të Ligjit për liri të asocimit në organizata joqeveritare, neni 21 i Ligjit për OJQ-të vetëm fuqizon organin kompetent për të shlyer OJQ-në nga Regjistri.

2507. Pra, derisa dispozitat në nenin 24 të Ligjit për LPP/LFT dhe ato në nenin 21 të Ligjit për OJQ-të duhen harmonizuar, rekomandohet që të krijohet një lidhje në Ligjin për OJQ-të me dispozitat e nenit 24 të Ligjit për LPP/LFT. Në këtë drejtim, rekomandohet që të shtohet një paragraf i ri (1.3) tek neni 21 i Ligjit për OJQ-të²¹³:

Neni 21 (paragrafi (1.3)) nëse OJQ-ja qartazi nuk është në përputhje me detyrimet e saja të përgjithshme, përfshirë detyrimet e shtuara sipas nenit 24 të Ligjit për parandalimin e pastrimit të parave dhe financimit të terrorizmit (Ligji Nr. 03/L-196 i datës 30.09.2010).

212. Pa paragjykuar vendimin për masa të përkohshme të marrë nga Gjykata Kushtetuese më 24 dhjetor 2012 dhe vendimet më pas.

213. Përveç nëse neni 24 i Ligjit për LPP/LFT duhet t'i referohet në fakt nenit 19 të Ligjit për OJQ-të, në të cilin rast paragrafi i propozuar (1.3) duhet konsideruar për t'u shtuar sipas nevojës.

Licencimi apo regjistrimi i organizatave joqeveritare – Kriteri thelbësor RV VIII.3.3

2508. KTH RV VIII.3.3 kërkon që OJQ-të ose të licencohen ose të regjistrohen nga autoritetet kompetente.

2509. DRNOJQ-ja, brenda MAP, është autoriteti kompetent për të zbatuar Ligjin për OJQ-të, duke përfshirë regjistrimin.

2510. Ligji për OJQ-të parasheh regjistrimin dhe çregjistrimin e OJQ-ve. Sipas informatave të dhëna nga DRNOJQ-ja, OJQ-ja së pari regjistrohet si OJQ sipas Ligjit për OJQ-të, si dhe pastaj konsiderohet si person juridik. Nuk ka regjistrim tjetër sipas Ligjit për Shoqëritë Tregtare, pasi që ekzistojnë dy regjistra të ndarë sipas dy ligjeve. Pa anashkaluar këtë fakt, mund të ketë raste kur ARBK-ja mund të kërkojë informata për një OJQ që regjistrohet në DRNOJQ sipas Ligjit për OJQ-të.

2511. Pasi që një OJQ vendore mund të jetë në formën e një shoqate apo fondacioni, neni 6 i Ligjit për OJQ-të qartësisht jep kërkesat për themelimin e secilit prej këtyre llojeve.

2512. Ligji për OJQ-të parasheh që secili person ka të drejtë të regjistrojë një OJQ sipas kushteve dhe afateve të Ligjit. Në anën tjetër, personat nuk kanë nevojë të regjistrojnë OJQ-në për të ushtruar të drejtën e lirisë së asociimit. Megjithatë, pasi të regjistrohet, OJQ-ja duhet të respektojë dispozitat e Ligjit për OJQ-të. Në këtë kuptim, neni 9 i Ligjit për OJQ-të artikulon procedurat për regjistrim. Ligji për OJQ-të më tutje parasheh çregjistrimin e OJQ-ve në rrethanat e përkrahura me Ligj sipas nenit 21.

2513. Megjithatë, duhet theksuar që nga informatat që janë dhënë nga DRNOJQ gjatë vizitës në terren të Ciklit të parë, në procesin e regjistrimit, DRNOJQ nuk ndërmerr e as nuk zbaton masa të kujdesit të shtuar për të siguruar që OJQ-ja nuk themelohet për qëllime të paligjshme. Në fakt, DRNOJQ ka informuar që as nuk i kontrollon emrat e themeluesve tek listat e personave të autorizuar që mbahet nga Kombet e Bashkuara, Shtetet e Bashkuara apo Bashkimi Evropian – në fakt, DRNOJQ ka informuar se as që ka ose pranon kopje të këtyre listave.

2514. Ekipi i vlerësimit mirëpret informacionin të ofruar nga autoritetet e Kosovës gjatë vizitës në terren të Ciklit të dytë se DRNOJQ tanimë ka zbatuar gjatë viti 2013 këtë Rekomandim të Raportit të Ciklit të parë për të kontrolluar themeluesit kundrejt listës së personave dhe subjekteve të caktuar. Nuk ka qenë e qartë megjithatë nga perspektiva e DRNOJQ-së nëse dhe si lista e tillë e caktuar është pranuar tanimë nga Departamenti. Në këtë drejtim, Udhëzimi Administrativ i NjIF që kërkon nga subjektet raportuese t'i kushtojnë rëndësi të veçantë individëve dhe organizatave të catkuara të RKSQB-së duhet të shtrihet në DRNOJQ menjëherë.

2515. Siç theksohet me analizën e sipërme të KTH RV VIII.3 të këtij raporti, në pajtim me Ligjin për bankat, OJQ-ja mund të kërkojë të regjistrohet si institucion mikrofinanciar në BQK, si dhe ende të ruajë statusin e një OJQ-je²¹⁴.

2516. Pasi të regjistrohet në DRNOJQ, me Ligjin për OJQ-të, OJQ-së i duhet të regjistrohet në ATK për qëllime tatimore.

2517. Përcaktimi i DRNOJQ-së si organ kompetent për regjistrimin e OJQ-ve, bashkë me kërkesat dhe procedurat e regjistrimit sipas Ligjit për OJQ-të, mbulojnë kërkesat e KTH RV VIII.3.3 në masë të madhe.

Mbajtja e dosjeve – Kriteri thelbësor RV VIII.3.4

2518. KTH RV VIII.3.4 kërkon që OJQ-të të mbajnë më së paku për pesë vjet, si dhe t'i vënë në dispozicion autoriteteve përkatëse, dosjet e transaksioneve vendore dhe ndërkombëtare, me hollësi të mjaftueshme për të verifikuar përdorimin e fondeve në përputhje me qëllimin dhe synimin e organizatës.

2519. Edhe pse në përgjigjet e veta ndaj pyetësorit, DRNOJQ-ja pohon që OJQ-të janë të detyruara të mbajnë dosjet e lartpërmendura në arkivat e tyre, Ligji për OJQ-të nuk duket të ketë ndonjë detyrim për mirëmbajtjen e llojeve të dosjeve nga një OJQ, as për qëllime kujdesi.

214. Referojuni Vendimit për masë të përkohshme të marrë nga Gjykata Kushtetuese më 24 dhjetor 2012.

2520. Për më tepër, në përgjigjen ndaj pyetësorit, PSH dhe ATK theksojnë që OJQ-të detyrohen të mbajnë dosjet në pajtim me Ligjin për LPP/LFT dhe Ligjin për Administratën Tatimore.

2521. Që nga hyrja në fuqi e ndryshimeve të Ligjit për LPP/LFT në shkurt 2013 dhe për këtë arsye pas përfshirjes së OJQ-ve si subjekte raportuese sipas nenit 16 për qëllimet e Ligjit për LPP/LFT, vijon se OJQ-të i nënshtrohen detyrimeve për mbajtjen e të dhënave në bazë të paragrafit (6) të nenit 17 të Ligjit për LPP/LFT ndërsa ligji për ndryshimin nuk ka ndikuar në paragrafin (4) të nenit 24. Megjithatë, nuk ka udhëzime për OJQ-të për mbajtjen e të dhënave, përveç për ato që janë dhënë në Nenn 24 të Ligjit për LPP/LFT.

2522. Për më tepër, pasi që tani OJQ-të konsiderohen si subjektet raportuese sipas Ligjit për LPP/LFT, mangësitë në mbajtjen e të dhënave të identifikuar në analizën e Rekomandimit 10 në Pjesën 3 të këtij Raporti dhe analiza e zbatimit të Rekomandimit 10 nën Rekomandimin 12 për BPCJF-të në nenin 4 të këtij raporti bëhet, në shumicën e tyre, e zbatueshme për OJQ-të.

2523. Paragrafi (4) i nenit 24 të Ligjit për LPP/LFT që merret me detyrimet e tjera të OJQ-ve, detyron gjithashtu OJQ-të që të mbajnë llogari që dokumentojnë të gjitha të ardhurat dhe shpërndarjet. Llogaritë duhet të identifikojnë të ardhurat sipas burimit, shumës, si dhe mënyrës së pagesës, si urdhri i valutës apo pagesës, si dhe të identifikojnë shpërndarjet sipas pranuesit, përdorimit të fondeve, si dhe mënyrës së pagesës. Ligji kërkon që dokumentet e llogarive të ruhen për pesë (5) vjet, si dhe t'i vihen në dispozicion për inspektim NJIF-it dhe organit kompetent sipas Ligjit për OJQ-të.

2524. Paragrafi (2.1) i nenit 13 të Ligjit për Administratën Tatimore, i përmendur nga PSH dhe ATK, përcakton që personi që detyrohet të krijojë dosje sipas Ligjit për Administratën Tatimore detyrohet gjithashtu që të ruajë ato dosje për një periudhë së paku gjashtëvjeçare pas përfundimit të periudhës tatimore në të cilën ka lindur detyrimi tatimor.

2525. Nuk ka detyrime ligjore sipas Ligjit për OJQ-të për të mbajtur regjistra të transaksioneve vendore dhe ndërkombëtare.

2526. Detyrimet e ruajtjes së regjistrave, edhe sipas llojeve edhe sipas periudhave të ruajtjes, sipas paragrafit (4) të nenit 24 të Ligjit për LPP/LFT në një masë të madhe mbulojnë kërkesat e KTH RV VIII.3.4. Neni 24 megjithatë nuk përcakton periudhën e fillimit të periudhës së ruajtjes, por ndoshta kjo mund të nënkuptohet nga paragrafi (6) i nenit 17 me njohjen e OJQ-ve si subjekte raportuese. Kjo është ku ato dallojnë nga detyrimet e përgjithshme të mbajtjes së shënimeve sipas paragrafit (6) të nenit 17, i cili, megjithatë, siç është thënë, del të zbatohet baraz për OJQ-të sipas nenit të lartpërmendur 16 paragrafi (1.9). Pavarësisht prej kësaj, ekipi i vlerësimit është i mendimit se dispozitat specifike duhet të përfshihen në Ligjin për LPP/LFT për qëllime të paragrafit 4 të nenit 24 të Ligjit për LPP/LFT.

2527. Për këtë qëllim, si rrjedhojë rekomandohet që të ndryshohet paragrafi (4) i nenit 24 të Ligjit për LPP/LFT si në vijim, për harmonizim më të mirë me KTH RV VIII.3.4²¹⁵:

*Neni 24 paragrafi (4) **Në vazhdim të detyrimeve të mbajtjes së shënimeve siç parashihet sipas paragrafit (6) të nenit 17 të këtij Ligji.** OJQ-të do të ruajnë llogaritë të cilat dëshmojnë të gjitha të ardhurat dhe shpenzimet. Llogaritë do të identifikojnë të ardhurat sipas burimit, sasisë dhe mënyrës së pagesës, me para ose me urdhërpagesë, do të identifikojnë shumat e paguara sipas marrësit, destinimit të shfrytëzimit të fondeve dhe mënyrës së pagesës. **Për qëllime të këtij Ligji,** dokumentet e llogarive do të ruhen pesë (5) vite **pas ekzekutimit të transaksionit si dhe do të ruhen në një mënyrë të tillë që autoritetet kompetente të arrijnë të verifikojnë që transaksionet e kryera janë në përputhje me qëllimin dhe synimet e OJQ-së. Në këtë kuptim, dokumentet e llogarive do t'i vihen në dispozicion për inspektim ose për çfarëdo qëllimi tjetër në pajtim me këtë Ligj** me kërkesë të NJIF-it **dhe** organit kompetent sipas Ligjit për lirinë e asociimit në organizatat joqeveritare **(Nr. 03/L-134) (Nr. 04/L-057), si dhe autoriteteve të tjera kompetente relevante për qëllimet e përmbushjes së detyrimeve të veta ligjore sipas çfarëdo ligji tjetër që ndërlihet me këtë Ligj.***

215. Duhet siguruar që ndryshimi i propozuar në nenin 24 të mos jetë në konflikt eventual me ndryshimet në statusin e OJQ-ve sipas Ligjit për LPP/LFT, ashtu siç propozohet të ndryshohet përmes Projektligjit për ndryshim/plotësim.

2528. Ndryshimi i propozuar në paragrafin (4) të nenit 24 të Ligjit për LPP/LFT përcakton kohën e fillimit të periudhës së ruajtjes, siguron mënyrën në të cilën ruhen dokumentet, si dhe siguron disponueshmërinë e tyre sipas kërkesës për gjitha autoritetet kompetente relevante që duhet të përmbushin detyrimet e tyre ligjore në lidhje me OJQ-të, konsistente me por jo që mbizotërojnë dispozitat e paragrafit (6) të nenit 17 të Ligjit për LPP/LFT.

Hetimet dhe grumbullimi i informatave – Kriteri thelbësor RV VIII.4

2529. KTH RV VIII.4 kërkon nga vendi që të marrë masa për të siguruar hetimin efektiv dhe grumbullimin e informatave mbi OJQ-të.

2530. Neni 12 i Ligjit për OJQ-të kërkon nga organi kompetent që të mbajë një Regjistër të OJQ-ve me hollësitë mbi emrin, adresën, formën organizative dhe qëllimet, themeluesit e OJQ-së, emrin dhe informatat e tjera të kontaktit të përfaqësuesit të saj të autorizuar, si dhe një indikacion nëse OJQ-ja ka status të përfituesit publik. Neni 12 parasheh që të gjitha OJQ-të të dorëzojnë një deklaratë vjetore tek organi kompetent në lidhje me ndryshimet. Për më tepër, regjistri është në dispozicion të publikut, me kushtin e ruajtjes së të dhënave²¹⁶.

2531. Neni 18 i Ligjit për OJQ-të gjithashtu detyron gjitha OJQ-të që kanë fituar statusin e përfituesit publik që të dorëzojnë një raport vjetor tek organi kompetent. Raporti vjetor domosdoshërisht duhet të përbëhet nga tri pjesë, që merren me menaxhmentin dhe administratën; veprimtaritë dhe arritjet; si dhe pasqyrat financiare. Këto raporte i vihen publikut në dispozicion.

2532. Pa marrë parasysh faktin që raportet e dorëzuara nga OJQ-të tek organi kompetent (DRNOJQ) janë në dispozicion të publikut, paragrafi (9) i nenit 24 të Ligjit për LPP/LFT kërkon që ato raporte t'i vihen në dispozicion NjIF-it sipas kërkesës.

2533. Paragrafi (4) i nenit 24 të Ligjit për LPP/LFT gjithashtu kërkon që informatat dhe dokumentet që kanë të bëjnë me mirëmbajtjen e llogarive, që dokumentojnë gjitha të ardhurat dhe shpenzimet, t'i vihen në dispozicion NjIF-it dhe organit kompetent²¹⁷.

2534. Ligji për OJQ-të dhe Ligji për LPP/LFT prandaj vendos detyrime për OJQ-të që të raportojnë dhe ofrojnë informata për administratën e tyre, operacionet dhe gjendjen financiare tek organi kompetent dhe tek NjIF-i dhe në të njejtën kohë informacioni i tillë bëhet publik.

2535. Megjithatë, nuk ekzistojnë dispozita fuqizuese për DRNOJQ-në sipas Ligjit për OJQ-të që të kërkojë informata të tjera sipas nevojës – ndoshta, edhe pse nuk specifikohet, me përjashtim të qartësimeve në raportet e dorëzuara në pajtim me nenin 18 – me përjashtim të dokumenteve që ruhen nga OJQ-të për qëllimet e paragrafit (4) të nenit 24 të Ligjit për LPP/LFT.

2536. Në këtë kuptim, paragrafët e propozuar (3) dhe (4) të nenit të ri të rekomanduar 2A në Ligjin për OJQ-të – shih analizën për KTH RV VIII.1 në këtë raport – parashohin mandatin e domosdoshëm ligjor dhe fuqizimin për DRNOJQ-në.

2537. Ngjashëm, si dhe pa anashkaluar faktin që OJQ-të janë të detyruara të raportojnë çdo akt apo transakcion të dyshimtë tek NjIF-i, neni 24 i Ligjit për LPP/LFT nuk fuqizon NjIF-in që të kërkojë informata nga OJQ-të, përveç raporteve vjetore që hartohen sipas nenit 18 të Ligjit për OJQ-të si dhe dosjeve që ruhen sipas paragrafit (4) të nenit 24 të Ligjit për LPP/LFT.

2538. Paragrafi i ri i propozuar (1.2A) në nenin 14 të Ligjit për LPP/LFT²¹⁸, që fuqizon NjIF-in që të kërkojë informata, të dhëna apo dokumente nga subjektet raportuese për qëllimet e përmbushjes së detyrimeve të saj sipas Ligjit, duhet prandaj njëjtë të zbatohen për qëllimet e nenit 24 duke larguar çfarëdo paqartësie që mund të dalë.

Bashkëpunimi, bashkërendimi dhe ndarja e informatave – Kriteri thelbësor RV VIII.4.1

2539. KTH RV VIII.4.1 parasheh themelimin e sistemeve efektive të bashkëpunimit, bashkërendimit dhe ndarjes së informatave brenda vendit, deri në masën më të madhe të

216. Referojuni në analizën për KTH RV VIII.3.1. të këtij Raporti për më shumë informata e analiza.

217. Shih ndryshimet e propozuara në paragrafin (4) të nenit 24 të Ligjit për LPP/LFT, sipas analizës së KTH RV VIII.3.4 të këtij raporti.

218. Referojuni në "Rekomandimet dhe Komentet" në analizën e Rekomandimit 26 të FATF-së në Kreun 2 të këtij Raporti.

mundshme, mes gjitha autoriteteve apo organizatave përkatëse që mbajnë informata mbi OJQ-të, mbi brengat e mundshme të PP apo FT.

2540. Nuk ka dispozita për ndarjen e informatave nga DRNOJQ-ja në Ligjin për OJQ-të, pasi që gjitha raportet që dorëzohen në DRNOJQ sipas nenit 12 dhe atij 18 të Ligjit, bëhen publike. Megjithatë, DRNOJQ mund të posedojë informata të tjera mbi OJQ-të që nuk bëhen publike, pra ky informacion nuk do të ndahej.

2541. Paragrafi (1.5) i nenit 14 të Ligjit për LPP/LFT kërkon nga NJIF-i dhe organet e institucionet e tjera në Kosovë që të bashkëpunojnë ndërmjet vete dhe të ndihmojnë njëri-tjetrin në kryerjen e detyrave të tyre, si dhe të bashkërendojnë veprimtaritë në kompetencat e tyre, në përputhje me ligjet në fuqi. Kjo deklaratë është e përgjithshme, si dhe do të mund të zbatohet brenda kontekstit të dispozitave të nenit 24 të Ligjit për LPP/LFT mbi detyrimet e tjera të OJQ-ve.

2542. NJIF-i ka informuar që më 16 dhjetor 2011, ka nënshkruar një marrëveshje bashkëpunimi me DRNOJQ-në për këmbim informatash. MM përcakton procedurat, kushtet dhe kriteret për këmbim të informatave dhe detyrimet e secilës palë në trajtimin e informatave të këmbyerë. Përmes Marrëveshjes, NJIF-i mund të kërkojë informata nga DRNOJQ-ja, derisa ky i fundit duhet të jetë në përputhje *për qëllimet e analizës financiare, si dhe veprimtaritë e tjera brenda fushëveprimit të NJIF-it*. Megjithatë, derisa Marrëveshja detyron të dyja palët në kuptimin e kushteve të këmbimit të informatave, Memorandumi nuk fuqizon DRNOJQ-në që të kërkojë informata nga NJIF-i - neni 4.

2543. NJIF-i më tutje ka informuar, derisa DRNOJQ-ja ka konfirmuar, që sipas marrëveshjes së bashkëpunimit, Njësia ka themeluar qasje/lidhje direkte me bazën e të dhënave në DRNOJQ. Një lidhje tjetër është për këmbimin e informatave me zyrtarët e DRNOJQ-së përmes platformës goAML, që është mënyrë e sigurt e këmbimit të informatave të brendshme.

2544. Në përgjigjet e saj në Pyetësorin e Ciklit të Parë, ATK ka informuar që varësisht nga kërkesat e organeve kompetente, ajo ofron gjitha informatat që ka për OJQ-të.

2545. Paragrafi (1.5) i nenit 14 të Ligjit për LPP/LFT vendos detyrimin tek të gjitha autoritetet kompetente që të bashkëpunojnë dhe të ndihmojnë njëri-tjetrin. Megjithatë, nuk parasheh mekanizma për ta vënë këtë detyrim në jetë. Në të vërtetë, siç është përmendur më lart mekanizmat e tillë tani parashohin rëndësi më të madhe për shembull për shkak të kompetencave mbikëqyrëse të LPP/LFT të NJIF, dhe përmirësimit të propozuar të kompetencave mbikëqyrëse të kujdesit për DRNOJQ.

2546. Në rastin e autoriteteve që mbajnë informata për OJQ-të, kjo bëhet përmes marrëveshjeve të bashkëpunimit si dhe në baza të kërkesave individuale – ku NJIF-i ka qasje të drejtpërdrejtë në bazën e të dhënave të DRNOJQ-së.

2547. Kështu, derisa një lloj baze bashkëpunimi e ndarje të informatave mund të ekzistojë, efektshmëria e saj në praktikë nuk mund të matet.

2548. Rrjedhimisht, rekomandohet që autoritetet përkatëse që kanë informata për OJQ-të ose të bëhen pjesë e një grupi më të gjerë koordinues për parandalim të PP dhe FT në këtë sektor, në kuptimin e detyrimit sipas paragrafit (1.5) të nenit 14 të Ligjit për LPP/LFT, ose të sigurojnë takime periodike për të diskutuar çështjet e rëndësishme dhe të dokumentojnë rezultatet e takimeve të tilla.

Qasja në informata për qëllime hetimi – Kriteri thelbësor RV VIII.4.2

2549. Kriteri thelbësor RV VIII.4.2 kërkon që autoritetet të kenë qasje të plotë në informatat e administratës dhe menaxhmentit të një OJQ-jë, në vazhden e një hetimi.

2550. Siç përshkruhet me analizën e KTH RV VIII.4 si më lart, Ligji për OJQ-të dhe Ligji PP/LFT vendosin detyrime për OJQ-të që të raportojnë dhe të ofrojnë informata mbi administratën, operacionet dhe gjendjen financiare tek Organi Kompetent dhe NJIF-i. Informatat e tilla bëhen publike.

2551. Në pajtim me nenin 18 të Ligjit për OJQ-të, gjitha OJQ-të që kanë fituar statusin e përfituesit publik detyrohen të dorëzojnë raport vjetor tek organi kompetent. Raporti vjetor

gjithsesi duhet të ketë tri pjesë që merren me menaxhmentin dhe administratën, veprimtarinë dhe arritjet, si dhe pasqyrat financiare.

2552. Për më tepër, dispozitat e Memorandumit mes NjIF-it dhe DRNOJQ-së i mundësojnë NjIF-it që të kërkojë dhe të marrë çdo informatë nga DRNOJQ-ja për të përmbushur përgjegjësitë e veta sipas Ligjit. Përmes kësaj marrëveshjeje, NjIF-i më tutje ka qasje direkte në bazat e të dhënave në DRNOJQ.

2553. Për më tepër, neni 119 i KPP-së i jep Prokurorit të drejtën të marrë gjitha dëshmitë dokumentare, duke përfshirë regjistrat financiarë. Për më tepër, nenet 70-73²¹⁹ të KPP-së së ri i jep autorizim agjencive të zbatimit të ligjit që të mbledhin informatat për të hetuar krimet në fazën fillestare hetimore.

2554. Pa marrë parasysh dorëzimin e raporteve vjetore, autorizimet e NjIF-it dhe DRNOJQ-së për kërkim të informatave duket të jenë të kufizuara. Në këtë drejtim, vlejné analiza dhe rekomandimet e dhëna si më lart tek KTH RV VIII.4.

2555. Dispozitat e KPP-së në lidhje me PSH dhe AZL-të megjithatë kontribuojnë pozitivisht në përputhshmërinë me KTH RV VIII.4.2.

Ekspertiza dhe kapacitetet hetimore – Kriteri thelbësor RV VIII.4.3

2556. KTH RV VIII.4.3 kërkon nga vendet që të zhvillojnë dhe zbatojnë mekanizma për këmbim të shpejtë të informatave mes gjitha autoriteteve kompetente relevante, për të ndërmarrë masa parandaluese apo hetimore, kur ka dyshim apo baza të arsyeshme për të dyshuar që një OJF (OJQ) e caktuar keqpërdoret për qëllime të FT, ose thjesht është mbulesë për FT.

2557. Nëse një OJF (OJQ) duhet hetuar (si dhe nuk ka statistika për të vërtetuar nëse janë hetuar ndonjëherë), atëherë vlejné proceset normale hetimore dhe sanksionet penale të përshkruara tjetërkund. (neni 200 i KPP-së së vjetër, kreu IX i KPP-së së ri)²²⁰.

2558. Siç është theksuar më herët në këtë pjesë, në regjistrimin e OJQ-ve, DRNOJQ-ja tanimë ka prezantuar mekanizmin për procedura të kujdesit të shtuar të themeluesve, por nuk përcjell ndërrimet në pronësi përmes një procesi të kujdesit të shtuar. Për më tepër, DRNOJQ-ja thekson që nuk është në fushëveprimin e vet ligjor që të kontrollojë nëse OJQ-ja themelohet për veprimtari kriminale, përveç deri në masën e ndalimeve në Ligjin për OJQ-të për themelimin e OJQ-ve, pra ndalimi sipas paragrafit (1.4) të nenit 10 edhe pse kjo nënkuptohet përmes mekanizmave për kujdesin e shtuar të themeluesve.

2559. Për më tepër, qëndrimi i DRNOJQ-së që nuk ka mandat mbikëqyrës sipas Ligjit për OJQ-të, pra as mandat mbikëqyrës për qëllimet e nenit 24 të Ligjit për LPP/LFT mbi detyrimet e tjera të OJQ-të sipas Ligjit, është e vështirë për DRNOJQ-në apo ndonjë autoritet tjetër që të identifikojnë nëse një OJQ e caktuar keqpërdoret për qëllime të FT, si dhe për t'i hetuar ato.

2560. Kështu, pa anashkaluar atë që theksohet më lart, nëse duhet hetuar një OJQ, atëherë proceset hetimore normale dhe sanksionet penale të përshkruara tjetërkund në këtë raport do të vlenin, pra, mund të ketë probleme serioze nëse OJQ-të që duhen hetuar nuk mund të identifikohen.

2561. Rrjedhimisht, rekomandimet e bëra në këtë pjesë të raportit për autorizimet mbikëqyrëse të kujdesit të DRNOJQ-së, si dhe për zbatimin e masave të kujdesit të duhur (analizës së thukët) të themeluesve fitojnë edhe më shumë rëndësi.

Pikat e kontaktit dhe procedurat për kërkesa ndërkombëtare – Kriteri thelbësor RV VIII.5

2562. KTH RV VIII.5 kërkon nga vendet që të kenë persona kontakti të mirëfilltë, si dhe procedura për të reaguar ndaj kërkesave ndërkombëtare për informata në lidhje me OJF-të e caktuara që dyshohen për FT e forma të tjera të përkrahjes për terrorizmin.

219. Neni 201 i KPK-së së vjetër – Autorizimet e përgjithshme të policisë për hetim.

220. RV VIII 4 i FATF-së.

2563. Ligji për OJQ-të është i heshtur tek pika e ndarjes së informatave me autoritetet e tjera, por siç është theksuar më herët, gjitha raportet e dorëzuara nga OJQ-të në pajtim me Ligjin për OJQ-të, bëhen publike.

2564. Paragrafi (1.7) i nenit 14 të Ligjit për LPP/LFT fuqizon NjIF-in që, spontanisht apo me kërkesë, të këmbëjë informata me ndonjë agjenci të huaj simotër që kryen funksione të ngjashme, si dhe i nënshtrohet detyrimeve të ngjashme të konfidencialitetit, pa marrë parasysh natyrën e agjencisë, me kushtin e reciprocitetit.

2565. Në bazë të këtyre dispozitave, NjIF-i nënshkruan Marrëveshje Mirëkuptimi me homologët e saj të huaj, përmes të cilave përcaktohen personat kontaktues dhe procedurat për këmbimin e informatave dhe të tjera.

2566. Pavarësisht prej kësaj, në përgjigjet e veta ndaj Pyetësorit të Ciklit të parë në lidhje me Rekomandimin 26, NjIF-i ka informuar që ende nuk ka arritur as që të realizojë anëtarësimin në Grupin Egmont, dhe se nuk merr parasysh "Parimet për Këmbim Informatash mes njërive të inteligjencës financiare për rastet e pastrimit të parave" të Grupit Egmont.

2567. Për më tepër, bashkëpunimi ndërkombëtar apo informatat që kërkohen, si dhe nuk bëhen drejtpërdrejt mes NjIF-ve, duhen referuar përmes DBNZL-së (ILECU), brenda MPB-së, si dhe Departamentit për ndihmë juridike ndërkombëtare në MD. Nuk ka ndonjë provë që kjo ka ndodhur ndonjëherë me OJQ-të.

2568. Deri në një masë, duket që Kosova ka të përcaktuar personat kontaktues dhe procedurat për reagim ndaj kërkesave ndërkombëtare. Edhe pse procedurat e tilla nuk janë vendosur veçanërisht për OJQ-të, procedurat e përcaktuara mund të përdoren në këto raste.

2569. Pa anashkaluar këto, këshillohet që, pa marrë parasysh që nuk ka realizuar ende anëtarësimin në Egmont, NjIF-i duhet të marrë parasysh Parimet e Egmontit për këmbim informatash në përcaktimin e procedurave përmes marrëveshjeve me NjIF-të e huaja.

2570. Megjithatë, brengat e shprehura në analizën për KTH RV VIII.4,3, të këtij Seksioni në lidhje me identifikimin e OJQ-ve që mund të keqpërdoren apo themelohen për qëllime të paligjshme, si FT, mund të ndikojnë negativisht në këmbimin efektiv të informatave në reagim ndaj kërkesave të huaja.

2571. Kështu, rekomandimet e dhëna aty fitojnë edhe më shumë rëndësi në këtë kontekst.

Efektshmëria

2572. Ky raport shpreh brengën serioze në lidhje me efektshmërinë e sistemit të OJQ-ve. Edhe pse ka një proces regjistrimi, ka pak procedura të kujdesit të shtuar. Për më tepër, duket që procesi ndalon në fazën e regjistrimit, pasi që DRNOJQ-ja pohon që regjistrimi dhe çregjistrimi është i vetmi mandat që ka sipas Ligjit për OJQ-të.

2573. Nuk ka ndonjë përafrim me sektorin. Monitorimi i sektorit i cili tani i është lënë kompetencave mbikëqyrëse të NjIF sipas Ligjit për LPP/LFT, në praktikë mungon plotësisht nga autoritetet tatimore për qëllime tatimore, si dhe kjo është është tejet e kufizuar, për shkak të detyrimeve të vogla tatimore të OJQ-ve, si dhe ka konflikte mes Ligjit për LPP/LFT dhe Ligjit për OJQ-të.

2574. Brengat për efektshmërinë e regjimit më tutje theksohen për faktin që një OJQ mund të kërkojë statusin e institucionit financiar sipas Ligjit për bankat²²¹.

5.3.2. Rekomandimet dhe komentet

2575. Edhe pse Kosova ka zhvilluar një sistem të përshtatshëm për regjistrimin e OJQ-ve dhe Ligji për LPP/LFT ka imponuar detyrime për ta përfshirë raportimin e akteve ose transaksioneve të dyshimta nëpërmjet njohjes së tyre si subjekte raportuese për qëllimet e nenit 16, janë identifikuar dobësitë e ndryshme në lidhje për regjistrimin e tyre, mbikëqyrjen dhe mbajtjen e të dhënave. Për më tepër, mungesa e mbikëqyrjes në praktikë dhe çështjet e efektivitetit mbi bashkëpunimin dhe

221. Pa paragjykuar Vendimin për masa të përkohshme që është marrë nga Gjykata Kushtetuese më 24 dhjetor 2012.

shkëmbimin e informacionit ndikojnë negativisht në zbatimin e një pjese të madhe të kërkesave sipas RV VIII.

2576. Disa dispozita në KTH për masat parandaluese për RV VIII mund të gjenden në legjislacionin në zbatim apo edhe në praktikë. Megjithatë, janë identifikuar një numër mangësish që kanë të bëjnë me aspekte të ndryshme të regjimit të OJQ-ve.

2577. Derisa rekomandohet fuqimisht që të lexohet pjesa e plotë e analizës dhe komenteve, për KTH përkatës në vijim janë dhënë indikacionet e dobësive kryesore të identifikuara:

- Nuk ka vlerësim të ligjeve dhe rregulloreve si dhe të rreziqeve e cenueshmërisë, pasi që asnjë autoritet nuk mbart këtë përgjegjësi (KTH RV VIII.1);
- Nuk ka detyrim për përafrim e as detyrim ligjor për autoritetet që të bëjnë veprimtari përafrimi me sektorin e OJQ-ve, pra asnjë autoritet nuk mbart këtë përgjegjësi (KTH RV VIII.2);
- Mbikëqyrja e kujdesit apo monitorimi i cilësdo kategori të OJQ-ve mungojnë plotësisht (KTH RV VIII.3);
- Paqartësia në kompetencat mbikëqyrëse në nenin 5 të MM në mes të NJIF dhe DRNOJQ (KTH RV VIII.3);
- Nuk ka detyrim për OJQ-të që të mbajnë informata të qeverisjes së tyre në baza të vazhdueshme në të gjitha instancat (KTH RV VIII.3.1);
- Nuk ka detyrim për të identifikuar dhe raportuar informatat mbi pronarin(ët) e një OJQ-je, nëse është ndryshe nga themeluesit (KTH RV VIII.3.1);
- Ligji për OJQ-të nuk përcakton sanksione kujdesi për shkeljet e nenit 4 dhe paragrafit (11) të nenit 9 të Ligjit për OJQ-të (KTH RV VIII.3.2);
- Ka konflikt mes paragrafit (8) të nenit 24 të Ligjit për LPP/LFT si dhe nenit 21 të Ligjit për OJQ-të, për autorizimet sanksionuese të organit kompetent (KTH RV VIII.3.2);
- Nuk ka procedura të kujdesit të duhur për themeluesit në fazën e regjistrimit (KTH RV VIII.3.3);
- Nuk ka dispozita fuqizuese për DRNOJQ-në sipas Ligjit për OJQ-të, për të kërkuar informatat që i nevojiten (KTH RV VIII.4);
- Neni 24 i Ligjit për LPP/LFT nuk e fuqizon NJIF-in që të kërkojë informata shitesë nga OJQ-të (KTH RV VIII.4);
- Çështjet e efektshmërisë në këmbimin e informatave dhe bashkërendimin mes autoriteteve me informatat relevante për OJQ-të (KTH RV VIII.4.1);
- Brenga e mundësisë së hetimit të OJQ-ve që keqpërdoren për FT ose që janë themeluar për mbledhje fondesh për terrorizëm (KTH RV VIII.4.3); si dhe
- Çështjet e efektshmërisë në lidhje me pikëpamjet e ngushta të DRNOJQ-së për përgjegjësitë e tij sipas Ligjit për OJQ-të dhe këmbimin e informatave.

2578. Pasi ka identifikuar mangësi apo dobësi, raporti ofron rekomandime konkrete për korrigjimin e tyre. Pra, rekomandohet fuqimisht që të lexohen plotësisht analiza dhe rekomandimet e dhëna në këtë pjesë, që merren me RV VIII, për ta pasur të qartë kontekstin e rekomandimeve:

- Shtimi i një neni të ri 2A për "Përcaktimin dhe kompetencat e organit kompetent" në Ligjin për OJQ-të, duke vendosur kompetencat e organit kompetent në lidhje me përcaktimin, funksionet dhe përgjegjësitë e tij sipas Ligjit; mbikëqyrjen e OJQ-ve; si dhe vlerësimin periodik të rrezikut, duke përfshirë këmbimin e informatave;
- Ndryshimi i përkufizimit të "organit kompetent" në nenin 2 të Ligjit për OJQ-të;
- Ndryshimi i paragrafit (11) të nenit 9 të Ligjit për OJQ-të, që kërkon nga OJQ po ashtu të raportojë ndryshimet në lidhje me paragrafin (4.2) dhe (4.3) i nenit 18 të Ligjit mbi OJQ.
- Shtimi i një paragrafi të ri (3A) në nenin 12 të Ligjit për OJQ-të, duke detyruar OJQ-të që të ruajnë informatat e nevojshme për Regjistrin, si dhe informata të tjera që kërkohen me raportin vjetor, në baza të vazhdueshme;
- Të merret parasysh vendosja e sanksioneve të kujdesit për shkelje të nenit 4 dhe paragrafit (11) të nenit 9 të Ligjit për OJQ-të;
- Harmonizimi i nenit 24 të Ligjit për LPP/LFT dhe nenit 21 të Ligjit për OJQ-të për autorizimet sanksionuese të organit kompetent;

- Shtimi i një paragrafi të ri (1.3) në nenin 21 të Ligjit për OJQ-të, duke bërë ndërlidhjen me nenin 24 të Ligjit për LPP/LFT për shlyerjen e regjistrimit për mosrespektimit të nenit 24 të Ligjit për LPP/LFT;
- Shtimi i masave në procedurat e brendshme të licencimit në DRNOJQ për kujdes të duhur për themeluesit, së paku duke iu referuar listës së Kombeve të Bashkuara dhe listave të tjera të personave dhe subjekteve të përcaktuara;
- Ndryshimi i paragrafit (4) të nenit 24 të Ligjit për LPP/LFT për të paraparë mirëmbajtjen e dosjeve të transaksioneve dhe disponueshmërinë e tyre për autoritetet kompetente pa paragjykim në dispozitat e paragrafit (6) të nenit 17 të Ligjit për LPP/LFT
- Vendosja e mekanizmave praktikë për bashkëpunim dhe këmbim informatash mes autoriteteve relevante për sektorin e OJQ-ve përfshirë çështjet dhe gjetjet e pajtueshmërisë;
- Ndërmarrja e një vlerësimi të rreziqeve e cenueshmërisë ndaj të cilave OJQ-të mund të ekspozohen, ose që mund të keqpërdoren për FT, si dhe zbatimimi i një programi përafriimi me OJQ-të, për të rritur vetëdijen për rreziqe e cenueshmëri të tillë, duke përfshirë seanca trajnuese të vetëdijesimit;
- DRNOJQ-ja duhet të ndërmarrë një vlerësim strategjik për të vlerësuar se cilat OJQ mbajnë një pjesë të konsiderueshme të burimeve financiare nën kontroll, apo që kanë një hise të konsiderueshme të veprimtarive ndërkombëtare të sektorit. Ky vlerësim duhet ndarë me NjIF-in;
- Zgjerimi i Urdhëresës administrative të NJIF-it, duke kërkuar nga subjektet raportuese që t'i kushtojnë vëmendje të veçantë individëve dhe organizatave të përcaktuara sipas RKSKB-së; si dhe
- Zbatimimi i pjesëve relevante të Strategjisë së LPP/LFT me efekt të menjëhershëm.

2579. Shumica e rekomandimeve të listuara më sipër janë propozimet për ndryshimin e Ligjit për OJQ-të. Për këtë qëllim, në një seminar të mbajtur në Prishtinë më 30 tetor 2013 (në mes të dy vizitave në vend), DRNOJQ ka informuar se janë duke u hartuar disa amendamente në Ligjin për OJQ-të, por janë ende në fazën e tyre fillestare. Edhe pse DRNOJQ atëherë kishte për qëllim për të përfshirë ndryshimet e propozuara në Planin Legjislativ të MD-së për vitin e ardhshëm, asnjë projektligj nuk ishte përpunuar në kohën e vizitës në terren të Ciklit të dytë, kur ekipit të vlerësimit i është dhënë vetëm një koncept dokument mbi ndryshimet e propozuara dhe plotësimet të Ligjit për OJQ-të që ishte prodhuar nga DRNOJQ së bashku me Departamentin Ligjor të Ministrisë së Njëjtë më 11 prill 2014 domethënë përafërsisht një javë para vizitës.

2580. Ky dokument, i cili shërben si bazë konceptuale për hartimin e një ndryshim në të ardhmen të Ligjit, nënvizon si mangësi kryesore të legjislacionit aktual që Ministria, dhe veçanërisht DRNOJQ, kanë përgjegjësi shumë të kufizuara në lidhje me regjistrimin dhe mbikëqyrjen e OJQ-ve dhe veçanërisht në bashkëpunimin dhe shkëmbimin e informacionit me autoritetet e tjera që kanë të bëjnë me aktivitetin e OJQ-ve. Sa i përket procedurës së regjistrimit, Koncept Dokumenti sugjeron t'i jipet DRNOJQ-së autoritet për të analizuar tërësisht themeluesit duke përfshirë edhe vlefshmërinë e dokumenteve të identitetit të tyre (edhe pse pa ndonjë referencë të veçantë në listat e Kombeve të Bashkuara dhe listat e tjera të personave dhe subjekteve). Mangësitë e mëtejshme të identifikuar nga DRNOJQ në Koncept Dokument janë bazuar në gjetjet e ekipit të vlerësimit (të cilat kanë qenë të artikuluar në RV të Ciklit të parë) të tilla si:

- mungesa e vlerësimit periodik nga ana e institucioneve kompetente për OJQ-të që potencialisht mund të paraqesin rrezik për vendin dhe mungesa e mbikëqyrjes ose monitorimit të çdo kategorie të OJQ-ve;
- mungesa e detyrimeve për OJQ-të për të ruajtur të dhënat e transaksioneve dhe për të mbajtur informata, në mënyrë të vazhdueshme, në qeverisjen e tyre;
- nevoja për harmonizimin e nenit 24 të Ligjit për LPP/LFT dhe nenit 21 të Ligjit për OJQ-të mbi kompetencat ndëshkimore të Organit Kompetent; dhe
- mungesa e një regjimi të përshtatshëm sanksionues për OJQ-të që shkelin nenin 4 dhe paragrafin (11) të nenit 9 të Ligjit për OJQ-të.

2581. Koncepti dokumenti, me të cilin autoritetet përgjegjëse të Kosovës kanë miratuar gjetjet dhe rekomandimet e ekipit të vlerësimit në vlerësimin e parë, tashmë është debatuar publikisht me përfshirjen e OJQ-ve të shumta pak para vizitës në terren të Ciklit të dytë dhe ishte gati për t'u dorëzuar në Qeveri për t'u marrë parasysh, siç u përmend më lart, në Planin aktual Legjislativ.

2582. Në fund, ekipi i vlerësimit rekomandon që në hartimin e amendamenteve të Ligjit mbi OJQ t'i jepet konsideratë faktit se OJQ-të tani konsiderohen si subjekte raportuese sipas nenit 16 të Ligjit për LPP/LFT dhe, për këtë arsye, tashmë u nënshtrohen detyrimeve të LPP/LFT dhe mbikëqyrjes së NJIF-it.

5.3.3. Klasifikimi për Rekomandimin e Veçantë VIII

	Klasifikimi	Përmbledhje e faktorëve bazë për klasifikim
RV.VIII	MP	<ul style="list-style-type: none"> • nuk ka vlerësim të rrezikut të sektorit; • nuk ka detyrim për përafrim apo detyrim ligjor që autoritetet të bëjnë përafrim të tillë me sektorin e OJQ-ve; • mungesa e mbikëqyrjes së kujdesit; • rrjedhimisht edhe mungesa e mbikëqyrjes për LPP/LFT; • nuk ka detyrim për mbajtjen e informatave të qeverisjes në baza të vazhdueshme në të gjitha instancat; • nuk ka detyrim për identifikim dhe raportim të informatave për pronarin(ët) e një OJQ-je; • sanksionet e kujdesit nuk janë në dispozicion për gjitha shkeljet sipas Ligjit për OJQ-të; • konflikti mes Ligjit për LPP/LFT dhe Ligjit për OJQ-të; • nuk ka procedura të kujdesit të duhur për themeluesit në fazën e regjistrimit; • nuk ka dispozita fuqizuese për DRNOJQ-në që të kërkojë informatat e tjera që i nevojiten; • brengat për identifikimin e OJQ-ve që duhen hetuar, pra edhe për mundësinë e hetimeve; si dhe • çështjet e efektshmërisë që kanë të bëjnë me pikëpamjet e ngushta të DRNOJQ-së mbi përgjegjësitë e tij si dhe në këmbimin e informatave.

6. BASHKËPUNIMI KOMBËTAR DHE NDËRKOMBËTAR

6.1. Bashkëpunimi dhe bashkërendimi kombëtar (R.31)

2583. Rekomandimi 21 kërkon që vendet të sigurojnë që politikbërësit, NJIF, zbatimi i ligjit dhe mbikëqyrësit të kenë mekanizma efektiv që iu mundësojnë bashkëpunimin dhe ku është e duhur bashkërendimin në nivel vendi me njëri tjetrin në çështjet që kanë të bëjnë me zhvillimin dhe zbatimet e politikave dhe veprimtarive për ta luftuar PP dhe FT.

6.1.1. Përshkrimi dhe analiza

Bashkëpunimi i nivelit të lartë – Kriteri Thelbësor 31.1

2584. Ndonëse rolet e autoriteteve të ndryshme që kanë një funksion në LPP/LFT janë qartësuar deri në një shkallë të caktuar në pjesë të ndryshme të legjislacionit, ende ka shumë punë për t'u bërë për të siguruar funksionalitetin e plotë të zinxhirit duke filluar me mbledhjen e informatave dhe duke përfunduar me nxjerrjen e aktgjykimit. Në këtë aspekt, zbatimi i suksesshëm i një strategjie të bashkuar të LPP/LFT është jetike për Kosovën.

2585. Në këtë nivel politikash, zhvillimi më i rëndësishëm ka të bëjë me hartimin e strategjisë për LPP/LFT që u miratua në janar të vitit 2014 duke e shfuqizuar strategjinë e mëhershme të miratuar në shtator të vitit 2012. Për zbatimin e kësaj strategjie është themeluar një grup punues i përbërë nga agjenci të ndryshme. Nëse dhe kur të përfundohet, kjo strategji do të ketë një ndikim të madh në kapacitetin e Kosovës për të organizuar dhe informuar vetëm për të luftuar më mirë kërcënimet që burojnë nga PP, krimi ekonomik dhe FT.

2586. Strategjia e shtatorit 2012 ka përcaktuar një hartë për:

- të krijuar dhe punësuar personelin e Zyrës kombëtare për luftimin e krimit ekonomik;
- të rishkruar apo ndryshuar në masë të konsiderueshme Ligjin për LPP/LFT për të qenë në përputhje të plotë me 40 Rekomandimet e FATF-së dhe të drejtën e Bashkimit Evropian;
- të përfunduar vlerësimin e rrezikut për LSHp/LFT në Kosovë;
- t'u anëtarësuar në grupin Egmont të NjIF;
- të nënshkruar marrëveshje ndërqeveritare me NjIF fqinje dhe me vendet me të cilat Kosova ka bashkëpunim;
- Të ndërtuar dhe mirëmbajtur kapacitetin e komunitetit të zbatimit të ligjit për të përmbushur detyrimet e tyre;
- të themeluar Institutin Kombëtar për Krimet Ekonomike që do të jetë përgjegjës për të gjitha llojet e trajnimeve për LPP/LFT dhe për ngritjen e vetëdijesimit;
- të identifikuar në mënyrë të vazhdueshme nevojat për trajnim dhe për të hartuar dhe organizuar kurse sipas nevojës;
- të mbajtur komunikimin me komunitetin e zbatimit të ligjit përmes masmediave të shtypura dhe elektronike;
- të vendosur kanalet e komunikimit me hisedarët privat dhe shoqërinë civile, posaçërisht OJT;
- të përfshirë praktikantët e drejtimit të përqendruara në parandalimin dhe ndjekjen penale PP dhe veprave të FT;
- të përcjellë hetimit dhe ndjekjet penale me qëllim të shtimit të arrestimeve, dënimeve, konfiskimeve dhe sekuestrimeve;
- të zgjeruar përgjegjësinë për hetimet e PP për të gjitha agjencitë e zbatimit të ligjit kur nisen të gjitha ndjekjet e krimeve;
- të mirëmbajtur komunikimin dhe bashkëpunimin me komunitetin e zbatimit të ligjit përmes takimeve të rregullta të grupit punues për krimet ekonomike;
- të pasur një hetim të task forcës me burime të mjaftueshme dhe të udhëhequr nga inteligjenca të përmasave të papara;
- të siguruar se Kosova ka një program të mirëfilltë analize të udhëhequr nga inteligjenca për luftimin e FT.

2587. Qëllimet, objektivat dhe veprimet e Strategjisë Kombëtare dhe Planit të Veprimit 2014-2018 bazohen në VKR 2013. Dokumentet e politikave përbëjnë një mekanizëm për menaxhimin e rrezikut në ekonominë joformale, PP, FT dhe krimet e tjera ekonomike dhe financiare në Kosovë.

Qëllimi primar i Strategjisë Kombëtare dhe Planit të Veprimit 2014-2018 është ofrimi i përkrahjes në arritjen e objektivave si në vijim të Programit të Qeverisë së Kosovës²²²:

- Zhvillimi i qëndrueshëm ekonomik;
- Qeverisja e mire dhe përforsimi i Sundimit të Ligjit;
- Zhvillimi i kapitalit njerëzor; dhe
- Mirëqenia sociale.

2588. Qeveria ka miratuar objektiva strategjike të Strategjisë Kombëtare 2014-2018. Ato zbatohen përmes Planit të Veprimit. Objektivat strategjike janë si në vijim²²³:

- ngritja e vetëdijes mbi ndikimin dhe parandalimin e ekonomisë joformale dhe krimeve ekonomike;
- përforsimi i parandalimit dhe luftës kundër ekonomisë jo formale dhe krimeve ekonomike duke e rritur transparencën, përgjegjësinë, qeverisjen e mire dhe partneritetin;
- promovimi i procedurave të inteligjencës, hetimeve, ndjekjes penale dhe procedurave gjyqësore dhe të ekzekutimit mbi PP, FT dhe krimet e tjera financiare;
- përforsimi i kapaciteteve të institucioneve relevante;
- zhvillimi dhe zbatimi i qasjes proaktive në bashkëpunimin ndërkombëtar mbi parandalimin e PP, FT dhe krimeve financiare;
- Zhvillimin e legjislacionit kombëtar për përputhje me standardet ndërkombëtare dhe sigurimin e zbatimit efikas.

2589. Autoritetet e Kosovës kanë thënë se në fund të muajit qershor 2014, institucionet përgjegjëse për zbatimin e Planit të Veprimit kanë finalizuar 7 dhe kanë iniciuar 20 nga gjithsej 51 veprime. Procesi i zbatimit të 24 veprimeve nuk është iniciuar ende.

2590. Ekipi i vlerësimit pranon dëshirën e autoriteteve të Kosovës për të zbatuar Planin e Veprimit. Megjithatë, ekipi i vlerësimit fatkeqësisht nuk ka marrë informacione të detajuara mbi mënyrën se si zbatohen këto veprime, duke e parandaluar ekipin e vlerësimit të kuptojë çka është bërë saktësisht në mënyrë që të arrihet çdo objektivë.

2591. Paragrafët në vijim adresojnë zbatimin e disa prej objektivave të lartpërmendura të Strategjisë që, qoftë direkt ose indirekt, mund të ketë ndikim mbi bashkëpunimin vendor.

2592. ZKLKE duhet të shërbejë si një mekanizëm kyç i bashkërendimit dhe mbikëqyrjes për veprimtaritë e të gjithë aktorëve qeveritarë në fushën e luftimit të krimit ekonomik, përfshirë PP dhe FT. Zyra Kombëtare është themeluar me emërimin e një Prokurori si Koordinator Kombëtar në muajin janar 2014 (që njihet si: Koordinator Kombëtar për Luftën kundër Krimit Ekonomik). Themelimi dhe operacionalizimi i Koordinatorit Kombëtar qeverisen nga Rregullorja e KPK-së e muajit dhjetor 2013 mbi themelimin dhe funksionalizimin e Koordinatorit Kombëtar me qëllim të rritjes së efikasitetit në ndjekjen penale të krimeve, sekuestrimin dhe konfiskimin e përfitimeve materiale që burojnë nga krimi.

2593. Në shkurt të vitit 2013 kanë hyrë në fuqi ndryshime të mëdha në Ligjin për LPP/LFT i cili ka harmonizuar më tej regjimin e LPP/LFT-së në Kosovë me standardet ndërkombëtare, ndonëse mbeten mjaft mangësi të ndryshme, disa prej të cilave më serioze se të tjerët, siç është identifikuar në këtë Raport, përfshirë dispozitat që ndikojnë në bashkëpunimin.

2594. Në nëntor të vitit 2013 Qeveria e Kosovës publikoi një dokument²²⁴ mbi "Vlerësimin Kombëtar të Rrezikut të PP dhe FT 2013". Dokumenti është plotësuar me dy Shtojca: Shtojca 1 siguron një matricë të analizës dhe vlerësimit për rreziqet individuale të identifikuara, dhe Shtojca 2 ofron një plan veprimi për masat e trajtimit që duhet të zbatohen për vlerësimin e rrezikut. Dokumenti është pjesë e projektit të financuar nga BE-së për mbështetje të institucioneve të Kosovës në luftën kundër krimit financiar dhe ekonomik²²⁵. Dokumenti VKR u miratua nga Qeveria në dhjetor 2013.

222. Referohuni në Strategjinë Kombëtare 2014-2018 faqe 28.

223. Referohuni në Strategjinë Kombëtare 2014-2018 faqe 29.

224. Në shtator 2013, Ministri i Financave ka lëshuar Udhëzimin Administrativ Nr. 04/2003 mbi Vlerësimin Kombëtar të Rrezikut nga pastrimi i parave dhe financimi i terrorizmit që ka ngarkuar NJIF me zbatimin e tij në bashkëpunim me institucionet dhe subjektet raportuese në fjalë.

225. Projekti menaxhohet nga zyra e BE-së në Kosovë dhe zbatohet nga B&S Europe.

2595. Dokumenti identifikon kërcënimet dhe dobësitë ndaj të cilave është e ekspozuar Kosova, duke i analizuar vlerësuar ato për të siguruar masat lehtësuese që do të zbatohen në përputhje me rrethanat. Rezultatet tregojnë se PP, FT dhe krimet e tjera financiare dhe ekonomike konsiderohen si krime kryesisht të fshehura. VKR identifikon një sërë dobësi në mekanizmat parandalues. Nuk është e qartë nëse NJIF mbetet përgjegjës për të siguruar bashkëpunimin dhe bashkërendimin në zbatimin e Planit të Veprimit, edhe pse duket se NJIF është duke udhëhequr me këtë ushtrim.

2596. Në janar të vitit 2014, dokumenti VKR u pasua nga Strategjia Kombëtare e Kosovës dhe Plani i Veprimit për parandalimin dhe luftën kundër ekonomisë informale, PP, FT dhe krimeve të tjera ekonomike dhe financiare për periudhën 2014-2018.

2597. Duke pranuar pozitivisht se Kosova ka krijuar një plan veprimi për të adresuar këto gjetje, ekipi i vlerësimit shpreh shqetësimin në veçanti me gjetjet kryesore mbi efektivitetin e parandalimit dhe zbulimit të PP dhe FT. Disa prej këtyre gjetjeve trajtohen veçmas në këtë Raport në rekomandimet përkatëse të FATF-së.

2598. Në vitin 2013, me sponsorizimin e NJIF të Sllovenisë, Finlandës dhe Senegalit, NJIF i Kosovës ka rizbatuar për anëtarësim në Egmont Group. Ekipi i vlerësimit është informuar se zyrtarët e Grupit Egmont ndërmorrën një vlerësim në terren të NJIF-it para marrjes parasysh së rekomandimit të anëtarësimit në seancë plenare. Kuptohet se, pavarësisht prej vlerësimit në terren në vijim edhe pas ndryshimeve të Ligjit për LPP/LFT, asnjë vendim formal nuk është marrë gjatë Takimit Plenar 2014 të Egmont në Lima. Gjatë vizitës së parë në terren, ekipi i vlerësimit është informuar se KPK rishtazi ka hartuar një Plan strategjik për bashkëpunimin ndërinstitucional në luftën kundër krimit dhe korrupsionit 2013-2015. Nuk ishte e qartë nëse ky dokument ishte miratuar apo nëse është hartuar plani i veprimit ashtu siç parashikohej.

2599. Gjatë vizitës në terren të Ciklit të parë, ekipi i vlerësimit është informuar se KGJK ka zhvilluar rishtazi një Plan Strategjik për Bashkëpunim Ndërinstitucional në Luftën kundër Krimit të Organizuar dhe Korrupsionit për vitet 2013-2015. Nuk ka qenë e qartë nëse dokumenti është miratuar, apo nëse Plani zbatues i Veprimit, siç parashihet është hartuar. Ky dokument synon në përmirësimin e bashkëpunimit në mes të agjencive dhe shkëmbimin e informacionit mbi rastet e korrupsionit dhe krimin e organizuar.

2600. Qëllimet e strategjisë përfshijnë përmirësimin dhe standardizimin e bashkëpunimit midis agjencive si edhe të informatave për zbulimin, hetimin, ndjekjen penale dhe vendimet gjyqësore për llojet e veçanta të rasteve penale, të cilat *përfshijnë* PP si një nga synimet. Strategjia gjithashtu mëton që të *përmirësojë identifikimin e përfitimeve materiale nga veprat penale dhe që të ngrëjë nivelin e konfiskimit të përfitimeve materiale nga veprat penale*. Synimet po ashtu rendisin parandalimin e PP, përmirësimin e cilësisë së informatave dhe të dhënave statistikore në dispozicion, ndër të tjera, në lidhje me veprat penale të PP. Ndër veprimtaritë kyçe të strategjisë janë: nënshkrimi i MM në mes të agjencive, trajnimet e përbashkëta, standardizimi i formularëve të kallëzimeve penale, harmonizimi i informatave statistikore që mbahen nga institucionet e ndryshme qeveritare. Strategjia gjithashtu përcakton emërimin (nga Prokurori i Shtetit dhe shefi i PSRK) e prokurorëve ekspert të cilët në të vërtetë do të jenë përgjegjës për ofrimin e mbështetjes së plotë për zbatimin e të gjitha aspekteve të strategjisë.

2601. Nëse zbatohen në mënyrë efektive, masat e përcaktuara me strategji do të zbusnin në masë të konsiderueshme mangësitë e identifikuar në këtë raport vlerësimi, duke qenë se kanë të bëjnë me bashkëpunimin ndërinstitucional dhe harmonizimin e sistematizimin e të dhënave statistikore. Sipas mendimit të ekipit të vlerësimit, strategjia e KPK duhet të jetë më e saktë përkitazi me promovimin e informatave kthyesë në mes të autoriteteve gjegjëse e që do të arrihej përmes futjes së detyrimeve detyruese në MM. Kjo gjë duhet gjithashtu të ceket në Planin e Veprimit të strategjisë.

2602. Është e qartë se strategjia e KPK dhe ajo kundër pastrimit të parave dhe krimit ekonomik mbulojnë një numër të çështjeve të njëjta. Kjo ngjallë shqetësimin për atë se si këto dy strategji ndërlidhen në lidhje me zbatimin praktik. Strategjia kundër pastrimit të parave do të bashkërendohet nga MF ndërsa dokumenti i KPK-së nga ZPSH. Është e rëndësishme që të ketë bashkëpunim strategjik të nivelit të lartë në nivel të këtyre institucioneve dhe në nivel çfarëdo organeve përgjegjëse për zbatimin dhe mbikëqyrjen e dy strategjive dhe planeve të veprimit. Tani për tani, duhet se ky bashkëpunim po mungon, duke qenë se lista e institucioneve që janë konsultuar gjatë hartimit të strategjisë së KPK nuk ka përfshirë NJIF apo MF.

2603. Në nivel Qeveritar ekziston një Bord i përbashkët bashkërendues për sundimin e ligjit që bashkërendon politikat kombëtare dhe nismat në mes të ministrive të qeverisë. Ky bord kryesohet nga zëvendëskryeministri dhe Përfaqësuesi Special i Bashkimi Evropian (PSBE) në Kosovë. Bordi diskuton çështje të ndryshme që përfshihen në fushën e sundimit të ligjit duke filluar me shërbimin korrektues, ligjin për konfiskimin e pasurisë, mbrojtjen e dëshmitarëve, PP etj. Bordi takohet çdo tre muaj. Ky bord duhet gjithashtu të jetë i njoftuar për zbatimin e të dyja strategjive, pra për zbatimin e strategjisë kundër pastrimit të parave dhe krimit ekonomik dhe planit strategjik të KPK-së për të siguruar bashkërendimin dhe plotësimin me çështjet e tjera që diskutohen në rendin e tij të ditës.

2604. BQK-ja, si autoriteti mbikëqyrës i deleguar për të gjithë sektorin financiar për qëllime të Ligjit për LPP/LFT, ka informuar se përmes Memorandumit të Mirëkuptimit që ajo ka hyrë në me NJIF ka dispozita për zbatimin e masave të bashkëpunimit efektiv midis dy autoriteteve mbi çështjet që lidhen me parandalimin e PP dhe FT. BQK-ja nuk ka ndonjë marrëveshje të ngjashme me ndonjë autoritet tjetër në nivel vendi.

2605. Ekipi i vlerësimit është i mendimit që ZKLKE duhet të jetë autoriteti kryesor në bashkëpunimin e brendshëm i cili, deri në themelimin e Zyrës, duket të jetë sporadik dhe i mungon organizimi i duhur me përfshirjen e të gjitha autoriteteve përkatëse në mënyrë që të shmangë dyfishimin dhe të sigurojë se ka bashkëpunim efektiv.

Bashkëpunimi operativ dhe bashkërendimi – Elementi Shtesë 31.2

2606. ESH 31.2 kërkon të përcaktohet nëse ekzistojnë mekanizmat për konsultim në mes të autoriteteve kompetente, sektorit financiar dhe sektorëve të tjerë, përfshirë BPCJF-të të cilat u nënshtrohen ligjeve, rregulloreve, udhëzimeve apo masave të tjera të LPP/LFT-së.

2607. Bashkëpunimi operativ në mes të autoriteteve të ndryshme është përshkruar në hollësi në pjesë të ndryshme të këtij Raporti (shih për shembull Pjesët 2.6-2.8). Në përgjithësi, është e qartë se AZL-të janë ende në fazën fillestare të krijimit të mekanizmave të duhur dhe sistematik për shkëmbimin e informatave dhe bashkëpunimin në mes të agjencive. Për këtë qëllim, PK, DKt, NJIF dhe PSH-të kanë nënshkruar disa marrëveshje të mirëkuptimit; megjithatë, disa aranzhime kyçe, të tilla si MM në mes të NJIF dhe Prokurorisë, ende nuk janë shqyrtuar. Ato as nuk respektohen ashtu siç duhet nga agjencitë pjesëmarrëse, për shembull informatat kthyesë në mes të BQK dhe NJIF duket se janë një çështje (në të dyja anët) ndonëse MM efektive ekziston edhe pse autoritetet pohojnë se kjo është përmirësuar që nga MM e re në mes të BQK/NJIF që i delegon kompetenca mbikëqyrëse për sektorin financiar BQK-së përmes së cilës edhe raportet e inspektimit përcillen nga BQK-ja në NJIF.

2608. Disa MM që ekzistojnë në mes të agjencive të ndryshme mbulojnë vetëm shkëmbimin e informatave sipas kërkesës apo të dhëna të veçanta, të tilla si RTP nga DK për NJIF.

2609. Në nëntor të vitit 2013, një Memorandum është nënshkruar në mes të ZKLLKE, KPK, KGJK, MD, MF, MPB, BQK, AKK dhe AKI për themelimin e KLLKE i cili është themeluar në janar 2014. Mandati i tij është të promovojë, koordinojë, monitorojë, vlerësojë dhe raportojë veprimtaritë të të gjitha institucionet publike dhe private që janë të interesuara për parandalimin, zbulimin, hetimin, ndjekjen penale dhe gjykimin e krimeve që gjenerojnë përfitime materiale duke i mbrojtur qytetarët e Kosovës dhe sistemet e tyre financiare nga rreziku i PP, FT, dhe shmangia nga tatimi në përputhje me legjislacionin në fuqi.

2610. Në vitin 2014, PSO për përzgjedhjen e targeteve të krimeve ekonomike dhe ekipeve hetimore mes shumë agjencive është hartuar nga ZKLLKE, KPK, PK, DK, ATK, NJIF dhe AKK në mënyrë që të koordinohen hetimet për disa vepra penale të kryera nga persona të njejtë ose grup i personave në pjesë të ndryshme të Kosovës dhe të cilët nën kushte normale do të ishin hetuar, ndjekur penalisht dhe gjykuar ndarazi.

2611. Për më tepër, në dritën e Memorandumit të Mirëkuptimit të nënshkruar në mes të BQK-së dhe NJIF, ku ky i fundit i ka deleguar kompetenca mbikëqyrëse të parit për tërë sektorin financiar, ekipi i vlerësimit sheh një nevojë për të dy autoritetet për të krijuar kanale të bashkëpunimit dhe bashkërendimit veçanërisht në çështjet që kanë të bëjnë me rregullimin e sektorit në mënyrë që të sigurohet që çdo urdhëresë, udhëzim ose rregullat e tjera të nxjerra sipas Ligjit për LPP/LFT nuk janë në konflikt. Koordinimi dhe bashkërendimi efektiv duhet të zbatohet në zgjidhjen e çështjeve të identifikuar vizitave në terren dhe jashtë terrenit.

2612. Nga ana tjetër, përfaqësuesit e shoqatave të sektorit financiar dhe BPCJF-ve të takuar nga ekipi i vlerësimit gjatë vizitës në terren kanë konfirmuar se ata janë konsultuar nga të dy NJIF dhe BQK për çështjet që kanë të bëjnë me ndryshimet në Ligjin për LPP/LFT, dhe çështjet e urdhëresave, udhëzimeve apo rregullave dhe rregulloreve që ndikojnë në zbatimin efektiv të detyrimeve të tyre në pajtim me Ligjin për LPP/LFT. Ekipi i vlerësimit vëren këtë bashkëpunim pozitiv i cili duhet të kontribuojë në efikasitetin më të mirë të sistemit.

Efektshmëria

2613. Në përgjithësi regjimi kundër PP, si një sistem shumë nivelesh në mes të agjencive të ndryshme, ishte në gjendje që të prodhonte një numër rezultatesh sporadike dhe të parëndësishme. Ndonëse mund të jetë e padrejtë që të këto rezultate të vogla të konsiderohen si të rastësishme, në përgjithësi ato më shumë vërtetojnë sesa që mohojnë paaftësinë e përgjithshme të zinxhirit institucional të LPP/LFT për të funksionuar në një mënyrë të duhur dhe të integruar, me përfshirjen e të gjitha pjesëve përbërëse të tij: Raportimit – inteligjencës/analizës – hetimit – ndjekjes penale – dënimit/konfiskimit. Kjo shkaktohet nga një numër i faktorëve të gërshetuar duke përfshirë mungesën e mekanizmave efektiv të bashkëpunimit/koordinimit dhe informatave kthyesë nga të *gjitha* segmentet si dhe *kryesisht* nga mungesave e burimeve të nevojshme.

2614. Analiza e pjesëve të ndryshme, e kryer në këtë raport, gjithashtu ka prodhuar një listë të gjerë të faktorëve të veçantë në nivel të institucioneve të veçanta që ndikojnë negativisht në sistemin si tërësi ndërsa faktorët më të rëndësishëm janë si në vijim:

- efikasiteti i ulët në pjesën parandaluese dhe mungesa e mbikëqyrjes së duhur efektive, në veçanti mbi sektorin e BPCJF-ve dhe regjimit të zbatimit/sanksionimit. Kjo do të thotë se sistemi parandalues po dështon në masë të madhe sa i përket dy funksioneve të tija kryesore: pengimin e hyrjes së të ardhurave kriminale në sistemin financiar dhe sigurimin e asaj se autoritetet përgjegjëse janë të njoftuar kur këto gjëra ndodhin;
- pozita e paqëndrueshme e NjIF-it që pasqyrohet në kapacitetin e saj për të përmirësuar bashkëpunimin me autoritetet e tjera vendase, qasjen në informata dhe përmirësimin e cilësisë së analizave;
- ngurrimi, mungesa e mirëkuptimit dhe i kapacitetit të agjencive të zbatimit të ligjit/prokurorëve për të hetuar/ndjekur penalisht pastrimin e parave dhe konfiskimin dhe sekuestrimin e të ardhurave kriminale;
- mungesa e kapaciteteve në gjyqësor dhe ngurrimi i kësaj dege për të pasur një qasje aktive në çështjet e konfiskimit dhe sekuestrimit të ardhurave kriminale.

2615. Edhe pse, siç është thënë më lart, themelimi i KKLKE duket të jetë forum i duhur për të ndërmarrë një përpjekje të organizuar për të koordinuar akterët e ndryshëm qeveritar, është ende herët të vlerësohen arritjet e tij dhe të konsiderohet si efektiv.

6.1.2. Rekomandimet dhe komentet

2616. Me strategjitë e KPK dhe LPP, qeveria ka demonstruar se kupton që ekzistojnë probleme të rëndësishme në mes të agjencive; përndryshe miratimi i një strategjie vetëm për qëllime të bashkëpunimit ndërinstucional (nga KPK) nuk do të ishte i nevojshëm. Megjithatë ky veprim drejt politikave do të kërkojë përpjekje dhe burimeve të konsiderueshme për t'u zbatuar në mënyrë efikase duke marrë parasysh mangësitë e mëdha në sistem.

2617. Me qëllim të përmirësimit të mangësive në fushën e bashkëpunimit në mes të agjencive, autoritetet në Kosovë duhet ta kenë prioritet zbatimin e strategjive të KPK dhe LPP/krimin ekonomik. Kjo, megjithatë, duhet të bëhet në një mënyrë të bashkërenduar duke pasur parasysh një numër të çështjeve të gërshetuara në të dyja dokumentet.

2618. Sipas mendimit të ekipit të vlerësimit, strategjia e KPK duhet të jetë më e saktë në lidhje me promovimin e informatave kthyesë në mes të autoriteteve gjegjëse e që mund të arrihet duket futur detyrime detyruese në MM. Kjo po ashtu duhet të ceket në Planin e Veprimit të kësaj strategjie.

2619. Bordi i Përbashkët Bashkërendues për Sundimin e Ligjit duhet mbahet i njoftuar për zbatimin e të dyja strategjive, pra për zbatimin e strategjisë kundër pastrimit të parave dhe krimin

ekonomik dhe planit strategjik të KPK-së, për të siguruar bashkërendimin dhe plotësimin me çështjet e tjera që diskutohen në rendin e tij të ditës.

2620. Pas nënshkrimit të marrëveshjes së delegimit të kompetencave mbikëqyrëse në mes të NJIF dhe BQK-së për tërë sektorin financiar, është me rëndësi që dy autoritetet të vendosin kanale efektive praktike të bashkëpunimit mbi çështjet rregullative dhe mbikëqyrëse për sektorin financiar.

6.1.3. Klasifikimi për Rekomandimin 31

	Klasifikimi	Përmbledhje e faktorëve bazë për klasifikim
R.31	PP	<ul style="list-style-type: none"> informatat kthyesë efektive, ndarja e informatave dhe bashkërendimi në mes të autoriteteve janë shumë të reja për të pas ndonjë ndikimi në mosefikasitetin e përgjithshëm të regjimit LPP; mungesa e bashkërendimit në nivelin e planifikimit strategjik dhe politikëbërjes në mes të institucioneve kyçe (KPK dhe MF); Strategjia Kombëtare ende nuk është zbatuar si duhet dhe ZKKLKE është shumë e re për t'u konsideruar si efektive; dhe kanalet efektive praktike të bashkëpunimit mbi çështjet rregullative dhe mbikëqyrëse janë shumë të reja për t'u konsideruar si efektive.

6.2. Konventat dhe Rezolutat e Veçanta të Kombeve të Bashkuara (R.35 dhe RV.1)

6.2.1. Përshkrimi dhe Analiza

Rekomandimi 35

2621. Rekomandimi 35 kërkon që vendet të marrin masat e nevojshme në mënyrë specifike për t'u bërë palë të dhe zbatuar Konventën e Vjenës, Konventën e Palermos dhe Konventën Ndërkombëtare të OKB-së të vitit 1999 për ndalimin e financimit të terrorizmit. Rekomandimi për më tepër inkurajon vendet për ratifikimin dhe zbatimin e konventave të tjera të rëndësishme ndërkombëtare si Konventa 1990 e Këshillit të Evropës për Pastrimin, Kërkimin, Sekuestrimin dhe Konfiskimin e Produkteve të Krimit²²⁶, dhe Konventa Ndëramerikane 2002 kundër Terrorizmit.

2622. Rekomandimi 35 i cili përcakton kërkesat për nënshkrimin dhe ratifikimin e instrumenteve përkatëse të OKB-së është përjashtuar nga vlerësimi për shkak të moszbatueshmërisë saj në rastin e Kosovës, e cila për shkak të statusit të saj ligjor në përputhje me Rezolutën 1244 nuk mund të bëhet palë në këto instrumente.

Rekomandimi i Veçantë I

2623. Rekomandimi i veçante i kërkon vendeve të marrin hapa të menjëhershëm në mënyrë specifike për të ratifikuar dhe zbatuar Konventën Ndërkombëtare të OKB-së të vitit 1999 për ndalimin e financimit të terrorizmit. Ai më tej i kërkon vendeve të zbatojnë menjëherë Rezolutat e OKB-së në lidhje me parandalimin dhe luftimin e financimit të akteve terroriste, veçanërisht nëpërmjet Rezolutës 1373.

226. Konventa e Këshillit të Evropës e vitit 1990 është zëvendësuar në muajin maj 2005 me Konventën e Këshillit të Evropës për Pastrimin, Kërkimin, Sekuestrimin dhe Konfiskimin e Produkteve të Krimit dhe Financimin e Terrorizmit - STKE 198. Disa pjesë të këtij Raporti vlerësojnë pajtueshmërinë me disa elemente të kësaj Konvente.

2624. Deklarata e bërë më lart në lidhje me Rekomandimin 35 i referohet po ashtu edhe Rekomandimit të Veçantë duke pasur parasysh se kërkon, ndër të tjera, nënshkrimin dhe ratifikimin e Konventës së financimit të terrorizmit të OKB-së.

2625. Zbatimi i RKS KB-së përkatëse, siç kërkohet nga KTH RV.I.2 mund në parim të vlerësohet këtu, por nuk mund të pranohet asnjë Rekomandim ose Rekomandim i Veçantë si "pjesërisht i zbatueshëm" për qëllimet e vlerësimit dhe për këtë arsye RV.I duhet tërësisht të përjashtohet nga ky vlerësim. (Nga ana tjetër, zbatimi i RKS KB-së në fjalë tashmë është vlerësuar nën RV.III).

Efektshmëria

2626. Në dritën e rrethanave të lartpërmendura, ekipi i vlerësimit nuk mund të bëjë përfundime mbi implikimet, nëse ka, në efektivitetin e sistemit të LPP/LFT të shkaktuara nga moszbatimi i instrumenteve të përmendura ndërkombëtare.

6.2.2. Rekomandimet dhe Komente

2627. Sipas rrethanave, ekipi i vlerësimit nuk mund të bëjë ndonjë rekomandim.

6.2.3. Klasifikimi për Rekomandimin 35 dhe Rekomandimin e Veçantë I

	Klasifikimi	Përmbledhje e faktorëve bazë për klasifikim
R.35	PA	
RV.I	PA	

6.3. Ndhimja juridike ndërkombëtare (R. 36, R.37, R.38 dhe RV. V)

6.3.1. Përshkrimi dhe analiza

Detyrimet e NNJ-së të bazuara në traktat

2628. Ndonëse Kosova ka miratuar legjislacionin e duhur vendas, në mbështetje të së cilit mund të bëhet palë e traktateve ndërkombëtare (Ligji Nr. 04/L-052 për marrëveshjet ndërkombëtare), pozita e saj e veçantë si subjekt i së drejtës ndërkombëtar (për shkak të njohjes së saj të pjesshme si shtet sovran) deri më tani ka penguar atë në nënshkrimin e konventave multilaterale (evropiane apo rajonale) për ndihmën juridike ndërkombëtare. Edhe pse Kosova nuk ka detyrime multilaterale që burojnë nga traktatet për ndihmën juridike në çështjet penale, ajo megjithatë ka nënshkruar disa marrëveshje të dyanshme në këtë fushë, siç është ilustruar në tabelën më poshtë, me duke treguar statusin e marrëveshjes si ka qenë në kohën e vizitës në terren të Ciklit të dytë në prill 2014.

Tabela 30: Marrëveshjet e dyanshme të nënshkruara nga Kosova

Fushëveprimi marrëveshjes: Statusi:	Ekstradimi	NNJ (apo bashkëpunimi gjyqësor) në		Njohja reciproke dhe/apo ekzekutimi i vendimeve gjyqësore penale	Transferi i personave të dënur
		Çështje penale	Çështje civile/tregtare		
Marrëveshjet ratifikuara	Shqipëria, Austria*, Turqia, "Ish-Republika Jugosllave e Maqedonisë", Belgjika	Shqipëria, Kroacia, Austria*, Turqia, Republika Çeke*, "Ish-Republika Jugosllave e Maqedonisë",	Belgjika	Austria*	Shqipëria, Turqia, Republika Çeke*, "Ish-Republika Jugosllave e Maqedonisë", Belgjika, Zvicra

Fushëveprimi marrëveshjes: Statusi:	Ekstradimi	NNJ (apo bashkëpunimi gjyqësor) në		Njohja reciproke dhe/apo ekzekutimi i vendimeve gjyqësore penale	Transferi i personave të dënuar
		Çështje penale	Çështje civile/tregtare		
		Belgjika			
Marrëveshjet e nënshkruara (2013)	Italia	Italia			
Marrëveshjet që do të nënshkruhen		Gjermania			
Marrëveshjet në proces e sipër	Mali i Zi	Mali i Zi, Hungaria	Shqipëria dhe "Ish-Republika Jugosllave Maqedonisë" (çështje civile)	Kroacia, Mali i Zi	Italia
Negociatat e planifikuara në të ardhmen	Sllovenia, Bullgaria				

* me suksesim

Rekomandimi 36

2629. Objektivi i Rekomandimit 36 është i trefishtë. Së pari, ai kërkon që vendet duhet shpejt, në mënyrë konstruktive dhe në mënyrë efektive të ofrojnë gamë të gjerë të mundshme të ndihmës së ndërsjellë juridike (NNJ) në lidhje me hetimet, ndjekjet penale dhe procedimet e lidhura me PP dhe FT. Së dyti ajo iu kërkon vendeve të sigurojnë që kompetencat e brendshme hetimore të janë gjithashtu në dispozicion për të përdorur në përgjigje të kërkesave për NNJ dhe së treti t'i kushtojnë rëndësi hartimit dhe zbatimit të mekanizmave për vendim më të mirë për ndjekjen penale të të pandehurve

Gama më e mundshme e gjerë e ndihmës së ndërsjellë juridike ndërkombëtare/ofrimi i ndihmës me kohë, në mënyrë konstruktive dhe efektive - (Kriteri thelbësor R.36.1)

2630. KTH 36.1 ofron gjashtë raste ku mund të ofrohet gama më e gjerë e mundshme e NNJ në kohën e duhur, konstruktive dhe efektive: (a) prodhimi, kërkimi dhe konfiskimi i informacionit, dokumenteve dhe provave, duke përfshirë nga institucionet financiare; (b) marrjen e provave ose deklaratave nga publiku; (c) duke siguruar origjinale ose kopje të dokumenteve; (d) ndikimi në shërbimin e dokumenteve gjyqësore; (e) duke lehtësuar dhënien e informacionit ose dëshmimeve; dhe (f) identifikimi, ngrirja, sekuestrimi apo konfiskimi i pasurive që pastrohen ose të destinuara që të pastrohen.

2631. Ofrimi i NNJ nga Kosova është përcaktuar me anë të Ligjit Nr. 04/L-213 (2013) për bashkëpunim juridik ndërkombëtar në çështjet penale (në tekstin e më tutjeshëm: Ligji për NNJ) që është në fuqi që nga shtatori i vitit 2013. Ai ka zëvendësuar Ligjin Nr. 04/L-031 (2011) mbi Bashkëpunimin Ndërkombëtar në Çështjet Penale (në tekst të më tutjeshëm si: Ligji i vjetër NNJ), i cili ka qenë në fuqi që nga tetori 2011 (para miratimit të këtij ligji, dispozitat e caktuara përcaktoheshin me anë të Kodit të përkohshëm të procedurës penale). Ligji për NNJ dhe Ligji i vjetër NNJ tregojnë ngjashmëri të rëndësishme në shumicën e çështjeve të diskutuara në këtë drejtim, për të cilat arsye referencat tek Ligji i vjetër NNJ do të bëhen vetëm në rast të dallimeve të vërejtshme në mes të dy ligjeve.

2632. Në mungesë të një marrëveshjeje ndërkombëtare në mes të Kosovës dhe një shteti të huaj, ndihma juridike ndërkombëtare mund të ofrohet mbi bazën e parimit të reciprocitetit (paragrafi (2) i nenit 1 i Ligjit për NNJ).

2633. Format e mundshme të ndihmës juridike ndërkombëtare mbulojnë një gamë të gjerë të fushave, duke përfshirë ndihmën juridike në çështjet penale në përgjithësi (Kreu XII, nën-krerët II

deri në V), ekstradimin (Kreu II nën-kreu I) apo transferimin e procedurave penale (Kreu III, nën-kreu I) po njohja dhe zbatimi i vendimeve (Kreu V, nënkreu I).

2634. Sa i përket ndihmës juridike procedurale në çështjet penale, kërkesat për ndihmë juridike ndërkombëtare dorëzohen përmes MD. Brenda Ministrisë ekziston Departamenti për Bashkëpunim Juridik Ndërkombëtar (DBJN)²²⁷ i cili ekzaminon mbi bazën e kërkesave formale (bazën ligjore/reciprocitetin) pranueshmërinë e kërkesave të huaja, më pas ia përcjell kërkesat autoritetit përkatës gjyqësor vendor (paragrafi (1) i nenit 3 i Ligjit për NNJ). Autoritet vendor gjyqësor mund të jenë teoretikisht ose gjykatat apo prokuroritë (paragrafi (1.6) i nenit 2 i Ligjit për NNJ) por për qëllimet e NNJ ai gjithmonë duhet të jetë prokuroria që ekzekuton letrën e porosisë në mënyrë të drejtpërdrejtë dhe në pajtim me ligjin kombëtar (p.sh. nëse urdhëri i gjykatës kërkohet sipas legjislacionit vendor për zbatimin e kësaj mase nevojitet urdhri i gjykatës, atëherë prokurori kompetent do t'ia paraqesë kërkesën e nevojshme gjykatës).

2635. Sipas paragrafit (1) të nenit 84 të Ligjit për NNJ autoriteti gjyqësor vendor për ekzekutimin e letrës së porosisë së huaj duhet të jetë gjithmonë zyra e prokurorit themelor me kompetencë territoriale për ekzekutimin e kërkesave të huaja (në lidhje me vendbanimin e personit apo vendndodhjen e objektit etj.) përveç nëse kërkesa e huaj ka të bëjë me procedura të vazhdueshme ligjore në Kosovë, në cilin rast prokurori i cili është në krye të procedurës vendore do të jetë organi kompetent. Duke qenë kështu, Ministria e Drejtësisë ka përcaktuar se, në praktikë, kjo dispozitë duhet të interpretohet në përputhje me Ligjin për PSRK që i jep juridiksion të veçantë Zyrës së Prokurorisë Speciale (PSRK) në çështjet e veçanta si pastrimin e parave dhe financimin e terrorizmit. Si rrjedhojë, Ministria e interpreton paragrafin 1 të nenit 84 të Ligjit për NNJ në një mënyrë të tillë ashtu që të gjitha kërkesat që kanë të bëjnë me pastrimin e parave dhe financimin e terrorizmit duhet t'i barten PSRK për ekzekutim.

2636. Ligji për NNJ nuk i lejon autoritet gjyqësore në Kosovë që të kenë bashkëpunim të drejtpërdrejtë me homologët e tyre të huaj në lidhje me ndihmën juridike ndërkombëtare në çështjet penale. Paragrafi (2) i nenit 4 i Ligjit NNJ megjithatë parashesh se në rastet urgjente autoriteti gjyqësor vendor mund të japë asistencë edhe nëse është pranuar kërkesa e huaj drejtpërdrejtë ose në çfarëdo forme tjetër që prodhon shënime me shkrim me kusht që Shteti që e kërkon ndihmën garanton dërgimin e kërkesës dhe dokumenteve autentike përmes MD-së brenda 30 ditëve (afati ka qenë vetëm 18 ditë në paragrafin (2) të nenit 3 të Ligjit të Vjetër NNJ). Ligji nuk e përcakton në mënyrë të saktë por duket se është e nënkuptueshme se në këto raste Ministria më pas do të ushtronte autoritetin e saj për të vërtetuar pranueshmërinë e letrës porosisë. Përveç kësaj, paragrafi (4) i nenit 4 e autorizon Ministrinë e Drejtësisë të lejojë bashkëpunimin e drejtpërdrejtë në mes të autoriteve gjyqësore vendore dhe të huaja "siç mund të jetë e përshatshme" edhe pse nuk është sjellë ndonjë vendim i tillë ministror.

2637. Komunikimi i drejtpërdrejtë në mes autoriteteve gjyqësore vendase dhe të huaja përcaktohet vetëm në rastin e shkëmbimit të rastësishëm të informatave në përputhje me nenin 92 të Ligjit për NNJ, i cili përcakton se autoritet e Kosovës mund, pa kërkesë paraprake, t'ia përcjellin autoritetit kompetent të shtetit të huaj informatat e siguruara gjatë hetimeve të tyre kur konsiderojnë se zbulimi i informatave të tilla mund të ndihmojë shtetin pranues në nisjen apo marrjen përsipër të hetimeve apo të procedurave penale, ose mund të shpie në një kërkesë për ndihmë juridike të ndërsjellët nga shteti pranues. Sidoqoftë ky komunikim është përtej fushëveprimit të Rekomandimit 36 të FATF-së.

2638. Gama e veprimtarive procedurale që mund të ekzekutohen sipas kërkesës së një shteti të huaj në përgjithësi nuk përcaktohen me anë të Ligjit për NNJ. Duke pasur parasysh se, megjithatë, paragrafi (4) i nenit 1 i Ligjit NNJ përcakton se procedurat për ndihmë juridike ndërkombëtare përcaktohen me dispozitat e procedurës penale (që nënkupton KPP të Kosovës) përveç nëse rregullohet ndryshe me anë të Ligjit për NNJ, atëherë është e qartë se të gjitha masat hetimore në dispozicion në LPP, të cilat janë fuqi, janë në mënyrë të barabartë në dispozicion për ekzekutimin e letrës porosisë. Format specifike të veprimtarive procedurale të parapara me Ligjin NNJ përfshijnë dëgjimin e dëshmitarëve apo ekspertëve me anë të një video konference (neni 89) apo krijimin e ekipeve të përbashkëta hetimore me një apo më shume shtete (neni 98).

227. Kërkesat që vijnë nga vendet të cilat nuk e kanë njohur Kosovën si shtet procesohen nga Departamenti Juridik Ndërkombëtar i Njësitit të EULEX që operon brenda MD/DBJN.

Ofrimi i ndihmës që nuk ndalohet apo kushtëzohet- (Kriteri thelbësor 36.2)

2639. Sipas KTH 36.2, dhënia e NNJ nuk duhet të ndalohet ose t'u nënshtrohet kushteve të paarsyeshme, të tepruara ose padrejtësisht kufizuese.

2640. Baza ligjore për refuzimin e kërkesës përcaktohet në paragrafin (1) të nenit 85 të Ligjit për NNJ (përafërsisht në përputhje me paragrafin (1) të nenit 74 të Ligjit të vjetër NNJ), sipas së cilit ndihma mund të refuzohet nëse lutja ka të bëjë me vepër politike apo nëse ekzekutimi i saj do të paragjykonte sovranitetin, sigurinë, rendin publik apo interesat e tjera thelbësore të Kosovës. Baza e tretë ligjore, së pari e prezantuar me ligj të ri, ka të bëjë me rastet kur është në kundërshtim me sistemin juridik të Kosovës.

2641. "Veprat penale politike" trajtohen në nenin 14 të Ligjit për NNJ që janë në Kreun II, nën-kreun I në lidhje me kërkesat për ekstradim ndërsa dispozitat për ekzekutimin e letër porosisë janë në pjesë të ndryshme të Ligjit. Megjithatë, përkufizimi duket se është e zbatueshme për tërë Ligjin e NNJ duke qenë se është formuluar sipas paragrafit (2) të nenit 14 për të ofruar një përkufizim të përgjithshëm "për qëllim të këtij Ligji" (dhe jo vetëm për rastet e ekstradimit).

2642. Sipas paragrafit (2) të nenit 14 të Ligjit NNJ shprehja vepra penale politike nuk përfshin një numër të veprave penale të karakterit politikë, me fjalë të tjera, tentim vrasjen e kreut të shtetit apo anëtarëve të tij/saj të familjes, si dhe të gjenocidit, krimeve kundër njerëzisë, krimeve të luftës dhe terrorizmit (duke qenë i paqartë nëse e fundit ka nënkuptuar të përfshijë edhe FT). Duhet të përmendet se dispozitat korresponduese të Ligjit të vjetër NNJ (paragrafi (2) i nenit 12) kanë përmbajtur një gamë më të gjerë të veprave të tilla penale përjashtuese (përfshirë vrasjen, lëndimet serioze trupore, rrëmbimin, dhunimin, etj.) të cilat nuk përmenden në ligjin e ri NNJ, me siguri për shkak se nuk kanë pasur rëndësi aktuale si "vepra penale politike".

2643. Pavarësisht nga ndryshimet e fundit të saj, lista në paragrafin (1) të nenit 85 është shumë më e shkurtër në krahasim me rregullimet përkatëse të juridiksioneve të tjera. Ajo është e heshtur nëse dhe deri në cilën shkallë *ne bis in idem* mund të jetë pengesë në ofrimin e ndihmës juridike ndërkombëtare, duke pasur parasysh se kjo çështje është e rregulluar vetëm me anë të nenit 11 për rastet e ekstradimit. Nuk ka arsye të veçantë, përveç nga referenca e zbehtë në kërkesat "në kundërshtim me sistemin juridik të Kosovës" në nenin 85, paragrafi (1.3) për refuzimin e ekzekutimit të kërkesës kur ka bazë për diskriminimin e të dyshuarit për shkak të racës, fesë, shtetësisë, etj., apo se i dyshuari nuk do të dënohet, për çfarëdo arsye, sipas ligjit vendas të Kosovës.

2644. Pa dyshim, këto veçori të legjislacionit nuk duhet kritikuar në përgjithësi duke qenë se mungesa e dukshme e akteve nënligjore me gjasë do të mbështeste ofrimin e ndihmës juridike në një masë më të madhe dhe përfundimisht në zbatimin më efektiv të Rekomandimit 36 të FATF-së në anën tjetër, shembujt nga juridiksionet e tjera tregojnë për një mungesë të dispozitave të veçanta (për rastet e tilla kur letra e porosisë e huaj për një vepër penale tashmë i është nënshtuar vendimit të gjykatës në Kosovë) mund shumë lehtë të çojnë në zbatimin e gjerë e pa kufizime të bazës së përgjithshme për refuzimi, ashtu siç përcaktohet në paragrafin (1) të nenit 85 (sistemi juridik, sovraniteti, siguria dhe rendi publik).

Ndihma e Ndërsjellë Juridike duhet të ofrohet në mungesë të kriminalitetit të dyfishtë – Kriteri Thelbësor 37.1

2645. KTH 37.1 kërkon që, deri në masën më të madhe të mundshme, NNJ të ofrohet në mungesë të kriminalitetit të dyfishtë, në veçanti, për masa më pak ndërhyrëse dhe jo të detyrueshme.

2646. Sa i përket zbatimit të parimit të procedimit të dyfishtë penal, kjo sigurohet vetëm me anë të nenit 90 të Ligjit NNJ në lidhje me letër porosisë e huaj për kontrollim, sekuestrim dhe konfiskim të pasurisë, në të cilin rast vepra penale mbi të cilën bazohet kërkesa, duhet të jetë e dënueshme sipas ligjit të shtetit kërkues si dhe ligjit të Kosovës - (për më shumë detaje, shih Rekomandimin 38).

2647. Përtej fushëveprimit të masave të veçanta detyruese të lartpërmendura, nuk zbatohet asnjë standard i procedimit të dyfishtë penal në NNJ në rastet penale. Deri më tani, Kosova nuk ka refuzuar asnjë rast për të ofruar NNJ për shkak të interpretimit tepër të ngushtë të parimit të reciprocitetit a inkriminimit të dyfishtë, ose për shkak të ndonjë shkak tjetër të paarsyeshëm.

Procese të qarta dhe efikase - Kriteri Thelbësor 36.3)

2648. KTH 36.3 kërkon që të ketë procese të qarta dhe efikase për ekzekutimin e kërkesave NNJ në kohë të duhur dhe pa vonesa të panevojshme.

2649. Sa i përket proceseve të qarta dhe efikase për ekzekutimin e kërkesave të NNJ me kohë dhe pa vonesa të paarsyeshme, as Ligj për NNJ, as KPK e as ndonjë legjislacion i caktuar nuk përcakton afate procedurale (për dallim nga procedura e ekstradimit e diskutuar më poshtë sipas Rekomandimit 39). Gjatë kohës së vizitës në terren të Ciklit të parë, MD ishte duke hartuar legjislacionin dytësor, që është ose akt nënligjor (një udhëzim administrativ) për zbatimin e Ligjit të vjetër për NNJ atëherë në fuqi me qëllim të qartësimit të procedurave dhe përkufizimit të afateve kohore në ofrimin e ndihmës juridike ndërkombëtare. Megjithatë, ligji i vjetër NNJ që nga atëherë është shfuqizuar nga i riu dhe me siguri kjo është arsyeja pse ekipi i vlerësimit nuk është vënë ende në dijeni për çfarëdo hollësi të mëturjeshme në këtë aspekt – (nuk është përmendur as drafti gjatë vizitës në terren të Ciklit të dytë).

2650. Në çdo rast, MD ka thënë se të gjitha autoritetet kompetente i kushtojnë vëmendje e veçantë për kërkesat e huaja për NNJ, së cilave i jepet prioritet ndaj çfarëdo procedure tjetër. Në pajtim me këtë, Ligji i ri NNJ parasheh që autoriteti vendor gjyqësor duhet t'i jap prioritet ekzekutimit të kërkesave për NNJ dhe të marrë parasysh çfarëdo afati procedural dhe çfarëdo kushti të vënë nga Shteti kërkuar (paragrafi (4) i nenit 80).

2651. Afatet kohore për ekzekutimin e letërporosisë varen nga përmbajtja e kërkesave të veçanta. Në këtë kontekst, është thënë se koha mesatare për ekzekutim është 2 deri në 3 muaj. Ekipi i vlerësimit nuk ishte njoftuar nga shtetet e tjera për çfarëdo përvoja tjetër negative, përfshirë vonesat e panevojshme në ekzekutimin e kërkesave për NNJ në bashkëpunim me Kosovën.

Ofrimi i ndihmës pa marrë parasysh përfshirjen e mundshme të çështjeve fiskale apo ekzistencën e ligjeve të fshehtësisë apo konfidencialitetit – Kriteri Thelbësor 36.4 dhe Kriteri Thelbësor 36.5).

2652. Përderisa KTH 36.4 kërkon që kërkesat NNJ nuk duhet të refuzohen mbi bazat e përfshirjes së çështjeve tatimore, KTH 36.5 kërkon që ngjashëm me ligjet që imponojnë sekrete po konfidencialitet mbi institucionet financiare dhe BPCJF-të nuk duhet të jenë bazë për refuzim përveç nëse informacioni relevant është pranuar sipas kushteve të privilegjit të profesionit ligjor apo sekretit profesional ligjor.

2653. Asgjë bazë për refuzim për veprat që përfshijnë çështjet fiskale nuk është e rregulluar me legjislacionin e Kosovës. Ngjashëm, asnjë pjesë e legjislacionit nuk lejon refuzimin e kërkesave të NNJ në bazën e kërkesave të fshehtësisë dhe konfidencialitetit. Me legjislacionin e Kosovës, duket se asnjë ligj për fshehtësinë e institucioneve financiare nuk pengon zbatimin e rekomandimeve të FATF-së dhe kjo qasje e përgjithshme duhet të respektohet gjithashtu për ekzekutimin e letrave të huaja të porosisë. Ekipi i vlerësimit nuk kanë asnjë informatë për çfarëdo praktikë kufizuese në këtë fushë.

2654. Neni 37 i Ligjit për LPP/LFT përcakton që sekretin profesional, duke përfshirë sekretin financiar, nuk mund të përdoren si arsye për refuzimin e sigurimit të informatave që kërkohen nga NJIF apo KP lidhur me një hetim për PP. Përjashtimi i vetëm në këtë aspekt është për informatat që janë subjekt i privilegjit avokat-klient në përputhje me paragrafin (3.2) të nenit 30 të Ligjit për LPP/LFT.

Disponueshmëria e kompetencave të autoriteteve gjegjëse – Kriteri Thelbësor 36.6 dhe Elementi Shtesë 36.8 (që zbaton R.28 të FATF-së)

2655. Përderisa KTH 36.6 kërkon që kompetencat hetuese të autoriteteve kompetente relevante t'i vihen në dispozicion për përdorim në përgjigje të kërkesave për NNJ, ESH 36.8 e shqyrton nëse kompetencat e tilla hetimore mund të vihen po ashtu në dispozicion për përdorim kur ka kërkesë të drejtpërdrejtë nga autoritetet gjyqësore apo zbatimet e ligjit të huaj për homologët e tyre vendor.

2656. Në mbështetje të zbatimit të drejtpërdrejtë të dispozitave të KPP në fuqi, kompetencat e autoriteteve gjegjëse janë në dispozicion për përdorim sipas kërkesave për NNJ. Brenda kufizimeve të letër porosisë që duhet ekzekutuar, autoritetet ndjekëse gëzojnë të njëjtat kompetenca procedurale në krahasim me hetimin kombëtar të veprave penale.

2657. Siç u cek më lart, të gjitha kërkesat e huaja për NNJ duhet ose të dorëzohen, ose pranohen përmes autoritetit qendror (MD), prandaj nuk ekziston asnjë mundësi ligjore që autoritetet gjyqësore vendase të pranojnë dhe ekzekutojnë drejtpërdrejt kërkesat nga homologët e tyre të huaj.

Shmangia e konflikteve të juridiksionit (Kriteri thelbësor 36.7)

2658. Në mënyrë që të shmanget konflikti i juridiksioneve, KTH 36.7 i fton palët e interesuara të marrin parasysh sajimin dhe zbatimin e mekanizmave për të përcaktuar vendin më të mirë për ndjekjen penale të të pandehurëve në interes të drejtësisë në rastet të cilat i nënshtrohen ndjekjes penale në më shumë se një vend.

2659. Në Kosovë nuk ekziston legjislacioni i veçantë që përcakton mekanizmat për komunikim dhe bashkërendim me shtetet e tjera për të përcaktuar rrugën më të mirë për ndjekjen penale të pandehurve në rastet që i nënshtrohen ndjekjes penale në më shumë se një shtet, me qëllim të shmangies së konflikteve të juridiksionit, përveç zbatimit të transferimit të procedurave penale në një ose nga shteti tjetër e që mund të konsiderohet – deri në një shkallë të caktuar – si masë që i shërben këtij qëllimi.

Efektshmëria dhe statistikat

2660. Sa për qarkullimin e përgjithshëm të bashkëpunimit ndërkombëtar, MD ka ofruar statistika të grumbulluara të kërkesave të huaja hyrëse për periudhën prej 1 janar 2010 deri 25 dhjetor 2013, ku mund të shihet se përderisa shumica e rasteve të përmendura aty nga MD përbëhej nga shërbimi i dokumenteve, ka pasur qindra letër porosi (në lidhje me të cilat kategoritë e "ndihmës juridike të natyrave të ndryshme" dhe "letërporosive" mund të mbivendosen deri në një masë) për të cilat, megjithatë, ekipi i vlerësimit nuk ka arritur të marrë informacion të çmuar.

2661. Ndërmjet periudhës nga janari i vitit 2010 dhe deri me 25 dhjetor 2013, DBJN/MD ka pranuar gjithsej 10,274 kërkesa të reja. Këto kërkesa mund të zbërthehen si në vijim:

Tabela 31: Kërkesat e reja për ndihmë

Numri i kërkesave	Lloji i kërkesave
7,488	Kërksa për shërbimin e dokumenteve
489	Kërkesa për ndihmë juridike të natyrave të ndryshme
1,169	Kërkesa për letër porosi
512	Kërkesa për verifikim të dokumenteve
57	Kërkesa për ekstradime
114	Kërkesa për transferim të procedurave gjyqësore
178	Kërkesa për ekzekutim të vendimeve gjyqësore
18	Kërksa mbi rrëmbimet ndërkombëtare të fëmijëve
43	Kërkesa për transferim të personave të dënuar
13	Kërkesa mbi krimet e luftës
193	Kërkesa për lëshim të letërkërkimeve ndërkombëtare

2662. Ekipi i vlerësimit u njoftua që së paku njëra prej këtyre kërkesave kishte të bënte me sekuestrimin e të ardhurave nga krimi, ku janë konfiskuar përafërsisht 400 000 EUR (në bazë të kërkesës nga Gjermania)²²⁸. Në të njëjtën kohë, ekipit të vlerësimit nuk iu siguruan të dhëna statistikore gjithëpërfshirëse me zbërthimin e të dhënave për NNJ dhe në veçanti për PP, FT dhe veprat e ndërlidhura penale.

2663. Më tej, edhe pse statistika dukshëm jo të ngjashme dhe jo kompatible janë ofruar gjatë vizitës në terren të Ciklit të dytë që janë përqendruar në vitin 2013 dhe 2014 si në vijim:

228. Autoritetet e Kosovës kanë informuar se ekzistojnë disa raste në vazhdim e sipër që përfshijnë pasuri të ngrira dhe të konfiskuara në lidhje me kërkesat e pranuar për NNJ nga vendet e ndryshme (siç janë, *ndërmjet të tjerash*, Italia, Zvicra, Belgjika, Gjermania, Holanda e Suedia).

Tabela 32: Kërkesat dhe përgjigjet brenda rasteve të hapura

Viti	Të gjitha kërkesat e reja brenda rasteve të hapura	Përgjigjet penale brenda rasteve të hapura	Kërkesat dhe përgjigjet penale (databaza e vjetër)
2013	109	111	1,021
2014	1,140	575	Baza e re e të dhënave është operacionale që nga 2014

Legjenda: 2013 – të gjitha rastet e reja: 2,321; vetëm rastet penale: 341;

2014 – nga janari 2014 deri në qershor 2014 (vetëm rastet e reja penale: 471)

Tabela 33: Letër Porositë për 2014

Numri i letërporosive	Lloji i kërkesave
153	Letër porositë e reja
213	Letër porositë brenda rasteve të hapura

Tabela 34: Kërkesat/përgjigjet e ndërlidhura me PP (2014)

Lloji i rasteve	Nënllloji i rasteve	Nënkategoria	Lloji i institucionit	Numri i rasteve	Kategoria
NNJ	Kontrolli & ngrirja, intervistat dhe deklaratat, dokumentet	Trafikimi me drogë, PP	Ndërkombëtare	1	Raste të reja 2014
NNJ	Dorëzimi i kontrolluar, dokumentet	Trafikimi me drogë, krimi i organizuar, PP	Ndërkombëtar	1	Kërkesat brenda rasteve të hapura
NNJ	Dokumentet	Të tjera, veprat penale kundër ekonomisë, krimi i organizuar, PP, mashtrimi, falsifikimi dhe pirateria e produkteve	Ndërkombëtare	2	Përgjigjet brenda rasteve të hapura
NNJ	Dorëzimi i kontrolluar i dokumenteve	Trafikimi me drogë, krimi i organizuar, PP	Ndërkombëtar	1	Përditësime

2664. Shifrat në tabelat statistikore më lart nuk duket të jenë kompatible (p.sh. numri i përgjithshëm i kërkesave të huaja në tabelën e dytë sipas Tabelës 32 është dukshëm më i vogël se cilado nga shifrat në linjat përkatëse të tabelës paraprake) prandaj ekipi i vlerësimit ka brena serioze në lidhje me besueshmërinë e tyre të përgjithshme. Mund të konkludohet, megjithatë, se Kosova ka qenë, dhe është në gjendje të ofrojë ndihmë juridike të ndërsjelltë në një numër të rasteve të ndryshme (përfshirë së paku 4 raste të ndërlidhura me PP në vitin 2014) gjë që çmohet pakushtimisht.

2665. Autoritetet në Kosovë deklarojnë se bashkëpunimi kryhet me kohë dhe se janë konstruktive dhe efektive në zbatimin e tij gjë që përkrahet nga fakti që sipas MD-së deri më tani nuk është raportuar asnjë kërkesë e huaj për NNJ si e refuzuar. Nuk ekzistojnë megjithatë të dhëna statistikore në dispozicion për të treguar "kohën e kthimit të përgjigjes" për kërkesat ndërkombëtare. Përderisa autoritetet e Kosovës pohojnë se procesimi i një përgjigje ndaj një letër porosie merr normalisht 10 deri në 15 ditë, ekipi i vlerësimit është informuar po ashtu se ka pasë vonesa të gjata dhe lëndë e procedura të stërzgjatura në gjykata. Nëse kërkesa kërkon ndonjë

formë të urdhrit gjyqësor, atëherë nuk ka tregues se sa gjatë duhet të pritet për atë. Në të njëjtën kohë, autoritetet në Kosovë deklarojnë se i japin prioritet kërkesave për NNJ ndaj procedurave të tjera. Në lidhje me këtë, elaborimi dhe lëshimi i Udhëzimit Administrativ të lartpërmendur për zbatimin e Ligjit për NNJ me qëllim të qartësimit të procedurave dhe afateve kohore në ofrimin e NNJ do të çmohej lart.

Kriteret Thelbësore 36.1-36.7 që zbatohen për detyrimet nën RV.V - Kriteri Thelbësor RV.V.1

2666. Sa i përket FT dhe veprave penale të ndërlidhura me terrorizmin, nuk është ofruar asnjë përjashtim për zbatimin e rregullave të përmendura më lart. Me fjalë të tjera, rregullat normale për ndihmë juridike në përgjithësi do të zbatoheshin për kërkesat e shteteve të huaja.

2667. Në mungesën e dukshme të kërkesave të kriminalitetit të dyfishtë, problemet e mundshme teknike të shpjeguara në lidhje me veprat penale konkurruese të brendshme që mbulojnë financimin e terrorizmit (neni 138 i KP dhe neni 36B i Ligjit për LPP/LFT) nuk kanë gjasa për ta kufizuar ndihmën e ndërsjellë.

Rekomandimi 37

2668. Rekomandimi 37 në mënyrë specifike kërkon që, sa më shumë të jetë e mundur, vendet ta ofrojnë NNJ-në pavarësisht nga mungesa e kriminalitetit të dyfishtë. Për këtë qëllim, Rekomandimet kërkojnë që aty ku kriminaliteti i dyfishtë është i kërkuar për NNJ ose ekstradim nuk duhet të jetë e domosdoshme që të dy vendet ta vendosin veprën penale në të njëjtën kategori veprash penale apo emërtojnë veprën penale me të njëjtën terminologji me kusht që të dy vendet e kriminalizojnë sjelljen që i paraprin veprës penale.

Ndihma e ndërsjellë juridike duhet dhënë në mungesë të kriminalitetit të dyfishtë - Kriteri Thelbësor 37.1

2669. Pasi që KTH 37.1 kërkon që, në masën më të gjerë të mundshme, NNJ duhet ofruar në mungesë të kriminalitetit të dyfishtë, në veçanti, për masat më pak ndërhyrëse dhe jo të detyrueshme, ju lutemi referojuni analizës së këtij kriteri në bazë të analizës së KTH 36.2 për Rekomandimin 36 të FATF-së më sipër.

Atëherë kur kriminaliteti i dyfishtë është i nevojshëm nuk duhet të ketë pengesa ligjore ose praktike të dhënies së ndihmës - Kriteri Thelbësor 37.2

2670. KTH 37.2 kërkon që për ekstradim dhe ato forma të NNJ-së ku kriminaliteti i dyfishtë është i nevojshëm, duhet të mjaftojë që të dy vendet ta kriminalizojnë sjelljen që i paraprin veprës penale. Kështu që, dallimet teknike të terminologjisë, emërtimit apo kategorizimit të veprës penale nuk duhet të përbëjnë një pengesë për ofrimin e NNJ-së.

2671. Në këtë kontekst, ju lutemi referohuni në analizën e Rekomandimit 38 (ofrimi i NNJ) në këtë pjesë të Raportit dhe në analizën për Rekomandimin 39 (ekstradimi) në pjesën 6.4 më poshtë.

Rekomandimi 38

2672. Rekomandimi 38 kërkon që autoriteti të ndërmarrë veprime të shpejta në përgjigje të kërkesave për NNJ për të identifikuar, ngrirë, bllokuar dhe konfiskuar pasuri të pastruar, të ardhurat nga PP ose veprat penale, instrumentet e përdorura ose të destinuara për përdorim në kryerjen e veprës penale ose të pasurisë në vlerë koresponduese. Autoriteti i tillë duhet të përfshijë marrëveshjet për koordinimin e veprimit për sekuestrimin ose konfiskimin me mundësinë e ndarjes së pasurive të konfiskuara.

Ligjet dhe procedurat e duhura për të siguruar përgjigje efektive dhe me kohë në ndihmën e ndërsjellë juridike për identifikimin, ngrirjen, sekuestrimin ose konfiskimin - Kriteri Thelbësor 38.1 dhe Kriteri Thelbësor 38.2, dhe

Atëherë kur kriminaliteti i dyfishtë është i nevojshëm nuk duhet të ketë pengesa ligjore ose praktike të dhënies së ndihmës - Kriteri Thelbësor 37.2

2673. KTH 38.1 kërkon që duhet të ketë ligje dhe procedura të duhura për të siguruar një përgjigje efektive dhe me kohë në kërkesat e ndërsjellta për ndihmë ligjore nga vende të huaja që kanë të bëjnë me identifikimin, ngrirjen, sekuestrimin ose konfiskimin e pasurive të pastruara ose të ardhurave nga, si dhe instrumenteve të përdorura ose të destinuara për përdorim në kryerjen e ndonjë PP, FT ose shkelje të tjera të presupozuara. Sipas KTH 38.2, këto kërkesa duhet të plotësohen kur kërkesa ka të bëjë me pasurinë në vlerë korresponduese.

2674. Për më tepër, KTH 37.2 kërkon që për ato forma të NNJ-së ku kriminaliteti i dyfishtë është i nevojshëm duhet të jetë e mjaftueshme që të dy vendet ta kriminalizojnë sjelljen që i paraprin veprës penale. Kështu, dallimet teknike të terminologjisë, emërtimet apo kategorizimet e veprës penale nuk duhet të përbëjnë një pengesë për ofrimin e NNJ-së.

2675. Sa i përket kërkesave të huaja për kërkim, sekuestrim dhe konfiskim të pasurisë, neni 90 i Ligjit NNJ parashikon që këto mund të ekzekutohen nën dy kushte: vepra penale në të cilën kërkesa është e bazuar duhet të përmbushë standardet e kriminalitetit të dyfishtë (kjo duhet të jetë e dënueshme edhe sipas ligjit kombëtar dhe atë të shtetit kërkues) dhe ekzekutimi i kërkesës duhet të kryhet në përputhje me ligjin kombëtar.

2676. Në fushën e dhënies së ndihmës për shtetet e huaja, ky është shembulli i vetëm ku duhet të plotësohet parimi i kriminalitetit të dyfishtë. Ligji NNJ megjithatë mbetet i heshtur nëse dhe në çfarë mase interpretimi i kriminalitetit të dyfishtë është mjaftueshëm fleksibil në mënyrë që të tejkalohen pengesat e mundshme ligjore ose praktike për dhënien e ndihmës kur të dy vendet kriminalizojnë sjelljen që i paraprin veprës penale, por ka dallime në mes të ligjeve konkurruese, veçanërisht në mënyrën se si secili vend e kategorizon apo e emërton veprën penale.

2677. Gjatë vizitës, përfaqësuesit e MD-së pohuan se autoritetet gjyqësore të Kosovës do ta interpretonin parimin e kriminalitetit të dyfishtë, në të gjitha aspektet e tij, mjaftueshëm gjerësisht në mënyrë që emërtimi, formulimi apo kategorizimi i ndryshëm i veprave penale konkurruese nuk mund të përbëjë një pengesë për të ofruar NNJ lidhur me kërkimin, sekuestrimin dhe konfiskimin e pasurisë. Për fat të keq, nuk janë raportuar raste konkrete për të mbështetur këtë pohim, edhe pse, siç u përmend më lart, asnjë rast i NNJ-së nuk është refuzuar për shkak të interpretimit të rreptë të parimit të inkriminimit të dyfishtë.

2678. Kërkesa për të zbatuar legjislacionin përkatës kombëtar, që është, rregullat e KPP për masat e sekuestrimit dhe konfiskimit të ekzekutuara me kërkesë të një shteti të huaj do të thotë se deklaratat që i ka bërë ekipi i vlerësimit më herët në lidhje me Rekomandimin 3 në këtë Raport janë gjithashtu relevante në kontekstin e Rekomandimit 38. Kjo veçanërisht ka të bëjë me mangësitë teknike të identifikuar në këtë fushë siç është moszbatueshmëria e mundshme e regjimit të konfiskimit të instrumentaliteteve të destinuara për përdorim në një vepër penale dhe të mospërputhjes midis rregullave të së drejtës penale materiale dhe procedurale në lidhje me konfiskimin e palës së tretë.

2679. Pavarësisht prej të gjitha këtyre, legjislacioni vendas duket se është një bazë të përshtatshme për të siguruar një përgjigje efektive dhe me kohë ndaj kërkesave të huaja që kanë të bëjnë me identifikimin, ngrirjen, sekuestrimin ose konfiskimin e pasurive të pastruara, të ardhurave nga ose instrumenteve të përdorura në kryerjen e ndonjë PP, FT ose veprave të tjera penale kryesore (KTH 38.1 me përjashtim të instrumenteve të destinuara në KTH 38.1.d). Pasi që konfiskimi i vlerës parashihet nga legjislacioni penal i Kosovës, kjo kërkesë plotësohet edhe kur kërkesa ka të bëjë me pasurinë në vlerë korresponduese (KTH 38.2).

2680. Përveç kreut VI mbi dhënien e NNJ ekziston një tjetër pjesë e Ligjit NNJ që merret me ekzekutimin e kërkesave të huaja për konfiskim. Kreu V, nën-kapitull I për njohjen dhe zbatimin e vendimeve të huaja në Kosovë përmban dispozita për zbatimin e dënimeve të përbëra nga konfiskimi (neni 74). Nëse një kërkesë për ekzekutimin e konfiskimit të një shume të hollash është pranuar, gjykata kompetente e Kosovës konverton shumën në monedhën në qarkullim në Kosovë. Konfiskimi i një gjëje të caktuar mund të urdhërohet vetëm nëse ligji kombëtar lejon konfiskimin për veprën penale përkatëse (me siguri e bën pasiqë konfiskimi është i rregulluar në pjesën e posaçme të KP) dhe në qoftë se konfiskimi i një artikulli të veçantë nuk është i mundur, gjykata në

vend të kësaj mund të vendosë për konfiskimin e shumës monetare të barabartë me vlerën e atij sendi, nëse shteti kërkues bie dakord (kështu KTH 38.2 është plotësuar edhe në këtë drejtim).

2681. Prandaj është e paqartë nëse një kërkesë e huaj për konfiskim do të trajtohet si një letër porosi e zakonshme sipas nenit 90, ose si një gjykim që duhet të njihet dhe zbatohet në përputhje me nenin 74. Ligji NNJ duket duket se lë hapësirë për të dyja procedurat, por vetëm një prej tyre mund të zbatohet në një rast të vetëm, pasi që kompetenca e autoriteteve gjyqësore kombëtare është e ndryshme: ndërsa MD-ja dërgon letër porosi në prokurori themelore, vendimet e huaja janë objekt i njohjes dhe zbatimit që dërgohen direkt në gjykatën themelore kompetente (paragrafi (3) i nenit 71). Prandaj i takon Ministrisë se cilin opcion ka për të zgjedhur, edhe pse ekzekutimi i konfiskimit ka të ngjarë të jetë i njëjtë në të dyja rastet.

Marrëveshjet për bashkërendimin e veprimeve të sekuestrimit dhe konfiskimit - Kriteri Thelbësor 38.3

2682. KTH 38.3 mbi ekzistimin e marrëveshjeve për koordinimin e veprimeve të sekuestrimit dhe konfiskimit me vendet e tjera nuk duket të ketë qenë zyrtarisht i adresuar.

Konsiderata për krijimin e një fondi për konfiskimin e pasurive - Kriteri Thelbësor 38.4

2683. KTH 38.4 kërkon që vendet të marrin në konsideratë krijimin e një fondi për konfiskimin e pasurive në të cilat të gjitha ose një pjesë e pasurisë së konfiskuar do të depozitohen dhe do të përdoret për zbatimin e ligjit, shëndetësisë, arsimit apo qëllime të tjera të përshtatshme.

2684. Siç është cekur më herët në këtë Raport në bazë të analizës për Rekomandimin 3 një Agjenci për Menaxhimin e Pasurisë së Sekuestruar dhe Konfiskuar (AAPSK) është themeluar në Kosovë me përgjegjësi për të ruajtur dhe për të menaxhuar pasuritë e referuara nga Prokurori, dhe për disponimin dhe apo shitjen e pasurive me rastin e urdhërit përfundimtar të konfiskimit nga një gjykatë. Megjithatë, neni 75 i Ligjit NNJ parashikon se pasuria e konfiskuar ose vlera e saj, si rregull kryesor, mblidhen në buxhetin e shtetit dhe ekipi i vlerësimit nuk ka informacion për ndonjë konsideratë të dhënë në krijimin e një fondi të veçantë për konfiskimin e pasurive në kuptimin e KTH 38.4.

Ndarja e pasurive të konfiskuara - Kriteri Thelbësor 38.5

2685. KTH 38.5 parashikon se vendet duhet të konsiderojnë autorizimin e ndarjes së pasurive të konfiskuara në mes tyre kur konfiskimi është direkt ose indirekt rezultat i veprimeve të koordinuara të zbatimit të ligjit.

2686. Mekanizmat për ndarjen e pasurive të konfiskuara me vendet e tjera, kur konfiskimi është rezultat i veprimeve të koordinuara të zbatimit të ligjit nuk janë paraparë shprehimisht nga legjislacioni i Kosovës. Paragrafi (1) i nenit 75 i Ligjit NNJ vetëm siguron se të hyrat nga mbledhja e konfiskimeve, do të paguhet në buxhetin e shtetit nëse nuk është rënë dakord ndryshe me shtetin kërkues dhe pa paragjykuar të drejtat e palëve të treta, që është, ka një mundësi teorike për të hyrë në një marrëveshje për ndarjen e pasurive me shtetin tjetër. Përveç kësaj, paragrafi (2) i nenit 75 parashikon që pasuria e konfiskuar (që do të thotë sende të pronës) e cila është e një interesi të veçantë për shtetin kërkues mund të kthehet në kete rast nëse ai e kërkon. Edhe pse, asnjë prej këtyre dispozitave deri më tani nuk është zbatuar në praktikë.

Kriteret Thelbësore 38.1-38.5 të zbatueshme nën RV.V – Kriteri Thelbësor RV.V.3

2687. Siç u përmend më lart, nuk parashihet asnjë epërjashtim në Ligjin NNJ apo diku tjetër në ligjin e Kosovës për FT dhe vepra penale të ndërlidhura me terrorizëm dhe për këtë arsye rregullat e përkrahura më lart do të zbatohen edhe për kërkesat që kanë të bëjnë me vepra penale të tilla.

2688. Për aq sa kriminaliteti i dyfishtë është vërejtur, megjithatë, problemet e shpjeguara në lidhje me veprat penale të FT të tanishme vendore (p.sh. penalizimi i mangët dhe/ose jo i plotë i financimit të një terrorist individual) mund potencialisht të kufizojnë ndihmën e ndërsjellë që Kosova mund të ofrojë në raste të tilla.

Rekomandimi i Veçantë V

2689. Objektivi i RV V është i dyfishtë. Së pari, ai kërkon që, në bazë të mekanizmave efektive, vendet duhet t'i ofrojnë njëra-tjetrës masat më të mëdha të mundshme të ndihmës në lidhje me masat e tjera penale, civile, dhe hetimet administrative, hetimet dhe procedurat që lidhen me FT, aktet terroriste dhe organizatat e tjera terroriste. Së dyti, ai kërkon që vendet të marrin të gjitha masat e mundshme për të mos siguruar strehë të sigurtë për individë të akuzuar për FT, akte terroriste apo organizata terroriste me procedurat për ekstradimin e personave të tillë.

Zbatimi i R.36 Kriteri Thelbësor 36.1-36.7 – Kriteri Thelbësor RV.V.1

2690. Pasi që KTH RV.V.1 kërkon nga vendet për të siguruar se KTH 36,1-36,7 zbatohet edhe për detyrimet nën RV V, ju lutemi referohuni në analizën e Rekomandimit 36 më herët në këtë pjesë të Raportit.

Zbatimi i R.37 Kriteret Thelbësore 37.1-37.2 – Kriteri Thelbësor RV.V.2

2691. Pasi që KTH RV.V.2 u kërkon vendeve të sigurojnë se KTH 37,1-37,2 zbatohen edhe për detyrimet sipas RV V, ju lutemi referohuni në analizën e Rekomandimit 37 më herët në këtë pjesë të Raportit në lidhje me analizën e njëjtë të Rekomandimit 37 nën Rekomandimet 36, 38 dhe analizën e Rekomandimit 39 në Pjesën 6.4 të këtij Raporti.

Zbatimi i R.38 Kriteret Thelbësore 38.1-38.5 – Kriteri Thelbësor RV.V.3

2692. Pasi që KTH RV.V.3 u kërkon vendeve për të siguruar se KTH 38,1-38,5 zbatohen edhe për detyrimet nën RV. V, ju lutemi referohuni në analizën e Rekomandimit 38 më herët në këtë pjesë të këtij Raporti.

Zbatimi i R.39 Kriteret Thelbësore 39,1-39,4 – Kriteri Thelbësor RV.V.4

2693. Pasi që KTH RV.V.4 u kërkon vendeve për të siguruar se KTH 39,1-39,4 zbatohen edhe për procedurën e ekstradimit në lidhje me aktet terroriste dhe FT nën RV.V, ju lutemi referohuni në analizën e Rekomandimit 39 në Pjesën 6.4 të këtij Raporti.

Zbatimi i R.40 Kriteret Thelbësore 40,1-40,9 – Kriteri Thelbësor RV.V.5

2694. Pasi që KTH RV.V.5 u kërkon vendeve për të siguruar se KTH 40,1-40,9 zbatohen edhe për detyrimet nën RV. V, ju lutemi referohuni në analizën e Rekomandimit 40 në Pjesën 6.5 të këtij Raporti.

6.3.2. Rekomandimet dhe komentet

Rekomandimi 36

2695. Autoritetet e Kosovës duhet të përcaktojnë standarde të qarta të shërbimit për kthimin e përgjigjes për kërkesat e huaja për NNJ.

2696. MD duhet të përshpejtojë hartimin e udhëzimit administrativ për zbatimin e Ligjit LPP me qëllim të qartësisht të procedurave dhe afateve kohore në ofrimin e ndihmës juridike ndërkombëtare.

2697. Autoritetet e Kosovës duhet të mbajnë të dhëna të plotësuara statistikore të hollësishme dhe precize për NNJ me një referencë për veprat penale të përfshira, dhe kohën e kërkuar të qarkullimit si dhe për kërkesat për konfiskimin dhe sekuestrimin e të ardhurave.

Rekomandimi 38

2698. Duke pasur parasysh se kërkesat e huaja për konfiskim mund në teori të trajtohen në dy regjime alternative (ose si letërporosi të ekzekutuara nga prokurori ose si vendime të huaja që duhet të njihen dhe zbatohen nga gjykatat), legjislacioni i Kosovës duhet të amendamentohet për të ofruar rregulla të qarta dhe standarde për ta shmangë paqartësinë ligjore në këto raste.

2699. Marrëveshjet për koordinimin e veprimeve të sekuestrimit dhe konfiskimit me vendet e tjera duhet të vihen në vend. Konsideratë duhet dhënë po ashtu edhe themelimit të një fondi të konfiskimit të pasurive si dhe ndarjes së pasurive të konfiskuara me vendet e tjera kur konfiskimi është rezultat i veprimeve të koordinuara të zbatimit të ligjit.

6.3.3. Klasifikimi për Rekomandimin 36, Rekomandimin 37, Rekomandimin 38 dhe Rekomandimin e Veçantë V

	Klasifikimi	Përmbledhje e faktorëve bazë për klasifikim
R.36	PP	<ul style="list-style-type: none"> nuk ekzistojnë standarde të shërbimit për afatet e kthimit të përgjigjes ndaj kërkesave të huaja që mund të pengojnë efikasitetin e sistemit; efikasiteti dhe afatet nuk mund të demonstrohej për shkak të mungesës së të dhënave statistikore gjithëpërfshirëse dhe të kuptueshme për kërkesat për NNJ lidhur me PP, veprat e ndërlydhura penale dhe FT; dhe lëndët e pazgjidhura përkitazi me kërkesat për NNJ që kërkojnë nxjerrjen e urdhrave gjyqësor.
R.37	P	
R.38	PP	<ul style="list-style-type: none"> Kosova nuk e ka marrë parasysh themelimin e një fondi për konfiskimin e pasurive në kuptim të KTH 38.5; nuk ka marrëveshje për veprime të koordinuara të sekuestrimit dhe konfiskimit me vendet e tjera; Kosova nuk e konsideruar autorizimin e ndarjes së pasurive të konfiskuara me vendet e tjera kur konfiskimi është rezultat i veprimit të koordinuar të zbatimit të ligjit; dhe në mungesë të statistikave relevante, nuk është e mundur të përcaktohet nëse dhe në çfarë mase Kosova ofron përgjigje efektive dhe në kohë të kërkesave të huaja në lidhje me ngrirjen, sekuestrimin dhe konfiskimin.
RV.V	PU	<ul style="list-style-type: none"> Problemet e përkufizuara me veprat penale të konkurueshme të FT-së (p.sh. inkriminimi i pamjaftueshëm dhe/apo jo i plotë i financimit të një terroristi individual) mund potencialisht të kufizojë NNJ të bazuar në kriminalitetin e dyfishtë.

6.4. Ekstradimi (R.39)

2700. Parimi kryesor i Rekomandimit 39 është se vendet duhet të njohin PP si një vepër penale të ekstradueshme. Çdo vend duhet të ekstradojë shtetasit e vet dhe kur një vend nuk e bën këtë duhet të ketë masa në vend për atë vend që t'ia paraqesë çështjen pa vonesë autoriteteve të veta kompetente për qëllimin e ndjekjes penale të veprave të përcaktuara në kërkesën për ekstradim. Në varësi të vendeve të tyre kuadri ligjor mund të marrin parasysh thjeshtimin e mënyrave të ekstradimit.

6.4.1. Përshkrimi dhe analiza

2701. Sigurimi i rregullimit dhe kushteve të ekstradimit me anë të legjisllacionit të brendshëm të Kosovës i përmendur është Ligji mbi NNJ, në të cilën përcaktohen rregullat e ekstradimit në Kreun II, ku nën-kapitull I parashikon ekstradimin nga Kosova në vendet e tjera. Sipas paragrafit (1) të nenit 6, një person i kërkuar nga një shtet tjetër për qëllimin e procedimit penal apo për qëllimin e zbatimit të një dënimi mund të ekstradohet nga Kosova në atë vend sipas kushteve të përcaktuara me Ligjin NNJ siç detajohet në paragrafin që pason.

2702. Sipas Ligjit NNJ, ekstradimi për qëllimin e procedimit penal do të lejohet vetëm për vepra penale të dënueshme në bazë të dy ligjeve: të Kosovës dhe ligjit të shtetit kërkues me burgim për

një periudhë maksimale prej të paktën një vit ose me një dënim më të rëndë (paragrafi (1) neni 10). Nëse kërkesa ka të bëjë me ekstradimin me qëllim të zbatimit të një dënimi, ajo mund të jepet në qoftë se kohëzgjatja e dënimit ose pjesa e mbetur e tij, kalon periudhën prej 4 muajve burgim (i njëjti afati ka qenë 6 muaj në ligjin e vjetër NNJ sipas paragrafit (2) të neni 8). Përfshimisht, ekstradimi mund të jepet në rastet kur kushtet në lidhje me kohëzgjatjen e dënimit nuk janë plotësuar: nëse kërkesa për ekstradim përfshin disa vepra të veçanta penale nga të cilat disa nuk i përmbushin këto kushte, ekstradimi megjithatë mund të lejohet në lidhje me të gjitha veprat penale (paragrafi (3) i neni 10).

2703. Ligji NNJ parashikon një numër të arsyeve që e bëjnë ekstradimin të papranueshëm, duke përfshirë ekstradimin e shtetasve të vet, personat me azil politik dhe të huajve që gëzojnë imunitet (paragrafi (2) i neni 6 - shih më poshtë në KTH 39.2, 39.3 dhe RV. V.4), si dhe mungesa e kriminalitetit të dyfishtë (shih më poshtë nën KTH 37.2 dhe RV.V.2).

2704. Arsyet e tjera për refuzim janë:

- skadimi i periudhës së parashkrimit (neni 11) ku skadimi duhet të shqyrtohet në bazë të dy ligjeve: kombëtar dhe i juridiksioneve të tjera;
- *ne bis in idem* (neni 13), sa i përket gjykimeve përfundimtare të miratuara nga autoritetet gjyqësore të Kosovës ose të një shteti të tretë:
 - Aktgjykimet e Kosovës: përjashtim për rastet kur autoriteti vendas vendos të mos fillojë ose të përfundojë procedimet për të njëjtën vepër penale (paragrafi (2) të neni 13);
 - Aktgjykimet e shteteve të treta: vetëm nëse parashihen me marrëveshje ndërkombëtare për njohjen reciproke dhe zbatimin e vendimeve penale në mes të Kosovës dhe shtetit të tretë (paragrafi (2) i neni 13);
- vepra penale, për të cilën ekstradimi është pretenduar, është kryer në territorin e Kosovës ose kundër një shtetasi të Kosovës jashtë territorit të saj (neni 8)
 - Territori i Kosovës: refuzimi është fakultativ në qoftë se vepra penale është kryer vetëm pjesërisht në territorin e Kosovës (paragrafi (1) i neni 8);
 - shtetas të Kosovës jashtë territorit të Kosovës: në rast se autoritetet e Kosovës nuk do të fillojnë ose të përfundojnë procedura penale për të njëjtën vepër penale;
- Veprat penale politike siç diskutohet në Rekomandimin 36 në më shumë detaje (neni 14) dhe veprat penale sipas ligjit ushtarak (neni 15);
- Veprat penale që dënohen me dënim me vdekje ose burgim të përjetshëm sipas ligjit të vendit kërkues (neni 16)
- në rastet e mospërmbushjes së klauzolave të mosdiskriminimit dhe standardeve të të drejtave të njeriut (neni 17), duke përfshirë rastet kur:
 - kërkesa është bërë me qëllim të ndjekjes ose dënimit të personit për shkak të racës, fesë, gjinisë etj. të tij/saj (paragrafi (1) i neni 17);
 - personi mund t'i nënshtrohet torturës ose trajtimit mizor, çnjerëzor ose degradues ose ndëshkimit (paragrafi (2) i neni 17);
 - personi nuk do të sigurohet me garanci minimale për një gjykim të drejtë, siç parashikohet nga Kushtetuta e Kosovës (paragrafi (3) të neni 17);
 - zbatimi i një dënimi të shqiptuar me aktgjykim të dhënë në mungesë, përveç kur procedura ka respektuar të drejtat e njohura minimale të mbrojtjes ose në vendin kërkues jepen garanci të mjaftueshme për të drejtën për një rigjykim (paragrafi (4) i neni 17) etj.;
- dhe neni 12 i cili nuk lejon ekstradimin në rast se nuk ka prova të mjaftueshme për të mbështetur një dyshim të arsyeshëm se personi ka kryer veprën penale për të cilën ekstradimi është kërkuar, ose nëse ka një aktgjykim të ekzekutueshëm të tij.

Pastrimi i parave duhet të jetë një vepër penale e ekstradueshme – Kriteri Thelbësor 39.1

2705. KTH 39.1 kërkon që PP duhet të jetë një vepër penale e ekstradueshme dhe si pasojë duhet të ketë ligje dhe procedura në vend për ekstradimin e individëve të akuzuar për një vepër penale të PP.

2706. Përveç veprave penale politike dhe ato të rregulluara me ligj ushtarak, ekstradimi është përgjithësisht i zbatueshëm për çdo vepër penale në Kosovë, duke përfshirë po ashtu të gjitha veprat penale fiskale, me kusht që vepra penale dënohet me burgim për një periudhë maksimale prej të paktën një viti. Vepra penale kyçe PP nga paragrafi (2) i nenit 32 i Ligjit për LPP/LFT dënohet me burgim deri në 10 vjet dhe në asnjë rrethanë nuk mund do të konsiderohet një vepër penale politike ose vepër penale ushtarake prandaj KTH 39.1 është që të pranohet si i përmbushur.

Kriteri Thelbësor 39.1 i zbatueshëm për aktet terroriste dhe FT – Kriteri Thelbësor V.4

2707. Siç është diskutuar në Rekomandimin 36 më në detaje, përderisa ekstradimi nuk lejohet nëse vepra penale mbi të cilat është bazuar kërkesa është, ose është e lidhur me një vepër penale politike, Ligji NNJ përcakton një numër të veprave penale që nuk do të konsiderohen të jenë "vepra penale politike" në këtë kontekst, duke përfshirë veprën e "terrorizmit" në nenin 14 paragrafi (2.2).

2708. Përderisa nuk ka asnjë vepër të tillë penale si "terrorizëm" në legjislacionin e Kosovës, mund të gjeni "kryerjen e veprës penale të terrorizmit", në nenin 136 të KP e cila ka të ngjarë të jetë e përmendur në bazë të paragrafit (2.2) më sipër. Për më tepër, paragrafi (1) i nenit 135 të KP parashikon një përkufizim të gjerë në mënyrë të konsiderueshme të "terrorizmit, akt terrorist apo vepër terroriste" që shtrihet në një sërë veprash penale të tjera të kryera me një qëllim të veçantë. Edhe pse formulimi aktual i terrorizmit dhe veprave të ngjashme vuan nga mospërputhja dhe teprica në terminologjinë dhe mbulimi i nenit 136 nuk është i plotë dhe i mangët në pika të caktuara, kjo është jashtë çdo dyshimi se KTH 39.1 është përgjithësisht i zbatueshëm për akte terroriste. Pavarësisht nga kjo, të metat e kriminalizimit duhet të merren parasysh kur shqyrton çështje e inkriminimit të dyfishtë për KTH 37.2 (shih më poshtë).

2709. Është më e dyshimtë nëse përjashtimi i lartpërmendur në nenin 14 paragrafi (2.2) i referohet gjithashtu veprave penale të FT, që është, nëse termi "terrorizëm" shtrihet apo jo për të gjitha veprat penale që lidhen me terrorizmin, përfshirë "Lehtësimin e kryerjes së terrorizmit" në nenin 138 të KP dhe/ose në "Vepra Penale e Financimit të Terrorizmit" në të prezantuar rishtazi nenin 36B të Ligjit për LPP/LFT. Në vështrimin e parë, një interpretim i tillë i gjerë nuk mund të nxirret nga teksti i ligjit dhe për këtë arsye praktikuesit duket se janë lënë pa ndonjë udhëzim ligjor në këtë çështje. FT është zakonisht një vepër penale me karakter dhe motiv politik, për të cilën arsye më shumë vëmendje duhet t'i ishte kushtuar formulimit mjaftueshëm të gjerë të kësaj dispozite.

Ekstradimi i shtetasve të vet - Kriteri Thelbësor 39.2 dhe Kriteri Thelbësor 39.3

2710. Sipas KTH 39.2 vendet duhet ose të ekstradojnë shtetasit e tyre ose, kur kjo nuk është e mundur në bazë të kombësisë, dhe me kërkesë të vendit që kërkon ekstradimin, vendet duhet t'ia paraqesin çështjen menjëherë autoriteteve të tij kompetente me qëllim të ndjekjes penale të veprave të përcaktuara në kërkesën e ekstradimit. Në rastin e fundit, KTH 39.3 kërkon që vendet të bashkëpunojnë me njëri-tjetrin, veçanërisht në aspektet procedurale dhe të provave, për të siguruar efikasitetin e ndjekjes penale.

2711. Si rregull i përgjithshëm, Kushtetuta e Kosovës përjashton ekstradimin e shtetasve, duke përcaktuar se "qytetarët e Republikës së Kosovës nuk mund të ekstradohen nga Kosova kundër vullnetit të tyre, me përjashtim të rasteve kur kërkohet ndryshe me ligj dhe marrëveshjet ndërkombëtare" (paragrafi (4) i nenit 35). Në përputhje me rrethanat, paragrafi (2.1) i nenit 6 i Ligjit NNJ parashikon që qytetarët e Kosovës nuk mund të ekstradohen kundër vullnetit të tyre, përveç kur parashikohet ndryshe me marrëveshje ndërkombëtare ndërmjet Kosovës dhe shtetit kërkues ose me të drejtën ndërkombëtare.

2712. Ekstradimi i shtetasve të vet është pra i mundur vetëm në kushtet e mëposhtme:

- personi jep pëlqimin për ekstradimin e tij/saj (kjo ka ndodhur tashmë në rastet konkrete); ose
- ekstradimi është dhënë pranueshme nga e drejta ndërkombëtare; ose
- me anë të një marrëveshje ndërkombëtare ndërmjet Kosovës dhe shtetit kërkues (e cila mund të jetë e lidhur në mënyrë specifike me qëllim të ekstradimit të një individi, në pajtim me paragrafin (2.1) të nenit 6).

2713. Personat të cilëve u është dhënë azil politik në Kosovë, si dhe të huajve që gëzojnë imunitet nga juridiksioni (brenda kufijve të detyrimeve ndërkombëtare të marra nga Kosova) në

përgjithësi janë të liruar nga ekstradimi edhe në rrethanat në të cilat vetë shtetasit mund të ekstradohen, pasi që kushtet e listuara më sipër zbatohen vetëm për qytetarët e Kosovës. (Si rezultat, refugjatët duket të kenë më shumë të drejta në këtë drejtim se qytetarët e Kosovës.)

2714. KTH 39.2 (b) kërkon që një vend që nuk e ekstradon shtetasin e vet vetëm në bazë të kombësisë duhet, me kërkesë të vendit që kërkon ekstradimin, të paraqesë çështjen pa vonesë të tepruar tek autoritetet kompetente me qëllim të ndjekjes penale të krimeve të parashikuara në kërkesë. Në përputhje me këtë kërkesë, neni 31 i Ligjit NNJ parashikon si më poshtë:

“Në qoftë se ekstradimi është refuzuar, Zyra kompetente e Prokurorisë, mund të fillojë procedurën penale kundër personit në Republikën e Kosovës.”

2715. Edhe pse nuk është e qartë në ligj, duket e qartë se këto procedura penale duhet të fillohen për të njëjtat vepra penale për të cilat është kërkuar ekstradimi (siç ishte përcaktuar pikërisht në legjislacionin paraardhës - neni 28 i Ligjit të vjetër NNJ).

2716. Neni 28 i ligjit të vjetër NNJ ende kërkonte që shteti kërkuar të ketë paraqitur një kërkesë për fillimin e procedurës penale në Kosovë. Kjo kërkesë është braktisur në Ligjin e ri NNJ, si rezultat i të cilit autoritetet gjyqësore të Kosovës mund të nisin një ndjekje penale në vend edhe pa kërkesën e vendit që kërkon ekstradimin dhe në këtë mënyrë legjislacioni i Kosovës shkon përtej kërkesave të KTH 39.2.

2717. KTH 39.3 mbi aspektet procedurale dhe dëshmuete të marrjes mbi vete të procedurave penale duket të jetë plotësuar në mënyrën e duhur nga paragrafi (1) i nenit 48 i Ligjit NNJ që njeh çdo veprim hetimor të ndërmarrë më parë nga një autoritet gjyqësor i huaj në pajtim me ligjin e tij përkatës si të barabartë me një veprim korrespondues hetimor në përputhje me ligjin e Kosovës: “Çdo akt që ka të bëjë me procedurat e transferuara të marra në shtetin kërkuar në përputhje me ligjin dhe rregulloret e saj do të ketë të njëjtën vlerë në Republikën e Kosovës, sikur të ishin marrë nga autoritetet kombëtare, me kusht që akti është në përputhje me ligjin kombëtar”. Është përcaktuar gjithashtu se çdo akt i cili ndërpret periudhën e parashkrimit dhe i cili është kryer në mënyrë të vlefshme në shtetin kërkuar do të ketë të njëjtat efekte në Kosovë (paragrafi (2) i nenit 48).

Për ekstradimin ku inkriminimi i dyfishtë është i nevojshëm nuk duhet të ketë pengesa ligjore ose praktike të dhënies së ndihmës - Kriteri Thelbësor 37.2

2718. Ekstradimi mund të kryhet vetëm në qoftë se, si rregull i përgjithshëm, akti që përbën veprën penale plotëson kërkesat e inkriminimit të dyfishtë, ashtu siç është përcaktuar me nenin 9 të Ligjit NNJ:

“Ekstradimi lejohet vetëm për veprat penale të dënueshme me të dy të ligjet: kombëtar dhe nga ligji i shtetit kërkuar.”

2719. Përveç kësaj, ligji NNJ duket i heshtur mbi atë nëse dhe në çfarë mase interpretimi i inkriminimit të dyfishtë është fleksibël për të kapërcyer pengesat teknike apo ligjore për dhënien e ndihmës nëse sjellja inkriminohet nga të dy vendet, por ka dallime në mes të ligjeve dhe veçanërisht nënkategorizimet ose emërtimet e veprës penale përkatëse (KTH 37.2). Siç u përmend më lart nën Rekomandimin 38, përfaqësuesit e Ministrisë së Drejtësisë u shprehën se autoritetet gjyqësore kombëtare do të interpretojnë parimin e inkriminimit të dyfishtë gjerësisht mjaftueshëm në mënyrë që ndryshimet e tilla të mos mund të përbëjnë një pengesë për ekstradimin. Për fat të keq, nuk janë raportuar raste konkrete të ekstradimit për të mbështetur këtë pohim dhe statistikat në dispozicion të ekipit të vlerësimit nuk janë të detajuara mjaftueshëm për të përcaktuar nëse mungesa e inkriminimit të dyfishtë ka shkaktuar ndonjëherë refuzimin e kërkesës së huaj për ekstradim.

Kriteri Thelbësor 37.2 që zbatohet për detyrimet sipas RV.V- Kriteri Thelbësor RV.V.2

2720. Siç u përmend më lart, nuk parashihet asnjë përjashtim në Ligjin NNJ apo diku tjetër në ligjin e Kosovës për FT dhe vepra penale terroriste të ndërlidhura, dhe për këtë arsye rregullat e përshkruara më lart do të zbatohen gjithëashtu edhe për kërkesat që kanë të bëjnë me vepra penale të tilla. Duke marrë parasysh që inkriminimi i dyfishtë vlen për rastet e ekstradimit, megjithatë, problemet shpjeguar në lidhje me veprat penale të tanishme të vendore të FT (p.sh. penalizimi i mangët dhe/ose jo i plotë i financimit të një terroristi individual) mund potencialisht të kufizojnë kapacitetet e ekstradimit të Kosovës.

Masat ose procedurat për të përshpejtuar kërkesat për ekstradim në lidhje me pastrimin e parave - Kriteri Thelbësor 39.4

2721. Sipas KTH 39.4, në përputhje me parimet e ligjit të brendshëm, vendet duhet të adoptojnë masa ose procedura që do të lejojnë trajtimin pa vonesa të nevojshme të kërkesave të ekstradimit dhe procedimit lidhur me ML.

2722. Për të shmangur vonesa të panevojshme dhe në përputhje me KTH 39.4, afatet kohore janë parashikuar në çdo fazë të procedurës. Dispozitat përkatëse mund të gjenden në nenet e mëposhtme të Ligjit NNJ:

- pas pranimit të kërkesës për ekstradim nga Ministria e Drejtësisë, zyra e prokurorit kompetent themelor duhet, së pari, të marrë masa të menjëhershme për të identifikuar dhe gjetur personin dhe, sapo personi të identifikohet dhe të lokalizohet, t'ia paraqesë kërkesën gjykatës themelore kompetente pa vonesë, por jo më vonë se 3 ditë (paragrafët (2) dhe (3) të nenit 20);
- Gjykata Themelore e lartpërmendur pastaj shqyrton kërkesën dhe menjëherë vendos mbi rrethanat me të cilat personi, nëse është ndaluar, duhet të lëshuar (paragrafi (2) të nenit 21);
- afatet për arrest të përkohshëm në pritje të marrjes së një kërkesë zyrtare për ekstradim janë përcaktuar në nenin 22;
- afatet për procedurën gjyqësore për ekstradim (për mbajtjen dhe shtyrjen e seancës dhe për të kërkuar informacion shtesë) janë të përcaktuara në nenin 23, ndërsa afati për ankesë në nenin 26.

2723. Përdersisa afatet dhe, në terma të përgjithshme, rregullat procedurale të formuluar në mënyrë precize padyshim kontribuojnë afateve kohore të vendimmarrjes mbi kërkesat e ekstradimit të huaj, vlen të theksohet se ekstradimi lejohet vetëm me nenin 12, siç u përmend më lart, kur ka prova të mjaftueshme për të mbështetur dyshimin e arsyeshëm. Gjuha e kësaj dispozite nënkupton që autoriteti kompetent kombëtar gjyqësor, të paktën në një farë mase, duhet të peshojë nëse faktet ekzistuese janë të mjaftueshme përpara se të vendosë për pranueshmërinë e ekstradimit pasi që ligji kërkon një vendim për pranimin ose jo të provave, të dhënë nga shteti kërkuar. Përderisa ligji nuk kërkon që kërkesa e huaj për ekstradim të mbështetet me çdo pjesë të provave, kjo kërkesë mbetet disi e paqartë, duke pasur parasysh se ligji nuk përcakton se çfarë lloji i provave mund të jetë i nevojshëm dhe pikërisht çfarë procedure për shqyrtim do të kryhet në afatin kohor në dispozicion.

2724. E vetmja fushë ku ekipi i vlerësimit në fakt mund të shoh një pengesë ligjore dhe praktike për të trajtuar kërkesat për ekstradim dhe procedimin pa vonesë të tepruar është regjimi i ankimeve. Personi i kërkuar për ekstradim ka të drejtë të ankohet kundër vendimit të gjykatës për lejueshmërinë e ekstradimit brenda 3 ditëve nga shërbimi i vendimit (neni 26). Vendimi i shkallës së parë i gjykatës themelore kompetente në këtë mënyrë mund të ankimohet në Gjykatën e Apelit e cila vendos për këtë arsye sipas afatit të specifikuar (neni 28). Pasi vendimi i gjykatës për ekstradimin merr formën e prerë, gjykata themelore e paraqet atë në MD (nenin 29) i cili mund të miratojë ose refuzojë ekstradimin, përsëri pa ndonjë afat të caktuar (neni 30).

2725. Përkundër mungesës së afateve më specifike, këto rregulla nuk janë të pazakonta pasi që regjimet e ngjashme të ekstradimit mund të gjenden në një numër të vendeve të tjera. Çfarë është unik, megjithatë, është paragrafi (6) i nenit 30 të Ligjit NNJ i cili parashikon se edhe nëse vendimi i ministrit konsiderohet përfundimtar, mund të ekzistojë një tjetër mënyrë përjashtuese e ankimit si më poshtë: "Vendimi i Ministrit është përfundimtar dhe kundër tij mund të fillohet një konflikti administrativ". Me fjalë të tjera, përderisa ka një apel gjyqësor kundër vendimit të gjykatës së shkallës së parë, vendimi administrativ i Ministrit mund po ashtu të sfidohet nga një lloj i ankimit administrativ.

2726. Ligji Nr. 03/L-202 (2010) mbi Konfliktet Administrative parashikon që personat fizikë dhe juridikë kanë të drejtë për të filluar një konflikt administrativ në qoftë se ata mendojnë se me aktin përfundimtar administrativ të dhënë në procedurën administrative të drejtat e tyre ose interesat ligjore janë shkelur (neni 10), në të cilin kontekst vendimi i Ministrit për dhënien e ekstradimit të dikujt duhet të konsiderohet si një akt administrativ përfundimtar. Procedura inicohet nga një aktakuzë e dorëzuar në gjykatën kompetente për çështjet administrative, brenda 30 ditëve nga dita e dorëzimit të aktit administrativ përfundimtar. Vendimi i kësaj gjykate mund ankimohet në gjykatën kompetente për çështjet administrative të shkallës së dytë, ndërsa vendimi i këtij të

fundit tashmë është i formës së prerë, edhe pse pala ka të drejtë të paraqesë kërkesë për rishqyrtim të jashtëzakonshëm të vendimit ligjor në Gjykatën Supreme të Kosovës në rast se shkelja të legjislacionit përkatës material apo procedural mund të ketë ndikim në këtë çështje. (Nenet 23-25).

Kriteret 39.2-39.4 të zbatueshme për akte terroriste dhe FT – Kriteri Thelbësor V.4

2727. Kriteret thelbësore 39.2, 39.3 si dhe 39.4 janë njësoj të zbatueshme për procedurat e ekstradimit të lidhura me akte terroriste dhe FT.

Procedurat e thjeshtuara të ekstradimit - Elementi Shtesë 39.5

2728. ESH 39.5 kërkon të vendosë nëse procedurat e thjeshtuara të ekstradimit janë në vend. Këto procedura përfshijnë transmetimin e drejtpërdrejtë të kërkesave të ekstradimit midis ministrive përkatëse; Ekstradimi i bazuar vetëm në urdhër-arreste apo aktgjykimeve; ekstradimi i personave që pranojnë se heqin dorë nga procedurat formale të ekstradimit.

2729. Në përputhje me ESH 39.5, Ligji NNJ parashikon një procedurë të thjeshtuar të ekstradimit të personave që pranojnë se heqin dorë nga procedurat formale të ekstradimit. Në bazë të nenit 24 personi mund të ekstradohet edhe pa kërkuar paraqitjen e një kërkesë formale për ekstradim dhe dokumenteve mbështetëse të saj (përfshirë pjesë të dëshmvive) nga vendi tjetër në vend të cilit një sasi të kufizuar e pjesëve më të rëndësishme të informacionit është e mjaftueshme siç përcaktohet nga paragrafi (5) i nenit 24 në fjalë. Parakushti i një procedure të thjeshtuar ekstradimi është se personi i kërkuar për ekstradim pajtohet për të dhe se shteti kërkuar pranon ekstradimin nëpërmjet kësaj procedure.

Efektshmëria

2730. Autoritetet e Kosovës kanë ofruar të dhëna në vijim në lidhje me statistikën mbi kërkesat e huaja për ekstradim

Tabela 35: Ekstradimi

Viti	Numri i kërkesave të ekstradimit	Karakteristikat e rasteve përkatëse (vendi, vepra penale)
2013	2	Francë / krim i organizuar Mali i Zi / vjedhje e rëndë
2014	4	Nuk ka të dhëna për vende/vrasje e rëndë; vjedhje e rëndë, veprat penale kundër ekonomisë (nuk ka specifikime të mëtutjeshme)

* deri në qershor 2014

2731. Numri relativisht i vogël i kërkesave të huaja për ekstradim të pranuar nga autoritetet e Kosovës për ekzekutim nuk lejojnë nxjerrjen e konkluzioneve. Në periudhën e vlerësimit, 6 persona janë ekstraduar nga Kosova në vende të ndryshme. Asnjë prej këtyre rasteve nuk ka pasur të bëjë me vepra penale të PP apo FT.

2732. Deri më sot, ekipi i vlerësimit nuk është informuar për asnjë rast ku një qytetar i Kosovës ose është ekstraduar në vend të huaj (nën kushtet përjashtuese të përmendura më lart) ose ndjekur penalisht në vend pas refuzimit të ekstradimit sipas nenit 31 të Ligjit LPP/LFT. Në përgjithësi, MD ka konfirmuar se nuk ka pasur kërkesa të huaja të ekstradimit të cilat janë refuzuar nga Kosova.

2733. Shifrat themelore statistikore në tabelën më lartë janë ofruar vetëm në raport me kërkesat e huaja për ekstradime të cilat janë ekzekutuar me sukses. Ekipi i vlerësimit, megjithatë, nuk ka arritë të marrë informacion të saktë dhe të besueshëm as mbi kohën e kthimit të përgjigjes për ekzekutimin e këtyre kërkesave apo numrin dhe karakterin e rasteve pezull të ekstradimit. Megjithatë, siç është përmendur më lartë sipas Rekomandimit 36 MD ka raportuar se ka pranuar 37 kërkesa të ekstradimit nga 1 janar 2010 deri më 25 dhjetor 2013, shifër kjo e cila është dukshëm më e lartë se numri i kërkesave të raportuara si të ekzekutuara me sukses në 2013-2014

(e që janë 6 raste), gjë që ngre disa brenga se mund të ekzistojnë disa raste pezull të ekstradimit në Kosovë.

2734. Mungesa e informacionit mbi rastet peng dhe kohën e kthimit të përgjigjeve e përforcon brengën e ekipit të vlerësimit në lidhje me ndikimin e mundshëm që mund të vijë nga prezantimi i mundësisë për një konflikt administrativ (një ankesë e jashtëzakonshme) kundër vendimit përfundimtar të Ministrit. Siç është përshkruar më lart, kjo është një procedurë e ndërlikuar që ka mundësi ta shtyjë kornizën aktuale kohore të procedurës së ekstradimit ekstremisht gjatë. Pavarësisht prej kësaj, autoritetet e Kosovës nuk kanë arritur të ofrojnë të dhëna statistikore apo çfarëdo informacioni tjetër të kuptueshëm se sa prej vendimeve përfundimtare, me të cilat është dhënë ekstradimi nga Ministri, është sfiduar nga një konflikt administrativ; sa prej këtyre rasteve janë përfunduar apo janë ende pezull, dhe, për rastet për të cilat konflikti administrativ ka përfunduar, cili ka qenë rezultati i rasteve të tilla dhe sa kohë ka marrë për ta arritur vendimin përfundimtar në këto raste.

2735. Gjatë vizitës së Ciklit të dytë, kjo procedurë e jashtëzakonshme e ankimit është përmendur si një problem më vete në rastet e ekstradimit gjë e cila ka paraqitur tanimë mjaft vështirësi. Shumica e personave të ekstraduar mendohet se e përdorin këtë mundësi për të luajtur për kohë dhe për t'u liruar eventualisht nga paraburgimi gjatë procedurës. Me një përjashtim (një qytetar i Kosovës i cili vullnetarisht është pajtuar për ekstradim në Suedi) të gjithë personat për të cilët është dhënë ekstradimi nga Ministri kanë zgjedhur ta dorëzojnë një aktakuzë pas konfliktit administrativ.

2736. Përderisa nuk është e përmendur në mënyrë të shprehur në ligj se fillimi i një konflikti administrative ka ndikim në ekzekutimin e vendimit të Ministrit, kështu kuptohet nga autoritetet e Kosovës prandaj asnjë prej ankuesëve nuk ka mundur të ekstradohet gjatë periudhës maksimale të paraburgimit (neni 32 i Ligjit NNJ parasheh që Ministri duhet menjëherë ta njoftojë vendin kërkues për vendimin, nga e cila date personi duhet të merret brenda 30 +15 ditëve ose ai/aji do të lirohet). Si rezultat, regjimi i ekstradimit praktikisht është paralizuar me prezantimin e këtij forumi përjashtimor të ankesës kundër vendimit të ministrit i cili e pengon zbatimin efektiv të Ligjit NNJ (në kontekst të të cilit mosbalanca në mes të 57 kërkesave të ekstradimit në 2010-2013 dhe 6 ekstradime të ekzekutuara në vitin 2013-2014 duhet po ashtu të përsëritet.

6.4.2. Rekomandimet dhe Komentet

Rekomandimi 39

2737. Autoritetet e Kosovës duhet urgjentisht të gjejnë një zgjidhje ligjore për paralizë të regjimit të ekstradimit që është shkaktuar nga futja e procedurës së konfliktit administrativ kundër vendimit të formës së prerë ministror në rastet e ekstradimit. Pa cenuar të drejtën e përligjur për të apeluar, ligjvënësit duhet të përjashtojnë mundësitë ku të drejtat e ankesës mund të shpërdorohen.

2738. Statistikat e plota, të detajuara dhe të sakta për rastet e ekstradimit duhet të mbahen nga autoritetet e Kosovës në lidhje me natyrën e vendimit përfundimtar, veprat e përfshira dhe kohën e kthimit duke përfshirë, nëse është e zbatueshme, kohën e kërkuar nga procedura e konfliktit administrativ.

6.4.3. Klasifikimi për Rekomandimin 39²²⁹

	Klasifikimi	Përmbledhje e faktorëve bazë për klasifikim
R.39	PP	<ul style="list-style-type: none">futja e procedurave të konfliktit administrativ kundër vendimit përfundimtar të Ministrit të Drejtësisë shkakton procedura të gjata dhe të panevojshme dhe funksionim jo efektiv të regjimit të ekstradimit; dhepërveç kësaj, në mungesë të statistikave të duhura nuk është e mundur të përcaktohet nëse kërkesat e ekstradimit trajtohen pa ndonjë vonesë të nevojshme.

229. Për klasifikimin e Rekomandimit 37 dhe Rekomandimit të Veçantë V luteni të referoheni në Pjesën 6.3.3 të këtij Raporti.

6.5. Format e tjera të bashkëpunimit ndërkombëtar (R. 40).

6.5.1. Përshkrimi dhe analiza

2739. Në përputhje me dispozitat e Rekomandimit 40 vendet duhet të sigurojnë që autoritetet e tyre kompetente të ofrojnë gamë të gjerë të mundshme të bashkëpunimit ndërkombëtar për homologët e tyre të huaj. Për këtë qëllim duhet të ketë porta të qarta dhe efektive për të lehtësuar shkëmbimin e shpejtë dhe konstruktiv të drejtpërdrejtë mes homologëve, qoftë spontanisht ose sipas kërkesës, të informacionit në lidhje me ML dhe veprën penale kryesore. Këmbimi duhet të lejohet pa kushte padrejtësisht kufizuese. Për më tepër procedurat duhet të jenë në vend për të marrë informacionin e kërkuar, kur ky nuk është në mandatin e palës së kërkuar. Së fundi informacionin i shkëmbyer në mes homologëve duhet të përdoret vetëm në mënyrë të autorizuar në përputhje me detyrimet e tyre në lidhje me privatësinë dhe mbrojtjen e të dhënave.

Gamë të gjerë të bashkëpunimit ndërkombëtar - Kriteri Thelbësor 40.1 duke përfshirë KTH 40.1.1

2740. KTH 40.1 kërkon që shtetet të sigurojnë që autoritetet e tyre kompetente janë në gjendje për të ofruar gamën më të gjerë të bashkëpunimit ndërkombëtar për homologët e tyre të huaj.

2741. Në përputhje me nenin 36 të Ligjit për LPP/LFT, autoritetet e Kosovës duhet të ndërmarrin sigurimin e masave më të gjera të bashkëpunimit me autoritetet e shteteve të huaja me qëllim të shkëmbimit të informatave, hetimeve dhe procedurave gjyqësore në lidhje me masat e përkohshme për sigurimin e pasurisë dhe urdhrave për konfiskim lidhur me mjetet e PP dhe pasurinë e fituar me anë të veprës penale, si dhe me qëllim të ndjekjes së kryerësve të PP dhe veprimtarive terroriste.

2742. Përderisa KTH 40.1.1 kërkon që një ndihmë e tillë duhet të sigurohet në një mënyrë të shpejtë, konstruktive dhe efektive Ligji për LPP/LFT është i heshtur dhe neni 36 vetëm siguron që procedurat për sigurimin e bashkëpunimit sipas paragrafit 1 të këtij neni janë të përcaktuara në këtë Kapitull dhe në dispozitat e tjera përkatëse të ligjit në fuqi, që nuk janë në kundërshtim me të. Për këtë qëllim neni i ri i shtuar 36 thekson se një kërkesë sipas neni 36 do të dërgohet nëpërmjet kanaleve diplomatike në pajtim me ligjet dhe marrëveshjet në fuqi, i cili e dërgon atë në Zyrën e Bashkëpunimit Juridik Ndërkombëtar ose autoritetit tjetër kompetent. Ekipi i vlerësimit nuk është në gjendje të gjykojë pajtueshmërinë me këtë kriter pasi që ajo nuk është dhënë me kohën e kthimit të kërkesave.

Shkëmbimi i shpejtë dhe konstruktiv i informacionit - Kriteri Thelbësor 40.2

2743. KTH 40.2 kërkon porta, mekanizma apo kanale të qarta dhe efektive që do të lehtësojnë dhe të lejojnë shkëmbime të shpejta dhe konstruktive të informacionit të drejtpërdrejtë mes homologëve.

2744. Bashkëpunimi ndërkombëtar jashtë NNJ në fushën e PP/LFT kryhet nga NJIF dhe KP²³⁰. Statistikat e ofruara nga NJIF siç shihen në tabelat më poshtë (shih pjesën mbi Statistikat dhe Efektshmërinë më poshtë) tregojnë se kjo ndodhë përmes NJIF. Për fat të keq, nuk janë ofruar statistika të tilla nga PK prandaj ekipi i vlerësimit nuk mund të vlerësojë se kjo ndodhë edhe përmes PK.

2745. Megjithatë, ekipit të vlerësimit nuk i është dhënë informacion mbi kohën e kthimit të kërkesës të zbatuar nga NJIF në trajtimin e kërkesave të tilla dhe kështu ekipi i vlerësimit nuk mund të konstatojë efektivitetin e sistemit.

2746. Ndonëse NJIF ligjërisht mund të ndajë informacion spontanisht ose sipas kërkesës, NJIF ka hyrë në MM të ndryshme me vendet fqinje për krijimin e procedurave për shkëmbimin e informacionit.

2747. Për më tepër, BQK-ja ka njoftuar se ajo ka hyrë në një numër të marrëveshjeve të mirëkuptimit me homologët e saj të jashtëm. Megjithatë duket se këto MM janë më shumë të

230. Shih analizën për bashkëpunimin ndërkombëtar të DKve në pjesën 2.8 të këtij raporti.

natyrës së kujdesshme me shkëmbimin e informacionit që duhet të jetë i lidhur me çështje mbikëqyrëse. Pavarësisht nga kjo, dhe në këtë kontekst, nuk mund të përjashtohet se BQK-ja mund të shkëmbejë informacion në lidhje me LPP/LFT në qoftë se kjo është e lidhur me procesin mbikëqyrës.

Shkëmbimi i informacionit - Kriteri Thelbësor 40.3

2748. KTH 40.3 kërkon që shkëmbimi i informacionit duhet të jetë i mundur edhe në mënyrë spontane edhe me kërkesë dhe në lidhje me të dyja: PP dhe të veprës penale kryesore themelore.

2749. Paragrafi (1.7) i nenit 14 të Ligjit për LPP/LFT i lejon NjIF-it që, spontanisht ose me anë të kërkesës, të ndajë informacionin me agjencinë homologe të huaj që kryen funksione të ngjashme dhe që u nënshtrohet detyrimeve të ngjashme për ruajtjen e konfidencialitetit, pavarësisht prej natyrës së agjencisë, gjë që i nënshtrohet reciprocitetit. Informacioni i ofruar përdoret vetëm me miratimin e NJIF-it dhe vetëm për qëllime të luftimit të PP, të veprave të ndërlidhura penale dhe të FT.

2750. Përveç kësaj, paragrafi i ri (1a) i nenit 15 të Ligjit për LPP/LFT i jep kompetenca NJIF-it të shkëmbejë, në nivel vendor dhe ndërkombëtar, tërë informacionin që mund të qaset ose të merret drejtpërdrejt apo tërthorazi nga ai.

Kryerja e hetimeve në emër të homologëve të huaj - Kriteri Thelbësor 40.4

2751. Sipas KTH 40.4 autoritetet kompetente duhet të jenë të autorizuar për të bërë pyetje në emër të homologëve të huaj. Për më tepër, sipas KTH 40.4.1 NJIF duhet veçanërisht të jetë i autorizuar për të kërkuar bazat e të dhënave të veta, duke përfshirë informacion në lidhje me RTD-të, dhe për të kërkuar bazat e të dhënave të tjera për të cilat NJIF ka qasje të drejtpërdrejtë apo të tërthortë.

2752. NjIF është në gjendje që të kryejë hetime në emër të homologëve të huaj për informatat që janë në dispozicion publik dhe bazat e veta të dhënave (informacioni i ndërlidhur me RTD). NjIF gëzon të drejtën për të kërkuar dhe për të pranuar nga organet publike a qeveritare apo organet ose organizatat ndërkombëtare a organizatat ndërqeveritare (në Kosovë) të dhëna, informacione, dokumente në lidhje me personin, subjektin, pasurinë apo transaksionin dhe mund që spontanisht ose me anë të kërkesës ndajë informacionin me agjencinë homologe të huaj që kryen funksione të ngjashme dhe që i nënshtrohet detyrimeve të ngjashme për ruajtjen e konfidencialitetit, pavarësisht prej natyrës së agjencisë që i nënshtrohet reciprocitetit²³¹. Në të njëjtën kohë, Ligji për LPP/LFT nuk i lejon NjIF që të kërkojë informacione nga institucionet financiare në bazë të një kërkesë nga një NjIF e huaj (shih po ashtu analizën në pjesën 2.6).

2753. Duke qenë se NjIF nuk është anëtare e Grupit Egmont, ajo nuk ka qasje në web faqen e sigurt të Egmont. NjIF është në gjendje që të përdorë mjetet e sigurta të dërgimit të porosive në kuadër të sistemit goAML. Ajo ka vendosur një lidhje të tillë të drejtpërdrejtë për këmbimin e informatave me NjIF nga Shqipëria dhe kurdoherë që është e mundshme do të kërkojë që të bëjë po të njëjtën gjë edhe me NJIF-e të tjera. NJIF ka paraqitur kërkesën për t'u anëtarësuar në sistemin FIU.NET të BE-së por kjo nuk është materializuar ende.

Kryerja e hetimeve në emër të homologëve të huaj - Kriteri Thelbësor 40.5

2754. KTH 40.5 kërkon që vendet të sigurojnë që autoritetet e zbatimit të ligjit, dhe ku lejohet me ligjin vendor, autoritetet e tjera kompetente të autorizohen për të zhvilluar hetime në emër të homologëve të tyre të huaj.

2755. Që nga viti 2011, PK themeloi Drejtorinë për Bashkëpunim Ndërkombëtar në fushën e Zbatimit të Ligjit (ILECU) në kuadër të kornizës së një projekti rajonal që mëton të lehtësojë shkëmbimin ndërkombëtar të informacionit në mes të autoriteteve për zbatimin e ligjit. Njësi të ILECU-t ekzistojnë në Shqipëri, "Ish-Republikën Jugosllave të Maqedonisë", Serbi, Bosnjë dhe Hercegovinë (BiH), Kroaci dhe Slloveni. Me përjashtim të BiH dhe Serbisë, informacioni me shtetet e tjera shkëmbehet në mënyrë të drejtpërdrejtë. Me Serbinë/BiH si dhe me vendet e tjera, shkëmbimi i informacionit bëhet përmes Interpolit në kuadër të UNMIK/EULEX. DK janë gjithashtu të përfaqësuara në ILECU.

231. Rekomandimi i Kriterit Thelbësor 40.4.1.

Kushtet joproporcionale dhe padrejtësisht të kufizueshme- Kriteri Thelbësor 40.6

2756. KTH 40.6 kërkon që shkëmbimi i informacionit nuk duhet t'i nënshtrohet kushteve të tepruara ose padrejtësisht kufizuese.

2757. Me rastin e dhënies së kompetencave NJIF për të shkëmbyer informacion spontanisht ose sipas kërkesës Ligji për LPP/LFT nuk imponon kushte joproporcionale ose padrejtësisht kufizuese.

2758. Në përputhje me praktikën e përgjithshme ndërkombëtare në shkëmbimin e informacionit të tillë, paragrafi (1.7) I nenit 14 kërkon që shkëmbimi i informacionit t'i nënshtrohet reciprocitetit dhe se informacioni i dhënë do të përdoret vetëm me pëlqimin e NJIF dhe vetëm për qëllime të luftës kundër PP, veprave penale kryesore dhe FT. Kushte e tilla nuk duhet të kritikohen pasi që objektivi i tyre është mbrojtja dhe përdorimi i informacionit të shkëmbyer.

Përfshirja e çështjeve tatimore - Kriteri Thelbësor 40.7

2759. KTH kërkon që kërkesat për bashkëpunim nuk duhet të refuzohen mbi bazën e vetme se kërkesa konsiderohet si diçka që përfshin çështje tatimore.

2760. Ekipi i vlerësimit është informuar se kërkesat për ndihmë nuk do të refuzohen me argumentin e vetëm se kërkesa konsiderohet të përfshijë çështje fiskale. Nëse kërkesa është e drejtuar në NJIF, atëherë sipas Ligjit për LPP/LFT përgjigja do të mbulojë vetëm çështjet në mandatin e NJIF, dmth në çështjet e PP dhe FT. Kërkesat e pranuara nëpërmjet ILECU/Interpolit që kanë të bëjnë me çështje fiskale do të referohen tek autoriteti kompetent, në këtë rast më shumë gjasa të jetë ATK.

2761. Duhet të përmendet se, sipas KP, shmangia nga tatimi është vepër penale prandaj çështjet tatimore bëhen vepra penale kryesore për qëllimet e Ligjit për LPP/LFT – referohuni në analizën e Rekomandimit 13 të FATF-së në Kreun 3 të këtij Raporti.

Refuzimi në bazë të ligjeve të konfidencialitetit - Kriteri Thelbësor 40.8

2762. KTH 40.8 kërkon që kërkesat për bashkëpunim nuk duhet të refuzohen për shkak të ligjeve që imponojnë kërkesa të sekretit apo konfidencialitetit mbi institucionet financiare dhe BPCJF-ve, përveç kur zbatohet privilegji ligjor profesional apo sekretit ligjor profesional.

2763. Në rast të kërkesave të referuara te NJIF, paragrafi (1) i nenit i Ligjit LPP përcakton se sekretit profesional nuk mund të përdoret si arsye për refuzimin e sigurimit të informacionit që duhet të përcaktohet me ligji ose është mbledhur në përputhje me Ligjin për LPP/LFT. Ekzistojnë përjashtime përkitazi me privilegjin ligjor profesional në dhënien e këshillave ligjore dhe në lidhje me ofrimin e informacionit për qëllime të kujdesit.

2764. Përveç kësaj, sipas paragrafit 1(a) të nenit 15 të Ligjit për LPP/LFT, NJIF mundet të shkëmbejë, në nivel vendor dhe ndërkombëtar, tërë informacionin të qasur apo të marrë direkt ose indirekt.

Përdorimi i informacionit të shkëmbyer- Kriteri Thelbësor 40.9

2765. Sipas KTH 40.9 vendet duhet të parashohin kontrole dhe mbrojtje për të siguruar që informacioni i pranuar nga autoritetet kompetente përdoret vetëm në mënyrë të autorizuar, në pajtim me dispozitat vendore mbi privatësinë dhe mbrojtjen e të dhënave.

2766. PK dhe DK duhet të respektojnë kërkesat e Agjencisë së Kosovës për Mbrojtjen e të Dhënave Personale. Kërkesat për informacionin që do të lëshohet duhet të respektojnë standardet minimale të mbrojtjes të të dhënave. Pala që parashtron kërkesën duhet të paraqes arsyet për kërkesën, veprën e dyshuar penale dhe një përvijim të rrethanave, se si do të përdoret informacioni i kërkuar dhe se si do të ruhet nëse i jepet palës që ka parashtrua kërkesën për atë informacion.

2767. Informatat e pranuar nga shtetet e huaja si përgjigje ndaj një kërkesë, apo të cilat janë dhënë në mbështetje të një kërkesë nga autoritetet e Kosovës, i nënshtrohen dispozitave të Ligjit Nr. 03/L-172 për mbrojtjen e të dhënave personale dhe duhet të ruhen në mënyrë të sigurt në përputhje me nenet 3 dhe 14.

Shkëmbimi në kohë dhe konstruktiv i informacionit - Elementi Shtesë 40.10

2768. KTH 40.10 kërkon të përcaktojë nëse ekzistojnë mekanizma për të lejuar shkëmbimin e duhur dhe konstruktiv të informacionit me jo homologë. KTH 40.10.1 më tutje kërkon të përcaktojë nëse autoriteti kërkues i shpallës autoritetit kërkues arsyen e kërkesës dhe në emër të kujt bëhet kërkesa.

2769. Shkëmbimi i informatave me palët e tjera bëhet përmes kanaleve të tërthorta. Zyra e ILECU-t (DBNZL) ose INTEPOL-i e paraqesin kërkesën por në rastin e INTERPOL-it duhet të parashtrohet një kërkesë përmes kanaleve diplomatike brenda 18 ditëve – pra përmes në rrugë të tërthortë. Në çdo rast, pozita e zyrës së ILECU-t (DBNZL) ose e INTERPOL-it do të thotë se ekziston një ndërmjetës në këtë proces.

2770. Gjatë shkëmbimit, autoriteti që parashtron kërkesën duhet të zbulojë qëllimin e kërkesës, atë se për çka do të përdoret informacioni dhe duhet të paraqesë informata të tjera për t'i mundësuar palës që përpunon kërkesën që të kërkojë informata të mjaftueshme për të vërtetuar nëse kërkesa është në përputhje me ligjin.

Marrja e informacionit përkatës të kërkuar nga një homolog i huaj – Elementi Shtesë 40.11

2771. ESH 40.11 shtron pyetjen nëse NJIF-i mund të marrë nga autoritetet e tjera kompetente ose personat e tjerë informacionin përkatës të kërkuar nga një NJIF i huaj homolog.

2772. Paragrafët (1.2) dhe (1.3) të nenit 14 të Ligjit për LPP/LFT respektivisht, parashohin kompetencat e NJIF për mbledhjen e informacionit që është relevant për veprimtaritë e PP apo FT dhe që është në dispozicion të publikut (duke përfshirë bazat e të dhënave tregtare në dispozicion); dhe për qëllime të analizimit të PP të dyshuar apo FT, duke kërkuar dhe marrë të dhënat, dokumente dhe informacione nga organet publike ose qeveritare ose ndonjë organ ndërkombëtar ose ndërqeveritar ose organizate (në Kosovë), në lidhje me një person, entitet, pasuri ose transaksion.

2773. Siç është shpjeguar më herët, NJIF ka autoritet, qoftë spontanisht ose sipas kërkesës, për të ndarë këtë informacion me homologët e tij si brenda dhe jashtë vendit në përputhje me paragrafin (1.7) të nenit 14 dhe të paragrafit (1a) të nenit 15.

2774. Nuk ka dispozita në Ligjin për LPP/LFT, megjithatë që NJIF të mund të mbledhë informacion nga bankat dhe institucionet financiare ose BPCJF-të që është kërkuar nga homologët e huaj - shih po ashtu STKE 198 paragrafi (5) i nenit 46 më poshtë.

2775. Në rrjedhën e vizitës në terren, ekipit të vlerësimit i është thënë se NJIF mbledh informacionet e nevojshme në kompetencat e tij nëpërmjet paragrafit (2) të nenit 22 të Ligjit për LPP/LFT. Ekipi i vlerësimit nuk pajtohet me këtë interpretim të paragrafit (2) të nenit 22 që vetëm parasheh mbledhjen e informatave shtesë mbi bazën e një RTF që tanimë është dorëzuar tek ai - shih gjithashtu Rekomandimet dhe Komentet nën analizën e Rekomandimit 26 të këtij Raporti.

Kriteret 40.1-40.9 të zbatueshme për detyrimet sipas RV.V - Kriteri Thelbësor RV.V.5

2776. Siç u vu në dukje, nuk parashihet asnjë përjashtim në Ligjin NNJ apo diku tjetër në ligjin e Kosovës për vepra penale të FT dhe vepra terroriste të ndërlidhura dhe për këtë arsye rregullat e përkrahura më lart gjithashtu do të zbatohen në rrethana sipas RV. V.

STKE 198 - Konventa e Këshillit të Evropës

2777. Paragrafët në vijim do të vlerësojnë përputhshmërinë e Kosovës me dispozitat specifike përkatëse të Konventës së Këshillit të Evropës për Pastrimin, Kërkimin, Sekuestrimin dhe Konfiskimin e të Ardhurave nga Krimi dhe për Financimin e Terrorizmit - STKE 198 - pavarësisht se Kosova nuk është një nënshkruese e Konventës.

2778. Neni 46 i Konventës merret me bashkëpunimin midis NJIF dhe, për këtë qëllim, ajo përcakton procedurat që duhet të ndiqen nga NJIF në mënyrë që të sigurojë bashkëpunim sa më të gjerë të mundur.

Bashkëpunimi i NJIF me të gjitha llojet e NJIF - STKE 198 neni 46.3

2779. Paragrafi (3) i nenit 46 të STKE 198 i bën thirrje çdo Pale të Konventës për të siguruar se performancat e funksioneve të NJIF-ëve të tyre përkatëse sipas nenit 46 nuk janë të prekura nga statusi i tyre i brendshëm, pavarësisht se ato janë administrative, autoritete të zbatimit të ligjit ose gjyqësore.

2780. Neni 14 i Ligjit për LPP/LFT i lejon NJIF-të që të bashkëpunojë me agjencitë homologe që kryejnë funksione të ngjashme në një shtet të huaj, pavarësisht prej natyrës së agjencisë (NJIF).

Baza për kërkesë nga ana e NjIF - STKE 198, neni 46.4

2781. Në pajtim me paragrafin (4) të nenit 46 të Konventës, kërkesat e bëra sipas nenit 46 duhet të përcillen me një deklaratë e shkurtër të fakteve relevante të njohura për NJIF, i cili duhet të specifikojë në kërkesë se si do të përdoret informacioni i kërkuar.

2782. NjIF harton kërkesën e saj për informacion që i adresohet NjIF të huaj, ku përshkruhen faktet dhe arsyet në një deklaratë të shkurtër për paraqitjen e një kërkesë të tillë. Kjo përfshin një deklaratë për atë se si do të përdoret informacioni në fjalë (neni 46.4). Çfarëdo vazhdimi i përdorimit të informacionit i referohet autorit për leje.

Ofrimi i informacionit nga NjIF - STKE 198, neni 46.5

2783. Paragrafi (5) i nenit 46 i STKE 198 kërkon që në bazë të kërkesës së bërë në pajtim me nenin 46, NJIF duhet të ofrojë tërë informacionin relevant, përfshirë informacionin financiar të qasur dhe të dhënat e kerkuara të zbatimit të ligjit, të dhëna në kërkesë, pa nevojë për një letër kërkesë formale sipas konventave apo marrëveshjeve ndërkombëtare sipas Palëve.

2784. NjIF mund të ndajë informata në lidhje me mandatin e saj. Nenet 14 dhe 15 të Ligjit Nr. 03/L-196 për LPP/LFT i mundësojnë NjIF që të kërkojë informacione të veçanta nga AZL dhe ministrinë e qeverisë dhe që të ndajë këtë informacion me agjencitë homologe që kryejnë funksione të ngjashme. Ky informacion lëshohet vetëm për qëllime informative dhe nuk mund të përdoret si prova pa miratimin e veçantë me shkrim nga ana e Drejtorit të NjIF. NjIF nuk mund të kërkojë nga subjektet e detyruara informata në bazë të një kërkesë të NjIF të huaj (shih po ashtu Pjesën 2.6: Rekomandimet dhe Komentet e këtij Raporti dhe analiza e ESH 40.11 më lart).

Refuzimi për të zbuluar informacionin - STKE 198, neni 46.6

2785. Paragrafi (6) i nenit 46 i Konventës parasheh kritere sipas të cilave NJIF-ët të cilave iu është paraqitur kërkesa mund të refuzojnë ofrimin e informacionit të kërkuar nga NJIF kërkuese. Ai kërkon që çdo refuzim i tillë duhet të sqarohet në mënyrë të duhur për NJIF që kërkon informacionin.

2786. Ka pasur raste kur NjIF ka refuzuar një kërkesë por vetëm për arsye teknike, domethënë kërkesa në fjalë nuk ka përmbajtur informata të mjaftueshme për të vërtetuar dyshimin për krim të organizuar, PP apo FT. Nuk ka të dhëna statistikore për këto raste.

Kufizimet për përdorimin e informacionit nga palët e treta- STKE 198, neni 46.7

2787. Në lidhje me paragrafin (7) të nenit 46 STKE 198, informacionet ose dokumentet e marra sipas nenit 46 përdoren vetëm për qëllime të luftimit të PP dhe hetimeve brenda NJIF. Kështu, informacioni i ofruar nga NJIF homolog nuk duhet t'i shpërndahet palëve të treta, e as të përdoret nga NJIF-i pranues për qëllime të tjera nga analiza, pa pëlqimin paraprak të NJIF-it mbikëqyrës.

2788. Neni 15 i Ligjit për LPP/LFT Nr. 03/L-196 kufizon përdorimin e informatave që NjIF u jep homologëve të huaj vetëm "sa për informim". Nuk lejohet vazhdimi i përdorimit të informacionit pa lejen me shkrim nga ana e drejtorit të NjIF.

Caktimi i kufizimeve dhe kushteve për përdorimin e informacionit- STKE 198, neni 46.8)

2789. Paragrafi (8) i nenit 46 i Konventës i jep kompetenca NJIF-it që dërgon informacionin që me rastin e dërgimit të informacionit ose dokumenteve të imponojë kufizime dhe kushte mbi

përdorimin e informacionit për qëllime të tjera nga ato të përmendura në nenin 46, dhe NJIF-i pranues duhet t'i përmbush ashtu si duhet.

2790. NJIF ka informuar se përfshin një dispozitë kufizuese kur u ofron informata homologëve të huaj. Ajo përcakton se pala që parashtron kërkesën për informacion duhet ta ruajë fshehtësinë e një dokumenti dhe ta përdor atë vetëm për qëllime të inteligjencës.

Refuzimi i përdorimit të informacionit si provë në hetime - STKE 198, neni 46.9

2791. Sipas paragrafit (9) të nenit 46 të STKE 198, NJIF-i transmetues nuk mund ta refuzojë pëlqimin e vet për kërkesën e Palës tjetër për përdorimin e informacionit apo dokumenteve të transmetuara për hetime penale apo ndjekje penale përveç nëse këtë e bën mbi bazën e kufizimeve sipas legjislacionit vendor apo kushteve të parapara në nenin 46. Çfarëdo refuzimi për të dhënë pëlqimin duhet të sqarohet në mënyrë të duhur.

2792. Ndonëse neni 15 i Ligjit për LPP/LFT i lejon drejtorit të NjIF që të autorizojë përdorimin e informacionit për qëllime të inteligjencës që të përdoret si provë, kjo duhet të bëhet vetëm në rrethana të jashtëzakonshme kur të gjitha mundësitë e tjera për të siguruar materialin në formën e provës janë shterur. Kërkesat për NNJ duhet të përdoren si rruga kryesore për sigurimin e provave të nevojshme për hetime dhe ndjekje penale.

Informacioni i transmetuar nuk është i qasshëm për agjencitë e tjera - STKE 198, neni 46.11

2793. Paragrafi (10) i nenit 46 të STKE 198 detyron NJIF për të ndërmarrë të gjitha masat e nevojshme, duke përfshirë edhe masat e sigurisë, për të siguruar që informacioni i paraqitur në zbatim të nenit 46 nuk i jepet asnjë autoriteti, agjencie apo departamenteve. Për këtë qëllim, paragrafi (11) kërkon që informacioni i paraqitur do të mbrohet me të paktën të njëjtat rregulla të konfidencialitetit dhe mbrojtjes së të dhënave personale, si ato që zbatohen në bazë të legjislacionit kombëtar të zbatueshëm për NJIF-in kërkuar.

2794. Kosova nuk është anëtare e grupit Egmont dhe prandaj nuk ka qasje në ueb faqen e sigurt të Egmont. NJIF ka parashtruar kërkesën për anëtarësim në sistemin e komunikimit të brendshëm të NJIF në BE por deri më tani kjo nuk është materializuar ende. NJIF përdor sistemin goAML të furnizuar nga OKB-ja që ka të instaluar shërbimin e porosive të sigurt dhe NJIF dëshiron që ta përdorë këtë sistem me sa më shumë NJIF-ëve tjerë që është e mundur. NJIF ka informuar se informacioni i pranuar kështu nuk i vihet në dispozicion agjencive të tjera.

Informatat kthyese - STKE 198, neni 46.12

2795. Në kushtet e paragrafit (12) të nenit 46 të Konventës, NJIF transmetues mund të bëjë kërkesa të arsyeshme në lidhje me përdorimin e informacionit të dhënë dhe NJIF marrës, sipas rastit, të sigurojë të dhëna të tilla.

2796. NJIF-K mund, varësisht nga rasti, të bëjë komente dhe paraqes komente për homologët me qëllim të shtimit të efikasitetit të analizës që ka të bëjë me parandalimin dhe luftimin e PP. Kurdoherë që NJIF-K nënshkruan MM me homologët e huaj, ajo përmban një dispozitë që përcakton kërkesën për informata kthyese lidhur me përdorimin e informatave të shkëmbyera.

Shtyrja e transaksioneve të dyshimta- STKE 198, neni 47

2797. Neni 47 kërkon që çdo Palë e Konventës të miratojë masa legislative ose të tjera që lejojnë veprime urgjente për t'u inicuar nga një NJIF, me kërkesën e një NJIF të huaj, për të pezulluar ose mos e dhënë pëlqimin për transaksionin që po kryhet për periudha të tilla dhe në varësi të kushteve të njejta siç zbatohen në ligjin e tij të brendshëm në lidhje me shtyrjen e transaksioneve.

2798. Ndërsa paragrafi (6) i nenit 22 i Ligjit për LPP/LFT fuqizon NJIF të pezullojë aktin e brendshëm apo transaksionin e dyshimtë për një maksimum prej dyzet e tetë (48) orësh, apo dy ditë (2) të punës, varësisht se cila periudhë është më e gjatë, nuk ka dispozitë për NJIF të marrë një veprim të tillë me kërkesën e një NJIF-i të huaj. Ekipi i vlerësimit ka informuar se kjo situatë i është vënë në dijeni deputetëve dhe një përmirësim duhet të përfshihet në ndryshimet e ardhshme të Ligjit për LPP/LFT ose ndonjë legjislacioni tjetër përkatës.

Të dhënat statistikore dhe efektshmëria

2799. NJIF i Kosovës ka siguruar të dhënat statistikore në vijim për shkëmbimin ndërkombëtar të informatave

Tabela 36: Kërkesat e pranuar nga NJIF-e të huaja

Kërkesat	Viti	2011	2012	2013
NJIF Kroaci		0	1	0
NJIF Holandë		0	1	0
NJIF "Ish-Republika Jugosllave e Maqedonisë"		3	4	2
NJIF Mali i Zi		4	4	5
NJIF Shqipëri		2	0	0
NJIF Gjermani		1	0	0
Gjithsej		10	10	7

Tabela 37: Kërkesat e përpunuara nga NJIF-e të huaja

Kërkesat	Viti	2011	2012	2013
NJIF Kroaci		0	1	0
NJIF Holandë		0	1	0
NJIF "Ish-Republika Jugosllave e Maqedonisë"		3	4	2
NJIF Mali i Zi		4	4	5
NJIF Shqipëri		2	0	0
NJIF Gjermani		1	0	0
Gjithsej		10	10	7

Tabela 38: Përgjigjet ndaj kërkesave të NJIF-eve të huaja

Kërkesat	Viti	2011	2012	2013
NjIF Kroaci		0	1	0
NjIF Holandë		0	1	0
NjIF "Ish Republika Jugosllave e Maqedonisë"		6	5	1
NjIF Mali i Zi		2	6	5
NjIF Shqipëri		2	0	0
NjIF Bosnjë dhe Hercegovinë		1	0	0
NjIF Gjermani		1	0	0
Gjithsej		12	13	6

2800. Ekipi i vlerësimit u njoftua se NJIF i Kosovës ka nisur 5 shpërndarje spontane për NJIF-e të huaja (Shqipëri dhe "Ish-Republika Jugosllave e Maqedonisë" (tri herë) dhe Holanda).

2801. Autoritetet e Kosovës siguruan të dhëna statistikore në lidhje me shkëmbimin ndërkombëtar të informatave nga PK, ose përmes ILECU apo përmes kanaleve të tjera. Megjithatë, të dhënat e ofruara nuk janë të detajuara mjaftueshëm për të lejuar ekipin e vlerësimit për të gjukuar në lidhje me efektivitetin e tyre.

6.5.2. Rekomandimet dhe komentet

2802. Zyra e ILECU-t (DBNZL) duhet të mbajë të dhëna statistikore duke përfshirë hollësi të mjaftueshme për identifikimin e veprave të ndërlidhura penale dhe posaçërisht kur pjesë e tyre janë PP dhe FT, si edhe të kërkojë afatet për kthimin e përgjigjes pa të cilat është e pamundshme që të vlerësohet efikasiteti.

2803. Ligji për LPP duhet të përfshijë kompetencat për NjIF apo prokurorinë që të kërkojë një urdhër për mbikëqyrjen e xhironlogarisë bankare (STKE 198, paragrafi (1) i nenit 19).

2804. Autoritetet e Kosovës duhet të sqarojnë nëse refuzojnë apo jo bashkëpunimin ndërkombëtar në bazat që kanë të bëjnë me veprat penal jopolitike (STKE 198, paragrafi (1.e) i nenit 28).

2805. NJIF duhet të ketë kompetenca për të kërkuar informacion nga subjektet raportuese (sektori financiar dhe BPCJF-të) bazuar në kërkesën e një NJIF të huaj (ESH 40.11 dhe STKE 198 paragrafi (5) i nenit 46).

2806. NJIF duhet të ketë kompetenca për të suspenduar ose shtyer transaksionet mbi kërkesat e NJIF-ëve të huaj (STKE 198, neni 47).

6.5.3. Klasifikimi për Rekomandimin 40²³²

	Klasifikimi	Përmbledhje e faktorëve bazë për klasifikim
R.40	PU	<ul style="list-style-type: none"> • efikasiteti përkitazi me bashkëpunimin ndërkombëtar policor nuk mund të dëshmohej për shkak të mungesës së të dhënave statistikore gjithëpërfshirëse për kërkesat e ILECU-t (DBNZL) për PP, veprat e ndërlidhura penale dhe FT; • nuk ekzistojnë standarde të shërbimit për afatet e kthimit të përgjigjes ndaj kërkesave të huaja që mund të pengojnë efikasitetin e sistemit; • NJIF-it i mungojnë kompetenca për të kërkuar nga subjektet e detyruara informacion bazuar në një kërkesë të një NJIF-i të huaj; dhe • NJIF nuk ka kompetenca për të suspenduar ose shtyer një transaksion sipas kërkesës së një NJIF-i të huaj.

232. Për klasifikimin e Rekomandimit të Veçantë V luteni të referoheni në Pjesën 6.3.3 të këtij Raporti.

7. ÇËSHTJET E TJERA

7.1. Burimet dhe të dhënat statistikore (R.30 dhe R.32)

2807. Teksti i përshkrimit, analizës dhe rekomandimeve për përmirësim në lidhje me Rekomandimet 30 dhe 32 gjendet në të gjitha pjesët gjegjëse të Raportit, domethënë në pjesët e Pjesës 2, të gjitha se Pjesët 3 dhe 4 dhe copëza të Pjesës 5 dhe 6. Në veçanti duhet bërë referencë tek analiza e Rekomandimit 23, 26 dhe 27 dhe Rekomandimit të Veçantë IX. Ekziston një vlerësim i vetëm për secilin prej këtyre rekomandimeve ndonëse rekomandimet trajtohen në pjesë të ndryshme. Pjesa 7.1 e Raportit përmban kuti që përmbajnë vlerësimin dhe faktorët që përbëjnë këtë vlerësim.

	Klasifikimi	Përmbledhje e faktorëve bazë për klasifikim
R.30	MP	<ul style="list-style-type: none"> shtimi i lëndëve të PSRK në lidhje me rastet e PP tregon mungesën e burimeve dhe nivelet e ulëta të efikasitetit; nuk ka vetëdijësim/kapacitet të mjaftueshëm në KP në lidhje me nevojën për të ndjekur në mënyrë aktive pasurinë e fituar me vepra penale kur trajtojnë krimet monetare; burimet njerëzore për BQK dhe NJIF për qëllime të LPP/LFT janë të papërshtatshme dhe kështu ndikojnë në efikasitet; buxheti i papërshtatshëm për NJIF, i cili, sipas Planit të Performancës dhe Resurseve të NJIF 2014-2016 nuk ndodhet në nivel të kënaqshëm dhe krijon vështirësi për NJIF të ekzekutojë mandatin e tij; dhe mungesa e programeve gjegjëse të trajnimit për personelin mbikëqyrës ka ndikim në efikasitet.
R.32	MP	<ul style="list-style-type: none"> duhet të fuqizohet detyrimi për të gjitha autoritetet kompetente, subjektet raportuese dhe personat dhe subjektet e tjera për të mbajtur të dhëna statistikore përmes një dispozite ligjore; nuk mbahen të dhëna statistikore për pasurinë e konfiskuar dhe sekuestruar, duke e bërë kështu të vështirë matjen e saktë të nivelit të efikasitetit të regjimit; mungesa e të dhënave statistikore për rezultatet e raporteve nga NJIF nuk mundëson vlerësimin e duhur të efikasitetit dhe rëndësisë së analizave të NJIF; mungesa e të dhënave të njësuara statistikore e bën të pamundshme vlerësimin e efikasitetit të hetimeve dhe ndjekjeve penale të PP me saktësi të plotë; ekziston nevoja që autoritetet mbikëqyrëse të mbajnë të dhëna statistikore më kuptimplote përndryshe nuk mund të vlerësohet efikasiteti i tyre ashtu siç duhet; efikasiteti nuk mundej të dëshmohej për shkak të mungesës së të dhënave statistikore gjithëpërfshirëse për kërkesat për NNJ lidhur me PP, veprat e ndërlidhura penale dhe FT; dhe efikasiteti përkitazi me bashkëpunimin ndërkombëtar policor nuk mund të dëshmohej për shkak të mungesës së të dhënave statistikore gjithëpërfshirëse për kërkesat e ILECU-t (DBNZL) për PP, veprat e ndërlidhura penale dhe FT.

TABELAT

Tabela 1: Vlerësimi i përputhshmërisë me rekomandimet e FATF-së

Vlerësimi i përputhshmërisë kundrejt rekomandimeve të FATF-së duhet të bëhet sipas katër niveleve të përputhshmërisë që cekën në metodologjinë e vitit 2004: në përputhje [P], kryesisht në përputhje [KP], pjesërisht në përputhje [PP] dhe në mospërputhje [MP], ose mund, në rrethana të veçanta të shënohet si e pazbatueshme [PZ]. Këto vlerësime bazohen vetëm në kriteret thelbësore dhe përkufizohen si në vijim:

Në përputhje (P)	➤	Rekomandimi respektohet plotësisht sa i përket të gjitha kriterëve jetike.
Kryesisht në përputhje (KP)	➤	Ekzistojnë disa mangësi të vogla ndërsa shumica dërmuese e kriterëve thelbësore përmbushen.
Pjesërisht në përputhje (PP)	➤	Shteti ka ndërmarrë veprime të rëndësishme dhe respekton disa nga kriteret thelbësore.
Mospërputhje (MP)	➤	Ekzistojnë mangësi të mëdha ndërsa shumica dërmuese e kriterëve thelbësore nuk përmbushen.

Rekomandimi	Klasifikimi	Përmbledhje e faktorëve bazë për klasifikim
Sistemet ligjore		
R.1 Veprat penale të PP	PP	<ul style="list-style-type: none"> • vepra penale e manipulimit të tregut nuk është e mbuluar ndër veprat e ndërlidhura penale të PP; • Rregullimi i papërshtatshëm i nivelit të domosdoshëm të provës për veprat e ndërlidhura penale në paragrafin (4.1.) të nenit 32 shkakton pasiguri dhe mosnjohje të dispozitave ndër praktikuesit; • formulim i paqartë dhe i papërshtatshëm i dispozitave që përkufizojnë mbulimin e vetë pastrimit paragrafi (4.2) i nenit 32; nevojitet harmonizimi në mes Ligjit LPP dhe KP përkitazi me konceptet dhe terminologjinë për veprat e ndërlidhura; dhe • çështjet e efikasitetit: <ul style="list-style-type: none"> - shmangia nga tatimi është praktikisht e përjashtuar nga një gamë e veprave penale potenciale kryesore të PP; - vetë pastrimi konsiderohet të jetë i pandjekur penalisht së bashku me veprën penale kryesore; dhe - zbatimi efektiv i veprës penale PP nuk mund të vlerësohet për shkak të statistikave të paplotësuara për vitet para 2013 dhe mungesa e informacionit të detajuar shtesë në lidhje me rastet pezull.
R.2 Përgjegjësia për veprat penale të PP	PP	<ul style="list-style-type: none"> • pasiguri serioze në legjislacion në lidhje me elementet themelore të përgjegjësisë penale të subjekteve (pa marrë parasysh a varet nga përgjegjësia e personit fizik); • dispozita sanksionuese joefikase e të buta për subjektet juridike për vepra penale (shkalla e ulët e dënimit); • nevojitet harmonizimi në mes Ligjit LPP dhe KP përkitazi me konceptet dhe terminologjinë për veprat e ndërlidhura; • njohuria standarde e zbatueshme në rastet e veprave penale të PP (Ligji për LPP/LFT kundrejt KP); dhe

Rekomandimi	Klasifikimi	Përmbledhje e faktorëve bazë për klasifikim
		<ul style="list-style-type: none"> • elementet themelore të përgjegjësisë penale të subjekteve dhe ato të ndërlidhura me personat fizikë (neni 34 i Ligjit për LPP/LFT kundrejt nenit 40 të Kodit Penal / neni 5 i PPPF).
R.3 Sekuestrimi dhe konfiskimi	MP	<ul style="list-style-type: none"> • nuk ekziston ndonjë procedure apo standard i provës në KPP që lejon konfiskimin e mjeteve që përdoren për vepra penale; • ndonëse dispozitat e konfiskimit nga pala e tretë të përfshira në KP përmbushin standardet ndërkombëtare, nenet mbështetëse të KPP janë në kontradiktë me këto dispozita; • standardi i provës për palët e treta <i>bona fide</i> është në mënyrë të paarsyeshme i lartë, shpeshherë e bën të pamundshme për atë që të dëshmojë të drejtat e tyre legjitime në lidhje me pasurinë; • nuk ekziston ndonjë autoritet për ndërmarrjen e hapave për parandalimin apo anulimin e veprimeve, kontraktore apo të tjera, kur personat e përfshirë e dinin apo do të duhej ta dinin që, si pasojë e këtyre veprimeve, autoritetet do të paragjykonin në aftësinë e tyre për të rimarrë pasurinë që i nënshtrohet konfiskimit; • efikasiteti i masave ekzistuese konsiderohet si i ulët për shkak të pamjaftueshmërisë së ndjekjeve penale që rezultojnë në nivele të ulëta të konfiskimit të ardhurave nga krimi; • nuk mbahen të dhëna statistikore kuptimplote për pasurinë e sekuestruar dhe konfiskuar, duke e bërë të vështirë matjen e saktë të nivelit të efikasitetit të regjimit; • autoritetet e zbatimit të ligjit dhe autoritetet prokuroriale nuk ndërmarrin në mënyrë aktive ndjekjen e pasurisë dhe kthimin e saj kur ndjekin krimet monetare.
Masat parandaluese		
R.4 Ligjet e fshehtësisë janë në përputhje me rekomandimet	KP	<ul style="list-style-type: none"> • ekziston nevoja për një qartësi ligjore për përmirësimin e fshehtësisë për BQK në lidhje dhe për qëllime të dispozitave të Ligjit për LPP/LFT përtej çështjeve të kujdesshme.
R.5 Kujdesi i duhur ndaj klientit	PP	<ul style="list-style-type: none"> • Ky raport shpreh shqetësimin në lidhje me vlefshmërinë e Letrës këshilluese 2007/1 dhe Rregullës X të BQK në kontekst të asaj që Rregullorja e UNMIK-ut Nr. 2004/2 është shfuqizuar tërësisht; • Ky raport gjithashtu shpreh shqetësimin për përkufizimin e "institucionit financiar" në ligjet gjegjëse e që dallon në disa raste; <p><i>Mangësi të veçanta në rekomandimin 5;</i></p> <ul style="list-style-type: none"> • Paqartësia ligjore për të zbatuar plotësisht masat e kujdesit të duhur ndaj klientit; • Nuk ka ndalim të shprehur qartë për mbajtjen e xhirollogarive me emra fiktivë; • Pragu për transferime nuk është i qartë; • Kur shfaqen dyshime për vërtetësinë apo mjaftueshmërinë e identifikimit e mëparshëm të klientit, të dhënat zbatohen vetëm për transaksionet e rastësishme;

Rekomandimi	Klasifikimi	Përmbledhje e faktorëve bazë për klasifikim
		<ul style="list-style-type: none"> • Detyrim i pamjaftueshëm ligjor për identifikimin e mbajtësit të së drejtës së pronësisë për marrëveshjet ligjore dhe polisat e sigurimit jetësor; • Mungesa e udhëzimit mbi detyrimin për të kuptuar pronësinë dhe strukturën e kontrollit të klientit; • Detyrim i pamjaftuar për të kuptuar qëllimin dhe natyrën e menduar të marrëdhënies afariste; • Fuqizimi i detyrimit për të ushtruar mbikëqyrjen e vazhdueshme të marrëdhënieve afariste në të gjitha rrethanat përtej klientëve me rrezik të lartë; • Mungesa e udhëzimeve për zbatimin e qasjes së bazuar në rrezik; • Mospërputhjet në kohën e procesit të verifikimit kundrejt kohës së procesit të identifikimit; • Dështimi për të përfunduar procesin e KDK zbatohet vetëm për procesin e verifikimit; • Dështimi për të përfunduar KDK ku nuk mbulohet ashtu siç duhet marrëdhënia afariste tashmë ekzistuese; • Detyrimi për të zbatuar KDK ndaj klientëve ekzistues është e vjetërsuar dhe përcaktohet vetëm me anë të Rregullës X në lidhje me rregulloret e shfuqizuara të UNMIK-ut; • Shpërndarja më e mirë dhe zbatimi i listave të personave të caktuar dhe; • Çështjet e efikasitetit në lidhje me fushëveprimin dhe gjerësinë e zbatimit të KDK, identifikimit të mbajtësit të së drejtës së pronësisë dhe zbatimit të qasjes së bazuar në rrezik.
R.6 Personat ekspozuar politikisht	PP	<ul style="list-style-type: none"> • Mungesa në përkufizimin e PEP; • Mungesa e qartësisë ligjore mbi zbatimin e masave të shtuara për PEP e në Kosovë; • Nuk ekziston detyrimi për të identifikuar nëse një mbajtës i së drejtës së pronësisë është apo bëhet PEP; • Nuk ekziston detyrimi për miratimin e drejtuesve të lartë për vazhdimin e marrëdhënieve afariste me një PEP; • Nuk ekziston detyrimi për të pasur sisteme të duhura të menaxhimit të rrezikut; • Detyrimi ligjor për identifikimin e burimit të pasurisë nuk është i qartë; • Çështjet e efikasitetit lidhur me përkufizimin e PEP, udhëzimet për mbikëqyrjen e vazhdueshme dhe statusin e mbajtësit të së drejtës së pronësisë.
R.7 Banka korresponduese	KP	<ul style="list-style-type: none"> • Nuk ka përkufizim të marrëdhënies së bankës korresponduese; • Mungesa e qartësisë ligjore në dallimin mes bankës "korresponduese" dhe "responduese"; • Mungesa e detyrimit për të identifikuar nëse banka e huaj ("korrespondente") i është nënshtruar hetimit PP dhe FT apo veprimi rregullativ; dhe • Brenga mbi efektshmërinë.
R.8 Teknologjitë e reja	KP	<ul style="list-style-type: none"> • paqartësia ligjore mbi zbatimin e marrëdhënieve afariste jo sy më sy;

Rekomandimi	Klasifikimi	Përmbledhje e faktorëve bazë për klasifikim
dhe biznesi jo sy-më sy		<ul style="list-style-type: none"> • brengat përcjellëse të efektshmërisë.
R.9 Palët e treta dhe prezantuesit	MP	<ul style="list-style-type: none"> • mungesa e dispozitave të qarta ligjore; • mungesa e kriterëve për mbështetje që bëhet në praktikë; • implikimet e efektshmërisë për sistemin.
R.10 Mbajtja e shënimeve	MP	<ul style="list-style-type: none"> • Mungesa e dispozitave për fillimin e periudhës së ruajtjes për transaksionet e ndërlidhura të rastësishme; • Mungesa e udhëzimeve për metodologjinë e ruajtjes së shënimeve; • Mungesa e kompetencave ligjore për vazhdimin e periudhës 5-vjeçare të ruajtjes për transaksionet dhe shënimet identifikuese sipas nevojës; • Papajtueshmëri me standardet ndërkombëtare për kohën e fillimit të periudhës së ruajtjes për shënimet identifikuese; • Paqartësi në lidhje disponueshmërinë e shënimeve për autoritetet kompetente si dhe; • Çështjet e efikasitetit lidhur me dispozitat ligjore kontradiktore apo që mungojnë dhe niveli i pabarabartë ndër të gjitha subjektet raportuese.
R.11 Transaksionet e pazakonta	PU	<ul style="list-style-type: none"> • Nuk ka kërkesa për të ekzaminuar prapavijën dhe qëllimin e transaksioneve; • Nuk ka kërkesa të qarta për mbajtjen e të gjeturave të ekzaminimit, dhe; • Brengat e efektshmërisë që dalin nga dispozitat ligjore të limituara dhe udhëzimet e zbatimit;
R.12 BPCJF-të- R.5, 6 & 8-11	MP	<ul style="list-style-type: none"> • Shumica e dobësive të identifikuara për sektorin financiar sipas R.5, R.6 dhe R.8-R.11 zbatohen; • Nevoja për të përforcuar vetëdijen e detyrimeve sipas ligjit • Paqartësi ligjore në Ligjin për LPP/LFT mbi zbatimin e Rekomandimeve relevante; • Mungesa e qartësisë mbi atë se kush përbën klient për disa BPCJF siç janë OJQ-të dhe Subjektet Politike; • Mungesa e qartësisë mbi statusin e shtëpive të lojërave dhe objekteve të licencuara të lojërave të fatit si subjekte raportuese; • Fushëveprimi i masave të LPP/LFT për profesionin e kontabilistit nuk duket se mbulon situatat e përfshira nga Rekomandimi i FATF-së; • Mungesa e qartësisë ligjore mbi zbatimin e detyrimeve shtesë sipas Ligjit për LPP/LFT për disa BPCJF, dhe • Mungesa e përgjithshme e detyrimeve sipas Ligjit LPP prandaj edhe mungesa e efektshmërisë; • Çështje të efektshmërisë që dalin nga kjo.
R.13 Raportimi i transaksioneve të dyshimta	PP	<ul style="list-style-type: none"> • Nuk ekziston asnjë detyrim për raportim në situatat kur informacioni në dispozicion tregon PP apo FT; • Nuk ekziston asnjë detyrim për raportim të transaksioneve të dyshuara se kanë lidhje me FT; • Numri i ulët i RTD; • Shqetësime për mosdorëzimin e RTD dhe RTPG;

Rekomandimi	Klasifikimi	Përmbledhje e faktorëve bazë për klasifikim
		<ul style="list-style-type: none"> Brenga mbi rezultatin e RTD-ve që do të mund të përfshinin çështje tatimore, dhe Çështjet e efikasitetit lidhur me cilësinë dhe sasinë e Raportimit të RTD dhe Raportimit të RTPG të dyshimta, hetimin e RTD-ve që mund të ndërlihen me çështje tatimore dhe mungesa e mbikëqyrjes efektive.
R.14 Mbrojtja dhe moszbulimi	MP	<ul style="list-style-type: none"> Nuk është e qartë nëse mbrojtja për zbulim zbatohet për drejtorët, zyrtarët dhe punonjësit, e përkohshëm apo të përhershëm; Ndalimi e zbulimit nuk zbatohet për bankat dhe institucionet financiare në cilësinë e subjekteve; Paqartësia ligjore mbi ndalimin dhe dënimet për bankat dhe institucione financiare; Ndalimi i zbulimit nuk përcakton saktësisht nëse zbatohet edhe për punonjësit e përhershëm dhe të përkohshëm; Ndalimi i zbulimit mbulon situatat kur vetë Raporti i jepet palës së tretë; Ndalimi i zbulimit nuk mbulon situatat kur kryhet apo mund të kryhet një hetim; Pasiguria ligjore për mbrojtjen e të dhënave personale të punonjësve të cilët hartojë raportin apo sigurojnë informacionin; Kufizimet në heqjen e ndalimit të zbulimit në rrethana të veçanta, si dhe Çështjet e efikasitetit për shkak të dallimeve në standardin ndërkombëtar.
R.15 Kontrollet brendshme, pajtueshmëria dhe auditimit	PP	<ul style="list-style-type: none"> Mungesa e kriterëve të duhura për caktimin e zyrtarit të pajtueshmërisë; Mungesa e përkufizimit të duhur të roleve dhe përgjegjësisë të zyrtarit të pajtueshmërisë; Mungesa e dispozitave të duhura ligjore për kompetencat e zyrtarit të pajtueshmërisë për qasje në kohë në informacion; Funksioni i auditimit të brendshëm i kufizuar në testimin e sistemit të raportimit dhe identifikimit sipas Ligjit për LPP/LFT; Mungesa e statistikave mbi trajnimin; Paputhshmëria ligjore në detyrimet e kontrollimit për të punësuarit e rinjë; dhe Çështjet e efektshmërisë që dalin nga paqartësitë në Ligjin për LPP/LFT; udhëzimi i papërshtatshëm dhe mungesa e statistikave mbi trajnimin.
R.16 BPCJF-të-R.13-15 & R. 21	MP	<ul style="list-style-type: none"> Nga disa BPCJF nuk kërkohet të dorëzojnë RTD kur ato dyshojnë apo kanë arsye të bazueshme të dyshojnë se fondet janë të ardhura nga një aktivitet kriminal; Nga BPCJF-të nuk kërkohet të raportojnë situatat kur informacioni në dispozicion tregon se një person mund ose mund të ketë qenë i përfshirë në PP apo FT; Nga BPCJF-të nuk kërkohet të raportojnë transaksione apo persona të dyshuar si të lidhur me FT; Drejtorëve, zyrtarëve dhe punonjësve të disa BPCJF-

Rekomandimi	Klasifikimi	Përmbledhje e faktorëve bazë për klasifikim
		<p>ve nuk iu lejohe shpalesja e faktit se një RTD ose informacion i ngjashëm është duke u raportuar ose po i ofrohet NJIF-it;</p> <ul style="list-style-type: none"> • Ndalimi i shpalesjes nuk imponohet mbi entitetet e BPCJF-së si të tilla; • Paqartësia me standardet ndërkombëtare mbi rrethanat për ndalimin e shpalesjes; • Disa BPCJF nuk duhet të krijojnë dhe mbajnë procedura, politika dhe kontrole të brendshme për të parandaluar PP dhe FT, dhe t'iu komunikojnë këto punojësve të tyre; • Nga BPCJF-të nuk kërkohet të krijojnë rregullime të duhura të menaxhimit të pajtueshmërisë; • Nga BPCJF-të nuk kërkohet të emërojnë një zyrtar të pajtueshmërisë prandaj nuk ka dispozita për zyrtar të pajtueshmërisë për të vepruar në mënyrë të pavarur dhe të raportojnë tek menaxhmenti i lartë mbi nivelin e ardhshëm raportues të zyrtarit të pajtueshmërisë apo bordit të drejtorëve; • Nga disa BPCJF nuk kërkohet të mbajnë një funksion auditimi me burime të duhura dhe të pavarur; • Kërkesa për të krijuar programe të trajnimeve të vazhdueshme për punonjësit nuk imponohet mbi të gjitha kategoritë e BPCJF-ve; • Nga shumica e BPCJF-ve nuk kërkohet të kenë procedura të shqyrtimit për të siguruar standarde të larta kur punësojnë punonjës; • BPCJF-të nuk këshillohen mbi bregat në lidhje me dobësit në sistemet e LPP/LFT të vendeve/juridiksioneve të tjera; • Nuk ka detyrim për të dokumentuar gjetjet e analizave për transaksione të mëdha komplekse; • Nuk ka dispozita për autoritetet kompetente relevante për të ndërmarrë kundërmasa në rrethanat kur një vend apo juridiksion nuk zbaton ose zbaton në mënyrë të pamjaftuar Rekomandimet e FATF-së; dhe • Çëshjet e efektshmërisë që ndërlidhen me: <ul style="list-style-type: none"> - Numrin jashtëzakonisht të vogël të RTD-ve të dorëzuara; - Vetëdijesimi shumë i ulët i BPCJF-ve; dhe - Mungesa e mbikëqyrjes.
<p>R.17 Dënimet</p>	<p>PP</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Brenga për zbatueshmërinë e disa dispozitave të Ligjit për qëllime të sanksionimit administrativ; • Brenga për veprat e dyfishuara penale në Ligjin për LPP/LFT dhe ligjet e veçanta financiare me ndëshkime të ndryshme; • Moszbatueshmëria e sanksioneve sipas nenit 31A dhe 31B për subjektet raportuese të cilat nuk janë në formën e personit juridik; • Paqartësia ligjore në zbatimin e ndëshkimeve sipas nenit 31A dhe 31B për shkeljet e detyrimeve që nuk mbulojnë me Ligjin për LPP/LFT; • Paqartësia ligjore mbi përcaktimin e një autoriteti kompetent për vendosjen e sanksioneve administrative sipas nenit 31A dhe 31B; • Paqartësia ligjore mbi zbatimin e sanksioneve administrative dhe të tjera për drejtorët dhe

Rekomandimi	Klasifikimi	Përmbledhje e faktorëve bazë për klasifikim
		<p>drejtuesit e lartë të subjekteve raportuese;</p> <ul style="list-style-type: none"> Mungesa e shkallëve të sanksioneve disiplinore administrative; Brenga për zbatueshmërinë e sanksioneve administrative dhe të tjera të kujdesit sipas ligjeve të veçanta financiare për qëllimet e Ligjit për LPP/LFT; si dhe Çështjet e efektshmërisë që rrjedhin nga papërshtatshmëia e regjimit sanksionues dhe mungesa e zbatimit të sanksioneve.
R.18 Bankat guaskë	PP	<ul style="list-style-type: none"> Vërejtje: <i>Gjatë vlerësimit të respektimit të Rekomandimit 18, Raporti ka analizuar dispozitat për licencimin e bankave dhe institucioneve financiare në ligjet dhe rregulloret gjegjëse për bankat;</i> Mungesa e qartësisë ligjore në dallimin mes bankave korrespondente dhe respondente; Nuk ka përkufizim të marrëdhënies bankare korrespondente; Nuk ka detyrim për bankat që të sigurojnë që institucionet respondente nuk lejojnë që llogaritë e tyre të përdoren nga bankat guaskë; si dhe Brengat e efektshmërisë për shkak të mungesës së qartësisë ligjore.
R.19 Format e tjera të raportimit	P	
R.20 Teknikat e menaxhimit të parasë së gatshme	PP	<ul style="list-style-type: none"> Nuk ka strategji të dokumentuar me synime e qëllime për zvogëlimin e përdorimit të parasë së gatshme; Përdorimi i gjerë i bankënotave me prerje të mëdha; Nuk ka mundësi për debitim dhe kreditim direkt përmes sistemit bankar; Konfliktet në statistika mbi valutën e lëshuar dhe valutën e depozituar; Lëvizjet e mëdha ndërkufitare të valutës që nuk kanë shpjegime; Mungesa e dukshme e efektshmërisë në monitorimin e përputhshmërisë me dispozitën e nenit 13 të Ligjit për Administratën Tatimore dhe lëvizjen e valutës mes kufijve.
R.21 Vëmendje e veçantë për vendet e treta të rrezikut	PP	<ul style="list-style-type: none"> detyrimet nuk zbatohen për marrëdhëniet me "institucionet e tjera financiare"; mungesa e udhëzimit mbi përcaktimin e vendeve me rrezik të lartë; nuk ka kërkesa për ekzaminimin e prapavijës dhe qëllimit të transaksionit; nuk ka kërkesa të qarta për mbajtjen e të gjeturave të ekzaminimit; nuk ka dispozita ligjore ose të tjera për autoritetet të zbatojnë kundërmasa; brengat e efektshmërisë që dalin nga dispozita ligjore dhe udhëzimet zbatuese të kufizuara.
R.22 Degët dhe filialet e	MP	<ul style="list-style-type: none"> Paqartësia ligjore tek referenca në "ndryshe nga bankat e huaja" në nenin 11 në Ligjin mbi Bankat;

Rekomandimi	Klasifikimi	Përmbledhje e faktorëve bazë për klasifikim
huaja		<p>dhe</p> <ul style="list-style-type: none"> Mungesa e dispozitave ligjore apo rregullatore për masat e LPP/LFT për degë dhe filiale jashtë Kosovës.
<p>R.23</p> <p>Rregullimi, mbikëqyrja dhe monitorimi</p>	<p>PP</p>	<ul style="list-style-type: none"> Mungesa e mandatit ligjor për autoritetin kompetent mbikëqyrës për sektorin financiar sipas nenit 36A për të lëshuar rregulla dhe rregullore për LPP/LFT; Nuk ka detyrim për të informuar BQK-në për lirim nga aksionet; Nevoja për të përforcuar kriteret për miratimin e ndryshimeve në aksione në lidhje me çështjet e LPP/LFT-së; Dallimet në përkufizimin e "institucionit financiar"; Paqartësia ligjore në kërkesat e licencimit për disa institucione financiare; Numri i vogël i vizitave në terren; si dhe Çështje të tjera përcjellëse të efektshmërisë në lidhje me: <ul style="list-style-type: none"> Burimet njerëzore për autoritetet mbikëqyrëse janë të pamjaftueshme, duke ndikuar kështu në efektshmëri; Mungesa e programeve relevante të trajnimit për personelin mbikëqyrës ndikon në efektshmëri; Nevoja që autoritetet të mbajnë statistika më kuptimplote, përndryshe efektshmëria nuk mund të gjykohej në mënyrën e duhur.
<p>R.24</p> <p>Rregullimi, mbikëqyrja dhe monitorimi i BPCJF-ve</p>	<p>MP</p>	<ul style="list-style-type: none"> Nuk ka përkufizim të asaj se çka përbën "aksionar të rëndësishëm"; Paqartësi në nivelin e aksionarëve për identifikimin e zyrtarëve, drejtorëve dhe aksionarëve të kompanive private dhe të kuotuarat; Mungesa e kompetencave ligjore për NJIF për të zbatuar qasje mbikëqyrëse të bazuar në rrezik dhe rrjedhimisht moszbatimi i qasjes së bazuar në rrezik; Numri i vogël i vizitave të pajtueshmërisë në terren nga NJIF; Mungesa e autoritetit mbikëqyrës të emëruar për kompanitë e ndërtimit si subjekte raportuese sipas Ligjit për LPP/LFT; Mungesa e një game të sanksioneve që duhet zbatuar në mënyrë proporcionale me peshën e një veprë penale; Nuk ka kompetenca të duhura të zbatimit dhe sanksionimit kundër drejtorëve dhe menaxhmentit të lartë të BPCJF-ve për dështimin për të qenë në pajtim me dispozitat e Ligjit për LPP/LFT; Paqartësia ligjore mbi kompetencat e përgjithshme të NJIF për të ndërmarrë vizita të pakushtëzuara jashtë terrenit; Mungesa e manadtit për NJIF për të ndërmarrë ekzaminime jashtë terrenit.
<p>R.25</p> <p>Udhëzimet dhe informacionet/përgjigjet</p>	<p>PP</p>	<ul style="list-style-type: none"> Mungesa e udhëzimit të përgjithshëm brenda kontekstit të Metodologjisë që ndihmon subjektet raportuese të tjerë nga sektori financiar në përmbushjen e detyrimeve të tyre; Mospërputhshmëria në Ligjin për LPP/LFT që kërkon nga të gjitha subjektet raportuese të zhvillojnë lista të

Rekomandimi	Klasifikimi	Përmbledhje e faktorëve bazë për klasifikim
		<p>treguesve të transaksioneve të dyshimta;</p> <ul style="list-style-type: none"> • Mospërputhshmëria në Ligjin për LPP/LFT për lëshimin e udhëzimeve vetëm për "profesionistët e mbuluar" dhe kazinotë dhe bastoret e tjera; • Mungesa e mandatit ligjor për autoritetet kompetente sipas Ligjit për LPP/LFT ndryshe nga NJIF, të lëshojnë udhëzime dhe rregullore; dhe • Mungesa e mandatit ligjor për NJIF për të ofruar përgjigje.
Masat institucionale dhe të tjera		
<p>R.26</p> <p>NjIF dhe funksionet e saj</p>	<p>PP</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Qëllimi dhe mënyra e qasjes së NjIF-it në bazat e ndryshme të të dhënave janë të pamjaftueshme dhe negativisht ndikojnë në funksionin analitik të Njesisë; • Paqartësia në kompetencat e NjIF-it për të kërkuar informata shtesë nga subjektet raportuese hap sfida ligjore; • NjIF-i i Kosovës duhet të konsiderojë miratimin e Parimeve të grupit të Egmontit për shkëmbimet ndërkombëtare të informatave; • Mungesa e informatave kthyesë nga zbatuesit e ligjit ndaj informatave të dhëna nga NjIF-i negativisht ndikon në efektivitetin e kësaj Njesisë; • Mungesa e statistikave mbi rezultatet e informatave të dhëna nga NjIF-i nuk lejon gjykimin e drejtë lidhur me efektivitetin dhe rëndësinë e analizave të NjIF-it; • Informatat e pamjaftueshme specifike dhe strategjike kthyesë si dhe e udhëzimeve për subjektet raportuese shpjen në cilësinë e dobët të RTD-ve dhe numër të madh të informatave shtesë duke vënë ngarkesë shtesë në të dyja palët – NjIF-in dhe sektorët përkatës, si dhe duke ndikuar në zvogëlimin e efikasitetit; dhe • Nevoja që vazhdimisht të kërkohen informata shtesë (rrjedhë nga cilësia e dobët dhe RTD-të joinformuese) vë ngarkesë të burimeve mbi NjIF-in, duke ndikuar negativisht në efikasitetin e saj.
<p>R.27</p> <p>Autoritetet e zbatimit të ligjit</p>	<p>PP</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Mungesa e statistikave të unifikuara e bën të pamundur gjykimin me saktësi të plotë të efikasitetit të hetimeve dhe të ndjekjes penale të PP; • Rritja e numrit të rasteve në PSRK që kanë të bëjnë me rastet e PP tregon mungesën e burimeve dhe nivelin e ulët të efikasitetit; • PK vetëm sa ka filluar të ofron NJIF-it informata kthyesë për rastet, prandaj matja e efikasitetit të përgjithshëm të sistemit nuk mund të bëhet; • Prokuroria nuk i ofron asnjë informatë kthyesë policisë dhe organeve të tjera të zbatimit të ligjit mbi rezultatet e ndjekjes penale; • Rënia e madhe e numrit të rasteve të PP të raportuara nga ana e policisë në PSRK gjatë vitit 2012 tregon rënien e efikasitetit të policisë në ndjekjen e PP; • Ekziston mungesa e vetëdijesimit në polici në lidhje me nevojën për të ndjekur në mënyrë proaktive të ardhurat kriminale kur ato kanë të bëjnë me krimin e përvetësimit; • Ekziston mungesa e vetëdijesimit në PSRK në lidhje

Rekomandimi	Klasifikimi	Përmbledhje e faktorëve bazë për klasifikim
		<p>me nevojën për të ndjekur PP; dhe</p> <ul style="list-style-type: none"> Nuk ekziston kompetencë e qartë për të shtyrë apo për të hequr arrestimin me qëllim të mbledhjes së dëshmive apo identifikimit të personave të tjerë të përfshirë.
<p>R.28 Kompetencat e autoriteteve kompetente</p>	<p>KP</p>	<p><i>Efikasiteti:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> Mungesa e aktakuzave dhe dënimeve për rastet e PP nuk lejon të marrin në konsideratë që, kur të ndërmerren hetimet e PP dhe veprave të ndërlidhura, autorizimet e organeve kompetente për të marr dokumentet dhe informatat për përdorimin në hetimet dhe përndjekjet dhe veprimet e lidhura është tërësisht efikas.
<p>R.29 Mbikëqyrësit</p>	<p>MP</p>	<ul style="list-style-type: none"> Mungesa e një mandati ligjor për BQK-në për të zbatuar kompetenca mbikëqyrëse prudenciale për qëllime të Ligjit për LPP/LFT; Mungesa e një madati për NJIF për të kryer inspektime jashtë vendit të ngjarjes; Paqartësia ligjore mbi kompetencat e përgjithshme të NJIF për të ndërmarrë ekzaminime të pakushtëzuara në terren; Mospasja e kompetencave të duhura për zbatim dhe shqiptim të sanksioneve ndaj drejtorëve e drejtuesve të lartë; Çështje të efikasitetit që dalin për shkak të: <ul style="list-style-type: none"> Burimet njerëzore për autoritetet mbikëqyrëse janë të pamjaftueshme duke ndikuar kështu në efikasitet; Mungesa e programeve relevante të trajnimit; Nevoja për autoritetet të mbajnë statistika më kuptimplota, përndryshe efektshmëria e mbikëqyrjes nuk mund të gjykohet në mënyrën e duhur.
<p>R.30 Burimet, integriteti dhe trajnimet</p>	<p>MP</p>	<ul style="list-style-type: none"> Shtimi i lëndëve të PSRK në lidhje me rastet e PP tregon mungesën e burimeve dhe nivelet e ulëta të efikasitetit; Personeli i papërshtatshëm në njësinë e specializuar për PP në PK ndikon në efikasitet; Nuk ka vetëdijesim/kapacitet të mjaftueshëm në polici në lidhje me nevojën për të ndjekur në mënyrë aktive pasurinë e fituar me vepra penale kur trajtojnë krimet monetare; Personeli në numër të vogël ndikon në efikasitetin e DK; Burimet njerëzore për BQK-në dhe NJIF-in për qëllimet e LPP/LFT janë të papërshtatshme dhe kështu ndikojnë në efikasitet; Buxhet i papërshtatshëm për NJIF, që sipas Planit të Performancës dhe Resurseve të NJIF 2014-2016 nuk është i nivelit të kënaqshëm dhe krijon vështirësi për NJIF për të ekzekutuar mandatin e tij; Mungesa e programeve gjegjëse të trajnimit për personelin mbikëqyrës ka ndikim në efikasitet.
<p>R.31 Bashkëpunimi kombëtar</p>	<p>PP</p>	<ul style="list-style-type: none"> Informatat kthyesë efektive, ndarja e informatave dhe bashkërendimi në mes të autoriteteve janë shumë të reja që të mund të matet efikasiteti i përgjithshëm të regjimit LPP; Mungesa e bashkërendimit në nivelin e planifikimit

Rekomandimi	Klasifikimi	Përmbledhje e faktorëve bazë për klasifikim
		<p>strategjik dhe politikëbërjes në mes të institucioneve kyçe (KPK dhe MF);</p> <ul style="list-style-type: none"> • Strategjia Kombëtare nuk është zbatuar ende si duhet dhe dhe ZKLKE është shumë e re për t'u konsideruar si efektive; • Kanalet efektive praktike të bashkëpunimit mbi çështjet rregullative dhe mbikëqyrëse janë shumë të reja për t'u konsideruar efektive.
<p>R.32</p> <p>Ruajtja e të dhënave statistikore</p>	<p>MP</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Duhet të fuqizohet detyrimi për të gjitha autoritetet kompetente, subjektet raportuese dhe personat dhe subjektet e tjera për të mbajtur të dhëna statistikore përmes një dispozite ligjore; • Nuk mbahen të dhëna statistikore kuptimplote për pasurinë e sekuestruar dhe konfiskuar, duke e bërë të vështirë matjen e saktë të nivelit të efikasitetit të regjimit; • Mungesa e të dhënave statistikore për rezultatet e raporteve të NJIF nuk mundëson vlerësimin e duhur të efikasitetit dhe rëndësisë së analizave të NJIF; • Mungesa e të dhënave të njësuara statistikore e bën të pamundshme vlerësimin e efikasitetit të hetimeve dhe ndjekjeve penale të PP me saktësi të plotë; • Ekziston nevoja që autoritetet mbikëqyrëse të mbajnë të dhëna statistikore më kuptimplote përndryshe nuk mund të vlerësohet efikasiteti i tyre ashtu siç duhet; • Efikasiteti nuk mundet të dëshmohej për shkak të mungesës së të dhënave statistikore gjithëpërfshirëse për kërkesat për NNJ lidhur me PP, veprat e ndërlidhura penale dhe FT; • Efikasiteti përkitazi me bashkëpunimin ndërkombëtar policor nuk mund të dëshmohej për shkak të mungesës së të dhënave statistikore gjithëpërfshirëse për kërkesat e ILECU-t (DBNZL) për PP, veprat e ndërlidhura penale dhe FT.
<p>R.33</p> <p>Personat juridikë – mbajtësit e së drejtës së pronësisë</p>	<p>PP</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Nuk ka detyrim direkt për të informuar ARBK-në për ndryshimet në aksionarë apo drejtorë menjëherë pasi të bëhen; • Brengat për saktësinë dhe afatshmërinë e informatave në dispozicion; • Brengat për kujdesin e duhur për themelues dhe aksionarë kryesorë; • Brengat për afatshmërinë e informatave në dispozicion për autoritetet kompetente; • Mungesa e procedurave për autoritetet kompetente përveç ATK, për identifikimin nëse një numër shoqëriish tregtare i përkasin të njëjtit individ; • Mungesa e procedurave për autoritetet kompetente për identifikimin e ndërlidhjeve mes shoqërive tregtare ku, përmes shtresave të pronësisë, disa kompani mund të jenë pronare të tjetrës; • Brengat për lehtësinë e regjistrimit; • Paqartësia ligjore mbi organizatat e huaja biznesore me aksione bartëse të jenë aksionar të shoqërive tregtare të regjistruara në Kosovë; • Paqartësia ligjore nëse një organizatë e huaj biznesore me aksione bartëse mund të regjistrojë një degë në Kosovë, dhe

Rekomandimi	Klasifikimi	Përmbledhje e faktorëve bazë për klasifikim
		<ul style="list-style-type: none"> Çështjet rezultuese të efektshmërisë.
R.34 Marrëveshjet Ligjore - Pronarët përfitues	PZ (i pazbatueshëm)	
Bashkëpunimi ndërkombëtar		
R.35 Zbatimi i Konventave	PZ	
R.36 Ndihma e ndërsjellë juridike (NNJ)	PP	<ul style="list-style-type: none"> Nuk ekzistojnë standarde të shërbimit për afatet e kthimit të përgjigjes ndaj kërkesave të huaja që mund të pengojnë efikasitetin e sistemit; Efikasiteti dhe afatet kohore nuk mund të demonstrohej për shkak të mungesës së të dhënave statistikore gjithëpërfshirëse dhe kuptimplota për kërkesat për NNJ lidhur me PP, veprat e ndërlydhura penale dhe FT; Lëndët e pazgjdhura përkitazi me kërkesat për NNJ që kërkojnë nxjerrjen e urdhrave gjyqësor.
R.37 Inkriminimi i dyfishtë	P	
R.38 NNJ mbi ngrirjen dhe konfiskimin	PP	<ul style="list-style-type: none"> Kosova nuk e ka marrë parasysht themelimin e një fondi për konfiskimin e pasurive në kuptim të KTH 38.5; Nuk ka marrëveshje për veprime të koordinuara të sekuestrimit dhe konfiskimit me vendet e tjera; Kosova nuk e konsideruar autorizimin e ndarjes së pasurive të konfiskuara me vendet e tjera kur konfiskimi është rezultat i veprimit të koordinuar të zbatimit të ligjit; Në mungesë të statistikave relevante, nuk është e mundur të përcaktohet nëse dhe në çfarë mase Kosova ofron përgjigje efektive dhe në kohë të kërkesave të huaja në lidhje me ngrirjen, sekuestrimin dhe konfiskimin.
R.39 Ekstradimi	PP	<ul style="list-style-type: none"> Futja e procedurave të konfliktit administrativ kundër vendimit përfundimtar të Ministritë të Drejtësisë shkakton procedura të gjata dhe të panevojshme dhe funksionim jo efektiv të regjimit të ekstradimit; Përveç kësaj, në mungesë të statistikave të duhura nuk është e mundur të përcaktohet nëse kërkesat e ekstradimit trajtohen pa ndonjë vonesë të nevojshme.
R.40 Format e tjera të bashkëpunimit ndërkombëtar	KP	<ul style="list-style-type: none"> Efikasiteti përkitazi me bashkëpunimin ndërkombëtar policor nuk mund të dëshmohej për shkak të mungesës së të dhënave statistikore gjithëpërfshirëse për kërkesat e ILECU-t (DBNZL) për PP, veprat e ndërlydhura penale dhe FT; Nuk ekzistojnë standarde të shërbimit për afatet e kthimit të përgjigjes ndaj kërkesave të huaja që mund të pengojnë efikasitetin e sistemit; NJIF i mungojnë kompetenca për të kërkuar nga subjektet e detyruara informacion bazuar në një

Rekomandimi	Klasifikimi	Përmbledhje e faktorëve bazë për klasifikim
		<p>kërkesë të një NJIF-i të huaj;</p> <ul style="list-style-type: none"> NJIF nuk ka kompetenca për të suspenduar ose shtyer një transaksion sipas kërkesës së një NJIF-i të huaj.
Nëntë Rekomandimet e Veçanta		
RV.I Zbatimi i instrumenteve të OKB-së	PZ	
RV.II Vepra penale e FT	PP	<ul style="list-style-type: none"> Dyfishimi i penalizimit të FT që shkakton fjalë të panevojshme dhe shpien në paqartësi serioze për praktikuesit; Financimi i një terroristi individual (për çfarëdo qëllimi) qartazi nuk është i paraparë në veprën e FT-së në KP; Terminologji jokonsistente dhe/apo e tepërt e përdorur në dispozitat lidhur me FT në KP; Mbulueshmëri e mangët e "aktit të terrorizmit" siç kërkohet nga paragrafi (1) i nenit 2 i Konventës kundër FT-së: <ul style="list-style-type: none"> Nuk ka mbulueshmëri të plotë dhe të përgjithshme të veprës "së përgjithshme" të terrorizmit si çështje e FT Mbulueshmëri e mangët e "veprave me traktat" si çështje e FT përmes kërkimit të një elementi shtesë të qëllimshëm Është e paqartë nëse përkufizimi i "aktit terrorist" në paragrafin (1) të nenit 135 shtrihet për veprat e ndërlidhura me terrorizëm (p.sh. rekrutimi për terrorizëm) në mënyrë që financimi i këtyre veprave gjithashtu të mund të konsiderohet vepër e FT-së; dhe Vargu i sanksioneve me të cilat vepra e FT në Ligjin për LPP/LFT është kërcënuar, duke përfshirë gjobën si dënimin në vete nuk mund të konsiderohet bindëse.
RV.III Ngrirja e pasurive terroriste	MP	<ul style="list-style-type: none"> Nuk ka asnjë ligj ose procedurë efektive dhe drejtpërdrejt të zbatueshme për ngrirjen e fondeve terroriste ose pasurive të tjera të personave apo subjekteve të caktuar në pajtim me RKS KB 1267/1988 dhe 1373 ose sipas procedurave të iniciuara nga vendi i tretë dhe për të siguruar se veprimet e ngrirjes të çojnë te fondet ose pasuritë të kontrolluara nga personat e caktuar; Nuk ka asnjë autoritet të përcaktuar me RKS KB 1373; Nuk ka asnjë sistem efektiv për veprime komunikuese nën mekanizmin e ngrirjes për sektorin financiar dhe nuk ka udhëzim praktik në këtë fushë; Nuk ka procedurë për vlerësimin e kërkesave për heqjen nga lista dhe për zhbllokimin e fondeve ose pasurive të tjera të personave të hequr nga lista ose subjekteve dhe persona a subjekteve të prekura pa qëllim nga mekanizmi i ngrirjes; Nuk ka procedurë për qasje të autorizuar të fondeve ose pasurive të tjera të ngrira në përputhje me RKS KB 1267/1988 dhe në pajtim me RKS KB 1452; Nuk ka procedurë specifike për kundërshtimin e

Rekomandimi	Klasifikimi	Përmbledhje e faktorëve bazë për klasifikim
		<p>veprimeve për ngrirje të marra në pajtim me RKS KB-të përkatëse;</p> <ul style="list-style-type: none"> Nuk ka masa për monitorimin e pajtueshmërisë me zbatimin e detyrimeve sipas RV.III dhe vënien e sanksioneve.
<p>RV.IV</p> <p>Raportimi dyshimeve financimit terroristit</p>	<p>MP</p>	<ul style="list-style-type: none"> Nuk ka detyrim raportimi në situatat ku informatat në dispozicion tregojnë veprimtari të mundshme të PP apo FT; Nuk ka detyrim raportimi për transaksionet e dyshuara të kenë lidhje me FT; Numri i vogël i RTD-ve; Brenga për mosdorëzimin e RTPG-ve të dyshimta si RTD; Brenga mbi rezultatin e RTD-ve të cilat mund të përfshijnë çështje tatimore; dhe Çështjet e efektshmërisë në lidhje me cilësinë dhe sasinë e raportimit të RTD-ve dhe raportimit të RTPG-ve të dyshimta- hetimi i RTD-ve të cilat mund të jenë të ndërlidhura me çështjet tatimore, dhe mungesa e mbikëqyrjes efektive.
<p>RV.V</p> <p>Bashkëpunimi ndërkombëtar</p>	<p>KP</p>	<ul style="list-style-type: none"> Problemet përkufizuese me vepra penale konkurruese të FT-së (p.sh. inkriminimi i pamjaftueshëm apo i paplotësuar i financimit të një terroristi individual) mund potencialisht të kufizojnë NNJ bazuar në inkriminimin e dyfishtë.
<p>RV.VI</p> <p>Kërkesat e LPP për shërbimet e transferimit të parave/shumave</p>	<p>PP</p>	<ul style="list-style-type: none"> Mungesa e mandatit ligjor për BQK-në si autoriteti relevant mbikëqyrës për monitorimin e sektorit financiar për qëllime të LPP/LFT për të zbatuar kompetencat e veta për qëllime të Ligjit për LPP/LFT; Pasiguria ligjore mbi llojin e agjentëve që mund të emërohen; Nuk ka detyrim për ofruesit e shërbimeve të TPV-ve për ruajtjen e listës së agjentëve; Mungesa e sanksioneve efektive, proporcionale dhe frenuese kur ofruesi i shërbimit TPV nuk është person juridik; Numri i vogël i ekzaminimeve në terren; dhe Çështjet e efektshmërisë që dalin kryesisht nga pasiguritë ligjore.
<p>RV.VII</p> <p>Rregullat transferit bankare</p>	<p>PP</p>	<ul style="list-style-type: none"> Mungesa e qartësisë ligjore për shkak të mungesës së përkufizimit të terminologjisë së përdorur; Nuk ka lidhje në masat e KDK në mes të nenit 19- <i>transferet bankare</i> dhe nenit 17- <i>kujdesi i shtuar ndaj klientëve</i>; Paqartësia ligjore në lidhje me mbajtjen e shënimeve në lidhje me transferet bankare për qëllime të Rekomandimit 10; Mungesa e udhëzimit për përdorimin e transfereve bankare në grumbuj dosjesh; Mosdetyrimi i bankave dhe institucioneve financiare të kenë procedura të vendosura të bazuara në rrezik si pjesë e qasjes së tyre në rrezik për të kontrolluar transaksionet e transfereve bankare; Brengat mbi zbatimin e sanksioneve siç analizohet sipas Rekomandimit 17;

Rekomandimi	Klasifikimi	Përmbledhje e faktorëve bazë për klasifikim
		<ul style="list-style-type: none"> • Përdorimi i pakushtëzuar i numrit unik të referencës; • Brengat e efektshmërisë që dalin nga dispozitat e kufizuara të nenit 19 të Ligjit KPP/LFT.
<p>RV.VIII Organizatave jofitimprurëse</p>	<p>MP</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Nuk është kryer vlerësimi i rrezikut për sektorin; • Nuk ekziston asnjë detyrim ligjor që autoritetet të ndërgjegjësojnë sektorin e OJQ-ve; • Mungesë e vizitave mbikëqyrëse; • Paqartësi ligjore për kompetencat mbikëqyrëse për OJQ sipas nenit 30 të Ligjit për LPP/LFT; • prandaj nuk ka mbikëqyrje të LPP/LFT; • Nuk ekziston detyrimi për të mbajtur informata për organizatën në baza të vazhdueshme në të gjitha instancat; • Nuk ekziston detyrimi për identifikimin dhe Raportimin e informacionit për pronarin (pronarët) e OJQ-së; • Nuk ekzistojnë dënime për të gjitha shkeljet sipas Ligjit për OJQ; • Kontradikta në mes të Ligjit për LPP/LFT dhe Ligjit për OJQ; • Nuk ekzistojnë procedura të kujdesit të duhur për themeluesit në fazën e regjistrimit; • Nuk ekzistojnë dispozita autorizuese për DRNOJQ për të kërkuar çfarëdo informacioni tjetër sipas nevojës; • Nuk ekzistojnë dispozita autorizuese për NJIF sipas Ligjit për LPP/LFT për të kërkuar çfarëdo informacioni tjetër sipas nevojës; • Shqetësime rreth identifikimit të OJQ-ve që duhet hetuar dhe prandaj ekziston mundësia e hetimit; • Çështje të efikasitetit si rrjedhojë e pikëpamjes së ngushtuar të DRNOJQ për përgjegjësitë e saj dhe për ndarjen e informacionit.
<p>RV.IX Deklarimi gjatë kalimit të kufijve dhe paraqitja</p>	<p>KP</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Duhet kushtuar rëndësi fuqizimit të mëtutjeshëm të DKve përmes alokimit të burimeve shtesë për të motivuar dhe lehtësuar plotësimin e vendeve të lira të punës, si dhe fuqizimin e integritetit të stafit; • Një vlerësim periodik i jashtëm "në formë për qëllimin" duhet të behet në lidhje me DKT e Kosovës në mënyrë që të vlerësohet funksioni, struktura, efektshmëria dhe vlera për para. Rezultatet duhet bere publike.

Tabela 2: Plani i veprimit i rekomanduar për përmirësimin e sistemit të LPP/LFT-së

Sistemi i LPP/LFT	Veprimet e Rekomanduara (të listuara sipas prioritetit)
1. Pjesa e Përgjithshme	Nuk kërkohet tekst
2. Sistemi Ligjor dhe Masat e Ndërlidhura Institucionale	
2.1 Kriminalizimi i Pastrimit të Parave (R.1)	<ul style="list-style-type: none"> • Ndryshimi i përkufizimeve ligjore në lidhje me pasurinë e fituar me atë të veprës penale në mënyrë që të eliminohet konfuzioni dhe hutia në këtë fushë; • Ripërkufizimi i nivelit të kërkuar të provës për krimin kryesor (neni 32 paragrafi (4.1)) dhe/apo ofrimi i udhëzimeve të duhura për praktikantët në këtë drejtim; • Riformulimi i dispozitave që përkufizojnë mbulimin e vetëpastrimit (neni 32 paragrafi (4.2)) në mënyrë që të përmirësohet mospapërshtatshmëria aktuale; • Rishqyrtimi i praktikës aktuale të prokurorisë në mënyrë që vetëpastrimi të ndiqet penalisht së bashku me veprën penale kryesore; • Harmonizimi i dispozitave përkatëse të Ligjit për LPP/LFT dhe KP, në kuptim të konceptit dhe terminologjisë në lidhje me veprat ndihmëse; • Ofrimi i një kriminalizimi të duhur për veprën penale të manipulimit të tregut dhe përfshirja e saj si vepër penale kryesore e PP; • Rishqyrtimi i qasjes prokuroriale me të cilën shmangia nga tatimi praktikisht përjashtohet nga gama e veprave penale kryesore potenciale.
2.2 Përgjegjësia për veprën penale të PP	<ul style="list-style-type: none"> • Ndryshimi i përgjegjësisë themelore penale të korporatave siç përcaktohet aktualisht me anë të legjislacionit (nëse apo jo varet mbi fajësinë e personit juridik); • Harmonizimi i dispozitave përkatëse të Ligjit për LPP/LFT dhe KPP në aspekt të konceptit dhe terminologjisë në lidhje me: • Standardin e njohurisë që zbatohet në rast të veprave penale të PP (Ligji për LPP/LFT kundrejt KP); • Gjërat thelbësore në lidhje me përgjegjësinë penale të korporatave dhe atë të personave fizikë të ndërlidhur (neni 34 i Ligjit për LPP/LFT kundrejt nenit 40 KP/Neni 5 i Ligjit për PPJVP); • Përshkrimi i sanksioneve më të rrepta (rritja e llojeve të gjobave) që zbatohen për entitetet ligjore për vepra penale.
2.3 Kriminalizimi i Financimit të Terrorizmit (RV.II)	<ul style="list-style-type: none"> • Kriminalizimi i dyfishtë i FT (në KP në një anë dhe në Ligjin e ndryshuar rishtazi për LPP/LFT në anën tjetër) duhet urgjentisht të adresohet nga autoritetet Kosovare (përfshirë edhe MD dhe MF) në mënyrë që të ofrohet një vepër penale e vetme, autonome dhe gjithëpërfshirëse e FT që përmbush të gjitha aspektet e RV II; • Ndryshimi i mbulesës aktuale të "aktit terrorist" (akti i terrorizmit etj) dhe ripërkufizimi i tij në pajtim të plotë me nenin 2 paragrafi (1) të Konventës FT përfshirë; • Ofrimin për një mbulesë të plotësuar dhe të përgjithshme të veprës penale "gjenerike" të terrorizmit;

Sistemi i LPP/LFT	Veprimet e Rekomanduara (të listuara sipas prioritetit)
	<ul style="list-style-type: none"> • Heqja e kërkesës të elementit shtesë të shkakut për "veprat e traktatit" si subjekt i FT; • Të bëhet e qartë se përkufizimi i "aktit terrorist" në nenin 135 paragrafi (1) shtrihet në veprat që kanë të bëjnë me terrorizmin (p.sh. rekrutimin për terrorizëm) në mënyrë që financimi i këtyre veprave mund të konsiderohet vepër penale e FT. • Veprimet e listuara më poshtë të gjitha i referohen kriminalizimit të FT siç ofrohet aktualisht me KP: • Kriminalizimi i financimit të një terroristi individual (për çfarëdo qëllimi) në veprën penale FT; • Ndryshimi dhe ri-formulimi i terminologjisë jo konsistente të përdorur në dispozitat që kanë të bëjnë me FT; • Veprimet e listuara më poshtë të gjitha i referohen inkriminimit të ri FT siç parashihet aktualisht me Ligjin për LPP/LFT: • Të ndryshohet dhe përmirësohet gama e sanksioneve penale që zbatohen për veprat penale të FT-së në mënyrë që gjoha të mos mund të shqiptohet si dënim më vete; • Të miratohen përkufizime të duhura për termat "terrorist" dhe "organizatë terroriste" në mënyrë që dispozitat përkatëse mbi veprën penale të FT-së të mund të zbatohen.
2.4 Konfiskimi, ngrirja dhe sekuestrimi i pasurisë së fituar përmes krimit (R.3)	<ul style="list-style-type: none"> • Kodi i Procedurës Penale duhet të ndryshohet për të përfshirë dispozita të cilat tregojnë standarde të provës që kërkohen për të mundësuar konfiskimin e instrumentaliteteve të synuara për përdorim në një vepër penale; • Kosova duhet të harmonizojë dispozitat e KP dhe KPP në lidhje me konfiskimet e palëve të treta. Në këtë rast, prioritet i duhet dhënë kornizës së vendosur në KP, e cila është në përgjithësi në përputhje me standardet ndërkombëtare, dhe nuk do të paraqiste probleme efektshmërie në lidhje me zbatimin, për dallim nga dispozitat e KPP; • Kosova duhet të ndryshojë dispozitat e KPP që rregullojnë mbrojtjen e të drejtave të personave të tretë në mirëbesim. Standardi i kërkuar i provës për palët e treta në mirëbesim për të dëshmuar të drejtat e tyre legjitime dhe qëllimet në lidhje me pasurinë duhet të zvogëlohet; • Kosova duhet të themelojë mekanizma për të parandaluar ose anuluar veprime, kontraktore ose të tjera, kur personat e përfshirë kanë ditur ose është dashur ta dinë që si rezultat i këtyre veprimeve autoritetet do të paragjykoreshin në aftësinë e tyre për t'i rimarrë pasuritë e konfiskuara; • Gjyqësori duhet të lejohet dhe të inkurajohet të marrë qasje proaktive në ndërmarrjen e masave të nevojshme, ku prokurori ka dështuar qartazi në një rrethanë të dukshme të rastit konkret të procedojë me sekuestrim dhe konfiskim të instrumentaliteteve/përfitimeve të njohura nga krimi; • Kosova duhet të ndryshojë komponentët relevante të strategjisë së LPP/LFT sa më shpejt që është e mundur, në veçanti lidhur me përmirësimin e rolit të

Sistemi i LPP/LFT	Veprimet e Rekomanduara (të listuara sipas prioritetit)
	<p>hetimeve financiare, mekanizmave të kthimit të pasurive dhe koordinimit mes agjencive në këto fusha;</p> <ul style="list-style-type: none"> • ZKLKE e paraparë sipas Strategjisë duhet të bëhet operacionale dhe e pajisur me staf sa më shpejtë që është e mundur në mënyrë që ta monitorojë dhe përmirësojë efektshmërinë e bashkëpunimit dhe koordinimit në mes të agjencive në fushën e krimeve financiare; • AAPSK, PK, KPK, KGJK duhet të mbajnë statistika të koordinuara me një nivel më të madh të detajeve mbi sasinë e pasurive të ngrira, të sekuestruara dhe të konfiskuara në lidhje me veprat penale të PP, FT, pasurive të fituara nga krimi dhe veprat penale kryesore; • Duket të ketë konsistencë të terminologjisë në tërë legjislacionin për t'i larguar paqartësitë, përfshirë mospërputhjet në mes të Ligjit për LPP/LFT, KP dhe KPP; • Zëvendësim i pasurive jo të fituara përmes veprës penale në lidhje me konfiskimin e të ardhurave/përfitimeve materiale nënkuptohet në nenin 97 paragrafi (1) të Kodit Penal. Kjo duhet të rihartohet për ta larguar çfarëdo dyshimi; • Urdhrat për Ngrirje të Përkohshme iniciohen nga Prokurori. Ka dispozita për ankesë nga ata të cilët preken nga Urdhri por nuk përmendet në mënyrë shprehimore në KPP që zbatimi i këtyre Urdhrave është <i>ex parte</i>. Gjuha e dispozitave relevante (neni 274 KPP) duhet të jetë e shprehur për ta hequr çfarëdo dyshimi; • Kosova duhet ta mendojë zbatimin e një sistemi të konfiskimit <i>in rem</i> të pasurisë së fituar përmes veprës penale. Ndryshimet në ligjin për kompetencat e zgjeruara të konfiskimit nuk e ofrojnë këtë.
2.5 Ngrirja e fondeve të përdorura për financimin e terrorizmit (RV.III)	<ul style="list-style-type: none"> • Hartimi dhe miratimi i ligjeve dhe procedurave efektive për ngrirjen e fondeve terroriste dhe pasurive të tjera të personave të caktuar dhe ndërmarrjeve në pajtim me RKS KB 1267/1988 dhe 1373 apo përmes procedurave të iniciuara nga vendet e treta dhe sigurimi që këto veprime të ngrirjes përfshijnë fondet apo pasuritë e kontrolluara nga personat e caktuar. • Themelimi i një autoriteti kompetent të caktuar për qëllime të RKS KB 1373. • Themelimi i një sistemi efektiv për komunikimin e veprimeve sipas mekanizmave të ngrirjes për sektorin financiar dhe ofrimi i udhëzimeve praktike të duhura në këtë fushë. • Vendosja e procedurave të duhura • Për të shqyrtuar heqjen nga lista dhe shkrirjen e fondeve dhe pasurive të tjera të personave apo të ndërmarrjeve të fshirë nga lista apo ndërmarrjeve dhe personave të prekur nga një mekanizëm i ngrirjes; • Për të autorizuar qasje në fondet apo pasuritë e tjera të ngrira sipas RKS KB 1267/1988 në pajtim me RKS KB 1452; • Dhe, për procedura specifike për të sfiduar veprimet e shkrirjes të marra sipas RKS KB përkatëse.

Sistemi i LPP/LFT	Veprimet e Rekomanduara (të listuara sipas prioritetit)
	<ul style="list-style-type: none"> Ofrimi i masave për monitorimin e përputhshmërisë me zbatimin e detyrimeve sipas RV.III dhe shqiptimi i masave.
<p>2.6 Njësitit i Inteligjencës Financiare dhe funksionet e tij (R.26)</p>	<ul style="list-style-type: none"> MF dhe Bordi Drejtues i NJIF duhet të marrë masa për ta lehtësuar dhe promovuar qëndrimin institucional të NJIF në lidhje me autoritetet e tjera. Numri i bazës së të dhënave në të cilat ka qasje NJIF duhet të zgjerohet. Këto baza të të dhënave ku NJIF i njihet qasje direkte duhet të jene të integruara në kornizën kryesore analitike të goAML për ta përmirësuar kualitetin, fushëveprimin, dhe shpejtësinë e analizave. NJIF duhet të marrë masa shtesë për ta rritur kualitetin e RTD dhe ta zvogëlojë barrën e kërkesave shtesë duke punuar me sektorin raportues, duke vazhduar së ofruari informacione të përgjithshme (tipologji) dhe të targetuar të shpërndarjes së RTD. Një sistem formal dhe i rregullt i informacionit mbi progresin e referimeve të NJIF duhet të zbatohet bashkërisht me PK, DK dhe Prokurorinë. Çështja duhet të konsiderohet si një prej prioriteteve nga Zyra Kombëtare për Zbatimin e Krimeve Ekonomike. Mungesa e statistikave të kuptimta që demonstrojnë rezultatet e shpërndarjeve të NJIF tek zbatimi i ligjit është zbrazëtia kryesore dhe duhet të përmirësohet nga autoritetet e Kosovës në një kohë sa me të shkurtër të mundshme përmes një përpjekje kolektive në mes të agjencive të udhëhequra nga Koordinatori Kombëtar i emëruar rishtazi për Zbatimin e Krimit Ekonomik. Publikimi i raportit vjetor nga NJIF duhet të vazhdojë të konsiderojë prioritet në mënyrë që të ngrihet vetëdija në lidhje me veprimtaritë e NJIF në mes të komunitetit me të gjere nder-agjencial, si dhe sektorit raportues. Ky raport duhet të përdoret, në mes të tjerash, si një mjet efektiv nga NJIF për të ofruar informacione për sektorin raportues, dhe kështu duhet gjithmonë të përfshijë informacione në lidhje me tipologjitë aktuale PP. Rekomandohet ndryshimi i tekstit të Ligjit për LPP/LFT për t'i bere kompetencat NJIF për të kërkuar informacione shtesë të padiskutueshme dhe të mos i nënshtrohen asnjë lloj interpretimi. NJIF duhet të zbatojë Parimet Egmont për Shkëmbim Informacionesh në komunikimin e tij me NJIF të huaj.
<p>2.7 Zbatimi i ligjit, prokuroria dhe autoritetet e tjera kompetente (R.27 dhe R.28)</p>	<ul style="list-style-type: none"> ZKZKE duhet të dizajnoje urgjentisht masa për bashkëpunim me të ngushte të NJIF/PK dhe monitoroje zbatimin e tij në mënyrë që ta ngrejë eficiencën në përdorimin e burimeve të NJIF nga PK. KPK duhet të mbajë statistika mbi arsyet pse rastet hudhen poshtë ose hetimet ndërpriten në mënyrë që të kuptojë si mundet të përmirësohet procesi në mënyrë që të rritet numri i vogël i aktakuzave për PP. Shtimi i personelit për njësitin për krime financiare dhe PP të PK; Zyrtari ndërlidhës i policisë i vendosur në NJIF pas nënshkrimit të MM duhet të jetë kanali kryesore i informacionit në mes të dy agjencive, në veçanti në

Sistemi i LPP/LFT	Veprimet e Rekomanduara (të listuara sipas prioritetit)
	<p>lidhje me ofrimin e informacioneve mbi progresin e rasteve të NJIF. Kjo duhet të specifikohet në mënyrë shprehimore në tekstin e MM. Përveç kësaj, NJIF duhet të mbajë konsultime dhe takime koordinuese të rregullta me njësitin e PP të PK mbi çështjet që kanë të bëjnë me përmbajtjen e materialit të ofruar.</p> <ul style="list-style-type: none"> • Shtimi i personelit për njësitin e krimeve financiare dhe pastrimin e parave në Policinë e Kosovës; • Prezantimi i kritereve objektive dhe transparente për emërimin/shkarkimin e Drejtorit të Përgjithshëm dhe top menaxhmentit të PK në mënyrë që të sigurohet pavarësia operationale e PK (shih përshkrimin në Raportin KK, Seksioni 2.3) • Rekomandohet adoptimi i udhërrëfimeve për Policinë në lidhje me miratimin e përfshirjes në veprimtari të jashtme të jashtëzakonshme të zyrtareve policor dhe vendosjen e një limiti për pagesën e përfshirjes së tillë (shih përshkrimin në Raportin KK, Seksioni 2.3) • Roli i IPK duhet të zgjerohet për ta përfshirë një vlerësim mbi atë nëse PK është efektive dhe "e duhur për qëllimin". • Duhet të ketë përpjekje të harmonizuara për ta larguar grumbullimin e rasteve të PP në sistemin prokurorial. • Autoritetet kompetente të Kosovës duhet të vazhdojnë përpjekjet e tyre të fundit për rishikim të trendeve dhe teknikave të PP/LT në baza të rregullta në mes të agjencive me inpute të detajuara nga PK dhe prokuroria. • Autoritetet e fundit duhet të parashohin në legjislacion një kompetencë të qartë për të shtyer ose heqë dorë nga arresti për qëllime të mbledhjes së dëshmive apo identifikimit të personave të tjerë të përfshirë.
2.8 Deklarimi dhe zbulimi ndërkufitar (RV.IX)	<ul style="list-style-type: none"> • Duhet kushtuar rëndësi sigurimit të një niveli më të lartë të motivimit dhe integritetit në mesin e stafit. • Një vlerësim periodik i jashtëm "i aftë për qëllimin" duhet të bëhet në lidhje me DK në mënyrë që të vlerësohet funksioni, struktura, efektshmëria dhe vlera sipas kostos. Rezultatet duhet të bëhen publike.
3. Masat Preventive - Institucionet Financiare	
3.1 Rreziku i pastrimit të parave apo financimit të terrorizmit	<ul style="list-style-type: none"> • Autoritetet Kosovare duhet të ndërmarrin një vlerësim sektorial të rreziqeve të PP dhe LT.
3.2 Kujdesi i shtuar ndaj klientëve, përfshirë masa të përmirësuara dhe të zvogëluara (R.5)	<ul style="list-style-type: none"> • Publikimi dhe zbatimi efektiv i Rregullores së propozuar të BQK-së që rishikon Rregullën X, dhe që përfshin Letrën këshilluese 2007/1 të BQK në kontekst të Ligjit të rishikuar për LPP/LFT dhe shfuqizimit të Rregulloreve të UNMIK-ut. • Harmonizimi i përkufizimit të 'institucioneve financiare' në ligjet dhe rregulloret përkatëse; • Të qartësohen detyrimet ligjore për zbatimin e masave të plote të KSHK siç përkufizohet në Ligjin për LPP/LFT për dallim nga zbatimi i proceseve të identifikimit dhe verifikimit të cilat vetëm përbejnë një komponent të konceptit të KSHK; • Një rishikim i shpërndarjes dhe zbatimit të listës së

Sistemi i LPP/LFT	Veprimet e Rekomanduara (të listuara sipas prioritetit)
	<p>Kombeve të Bashkuara dhe listave të tjera të personave dhe entiteteve të caktuara;</p> <ul style="list-style-type: none"> Një rishikim i përgjithshëm i Ligjit për LPP/LFT në fushat specifike që kanë të bëjnë me KSHK të përmirësuar dhe reduktuar në kuadër të kontekstit të zbatimit dhe udhëzimit mbi qasjen të bazuar në rrezik dhe harmonizimin e dispozitave siç përshkruhet në Kriteret Thelbësore përkatëse.
<p>3.3 Personat e Ekspozuar Politikisht (PEP) (R.6)</p>	<ul style="list-style-type: none"> Harmonizimi i përkufizimit të një PEP me përkufizimin e FATF-së në Ligjin për LPP/LFT me referencë në zyrtarët e rangut të mesëm dhe zyrtarët më të ulët. Krijimi i detyrimit ligjor për ta identifikuar nëse një pronar përfitues i një ndërmarrje ligjore përfshihet në përkufizim të PEP; Ndryshimi i nenit 21 të Ligjit për LPP/LFT për të siguruar se procedurat zbatohen për të identifikuar nëse një klient apo një pronar përfitues është eventualisht i identifikuar si PEP ose behet PEP; Qartësimi në nenin 21 të Ligjit për LPP/LFT se identifikimi i burimit të fondeve zbatohet në baza të vazhdueshme për të gjitha transaksionet me PEP; Qartësimi i detyrimit për të përcaktuar burimin e pasurisë në nenin 21 të Ligjit për LPP/LFT dhe Ofrimi i udhëzimeve me një detyrim për të pasur sisteme të duhura të menaxhimit të rrezikut.
<p>3.4 Bankat korrespondente ndërkufitare (R.7)</p>	<ul style="list-style-type: none"> Të përfshihet përkufizimi i "bankës korresponduese" në Ligjin për LPP/LFT; Të qartësohet paragrafi (4) i nenit 21 i Ligjit për LPP/LFT për të përmendur institucionet "respondente" në pajtim me përkufizimin e "bankës korresponduese"; Të ndryshohet paragrafi (4.1) i nenit 21 i Ligjit për LPP/LFT për të kërkuar nga bankat të identifikojnë nëse banka e huaj "korrespondente" i është nënshtruar hetimit PP ose FT ose veprimet rregullator; Të sigurohet që Rregullorja e propozuar e BQK-së (4.4) i nenit 21 i Ligjit për LPP/LFT në lidhje me dokumentimin e përgjegjësive; dhe Të largohet paqartësia ligjore mbi përdorimin e terminologjisë për "të pagueshme përmes bankës" siç përkufizohet në Ligjin për LPP/LFT.
<p>3.5 Keqpërdorimi i teknologjisë dhe marrëdhëniet jo sy më sy (R.8)</p>	<ul style="list-style-type: none"> Të largohen paqartësitë ligjore në ndërmarrjen e marrëdhënieve afariste jo sy më sy; Të ofrohet udhëzim shtesë për industrinë për të siguruar që marrëdhëniet jo sy më sy monitorohen për së afërmi sipas sistemeve të bazuara në rrezikun e brendshëm për kategorizimin dhe monitorimin e klientëve.
<p>3.6 Palët e treta dhe biznesi i prezantuar (R.9)</p>	<ul style="list-style-type: none"> Të parashihen dispozita specifike legjislative në Ligjin për LPP/LFT të cilat ose e lejojnë ose e ndalojnë mbështetjen në palët e treta, edhe nëse kjo lejohet vetëm brenda grupit; Nëse kjo do të lejohej edhe brenda grupit, atëherë ligji duhet më tutje të parasheh sipas cilave kushte mund të vendoset mbështetja apo të pranohet biznesi i prezantuar; megjithatë;

Sistemi i LPP/LFT	Veprimet e Rekomanduara (të listuara sipas prioritetit)
	<ul style="list-style-type: none"> Në pritje të ndryshimeve legjislative, dhe mbi bazën e asaj që Ligji për LPP/LFT është i heshtur mbi çështjen, NJIF duhet të sigurojë që udhëzimet në këtë drejtim (ndalimet) të lëshohen për të gjitha subjektet raportuese.
3.7 Sekreti ose konfidencialiteti i institucioneve financiare (R.4)	<ul style="list-style-type: none"> Të shtohet një pikë në paragrafin (2) të nenit 74 të Ligjit mbi BQK, të qartësohet heqja e konfidencialitetit kur BQK-ja i ofron informacione NJIF apo autoriteteve të tjera të duhura kompetente kur informacioni i tillë ka të bëjë me parandalimin e PP dhe FT.
3.8 Mbajtja e shënimeve (R.10)	<ul style="list-style-type: none"> Shtimi i paragrafit të ri (6.2) në nenin 17 në lidhje me kohëzgjatjen e periudhës së mbajtjes për një seri të transaksioneve të rastësishme të ndërlidhura; Futja e një paragrafi të ri (7) në nenin 17 që i jep kompetencë NJIF për ta zgjatur periudhën e mbajtjes në disa raste specifike si për transaksione ashtu edhe për identifikim të dokumenteve; Ndryshimi i paragrafit (6.1) i nenit 17 në pajtim me standardet ndërkombëtare; dhe Harmonizimin e nenit 17 dhe nenit 20 mbi disponueshmërinë e të dhënave të mbajtura për autoritetet kompetente.
3.9 Transferet Bankare (RV.VII)	<ul style="list-style-type: none"> Prezantimi i përkufizimeve të duhura të palëve në transferet bankare dhe terminologjia e përdorur; Rishikimi i plotësuar i dispozitave të nenit 19 me objektivën për të qartësuar rolet, detyrimet, dhe përgjegjësitë e palëve kryesore në transferin bankar; institucioni dërgues, institucioni ndërmjetësues dhe institucioni përfitues; Lidhja e kërkesës për të marrë dhe mbajtur informacion të dërguesit me detyrime KDK sipas Ligjit për LPP/LFT; Ofrimi i mbajtjes së shënimeve nga palët kryesore në transferin bankar në pajtim me dispozitat e mbajtjes së shënimeve sipas Ligjit për LPP/LFT.
3.10 Monitorimi i transaksioneve dhe marrëdhënieve (R.11 dhe R.21)	<p><i>Rekomandimi 11</i></p> <ul style="list-style-type: none"> Zbatimi i procedurave efektive të mbikëqyrjes për të siguruar pajtueshmërinë sidomos me referencë tek procesi i automatizuar i identifikimit të transaksioneve me karakteristika të përcaktuara; Ndryshimi i nenit 20 i Ligjit për LPP/LFT deri në masën e që dispozita kërkon ekzaminimin, deri në masën e mundshme, të prapavijës dhe qëllimit të këtyre transaksioneve; dokumentimin e të gjeturave; dhe mbajtjen e të gjeturave si pjesë e raportit të kërkuar sipas paragrafit (3) mbi informacionin që rrethon transaksionin dhe palët e përfshira; <p><i>Rekomandimi 21</i></p> <ul style="list-style-type: none"> Të ndryshohet dhe qartësohet paragrafi (2) i nenit 20 i Ligjit për LPP/LFT për të përfshirë referencën tek "institucionet e tjera financiare"; Të ofrohet udhëzim për bankat dhe institucionet financiare dhe të gjitha subjektet raportuese për të përcaktuar nëse juridiksioni, nëse nuk është përfshirë në listën e FATF-së, ende do të mund të paraqiste rrezik të lartë për sektorin financiar në Kosovë;

Sistemi i LPP/LFT	Veprimet e Rekomanduara (të listuara sipas prioritetit)
	<ul style="list-style-type: none"> • Procedura të duhura për të siguruar që listat e lëshuara nga FATF-ja apo të dy organet që tregojnë një rrezik të luhatshëm në juridiksione specifike të vihen menjëherë në dispozicion për të gjitha subjektet raportuese me udhëzim mbi masën e zbatimit; dhe • Të parashihen dispozita ligjore në Ligjin për LPP/LFT që i japin kompetencë autoriteteve kompetente relevante për të marrë kundërmasa të tilla.
3.11 Raportimi i Transaksioneve të Dyshimta (R.13 & RV.IV)	<ul style="list-style-type: none"> • Ndryshimi i përkufizimit të `veprave dhe transaksioneve të dyshimta` për të përfshirë situata kur informacioni tregon se një person ose ndërmarrje mund të jetë i përfshirë në veprimtari kriminale; • Ndryshimi i nenit 22 për të krijuar detyrime raportuese për FT; • NJIF të ndërmarrë masa për të siguruar që CTR të cilat krijojnë dyshime janë po ashtu të raportuara si RTD dhe të krijohet ndërgjegjësimi po ashtu; dhe • NJIF të sigurojë që autoritetet kompetente relevante të vihen plotësisht në dijeni mbi detyrimin për të hetuar për qëllime të LPP/LFT RTD-të që mund të jenë të ndërlidhura me çështje tatimore.
3.12 Mbrojtja dhe mosnxjerrja e informacionit (R.14)	<ul style="list-style-type: none"> • Ndryshimi i nenit 35 të Ligjit për LPP/LFT për ta shtrirë mbrojtjen për drejtorët, zyrtarët, punonjësit, të përkohshëm ose të përhershëm; • Ndryshimi i paragrafit (4) i nenit 22 që parasheh ndalim të shpalesjes në pajtim me standardet ndërkombëtare; • Paqartësia ligjore mbi ndalimin dhe dënimet për bankat dhe institucionet financiare; • Sigurimi që paragrafi (1.3) i nenit 15 nuk përfshin emra apo detaje personale të personelit në banka ose institucione financiare që bëjnë raport ose ofrojnë informacion; • Rishikimi i paragrafit (2) i nenit 15 të ligjit për të kufizuar entitetet apo autoritetet të cilëve do të mund t'u jepej informacion në ata të cilëve NJIF iu përcjell raportet e veta; • Shtimi i një paragrafi të ri (4) nenit 15 të Ligjit për LPP/LFT që detyron çdo autoritet që për çfarëdo arsye ka në posedim informacione personale mbi personelin e subjektit raportues të cilët kanë paraqitur raport apo kanë ofruar informacione, t'i mbrojnë ato informacione dhe t'i mbajnë ato konfidenciale; • Shqyrtimi i dispozitave të nenit 28 të Direktivës së Tretë të BE-së mbi heqjen e ndalimave të shpalesjes në rastet e veçanta; dhe • Shqyrtimi i futjes së një paragrafi të ri (4A) në nenin 22 të Ligjit për LPP/LFT që ndalon shpalesjen në rrethana siç përcaktohet në Konventën e Këshillit të Evropës (STKE 198).
3.13 Raportimet e tjera-Raportimi i Transaksioneve të Valutës (R.19)	<ul style="list-style-type: none"> • Të konsiderohet përcaktimi i një afati kohor për bankat dhe institucionet financiare, dhe për kazinotë, shtëpitë e lojrave dhe objekteve të licencuara të lojrave të fatit për raportimin e transaksioneve monetare siç parashihet për "profesionistët e mbuluar". • Të merren parasysh masat për të siguruar që

Sistemi i LPP/LFT	Veprimet e Rekomanduara (të listuara sipas prioritetit)
	<p>avokatët, noterët, kontabilistët e certifikuar, auditorët e licencuar dhe këshilltarët tatimorë dhe kazinotë dhe shtëpitë e bixhozit të përmbushin në mënyrë korrekte detyrimet e tyre të deklarimit të transaksioneve me para të gatshme siç parashihet në Ligjin për LPP/LFT.</p>
<p>3.14 Udhëzimi dhe përgjigja për institucionet financiare dhe BPCJF-të (R.25)</p>	<ul style="list-style-type: none"> • NJIF të lëshojë udhëzime gjithëpërfshirëse për subjektet raportuese të tjera nga sektori financiar, mbi zbatimin e detyrimeve sipas Ligjit për LPP/LFT, dhe duke përfshirë udhëzime mbi treguesit e transaksioneve të dyshimta duke larguar kështu pabarabarësitë për shkak të Rregullores së propozuar të BQK-së për tërë sektorin financiar. • BQK-ja ta nxjerrë Rregulloren e propozuar; • Të largohen të gjitha paqartësitë ligjore në Ligjin për LPP/LFT për vendosjen e udhëzimeve nga autoritetet kompetente të tjera nga NJIF; • Të parashihen dispozitat e reja në Ligjin për LPP/LFT për ofrimin e përgjigjeve të përgjithshme dhe specifike për subjektet raportuese të bazuara në Udhëzimin e Praktikave më të Mira të FATF-së mbi Ofrimin e Përgjigjeve për Institucionet Financiare dhe Personat e Tjerë; dhe • Bashkëpunim më i ngushtë dhe ndërlihdje efektive të vendoset në mes të NJIF dhe autoriteteve të tjera kompetente të cilat sipas Ligjit për LPP/LFT janë kompetenca të deleguara mbikëqyrëse për të siguruar harmonizimin në lidhje me udhëzimin për ata nën kompetenca përkatëse mbikëqyrëse.
<p>3.15 Kontrollat e brendshme, pajtueshmëria, auditimi dhe degët e huaja (R.15 dhe R.22)</p>	<p><i>Rekomandimi 15</i></p> <ul style="list-style-type: none"> • Të ndryshohet neni relevant në Ligjin për LPP/LFT për të larguar paqartësitë ligjore që kanë të bëjnë kryesisht me vendosjen e politikave dhe procedurave të brendshme, caktimin e zyrtarit të pajtueshmërisë dhe kontrollimit të të punësuarëve të rinjë; • Të sigurohet harmonizimi në procedurat e zbatimit; • Pa paragjykim në pozitën e këtij Raporti mbi bazën ligjore, BQK-ja të lëshojë Rregulloren e propozuar për të qartësuar caktimin, rolet, dhe përgjegjësitë e zyrtarit të pajtueshmërisë dhe të sigurojë zbatimin efektiv përmes vizitave në terren; • Të rishikohet neni 23 i Ligjit për LPP/LFT për të përfshirë dispozitat për qasjen në kohë të duhur në informacionin relevant për qëllime të Ligjit për LPP/LFT nga zyrtari i pajtueshmërisë në mënyrë që të përmbushen detyrimet sipas Ligjit dhe rregulloreve; • Të rishikohet paragrafi (2.6) i nenit 23 i Ligjit për LPP/LFT për të larguar funksionin e kufizuar të auditimit të brendshëm nga testimi i sistemit të raportimit dhe identifikimit në kompetencë më të gjerë për të siguruar pajtueshmëri të plotë të sistemit me dispozitat ligjore dhe rregullatore dhe për të siguruar efektshmëri; dhe • Pa paragjykim në pozitën e këtij Raporti mbi bazën ligjore, BQK-ja të lëshojë Udhëzim Administrativ mbi Trajnime dhe të sigurojë zbatimin e plotë dhe mbajtjen e statistikave të duhura. <p><i>Rekomandimi 22</i></p>

Sistemi i LPP/LFT	Veprimet e Rekomanduara (të listuara sipas prioritetit)
	<ul style="list-style-type: none"> • Prezantimi i një neni 23A mbi degët dhe filialet në pronësi me shumicë në vendet e tjera që duhet të parashohë detyrimet e tyre për zbatimin e Rekomandimit 22; • Të ndryshohet paragrafi (2) i nenit 23 për të bërë referencë tek <i>financimi i terrorizmit; procedura dhe kontrolli të brendshme të shkruara për parandalimin dhe zbulimin e pastrimit të parave dhe financimin e terrorizmit.</i>
3.16 Bankat guaskë (R.18)	<ul style="list-style-type: none"> • Rihartimi i paragrafit (6) të nenit 21 për t'i larguar paqartësitë ligjore; • Futja e një përkufizimi të 'marrëdhënies së bankës korresponduese' që përfshin institucionet 'korrespondente' dhe 'pranuese' në pajtim me përkufizimin në Fjalorthin e Metodologjisë së FATF-së.
3.17 Mbikëqyrja dhe monitorimi i vazhdueshëm dhe Hyrja në Treg (R.23)	<ul style="list-style-type: none"> • Mandati mbikëqyrës për BQK-në duhet të përcillet me një mandat për të lëshuar rregulla dhe rregullore të detyrueshme për qëllime të Ligjit për LPP/LFT (përtej kompetencave të BQK-së në këtë drejtim sipas nenit 85 të ligjit mbi bankat për qëllime kujdesi); • Futja e një paragrafi të ri (6) në nenin 37 të Ligjit mbi Bankat që kërkon nga një person apo entitet, që vetëm ose me dikë tjetër, të heqë dorë nga një përqindje e konsiderueshme ose zvogëlojë aksionet, dhe ta informojë siç duhet BQK; • Futja e një paragrafi (2) në nenin 38 të Ligjit mbi Bankat që kërkon zbatimin e kriterit të LPP/LFT siç përcaktohet sipas Direktivës së BE-së për Shkrije dhe Blerje për miratimin e ndryshimit të aksionareve; • Ndryshimi i paragrafit (3) i nenit 39 i Ligjit mbi Bankat me shkrijet, konsolidimet dhe blerjet pas paragrafit të propozuar (2) në nenin 38; dhe • Harmonizimi i përkufizimit të 'institucionit financiar' në ligje të ndryshme.
3.18 Mbikëqyrësit (R.29)	<ul style="list-style-type: none"> • Futja e një paragrafi të ri në nenin 30A në Ligjin për LPP/LFT sipas të cilit një autoritet mbikëqyrës i emëruar sipas Ligjit për LPP/LFT i cili veç ka pasur autoritet mbikëqyrës sipas ndonjë legjislativi tjetër, mund të ushtrojë kompetencat e veta mbikëqyrëse sipas ligjeve përkatëse për të mbikëqyruar përputhshmërinë sipas Ligjit për LPP/LFT me përjashtim të zbatimit të dënimeve dhe sanksioneve administrative ose të tjera sipas këtyre ligjeve, pasi që këto janë plotësuar në Ligjin për LPP/LFT; • Futja e një neni të ri (6) në nenin 30 të Ligjit për LPP/LFT që parasheh kompetenca për ekzaminime jashtë terrenit të NJIF; dhe • Qartësimi i kompetencave më të përgjithshme për NJIF për të ndërmarrë ekzaminime të pakushtëzuara në vend.
3.19 Sanksionet (R.17)	<ul style="list-style-type: none"> • Rishikimi i paragrafit (8) i nenit 24, paragrafit (7) i nenit 25, paragrafit (14) i nenit 26 dhe paragrafit (4) i nenit 27 brenda kontekstit të ndryshimeve të propozuara në nenin 31 të Ligjit për LPP/LFT dhe caktimit të subjekteve raportuese; • Rishikimi i veprave aktuale penale dhe veprave të tjera për qartësi juridike dhe shmangie të

Sistemi i LPP/LFT	Veprimet e Rekomanduara (të listuara sipas prioritetit)
	<p>komplikimeve ligjore në zbatimin e veprave penale të dyfishta dhe dënimeve të ndryshme;</p> <ul style="list-style-type: none"> • Rihartimi i nenit 31 për të ofruar në gamë më të gjerë të përcaktimeve nga NJIF për mospërputhje me dispozitat e Ligjit për LPP/LFT; • rishikimi i dënimeve sipas nenit 31A dhe nenit 31B në lidhje me detyrimet sipas Ligjit për LPP/LFT; • qartësimi i paragrafit (2) i nenit 31 për caktimin e një autoritetit/autoriteteve për shqiptimin e sanksioneve përmes nenit 31 të ndryshuar për qëllime të nenit 31A dhe nenit 31B. • Të sigurohet që sanksionet zbatohen për drejtor dhe menaxhmentin e larte përmes ndryshimit të nenit 31 dhe për këtë qëllim të ndryshohet neni 34 i Ligjit për LPP/LFT; dhe • Prezantimi një varg sanksionesh disiplinore administrative të cilat nuk janë të natyrës monetare përmes ndryshimit të nenit 31 siç është propozuar.
3.20 Shërbimet e transferit të parave ose vlerave (RV.VI)	<ul style="list-style-type: none"> • Harmonizimi i përkufizimit 'institucione financiare' në legjislacionin përkatës, me atë në Ligjin për LPP/LFT, përfshirë veprimtaritë të cilat mund të ndërmerren nga institucionet financiare jobankare; • Të parashihet BQK-ja si autoriteti i caktuar mbikëqyrës kompetent me kompetenca ligjore për të zbatuar detyrat e veta ligjore mbikëqyrëse të kujdesit për qëllime të Ligjit për LPP/LFT; • Qartësimi në Ligjin mbi Sistemet e Pagesave apo përmes rregullimit të llojit të agjentëve të cilët mund të emërohen dhe nën çfarë kushtesh, dhe për t'i ndaluar ata; • Futja e një paragrafi apo neni në Ligjin mbi Sistemin e Pagesave apo Ligjin për LPP/LFT që i detyron ofruesit e shërbimeve të TPV-ve ta mbajnë një liste të agjenteve të emëruar sipas Ligjit mbi Pagesat përveç regjistrit të mbajtur nga BQK-ja. • Rihartimi i nenit 31 i Ligjit për LPP/LFT siç rekomandohet sipas Seksionit 3.19 të këtij Raporti.
4. Masat parandaluese - Bizneset dhe Profesionet e Caktuara Jofinanciare (BPCJF-të)	
4.1 Kujdesi i duhur ndaj klientit dhe mbajtja e shënimeve (R.12 që zbaton R.5, R.6 & R.8-11)	<ul style="list-style-type: none"> • Të ofrohet vetëdijesim i shtuar për detyrimet sipas Ligjit për LPP/LFT përmes trajnimeve, udhëzimeve dhe diskutimeve; • Të largohen të gjitha instancat e paqartësive ligjore të identifikuara për dispozita të ndryshme të Ligjit për LPP/LFT; • Të sigurohet më shumë vetëdijesim për BPCJF-të mbi detyrimet e tyre sipas Ligjit për LPP/LFT; • Të sigurohet barazi në zbatimin e dispozitave të Ligjit për LPP/LFT; dhe • Të sigurohet që dispozitat dhe detyrimi i Ligjit për LPP/LFT nuk anashkalojnë përmes legjislacionit specifik për sektorin siç është Ligji mbi Noterinë.
4.2 Monitorimi i transaksioneve, raportimit dhe çështjeve të tjera (R.16 që zbaton R.13 deri në R.15 dhe R.21)	<ul style="list-style-type: none"> • Të largohen parregullsitë në kohën e raportimit në mes të gjithë BPCJF-ve me detyrim raportues (përveç kazinove) dhe sektorit financiar; • Agjentët dhe ndërmjetësuesit e paluajtshmërive,

Sistemi i LPP/LFT	Veprimet e Rekomanduara (të listuara sipas prioritetit)
	<p>personat që tregtojnë mallra ku pagesa pranohet në para të gatshme (baraz apo mbi 10,000 euro) dhe OshTK-të duhet të dorëzojnë RTD kur kanë dyshime apo kanë baza të arsyeshme për të dyshuar se fondet janë përfitime nga aktiviteti kriminal;</p> <ul style="list-style-type: none"> • BPCJF-të duhet të raportojnë situatat kur informacioni i dhënë tregon se një person mund të apo ka mund të jetë i përfshirë në PP apo FT; • BPCJF-të duhet të raportojnë transaksione apo persona që dyshohen se janë të lidhur me financimin e terrorizmit; • Kazinotë, përfshirë Shtëpitë e Bixhozit dhe Objektet e Licencuara të Lojërave të Fatit, agjentët dhe ndërmjetësit e paluajtshmërive, personat që tregtojnë me mallra ku pagesa pranohet me para të gatshme (baraz apo mbi 10,000 euro), ofruesit e Shërbimeve të Trustit apo Kompanive dhe tregtarët me metale dhe gurë të çmuar dhe drejtorët, zyrtarët dhe punonjësit e tyre (të përkohshëm dhe të përhershëm) duhet të ndalohen nga shpalosja e faktit që një RTD apo informacion i ndërlidhur raportohet apo ofrohet në NJIF. • Aty ku ndalimi i shpalosjes është paraparë mbi drejtorët, zyrtarët dhe punonjësit, kjo mund të zgjerohet tek punonjësit e përkohshëm ose të përhershëm dhe tek vetë organi i BPCJF-së; • Ndalimet e shpalosjes të cilat aktualisht nuk e mbulojnë informacionin që raporti është dorëzuar por që dorëzimi i vetë raportit tek pala e tretë duhet të ndryshohet dhe të reflektojë standarde ndërkombëtare; • Të gjitha kategoritë e BPCJF-ve nga të cilat aktualisht nuk kërkohet të veprojnë ashtu, të kërkohet që të vendosin dhe mbajnë procedura, politika dhe kontrole të brendshme për të parandaluar PP dhe FT, dhe të komunikojnë këto tek punonjësit e tyre; këto procedura, politika dhe kontrole duhet të përfshijnë, mes të tjerash, KDK, mbajtje shënimesh, zbulimin e transaksioneve të pazakonta dhe të dyshimta dhe detyrimet e raportimit; • BPCJF-të duhet të zhvillojnë rregullime të duhura të menaxhimit të pajtueshmërisë përfshirë caktimin e një zyrtari të pajtueshmërisë për LPP/LFT në nivel menaxhues dhe për të siguruar që zyrtari i pajtueshmërisë dhe personeli tjetër i duhur kanë qasje në kohë në të dhënat e identifikimit të klientit dhe informacionet e tjera të KDK-së, shënimet e transaksioneve dhe informacionet e tjera relevante; • Me përjashtim të kazinove, shtëpive të lojërave dhe objekteve të licencuara të lojërave të fatit dhe "profesionistëve të mbuluar" të cilët janë të detyruar të veprojnë ashtu, të gjitha BPCJF-të e tjera duhet të mbajnë një funksion me burime të duhura dhe të pavarur të auditimit për ta testuar pajtueshmërinë me Ligjin për LPP/LFT në proporcion me madhësinë dhe ndërlíkueshmërinë e entitetit afarist; • BPCJF-të duhet të parashohin programe të brendshme trajnimi dhe të ofrojnë trajnime të vazhdueshme për punonjësit për të siguruar që të gjithë zyrtarët dhe

Sistemi i LPP/LFT	Veprimet e Rekomanduara (të listuara sipas prioritetit)
	<p>punonjësit janë të trajnuar mirë në lidhje me çështjet e LPP/LFT;</p> <ul style="list-style-type: none"> • Avokatët, noterët, kontabilistët e çertifikuar, dhe auditorët e licencuar, dhe këshilltarët tatimorë, agjentët dhe ndërmjetësuesit e paluajtshmërive, tregtarët me metale dhe gurë të çmuar, tregtarët me mallëra që pranojnë pagesa në para të gatshme (baraz apo mbi 10,000 euro) dhe Ofruesit e Shërbimeve të Trustit dhe Kompanive duhet të vendosin procedura të kontrollimit për të siguruar standarde të larta me rastin e punësimit të punonjësve; • Në përcaktimin e detyrimit për të gjitha BPCJF-të për të emëruar një zyrtar të pajtueshmërisë, dispozita ligjore duhet të sigurojë që Zyrtarët e Pajtueshmërisë të kenë mundësi të veprojnë të pavarur dhe t'i raportojnë menaxhmentit të lartë mbi nivelin e ardhshëm të raportimit të zyrtarit të pajtueshmërisë ose bordit të drejtorëve; • BPCJF-të duhet të këshillohen mbi brengat në lidhje me dobësitë në sistemet e LPP/LFT të vendeve/juridiksioneve të tjera; • Një detyrim duhet të imponohet mbi të gjitha BPCJF-të për të dokumentuar dhe mbajtur gjetjet e analizave të transaksioneve të mëdha dhe komplekse përveç informacioneve të rrethojnë transaksionin; • Autoritetet e Kosovës duhet të marrin masa të sigurojnë se BPCJF-të janë plotësisht të vetëdijshme për detyrimet e tyre të monitorimit të transaksioneve, raportimit dhe organizimit të brendshëm dhe që BPCJF-të e kuptojnë se si të jenë në pajtim me to.
4.3 Rregullimi, mbikëqyrja dhe monitorimi (R.24, R.25)	<ul style="list-style-type: none"> • Rekomandimet për përmirësimin dhe fuqizimin e kompetencave mbikëqyrëse të NJIF të bëra nën analizën e Rekomandimit 29 në Pjesën 3 të këtij Raporti në përgjithësi zbatohen edhe për Rekomandimin 24; • Megjithëse aktualisht nuk ka kazino që veprojnë në Kosovë, NJIF duhet të konsiderojë zhvillimin e akteve nënligjore për kazinotë siç kërkohet në nenin 28 të Ligjit për LPP/LFT; • Një përkufizim i "interetit të konsiderueshëm" mbi bazën e përkufizimit në fjalë në Ligjin mbi Bankat duhet të përfshihet në Ligjin mbi Lojërat e Fatit dhe kriteret e licencimit sipas nenit 33 të Ligjit duhet të harmonizohen përshtatshëm; • Duhet t'i jepet konsideratë ose zgjerimit të kompetencave mbikëqyrëse të NJIF për të përfshirë edhe sektorin e ndërtimit apo një autoritet tjetër kompetent të emërohet për këtë qëllim në marrëveshje me NJIF-in sipas nenit 36A të Ligjit për LPP/LFT; • Ose t'i ofrohen NJIF-it burime të duhura për të përmbushur mandatin e vet mbikëqyrës apo të parashihen rregullime sipas nenit 36A të Ligjit për LPP/LFT ngjashëm me ato për BQK për sektorin financiar; • Të parashihen masa ligjore dhe zbatuese për një qasje mbikëqyrëse të bazuar në rrezik.

Sistemi i LPP/LFT	Veprimet e Rekomanduara (të listuara sipas prioritetit)
4.4 Çështjet e tjera dhe profesionet dhe Teknikat moderne e transaksioneve të sigurta (R.20)	<ul style="list-style-type: none"> • BQK-ja duhet ta dokumentojë strategjinë e vet për teknika me të mira të menaxhimit të parasë në dore me objektiva dhe qëllime përfshirë prezantimin e sistemeve të huave dhe krediteve direkte; • BQK-ja duhet ta koordinojë një studim mbi statistikën mbi valutën e lëshuar dhe valutën e deponuar për ta identifikuar burimin e këtyre dallimeve në bashkëpunim me autoritetet e tjera siç janë DK dhe ATK; • Ky studim duhet po ashtu t'i identifikojë arsyet për përdorim të lartë të bankënotës prej 500 euro dhe lëvizjet e mëdha të valutave përtej kufirit, dhe • Rekomandohet të sigurohet efektshmëria e zbatimit të nenit 13 të Ligjit për Administratën Tatimore nga ATK.
5. Personat juridikë dhe marrëveshjet dhe Organizatat Jopërfituese	
5.1 Personat juridikë - qasja në pronësi përfituese dhe informacioni kontrolli (R.33)	<ul style="list-style-type: none"> • Prezantimi i një detyrimi për raportim të menjëhershëm të ndryshimeve në aksionar dhe drejtor përveç emërimit sipas rastit të një personi përgjegjës për ta bërë atë; • Prezantimi i procedurave dhe sistemeve për autoritetet kompetente dhe industrinë për të identifikuar ku një person ka me shume se një shoqëri tregtare në pronësi; • Prezantimi i procedurave administrative për të vërtetuar aq sa është e mundur vërtetësinë e dokumenteve dhe përmbajtjen e tyre nga ARBK-ja në mënyrë që të sigurohet se si personat fizikë ashtu edhe ata juridikë që themelojnë kompani të kontrollohen dhe monitorohen në lidhje me të dhëna të mundshme kriminale apo diskualifikime profesionale si dhe përkundrajt listës së Kombeve të Bashkuara dhe listave të tjera të personave dhe entiteteve të caktuara; • Prezantimi i procedurave për ta identifikuar lidhshmërinë në mes të shoqërive tregtare të regjistruara; • Prezantimi i masave për saktësinë dhe vlefshmërinë e kërkesave për regjistrim për t'u përkujdesur për periudhën e shkurtër të regjistrimit. • Të parashihen hapa legjislativë që të eliminohet paqartësia mbi atë nëse shoqëria tregtare e huaj me aksione bartëse mund ta regjistrojë një degë në Kosovë ose nëse mund të jetë aksionare në një SH.A. të regjistruar në Kosovë.
5.2 Marrëveshjet ligjore – Qasja në pronarin përfitues dhe informacioni i kontrollit (R.34)	<ul style="list-style-type: none"> • Të bëhet një rishikim i detajuar i legjislacionit përkatës (duke filluar me Ligjin për LPP/LFT) në mënyrë që të zbulohen dhe eliminohen të gjitha referencat e pasakta në çfarëdo legjislacioni primar ose sekondar që nënkupton ekzistimin dhe/apo pranimin e trusteve ekspres apo marrëveshjeve të ngjashme ligjore në ligjin e Kosovës.
5.3 Organizatat Joqeveritare (RV.VIII)	<ul style="list-style-type: none"> • Të futet një nen i ri 2A mbi 'Caktimin dhe Kompetencat e Organit Kompetent' në Ligjin mbi OJQ që parasheh kompetencat e Organit Kompetent në lidhje me caktimin; funksionet dhe përgjegjësitë sipas Ligjit; mbikëqyrjen e OJQ-së; dhe vlerësimin periodik

Sistemi i LPP/LFT	Veprimet e Rekomanduara (të listuara sipas prioritetit)
	<p>të rrezikut përfshirë ndarjen e informacionit;</p> <ul style="list-style-type: none"> • Të ndryshohet përkufizimi i 'Organit Kompetent' në nenin 2 të Ligjit mbi OJQ përshtatshëm; • Të ndryshohet paragrafi (11) i nenit 9 i Ligjit mbi OJQ që kërkon nga OJQ-të po ashtu të raportojnë ndryshimet në lidhje me paragrafin (4.2) dhe (4.3) të nenit 18 të Ligjit mbi OJQ; • Të shqyrtohet mundësia e futjes së sanksioneve gjyqësore për shkelje të nenit 4 dhe paragrafit (11) të nenit 9 të Ligjit mbi OJQ; • Harmonizimi i nenit 24 të Ligjit për LPP/LFT dhe nenit 21 të Ligjit mbi OJQ mbi kompetencat sanksionuese të Organit Kompetent; • Futja e një paragrafi (1.3) i nenit 21 i Ligjit mbi OJQ-të që ofrojnë një lidhje në mes të nenit 24 të Ligjit për LPP/LFT mbi largimin e regjistrimit për mospërputhshmëri me nenin 24 të Ligjit për LPP/LFT; • Përfshirja e masave në procedurat e brendshme të licencimit të DRNOJQ për kujdes të shtuar ndaj themeluesve, së paku me reference në listën e Kombeve të Bashkuara dhe listave të tjera të personave dhe entiteteve të caktuara; • Ndryshimi i paragrafit (4) i nenit 24 të Ligjit për LPP/LFT për të paraparë mbajtje të të dhënave të transaksioneve dhe disponueshmërinë e tyre për autoritetet kompetente pa paragjykim për dispozitat e paragrafit (6) të nenit 17 të Ligjit për LPP/LFT; • Rishikimi i nenit 4 i Memorandumit të Mirëkuptimit në mes të NJIF dhe DRNOJQ përfshirë çështjet dhe gjetjet mbikëqyrëse; • Vendosja e mekanizmit praktik për bashkëpunim dhe ndarje të informacioneve në mes të autoriteteve relevante për sektorin e OJQ-ve; • Ndërmarrja e një vlerësimi të rreziqeve dhe dobësive ndaj të cilave mund të ekspozohen OJQ-të apo të shfrytëzohen për financim terrorizmi dhe zbatimin e një programi vetëdijesimi për OJQ për të krijuar me shume vetëdije të rreziqeve dhe dobësive të tilla përfshirë sesione trajnimit vetëdijesuese; • DRNOJQ duhet të ndërmarrë një vlerësim strategjik për të përcaktuar se cilat OJQ mbulojnë një pjesë të konsiderueshme të burimeve financiare sipas kontrollit të sektorit apo kanë një pjesë të konsiderueshme në veprimtarinë e sektorit ndërkombëtar. Ky vlerësim duhet të ndahet me NJIF; • Zgjerimi i Udhëzimit Administrativ të NJIF që kërkon nga entitetet raportues t'i kushtojnë vëmendje të veçantë RKSKB mbi caktimin e individëve dhe organizatave në DRNOJQ; dhe • Zbatimin e komponentëve relevante të Strategjisë së LPP/LFT me efekt të menjëhershëm.
6. Bashkëpunimi kombëtar dhe ndërkombëtar	
6.1 Bashkëpunimi dhe koordinimi kombëtar (R.31)	<ul style="list-style-type: none"> • Në mënyrë që të përmirësohen mangësitë në fushën e bashkëpunimit ndërmjet agjencive, autoritetet në Kosovë duhet të bëjnë prioritet zbatimin e Strategjive LPP/Krimit Ekonomik. Kjo megjithatë, duhet të behet në mënyrë të koordinuar, duke pasur parasysh numrin

Sistemi i LPP/LFT	Veprimet e Rekomanduara (të listuara sipas prioritetit)
	<p>e çështjeve të ndërlidhura në mes të dy dokumenteve;</p> <ul style="list-style-type: none"> Në sytë e ekipit të vlerësimit, Strategjia e KGJK duhet të jetë më eksplicite në lidhje me promovimin e rezultateve në mes të autoriteteve relevante, që mund të arrihet përmes futjes së detyrimeve të detyrueshme në MB. Kjo duhet po ashtu të përmendet në Planin e Veprimit të Strategjisë; Ky Bord i Koordinimit të Përbashkët të Sundimit të Ligjit duhet të mbahet i informuar për zbatimin e Strategjisë LPP/Krimit Ekonomik dhe Planit Strategjik të KGK mbi bashkëpunimin ndërinstitucional në mënyrë që të sigurohet koordinimi dhe plotësimi me çështjet e tjera që diskutohen në agjendën e saj; dhe Pas nënshkrimit të marrëveshjet së delegimit të mbikëqyrjes mes NJIF-it dhe BQK-së për sektorin financiar është me rëndësi që dy autoritetet të vendosin kanale efektive praktike të bashkëpunimit mbi çështjet rregullative dhe mbikëqyrëse për sektorin financiar.
6.2 Konventa dhe Rregulloret e Veçanta të KB-së (R.35 dhe RV.I)	<ul style="list-style-type: none"> <i>Rekomandimi 35 dhe Rekomandimi i Veçantë I nuk zbatohen në rastin e Kosovës.</i>
6.3 Ndhima Juridike e Dyanshme (R.36, R.37 dhe RV.V)	<ul style="list-style-type: none"> Ofrimi i standardeve të shërbimeve për kohën e kthimit të kërkesave të huaja të cilat do të mund ta dëmtonin efektivitetin e sistemit; Ndryshimi i legjislacionit procedural në mënyrë që të shmangen grumbullimet e gjate të rasteve në lidhje me kërkesat e NJD të cilat kërkojnë lëshim të Urdhrave Gjyqësor; dhe Të konsiderohet themelimi i një fondi të sekuestrimit të pasurive në kuptimin e KTH 38.4 si dhe arritjes së marrëveshjeve për koordinimin e veprimeve të sekuestrimeve dhe konfiskimeve me vendet e tjera dhe autorizimin e ndarjes së pasurive të konfiskuara me vendet e tjera kur konfiskimi është rezultat i veprimit të koordinuar.
6.4 Ekstradimi (R.39)	<ul style="list-style-type: none"> Të merret parasysh nevoja ligjore dhe praktike e lejimit të inicimit të një procedure të konfliktit administrativ si një ankesë e jashtëzakonshme kundër vendimit përfundimtar të Ministrisë të Drejtësisë dhe ose të hiqet tërësisht, ose, së paku, të mos ketë efekt në ekzekutueshmërinë e vendimit përfundimtar të ministrit.
6.5 Format e tjera të bashkëpunimit ndërkombëtar (R.40)	<ul style="list-style-type: none"> ILECU duhet të mbaje statistika përfshirë detaje të mjaftueshme për të identifikuar veprat penale kryesore ku pastrimi i parave/FT është pjesë, si dhe kohën e kthimit të kërkesave pa të cilën është e pamundur të gjykohet efektshmëria; Ligji LPP duhet të përfshijë një mundësi për NJIF apo prokuror për të kërkuar urdhër për të kërkuar monitorim të të llogarisë bankare; Kosova duhet ta qartësojë nëse e refuzon apo jo bashkëpunimin ndërkombëtar mbi baza që kanë të bëjnë me shkelje politike; NJIF duhet të ketë kompetenca për të ngrirë ose shtyrë transaksionet mbi kërkesat e NJIF-ve të huaja; dhe

Sistemi i LPP/LFT	Veprimet e Rekomanduara (të listuara sipas prioritetit)
	<ul style="list-style-type: none"> NJIF duhet të ketë kompetencë të kërkojë informacione nga subjektet raportuese (sektori financiar dhe BPCJF-të) informacion bazuar në një kërkesë të një NJIF-i ndërkombëtar (ESH 40.11, STKE 198, paragrafi (5) i nenit 46).
7. Çështje të tjera	
7.1 Burimet dhe Statistikat (R. 30 & 32)	<p><i>Rekomandimi 30</i></p> <ul style="list-style-type: none"> Edhe BQK-ja edhe NJIF-i duhet të adresojnë kapacitetet e tyre përkatëse për mbikëqyrje të sektorit financiar për qëllime të Ligjit për LPP/LFT në mënyrë që të ndërmarrin përgjegjësitë e tyre në mënyrë efektive; Të rritet personeli i njësimit për krime financiare dhe PP i Policisë së Kosovës; Roli i DKve është veçanërisht i rëndësishëm duke pasur parasysh pasojat më të gjera rajonale nga trafikimi me drogë dhe armë dhe krimi i organizuar të cilat origjinojnë/kalojnë tranzit nga/përmes Kosova. Në lidhje me këtë, i duhet kushtuar rëndësi nivelit më të lartë të motivimit dhe integritetit në mesin e stafit. <p><i>Rekomandimi 32</i></p> <ul style="list-style-type: none"> AAPSK, PK, KPK dhe KGJK duhet të mbajnë statistika të koordinuara me një nivel më të madh të detajeve mbi shumat e oasurisë së ngrirë, të sekuestruar dhe konfiskuar në lidhje me veprat penale të PP, FT, pasuritë kriminale dhe veprat penale kryesore; Mungesa e statistikave të kuptueshme që demonstrojnë rezultatet e shpërndarjeve të NJIF të agjencitë e zbatimit të ligjit është zbrazëtia kryesore dhe duhet të përmirësohet nga autoritetet e Kosovës në kohën sa më të shkurtër të mundshme përmes një përpjekje kolektive në mes të agjencive; ZKKLKE duhet ta nisë një sistem të mbajtje së statistikave të unifikuara në mes të policisë, prokuroreve mbi rastet KPP në mënyrë që të sigurojë analizë të saktë të efektshmërisë së sistemit; Një Nen i ri 30A nën titullin 'Të Dhëna Statistikore' duhet të shtohet në Ligjin për LPP/LFT që kërkon mbajtjen e statistikave nga subjektet raportuese dhe autoritetet kompetente relevante; dhe ILECU duhet të mbajë statistika përfshirë detaje të mjaftueshme për të identifikuar veprat penale të mjaftueshme në veçanti ku pastrimi i parave/FT është pjesë, si dhe kohën e kthimit të kërkesave pa të cilën do të jetë e mundur të gjykohet efektshmëria.

SHTOJCAT

Shtojca 1: Lista e shkurtesave

AAPSK	Agjencia për Administrimin e Pasurisë së Sekuestruar dhe Konfiskuar
ACH	Automated Clearing House – Sistem i sigurtë i transferimit të pagesave (në SHBA)
PHN	Pasuritë e Huaja Neto
AKI	Agjencia e Kosovës për Inteligjencë
AK	Agjencia Kadastrale e Kosovës
ARBK	Agjencia e Regjistrimit të Bizneseve në Kosovë
ATK	Administrata Tatimore e Kosovës
ATM	Bankomat (shkurtimi në anglisht)
AZL	Agjencitë e Zbatimit të Ligjit
B.I.	Biznes Individual
BE	Bashkimi Evropian
BERZH	Banka Evropiane për Rindërtim dhe Zhvillim
BPCJF	Bizneset dhe Profesionet e Caktuara Jofinanciare
BQK	Banka Qendrore e Kosovës
DBE	Direktivë e Bashkimit Evropian
DBJN	Departamenti për Bashkëpunim Juridik Ndërkombëtar
DK	Doganat e Kosovës
DKT	Drejtoria kundër Terrorizmit - e njohur më parë si Njësi kundër Terrorizmit (NjKT - brenda PK)
DRNOJQ	Departamenti për Regjistrim dhe Ndërlidhje me OJQ-të
DHKEK	Drejtoria për Hetimin e Krimeve Ekonomike dhe Korrupsionit
ESH	Elementi/Elementet Shtesë
EULEX	Misioni i Sundimit të Ligjit i Bashkimit Evropian (në Kosovë)
FATF	Task Forca për Veprim Financiar
FMN	Fondi Monetar Ndërkombëtar
FT	Financimi i Terrorizmit
IFC	Korporata Ndërkombëtare Financiare (shkurtimi në anglisht)
IFJB	Institucionet Financiare Jobankare
IGJK	Instituti Gjyqësor i Kosovës
IHD	Investime të Huaja Direkte
ILECU	Drejtoria për Bashkëpunim Ndërkombëtar në fushën e Zbatimit të Ligjit (DBNZL)
IMF	Institucion Mikrofinanciar
IPA	Instrumenti i Asistencës para Anëtarësimit (i Komisionit Evropian)
IPK	Inspektorati Policor i Kosovës
KDK	Kujdesi i Duhur ndaj Klientit
KFOR	Prania ushtarake e NATO-s në Kosovë
KGJK	Këshilli Gjyqësor i Kosovës

KiE	Këshilli i Evropës
KK	Kundër korrupsionit
KKLKE	Koordinatori Kombëtar për Luftimin e Krimit Ekonomik
KP	Kodi Penal
KPK	Këshilli Prokurorial i Kosovës
KPP	Kodi i Procedurës Penale
KTH	Kriter(e) thelbësor(e)
LFT	Luftimi i Financimit të Terrorizmit
LPP/LFT	Luftimi i Pastrimit të Parave/Luftimi i Financimit të Terrorizmit
MAP	Ministria e Administratës Publike
MD	Ministria e Drejtësisë
MEF ose MF	Ministria e Ekonomisë dhe Financave (tani e njohur si Ministria e Financave)
MM	Marrëveshje e mirëkuptimit
MPB	Ministria e Punëve të Brendshme
MTI	Ministria e Tregtisë dhe Industrisë
NNJ	Ndihma e Ndërsjellë Juridike
NJIF	Njësia e Inteligjencës Financiare
O.K.	Ortakëri e Kufizuar
O.P.	Ortakëri e Përgjithshme
OAK	Oda e Avokatëve të Kosovës
OJF	Organizatë jofitimprurëse
OJQ	Organizatë joqeveritare
OKB	Organizata e Kombeve të Bashkuara
ONK	Oda e Noterëve të Kosovës
OSHTK	Ofruesit e Shërbimeve të Trustit dhe Kompanive
PBB	Prodhimi i Brendshëm Bruto
PEP	Person i Ekspozuar Politikisht
PK	Policia e Kosovës
PP	Pastrimi i parave
PPJVP	Përgjegjësia e Personave Juridike për Vepra Penale (Ligji për)
PS	Pikë e shitjes
PSO	Procedura Standarde të Operimit
PSRK	Prokuroria Speciale e Kosovës
QIF	Qendra e Inteligjencës Financiare (paraardhësi i NJIF-it)
RKSOKB	Rezolutë e Këshillit të Sigurimit të Organizatës së Kombeve të Bashkuara
RTD	Raport për Transaksion të Dyshimtë
RTGS	Real Time Gross Settlement System – Sistemi i Shlyerjes Bruto në Kohë Reale
RTPG	Raporti për Transaksion me Para të Gatshme
RV	Rekomandim i Veçantë i FATF-së
STKE	Seria e Traktateve të Këshillit të Evropës
SUEP	Sistemi Unik Evropian i Pagesave

SH.A.	Shoqëri Aksionare
SH.P.K.	Shoqëri me Përgjegjësi të Kufizuar
SHKAÇK	Shoqata e Kontabilistëve dhe Auditorëve të Çertifikuar të Kosovës
TARGET	Trans-European Automated Real-time Gross Settlement Express Transfer – Sistemi i Transfertave Ekspres të Automatizuara Transevropiane me Shlyerje Bruto në Kohë Reale
TPV	Transaksion i Parave dhe i Vlerave
UNDP	Programi i Zhvillimit i Kombeve të Bashkuara
UNMIK	Misioni i Administratës së Përkohshme të Organizatës së Kombeve të Bashkuara në Kosovë
VKR	Vlerësimi Kombëtar i Rrezikut
ZKK	Zyra Kadastrale Komunale
ZPSH	Zyra e Prokurorit të Shtetit

Shtojca 2: Hollësitë për të gjitha organet me të cilat janë organizuar takime gjatë vizitës në terren

- Njësia e Inteligjencës Financiare (NjIF)
- Banka Qendrore e Kosovës (BQK)
- Ministria e Financave (MF) - përfshirë përfaqësuesit që mbulojnë Këshillin e Kosovës për Raportim Financiar dhe Njësitin Qëndror të Harmonizimit të Auditimit të Brendshëm
- Ministria e Punëve të Brendshme (MPB)
- Policia e Kosovës (PK)
- Inspektorati Policor i Kosovës (IPK)
- Akademia e Kosovës për Siguri Publike (AKSP)
- Zyra e Prokurorisë së Shtetit (PSh)
- Prokuroria Speciale e Kosovës (PSRK)
- Këshilli Prokurorial i Kosovës (KPK)
- Koordinatori Kombëtar për Zbatimin e Krimit Ekonomik (KKZKE)
- Këshilli Gjyqësor i Kosovës (KGJK)
- Instituti Gjyqësor i Kosovës (IGJK)
- Gjykata Kushtetuese (GJK)
- Gjykata Supreme (GJS)
- Ministria e Drejtësisë (MD)
- Agjencia për Administrimin e Pasurive të Sekuestruara dhe të Konfiskuara (AAPSK)
- Agjencia e Regjistrimit të Bizneseve në Kosovë (ARBK/MTI)
- Ministria e Tregtisë dhe Industrisë- përfaqësuesit e Agjencisë së Metrologjisë dhe Labororit për Punë me Metale të Çmuara
- Departamenti për Regjistrim dhe Ndërlidhje me OJQ-të (DRNOJQ/MAP)
- Gjyqtarët nga gjykatat themelore dhe komunale të Prishtinës
- Administrata Tatimore e Kosovës (ATK)
- Administrata Tatimore e Kosovës (ATK)- Divizioni i Lojërave të Fatit
- Doganat e Kosovës (DK)
- Agjencia e Kosovës për Inteligjencë (AKI)
- Zyra e Bashkimit Evropian në Kosovë (ZBEK)
- Misioni i Bashkimit Evropian për Sundimin e Ligjit në Kosovë (EULEX) - Përfaqësuesit që mbulojnë policinë, prokurorinë, gjyqësorin dhe doganat.
- Udhëheqësi i ekipit të Projektit të BE-së mbi "Përkrahjen e AAPSK-së" dhe "Përkrahjes për institucionet e Kosovës për luftimin e krimit financiar dhe ekonomik"
- Përfaqësuesi i Projektit të Binjakëzimit "Forcimi i Kapaciteteve të Hetimit Penal kundër Krimit të Organizuar dhe Korrupsionit
- Organizata për Siguri dhe Bashkëpunim në Evropë, Misioni në Kosovë (OSBE)
- Këshilltari rezident i Departamentit të Thesarit të Sh.B.A. – Zyra e Ndihmës Teknike
- Misioni i Përkohshëm të Kombeve të Bashkuara në Kosovë (UNMIK)
- Instituti Kosovar për Kërkime dhe Zhvillime të Politikave (KIPRED)
- Zyra e Bankës Botërore në Kosovë
- Zyra e FMN-së në Kosovë
- Shoqata e Kontabilistëve të Certifikuar dhe Auditorëve të Kosovës (ShKCAK)
- Oda e Avokatëve të Kosovës (OAK)
- Oda e Noterëve të Kosovës (ONK)
- Shoqata e Bankave të Kosovës (SHBK)
- Përfaqësues të bankave tregtare (Raiffeisen, ProCredit, Banka Kombëtare Tregtare) dhe kompanitë e sigurimeve jetësore, dhe
- Asociacioni i Institucioneve Mikrofinanciare në Kosovë (AMIK).

Shtojca 3: Lista e ligjeve kryesore, rregulloreve dhe materialit tjetër të pranuar

- Ligji Nr. 03/L-196 për Parandalimin e Pastrimit të Parave dhe Financimit të Terrorizmit, Ligji për LPP/LFT;
- Ligji Nr. 04/L-178 për ndryshimin dhe plotësimin e ligjit Nr. 03/L-196 për Parandalimin e Pastrimit të Parave dhe Financimit të Terrorizmit;
- Ligji Nr. 03/L-209 për Bankën Qendrore të Kosovës;
- Ligji mbi Sistemin e Pagesave (Ligji Nr. 04/L-155, datë 4 prill 2013);
- Ligji Nr. 04/L-093 për Bankat Institucionet Mikrofinanciare dhe Institucionet Financiare Jobankare;
- Ligji Nr. 04/L-101 për fondet pensionale të Kosovës;
- Ligji që ndryshon dhe plotëson Ligjin Nr. 4/L-101 mbi Fondin Pensional (Ligji Nr. 04/L-168, datë 12 mars 2013);
- Rregullorja e UNMIK-ut 2001/25 për licencimin, mbikëqyrjen dhe rregullimin e kompanive të sigurimit dhe ndërmjetësuesve të sigurimit;
- Ligji mbi Punët me Metale të Çmuara (Ligji Nr. 04/L-154, datë 13 dhjetor 2012);
- Kodi i ri Penal (Ligji Nr. 04/L-082, datë 20/04/2012);
- Kodi i ri i Procedurës Penale (Ligji Nr. 04/L-123, datë 13/12/2012);
- Ligji mbi Kompetencat e Zgjeruara për Konfiskimin e Pasurive të fituara me Vepër Penale (Ligji Nr. 04/L-140, datë 11 shkurt 2013);
- Ligji për Ekzekutimin e Sanksioneve Penale (Nr. 03/L-191, datë 22/07/2010) - i shfuqizuar;
- Ligji mbi Ekzekutimin e Sanksioneve Penale (Ligji Nr. 4/L-149, datë 29/7/2013);
- Ligji Nr. 03/L-008 për Procedurën Përmbartimore;
- Ligji Nr. 04/L-015 për Mbrojtjen e Dëshmitarëve;
- Ligji Nr. 03/L-225 për Prokurorin e Shtetit;
- Ligji Nr. 03/L-052 për Prokurorinë Speciale të Kosovës;
- Ligji mbi Juridiksionin dhe Kompetencat e Gjyqtarëve dhe Prokurorëve të EULEX-it në Kosovë (Ligji Nr. 03/L-053, i datës 13.3.2008) - i ndryshuar me Ligjin Nr. 4/L-273 për ndryshimin dhe plotësimin e ligjeve në lidhje me mandatin e Misionit të Sundimit të Ligjit të Bashkimit Evropian në Kosovë;
- Ligji Nr. 03/L-117 për Avokatinë – i shfuqizuar;
- Ligji për Avokatinë (Ligji Nr. 04/L-193, i datës 02/5/2013);
- Ligji Nr. 03/L-010 për Noterinë;
- Ligji Nr. 04/L-002 për Ndryshimin dhe Plotësimin e Ligjit Nr. 03/L-010 për Noterinë;
- Ligji Nr. 04/L-076 për Policinë;
- Ligji Nr. 03/L-231 për Inspektoratin Policor të Kosovës;
- Ligji Nr. 04/L-053 për Akademinë e Kosovës për Siguri Publike;
- Ligji Nr. 04/L-072 për Kontrollin dhe Mbikëqyrjen e Kufirit Shtetëror;
- Ligji Nr. 03/L-063 për Agjencinë e Kosovës për Inteligjencë;
- Ligji Nr. 03/L-141 për Administrimin e Pasurisë së Sekuestruar ose të Konfiskuar;
- Ligji Nr. 04/L-014 për Kontabilitet, Raportim Financiar dhe Auditim;
- Kodi Doganor dhe i Akcizave i Republikës së Kosovës Nr. 03/L-109;
- Ligji Nr. 04/L-099 për Ndryshimin dhe Plotësimin e Kodit Nr. 03/L-109 Doganor dhe të Akcizave në Kosovë;
- Ligji Nr. 03/L-222 për Administratën Tatimore dhe Procedurat;
- Ligji për ndryshimin dhe plotësimin e ligjit 03/L-222 për administratën tatimore dhe procedurat (Nr. 04/L-102, datë 19/04/2012 dhe Ligji Nr. 04/L- 223);
- Ligji Nr. 02/L-123 për Shoqëritë Tregtare;
- Ligji Nr. 04/L-006 për Ndryshimin dhe Plotësimin e Ligjit Nr. 2/L-123 për Shoqëritë Tregtare;
- Ligji Nr. 04/L-030 për Përgjegjësinë e Personave Juridike për Vepra Penale;
- Ligji Nr. 04/L-057 për Lirinë e Asociimit në Organizatat Joqeveritare;
- Ligji Nr. 03/L-178 për Klasifikimin e Informacioneve dhe Verifikimin e Sigurisë;

- Ligji Nr. 04/L-080 për Lojërat e Fatit;
- Ligji Nr. 04/L-052 për Marrëveshjet Ndërkombëtare;
- Ligji Nr. 04/L-31 për Bashkëpunim Juridik Ndërkombëtar në Çështjet Penale – i shfuqizuar;
- Ligji mbi Bashkëpunim Juridik Ndërkombëtar në Çështjet Penale (Ligji Nr. 04/L-213, datë 31/07/2013);
- Ligji Nr. 03/L-183 për Zbatimin e Sanksioneve Ndërkombëtare;
- Autoriteti Qendror Bankar i Kosovës (AQBK) - Letër këshilluese 2007 - 1 maj 2007 për Parandalimin e Pastrimit të Parave dhe Financimit të Terrorizmit;
- BQK - Rregulla X për Parandalimin e Pastrimit të Parave dhe Financimit të Terrorizmit;
- BQK - Rregullorja për Pagesat Ndërkombëtare e Janarit 2014;
- BQK - Rregullorja mbi licencimin dhe kontrollin e brendshme për Bankat, Institucionet Bankare Jofinanciare dhe Institucionet Mikrofinanciare;
- Qendra/Njësia e Inteligjencës Financiare (QIF/NjIF) – Urdhëresa Administrative;
- Ministria e Financave - Udhëzimi Administrativ Nr. 3/2013 mbi Zbatimin e Ligjit Nr. 04/L-080 mbi Lojërat e Fatit;
- Këshilli Prokurorial i Kosovës - Rregullorja për Themelimin dhe Funkcionalizimin e Koordinatorit Kombëtar e datës 27 dhjetor 2013.

Ky raport paraqet vlerësimin e parë gjithëpërfshirës dhe të strukturuar të nivelit të harmonizimit të kornizës së Kosovës në luftimin e pastrimit të parave dhe luftimin e financimit të terrorizmit (LPP/LFT) me standardet e zbatueshme ndërkombëtare. Ai është përgatitur mbi bazën e metodologjisë së vlerësimit të FATF/MONEYVAL, të përshtatur veçanërisht për Kosovën. Raporti përmban një analizë të thelluar të masave LPP/LFT të marra nga autoritetet e Kosovës dhe përputhshmërinë e tyre me Rekomandimet 40+9 të FATF-së, si dhe standardet e tjera përkatëse ndërkombëtare. Raporti ofron rekomandime specifike dhe një plan të veprimit për adresimin e mangësive të identifikuara dhe miratimin e reformave të nevojshme ligjore, institucionale dhe politike që synojnë forcimin e mëtejshëm të regjimit LPP/LFT në pajtim me standardet ndërkombëtare. Raporti përbën gjithashtu një bazë të qëndrueshme për bashkërendimin e asistencës teknike ndërkombëtare në Kosovë në fushën e krimit ekonomik.

Raporti është përgatitur në kuadër të Projektit të përbashkët të Bashkimit Evropian dhe Këshillit të Evropës kundër Krimit Ekonomik në Kosovë (PECK), të bashkëfinancuar nga Bashkimi Evropian dhe Këshilli i Evropës dhe të zbatuar nga Këshilli i Evropës. Objektiva kryesore e projektit është forcimi i kapaciteteve institucionale për luftimin e korrupsionit, pastrimit të parave dhe financimit të terrorizmit në Kosovë në pajtim me standardet ndërkombëtare, përmes vlerësimeve gjithëpërfshirëse dhe rekomandimeve gjithëpërfshirëse për përmirësimin dhe bashkërendimin e reformave në fushën kundër krimit ekonomik.

www.coe.int/peck

Njësia për Bashkëpunimin kundër Krimit Ekonomik (ECCU) në Drejtorinë e Përgjithshme për të Drejtat e Njeriut dhe Sundimin e Ligjit të Këshillit të Evropës është përgjegjëse për hartimin dhe zbatimin e programeve të asistencës teknike dhe bashkëpunimit që synojnë lehtësimin dhe mbështetjen e reformave kundër korrupsionit, qeverisjes së mirë dhe kundër pastrimit të parave në shtetet anëtare të Këshillit të Evropës, si dhe në disa shtete joanëtare.

www.coe.int/corruption

ALB

Këshilli i Evropës është organizata udhëheqëse për të drejtat e njeriut në kontinent. Ajo përfshin 47 shtete anëtare, 28 prej të cilave janë anëtare të Bashkimit Evropian. Të gjitha shtetet anëtare të Këshillit të Evropës e kanë nënshkruar Konventën Evropiane për të Drejtat e Njeriut, një traktat i përcaktuar për të mbrojtur të drejtat e njeriut, demokracinë dhe sundimin e ligjit. Gjykata Evropiane për të Drejtat e Njeriut mbikëqyr zbatimin e Konventës në shtetet anëtare.

www.coe.int

Bashkimi Evropian është një partneritet unik ekonomik dhe politik në mes të 28 vendeve demokratike evropiane. Ai synon paqen, begatinë dhe lirinë për 500 milionë qytetarët e tij në një botë më të drejtë dhe më të sigurtë. Për t'i bërë këto të mundshme, vendet e BE-së kanë themeluar organe për ta drejtuar BE-në dhe miratuar legjislacionin e tij. Më kryesoret janë Parlamenti Evropian (që përfaqëson popullin e Evropës), Këshilli i Bashkimit Evropian (që përfaqëson qeveritë kombëtare) dhe Komisioni Evropian (që përfaqëson interesat e përbashkëta të BE-së).

<http://europa.eu>

EUROPEAN UNION

COUNCIL OF EUROPE

CONSEIL DE L'EUROPE